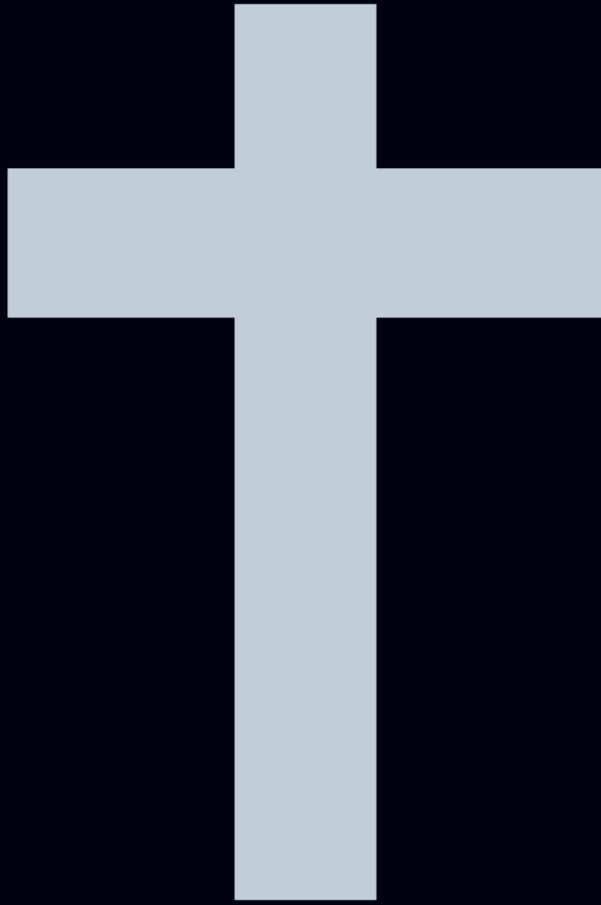

Ulibra wi Naşibaŕi

New Testament and Shorter Old Testament in Mankanya

Ulibra wi Naşibaŋi

New Testament and Shorter Old Testament in Mankanya

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mankanya

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mankanya

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

Contents

UJUNI	1
MACI	55
MARKUᐑ	95
LUK	119
YOWAN	161
ULEMP	190
ROM	227
1 KORINT	245
2 KORINT	261
GALAFIYA	271
EFET	277
FILIP	283
KOLOᐑ	288
1 TEFALONIK	292
2 TEFALONIK	296
1 TIMOTE	299
2 TIMOTE	304
TIT	308
FILEMOᐑ	311
HEBĚĚ	313
YAKOB	327
1 PIYEER	332
2 PIYEER	338
1 YOWAN	342
2 YOWAN	347
3 YOWAN	348
YUDA	349
Uny	351

Ujuni

Uɕup ujuni

Ulibra uteek wi Uɕup wi Naşibaŋi katim ki wa kawo « Ujuni » ŋiki uji uŋiiniyaan ujuni wi umundu, na iko bŋi inwoonj abot aŋiiniyaan pntaali pi Itrayel panwoonj pi Naşibaŋi. Kafah 1 te 11: Hum di ŋaana akdoonj kadoo kame umundu wi ŋwoonj wi? In awoonj ŋaana? We uwoonj ulempul keme we ukaana ke abi ŋi umundu? We ukaana ke baŋaana baji baban ŋun kawo ŋi pŋom na bkujar na ugut? We uhinanunj kapenan uko menŋ? Iko menŋ yi yi kafah kateek ki ulibra ujuni wi kakdoonj na pteem. ŋiintŋ na ŋaana jibi baŋakadiiri (1-2); pgar pi bagaruŋ na Naşibaŋi (3); Kayin na Abel (4) Nowe ŋi wal wi uşubal uweek (6-9); Katoh kawee ki ŋşoobra ki Babel (11). Iko impiitunj ŋi, ŋaana aanhil kaŋup bnuura wal wi iŋepunj na manjoonan jibi baŋaana bajen baaana bado henkuŋ. Ifah 12 te 50 ikakaleş jibi Naşibaŋi akŋijunj umundu mbuur wi adunj bantohi bateek biki Itrayel bado kalempara : Abraham (12.1–25.18), anwoonj ŋaana anfiyaaruŋ bnuura abot aji ŋaana Naşibaŋi awo i baŋaana bado katen ŋi a. Itaak awoonj abukul. Ababul Yakob (25.19–36.43) i i babiinj aŋu katim ki Itrayel. Yotef (37.1–50.26) anwoonj alonj ŋi babak Yakob, abiinj ado ke Yakob na babakul bandukiinj na babak baka bŋi ke baya afet du Ejiptu. Ulibra ujuni uwo duna pjukan ŋi uko wi Naşibaŋi adolonj. Ujunna aŋup ke Naşibaŋi apaşunj umundu, ke uko menŋ ukdiiman mndem mi wa, ke umundu bŋi uş wo ŋi inen yi Naşibaŋi, ul akşihunj wa. Ulibra ubaana ŋi kahonj ki Naşibaŋi ahonunj aji ado katen pntaali pi nul. Du ujuni te uba ulibra wi, Naşibaŋi awoonj i bakŋiiniyaanunj: Ado ke baŋaana bame a, aji wayeş, aji ŋonj kabot kaŋenk pntaali pi nul, aji boman iko bŋi yi pntaali pi nul. Ke aş ji ŋal baŋaana bafiyaara bakuŋ bafiyaara kahonj ki ahonunj, bado kaŋaş uko wi aŋunj pdo na bgah bi nul. Ulibra wi ujej idolade yi unjon yi Itrayel kadolna baŋaana bayikren bnuura hum di pntaali menŋ pabiinj awo ŋi pfiyaara, jibi padolonj ke pfiyaara menŋ paliint abot ajoonan.

Upaşa umundu

¹ Du ujuni Naşibaŋi apaş baŋi na mboş.

² Ke mboş manş wo mnjinŋ ke nin ukoolan uunwo ŋi ma, bdem bawun bnjiir, ke uyook umpennunj du Naşibaŋi uş fuuŋ ŋi meel duuŋ.

³ Naşibaŋi aji wal menŋ: « Bjeehi bawoon » ke bjeehi bawoo. ⁴ Naşibaŋi awin ke bjeehi banuuraa, aş paŋeş bjeehi na bdem. ⁵ Naşibaŋi adu bjeehi aji « unuur » adu bdem « utejan. » Utaakal uwo, nfa ke mankuŋ awo : unuur menŋ uwoonj uteek.

⁶ Ke Naşibaŋi aş ji : « Uko ulonj unnaamunj ji kanjan uwoon ŋi ptoof pi meel, upaŋeşaan ma » ke uwo haŋ. ⁷ Naşibaŋi ado uko menŋ ke upaŋeş meel, ke mlonj manwo ŋi uteeh ke mlonj manwo du bko duuŋ. ⁸ Naşibaŋi adu uko menŋ aji « baŋi. » Utaakal uwo, nfa ke mankuŋ awo : unuur menŋ uwoonj utebanten.

⁹ Ke Naşibaŋi aş ji : « Meel manwoon ŋi baŋi uteeh manŋonkanderen ŋi dko dloolan, pkay pakuŋ papen pawinana » ke uwo haŋ. ¹⁰ Naşibaŋi adu dko dkay aji « mboş » aş du dko di meel « bdek. » Naşibaŋi awin ke uko menŋ unuura. ¹¹ Naşibaŋi aji : « Mboş mambukan ujaagal, ugof bŋi na mnko bŋi. Uko undoli uko wi ukdoonj kabuk udo kawo na uhiib keme mbuk » ke uwo haŋ. ¹² Mboş ke mambuk ujaagal, ugof bŋi na mnko bŋi. Ujaagal unwoonj, uji uwo na kanaamare ki wa, bgof banwoonj baji bawo na kanaamare ki ba, bko bandoonj kawo na kanaamare ki ba ; uko undoli uji uwo na mbuk keme uhiib. Naşibaŋi awin ke uko menŋ unuura. ¹³ Utaakal uwo, nfa ke mankuŋ awo : unuur menŋ uwoonj uwajanŋen.

¹⁴ Naşibaŋi ke aş ji : « Iko ilonj inkdoonj kajeehan iwoon du baŋi duuŋ ipaŋeşaan unuur na utejan! Idoon kadiiman wal wi ŋfettu, ŋnuur, na ŋşubal ; ¹⁵ iwoon du baŋi duuŋ ido kajeehan mboş! » ke uwo haŋ. ¹⁶ Naşibaŋi ado iko iteb iweek injaana ijeehan, uweek uji upen kaşih na nfa te utaakal, umpoŋi kapen kaşih na utejan. Ado kak ŋjah. ¹⁷ Naşibaŋi

aŕu ya du baŕi duuŕ ido kajeehan mboŕ, ¹⁸ ido kaŕih pnak na utejan, ipaŕeŕaan bjeehi na bdēm. Naŕibaŕi awin kē uko mēntŭ uwo unuura. ¹⁹ Utaakal uwoo, nfa kē mankuŕ awo : unuur mēntŭ uwoonŭ ubaakanŕēn.

²⁰ Kē Naŕibaŕi aŕē ji : « Meel mantum ŕko, ŕkaŕ ŕabot ŕado kayiŕ du baŕi, ŕi mboŕ duuŕ! » ²¹ Naŕibaŕi apaŕ ŕko ŕweek ŕyibanaan ŕi bdēm na ŕko ŕanwoonŭ ŕi meel bŕi kē ŕaŕum maakan, akak apaŕ ŕkaŕ bŕi. Naŕibaŕi awin kē uko mēntŭ uwo unuura. ²² Naŕibaŕi awul ŕa bnuura aji : « An ŕko ŕi meel, kabuk kajoobēŕ na an, nabuk maakan naŕuman meel mi idēm. Kē an ŕkaŕ, nabukan naŕuman mboŕ! » ²³ Utaakal uwoo, nfa kē mankuŕ awo : unuur mēntŭ uwoonŭ uŕeenanŕēn.

²⁴ Naŕibaŕi aji : « Mboŕ manwulan ŕko bŕi : ŕnŕaam ŕi katoŕ, ŕko ŕmpoŕi na ŕko ŕi uŕeeh bŕi » kē uwo haŕ. ²⁵ Naŕibaŕi ado ŕko ŕi uŕeeh bŕi, ŕnŕaam ŕi katoŕ bŕi na ŕko ŕmpoŕi bŕi. Naŕibaŕi awin kē uko mēntŭ unuura.

²⁶ Naŕibaŕi aji : « Nawulan ŕdo ŕnaaŕ anaamun, awo ji un, aŕih ŕŕēb ŕi bdēm, ŕkaŕ ŕi baŕi, ŕnŕaam ŕi katoŕ, na ŕko bŕi ŕanjaanŭ ŕapula ŕi mboŕ. »

²⁷ Naŕibaŕi apaŕ baŕnaaŕ kē banaam na a :

bapaŕana anaam na Naŕibaŕi,
apaŕ baka kē bawo ŕiinŕ na ŕnaaŕ.

²⁸ Naŕibaŕi awul baka bnuura aji : « Kabuk kajoobēŕ na an, nabukan maakan, naŕuman mboŕ nabot naŕih ma. Naŕihan ŕŕēb ŕi bdēm, ŕkaŕ ŕi baŕi na ŕko bŕi ŕanwoonŭ ŕi mboŕ. »

²⁹ Naŕibaŕi aji : « Natenan, dwulan ujaagal unwoonŭ na mbuk na uko wi ugoŕ na mnko bŕi manjaanŭ mambuk nado kade. ³⁰ Dwul kak iko mēntŭ ŕko bŕi ŕanwoonŭ na uhefēntŭ: ŕnko bŕi ŕanwoonŭ ŕi mboŕ, ŕkaŕ bŕi ŕi baŕi na ŕko bŕi ŕankmpuliinŭ ŕi mboŕ. Dwul ya ŕa ŕado kade » kē uwo haŕ. ³¹ Naŕibaŕi aten uko bŕi wi adoluŕ aŕē win kē uwo unuura. Utaakal uwoo, nfa kē mankuŕ awo : unuur mēntŭ uwoonŭ upaajanŕēn.

2

¹ Hēnk di di Naŕibaŕi abaanŭ ppaŕ baŕi na mboŕ na iko bŕi inwoonŭ da. ² Unuur uŕēnk paaj na ulonŭ uŕēnk kē Naŕibaŕi aba ulempul. Anoorfēn unuur mēntŭ wi adoluŕ ulempul bŕi aba. ³ Naŕibaŕi adēman unuur uŕēnk paaj na ulonŭ akuŕ ado wa kē uyimani, ŕiki anoorfēn unuur mēntŭ wi abaanŭ ppaŕ iko bŕi.

Naŕibaŕi aŕak ŕiinŕ na ŕnaaŕ

⁴ Kē hēnk di di *Yawe Nawat Kabuka apaŕuŕ baŕi na mboŕ. ŕi wal wi Naŕibaŕi Nawat Kabuka apaŕuŕ mboŕ na baŕi, ⁵ nin ugoŕ na ujaagal ulonŭ uundobi may may ŕi mboŕ, ŕiki Naŕibaŕi Ajugun aandobi do uŕubal kē uŕub ŕi ma, kē nin ŕnaaŕ aankak awo, ankjaari ma. ⁶ Kē meel manŕē ji mampēna ŕi ukumpēŕ ulonŭ katulan mboŕ bŕi. ⁷ Wi wi Naŕibaŕi Ajugun aŕakuŕ ŕnaaŕ na ufuuŕ wi mboŕ, afuuŕ ŕi iyiŕ yi nul uhefēntŭ wi ubida, kē akak ŕnaaŭ ankhefēntuŕ.

⁸ Naŕibaŕi Nawat Kabuka aŕepi uwoorta du umbanŭ wi umayar unuur ŕi uŕaak wi Eden aŕē ŕu da ŕnaaŭ i aŕakuŕ. ⁹ Naŕibaŕi Nawat Kabuka anaŕan ŕi mboŕ mnko bŕi manuuriinŭ bten abot alil. Akak anaŕan ŕi uwoorta bko bi ubida na bko bmeeni bnuura na buŕaan.

¹⁰ Bdēm bloŕ bapēna Eden abi atulan uwoorta, aŕē paŕŕēraan da, ado itant ibaakēr. ¹¹ Kateek katim ki ka kawo Piŕon : kafooy uŕaak wi Hawila bŕi, unwoonŭ na wuuru, ¹² wuuru mēntŭ uwo ujiniŕ piŕ. Uŕaak mēntŭ uwo kak na bko bloŕ banjaanŭ babomanaan mnkulan bi bajaanŭ bado bdeliyum, na mnlaak mpoŕi mnlonŭ mannuuriinŭ maakan aji manuur abot atam preeŕ ji wuuru, mi bajaanŭ bado koralin. ¹³ Katēbantŕēn katim ki ka kawo Gihon : Kafooy uŕaak wi Kuŕ bŕi. ¹⁴ Kawajanŕēn katim ki ka kawo Tigrē: Kawo du umayar unuur wi uŕaak wi Aŕuur. Kabaakanŕēn katim ki ka kawo Ēfrat.

¹⁵ Naŕibaŕi Nawat Kabuka aŕu ŕnaaŭ ŕi uwoorta wi Eden ado kajaar wa abot ado kayeŕ wa. ¹⁶ Naŕibaŕi Nawat Kabuka aŕiini na a wal mēntŭ aji : « Ihinan kade mnko bŕi mi uwoorta, ¹⁷ kē bko bi pme bnuura na buŕaan iinkde ba, ŕiki unuur wi ikdeenŭ ba, ikeŕ. »

¹⁸ Naşibaţi Nawat Kabuka aji wal mēnt: « Unnuura ņaaj awo aloolan. Dwo kado naţenka, annaamuŋ na a. » ¹⁹ Naşibaţi Nawat Kabuka akak ajej mboş abomanaan ŋko ŋi uţeeh bti na ŋkaţ ŋi baţi bti, aşē űij ņa ņaaj, katen itim yi akţuuŋ ņa : undoli uwo kawo katim ki ņaaj akţuuŋ wa. ²⁰ Kē ņaaj awul ņtaam ŋi katoh bti itim na ŋkaţ bti na ŋko ŋi uţeeh bti. Nin uloŋ unnaamuŋ na a, unhinanuŋ kaţenka na manjoonan uunwoo. ²¹ Wal mēnt, kē Naşibaţi Nawat Kabuka aşē űu ņiintŋ bŋoy bweek. Wi akŋoyēntuŋ, kē aşē pēnan kamoh kaloŋ ki kantaagan aşē tuh dko di apēnanaanuŋ ka. ²² Wi wi aşaaŋ ajej kamoh mēnt aţakna ņaaţ aşē űija ņiintŋ.

²³ Kē ņiintŋ aşē wuuhar aji :

« Yoow, byaaş bi kamoh ki imoh yi naan ka,
pŋaak pi naan pa.

Adu'ana ņaaţ,

ţiki apēnna űi ņiintŋ*! »

²⁴ Waŋ ukaaŋ kē ņiintŋ akluŋ kaduk aşin na anin kanaakiir na aharul, bakak ņaaj aloolan. ²⁵ Kē bukal batēb bti, ņiintŋ na ņaaţ başē wo byişu, kē nin aloŋ aankowa atēntul.

3

Adam na Ewa badookana du uwoorta wi Eden

¹ Upula ubi wo unkguuradaanuŋ űi ŋko ŋi uţeeh bti űi Naşibaţi *Nawat Kabuka apaşuŋ. Uji na ņaaţ: « Kē Naşibaţi aji nawut kade nin pko ploŋ űi mnko mi uwoorta? »

² Kē ņaaţ ateema aji : « űhinan kade mnko mi uwoorta. ³ Kē bko banwoonŋ űi ptoof pi uwoorta, Naşibaţi aji űkeţ woli űban ba, kēme ade ba. »

⁴ Kē upula uteema aji : « Nin! Naankkeţ! ⁵ Naşibaţi ame kē unuur wi nakdeenŋ bko mēntŋ, kēş ki nan kahaabēşa naşē nawo ji a*, name bnuura na buţaan. »

⁶ ņaaţ awin kē bko baka plil pde, anuura űi kēş, abot awo bko banjaanŋ bawul uşal untuŋa. Amar wal mēntŋ pko ploŋ űi bko mēntŋ ade, akak awul ayinul, anwoonŋ na a, kē adee. ⁷ Wal mēntŋ kē kēş kaşē haabēşa na baka kē bame hēnkuŋ kē bawo byişu. Bajej itoh yi bko bi bajaanŋ bado bfig aşiir awunna űleef.

⁸ Na utaakal, uyook ulil ukob, kē Naşibaţi Nawat Kabuka aşē pēn ptar ihoţ, ņiintŋ na ņaaţ batiinka aşē mena űi mnko mi uwoorta. ⁹ Naşibaţi Nawat Kabuka adu ņiintŋ aji : « Iwo űuŋ ba? »

¹⁰ Kē ateema aji : « Dtiink kē ikpoş űi uwoorta kē nlēnki űiki dwo byişu, aya amena. »

¹¹ Kē akak aji na a : « In aţupiinŋ aji iwo byişu? Ikeer ade bko bi nneenaniinŋ pde! »

¹² Kē ņiintŋ aji na a : « ņaaţ i iţuuŋ kē aŋogēn amaruŋ pko űi bko buŋ awulēn, kē ndee! » ¹³ Kē Naşibaţi Nawat Kabuka aşē ji na ņaaţ: « we wi idoluŋ hēnk? » Kē ateem aji : « Upula uguurnuŋ, kē nde ba. » ¹⁴ Kē Naşibaţi Nawat Kabuka aşē ji na upula : « Jibi idoluŋ uko mēntŋ,

Ikfēpaniinŋ űi ņtaam űi katoh bti
na ŋko űi uţeeh bti.

Ido kapoşna kayiŋ kabot kade mboş
ŋnuur bti űi ubida wi nu.

¹⁵ Dţu bşoorad űi iwi na ņaaţ,
űi pntaali pi nu na pi nul.

Baluŋ kanantlu bkow,
kē iwi, iluŋ katib baka űi pşoŋ. »

¹⁶ Naşibaţi Nawat Kabuka akak aji na ņaaţ:
« Dluŋ kaţu'u űi unoor uweek woli ibuk,
iluŋ kahaj woli ibuk.

Uŋal wi nu uluŋ kado kawuuku du ayinu
ado kaţu'u pdo uko wi aŋaluŋ. »

* 2:23 Adu'ana ņaaţ űiki apēnna űi ņiintŋ: űi uhebēre ņiintŋ awo Iş kē ņaaţ awo Işa.

* 3:5 Nawo ji a : Baluŋ baji başibaţi.

¹⁷ Naşibaŋi Nawat Kabuka aji na ñiint:
 « Jibi itiinŋuŋ uŋup wi aharu,
 ade bko bi mbiinŋ aneenanu pde,
 iŋu mboş manfëpana!
 Ido kaji khaj maakan kaba kahinan kapënan ŋi ma uko ude
 ŋnuur bti ŋi ubida wi nu.
¹⁸ Mboş mando kawulu iyiw,
 ibot ido kade ŋdeey ŋi uŋeeh.
¹⁹ Ujënŋ wi nu
 wi wi iklunŋ kado kadeena
 te wal wi iklunŋ kakak du mboş mi ipënnunŋ
 ŋiki iwo ufuuş
 akuŋ alunŋ kakak du ufuuş. »

²⁰ Adam, ñiint, aŋu aharul katim ki « Ewa† » ŋiki awoonŋ anin bañaanŋ bti.

²¹ Naşibaŋi Nawat Kabuka ado Adam na aharul imiŋa yi injan awoharan baka. ²² Wi wi aŋaŋ aji : « Hënkuŋ ñaŋ akak ji nja, kame bnuura na buŋaan! Awutan hënkuŋ katar kañen, kamar kak ŋi bko bi ubida kakaana ubida wi mnŋto! » ²³ Kë Naşibaŋi Nawat Kabuka aŋë dooka ŋi uwoorta wi Eden ado kajaar mboş mi bapënananunŋ. ²⁴ Wi adookulunŋ aŋë ŋu ŋwanjuŋ ŋi bajaanŋ bado kerubim kë ŋakyeŋ du umbanŋ wi umayar unuur wi uwoorta, na kakej ki bdoo kankdolunŋ ji kabëntabën, kayeŋna bgah byaani du bko bi ubida.

4

Kayin afiŋ Abel

¹ Wi iko yanŋ iŋëpuŋ, Adam ameer na Ewa aharul ; kë awo na kayinŋ, abuk Kayin* aŋë ji :
 « *Yawe Nawat Kabuka ado kë mbuk ñiint » ² Akak abuk napoŋ ñiint, Abel.

Abel awo nayafan, kë Kayin aŋë wo najaar. ³ Wi bayaanŋ aban ŋunŋ, kë Kayin aŋë ŋij ŋdeey ŋi apënananunŋ ŋi mboş aŋeŋan Nawat Kabuka. ⁴ Abel ul kak, kë apënan ŋlonŋ ŋi ŋntaam ŋambukiinŋ uteek ŋi batani bi nul aŋu na mniir mi ŋa aŋeŋanaan Nawat Kabuka. Kë Ajugun adi bŋeŋan bi Abel, ⁵ aŋë wo aandi bi Kayin. Kë Kayin aŋë deebaŋ maakan, kaara kë daŋoñara na a.

⁶ Nawat Kabuka aji na Kayin wal mënt: « we ukaanŋ kë ideebaŋi, kë kaara di nu dabot aŋoñara ba? ⁷ Woli ido hënkuŋ uko unnuuriinŋ, iinkhil kadeeŋ bkow i? Kë woli ido uko unwoonŋ uunnuura, buŋaan daji dabop ŋi plëman pi nu ji uko wi uŋeeh unjoŋunŋ kado na pwatu. Kë iŋë wo i kawat da. »

⁸ Kayin kë aŋë ji na Abel aŋa'ul : « Biin ŋya uŋeeh†. » Kë wi bawoonŋ du uŋeeh, kë Kayin aŋë dëpa ŋi Abel afiŋ.

⁹ Nawat Kabuka aji na Kayin : « Abel aŋa'u awo ŋunŋ ba? » Kë ateem aji : « Mëmmee. Dwo nayeŋ i aŋa'naan i? » ¹⁰ Kë Nawat Kabuka akak aji na a : « we wi idolunŋ ba? Dtiink pñaak pi aŋa'u du mboş kë pakhuuran abi ŋi ŋi ala nlukana. ¹¹ Hënkuŋ, ifëpanaa, adookana ŋi mboş manhaabëŋunŋ mntum adaan pñaak pi aŋa'u i ifiŋunŋ. ¹² Ukaanŋ kë woli ijaar, mboş maankak awulu ŋdeey : ido kañaay ñaay na umundu. »

¹³ Kë Kayin aŋë ji na Nawat Kabuka : « Kakob ki katam maakan pa ŋji. ¹⁴ Idookën ŋŋa ŋi mboş mnuura, kë nwoyi kamena kaya kalowu ; kado kañaay ŋi umundu, ñaŋ awinënle afiŋën. » ¹⁵ Nawat Kabuka kë aŋë teema aji : « Nin, woli ñaŋ afiŋu, bañaanŋ paaj na alonŋ bakfiŋaniinŋ pa plukanu. » Wi wi Nawat Kabuka aŋaŋ aŋu uko ulonŋ ŋi Kayin unŋtuunŋ ñaŋ awinale awut kafiŋa. ¹⁶ Kë hënk di ayaanŋ alow Nawat Kabuka, afëŋ du utaak wi Nod unwoonŋ du umayar unuur wi Eden.

Pntaali pi Kayin

† 3:20 Ewa : ŋi uhebërë uwoonŋ Najeb. * 4:1 Kayin : Katim ki kanaam kadu'are na pka. † 4:8 Biin ŋya uŋeeh : Dko di daanwo ŋi ulibra uteek.

¹⁷ Kayin ameer na aharul, kë awo na kayiŋ abuk Henok. Kayin awo wal mënŋ ŋi pniw ubeeka, kë hënk di aŋuŋ wa katim ki abukul Henok. ¹⁸ Henok awoŋ aŋin Irad, kë Irad awo aŋin Mehuyahel, kë Mehuyahel awo aŋin Metutayel, kë Metutayel awo aŋin Lamek.

¹⁹ Lamek aniim baaŋ batëb, aloŋ awo katim ki Adah, kë natëbantën awo Filah. ²⁰ Adah abuk Yabal ; awoŋ aŋin banjaan bafët ŋi iloona kabot kayafan. ²¹ Katim ki aŋa'ul kawo Yubal ; awoŋ aŋin banjaan bakob uko unnaamuŋ ji bntuni wi bajaan bado « harpe » kabot kateen. ²² Filah kak abuk napoŋ ñiinŋ i katim ki Tubal Kayin, anwoŋ ateem baŋak bti banjaan baboman iko ijul injaan ilofar. Aŋa Tubal Kayin ñaaŋ awo katim ki Naamah.

²³ Lamek aji na baharul :

« Adah na Filah, natiinkaan ;
bahar Lamek, nawatan ibaŋ.

Dfiŋ ñiinŋ, ŋiki bakobën awuran
Aa, dfiŋ naŋaŋa mënŋ, ŋiki batehanaan

²⁴ Woli ñaan aŋi Kayin, baŋaan paaj na aloŋ
bakfiŋaniŋ kalukanaana,

kë woli ñaan aŋi Lamek, baŋaan iñeen-paaj-na-alon na paaj na aloŋ (77)
bakfiŋaniŋ kalukanaana. »

²⁵ Adam akak ameer na aharul kë abuk napoŋ ñiinŋ, kë Ewa aŋu'a katim ki Fet aŋe ji : « Wi Kayin aŋiŋ Abel, kë Naŋibaŋi aŋe wulën napoŋ ñiinŋ i. » ²⁶ Fet ul kak kë abuk napoŋ ñiinŋ, aŋu'a katim ki Enoŋ. Wal mënŋ wi wi baŋaan bajunuŋ pdëman Naŋibaŋi kadola *Nawat Kabuka†.

5

Pntaali pi Adam te kaban du Nowe na babukul

¹ Uko umpiitaniŋ ŋi pntaali pi Adam wii wi : unuur wi Naŋibaŋi aŋakuŋ ñaan, adola kë anaam na a. ² Wal mënŋ ado baka kë bawo ñiinŋ na ñaaŋ, awul baka bnuura, aŋe ŋu baka katim aji « Baŋaan. »

³ Wi Adam adoluŋ ŋŋubal iñeen-week na iñeen ŋwajanŋ (130), abuk napoŋ anaamuŋ na a, aŋe ŋu'a katim ki Fet. ⁴ Wi Fet abukiŋ, Adam akak ado ŋŋubal iñeen-week bakreŋ (800) abot abuk bapoŋ biinŋ na baaŋ. ⁵ ŋŋubal bti ŋi Adam adoluŋ ŋi mboŋ ŋawo iñeen-week ŋyaaŋ kañeen-kaloŋ na iñeen ŋwajanŋ (930). Wi wi aŋaan akeŋ.

⁶ Wi Fet adoluŋ ŋŋubal iñeen-week na kañeen (105) aŋe buk Enoŋ. ⁷ Wi Enoŋ abukiŋ, Fet akak aŋo ŋŋubal iñeen-week bakreŋ na paaj na ulon (807), abot abuk biinŋ na baaŋ. ⁸ ŋŋubal bti ŋi Fet adoluŋ ŋi mboŋ ŋawo iñeen-week ŋyaaŋ kañeen-kaloŋ na ŋŋubal iñeen-na-ŋtëb (912). Wi wi aŋaan akeŋ.

⁹ Wi Enoŋ akaan ŋŋubal iñeen kañeen-kaloŋ (90) aŋe buk Kenan. ¹⁰ Wi Kenan abukiŋ, Enoŋ akak aŋo ŋŋubal iñeen-week bakreŋ na iñeen-na-kañeen (815), abot abuk biinŋ na baaŋ. ¹¹ ŋŋubal bti ŋi Enoŋ adoluŋ ŋi mboŋ ŋawo iñeen-week ŋyaaŋ kañeen-kaloŋ na ŋŋubal kañeen (905). Wi wi aŋaan akeŋ.

¹² Wi Kenan akaan ŋŋubal iñeen paaj-na-ulon (70) aŋe buk Mahalalel. ¹³ Wi Mahalalel abukiŋ, Kenan akak aŋo ŋŋubal iñeen-week ŋyaaŋ bakreŋ na ŋŋubal iñeen ŋbaakër (840) abot abuk biinŋ na baaŋ. ¹⁴ ŋŋubal bti ŋi Kenan adoluŋ ŋi mboŋ ŋawo iñeen-week ŋyaaŋ kañeen-kaloŋ na ŋŋubal iñeen (910). Wi wi aŋaan akeŋ.

¹⁵ Wi Mahalalel akaan ŋŋubal iñeen-paaj na kañeen (65) aŋe buk Yered. ¹⁶ Wi Yered abukiŋ, kë akak aŋo ŋŋubal iñeen week bakreŋ na ŋŋubal iñeen ŋwajanŋ (830) abot abuk biinŋ na baaŋ. ¹⁷ ŋŋubal bti ŋi Mahalalel adoluŋ ŋi mboŋ ŋawo iñeen-week bakreŋ na ŋŋubal iñeen kañeen-kaloŋ na kañeen (895). Wi wi aŋaan akeŋ.

¹⁸ Wi Yered akaan ŋŋubal iñeen-week na iñeen paaj na ŋtëb (162) aŋe buk Henok. ¹⁹ Wi Henok abukiŋ, Yered akak aŋo ŋŋubal iñeen-week bakreŋ (800) abot abuk biinŋ na baaŋ.

† 4:26 Wi wi baŋaan bajunuŋ pñehan Nawat Kabuka : bapiit ŋi ŋlibra ŋlon aji : wi wi baŋaan bajunuŋ pñehan Naŋibaŋi aji badu'a kaji Nawat Kabuka.

²⁰ Ɔṣubal bti Ɔi Yered adoluŋ Ɔi mboṣ Ɔwawo iñeen-week Ɔyaas kañeen-kaloŋ na iñeen paaj na Ɔtëb (962). Wi wi aṣaari akeṭ.

²¹ Wi Henok akaari Ɔṣubal iñeen-paaj na kañeen (65), aṣë buk Matutalem. ²² Wi Matutalem abukiiri, Henok awo na Naṣibaṭi aṭaṣa Ɔṣubal iñeen-week Ɔyaas Ɔwajanti (300) abot abuk biinti na baaṭ. ²³ Ɔṣubal bti Ɔi Henok adoluŋ Ɔi mboṣ Ɔwawo iñeen-week Ɔwajanti na iñeen-paaj na kañeen (365). ²⁴ Henok awo na Naṣibaṭi aṭaṣa kë Naṣibaṭi aṣë jeja, bañaari baankak awina, Ɔiki Naṣibaṭi aya na a.

²⁵ Wi Matutalem akaari Ɔṣubal iñeen-week na Ɔṣubal iñeen bakreŋ na paaj-na-uloŋ (187) aṣë buk Lamek. ²⁶ Wi Lamek abukiiri, Matutalem akak aṭo Ɔṣubal iñeen-week Ɔyaas paaj-na-uloŋ na Ɔṣubal iñeen bakreŋ na Ɔtëb (782) abot abuk biinti na baaṭ. ²⁷ Ɔṣubal bti Ɔi Matutalem adoluŋ Ɔi mboṣ Ɔwawo iñeen-week Ɔyaas kañeen-kaloŋ na iñeen paaj na kañeen-kaloŋ (969). Wi wi aṣaari akeṭ.

²⁸ Wi Lamek akaari Ɔṣubal iñeen-week na iñeen bakreŋ na Ɔtëb (182) aṣë buk napoṭ ñiinti. ²⁹ Awul napoṭ mënti katim ki Nowe, Ɔiki aji : « I, akṭuuŋ iñen yi nun inoorfën ulemp na unoor. Mboṣ mi Naṣibaṭi afëpuŋ manṭuuŋ un ulemp na unoor mënti. » ³⁰ Wi Nowe abukiiri, Lamek akak aṭo Ɔṣubal iñeen-week kañeen na Ɔṣubal iñeen kañeen-kaloŋ na kañeen (595). Abot abuk bapoṭ biinti na baaṭ. ³¹ Ɔṣubal bti Ɔi Lamek adoluŋ Ɔi mboṣ Ɔwawo iñeen-week Ɔyaas paaj-na-uloŋ na Ɔṣubal iñeen paaj-na-uloŋ na paaj-na-uloŋ (777). Wi wi aṣaari akeṭ.

³² Wi Nowe akaari Ɔṣubal iñeen-week kañeen (500) aṣë buk Ṣem, Ham na Jafet.

6

Kaṭaafa ki uṣubal uweek

¹ Wi bañaari bajunuŋ pṭum Ɔi mboṣ abot abuk bapoṭ baaṭ, ² kë bañaari biki baṭi* baṣë win kë baaṭ biki bañaari bajën banuuraa, aniim biki baŋaluŋ. ³ Wi wi *Yawe Nawat Kabuka aṣaari aji : « Uhefënti wi naan, wi nwuluŋ ñaari uunkduka Ɔi a te mnto Ɔiki awo ñaari najën ; hënkuri Ɔṣubal Ɔi nul Ɔaankṭëp iñeen-week na iñeen Ɔtëb (120). »

⁴ Wal mënti bañaari baloŋ badëm maakan bamëgaṭaan bawo Ɔi mboṣ ; badobi woha wo da wal wi bañaari biki baṭi babiiri Ɔi baaṭ babak bañaari bajën abuk bapoṭ na baka. Bukal bawooŋ Ɔfa bañaari biki itim ipënaliiri.

⁵ Nawat Kabuka awin kë buṭaan bi ñaari akdoluŋ Ɔi mboṣ badëma adëm pya kë ñaari abot aji bi Ɔu Ɔu uṣal bti Ɔi pdo buṭaan Ɔnuur bti. ⁶ Nawat Kabuka adug umeli Ɔi uko wi aṭakuri ñaari, kë uhaaṣul uwo Ɔi mntëg mnweek. ⁷ Wi wi aṣaari aji : « Dpënan Ɔi mboṣ bañaari biki nji nṭakuri, na Ɔntaam Ɔi katoh, na Ɔko Ɔi uṭeeh na Ɔkaṭ, Ɔiki ddug umeli uko wi nṭakari Ɔa. » ⁸ Kë ñaari aloŋ aṣë wo, i Naṣibaṭi alilandëri, anwoori katim ki Nowe.

Pboman upuur

⁹ Uko wi Nowe wii wi :

Nowe abi wo ñiinti naṭool Ɔi këṣ ki Naṣibaṭi abot aji Ɔiinka ; awo na a aji ṭaṣa. Wal mënti ul awohari han Ɔi bañaari bti. ¹⁰ Nowe abuk bapoṭ biinti bawajanti: Ṣem na Ham na Yafet. ¹¹ Kë bañaari biki mboṣ bti baṣë wuṭ awo bado buṭaan Ɔi këṣ ki Naṣibaṭi, mnṭot kë mantum Ɔi mboṣ. ¹² Naṣibaṭi aten mboṣ awin kë bañaari bawuṭi, Ɔiki bawo bti Ɔi pdo buṭaan.

¹³ Kë Naṣibaṭi aṣë ji na Nowe : « Dba na bañaari bti na Ɔko bti Ɔiki bañaari bakaari kë mnṭot mantum Ɔi mboṣ. Dpënan baka keeri Ɔi mboṣ. »

¹⁴ Akak aji na Nowe : « Bomaan upuur pa iwi, upuur unkwooŋ uweek, wi ikbomanuŋ na impiñu inuura, ido imeeṭ Ɔi wa, ikër wa Ɔi meeṭ na bdig na uko unkneenanuŋ meel pṭëp.

¹⁵ Hënk di di ikbomanuŋ upuur mënti: udëm kado uko ji Ɔmetër iñeen-week na iñeen Ɔwajanti (130m) kahaan kado Ɔmetër iñeen Ɔtëb na Ɔtëb (22m), kadiilade kawo Ɔmetër iñeen na Ɔwajanti (13m). ¹⁶ Doon bṭuk Ɔi upuur bi kakujënti kakwooŋ pṭoof pi umetër, ibot ido plëman pi wa pawo Ɔi kabaŋ, ido wa uka Ɔṣoobra Ɔtëb aṭu na uṭeeh.

* 6:2 Bañaari biki baṭi : Bapiiti aji babak Naṣibaṭi : Baloŋ baṣal aji baṭiiniyaan Ɔwanjuṭ, baloŋ kak kë baji baṭiiniyaan babak baṣih. Kë baloŋ baji baṭiiniyaan biki pntaali pi Ɔet.

¹⁷ « Nji, dtij meel kado ma mampar maniink dko, kabaana na bañaan na ŋko bti : nin uko ulonj uunkduka ti mboş kado kahefënt. ¹⁸ Kë nji nşë do bhoŋar na iwi, luŋi ineej ti upuur iwi na aharu na babuku, na bahar baka. ¹⁹ Ti ŋko bti doon kaneejan ŋtëb ti upuur ŋabuur na iwi ; ŋawoon ukaş na waaŋ. ²⁰ Ŋkaŋ, ŋntaam ŋi katoh na ŋko ŋi uŋeeh bti ŋaluŋ kabi du iwi kado kawoona ŋtëb ŋtëb ukaş na waaŋ kabuur na iwi. ²¹ Kë iwi, laan uko ude unwohaŋ bti ihank nakaana uko ude iwi na ŋko mënt. »

²² Kë hënk di Nowe adoluŋ, ado uko wi Naşibaŋi ajakuluŋ bti ado.

7

Pneej ti upuur

¹ Kë *Yawe Nawat Kabuka aji na Nowe : « Neejan ti upuur iwi na biki katohu bti, ŋiki ti bañaan bti iwi ŋaŋ iwoon natoool ti keş ki naan. ² Ti ŋko bti ŋanhilnuŋ pdo btejan bi Naşibaŋi, doon kajejna ŋtëb ŋtëb, ukaş na waaŋ te ŋyaaş paaj-na-ulonj. Kë ŋandukiinj, jejan ukaş na waaŋ ŋaŋ. ³ Jejan kak ŋkaŋ ŋi baŋi, ukaş na waaŋ ŋyaaş paaj-na-ulonj, ŋko na ŋkaŋ ŋahilna ŋaniink mboş bti. ⁴ Ŋnuur paaj-na-ulonj ŋaŋeple, kado uşubal uşub ŋnuur iŋeen ŋbaakër na ŋtejan iŋeen ŋbaakër, kawet ti mboş bañaan na ŋko bti ŋi ŋi ndoluŋ. » ⁵ Kë Nowe ado iko bti yi Nawat Kabuka ajakuluŋ ado.

⁶ Nowe aka ŋşubal iŋeen-week ŋyaaş paaj (600) wi uşubal uweek ujutuŋ ti mboş. ⁷ Aneej ti upuur na aharul na babukul na bahar baka kabuurna meel mamparuŋ. ⁸ Ŋko ŋanhiluŋ pdolna btejan bi Naşibaŋi na ŋanwoonj ŋanhil pdolna ba, ŋkaŋ na ŋko ŋankpuliinj ti mboş bti ⁹ ŋabi ukaş na waaŋ aneej ti upuur wi Nowe jibi Naşibaŋi ajakuluŋ. ¹⁰ Wi ŋnuur paaj-na-ulonj ŋaŋeputuŋ kë uşubal uweek uşë jot.

¹¹ Ti unuur uŋënk ŋnuur iŋeen na paaj-na-ulonj wi pli ptëbantën pi uşubal wi Nowe akaanj ŋşubal iŋeen-week ŋyaaş paaj (600), kë meel mntum maakan manwoonj ti mboş uŋeeh manşë may, kë baŋi bawo wo ji bahaabëşa haabëşa, kë meel manktula. ¹² Uşubal uşub ti mboş ado ŋnuur iŋeen ŋbaakër na ŋtejan iŋeen ŋbaakër (40).

¹³ Unuur mënt, Nowe, aharul na babukul Şem na Ham na Yafet na bahar baka kë başë neej na a ti upuur. ¹⁴ Banej na ŋntaam ŋi katoh, na ŋko ŋi uŋeeh bti na ŋkaŋ bti na ŋko ŋmpoŋi ŋankyiŋuŋ bti. ¹⁵ Ŋko bti ŋankheefëntuŋ ŋabi ti Nowe aneejna ŋtëb ŋtëb ti upuur ; ¹⁶ kawo ukaş na waaŋ jibi Naşibaŋi abiiŋ ajaka. Wi wi Nawat Kabuka aşaan adët bgah.

¹⁷ Uşubal unşubuŋ wuŋ udo ŋnuur iŋeen ŋbaakër ; kë meel mampar apel mboş aşë deerj upuur kë ukyaak. ¹⁸ Meel mampaya atum maakan, kë upuur uşë yaak aya, ¹⁹ mampaya ayaha ya adoo gur inkuŋ bti. ²⁰ Mandoo ŋep inkuŋ ŋmetër paaj-na-ulonj. ²¹ Wal mënt kë bañaan bti na ŋko bti ŋanwoonj ti mboş kë ŋaşë keŋ: ŋkaŋ, ŋntaam ŋi katoh, ŋko ŋi uŋeeh, na ŋko ŋmpoŋi bti na bañaan bti. ²² Nin uhefënt uunkak aduka ti mboş. ²³ Hënk, kë Naşibaŋi awet uhefënt bti ti mboş: bañaan, ŋntaam ŋi katoh, ŋko ŋi uŋeeh, na ŋko ŋmpoŋi na ŋkaŋ, kë Nowe na bañaan banwoonj na a, aŋu na ŋko ŋanwoonj na baka ti upuur ŋaŋ babuuruŋ. ²⁴ Meel mampar ado ŋnuur iŋeen-week na iŋeen-kaŋeen (150).

8

Ukay meel

¹ Kë Naşibaŋi aşë leş Nowe na ŋko ŋi uŋeeh na ŋntaam ŋi katoh bti ŋanwoonj na a ti upuur. Ado kë uyook uyook ti mboş, kë meel manjun pwala. ² Kë meel mntum maakan manwoonj ti mboş uŋeeh bti manşë ŋaŋan ppën, kë baŋi badëtanaa, meel maankak atula. Kë uşubal uŋaŋan pjot.

³ Meel manwala ntiinku ntiinku, hënk, wi ŋnuur iŋeen-week na iŋeen-kaŋeen (150) ŋaŋeputuŋ kë manşë wala ; ⁴ te kë upuur udo hil anaŋ du inkuŋ yi Arafat ti unuur uŋënk ŋnuur iŋeen na paaj-na-ulonj wi pli pŋënk paaj na ploŋ. ⁵ Meel manwali'aara wala te pli pŋënk kli iŋeen. Ti unuur uteek wi pli mënt kë inkuŋ işë pën awinana.

⁶ Wi ŋnuur iŋeen ŋbaakër ŋaŋeputuŋ, kë Nowe aşë haabëş ujaneel wi adoluŋ ti upuur, ⁷ aşë wutan untomaali. Uya, akak, ayoonk meel mankay ti mboş. ⁸ Akak awutan ubalab

ufaatal katenna me meel manwalaa. ⁹ Wi ubalab uwoonj uunya win dko dto, tiki meel mangur mboş bti, uwugşa akak du Nowe du upuur. Nowe atar kañen, ayeenk wa aneejan ti upuur meet. ¹⁰ Ayoonk nnuur paaj na ulonj akak awutan wa kë upën ti upuur. ¹¹ Ukak na utaakal awo na katoh kahalul ki bko bi bajaanj bado bnoliwera ti mntum! Nowe ame wal mënş kë meel manwalaa. ¹² Ato kak nnuur paaj na ulonj aşë wutan ubalab, kë wi uyaanj, uunkak abi.

¹³ Ti unuur uteek wi pli pteek pi uşubal wi Nowe akaanj nşubal iñeen-week nyaaş paaj na uşubal (601), wi wi meel mankayuj ti mboş. Nowe agurëş bşuk bi upuur ; aten, awin kë mboş manjun pkay. ¹⁴ Ti unuur uşenk iñeen ntëb na paaj-na-ulonj wi pli ptëbantën, kë mboş manşë kay bti.

Upën ti upuur

¹⁵ Wal mënş kë Naşibaţi aşë ji na Nowe : ¹⁶ « Pënan ti upuur, iwi na aharu, na babuku na bahar baka. ¹⁷ Pënaan kak nko bti nanwoonj na iwi, nkat, nntaam ni katoh na nko ni uşeeh na nko nmpoţi. Nabukan maakan natum nianiink mboş. » ¹⁸ Kë Nowe na aharul na babukul na bahar baka bapëni. ¹⁹ Nntaam ni katoh na nko ni uşeeh na nko nmpoţi na nkat bti napën ti upuur, awo kabuka na kabuka.

²⁰ Wi wi Nowe aşaanj ado *bliit bi mngur pa *Nawat Kabuka, ajej njonj ti nko na ti nkat bti nanhiluj pdolna Naşibaţi bşenan aşişara, atër na kë nayik bti. ²¹ Yawe Nawat Kabuka atiink pşëkën plil aşë ji ti uşalul : « Bañaanj baankak ado nfëp mboş. Uwo manjoonan kë nhaaş ni baka nrawutna du kpoş ; kë nşë wo mënşak atok bañaanj na nko bti jibi ndoluj.

²² Te wi mboş mankdoonj kawoha wo,

kajaar na kakit,
ujonş na uyikaj,
kanuur na pti,
pnaak na utejan
ido kawoha wo. »

9

Kahonj ki Naşibaţi

¹ Naşibaţi awul Nowe na babukul bnura bi nul aşë ji na baka : « Kabuk kajoobët na an, nabukan maakan, natuman mboş. ² Nko ni mboş, nkat na nko nmpoţi na ntëb ni bdëk, njul bti njado kaşi'an kakuş kado kalënk ti kadunan. Dwulan na bti. ³ Jibi nwulanaanj iko yuj yi ujaagal na mnko manjaanj mambuk, dkak awulan nko njun bti nado kade. ⁴ Kë naşë wo naanwo kade uko na pñaak pi wa tiki pñaak pawoonj ubida. ⁵ Dkak aluj kaşu ñaanj këme uko unktuluj pñaak pi ñaanj uhempna ti uko mënş. Kabot kaşu ñaanj andoli ateem ti ubida wi atënşul.

⁶ Naşibaţi aşak ñaanj
kë anaam na a
ukaanj kë ñaanj anktuluj pñaak pi atënşul,
bakak atula pñaak.

⁷ Kë an, kabuk kajoobët na an, nabukan maakan ; naniink mboş, nabukan maakan. »

⁸ Naşibaţi aşiini wal mënş na Nowe na babukul banwoonj na a aji : ⁹ « Natenan, dhonjan, an na knaali ki nan te mnşo, ¹⁰ na nko bti nanwoonj na iwi : nkat, nntaam ni katoh na nko ni uşeeh, nko bti nampënuj ti upuur na iwi, nko bti nanwoonj ti mboş, ¹¹ kë mënşak ado uşubal utënş wi kë mënşak ado meel manpar hënk mantok uko bti unwoonj na uhëfënt. Meel maankak abi katok iko bti inwoonj ti mboş. »

¹² Naşibaţi akak aji : « Uko unkdiiimanuj kahonj ki nji ndoluj na an na nko bti nanwoonj na an wii wi, kahonj kaş ddo ka kak na pntaali pi nu te mnşo. ¹³ Dşu karaan ki naan du başi ki najaanj nado ki ubopal, kul kakdoonj kayuuj kahonj ki nji ndoluj na umundu. ¹⁴ Woli dluj ado uşubal kë ujëni, kë karaan ki ubopal kapën awinana, ¹⁵ kaleş wal mënş kahonj ki nji ndoluj na an na nko bti. Nin meel maankak apar jibi mamparuj kafinj uhëfënt

ti mboş. ¹⁶ Woli karjaanan ki ubopal kapën awinana du bați, dwin ka, kaşë kaleş kahon kanwoonj kaankba ki nji Naşibați ndolonj na bañaanj bti na njko bti njanwoonj ti mboş. »

¹⁷ Hënk, kë Naşibați aji na Nowe : « Waş uwoonj uko unkyuujonj kahonj ki nji ndolonj na bañaanj bti na njko bti njanwoonj ti mboş. »

Babuk Nowe

¹⁸ Şem, Ham na Yafet babak Nowe bampënnunj ti upuur. (Ham awoonj aşin Kanaan)
¹⁹ Bawajanj bukunj bawoonj babak Nowe, kë ti bukal di di bañaanj bti banfëtuonj ti mboş bawoonunj.

²⁰ Nowe anwoonj najaar, ado uてeh atepi mnko manjaanj mandolna ubiñu. ²¹ Wi adaanunj ubiñu umpënnunj ti uてeh mëntj, aşë kuj awohëş aduka byişu du kaloona ki nul meej. ²² Ham, aşin Kanaan, awin aşin kë awo byişu, aşë ya bdig atup babak aşin batëb bandukiinj. ²³ Kë Şem na Jafet başë jej bayeti atju ti iganjan yi baka aşë bot apoş poş akak ufeş ado bi agur aşin baka. Baten umbanj wundu kahilna kawo baankwin aşin baka byişu.

²⁴ Wi Nowe anañiinj, kë ukuj ubaa, ame uko wi Ham nabaasa i nul adolonj. ²⁵ Wi wi aşaanj aji :

« Kanaan afëpaniinj!

Awo pa bamakul najuuk i bajuuk. »

²⁶ Nowe akak ajiini aji :

« Ddëman *Yawe Nawat Kabuka, Naşibați i Şem!

Dñehan ajuukntën Kanaan ti ulemp, ado kalempar Şem.

²⁷ Dñehan Naşibați ado Yafet abuk pntaali ptum, padëm paka utaak uweek, dñehan kak babak Yafet bafëş na babak Şem,

babuk Kanaan babot bajuukëş ti ulemp bado kalempar babak Yafet na Şem. »

²⁸ Wi uşubal uweek na meel mamparunj njaşëpunj, Nowe aţo nşubal iñeen-week njwanjanj na nşubal iñeen kañeen (350). ²⁹ Nşubal bti nj Nowe adolonj ti mboş njawo iñeen-week kañeen-kalonj na nşubal iñeen kañeen (950), wi wi aşaanj akeş.

10

Pntaali pampënnunj ti babak Nowe

¹ Pntaali pi bi Şem, Ham na Yafet babak Nowe babakunj wi uşubal uweek ubaanj pii pi.

Babuk Yafet

² Babuk Yafet biinj bawo : Gomer, Magog, Maday, Yawan, Tubal, Moşek na Tirat. ³ Kë babak Gomer biinj bawo : Aşkenat, Rifat, Togarma. ⁴ Kë biki Yawan bawo : Eliş, Tarşiş, Kitim na Dodanim. ⁵ Du bukal di di bañaanj banwayşërunj afëş añog idëk bawoonunj. Bukunj bawoonj babak Yafet, baji bawayşër kawo bandoli na pntaali pi baka na utaak wi baka na utup wi baka.

Babuk Ham

⁶ Babuk Ham biinj bawo : Kuş, Mişrayim, Put na Kanaan. ⁷ Kë biki Kuş bawo : Feba, Hawila, Fabta, Raama, na Fabteka. Kë biki Rama bawo : Şeba na Dedan.

⁸ Kuş akak abuk Nemrod ambiinj awo naşih nateek ti mboş. ⁹ Abi wo najan naweek ti kadun ki Naşibați, ukaanj kë baji baji : « Awo ji Nemrod, najan naweek ti kadun ki Naşibați. » ¹⁰ Nbeeka njanwoonunj njweek ti dko di aşiunj njawo Babel, Erek, Akad na Kalneh du

utaak wi Şineyar*. ¹¹ Du utaak mëntj di di Nemrod apënnunj aya te Aşuur aşë niw Niniwe na Rehobot-Ir, na Kalah. ¹² Akak aniw Reten ti ptoof pi Niniwe na ubeeka uweek wi Kalah.

¹³ Mişrayim awoonj aşin bañaanj biki Lud, biki Anam, biki Lehab, biki Naftuh, ¹⁴ na biki Patroş, na biki Katluh na biki Kaftor [di *bafilitënj bapënnunj].

¹⁵ Kanaan awoonj aşin bañaanj biki Fidoj, anwoonj abukul nateek. Abot awo aşin bahitit, ¹⁶ na Bayebutit, Bahamorit, Bagirgaşit, ¹⁷ Bahiwit, Barkit, Batinit, ¹⁸ Barwadit, Batemarit, Bahamatit ; wi wi kntaali ki Kanaan kaşaanj awayşër. ¹⁹ Utaak wi Kanaan upënnu Fidoj,

* 10:10 Şineyar : Babel.

aya umbaŋ wi Gerar, te Gaŋa, abot ayeenk du Fodom na Gomora na Adma na Şeboyim te aban du Leşa.

²⁰ Bukuŋ bawooŋ babuk Ham, baji bawayşër kawo bandoli na pntaali pi baka na utaak wi baka na uŋup wi baka.

Babuk Şem

²¹ Şem ŋmak Yafet akak abuk bapoŋ biinŋ. Ul awooŋ ateeem babuk Eber na pntaali pi baka bti.

²² Babuk Şem biinŋ bawo : Elam, Aşur, Arpakşad, Lud, Aram. ²³ Biki Aram bawo : Uş, Hul, Geter na Maş. ²⁴ Arpakşad abuk Şelah, kē Şelah abuk Eber. ²⁵ Eber abuk bapoŋ biinŋ batēb : nateek awo katim ki Peleg†, ŋiki ŋi wal mēntŋ wi wi bañaanŋ bawayşëruŋ ŋi mboş. Aŋa'ul awo katim ki Yoktan.

²⁶ Yoktan abuk Almodad, Şelef, Haşarmawet, Yerah, ²⁷ na Hadoram, Utal, Dikla, ²⁸ na Obal, Abimayil, Şeba, ²⁹ Ofir, Hawila, na Yobab : bukuŋ mēntŋ bti bawo babuk Yoktan. ³⁰ Bafēŋna ubeeka wi Meşa te adoo ban wi Şefar unwooŋ du inkuŋ inwooŋ du umayar unuur.

³¹ Bukuŋ bawooŋ babuk Şem, baji bawayşër kawo bandoli na pntaali pi baka na utaak wi baka na uŋup wi baka.

³² Bukuŋ bawooŋ pntaali pi babuk Nowe, baji bawayşër kawo bandoli na pntaali pi baka na utaak wi baka.

Du bukal di di bañaanŋ bajunnunŋ pwayşër aniink mboş wi uşubal uweek uŋëpuŋ.

11

Katoh kaweeŋ ki ŋşoobra ki Babel

¹ Bañaanŋ bti ŋi mboş baŋup uŋup uloolan. ² Jibi bañaanŋ bakyaanŋunŋ du umayar unuur, bawin dko dloŋ danwooŋ daanwo na inkuŋ du utaak wi Şineyar* aya afēŋ da. ³ Wal mēntŋ kē başē tiinkar aji : « Nawulēn ŋdo induba yi ŋkjuŋunŋ ŋi bdo. Kē bajeŋ induba mēntŋ na bnag bloŋ aniwna†. » ⁴ Bakak aji : « Nawulēn ŋniw ubeeka na katoh kaweeŋ ki ŋşoobra kankyaanŋ te du baŋi! Hēnk katimun kapēnala, ŋkuŋ ŋwo ŋēnkwayşër kaniink mboş bti. »

⁵ Kē *Yawe Nawat Kabuka aşē wala ŋi mboş pten ubeeka na katoh kaweeŋ ki ŋşoobra ki bañaanŋ bajēn bawooŋ ŋi pniw, ⁶ aşē ji : « Nawin hēnkuŋ! Bañaanŋ bti bawo baloolan, aŋup uŋup uloolan. Woli hēnk di ulemp wi babaanŋ ajun jun uwooŋ, we ukluŋ kaneenan baka pdo uko wi baŋaluŋ? ⁷ ŋwala hēnkuŋ ŋhoŋan uŋup wi baka bawut kado katiinkar. »

⁸ Hēnk di di Yawe Nawat Kabuka agaruŋ baka kē baya aniink mboş bti aŋaŋan pniw ubeeka. ⁹ Uko waŋ ukaanŋ kē badu da aji Babel‡ ŋiki dul di Yawe Nawat Kabuka ahoŋanaanunŋ uŋup ŋi mboş bti kē dul di di agarnuŋ bañaanŋ kē baniink mboş bti.

Pntaali pi Şem te du Abram

¹⁰ Pntaali pi Şem pii pi :

Wi uşubal uweek uŋëpuŋ ado ŋşubal ŋtēb, Şem aka ŋşubal iñeen-week aşē buk Arpakşad. ¹¹ Wi Arpakşad abukiinŋ, Şem akak aŋo ŋşubal iñeen-week kañeen (500) abot abuk bapoŋ biinŋ na baat.

¹² Wi Arpakşad akaanŋ ŋşubal iñeen ŋwajanŋ na ŋşubal kañeen (35) abuk Şelah. ¹³ Wi Şelah abukiinŋ, Arpakşad akak aŋo ŋşubal iñeen-week ŋbaakër na ŋşubal ŋwajanŋ (403) abot abuk bapoŋ biinŋ na baat.

¹⁴ Wi Şelah akaanŋ ŋşubal iñeen ŋwajanŋ aşē buk Eber. ¹⁵ Wi Eber abukiinŋ, Şelah akak aŋo ŋşubal iñeen-week ŋbaakër na ŋşubal ŋwajanŋ (403) abot abuk bapoŋ biinŋ na baat.

¹⁶ Wi Eber akaanŋ ŋşubal iñeen ŋwajanŋ na ŋşubal ŋbaakër (34) aşē buk Peleg. ¹⁷ Wi Peleg abukiinŋ, Eber akak aŋo ŋşubal iñeen-week ŋyaaş ŋbaakër na ŋşubal iñeen ŋwajanŋ (430) abot abuk bapoŋ biinŋ na baat.

† 10:25 Peleg : ŋi uhebërē dawooŋ pwayşër. * 11:2 Şineyar : Babel. † 11:3 Bnag : ŋi ŋwal mēntŋ baji baniwna mnlaak na bnag bloŋ bampaŋunŋ na bi baniwnunŋ ŋi. ‡ 11:9 Babel : ŋi uhebërē daka katiinkare kaloolan na photoŋan.

¹⁸ Wi Peleg akaaŋ ɲɯsubal iñeen ɲwajaŋɗ, ašë buk Rewu. ¹⁹ Wi Rewu abukiinɗ, Peleg akak aŋo ɲɯsubal iñeen-week ɲyaaš ɲtëb na ɲɯsubal kañeen-kaloŋ (209) abot abuk bapoŋ biinɗ na baaŋ.

²⁰ Wi Rewu akaaŋ ɲɯsubal iñeen ɲwajaŋɗ na ɲɯsubal ɲtëb ašë buk Ferug. ²¹ Wi Ferug abukiinɗ, Rewu akak aŋo ɲɯsubal iñeen-week ɲyaaš ɲtëb na ɲɯsubal paaj na uloŋ (207) abot abuk bapoŋ biinɗ na baaŋ.

²² Wi Ferug akaaŋ ɲɯsubal iñeen ɲwajaŋɗ ašë buk Nahor. ²³ Wi Nahor abukiinɗ, Ferug aŋo ɲɯsubal iñeen-week ɲyaaš ɲtëb (200) abot abuk bapoŋ biinɗ na baaŋ.

²⁴ Wi Nahor akaaŋ ɲɯsubal iñeen ɲtëb na ɲɯsubal kañeen-kaloŋ ašë buk Terah. ²⁵ Wi Terah abukiinɗ, Nahor aŋo ɲɯsubal iñeen-week na ɲɯsubal iñeen na kañeen-kaloŋ (119) abot abuk bapoŋ biinɗ na baaŋ.

²⁶ Wi Terah akaaŋ ɲɯsubal iñeen paaj-na-uloŋ ašë buk Abram na Nahor na Haran.

Pntaali pi Terah

²⁷ Pntaali pi Terah pii pi :

Terah abuk Abram, Nahor na Haran. Kë Haran abuk Lot. ²⁸ Haran akeŋ ɲi kadun ki Terah ašin du utaak wi kabuka wi nul, du ubeeka wi Ur, wi bakaldeyeŋ. ²⁹ Abram na Nahor baniimi : Ahar Abram awo katim ki Faaray ; kë ki ahar Nahor kawo Milka, ul na Yiŋka bawo babuk Haran. ³⁰ Kë Faaray ašë wo aanhil pbuk : aanka napoŋ.

³¹ Terah ajeŋ Abram abukul, na Lot ababul, abuk Haran, na Faaray ahar Abram abukul. Ado baka kë bapën ɲi Ur di bakaldeyeŋ pya utaak wi Kanaan. Kë wi babanuŋ ubeeka wi Haran ašë fëŋ da. ³² ɲɯsubal ɲi Terah adoluŋ ɲi mboš ɲawo iñeen-week ɲyaaš ɲtëb na ɲɯsubal kañeen (205), wi wi ašaŋ akeŋ du Haran.

12

¹ Unuur uloŋ, *Yawe Nawat Kabuka aji na Abram : « Dukan utaaku, na bayiŋu na katoh ki šaaš, iya utaak wi ɲji kaluŋ kadiimanu.

² Ddolu ibuk pntaali pweek,

kabot kawulu bnuura.

Ddo katimu kapënala maakan,

iŋu hënk nwul bañaŋ bandukiinɗ bnuura.

³ Dluŋ kawul bnuura bankñehandëriinɗ bnuura,

kafëp bankmbeehiinɗ ;

kaŋëpna ɲi iwi kawul kntaali ki mboš bti bnuura* . »

⁴ Kë Abram ado jibi Nawat Kabuka ajakuluŋ apën ɲi ubeeka wi Haran aya, kë Lot aya na a. Aka wal mëntɗ ɲɯsubal iñeen-paaj-na-uloŋ na kañeen (75).

⁵ Ajeŋ Faaray aharul na Lot abuk aŋa'ul, na bka'ul na balemparul biki aŋënkberuŋ anug bti ɲi Haran aya utaak wi Kanaan. ⁶ Wi babanuŋ, bamuur utaak bti te ado ban du bko byimanaan bi More du ubeeka wi Fikem. Bañaŋ biki Kanaan bawo wal mëntɗ ɲi utaak.

⁷ Kë Yawe Nawat Kabuka ašë pën awinana ɲi kadun ki Abram aji : « Dluŋ kawul pntaali pi nu utaak wi. » Wi wi Abram ašaŋ ado *bliit bi mngur kado kaŋëjanaan Nawat Kabuka ampënuŋ awinana ɲi kadunul. ⁸ Abram awoona Fikem aya du pnkuŋ du umayar unuur wi ubeeka wi Betel, atan da kaloona ki nul, Betel kë dawo ɲi kayoba, kë ubeeka wi Ayi uwo ɲi umayar unuur wi dko di awoonɗ. ɲi dko mëntɗan di di adoluŋ Nawat Kabuka bliit bi mngur ašë dëmana. ⁹ Kë ɲi pdo kafëŋ ɲi kanaŋa kaya kafëŋ ɲuŋ, kë aya adoo ban utaak wi Negeb.

Abram du Ejiptu

¹⁰ Ubon ubi wo ɲi utaak, adëm maakan, kë Abram adoo naŋa aya Ejiptu afëŋ da. ¹¹ Wal wi akyaŋ pneeŋ ɲi Ejiptu ašë ji na Faaray aharul : « Tenan, dme kë iwo ñaaŋ nanuura.

* 12:3 Kaŋëpna ɲi iwi kawul kntaali ki umundu (mboš) bti bnuura : baloŋ bapiit kak aji : ɲi ɲtaak ɲi mboš bti baluŋ kado kaji : “Našibaŋi awulan bnuura jibi awuluŋ ba Abram.”

¹² Woli bañaan biki Ejiptu bawinu baji iwo ahar naan, kafinjen, kaşë duku. ¹³ Dkooŋu kooŋ, jakan na baka iwo aŋa'naan, hënk iŋu bamëbanaan bnuura kabot kawo baankfinjen. »

¹⁴ Wi Abram abanuŋ du Ejiptu, bañaan biki uŋaak mënŋ bawin kë Faaray anuura maakan. ¹⁵ Baweek biki uŋaak bawina aşë ya aŋup *Farawuna naşih, ahompa kanuura ki ñaaf. Kë başë ñooŋ ñaaf du dko di baaf biki Farawuna bawooŋ. ¹⁶ Faaray aŋu kë Farawuna amëban Abram bnuura. Aŋena ŋpi, ŋkaneel na ŋgit, abot awula balemp biinŋ na baaf, na ŋbuuru, na ŋntaam ŋi pnkunkaali.

¹⁷ Kë Nawat Kabuka aşë ŋu Farawuna na katohul pwuŋan pweek, ŋiki ajeŋ Faaray ahar Abram. ¹⁸ Farawuna adu Abram wal mënŋ aşë ji na a : « we wi idolnuŋ hënk ba? We ukaan kë iinŋupën aji awo aharu? ¹⁹ We ukaan kë iji awo aŋa'u, kë ndo jeja kë awo ahar naan. Hënkun aharu awi ; jejana, iŋëp iya na bgahu! » ²⁰ Farawuna ado biinŋ baloŋ kë bapënana ŋi uŋaak ul na aharul na bka'ul bti.

13

Abram na Lot bawayşëri

¹ Kë Abram awoona Ejiptu na aharul na bka bi ŋul bti, agakandër na Lot kë baya Negeb. ² Wal mënŋ Abram ayok maakan, aka ŋntaam, na itaka na uwuuru. ³ Apënna Negeb aya, aya te aban du umban wi ubeeka wi Betel du dko di abiiŋ atan kaloona ki nul ŋi ptoof pi Betel na Ayi, ⁴ du dko di abiiŋ aniw *bliit bi mngur. Kë dul di Abram adëmanaanunŋ *Yawe Nawat Kabuka.

⁵ Lot angakandëruŋ na Abram akak aka itani yi ŋnkaneel, yi ŋpi, na yi ŋgit abot aka bañaan batum. ⁶ Uŋaak uunkëş bafëŋ bukal batëb bti : bka bi baka batum maakan kë baanhil pwo ŋi dko dloolan. ⁷ Bañaan biki Kanaan na baperitit bafëŋ kak wal mënŋ ŋi dko mënŋ. Kë bayafan biki Abram na biki Lot bakak ŋi pŋom. ⁸ Kë Abram aşë ji na Lot : « Tenan, nja ŋyiŋi, dkooŋu kooŋ, mënŋal ŋŋëpar abot awo mënŋal bayafan biki nja bado kaŋom! ⁹ Tenan uŋaak wi bti! Joh ŋwayşër. Woli iya na kañen kamayu, kaya na kadeenu ; woli iya na kadeenu, kaya kamayu. »

¹⁰ Lot aten bnuura aşë win uŋaak bti unkuabuŋ bdëk bi Yordan di mboş manëkuŋ. Uwo ŋi wal wi Naşibaŋi awoonŋ aandobi tok ŋbeeka ŋi Fodom na Gomora. Dko mënŋ te du umban wi ubeeka wi Şowar dawo na itant ji uwoorta wi Nawat Kabuka du Eden, na uŋaak wi Ejiptu. ¹¹ Kë Lot adat uŋaak wi Yordaniya bti unwoyi umban wi umayar unuur atool pya da ; hënk di bawayşëruŋ. ¹² Abram aya afëŋ du uŋaak wi Kanaan kë Lot afëŋ aŋog ŋbeeka ŋi bdëk bi Yordan. Atan iloona yi nul kë iban te Fodom. ¹³ Bañaan biki ubeeka mënŋ bawuŋ maakan abot aji bado uko wi Nawat Kabuka awoonŋ aanŋali.

¹⁴ Wal wi Lot awayşëruŋ na Abram, Nawat Kabuka aji na Abram : « Iwin dko di inaŋunŋ, hënkunŋ katan këş iten ifooyan. ¹⁵ Uŋaak wi ikwinuŋ wuŋ bti dwulu wa, iwi na pntaali pankpënuŋ ŋi iwi te mŋŋo. ¹⁶ Ddo pa paŋum ji pyiw pi mboş: unuur wi bakhinanuŋ pŋën pyiw panwoonŋ ŋi mboş unuur mënŋ wi wi bakaanŋ ahinan pŋën pntaali pi nu. ¹⁷ Naŋiin iñaay na uŋaak bti ŋiki dluŋ kawulu wa. »

¹⁸ Kë Abram ajeŋ iloona yi nul, aya afëŋ du mnko mnweek mi Mamre du Hebronŋ kë dul di adoluŋ bliit bi mngur pa Nawat Kabuka.

14

Abram abuuran Lot

¹ Wal wi Amrafel awoonŋ naşih i Şineyar, kë Aryok awo naşih i Elatar, kë Kedor-Lawomer awo i Elam, Tideyal kë awo naşih i Goyim* ² başih babaakër bukuŋ banaŋa ugut na bi Bera naşih i Fodom na Birşa naşih i Gomora, na Şineyab naşih i Adma na Şemeber naşih i Teboyim na naşih i Bela (danwoonŋ Şowar).

³ Başih kañeen babaanşaani bukuŋ bti bayitiir na bangoli biki baka du dko danwoonŋ daanwo na inkuŋ du Fidim (dawoonŋ hënkunŋ Bdëk bi Pnam). ⁴ Bado ŋşubal iñeen na ŋtëb kë Kedor-Lawomer akşih baka, ŋi uşubal uŋënk iñeen na ŋwajanŋ kë başë bër wa.

* 14:1 Naşih i Goyim : këme naşih i ŋtaak.

⁵ Kedor-Lawomer aŋo uşubal aşë naŋa ul na başih banwoon na a aya pğut na bampokuŋ. Wi bakyaan, bakob barefayim du Aşerot-Karnayim, akob batutim du Ham, bayemim du Şawe-Kiriyatim, ⁶ akob bahorit du inkuŋ yi Feyir te ado ban El-Paran, dankabuŋ du *pndiiş. ⁷ Wi wi başaan awugşa aban te du ukumpëş wi En-Mişpat (dawoon Kadeş) akob bamaletit du utaak wi baka bti abot akob bahamorit banfëtuŋ du Haşaşon-Tamar.

⁸ Wal mënŋ, kë naşih i Fodom na i Gomora na i Adma, naşih i Feboyim na naşih i Bela (danwoon Şowar) başë naŋa abomandër ugut na baka du Fidim, ⁹ agut na Kedor-Lawomer naşih i Elam, Tideyal naşih i Goyim, Amrafel naşih i Şineyar na Aryok naşih i Elaŋar : bawo başih babaakër agut na başih kañeen! Bañaan biki Kedor-Lawomer bakob biki bagutanaanuŋ.

¹⁰ Kë Fidim daşë tum ihër iweek yi kafuuş ; wi naşih i Fodom na i Gomora bakŋiiŋ, aşë jot ŋi ya, kë bandukiin bamena du inkuŋ. ¹¹ Bankobuŋ baka kë başë yeenk bka bi biki Fodom na Gomora bti na iko ide yi baka bti aşë ya na bgah bi baka. ¹² Bakak ajej Lot (abuk aŋa Abram) na bka bi tul bti ayaanaan ; ŋiki Lot abi fëŋ du Fodom.

¹³ Aloŋ ambuuruŋ aya du Abram, nahebërë, anfëtuŋ du mnko mnweek mi Mamre nahamorit, ayiŋ bi Eşkol na Aner ; bukal bawajanŋ bti baŋok na Abram. ¹⁴ Wi Abram ameeŋ kë bamob ayiŋul ayaanaan, ajej ŋi bañaan biki nul bañaan iñeen-week ŋwajanŋ na bañaan iñeen na bakreŋ (318) bambukiin ŋi katoh ki nul, kë babomandër ugut, adookar na bamobuŋ Lot, te ubeeka wi Dan. ¹⁵ Abram na bañaan biki nul bawayşëri aneeŋ ugut na baka na utejan, akob baka abot adookar na baka te ubeeka wi Hoba du btamşanka bi ubeeka wi Damat. ¹⁶ Ayeenk bka bti bi bajejuŋ, ayeenk kak Lot ayiŋul na bka bi tul bti na baaŋ na bañaan biki bamobuŋ.

Melkitedek

¹⁷ Wi Abram akobuŋ Kedor-Lawomer na başih banwoon na a, awugşa pkak, kë naşih i Gomora aşë bi ayit na a du dko danwoon daanwo na ikuŋ di Şawe (danwoon dko di naşih).

¹⁸ Uka wal mënŋ naşih aloŋ ambiyi pyit na Abraham katimul kawo Melkitedek. Awo naşih i Falem, abot aji ŋejan Naşibaŋi Andëmuŋ Maakan. Aŋij ipoom na poot ; ¹⁹ Añehandër Abram Naşibaŋi aji :

« Bnuura bawo ŋi Abram ŋi katim ki Naşibaŋi Andëmuŋ Maakan,
ampaşuŋ baŋi na mboş!

²⁰ Dbëeb Naşibaŋi Andëmuŋ Maakan,
andoluŋ başooradu kë baŋup ŋi kadunu! »

Wi wi Abram aşaan ajej iko bti yi bayeenkuŋ du başih bukundi ado ifah iñeen, aşë pënan kaloŋ awul Melkitedek.

²¹ Kë naşih i Fodom aşë ji na Abram : « Wulaan bañaan işë iduka na iko bti yi nayaan ayeenk. » ²² Kë Abram aşë teema aji : « Ddeej kañen kamehna ŋi kadun ki *Yawe Nawat Kabuka Naşibaŋi Andëmuŋ Maakan, ampaşuŋ baŋi na mboş, ²³ kë mënkyeenk nin uko uloŋ ŋi iko yi nu, mendo yeenk yeenk nin unduş†, iwutna kaji iyokan Abram. ²⁴ Mënkhanke nin uko uloŋ pa nji. Dyeenk uko wi baŋaşaraan badeej ŋaŋ na kafah ki bangakandëruŋ na nji, Aker, Ekekol na Mamre bahilan kajeŋ ifah yi baka. »

15

Bhoŋar bi Naşibaŋi na Abram

¹ Wi iko mënŋ iŋëpuŋ, *Yawe Nawat Kabuka ahaabëş Abram këş apën awinana ŋi kadunul aji na a : « Abram, wutan kalënk! Dwo ubeel wi nu, dluŋ katuumu bnuura. »

²⁻³ Kë Abram ateema aji : « Nawat Kabuka Naşibaŋi i naan, ibaa wulën uko uloŋ wi nji kaluŋ kaya bë mënkkana napoŋ nadukar wa? Iinwulën napoŋ, Eliyeter i ubeeka wi Damat, nalempar naan aloŋ akdukiin na iko yi naan. »

† 14:23 Mendo yeenk yeenk nin unduş: Bapiit aji mënkyeenk nin kaguja.

⁴ Kê Nawat Kabuka akak aji na a : « Mënt ul akdukiin na iko yi nu, napoŋ i ikbukun akdukiin na ya. » ⁵ Wi wi aŋaŋ ado Abram kê apên bdig aŋe ji na a : « Tenan baŋi, ifên njah woli ihinani. » Akak aji na a : « Jibi njah nŋatumun, hênk di babuku bakluŋ kaŋum. »

⁶ Abraham ahaŋ Nawat Kabuka ŋi uko wi ajakuluŋ, ukaŋ kê Nawat Kabuka aji awo naŋool.

⁷ Nawat Kabuka aji na a kak : « Nji dwoon Nawat Kabuka, andoliin kê ipên du Ur di bakaldeyeŋ kawulu mboŋ mi, ika. » ⁸ Kê Abram aŋe teema aji : « Nawat Kabuka Naŋibaŋi i naan, hum di di nji nhiluŋ kame kê dluŋ kaka ma. »

⁹ Kê aji na a : « Yaan iŋiŋen uwit upatar, upi utaŋ na unkaneel ukaŋ. Undoli ŋi na uwo kaka nŋsubal nŋwajanŋ. ŋijan kak urikaŋe na ubalab unhumun. »

¹⁰ Kê Abram aŋija na bŋi aŋiŋ. Afaaŋ nŋtaam ŋi ptoof ado ifah iteb, kandoli kataan na katent ka, aŋe wo aanfaaŋ nŋkat. ¹¹ Njugude nŋatool pdêpa ŋi nŋtaam nŋankeŋun nŋun kê Abram aŋe dook na.

¹² Na utaakal ukeŋ, Abram awo ŋi bŋoy bweek aŋe win bdem bweek blenkanderaan. ¹³ Kê Nawat Kabuka aŋe ji na a : « Iwo i kame kê babuku baluŋ kawo bayaanŋ du mboŋ manwoon maanwo mi baka, mi bakluŋ kakak kado kajuuknŋten baka ŋi ulemp, baluŋ kahajan baka nŋsubal iŋeen-week nŋyaaŋ nŋbaakër (400). ¹⁴ Kê nji nŋe luŋ kakob banjuuknŋtenun baka, bapên da na bka btum. ¹⁵ Kê iwi iŋe luŋ kaŋaf kabaa kakeŋ kamoya kakak na bnuura du bajugu. ¹⁶ Bakak ŋi, woli uraan ubaakanŋen ubii, ŋiki te wal mënt pjuban pi bahamorit paandobi ŋeplên. »

¹⁷ Wi unuur uyobun, kê bdem batooti, kê bdoo banjeenuŋ maakan awo na udu uweek na unkaniya untehanun nŋaŋe mara mara amay amuur ŋi ptoof pi nŋtaam nŋanfiŋun nŋun. ¹⁸ Kê unuur mënt, Nawat Kabuka ado bhoŋar na Abram, aji na a : « Dluŋ kawul mboŋ mi pntaali pampenuŋ ŋi iwi, kapenna bdék bi Ejiptu, te kaban bdék bweek bi Ewufat. ¹⁹ Mboŋ mënt manwoon mi nŋtaak nŋi bakenit, na mi bakenititat, na mi bakadmonit, ²⁰ na mi bahitit, mi baperitit, mi barefayit, ²¹ na mi bahamorit, mi bakanaan, na mi bagirgaŋit na mi bayebutit. »

16

Kabuka ki Iŋmayel

¹ Faaray ahar Abram aambi buk, aŋe ka nalemparul nŋaŋ alon anwoon i utaak wi Ejiptu i katim kawoon Hagar. ² Kê Faaray aŋe ji na Abram : « Tenan, jibi *Yawe Nawat Kabuka awoon aandi mbuk, dkooŋu kooŋ kakan ido kawinar na nalempar naan ; ulome nŋepna ŋi a nka napoŋ. » Abram atiink uko wi ajakuluŋ. ³ Wi Abram adoluŋ nŋsubal iŋeen nŋi aŋeŋun ŋi utaak wi Kanaan, Faaray aharul kê aŋe jej Hagar, nalemparul, awula kê aniimi. ⁴ Abram awinar na Hagar, kê awo na kayin.

Wi Hagar awinuŋ kê awo na kayin, aŋe jun pkul Faaray ajugul. ⁵ Kê Faaray aŋe ji na Abram : « Iwi iŋuun kê Hagar abeehên hênkuŋ. Nji ŋi uleef naan dwuliin nalempar naan, kê hênkuŋ wi awoon na kayin aŋe beehên. Dŋehan *Nawat Kabuka awayŋun nŋi na iwi. »

⁶ Kê Abram aŋe teema aji : « Nalemparu awo ŋi kaŋen ki nu, dolana uko wi inaluŋ. » Wi wi Faaray akakuŋ ahajan Hagar, kê adoo noor aŋi, kabuurna.

⁷ Uwanjuŋ wi *Nawat Kabuka uyit na Hagar du kaŋog pliik plon panwoon du *pndiiŋ, pliik mënt pawo ŋi bgah bi ŋur. ⁸ Uji na a : « Hagar, nalempar Faaray, iwoona ŋun, aŋe aya ŋun? »

Kê aŋe teem aji : « Dŋi ŋi kabuurna Faaray, ajug naan. »

⁹ Kê uji na a : « Kakan du ajugu, ido katiinka. »

¹⁰ Uwanjuŋ wi Nawat Kabuka ukak aji : « Ddo babuku batum te nin alon aando hil pŋen baka.

¹¹ « Tenan, iwo na kayin,
iluŋ kabuk napoŋ nŋiinŋ,
luŋi iŋu'a katim ki Iŋmayel*,

* 16:11 Iŋmayel : ŋi uhebêrê dawoon Naŋibaŋi atiink.

ṭiki Nawat Kabuka atiink mntëg mi nu.

¹² Aluṅ kawo ji ubuuru unwoorṅ uundomi ;
anknaṭariinṅ bañaanṅ bti,
bañaanṅ bti bakak banaṭari'a ;
aluṅ kalow bayiṭul bti. »

¹³ Hagar aṣal aji awin na manjoonan anjaanṅ awina, aṣë ji wal mënṭ na Nawat Kabuka, anṭiiniinṅ na a : « Iwo El-Roy, Naṣibaṭi anwinnuṅ. » ¹⁴ Uko waṅ ukaanṅ kē bakdu pliik mënṭ aji Lahay-Roy, dawoorṅ « *Anwoorṅ Aankba awinën. » Pliik mënṭ pawo ṭi ptoof pi Kadeṣ na Bered.

¹⁵ Hagar abukar Abram napoṭ ṅiinṭ, kē Abram aṭu napoṭ i Hagar abukarulṅ katim ki Iṣmayel. ¹⁶ Abram aka ṅṣubal iñeen bakreṅ na ṅṣubal paaj (86) wi Hagar abukarulṅ Iṣmayel.

17

Bhoṅar bi Naṣibaṭi na Abram

¹ Wi Abram akaanṅ ṅṣubal iñeen kañeen kalonṅ na kañeen kalonṅ (99), kē *Yawe Nawat Kabuka aṣë pën awinana ṭi kadunul aji na a : « Nji dwoorṅ *El Ṣaday, Naṣibaṭi Anhiniinṅ iko bti ; doon kaṭaṣën ibot ido katiinkën. ² Ddo bhoṅar na iwi, kabot kawulu pntaali pṭum maakan. »

³ Abram ajot wal mënṭ afëṭ kaara ṭi mboṣ, Naṣibaṭi kē aṣë ji na a : ⁴ « Tenan, bhoṅar bi, bi bi nji kadolṅ na iwi : Nji, dluṅ kado iwo aṣin kntaali ktum. ⁵ Iinkak adu'ana Abram*, katimu kawo hēnkuṅ Abraham†, ṭiki ddolu iwo aṣin kntaali ktum. ⁶ Ddolu ibuk bañaanṅ baṭum maakan, bankluṅ kado kntaali, iluṅ kabuk baṣih. ⁷ Ddo bhoṅar na iwi, na pntaali pankmbiinṅ ṭi kafeṭu woli ikeṭi. Bhoṅar mënṭ bawo te mnṭo, hēnk dluṅ kawo Naṣibaṭi i nu na i pntaali pankmbiinṅ ṭi kafeṭu. ⁸ Mboṣ mi Kanaan bti mi iwoorṅ nṭa nayaanṅ ṭi ma, dluṅ kawulu ma ika te mnṭo, iwi na pntaali pankmbiinṅ ṭi kafeṭu, dluṅ kawo Naṣibaṭi i baka. »

⁹ Naṣibaṭi akak aji na Abraham : « Kē iwi, iwo kamēban bhoṅar bi ndolṅ na iwi na pntaali pi ikbukunṅ. ¹⁰ Bhoṅar baṅ bi bi nji kadolṅ na iwi na pntaali pi ikbukunṅ, iwo i kamēban ba. Biinṭ bti banwoorṅ na iwi bawo biki kawala katēmp. ¹¹ Nawo biki kawala katēmp, uwo uko unkyuunṅ bhoṅar bi nji ndolṅ na an. ¹² Kē ṭi kntaali ki ikbukunṅ, napoṭ ṅiinṭ anwoorṅ awo kawala katēmp ṭi ṅnuur bakreṅ, kaṭu na bambukiinṅ ṭi itohan kēme biki nanugunṅ nug du ṅaanṅ aloṅ nayaanṅ, anwoorṅ aanwo i pntaali pi nan. ¹³ Hēnk, babukale ṭi katohu kēme anugana nugana na itaka yi nu, bawo biki kawala katēmp. Bhoṅar bankwinaniinṅ ṭi ṅleef ṅi nan bawo bhoṅar banwoorṅ baankba. ¹⁴ ṅiinṭ anwoorṅ aanwala katēmp, aluṅ kadookana ṭi bayiṭul, ṭiki agar bhoṅar bi naan. »

¹⁵ Naṣibaṭi akak aji na Abraham : « Faaray aharu, iinkak ado kadu'a Faaray, ido kadola Faara. ¹⁶ Dwula bnuura, kē abot aluṅ kabukaru napoṭ ṅiinṭ. Dwula bnuura, aluṅ kawo anin kntaali ktum, aluṅ kabuk baṣih baṭum. »

¹⁷ Wal mënṭ, kē Abraham aṣë jot afëṭ kaara ṭi mboṣ aṣë muujan. Aṣal wal mënṭ aji : « ṅiinṭ ankaanṅ ṅṣubal iñeen-week kabuk napoṭ? Kēme Faara ankaanṅ ṅṣubal iñeen kañeen kalonṅ akbukunṅ? » ¹⁸ Wi wi aṣaanṅ aji na Naṣibaṭi : « Dkooṭu kooṭ, wutan Iṣmayel ayeenk uko wi ihoṅnuṅ! »

¹⁹ Kē Naṣibaṭi aṣë teema aji : « A-a, Faara aharu abukaru napoṭ ṅiinṭ, i ikluṅ kaṭu katim ki Itaak. Dluṅ kado bhoṅar na a te mnṭo, kado ba na pntaali pankpēnnuṅ ṭi a. ²⁰ Dkak atiinku ṭi uko wi Iṣmayel. Tenan, dwula bnuura, ddo kabuk kajoobëṭ na a, pntaali pi nul paṭum. Aluṅ kabuk baṣih iñeen na batëb, ddola abuk pntaali pṭum maakan. ²¹ Kē bhoṅar bi naan, ddo ba na Itaak, i Faara akluṅ kabukaru pkili ṭi wal wi. » ²² Wi Naṣibaṭi abaanṅ pṭiini na Abraham aṣë ya aduka.

²³ Unuur mënṭ, Abraham ajeṅ Iṣmayel abukul, na bañaanṅ bti bambukiinṅ ṭi katohul na biki anugunṅ nug, bañaanṅ biinṭ bti banwoorṅ ṭi katohul awalan baka katēmp jibi Naṣibaṭi

* 17:5 Abram : ṭi uhebëre dawoorṅ niinṭ antumuṅ na mndëm. † 17:5 Abraham : ṭi uhebëre dawoorṅ aṣin bañaanṅ baṭum.

ajakuluŋ ado. ²⁴ Abraham aka ŋşubal iñeen kañeen kalorŋ na ŋşubal kañeen kalorŋ (99) wi awaliŋ katëmp, ²⁵ kë Işmayel abukul aka ŋşubal iñeen na ŋwajanŋ (13) wi awaliŋ katëmp. ²⁶ Ʋi unuur uloolan mënŋan wuŋ wi wi Abraham na Işmayel abukul bawaliŋ katëmp. ²⁷ Biinŋ biki katohul bti, bambuknaaniŋ da na biki banuguŋ nug du ñaŋ aloŋ nayaanŋ, kë bawala katëmp na a.

18

Bayaanŋ bawajanŋ

¹ Unuur ulorŋ Abraham aŋo Ʋi plëman pi kaloona ki nul du mnko mnweek mi Mambre wi unuur udiŋuŋ, kë *Yawe Nawat Kabuka aşë pën awinana Ʋi kadun ki nul. ² Abraham akat kës, aşë win biinŋ bawajanŋ kë banaŋ du kadunul. Wi awinaŋ win baka, aŋiina du plëman pi kaloona, aya yit na baka ajot afët kaara Ʋi mboş adëman baka, ³ aşë ji na aloŋ Ʋi baka : « Naweek, dkooŋu kooŋ, pantan Ʋi katoh ki nalemparu, idole haŋ kalilan. ⁴ Yoonkaan ddo baŋijan meel, nañow ihoŋ naşë naŋo nanoorfën Ʋi bko bi uŋeeh. ⁵ Dya kaŋijan kapoom nade, naŋiisan ŋleef, nabaa naŋëp wi nabiiŋ te Ʋi katoh ki nalemparan. »

Kë başë ateema aji : « Aa, dolan jibi ijakuŋ. »

⁶ Abraham amint wal mënŋ aya du kaloona meetŋ di Faara awoorŋ, aşë ji na a : « Faraan ijeŋ pşon pnuura pankëşuŋ, inag ijuŋ ipoom. » ⁷ Wi wi Abraham aşaaŋ amint aya du batani ajeŋ ubay unuura, awul wa nalemparul kë ajuŋ ataran. ⁸ Ajeŋ mntow mnaŋ na mntow mnjiilu na ubay wi babomanuŋ wuŋ abëkan iko mënŋ bti Ʋi kadun ki baka. Anaŋ aňog baka du pŋeef pi bko kë başë de.

⁹ Bahepara aji : « Faara aharu awo ŋuŋ ba? »

Kë ateem aji : « Awo du kaloona meetŋ. »

¹⁰ Kë nayaanŋ aşë ji na a : « Dluŋ kabi Ʋi pkili Ʋi wal wi ; uŋënk wal mënŋ Faara aharu abuk napoŋ ñiinŋ. »

Faara awo du plëman pi kaloona, du kafët ki nayaanŋ atiink. ¹¹ Bi Abraham na Faara bado bi wo wo baweek, kë Faara akak aŋañan kañowa. ¹² Hënk, kë Faara aşë ji Ʋi uşalul, amuujan. Aşal aji : « Hënk uŋ wi ndoorŋ aŋaf, kabaa kawinar na ñiinŋ naan! Kë ajuŋ katoh naan abot awo naŋaf! »

¹³ Kë Nawat Kabuka aşë ji na Abraham : « we ukaaŋ kë Faara ajii ba, aşal aji aanhinan kabuk wi adoorŋ abi ŋaf ŋaf? ¹⁴ We wi Nawat Kabuka awoorŋ aanhinan pdo? Pkili, Ʋi wal wi, dkak Ʋi katohu, uŋënk wal mënŋ Faara abuk napoŋ ñiinŋ. »

¹⁵ Faara apok aji : « Mënji » Ʋiki alënki, kë Nawat Kabuka ateema aji : « Ijii. »

Abraham aŋiiniir Fodom

¹⁶ Biinŋ banaŋa atool pya, aten ubeeka wi Fodom. Kë Abraham aşë ñoorŋan baka. ¹⁷ Yawe Nawat Kabuka aji Ʋi uşalul : « Dwo i kamen Abraham uko wi nji kadoluŋ i? ¹⁸ Ul ankbukuŋ pntaali pŋum pankkaaŋ mnhina, kabot kaŋu nwul knaali ki mboş bti bnuura. ¹⁹ Ddata ahilna ado babukul na biki katohul bado kaŋaş bgah bi naan, kado uko wi nŋaluŋ na uko unwoorŋ uŋool Ʋi kës ki naan. Hënk, nşë ndo pa a uko wi mbiŋ ahoŋa. »

²⁰ Wi wi Nawat Kabuka aşaaŋ aji : « Batapar biki Fodom na Gomora iko iwuŋaan maakan, pjuban pi baka padëm maakan. ²¹ Dya da katen me uko wi bataparunŋ baka uwoha manjoonan, woli uunwo, kame. »

²² Batëb Ʋi biinŋ bukuŋ bapëna da, aşë ya Fodom. Kë Abraham ahum nnaŋ Ʋi kadun ki Nawat Kabuka. ²³ Abi aňog aşë ji na a : « Na manjoonan, ifiŋ baŋool kanaakrën na bado buŋaan i? ²⁴ Ulome bañaanŋ iñeen kañeen baŋool bawo Ʋi ubeeka? Ifiŋ bañaanŋ biki ubeeka bti i? Kë bañaanŋ iñeen-kañeen baŋool banwoorŋ Ʋi ubeeka, baankdo imiir wa i? ²⁵ A-a, iinkdo uko uŋëntŋ waŋ, kado naŋool akeŋ na nado buŋaan. Naŋool awo wo ji nado buŋaan. Iinkdo uko uŋëntŋ waŋ. Kë iwi nawayëş umundu bti ido uko unwoorŋ uŋool di. »

²⁶ Kë Nawat Kabuka ateema aji : « Woli dŋënk du Fodom bañaanŋ baŋool iñeen-kañeen, katen Ʋi baka kamiir ubeeka bti. »

²⁷ Kë akak aṭiini na a aji : « Nji nwoonj pdēpalēn na ufob, dñoomuṅ aṭiini na Ajugun. ²⁸ Ulome bañaanṅ kañeen baṭaanjēs ṭi baṭool iñeen-kañeen bukuṅ: Bañaanṅ kañeen bampēnuṅ bukuṅ baṭu itok ubeeka bti i? »

Kë aṭeem aji : « Woli dṭēnk da bañaanṅ iñeen ṅbaakēr na bañaanṅ kañeen mēnktok ubeeka. »

²⁹ Abraham akak aṭiini ji uteek aji : « Ulome bawoha iñeen-ṅbaakēr? »

Kë aṭeem aji : « Bañaanṅ iñeen ṅbaakēr mēntṅ baṭu mēnktok ubeeka. »

³⁰ Kë akak aji : « Ajugun awutan kadeebaṭ akaan awutēn nṭup : Bahinan kawo iñeen-ṅwajanṅ. »

Kë aṭeem aji na a : « Mēnktok ubeeka woli dṭēnk da bañaanṅ iñeen ṅwajanṅ baṭool. »

³¹ Abraham akak aji : « Miiran, wi nkaanṅ aṅoom aṭiini na Ajugun : Bahinan kawo iñeen-ṅtēb. »

Kë aṭeem aji : « Bañaanṅ iñeen ṅtēb bukuṅ baṭu mēnktok ubeeka. »

³² Kë aji : « Ajugun awutan kadeebaṭ, dkak aṭiini ubaañsaani : Bahinan kawo iñeen. »

Kë aṭeem aji : « Bañaanṅ iñeen bukuṅ bado kë mēnktok ubeeka bti. »

³³ Wi Nawat Kabuka abaṅ pṭiini na Abraham aṣē ya, kë Abraham aṭiis katoḥul.

19

¹ Na utaakal, ṅwanjuṭ ṅṭēb ṅuṅ ṅaban du Fodom. Kë Lot aṣē ṭo wal mēntṅ ṭi uneej ubeeka. Wi awinaṅ win ṅa aṣē naṭa aya ayit na ṅa ajot afēt kaara ṭi mboṣ adēman ṅa.

² Aji na ṅa : « Dkooṭan kooṭ, nabiin nafēr du katoḥ ki nalemparan, nañow ihoṭ, na nfa naṣē naya na bgah bi nan. »

Kë ṅaṣē ṭeema aji : « A-a, ṅya kafēr du bayiti. » ³ Lot akooṭ ṅa te kë ṅado dinan awala du katoḥul. Ado kë bajuṅ ṅa, aboman ipoom indaṭ kë ṅadee.

⁴ Bahum baandobi piinṅ kë biinṅ biki ubeeka baṣē bi afooy katoḥ, bañaanṅ bti bawo da, du baṭaṣa te baṭaf, nin aloṅ aandukaa. ⁵ Badu Lot aji na a : « Biinṅ bambiinṅ ṭi katoḥu na utejan wi bawo ṭuṅ? Pēnaan baka, ṅpiinṅ na baka. »

⁶ Lot apēn abi moṅ baka aṣē dēt bgah ṭi kafēṭul. ⁷ Aji na baka : « An banoh naan, dkooṭan kooṭ nawutan kado buṭaan. ⁸ Natenan, dwo na bapoṭ baaṭ batēb banwoonṅ baandobi me biinṅ. Ddo baka bapēn nado baka uko wi naṅaluṅ, naṣē nawut kado biinṅ biki nin uko uloṅ ṭiki bawo bayaanṅ biki naan. »

⁹ Kë baṣē ṭeem aji : « Totiin ṭi. » Bakak aji na a : « Iwi inwoonṅ nayaanṅ, aṣē ṅal pwo nawayēs! Hēnkuṅ ṅdolu uko unwuṭnuṅ apel wi ṅkdoluṅ baka. » Bawuuk Lot aṣē ṭool pya kapaat plēman. ¹⁰ Kë biinṅ banwoonṅ du meeṭ baṣē haabēs amob Lot apulad meeṭ aṣē tuh plēman. ¹¹ Bado wal mēntṅ biinṅ banwoonṅ du bdig kë bakak bakuul bukal bti, ajunna ṭi bapoṭ te du baṭaf, kë baankak awin plēman.

¹² ṅwanjuṭ ṅuṅ ṅaji na Lot : « Ikak awo na ñaanṅ aloṅ ṭi i? Bayootanu, babuku biinṅ na baaṭ, bañaanṅ bti banwoonṅ biki nu ṭi ubeeka, jejan baka napēn ṭi wa. ¹³ ṅṭok ubeeka wi bti ṭiki na manjoonan baṭup iko iwuṭaan maakan yi bañaanṅ biki wa badoluṅ. Yawe Nawat Kabuka ayilun aji ṅṭok ubeeka. »

¹⁴ Lot aya aṭiini na bayootanul, banjokuṅ babukul aji : « Nanaṭiin, napēn ṭi dko di, ṭiki *Nawat Kabuka abi kaṭok ubeeka. » Kë baṣē ṣal aji abeṅ beṅ.

¹⁵ Wi unuur ujintuṅ na nfa kub, ṅwanjuṭ ṅakak aji na Lot : « Naṭiin, ijej aharu na babuku baaṭ batēb banwoonṅ ṭi këme nakeṭ woli Nawat Kabuka akob biki ubeeka wi. »

¹⁶ Kë jibi Lot ahumuṅ na ṅṣal ṅtēb, kë biinṅ bukuṅ baṣē mēbana ṭi kañen, na aharul na babukul baaṭ batēb ṭiki Nawat Kabuka aṅagi'a. Badola kë apēn ṭi ubeeka.

¹⁷ Wi bapēnanuṅ baka ṭi ubeeka, uwanjuṭ uloṅ ṭi baka kë uṣē ji : « Ṭiin ibuuran ubida wi nu! Kten kafēṭ ibot iwut kanaṭ nin dko dloṅ ṭi uṭaak wi, yaan du pnkuṅ iwutna kakeṭ. »

¹⁸ Kë Lot aṭeem aji : « A-a, Naweeṅ, uunhinan kawo hēnk! ¹⁹ Nalemparu awinana bnuura ṭi kēs ki nu, kë ibot adiimana mñaga mnweek wi ibuuranuluṅ. Kë nji nṣē wo mēnhil kaṭi kaya du pnkuṅ bē puṭan paankbanēn nkeṭ. ²⁰ Tenan, iwin ubeeka umpoṭi wi i? Uñogi, kë nhil kaṭi kaban da. Wutan nya mmena da mbuurna, ṭiki uwo umpoṭi! »

²¹ Kë ateema aji : « Dkak ațenu uko waŋ, mēnktok ubeeka wi iktiiniyaanuŋ. ²² Faraan iți iya imena du wa, țiki mēnhil kado nin uko uloŋ bē iindobi ban da. » Uko waŋ ukaaŋ kē bațu ubeeka mēntț katim ki Șowar.*

²³ Unuur ujun pjintț wal wi Lot abanuŋ du Șowar, ²⁴ kē Yawe așē do pdēpalēn panktēraduŋ† kē pawoona bați ajot țı Fodom na Gomora. ²⁵ Ațok ŋbeeka mēntț na utaak mēntț bti, afiŋ bañaan na iko bti immayuŋ țı mboș. ²⁶ Ahar Lot akok aten du kafetul așē bi kak kak pnam.

²⁷ Abraham anața na nfa kub așē ya du dko di abiiŋ anaț țı kadun ki Nawat Kabuka, ²⁸ aten Fodom na Gomora na utaak bti așē win udu kē ukpēn da ji udu wi uyik! ²⁹ Wi Nașibați atokuŋ ŋbeeka ŋuŋ aleș Abraham apēnan Lot kē abuur kațaafa ki bdoo du dko di abiiŋ afēț.

Lot na babukul baat

³⁰ Lot aya afēț du pnkuŋ ul na babukul baat batēb țiki aañoom pto du Șowar. Baya du pnkuŋ afēț du bñot banhooruŋ. ³¹ Unuur uloŋ, bajeen ñaaț i Lot aji na ața'ul : « Așinun ațaf hēnkuŋ, kē nin ñiintț aloŋ aankak awo țı utaak anhiluŋ kapiintț na nja jibi bañaan bti bajaan bado. ³² Biin ŋwul așin nja poot akuj ŋșē ŋpiintț na a ŋka bapoț, pntaali pi nul pawutna kaba. »

³³ Na utejan mēntț bawul așin baka poot, kē bajeen așē bi apiintț na așin anwoon aando me upiintț na unața abukul. ³⁴ Wi nfa mabanuŋ, kē bajeen așē ji na ața'ul : « Takal na utejan dpiintț na așin nja ; biin ŋkak ŋwula nța na utejan poot adaan ișē iya ipiintț na a, hēnk ŋșē ŋbuk bapoț, pntaali pi nul pawutna kaba. » ³⁵ Bakak awul așin baka poot utejan mēntț, kē nabaasha apiintț na a, bē aando me upiintț na unața abukul. ³⁶ Hēnk di babak Lot bawoon na iyiŋ, inwoonuŋ du așin baka. ³⁷ Bajeen abuk napoț ñiintț așē țu'a katim ki Mohab‡, awoon ateem bamohabit biki nța. ³⁸ Nabaasha kak abuk napoț ñiintț ațu'a katim ki Ben-Ami§; ul awoon ateem bahamonit biki nța.

20

Abraham na Abimelek

¹ Abraham apēnna du umban wi Mamre aya du utaak wi Negeb afēț țı ptoof pi ŋbeeka ŋi Kadeș na Șur. Abi ya pyaanț du Gerar. ² Aji na bañaan kē Faara aharul awo ața'ul. Kē Abimelek nașih i Gerar așē do kē bayaarada Faara pa aniima.

³ Na utejan, Nașibați apēn awinana țı kadunul na ŋțaafi aji na a : « Ñaaț i iyeenkuŋ ațu ikeț țiki aniimaa. »

⁴ Abimelek ahum aando bi piintț na a, așē ji : « Ajugun, ifiŋ ñaan anwoon aando uko uloŋ i? ⁵ Abraham țı uleeful ajaknuŋ aji awo ața'ul kē Faara akak ajakēn aji Abraham awo naweekul. Uko wi ndoluŋ ddo do wa na uhaaș ujintț, mēndo nin uko uloŋ uwuțaan. »

⁶ Kē Nașibați ateema na ŋțaafi aji na a : « Aa, nji kak dme kē ido uko mēntț na uhaaș ujintț. Nji dneenaniin pjuban țı kadun naan wi ndoluŋ kē iimbana. ⁷ Hēnkuŋ kakaan ñiintț uŋ aharul țiki awo *națuparaan. Aluŋ kañehandēru ibuurna. Woli iinkakana, kkeț iwi na biki katohu bti. »

⁸ Wi unuur ujintțuŋ, Abimelek adu baweek bti biki utaak așē țup baka uko unțepuŋ, kē bașē lēnk maakan. ⁹ Adu Abraham așē ji na a : « we wi idoluŋ bañaan hēnk ba? We wi ndoliin kē ido kak i kațijaraan pjuban pweek pi, nji na bañaan biki utaak wi naan bti? Ido uko wi ñaan awoon aanwo kado. »

¹⁰ Akak ahepar Abraham aji : « We ukaaŋ kē ido uko waŋ ba? »

¹¹ Abraham ateema aji : « Dșal aji bañaan banwoon țı bañoom Nașibați, kē kanuura ki ahar naan kahil kațu bafiŋen. ¹² Ado woha ața'naan țiki ŋțok așinun, baninun biki ŋwoon ŋnēntoki, kē ŋșē bi niimar. ¹³ Wi Nașibați adoluŋ kē mpēn du katoh ki paapa añaay, djaka aji : “Dñehanu uko uloŋ: woli iŋalēn, dko di ŋkyahaan, jakan na bañaan iwo ața'naan.” »

* 19:22 Șowar : Țı uhebērē dawoon umpoți. † 19:24 Pdēpalēn panktēraduŋ: “Soufre, Sulfur, Sulfuro.” ‡ 19:37 Mohab : Țı uhebērē dawoon anwoonuŋ du așin. § 19:38 Ben-Ami : Țı uhebērē dawoon abuk pntaali pi naan.

¹⁴ Abimelek ajej ŋkaneel na ŋpi na ŋgit, balemp biinŋ na baat awul Abraham ašë kakana Faara aharul. ¹⁵ Akak aji na a : « Utaak wi naan wii wi, ihinan kafët dko di inaluŋ. »

¹⁶ Aji na Faara kak : « Dwul naweeke itaka itum maakan*. Uko waŋ ukyuujuŋ bañaanŋ bti banwoonŋ na iwi kë iwo najinŋ ŋi uko unŋepuŋ. »

¹⁷ Kë Abraham ašë ñehan Našibaŋi ajeban Abimelek na aharul na balemparul baat bahilna babak, ¹⁸ ŋiki ado kë baat bti biki katoh ki Abimelek baanhil kabuk ŋi uko wi adoluŋ Faara ahar Abraham.

21

Kabuka ki Itaak

¹*Yawe Nawat Kabuka ado Faara bnuura jibi abiiŋ aŋupa, ado uko wi abiiŋ ahoŋa. ² Awo na kayiŋ abukar Abraham andoonŋ abi wo wo naŋaf napoŋ ñiinŋ, ŋi wal wi Našibaŋi abiiŋ ajaka. ³ Abraham aŋu napoŋ i Faara abukaruŋ katim ki Itaak*.

⁴ Wi Itaak abukul adoluŋ ŋnuur bakreŋ, kë Abraham ašë do jibi Našibaŋi ajakuluŋ, awalana katëmp. ⁵ Aka ŋšubal iñeen-week (100) wi abukuŋ Itaak.

⁶ Kë Faara ašë ji : « Našibaŋi awulën uko wi nji kadoonŋ kajiina, bañaanŋ bti banktiinkuŋ uko wi balilan na nji. »

⁷ Akak aŋiini aji : « In ahilanuŋ ŋfa kaji na Abraham kë Faara abi kabootan? Kë nšaanŋ abukara ñiinŋ hënkunŋ wi aŋafuŋ. »

Hagar na Iŋmayel badookanaa

⁸ Itaak adëm te kë anin ado kayana. Unuur mëntŋ kë Abraham ašë do ufettu uweek.

⁹ Hagar i utaak wi Ejiptu awo da na napoŋ i abukaruŋ Abraham. Faara awin napoŋ kë aknoha†, ¹⁰ ašë ji na Abraham : « Dookan nalemp i na abukul, abuk nalemp i aanwo kayeenŋ ŋi iko yi ikdukaruŋ Itaak abuk naan. » ¹¹ Uko mëntŋ ude Abraham maakan ŋiki Iŋmayel awo kak abukul. ¹² Kë Našibaŋi ašë ji na a : « Kŋoo kaŋaaf abuku na nalemparu, uko wi Faara akhepariŋ bti dolan wa, ŋiki ŋi Itaak di di pntaali pi nhoŋiŋ pakpënnuŋ. ¹³ Kë abuk nalemp, ddola abuk pntaali pweek maakan, ŋiki awo kak abuku. »

¹⁴ Abraham anaŋa na nfa kub, ajej kapoom na ubuuli wi meel awul Hagar, kë aŋu ŋi feŋ, akak awula napoŋ ašë dola kë ayaa. Kë Hagar aya añaay na *pndiiŋ pi Bertabe.

¹⁵ Wi meel manyaanŋ aba, kë ašë bëkan napoŋ ŋi bko bloŋ uŋeeh, ¹⁶ aya alow btiŋŋ aŋo ašë jun ŋwooni aji : « Mëŋjal pwin pkeŋ pi napoŋ naan. »

¹⁷ Našibaŋi atiink napoŋ kë akwooni, kë uwanjuŋ wi nul ušë duuna Hagar du baŋi aji na a : « Hagar, we wa ba? Klënk, Našibaŋi atiink ŋwooni ŋi napoŋ du dko di ibëkanuluŋ.

¹⁸ Jejana ibot imëbana bnuura ŋiki ddo babakul batum, bawo pntaali pweek. » ¹⁹ Našibaŋi ahaabëŋ wal mëntŋ këŋ ki Hagar kë ašë win pliiik. Wi wi ayaanŋ aliik ubuuli atuman awul napoŋ kë adaani.

²⁰ Našibaŋi ayeŋ napoŋ kë akdëm. Afët du pndiiŋ akak ñaanŋ anhiluŋ kaŋuuri maakan.

²¹ Wi afëtunŋ du pndiiŋ du Paran, anin kë ašë la'ara ñaaŋ anwoonŋ i utaak wi Ejiptu.

Bhoŋar bi Abraham na Abimelek

²² Unuur uloŋ, Abimelek na Fikol naŋih i bangoli biki nul baya du Abraham aji na a : « Našibaŋi awo ŋi kafëtu ŋi iko bti yi ikdoluŋ. ²³ Hënkunŋ mehniin ŋi kadunul iji iinkguurën nin, nji na babak naan na babak baka, kë ido bnuura na nji na utaak wi iwoonŋ nayaanŋ wi, jibi nwoonŋ bnuura na iwi. » ²⁴ Kë Abraham ateem aji : « Dhoŋ uko mëntŋ. »

²⁵ Wi wi Abraham ašaanŋ alešana pliiik ploŋ pi balempar Abimelek babiŋŋ ateha. ²⁶ Kë ateema aji : « Mëmmë ñaanŋ andoluŋ uko waŋ. Iinŋupën, dbaanŋ atiink tiink nŋa uko mëntŋ. »

²⁷ Wi wi Abraham ašaanŋ ajej ŋkaneel, ŋpi, na ŋgit awul Abimelek, kë bašë do bhoŋar.

²⁸ Abraham apënan ŋkaneel ŋmpoŋi ŋwaaŋ paaj na uloŋ. ²⁹ Kë Abimelek ašë hepara aji : « we ukaanŋ kë ipaŋëŋ ŋkaneel ŋmpoŋi ŋwaaŋ paaj na uloŋ ŋi ba? »

* 20:16 Itaka itum maakan : Iwo uko ji baluk bi ŋšubal iñeen-week na iñeen ŋwajanŋ (130) ŋi nayafan. * 21:3 Itaak : dawoonŋ ŋi uhebërë aji. † 21:9 Kë aknoha : Balonŋ bapiit aji Kë akberŋ Itaak.

³⁰ Kë ateema aji : « Yeenkan nkaneel paaj na ulonj ni, uwo uko unkdiiimanunj kë nji djipunj pliiik pi. » ³¹ Uko wanj ukaanj kë badu dko mëntj aji Beerşeba† tiki bukal batëb bti bahonanj da amehna.

³² Wi badolonj bhonar du Beerşeba aba, Abimelek na Fikol naşih i bangoli biki nul banaţa akak du utaak wi bafilittej. ³³ Abraham atepi du Beerşeba bko bi bajaanj bado Tamarit aşë dëman da *Yawe Nawat Kabuka anwoonj aankba. ³⁴ Wi wi Abraham aşaan aţo ajon du utaak wi bafilittej.

22

Bţenjan bi Abraham

¹ Wi iko yanj iţëpunj, Naşibaţi anjal pten me Abraham afiyaara kado uko wi akjakulunj aşë ji na a : « Abraham. »

Kë ateem aji : « Nji wi. »

² Kë aji na a : « Jejan abuku, aloolan ţań i ikaanj, İtaak i injalunj maakan, iya du utaak wi Moriya du pnkunj pi nji kalunj kayuuju. Woli iban da, kjeja kafiiņaraan kabot katëra kadolën bţenjan. »

³ Abraham anaţa na nfa kub, atan ubuuru ajej balemparul batëb na abukul, abot atib imul yi akyaanj katërna'a, aşë tool pya dko di Naşibaţi ajakulunj. ⁴ Wi bapoşunj ado ŋnuur ŋwajanţ, kë Abraham aşë win dko di bajakulunj du kalowan. ⁵ Aji wal mëntj na balemparul : « Nadukiin tji na ubuuru. Nji na napoţ ŋya kadëman Naşibaţi kaşë kakak. »

⁶ Abraham ajej imul yi akyaanj katërna İtaak abukul awula kë akunaa, ul tji uleeful kë aşë mëban bdoo na umbań. Wi wi batoolunj bukal batëb. ⁷ İtaak aţiini wal mëntj na Abraham aşin aji : « Paap! »

Kë ateema aji : « Abuk naan, dtiinkul! »

Kë akak aji na a : « Bdoo bii bi, kë imul yii yi, unkaneel wi bţenjan ubaa wo ţunj ba? »

⁸ Kë ateem aji : « Abuk naan, Naşibaţi akyaanj kawul unkaneel » kë başë tool bukal batëb bti.

⁹ Wi babanunj du dko di Naşibaţi ajakulunj, Abraham aboman *bliit bi mngur, apaf da imul aşë tan İtaak abukul aţu tji imul duuţ. ¹⁰ Atoolan kańen ajej umbań kafiiņa abukul. ¹¹ Kë uwanjuţ wi *Yawe Nawat Kabuka uşë duuna du baţi aji na a : « Abraham! Abraham! »

Kë ateem aji : « Nji wi! »

¹² Kë uşë ji na a : « Kdeej kańen tji napoţ! Kdola nin buţaan! Dme hënkunj kë jji ktiink Naşibaţi : İdinan pwulën abuku aloolan ţań i ikaanj. »

¹³ Abraham akat këş aşë win unkaneel ukaş ulonj wi itiiim ihotunj tji bgof. Aya ajej wa afiņar Naşibaţi atër ado bţenjan, kë ukeţar abukul. ¹⁴ Abraham adu dko mëntj aji : « Adonay Yire » uwoonj Ajugun awul. Uko wanj ukaanj kë hënkunj baji baji : « Du pnkunj Ajugun awul. »

¹⁵ Uwanjuţ wi Nawat Kabuka ukak aduuna Abraham du baţi, ¹⁶ aji na a : « Dmehna tji bkow naan, nji Nawat Kabuka aji : jibi idolonj uko wi, adinan pwulën abuku aloolan ţań i ikaanj, ¹⁷ dwulu bnuura bweek maakan, ddo pntaali pankpënnunj tji iwi patum ji ŋjah ni baţi na pyiw panwoonj tji kabaņ ki bdëk. Pntaali pi nu pawat başoorad pa, payeenk ŋbeeka ni baka. ¹⁸ Dţëpna tji pntaali pi nu kawul kntaali ki mboş bti bnuura, tiki itiiinkën. »

¹⁹ Abraham awuğsa akak du balemparul, kë batool pkak Beerşeba. Abraham afëţ da.

Babuk Nahor

²⁰ Wi iko yanj iţëpunj, baţup Abraham aji Milka kak, ahar Nahor aţa'ul abukara bapoţ biinţ. ²¹ Bajeen awo katim ki Uţ, aţu na Buţ aţa'ul, na Kemuwel aşin Aram, ²² na Keted, na Haţo, na Pildaş, na Yidlaf, na Betuwel. ²³ Betuwel abukunj Rebeka. Bukunj bawoonj bapoţ biinţ bakrej biki Milka abukarunj Nahor, aţa Abraham. ²⁴ Nahor abi do baniw na ŋaaţ alonj i katim ki Rewuma, ankaanj abuk bapoţ biinţ, bawo : Teba, Gaham, Tahaş na Maaka.

† 21:31 Beerşeba : Tji uhebëre dawoonj pliiik pi kamehna.

23

Pkeṭ pi Faara na umoy wi nul

¹ Faara ado ṅṣubal iñeen-week na ṅṣubal iñeen ṅtëb na paaj na uloṅ (127); hënk di di ṅnuurul ṅaliṅṅ. ² Wi wi aṣaaṅ akeṭ du Kiriyat-Arba (dawooṅ Hebroṅ) du uṭaak wi Kanaan ; Abraham awoonira abot aṭëga.

³ Abraham apën du meeṭ di puum pi aharul papiinṅanunṅ aṣë ya du bahitit aji na baka : ⁴ « Dwo nayaantṅ anfëṭunṅ na an, nayuujaaṅ dko dloṅ di nhili kanug kamoyna ahar naan. »

⁵ Kë bahitit baṣë teema aji : ⁶ « Naweeṭ tiinkun : Naṣibaṭi adëmanu kë iwo ṭi ptoofun, tenan ṭi dko bti di ṅbomanunṅ aji ṅmoyna, datan dannuurnaaniinṅ imoy aharu, nin aloṅ ṭi un aankneenanu dko di nul. »

⁷ Abraham anaṭa wal mënṭ abi aṅṅṅ ṭi kadun ki bañaanṅ biki uṭaak mënṭ, bahitit. ⁸ Aṭiini na baka aji : « Woli nadinan mmoy ahar naan, natiinkaṅ, nabot naṭënkën naṭiini na Efron abuk Fohar. ⁹ Dṅal awulën du Makpela dko di abomanunṅ du kabaṅ ki uṭeehul kado kamoyna ; awulaan da, dluka itaka yi dakwaaparunṅ ṭi kadunan, dakak dko dmoyni di naan. »

¹⁰ Kë Efron aṣë ṭo ṭi ptoof pi bahitit batënṭul wal mënṭ. Ateem Abraham ṭi kadun ki bahitit bti banwoonṅ du bayiti aji na a : ¹¹ « A-a naweeṭ, tiinkan! Dṭenu uṭeeh kabot kaṭenu dko dmoyni danwoonṅ du wa meeṭ. Dṭenu da ṭi kadun ki bañaanṅ bti : moyan aharu da. »

¹² Kë Abraham aṣë kak aṅṅṅ ṭi kadun ki bañaanṅ biki uṭaak. ¹³ Aji na Efron ṭi kadun ki baka : « Dkooṭu kooṭ duni itiinkën. Wutan nnug uṭeeh : yeenkan itaka, nṣë mmoy ahar naan da. »

¹⁴ Kë Efron aṣë teema aji : ¹⁵ « Naweeṭ, tiinkaṅ! Preeṣ pi mboṣ mi pawo [ktaka iñeen week ṅbaakër ki baṭaknuṅ untaam.] Kë itaka mënṭ, iwo we ṭi ptoofun? Moyan puum pi aharu. »

¹⁶ Abraham aṭiink Efron, afën itaka yi Efron ajakuṅ ṭi kadun ki bahitit : ktaka iñeen week ṅbaakër (400) ki baṭaknuṅ untaam.

¹⁷ Hënk, kë uṭeeh wi Efron du Makpela dantaanunṅ na Mamre, uṭeeh na dko dmoyni danwoonṅ da, na mnko bti manwoonṅ ṭi uṭeeh meeṭ ¹⁸ kë ikak yi Abraham ṭi kadun ki bahitit bti banwoonṅ du bayiti.

¹⁹ Wi uko waṅ uṭëpuṅ, kë Abraham aṣë ya amoy Faara aharul du bhër banwoonṅ du uṭeeh wi Makpela aṭaaṅ na Mamre, dawooṅ Hebroṅ du uṭaak wi Kanaan. ²⁰ Hënk, kë bhër na uṭeeh bti, ṅapën ṭi iñen yi bahitit akak bka bi Abraham, kë ado da ṅnguran.

24

Ñaaṭ i Itaak

¹ Abraham aṭaf wal mënṭ maakan, kë *Yawe Nawat Kabuka akak awula bnuura ṭi iko bti. ² Abraham adu anwoonunṅ naweeṭ ṭi balemparul, abot awo namali i nul aji na a : « Dkooṭu, ṭuun kañen ṭi pnkant pi naan uṭeeh*. ³ Mehniin ṭi kadun ki Nawat Kabuka Naṣibaṭi anṭakuṅ baṭi na mboṣ, iji iinklunṅ kalaar abuk naan napoṭ ñaaṭ ṭi biki Kanaan biki nfëṭunṅ ṭi ptoof pi baka ṭi. ⁴ Luṅi iya du uṭaak wi naan, du bayiṭ naan, idat da ñaaṭ pa Itaak abuk naan. »

⁵ Kë nalemparul ahepara aji : « Kë woli ñaaṭ aanluṅ adi pṭaṣën te ṭi uṭaak wi, wal mënṭ, kañoṭ abuku du uṭaak wi iwoonunṅ i? »

⁶ Kë Abraham ateema aji : « A-a. Ṭaafaraan kakakan da abuk naan. ⁷ Nawat Kabuka Naṣibaṭi ampënananunṅ du katoh ki paapa na du uṭaak wi bayiṭ naan, anjaknuṅ abot amehna aji aluṅ kawul pntaali pi naan mboṣ mi, aluṅ kayil uwanjuṭ wi nul ṭi kadunu, ijejna ñaaṭ i uṭaak naan pa abuk naan. ⁸ Aṣë wo woli ñaaṭ aandi pṭaṣu, iinkwo angaranṅ kamehna. Ṭaafaraan kakakan abuk naan da. »

⁹ Kë nalemp aṭu kañeen ṭi pnkant pi Abraham uṭeeh, amehna ṭi uko mënṭ.

* 24:2 Ṭuun kañen ṭi pnkant pi naan uṭeeh : Ṭi udolade wi baka ñaaṅ aji do haṅ woli amehna uko uweek.

¹⁰ Nalemp uŋ ajej ŋntaam ŋi pnkunkaali iñeen ŋi Abraham abot aya na iko inuura itum yi akaaŋ, ašë tool aya du ubeeka wi Nahor afëtuŋ du utaak wi Metopotamiya. ¹¹ Wi abanuŋ da, ado ŋntaam kē ŋaknoorfën du upën ubeeka kaŋog pliik. Uwo utaakal, ƚi wal wi baaƚ bajaŋ bapën kabi pliik.

¹² Wal mënƚ kē ašë ji : « Nawat Kabuka, iwi Našibaƚi i Abraham ajuŋ naan ajaŋ adëman, dkooƚu kooƚ dolan iko iƚëp bnuura, ibot idiiman Abraham ajuŋ naan bnuura bi nu! ¹³ Dwo ƚi kaŋog pliik, kē baaƚ biki ubeeka bakpën pbi kaliik meel. ¹⁴ Dolan poonu i nji kajakuŋ awalan pdunk pi nul aƚenën ndaan ašë teemën aji : “Daanan, mbot nwul ŋntaam ŋi nu ŋadaan,” awo ñaaƚ i iŋaluŋ pa Itaak nalemparu ; kawin kē idiiman ajuŋ naan bnuura bi nu. »

¹⁵ Aando bi ba pƚiini ašë win poonu aloŋ kē akbi na pdunk ƚi pŋaŋan. Katimul kawo Rebeka, awo abuk Betuwel, ñiinƚ abuk Milka, ahar aƚa Abraham anwoon katim ki Nahor. ¹⁶ Napoƚ ñaaƚ mënƚ awo neegani nannuura maakan, anwoon aando bi me biinƚ. Aya du pliik, aliikar pdunk ašë tool pkak.

¹⁷ Nalempar Abraham aƚi aya ayit na a aji : « Dkooƚu kooƚ, ƚenaan meel mntiinku ƚi pdunku ndaan. »

¹⁸ Kē ateem aji : « Naweeƚ, daanan » ašë taran awalan pdunk awula kē adaani. ¹⁹ Wi adaanuŋ aba, kē poonu akak aji na a : « Dkak aya kaliik, ŋntaam ŋi nu ŋadaan ŋado ŋateban. » ²⁰ Ataran ajeëŋ ŋntaam meel mandukiin muŋ ƚi kambëŋan akak aƚi aya aliik meel mnlon pa ŋntaam bti. ²¹ Ñiinƚ awo ƚi pšalana byompan ašë šal me Nawat Kabuka ado kē bgahul banuura.

²² Wi ŋntaam ŋi pnkunkaali ŋadaanuŋ ado teban, ñiinƚ kē ašë jej brinku bi uuuuru bdiƚ abot aƚu'a kak inguuri itëb yi wuuru idiƚ. ²³ Wi wi ašaaŋ aji na poonu : « Iwo abuk in ba? ƚupaan, dkooƚu kooƚ, dko dfer dawo du uko šaaŋ ŋhilna ŋwala da i? »

²⁴ Kē ateem aji : « Dwo abuk Betuwel, ñiinƚ i Milka abukaruŋ Nahor. » ²⁵ Akak aji na a : « ŋwo na ujaagal wi ŋhiluŋ kašeeƚ ipiinƚanaan ŋntaam ŋi nu na uko ude utum pa ŋa, akuƚ awo na dko di nahiluŋ kafër. »

²⁶ Ñiinƚ nalempar Abraham aŋup wal mënƚ adëman Nawat Kabuka ²⁷ aji : « Dbëeb *Yawe Nawat Kabuka, Našibaƚi i Abraham ajuŋ naan ajaŋ adëman, anwoon aanƚaŋan pdiiman ajuŋ naan bnuura na pdo uko wi ahoŋuluŋ. Kē nji, Yawe aƚijën du katoh ki bayiƚ ajuŋ naan. »

²⁸ Poonu aƚi aya du uko anin, aƚup uko unƚëpuŋ. ²⁹ Ul Rebeka, aka naweeƚ ñiinƚ i katim kawoon Laban, Laban mënƚ aƚi aya du ñiinƚ du pliik. ³⁰ Wi Laban awinaŋ win brinku na inguuri yi aƚa'ul ñaaƚ awohuŋ abot atiink kē Rebeka aji : « Hënƚ di di ñiinƚ mënƚ aƚiiniin na nji aji » aya du a, aƚenk kē ahuma nnaƚ aŋog ŋntaam ŋi pnkunkaali du pliik. ³¹ Laban aji na ñiinƚ : « Biini, iwi i Nawat Kabuka awuluŋ bnuura bi nul! we ukaaŋ kē iduka du bdiŋ ba te dboman katoh ala dko di iƚtuuŋ ŋntaam ŋi nu? » ³² Ñiinƚ abi awala ƚi katoh, kē Laban afënëša ŋntaam, ašeeƚ ujaagal abot awul ŋa uko ude. Awul ñiinƚ na bangakandëruŋ na a meel baŋowna ihoƚ. ³³ Baƚij pde abëkana, kē nalempar Abraham ašë ji : « Mënƚde bë mënƚup uko wi nji nwoon i kaƚup. »

Laban kē aji na a : « ƚupan keeri. »

³⁴ Kē aji : « Dwo nalempar Abraham. ³⁵ Nawat Kabuka awula bnuura maakan, kē akak nayok. Awula ŋkaneel na ŋgit, unƚaam na uuuuru, balemp biinƚ na baaƚ, na ŋntaam ŋi pnkunkaali na ŋbuuru. ³⁶ Faara, ahar ajuŋ naan abukara napoƚ ñiinƚ wal wi adoon abi ƚaf ƚaf kē awul abukul mënƚ iko bti yi akaaŋ. ³⁷ Ajuŋ naan adolën kē mmehna aji : “Iinklaar abuk naan ñaaƚ ƚi bubuk baŋaaŋ biki utaak wi Kanaan wi nfëtuŋ. ³⁸ Mehniin iji iya du bayiƚ naan, du katoh ki paapa kadat da ñaaƚ pa abuk naan.”

³⁹ « Kē nšë hepar ajuŋ naan aji na a : “Kë woli ñaaƚ aandi pbi na nji kado hum?”

⁴⁰ « Kē ateem aji : “Nawat Kabuka i njaŋ kaƚaŋ aluŋ kayil uwanjuƚ wi nul, uƚiju te du dko di njakuŋ iŋë idat wal mënƚ ñaaƚ pa abuk naan ƚi bayiƚ naan, du katoh ki paapa. ⁴¹ Iinkwo angaruŋ kamehna ki nƚu'iinƚ pdo : iya du bayiƚ naan, kē woli bapok pwulu ñaaƚ iƚij, iinkwo angaruŋ kamehna ki nƚu'iinƚ.”

⁴² « Dban n̄ta du pliiik ašë ji : “Nawat Kabuka, iwi Našibaṭi i Abraham ajug naan ajaan adëman, dkooṭu kooṭ dolaan iko iṭëp bnuura, nwin uko wi mbiin pla! ⁴³ Dnaṭ aṅog pliiik, napoṭ ñaaṭ ankmbiin pliiik da i nji kajakuṅ: ‘Dkooṭu kooṭ, ṭenaan meel mntiinku ṭi pdunku, ddaan’, ⁴⁴ kē ateemën aji : ‘Daanan, mbot nya nliik meel pa ḡntaam ḡi nu’, kdola awo i iwi Nawat Kabuka adatuṅ pa awo ahar abuk ajug naan.”

⁴⁵ « Mëndo bi ba pñehan Ajugun ṭi ušal naan, kē Rebeka ašë bi na pdunkul ṭi pḡaṅan, aya du pliiik, aliiik meel, kē nšë jaka : “Dkooṭu kooṭ, ṭenaan meel mntiinku ddaan.”

⁴⁶ Aṭaran awalan pdunk, ašë jakën : “Daanan mbot nya nliik meel, ḡntaam ḡi nu ḡadaan.” Ddaan, kē akak aliiik ḡntaam meel.

⁴⁷ « Kē nhepara aji : “Iwo abuk in ba”?

« Kē ateem aji : “Dwo abuk Betuwel i Milka abukaruṅ Nahor.” Wal mēntṭ wi wi nṭu'uluṅ brinku ṭi byiṣ abot aṭu'a inguuri ṭi iñen. ⁴⁸ Dḡup adëman Nawat Kabuka abot abeeba, ul Našibaṭi i Abraham ajug naan aṅṭijnuṅ ṭi bgah bi bnuura pyeenk abab aṭa ajug naan pa awo ahar abukul. ⁴⁹ Hēnkuṅ woli naṅal pdo ajug naan bnuura naṭupaan, kē woli naankak ahil naṭupën mmee jibi nji kadoli. »

⁵⁰ Laban na Betuwel kē bašë ṭiini na a aji : « Uko uwoona du Nawat Kabuka, ḡñnhil kaji uko uloṅ da, kadinan kēme kapok. ⁵¹ Rebeka awuṅ ṭi kadunu : jejana iyaanaan akak ahar abuk ajugu jibi Nawat Kabuka ajakuṅ. »

⁵² Wi nalempar Abraham aṭiinkuṅ uko waṅ ašë fëṭ kēṣ ṭi mboṣ adëman Nawat Kabuka. ⁵³ Apënan wal mēntṭ uwuuru na unṭaam na imiṣa awul Rebeka, akuṭ aṭen naweekul ñiinṭ na anin iko itum inuura. ⁵⁴ Ul na biinṭ bangakandëruṅ na a bade, adaan abot afër da.

Na nfa wi banaṭiin, kē ašë ji : « Nawutaan nṭiis du uko ajug naan. »

⁵⁵ Naweek Rebeka na anin kē bašë ji na a : « Wutan napoṭ aduka na un uko ji ḡnuur iñeen abaa aya. »

⁵⁶ Kē ašë ṭeem baka aji : « Nakjonanaan, wi Nawat Kabuka aṭijnuṅ kē ndo win uko wi mbiin pla. Nawutaan nkak du ajug naan. »

⁵⁷ Kē bašë ji na a : « Nawulën ḡdu poonu ḡhepara uko wi ašaluṅ. » ⁵⁸ Hēnk di baduṅ Rebeka ahepara aji : « Iṅal kaya na ñiinṭ i i? »

Kē ateem aji : « Dḡali. »

⁵⁹ Bawut wal mēntṭ Rebeka aṭa baka na nalemp anyewi'uluṅ, kē baya na ñiinṭ nalempar Abraham uṅ na biinṭ bangakandëruṅ na a. ⁶⁰ Bañehandër Rebeka bnuura aji na a :

« Iwi aṭa'un, yaan

ibuk bapoṭ baṭum maakan

babuku baji bawat baṣoorad baka

kajej ḡbeeka ḡi baka. »

⁶¹ Rebeka na balemparul banaṭa apaya ṭi ḡntaam ḡi pnkunkaali aṭaṣ ñiinṭ. Hēnk di di nalempar Abraham ajejuṅ ñaaṭ aya.

⁶² Itaak awoona du pliiik pi Lahay-Roy, afëṭ wal mēntṭ ṭi Negeb. ⁶³ Aya na utaakal apën ptar ihoṭ du uṭeeh, ašë win ḡntaam ḡi pnkunkaali kē ḡakbi. ⁶⁴ Rebeka akak awin Itaak. Alut awala ṭi unṭaam, ⁶⁵ ašë ji na nalempar Abraham : « Ñiinṭ ahoṅ akwoonuṅ du uṭeeh abi pkitun hēnk ba? »

Kē ñiinṭ ateema aji : « Ajug naan a. » Wi wi ašaṅ ajej uleent agur bkow.

⁶⁶ Ñiinṭ nalempar Abraham aṭup Itaak iko bṭi jibi iṭëpari. ⁶⁷ Kē Itaak ašë jej Rebeka aneejan du kaloona ki Faara anin : ajeja kē awo aharul, abot aṅala. Hēnk di di Itaak aṭaṅanuṅ pṭëḡa pkeṭ pi anin.

25

Pntaali pi Ketura

¹ Abraham akak abi niim ñaaṭ aloṅ i katim kawooṅ Ketura. ² Kē abukara Fimran na Yokšan na Medan, na Majaan na Yiṣbah na Šuwah. ³ Yokšan abuk Šeba na Dedan, kē babuk Dedan bawooṅ bahaṣurit na baletuṣim na balewumin. ⁴ Babuk Majaan bawo : Efa na Efer na Hanok na Abida na Eldaa. Bukuṅ bṭi bawooṅ babuk Ketura.

⁵ Abraham adukar Itaak bka bi t̄ul bti. ⁶ Kē wi ahumuŋ aandobi keŋ, aŋen babak iniwul iko ilon ašē do baka kē balow Itaak aya du utaaŋ unwoon du umayar unuur.

⁷ Abraham ado ŋšubal iñeen-week na ŋšubal iñeen paaj na iñeen na kañeen (175) ŋi mboš. ⁸ Wal mēnt̄ wi wi ašaan akeŋ wi aŋafuŋ aba ŋnuur abot awo ŋi mnilan, kē bamoya kē aya du bajugul. ⁹ Itaak na Iŋmayel babakul bamoya du bhēr bi Makpela, kañog Mamre du uŋeeh wi Efron abuk Fohar nahitit. ¹⁰ Uŋeeh mēnt̄ Abraham abiiŋ anug wa du bahitit. Dul di amoyiiŋ ul na Faara aharul. ¹¹ Wi Abraham akeŋuŋ, Naŋibaŋi awul Itaak anfēŋuŋ du kañog pliik pi Lahay-Roy bnuura.

Babuk Iŋmayel

¹² Hagar ñaaŋ i Ejiptu, nalempar Faara, abukar Abraham Iŋmayel. Babuk Iŋmayel biki biki. ¹³ Itim yi baka jibi baŋaari yii yi : bajeen awo Nebayot aŋu na Kedar, na Adbeel na Mibŋam, ¹⁴ na Miŋma, na Duma, na Maata ¹⁵ na Hadad na Tema, na Yetur na Nafiŋ na Kedema. ¹⁶ Bukuŋ bawoon babak Iŋmayel iñeen na batēb, andoli awo naŋih i pntaali pampēnuŋ ŋi a. Bawul itim yi baka ŋntanka na ŋfēt̄ ŋi baka.

¹⁷ Iŋmayel ado ŋšubal iñeen-week na ŋšubal iñeen ŋwajanŋ na paaj na ulon (137) ŋi mboš. Wi wi ašaan akeŋ amoya aya du bajugul. ¹⁸ Pntaali pampēnuŋ ŋi a pafēt̄ du utaaŋ unwoon Hawila te ŋur danwoon du umayar unuur wi utaaŋ wi Ejiptu. Pntaali pi Iŋmayel paantiinkar na biki kntaali ki babak aŋin.

Kabuka ki bi Etawu na Jakob

¹⁹ Uko wi Itaak abuk Abraham wii wi :
Abraham abuk Itaak, ²⁰ kē Itaak aka ŋšubal iñeen ŋbaakēr wi aniimuŋ Rebeka aŋa Laban abuk Betuwel. Betuwel na Laban bawo baharameeŋ banwoon Padan-Aram.

²¹ Itaak añehan *Nawat Kabuka pa aharul ŋiki aanhil pbuk. Kē Nawat Kabuka atiinka, Rebeka aharul kē awo na kayiŋ. ²² Bapoŋ baŋinŋar ŋi kayiŋul meeŋ, kē ašē ji « we ukaaŋ kē uko waŋ uwo ba? » Aya wal mēnt̄ ahepar Nawat Kabuka.

²³ Kē Nawat Kabuka ašē ji na a :

« Kntaali ktēb kawoon ŋi kayiŋu
kē kntaali ktēb kamkpēnuŋ ŋi iwi,
kaluŋ kagarna du kayiŋ meeŋ.

Ploŋ pabi kadēm kapel pundu,
pi naweeŋ pabi kado kalempar pi nampoŋi. »

²⁴ Wi wal wi kabuk ubanuŋ, kē kbet kapēn ŋi kayiŋul. ²⁵ Nateek ampēnuŋ ajeenk jud awo ji umanta wi pfaal ; kē badu'a aji Etawu* ²⁶ Wi akpēnuŋ, kē aŋa'ul ašē bi kak, amēbana mēban ŋi pšoŋ ; kē badu'a aji Jakob†. Itaak aka ŋšubal iñeen-paaj (60) wi babukiŋ.

²⁷ Bapoŋ badēmi, kē Etawu akak najan naweeŋ, anŋaluŋ uŋeeh. Jakob ul kē awo ñaan anyompandēruŋ abot aji ŋal pŋo du kaloona meeŋ. ²⁸ Itaak ul amagan Etawu ŋiki anŋal uyemaŋ wi pjan, kē Rebeka ašē magan Jakob.

²⁹ Unuur ulon, Jakob awo ŋi pjuŋ poŋ, kē Etawu ašē woona uŋeeh akeŋ ubon. ³⁰ Aji na Jakob : « Faraan, wulaan nde ŋi poŋ bjeenkul buŋ! Ubon ude'ēn. » Ukaaŋ kē bakak adu'a kak aji Edom, uwoon najeenkul.

³¹ Jakob kē ašē ji na a : « Waapaan duna pweek pi nu‡. »

³² Kē Etawu ateema aji : « Tenan, dkeŋ abaa dolna we pweek ba? »

³³ Kē Jakob akak aji na a : « Duni imehna ŋi kadun naan. » Kē amehna, awaap Jakob pweek pi nul. ³⁴ Wal mēnt̄, kē Jakob ašē naŋa awula kapoom na poŋ bi ujoŋar, kē ade adaan ašē naŋa aya. Hēnk di di Etawu abeehuŋ pweek.

26

Itaak du Gerar

* 25:25 Etawu :ŋi uhebērē daŋok katiinkare na pjab uwel. † 25:26 Jakob : ŋi uhebērē daŋok katiinkare na pšoŋ.

‡ 25:31 Pweek pi nu : ŋi bukal nateek anjaan abuka ŋi kbet awoonuw naweeŋ.

¹ Ubi ka wal mēnt̄ ʔi ʔtaak wuŋ ubon uweek, umpaʔuŋ na uteek umbiinj awo ʔi wal wi Abraham, kē Itaak ašē ya du Abimelek naših i bafilitterj du ʔtaak wi Gerar. ² *Yawe Nawat Kabuka apēn awinana ʔi kadunul ašē ji na a : « Wutan kaya du ʔtaak wi Ejiptu! ʔoon du ʔtaak wi nji kaluŋ kayuuju. ³ ʔoon ʔi ʔtaak wi, dwo na iwi kabot kawulu bnuura. Aa, dwulu mboš mi ʔtaak ʔi bti iwi na pntaali pankpēnnuŋ ʔi iwi. [Hēnk] ddo wal mēnt̄ kahonj ki mbiinj ado Abraham šaaš. ⁴ Ddo pntaali pankpēnnuŋ ʔi iwi paʔum ji ʔjah ʔi baʔi kašē kawul pa ʔtaak ʔi bti. Dʔēpna ʔi pntaali pi nu kawul kntaali ki mboš bti bnuura. ⁵ Ddo haŋ ʔiki Abraham atiinkēn abot ado uko wi njakuluŋ, aʔaš ʔjukan pi naan na bgah bi naan. » ⁶ Kē hēnk di di Itaak aʔoon du Gerar.

⁷ Bañaan biki dko mēnt̄ bahepara jibi awoori na aharul, kē ašē ji na baka awo aʔa'ul. Aʔi ʔji na baka awo aharul, ʔiki ašal aji Rebeka abi kaʔu bafiŋa ʔiki anuura maakan. ⁸ Wi baʔoon ajon ʔi ʔtaak, kē Abimelek naših i bafilitterj ašē naʔ unuur ulonj ʔi ujaneel wi nul ašē win Itaak na Rebeka aharul kē baknoha. ⁹ Ado kē badu Itaak ašē ji na a : « Dwin kē Rebeka awo aharu, kē ibaa ji awo aʔa'u? »

Itaak kē ateen aji : « Dšal aji uko wi nul uhil kaʔu bafiŋēn. »

¹⁰ Kē Abimelek ašē kak aji na a : « Imeha uko wi idolonj un hēnk i? Uduka ntiinku alonj ʔi ʔtaak wi apiinj na aharu, ido wal mēnt̄ ʔjuban ʔjuban pweek. » ¹¹ Abimelek ado wal mēnt̄ kē baʔup ʔi ʔtaak bti aji ankdolonj ŋiinj i kēme aharul uko uwuʔaan ado bafiŋa.

¹² Itaak ajaar ʔi ʔtaak wuŋ ašē kit ušubal mēnt̄, ʔyaaš iŋeen week uko wi atepiinj. Nawat Kabuka awula bnuura, ¹³ kē akak nayok, abot yoka yok pya ado wo nayok naweek maakan. ¹⁴ Aka itani yi ʔntaam ʔmpoʔi na yi ʔntaam ʔweek, abot aka balemp baʔum. Kē bafilitterj bašē kak akuja.

¹⁵ Bamoy mnlilik mi balemp biki Abraham ašin babiinj ajip wi ahumuŋ najeb. ¹⁶ Abimelek aji na Itaak : « Pēnan ʔi dko di nun ikak hēnkuŋ ŋaan naweek pa ʔto ʔi na un. »

Mnlilik mi umbaŋ wi Beeršeba

¹⁷ Itaak apēn da, aya du dko danwoonj ʔi ʔteeh wi inkuŋ yi Gerar aʔo da. ¹⁸ Amoyēš mnlilik mi Abraham ašin, mi bafilitterj babiinj amoy, wi akeʔuŋ, abot aʔu ma itim yi abiin awul ma. ¹⁹ Wi balempar Itaak bakjipuŋ du ʔteeh wi inkuŋ du Gerar bawuj du ukumpēš wi meel mankʔiinj. ²⁰ Kē bayafan biki Gerar bašē neej ʔjom na biki nul, baji meel muŋ manwo mi baka. Ukaan kē Itaak awul ukumpēš mēnt̄ katim ki Eteka*, ʔiki baŋomna wa. ²¹ Kē bakak ajip pliik ploŋ kē bakak aŋomna pa, aʔu pa katim ki ʔitna†. ²² Apēn da aya jipan pliik ploŋ kē bašē wo baanjomna pa, kē awul pa katim ki Rehobot‡ ašē ji : « Nawat Kabuka ajeehanun bgah ʔhilna ʔyok ʔi dko di. »

²³ Dul di apēnuŋ aya Beeršeba. ²⁴ Kē Yawe Nawat Kabuka ašē pēn awinana ʔi utejan mēnt̄ aji na a :

« Nji dwoonj Našibaʔi i Abraham šaaš ajaan adēman, wutan kalēnk, dwo na iwi. Dwulu bnuura kabot kado pntaali pankpēnnuŋ ʔi iwi paʔum, ʔiki dleš Abraham nalempar naan. »

²⁵ Itaak aboman da *bliit bi mngur adēman da Našibaʔi adu'a Nawat Kabuka.

Atar da kaloona ki nul ; kē balemparul bašē jip da pliik.

Bhoŋar na Abimelek

²⁶ Abimelek, na Ahuʔat aŋnoguluŋ, na Pikol naweek i bangoli biki nul, bapēnna Gerar aya pwin Itaak. ²⁷ Itaak aji na baka : « we ukaan kē nabi ʔi nji? An nanšoorunuŋ adoo dookēn du ʔtaak wi nan. »

²⁸ Kē bateem aji : « ʔwin hēnkuŋ bnuura kē *Yawe Nawat Kabuka awo na iwi, ašē ji ʔwo i kamehna un bti ʔhilna ʔdo bhoŋar na iwi. ²⁹ Mehniin kē iinkdolun nin buʔaan bloŋ, jibi ʔbiinj awo ʔēndolu nin buʔaan, bnuura ʔaŋ bi bi ʔdoliinj abot awutu kē iya, kē

* 26:20 ʔi uhebērē Eteka dawoonj ʔjom. † 26:21 ʔi uhebērē, ʔitna dawoonj ʔšoor. ‡ 26:22 Rehobot : ʔi uhebērē dawoonj dko danhaanuj kēme danjeehuŋ.

nënooranu. Kë Nawat Kabuka aşë wulu bnuura hënkun. »³⁰ Itaak Ajuņar baka bnuura kë bade abot adaan. ³¹ Wi banaŋiın na nfa aşë do andoli kahoņ. Kë Itaak aşë wut baka kë bayaa, aya na iŋëb ijoob.

³² Kë ŋi unuur mëntŋ wi wi balemparul banwoonŋ ŋi pjip pliik ploņ, babiın ajaka kë bawuj du meel. ³³ Kë Itaak aşë ŋu pliik mëntŋ katim ki ŋiba[§], dul di katim ki ubeeka wi Beerŋeba* kawoonuņ te hënkun.

Baaŋ biki Etawu

³⁴ Wi Etawu akaaņ ŋsubal iŋeen ŋbaakër aniim baaŋ bahitit batëb : Judit abuk Beerı, na Baŋmat abuk Elon. ³⁵ Bukal batëb bti banooran Itaak na Rebeka.

27

Itaak aŋehan Naŋibaŋi awul Jakob bnuura

¹ Itaak abi ŋaf, këŋ kë kafël na a, kë aando kak awin. Adu Etawu abukul bajeen aji na a : « Abuk naan. » Kë uņ ahepna aji na a : « Nji wi. »

² Kë aşë ji na a : « Tenan, dŋaf hënkun, mëmme unuur wi nji kakeŋun. ³ Jejan iŋuuri yi nu, iya uŋeeh ijanën uko uloņ, ⁴ ibi ijuņën pde plil jibi njaaņ kaņal, biin iwulën pa, ndele kaŋë ñehandëru Naŋibaŋi awulu bnuura. »

⁵ Kë Rebeka aşë tiink Itaak wi akŋiiniın na Etawu abukul. Etawu aya du uŋeeh pjan aŋin uko uloņ. ⁶ Kë Rebeka aşë ji na Jakob abukul : « Dtiink hënkun kë ŋaaŋ akji na Etawu naweeku, ⁷ aya ajana uko uloņ ajuņa pde plil, adele aşë ñehandëra *Yawe Nawat Kabuka awula bnuura ji abi keŋ. ⁸ Hënkun abuk naan, tiinkaan ibot ido uko wi nji kajakiın. ⁹ Yaan du batani iŋijën ŋpi ŋtëb ŋmpoŋi ŋnuura, djuņ ŋaaŋ pde plil jibi ajaaņ aņal. ¹⁰ Iya kawula pa ade, aşë ñehandëru Naŋibaŋi awulu bnuura ji abi ado kakeŋ. »

¹¹ Jakob aji na Rebeka anin : « Iwin kë Etawu abuk paapa ajab uleef kë nji nŋë wo na katël kajinŋ. ¹² Paapa ahilan kalaalanaan, kaŋë kawin kë ddo na pguura, wal mëntŋ afëpën nin aankñehandëren Naŋibaŋi. »

¹³ Anin kë aşë ji na a : « Afëpule, uko mëntŋ ukaknën. Abuk naan, tiinkaan ŋañ, yaan iŋijën ŋpi. »

¹⁴ Jakob ayaarad ŋa abi awul anin kë ajuņar Itaak pde plil jibi ajaaņ aņal. ¹⁵ Rebeka ayaar iko innuurnaaniın ŋi yi Etawu bajeenul awoonaanunŋ ŋi katoh abi woharan Jakob abukul nabaasa. ¹⁶ Akak ajej kanjan ki ŋpi ŋuņ agura ŋi iŋen na dko danwoonŋ djinŋ ŋi kaŋuŋ, ¹⁷ aşë wul pde plil na kapoom yi ajuņunŋ Jakob abukul. ¹⁸ Kë Jakob aya du aŋin aji na a : « Paap! »

Kë uņ ahepna aji : « Wo, iwi in ul a abuk naan? »

¹⁹ Aji na aŋin : « Nji Etawu abuku nateek a, ddo uko wi ijaknuņ. Dkooŋu naŋiin iŋo ide uko wi nyaaņ ajan, idele aba kŋë ñehandëren Naŋibaŋi. »

²⁰ Kë ateema aji : « Iba ŋar we ŋi pjan pi iyaaņ ba? »

Kë aji na a : « Nawat Kabuka Naŋibaŋi i ijaaņ kdëman awoonŋ na nji. »

²¹ Kë Itaak aşë ji na a : « Ñogan nlaalanu nten me iwi Etawu abuk naan a ha. »

²² Kë abi aņog aŋin, kë alaalana aşë ji : « Pdiim pawo pi Jakob kë iŋen iŋë wo yi Etawu. »

²³ Aanyikrën Jakob ŋiki iŋen ijab ji yi Etawu naweekul. Adun ahepara ji abi ado kañehandëra Naŋibaŋi aji : ²⁴ « Iwoha Etawu abuk naan i? » Kë adinani.

²⁵ Itaak kë aşë ji na a : « Abuk naan, wulaan nde uko wi iyaaņ ajan nŋë ñehandëru Naŋibaŋi awulu bnuura. »

Ayiŋa kë adee abot awula poot kë adaani. ²⁶ Aŋin aji na a : « Abuk naan, biin iņogën imookën. » ²⁷ Kë abi ñoga amooka, kë Itaak aşë ñëfnŋëna imiŋa aşë ñehandëra Naŋibaŋi aji :

« Aa, pŋëkëñ pi abuk naan pawo ji pi mboŋ mnëk mi Nawat Kabuka awuluņ bnuura.

§ 26:33 ŋiba : ŋi uhebërë dawoonŋ kahoņ këme paaj na uloņ ŋi uŋup wi uhebërë. dawoonŋ pliik pi kahoņ këme pliik pi paaj na uloņ. Natenan kak ŋi Ujuni 21.31.

* 26:33 Beerŋeba : ŋi uhebërë

²⁸ Dñehan Naşibaţi awulu upoş wi baţi, na mboş mnëk
mankwuluŋ ɲdeey ɲtım maakan na mnko mndolni ubiñu mntım maakan

²⁹ Kntaali kado kalemparu
bañaan bado kaŋup ɲi kadunu.

Iwo naşih i babak şaaş,
babuk naan babot bado kaŋup ɲi kadunu.

Ankñehandëriiŋ buţaan afëpana,
Bnuura pa ankñehandëriiŋ bnuura. »

³⁰ İtaak aba pñehandër Yakob Naşibaţi, kë wi Yakob akpënuŋ du uko aşin kë Etawu naweekul aşë pënna pjan. ³¹ Ul kak ajuŋ aşin pde plil aşë ɲija pa. Aji na a : « Paapa anaţiin ade uko wi abukul ayaan ajana, hënk aşë ñehandëra Naşibaţi awula bnuura. »

³² Kë aşin ahepara aji : « İwi in ul a? »

Kë atëem aji : « Nji Etawu abuku nateek a. »

³³ Kë uleef uşë lënk na İtaak maakan kë aşë hepar aji : « Kë in ayaan ajan aţijën kë ndee? Dnaţa ade abot añehandëra Naşibaţi awula bnuura ji ibi ido kabi. Bnuura mënt baankpën ɲi a. »

³⁴ Wi Etawu atiinkuŋ uţup wi aşin, ajooţan abot adeebaţ aşë ɲajar maakan aji na aşin :
« Kak iñehandërën Naşibaţi awulën bnuura. »

³⁵ Kë uŋ aşë teema aji : « Abuk şaaş ado mntit abi yeenk bnuura bi nwoon kañehandëru.
»

³⁶ Kë Etawu akak aji : « Uyaaş utëbantën wi akguurnuŋ wi. Wom wi katimul kawoon Yakob naguuru ukaan. Abi yeenkën pweek abot ayeenkën hënkun uko wi iwoon kañehandërën Naşibaţi. »

Etawu akak aji : « Kë iinkak ahank nin uko ulon wi ihinanuŋ kañehandërën Naşibaţi i? »

³⁷ İtaak kë aşë ji : « Ddo kë awo naşih i nu, ddo kë babak aşin bti bawo balemparul. Dwula ɲdeey na poot. Abuk naan, we wi nkaan ahil kañehandëru Naşibaţi? »

³⁸ Kë Etawu aşë ji na aşin : « Kë waŋ wi wi ihinanuŋ kañehandër ñaan ɲaŋ? Ñehandëraan Naşibaţi, Paap » aşë jun ɲwooni.

³⁹ Kë İtaak aşë ji na a :

« İya kafët kalow mboş mnuura,
kalow upoş wi baţi.

⁴⁰ İdo kadeena kakej ki nu,
ido kalempar abuk şaaş

kë unuur wi ikpataţiin
ibuur ɲi ptal pi aţu'iin ɲi kaţuţ. »

Pfi pi Yakob

⁴¹ Etawu adeebaţër Yakob maakan ɲi uko wi aşin añehandëruŋ Naşibaţi aşë ji ɲi uşal : « Wal wi Paapa akkeţun uñogi. Wal mënt dfin Yakob aţa'naan. »

⁴² Wi babiin aţup Rebeka uţup wi Etawu abukul bajeen, kë aşë do kë badu'a Yakob abukul nabaşa aji na a : « Naweeke aŋal kafinu kalukanaan. ⁴³ Hënkun abuk naan, tiinkaan bnuura : ɲiin, iya du ubeeka wi Haran du Laban abuk paapa. ⁴⁴ ɲoon da te udeeb wi ɲmaku udoo uba, ⁴⁵ wal wi udeeb wi nul ukbaan, aţilma uko wi idolon, dyil babiiradu da. Dwo i kawaanjan an batëb bti unuur uloolan i? »

⁴⁶ Rebeka aya aji na İtaak : « Baaţ bahitit biki banooranaan maakan. Woli Yakob akak aniim ɲi baaţ biki utaak wi, baaţ batënt bahitit biki, kahokan kakeţ. »

28

¹ Kë İtaak adu Yakob añehandëra Naşibaţi aşë ji na a : « Kjej ñaaţ ɲi babak Kanaan. ² Naţiin iya utaak wi Padan-Aram du Betuwel aşin naan, yaan idat ñaaţ ɲi babak Laban naan ñiin. ³ Dñehan *El Şaday, Naşibaţi Anhiniin iko bti awulu bnuura, ado kabuk kajoobët na iwi ibuk kntaali ktım. ⁴ Awulu bnuura iwi na pntaali pankpënnuŋ ɲi iwi,

bnuura bi awuluŋ Abraham, ihilna ika utaak wi iwoonŋ nŋa h nk nayaantŋ, wi Naŋibaŋi awuluŋ Abraham. » ⁵ Itaak ado k  Jakob aya Padan-Aram du Laban abuk Betuwel naharameeŋ naweek Rebeka anin bi Jakob na Etawu.

⁶ Etawu awin k  Itaak a ehand r Jakob bnuura abot adola k  aya Padan-Aram pla  aaf, akak ame k  wi aŋin ak ehand ruluŋ bnuura aji na a awut kaniim baaŋ biki Kanaan, ⁷ k  Jakob atiink uko wi aŋin na anin bajakuluŋ. ⁸ Wal m nt k  Etawu aŋ  yikr n k  Itaak aŋin a ŋŋal baaŋ biki Kanaan. ⁹ K  aŋ  naŋa aya du Iŋmayel abuk Abraham, aniim Mahalat abukul, aŋa Nebayot, ahoŋ l ŋ  i biki adoonŋ abi niim.

Ŋtaafi  i Jakob

¹⁰ Jakob ap n  i Beerŋeba atool pya Haran. ¹¹ Aya aban  i dko dlonŋ aŋ  naŋ da kaf r  iki unuur udo bi jot jot. Ajeŋ plaak plonŋ apafna bkow aŋ   oy nt. ¹² Wi ak oy ntuŋ aŋ   aafi awin uko ji  diir k   at f  i mboŋ te baŋi,  wanjut  i Naŋibaŋi k   akpaya awala. ¹³ K  *Yawe Nawat Kabuka aŋ  p n awinana aji : « Nji dwoonŋ Yawe Nawat Kabuka, Naŋibaŋi i Abraham ateemu na Itaak bajaanŋ bad man. Mboŋ mi ipiinŋuŋ mi dwulu ma iwi na pntaali pankp nnuŋ  i iwi. ¹⁴ Pntaali m ntŋ patum ji pyiw pi mboŋ, patum kaniink dko bti  i mboŋ, kntaali ki umundu bti kaŋ pna  i iwi na pntaali pi nu kayeenkna bnuura bi Naŋibaŋi. ¹⁵ Tenan, dwo na iwi kayeŋu du dko bti di ikyaanŋ, dluŋ kakakanu kak  i utaak wi. M nkwatanu, ddo uko bti wi nhorjiŋ. »

¹⁶ Jakob al nk aten aŋ  ji : « Na manjoonan Nawat Kabuka awo  i dko di, k  nŋ  wo m mmee. » ¹⁷ Al nk aŋ  ji : « Dko di dayimani. Dawo dko di Naŋibaŋi, pl man pi baŋi pa. » ¹⁸ Anaŋa na nfa kub ajeŋ plaak pi apafnuŋ bkow at f pa aŋ  tul uk ra  i pa duuŋ. ¹⁹ Awul dko m ntŋ katim ki Betel*, katim ki ubeeka m ntŋ kabi wo Lut.

²⁰ K  Jakob aŋ  mehna aji na Yawe Nawat Kabuka : « Woli iwo na nji am banaan bnuura  i bayaaŋ bi nji kayaanŋ, awul n uko ude na uwohara, ²¹ woli dkak najeb du uko paapa, iwi, Yawe Nawat Kabuka, ikwoonŋ i nji kadoonŋ kad man. ²² K  plaak pi pakwoonŋ katoh ki Naŋibaŋi, k  iko bti yi ikwulnuŋ ddo ya ifah i een kap nan kalonŋ kawulu. »

29

Jakob ayit na Rakel

¹ Jakob akak ajeŋ bgah apoŋ aya umbanŋ wi  taak  i umayar unuur. ² Unuur ulonŋ awin pliik plonŋ du u eeh, itani iwajanŋ yi  nkaneel na  pi ipiinŋ a og  i pa :  i pliik m ntŋ di di bajaanŋ badaananan itani yunŋ ; k  plaak pi bajaanŋ bad tna pa paŋ  wo pweek. ³ Woli itani bti ibi ayit, baji bak l plaak, kahaab ŋ pliik kaŋ  danaan  ntaam. Babale baji bakakan plaak kad t pa.

⁴ Jakob ahepar bayafan aji : « Bayiŋ naan, nawo biki  unŋ ba? »

K  bateema aji : «  wo biki Haran. »

⁵ K  akak aji na baka : « Naamme Laban abab Nahor i? »

K  baji : «  me'a. »

⁶ K  akak aji : « Uleef uwo ujoob na a? »

K  bateem aji : « Uwo ujoob na a. Tenan, Rakel, poonu abukul adoonŋ abi h nk na  ntaam. »

⁷ K  aji na bayafan : « Unuur uhoji, wal uundobi ban wi p iŋan  ntaam. Nadolan  a  adaan naŋ  nakakan  a p aar. »

⁸ K  bukuŋ baŋ   eema aji : «   nhil kado hanŋ,  ji  yoonk itani bti iyit, kabaa k l plaak pand tnuŋ pliik kadaan  ntaam. »

⁹ Bahum kaŋ lŋ r k  Rakel aŋ  ban na batani bi aŋin, awo nayafan. ¹⁰ Wi Jakob awinanŋ win Rakel, abuk Laban aninul  iinŋ, na batani bi aŋin, aŋ  ya du pliik, ak l plaak pand tnuŋ pa adaan  ntaam  i Laban aninul  iinŋ. ¹¹ Abi amook Rakel aŋ  jun  wooni. ¹² Aŋupa k  awo ayiŋ aŋin, awo abuk Rebeka, k  poonu  aaf uŋ aŋ   i aya aŋup aŋin.

* 28:19 Betel :  i uheb r  dawoonŋ katoh ki Naŋibaŋi.

¹³ Wi Laban amehañ me kë Yakob, abuk aña'ul, i i Rakel akjakun, aşë ți aya ayit na a, abaan amooka aşë ți ja kato hul. Yakob akakalëşa uko unțepun bti. ¹⁴ Kë Laban aşë ji : « Na manjoonan, pñaak panktiin ți intaañ yi naan pawoon ți iwi. » Yakob ațo du kato hul aba pli.

Baaț biki Yakob

¹⁵ Laban aji na Yakob : « Pwo ayimi naan pațu ido kalemparaan bē iinkdo kaluka i? Țupaan uko wi iŋaluŋ nlu ku. »

¹⁶ Kë Laban aşë ka bapoț baaț batëb : katim ki nateek kawo Leya kë ki nabaasha kawo Rakel. ¹⁷ Leya anuura kës, kë uleef na kaara yi Rakel işë nuura. ¹⁸ Kë Yakob aşë ŋal Rakel, aji na Laban : « Dlemparu ŋsubal paaj na uloŋ işë wulën Rakel nabaasha i nu nniim. »

¹⁹ Kë ateema aji : « Dhokan pwulu a kë di pwula ñiint alon, Țoon ți kato h ki naan. »

²⁰ Kë ŋsubal paaj na uloŋ ŋi Yakob alempun pyeenkna Rakel ŋațep ji ŋnuur, Țiki aŋala maakan. ²¹ Aji na Laban : « Wulaan ñaaț naan, Țiki dlemp ŋsubal ŋi nwoon i kalemp. Wulaana, nhilna nniima. »

²² Laban adu bañaan biki utaak mënț bti ado ufettu. ²³ Kë wi utejan ubanuŋ, ajej Leya abukul awul Yakob, kë un awinar na a. ²⁴ Laban apënan Țilpa nalemparul ñaaț awul Leya kë aklempara.

²⁵ Wi nfa mambanuŋ kë Yakob aşë win kë Leya i i afërananuŋ aşë ya aji na Laban : « we wi idolnuŋ hën k ba? Mënț Rakel akaan kë nlemparu i? We ukaan kë idaarën ba? »

²⁶ Kë ateem aji : « Ți utaakun, ñaan aaji niimandën nabaasha uteek. ²⁷ Baañëšan kanëm ki ñaan ajaan ațo na aharul, nșë wulu kak nabaasha ; ilemparaan kak ŋsubal paaj na uloŋ pa a. »

²⁸ Yakob ado uko wi ajakuluŋ, kë wi kanëm kabaan kë awula Rakel kë aniimi. ²⁹ Laban apënan Bila nalemparul ñaaț awul Rakel kë aklempara. ³⁰ Yakob awinar na Rakel, aşë ŋala apel Leya ; ațo kak ŋsubal paaj na uloŋ alempar aninul ñiint.

Babuk Yakob

³¹ *Yawe Nawat Kabuka awin kë Leya aañjalanaa, aşë do kë kabuk kajoobët na a, kë Rakel aşë wo aankbuk. ³² Leya amobana kayiŋ aşë buk napoț ñiint i ațuun katim ki Ruben*, Țiki aji : « Nawat Kabuka awin pñagan pi naan, hënkun ayin naan aŋalën. »

³³ Akak amobana kayiŋ abuk napoț ñiint aji : « Nawat Kabuka atiink kë mēñjalanaa, aşë kak awulën i. » Ațu'a katim ki Țimeon†.

³⁴ Amobana kak kayiŋ abuk napoț ñiint aşë ji : « Ți byaaș bi, ayin naan amëbanaan bnuura Țiki dbukara bapoț biint bawajanț. » Awula katim ki Lewi‡.

³⁵ Akak amobana kayiŋ abuk napoț ñiint, aji : « Ți byaaș bi ddëman Nawat Kabuka. » Ukaan kë ațu'a katim ki Yuda§, aşë Țaňan kabuk.

30

¹ Wi Rakel awinuŋ kë aanhil pbukar Yakob bapoț, aşë kak akuj Țmakul, aji na ayinul : « Woli iinwulën bapoț, kakeț. »

² Kë Yakob aşë deebaț aji : « Nji dwoon Nașibați anneenaniin pka bapoț i? »

³ Kë aji : « Bila nalempar naan awi, winaran na a, abuk Ți inkant naan*, nșë woona Ți a nka bapoț nji kak. » ⁴ Awul ayinul Bila nalemparul kë adola ñaațul. Awinar na a, ⁵ kë Bila amobana kayiŋ abukar Yakob napoț ñiint. ⁶ Rakel aji : « Nașibați awayësaan, atiinkën, awulën napoț ñiint. » Ukaan kë ațu'a katim ki Dan†.

⁷ Bila nalempar Rakel akak amobana kayiŋ abukar Yakob napoț ñiint, un mënțan awoon natëbantën i Bila. ⁸ Rakel aji : « Dgut na naweek naan ugut unțepun uțup kë nji dșaan awat. » Ațu'a katim ki Neftali‡.

* 29:32 Ruben : Ți uhebërë dațu kanaam katiinkare na awin. † 29:33 Țimeon : Ți uhebërë dațu kanaam katiinkare na atiink. ‡ 29:34 Lewi : Ți uhebërë dațu kanaam katiinkare na pmëban. § 29:35 Yuda : Ți uhebërë dațu kanaam katiinkare na ddëman. *

† 30:3 Abuk Ți inkant naan : Napoț i Bila akbukun awo i Rakel. Uwo wo ji Rakel abukuluŋ. ‡ 30:6 Dan : Ți uhebërë dawoon awayësaan. ‡ 30:8 Neftali : Ți uhebërë dawoon ugut wi naan.

⁹ Wi Leya awinuŋ kē añaan kabuk, ajeŋ Filpa, nalemparul, awul Yakob kē ado ñaatul.
¹⁰ Filpa nalempar Leya abukar Yakob napoŋ ñiint. ¹¹ Leya aji : « Ni nji nnuurëndani! »
 aŋu'a katim ki Gad[§].

¹² Filpa nalempar Leya, abukar Yakob napoŋ ñiint, uŋ mēnt awoon natēbantēn i Filpa.
¹³ Leya aji : « Mnlilan mi naan mandēmi! Baat bado kadolēn annuurandēnuŋ. » Kē waŋ
 ukaan kē aŋu'a katim ki Ateer*.

¹⁴ Na pubēl, Ruben aya du nŋeeh ašē win mnko mi kabuk. Aŋij ma Leya anin. Kē Rakel
 ašē ji na a : « Dkooŋu kooŋ, ŋenaan ŋi mnko mi abuku aŋijiiŋ. »

¹⁵ Kē ateema aji : « Uunkēŋu wi itehuŋ ayin naan, ikak aŋal pjeŋ mnko mi abuk naan. »
 Rakel akak aji : « Keeri iwulēn mnko mi abuku, ayin nja ašē fēr nŋa du meet di nu. »

¹⁶ Kē wi Yakob akpēnnuŋ uŋeeh na utaakal, kē Leya ašē pēn akita aji na a : « Meet di
 naan di di ikfēruŋ nŋa, ŋiki dwul wul mnko mi abuk naan ihilna ibi na nji. » Kē afēr na a
 utejan mēnt.

¹⁷ Naŋibaŋi atiink Leya, kē amobana kayiŋ abuk napoŋ ñiint. Bapoŋ biint biki abukaruŋ
 Yakob bawo kañeen. ¹⁸ Aji : « Naŋibaŋi alukēn, ŋiki dwul ayin naan nalempar naan. » Aŋu
 abukul katim ki Itaakar[†].

¹⁹ Leya akak amobana kayiŋ, napoŋ ñiint i abukuŋ awoon napaajantēn i abukaruŋ
 Yakob. ²⁰ Aji : « Naŋibaŋi aŋenēn uko unuura, uyaaŋ wi ayin naan adēmanaan ŋiki dwula
 bapoŋ biint paaj. » Awula katim ki Fabulon[‡]. ²¹ Akak abuk napoŋ ñaaf i aŋuun katim ki
 Dina.

²² Naŋibaŋi aleŋ Rakel abot atiinka, adola kē akak abuk. ²³ Amobana kayiŋ abuk napoŋ
 ñiint, aji : « Naŋibaŋi ahil apēnanaan mnkow. » ²⁴ Aŋu'a katim ki Yotef[§] ašē ji : « *Yawe
 Nawat Kabuka akaan ahoŋalēŋen napoŋ ñiint alon kak. »

Batani bi Yakob

²⁵ Wi Rakel abukaan buk Yotef kē Yakob ašē ji na Laban : « Wutanaan nŋiiŋ, nya du
 utaak wi naan. ²⁶ Wulaan babak naan na bahar naan banŋuun kē nlemparu, nŋē nya. Ime
 ulemp wi ndoluŋ pa iwi bnuura. »

²⁷ Kē Laban ateema aji : « Woli dwinana bnuura ŋi kēŋ ki nu, kŋo ŋi na nji, ŋiki pŋoori
 paŋupēn kē iwi iŋuun kē *Yawe Nawat Kabuka awulēn bnuura. »

²⁸ Akak aji : « ŋupaan uko wi iŋaluŋ uwo baluk bi nu, dluku wa. »

²⁹ Kē ateem aji : « Ime ŋi bkowu jibi nji nlempariin na jibi batani bi nu bakakuŋ wi
 bawoon ŋi iŋen yi naan. ³⁰ Bka bi nu babi wo btiŋu ji ndo kabi, hēnkuŋ iwini jibi batumuŋ
 maakan na jibi Nawat Kabuka awuliin bnuura wi mbiinuŋ ŋi katohu. Hēnkuŋ, kē nji lum
 di di nji kalemparuŋ katoh ki naan ba? »

³¹ Laban ahepara aji : « Kē we wi nji kawuliin? »

Kē ateem aji : « Inkwulēn nin uko ulon. Woli idinan uko wi nji kajakiin, kawohara
 nayafan kabot kayeŋ nŋtaam ŋi nu. ³² Dya nŋa batani bi nu, katen nŋtaam bti nŋanwoon
 da, kapaŋeŋ nŋtaam bti nŋanwoon na nŋdampu kēme nŋpiiŋ na nŋkaneel nŋjēnal bti, nŋl
 nŋakwoon baluk bi naan*. ³³ Hēnk di ikhiluŋ pten me nwo natool ŋi uko wi njakiin: iŋēnkle
 du nji nŋtaam nŋanwoon nŋaanwo na nŋdampu kēme nŋpiiŋ, na nŋkaneel nŋanwoon nŋaanwo
 nŋjēnal kēme kē dkiiŋ kiiŋ nŋa. »

³⁴ Laban ateema aji : « Uwo bnuura, uwoon jibi ijakuŋ. »

³⁵ Unuur mēnt kē Laban ašē ya du batani apēnan nŋpi nŋdow bti nŋanwoon na nŋdampu
 kēme nŋpiiŋ, na nŋkaneel nŋwaaŋ nŋjēnal na nŋanwoon na uko unaakiiruŋ na ufaatal, awul
 babakul. ³⁶ Kē baya na nŋa uko unlowiiruŋ ji nŋnuur nŋwajanŋ ŋi poŋ na dko di Yakob
 akyafanaanuŋ nŋtaam nŋandukiin ŋi batani bi Laban.

§ 30:11 Gad : ŋi uhebērē Gad daŋu kanaam katiinkare na dnuurandēni. * 30:13 Ateer : ŋi uhebērē daŋu kanaam
 katiinkare na dlilani. † 30:18 Itaakar : ŋi uhebērē daŋu kanaam katiinkare na baluk bi naan. ‡ 30:20 Fabulon
 : ŋi uhebērē daŋu kanaam katiinkare na adēman. § 30:24 Yotef ŋi uhebērē dawoon akaan ahoŋalēŋ. * 30:32
 nŋkaneel nŋjēnal na nŋtaam nŋanwoon na nŋdampu kēme nŋpiiŋ: ŋi utaak wi baka nŋaantumi.

³⁷ Yakob aji ya ƚi ƚnko ƚwajanƚ ƚnanwoonƚ ƚi utaak mēnƚ katib inah, kafejal dko dloƚ ƚi ya dadoo kak dfaatal. ³⁸ Aji jej inah infejalunƚ yunƚ kaƚu ya ƚi kadun ki ƚntaam ƚi dko di ƚajaanƚ ƚadaanna ; ƚntaam ƚaji ƚawo ƚi pay woli ƚabi udaan. ³⁹ Woli ƚawo ƚi pay ƚaji ƚaten inah yi afejalunƚ, kašē buk ƚmpoƚi ƚnanwoonƚ na ƚdampu kēme ƚpiiƚ. ⁴⁰ Apaƚēš ƚkaneel aƚu ƚa kē ƚataaƚ na ƚntaam ƚnanwoonƚ na ƚdampu na ƚjēnal. Hēnk di awoonƚ ƚi pka batani, aannaakrēn ƚntaam ƚi nul na ƚi Laban. ⁴¹ Akak aji yoonk woli ƚntaam ƚkēm ƚnuura ƚawo ƚi pay ašē jej inah yi afejalunƚ kaƚu ƚi kadun ki ƚa. ⁴² Ušale wo ƚbon ƚawoonƚ ƚi pay aaji do haƚ, hēnk di di ƚntaam ƚbon ƚawoonƚ ƚi Laban kē ƚkēm ƚnuura ƚawo ƚi Yakob.

⁴³ Hēnk, kē Yakob akak ayok maakan, aka ƚntaam ƚtūm, aka na balemp baatƚ na biinƚ, na ƚntaam ƚi pnkunkaali na ƚbuuru.

31

Pƚi pi Yakob

¹ Wal mēnƚ Yakob atiink kē babak Laban bakƚup aji : « Yakob ajeƚ bka bi ašin nja bti, bka bi ašin nja bi bi ayoknuƚ hēnk. » ² Akak win ƚi kaara ki Laban kē aankak wo jibi abiiƚ awo na a ƚi kateeku. ³ Kē *Yawe Nawat Kabuka ašē ji na a : « Kakan du utaak wi bašinu, du bayiƚu, nji dwo na iwi. »

⁴ Yakob ado kē badu bi Rakel na Leya baya baƚēnka du uƚeeh wi awoonƚ na batani bi nul. ⁵ Aji na baka : « Dwin ƚi kaara ki ašinan kē aankak awo na nji jibi abiiƚ awo ƚi kateeku, kē Našibaƚi i paapa ajaanƚ adēman ašē wo na nji. ⁶ An ƚi ikowan name kē dlempar ašinan jibi nhiniinƚ bti. ⁷ Ašinan, ul kē ašē guuraarēn guur : aƚēlēš uko wi ƚtiinkaraanunƚ aji uwo baluk bi naan ƚyaaš iñeen. Kē Našibaƚi ašē wo aandi adolēn buƚaan. ⁸ ƚyaaš bti ƚi ajakuƚ: ƚntaam ƚnanwoonƚ na ƚndampu ƚakwoonƚ baluk bi naan, ƚntaam ƚaji ƚabuk ƚmpoƚi ƚnanwoonƚ na ƚndampu. Kē akale ji : ƚnanwoonƚ ƚpiiƚ ƚakwoonƚ baluk bi naan, ƚntaam ƚaji ƚabuk ƚpiiƚ. ⁹ Hēnk, kē Našibaƚi apēnan ƚntaam ƚi ašinan awulēn.

¹⁰ « ƚi wal wi ƚntaam ƚawoonƚ ƚi pay, dkat kēš kē kahaabēša na nji, kē nwin kē ƚdow ƚanjaanƚ ƚapaya kē ƚaji ƚawo na ƚndampu, ƚpiiƚ kēme ƚataprēn. ¹¹ Kē uwanjuƚ wi Našibaƚi udu'ēn aji : “Yakob,” kē nteem aji : “Nji wi.” ¹² Kē uji na nji : “Katan kēš, iwin kē ƚko bti ƚankpayiinƚ ƚawo na ƚdampu na ƚpiiƚ kēme ataprēn ƚiki dwin uko wi Laban akdoliinƚ. ¹³ Nji Našibaƚi ampēnuƚ awinana ƚi kadunu du Betel a, di ituluƚ ukēra ƚi plaak pi itēfuƚ abot amehna aji iƚašēn. Hēnkuƚ naƚiin ipēn ƚi utaak wi, ikak du utaak wi kabuka ki nu.” »

¹⁴ Bi Rakel na Leya bateema aji : « ƚhuma nka kafah kaloƚ kēme bka bloƚ ƚi iko yi ašinun i? ¹⁵ ƚdo kak kak hēnkuƚ bayaanƚ ƚi kēš ki nul, wal wi ajejuƚ un, awaapu abot ade uko wi awaaparunƚ un. ¹⁶ Aa, bka bti bi Našibaƚi ajejuƚ ƚi ašinun bawo bi nun na babakun. Hēnkuƚ doon uko bti wi Našibaƚi ajakiinƚ. »

¹⁷ Yakob anaƚa apayan babakul na baharul ƚi ƚntaam ƚi pnkunkaali. ¹⁸ Ajeƚ ƚntaam ƚi nul, bka bi nul bti bi akaanƚ wi awoonƚ ƚi Padan-Aram, ajeƚ ba pa pƚiis du uko Itaak ašin du utaak wi Kanaan.

¹⁹ Laban aya wal mēnƚ ppuunk ƚnkaneel, kē Rakel ašē kiiƚ itu yi ašin. ²⁰ Yakob aya amena mena, kē Laban naharameeƚ aammee. ²¹ Aƚi na bka bi nul bti aya amuur bdēk bi Ēfrat, ašē ya umbanƚ wi inkuƚ yi Galad.

Laban adookar na Yakob

²² Wi udoluƚ ƚnuur ƚwajanƚ, kē bašē ƚup Laban kē Yakob aƚii. ²³ Ajeƚ babak ašin adookar na a ado ƚnuur paaj na uloƚ abaa moba du inkuƚ yi Galad. ²⁴ Na utejan, Našibaƚi apēn ƚi ƚtaafi awinana ƚi kadun ki Laban naharameeƚ, aji na a : « ƚaafaraan, meen jibi ikyaanƚ kaƚiini na Yakob. »

²⁵ Laban aban du dko di Yakob ataruƚ kaloona ki nul du inkuƚ yi Galad, ašē tar kak kaloona ki nul da, ul na bañaanƚ biki nul. ²⁶ Aji na Yakob : « we umobiinƚ ba? We ukaanƚ kē iguurēn ba? Adoo ya na babak naan ji bawo bakalabuš biki ikaanunƚ du ugut. ²⁷ We ukaanƚ kē imena mena aya ba? Iwo i lah kaƚupēn nšē nwutu iya na mnlilan, nñootanana na iyeeh na ƚntambēr na bntuni. ²⁸ Iindo wutēn mmook babab naan na babak naan. Na

manjoonan ido do ji napën. ²⁹ Dhilan lah kadolu buṭaan, kē Naṣibaṭi i ṣaaṣ ajaan adēman aṣē jakën na utejan utakal : “Ṭaafaraan, meen jibi kyayi kaṭiini na Yakob.” ³⁰ Kē woli iwo i pya ṭiki inuh katoḥ ki ṣaaṣ, we ukaan kē ikiij itu yi naan? »

³¹ Yakob ateema aji : « Iwinle kē nya amena mena, dṣal kē iteehën babuku. ³² Kē du ṅaan i ṣaan aṭënka itu yi nu, aṅ mēntan akeṭ. Neejan iten, baṅaan biki nja bawo bamaar, iwinle uko wi nu kjej wa. » Yakob aamme kē Rakel akiijuṅ itu mēnt.

³³ Laban aya neej du kaloona ki Yakob, apën aya du ki Leya, akak apën aya du iloona yi balempar babukul batēb aanwin nin uko uloṅ. Wi akpēnuṅ ṭi kaloona ki Leya, aṣē neej du ki Rakel. ³⁴ Kē Rakel anjejuṅ ktu kuṅ aṣē jej ka aṭu ṭi uko uṭoori wi bajaan baṭu ṭi feṭ di unṭaam wi pnkunkaali aṣē ṭo ṭi wa duuṭ. Laban aten tenan ṭi kaloona bṭi aanwin nin uko uloṅ. ³⁵ Kē Rakel aṣē ji na aṣin : « Ajug naan awutan kadeebaṭ woli mēnaṭa wi aneejuṅ, dwin pli. » Hēnk, kē Laban ala anoor aanwin nin uko uloṅ.

³⁶ Wal mēnt kē Yakob aṣē deebaṭ aṣē ḥoman na Laban aji : « Uko uwuṭaan uhoṅ wi ndoliij ba? We wi njubaniij ba? Kē ido bi duka duka ṭi kafeṭ naan. ³⁷ Iten ṭi iko yi naan bṭi bē iinwin win nin kako kaloṅ ki nu. Iwinle kaloṅ, kpēnan ka ṭi kadun ki baṅaan biki nu na biki naan, bawo bamaar. ³⁸ Ḥṣubal iṅeen ḥṭēb ḥi ḥi nwoon ṭi katoḥu, ḥnkaneel ḥi nu na ḥpi ḥi nu ḥaambaan kapara, kē mēnde nin udow ṭi batani bi nu. ³⁹ Woli ḥnko ḥi uṭeeḥ ḥafij unṭaam uloṅ mēnji kaṭiju wa, nji djaan kaluk wa. Iji kṭu'ën pluk ḥntaam ḥi bakiijuṅ na pnak kēme na utejan. ⁴⁰ Bnuur baji batērēn na pnak, ujonṭ kaneenanaan bḥoy na utejan. ⁴¹ Ḥṣubal iṅeen ḥṭēb ḥi ḥi nji nwoon du katoḥu : dlemparu ḥṣubal iṅeen na ḥbaakēr pa babuku, abot alemparu paaj pa batani bi nu, kē iwi iṭēlēṣ uko wi ḥṭiinkaruṅ aji uwo baluk bi naan ḥyaaṣ iṅeen. ⁴² Woli Naṣibaṭi, i Paapa na Abraham aṣin bajaan badēman, Naṣibaṭi i Itaak akṭiij, aanwo lah na nji, kdolēn nṭiis iṅen ijint. Kē Naṣibaṭi aṣē win unoor wi naan na ulemp wi iṅen yi naan, kē utejan unṭepuṅ kē aṣē wayēṣ nja. »

Bhoṅar bi Yakob na Laban

⁴³ Laban ateema aji : « Baaṭ biki bawo bubuk naan, kē bapoṭ biki bawo biki naan. Ḥntaam ḥi bṭi ḥawo ḥi naan. Uko wi ikwinuṅ hēnk bṭi uwo wi naan. Kē nji we wi nhilanuṅ kado pa bubuk naan na bapoṭ biki bubukun? ⁴⁴ Joh ḥdo bhoṅar nji na iwi. Ḥdo uko mēnt uyuuṅ kē andoli ahoṅ aṭēntul uko uloṅ. »

⁴⁵ Kē Yakob aṣē ṭēf plaak, ⁴⁶ akak aji na baṅaan biki nul bajejēnt mṅlaak. Kē bajejēnt mṅlaak ado bnjuṅ, aṣē ṭo ade bukal bṭi ṭi mṅlaak mēnt.

⁴⁷ Laban adu dko mēnt Yegar Ṭahaduta*, kē Yakob adu da Galeed†. ⁴⁸ Laban aji : « Bnjuṅ bi mṅlaak bi bakyuujuṅ kē ḥhoṅar nṭa nji na iwi. » Ukaan kē badu da aji Galeed. ⁴⁹ Bakak adu da aji Miṣpa‡, ṭiki Laban aji : «*Yawe Nawat Kabuka akdoon kayeṅ nja, nja batēb bṭi, woli ḥṅnkak awinar. ⁵⁰ Woli inooran bubuk naan kēme ajeṅ baaṭ baloṅ ahoṭalēṣ ṭi baka, mēnt ṅaan akwayēṣuṅ nja, lipariin, Naṣibaṭi akwayēṣuṅ nja. »

⁵¹ Akak aji na Yakob : « Iwin bnjuṅ bi mṅlaak bi na plaak pantēfuṅ pi ṭi ptoof pi nja, ⁵² ikwoon uko unkyujuṅ uko wi ḥdolun nṭa di. Mēnwō i kaṭep bnjuṅ bi na plaak pi kaya du umban wi nu na uṣal uwuṭaan. Kē iwi kak iinwo i kaṭep pa kabi di umban wi naan na uṣal uwuṭaan. ⁵³ Naṣibaṭi i Abraham, i Nahor na i bateem baka akwayēṣuṅ nja. »

Yakob amehna ṭi katim ki Naṣibaṭi i Itaak aṣin akṭiij. ⁵⁴ Afijar Naṣibaṭi unṭaam du pnkuṅ aṣē du bayiṭul babi bade. Bade aṣē fēr du pnkuṅ.

32

¹ Laban anaṭa na nfa kub, aya amook bababul na babakul aṅehandēr baka bnuura aṣē ṭiis katoḥul. ² Yakob aya na bgahul, kē ḥwanjuṭ ḥi Naṣibaṭi ḥaṣē bi ayit na a. ³ Kē wi awinan win ḥa aṣē ji : « Pntuk pi baṅaan biki Naṣibaṭi pii pi! » Adu dko mēnt Mahanayim*.

Yakob abomandēr pyit na Etawu

* 31:47 Yegar Ṭahaduta : Ṭi uṭup wi baharameeṅ dawoon Bnjuṅ bi bamaar. † 31:47 Galeed : Ṭi uhebērē danaam katiinkare na Bnjuṅ bi bamaar. ‡ 31:49 Miṣpa dawoon dko dyeṅi ṭi uhebērē. * 32:3 Mahanayim : Ṭi uhebērē dawoon kntuk ktēb.

⁴ Yakob ayil bañaan du Etawu abuk ašin, bajota kadun, aya du a du inkuṅ yi Feyir du utaak wi Edom. ⁵ Aji na baka : « Uko wi, wi nakyaan kaṭup Etawu ajug naan, najakana : “Uko wi, wi wi Yakob nalemparu ajakuṅ, aji : Dya du uko Laban aṭo da te hēnkuṅ. ⁶ Dya ka da ṅngit, ṅbuuru, ṅpi, ṅnkaneel na balemp biinṅ na baaṭ. Dṅal ajug naan ame wa nhilna nwinana bnuura ṭi kadunul.” »

⁷ Bayili bakak du Yakob aji na a : « ṅpēnna du Etawu abuk ṣaaṣ. Ul ṭi uleeful abi pyit na iwi awo na biinṅ iṅeen uweek ṅbaakēr (400). » ⁸ Wal mēnṅ kē Yakob aṣē lēnk maakan abot ahaajala. Afaaṣ bañaan banwoon na a, na ṅnkaneel na ṅpi na ṅngit na ṅntaam ṅi pnkunkaali, ado ifah itēb. ⁹ Aṣal aji : « Woli Etawu aya jotna bañaan biki kafah kalon, bañaan biki kandukiinṅ bahil kaṭi na iko yi bawoonaanun. »

¹⁰ Añehan Naṣibaṭi aji : « Naṣibaṭi i Abraham ateem naan na i Itaak paapa bajaan badēman, iwi *Yawe Nawat Kabuka ijakuṅ na nji : “Kakan du utaak wi baṣinu du bayiṭu ddolu bnuura.” ¹¹ Dpoṭēt maakan pa uko na bnuura bti yi ikdolaan do nalemparu. Wal wi mbiinṅ amuur bdēk bi Yordan bi, dwoha aloolan na pmul, kē hēnkuṅ nṣaan awo na bañaan ado hil afaaṣ baka ado kntuk ktēb. ¹² Dkooṭu kooṭ buranaan ṭi Etawu abuk paapa. Dṭi abi ajotnaan afiṅ baaṭ biki naan na babak baka. ¹³ Kē iwi iṣaan ajakēn iwulēn iko inuura kaṭuman kabot kado pntaali pankpēnnunṅ ṭi nji paṭum ji pyiw pi bdēk, pi nin ñaan aloon awoon aanhil pfēn. »

¹⁴ Yakob afēr ṭi dko mēnṅ. Ajej uko wi ahilanunṅ kaṭen Etawu abuk ašin ṭi uko wi awoonaanun. ¹⁵ Ajej ṅpi ṅwaaṭ iṅeen uweek ṅtēb (200) na ṅdow iṅeen ṅtēb, na ṅnkaneel ṅwaaṭ iṅeen uweek ṅtēb (200) na ṅnkaṣ iṅeen ṅtēb. ¹⁶ Ajej kak ṅntaam ṅi pnkunkaali iṅeen ṅwajanṅ na ṅmpoṭi ṅankbootunṅ, ṅngit ṅwaaṭ iṅeen ṅbaakēr na ṅnkaṣ iṅeen, ṅbuuru ṅwaaṭ iṅeen ṅtēb na ṅnkaṣ iṅeen. ¹⁷ Apaṭēs ṅntaam ṅandoli aṣē wul ṅa balemparul aji na baka : « Najotan kadun, batani baṣē bado kaduk btēnṅ uko unṅuunṅ kalow. » ¹⁸ Uko wi aṭuunṅ nalemparul nateek pdo wii wi, aji na a : « Woli iyit na Etawu abuk paapa, kē aheparu ñaan iklemparunṅ, dko di ikyaan, na anwoonṅ ajug batani bi igakanunṅ, ¹⁹ kteema kaji : “Iwo yi Yakob nalemparu, aṭenu ṭen ya iwi Etawu ajug naan, ul ṭi uleeful adoo bi, awo ṭi kafetun.” »

²⁰ Akak aṭu natēbantēn na nawajanṅ na banwoonṅ na itani bti baṭup uko wi ajakuṅ na nateek wi bakwinunṅ Etawu. ²¹ Akak aji na baka baji : « Yakob nalemparu abi ṭi kafetun. » Aṣal wal mēnṅ aji : « Ddo udeeb uwala na a na iko yi nji kaṭenulunṅ, wal mēnṅ mbaa nhil nwinana ṭi kadunul. Ahilan kamiirēn. » ²² Ajotan iko bti yi awoonṅ i kaṭen abuk ašin kadun, aṣē duka du pntuk na bañaan biki nul.

Kampētar ki Yakob na Naṣibaṭi

²³ Na utejan mēnṅan wunṅ, Yakob anaṭa ajej baaṭ batēb biki nul, na balempar baka, Bila na Filpa, na babakul biinṅ iṅeen na aloolan, amuur na baka kabuul ki Yabok. ²⁴ Wi adolonṅ kē bamuuri, abot amuuran bka bi nul bti, ²⁵ aduka aloolan. Kē ñiinṅ alon aṣē bi apētar na a te mnjinṅ. ²⁶ Wi unṅ mēnṅ awinunṅ kē aanhil pwata aṣē koba ṭi pnkuunt, kē pabuur na a. ²⁷ Aji na Yakob : « Wutanaan nya, mnjinṅ mambani. »

Kē ateem aji : « Mēnkwutanu bē iññehandēraan bnuura. »

²⁸ Ahepara aji : « Katimu kawo hum? »

Kē ateem aji : « Yakob. »

²⁹ Kē aṣē ji na a : « Baankak kado kadu'u Yakob, iwo Itrayel†, ṭiki ipētar na Naṣibaṭi abot apētar na bañaan, kē iwi iṣaan awat. »

³⁰ Yakob aji na a : « Dkooṭu kooṭ ṭupaam katimu. »

Kē ateem aji : « we ukaanṅ kē ikheparaan katim naan? » Aṣē ñehandēra bnuura ṭi dko mēnṅan duṅ.

† 32:29 Itrayel : ṭi uhebērē daṭu kanaam na apētar na Naṣibaṭi.

³¹ Yakob ațu dko mēnt katim ki Penuwel[‡], țiki aji : « Dwin Nașibați na kēș naan așē wo mēnkeți. » ³² Wi unuur ujintuț, ațēp kabuul du Penuwel așē jiink. ³³ Uko mēnt ukaaț kē bañaan biki Itrayel baanji bade kantaañ ki pnkuunt țiki dul di Nașibați akobuț Yakob.

33

Pyit pi Yakob na Etawu

¹ Yakob akat kēș așē win kē Etawu akbi, awo na biint iñeen uweek ŋbaakēr (400), kē Yakob așē jej bapoț apațēș, awul baka banin baka, Leya, Rakel, na balemp biki baka Bila na Filpa. ² Ațu baaț balemp na babak baka ți kadun, kē Leya ayeenk na biki nul, Rakel kē abaañsaan na Yoțef. ³ Ul kē așē jot kadun, aya așē ŋup adoo do ŋyaaș paaj na uloț așē aňog abuk așin. ⁴ Etawu ați aya ayit na a, alut amooka, kē bașē wo ți ŋwooni.

⁵ Etawu akat kēș awin baaț na bapoț așē hepara aji : « Bañaan biki bawo bahoț ba? »

Kē ateem aji : « Bapoț biki Nașibați ți pjoob bkow pi nul awuluț nalemparu. » ⁶ Balemp baaț baňog na babak baka, abi aňup ți kadun ki Etawu. ⁷ Leya kē aňog na biki nul, abi aňup ți kadunul. Kē Yoțef akak aňog na Rakel abi aňup.

⁸ Wal mēnt kē Etawu așē ji na Yakob : « Kē we uwooț pntuk pi bañaan na ŋntaam ŋi nyitanaanuț ba? »

Kē ateem aji : « Djal ŋal pwinana bnuura ți kēș ki ajuț naan ukaaț. »

⁹ Kē Etawu aji na a : « Abuk paap, iko yi nwoonaanuț ikēși, dukiin na bka bi nu. »

¹⁰ Kē ateema aji : « A-a, woli dwinana bnuura ți kēș ki nu, kdinan kayeenk uko wi nwuliin. Hēnk di uwooț, dpēn awinana ți kadunu jibi ñaaț ajaaț apēn kawinana ți kadun ki Nașibați, kē iyeenkēn na uhaaș ujint. ¹¹ Keeri idinan iyeenk uko wi nwuliin, wi nwinaniin bnuura ți kēș ki Nașibați awo na uko bti wi nnumiin. » Ațini țini haț te kē uț adoo dinan.

Bi Yakob na Etawu bawayēșeri

¹² Wi babanuț țuț, kē Etawu așē ji na Yakob : « Joh ŋnața ŋya, ddo kapoș ți kadun na bañaan biki naan. »

¹³ Kē ateema aji : « Ajuț naan ame kē bapoț bañeeñēți kē nkak awo i kațu ușal ți ŋntaam ŋankbootuț. Woli dmint mintan ŋa unuur uloolan ŋntaam bti kakeț. ¹⁴ Ajuț naan akeeri jot nalemparul kadun, ŋji ddo kapoș btișu na batani bi ŋgakanuț na bapoț te kadoo kaban du ajuț naan du Feyir. »

¹⁵ Kē Etawu aji na a : « Ddukaru bañaan baloț ți bangakandēruț na ŋji. »

Kē ateem aji : « Ndolna we? Uko unkaaț udooni uwo nwinana bnuura ți kēș ki ajuț naan. »

¹⁶ Kē Etawu ajeț unuur mēnt bgah aya Feyir, ¹⁷ kē Yakob, ul așē ya Fukot. Aniw da katoh abot ado impen pa ŋntaam. Uko mēnt ukaaț kē bațu dko mēnt katim ki Fukot*.

Yakob aban du Fikem

¹⁸ Wi Yakob apēnnuț Padan-Aram, aban najoob du ubeeka wi Fikem du utaak wi Kanaan. Afēț ataaț na ubeeka. ¹⁹ Anuț dko di atarnuț kaloona ți babak Hamor așin Fikem. Anuțar da ktaka iñeen uweek ki bațaknuț untaam. ²⁰ Aboman da *bliit bi mngur, așē țu ba katim ki « El Elohe Itrayel†. »

34

Uko wi Dina

¹ Dina napoț ñaaț i Leya abiiŋ abukar Yakob apēn pya kawin baaț biki utaak wi bawooț. ² Kē Fikem, abuk Hamor nahitit nașih i utaak așē wina. Amoba, ațupana. ³ Kē uhaaș ușē wo ți Dina poonu abuk Yakob kē aňala ala'a baniw. ⁴ Aya aji na Hamor așin : « Yaan iñehandēren poonu uț nniima. »

‡ 32:31 Penuwel : Ťi uhebērē dawooț kaara di Nașibați. * 33:17 Fukot : Ťi uhebērē dawooț impen. † 33:20 El Elohe Itrayel : Dawooț Nașibați awo Nașibați i Itrayel.

⁵ Baɗup Yakob k  baɗopan Dina abukul, k  jibi babukul biinɗ bawoon du uɗeeh na batani aanji nin uko ulon k  bado p nna uɗeeh.

⁶ Hamor, aɗin Fikem, aya du uko Yakob kaya kaɗiini na a. ⁷ Uɗ nk wal m nɗ k  babuk Yakob biinɗ bakamɗii, bame uko unɗ puɗ. Uko m nɗ ude baka, k  badeebaɗ maakan ɗiki Fikem ado Itrayel uko unwuɗuɗ maakan wi apiinɗuɗ na abuk Yakob. Naan aanwo kado haɗ. ⁸ K  Hamor aɗ  ji na baka : « Fikem abuk naan aɗal poonu abukan na manjoonan. Nawulana a aniiim. ⁹ Nawulan ɗiinkar ɗbot ɗm band r : nawulun babukan baaɗ ɗniim, un kak ɗwulan biki nun naniim. ¹⁰ Naɗoon ɗi na un, uɗaak wi uwo wi nan, naf ɗ na un nado kapoɗ jibi naɗali. »

¹¹ Wal m nɗ Fikem aji na aɗin poonu na baweekul : « Nawutan nwinana bnuura ɗi kadunan, dwulan uko b i wi nakheparaanuɗ. ¹² Ddo uko b i wi naɗaluɗ, uko uloolan ɗaɗ wi wi nɗaluɗ, nawulaan abukan nniim. »

¹³ Babuk Yakob bateem Fikem na aɗin, bado mntit na baka ɗiki aɗopan abuk aɗin baka. ¹⁴ Baji na baka : « ɗ nhilan kawul abuk aɗinun ɗiinɗ anwoon aanwala kaɗ mp aniiim. Uko m nɗ uwo mnkow pa un. ¹⁵ ɗdinanan uko wi naheparuɗ woli nado uko wi : nakakan ji un, nawalan biinɗ biki nan kaɗ mp b i. ¹⁶ Wal m nɗ ɗwulan babukun baaɗ, kabot kajej babukan baaɗ, ɗto na an kak, ɗwo pntaali ploolan. ¹⁷ Aɗ  wo woli naandi ptiinkun, ɗjej abuk aɗinun kaya na bgahun. » ¹⁸ Uɗup wi baka ulil bi Hamor na Fikem abukul. ¹⁹ Fikem awoon anwinaniin bnuura ɗi katoh ki aɗin b i, aanwo na ɗɗal ɗt b ɗi uko wi bajakuɗ, ɗiki aɗal poonu abuk Yakob maakan.

²⁰ Hamor na Fikem abukul baya du uneej ubeeka aɗiini na biinɗ biki wa aji : ²¹ « Baɗaɗ biki bawo na uɗal unuura : Baɗoon ɗi uɗaak wi na nja, uɗ mi, bado kapoɗ jibi baɗali ɗdo kaniim baaɗ biki baka, bado kaniim biki nja. ²² K  uko uloolan ukɗuun badi pto na nja b i, ɗwo pntaali ploolan. Uko m nɗ wii wi : biinɗ biki nja b i bawo kawala kaɗ mp jibi bukal bawaliin ka. ²³ Itani yi baka, bka bi baka na ɗntaam ɗi baka b i iinkak wal m nɗ yi nja i? Nawulan ɗdinan baka uko wi bajakuɗ, baɗ  baduka na nja. » ²⁴ Baweek biki ubeeka batiink uko wi Hamor na Fikem abukul bajakuɗ. K  biinɗ biki ubeeka b i baya wala kaɗ mp.

Plukan pi Fimeon na Lewi

²⁵ Unuur uwajanɗen wi ɗleef ɗakdeen banwaliin kaɗ mp k  banoori, k  bi Fimeon na Lewi, babuk Yakob biinɗ, baweek Dina, baɗ  naɗa ajej ikej yi baka apoɗ aneej ɗi ubeeka k  nin ɗaɗ aankit baka, ad pa ɗi biinɗ b i afiɗ. ²⁶ Bafiɗ kak bi Hamor na Fikem abukul ajej Dina ap nan ɗi katoh ki Fikem aɗ  ya.

²⁷ Babuk Yakob babi abaaɗn s banklaan pkeɗ, ajej iko b i inwoon ɗi ubeeka, ɗiki bakowand n aɗa baka. ²⁸ Bajej ɗpi na ɗnkaneel na ɗgit na ɗbuuru ɗi baka na iko inwoon du ubeeka na ɗteeh. ²⁹ Bajej bka bi baka b i, babuk baka na bahar baka, na iko b i yi bakaɗ ɗi itoh yi baka.

³⁰ Yakob aji na bi Fimeon na Lewi : « Naɗijaraan bɗup. Naɗu k  nkak ɗaɗ nawuɗaan maakan ɗi k ɗ ki baɗaɗ biki uɗaak wi bakanaan na wi baperitit. Woli batiinkar abi agutan na nja bafiɗen na biki katoh naan b i ɗiki batum apel nja maakan. »

³¹ K  baɗ  teema aji : « ɗwo kawut bado aɗa'un ji awo naɗuunk i? »

Yakob du Betel

¹ Naɗibaɗi aji na Yakob : « Naɗiin iya Betel iya iɗo da. Yaan ido da *bliit bi mngur pa nji Naɗibaɗi, nji mp nuɗ awinana ɗi kadunu wi ikɗiin Etawu abuk ɗaɗ. »

² Yakob aji na baɗaɗ biki katohul na bangakand ruɗ na a b i aji : « Nap naan itu yi najaɗ nad man ɗi ptoofan, nadolan baɗow nakakna najinɗ ɗi k ɗ ki Naɗibaɗi. Naɗ lɗan kak imiɗa. ³ Najoh ɗya Betel ddo da bliit pa Naɗibaɗi antiinknuɗ wi nwoon ɗi mnt g, anɗenknuɗ ɗi bayaaɗ bi ndoluɗ. » ⁴ Bap nan itu yi bawoonaanuɗ na irinku yi baɗuun ɗi

ibaṭ* awul Yakob kë amoy ṭi bko bweek banwoon ṭi kañog Fikem. ⁵ Wal mēnt kë başē naṭa atool pya. Naşibaṭi aṭu palēnk ṭi ṅbeeka ṅanfooyun dko di babiin awo, kë bañaan banwoon da baandookar na baka.

⁶ Yakob na bañaan biki awoonaanun bti baban du Luṭ du utaak wi Kana. Dko mēnt dawoon Betel. ⁷ Aboman da bliit bi mngur aşē du dko mēnt El Betel†, ṭiki dul di di Naşibaṭi apēnun awinana ṭi kadunul wi akṭiin abuk aşin.

⁸ Wi bawoon da kë Debora, ṅaaṭ ambiin ayewi Rebeka aşē keṭ, kë bamoya du Betel du pṭeef bi bko bweek banwoon da. Uko waṅ ukaan kë Yakob adu bko mēnt aji bko bweek bi ṅwooni.

⁹ Naşibaṭi akak apēn awinana ṭi kadun ki Yakob wi apēnnun Padan-Aram, awula bnuura. ¹⁰ Aji na a : « Katimu kawo Yakob, kë başē wo baankak ado kadu'u Yakob ; katimu kawo Itrayel‡. » Kë hēnk di aṭu'u luṅ katim ki Itrayel.

¹¹ Naşibaṭi akak aji na a : « Nji dwoon *El Şaday, Naşibaṭi Anhiniin iko bti. Kabuk kajoobēṭ na iwi ibot ibuk ituman. Pntaali pankpēnun ṭi iwi pawo utaak, pado wo ṅṭaak ṅṭum ; başih babot bapēna ṭi iwi. ¹² Utaak wi nwulun Abraham na Itaak dwulu wa, kabot kawul pntaali pankmbiin ṭi kafēṭu apēna ṭi iwi utaak wi. » ¹³ Kë Naşibaṭi aşē pēn ṭi kadunul aya.

¹⁴ Yakob ajeṭ plaak atēf ṭi dko di Naşibaṭi abiin aṭiiniyaan na a, ajatan ṭi pa abot atul ukēra ṭi pa. ¹⁵ Adu dko di Naşibaṭi abiin aṭiini na a aji Betel§.

Kabuka ki Benjamin na pkeṭ pi Rakel

¹⁶ Yakob na bañaan biki nul bapēn du Betel aya. Baankak alow Efrata, kë Rakel aşē buk. Kabuk kanoorana maakan. ¹⁷ Wal wi akhajuṅ na pdo na kabuk kë ṅaaṭ ankbuk bukanulun aşē ji na a : « Wutan kalēnk, ikak abuk napoṭ ṅiinṭ. » ¹⁸ Anoor maakan ado ṅogan pkeṭ, kë wi abanun ṭi pjēmşa aşē wul napoṭ katim ki Ben-Oni*, kë Yakob aşē wula katim ki Benjamin†. ¹⁹ Rakel akeṭi, kë bamoya du bgah bi Efrata, dko mēnt dawoon Betleyem. ²⁰ Yakob atēf plaak ṭi bhēr bi nul. Plaak pi bhēr bi Rakel mēnt pawoon da hēnk te ṅṭa ayuuj dko di amoynaaniin.

Pjuban pi Ruben

²¹ Yakob i bakakuṅ ado Itrayel anaṭa na bañaan biki nul aya aṭēp Migdal-Eder aşē tar kaloona ki nul. ²² Wi bawoon ṭi utaak wun kë Ruben aşē ya apiinṭ na Bila, ṅaaṭ i aşin awoonaanun, kë baṭup aşin uko mēnt.

Babuk Yakob

Babuk Yakob biinṭ bawo iñeen na batēb. ²³ Biinṭ biki abukuṅ na Leya bawo : Ruben bajeenul, Fimeyōṅ, Lewi, Yuda, Itaakar, na Faḅulon. ²⁴ Kë biki abukuṅ na Rakel bawo : Yotef na Benjamin. ²⁵ Kë biki Bila nalemp i Rakel bawo : Dan na Neftali. Kë biki Filpa nalemp i Leya bawo : Gad na Ater. ²⁶ Bapoṭ bukuṅ biki Yakob abukuṅ wi awoon du Padan-Aram.

Pkeṭ pi Itaak

²⁷ Yakob aban du uko aşin du Mamre du Kiriyat-Arba, dul dawoon Hebron. Dul di Abraham na Itaak babiin afēṭ. ²⁸ Itaak aka ṅşubal iñeen-week na iñeen bakreṅ (180), ²⁹ aşē noorfēn aya du bajugul. Wi akkeṭun, aṭafi, kë ṅnuur ṅi nul ṅabot atum. Etawu na Yakob babukul kë bamoya.

36

Baaṭ na bapoṭ biki Etawu

¹ Pntaali pampēnnun ṭi Etawu pii pi, pul pawoon Edom :

* 35:4 Irinku yi baṭuun ṭi ibaṭ: Baji baṭu ya buṭaan bawutna kajotna baka. † 35:7 El Betel : Ṭi uhebēre dawoon Naşibaṭi i Betel. ‡ 35:10 Itrayel : Ṭi uhebēre danaam na apētar na Naşibaṭi. § 35:15 Betel : Ṭi uhebēre dawoon katoh ki Naşibaṭi. * 35:18 Ben-Oni : Ṭi uhebēre dawoon napoṭ i unoor wi naan. † 35:18 Benjamin : Ṭi uhebēre dawoon napoṭ i kañen naan kadeenu.

² Etawu aniiim baat biki Kanaan, baat mēnt biki biki : Ada na Oholibama na Batmat. Ada awo abuk Elon nahitit, kē Oholibama awo abuk abot awo abab Fibeyon nahiwit. ³ Batmat awo abuk Işmayel. Nebayot awo abuk aşin. ⁴ Ada abukar Etawu Elifat, kē Batmat abuk Reuwel. ⁵ Oholibama abuk Yewuş, Yalam na Korah. Bukun bawoon biint babak Etawu bambukiin du utaa wi Kanaan.

⁶ Etawu aje baharul, babukul na bañaan biki katohul bti, itani yi nul na ntaam ni nul bti na iko bti yi akaan wi awoon ti utaa wi Kanaan aya utaa wi Feyir alow Yakob abuk aşin. ⁷ Itani yi baka idem wal mēnt maakan kē utaa wi bafetun uunhil pkēs baka tiki itani yi baka itum maakan. ⁸ Hēnk, kē Etawu aya afet du dko di pnkun du Feyir. Etawu dawoon Edom.

Babuk Etawu du Feyir

⁹ Pntaali pi Etawu aşin bahedomit anfetun du dko di pnkun du Feyir pii pi : ¹⁰ Itim yi biint babak Etawu yii yi : Elifat awo abuk Ada ahar Etawu, kē Reuwel awo abuk Batmat ahar Etawu kak.

¹¹ Elifat abuk Teman, Omar, Şefo, Gatam, na Kenat. ¹² Elifat abuk Etawu akak awo na ñaaf alon i awoon aanniimi, kē abukara Amalek. Bukun bawoon babab Ada ahar Etawu.

¹³ Kē biki Reuwel bawo : Nahat, Ferah, Şama, na Mitaa. Bukun bawoon babab Batmat ahar Etawu. ¹⁴ Kē Etawu abuk na Oholibama aharul abuk Ana, poonu abuk Fibeyon, bi Yewuş, Yalem na Korah.

Baweek biki Edom

¹⁵ Bañaan banwoon baweek ti pntaali pampennun ti Etawu biki biki :

Baweek bampennun ti Elifat bajeenul bawo : Teman, Omar, Şefo, Kenat, Korah, ¹⁶ Gatam na Amalek. Bukun bawoon baweek bampennun ti Elifat abuk Ada. ¹⁷ Kē bampennun ti Reuwel abuk Etawu bawo : Nahat, Ferah, Şama, Mitaa. Bukun bawoon baweek bampennun ti Reuwel abuk Batmat ahar Etawu du utaa wi Edom. ¹⁸ Kē baweek bampennun ti Oholibama abuk Ana, ahar Etawu bawo : Yewuş, Yalam, na Korah. Bukun bawoon baweek biki Etawu abukun na Oholibama abuk Ana.

¹⁹ Bukun bawoon babak Etawu baweek biki Edom.

Babuk Feyir nahorit

²⁰ Babuk Feyir nahorit bawoon banfetun uteek ti utaa wun, bawo : Lotan, Şobal, Fibeyon, Ana ²¹ Dişon, Eşer, na Dişan bukun bawoon baweek biki bahorit, babak Feyir du utaa wi Edom. ²² Babuk Lotan bawo : Hori, na Heman, kē abuk aşin Heman ñaaf awo Timnah. ²³ Babuk Şobal bawo : Alwan, Manahat, Ebal, Şefo na Onam. ²⁴ Babuk Fibeyon bawo : Aya na Ana. Ana mēnt ayaan awin du *pndiiş dko di meel mnyik wi akyafanun nbuuru ni Fibeyon aşin. ²⁵ Babuk Ana bawo : Dişon, na Oholibama abukul ñaaf. ²⁶ Biki Dişon bawo : Hemdan, Eşban, Yitran na Keran. ²⁷ Babuk Eşer bawo : Bilhan, Fawan na Akan. ²⁸ Babuk Dişan bawo : Uş na Aran.

²⁹ Baweek biki bahorit bawo : Lotan, Şobal, Fibeyon, Ana, ³⁰ Dişon, Eşer, na Dişan. Bukun bawoon baweek bahorit du utaa wi Feyir.

Başi biki Edom

³¹ Bañaan biki bawoon başiun du utaa wi Edom ji naşi alon ti biki Itrayel abi ado kaşi. ³² Bela abuk Bewor aşi du Edom, kē ubeeka wi nul uwo katim ki Dinhaba. ³³ Bela akeş, kē Yobab abuk Ferah i ubeeka wi Botra ayeenk aşi. ³⁴ Wi Yobab akeşun, kē Huşam i utaa wi batemanit ayeenk aşi. ³⁵ Wi Huşam akeşun, kē Hadad, abuk Bedad ayeenk aşi. Ul agutun na bamadiyanit abot akob baka du nteeh ni Mowab, katim ki ubeeka wi nul kawo Awit. ³⁶ Wi Hadad akeşun kē Falma i Maşreka ayeenk ti a aşi. ³⁷ Wi Falma akeşun kē Şawul i Rehobot-ha-Nahar aşe yeenk aşi. ³⁸ Wi Şawul akeşun kē Baal-Hanan, abuk Akbor aşe yeenk ti a aşi. ³⁹ Wi Bal-Hanan abuk Akbor akeşun kē Hadar ayeenk aşi, ubeeka wi nul uwo Pawu ; aharul awo Mehetabel abuk Matred abuk Meh-Fahab.

Baweek biki Edom kak

⁴⁰ Itim yi baweeek bampënnuñ ði Etawu yii yi ; baduuna baka andoli ði katoh ki apënnuñ na ði dko di afëtuñ: Timnah, Alwa, Yetet, ⁴¹ Oholibama, Ela, Piñon, ⁴² Kenat, Teman, Mibşar, ⁴³ na Magdiyel, na Iram. Bukuñ bawoon baweeek bampënnuñ ði Etawu aşin bahedomit. Baduuna baka andoli ði utaak wi afëtuñ.

37

¹ Kë Yakob ul aşë duka du utaak wi Kanaan wi aşin abiiñ awo.

Yotef na babak aşin

² Uko wi katoh ki Yakob wii wi : Yotef aka nşubal iñeen na paaj na ulon aji yafan nkaneeel na npi na babak aşin. Ado kpoñ ki nul na babak Bila na Filpa bahar aşin. Yotef abi ðup aşin baka aji baji bado iko iwuñaan.

³ Kë Yakob i bakakuñ ado Itrayel aşë njal Yotef apelan babakul bti ðiki abuka wi awoon nañaf, ado kë badola kamişa kanuura. ⁴ Kë babak aşin başë win kë aşin baka añala apel baka, kë başë şoor Yotef adoo wo baanji bañiini na a bnuura.

⁵ Unuur ulon, Yotef añaafi aşë ðup nja babak aşin, kë bukal babaa şoor şoor maakan apel. ⁶ Yotef aji na baka : « Natiinkan nñaafi ni ndolon: ⁷ Dñaafi kë nwo wo ji nwo ði ptan intooliin du uñeeh, kë bdaaj bi intooliin bi naan başë mara mara awo bnañ kë idaaj yi nan işë fooy ba aşë wo wo ji iko inñupuñ ði kadun ki bi naan. »

⁸ Babuk aşin bateema aji : « Woon işal aji iwo naşih i nun kë nwo i kado kado uko wi ijakuñ? » Nñaafi ni nul na nñup ni nul njado kë başoor kak maakan.

⁹ Yotef akak añaafi kak añup babak aşin aji : « Natenan, dkak añaafi kak kë uwo wo ji bnuur, pli na njah iñeen na uloolan nñup ði kadun naan. » ¹⁰ Añup uko wañ aşin kak, kë uñ aşë noman na a aji : « Kë nñaafi nñuñ ni idolon! Nji, naan na babak şaaş nbi kañup ði kadunu i? » ¹¹ Babuk aşin bakuja maakan kë aşin aşë hank uko wañ ði uşal.

Yotef awaapanaa

¹² Unuur ulon, babak aşin Yotef baya byafan bi batani bi aşin baka du Fikem. ¹³ Yakob aşin i bakakuñ ado Itrayel aji na Yotef : « Babuk şaaş bawo du byafan du Fikem. Biin dyilu du baka. »

Kë ateem aji : « Nji wi. »

¹⁴ Yakob akak aji na a : « Yaan iten jibi bawoori bukal na nntaam işë ibi iñupën. » Ayilna du dko danwoon du uñeeh wi inkun du Hebron kë Yotef aşë ya aban Fikem. ¹⁵ Niinñ alon ayit na a, kë akñaay na uñeeh aşë hepara aji : « We wi iklaañ ba? »

¹⁶ Kë ateem aji : « Dla babak paapa. Dkooñu kooñ ðupaan dko di bakyafanaanuñ nntaam ni baka. »

¹⁷ Kë niinñ aji na a : « Bapën ði, dtiink kë baji baya Dotan. » Kë Yotef apën ala babak aşin aya ðenk baka du Dotan.

¹⁸ Bawina kë akbi du kalowan aşë tiinkar ji abi ado kaban du baka aji bafiña. ¹⁹ Bañiini aji : « Natenan ajuñ nñaafi akbiinñ hënk. ²⁰ Hënkun, najoh nfiña nşë nñela du bhër bloñ, nyale nya ji uko ulon ujooñ wi uñeeh udohulon. Wal mënñ nten uko wi nñaafi ni nul nñakkakuñ. »

²¹ Kë Ruben aşë tiink baka, añal pbuuran Yotef. Aji na baka : « Nwut kafiña. ²² Naktul pñaak! Nafelana du bhër bloñ du *pndiiş, nawutan kafiña këme kakoba. » Ruben ado do hañ kahilna kabuurana kakakana du aşin.

²³ Wi Yotef abanuñ kë babak aşin başë wohëşa kamişa kanuura ki awohuñ aşë ²⁴ jeja awat du bhër bloñ. Bhër mënñ baanwo na meel. ²⁵ Baya wal mënñ aya año ade. Wi bakatuñ kës aşë win pntuk pi bahişmayelit* kë pakpëna Gilaad. Nntaam ni pnkunkaali ni baka nñajj iko itum itaabanaani pde, lilil pñekëñ na ikuraaraani yi bañiñuñ kaya kawaap du Ejiptu. ²⁶ Kë Yuda aşë ji na babak aşin : « We wi nñkkaañ şëm nñiñ abuk aşin nja abot amen pkeñ pi nul ba? ²⁷ Nawulën nwaapa bahişmayelit, nwut kafiña. Awo abuk aşin nja, nwo biki pñaak ploodan. » Kë batiinka.

* 37:25 Bahişmayelit : Bakak aji badu baka bamadiyanit.

²⁸ Kë bawaap bahişmayelit başë tşep. Kë bawee kul başë pënana tşi bhër, awaapa baka itaka inli nuş na baluk bi nşubal ntşeb na kli paaj bi nayafan, kë bukuş bañoota Ejiptu.

²⁹ Kë wi Ruben akakuş du bhër, aantşnk da Yotef. Atow imişa yi nul, ³⁰ aşë kak du babuk aşin aji na baka : « Napot aanwo du bhër, hum di di nji kadoluş hşnkunş? »

³¹ Babuk aşin Yotef bajej wal mşntş upi udow afiş, aşë jej kamişa ki Yotef ayek tşi pñaak. ³² Bañootş kamişa kanuura kuş aşin baka aşë ji na a : « Paap, uko wi nşyaanş awin wii wi, tenan me kawo kamişa ki abuku. »

³³ Kë uş aten ka aşë ji : « Kamişa ki abuk naan ka. Uko uloş ujootş wi uşeeh upitşş Yotef adoha. »

³⁴ Yakob atow imişa yi nul wal mşntş awohara iko yi puum†. Aşęga pkeş pi abukul ajon.

³⁵ Babukul btş, biintş na baatş, babi pyompana, kë aşë pok aji : « A-a dşęga tşęga te kado kaluş kaya kaşşnk abuk naan du mnkeş. » Yakob awooni'ara wooni abukul.

³⁶ Bahişmayelit baya waap Yotef nşintş aloş i katim ki Potifar du Ejiptu. Nşintş mşntş awo tşi bawee biki pşih pi Farawuna naşih i Ejiptu, ul awooş naşih i bayeş biki nul.

38

Yuda na Tamar

¹ Tşi wal mşntş, Yuda aduk babuk aşin aya du nşintş aloş i utaak wi Adulam i katim kawooş Hira. ² Awin da poonu abuk nşintş aloş i katim kawooş Şuwa i utaak wi Kanaan. Ajej poonu mşntş aniim. Awinar na a, ³ kë poonu awo na kayiş abuk napotş nşintş, Yuda kë aşu'a katim ki Er. ⁴ Naaş akak amobana kayiş abuk napotş nşintş kë aşu'a katim ki Onan. ⁵ Akak amobana kayiş uyaaş uwajanşş abuk napotş nşintş aşë tşu'a katim ki Şela. Wal wi Şela abukiş, Yuda awo du Ketib.

⁶ Yuda ajejar Er abukul bajeen, nşaaş i katim ki Tamar. ⁷ Kë Er bajeen i Yuda aşë wo nawuşaan tşi kşş ki *Yawe Nawat Kabuka, kë afişa. ⁸ Kë Yuda aşë ji na Onan : « Ime uko wi iwooş i kado wi iwooş aşa Er : yaan iwinar na aharul ibukar nawee ku bapoş. » ⁹ Kë Onan aşë me kë bapoş biki akbukuş baankwo biki nul. Aji woli awinar na ahar nawee kul, aji pşnan bduun katoon du mboş kahilna kawo aankbukar nawee kul bapoş. ¹⁰ Uko wi ajaanş ado uunlil Nawat Kabuka, kë afişa ul kak. ¹¹ Kë Yuda aşë ji na Tamar ababul : « Tşoon du uko şaaş iwo nayoş. Yoonkan Şela adşm nşş nwulu a aniimu. » Aşal aji : « Abuk naan i aanwo kak i kakeş ji bawee kul. » Hşnk, kë Tamar akak du uko aşin.

¹² Başo ajon, kë ahar Yuda, anwooş abuk Şuwa, aşë keş. Wi Yuda aşęgiş ayomp, aya na Hira nanohul i utaak wi Adulam du Timnah kaya du bankpuunkuş şkaneel şi nul. ¹³ Başup Tamar aji : « Tenan, ayootanu aya Timnah ppuunk şkaneel şi nul. » ¹⁴ Awin kë Şela adşmi akak nşintş kë başë wo baanwula a kë aniima. Apşnan imişa yi pyiman, ajeş uleentş agur bkow, agurada hşnk aşë tşo du uneeji wi Enayim du bgah bi Timnah.

¹⁵ Yuda aşęp awina aşë nuş kë awo nşaaş ankwaapuş uleeful, tşiki agur kaara di nul na uleentş. ¹⁶ Abi ańoga aşë ji na a : « Wutan nya na iwi. » Aamme kë ababul a.

Kë Tamar ateema aji : « Woli dya na iwi we wi ikwulnuş? »

¹⁷ Kë ateema aji : « Dyilbanu upi umpoşti du batani. »

Kë aşë kak aji na a : « Wulaan uko uloş wi iwoonaanuş tşi mmşban, ibile wulşn upi kaşş kakanu wa. »

¹⁸ Kë ahepara aji : « we wi ińaluş nwulu? »

Kë ateem aji : « Paneel panwooş na katimu na ptal pi pa, na pjuuşti pi iwoonaanuş tşi kaşen. » Awula ya, kë baya awinar, kë aduk nşaaş na kayiş. ¹⁹ Tamar anaşa akak katohul, apşnan uleentş wi aguruş tşi kaara, awoh imişa yi pyiman.

²⁰ Yuda ado Hira nanohul i Adulam ańooş upi umpoşti wi ahoşuş, kahilna kayeenk iko yi adukuş nşaaş, kë uş aşë wo aanwina. ²¹ Ahepar bańaanş biki Enayim nşaaş nawaap uleef ambiş awo tşi bgah tşi, kë başë teema aji uumbaanş kaka'aara nşaaş nawaap uleef tşi dko mşntş. ²² Kë akak du Yuda aji na a : « Mşnya wina, bańaanş biki Enayim bajakşn uumbaanş kaka'a nawaap uleef da. »

† 37:34 Atow imişa : Uko mşntş uji udiiman kë nşaanş awo tşi puum.

²³ Kë Yuda aji : « Adukiin na iko mēnt, ηwut kado kalaar ikow yi nja mnkow, dbubara me kë dyilu na upi kë iya wo iinwina. »

²⁴ Uko mēnt udo uko ji kli kwajan̄t kë başë bi aji na Yuda : « Tamar ababu aya awaap uleeful ado mobana kayiñ ò buṭaan bi adoluñ. »

Kë Yuda ašë ji : « Nadoon bapēnana bdig batēra najeb. » ²⁵ Kë wi bakpēnanuluñ kašë yil baya baji na ayootanul : « Ñiin̄t ajuḡ iko yi, awulnuñ kayiñ. Dkooṭu kooṭ tenan bnuura paneel na ptal pi na pjuuṭi, iṣal aji iwo yi in ba? »

²⁶ Yuda ayikrēn ya ašë ji : « Ñaaṭ i awo natool apelēn ; na manjoonan mēndi pwula Ṣela abuk naan aniima. » Wi wi Yuda ašaṅ ado kë bawutana, awo aankak apiin̄t na a.

²⁷ Kë wal wi Tamar abanuñ ò kabuk, abuk kbet. ²⁸ Wi akbukuñ aloḡ ò bapoṭ adun apēnan kañen, kë ñaaṭ ankbuk bukanuluñ atan ptal pjeenkal ò ka ašë ji : « I apēnuñ uteek. » ²⁹ Kë napoṭ ašë bi kakan kañen kë natēbantēn apēn uteek. Kë ñaaṭ ankbuk bukanuluñ kë ašë ji : « Ihaabēš bgah aṭēpna! » Ukaṅ kë Yuda aṭu'a katim ki Peret*. ³⁰ Kë abuk ašin anwoon̄ na ptal pjeenkal abaa pēn, kë baṭu'a katim ki Ferah.

39

Yotef du Ejiptu

¹ Wi baiṣmayelit baṭiḡuñ Yotef du utaak wi Ejiptu bawaapa ñiin̄t aloḡ i katim kawoon̄ Potifar. Awo ò baweek biki pṣih pi Farawuna naṣih i Ejiptu, ul awoon̄ naṣih i bayeñ biki nul.

² Kë *Yawe Nawat Kabuka ašë wo na Yotef, kë iko bti yi ajaṅ aṭu kañeen iji iṭēp bnuura. Afēṭ du uko Potifar i utaak wi Ejiptu. ³ Kë jibi uñ awinuñ kë Nawat Kabuka awo na a, abot aji do uko bti wi aṭuun̄ iñeen yi nul kë uji uṭēp bnuura, ⁴ amēbana bnuura, aṭu'a kë aklempara ul ò bkowul. Adola kë awo namali i nul, aṭu bka bi nul bti ò iñen yi nul. ⁵ Yotef aṭu kë Nawat Kabuka awul katoh ki Potifar bnuura, wi adoluluñ kë awo namali i nul. Awula bnuura ò iko bti yi akaṅ ò katoh na du uṭeeh. ⁶ Hēnk, kë Potifar ašë ṭu bka bi nul bti ò iñeen yi Yotef, uko ude wi nul ṭañ wi wi adukiin̄ akaanaan.

Yotef na ahar Potifar

Kë Yotef ašë wo ñaaṅ annuuriin̄ uleef abot anuura kaara. ⁷ Wi ηwal ηloḡ ηṭēpuñ, kë ahar ñiin̄t i aklemparuñ ašë ṭu kēš ṭi a. Aji na a : « Joh ηpiin̄t. »

⁸ Kë Yotef apoki ašë ji na a : « Ayinu, ajuḡ naan aṭu bka bi ṭul bti ò iñen yi naan, aando ji heparaan uko unṭēpuñ ò katoh. ⁹ Ul ò uleeful aando pelanaan nin uko uloḡ ò katoh ki. Anneenanaan nin uko uloḡ ò katoh bē mēnt̄ iwi, ṭiki iwo aharul. Kë hum di di nhiniin̄ kado uko uwuṭaan wuñ kajuban ò kadun ki Naṣibaṭi ba? » ¹⁰ Kë ñaaṭ ašë bi duka duka ò pṭiini na Yotef ηnuur bti, kë uñ apoka pok ppiin̄t na a, pwo na a.

¹¹ Unuur uloḡ kë Yotef ašë neeḡ ò katoh pya kado ulempul, nin ñaaṅ aloḡ aanwo da ò balemp bandukiin̄. ¹² Ñaaṭ ahar Potifar amēbana ò kamiša ašë ji na a : « Joh ηpiin̄t! » Kë Yotef ašë ò apēn bdig kë kamiša kaduka ò iñen yi ñaaṭ. ¹³ Wi ñaaṭ awinuñ kë adukara kamiša, apēn bdig, ¹⁴ ahuuran wal mēnt̄ adu balemp biki nul aji na baka : « Nabiin naten, nahebērē i ayin naan aṭiḡuñ nja abi pnoha na nja. Abi aji apiin̄t na nji kë nṣē huuran maakan. ¹⁵ Wi aṭiinkuñ kë ηḡajari, kë ašë ò aduk kamiša ki nul ki, apēn bdig. »

¹⁶ Ajeḡ kamiša abēkan ayoonkna ayinul abi. ¹⁷ Wi abanuñ kë ašë ṭupa uko wi aṭupuñ balemp : « Nalemp nahebērē i iṭiḡuñ un abi pnoha na nji. Abi ala ppiin̄t na nji, ¹⁸ wi ηḡajaruñ kë ašë ò apēn bdig aduk kamiša ki. » ¹⁹ Wi ajuḡ Yotef aṭiinkuñ kë aharul aṭupa uko wi nalemparuñ adoluluñ, adeebaṭ maakan. ²⁰ Ado kë bamob Yotef awat ukalabuṣ du dko di bakalabuṣ biki naṣih bawoon̄.

Yotef du ukalabuṣ

Kë hēnk di Yotef awoon̄ du ukalabuṣ. ²¹ Kë *Yawe Nawat Kabuka ašë wo na a, awula bnuura abot adola kë awinana bnuura ò kēš ki naweek i ukalabuṣ. ²² Naweek uñ aṭu'a kë awo naweek i bakalabuṣ bti, uko bti unkdolaniin̄ da uji uṭēpna ò iñeen yi nul. ²³ Naweek

* 38:29 Peret ṭi uhebērē dawoon̄ bgah bṭēpni.

i ukalabuş aankak aji do do nin uko uloŋ wi baŋu'u luŋ pdo, ŋiki Nawat Kabuka awo na Yotef, abot ado k  iko yi ajaanŋ ado bti iji iŋ p bnuura.

40

Ŋŋaafi ŋi naboman poot na ŋi najuŋ i naŋih

¹ Wal wi iko yaŋ iŋ puŋ ajon, ubi ka unuur uloŋ k  naweek i baboman poot na naweek i bajuŋ biki Farawuna naŋih i uŋaak wi Ejiptu k  bajuban ajug baka. ² Farawuna adeebaŋ r baka, ³ adoo wat baka ukalabuş wi naŋih i bayeŋ. Du ukalabuş m nŋ di di Yotef awoonŋ. ⁴ Naŋih i bayeŋ ado k  Yotef aklempar baka.

Bajon ntiinku du ukalabuş. ⁵ Uka utejan uloŋ wi bukal bat b bti, naboman poot na najuŋ baŋaafiinŋ, ŋŋaafi ŋi andoluŋ ŋaka uko wi ŋajaki. ⁶ Na nfa, wi Yotef abiiŋ du baka aŋ  win ŋi kaara di baka k  bahaajalaa. ⁷ Ahepar baka aji : « we ukaanŋ k  ikaara yi nan iŋ la ŋ laa ba? »

⁸ Bateema aji : « Ŋŋaafii, k  nin aloŋ ŋi aŋ  wo aanhil hil pŋupun uko wi ŋŋaafi ŋajakuŋ. »

K  Yotef aŋ  aji na baka : « Naŋibaŋi ajaanŋ aŋup uko wi ŋŋaafi ŋajakuŋ, k  nŋ  kooŋan, naŋupaana ŋa. »

⁹ Naweek i baboman poot aji na a : « Dŋaafi k  bko banjaanŋ badolna ubiŋu k  banaŋ ŋi kadun naan, ¹⁰ bawo na inah iwajanŋ. Iŋeeŋi abuk mnko, k  manjeenki. ¹¹ Dm ban pnkalame pi Farawuna, amar mnko muŋ apooŋ ŋi pa aŋ  jej pa awul Farawuna. »

¹² Yotef aji na a : « Uko wi ŋŋaafi ŋajakuŋ wi : inah iwajanŋ iwo ŋnuur ŋwajanŋ. ¹³ ŋi na ŋnuur ŋwajanŋ, Farawuna adeeŋu, kakakanu du ulemp wi nu. Ido kawula pnkalame pi uko udaan jibi ibiiŋ aji kdo wi iwoonŋ naweek i babomana poot. ¹⁴ Dkooŋu kooŋ, kŋilmi'aan wal wi iko bti ikkakuŋ bnuura na iwi, ŋagi'aan iŋiini na Farawuna uko wi naan, ado mp n ŋi ukalabuş wi. ¹⁵ H nk di uŋ puŋ aji : bam b n ap nan du uŋaak wi baheb r , k  ŋi uŋaak wi m ndo do nin uko uloŋ unhilanuŋ kaŋu bawat n ukalabuş. »

¹⁶ Naweek i bajuŋ awin k  pwin ŋŋaafi pi Yotef pawo pnuura aŋ  ji na a : « Nji kak dŋaafii. Dmara mara akuŋa icah iwajanŋ inwoonŋ na ipoom na iko ilonŋ it nŋ ya. ¹⁷ Iko ilil impoŋi yi bajuŋuŋ Farawuna iwoonŋ du kacad kanwoonŋ du bko duuŋ, k  ŋkat ŋaŋ  ji ŋabi kade iko m nŋ ŋi kacad. »

¹⁸ Yotef ateema aji : « Uko wi ŋŋaafi ŋajakuŋ wi : icah iwajanŋ yuŋ iwo ŋnuur ŋwajanŋ. ¹⁹ ŋi kak na ŋnuur ŋwajanŋ, Farawuna adeeŋu kafal bkow, kado bayoontu ŋi bko, ŋkat ŋaŋ  ŋabi ŋado katibu. »

²⁰ Wi aŋupuŋ ŋŋaafi ado ŋnuur ŋwajanŋ k  uŋ  wo unuur unjaanŋ uleŋan unuur wi kabuka ki Farawuna, k  adu balemparul baweek bti ufettu, awutan naweek i baboman poot, na naweek i bajuŋ ado k  banaŋ ŋi kadun ki baŋaanŋ. ²¹ Akakan naweek i baboman poot ŋi ulemp, k  awula pnkalame k  adaani, ²² k  naweek i bajuŋ, ado k  bayoonta, jibi Yotef abiiŋ aŋup baka. ²³ K  naweek i baboman poot aŋ  wo aanleŋ Yotef, aŋilmi'a.

41

Ŋŋaafi ŋi Farawuna

¹ « Wi iko yaŋ iŋ puŋ udo ŋŋubal ŋt b k  *Farawuna naŋih i Ejiptu aŋ  ŋaafi. Aŋaafi amara mara anaŋ du kaŋog bd k bi bajaanŋ bado Nil, ² aŋ  win uko ji ŋngit paaj na uloŋ ŋnuura ŋmag k  ŋap nna du bd k, abi afeer ŋi kabaŋ ki ba. ³ Akak awin k  ŋngit paaj na uloŋ k  ŋap nna du bd k abi ŋi kafeŋ ki ŋteek, ŋawo ŋwuŋaan ŋbon maakan. ŋabi anaŋ ŋi kaŋog ŋteek du kabaŋ ki bd k bi Nil, ⁴ aŋ  doh ŋngit ŋnuura ŋmag paaj na uloŋ ŋuŋ. Wal m nŋ k  Farawuna aŋ  l nk aten.

⁵ « Anŋoy nŋ kak aŋ  kak aŋaafi. Aŋaafi k  uko uwo wo ji ŋdeey ŋnuura ŋmag ŋap n ŋi kantoliin kaloolan atag adoo do ŋyaaŋ paaj na uloŋ. ⁶ Uwo kak ji ŋdeey ŋwuŋaan ŋi uyook wi umayar unuur ut ruŋ ŋap n ŋi kafeŋ ki ŋteek atag ado do ŋyaaŋ paaj na uloŋ. ⁷ ŋdeey ŋwuŋaan ŋafiikl n ŋdeey ŋnuura ŋmag paaj na uloŋ ŋuŋ. Wal m nŋ k  Farawuna aŋ  l nk aten, awin k  aŋaafi ŋaafi.

⁸ Na nfa ahaajalaa, ašë du baŕenjan na bañaan bakowŕaan bti ŕi Ejiptu. Aŕup baka ŕŕaafi ŕi adoluŕ kē nin aloŕ aanhil pŕupa ŕa.

⁹ Kē naweek i baboman Farawuna poot ašë ji na a : Dbaan aleš uko wi mbiin awo i kado. ¹⁰ Farawuna abi deebaŕer balemparul, nji na naweek i bajuŕ. Ajejun awat ukalabuš du naših i bayeŕ biki nul. ¹¹ ŕŕaafi un batëb bti ŕi utejan uloolan, kē uko wi ŕŕaafi ŕi nun ujakuŕ ušë paŕ. ¹² Uka du ukalabuš naŕaša aloŕ nahebërë, anwoon nalemp i naših i bayeŕ. ŕkakalëša ŕŕaafi ŕi nun, kašë ŕupun uko wi ŕajaki. Aŕup andoluŕ ŕŕaafi ŕi nul. ¹³ Kē jibi aŕupun un, hënk di uŕëpun: bakakanaan du ulemp wi naan, kē undu bašë yoonta. »

¹⁴ Kē Farawuna ašë do kē badu Yotef, kē bašë taran apënana du ukalabuš. Bapuunka, aŕëlëša imiša ašë ŕija ŕi kadun ki Farawuna. ¹⁵ Farawuna aji na a : « Dŕaafi, kē nin aloŕ ašë wo aanhil pŕupën uko wi ŕajakuŕ. Kē bašë ŕupën aji iji kwin ŕŕaafi. »

¹⁶ Kē Yotef ašë teema aji : « Mënŕ nji dhiluŕ pdo uko mënŕ! Našibaŕi akŕupun Farawuna uko wi ŕŕaafi ŕi nul ŕajakuŕ. »

¹⁷ Kē ašë ji na a : « Dŕaafi kē uwo wo ji dnaŕ ŕi kaban ki bdëk bi Nil, ¹⁸ ašë win ŕngit paaj na uloŕ ŕnuura ŕmag kē ŕapënna du bdëk bi Nil abi afeer ŕi kaban. ¹⁹ Dkak awin kak kē ŕngit paaj na uloŕ ŕwuŕaan, ŕbon ŕkay maakan kē ŕapën ŕi kafëŕ ki ŕteek, mëmbaan kawina ŕngit ŕanwuŕi ji ŕaŕ ŕi Ejiptu bti. ²⁰ ŕngit ŕwuŕaan ŕbon ŕadoh ŕngit paaj na uloŕ ŕteek ŕanwoon ŕnuura. ²¹ Kē wi ŕayooruŕ ŕa, iindo ji kwin win me ŕayoor ŕundu, ŕiki ŕabona bon awuŕët ji kateeku. Wal mënŕ kē nšë lënk aten. ²² Dkak anjoyëŕ ašë ŕaafi kak, dŕaafi awin kē uwo wo ji ŕdeey ŕnuura ŕmag ŕapën ŕi kantoliin kaloolan aŕag ado do ŕyaaš paaj na uloŕ. ²³ Kē ŕdeey ŕwuŕaan ŕkay ŕi uyook wi umayar unuur uŕëruŕ ŕakak apën ŕi pntooliin mënŕ aŕag ado do ŕyaaš paaj na uloŕ. ²⁴ ŕdeey ŕwuŕaan ŕafiiklën ŕdeey ŕnuura paaj na uloŕ ŕuŕ. Dŕup ŕŕaafi ŕi baŕenjan, kē nin aloŕ aanhil pŕupën uko wi nhiluŕ katiink. »

²⁵ Yotef aji na Farawuna : « ŕŕaafi ŕi Farawuna adoluŕ ŕawo ŕloolan. Našibaŕi aŕupa uko wi akdoluŕ. ²⁶ ŕngit paaj na uloŕ ŕnuura ŕawo ŕšubal paaj na uloŕ, ŕdeey ŕnuura ŕampënuŕ ŕi pntooliin aŕag te ŕyaaš paaj na uloŕ ŕawo ŕšubal paaj na uloŕ: ŕŕaafi ŕawo ŕloolan. ²⁷ Kē ŕngit ŕbon ŕwuŕaan paaj na uloŕ ŕankbiin ŕi kafëŕ ki ŕteek na ŕdeey ŕwuŕaan ŕantaguŕ ŕi kantoliin te ŕyaaš paaj na uloŕ ŕi uyook wi umayar unuur uŕëruŕ ŕakak awo ŕšubal paaj na uloŕ. Uko mënŕ uyuuŕ kē uka ŕšubal paaj na uloŕ ŕi ubon uweek.

²⁸ « Jibi ŕŕupun Farawuna, Našibaŕi ayuuŕa yuuŕ uko wi akdoluŕ. ²⁹ Udun aka ŕšubal paaj na uloŕ, pyok pweek pawo ŕi uŕaak wi Ejiptu bti. ³⁰ Woli ŕšubal mënŕ ŕaŕëpi, ŕšubal paaj na uloŕ ŕi ubon uweek ŕašë bi. Bañaan bado ŕilma ŕilma pyok pambiiŕ awo ŕi uŕaak wi Ejiptu. Ubon mënŕ unooran, uhajan uŕaak maakan. ³¹ Bañaan bado ŕilma ŕilma pyok pambiiŕ awo ŕi uŕaak, ubon mënŕ uhajan wa maakan. ³² Woli iwin kē Farawuna aŕaafi ŕyaaš ŕŕëb uwo kē Našibaŕi ado uko mënŕ na manjoonan, adoo taran taran kado wa.

³³ « Hënkun Farawuna alaan ñaan natit anwoon na ušal untuŕa aŕu'a ŕi bkow bi uŕaak wi Ejiptu bti. ³⁴ Farawuna anaŕiin, aŕuun balemp biki nul ŕi uŕaak, ŕi ŕšubal paaj na aloŕ ŕi pyok, baŕuun bañaan badoki bafaš uko wi bakituŕ kado ifah kañeen kapënan kalon kaluku. ³⁵ Baŕonkan ŕdeey bti ŕi ŕšubal ŕi pyok. Farawuna aŕuun baka pŕu ŕdeey du inkuti du ŕbeeka bahank ŕa da. ³⁶ ŕdeey ŕuŕ bahank ŕa pa ŕšubal paaj na uloŕ ŕi ubon ŕi uŕaak wi Ejiptu ; hënk bañaan biki uŕaak bawutna kakeŕ wal wi ubon ukbiin kabi. »

Pdëm pi Yotef

³⁷ ŕŕup ŕi Yotef ŕalil *Farawuna na banjaan baŕënka pših bti. ³⁸ Farawuna aji na baka : « ŕhilan kawin ñaan aloŕ atëŕŕ i i? Anwoon na Uhaaš wi Našibaŕi? »

³⁹ Aji na Yotef : « Wi Našibaŕi adoliin kē ime uko wi, uunka nin ñaan antituŕ, anwoon na ušal untuŕa ji iwi. ⁴⁰ Iwi ikwoon naweek i katoh ki naan, bañaan biki uŕaak bti bado kado uko wi ijakuŕ, pŕij pi pših ŕaŕ pakŕuun mpelu. ⁴¹ Dŕu'u ŕi kadun ki uŕaak wi Ejiptu bti. »

⁴² Farawuna apënan wal mënŕ paneel panwoon ŕi kañen ki nul awoh Yotef. Awoharana imiša yi patenda pdaan abot aŕu'a bkitrën bi wuuru ŕi kaŕuŕ. ⁴³ Apayana ŕi ukaaru wi nul

utëbantën wi ñmpëlënt ñakpuluñ unwoon wi nalemparul aññognuluñ. Kë başë huuran ði kadunul aji : « Naþëpaana! » Kë hënk di di Farawuna aþu'u luñ ði kadun ki utaak wi Ejiptu bti.

⁴⁴ Aji na Yotef : « Nji dwoon Farawuna, kë nin alon ði Ejiptu aþë wo aankdo uko wi iwoon iindinanii. » ⁴⁵ Wi wi aþu'uluñ katim ki Şafnat Paneya aþë wula Atenat abuk Potifera naþenjan i On kë aniimi. Kë Yotef aþë ñaay na utaak wi Ejiptu bti.

⁴⁶ Yotef aka ñşubal iñeen ñwajanþ wi baþijuluñ ði kadun ki Farawuna naşih i Ejiptu. Apën aduk Farawuna aþë ñaay na utaak wi Ejiptu bti. ⁴⁷ Þi ñşubal paaj na ulon ñi pyok, mboş manwul ñdeey ñtum maakan. ⁴⁸ Kë Yotef ado kë baþoonkan ñdeey ñi ñşubal paaj na ulon ñuñ aþu ña ði ñbeeka. Aji þu ði ubeeka undoli ñdeey ñi ñteeh ñanfooyuñ wa. ⁴⁹ Ahank ñdeey kë ñatum ji pyiw pi bdëk, ñatum þtum pañ kë badoo þañan pniib ña, þiki ñatum þtum pweek maakan.

Babuk Yotef

⁵⁰ Ji uşubal wi ubon udo kabi, Atenat abuk Potifera naþenjan i On, abukar Yotef bapoþ biinþ batëb. ⁵¹ Yotef awul nateek katim ki Manate*, aji : « Naşibaþi ado kë ñilma unoor wi naan bti, abot ado kë ñilma katoh ki paapa bti. » ⁵² Awul natëbantën katim ki Efrayim†, aji : « Naşibaþi ado kë kabuk kajoobët na nji ði utaak wi pjuuk pi naan. »

⁵³ Wal mënþan kë ñşubal paaj na ulon ñi pyok ði Ejiptu kë ñaşë ba, ⁵⁴ kë ñi paaj na ulon ñi ubon uweek ñaşë jun, jibi Yotef abiiñ aþup. Ubon uwo ði ñtaak bti, kë uko ude uşë wo ði Ejiptu. ⁵⁵ Wi bañaan biki Ejiptu bawoon bankak aka uko ude, baya du *Farawuna ahuuran ahepara uko ude, kë aji na baka : « Nayaan du Yotef, nado uko wi akjanaan. »

⁵⁶ Ubon uwo ði utaak bti. Kë Yotef ahaabëş inkuti yi bahankuñ ñdeey aþë waap ña bañaan biki Ejiptu. Ubon ubaa kak adëma dëm du utaak. ⁵⁷ Bañaan bapëna ñtaak bti abi Ejiptu pnug ñdeey du Yotef þiki ubon udëm ði ñtaak bti.

42

Pyit pi Yotef na babak aşin

¹ Wi Yakob atiinkuñ kë bawaap ñdeey du Ejiptu, aji na babakul : « we wi naþoon atenar ba? ² Dtiink kë baji bawaap ñdeey du Ejiptu! Nayaan da naya nanug ñdeey ñwutna kakeþ ubon. »

³ Kë babak aşin Yotef iñeen baya Ejiptu pnug ñdeey. ⁴ Kë Yakob aþë wo aando kë baya na Benjamin aþa Yotef þiki aji buþaan baanwo i kajotna. ⁵ Babuk *Itrayel baya wal mënþ pnug ñdeey anaakiir na bañaan bankyaan kak pla ñdeey, þiki ubon uwo kak du utaak wi *Kanaan.

⁶ Wal mënþ Yotef aþijanun utaak, ul ajaan awaap biki utaak bti ñdeey. Babuk aşin babi anup ði kadunul afët kaara ði mboş. ⁷ Wi Yotef awinañ win babak aşin aþë yikrën baka, ado ji ñaan anwoon aambaan kawinara baka. Aþiini alëbar na baka aji : « Napëna þuñ? »

Kë bateem aji : « Þpëna utaak wi Kanaan, ñbi bi pnug ñdeey. »

⁸ Yotef ayikrën babak aşin kë bukal başë wo baanyikrëna. ⁹ Wal mënþ aleş ñtaafi ñi abiiñ ado ði baka aþë ji na baka : « An nawo bañaan bammeniiñ abi pten umbañ wi nahilanuñ kakobna utaak woli nabi ugut. »

¹⁰ Kë başë pok aji : « Naweeke, mënþ hënk da, ñbi bi pnug ñdeey. ¹¹ Jibi ñwoon hënk ñiinþ aloolan abukuñ un, ñwo bañaan batool, un balemparu ñenwo bañaan biki ijakuñ. »

¹² Kë ul aþë ji na baka : « Aa, nabi pten dko di nahilnuñ kakobna utaak, woli nabi ugut. »

¹³ Kë bateem aji : « Balemparu babi wo iñeen na batëb, awo bti babak ñiinþ aloolan du utaak wi Kanaan : nampoþi aduka na aşinun kë alon aneemi. »

¹⁴ Yotef kë aji na baka : « Dþijan ði uko wi njakuñ. ¹⁵ Uko unktuun ñi naþup manjoonan wi : dmehna ði bkow bi Farawuna kë naankpën ði woli aþa'an aambi þi. ¹⁶ Nahilan alon ði

* 41:51 Manate : Þi uhebëre danaam katiinkare na þilma. † 41:52 Efrayim : Þi uhebëre danaam katiinkare na kabuk kajoobët na nji.

an aya aŕija ; k  an naduka  i kawo ukalabuŕ te ndo ten me  tup  i nan  ajoonani, woli naandi wa kamehna kak  i bkw bi Farawuna kaji nawo ba aaŕ biki njakuŕ aji nawoo. »

¹⁷ Ajeŕ baka bti awat ukalabuŕ, k  bado  nuur  wajan . ¹⁸ Unuur uwajan n Yotef aji na baka : « Nji dji kad man Naŕiba i na manjoonan, ukaaŕ k  nji ka upan uko wi nakdoluŕ kahilna kawo naankke . ¹⁹ Woli na up manjoonan, aloŕ  i an kaduka  i, kawo ukalabuŕ, bandukiinŕ bayaan na  deey  i banumiinŕ pa itoh yi baka inwoonŕ na ubon. ²⁰ Na ijan a a'an nhilna nwin k   tup  i nan  ajoonani. » K  badinani.

²¹ Ba el er aji : « Na manjoonan,  wo  i pluk uko wi  doluŕ abuk a in nja :  win m aga  i k ŕ ki nul wi akjakuŕ na nja  miira, k     wo  endi ptiinka. Ukaaŕ k  m aga m n  mam b nja. »

²² Ruben ateem baka aji : « M njakan aji nawut kado napo  bu aan i? K  na   wo naandii, h nkuŕ  luk pke  pi nul. »

²³ Baamme k  Yotef ate uko wi bajakuŕ,  iki ado  aaŕ aloŕ k  aji  el ŕ na u up wi Ejiptu uko wi baaŕ ba up na uheb r . ²⁴ Yotef aya alow a   wooni. Wi akakuŕ, a iini na baka a   do k  bamob Fimeonŕ atan  i kadun ki baka. ²⁵ Yotef ado k  batuman  saaku  i babiinaanuŕ  deey, abot ado k  bakakan andoluŕ itaka yi a ijuuŕ  i u aaku wi nul wi  deey. Awul baka uko uya kade na bgah. ²⁶ K  bapaf  deey  i  buuru a   ya.

Pkak du utaaŕ wi Kanaan

²⁷ K  wi ba aaŕ aya na  du dko dloŕ kaf r, aloŕ  i baka ahaab ŕ u aaku wi  deey wi nul pa pwul ubuuru wi nul ude, a   win itaka k  ipaf  i  deey duu . ²⁸ Aji na babak a in : « Bakakanaan itaka yi naan, dwin ya du u aaku naan mee . » Wal m n  k  pal nk pweek pa   mob baka k  bakkat kat a   ji : « we wi Naŕiba i abaaŕ ado nja h nk ba? »

²⁹ Wi babanuŕ du Jakob a in baka du utaaŕ wi *Kanaan, ba upa uko bti un epuŕ, aji : ³⁰ «  iin  anwoonŕ ajug utaaŕ wi  yaanŕ, al bar na un aji  wo ba aaŕ bammeniinŕ abi pten utaaŕ wi baka kame dko di  kkobnuŕ wa woli  bi ugut. ³¹  ji na a k   wo ba aaŕ batool, k   nwo ba aaŕ biki ajakuŕ. ³²  jaka aji  bi wo ba aaŕ i een na bat b biki  iin  aloolan. K  aloŕ a   neem, k  aloŕ aduka du a inun du utaaŕ wi Kanaan. ³³ K   iin  ajug utaaŕ a   teemun aji uko unkkaaŕ ame k   tup  i nun  ajoonani uwo  dukara aloŕ  i un,  jeŕ  deey  i  numiinŕ pa itoh yi nun  ya. ³⁴ K     wo i ka ija a a'un, wal m n  ame k   nwo ba aaŕ biki ajakuŕ aji  woo,  wo ba aaŕ batool. Wal m n  akakanun abuk a inun,  bot  hil kado ka aaŕ na utaaŕ. »

³⁵ K  jibi bakp nanuŕ  deey  i  saaku  i baka, k  andoluŕ a   win itaka yi nul  i umboo u wi atanuŕ ya, bal nk maakan bukal na a in baka. ³⁶ Wal m n  k  Jakob a   ji na baka : « Na al pdo nwaanŕ babak naan : Dneemand n Yotef, abot aneemand n Fimeonŕ, k  na    al kak kaya na Benyamin!  i nji i i iko yuŕ bti ikjotuŕ. »

³⁷ K  Ruben a   ji na a in : « Ihilan kafinŕ babak naan bat b woli m n jiu a.  u'ana  i ka en ki naan, dkakanu a! »

³⁸ K  aji : « Abuk naan aanky na an, abuk anin aneemi k  aduka aloolan. Woli bu aan daya jotna du bgah, mnhaj kafin n, nji ndoonŕ abi  af  af. »

43

Benyamin na babak a in baya du Ejiptu

¹ Ubon ud ma d m pya  i utaaŕ. ² Wi Jakob na babakul babaanŕ  deey  i ba ijnuuŕ Ejiptu, k  a   ji na baka : « Nakakan naya nanug  deey  loŕ. »

³ K  Yuda a   teem aji : «  iin  i utaaŕ wi Ejiptu a up na mntumul aji : “Nawutan kabi  i kadun naan k  naanwo na a a'an.” ⁴ Woli iwutun k   ya na a a'un,  ya kaya nug  deey, ⁵ k  i ale wo iinwuta,  nky a,  iki  iin  aji : “Nawutan kabi  i kadun naan k  naanwo na a a'an.” »

⁶ Jakob i bakakuŕ adu *Itrayel aji na baka : « we ukaaŕ k  najaka na aa ba? Nji i i najubanuŕ. »

⁷ Kê bateem aji : « Ñiint̄ aheparaarun hepar iko itum ̄ti biki katohun, aji na un : “Aşinan ahuma najeb i?” “Naka aṭa an alon̄ i?” Hēnk̄ kē ṅṭupa, ṅjēnhilan kame kē abi kajakun ṅṭija aṭa'un. »

⁸ Kē Yuda aṣē ji na aṣin : « Wutan napoṭ̄ abi na nji. ṅya, ṅhilna ṅwo ṅjēnkkeṭ̄ un na iwi na babukun. ⁹ Djeṅ uko wi napoṭ̄ ̄ti bkow naan, nji i i ikheparulun̄ woli mēnkak na a, aṭija ̄ti kadunu. Uko mēnt̄ uwole kajubanu te unuur wi nji kakeṭ̄un. ¹⁰ Woli ṅjēnjon lah hēnk, ṅndoṅ̄ abi ya kadobi kak utēbant̄ēn. »

¹¹ Kē Itrayel aṣin baka aṣē ji : « Jibi uwoṅ̄ haṅ̄ nadoon uko wi : naṭijan iko ilon̄ ̄ti inuurnaaniin̄ ̄ti utaak naṭij̄ ṅiint̄ mēnt̄, iko itaabanaani pde, ilil pṭēkēn, na ikuraaraani, mnob na mbuk mnlon̄ mndoh. ¹² Nakaan najej itaka nahoṭan ̄ti yi nabiin̄ aṭēnk̄ ̄ti ṅṣaaku ṅi nan, uhinan kawo baamme kē baṭu ya da. ¹³ Najejan aṭa'an nakak du ṅiint̄ mēnt̄. ¹⁴ Dñehan *El Şaday, Naşibaṭi Anhiniin̄ iko bti ado ṅiint̄ mēnt̄ ajoob bkow na an adoo wutan nakak na abuk aṣinan undu na Benyamin. Kē nji woli dwo kawaan̄ babuk naan uwo haṅ̄. »

¹⁵ Kē bajej iko yi bawoṅ̄ i kaya kaṭen, ajeṅ itaka yi banumiin̄ ado ṅyaaş ṅṭēb aṣē ya na Benyamin. Baya wal mēnt̄ Ejiptu aya du uko Yotef.

Du uko Yotef

¹⁶ Yotef awin Benyamin kē agakandēr na babuk aṣin aṣē ji na naweek i balemp biki nul : « Ñooṭan bañaan̄ biki du katoh, ifiṅ̄ unṭaam iboman, bade ṅṭa blant na nji. » ¹⁷ Kē ṅiint̄ ado jibi Yotef ajakuṅ̄ aṅooṭ̄ baka du katohul. ¹⁸ Balēnk̄ wi bañoṭun̄ baka du uko Yotef aṣē ji : « Itaka yi ṅṭēnkun̄ du ṅṣaaku ṅi nja uyaaş uteek iṭuun̄ kē bakñooṭ̄ nja, bajotna nja, kamob kado kajuukn̄ṭēn ̄ti ulemp. Bajej kak ṅbuuru ṅi nja. »

¹⁹ Baya aṅoḡ naweek i balemp biki Yotef du plēman pi katoh aṣē ji na a : ²⁰ « Naweek, miirun! ṅbi uyaaş uteek pnug ṅdeey. ²¹ Kē wi ṅṣaan̄ aban du dko di ṅnaṭun̄ kafēr, ṅhaabēş ṅṣaaku, aṣē win kē itaka yi andolon̄ ̄ti un kē iwo du ṅa meet̄, afēnana aliṅ̄ na itaka yi ṅlukun̄. ṅṭij̄ ya, yi yi. ²² ṅkak aṭij̄ itaka pa pnug ṅdeey kak. ṅēmme anṭuun̄ ya du ṅṣaaku ṅi nun. »

²³ Kē un̄ aṣē teem baka aji : « Natēṅṭēnēn, nawut kalēnk! Naşibaṭi, i an na aṣinan najaan̄ nadēman aṭuun̄ itaka mēnt̄ ̄ti ṅṣaaku ṅi nan. Nji ̄ti uleef naan dyeenk̄ itaka yi nan. » Wi wi aṣaan̄ aṭij̄ baka Fimeon̄. ²⁴ Aneejan baka du katoh awul baka meel kē bañow ihoṭ̄ abot awul ṅbuuru ṅi baka ujaagal. ²⁵ Bapēnan iko yi bawoṅ̄ i pṭen Yotef abēkan ayoonka abi pde blant ̄tiki baṭup baka kē badeena da.

²⁶ Wi Yotef aṭiişun̄ du katoh, bawula iko yi baṭijun̄ aṣē ṅup afēṭ̄ kaara ̄ti mboş. ²⁷ Kē un̄ aṣē wul baka mboş aṣē hepar baka aji : « Hum di uleef uwoṅ̄ na aṣinan naṭaf i nabiin̄ ajakēn ba, ahuma da i? »

²⁸ Bateema aji : « Aşinun, nalemparu, awo da, uleef uwo bnuura na a. » Bakak anṅup afēṭ̄ kaara ̄ti mboş.

²⁹ Wi Yotef akatuṅ̄ kēş aṣē win Benyamin aṭa'ul, abuk anin, aṣē hepar aji : « I, awoṅ̄ aṭa'an i najakun̄ i? »

Aṭiini na a aji : « Abuk naan, dñehan Naşibaṭi awulu bnuura. » ³⁰ Aṭaran apēn ̄tiki pñaak paṭi na a, kē mnkuul mañogi. Aya aneej du meet̄ di nul aṣē jun ṅwooni. ³¹ Wi abaan̄, aṅow kaara akan̄ mnkuul aṣē pēn aji na balemparul baṭij̄ pde.

³² Bayiṣa mpaṭ̄, ayiṣ̄ babuk aṣin mpaṭ̄ abot ayiṣ̄ bañaan̄ biki Ejiptu ̄tiki biki Ejiptu baanhil pde ̄ti dko dlolan na biki Itrayel : bapok uko mēnt̄ bnuura. ³³ Ado babuk aṣin kē baṭo aṭaan̄ na a, andolon̄ na dko di awoṅ̄ i kaṭo, ajunna du bajeen te du nabaaş, kē bukal başē ṅoṅar awo ̄ti ptenar. ³⁴ Ul kē aṣē do kē bapēnan ̄ti kayiṣ̄ ki nul idaaş innuuriin̄ awul baka. Dko di Benyamin dapel di bandukiin̄ ṅyaaş kañeen. Badaan na a, alilan akuj.

Pnkalame pawinana ̄ti uşaku wi Benyamin

¹ Yotef aji na naweek i balemp : « Fumaan ṅṣaaku ṅi bañaan̄ biki ṅdeey, bajejan ṅdeey bti ṅi bahilanun̄ kayaanaan, ṭuun̄ kak ̄ti uşaku wi andolon̄ itaka yi nul. ² Jegan pnkalame

pi naan, panṭaknuṅ untaam, iṭu pa ṭi uṣaaku wi anwoonuṅ nampoṭi, na itaka yi aluknuṅ ṅdeey. » Kē uṅ ado jibi Yotef ajakuluṅ.

³ Wi nfa mambanuṅ, bado babak aṣin Yotef kē badapa ṅbuuru ṅi baka aṭool pya. ⁴ Bapēnaara pēn ṭi ubeeka, kē Yotef aṣē ji na naweek i balemp : « Naṭiin, idookan biinṭ bukuṅ iṣē iji na baka : “we ukaaṅ kē nakakan bnuura bi badolanaṅ na buṭaan ba? ⁵ We ukaaṅ kē nakiiṅ pnkalame pi ajug naan ajaṅ adaanna kabot kadolna pṭoori ba? Uko wi nadoluṅ uwuṭi.” »

⁶ Aya amob baka aṣē ṭup baka ṅṭup ṅaṅ. ⁷ Kē baṣē teema aji : « we ukaaṅ kē ajugun akṭiini hēnk? Un balemparu ṅhil kado uko waṅ i? ⁸ Iwin kē itaka yi ṅbiin aṭēnk du ṅṣaaku ṅi nun meet ṅṭiju ya wi ṅpēnnuṅ utaak wi Kanaan, hum di di ṅhiluṅ kakiiṅ du katoh ki ajugun uwuuru kēme iko yi untaam? ⁹ Tenan ṭi iko yi nun, ṭi nalemparu i baktēnkunṅ kako kankiiṅaniinṅ nafiṅana, un ṭi ṅleefun, nakakanun baṅaṅ biki bakjuuknṭēnuṅ ṭi ulemp. »

¹⁰ Kē uṅ aji : « Uwoonṅ jibi najakuṅ: ṅaṅ i bakwinuṅ ṭi iko yi nul kako kankiiṅaniinṅ djuuknṭēna ṭi ulemp, kē bandukiinṅ bahil kaya na bgah bi baka. »

¹¹ Kē bataran, andoluṅ kē awalan uṣaaku wi nul ahaabēṣ wa. ¹² Kē aten tenan ṅa ajunna du naweek aṣē baaṅṣaan du nampoṭi, kē pnkalame pawinana ṭi wi Benyamin. ¹³ Wi babak aṣin Benyamin bawinuṅ uko mēnṭ, batow imiṣa yi baka aṭu ṅṣaaku ṭi ṅbuuru aṣē kak ubeeka.

Bṭup bi Yuda

¹⁴ Wal wi bi Yuda na babak aṣin bakneejuṅ du uko Yotef, ahum da. Babi aṅup ṭi kadunul afēṭ kaara ṭi mboṣ. ¹⁵ Ahepar baka aji : « we wi wi nabaṅ ado hēnk ba? Naamme kē ṅaṅ anwoonṅ ji ṅi ahil pme iko immeniinṅ i? »

¹⁶ Kē Yuda aṭeem aji : « Naweek, we wi ṅṣaṅ aji na iwi, we wi ṅbaṅ aṭup kaji wul ukaaṅ kē uko wi udolanaa, Naṣibaṭi ayuujunṅ pjuban pi balemparu. Un biki biki, kakanun bajuuk ṭi ulemp un na i baṭēnkunṅ na pnkalame pankiiṅaniinṅ. »

¹⁷ Kē Yotef aji : « Mēnhil kado uko waṅ, ṅaṅ i bawinuṅ pnkalame ṭi a i i ṅi kajuuknṭēnuṅ ṭi ulemp. An, nakakan na iṭēb ijoob du aṣinan. »

¹⁸ Kē Yuda aṣē ya aṅoga aji na a : « Naweek, iwo ji *Farawuna, ṭenaan dṭupu uko ulonṅ iṣē iwut kadeebaṭēr nalemparu! ¹⁹ Ajug naan abi heparun me aṣinun ahuma najeb abot aheparun me ṅka abuk aṣinun aloṅ kak, ²⁰ kē ṅteema aji aṣinun awo naṭaf kē ṅbot aka aṭa'un aloṅ anwoonṅ nabaṅaṣa i nul i abukuṅ ṭi pṭaf pi nul. Abuk anin aṅ mēnṭan akeṭ kē aduka aloolan ṭi kayiṅ ki anin. Aṣinun aṅala bnuura. ²¹ Kē iji na balemparu baṭiju a itap pkēṣ. ²² Kē ṅteemu aji napoṭ aanhil pduk aṣin, woli aya aduka, aṣin kakeṭ. ²³ Kē iṣē mēbanaara mēban aṭup aji ṅwut kakak ṭi kadunu kē ṅēnwō na a.

²⁴ « Kē wi ṅkakunṅ du aṣinun nalemparu ṅṭupa uko wi ijakuṅ. ²⁵ Wi ṅwal ṅlon ṅaṭēpuṅ, kē aṣinun ajakuṅ na un ṅkak ṅya ṅnug ṅdeey. ²⁶ ṅteema aji ṅēnkya kē ṅēngakandēr na aṭa'un, ṭiki ijakuṅ aji woli ṅēmbi na a ṅēnkhiṅ pbi ṭi kadunu. ²⁷ Wal mēnṭ kē paapa nalemparu aṣē jakun : “Name kē ahar naan awulaarēn bapoṭ batēb. ²⁸ Aloṅ aneemi, uko ulonṅ wi uṭeēh uka pfiṅa ṭiki aanwinana te nṭa. ²⁹ Kē woli naya na i, kē uko ulonṅ uya dola, nado mnhaj manfiṅēn ṅi ndoonṅ abi ṭaf ṭaf.”

³⁰ « Kē hēnkunṅ woli dhan du uko paapa nalemparu, awo mēnwō na napoṭ i uhaaṣ wi nul uwoonṅ, ³¹ wi akwinarunṅ win kē aanwo na un, akeṭ, un balemparu ṅkdoluṅ mnhaj manfiṅ aṣinun andoonṅ abi ṭaf ṭaf. ³² Kē ṅi nalemparu nṣē ji na aṣinun aṭu napoṭ ṭi kaṅen ki naan. Aji na a woli mēnṭija a, kajubana ṅnuur ṅi naan bti. ³³ Hēnkunṅ, wutaan ṅi nalemparu nyeenkar aṭa'naan, nwo i ikdoonṅ kajuuknṭēn ṭi ulemp. Ul aṣē ya na babak paapa. ³⁴ Hum di di nhilanuṅ kaya du paapa kawo mēnwō na napoṭ? Mēnṅal pwin pwuṭan pi nul. »

Pṭiinkar pi Yotef na babak aṣin

¹ Wal mēnṭ kē Yotef aṣē wo aanhil pmēban mnkuul mi nul ṭi kadun ki baṅaṅ banwoonṅ na a, ahuuran aji na baṅaṅ biki Ejiptu bti bapēn bdiḡ. Nin aloṅ nampaṭi aanwo da, kē

aşë ʔup babuk aşin aji awo Yotef. ² Awooni wal mēntʔ ado pdiim kē banwoonʔ bdig badoo tiink. Uko unʔepuŋ wuŋ uya adoo ban du katoh ki *Farawuna.

³ Yotef aji na babuk aşin : « Nji Yotef a. Paapa ahum najeb i? » Kē baanhil ʔteema ʔiki balēnk maakan.

⁴ Kē aşë ji na baka : « Nabiin nañogēn. » Kē bañoga. Aji na baka : « Nji a, Yotef abuk aşinan i nawaapuŋ kē bañooʔ Ejiptu. ⁵ Nawutan kahaajala nabot nawut kadeebaʔēr ikowan ʔi uko wi nawaapuŋ ʔi, ʔiki Naşibaʔi adolnuŋ kē njotan kadun ʔi, nawutna kakeʔ. ⁶ Natenan, hēnk di uwoonʔ, ŋşubal ŋtēb ŋii ŋi, ŋi ubon uwoonʔ ʔi utaak, ukak aka kak ŋşubal kañeen ŋi nin ŋaay awoonʔ aankjaar kēme kakit. ⁷ Naşibaʔi ajotanaan kadun, pntaali pi nja pawutna kaba, baʔum ʔi an babot babuur. Uko mēntʔ uwo mbuur mnweek. ⁸ Kē uwo hēnk, mēntʔ an naʔijnuŋ ʔi, Naşibaʔi a. Ul akaay adolēn kē nwo nalemp anwoonʔ naweek ʔi biki Farawuna naşih, naweek i katoh ki nul bti, abot aʔu'en ʔi kadun ki utaak wi Ejiptu bti.

⁹ « Hēnkuŋ, naʔaraan nakak du uko paapa naşë najaka, uko wi Yotef abuku ajakuŋ wii wi : “Naşibaʔi aʔu'en kē nwo anwoonuŋ naweek ʔi utaak wi Ejiptu bti. Taraan ibi ʔi nji. ¹⁰ Dwulu dko ifēʔ du utaak wi Goşen, ifēʔ iñogēn iwi na babuku, bababu, ŋntaam ŋi nu bti na bka bi tu bti. ¹¹ Dhil wal mēntʔ kado kado kanuma ki nu, ihilna iwo iinkwaay bka bi nu, iwi na biki katohu ʔiki ubon ukak aʔo te ŋşubal kañeen kak.” »

¹² Akak aji na babuk aşin : « Nawin na kēş ki nan, kē Benyamin akak awin kē nji kaʔiiniinʔ na mntum mi naan. ¹³ Nayaan du paapa naʔupa mndēm bti mi nkaay ʔi Ejiptu na uko bti wi nawinuŋ. Naʔaraan naya nakak na paapa ʔi. »

¹⁴ Yotef alut amook Benyamin, kē bakwooni bukal batēb bti. ¹⁵ Akak aya amook babuk aşin bti aşë wooni, wi ayompuŋ kē başë ʔēlşēr na a.

Farawuna adu Yakob abi du utaakul

¹⁶ Uko unʔepuŋ uban du uko *Farawuna. Baʔupa aji babuk aşin Yotef babii, kē ul na balemparul banjaay baʔēnka pşih bawin kē uwo uko unuura. ¹⁷ Kē Farawuna aşë ji na Yotef : « ʔiiniin na babuk şaaş iji na baka : “Najijan ŋdeey ŋi nan ʔi ŋbuuru ŋi nan naya utaak wi Kanaan. ¹⁸ Najejan aşinan na bañaay biki nan nabi ʔi nji. Dwulan mboş mannuurnaaniinʔ ʔi utaak wi Ejiptu, nabot nado kade mnde mannuurnaaniinʔ ʔi utaak.” ¹⁹ Kaki iji na baka bajej ŋkaaru ŋi ŋmpēlēt ŋakpuluŋ baʔijna şaaş, bapoʔ bampoʔi na baay. ²⁰ Jakan na baka bawut kado katen iko yi badukuŋ, ʔiki iko innuurnaaniinʔ ʔi Ejiptu iwo yi baka. »

Pkak du Kanaan

²¹ Kē hēnk di di babuk Yakob i bakakuŋ ado *Itrayel badoluŋ uko mēntʔ. Yotef ado jibi *Farawuna ajakuluŋ awul baka ŋkaaru ŋi ŋmpēlēt ŋakpuluŋ na uko wi bakyaay kade ʔi bgah. ²² Awul baka andoluŋ kamişa kahalu, aşë wul Benyamin itaka itum* na imişa kañeen ihalu. ²³ Akak awul pa aşin ŋbuuru iñeen ŋanjijuŋ iko innuurnaaniinʔ ʔi Ejiptu na ŋbuuru ŋwaaʔ iñeen ŋanjijuŋ ŋdeey, na ipoom na iko ide pa bayaaş bi aşin. ²⁴ Ado babuk aşin kē bayaa, aşë ji na baka : « Nawutan kadeebaʔēr ŋleefan ʔi bgah. »

²⁵ Bapēn du Ejiptu aya aban du utaak wi *Kanaan du Yakob aşin baka. ²⁶ Baji na a : « Yotef awo najeb, ul adooŋ awo nanʔuŋa i Ejiptu bti. » Kē uhaaş wi tul uşë wo ha wo jibi uwoonʔ ʔiki aanfiyaar baka. ²⁷ Kē wi başaaŋ akakalēşa uko bti wi Yotef ajakuŋ, kē abot awin iko bti yi ayilbanuŋ pa pjiina kē uhaaş wi nul uşë jun plilan. ²⁸ Kē aşë ji : « Ukēşil! Yotef abuk naan awo najeb. Dya kawina ji mbi ndo kakeʔ. »

46

Pya pi Yakob du utaak wi Ejiptu

¹ Yakob i bakakuŋ adu *Itrayel anaʔa na iko yi akaay bti pya Ejiptu. Wi abanuŋ du Berşeba, ado bʔenan pa Naşibaʔi i Itaak aşin ajaay adēman. ² Na utejan mēntʔ, Naşibaʔi aʔiini na Itrayel ʔi ŋʔaafi aji na a : « Yakob, Yakob » kē ateem aji : « Nji wi. » ³ Naşibaʔi kē

* 45:22 Itaka itum : Itaka mēntʔ iwo ktaka iñeen week ŋwajanʔ (300) yi baʔaknuŋ unʔaam.

aşë ji na a : « Nji dwoonj Naşibaţi, Naşibaţi i şaş ajaan adëman. Kkali pya Ejiptu, dluj kado pntaali pweek papënna da ti iwi. ⁴ Nji kak dwala na iwi du Ejiptu, nji kaluñiñ kapënanu da. Yotef awo na iwi ul akluñ kadëtu kës woli ikeţi. »

⁵ Yakob apënna Berşeba kē babukul başë payana ul na bapoţ bampoţi na baaţ ti ŋkaaru ŋi ŋmpëlënt ŋakpuluñ ŋi Farawuna adoluñ kē ŋayaarada. ⁶ Baya na itani yi baka na iko bti yi bakaan ŋi utaak wi *Kanaan. Yakob aya du Ejiptu na bampënnuñ bti ŋi a : ⁷ babukul biinţ na baaţ, na bababul biinţ na baaţ. Aya na baka bti Ejiptu.

Katoh ki Yakob

⁸ Itim yi bañaan biki Itrayel banyaan du Ejiptu yii yi :

Itim yi Yakob na babukul :

Ruben awoonj bajeenul, ⁹ babukul bawo : Hanok, Palu, Hetron na Karmi.

¹⁰ Babuk Fimeonj bawo : Yemuwel, Yamin, Ohad, Fohar, na Şawul abuk ŋaaţ i utaak wi Kanaan.

¹¹ Babuk Lewi bawo : Gerşon, Kohat na Merari.

¹² Babuk Yuda bawo : Er, Onan, Şela, Peret na Ferah. Er na Onan bakeţna du utaak wi Kanaan.

Babuk Peret bawo : Hetron na Hamul.

¹³ Babuk Itaakar bawo : Tola, Puwa, Yaşub na Şimron.

¹⁴ Babuk Fabulon bawo : Fered, Elon na Yahleel.

¹⁵ Bukuñ bawoonj biinţ biki Leya abukaruñ Yakob du Padan Aram, na bababul aţu na Dina abukul ŋaaţ. Bawo iñeen ŋwajanţ na bawajanţ.

¹⁶ Babuk Gad bawo : Tefon, Hagi, Şuni na Eţbon na Eri na Arodi na Areli.

¹⁷ Babuk Aşer bawo : Yimna, Yişwa, Yişwi, Beriya na Ferah poonu abuk aşin baka.

Babuk Beriya bawo : Heber na Malkiyel.

¹⁸ Bukuñ bawoonj babuk Filpa, nalemp ŋaaţ i Laban awuluñ Leya abukul. Bapoţ biki abukaruñ Yakob na bababul bawo iñeen na paaj.

¹⁹ Bapoţ biki Rakel ahar Yakob abukuñ bawo : Yotef na Benyamin.

²⁰ Yotef abuk na Atenat abuk Poti-Fera naţeñan i On bi Manate na Efrayim du utaak wi Ejiptu.

²¹ Babuk Benyamin bawo : Bela, Beker na Aşbel na Gera na Naaman, na Ehi na Roş, na Mupim, na Hupim na Ard.

²² Bukuñ bawoonj biinţ biki Rakel abukaruñ Yakob, na bababul, bawo bukal bti iñeen na babaakër.

²³ Abuk Dan awo : Huşim.

²⁴ Babuk Neftali bawo : Yahtiyel, Guni, Yeter na Şilem.

²⁵ Bukuñ bawoonj babuk Bila nalemp ŋaaţ i Laban awuluñ Rakel abukul. Bapoţ biki abukaruñ Yakob na bababul bawo paaj na aloñ. ²⁶ Bañaan bti biki katoh ki Yakob bampënnuñ ŋi a aya na a du Ejiptu, woli bahar babukul baanfënanaa, bawo iñeen paaj na paaj. ²⁷ Babuk Yotef bambukiñ da bawo batëb. Bañaan biki katoh ki Yakob banyaan Ejiptu bawo iñeen paaj na uloñ (70).

Yotef aya pkit aşin

²⁸ Yakob i bakakuñ ado *Itrayel ayil Yuda kē ajota kadun aya du Yotef aji na a baya bayit du Goşen. Wi Yakob na biki katohul babanuñ ŋi Goşen, ²⁹ kē Yotef aşë tan ukaaru wi umpëlënt ujaan upul, apaya ŋi wa aşë ya pyit na Itrayel aşin. Wi awinaaruluñ win, alut amooka aşë wooni ajon. ³⁰ Itrayel aji na a wal mënţ: « Hënkun dhilan kakeţ wi nwiniñ kē iwo najeb. »

³¹⁻³² Wal mënţ kē Yotef aşë ji na babuk aşin na bañaan biki katoh ki aşin : « Dya kaţup *Farawuna kē nabani kabot kaji na a babuk paapa na bañaan biki katohul bawo bayafan, baji balemp du itani. Babi na ŋntaam ŋi baka bti na iko bti yi bakaan. ³³ Hënk, woli Farawuna adu'an aheparan uko unwoonj ulemp wi nan, ³⁴ najaka : “Balemparu bawo bayafan du kpoţ ki baka te hënkun, kē başinun kak babi wo bayafan.” Hënk nahil kafëţ ŋi mboş mi Goşen, ŋiki bañaan biki Ejiptu baanji banaakiir na bayafan. »

47

Yakob du uko Farawuna

¹ Yotef aya du *Farawuna aji na a : « Paapa na babak paapa bapenna utaak wi *Kanaan aban ti na nntaam ni baka bti na iko bti yi bakaaj, bawo du Gošen. » ² Ajej kañeen ti babak ašin biki aŋijun aya yuuj Farawuna. ³ Kë un ahepar baka : « we uwoon ulemp wi nan? »

Kë bateem aji : « Balemparu bawo bayafan ji bašin baka. »

⁴ Bakak aji na Farawuna : « Ŋbi bi pyaanŋ ti utaak wi, ŋiki ubon uweek uwo du Kanaan, kë pjaagal paankak awo pa itani yi balemparu. ŋenun hënkun ŋya ŋfëŋ du Gošen. »

⁵ Farawuna aji na Yotef : « ŋaaŋ na babak ŋaaŋ babi ti iwi. ⁶ Hënkun utaak wi Ejiptu wu wun, tenan dko dannuurnaaniin iwul da baka bafëŋ. Bafëŋan du Gošen. Ika win ti baka banhiniin, kŋu itani yi naan ti inen yi baka. »

⁷ Wal mënŋ kë Yotef aŋë ŋij Yakob ašin du Farawuna ayuuja a, kë Yakob awula mboŋ bnuura. ⁸ Farawuna kë aŋë hepara aji : « Ika ŋŋsubal hum ba? »

⁹ Kë ateam aji : « Ŋŋsubal ni ni kayaantun ti mboŋ ŋawo ineen-week na ineen ŋwajant (130). Ŋŋsubal ni naan ŋatiinkti abot awo ni unoor, mënbanan ŋŋsubal ni bašin naan wi bakyaantun. »

¹⁰ Yakob awul kak Farawuna mboŋ bnuura aŋë pën aya.

¹¹ Kë hënk di Yotef adolon kë ašin na babak ašin bafëŋ du utaak wi Ejiptu, awul baka dko dannuurnaaniin ti utaak du umban wi Ramtet di bakaaj aji bado Gošen jibi Farawuna ajakulun. ¹² Awul ašin na babak ašin na bañaaj bti biki bawoonaanun ŋdeey ŋankëŋun baka bti.

Udo wi Yotef ti wal wi ubon

¹³ Ubon udëm maakan ti Ejiptu na *Kanaan, nin uko ude uunwo ti utaak bti, kë bañaaj banoor baamme jibi bakdoli. ¹⁴ Yotef awaap bañaaj biki Ejiptu na biki Kanaan ŋdeey, hënk ajej itaka yi baka bti awul *Farawuna. ¹⁵ Wal wi itaka yi biki Ejiptu na yi biki Kanaan ibaaj, bañaaj biki Ejiptu bti babi du Yotef aji na a : « Wulun ŋdeey! Ŋwo i kakeŋ ti kadunu wi ŋwoon ŋënkak awo na itaka yi? »

¹⁶ Kë aŋë ji na baka : « Jibi nawoon naankak aka itaka, nawulan nntaam ni nan, nŋë nwulan ŋdeey. »

¹⁷ Kë baŋij ŋa Yotef kë awul baka ŋdeey. Balon bawul ŋmpëlënt ayeenk ŋdeey, kë balon babi na ŋkaneel, ŋpi, ŋgit, ŋbuuru ayeenk ŋdeey. Uŋsubal mënŋ bañaaj bawula nntaam ni baka ahilna ade.

¹⁸ Wi uŋsubal wun utëpun, kë bakak du a uŋsubal utëbantën aji na a : « Iwi, naweek, ime kë ŋënkak aka itaka, kë nntaam ni nun bti ŋakak ni nu. Ŋënkak aka nin uko ulon utiju wonŋi mënŋ ŋleefun ŋa këme ŋteehun. ¹⁹ Ŋwo i kakeŋ ti kadunu i? Ŋteehun ŋabot ŋatoka i? Nugun na ŋteeh ni nun na ŋdeey ni iwoonaanun, ŋŋë ŋkak balempar Farawuna. Wulun kak btepi ŋhilna ŋwo bajeb ŋwut kakeŋ ubon, ŋteeh ni nun ŋawut kadiiŋ. »

²⁰ Hënk, kë Yotef anug pa Farawuna mboŋ mi Ejiptu bti, ŋiki ubon udo kë bañaaj biki utaak bti bawaap ŋteeh ni baka. Utaak ukak wal mënŋan bti wi Farawuna. ²¹ Ado bañaaj kë bakak alempar naŋih* ti utaak bti. ²² Ŋteeh ni baŋenan tañ ni ni awoon aannugi, ŋiki Farawuna apiit ti bgah bi utaak aji ul akdoon kawul baka uko ude. Kë baji bayeenkna uko ude ti a, ukaaj kë baanwaap ŋteeh ni baka. ²³ Yotef aji na balemp biki utaak : « Natenan, dnugan, an na ŋteeh ni nan, kë nakak biki Farawuna. Hënkun nanje btepi, ²⁴ woli nakiti, nado kafaaj ŋdeey kado ifah kañeen, kajej kalon kawul ka Farawuna, ibaakër indukiin iwo yi nan. Najej ti ya uko utepi, uko ude wi nan na wi bañaaj biki katohan bti. »

²⁵ Bateema aji : « Ibuuranun pkeŋ. Jibi idolon un bnuura, ŋkak balemp biki Farawuna. »

* 47:21 Ado bañaaj kë bakak alempar naŋih : Balon baji : ado baka kë bakak du ŋbeeka.

²⁶ Yotef kë aşë do kë bado ți bgah bi baka uko wi bajaaj baťaş, bado țaş wa te hênkuņ. Baji bawul Farawuna kafah kañeenanțen ți iko yi bakituņ. Țteeh Ți bațerjan țañ Țawoon Țaankak Ți Farawuna.

ȚȚup Țbaañsaani Ți Yakob

²⁷ Hênk, kë bañaaj biki *Țtrayel bafet du Țtaak wi Ejiptu du Goşen. Baka da Țteeh, kë kabuk kajoobet na baka kë bakak pntaali pweek. ²⁸ Yakob awo du Ejiptu ado da Țşubal iñeen na paaj na uloņ (17). Țnuur Ți nul bti Ți mboş Țawo iñeen-week na iñeen-Țbaaker na paaj-na-uloņ (147). ²⁹ Wal wi pkeț paņogun ado kë badu'a Yotef abukul, kë aşë Ți na a : « Woli iñalën, kyuujen kë ițu'en Ți uhaaş abot aji ktiink ȚȚup Ți naan wi iktuun kañen Ți pnkant naan† kamehna kahoņen kë iinkmoyen Ți Țtaak wi Ejiptu. ³⁰ Woli dkak du bajug naan, kjejen Ți Ejiptu kaya moy du iher yi baka. »

Kë ateem aji : « Ddo jibi ijakun. »

³¹ Kë aşë jaka : « Mehniin keeri. » Kë amehnaa, wal menț kë Țtrayel aşë Țup Ți kalişa ki nul.

48

Manate na Efrayim

¹ Wi iko yaņ ițepun ajon, kë başë bi aji na Yotef : « Şaaş amaaki. » Kë anața aya daagakandër na babukul biinț batëb, Manate na Efrayim. ² Baji na Yakob kë Yotef abukul abani. Kë Yakob i bakakun adu *Țtrayel, adoonaan anața ațo Ți kalişa. ³ Aji na Yotef : « *El Şaday, Naşibați Anhiniin iko bti apen awinana Ți kadun naan du Luț du Țtaak wi Kanaan, awulën bnuura, ⁴ aşë jaken : “Ddo kabuk kajoobet na iwi, ibuk ituman maakan. Ddo pntaali pankpenun Ți iwi pawo Țtaak Țtum. Dwulu mboş mi, iwi na pntaali pankpenun Ți iwi te mnțo.”

⁵ « Hênkuņ bapoț batëb biki ibukuņ Ți Ejiptu Ți mbi ndo kabi, bawo biki naan. Efrayim na Manate bakak babuk naan Ți bi Ruben na Fimeon bawoon baka. ⁶ Kë bapoț biki ikaaj abi kabuk, bawo biki nu, bayeenkna Ți bawee baka uko wi bawoon i pyeenk*.

⁷ « Ddo uko menț Țiki wi nji kapennun Padan Aram, naan Rachel akeț du Țtaak wi Kanaan Ți bgah Ți Țdo kaban Efrata. Dmoya da Ți bgah bi Efrata, dko menț dawoon Betleyem. »

⁸ Wal menț Țtrayel awin bapoț biki Yotef aşë hepar aji : « Biki bawo bahonț? »

⁹ Kë Yotef ateem așin aji : « Bapoț biki Naşibați awulun Ți baka. »

Kë aji na a : « Țijaan baka nñehandër baka Naşibați. »

¹⁰ Wal menț pțaf pado kë keş ki Țtrayel kanoorani, kë aankak awin bnuura. Yotef ado baka kë baņog așin, kë aboot baka abot amook baka. ¹¹ Aji na Yotef : « Mênşal țfa aji dkak awin kaara di nu, kë Naşibați aşë do kë nwin babuku. »

¹² Yotef awalan baka wal menț bukal batëb bti Ți ijuhël yi Yakob aşë Țup Ți kadunul afet kaara Ți mboş. ¹³ Amëban Efrayim Ți kañenul kadeenu ahilna awo Ți kamayu ki Țtrayel așin, aşë mëban Manate Ți kamayu ahilna awo Ți kadeenu ki Țtrayel. ¹⁴ Kë așin aşë tar iñen yi nul kë iyitiiri, apaf kadeenu Ți bkow bi Efrayim anwoon nabaşa aşë țu kamayu Ți bkow bi Manate, anwoon nawee.

¹⁵⁻¹⁶ Hênk di di añehandërun Yotef Naşibați aji : « Dñehan Naşibați i bi Abraham na Țtaak bașin naan babin ațaş awul bapoț biki bnuura ; dñehana, ul, anyafanaanun wi mbuknaaniin te hênkuņ, awul baka bnuura. Dñehana, ul, Uwanjuț umbuuranaanun Ți buțaan bti, awul baka bnuura. Katim ki naan na yi bi Abraham na Țtaak bateem naan ițepna Ți baka ido kamețana meețana pya. Kabuk kajoobet na baka, babuk bapoț bațum maakan. »

¹⁷ Kë Yotef aşë win așin kë ațu kañen kadeenu ki nul Ți bkow bi Efrayim, aşë wo aanlilani. Aje kañen kadeenu ki așin aya ppënan ka Ți bkow bi Efrayim kațu Ți bi Manate.

† 47:29 Wi iktuun kañen Ți pnkant naan : Ți udolade wi baka ñaaj aji do haņ woli amehna uko uweek. * 48:6 Bayeenkna Ți bawee baka uko wi bawoon i pyeenk : Efrayim na Manate bawo bawee biki knaali ki Țtrayel Ți Ruben na Fimeon, kë pntaali ploņ paşë wo paankka katim ki Yotef. Ukaaj kë bața Efrayim na Manate baknee du knaali ki bawee baka.

¹⁸ Aji na ašin : « Paap, kdo hēnk, i awoonuŋ naweek ; ʒuun kañen kadeenu ki nu ʒi bkw bi nul. »

¹⁹ Kē ašin ašē pok ašē ji : « Abuk naan, dme bnuura : ul kak pntaali pankpēnnuŋ ʒi a pabi kadēm, aluŋ kawo naweek. Kē aʒa'ul ašē dēm kapela, pntaali pi nul pabot paʒum pakak ʒtaak ʒtum. »

²⁰ Unuur mēnt añehandēr baka Našibaʒi aji : « Bañaan biki Iʒrayel bado kadu itiman woli bañehandēr ñaan Našibaʒi, bado kaji : “Našibaʒi adolu inaam na bi Efrayim na Manate.” » Hēnk kē aʒu Efrayim ʒi kadun ki Manate.

²¹ Iʒrayel akak aji na Yotef : « Nji wi, dban ʒi pkeʒ, kē Našibaʒi ašē wo na an, aluŋ kakakanan du utaak wi başinan. ²² Kē nji nşē dukaru Fikem dawo dko di ikpelanuŋ babuk şaaş. Ddukaru dko du Fikem di ntehuŋ du Bahamorit na kakej na işuuri yi naan. »

49

Uʒup wi Jakob ʒi uko unkmbiin ʒaʒep pa babukul

¹ Jakob adu babukul aji na baka :

« Nabiin nayit, nʒupan uko unknʒepuŋ ʒi ʒwal ʒankmbiin.

² Nabiini, natiinkan, an babuk Jakob,
natiinkan *Iʒrayel aşinan.

³ « Ruben, iwi iwoon ʒajeen i naan,
nateek i pwiinʒ pi naan,
dbuku wi nhumuŋ nhinaa,
iwo ñaan antaŋuŋ maakan
abot ahina maakan.

⁴ Ašē wo ji bdēk banʒuunkuŋ,
iinkak awo andēmnuŋ ʒi babuk şaaş,
ʒiki ikwandēnēn wi ipayin ʒi kalişa ki naan,
apiinʒ na aloŋ ʒi bahar naan.

⁵ « Fimeon na Lewi, an nawo na ʒşal ʒloolan,
natiinkar aʒij ugut.

⁶ Kē nji nşē wo mēnkneej ʒi iko yi nan,
mēnknaakiir na an ʒi uko wi natiinkaruŋ,
ʒiki ʒi udeeb wi nan nafiŋ bañaan,
aʒakman ʒgit ʒkaş ʒiki ulilan.

⁷ Dfēp udeeb wi baka uwuʒaan,
na uko utam wi badoluŋ.

Ddo baka bawayēşar ʒi itoh yi babuk Jakob,
kafaaş baka ʒi ikub yi Iʒrayel.

⁸ « Kē iwi Yuda, babuk şaaş baluŋ kadēmanu,
kañen ki nu kawo ʒi imbuŋ yi başooradu,
babuk şaaş babot baŋup ʒi kadunu.

⁹ Yuda abuk naan, iwo ji uliihu,
umpēnnuŋ pjan ade uko wi umobuŋ,
aya jot apiinʒ,
iwi uliihu umpiintuŋ in akñoomuŋ kabi kanaʒanu?

¹⁰ Pşih paankpēn ʒi iwi,
kē pjuuʒi pi pşih pakak aduka ʒi pntaali pankpēnnuŋ ʒi iwi
te wal wi ajuŋ pa na manjoonan akbiin,
ñaan i bañaan biki ʒtaak bti bakdoon kado uko wi ajakuŋ.

¹¹ Atan ubuuru wi nul ʒi bko bdolni ubiñu
ašē tan umpoʒi wi wa ʒi kanah kanuurnaaniin.

Anaj kamişa ki nul na ubiñu,
bayeti bi nul ti meel mi mnko manjaan mandolna ubiñu.

¹² Ubiñu ujeenkan keshul
ke mntow manfaatan iniiñul.

¹³ « Ke Fabulon ul, afet kakab bdek
du pkeng pi nlanu,
ufet wi nul udem te kaban Fidoñ.

¹⁴ « Itaakar awo ji ubuuru ukem
umpiinun ti kampen ptoof.

¹⁵ Awin ke dko dalil ppiint
ke utaaq ubot alil,
ajiñ akuña bdaaj
ke bakak ajuukntena ti ulemp.

¹⁶ « Dan aših pntaali pi nul,
jibi babak ašin bakšihun ki baka.

¹⁷ Awo upula ti bgah,
umagent ti plél,
atib umpelent ti kahoñ,
ampayiiñ ti wa ajotna fet.

¹⁸ « Dhañ ke iwi *Yawe Nawat Kabuka ikbuuranaanun.

¹⁹ « Ke iwi Gad, bañaan bajotnu
iše ilukan ibot idookar na baka.

²⁰ « Aşer ul, utaaq wi nul utum iko ide,
iko ide yi baših.

²¹ « Neftali awo ji ubata untarun,
unkdoon kabuk nmpoti nnuura.

²² « Yotef awo ji bko banjaan babak maakan
banwoon ti kakab dko di meel.
Inah yi ba iji idem kalawşa kabiig.

²³ Bañaan biki işuuri bala'a ugut,
awata işuuri ajotna.

²⁴ Ke karjaanan ki nul kaše liint
ke inen yi nul ihil kawiintu,

Naşibañi anhiniin, i Yakob ajaan ademan adolon iko menñ bti.

Naşibañi menñ awoon nayafan i Itrayel, plaak pi danañun aliint.

²⁵ Naşibañi i şaaş ajaan ademan abi kañenku pdo iko menñ bti

*El Şaday, Naşibañi Anhiniin iko bti

awulu bnuura banwoonun bañi
awulu bnuura na meel mi nkumpes
awulu bnuura kado ibuk bapoñ batum
nntaam ni nu nabot nabuk natuman.

²⁶ Bnuura bi şaaş akñehandëriin
badem kapel bnuura bi inkun iweek injonun nwoo,
kapel iko inuura inwoon ti inkun inkwoon te mnño.

Bnuura bun bti bawaliin ti bkow bi Yotef,

ti pjuk pi i badaturj ti ptoof pi babuk ašin.

²⁷ « Benyamin awo ji uko ujooṭ wi uṭeeh,
na nfa uji ufiṅ kade,
na utaakal ufaašer uko wi uyaarj aka. »

²⁸ Bukunj bawoonj bajug itoh inwoonj ti Iṭrayel, bawo iṅeen na batēb. Uko waṅ wi wi ašin baka ajakuṅ na baka, aṅehandēr andolonj Našibaṭi uko wi awoonj i kaṅehandēra.

Pkeṭ pi Jakob

²⁹ Jakob akak abi aji na babukul : « Dya hēnkuṅ du bajug naan. Namoyaan du kakab bateem naan du bhēr banwoonj du uṭeeh wi Efron nahitit, ³⁰ du Makpela dantaarunj na Mamre du utaak wi Kanaan, du uṭeeh wi Abraham abiiṅ anug du Efron nahitit ado dko dmoyni baṅaarj biki nul. ³¹ Dul di Abraham na Faara aharul bamoynaaniṅ ; kē dul di Iṭaak na Rebeka aharul bakaarj amoynaana ; kē dul di mmoynunj Leya. ³² Uṭeeh na bhēr banwoonj ti wa inuganaana ti bahitit. »

³³ Wi Jakob abaarj pṭup babukul uko wi bawoonj i kado, apul ihoṭ akakan ti kališa, ašē jēmša aya du bajugul.

50

Umoy wi Jakob

¹ Kē Yotef ašē mook ašin, awooni aṅowana na mnkuul aboot bootana. ² Aji na bapiinṭan banwoonj da baboman puum jibi bajaarj baboman muum mi baweek biki baka. Kē bukuṅ bado Jakob i bakakuṅ adu Iṭrayel uko wi Yotef ajakuṅ. ³ Bado ḡnuur iṅeen ḡbaakēr ji udolade wi baka, awo ti pboman puum. Baṅaarj biki Ejiptu bawooni puum ḡnuur iṅeen paaj na ulonj (70).

⁴ Wi ḡnuur ḡi ḡwooni ḡbaaarj, Yotef aji na baweek banjaarj baṭēnk *Farawuna pših : « Woli dwinana bnuura ti kēš ki nan, naya kaji na Farawuna, ⁵ Paapa aji na ḡi aṅogan pkeṭ ašē dolēn kē mehnaa aji dlunj kamoya du bhēr bi ajipanunj du Kanaan. Farawuna aṭenaan keeri nya moy paapa, nšē kak. »

⁶ Farawuna aji na a : « Yaan imoy šaaš ido uko wi aṭu'iṅ kē imehnaa. »

⁷ Yotef kē ayaa, kaya kamoy ašin, kē baweek bti banjaarj baṭēnk Farawuna naših, baweek biki katoh ki Farawuna, na baweek bti biki utaak baṅooṭana. ⁸ Baya na biki katoh ki Yotef bti na babuk ašin, na biki katoh ki ašin bti. Bapoṭ na ḡntaam ṭaṅ badukiṅ du Gošen. ⁹ ḡkaaru ḡi ḡmpēlēnt ḡakpulunj ḡanwoonj na baṅaarj ḡakak aya na baka. Bawo pntuk pweek maakan.

¹⁰ Baban du plut pi Yordan du dko di bajaarj bado Gored-Ha-Atad. Banaṭ da awooni aṭēga maakan, kē Yotef awo da ḡnuur paaj na ulonj awooni ašin. ¹¹ Baṅaarj biki Kanaan bawin kē baṅaarj bakwooni maakan du Gored-Ha-Atad ašē ji : « Puum pi biki Ejiptu pi pawo pi ṅaarj naweek. » Ukaarj kē bakak ado dko mēntṭ danwoonj du plut pi Yordan aji Abel Mitrayim*.

¹² Babuk Jakob bado uko wi abiiṅ aji na baka. ¹³ Baya na a du utaak wi Kanaan, aya amoya du bhēr banwoonj du uṭeeh wi Makpela unṭaarunj na Mamre, wi Abraham abiiṅ anug du Efron nahitit kado kamoyna baṅaarj biki nul. ¹⁴ Yotef akak du Ejiptu na babuk ašin na baṅaarj bti banyaarj na a wi akyaarj pmoy ašin.

Phaajala pi babuk ašin Yotef

¹⁵ Babuk ašin Yotef bawin kē ašin baka akeṭi ašē ṭiini aji : « In ameeṅ ba? Yotef ahilan kakak kašoor nja, kakakan nja buṭaan bti bi ḡdolulunj. » ¹⁶ Wal mēntṭ kē bašē yil kē baya ji na a : « Ji šaaš abi ado kakeṭ aji na un ¹⁷ “Najakan na Yotef amiir babuk ašin pjuban na pekadu di baka, amiir baka buṭaan bti bi badolonj.” Kē hēnkuṅ, miirun ipekadu yi nun, un balempar Našibaṭi i šaaš ajaarj adēman. »

ḡṭup ḡi baṭupunj Yotef ḡaṭu'a kē awooni.

* 50:11 ṭi uhebērē Abel Mitrayim dawoonj: puum pi biki Ejiptu.

¹⁸ Babuk aşin babi bukal ti nleef ni baka agëntla ti ihoţul aşë ji : « Un biki biki ti kadunu, kakanun balemparu. »

¹⁹ Kë Yotef aşë teem baka aji : « Naklënk, dwo Naşibaţi i? ²⁰ Buţaan bi naţuun pdolën Naşibaţi akakan ba kë bawo bnuura, uko unwoon nţa wi uhilna udolana : uko mënt uwo mbuur mi bañaan batum. ²¹ Hënkun naklënk, nji kadoon kawulan uko wi nanumiin, an na babukan. » Aţiini na baka bnuura aţooran baka iţëb.

Pkeţ pi Yotef

²² Yotef na biki katoh ki aşin kë bawo du Ejiptu. Nşubal ni Yotef adolon ti mboş nawo iñeen-week na iñeen (110). ²³ Awin babuk bababul, biki Efrayim abukul, abot ahup biki Manakir ababul i Manate abukul.

²⁴ Unuur ulon, Yotef aji na babuk aşin : « Dñogan pkeţ, kë Naşibaţi aşë bi ti an kapënanan ti utaak wi, kañootan du utaak wi abiiñ amehna ahon bi Abraham, Itaak na Yakob. »

²⁵ Yotef ado babuk Itrayel kë bamehnaa, aji na baka : « Wal wi Naşibaţi akluñ kabi ti an, najejan imoh yi naan, napënan ya ti utaak wi. »

²⁶ Yotef akeţ wi akaan nşubal iñeen-week na iñeen (110). Baboman puum pi nul jibi bajaan baboman muum mi baweeb biki Ejiptu, aţu'a ti btuur aşë moya ti Ejiptu.

Uṭup Ulil Unuura wi Maci apiitun

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo Uṭup Ulil Unuura wi Maci apiitun. Maci awoon nakobraar daaṣa i Yetu abiiṅ adu adola kē akak naṭaṣarul. Maci awo aloṅ ṭi banjañan biki Yetu ajakuṅ aji baya bado kaṭup Uṭup Ulil Unuura babot baṭooran pntuk pi banfiyaaruṅ du dko di bakyahaṅ. Maci aṭup ṭi ulibra wi jibi Yetu abukiṅ, na uko wi adoluṅ ṭi umundu wi na uko wi ajukanuṅ bañaan, na pkeṭ pi nul na pnaṭa ṭi pkeṭ pi nul. Yetu aṭup na bañaan na mntēṅ, ajeban bamaakal, adook nṅtaayi, ado iko itum maakan iñoṅarēnaan ṭi kadun ki bañaan. Maci aṭup Uṭup Ulil Unuura wi pa bayiṭul bayuday kadiimanaan baka kē na manjoonan Yetu awoon nabuuran bañaan i baṭupar Naṣibaṭi baṭaruṅ aṭiiniyaan ṭi Ulibra wi Naṣibaṭi, kē iko yi baṭupuṅ ṭi a bṭi ji abi ado kabi, idolanaa. Ul awoon naṣih ambiṅ awo i kabi. Uko mēnt ukaṅ kē bañaan babi bawut katimul adola « Abuk Dayiṭ », ṭiki Dayiṭ abiiṅ awo naṣih naweek i bañaan biki Iṭrayel, banwoon bañaan biki Naṣibaṭi. Kē wi Yetu adoṅ adiiman bañaan biki Iṭrayel uko wi Pṣih pi Naṣibaṭi, baweek biki baka badoṅ apok pok Yetu. Wi Yetu akeṭun, badook baṭaṣarul aneenan baka bakak baneej du dko dñehanaani di baka. Bukal kē baṣē wayṣer ṭi umundu aṭup bañaan bṭi Uṭup Ulil Unuura.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pntaali pi Yetu na kabuka ki nul (1.1–2.23)
2. Yowan Nabattaar aṭup uko unklun kabi (3.1–12)
3. Batitmu bi Yetu na jibi Fatana akdoon na pguura ajuban (3.13–4.11)
4. Yetu aṭup uko unklun kabi, ajeban bamaakal, ado mlagre du Galilay (4.12–18.35)
5. Yetu apēnna Galilay pya Yerutalem (19.1–20.34)
6. Kanēm kabaañṣaani ki Yetu ṭi umundu wi, pwayēs pi bawayṣuluṅ na pkeṭul (21.1–27.66)
7. Yetu anaṭa ṭi pkeṭ (28.1–20)

Pntaali pi Yetu

¹ Pntaali pi Yetu Krittu, anwoon abab *Dayiṭ naṣih abot awo abab *Abraham pii pi :
² Abraham abuk Itaak, Itaak abuk Yakob, Yakob abuk Yuda na babak aṣin*. ³ Yud abuk Peret na Fera. Tamar[☆] awoon anin baka, Peret abukuṅ Hetron, Hetron abuk Ram. ⁴ Ram abuk Aminadab, Aminadab abuk Naaton, Naaton abuk Falmon. ⁵ Falmon abuk Boot. Anin Boot awo Rahab[☆]. Boot abuk Obed. Anin Obed awo Rut[☆]. Obed abuk Yete ; ⁶ Yete abuk Dayiṭ naṣih.

Dayiṭ abuk Falomon, anin Falomon abiiṅ awo ahar Uriye[☆]. ⁷ Falomon abuk Roboham, Roboham abuk Abiya, Abiya abuk Aṭaf. ⁸ Aṭaf abuk Yotafat, Yotafat abuk Yoram[†], Yoram abuk Otiyat ; ⁹ Otiyat abuk Yohatam, Yohatam abuk Akat, Akat abuk Hetekiyat ; ¹⁰ Hetekiyat abuk Manate, Manate abuk Amon, Amon abuk Yotiyat ; ¹¹ Yotiyat abuk Yekoniya na babak aṣin ṭi wal wi bamobun bañaan biki *Iṭrayel aṅooṭ utaak wi Babilon.

¹² Wi bamobun bañaan biki Iṭrayel ayaanaan Babilon, Yekoniya abuk Falatiyel, Falatiyel abuk Forobabel. ¹³ Forobabel abuk Abiyud, Abiyud abuk Eliyakim, Eliyakim abuk Aṭor. ¹⁴ Aṭor abuk Fadok, Fadok abuk Akim. Akim abuk Eliyud, ¹⁵ Eliyud abuk Eleyatar, Eleyatar abuk Mathan, Mathan abuk Yakob[‡]. ¹⁶ Yakob abuk Yotef, ayin *Mariya, ambukuṅ Yetu i bajaan badu Krittu.

* 1:2 Yuda na babak aṣin : Biinṅ iñeen na batēb biki bawo baweek biki kntaali ki Iṭrayel. ☆ 1:3 Natenan ṭi Ujuni 38.27–30. ☆ 1:5 Natenan ṭi Yotuwa 2. ☆ 1:5 Natenan ṭi Rut. ☆ 1:6 Natenan ṭi 2 Famiyel 12. † 1:8 Yotafat abuk Yoram : Na manjoonan Yotafat awo ateem aṣin Yoram. ‡ 1:15 Kajunna ṭi Forobabel te Yakob, Maci alut iwuun itum.

¹⁷ Iwuunŋ injunuŋ du Abraham te Dayiŋ iwo iñeen na ibaakër ; injunuŋ du Dayiŋ te wal wi bamobuŋ bayuday ayaanaan Babilon, iwo iwuunŋ iñeen na ibaakër, injunuŋ du wi bamobnuŋ baka ayaanaan Babilon te ubuka Krittü, iwo iwuunŋ iñeen na ibaakër.

*Kabuka ki Yetu
(Luk 2.1-7)*

¹⁸ Yetu abuka hënk : Mariya anin ajokar na Yotef. Kë, wi bawoonŋ baandobi niimar, kë Uhaaş wi Naşibaŋi uşë do kë Mariya awo na kayiŋ. ¹⁹ Yotef anjokuluŋ, anwoonŋ ñiintŋ naŋool abot awo aanŋal ppeeta ŋi kadun ki bañaanŋ, aji ŋi uşalul agar baniw na a bë aankŋup bañaanŋ. ²⁰ Jibi awoonŋ na uşal waŋ, kë uwanjuŋ wi Ajugun ulonŋ uşë pën awinana ŋi ŋŋaafi aji na a : « Yotef, abuk Dayiŋ, kkali pyeenk Mariya du katohu, awo aharu. Uhaaş wi Naşibaŋi ukaanŋ kë awo na kayiŋ. ²¹ Aluŋ kabuk napoŋ ñiintŋ, i ikŋuunŋ katim ki Yetu\$, ŋiki ul akuŋ kabuuran pntaali pi nul ŋi ipekadu yi pa. »

²² Iko mënŋ bti iyuuŋ kë uko wi Ajugun abiiŋ aŋup aŋëpna ŋi *naŋuparul idolanaa, aji : ²³ « Ñaaŋ anwoonŋ aamme ñiintŋ aluŋ kawo na kayiŋ, kabuk napoŋ ñiintŋ, baluŋ kaŋu'a katim ki Emanuwel »[☆] uwoonŋ : « Naşibaŋi awo ŋi ptoofun. »

²⁴ Wi Yotef atenuŋ, ado jibi uwanjuŋ ujakuluŋ: ajej Mariya kë awo aharul ²⁵ aşë wo aanwinar na a kë adoo buk napoŋ ñiintŋ i aŋuunŋ katim ki Yetu.

2

Bayaanŋ banwoonuŋ umayar unuur babi pwin Yetu

¹ Yetu abuka du ubeeka wi *Betleyem du uŋaak wi *Yuda, ŋi wal wi *Herod awoonŋ naşih. ŋi wal mënŋ wuŋ, kë biintŋ bame ŋjah başë pënna umayar unuur aban ŋi Yerutalem, ² aşë hepar aji : « ŋuŋ di di Naşih i bayuday ambukiŋ awoonŋ ba? ŋwin ujah wi nul du uŋaak wi nun, aşë bi pdëmana. »

³ Wi Herod naşih atiinkuŋ uko waŋ, ayewlaa ukaanŋ kë bañaanŋ biki Yerutalem bti bakak ayewla. ⁴ Ado *baŋenan baweek na *bajukan Bgah bti kë bayiti, aşë hepar baka dko di *Krittü awoonŋ i kabuknaana. ⁵ Kë bateema aji : « Du Betleyem du uŋaak wi Yuda, waŋ wi wi *Naŋupar Naşibaŋi apiitunŋ:

⁶ "Iwi Betleyem, mboş mi uŋaak wi Yuda
mënŋ iwoonŋ ufëŋ umpoŋŋaananŋ ŋi Yuda ;
ŋi iwi di naşih akpënnunŋ

ul akwoonŋ nayafan i Itrayel, pntaali pi naan."[☆] »

⁷ Wal mënŋ kë Herod aşë bop adu biintŋ bame ŋjah, ado kë baŋupa bnuura wal wi ujah ujaanŋ upën. ⁸ Wi wi aşaanŋ ado baka kë baya du Betleyem, aji na baka : « Nayaan nahepar bnuura ŋi uko wi napoŋ mënŋ, woli naya wina, nabi kaŋupën, nhilna kak nya ndëmana. »

⁹ Wi naşih ajakuŋ haŋ, kë başë ya ; wi wi ujah wi babiŋ awin uşaanŋ apën, awo ŋi kadun ki baka, te adoo ya ataŋ na dko di napoŋ awoonŋ aşë naŋ. ¹⁰ Wi bawinuŋ ujah aşë lilan maakan. ¹¹ Baneer ŋi katoh, awin napoŋ na Mariya anin, aşë ŋup adëmana. Bahaabëş wal mënŋ ŋmañ ŋi baka apënan da uwuuru, na mnkulan*, na ukëra ujuŋ ulil pŋëkëñ, aŋena. ¹² Kë Naşibaŋi aşë diiman baka ŋi ŋŋaafi kë baanwo i kakak du Herod, wi wi başaanŋ aŋëpna bgah bloŋ akak uŋaak wi baka.

Yotef na aharul baŋi na abuk baka aya Ejiptu

¹³ Wi biintŋ bame ŋjah bayaanŋ, kë uwanjuŋ wi Ajugun uşë pën awinana ŋi ŋŋaafi ŋi kadun ki Yotef aji na a : « Naŋiin, ijej napoŋ na anin, naŋi naya Ejiptu, iŋo da te wal wi ŋji kabiŋ kaŋupu, ŋiki Herod abi kado karab napoŋ pa pfiŋa. » ¹⁴ Kë Yotef anaŋa na utejan, ajej napoŋ na anin kë baya Ejiptu. ¹⁵ Baya ŋo da te wal wi *Herod akeŋuŋ. Uko mënŋ uyuuŋ kë uko wi Ajugun abiiŋ aŋup aŋëpna ŋi *naŋuparul udolana : « Du Ejiptu di di nduunuŋ abuk naan »[☆]

§ 1:21 Yetu : dawoonŋ : « Ajugun abuuran. » ☆ 1:23 Itayi 7.14. ☆ 2:6 Mike 5.2. * 2:11 Mnkulan : Manwo pñaak pi mnko, pi bajaanŋ bakayan. Udu wi pa ulil pŋëkëñ. Pñaak mënŋ patam maakan. ☆ 2:15 Hotey 11.1.

¹⁶ Wi Herod ammeenj kë bame njah baguura, adeebaŋ maakan. Ayil wal mënŋ du Betleyem na ƚi njfët njanŋogun da bti aji bafinj bapoŋ biinŋ bti banwoonj baampel njsubal njtëb, ƚiki bame njah baŋupa wal wi napoŋ abukiinj. ¹⁷ Hënŋ di di uko wi Yeremiya Naŋupar Naŋibaŋi abiiŋ aŋup udolaniinj:

¹⁸ « Pdiim pi ñaaf aloonj patiinkana du ubeeka wi Rama,
 njwooni na mnŋëg mweek :
 Rakel akwooniirunj babukul ;
 aŋë nooran pyompan,
 ƚiki bakeŋi. »[☆]

Yotef awoona Ejiptu abi afët ƚi Nataret

¹⁹ Wi *Herod akeŋun, kë uwanjnt wi Ajugun uŋë pën awinana ƚi kadun ki Yotef ƚi njtaafi du Ejiptu. ²⁰ Uji na a : « Naŋiin, ijej napoŋ na anin, nakak utaak wi *Itrayel : banjalunj pfinj napoŋ bakeŋi. » ²¹ Kë Yotef anaŋa ajej napoŋ na anin, akak Itrayel. ²² Kë wi ameenj kë *Arkelayut ahiiŋunj utaak wi *Yuda wi Herod aŋin akeŋun, kë aŋë ƚi pya da. Naŋibaŋi ayuuja ƚi njtaafi kë awo i kaya utaak wi *Galilay[†]. ²³ Aya afët du ubeeka ulonj wi bajaanj badu *Nataret, hënŋ uko wi *baŋupar Naŋibaŋi bajakunj udolanaa : « Alunj kadu'ana ñiinŋ i Nataret. »

3

Yowan Nabattaar aji na baŋaanj bawut pjuban baŋëlëŋ njbida (Markuŋ 1.1-8; Luk 3.1-18; Yowan 1.19-28)

¹ Wi njsubal njtum njatëpunj, kë *Yowan Nabattaar aŋë pën awinana, aŋup du *pndiiŋ pi *Yuda ² aji na baŋaanj : « Nawutan pjuban, naŋëlëŋ njbida, ƚiki *Pŋih pi Baŋi paŋogi. » ³ Uko wi nul wi wi *Itayi *Naŋupar Naŋibaŋi aŋiiniyaanunj aji :
 « Pdiim plonj pahuuran du pndiiŋ aji :
 “Nabomaan bgah bi Ajugun akunj kaŋëpna,
 nadolana ilël itool.” »[☆]

⁴ Yowan awohara kamiŋa ki babomanunj na pfaal pi untaam wi pnkunkaali aŋë tan katël ƚi blank ; aji de njguul na mnob. ⁵ Wal mënŋ kë baŋaanj biki ubeeka wi Yerutalem na utaak wi Yuda bti, na utaak wi bdëk bi Yordan bti baŋë ya du a. ⁶ Baji babi kaŋup ipekadu yi baka kaŋë do *babattaar baka ƚi bdëk bi Yordan.

⁷ Wi Yowan awinunj kë *bafaritay na *baŋaduk batum kë bakbi pyeenk batitmu ƚi a, kë aŋë ji na baka : « An, nawo pntuni pi njnfunan! In ahoopaŋanaj aji naŋi udeeb wi Naŋibaŋi unkmbiinj ba? ⁸ Nadoon kado keeri iko inkyuununj kë nawut pjuban abot aŋëlëŋ njbida. ⁹ Nawutan kaŋal kaji : “Njwo biki pŋini pi Abraham!” Dŋupan, Naŋibaŋi ahilan kakakan mnlaak mi babuk Abraham. ¹⁰ Ptibi padobi bëkan bëkan ƚi mnko uŋëeh, bko banwoonj baankbuk mnko mnuura bafal kafël du bdoo.

¹¹ « Nji, dji kabattaaran na meel kadiimanaan kë nawut pjuban aŋëlëŋ njbida ; kë anŋaanj abi ƚi kafët naan aŋë dëm apelën maakan, mëndoo ñoom ñoom kamëbana iŋapaat ; ul alunj kabattaaran na Uhaaŋ wi Naŋibaŋi na bdoo. ¹² Awo na kajeŋ ƚi inen, aweey kapaŋëŋ ptiinj na plëfar. Aya katoor ptiinj ƚi pnkuti kaŋë kafël plëfar du bdoo banwoonj baankjëmŋa. »

Batitmu bi Yetu (Markuŋ 1.9-11; Luk 3.21-22)

¹³ Wal mënŋ kë Yetu aŋë pënna utaak wi *Galilay, abi bdëk bi Yordan, *Yowan ahilna abattaara. ¹⁴ Kë Yowan aŋë pok, aji na a : « Nji dwoonj kayeenkna batitmu ƚi iwi, kë iŋë bi ƚi nji! » ¹⁵ Kë Yetu aŋë tēema aji : « Duni idinan uko mënŋ. Aa, hënŋ di di njwoonj i kado uko bti wi Naŋibaŋi arjalunj. » Kë Yowan adinani. ¹⁶ Wi Yetu ayeenkaŋ yeenk batitmu apën ƚi meel, kë baŋi baŋë haabëŋa ƚi dko mënŋ. Awin *Uhaaŋ wi Naŋibaŋi kë uwala ƚi a ji ubalab ufaatal. ¹⁷ Kë pdiim plonj paŋë pënna baŋi aji : « Iwi iwoonj abuk naan, dŋalu maakan, dmaganu. »

[☆] 2:18 Yeremiya 31.15. [†] 2:22 Utaak wi Galilay : Dul di di aŋa Arkelayut awoonj naŋih. [☆] 3:3 Itayi 40.3.

4

Untaayi Uweek ula pguur Yetu du pndiiş
(Markut 1.12-13; Luk 4.1-13)

¹ Wi Yetu apënaŋ pën du meel kē Uhaaş wi Naşibaŋi uşë ñooŋa du *pndiiş, kē *Untaayi Uweek ukdo na pguura ado buŋaan. ² Aŋo ŋnuur na ŋtejan iñeen ŋbaakër bē aantee, wi ŋaŋëpun, kē ubon uşë de'a. ³ *Naguuru kē aşë ñoga aji : « Woli iwo Abuk Naşibaŋi, jakan na mnlak mi mankak ipoom. » ⁴ Kē ateema aji : « Upiitana aji :
“Mënŋ uko ude ŋañ umëbanuŋ ubida wi ñaaŋ

ŋŋup bti ŋankpënuŋ ŋi mntum mi Naşibaŋi ŋa.”☆ »

⁵ Kē Untaayi Uweek ukak aňooŋa du Yerutaalem ubeeka uyimanaan, apayana du bŋuk bi *Katoŋ Kaweeŋ ki Naşibaŋi duuŋ ⁶ aşë ji na a : « Woli iwo Abuk Naşibaŋi, klut kajot. Kē hënk di di upiitun ŋi Ulibra wi Naşibaŋi aji :

“Kē Naşibaŋi aluŋ kaji na ŋwanjuŋ ŋi nul
ŋajeju ŋi iñen

kaŋi ihubta ŋi plaak ploŋ.”☆ »

⁷ Kē Yetu aji na wa : « Ukak apiitana aji :

“Inwo kado katen me Ajuŋun Naşibaŋi i nu ahinan pdo uko wi ajakuŋ.”☆ »

⁸ Untaayi ukak apayana du pŋkuŋ ploŋ pweek maakan aşë diimana ŋtaak bti ŋi umundu na mndëm mi ŋa, ⁹ aşë ji na a : « Dwulu iko yi bti woli iŋup adëmanaan. »

¹⁰ Wal mënŋ kē Yetu aşë ji na wa : « *ŋatana, ŋëpan iya! Upiitana aji :

“Ajuŋun, Naşibaŋi i nu ŋañ i i iwoon kadëman,
kë ul ŋañ i i iwoon kado kalempar.”☆ »

¹¹ Wi wi untaayi uşaaŋ aya aduka. Kē ŋwanjuŋ ŋaşë bi aňoga, alempara.

Yetu awuŋşa akak Galilay
(Markut 1.14-15; Luk 4.14-15)

¹² Baŋup Yetu aji bawat *Yowan nabattaar ukalabuş. Wi atiinkuŋ uko waŋ, awuŋşa wal mënŋ akak du utaak wi *Galilay. ¹³ Apën du ubeeka wi *Nataret aya afëŋ du wi Kapernawum. Uwo du kabaŋ ki bdëk, kaňog ŋtaak ŋi Fabulon na Neftaliya. ¹⁴ Uko mënŋ uyuuj kē uko wi *Itayi *Naŋupar Naşibaŋi abiiŋ aŋup udolanaa :

¹⁵ « An, ŋtaak ŋi Fabulon na Neftaliya,
*nañnogung bdëk bi Galilay du plut pi Yordan,
nanwoon du Galilay di banwoon baanwo bayuday bafëŋ!*

¹⁶ Pntaali panwoon ŋi bdëm

pawin bjeehi bweek,

bjeehi bweek bapën

ajeehan bañaan banwoon du dko di bdëm bi pkeŋ. »☆

¹⁷ Wal mënŋan waŋ kē Yetu aşë jun pjukan aji : « Nawutan pjuban, naŋëlëş ŋbida, ŋiki *Pşih pi Naşibaŋi paňog pii pi. »

Yetu adu baŋaşarul babaakër bateek
(Markut 1.16-20; Luk 5.1-11)

¹⁸ Unuur ulon, Yetu apoş ŋi kabaŋ ki *bdëk bi Galilay, aşë win biinŋ batëb banŋaarun, Fimoŋ andu'aniin Piyeer, na Andre, kē bakfël bridiya du bdëk, bawo batuh. ¹⁹ Aji na baka : « Naŋaşaan, dkakanan batuh bañaan. » ²⁰ ŋi dko mënŋ kē babi duk duk iridiya, aŋaşa.

²¹ Aya alow btiışu akak awin batëb banŋaarun, *Yakob na *Yowan babak ñiinŋ aloŋ anwoon katim ki Febede. Bawo ŋi bŋeem na aşin baka, awo ŋi pboman iridiya, kē aşë du baka. ²² ŋi dko mënŋ, kē baduk aşin baka na bŋeem, aŋaşa.

Yetu ajukan akuŋ ajeban bañaan
(Markut 1.39; Luk 4.44; 6.17-18)

☆ 4:4 Pleşan 8.3. ☆ 4:6 Kañaam 91.11-12. ☆ 4:7 Pleşan 6.16. ☆ 4:10 Pleşan 6.13. ☆ 4:16 Itayi 9.1-2.

²³ Yetu aji ñaay na ɔtaak wi *Galilay bti kajukan ɕi itoh iñehanaani, kabot kaɕup *Uɕup Ulil Unuura wi *Pɕih pi Baɕi, kajeban mmaak bti na pɕakɛm bti ɕi bañaanɕ. ²⁴ Katimul kapɛnala ɕi ɔtaak wi Tiri bti, kɛ baɕɛ ji baɕija bamaakal bti na biki iko ilonɕ iknooranunɕ: banwoonɕ na nntaayi, bankjotunɕ kako, na banyojunɕ iñeen na ihoɕ kɛ aji jeban baka. ²⁵ Bañaanɕ batum maakan baji babi kaɕaɕa, kawoona Galilay, ɔtaak wi Ŋbeeka Iñeen, ubeeka wi Yerutalem na ɔtaak wi *Yuda bti na ɔtaak unwoonɕ du plut pi Yordan.

5

*Pjukan du Pnkunɕ**(Luk 6.20-23)*

¹ Wi Yetu awinunɕ bañaanɕ batum aɕɛ paya du pnkunɕ, aɕo. Baɕaɕarul babi añaoga, ² kɛ aɕɛ jun pjukan baka aji :

³ « Bañaanɕ bannumiinɕ Naɕibaɕi ɕi nɕhaaɕ nɕi baka banuurandɛni ɕiki *Pɕih pi Baɕi pawo pi baka.

⁴ Bañaanɕ banwoonɕ ɕi nɕwooni banuurandɛni ɕiki Naɕibaɕi alunɕ kayompan baka!

⁵ Bañaanɕ banjoobunɕ bkow banuurandɛni ɕiki umundu bti ulunɕ kawo wi baka.

⁶ Bañaanɕ banklaanɕ pdo iko yi Naɕibaɕi ajakunɕ na nɕhaaɕ nɕi baka bti, banuurandɛni ɕiki Naɕibaɕi alunɕ kawul baka kakɛɕan uko wi baklaanɕ.

⁷ Bañaanɕ bankñagiinɕ banuurandɛni, ɕiki Naɕibaɕi alunɕ kañaga baka.

⁸ Bañaanɕ banwoonɕ na nɕhaaɕ nɕjintɕ, banuurandɛni ɕiki balunɕ kawin Naɕibaɕi.

⁹ Bañaanɕ bankɕijunɕ btiinkar banuurandɛni ɕiki Naɕibaɕi alunɕ kaji bawo babukul.

¹⁰ Bañaanɕ biki bakhajanunɕ aji baɕaɕ Naɕibaɕi, banuurandɛni, ɕiki Pɕih pi Baɕi pawo pi baka.

¹¹ « Nanuurandɛni woli babeɕan, ahajanan, aɕilandɛran ɕiki naji naɕaɕɛn. ¹² Nalilaan, nawo ɕi mntanɕ, ɕiki baluk bweek bayoonkan du baɕi. Naleɕan kɛ hɛnk di bahajanunɕ kak *baɕupar Naɕibaɕi biki ɕfa.

*Pnam na bjeehi bi umundu**(Markuɕ 9.50; Luk 14.34-35)*

¹³ Yetu akak aji : « Nawo pnam pi umundu. Kɛ pnam paɕɛ doona we woli payaɕi ba? Nahilan kakakan kataabare ki pa i? Pawaanɕ udooni, paji pafɛl du bdig, bañaanɕ kapoɕ pa.

¹⁴ « Nawo bjeehi bi umundu ji ubeeka unwoonɕ du pnkunɕ duuɕ wi bañaanɕ bti bajaanɕ bawin. ¹⁵ Ñaanɕ aanji tehan unkaninya kaɕɛ fɛɕ wa na kakana! Ñaanɕ aji ɕɛp ɕɛp kaɕu wa du bko duuɕ ujeehan bañaanɕ bti banwoonɕ ɕi katoh. ¹⁶ Hɛnk, nawo kawut udo wi nan unuura udo kajeehan ji unkaninya pa bañaanɕ bti bawin, andolonɕ ahilna adɛman Naɕibaɕi Aɕinan anwoonɕ du baɕi. »

Pjukan ɕi uko wi Bgah bi Moyit

¹⁷ Yetu akak aji na baka : « Nawutan kaɕal kaji dbi bi pba na *Bgah bi Moyit, na uko wi *baɕupar Naɕibaɕi bajakunɕ. Mɛmbi bi ppɛnan wa, dbi bi uko mɛntɕ uhilna udolana.

¹⁸ Dɕupan, manjoonan ma : Ji mboɕ na baɕi nɕado kaba, nin uko umpoɕɛɕaanunɕ ɕi Bgah uunkpɛn bɛ iko yi bajakunɕ bti iindolanaa. ¹⁹ Hɛnk di uwoonɕ, ñaanɕ anwoonɕ aankɕaɕ uko umpoɕɛɕaanunɕ ɕi iko yi Bgah bajakunɕ, aɕɛ jukan bañaanɕ bado ji a, unɕ mɛntan akwoonunɕ ampoteɕaanunɕ du *Pɕih pi Baɕi. Kɛ anɕaanɕ ado iko yi Bgah bajakunɕ akuɕ ajukan ya bañaanɕ, unɕ mɛntan alunɕ kawo naweek du Pɕih pi Baɕi. ²⁰ Dɕupan, woli naanɕaɕ uko wi Naɕibaɕi apel *bajukan Bgah na *bafaritay, naankhil pneej du Pɕih pi Baɕi. »

*Pjukan ɕi uko wi udeeb**(Markuɕ 11.25; Luk 12.57-59)*

²¹ Yetu akak ajiini aji : « Natiink uko wi bajakuŋ na bateeman tfa : “*Iinkfiŋ ñaaŋ*”[☆]; ñaaŋ ankfiŋuŋ atēntul aya kahepna du uruha. ²² Kē nji nšē tapan : Ñaaŋ andeebaŋeruŋ atēntul aluŋ kateem ti uko waŋ du nawayēš. Ñaaŋ anjakuŋ na atēntul awo nayila aluŋ kahepna ti uko waŋ du *uruha uweek. Ñaaŋ anjakuŋ na atēntul awo nawaan udooni awo i kafelana du bdoo bi infernu. ²³ Keeri woli iya pdo bteŋan du *bliit bi mngur pa Naŋibaŋi, ašē leš kē atēntu adeebaŋeru, ²⁴ dukan iko yi ibiinaanuŋ ti kadun ki bliit bi mngur idun iya ikak ti ploolan na atēntu, išē iwugša ikak ibi iwul Naŋibaŋi bteŋan bi nu.

²⁵ « Woli itool pya uruha na ñaaŋ i nakaan uhok, taraan ikak ti ploolan na a, wi nahokuŋ ti bgah, ji abi aŋooŋu du nawayēš, nawayēš aji na nalemparul awatu ukalabuš. ²⁶ Dŋupu, manjoonan ma : Iinkpēn da bē iinluk uko wi iŋeetuŋ te du pataka pbaaŋsaani. »

Pjukan ti uko pjuban pi piinŋ
(Maci 18.8-9; Markuŋ 9.43,47-48)

²⁷ Yetu akak aji : « Natiink uko wi bajakuŋ na bateeman tfa : “*Iinkpiinŋ na ahar ñaaŋ*.”[☆]

²⁸ Nji kē nšē tapan : Ñaaŋ antenuŋ ahar ñaaŋ na ušal wi ppiinŋ na a, adobi piinŋ piinŋ na a ti ušalul. ²⁹ Woli pkēs pi nu pdeenu paŋu'u ijuvan, lookšēn pa ifēl du kalowan : uhokan iwaan dko dloolan di uleefu kē di ifēlana du infernu na uleefu bti. ³⁰ Kē woli kañen kadeenu ki nu kaŋu'u pjuban, falan ka ifēl du kalowan : uhokan iwaan dko dloolan di uleefu kē di ifēlana du infernu na uleefu bti.

³¹ « Ulibra wi Naŋibaŋi ukak aji : “*Ñaaŋ ankdookuŋ aharul awo kawula kakaarta kankyuujuŋ kē bniim babaa*.”[☆] ³² Kē nji nšē tapan : Ñaaŋ andookuŋ aharul anwoon aampiinŋ na nin ñaaŋ aloŋ nampaŋi aŋu aharul mēnt pjuban pi piinŋ woli aniimar na ñiinŋ aloŋ ; kē ñaaŋ anniimuŋ ñaaŋ i badookuŋ ti bniim, ajuban pjuban pi piinŋ. »

Pjukan ti uko wi pmehna

³³ Yetu akak ajukan aji : « Nakak atiink kak uko wi bajakuŋ na bateemun : Iinkgar pmehna pi nu, iwo kado uko wi ihoruŋ ti kadun ki Ajugun[☆]. ³⁴ Kē nji nšē jakan nawutan kamehna nin : nawutan kamehna ti baŋi, ŋiki dul di di Naŋibaŋi ajaan aŋo kaŋihna ; ³⁵ nawutan kamehna ti mboš ŋiki manwoon dko dpafni ihoŋ di nul ; nakmehna ti Yerutalem, ŋiki dawoon ubeeka wi *Andēmuŋ Maakan. ³⁶ Kmehna kak ti bkowu, ŋiki iinhina kakakan kawel kaloolan ki ba kakak kafaat kēme kajēn. ³⁷ Pdinan pi nan pawoon pdinan na manjoonan, kē ppok pi nan pawoon ppok na manjoonan. Uko umpafuŋ ti nŋup mēnt uwoona du *Untaayi Uweek.* »

Pjukan ti uko wi plukan

³⁸ Yetu akak aji na baka : « Natiink uko wi bajakuŋ tfa : “*Woli ñaaŋ alookšu pkēs ; lookšana pi nul, woli akitu pñiiŋ, kitana pi nul*.”[☆] ³⁹ Kē nji nšē jakan, nawutan kaneenan uleefan ñaaŋ anŋaluŋ pdolan buŋaan. Naŋepēn tēp nadoki woli ñaaŋ akobu kañen ti kajeem kadeenu, kdeka kundu. ⁴⁰ Woli anŋal pñooŋu uruha kayeenknu kamiša, doon iwula kak bayeti bi nu. ⁴¹ Woli ñaaŋ aŋu'u ppoš dko danlowuŋ, pošan na a dko dampeluŋ dko mēnt nŋaaš nŋtēb. ⁴² Woli ñaaŋ añehanu, ŋenana ; woli ñaaŋ anŋal pteetu, wutan kdeka feŋ. »

Naŋalan bašooradan
(Luk 6.27-28,32-36)

⁴³ Yetu akak ajukan aji : « Natiink uko wi bajakuŋ tfa : “*Ŋalan atēntu*”[☆] ipok našooradu.” ⁴⁴ Kē nji nšē jakan : Naŋalan bašooradan nakuŋ nañehandēr bankfēpanaŋ Naŋibaŋi awul baka bnuura, nado kado bampokanaŋ bnuura. Nakaan nado kañehan Naŋibaŋi pa banktuŋuŋ uko wi nan buŋaan, pa bankhajananaŋ. ⁴⁵ Nadiiman hēnk, kē nawo babuk Naŋibaŋi Aŋinan anwoon du baŋi. Ul andoon bnuur kē baktēr pa bado buŋaan na bado bnuura, abot ado ušubal kē ukjot ti baŋool na ti banwoon baanwo baŋool. ⁴⁶ Woli naŋal banŋalanaŋ ŋañ, ubeeb uhoŋ wi wi nakaan ba? Bakobraar daaša badoo ji bado haŋ.

☆ 5:21 Ppēn 20.13. ☆ 5:27 Ppēn 20.14. ☆ 5:31 Plešan 24.1. ☆ 5:33 Bgah 19.12; Mnfēn 30.3; Plešan 23.22-24.

* 5:37 Untaayi Uweek kēme : “buŋaan”. ☆ 5:38 Ppēn 21.24; Bgah 24.20; Plešan 19.21. ☆ 5:43 Bgah 19.18.

⁴⁷ Woli bayiṭan ṭañ biki najaarṅ nawul mboṣ, nado uko ulorṅ undëmuṅ i? Banwoonṅ baanfiyaar Naṣibaṭi badoo ji bado harṅ. ⁴⁸ Nawoon bajinṭ baṭool jibi Aṣinan anwoonṅ du baṭi awoonṅ najinṭ naṭool ṭi iko bṭi. »

6

Pjukan ṭi uko wi pṭënk banwaanṅ

¹ Yetu akak aji na baka : « Naṭaafaraan kayuuj ṭi kadun ki bañaarṅ kē naṭaṣ uko wi Naṣibaṭi ajakuṅ kahilna ṭañ kawinana ṭi baka. Woli nado harṅ naankluṅ kayeenk baluk bi Aṣinan anwoonṅ baṭi. ² Woli iṭënk keeri ñaarṅ anwaanṅ, wutan kado kapiiṭar. Hënk di balagare bajaarṅ bado du *itoh iñehanaani na du igah, bañaarṅ bahilna bado kadëman baka. Na manjoonan, dṭupan, badobi yeenk yeenk baluk bi baka. ³ Kē iwi, woli iṭënk ñaarṅ anwaanṅ, kañenu kamayu kaanwo kame uko wi kadeenu kawuluṅ, ⁴ uṭen wi nu uhilna uwo uunkmeṭana. Woli ido harṅ, Naṣibaṭi Ṣaaṣ anjaarṅ awin iko yi bañaarṅ bawoonṅ baanji bawin, alurṅ kaluku. »

Pjukan ṭi uko wi pñehan Naṣibaṭi

(Luk 11.2-4)

⁵ Yetu akak ajukan aji : « Kē woli nañehan Naṣibaṭi, nawutan kado ji balagare : woli bañehan Naṣibaṭi, baji baṅal kanaṭ du *itoh iñehanaani na du ṅpaṭ bgah bañaarṅ bahilna bawin baka. Dṭupan, na manjoonan, badobi yeenk yeenk baluk bi baka. ⁶ Kē iwi, woli iñehan Naṣibaṭi, neejan du meṭ di nu, idët bgah, iñehan Naṣibaṭi Ṣaaṣ, awo da na iwi ṭañ. Ṣaaṣ anjaarṅ awin iko yi bañaarṅ bawoonṅ baanji bawin, alurṅ kaluku.

⁷ « Woli nañehan Naṣibaṭi, nawutan kado kaṭup iko itum kakalëṣ ji banwoonṅ baanfiyaar Naṣibaṭi : baṣal aji woli baṭum bṭup, Naṣibaṭi katiink baka. ⁸ Nawutan kado ji baka, Aṣinan ame bnuura uko wi nanumiinṅ ji nabi nado kahepara wa.

⁹ « An, keeri, woli nañehan Naṣibaṭi najaan naji :

Aṣinun inwoonṅ du baṭi,
bañaarṅ bṭi badinan kē iyamani,

¹⁰ pṣihu pabi,
uko wi iṅaluṅ udolana
ṭi mboṣ ji du baṭi.

¹¹ ṭenun nṭa uko ude wi ṅnumiinṅ.

¹² Miirun pjuban pi nun
jibi un ṅkaarṅ aji ṅmiir banjubanuṅ un.

¹³ Kwutun ṅdo buṭaan woli baguurun

iṣë ibuurun ṭi *Untaayi Uweek.*

[Iwoonṅ ajug pṣih, mnhina, na *mndëm te mnṭo. Uwo harṅ.]

¹⁴ « Ënhën, woli namiir bañaarṅ banjubananṅ, Aṣinan anwoonṅ baṭi akak kamiiran ;

¹⁵ kē woli naanji namiir banjubananṅ, Aṣinan kak aankmiir pjuban pi nan. »

Pjukan ṭi uko wi pyiman

¹⁶ Yetu akak aji na baka : « Woli nayimani, nawutan kajooṭan jibi balagare bajaarṅ bado : baji baṭoñaran kaara, bañaarṅ bahilna bawin kē bayimani. Na manjoonan, dṭupan, badobi yeenk yeenk baluk bi baka. ¹⁷ Kē iwi, woli iyiman, këran uleef na ukëra ulil pṭëkëñ ibot iñow këṣ, ¹⁸ bañaarṅ bawutna kame kē iyimani, Naṣibaṭi Ṣaaṣ ṭañ anwoonṅ da aji win iko immeniinṅ, amee. Ṣaaṣ anjaarṅ awin iko yi bañaarṅ bawoonṅ baanji bawin alurṅ kaluku. »

Pyok pi baṭi

(Luk 12.33-34)

¹⁹ Yetu akak aṭiini aji : « Nawutan kado kala pyok ṭi umundu wi, wi ṅbob na ṅjof ṅjajaar ṅaṭok iko, wi bakiiṅ bajaarṅ bajip. ²⁰ Naṭëpën ṭëp nado kala pyok pi baṭi, banwoonṅ baanwo

* 6.13 Untaayi Uweek kême : “buṭaan”.

na ɲbob na ɲjof ɲanktoki bka bi nan, bawooɲ baanwo na bakiij bankjipi. ²¹ Dko di bka bi nu bawooɲ, dul di di kaṭëb ki nu kakwooɲ. »

Pkëş pawooɲ bjeehi bi uleef

(Luk 11.34-36)

²² Yetu akak aji : « Këş kawooɲ unkaniya wi uleef ; woli këşu kawo kjob, uleefu bti uwo ɲi bjeehi. ²³ Kë woli këşu kafëli, uleefu bti uwo ɲi bdëm. Woli bjeehi banwooɲ ɲi iwi bawo bdëm, ikeer awo ɲi bdëm bweek! »

Naşibaṭi na itaka

(Luk 16.13)

²⁴ Kë Yetu akak aji : « Nin ñaay aanhil kalempar başih batëb : apok aloɲ kaɲal undu, këme amëban aloɲ, kaşë beeh undu. Naanhinan kalempar Naşibaṭi kabot kalempar itaka. »

Nahaṭan Naşibaṭi

(Luk 12.22-31)

²⁵ Yetu akak ajukan aji : « Uko waɲ ukaay kë njakan, nawut kaṭaaf uko ude [na udaan] wi nanumiinɲ pa ubida, këme iko iwohara yi nanumiinɲ pa uleef wi nan. Ubida uumpel uko ude i? Kë uleef, uumpel imişa i? ²⁶ Natenan ɲkat: ɲaanji ɲatepi, ɲaanji ɲakit, ɲaanji ɲahank ɲi inkuti, kë Aşinan anwooɲ baṭi aşë ji wul ɲa uko ude! Mënṭ an napeluɲ ɲa i? ²⁷ Ahoɲ ɲi an ahilanuɲ ɲi manṭaaf kahoṭalëş unuur uloolan ṭañ ɲi ubida wi nul? ²⁸ Kë we uwooɲ pṭaaf uko uwohara? Natenan iṭeeñ yi ugof wi uṭeeh jibi ijaay idëm : iinji ilemp, iinji işiir. ²⁹ Kë nşë jakan, Falomoɲ naşih, ɲi pdëm pi nul bti, aambaay kañëgi'aara ji kalonɲ ɲi ya. ³⁰ Ujaagal uwo nṭa du uṭeeh, faan baluɲ bafël wa du bdoo, kë Naşibaṭi aşë ji woharana woharan wa iko inuura. An, nanwooɲ naanfiyaar akëşan, nameen na manjoonan kë aluɲ kawoharënan kak kapelan. ³¹ An kak, nakhaajala, nakbi kaduka duka ɲi pla uko ude këme uko udaan, këme uko uwohara. ³² Iko yaɲ yi yi banwooɲ baanfiyaar Naşibaṭi bajaay babi wo wo ɲi bla, kë an, Aşinan anwooɲ du baṭi ame kë nanuma iko mënṭ bti. ³³ Nawo i kaṭëp ṭëp duna kala pneej du Pşih pi nul na pdo uko wi ajakuɲ uwo uṭool, kaşë kayeenk kak iko mënṭ bti. ³⁴ Nawutan keeri kaṭaaf uko wi faan : faan dawo di Naşibaṭi. Unuur unjinṭi na unoor wi wa. »

7

Nawutan kado katen buṭaan di batënṭan

¹ Yetu akak aji na baka : « Nawutan kabi kaduka duka ɲi pten buṭaan bi batënṭan, Naşibaṭi awutna katen bi nan. ² Jibi naktenuɲ batënṭan, hënk di di Naşibaṭi akluɲ katenan ; kë kaniibi ki nakniibuɲ, kul ki ki bakluɲ kaniibnan. ³ Ibaa tenar we katëmal kanwooɲ ɲi pkëş pi atënṭu, aşë duk pmul panwooɲ ɲi pi nu? We ukaay ba? ⁴ Hum di di ihinanuɲ kaji na atënṭu, “ayiṭ naan, biin mpënanu katëmal ɲi pkëş” aşë duk pmul panwooɲ ɲi pi nu? ⁵ Iwi nataaki, duni ipënan pmul panwooɲ ɲi pkëş pi nu! Woli ipënan pa kbaa hil kawin bnuura, kapënan katëmal kanwooɲ ɲi pkëş pi atënṭu!

⁶ « Nakwul ɲbuş uko unyimanuɲ, kaṭi ɲakakaran ɲadam ; nakfël wuuru wi nan ɲi ihoṭ yi ɲkuma kaṭi ɲabi ɲapoş poşan wa. »

Nañehaan Naşibaṭi Aşinan

(Luk 11.9-13)

⁷ Yetu akak ajukan aji : « Nañehaan, naluɲ kayeenk, nalaan, naluɲ kawin, nakob kobaan, baluɲ kahaabëşan. ⁸ Hënk di uwooɲ, ñaay aññehanuɲ aka, anklaay awin ; kë ankob kobanuɲ, bahaabëşa.

⁹ « Ahoɲ ɲi an i i abukul akñehanuɲ kapoom aşë wula plaak? ¹⁰ Këme aññehana uṭëb aşë wula upula ba? ¹¹ Woli an nandooɲ awo bado buṭaan name pwul babukan iko inuura, naşalanuɲ ɲyaaş hum ɲi ɲi Aşinan i baṭi ahilanuɲ kaṭen bankñehanuluɲ iko inuura?

¹² Kë hënk di di nawooɲ kado bañaay uko bti wi naɲaluɲ badolan. Uko waɲ wi wi *Bgah bi Moyit na *baṭupar Naşibaṭi bajukanuɲ. »

Plëman pamminuŋ
(Luk 13.24)

¹³ Yetu aŋiini na baka aji : « Natamaan naneejna plëman pamminuŋ. Plëman na bgah injaan iŋooŋ ñaan du dko di akyaan katoknaana ihaani, kë batum baji baŋpna ya. ¹⁴ Kë plëman na bgah inŋaan aji iŋooŋ ñaan du dko di akkaani ubida iŋe miŋ, kë baŋaan bantiinku bajaan bawin ya kaŋpna ya.

¹⁵ « Nalipariin bandaarun aji bawo *baŋupar Naŋibaŋi. Baji babi ŋi an kawo ji ŋkaneel aŋe wo du ŋhaaŋ ŋi baka ŋniin ŋanjooŋun. ¹⁶ Naluŋ kayikreanaan baka ŋi mnwo mi baka. Ñaan aanhilan kamar mbut ŋi byuw, këme mnjaak ŋi bŋempël. ¹⁷ Bko bjeb baji bawul mbuk mnuura, kë bko bmaakal baji bawul mbuk mnwuŋaan. ¹⁸ Bko bjeb baanhil pwul mbuk mwuŋaan, kë bko bmaakal baanhil pwul mbuk mnuura. ¹⁹ Bko banwoon baanji bawul mbuk mnuura baji bafal kafël du bdoo. ²⁰ Kë hënk di di nakluŋ kayikreanaan baŋaan mënŋ ŋi mnwo mi baka.

²¹ Mënŋ baŋaan bti bankjaknuŋ “Ajugun, Ajugun” bakneejuŋ du *Pŋih pi Baŋi, ankdoluŋ ŋaŋ uko wi Paapa i baŋi aŋaluŋ akneejuŋ da. ²² Unuur mënŋ batum baluŋ kajakën : “Ajugun, Ajugun, jëm ŋi katim ki nu ki ki ŋŋupnuŋ Uŋup wi Naŋibaŋi i, adook ŋntaayi abot ado mlagre mntum i?” ²³ Wal mënŋ, dji na baka : “Mëmbaan kame'aaran ; nalowaan, an nanwoon naanji naŋaŋ Bgah bi Naŋibaŋi.” »

Itoh itëb
(Luk 6.47-49)

²⁴ Yetu akak aji : « Hënk, woli ñaan atiink ŋŋup ŋi naan ŋi, abot aŋaŋ ŋa, awo wo ji ñaan natit anniwuŋ katohul, apaf ka ŋi mmlaak. ²⁵ Uŋubal ubii, kë meel mampaari, uyook kë unaŋa akëk ; kë kaanjoti, ŋiki kajip adiilën, apaf ŋi mmlaak. ²⁶ Kë anŋaan atiink ŋŋup ŋi naan ŋi aŋe wo aanktaŋ ŋa awo ji ñaan anwoon aantiti, anniwuŋ katoh ŋi pyiw. ²⁷ Uŋubal ubii, kë meel mampaari, kë uyook unaŋa akëk, kë kajot atoka bti. »

²⁸ Wi Yetu aŋiiniin haŋ aba, baŋaan baŋoŋar pjukan pi nul, ²⁹ ŋiki aanji jukan ji *bajukan Bgah biki baka, aji jukan na pdiim pi naŋih.

8

Yetu ajeban ñiint ammaakuŋ bdoo
(Markut 1.40-44; Luk 5.12-14)

¹ Yetu awala du pnkuŋ, kë baŋaan batum baŋe wo ŋi pŋaŋa. ² Ñiint alon ammaakuŋ bdoo abi, aŋoga, aŋe jot ŋi ihoŋul, afët kaara ŋi mboŋ aji na a : « Naweeek, woli iŋali, ihinan kajebanaan, nkak njint. » ³ Yetu atar kaŋen abana, aŋe ji : « Aa, dŋali, kakan ijint. » ŋi dko mënŋ kë pmaak pi bdoo pabi pën pën ŋi a. ⁴ Kë aŋe ji na a : « Wutan kaŋup nin alon uko unŋepuŋ, duni iya iwinana du *naŋeŋan Naŋibaŋi ibot ido bŋeŋan bi Moyit ajakuŋ pa baŋow bi nu kadiimanaan baŋaan bti kë ijebi. »

⁵ Yetu aneej ubeeka wi Kapernawum, kë naweeek i bangoli iŋeen-week alon aŋe bi aŋoga akooŋa ⁶ aji : « Naweeek, nalempar naan amaak apiint du katoh, ayoj iŋeen na ihoŋ, ahaj maakan. » ⁷ Yetu ateema aji : « Iŋya, dya kajebana. » ⁸ Naweeek i bangoli kë aŋe ji na a : « Naweeek, dpoŋ pa ibi ineej ŋi katoh naan, bë iŋale ŋup uŋup uloolan ŋaŋ, nalempar naan kabi jeb jeb. ⁹ Nji kak dka anŋihnuŋ, abot awo na bangoli biki nŋihuŋ, woli dji na alon ŋi baka : “Yaani” aya, aji na undu “Biini” abi. Woli dkak aji na nalempar naan : “Dolan uko wi!” Ado wa. »

¹⁰ Wi Yetu atiinkuŋ uko waŋ aŋe maŋ naweeek i bangoli maakan, aji na banktaŋuluŋ : « Dŋupan na manjoonan, ŋi Iŋrayel bti, mëmbaan kawina ñaan alon anfiyaari ji i. » ¹¹ Dŋupan, batum baluŋ kawoona ŋtaak bti ŋi umundu, kaŋo kade du Pŋih pi Baŋi na *Abraham, *Itaak, na *Yakob bateemun. ¹² Kë baŋaan bambiin aka na pneej du Pŋih pi Baŋi, baŋe fëlana bdig, du dko di bdëm, dul di bakluŋ kawooni, kadeebaŋ kadohrën.

¹³ Kë Yetu aŋe ji na naweeek i bangoli : « ŋiŋan! Naŋibaŋi ajeban namaakal i nu, ŋiki ifiyaar aji ado haŋ. » Kë nalemp ajeb ŋi dko mënŋ.

Yetu ajeban bamaakal batum
(Markut 1.29-34; Luk 4.38-41)

¹⁴ Yetu aya du uko Fimoŋ Piyeer, ašë ðenk kë anin aharul apiinŋi, kë uleef uyik na a.
¹⁵ Abana ŋi kañen, kë pmaak papën ŋi a, kë anaŋa awul baka pde.

¹⁶ Wi utaakal ubanuŋ, baŋija bañaan batum biki ŋntaayi ŋakyewlënuŋ, kë ado pdiim ploolan adook ŋntaayi abot ajeban bamaakal bti, ¹⁷ Hënk di uko wi *Itayi *Naŋupar Naŋibaŋi ajakuŋ udolaniinŋ:

“Ajeŋ pŋtakëm pi nun abot akuŋa mmaak mi nun.✠”

Naŋaŋar Yetu awo kawul uleeful bti
(Luk 9.57-62)

¹⁸ Wi Yetu awinuŋ kë bañaan batumi kë ašë ji na baŋaŋarul baya bdëk umbanŋ wundu.
¹⁹ Wal mëntŋ, kë *najukan Bgah alonŋ ašë ji na a : « Najukan, dko di ikyaŋanŋ, dŋaŋu da. »
²⁰ Kë Yetu ašë teema aji : « ŋnfëš ŋaka ihër, kë ŋkat ŋaka intanŋ, kë *Abuk Ñiinŋ ašë wo aanka dko dpafni bkow. »

²¹ Alonŋ kak ŋi baŋaŋarul aji na a : « Naweeek, duni ŋenën te umoyën Paapa. » ²² Kë Yetu aji na a : « Ťaŋaan, iwut bakeŋ baya bamoy bakeŋ biki baka. »

Yetu aŋaŋan ukëk
(Markut 4.35-41; Luk 8.22-25)

²³ Yetu apaya wal mëntŋ ŋi bŋeem, kë baŋaŋarul bakak apaya na a ŋi ba aya. ²⁴ Ukëk uweek umara mara anaŋa, kë ŋmaaronŋ ŋado wun bŋeem. Yetu kë ašë ŋoyëntŋ. ²⁵ Baŋaŋarul baŋoga ahuma ašë huuran aji : « Ajugun, buuranun, ŋkeŋ! » ²⁶ Kë Yetu ašë ji na baka : « we ukaanŋ kë naklënk ba, an nanwoonŋ naanfiyaar akëŋan? » Anaŋa wal mëntŋ, anŋoman na uyook na meel mi bdëk kë dko dayompandëri. ²⁷ Baŋonŋar maakan ašë ji : « Ñaanŋ i awo ahonŋ, kë uyook na meel ŋado ji ŋatiinka? »

Yetu ajeban biinŋ batëb biki ŋntaayi ŋaneejuŋ
(Markut 5.1-20; Luk 8.26-39)

²⁸ Wi Yetu abanuŋ du plut, du utaak wi Bagenaterenŋ, kë biinŋ batëb banwoonŋ na ŋntaayi bašë pënna du pnguran abi ayit na a. Bajooŋ maakan kë nin ñaanŋ alonŋ aando ñoom ñoom pŋëpna bgah mëntŋ. ²⁹ Biinŋ mëntŋ bawo ŋi phuuran aji : « Inumi'un we ba, abuk Naŋibaŋi? Ibi bi pyewlënunŋ ji unuur wi pwayëš ubi udo kaban i? »

³⁰ Batani bweek bi ŋnkuma bloŋ bawo ŋi kañog dko mëntŋ, ašuuñ. ³¹ Wi wi ŋntaayi ŋaŋaanŋ akooŋ Yetu aji na a : « Woli iŋal pdookun, kdolun ŋneeŋ ŋi batani bi ŋnkuma ŋi. » ³² Kë aji na ŋa ŋaya, kë ŋapën aya neeŋ du ŋkuma. Ťi dko mëntŋ, kë batani bti bašë wor woran du pnkuŋ aneeŋ du meel ayoora. ³³ Bayafan bajug batani bajinŋ na pŋi ašë ya kakalëš ubeeka uko unŋëpuŋ bti na uko undolonŋ biinŋ biki ŋntaayi ŋabiinŋ aneeŋ. ³⁴ Kë bañaanŋ bti banfëŋuŋ ŋi ubeeka bašë tool pya du Yetu. Wi bawinaaruluŋ win ašë kooŋa apën ŋi utaak wi baka.

9

Yetu ajeban ñiinŋ anyojuŋ ihoŋ
(Markut 2.1-12; Luk 5.17-26)

¹ Yetu apaya ŋi bŋeem, amuur bdëk ašë ya du ubeeka wi nul. ² Kë bañaanŋ balonŋ bašë ŋija ñiinŋ alonŋ anyojuŋ ihoŋ, ampiinŋuŋ ŋi kajiiñ. Wi Yetu awinuŋ pfiyaar pi baka, ašë ji na ñiinŋ naŋakmaan : « Ñiinŋu, haŋan, ipekadu yi nu ipënanaa. »

³ Kë *bajukan Bgah balonŋ bašë hoopaŋër aji : « Ñiinŋ i akar Naŋibaŋi! » ⁴ Kë Yetu, ammeenŋ ŋŋal ŋi baka ašë ji na baka : « we ukaanŋ kë nawo na ŋŋal ŋwuŋaanŋ ŋanŋ ba? ⁵ We uyojuŋ ba : pji na ñiinŋ i : “Ipekadu yi nu ipënanaa” këme “Naŋiinŋ ipoŋ”? ⁶ Natenan, nabaanŋ ame kë Abuk Ñiinŋ aka mnhina mi ppënanŋ ipekadu ŋi mboŋ. » Wi wi aŋaanŋ aji na ñiinŋ naŋakmaan : « Naŋiinŋ, ijeŋ kajiiñ ki nu, iŋiiŋ katohu! » ⁷ Ñiinŋ anaŋa ŋi dko mëntŋ,

✠ 8:17 Natenan ŋi Itayi 53.4; na ŋi 1 Piyeer 2.21-24.

āiis̄ katohul. ⁸ Wi p̄ntuk pi bānaāj pawinūj uko m̄ēnt̄, pal̄enk maakan, āş̄e wo ̄ti p̄beeb Nāş̄ibāti ̄ti uko wi awulūj bānaāj m̄nhina m̄nt̄ēnt̄ mi.

*Yetu adu Maci
(Markut 2.13-17; Luk 5.27-32)*

⁹ Wi Yetu ap̄ēnūj, awin ̄nīīnt̄ alōj anwōoj katim ki Maci k̄e āto du dko di aklempnūj, aji kobraar daāşa. K̄e āş̄e ji na a : « ̄Ṭāş̄aan! » k̄e Maci anāta ātāşa. ¹⁰ Yetu aya ̄to ade du katoh ki Maci, k̄e bakobraar daāşa bātum na bānaāj balōj bātum biki bajāāj badu bado būtaan bāş̄e wo da, bawo ̄ti p̄de na a, ul na bātāş̄arul. ¹¹ *Bafaritay bawin uko m̄ēnt̄ āş̄e ji na bātāş̄ar Yetu : « we ukaāj k̄e najukan i nan akde na bakobraar daāşa na bado būtaan ba? » ¹² K̄e Yetu antīinkūj baka āş̄e ji : « M̄ēnt̄ bānaāj banwōoj bajeb banumīīj nakuraar, bamaakal banumi'ulūj. ¹³ Nayaan najuk uko wi ūṭup wi ujakūj: “M̄ñāga mi mi nnumīīj, m̄ēnt̄ p̄ñaak pi ̄nt̄aam pi pi nnumīīj.”[☆] Yetu akak aji na baka : M̄ēmbi bi pdu bānaāj banş̄alūj aji bawo bātool, dbi bi pdu bandinanūj aji bawo bado būtaan. »

Yetu ātīniyaan pyiman

¹⁴ Bātāş̄ar Yowan bānog Yetu āş̄e ji na a : « we ukaāj k̄e un na bafaritay ̄nji nyiman k̄e bātāş̄aru bāş̄e wo baanji bado hāj? » ¹⁵ K̄e Yetu āş̄e teem baka aji : « ̄Ṭi unuur wi bniim, ̄ñāāj ahilan kado bānaāj bambīīj bniim bajoōtan ji bawo na puum i wal wi naniim ahumūj da? K̄e wal ūş̄e bi wi naniim akjejaniīj. Bayiman ̄ti ̄njuur m̄ēnt̄. ¹⁶ ̄Ñaāj aanji jej kal̄ēm̄ēnt̄ kahalu kabamna kamīşa kātaf, woli ̄ñāāj ado hāj kal̄ēm̄ēnt̄ kahalu kaji kapul ital yi ubamna, dko dantowīīj dabaa haan haan maakan!

¹⁷ « Nin ̄ñāāj alōj kak aanji ̄tu poot phalu ̄ti ̄jbuuli ̄nt̄af, ado le hāj poot phalu pūj pafom ̄jbuuli, poot katula ̄ti mboş̄, ̄jbuuli katoka. K̄e ̄ñāāj āş̄e wo kātu poot phalu ̄ti ̄jbuuli ̄ghalu, poot na ̄jbuuli ̄ñaş̄e wo ̄jheb. »

*Yetu ajeban ̄ñāāj alōj akūj anātan poonu abuk Jayirut̄ ̄ti p̄kēt̄
(Markut 5.21-43; Luk 8.40-56)*

¹⁸ Yetu ahum kātīini, k̄e naweek alōj i *katoh kānehanaani ki bayuday āş̄e bi ānoga ānjup ̄ti kadunul āş̄e ji : « Abuk naan abaa kēt̄ kēt̄ h̄enk̄ūj. Biin ipafa kānen ajebna. » ¹⁹ K̄e Yetu anāta na bātāş̄arul ātāşa.

²⁰ Wal m̄ēnt̄ k̄e ̄ñāāj alōj anwōoj na pmaak pi ptula p̄ñaak ̄nş̄ubal īneen na ̄nt̄ēb āş̄e ̄nog Yetu ̄ti kafet̄, aban kambīint̄ ki kamīşa ki nul, ²¹ āş̄e ji ̄ti uş̄alul : « Woli dhinan ̄tāñ aban kamīşa ki nul kajeb. »

²² Yetu akok awina āş̄e ji : « Hātan ̄ñāātu, p̄fiyaar pi nu pajebanu. » ̄Ṭi dko m̄ēnt̄ k̄e ̄ñāāj abi jeb jeb.

²³ Wi babanūj du uko naweek i katoh kānehanaani k̄e Yetu āş̄e win bateen puum* na bānaāj banyewliīj āş̄e ji : ²⁴ « Nap̄enan : Poonu aankēti, ānoj̄ēnt̄ ̄noj̄ēnt̄. » K̄e bānaāj bāş̄e bēja. ²⁵ Wi wi adolūj bānaāj k̄e bap̄eni, āş̄e m̄ēban poonu ̄ti kānen k̄e anāta. ²⁶ Uko m̄ēnt̄ up̄ēnala ̄ti utaak m̄ēnt̄ bti.

Yetu ajeban bakuul bat̄ēb

²⁷ Yetu ātool pya, k̄e bakuul bat̄ēb bāş̄e wo ̄ti p̄tāşa āş̄e huuran aji : « Abuk Dayīt̄ ̄ñāgi'un! »

²⁸ Wi abanūj du katoh, k̄e bakuul bukūj bāş̄e bi ānoga, k̄e āş̄e ji na baka : « Naş̄al aji dhil pdo uko wi nakheparaanūj i? » K̄e bateema aji : « Naweek, ihili. » ²⁹ K̄e āş̄e ban baka kēş̄ wal m̄ēnt̄ aji : « Uwoon jibi nafiyaarūj. » ³⁰ Kēş̄ ki baka k̄e kāş̄e haabşa. Yetu ab̄ēg baka wal m̄ēnt̄ aji : « Nātaafaraan kāṭup ̄ñāāj! » ³¹ K̄e bukal, wi bap̄ēnūj, āş̄e ̄ṭup bānaāj b̄ti ̄ti utaak.

*Yetu ajeban ̄nīīnt̄ ambīīş̄ūj b̄ṭup
(Luk 11.14-15)*

☆ 9:13 Hotey 6.6. * 9:23 Bateen puum : Bayuday woli ̄ñāāj akēta kēt̄ baji babi kateen teen.

³² Wi Yetu na baťaşarul bakpënuŋ, kē başë tija ñiintŋ aloŋ ambiişuŋ bŋup ŋiki untaayi uloŋ uneej ŋi a. ³³ Yetu adook untaayi, kē ñiintŋ aşë bi jun jun bŋup. Bañaanŋ bañoŋar aşë ji : « Nin ŋëmbaanŋ kawinara uko utëntŋ wi ŋi *Itrayel! » ³⁴ Kē *bafaritay başë ji : « Uweek wi ŋntaayi uwululuŋ mnhina mi pdook ŋntaayi. »

Yetu añaŋa pntuk pi bañaanŋ

³⁵ Yetu aji ŋëp ŋi ŋbeeka na ŋfët bti, kajukan du itoh iñehanaani, kaŋup Uŋup Ulil Unuura wi Pşih pi Baŋi kabot kajeban mmaak bti na pŋakëm bti mi bawoonaanunŋ. ³⁶ Wi Yetu awinuŋ pntuk pi bañaanŋ aşë ñaga pa, ŋiki banoor baamme uko wi bakdolunŋ awo ji ŋkaneel ŋanwoonŋ ŋaanka nayafan. ³⁷ Wal mëntŋ kē aşë ji na baťaşarul : « Kakit kadëmi, kē balemp başë tiinkët ; ³⁸ nakootan ajuŋ kakit ado balemp babi kakit. »

10

Banjañan iñeen na batëb biki Yetu

(Markuŋ 3.13-19; Luk 6.12-16)

¹ Yetu adu baťaşarul iñeen na batëb aşë wul baka mnhina mi pdook ŋntaayi, na mi pjeban mmaak bti na pŋakëm bti. ² Itim yi banjañan iñeen na batëb mëntŋ yii yi : Fimoŋ i bajaanŋ badu Piyeer na Andre aŋa'ul ; Yakob na Yowan babak Febede ; ³ Filip na Bartelemi ; Tooma na Maci nakobraar daaşa ; Tade na Yakob abuk Alfe ; ⁴ Fimoŋ i bajaanŋ badu nagutar utaak na Yuda Itkariyot, ambiinŋ adek Yetu kafët.

⁵ Banjañan iñeen na batëb mëntŋ, Yetu ayil baka aji na baka : « Nawutan kaya du banwoonŋ baanwo bayuday na du ŋbeeka ŋi utaak wi *Famariya. ⁶ Nayaan du bañaanŋ biki Itrayel, banwoonŋ ji ŋkaneel ŋanneemuŋ. ⁷ Nayaan naŋup baka kē Pşih pi Baŋi pañoŋi. ⁸ Najebaan bamaakal, nanaŋaan bankeŋunŋ, najinŋaan bammaakuŋ bdoos, nadookan ŋntaayi. Nayeenk bë naanluk nin ukoolan, nawulan nawut kado kaşal baluk. ⁹ Nakŋij nin uwuuru, nin untaam, nin pataka ŋi ŋmbootu ŋi nan pa pnugna uko uloŋ. ¹⁰ Nakŋij nin umañ pa bayaaş, nawutan kaya na kamişa kalonŋ na işapaat ilonŋ na panduk. Nalemp aka na pluka ujënk wi nul. »

¹¹ Yetu akak aji na baka : « Ubeeka këme ufët wi nakbanaanŋ, nadolan bayuuŋan ñaanŋ anwoonŋ nanuura, naya naheta da te wal wi nakyaanŋ. ¹² Woli naneej ŋi katoh, nawulan baka mboş naji : “Bnuura bawo ŋi an.” ¹³ Woli bañaanŋ biki katoh mëntŋ bawo banuura, bnuura bi nañehanunŋ baya ŋi baka ; woli baanwo banuura, bnuura bi nan kakak du an. ¹⁴ Kē woli baanyeenkan abot awo baantiinkan, napënan ŋi katoh mëntŋ këme ŋi ubeeka mëntŋ nabot nadan danan pdëpalën ŋi ihoŋ yi nan nadiimanaan kē bado buŋaan. ¹⁵ Na manjoonan dŋupan, ŋi unuur wi pwayëş uko wi Naşibaŋi aklunŋ kado ubeeka mëntŋ utam kapel wi biki ŋtaak ŋi Fodom na Gomora. ¹⁶ Natenan, dyilan ji ŋkaneel ŋi ptoof pi ŋñiinŋ ; nadoon kalipara keeri ji ŋpula nabot najinŋ ŋhaaş ji ŋbalab ŋfaatal. »

Mnhaj mankmbiinŋ

(Markuŋ 13.9-13; Luk 21.12-17)

¹⁷ Yetu akak aji na *banjañan : « Nalipariinŋ bañaanŋ : balunŋ kaŋijan du ŋruha kabot kakoban du *itoh iñehanaani ; ¹⁸ balunŋ kañootanŋ du kadun ki bantunŋa na ki başih ŋiki nafiyaarën. Wal mëntŋ, nahilna naŋup ŋi kadun ki baka na ki ŋtaak bti uko wi nameej ŋi nji. ¹⁹ Kē woli baŋijan uruha, nakhaajala kado kala uko wi nakyaanŋ kaŋup këme jibi nakyaanŋ kaŋup : uko wi nakyaanŋ kaŋup ubi ŋi bkowan wal mëntŋ. ²⁰ Mëntŋ an nakyaanŋ kaŋiini, *Uhaaş wi Naşibaŋi Aşinan uklunŋ kaŋëpna ŋi an kaŋiini.

²¹ « Ñaanŋ alunŋ kakeeşaar abuk aşin kado bafiŋa. Aşin napoŋ alunŋ kakeeşaar abukul kado bafiŋa ; bapoŋ banaŋara bajug baka kado bafiŋ baka. ²² Bañaanŋ bti başooran ŋiki nafiyaarën ; kē anşaanŋ amëban kaliintan te kaban, abuur. ²³ Woli badookan du ubeeka ulonŋ, nanaŋiin naya du ulonŋ umpaŋi. Na manjoonan, dŋupan, naankba ŋbeeka ŋi Itrayel bti bë *Abuk Ñiintŋ aambi.

²⁴ Yetu akak aji : « Baanhil kamëban bnuura najuk kapelan najukan, këme nalemp kapelan i aklemparuj. ²⁵ Başale mëban najuk aliñan na najukan, uko mëntë kakëş, kë uwoha hañ pa nalemp na ajugul. Wi bajakuñ ajug katoh awo *Beltebul, we wi bawoon baanktup ti biki katoh ba? »

In i i ñaañ awoonj kado kañi
(Luk 12.2-7)

²⁶ Yetu aji na baka : « Nakdo kañi nin ñaañ. Uko bti unhankuñ uluñ kapën kawinana, kë uko bti ummeniñ uluñ kameeñana. ²⁷ Uko wi nji kañupanañ du bdëm, nañupan wa na pnak ; uko wi nji kahoopañanañ, nañupan wa du itoh duuñ.

²⁸ « Nakdo kañi banhilañuñ pfiñ uleef aşë wo baanhilan pfiñ uhaaş ; nañëpan tęp nado kañi Naşibañi ankaañ mnhina mi ptok uleef na uhaaş bti du infernu. ²⁹ Baanji bawaapar nñiiru ntëb ktaka kntiinku i? Kë nin uluñ ti ña uşë wo uunji ujut bë Naşibañi Aşinan aamnee! ³⁰ Kë an, uwel wi bkw bi nan bti udoo fëñana. ³¹ Naklënk keeri nin ukoolan, nadëm apel pntuni pi nñiiru. »

Pdinan këme ppok Yetu
(Luk 12.8-9)

³² Yetu aji na baka : « Ñaañ ankdiñanuñ ti kadun ki bañaañ kë awo nañaşaraan, dluñ kadiñan ti kadun ki Paapa anwoonj du bañi kaji awo nañaşaraan. ³³ Kë ñaañ anşaañ apokën ti kadun ki bañaañ, dluñ kapoka ti kadun ki Paapa anwoonj du bañi. »

Pfiyaar Yetu pagar bañaañ
(Luk 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Yetu akak aji : « Nawutan kaşal kaji dbi bi pñij btiinkar ti umundu ; dbi bi pñij ugut. ³⁵ Dbi pnaakrën ñaañ na aşin, ñaañ na anin, ñaañ na anin ayinul. ³⁶ Bañaañ biki katoh ki ñaañ bakwoonj başooradul.

³⁷ « Ñaañ anñaluñ aşin na anin apelanaan, aantaañ na pwo na nji. Anñaluñ abukul apelanaan aantaañ na pwo na nji. ³⁸ Ñaañ anwoonj aankuñ krut ki nul kadiñan phaj ji nji, kapoş ti kafet ki naan udole wo pkeñ, aantaañ na pwo na nji. ³⁹ Ñaañ anklaañ pbuuran ubida wi nul aluñ kawaañ wa, kë anwaañuñ ubida wi nul pa nji aluñ kayeenk wa. »

Anyeenkuñ nañaşar Yetu, Yetu i i ayeenkuñ
(Marku 9.37,41; Luk 9.48; 10.16; Natenan ti Yowan 13.20)

⁴⁰ Yetu akak aji : « Ñaañ anyeenkanañ nji i i ayeenkuñ, kë anyeenkuñ, anyilnuñ i i ayeenkuñ. ⁴¹ Ñaañ anyeenkuñ *Nañupar Naşibañi tiki awo Nañupar Naşibañi, ayeenk baluk banliñuñ na bi Nañupar Naşibañi ; kë anyeenkuñ ñaañ natool tiki awo natool, ayeenk baluk banliñuñ na bi ñaañ natool. ⁴² Ñaañ ankñenuñ aluñ ti bampoñëñanuñ ti bañaşar naan biki adaan, udole wo kakoopa kaloolan ki meel mnjoob ka, tiki awo nañaşaraan, dñupan na manjoonan, aankwaañ baluk bi nul. »

11

¹ Wi Yetu añupuñ bañaşarul iñeen na batëb uko wi bawoonj i pdo aba aşë tool aya pjukan na pñup Uñup Ulil Unuura du nbeeka nji dko mëntë.

Yetu ateem bayili biki Yowan Nabattaar
(Luk 7.18-35)

² Wi *Yowan Nabattaar awoonj ukalabuş atiink kë bakñiiniyaan iko yi *Krittu adoluñ. Ayil wal mëntë bañaşarul kë bahepar Yetu aji : ³ « Iwoonj anwoonj i pbi, këme njo biki kayoonk aluñ kak? »

⁴ Yetu kë aşë teem baka aji : « Nayaan nakakalëş Yowan uko wi nakwinuñ akuñ atiink hënk : ⁵ Bakuul bakak awin, banñakmuñ bapoş, bammaakuñ bdoo bajebi kë bandëñemuñ bakñiink, bankeñuñ banaña ti pkeñ, Uñup Ulil Unuura utiinkana ti bawaañ. ⁶ Anwoonj aampok pfiyaarën anuurandëni. »

⁷ Wi bařaşar Yowan batooluŋ pya k  Yetu ař  řiini na pntuk pi bařaaŋ ři uko wi Yowan aji : « we wi wi nayaar pten du *pndiiř ba? Bmaaj bi uyook ukřintuŋ ba i? ⁸ K  we wi wi nařaar aya pten ba? N iint anņ giin a i? Bankaar iko inuura bawo du itoh yi bařih i? ⁹ K  we wi wi nayaar pten ba? *Nařupar Nařibaři a i? Aa dřupan, nawin ampeluŋ Nařupar Nařibaři. ¹⁰ Ul i i upiituŋ ři a aji :

“Tenan, nayili naan awuŋ ři kadunu
abomanu bgah.”[ ]

¹¹ « Na manjoonan, dřupan, ři bařaaŋ bambukiin ři kayin ki baař, nin aloŋ aampel pel Yowan ; k  řaar anwoonuŋ nampoři du *Přih pi Baři ař  pela. ¹² Du wal wi Yowan Nabattaar te h nkuŋ, bařaaŋ baji bagutar Přih pi Baři, k  bantamanuŋ bajaar baneer ři pa*. ¹³ Bařupar Nařibaři bti na Bgah bi Moyit abi ban te du Yowan bařup ubi wi Přih pi Baři. ¹⁴ Yowan awoon řaar i Nařupar Nařibaři abiin ařiiniyaan wi ajakuŋ *Eli aluŋ kabi kak. Nafiyaar uko m nt ři? ¹⁵ Ankaar ibař itiinki, atiinkan! »

¹⁶ Yetu akak aji : « K  bahon biki mbaar anaamnt n na bařaaŋ biki kawuun ki? Bawo ji bapoř banřoon du ufeeru ař  ř lř r na bat nt baka ¹⁷ aji : “Ŋteeni k  naankii! Ŋyeeh iyeeh yi pjoořan k  naanwoonii!” ¹⁸ Yowan Nabattaar abii, aandee, aandaan poot, k  baji : “Awo na untaayi!” ¹⁹ *Abuk N iint k  abii, ade abot adaan poot, k  baji : “Awo nafeer, nakuj, awo nanoh bakobraar daařa na bado buřaan!” K  bař  ji bayikr n k  řaar awo na uřal untuŋa wi Nařibaři ři iko yi ajaar ado. »

Ŋbeeka řanwoon řaandi pfiyaar

(Luk 10.12-15)

²⁰ Wal m nt k  Yetu ař  wo ři přoman na biki řbeeka ři adoluŋ mlagre mntum řiki baant l ř řbida ři baka awut pjuban. ²¹ Aji na baka : « Nawuřani, an biki ubeeka wi Koratim, nawuřani an biki ubeeka wi Bettayida. Woli mlagre mandolaniin du an mandolaniin lah du řbeeka ři Tir na Fidoŋ[ ], banř tuŋ da badobi wohara undiimaan řřaaku kadiimanaan k  banal př l ř řbida ři baka. ²² Ukaar k  nji kařupan, ři unuur wi pway ř, uko wi Nařibaři akdolanaŋ uluŋ katam kapel wi biki Tir na Fidoŋ. ²³ K  an biki Kapernawum, nanuŋ aji naluŋ kadeerana te du baři i? Nabaa ř p ř p kawalana te du infernu. Woli mlagre mandolaniin ři an mandolana lah du ubeeka wi Fodom[ ] uwoha da te h nkuŋ. ²⁴ Ukaar k  nji kařupan, ři unuur wi pway ř, uko wi Nařibaři akdolanaŋ uluŋ katam kapel wi biki Fodom. »

Pnoorf n pi bannooruŋ

(Luk 10.21-22)

²⁵ Wal m nt Yetu akak ařup na baka aji : « Paap, Ajuŋ baři na mboř, dbeebu wi imenuŋ iko yi bantohi na bammeer, ař  diiman ya bapoř bampoři. ²⁶ Yoow Paap, war uwoon uko wi iřaluŋ. ²⁷ Paapa awulun uko bti. Nin řaar aamme nji Abukul uko wi nwoon b  m nt Paapa a ; k  nin řaar aamme uko wi Paapa awoon b  m nt nji Abukul a, na biki ndatuŋ adiiman baka a.

²⁸ « Nabiin ři nji an bti nankhajuŋ abot anoor pkuŋ, nji dhetanan.

²⁹ « Nadoon uko wi nřu'anaŋ, nado kajuk ři nji, řhaař ři nan řaluŋ kanoorf n řiki djoob bkow akuř awalan bkow naan. ³⁰ Ulemp wi nji kařu'anaŋ uuntami, k  pkuŋ pi nji kařu'anaŋ pakak awo paandiři. »

12

Yetu na unuur wi pnoorf n

(Markuř 2.23-28; Luk 6.1-5)

¹ ři wal m nt, Yetu awo ři pmuur řteeh ři řdeey ři *unuur uluŋ wi pnoorf n wi bayuday, k  bařaşarul banwoon na ubon bař  wuur řa adoh ² Bafaritay balon bawin baka

[ ] 11:10 Malaki 3.1. * 11:12 Bařaaŋ baji bagutar Přih pi Baři, k  bantamanuŋ bajaar baneer ři pa k me : bařaaŋ baařara Přih pi Baři, k  bařaaŋ banjooruŋ bakdo na pyeenk pa. [ ] 11:21 Natenan ři Itayi 23.1-18. [ ] 11:23 Natenan ři Ujuni 19.24-27.

aşë ji na a : « Tenan, baťaşaru bado uko wi Bgah baneenanuŋ pdo ti unuur wi pnoorfën. »³ Kë Yetu aşë teem baka aji : « Naanleyiir uko wi *Dayiŋ abiiŋ ado i, wi ubon ukde'uluŋ ul na batëntul? »⁴ Aya aneej du katoh ki Naşibaŋi, ajej ipoom yi badoluŋ pa *bŋejan bi Naşibaŋi ade. Ipoom yi ul na batëntul bawooŋ baanwo i kade, baŋejan ŋaŋ bakaan na pde ya. ⁵ Naankak aleyiir ŋi ulibra wi *Bgah bi Moyit kë ti unuur wi pnoorfën baŋejan du *Katoh Kaweek ki Naşibaŋi baanji banoorfën jibi Bgah bajakuŋ, kë uunji uwo pjuban pa baka. ⁶ Kë nşë ŋupan, alonŋ* awo ŋi ampeli Katoh Kaweek ki Naşibaŋi. ⁷ Naşibaŋi aŋup ŋi ulibra wi nul aji : « *Mñaaga mi mi nnumiiŋ, mënt uñaakan wa* »[☆] woli nate lah uko wi mënt naanktapar bañaan biki bŋup, banwooŋ baanjubani. ⁸ *Abuk ŋiintŋ awooŋ Ajug unuur wi pnoorfën. »

ŋiintŋ anŋakmuŋ kañen
(Markuŋ 3.1-6; Luk 6.6-11)

⁹ Yetu awoona da, aşë ya du *katoh kañehanaani. ¹⁰ Kë ŋiintŋ alonŋ anŋakmuŋ ŋi kañen aşë wo da. Bafaritay balonŋ baŋal katapar Yetu bŋup aşë hepara aji : « Bgah bi nun badinan ŋaan ajeban ŋi unuur wi pnoorfën i? » ¹¹ Kë Yetu aşë teem baka aji : « Ahoŋ ŋi an i i unkaneel wi nul ukjotuŋ ŋi bhër ŋi unuur wi pnoorfën bë aankyaar wa kapënan? » ¹² Kë ŋaan aşë pel unkaneel maakan! Hënk, ŋaan ahil kado bnuura ŋi unuur wi pnoorfën. »

¹³ Wi wi aŋaan aji na ŋiintŋ : « Taran kañen. » Kë atar ka kë kajebi, akak ji kandukiŋ.
¹⁴ Wi bafaritay bapënuŋ aşë laŋar jibi bakdoli kadoo kafiiŋ Yetu.

Yetu awo Nalempar Naşibaŋi

¹⁵ Yetu ame uko mënt aşë pën da. Bañaan batum baťaşa, kë ajeban baka bti, ¹⁶ aşë lëbar na baka aji bawut kaŋup ŋaan i awo i. ¹⁷ Uko mënt uyuuj kë uko wi *Itayi *Naŋupar Naşibaŋi abiiŋ aŋup udolanaa, hënk, uko mënt wii wi :

¹⁸ « *I awooŋ nalempar naan i nji ndatuŋ,
i nŋaluŋ maakan, i mmaganuŋ,
dluŋ kaŋu Uhaaş wi naan ŋi a
aşë ŋup bañaan biki umundu kë Naşibaŋi akakan baka batool.*

¹⁹ *Aankjom na nin ŋaan aankdo kaŋaat
baankdo katiink pdiimul ŋi igah*

²⁰ *Jibi awooŋ aankluŋ kakit bmaaj bandoonŋ abi naay naay
këme kajëmşën pmul pankduhuŋ, hënk kak di di akluŋ kañaga bañaan bannooruŋ
te wal wi akluŋ kakakan iko bti iwo itool ŋi kęş ki Naşibaŋi :*

²¹ *Hënk ŋtaak bti ŋaluŋ kaŋu mnhaŋ mi ŋa ŋi a. »*

Yetu na Beltebul
(Markuŋ 3.22-30; Luk 11.14-23)

²² Unuur ulonŋ baŋii Yetu ŋiintŋ alonŋ i untaayi uneejuŋ. Awo nakuul abot biiş bŋup ; ajebana, kë akak aŋiini akuŋ awin. ²³ Bañaan bañoŋar fuŋ aşë ji : « I awooŋ *abuk Dayiŋ i? » ²⁴ Wi bafaritay batiinkuŋ uko mënt, aşë ji : « *Beltebul uweek wi ŋntaayi uwululuŋ mnhina mi pdook ŋntaayi. »

²⁵ Yetu ame nşal ŋi baka aşë ji : « Woli bañaan biki utaak uloolan bagut, batok utaak di ; kë woli biki ubeeka uloolan, këme katoh kaloolan bagut, ubeeka mënt këme katoh mënt kaankhil kanaŋ. ²⁶ Kë woli *ŋatana adook ŋatana, agut na uleeful : uwole haŋ hum di di pşihul paknaŋuŋ ba? ²⁷ Naşalanuŋ kak i! Woli nji ddookna lah ŋntaayi ŋi katim ki Beltebul, bankŋaşanaŋ badookna ŋa ŋi katim ki in ba? Ukaan kë bukai ŋi ŋleef ŋi baka bakluŋ kadiiman kë naanfaŋi. ²⁸ Bë woli Uhaaş wi Naşibaŋi wi wi nji kadooknuŋ ŋntaayi, *Pşih pi Naşibaŋi padobi ban ban ŋi an keeri.

²⁹ « Hum di di ŋaan ahilanuŋ kaneej du katoh ki ŋiintŋ ammëgaŋuŋ kajej bka bi nul bë aandun atana? Wal mënt wi wi akhiluŋ kajej bka bi nul.

* 12:6 Alonŋ awo ŋi ampeli Katoh Kaweek ki Naşibaŋi këme : Uko ulonŋ uwo ŋi umpeli Katoh Kaweek ki Naşibaŋi.

☆ 12:7 Hotey 6.6.

³⁰ « Anwoonj aanwo na nji ašoorën, anwoonj aanktonkrën na nji agar. ³¹ Ukaanj kë njakan, Našibați aluj kamiir bañaanj pekadu na buțaan bi baktupuj țı a ; kë ñaanj ankaruj Uhaaş wi Našibați, aankmiira. ³² Kë woli ñaanj ațup buțaan țı *Abuk Ñiintj, Našibați aluj kamiira wa, bë woli ațup buțaan țı Uhaaş wi Našibați, aankluj kamiira wa țı umundu wi na du unkmbiinj. »

Bko na mbuk mi ba
(Maci 7.16-17; Luk 6.43-45)

³³ Yetu akak aji : « Bko bjeb baji babuk mnko mnuura, kë bko bmaakal baji babuk mnko mnwuțaan. Iji kyikrënaan bko țı mbuk mi ba. ³⁴ An, pntuni pi nfunan, hum di di nahilanuj kațup uțup unuura te nawo bado buțaan? Uko untumuj țı kațeb ki ñaanj ujaanj upën țı mntumul. ³⁵ Ñaanj nanuura aji pënanaan bnuura bi nul țı kațeb ki nul ; kë ñaanj nawuțaan aji pënanaan buțaan bi nul țı kațeb ki nul. ³⁶ Kë nșë țupan : Țı unuur wi pwayeș, bañaanj baluj kahepna țı nțup nwuțaan bti nji bațupuj. ³⁷ Țı nțup nji nu nji nji bakluj kawayeșaanu katen me iwo națool këme iduknaanaa. »

Baji na Yetu adiiman kë awoona du Našibați
(Markuț 8.11-12; Luk 11.29-32)

³⁸ Wal mënț kë *bajukan Bgah balonj na bafaritay balonj bașë ji na Yetu : « Najukan, njaal ido uko ulonj unkdiiimanuj kë iwo i Našibați. » ³⁹ Kë ateem baka aji : « An kawuuj kawuțaan ki, kandekuj Našibați kafetj, nawo țı phepar uko unkdiiimanuj kë dwo i Našibați, naankwin nin uko ulonj umpați na wi Yonat[☆] *Națupar Našibați adiimanuj. ⁴⁰ Jibi Yonat awoonj nnuur njwajanț na ntejan njwajanț țı kayinj ki uțeb uweek, hënk di di *Abuk Ñiintj akluj kado nnuur njwajanț na ntejan njwajanț țı bhër du mboș. ⁴¹ Țı unuur wi pwayeș bañaanj biki Niniwe baluj kanața na bañaanj biki kawuuj ki, kadiiman baka kë baduknaana, țiki bawut pjuban wi batiinkuj uțup wi Yonat! Kë alonj așë wo țı ampeluj Yonat! ⁴² Țı unuur wi pwayeș, nașih ñaaț i uțaak wi Faba aluj kanața na bañaanj biki kawuuj ki kayuuj kë baduknaanaa, țiki awoona du kabañ ki umundu pbi katiink uțup untuņa wi *Falomonj nașih, kë alonj așë wo țı ampeluj Falomonj! »

Untaayi ukak du katoh ki wa
(Luk 11.24-26)

⁴³ Yetu akak aji : « Untaayi upënle țı ñaanj i ubiinj awo, uji uñaay du *pndiiș kala dko dneej. Woli uunwini, ⁴⁴ ușë ji : “Dkak du katoh ki naan, ki mpënnuj.” Wi ukakuj, uunji uțenk da nin uko ulonj, kaji kawetana kajinj, kaboman bnuura. ⁴⁵ Wal mënț uji uyaar nntaayi paaj na ulonj njanwuțuj apel wa ; nabi kafetj da. Ñaanj mënț kașë kak wal mënț kawuțen kapel kateeku. Kë hënk di di ukwoonj pa kawuuj kawuțaan ki. »

Bayiț Yetu biki mnfațan
(Markuț 3.31-35; Luk 8.19-21)

⁴⁶ Jibi Yetu ahumuj kațiini na bañaanj, kë anin na bața'ul bașë bi du bdiğ aņal ptiini na a. ⁴⁷ Kë ñaanj alonj așë bi aji na Yetu : « Naan na bața'u buk bukuj du bdiğ, baņal ptiini na iwi. » ⁴⁸ Kë Yetu așë teema aji : « In awoonj ni? Bahoņ bawoonj bața naan? » ⁴⁹ Wi wi așaanj atar kañen adiiman bațașarul așë ji : « Natenan, ni na bața naan biki biki. ⁵⁰ Ñaanj ankdułuj uko wi Našibați Paapa anwoonj du bați aņaluņ, uņ mënțan awoonj ața naan këme ni. »

13

Uhoñ wi nagur nđeey
(Markuț 4.1-9; Luk 8.4-8)

¹ Unuur mënț Yetu apën țı katoh așë țo du kabañ ki bdëk. ² Bañaanj batum babi wal mënț aņoga, kë adoo paya țı bteem bloņ ațo ; kë bañaanj bti baduka du pkay, atiinka. ³ Kë așë țepna țı uhoñ ațup baka nțup nțum. Aji na baka : « Najaar apën pgur nđeey. ⁴ Wi

☆ 12:39 Natenan țı Yonat.

akguruŋ, ŋdeey ŋloŋ kē ŋaya ajot ʔi bgah ; kē ŋkaʔ ŋabi ade ŋa bti. ⁵ ŋloŋ kē ŋajot ʔi dko di mnlak, danwoŋ daanwo na mboŋ, anaʔa ʔi dko mēnt ʔiki mboŋ maantumi. ⁶ Kē wi bnuur banaʔi'aan ŋaʔa ašē tēr ŋa, kē jibi ŋawooŋ ŋaanka intaañ abi kay kay. ⁷ ŋloŋ ŋajot ʔi dko di iyiw, kē iyiw idēm afiiklēn ŋa. ⁸ ŋloŋ kē ŋajot ʔi mboŋ mnuura, awul ŋdeey. Bloŋ baji bawul mbuk iñeen-week, bloŋ iñeen paaj, bloŋ kak mbuk iñeen ŋwajanʔ. ⁹ Ankaan ibaʔ itiinki, atiinkan! »

*We ukaan kē Yetu aji hoñ?
(Marku 4.10-12; Luk 8.9-10)*

¹⁰ Baʔaŋar Yetu babi aňoga ašē hepara aji : « we ukaan kē iji khoñ na bañaan ba? »
¹¹ Kē ašē ji na baka : « An, baʔenan kē name iko injoonanun yi *Pših pi Baʔi inwoon iimmeetanaa, kē bandukiin, baanʔen baka wa. ¹² ŋaan ankaan, baluŋ kaʔena ado pelan, kē anwoon aanka, badoo yeenka uko wi akaan ¹³ Uko mēnt ukaan kē nji kahoñ na baka : ʔiki baji baten, baanji bawin, baji batiink, baanji bate, baanji bame uko wi bajakuŋ. ¹⁴ Hēnk uko wi *Itayi *Naʔupar Naʔibaʔi abiiŋ aʔup udolana pa baka, aji :

“Woli natiink, naankteha te,
woli naten, naankwina win.

¹⁵ Bañaan biki pntaali pi badēnēʔ ŋhaaŋ
batuh ibaʔ yi baka, adēt kēs,
kaʔi kēs ki baka kawin
ibaʔ yi baka ikuʔ itiink
uŋal wi baka ute
bakakna bafiyaar
nšē njeban baka.”

¹⁶ Kē an našē nuurandēn, kēs ki nan kawin, kē ibaʔ yi nan iktiink. ¹⁷ Dʔupan, na manjoonan, baʔupar Naʔibaʔi batum na baʔool batum babi ŋal pwin uko wi nakwinun bē baanwin wa, akuʔ aŋal ptiink uko wi naktiinkun bē baantiink wa! »

*Yetu apiban uhoñ wi nagur ŋdeey
(Marku 4.13-20; Luk 8.11-15)*

¹⁸ Yetu akak aji : « Natiinkan, uko wi uhoñ ujakuŋ wii wi : ¹⁹ ŋaan antiinkun Uʔup wi Pših pi Baʔi, ašē wo aamme uko wi ujakuŋ Fatana aji bi kapēnan Uʔup wi batepiin ʔi kaʔēb ki nul. Awo ji bgah bi uʔup ujutun. ²⁰ Kē aloŋ awo dko di mnlak di ŋdeey ŋajotun, ayeenk ʔi dko mēnt uʔup na mnilan, ²¹ ašē wo aanka intaañ, aanji ʔijan kaliintan. Wi Uʔup ukʔu'aŋ ʔu bajun pnoorana kēme phajana aji bi wutan wutan. ²² Anwoon dko di iyiw, ajaan atiink Uʔup, kē manʔaaf, pyok panjaan pafooyan bkow, na pñeebar iko itum ŋašē fiiklēn Uʔup aneenan wa pbuk. ²³ Anwoon mboŋ mnuura, ajaan atiink Uʔup, kate wa, kašē buk ŋdeey. Aloŋ aji buk ŋdeey iñeen week, aloŋ ŋdeey iñeen paaj, aloŋ iñeen ŋwajanʔ. »

Uhoñ wi umbiilu

²⁴ Yetu akak ahoñ na baka aji : « Natenan uko wi *Pših pi Baʔi panaamun: Pawo ji ñiint antepiin ŋdeey ŋnuura du uʔeehul. ²⁵ Wi bañaan bti bakŋoyēntun, kē naʔooradul ašē bi, agur umbiilu ʔi ptoof pi ŋdeey ašē ya na bgahul. ²⁶ Wi ŋdeey ŋanaʔiin, alumēn kē ugof ukak apēn.

²⁷ Balemparul babi aji na a : “Naweek, mēnt ŋdeey ŋnuura ŋi ŋi itepiin du uʔeeh i? Kē hum di di ujaagal uwoon da ba?” ²⁸ Kē ateem baka aji : “Naʔooradaan adoluŋ uko mēnt.”

Kē balemparul bašē hepara aji : “Injal ŋya ŋpēnan wa i?” ²⁹ Kē ateem baka aji : “A-a, nahilan woli nalēb ujaagal kapēnan ŋdeey. ³⁰ Nawutan ŋanaʔa ŋul bti te wal wi kakit ; ʔi wal mēnt dluŋ kaji na bakit : Naduniin napēnan ujaagal natan nado idaaŋ natēr wa ; našē najē ŋdeey nahank du pnkuti.” »

*Uhoñ wi pbuk pmpoʔi na wi uko utajanaan pson
(Marku 4.30-32; Luk 13.18-21)*

³¹ Yetu akak ahoñ na baka aji : «*Pših pi Bați panaam na pbuk pmpoți pi ñaaj ajejuj atepi du uťeehul. ³² Pawoonuñ pmpoți ři mbuk, pařale naća, pajaaj pakak bgof bandemnuñ ři ugoť untepiin ři unkintaar, řkat řadoo ji řabi kado intař ři inah yi ba. »

³³ Yetu akak aťup na baka ři uhoñ aji : « Pših pi Bați panaam na bko bntiinku bi ñaaj ajejuj anaakrën na přon ptum, kę pataaj bti. »

Uko unkayi kę Yetu aji hoñ

(Markuť 4.33-34)

³⁴ Yetu aťup iko yuñ bti pntuk pi bañaaj na uhoñ, aanji řiini na baka bę aanhoñi.

³⁵ Hęnk, ayuuj kę uko wi Naťupar Nařibați ajakuñ udolanaa, aji :

« *Dluñ kahaabęř mntum kahoñ*

dluñ kaťup iko immeeniin undiimaan wi umundu upařaniin. »

Yetu apiban uhoñ wi umbiilu

³⁶ Wal męnt Yetu aduk bañaaj ařę kak katoť ; kę baťařarul bařę bi aji na a : « Pibaan un uhoñ wi umbiilu du uťeeh. » ³⁷ Kę ateem baka aji : « Antepiin řdeey řnuura awoon *Abuk Ñiinť ; ³⁸ uťeeh uwoon umundu ; řdeey řnuura řawoon bañaaj biki Pših pi Bați ; umbiilu uwoon banjaaj baťař Naguuru. ³⁹ Nařoorad anjaaj atepi umbiilu, awoon Untaayi Uweek, kakit kawoon uba umundu kę bakit bařę wo řwanjut. ⁴⁰ Kę jibi bajaaj bajej umbiilu kaya tēr, hęnk di uba umundu ukwohañ ; ⁴¹ *Abuk Ñiinť aluñ kayil řwanjut ři nul, řaluñ kadook bañaaj bti bankdoluñ baloñ bapën ři bgah na bañaaj bti bankdoluñ buťaan ři Pših pi nul. ⁴² řwanjut řafël baka du bdoo banyikuñ maakan : dko męnt dawo na řwooni na udeeb wi pdohrën iñiin. ⁴³ Wal męnt, banwoon baťool ři kęř ki Nařibați baluñ kajeeh ji bnuur du Pših pi Nařibați Ařin baka. Ankaaj ibať itiinki atiinkan! »

Uhoñ wi uwuuru wi bamenuj na wi mlaak mantamuñ preeř

⁴⁴ Yetu akak aji : «*Pših pi Bați pawo ji uwuuru wi ñiinť aloñ awinuñ kę bamen du uťeeh. Akak amen wa ařę ya na mnlilan awaap bka bi nul bti, aya nug uťeeh męnt.

⁴⁵ « Pših pi Bați pakak anaam na nawaap anklaaj mlaak mantamuñ preeř. ⁴⁶ Wi awinuñ ploñ pnuura, aya awaap bka bi nul bti aya anug pa. »

Uhoñ wi bridiya

⁴⁷ Yetu aji na baka : «*Pših pi Bați pakak anaam na bridiya bi bafëluñ du bdęk kę baťij řťęb řtum. ⁴⁸ Wi baťumuñ, baťuh kę bapul ba du pkay ařę řo ajej řannuuriin aťu ři icah ařę fël řanwoon řaanuura. ⁴⁹ Kę hęnk di di ukwoon ři uba umundu : řwanjut řaluñ kabi kapaťęř bawuťaan na banwoon baťool, ⁵⁰ kafël bawuťaan du bdoo banyikuñ maakan : dko męnt dawo na řwooni na udeeb wi pdohrën iñiin. »

⁵¹ Yetu ahepar baťařarul aji : « Nateha iko yi nťupanañ bti i? » Kę bateem aji : « Aa, řtee. » ⁵² Kę ařę ji na baka : « Kę hęnk *najukan Bgah anjukuñ uko wi Pših pi Bați abot aťař uko wi ujakuñ anaam na ajug katoť anjaaj ajejna ři bka bi nul uko uhalu na ujon. »

Bañaaj biki Nataret baanfiyaar Yetu

(Markuť 6.1-6; Luk 4.16-30)

⁵³ Wi Yetu ahoñuñ na baka hañ ařę tool aya. ⁵⁴ Aya du dko di akuřnaaniin ařę jukan bañaaj du *katoť kañehanaani ki baka, kę badoo řnořar aji : « řuñ di di akaanuñ uřal untuña wi? Hum di di ahiluñ ado mlagre mi bti ba? ⁵⁵ I męntan, aanwo abuk naťukan i? Męnt Mariya awoon anin i, kę bi Jakob, Yoteť, Fimoñ na Yuda bawo baťa'ul? ⁵⁶ Kę baat baťa'ul, baanwo bti ři na un i? Kę řuñ di ameenuñ keeri iko yi bti? » ⁵⁷ Kę uko wañ uneenan baka pfiyaara. Kę ařę ji na baka : «*Naťupar Nařibați ři utaakul, na ři katoťul meet řaň di di bañaaj bawoon baanji bamębana bnuura. » ⁵⁸ Yetu aando da mlagre mntum řiki baanfiyaari.

Pkeť pi Yowan Nabattaar

(Markuť 6.14-29; Luk 9.7-9)

¹ Wal mēnt, *Herod nantuŋa i *Galilay atiink kē bakṭiiniyaan uko wi Yetu. ² Aji na balemparul : « Yowan Nabattaar a! Anaṭa ṭi pkeṭ! Ukaaŋ kē aka mnhina mi pdo mlagre! »

³⁻⁴ Herod aṣal haŋ ṭiki abi jej Herodiyana, ahar Filip abuk aṣin anhumuŋ najeb aniim. Kē Yowan aṣē ji na a aanka na pjej Herodiyana kaniim. Herod kē aṣē do kē bamoba, atan na mnkorentu afēl du ukalabuṣ. ⁵ Abi ṇal pfiŋa, aṣē ṭi bañaan ṭiki baṣal aji awo *Naṭupar Naṣibaṭi.

⁶ Kē unuur uloŋ wi Herod akdoon ufettu unkleṣanuŋ unuur wi abukiiŋ, poonu abuk Herodiyana kē aṣē ki ṭi kadun ki bañaan kē ulil Herod, ⁷ kē adoo mehna aji awula uko wi akheparuluŋ. ⁸ Anin awuuka, kē aji na Herod : « Wulaan bkow bi Yowan Nabattaar ṭi praata. » ⁹ Naṣih ajooṭani, pmehna pi nul ṭi kadun ki bañaan biki aduuŋ ufettu paṭu kē ado kē aji baṭija ba. ¹⁰ Ayil wal mēnt baya bafaal Yowan du ukalabuṣ. ¹¹ Baṭij bkow ṭi praata awul poonu, kē aṇooṭ ba anin. ¹² Baṭaṣar Yowan babi ajej puum amoy ; aṣē ya aṭup Yetu.

Yetu ade de'an pntuk pi bañaan

(Markuṭ 6.30-44; Luk 9.10-17; Natanan ṭi Yowan 6.1-14)

¹³ Wi Yetu ameeŋ uko unṭepuŋ, ajej bṭeem aya du dko dangaaŋ ; bañaan wi bamehaŋ me aṣē ṭaṣa, apēnna ṇbeeka apoṣ aya du a. ¹⁴ Wi awaliin ṭi bṭeem aṣē win bañaan batum añaŋa baka akuṭ ajeban bammaakuŋ.

¹⁵ Wi utaakal ubanuŋ, baṭaṣarul babi añaŋa aṣē ji na a : « Unuur udobi yob yob, kē dko di ṇwoon di daṣē gaag, dolan bañaan baya du ṇfēt bahilna banug uko ude. » ¹⁶ Kē Yetu aṣē ṭeem baka aji : « Bayaar we ba? Nawulan baka an bdidi'an bade. » ¹⁷ Kē baṣē ji na a : « Ṇkaha ipoom kañeen na ṇṭēb ṇṭēb. » ¹⁸ Kē aji na baka baṭija ya. ¹⁹ Wi wi aṣaan aji na bañaan baṭo ṭi ujaagal, aṣē jej ipoom kañeen yuŋ na ṇṭēb ṇṭēb, akat keṣ du baṭi, abeeb Naṣibaṭi aṣē kitēṣ ipoom, awul baṭaṣarul kē bawul bañaan.

²⁰ Bañaan bti bade ayok, kē bajejent iko indukiin. Iko mēnt itum kkaar iñeen na ktēb. ²¹ ṭi bandeen bukun, biint bawo iñeen-week ṇyaaṣ iñeen kañeen (5000) aṭu na baaṭ na bapoṭ.

Yetu apoṣ ṭi bdēk duuṭ

(Markuṭ 6.45-52; Yowan 6.15-21)

²² Wi bañaan babahaŋ ba pde, Yetu ado kē baṭaṣarul bapaya ṭi bṭeem ajota kadun, pya umban wundu, ul kē aṣē duka aṭiiṣan bañaan. ²³ Wi adoluŋ kē bañaan baṭiiṣi, apaya du pnkuŋ duuṭ agaag añaŋan Naṣibaṭi. Wi utejan ubanuŋ, kē awoha da ul aloolan. ²⁴ Wal mēnt bṭeem badobi low low pkay, kē ṇmaaron ṇakṣint ṣintan ba ṭiki uyook uunkyook ataŋ na umban wi bakyaan.

²⁵ Kaya uhaan nguk, kē aṣē bi ṭi baka apoṣ poṣ ṭi bdēk. ²⁶ Wi baṭaṣarul bawinuluŋ kē akpoṣ ṭi bdēk, bañoŋar fuṭ aṣē ji : « Ujurte wa » aṣē jun ṇṇajar ṭiki balēnki. ²⁷ ṭi dko mēnt, kē Yetu aṣē ṭiini na baka aji : « Nawutan kahaajala, nji a, nawutan kalēnk. »

²⁸ Piyeer kē aṣē ji na a wal mēnt : « Ajugun, woli iwi a na manjoonan, jakaan mpoṣ ṭi meel mbi du iwi. » ²⁹ Kē Yetu aji na a : « Biini. » Kē Piyeer awala ṭi bṭeem, apoṣ ṭi meel atool pya du Yetu. ³⁰ Kē, wi atiinkuŋ uyook aṣē lēnk, ajun pneej ṭi meel aṣē huuran aji : « Ajugun, buuranaan! » ³¹ ṭi dko mēnt, kē Yetu aṣē tar kañen amēbana aṣē ji na a : « Iwi inwoon iinfiyaar akēṣan, we ukaan kē iwo na ṇṣal ṇṭēb ba? » ³² Wi bapayin ṭi bṭeem kē uyook uṣē ṭañan. ³³ Banwoon ṭi bṭeem banup adēman Yetu aṣē ji : « Na manjoonan, iwo Abuk Naṣibaṭi. »

Yetu ajeban bamaakal du utaak wi bagenateren

(Markuṭ 6.53-56)

³⁴ Wi Yetu na baṭaṣarul bamuuruŋ, aṣē ban du pkay du utaak wi bagenateren. ³⁵ Bañaan biki dko mēnt bayikreṇa aṣē yil kē baṭup ṭi utaak bti aji abii, kē baṣē ṭija bañaan bti bammaakuŋ. ³⁶ Baji bakooṭa kaji na a awut baka baban ṭañ kambiint ki bayeti bi nul, kē bambanuŋ ka bti bajebi.

15

Pjukan pi bantohi bayuday
(Markut 7.1-13)

¹ Ți Țnuur mēnt, *bafaritay na *bajukan Bgah baloȚ bapēnna Yerutalem abi aȚog Yetu așē hepara aji : ² « we ukaaȚ kē baȚașaru baanji baȚaș udolade wi bajon, babaa ji bade bē baanji baȚow iȚen*? »

³ Kē Yetu ateem baka aji : « Kē an, we ukaaȚ kē naanji naȚaș uko wi NașibaȚi ajakuȚ, kașē kaȚaș udolade wi nan ba? ⁴ NașibaȚi aji : “Mēbaan șaaș na naan bnuura” kē “ȚaaȚ ankkaruȚ așin kēme anin, pkeȚ pakwooȚ baluk bi nul.” ✨ ⁵ Kē an, nașē ji woli ȚaaȚ aji na așin kēme anin : “uko wi nhilanuȚ lah kaȚēnknu uwo wi NașibaȚi” ⁶ ahilan keeri kawut pmēban așin na anin. Hēnk di udolade wi nakjukanuȚ uȚuuȚ kē nagar UȚup wi NașibaȚi.

⁷ An balagare, *Itayi *NaȚupar NașibaȚi afaȚ wi aȚupuȚ Ți an aji :

⁸ “Pntaali pi paji padēmanaan na mntum ȚaȚ
kē uhaaș wi pa ușē lowēn.

⁹ BȚeȚan bi baka baanjakēn nin uko uloȚ
iko yi bakjukanuȚ iwo udolade wi baȚaaȚ ȚaȚ.” »

Iko injaaȚ iȚu ȚaaȚ aȚop Ți kēș ki NașibaȚi
(Markut 7.14-23)

¹⁰ Wi wi Yetu akaaȚ adu pntuk pi baȚaaȚ aji na baka : « Natiinkan nabot name! ¹¹ Mēnt uko unjaaȚ uneejna Ți mntum ujaaȚ uȚopan ȚaaȚ Ți kēș ki NașibaȚi, uko unkpēnnuȚ Ți mntum mi nul wa. »

¹² BaȚașarul baȚoga wal mēnt așē ji na a : « Imeha kē *bafaritay badeebaȚ jibi iȚtiiniȚ hēnk i? » ¹³ Kē așē teem baka aji : « Bko bi Paapa anwooȚ du baȚi awooȚ aantēpii baluȚ kalēbana. ¹⁴ Nawutan baka : bawo bakuul bankȚoȚuȚ bakuul. Nakuul aȚoȚle atenȚul nakuul, bukal batēb bti baya jot du bhēr. »

¹⁵ Piyeer ayeenk bȚup așē ji na a : « Pibanun uko wi iȚupuȚ hēnk. » ¹⁶ Kē aji na baka : « An kak, hēnk di nawaaruȚ Țșal te hēnkūȚ? ¹⁷ Naamme kē uko bti unneejuȚ Ți mntum mi ȚaaȚ uji uȚēp du kayiȚ, kapēn du bnȚeeh, ¹⁸ bē uko umpēnuȚ Ți mntum uwoona du uhaaș meet. WuȚ mēntan ujaaȚ uȚopan ȚaaȚ Ți kēș ki NașibaȚi. ¹⁹ Du uhaaș meet di di iko itēnt yi ijaaȚ iwoona : Țșal ȚwuȚaan, bȚiȚar, ppiintȚ na ahar ȚaaȚ kēme ayin ȚaaȚ, pȚuban pi piintȚ, kakiiȚ, ȚȚilan na pȚup buȚaan Ți baȚaaȚ, bkuutar. ²⁰ Iko mēnt ijaaȚ iȚopan ȚaaȚ, kē pde bē iȚȚnow iȚen paanji paȚopan ȚaaȚ†. »

PȚiyaar pi ȚaaȚ anwooȚ aanwo nayuday
(Markut 7.24-30)

²¹ Wi Yetu apēnuȚ da așē ya du Țtaak Ți Tir na FidoȚ ²² Kē ȚaaȚ aloȚ i utaak wi Kanaan anwooȚ du utaak mēnt așē pēn ahuuran aji : « NaweeȚ, *abuk DayiȚ, Țiagi'aan! Untaayi unooran poonu abuk naan maakan. » ²³ Yetu aanteema nin uko uloȚ. BaȚașarul kē bașē Țoga akooȚa aji na a : « Dookana, anooranun na phuuran pi nul. »

²⁴ Kē Yetu ateem aji : « NașibaȚi ayilēn ȚaȚ pa Țkaneel Ți *Itayel ȚanneemuȚ. » ²⁵ Kē ȚaaȚ așē baan aȚup Ți kadun ki Yetu aji na a : « NaweeȚ, biin iȚēnkēn! »

²⁶ Kē aji na a : « Uunuura bajeȚ pde pi bapoȚ bawul Țbuș ȚmpoȚi‡. »

²⁷ Kē ateem aji : « NaweeȚ, ifaȚi, kē Țbuș ȚmpoȚi Țaașē doo ji Țade ituk inkȚotnuȚ du umeeșa wi bajug Ța. »

²⁸ Wi wi Yetu așaaȚ aji na a : « ȚaaȚu, pȚiyaar pi nu padēmi! Uwoon jibi iȚaluȚ! » Wal mēnt kē abukul așē bi jeb jeb.

Yetu ajeban bamaakal batum

* 15:2 Bē baaȚnow iȚen : Bafaritay baji baȚow iȚen kaȚașna udolade wi baka. ✨ 15:4 Ppēn 21.27; 20.12. † 15:20 PaȚopan : Yetu aankȚiiniyaan Ți dko di uko wi pȚiȚ, bafaritay baji baȚow iȚen kaȚașna udolade wi baka. ‡ 15:26 Țbuș ȚmpoȚi : Wal mēnt bayuday baji baji banwooȚ baanwo bayuday bawo Țbuș.

²⁹ Yetu apên da ašë ya umbaŋ wi *bdëk bi Galilay. Apaya du pnkuŋ aŋo. ³⁰ Bañaan batum babi ƚi a, aƚij bankjiinkuŋ, bakuul, banƚakmuŋ, babiiš bƚup, na bamaakal batum kak, abëkan ƚi ihoŋ yi Yetu ; kë ajeban baka. ³¹ Bañaan bañoŋar wi bawinuŋ banwoon baanhil bƚup kë bakƚup, banƚakmuŋ kë bajebi, kë bankjiinkuŋ kë bakpoš bnuura, kë bakuul bakwin. Badëman wal mëntŋ Našibaƚi i *Itrayel.

*Yetu akak ade de'an bañaan batum
(Markuŋ 8.1-10)*

³² Yetu adu baƚašarul wal mëntŋ ašë ji na baka : « Dñaŋa bañaan biki, ŋnuur ŋwajanƚ ŋi ŋi, ŋi bawo i na ŋji kë baanka uko ude. Mënŋal baƚiiš na ubon : bahilan kaya kajot ƚi bgah. » ³³ Kë baƚašarul bašë ji na a : « ƚi dko dangaaguŋ di, ƚuŋ di ŋkkaanuŋ uko de unkhilanuŋ kayokan bañaan batum biki? »

³⁴ Kë aji na baka : « Nawo na ipoom hum? »

Kë bateem aji « Ipoom paaj na kalon na ŋƚëb ŋlon ŋmpoƚi. » ³⁵ Kë Yetu ašë ji na bañaan baŋo ƚi mboš ; ³⁶ ašë jej ipoom paaj na kalon yuŋ na ŋƚëb ŋuŋ, abeeb Našibaƚi, akitëš ya ašë wul baƚašarul, kë bafaš bañaan. ³⁷ Bade bƚi adoo yok. Baƚašar Yetu kë batuman kkaar paaj na ploŋ na iko indukšiiŋ. ³⁸ Bañaan bandeer bawo biinƚ iñeen-week ŋbaakër ŋyaaš iñeen (4000), aƚu na baaƚ na bapoƚ. ³⁹ Wi Yetu adoluŋ bañaan kë baƚiiši, wi wi ašaan apaya ƚi bƚeem aya utaak wi Magadan.

16

*Bafaritay bahepar Yetu uko unkdiiimanuŋ kë awo i Našibaƚi
(Markuŋ 8.11-13; Luk 12.54-56)*

¹ *Bafaritay na *bataduk babi ƚi Yetu wal mëntŋ, ala pƚaawana ašë hepara uko unkdiiimanuŋ kë awo ñaan i Našibaƚi. ² Kë Yetu ašë teem baka aji : « Woli unuŋ uya pjot kë baƚi bajeenki naji naji : “Dko daluŋ kajeer faan.” ³ Kë na nfa kub, baƚi bajënle naji : “Ušubal ušub nƚa.” Naji name uko wi iko yi baƚi ijakuŋ, ašë wo naanhil pyikrën uko wi Našibaƚi akdoluŋ nƚa di. ⁴ An bañaan bawuƚaan biki, nandekuŋ Našibaƚi kafet, nahepar uko unkyuujuŋ kë dwo i Našibaƚi. Naankwin uko ulon umpaƚi na wi Yonat[☆] *Naƚupar Našibaƚi adiimanuŋ. » Wi wi Yetu ašaan aduk baka da, aya na bgahul.

Uko utaajanaani pšon wi bafaritay na bataduk

⁵ Yetu na baƚašarul baya bdëk umbaŋ wundu. Kë baƚašarul bašë ƚilma pƚij ipoom. ⁶ Kë Yetu ašë ji na baka : « Natenan bnuura, nalipariin uko utaajanaani pšon wi *bafaritay na *bataduk. ⁷ Baƚašarul kë bašë ƚiini bukal bukal aji : « Aƚiini haŋ ƚiki ŋënƚij ipoom. »

⁸ Kë Yetu ammeerŋ uko wi bakƚiiniyaanuŋ aji na baka : « An, nanwoon naanfiyaar akëšan, we ukaan kë nakƚiiniyaan pwo naanƚij ipoom ba? ⁹ Naandobi yikrëna te hënkuŋ iko yi nawinuŋ i? Naanleš wi nkitšun ipoom kañeen pa biinƚ iñeen-week-kañeen ŋyaaš iñeen (5000) i? Kë kkaar hum kantumuŋ ipoom ki ki nayaanaanuŋ ba? ¹⁰ Kë wi nkitšun ipoom paaj-na-kalon pa biinƚ iñeen-week-ŋbaakër ŋyaaš iñeen (4000)? Kë kkaar hum kantumuŋ ipoom ki ki nayaanaanuŋ? ¹¹ Kë hum di di nawoon naamme kë mëntiiniyaan ipoom? Dji nalipara uko utaajanaani pšon wi bafaritay na bataduk. »

¹² Baƚašar Yetu bayikrën wal mëntŋ kë aji na baka balipara pjukan pi bafaritay na bataduk, mëntŋ uko utaajanaani pšon wi bajaan badolna ipoom wa.

*Piyeer aji Yetu awoonj Krittü
(Markuŋ 8.27-30; Luk 9.18-21)*

¹³ Yetu aya na baƚašarul du utaak uñnoguŋ ubeeka wi Tetare-Filip ašë hepar baka aji : « Bañaan bašal aji *Abuk Ñiinƚ awo in ba? » ¹⁴ Kë bateem aji : « Balon baji iwo *Yowan Nabattaar ; kë balon baji iwo *Eli Naƚupar Našibaƚi kë balon kak baji iwo Yeremiya këme alon ƚi *baƚupar Našibaƚi bandukiin. »

¹⁵ Kë ašë ji na baka : « Kë ƚi an, ŋji dwo in ba? » ¹⁶ Fimonj Piyeer kë ateema aji : « Iwo *Krittü, Abuk Našibaƚi ajug ubida. » ¹⁷ Kë Yetu ašë ji na a : « Inuurandëni iwi Fimonj abuk

[☆] 16:4 Natenan ƚi Yonat.

Yonat. Mënt ñaaj najën aɕupiinj manjoonan maaj, Paapa anwoonj du baɕi a. ¹⁸ Kë nşë jaku : Iwo Piyeer*, pnduba panjaaj pamëban katoh, iluŋ kamëban bankfiyaarnuŋ. Pkeɕ paankhilan kanaɕ ɕi kadun ki baka. ¹⁹ Dluŋ kawulu iniigsaani yi Baɕi : uko wi ikpokuŋ ɕi mboş uluŋ kapokana du baɕi, kë uko wi ikdinanuŋ ɕi mboş, uluŋ kadinana du baɕi. » ²⁰ Wi wi aşookuŋ baɕaşarul aji na baka bawut kaɕup nin ñaaj kë ul awoonj Krittu.

Yetu aɕup aji aluŋ kakeɕ kabot kanaɕa ɕi pa
(Markuɕ 8.31-33; Luk 9.22-27)

²¹ Unuur mënt wi wi Yetu ajunuŋ pdiiman baɕaşarul kë awo i pya Yerutaalem, kahaj da maakan ɕi iñen yi bantohi, *baɕenjan baweek na *bajukan Bgah. Baluŋ kado bafiŋa, unuur uwajantën aşë naɕa ɕi pkeɕ. ²² Piyeer apula kë bagaagi aşë jun pŋoman na a aji : « Ajugun, dñehan Naşibaɕi abuuranu uko waŋ! Nin ukoolan uunkdolul! »

²³ Kë Yetu aşë wuŋsa aji na Piyeer : « Lowaan, iwi Fatana! Inaɕ ɕi bgah aneenanaan pɕep. Iinji kla uko wi Naşibaɕi aŋaluŋ, iji kla uko wi bañaaj baŋaluŋ. »

²⁴ Kë wi wi Yetu ajakuŋ na baɕaşarul bti : « Woli ñaaj aŋal kaɕaşën, awo kaɕilma uleeful kakuŋa kruɕ ki nul kadinan phaj ji nji kaşë kaɕaşën woli ado akeɕ. ²⁵ Ñaaj anksaluŋ pbuuran ubida wi nul aluŋ kawaaŋ wa ; kë ankuŋ kawaaŋ ubida wi nul pa nji aluŋ kabuuran wa. ²⁶ We uwoonj ñaaj aka pyok pi umundu bti, woli aneemandën uhaaş wi nul? We wi ñaaj ahilanuŋ kawul kabuuranaan uhaaş wi nul. ²⁷ *Abuk Ñiint aban ɕi pbi na mndëm mi Aşin na ŋwanjuɕ ŋi nul. Wal mënt awayëş ñaaj andoli ɕi mnwo mi nul. ²⁸ Dɕupan na manjoonan : baloŋ ɕi banwoonj nɕa ɕi baankkeɕ bë baanwin Abuk Ñiint kë abi ji naşih. »

17

Uleef wi Yetu bti uɕëşaa
(Markuɕ 9.2-13; Luk 9.28-36)

¹ Wi ŋnuur paaj ŋaɕepuŋ kë Yetu aşë jej bi Piyeer na Jakob na Yowan aɕa Jakob aya na baka du pnkuŋ pweek kë bagaagi. ² Uleef wi nul kë uşë ɕëşaa ɕi kadun ki baka : kaara di nul dajeeh ji unuur, kë imişa yi nul ikak afaat feh. ³ ɕi dko mënt, kë baɕaşar Yetu başë win *Moyit na *Eli kë bakɕiini na a.

⁴ Wal mënt kë Piyeer aşë ji na Yetu : « Ajugun, unuura ŋwo ɕi dko di. Injal le katar iloona iwajant: kaloŋ kawo ki nu, kaloŋ ki Moyit, kandukiinj kawo ki Eli. »

⁵ Ahum kaɕiini, kë kanfëluŋ kaloŋ kanknuuruŋ kaşë mara mara abi awun baka, kë pdiim ploŋ paşë penna ɕi ka aji : « Iwi iwoonj abuk naan, dŋalu maakan, dmaganu! Nadoon kaɕiinka! »

⁶ Wi baɕaşar Yetu baɕiinkuŋ pdiim mënt aşë lënk maakan ajot afët kës ɕi mboş. ⁷ Kë Yetu aşë ñog aban baka aşë ji : « Nanaɕiin, nawutan kalënk. » ⁸ Wi bakatuŋ kës, baankak awin nin aloŋ, kë Yetu ɕaŋ awohaŋ da.

⁹ Wi bakwaliinj pnkuŋ, kë Yetu aşë ji na baka : « Nakɕup nin ñaaj aloŋ uko wi nawinuŋ, te wal wi *Abuk Ñiint akluŋ kanaɕa ɕi pkeɕ. »

¹⁰ Baɕaşar Yetu bahepara aji : « we ukaaŋ kë *bajukan Bgah baji Eli awo i kaduna kabi ji *Krittu ado kabi. »

¹¹ Kë ateem baka aji : « Na manjoonan Eli awo i kabi, kakakan iko bti ɕi bgah. ¹² Kë nşë ɕupan, Eli adobi bi, kë baanyikrëna, bahajana, adola jibi baŋaluŋ. Hënk kak di di Abuk Ñiint akluŋ kahaj ɕi iñen yi baka. » ¹³ Wal mënt, kë baɕaşarul başë yikrën kë awo ɕi pɕiiniyaan *Yowan Nabattaar.

Yetu ajeban napoɕ i untaayi ukywëlnuŋ
(Markuɕ 9.14-29; Luk 9.37-43a)

¹⁴ Wi Yetu na bi Piyeer, Jakob na Yowan bakakuŋ du dko di pntuk pi bañaaj pawoonj, kë ñiint aloŋ aşë bi ɕi Yetu aŋup ɕi kadunul aji na a : ¹⁵ « Naweeek, ñagiin abuk naan. Aji jot

* 16:18 Piyeer : Dawoonj pnduba këme plaak.

kako, ahaj maakan : nyaas n̄tum aji jot ti bdoo, uloŋ kak aji jot ti meel. ¹⁶ D̄tija baṭaṣaru k̄e baanhilan ajebana. »

¹⁷ K̄e aṣ̄e teem aji : « Nawo bañaan bawuṭaan, banwoon baanfyaari! Dwo kaṭo na an te lum ba? Dwo kado kamiiran te lum ba? Naṭijaan napoṭ ti. » ¹⁸ K̄e Yetu aṣ̄e l̄ebar na untaayi k̄e up̄en ti napoṭ, k̄e ajeb ti dko m̄ent̄.

¹⁹ Baṭaṣar Yetu bagaag na a aṣ̄e hepara aji : « we ukaan k̄e un, n̄enhilan adook untaayi m̄ent̄? »

²⁰ K̄e ateam baka aji : « Naanfyaar ak̄eṣan. D̄ṭupan na manjoonan, woli naka lah pfiyaar panliun̄ na pbuk pi maaj, najile na pnkuṭ pi : P̄enan ti, pap̄en da. Uunkka nin uko uloŋ wi nawoon naankhinan pdo. ²¹ [K̄e untaayi ut̄ent̄ wun̄, p̄nehan Naṣibaṭi na pyiman ṭañ pahilanun̄ pdook wa.]

Yetu aṭup pkeṭ pi nul uyaas ut̄ebant̄en
(Markuṭ 9.30-32; Luk 9.43b-45)

²² Yetu na baṭaṣarul bawo b̄ti du *Galilay, k̄e aṣ̄e ji na baka : «*Abuk Ñiint̄ abi kawulana du bañaan, ²³ baluṭ kafina, unuur uwajanṭen aṣ̄e naṭa ti pkeṭ. » K̄e baṣ̄e jooṭan maakan.

Yetu na Piyeer baluk daaṣa di Katoh Kaweek ki Naṣibaṭi

²⁴ Yetu na baṭaṣarul baban ubeeka wi Kapernawum. K̄e bakobraar daaṣa di *Katoh Kaweek ki Naṣibaṭi baṣ̄e bi ti Timon̄ Piyeer ahepara aji : « J̄em najukan i nan aji luk daaṣa di Katoh Kaweek ki Naṣibaṭi i? »

²⁵ K̄e ateam baka aji : « Aa. Aji luk da. »

Wi aneejan̄ neej ti katoh k̄e Yetu aṣ̄e ji na a : « Timon̄, we wi iṣaluṭ ti uko wi ba? In awoon kaluk baṣih biki umundu wi daaṣa ba? Babuk baka k̄eme baloṭ bampaṭi. »

²⁶ K̄e ateam aji : « Bañaan bampaṭi baka. »

K̄e Yetu aṣ̄e ji na a : « Babuk baṣih keeri baanwo i kaluk. ²⁷ K̄e un n̄ṣ̄e wo n̄en̄jal p̄t̄ij b̄ṭup. Yaan du bd̄ek, if̄el kabuuṭi, ut̄eb uteek wi ikp̄enanun̄, haab̄eṣan wa m̄ntum : it̄enk pataka da pankk̄eṣun̄ pluk daaṣa di naan na di nu. Jejan pa iya iluk daaṣa di nja bat̄eb. »

18

In ad̄emnuṭ ti an?

(Markuṭ 9.33-37; Luk 9.46-48)

¹ Baṭaṣar Yetu babi ti a wal m̄ent̄ aṣ̄e hepara aji : « In ad̄emnuṭ du *P̄sih pi Baṭi ba? ² K̄e aṣ̄e du napoṭ aloṭ aṭu'a ti ptoof pi baka, ³ aṣ̄e ji : « Na manjoonan d̄ṭupan, woli naankak anaam ji bapoṭ, nin naankneej du P̄sih pi Baṭi. ⁴ Ukaan k̄e ankwoon̄ naweek du P̄sih pi Baṭi awoon̄ ankwalanun̄ uleeful kakak ji napoṭ i. ⁵ K̄e ñaan̄ anyeenkuṭ napoṭ ji i ti katim naan, nji ti uleef naan i i ayeenkuṭ. »

Naṭaafaraan kawuuk bañaan̄ bajuban
(Markuṭ 9.42-48; Luk 17.1-2)

⁶ Yetu akak aji : « Ñaan̄ ankdoluṭ aloṭ ti bapoṭ biki*, banfiyaarnun̄ ajot ti p̄juban, uhokan pa a batana plaak pweek bayoorana du bd̄ek. ⁷ Bañaan̄ banwoon̄ ti umundu bawuṭani ṭiki iko inhinanun̄ kado baka bajuban it̄umi. Iko m̄ent̄ iinhinan kawaan̄a, k̄e ñaan̄ anṣaan̄ aṭij ya aṣ̄e wuṭan!

⁸ « Woli kañen ki nu, k̄eme kahoṭ ki nu iṭu k̄e ikjuban, falan ya if̄el du kalowan. Uhokan iya baṭi na kañen k̄eme kahoṭ kammuk̄siin̄, k̄e di iya infernu du bdoo bawoon̄ baankj̄em̄ṣa na iñen it̄eb na ihoṭ it̄eb. ⁹ K̄e woli pk̄eṣ pi nu paṭu'u k̄e ikjuban, lookṣan pa if̄el du kalowan. Uhokan iya baṭi na pk̄eṣ ploolan, k̄e di baf̄elu du bdoo bi infernu na k̄eṣ kt̄eb.

¹⁰ « Naṭaafaraan kabeeh aloṭ ti bapoṭ biki. Na manjoonan, n̄wan̄jut̄ n̄i baka n̄aji n̄anaṭ wal undoli du kadun ki Paapa anwoon̄ du baṭi. ¹¹ [*Abuk Ñiint̄ abi bi pbuuran bambiin̄ aneem.] »

* 18:6 Bapoṭ biki : Yetu aṭiiniyaan̄ ti banfiyaarnun̄, bukal bakakuṭ ji bapoṭ.

Uhoñ wi unkaneel unneemuñ
(Luk 15.3-7)

¹² Yetu ahoñ aji : « we wi naşalun ƚi uko wi ba? Woli ñaan alon aka ñkaneel iñeen-week kë ulon uşë neem, aankduk ñkaneel ñandukiin du pnkuñ kaya pla uloolan unneemuñ i? ¹³ Dƚupan, woli awin wa, aji lilandër unkaneel uloolan wun kapel ñandukiin ñanwoon ñaanneemi. ¹⁴ Kë hënk kak di di Aşinan anwoon baƚi awoon aanjal alon ƚi bampoƚi biki aneem. »

Pmiir atëntul

¹⁵ Yetu aji kak : « Woli atëntu anfiyaaruñ ajubanu, yaan iwina, iƚiini na a, an batëb ƚañ. Woli atiinku, këme kë ika'a. ¹⁶ Kë woli aandi ptiinku, duun ñaan alon këme batëb, nahilna nado jibi *Ulibra wi Naşibaƚi ujakun: *naboman uko bti ƚi kadun ki bamaar batëb këme bawajanƚ.* ¹⁷ Akak le wo aandi ptiink baka, kƚup pntuk pi banfiyaaruñ ; woli apok ptiink baka, jejana ji ñaan anwoon aanfiyaar Naşibaƚi këme ji nakobraar daaşa†. ¹⁸ Dƚupan, na manjoonan : iko bti yi nakpokuñ ƚi mboş ilun kapokana du baƚi, kë iko bti yi nakdinarun ƚi mboş ilun kadinana du baƚi.

¹⁹ « Na manjoonan dkak aƚupan, woli bañaan batëb ƚi an ƚi mboş batiinkar añehan uko ulon wi başalun, Paapa anwoon du baƚi ado wa pa baka. ²⁰ Aa, dko di bañaan batëb këme bawajanƚ bayitun ƚi katim naan, dji kawo ƚi ptoof pi baka. »

Nadoon kamiir batëntan

²¹ Fimon Piyeer añog Yetu wal mënt aşë hepara aji : « Ajugun, ñyaaş hum ñi ñi nwoon kamiir atënt naan woli ajubanaan? Dwo kamiir te ñyaaş paaj na ulon i? »

²² Kë Yetu ateema aji : « A-a, mënkjaku ñyaaş paaj na ulon ƚañ, ñyaaş ñi iwoon i kamiira ñawo kaban iñeen-paaj-na-ulon (70) ñyaaş paaj-na-ulon.

²³ « Hënk di *Pşih pi Baƚi pawoon: pawo ji uko wi naşih anjalun pten jibi balemparul badolun na itaka yi nul. ²⁴ Ajun pten, kë başë ƚija alon anƚeeƚulun itaka intumuñ pƚum pañ. ²⁵ Niint mënt aanka uko uluki itaka mënt ; kë naşih aşë ji bawaapa ul na aharul, na babukul na iko bti yi akaan, bahilna bakakan uko wi aƚeeƚun. ²⁶ Nalemparul un kë aşë ñup ƚi kadun ki naşih aji na a : “Miiraan, dluñ kaluku ya bti!” ²⁷ Naşih añagi'a aşë wutara itaka yi aƚeeƚulun awuta kë ayaa.

²⁸ « Nalemp mënt apën aşë yit na atëntul alon i bawoon ƚi ulemp anƚeeƚulun ktaka kntiinku. Atiika adoo kak i pfiiklëna aşë jaka : “Lukaan uko wi iƚeeƚun!” ²⁹ Atëntul kë anup akooƚa aji na a : “Miiraan, dluñ kaluku!” ³⁰ Kë undu aşë pok, ado kë bawata ukalabuş ayoonkna alun aluk uko wi aƚeeƚun. ³¹ Wi balemp bandukiin bawinun uko unƚepun, bajooƚan maakan aşë ya akakalëş wa bti naşih.

³² « Kë naşih ado kë baƚija nalemp mënt aşë ji na a : “Iwi nalemp nawuƚan i! Dwutaru itaka bti yi iƚeeƚun ƚiki ikooƚën aji ndo hañ ; ³³ iwo i lah kak kañaga atëntu jibi ñji ñagi'iin.” ³⁴ Adeebaƚ maakan aşë wula banjaan bahajan bañaan te wi akluñ kaluk uko bti wi aƚeeƚun. »

³⁵ Kë Yetu aşë kak aji : « Hënk di di Paapa anwoon du baƚi akluñ kado andoli ƚi an, woli naammiir batëntan na manjoonan ƚi iƚëb yi nan. »

19

Yetu aƚiiniyaan uko wi bniim
(Marku 10.1-12)

¹ Wi Yetu aƚupun iko yan aba, aşë pën ƚi utaak wi *Galilay aya umbañ wi *Yuda unwoon du plut pi *Yordan. ² Bañaan batum baƚaşa da kë abot ajeban bamaakal.

³ *Bafaritay balon bañal pƚaawana, aşë ñoga ahepara aji : « Bgah bi nun badinan ñaan abubara adook aharul ƚi bniim i? »

☆ 18:16 Pleşan 19.15. † 18:17 Bakobraar daaşa : Bayuday bajej baka ji bado buƚaan banwoon baanwo biki pntaali pi Naşibaƚi.

⁴ Kë Yetu ateem baka aji : « Naanleyiir uko wi Ulibra wi Naşibaţi ujakuŋ i kë du ujuni Naşibaţi apaş bañaanŋ kë bawo ñiintŋ na ñaaţ[☆] » ⁵ aşë ji : « “Way ukaanŋ kë ñiintŋ akluŋ kaduk aşin na anin kawo na aharul, bakak ñaaŋ aloolan.”[☆] » ⁶ Hënk, baankak awo bañaanŋ batëb, bawo ñaaŋ aloolan. Ñaaŋ awutan keeri kagar uko wi Naşibaţi anaakrënuŋ. »

⁷ Bafaritay bahepara aji : « Keeri we ukaanŋ kë *Moyit aji ñaaŋ awo i kapiit ñaaţ kakaarta kankyuujunŋ kë bniim babaa, kabaa kadooka? »

⁸ Kë ateem aji : « Mndënëm mi ŋhaaş ŋi nan manţuuŋ kë Moyit adinanan uko mëntŋ. Kë uşë wo uunwo haŋ du ujuni. ⁹ Dţupan, woli ñaaŋ adook aharul anwoonŋ aampiintŋ na ñaaŋ alonŋ nampaţi, aşë niim alonŋ, ajuban pjuban pi piintŋ. »

¹⁰ Baţaşarul bajaka aji : « Woli hënk di uwoonŋ kawo pa ñiintŋ na aharul, uhokan pwut bniim. »

¹¹ Kë Yetu ateem baka aji : « Mëntŋ bañaanŋ bti bahilanuŋ kadinan pjukan pi mëntŋ, biki Naşibaţi aţenuŋ kë bahilani ţaŋ bahilanuŋ. ¹² Iko itum ihinan kaneenan biintŋ baniim : balonŋ baanhilan bniim ţiki babuka buka haŋ, balonŋ ţiki bakaş baka, balonŋ kak pşih pi Baţi paji paţu baanji baniim. Ñaaŋ anhinanuŋ pte uko wi, ateen wa! »

Yetu ayeenk bapoţ bnuura

(Markuţ 10.13-16; Luk 18.15-17)

¹³ Bañaanŋ baţij Yetu bapoţ pa apaf baka iñen, abot aňehandër baka, kë baţaşarul başë ŋoman na baka. ¹⁴ Kë Yetu aşë ji : « Nawutan bapoţ babi ţi nji, nakneenan baka, ţiki *Pşih pi Baţi pawo pi banwoonŋ ji baka. » ¹⁵ Wi wi aşaanŋ apaf baka iñen aşë ya na bgahul.

Yetu na ñiintŋ nayok

(Markuţ 10.17-31; Luk 18.18-30)

¹⁶ Ñiintŋ alonŋ abi aňog Yetu aşë hepara aji : « Najukan, we wi nwoonŋ kado unuura kakaana ubida wi mnţo? »

¹⁷ Kë ateema aji : « we ukaanŋ kë ikheparaan uko unuura wi ñaaŋ awoonŋ i kado? Aloolan ţaŋ annuuriinŋ, Naşibaţi a. Woli iŋal kayeenk ubida wi mnţo kdo kado uko wi Bgah bajakuŋ. »

¹⁸ Kë akak ahepara aji : « Iko ihonŋ? »

Kë ateema aji : « Iinkfiŋ ñaaŋ, iinkpiintŋ na ahar ñaaŋ këme ayin ñaaŋ, iinkkiiŋ, wutan katapar ñaaŋ uko wi awoonŋ aando, ¹⁹ mëbaan şaaş na naan bnuura, ŋalan atëntu jibi iŋaluŋ uleefu. »

²⁰ Kë naţaşu uŋ ateema aji : « Iko mëntŋ bti ddo ya. We wi nkaanŋ aduka pdo? »

²¹ Kë Yetu aji na a : « Woli iŋal kawo ñaaŋ anjaanŋ ado uko bti unliluŋ Naşibaţi, kya, kawaap iko yi ikaanŋ bti kaşë jej itaka mëntŋ kaţen bajuuk, kka pyok du baţi. Wal mëntŋ kşë bi kaţaşën. » ²² Wi naţaşu uŋ atiinkuŋ uko mëntŋ, aşë ya na pjooţan, ţiki ayok maakan.

²³ Wi wi Yetu aşaanŋ aji na baţaşarul : « Dţupan na manjoonan pneeŋ du *Pşih pi Baţi patam nayok maakan. ²⁴ Aa, dţupan kak uko wi : Uyoŋ apel pa untaam wi pnkunkaali uneeŋ ţi bhër bi kaguja kë di nayok aneeŋ du Pşih pi Baţi. »

²⁵ Wi baţaşarul batiinkuŋ uko waŋ baňonar fuţ aşë ji : « Kë in ahilanuŋ keeri kabuur? »

²⁶ Kë Yetu aşë jaban baka kęş aşë ji : « Bañaanŋ bajën baanhilan pbuuran ŋleef ŋi baka, kë Naşibaţi aşë wo aambiina biişna nin uko ulonŋ. »

²⁷ Piyeer aji na a wal mëntŋ : « Tenan, ŋduk iko bti aţaşu. We wi ŋkluŋ kayeenk ba? »

²⁸ Kë Yetu aji na baka : « Dţupan na manjoonan : woli umundu uhalu ubii, kë *Abuk Ñiintŋ aneejan pşih na mndëm, an baţaşaraan iñeen na batëb nanţaşunuŋ nakak aţo na nji kaşih, kawayëş kntaali iñeen na ktëb ki Itrayel. ²⁹ Kë biki katim naan kaţuuŋ kë baduk itoh yi baka, këme bubuk başin baka, başin baka, banin baka, bubuk baka, ŋţeeh ŋi baka, baluŋ kayeenk uko wi badukuŋ ŋyaaş iñeen-week kaşë kayeenk ubida wi mnţo. ³⁰ Kë batum banwoonŋ hënkunŋ bateek baluŋ kawo babaaňsaani, batum banwoonŋ babaaňsaani baluŋ kawo bateek. »

☆ 19:4 Ujuni 1.27. ☆ 19:5 Ujuni 2.24.

20

Uhoñ wi bajaar biki baduun ulemp

¹ Yetu akak aji ti uko warj: «*Pših pi Našibați pawo wo ji uko wi ajug uťeeh ampėnuj na nfa kub ala balemp pa uťeeh wi nul. ² Atiinkar na balemp aji aluk baka itaka inliņuj na baluk bi unuur ašė do baka kė baya uťeeh. ³ Aťo ado uko ji ņwoori ņwajanť apėn awin balemp baloņ kė bawo du bayiti baanka uko udo, ⁴ kė ašė ji na baka : “An kak, nayaan uťeeh ; dlukan bnuura.” ⁵ Kė bayaa.

« Ajug uťeeh apėn na mnde ilant, akak apėn na pnak awin baloņ, akak ado jibi adoluņ na bukundi. ⁶ Wi unuur uťeehiņ, akak apėn awin balemp baloņ kė banať da ašė hepar baka aji : “we ukaaņ kė nawo ti, unuur bti bė naankdo uko uloņ”? ⁷ Kė bateem aji nin aloņ aanjej jej baka ulemp.

« Kė aji na baka : “An kak, nayaan uťeeh.”

⁸ « Wi utaakal ubanuņ, ajug uťeeh kė ašė ji na namali i nul : “Duun balemp iwul andoli baluk bi nul, ijunna bambaañsaanuņ pbi išė ido kaya te du bateek.”

⁹ « Biki bajejuņ ti uťeeha unuur kė babii, ayeenk andoli baluk bi unuur upėb. ¹⁰ Bateek babi kak ašė šal aji bayeenk baluk bampeluņ bi bambaañsaanuņ pbi, kė bašė wula baka andoli baluk bi unuur. ¹¹ Wi bakyeenuņ itaka ašė ņoman ti uko wi ajug uťeeh adoluņ ¹² aji : “Bambaañsaanuņ pbi balempa uwoori uloolan, kė išė luk baka aliņan na un, ņlempuņ unuur bti ti bnuur.”

¹³ « Kė Ajug uťeeh ašė teem aloņ ti baka aji : “Nanoh, mėndolu nin buťaan bloņ: Mėntť itaka yi, yi ņtiinkaruņ i? ¹⁴ Jejan uko wi ņtiinkaruņ, iya na bgahu. Ulilėn lil kė nwul ambaañsaanuņ pbi uko unliņuj na wi nwuliņ. ¹⁵ Mėnka na pdo uko unliłnuņ na bka bi naan i? Kėme iwo i kadeebať ņiki djoob bkow?” »

¹⁶ Yetu akak aji : « Kė hėnk di di banwooņ babaañsaani bakluņ kawo bateek, bateek bašė bawo bambaañsaani. »

Uyaaš uwajanťėn wi Yetu akťupuņ pkeťul na pnaťa pi nul ti pkeť

(Markuť 10.32-34; Luk 18.31-34)

¹⁷ Yetu aya Yerutalem ašė du baťašarul ińeen na batėb kė bagaagi, ašė tiini na baka wi bawooņ ti bgah aji : ¹⁸ « Natenan, ņya Yerutalem, kė bašė luņ kawul *Abuk ņiintť *baťejan baweek na *bajukan Bgah. Baluņ kaji aduknaanaa, pduknaana pi pkeť. ¹⁹ Bawula banwooņ baanwo bayuday bahilna babeņa, bakoba na itintėl, bapaņa ti krut. Unuur uwajanťėn ašė naťa ti pkeť. »

²⁰ Wal mėntť kė anin bubuk Tebede ašė bi ańoga, ul na babukul, aņup ti kadunul pa phepara uko uloņ. ²¹ Kė Yetu ašė ji na a : « we wi iņaluņ ba? »

Kė aji na a : « Dolan bubuk naan batėb biki baluņ baťo aloņ ti kadeenu ki nu, aloņ ti kamayu, woli iluņ aťo aših. »

²² Yetu ateema aji : « Naamme uko wi nakńehanaanuņ. Nahinan kadaan ti pnkalame pi nji kayaaņ kadaan, kahaj ji nji i?

Kė bateema aji : « ņhinani. »

²³ Kė Yetu ašė ji na baka : « Aa, naluņ kadaan ti pnkalame pi naan ; kė uko unwooņ wi pťo ti kańen naan kadeenu na kamayu, mėntť nji dwooņ kadat banwooņ biki pťo da, biki Paapa ajakuņ aji bawo biki kaťo da, bukal bakluņ kaťo da. »

²⁴ Wi baťašarul ińeen bandukiņ batiinkuņ uko warj, ašė deebaťėr batėb bukundi. ²⁵ Wi wi Yetu ašaņ aťiini na baka bukal bti aji : « Nawin jibi baših biki ņťaak bajaaj bayuuņ mndėm mi baka, baweek biki ņťaak kaņoonkna bańaaņ. ²⁶ Uunwo kawo haņ pa an. Aņaluņ pwo naweek ti an awo i kawo nalempar batėntťul. ²⁷ Kė woli ņaaņ aņal pwo nateek ti an, awalaan bkowul ado kalempar batėntťul. ²⁸ Kė hėnk, *Abuk ņiintť aambi bi pa bado kalempara, abi pdo kalempar bańaaņ kabot kawul ubida wi nul, uwo baluk bankbuuranuņ bańaaņ batum maakan.

Bakuul batėb biki Yetu ajebanuņ

(Markuť 10.46-52; Luk 18.35-43)

²⁹ Yetu na bařaşarul bapën ři ubeeka wi Yeriko, kë bařaañ batum bařë řařa. ³⁰ Bakuul batëb bařo wal mënř ři kabañ ki bgah, kë wi batiinkuñ kë Yetu aķřepuñ ařë huuran aji : « Naweek, *Abuk Dayiř, řaği'un! »

³¹ Kë bařaañ batum banwoon da bawo ři pñoman na baka aji bayomp, kë bařë huuranaara huuran maakan aji : « Naweek, Abuk Dayiř, řaği'un! »

³² Yetu anař adu baka ařë ji : « We wi nařaluñ ndolan ba? »

³³ Kë bateema aji : « Naweek, dolan řdo kawin! »

³⁴ Añaga baka ařë ban baka këř kë bakak awin ři dko mënř, ařë řařa na bgah.

21

Uneej Yetu ři Yerutalem

(Markuř 11.1-11; Luk 19.28-40; natenan ři Yowan 12.12-19)

¹ Yetu na bařaşarul bañog Yerutalem aten ubeeka wi Betfage du umbañ wi Pnkuñ pi Mnoliwera*. Kë ařë yil bařaşarul batëb, ² aji na baka : « Nayaan du ufëř unwoon ři kadunan ; uneejaran neej nawin batan ubuuru na ubuk wa ; nafënřan řa nařijën. ³ Woli baheparan uko unkayi, nateem kaji Ajugun anuma řa. ři dko mënř bawutan naya na řa.

⁴ Uko mënř uwoo, uko wi Nařupar Nařibaři abiiñ ařup uhilna udolana :

⁵ “Najakan na ubeeka wi *Fiyoy

Nařih i nu abi ři iwi ;

awalan bkowul, adapa ubuuru,

na ubuuru umpoři, ubuk unřaam ulempni”✠

⁶ Bařaşar Yetu baya, ado jibi ajakuñ na baka, ⁷ ařij ubuuru na ubuk wa. Wi wi bařaañ ajeji imiřa yi baka agur ři řa kë Yetu ařë paya. ⁸ Bařaañ batum maakan bawo ři bgah wal mënř, ajeji yeti yi baka ařeef ři bgah ; kë baloñ batib inah yi mnko ařeef. ⁹ Bařaañ batum bankpořuñ ři kadunul na bankřařuluñ bahuuran aji :

« Hořana, † iwi *Abuk Dayiř

Bnuura nuura ři ankmbiiñ ři katim ki Ajugun

Hořana! Nařibaři adëm du baři duuř! »✠

¹⁰ Wi Yetu aneejuñ ři Yerutalem, bařaañ biki ubeeka bti bañoñar fuř ařë hepar aji : « I abaa wo wo ahoñ ba? »

¹¹ Kë bařaañ bařë řeem aji : « Yetu Nařupar Nařibaři a, awo i Nataret du Galilay. »

Yetu na bawaap du Katoh Kaweek ki Nařibaři

(Markuř 11.15-19; Luk 19.45-48; natenan ři Yowan 2.13-22)

¹² Yetu aya neej du *Katoh Kaweek ki Nařibaři ařë jun pdook bawaap na banknuguñ bti banwoon da. Awat řmeeřa ři bařëlëř itaka, na řiř yi bawaap řbalab. ¹³ Wi wi ařaañ aji na baka : « Nařibaři ařup ři Ulibra wi nul aji : “Katoh naan kaluñ kadu'ana *katoh kañehanaani”✠ kë an, nařë kakan ka dko dmennaani di bakiiñ! »✠

¹⁴ Bakuul baloñ na banknjiinkuñ babi aňoga da, kë ajeban baka. ¹⁵ *Bařeñan baweek na *bajukan Bgah bawin iko iňoñarënaan yi adoluñ abot ařiink bapoř kë bakhuuran du Katoh Kaweek ki Nařibaři aji : « Hořana, iwi *Abuk Dayiř » ařë deebař. ¹⁶ Bajaka wal mënř : « İřiink uko wi bapoř biki bakjakuñ i? »

Kë Yetu aji na baka : « Dřiink bnuura di ; naambaañ kaleyiira ři Ulibra wi Nařibaři dko danjakuñ :

“İdo kë bapoř bampoři

na bambaañ abuka buka

kë bakdëmanu.” »✠

¹⁷ Yetu aduk baka řuñ, apën ři ubeeka, aya Betani di ayaañ afërna.

* 21:1 Pnkuñ pi Mnoliwera : “Mont des Oliviers, Monti de Oliveira, Mount of Olives.” ✠ 21:5 Fakariya 9.9. † 21:9 Hořana ři uheberë dawo « Buuran » ařë bi kak uřup unjaañ udëmanaan Nařibaři. ✠ 21:9 Kañaaam 118.26. ✠ 21:13 İřayi 56.7. ✠ 21:13 Yeremiya 7.11. ✠ 21:16 Kañaaam 8.2.

Bko bi Yetu afëpuj
(Markut 11.12-14,20-24)

¹⁸ Na nfa, wi Yetu akkakuñ ubeeka wi Yerutalem, kë ubon uşë de a. ¹⁹ Awin bko bloñ bi bajaan bado bfig ti kabañ ki bgah, abi aňog ba, aşë ðenka itoh toh. Aji wal mënt na bko buñ: « Nin iinkak abuk! » Ti dko mënt, kë bko babi kay kay. ²⁰ Başaşarul bawin uko mënt aşë ñojar maakan. Bahepar Yetu aji : « hum di di bko bi bahilun akay hënk ti dko mënt? »

²¹ Kë Yetu ateem baka aji : « Dþupan, manjoonan ma, woli nahaþ Naşibaþi abot awo naanka nşal nteb, mënjakan nahil pdo bfig bi bakay, nadoo hilan kaji na pnkuñ pi : “Pënan ti, iya ijot du bdëk,” uko mënt udolana. ²² Woli nahaþi, uko bti wi nañehanun Naşibaþi, adolan wa. »

In aþuun Yetu pdo iko yi akdolun
(Markut 11.27-33; Luk 20.1-8)

²³ Yetu aneej du *Katoñ Kaweek ki Naşibaþi aşë jun pjukan. Wal mënt kë *baþejan baweek na *bantohi bayuday başë bi aňoga ahepara aji : « Mnhina mnhoñ mi mi ikdolun iko yi ba? In ajakiñ kë ihilan kado ya? »

²⁴ Kë Yetu aşë teem baka aji : « Nji kak, dñal kaheparan uko uloolan þañ ; woli nateemën, kaşë þupan wal mënt mnhina mi nji kadolni iko yi. ²⁵ In ayilun *Yowan pbattaar ba? Naşibaþi a, këme bañaan baka? »

Kë başë wo ti plaþar ti ptoof pi baka aji : « Woli nteem aji Naşibaþi ayilulun, aheparan uko unkaan kë nñenfiyaara? ²⁶ Kë woli nteema aji bañaan bayilulun, nwo i kaþi bañaan bti babi banaþara'un, þiki bafiyaar kë Yowan awo Naþupar Naşibaþi. »

²⁷ Bateem Yetu wal mënt aji baamme anyilulun. Kë aşë ji na baka : « Nji kak mënkþupan mnhina mi nji kadolnun iko yi. »

Uhoñ wi ajug katoñ na babukul batëb

²⁸ Yetu akak aji na baka : « Kë we wi naşalun ti uko wi? Niiñt aloñ abi ka bapoþ batëb. Aþiini na nateek aji na a : “Abuk naan, yaan ilemp nþa du uþeeh.” ²⁹ Kë abukul un ateema aji : “A-a, mënkya ;” aþo aban þun aşal, anaþa aya uþeeh. ³⁰ Aşin baka akak aþiini na natëbantën. Kë ateem aji : “Aa, Paap dya” aşë bi wo aanya. ³¹ Ahoñ ti batëb bukuñ adolun uko wi aşin baka aňalun? »

Kë bateem aji : « Nateek. »

Kë Yetu aşë ji na baka wal mënt: « Dþupan, manjoonan ma, bakobraar daaşa na baat baþuunk babanan uteek du *Pşih pi Naşibaþi. ³² Hënk di uwoon, *Yowan Nabattaar abi ti adiimanan bgah btool kë naanfiyaara ; kë bakobraar daaşa na baat baþuunk kë başë fiyaara. Kë wi nadoon awin uko mënt naanþëlşa þëlëş nhaaş ni nan afiyaara. »

Uhoñ wi balemp biki uwoorta
(Markut 12.1-12; Luk 20.9-19)

³³ Yetu akak ahoñ aji : « Nakaan natiink uhoñ wi : Niiñt aloñ abi tepi uwoorta wi mnko manjaan mandolna ubiñu, aşë biig wa afooyan. Ajip bhër ado dko dpooñni, abot akiin bliit bi mnlak bkuunþaan pa bayen, aşë dukar wa bañaan balon pa badoki bapooñle bawula kafah ki nul, aşë ya bayaaş. ³⁴ Wal wi upooñ ubanun, kë aşë yil balemparul du bañaan banwoon du uwoorta pa pyeenk kafah ki nul. ³⁵ Bañaan mënt bamob balemparul, akob aloñ, afiñ natëbantën, akak atap nawajantën mnlak afiña. ³⁶ Ajug uwoorta akak ayil balemparul balon, bantumun apel bateek, kë bañaan banwoon du uwoorta badola baka ji bateek. ³⁷ Kë abaañsaan ayil abukul, aşal aji : “Baya kakali abuk naan.” ³⁸ Kë wi biki adukarun uwoorta bawinun abukul, aşë laþar aji : “I, akdukiñ na iko yi aşin. Najoh nfiña, nşë nduka na ya!” ³⁹ Bamoba, apënan ti uwoorta afiñ. »

⁴⁰ Kë Yetu aşë hepar baka aji : « Kë we wi ajug uwoorta akeeri bi kado bañaan mënt wi akbiñ? »

⁴¹ Kë bateema aji : « Pfiñ pi akfiñun bañaan bawuþaan biki uwoorta mënt pawuþ. Ajeñ uwoorta kawul balon, bankwululun kafah ki nul upooñ ubanle. »

⁴² Yetu aji na baka wal mēnt: « Naambaaj kaleyiira uko umpiituj ʒi Ulibra wi Naʒibaʒi i?

“Pnduba pi baniw bapokuj
pakakuj amēban katoh
uko mēnt uwo udo wi Ajugun

unuura abot awo uñonarēnaan ʒi kēʒ ki nun.” »[☆]

⁴³ Yetu akak aji na baka : « Ukaaj kē nji kaʒupan : Naʒibaʒi aluj kajej *Pʒih pi nul kawul pa bañaaj baloʒ bankdoluʒ uko unnuuriij ʒi kēʒ ki Naʒibaʒi. ⁴⁴ Naaj ankjotuj ʒi pnduba mēnt, akita, kē ñaaj i pakjotnuʒ, panantēla. »

⁴⁵ *Baʒejan baweek na bafaritay bayikrēn kē bukal bakaaj kē Yetu akhoñ haʒ. ⁴⁶ Bado na pmoba wal mēnt aʒē ʒi bañaaj banʒaluʒ aji Yetu awo *Naʒupar Naʒibaʒi.

22

Uhoñ wi bampokuj pbi pyoban

(Luk 14.15-24)

¹ Yetu akak ahoñ na baka aji : « ² *Pʒih pi Baʒi panaam ji uko wi naʒih anduuj bañaaj pyoban ʒi bniim bi abukul. ³ Ayil balemparul pa baya badu biki aduuj pyoban kē baʒē wo baajaal pbi. ⁴ Kē akak ayil baloʒ aji na baka : “Najakan na biki nduuj pyoban kē djuʒ pde, afiʒ ŋgit ŋkaʒ ŋi naan na ŋntaam ŋannuurnaaniij ʒi ŋi naan, iko bti ibēkani, babi ʒi dko di bniim.”

⁵ « Kē biki baduuj baʒē wo baando ʒo ʒo aten uko mēnt, andoli atool kaya pdo kanuma ki nul : baloʒ baya ŋteeh, baloʒ pjula. ⁶ Kē bandukiij bamob balempar naʒih, ahajan baka afiʒ. ⁷ Naʒih adeebaʒi, aʒē do bangoli biki nul kē bafiʒ balat mēnt abot atēr ubeeka wi baka. ⁸ Wi wi aʒaaj aji na balemparul : “Pde pabaa kē biki mbiij adu pyoban baʒē wo baantaaj na pde pa. ⁹ Nayaan du ŋpaʒ bgah nadu bañaaj bti biki nakwinuʒ.” ¹⁰ Kē balemparul baya ʒi igah, adu biki bawinuʒ bti, bawuʒaan na banuura, kē dko di bniim datumi.

¹¹ « Naʒih aneej wal mēnt pten bambiij pyoban aʒē win da ñiinj alon anwoon aanwoh imiʒa yi ufettu. ¹² Kē aʒē ji na a : “Nanoh, hum di di idoluʒ adoo neej ʒi, bē iinwoh imiʒa yi ufettu ba”? Kē uʒ mēnt ayompi. ¹³ Naʒih kē aʒē ji na balemparul : “Natanana ihoʒ na iñen nafēla bdig du bdēm, dul di akyaaj kawooni kabot kadeebaʒ kadohrēn.” » ¹⁴ Kē Yetu aʒē akak aji : « Bañaaj batum badu'anaa kē bantiinku bakdataniij. »

Pluk Fetar daaʒa

(Markuʒ 12.13-17; Luk 20.20-26)

¹⁵ Wi uko mēnt uʒepuj, *bafaritay baya ayitiir wal mēnt katen jibi bakdoli pa pʒaawan Yetu ʒi bʒup. ¹⁶ Wi wi bayiluʒ baʒaʒar baka baloʒ na baloʒ biki *Herod kē baji na a : « Najukan, ŋme kē iwo ñaaj i manjoonan, abot aji kjukan bgah bi Naʒibaʒi na manjoonan. Iinji kʒi nin ñaaj ʒiki iinji kten uko wi ñaaj awoon. ¹⁷ ʒupun keeri, we wi iʒaluʒ? ŋwo i kaluk *Fetar naʒih daaʒa kēme ŋenwo i kaluka da? »

¹⁸ Kē Yetu ammeer ŋʒal ŋwuʒaan ŋi baka aʒē teem baka aji : « An balagare! We ukaaj kē nakdo na pʒaawanaan ba? ¹⁹ Nadiimanaan pataka pi najaaj nalukna daaʒa. »

Kē badiimana pa, ²⁰ kē aʒē ji na baka : « Kaara di in dawoon ʒi pa? Kē katim ki in kawoon ʒi pa? »

Kē bateem ²¹ aji : « Fetar a. »

Wi wi aʒaaj aji na baka : « Nakeerin nakakan Fetar uko unwoon wi Fetar, naʒē nakakan Naʒibaʒi uko unwoon wi Naʒibaʒi. » ²² Wi ajakuʒ haʒ kē baʒē ñonjar fuʒ aduka, aya.

Pnaʒa ʒi pkeʒ

(Markuʒ 12.18-27; Luk 20.27-40)

²³ Unuur mēnt, *bataduk baloʒ babi añog Yetu – bukal bajaaj baji pnaʒa ʒi pkeʒ paanwoo – ²⁴ aʒē ji na a : « Najukan, *Moyit apiit pa un aji : “Woli ñaaj akeʒ bē aanka

[☆] 21:42 Kañaam 118.22-23.

napoŕ, abuk aŕin awo kayeenk aharul, kahilna kabukara bapoŕ.”²⁵ Kë uŕë bi ka ŕi un biinŕ paaj na aloŕ banŕaaruj. Nateek aniim ñaaŕ aŕë waanŕa bë aambuki, adukar abuk aŕin aharul.²⁶ Kë natëbantën akak akeŕ aduk ñaaŕ bë aambuki, kë uwoha haŕ pa nawajanŕën kak, awoha haŕ pa bukal paaj na aloŕ bti.²⁷ Wi bukal bti bakeŕuj, kë ñaaŕ akak akeŕ.²⁸ Kë hënkuŕ woli bañaanŕ baluŕ anaŕa ŕi pkeŕ, in akwoonŕ ayin ñaaŕ mëntŕ, wi bukal paaj na aloŕ bti baniimuluŕ? »

²⁹ Kë Yetu aŕë teem baka aji : « Naneemi, naamme Ulibra wi Naŕibaŕi abot awo naamme mnhina mi nul.³⁰ Hënkuŕ di uwoonŕ, woli bañaanŕ baluŕ anaŕa ŕi pkeŕ, biinŕ baankniim, kë baaŕ baankniima, baluŕ kawo ji ŕwanjuŕ du baŕi.³¹ Kë ŕi uko wi pnaŕa ŕi pkeŕ, naambaanŕ kaleyiira uko wi Naŕibaŕi ajakuŕ i? Aji :³² “Dwo Naŕibaŕi i Abraham, i Itaak, na i Jakob.” »[✠]

Yetu akak aji na baka : « Naŕibaŕi awo i bañaanŕ bajeb, aanwo i bankeŕuj. »³³ Bañaanŕ bankŕiinkuluŕ bti bañoŕar ŕi pjukan pi nul.

Uko undëmnunŕ ŕi iko yi bgah bajakuŕ

(Markuŕ 12.28-34; Luk 10.25-28)

³⁴ *Bafaritay batiink kë Yetu ateem *bataduk kë bawaanŕ uŕup aŕë yitiir.³⁵ Kë aloŕ ŕi baka, anwoonŕ *najukan Bgah aŕë ŕjal pŕaawan Yetu aŕë hepara aji :³⁶ « Najukan, ŕi iko yi bgah bajakuŕ, uhoŕ udëmnunŕ dëm ba? »

³⁷ Kë aŕë teema aji : « ŕJalan Ajugun Naŕibaŕi i nu na kaŕëbu bti, na uhaaŕu bti, na uŕaluŕ bti.³⁸ Uko waŕ udëmnunŕ ŕi iko yi bgah bajakuŕ.³⁹ Kë uko unyeenkunŕ ŕi wa abot adëm kak wii wi : ŕJalan atëntuŕ jibi iŕaluŕ uleefu.⁴⁰ Iko itëb yunŕ iŕonkrën *Bgah bi Moyit bti na pjukan pi *baŕupar Naŕibaŕi. »

Krittunŕ na Dayiŕ

(Markuŕ 12.35-37; Luk 20.41-44)

⁴¹ Jibi *bafaritay bayitiirunŕ, kë Yetu aŕë hepar baka aji : «⁴² we wi naŕaluŕ ŕi *Krittunŕ ba? Awo abuk in ba? »

Kë bateema aji : « Awo *abuk Dayiŕ. »

⁴³ Kë Yetu aŕë ji na baka : « Kë hum di di *Uhaaŕ wi Naŕibaŕi uŕuunŕ Dayiŕ kë aji du'a Ajugun ba? Ul, anŕiiniinŕ aji :

⁴⁴ “Naŕibaŕi Ajugun aji na Ajugun :

ŕToon ŕi kañen naan kadeenu

te ndoo ndo baŕooradu

ido kapafna baka ihoŕ.”[✠] »

⁴⁵ Yetu akak aji : « Keeri, woli Dayiŕ aji du Krittunŕ Ajugun, hum di di ahilanunŕ kawo kak Abuk Dayiŕ? »⁴⁶ Nin aloŕ ŕi baka aanhinan ateema. Kapëna unuur mëntŕ nin aloŕ aankak añoom phepara uko ulonŕ.

23

Pŕaafara bajukan Bgah na bafaritay

(Markuŕ 12.37-40; Luk 11.39-52; 20.45-47)

¹ Kë Yetu aŕë ŕiini na pntuk pi bañaanŕ na baŕaŕarul aji na baka : ² «*Bajukan Bgah na *bafaritay baŕo ŕi pŕij pi *Moyit.³ Nadoon kado nabot nado kaŕaŕ iko bti yi baktupananŕ, naŕë nawut pdo kado uko wi bajaanŕ bado : ŕiki baji baŕup kaŕë wo baanŕi bado uko wi baŕupunŕ.⁴ Baji batan idaaŕ idiŕ kaŕu bañaanŕ pkuŕa ya, bukal ŕi ŕleef ŕi baka baŕë pok pdeenŕ pkoñ ploolan ŕaŕ pŕënk baka.⁵ ŕi iko bti yi bakdoluŕ baji bala pwinana ŕi bañaanŕ ukaanŕ kë kako ki bajaanŕ baŕu Uŕup wi Naŕibaŕi katan ŕi bkow na iñen yi baka kaji kadëm. Iñen yi imiŕa yi baka ikak aji ihaan maakan*.⁶ Baji baŕal pŕo ŕi iŕij innuurnaaniinŕ woli bawo du dko di ufettu kabot kaŕal pŕo kadun du *itoh iñehanaani.⁷ Baji baŕal bañaanŕ banohntën baka ŕi dko di bañaanŕ kabot kaŕal bañaanŕ bado kadu baka “Najukan”.

[✠] 22:32 Ppën 3.6. [✠] 22:44 Kañaam 110.1. * 23:5 Bayuday baji bado iko ilonŕ yi bapiitunŕ Uŕup wi Naŕibaŕi kaleŕna wa. Ital iniilu inwoonŕ ŕi iñen yi imiŕa yi baka ikak aji ileŕan baka Uŕup wi Naŕibaŕi.

⁸ « Kë an, nawutan kado bañaan bado kadu'an "Najukan"; an bti nañaari abot akaha najukan aloolan tañ. ⁹ Nawutan kado kado ñaan aloñ kaji Aşinan ti mboş ; nakaha Aşinan aloolan, anwoon du bañi. ¹⁰ Nawutan kado badoo badu'an "Nayafan"; nakaha nayafan aloolan, anwoon *Krittü. ¹¹ Anwoonun naweek ti an aklun kawo nalempar batentul. ¹² Ñaan ankdëmanun bkowul balun kawalana, kë ñaan ankwalanun bkowul balun kadëmana. »

Pwuñan pi bafaritay

¹³ Yetu akak aji : « Nawuñani an *bajukan Bgah na an *bafaritay an nanwoon balagare, nanjaan naneenan bañaan pneej du *Pşih pi Bañi. Naanji naneej da an ti ñleefan kë naanji nawut banjalun pneej baneej! ¹⁴ [Nawuñani an bajukan Bgah na an bafaritay balagare, naji nade bka bti bi baañ bayoñ kabot kajon ti pñehan Naşibañi pa pwinana. Ukaan kë Naşibañi aklun kakoban kakob kandëmnun maakan.]

¹⁵ « Nawuñani an bajukan Bgah na an bafaritay, an nanwoon balagare, an biki pkakan ñaan aloolan ti udolade wi nan pajaan pañu namuur idëk na ñtaak. Woli naka'a, naji nadola ataun na pneej infernu nyaaş ñtëb kapelan.

¹⁶ « Nawuñani, an bayuun bgah banwoon bakuul, nanjaan naji : "Woli ñaan ajeñ *Katoh Kaweek ki Naşibañi amehnaana, uunwo ukoolan ; bë woli ñaan amehna ti uwuuru wi katoh ki Naşibañi, awo i kado uko wi ajakuñ."

¹⁷ « An bawaan ñşal, an bakuul! we udëmnun: uwuuru wa këme katoh ki Naşibañi kandolun kë uwuuru mënt uyimani? ¹⁸ Nakak aji naji : "Woli ñaan amehna ti *bliit bi mngur, uunwo ukoolan, bë woli ñaan amehna ti iko inñëjanun ti ba, awo i kado uko wi ajakuñ." ¹⁹ An bakuul, we udëmnun: iko inñëjanun ti bliit bi mngur këme bliit bi mngur bankakanun iko mënt kë iyimani? ²⁰ Pmehna ti bliit bi mngur pawo pmehna ti ba na ti iko bti inwoon ti ba. ²¹ Kë pjeñ Katoh Kaweek ki Naşibañi kamehnaana pawo pmehna ti ka na ti anfëñun ka. ²² Pmehna ti bañi pawo pmehna ti pñij pşihni pi Naşibañi na ti anñoon ti pa.

²³ « Nawuñani an bajukan Bgah na an bafaritay, an nanwoon balagare, nanjaan nawul kafah ki Naşibañi ti iko bti yi nakjaarun kadoo wul impoñëñaanun maakan aşë wo naanji nado uko unkaanun udooni ti iko yi bgah bajakuñ: pwo natool, pñaga, na pfiyaar Naşibañi. Yan yi yi nawoon i kado lah kaşë kawut kañilma indukiin ²⁴ An bayuun bgah banwoon bakuul, nanjaan natëntan poot pi nan pa ppënan uwo kaşë yoor untaam wi pnkunkaali.

²⁵ « Nawuñani an bajukan Bgah na bafaritay an nanwoon balagare, naji nawent ikoopa yi nan na irataa yi nan bnuura ti bdig, meeñ daşë tum na iko yi kakiiñ na kafeer. ²⁶ Iwi nafaritay nakuul, duniin iwent kakoopa na praata meeñ, bdig bahilna bajinñ.

²⁷ « Nawuñani an bajukan Bgah na an bafaritay an nanwoon balagare nanjaan nawo ji ihër yi babomanun: iji inuura ti bdig, meeñ kaşë tum na imoh na iko impuñun. ²⁸ Kë hënk di di nawoon, naji nawo wo ji bañaan bañool ti kadun ki bañaan, aşë tum na kalagare na buñaan ti ñhaaşan meeñ.

²⁹ « Nawuñani an bajukan Bgah na an bafaritay an nanwoon balagare, nanjaan naniw ihër yi *bañupar Naşibañi kabot kaboman ihër yi bañool, ³⁰ kaşë kaji ti uşal : "Woli ñwo laalan da ti wal wi başinun, ñënknaakiir na baka katul pñaak pi bañupar Naşibañi." ³¹ Hënk naji nadinan kë nawo babak bambiin afinñ bañupar Naşibañi. ³² Nabaanñëş uko wi başinan babinñ ajun.

³³ « An ñpula, pntuni pi ñnfunan! Hum di di nakhinanun kabuur kakob, kawo naankneeñ infernu? ³⁴ Wan ukaan kë nji kayil bañupar Naşibañi, bañaan banwoon na uşal unñun, na bajukan : nalun kafinñ balon, kapañ ti krut, nalun kafud balon itintël du *itoh inehanaani yi nan, kabot kadookar na baka na ñbeeka. ³⁵ Hënk, pñaak bti pi bañaan bañool pi natulun ti mboş pahilna pakak ti an, du pkeñ pi Abel natool te du pi Fakariya, abuk Baraki, i bafinun ti dko danwoon ti ptoof pi umeeş wi bñëjan na *dko dyimanaan

di Katoh Kaweek ki Naşibaţi. ³⁶ Dţupan na manjoonan, kawuun ki kayeenk kakob ki iko mēnt bti iktijun. »

Yetu aţęgara Yerutalem
(Luk 13.34-35)

³⁷ Yetu akak aji : « Yerutalem, Yerutalem, iwi injaan kfiņ *baţupar Naşibaţi kabot katap biki ayilun ţi iwi mnlaak, ŋyaaş ŋtum ddo na pţonkrēn babuku jibi uguk ujaan uboof ŋbuk wa, kē ipoki. ³⁸ Hēnkuņ, Naşibaţi aşaan adukaran katohan. ³⁹ Dţupan, naankak awinēn te unuur wi nakluņ kaji : “Ŋnaan ankmbiij ŋi katim ki Ajugun anuurandēni !” »

24

Uţoka Katoh Kaweek ki Naşibaţi
(Markuţ 13.1-4; Luk 21.5-7)

¹ Yetu apēn ŋi *Katoh Kaweek ki Naşibaţi, kē baţaşarul başē ŋoga pa pdiimana jibi kadēmi akuţ anuura. ² Kē aşē teem baka aji : « Jēm nawin iko yi bti i? Na manjoonan dţupan, nin plaak paankduka kapaf ŋi pţēnt pa ŋi bē paankfoma kajot ŋi mboş. »

Ŋnuur ŋi mnhaj
(Markuţ 13.5-13; Luk 21.8-19)

³ Yetu aţo du pnkuņ pi mnoliwera, kē baţaşarul başē bi agaag na a, ahepara aji : « Ťupun, lum di di uko waņ ukwoon, na uko unkyuujun un ubi'u na uba umundu? »

⁴ Kē ateem aji : « Naţaafaraan baguuran, ⁵ ŋiki baŋaan baţum baluņ kabi na katim ki naan, kaji bukal bawoon *Krittu, kaguur baŋaan baţum. ⁶ Woli nalun atiink ŋgut, abot atiink kē baktiiniyaan ŋgut, nawutan kalēnk : iko mēnt iwo i kawo. Kē naşē wo i kame kē uundobi wo uba umundu. ⁷ Uţaak unaţa ugut na uţaak ulon, pşih pagut na ploņ. Ubon uluņ kawo ŋi ŋţaak ŋloņ, mboş mando kaşinţar. ⁸ Iko mēnt bti ikwoon ujuni wi mnhaj mnweek, ji mnhaj mi ŋaaş ankyaan kabuk.

⁹ « Wal mēnt baluņ kamoban kawul bahajanan bafiņ ; katim ki naan kaluņ kaţu ŋţaak bti ŋaşooran. ¹⁰ Baŋaan baţum baankak afiyaarēn, bado kawaapar kabot kaşoorad. ¹¹ Baţum baluņ kaţilan kaji bawo *baţupar Naşibaţi kaguur baŋaan baţum. ¹² Buţaan dadēm maakan baŋaan badoo bakak baankak aņalad. ¹³ Kē ŋaan anşaan amēban ŋi ŋji aliint ŋnuur bti, uņ mēntan aluņ kabuur. ¹⁴ Baluņ kaţup *Uţup Ulil Unuura wi *Pşih pi Baţi wi ŋi umundu bti, baŋaan bti bahilna batiink wa. Wal mēntan wi wi uba umundu ukbiij. »

Unoor uweek
(Markuţ 13.14-23; Luk 21.20-24)

¹⁵ Yetu akak aji : « Woli nawin uko uwuţaan maakan unjaan uţopan, wi *Daniyel *Naţupar Naşibaţi aţiiniyaanun kē uwo ŋi *dko dyimanaan du Katoh Kaweek ki Naşibaţi – ankleyiirun awo i kayikrēn – ¹⁶ baŋaan bankwoon du uţaak wi *Yuda bakeeriin baţi baya du inkuņ iweek. ¹⁷ Anţoon du uşala awutan kaneejar uko ulon. ¹⁸ Anwoon du uţeeh, awutan kakakar bayeti bi nul! ¹⁹ Ŋnuur mēnt, baţ bankwoon na iyij, na bankbootanun bawuţan. ²⁰ Naŋehaan pţi mēnt pawut kawo ŋi wal wi uşubal na mpoj kēme ŋi *unuur wi pnoorfēn. ²¹ Ŋnuur mēnt ŋawo ŋnuur ŋi mnhaj mnweek. Mnhaj manwoon maambaan kawohara wi umundu uwoonun ; kē mnhaj mntēnt ma maankak aluņ kawo nin uyaaş ulon kak. ²² Kē woli Naşibaţi aantiinkţēn lah ŋnuur mēnt, nin ŋaan aankduka duka kado kahefēnt ; kē baŋaan biki adatuņ başē ŋu kē atiinkŋţēn ŋa.

²³ « Wal mēnt, woli ŋaan ajakan : “*Krittu awi !” kēme : “Awi moņ !” Nin nakfiyaara. ²⁴ Baŋaan baluņ kanaţa kaţilan kaji bawoon Krittu na *baţupar Naşibaţi. Bado mlagre na iko iŋoņarēnaan pa woli bahilani bado ŋaabar du baka biki Naşibaţi ajokuņ. ²⁵ Aa, dţupan nawo bame ji uko mēnt ubi udo kaban.

²⁶ « Woli bajakan keeri : “Krittu awi du *pndiis” nawutan kaya da ; kēme woli bajakan : “Awi amena moņ” nakfiyaar uko mēnt nin. ²⁷ Jibi kaliik liik kajaan kawoona kabaj kalon

ki baŕi, kajeehan baŕi bti, h nk di di ubi wi *Abuk  niinŕ ukluŕ kawo. ²⁸ Dko di untaam ukeŕnuŕ dul di  jugude  jajaan  jayit. »

Ubi wi Abuk  niinŕ

(Markuŕ 13.24-27; Luk 21.25-28)

²⁹ Yetu akak aji : « Woli  nuur  ji unoor  nuŕ  jaŕpa  ŕp,
 “Unuur uunkak ado kat r,
 pli paankak ado kat r,
  jah  jajot,

mnhina mi baŕi manŕinŕar[ ].

³⁰ Wal m nŕ, iko inkyuujuŕ k  *Abuk  niinŕ abi, iwinana du baŕi, knaali ki umundu bti kaluŕ kayewla ; kawin Abuk  niinŕ abi  i inf luŕ yi baŕi na mnhina na mnd m mweek.

³¹ Aluŕ kayil  wanjuŕ  i nul  abi na plul pweek,  jayitr n ba a  biki adatuŕ banwoonuŕ  taak bti kap na du kabaŕ kalon ki umundu te kalon.

Uho  wi mnko

(Markuŕ 13.28-32; Luk 21.29-33)

³² Yetu akak a iini na baka aji : « Natenan  i mnko. Wi inah ijunaŕ jun pluuman, k  itoh ip ni, naji name k  pti pa ogi. ³³ K  h nk, woli naluŕ awin iko m nŕ bti, nameen k  ubi wi *Abuk  niinŕ u ogi, awuŕ  uŕ pl man. ³⁴ Na manjoonan, d upan kawuuŕ ki kaank ŕ b  iko m nŕ bti iinwinanaa. ³⁵ Baŕi na mboŕ  aba, k    up  i naan  aŕ  wo  aankba. »

Nawoon bten

³⁶ Yetu akak aji : « K   i uko wi unuur m nŕ na woori m nŕ, nin alon aammee, nin  wanjuŕ du baŕi, nin  ji Abuk Naŕibaŕi ; Paapa  a  ameeŕ. ³⁷ Jibi ubi ŕ awo  i wal wi *Nowe, h nk di ukluŕ kawo kak  i wal wi *Abuk  niinŕ akbi ŕ. ³⁸ H nk di uwoon  fa ji meel mambi mando kapar awun umundu bti, ba a  bade, adaan, aniim, aniimand n babuk baka te unuur wi Nowe aneejuŕ  i upuur, ³⁹ k  ba a  baanŕal aji uko ulon ubi, te k  meel mando par aba baka bti. H nk di ukwoon  i ubi wi Abuk  niinŕ. ⁴⁰ Biinŕ bat b bawo du u eeh, alon ajejana, alon aduka. ⁴¹ Baaŕ bat b bawo  i p on, alon ajejana, alon aduka.

⁴² « Nawoon bten, naamme unuur wi Ajugun akbi ŕ. ⁴³ Nameen bnuura uko wi : woli ajug katoh ame wal wi nakiiŕ akbi ŕ na utejan, awo bten aankdinan baluŕan uniw wi katohul. ⁴⁴ Uka  k  an kak, nawo kawo bten,  iki Abuk  niinŕ abi  i wal wi nawoon naankyoonka. »

Nalemp natool na nalemp anwoon aanwo natool

(Luk 12.42-46)

⁴⁵ Yetu akak aji : « In awoon nalemp natool natit i ajug katoh ak uŕ  i kadun ki balemp biki nul, ado kawul baka kafah ki  deey ki baka uwoori ubanle? ⁴⁶ Nalemp i ajug katoh ak nkuŕ  i ulemp wi a u'u luŕ wal wi akkakuŕ, uŕ m nŕ anuurand ni. ⁴⁷ D upan na manjoonan, ajug katoh ahankana bka bi nul bti. ⁴⁸ B  woli nalemp awo nawu aan, aji  i uŕalul k  ajugul ajon ubi, ⁴⁹ aŕ  na a akob balemp bat n ul, ade adaan na bakuj, ⁵⁰ ajug nalemp m nŕ aluŕ kabi  i unuur wi awoon aankyoonka, na wal wi awoon aammee. ⁵¹ Ahajana bnuura kabot kadola jibi baja  bado balagare : dul di bakluŕ kawooni, kadeebaŕ kadohr n.

25

Uho  wi beegani i een

¹ Yetu akak aji na bankntiinkuluŕ: « K  h nk, *P ih pi Baŕi paluŕ kawo ji uko wi beegani i een banwoon na  kaniya pya kakit naniim. ² Ka een  i baka baanklipara, k  ka een banduki ŕ baklipara. ³ Banwoon baanklipara bukuŕ bajeŕ  kaniya  i baka aŕ  wo baan ŕ ungaan  ulon kak ; ⁴ k  banklipari ŕ baŕ   i ungaan   i  mpoban na  kaniya. ⁵ Jibi naniim ajonuŕ ubi, k  baŕ   oy nŕ bukal bti.

[ ] 24:29  ayi 13.10; 34.4.

⁶ « Na utejan mnjel, kë pdiim ploŋ paşë liir aji : “Naniim abi! Napënan nakita.” ⁷ Kë beegani bti başë naŋa aboman ŋkaniya ŋi baka. ⁸ Kë beegani banwoon baanklipara bukun başë ji na banklipariin: “Naŋenun ŋi ungaant wi nan, ŋkaniya ŋi nun ŋajëmşaa.”

⁹ « Kë başë teem baka aji : “Nin, wi uundo kës kës ŋfaaşër. Nayaan du bajula nanug wi nan.” ¹⁰ Baŋtool pya pnug ungaant, kë naniim aşë bi. Bambomanderun aba kë baneej na a du dko di bniim, kë bgah badëti.

¹¹ « Banwoon baanklipara wi badukiin abi, aşë ji : “Naweek, naweek, haabëşun bgah!”

¹² « Kë aşë teem baka aji : “Na manjoonan, dŋupan, mëmme an !” »

¹³ Kë Yetu aşë ji : « Nawoon bten keeri, naamme unuur këme uwoori wi *Abuk Ŋiinŋ akbiin. »

Uhoñ wi balemp biki bawulun itaka

(Luk 19.12-27)

¹⁴ Yetu akak ahoñ na baka aji : «*Pşih pi Baŋi palun kawo ji uko wi ŋiinŋ ankyaan bayaaş, aşë du balemparul adukar baka bka bi nul. ¹⁵ Awul baka itaka, andoli inliun na ulemp wi ahinanun kado na ya. Awul aloŋ inliun na baluk bi ŋşubal kañeen, awul aloŋ inliun na baluk bi ŋşubal ŋtëb, awul nawajantën bi uşubal uloolan, aşë tool ŋi dko mënt aya pyaanŋ.

¹⁶ « Nalemp i bawulun baluk bi ŋşubal kañeen abi jun jun plemp na itaka ŋi dko mënt aka itaka impelun uko wi bawululun ŋyaaş ŋtëb. ¹⁷ Kë i bawulun bi ŋşubal ŋtëb akak ado ji nateek, aka uko wi bawululun ŋyaaş ŋtëb. ¹⁸ Kë i bawulun baluk bi uşubal uloolan aşë jip bhër amen ktaka ki ajugul awululun.

¹⁹ « Wi ajug balemp ayaan ajon, aşë ŋiis, adu balemparul babi baŋupa jibi baduki ado na itaka. ²⁰ Nalemp i bawulun baluk bi ŋşubal kañeen abi aŋij itaka aji na a : “Naweek, iwulën itaka inliun na baluk bi ŋşubal kañeen aji nlemp, kë nduk aka uko wi iwulun ŋyaaş ŋtëb, yii yi.”

²¹ « Naweek kë aji na a : “Ido bnuura, iwi nanuura natam ulemp. Ilemp bnuura na uko umpoŋi wi nwuliin. Dwulu umpelun wa maakan. Biin iwo ŋi mnlilan na nji.”

²² « Kë natëbantën i bawulun itaka inliun na baluk bi ŋşubal ŋtëb abi aji na a : “Naweek, iwulën itaka inliun na baluk bi ŋşubal ŋtëb, kë nduk aka uko wi iwulun ŋyaaş ŋtëb, yii yi.”

²³ « Kë naweek aji na a : “Ido bnuura, iwi nanuura natam ulemp. Ilemp bnuura na uko umpoŋi wi nwuliin, dwulu umpelun wa maakan, biin iwo ŋi mnlilan na nji.”

²⁴ « Kë nawajantën i bawulun itaka inliun na baluk bi uşubal uloolan aşë bi, aji : “Naweek, dme kë iwo ŋaan anjoonun anjaan akit du dko di awoon aantepii kabot kakaaw dko di awoon aanjaari. ²⁵ Dŋi'u ŋi, ukaan kë ŋjip amoy ya ; itaka yi nu yii yi.”

²⁶ « Kë ajugul ateema aji : “Iwi nalemp nawuŋaan, nanşabër! Ime kë dwo ŋaan anjaan akit du dko di awoon aantepii kabot kakaaw dko di awoon aanjaari ; ²⁷ kë we ukaan keeri kë iinje itaka yi nwuliin ahankan du naŋeetan ba? Inşaan kabuk uko ulon woli dyaar ya. ²⁸ Najejan itaka mënt nawul ankaan baluk bi ŋşubal iñeen.” ²⁹ Bawul ankaan, aşë tumandën, kë anwoon aanka badoo yeenk yeenk uko wi adukanaaniin. ³⁰ Hënkuŋ, nafëlan nalemp nawaan udooni i du bdëm, dul di baklun kawooni, kadeebaŋ kadohrën. »

Unuur wi pwayëş

³¹ Yetu akak aji : « Woli *Abuk Ŋiinŋ alun abi na mndëm mi nul agakandër na ŋwanjut bti, aŋo ŋi pŋij pi pşih na mndëm. ³² Baŋaan biki ŋtaak bti ŋi mboş bayit ŋi kadunul, aşë paŋëş baka jibi nayafan ajaan apaŋëş ŋkaneel na ŋpi. ³³ Aŋu ŋkaneel ŋi kañen kadeenu, kaşë kaŋu ŋpi ŋi kamayu. ³⁴ Wal mënt wi wi naşih aşaan aji na banwoon ŋi kañenul kadeenu : “Nabiini, an biki Paapa awulun bnuura bi nul, naneejan ŋi Pşih pi Baŋi pi Naşibaŋi abomananaŋ wi umundu upaşun. ³⁵ Ubon ubi de'ën kë naŋenën kë ndee, kë udaan uŋijën kë naŋenën kë ndaani, dbi wo nayaanŋ, kë nayeenkën, ³⁶ awo mënwu na imişa, kë nawoharënën, amaak kë nabi pwinën, awo ukalabuş kë nabi pwinën.”

³⁷ « Baŋtool banwoon ŋi kadeenu bahepara wal mënt kaji : “Ajugun, lum di di ŋwiniin kë iwo na ubon kë ŋwulu uko ude, aŋal udaan kë ŋwulu kë idaani, ³⁸ awo nayaanŋ

kë nyeenku, awo iinwo na imişa, kë nyoharënu, ³⁹ amaak këme awo ukalabuş kë nyi pwinu?”

⁴⁰ « Naşih ateem baka wal mënş kaji : “Na manjoonan, dşupan, uko wi nadoluş pa aloş ampoşęaanuş ři bayiş naan biki, nji i i nadoluş wa.”

⁴¹ « Wi wi aşaan aji na banwoon ři kamayu : “Nalowaan, an nanfëpaniiş naya du bdoo banwoon baankjëmşa bi babomanuş pa Untaayi Uweek na nşaşar wa. ⁴² Ubon ubi de'ën, kë napok pşenën nde, kë udaan uşjën bë naanşenën ndaan, ⁴³ dbi wo nayaanş kë naanyeenkën, awo mënwo na imişa kë naanwoharënën, amaak abot awo du ukalabuş kë naambi pwinën.”

⁴⁴ « Bukuş mënşan bakak ahepara wal mënş kaji : “Ajugun, lum di di nywiniş kë iwo na ubon, anjal udaan, awo nayaanş, awo iinwoh imişa amaak këme awo ukalabuş kë nşntënku?”

⁴⁵ « Ateem baka wal mënş kaji : “Na manjoonan, dşupan, uko wi nawoon naando pa aloş ři bampoşęaanuş biki, nji i i nawoon naando wa.”

⁴⁶ « Kë hënk di di bakluş kaya, baloş du mnhaj mi mndani, banwoon başool baka ubida wi mnşo. »

26

Uko wi batiinkaruş aji bado Yetu

(Markuş 14.1-2; Luk 22.1-2; natenan ři Yowan 11.47-53)

¹ Wi Yetu aşupuş uko waş bti aşë ji na başaşarul : ² « Name kë *Ufettu wi Mbuur uduka nyuur nşëb, kë bakluş kawul *Abuk Niiinş bahilna bapaşa. »

³ *Başenan baweeş na bantohi kë başë yit wal mënş du uko *naşih i başenan i katim kawoon Kayif. ⁴ Batiinkar aji bado mntit kamob Yetu kabot kafişa, ⁵ aşë wo başnal pdo uko mënş ři wal wi ufettu řiki baři ubeeka ubi uşinşar.

Naaş aloş ajeeş Yetu ukëra ujuş ulil pşëkëñ

⁶ Yetu awo du uko Fimoş i bajaş badu namaak bdoo du ubeeka wi Betani. ⁷ Wi awoon ři pde, kë nşaaş aloş aşë bi ańoga, awo na pşukar pmpoři pi banuşnuş itaka itum. Pawo na ukëra ujuş ulil pşëkëñ untamuş maakan. Ajeeş ukëra mënş ři bkow bi Yetu. ⁸ Wi başaşarul bawinuş uko wi nşaaş adoluş badeebaş aji : « we uwoon kalat ki? ⁹ Ukëra wi uhilan lah kawaapana itaka itum, kajeş ya kaşen bajuuk. »

¹⁰ Kë Yetu ammeeş uko wi bajakuş aşë ji : « we ukaş kë naknooran nşaaş i ba? Uko unuura wi wi adoluş hënk pa nji. ¹¹ Na manjoonan, bajuuk bawo na an nyuur bti, kë nji, mënkwon na an nyuur bti. ¹² Ajeeşën jeeş ukëra ujuş ulil pşëkëñ wi ři uleef pa umoy wi naan. ¹³ Na manjoonan dşupan, dko di baktupnuş *Uşup Ulil Unuura wi, bakak aşup uko wi nşaaş i adoluş, kaleşna'a.

Yudaş anwaapuş Yetu

¹⁴ Wal mënş, aloş ři başaşar Yetu ińeen na batëb anwoon Yudaş Itkariyot, aya du başenan baweeş, ¹⁵ aji na baka : « we wi nakwulnuş nşë wulan Yetu ba? » Kë bukuş bawula ktaka ińeen nywajanş ki başakuş na untaam. ¹⁶ Wi wi ajunuş pla jibi akdoli kadoo kawula baka.

Pde pbaańşani

¹⁷ Başaşar Yetu babi ańoga ři unuur uteek wi *ufettu wi ipoom indaş aşë hepara aji : « řuş di di inaluş nyա nyuşna pde pi *Ufettu wi Mbuur ba? »

¹⁸ Kë ateem baka aji : « Nayaan ubeeka du uko aşë najaka : “Najukan aji : Wal wi naan ubani, du katohu di di nji kadolnuş ufettu na başaşar naan.” » ¹⁹ Kë başaşarul bado jibi Yetu ajakuş na baka, aboman pde pi ufettu.

²⁰ Wi utaakal ubanuş, kë Yetu aşë řo na başaşarul ińeen na batëb pa pde. ²¹ Bawo ři pde, kë aşë ji : « Dşupan, na manjoonan, aloş ři an aluş kawaapën. »

²² Bajooşan maakan andoli kahepara kaji : « Ajugun, woon nji a i? »

²³ Kê ateem aji : « Anktuunj kañen na nji ti praata, uñ mënñan akwulnuñ! ²⁴ Aa, *Abuk Ñiinñ awo i kakeñ jibi upiitaniinñ ti a ti Ulibra wi Naşibañi, kê anşaanj awula aşë wuñan! Uhokan lah awo aankbuka. »

²⁵ Kê Yudañ, anwaapuluj aşë hepara aji : « Najukan, woon nji a i? »

Kê Yetu ateema aji : « Ijakuj hañ. »

²⁶ Wi bawooñ ti pde, kê Yetu aşë jej kapoom, abeeb Naşibañi, akitëş ka awul başaşarul aşë ji : « Nayeekan nade, uleef naan wii wi. » ²⁷ Akak ajej pnkalame pi poot, abeeb Naşibañi, awul baka aşë ji : « Nadaanan ti pa an bti, ²⁸ pñaak naan pii pi, pakñtejanuj bhonar, pul paktuliinñ Naşibañi ahilna amiir bañaanj bañum pjuban pi baka. ²⁹ Kê nşë ÷upan, mënkek adaan poot pi te unuur wi nji kaluj kadaan pa phalu na an, du Pşih pi Paapa. » ³⁰ Bayeeh añaamarën Naşibañi, aşë pën atool pya du Pnkuj pi Mnoliwera*.

Yetu añup kê Piyeer aluj kapok kaji aamme'a

(Markuñ 14.26-31; Luk 22.31-34; natenan ti Yowan 13.37-38)

³¹ Yetu aji na baka : « Uko wi bakluj kadolën ti utejan wi nña wi uñu an bti nadukën. Kê hënk di di upiituj ti Ulibra wi Naşibañi aji : “*Dkob nayafan kafin, nkaneel ni batani nşaşë nawayşër.*”[☆] ³² Woli dluj anaña ti pkeñ, kajotan kadun du Galilay. »

³³ Piyeer añiini na a wal mënñ aji : « Woli uko wi bakdoliinñ uñu kê bañaanj bti baduku, nji mënkduku. »

³⁴ Kê Yetu aşë teema aji : « Na manjoonan dñupu, ji uguk udo kahaan nña di, ipok pme'ën nyaaş nwanjanñ. »

³⁵ Piyeer kê aşë ji na a : « Udole wo pkeñ keñ na iwi, mënkpok kaji mëmme'u. » Kê başaşarul bti bakak aji hañ.

Pñehan pi Yetu du Gettemaniya

(Markuñ 14.32-42; Luk 22.40-46)

³⁶ Wal mënñ kê Yetu aşë ban na başaşarul du dko dluj di bajaanj bado Gettemaniya aşë ji na baka : « Nañoon ti, dya du kadun kañehan Naşibañi. » ³⁷ Ajej na a Piyeer, na babuk Febede batëb, aşë jun ptiink pjooñan na mnhaj ti uhaaş wi nul. ³⁸ Aji na baka wal mënñ : « Uhaaş wi naan ujooñani, pjooñan mënñ padiñ maakan kê ndoo kita. Nadukiin ti nawo bten. »

³⁹ Kê wi ajohariinñ aya low btiışu aşë jot afët kaara ti mboş añehan Naşibañi aji : « Paap, woli uhinan kawo, lowaan pnkalame pi mnhaj mi ti nji, uşë uwut kawo jibi nñaluj, uwoon jibi iñaluj. » ⁴⁰ Akak aşë ÷ënk başaşarul kê bakñoyëññ, kê aşë ji na Piyeer : « Naandoo hilan awo bten na nji uwoori uloolan ÷añ! ⁴¹ Nawoon bten nado kañehan nawutna kajot ti kaguuru. Nhaaş ni nan nñal maakan pdo bnuura, kê nleefan nşaşë biişna. »

⁴² Akak aya uyaaş utëbantën alow baka añehan Naşibañi aji : « Paap, woli pnkalame pi mnhaj pi paanhilan pñep bë mënkdan pa, uko wi iñaluj ukeeriin udolana! » ⁴³ Akak kak, añënk başaşarul kê bakñoyëññ, ÷iki kës ki baka kadiñ bnjy.

⁴⁴ Akak aduk baka aya uyaaş uwajanñen pñehan Naşibañi, akakalëş uko wi ajakuj. ⁴⁵ Akak wal mënñ du başaşarul aşë ji na baka : « Nahuma kañoyëññ abot anoorfën? Wal wi *Abuk Ñiinñ akwulaniinñ ti inen yi bado buñaan uñogi. ⁴⁶ Nanañiin nya! Natenan, ankwulnuñ awii wi. »

Yetu amobanaa

(Markuñ 14.43-50; Luk 22.47-53; natenan ti Yowan 18.2-11)

⁴⁷ Yetu ahum kañiini, kê Yudañ, anwoonj alonñ ti banjañan iñeen na batëb, aşë wuj na pñtuk pi bañaanj banwoonj na ikej na induk. *Bañeñan baweek na bantohi bayiluj baka. ⁴⁸ Yudañ anwaapuluj aji na baka hënk di di bakmeenuñ nñanj mënñ : « I nji kamookuj, ul a, namobana. » ⁴⁹ Wi abanaanj ban añog Yetu, aşë ji na a : « Dwulu mboş, najukan » aşë mooka.

* 26:30 Pnkuj pi mnoliwera : “Mont des Oliviers, Monti di Oliveira, Mount of Olives.” ☆ 26:31 Fakariya 13.7.

⁵⁰ Kë Yetu aşë ji na a : « Nanoh, doon uko wi ibiinj pdo†. » Kë bukundu başë dëpa ti a amoba. ⁵¹ Alonj ti bangakandëruj na Yetu atoot kakej abi fal fal kabaţ ki nalempar *naşih i baţenan. ⁵² Kë Yetu aşë ji na a : « Kakaan kakej ki nu ; bañaanj bti bankjejuj ikej baluj kakejna kakej. ⁵³ Işal aji mënihil kadu Paapa i, awulën ti dko mënţ uko umpeluj nwanjut iñeen-week-iñeen nyaaş iñeen-ñtëb? ⁵⁴ Woli ddo hañ, hum di di uko wi bapiituj ti Ulibra wi Naşibaţi uhilanuj kadolana keeri? Wul ujakuñ aji uko mënţ uwo kadolana. »

⁵⁵ Wi wi Yetu aşaañ aji na pntuk pi bañaanj puñ: « Dwo nado buţaan i, kë nado bi pmobën na ikej na induk? Ñnuur bti dji kaţo du *katoh ki Naşibaţi kajukan, kë naammobën. ⁵⁶ Kë iko bti inkdolaniinj hënki iwo iko yi *baţupar Naşibaţi bajakuñ ti Ulibra wi nul. » Baţaşarul bti baţi aduka.

Yetu du uruha wi bayuday

(Markuţ 14.53-65; Luk 22.54-55,63-71; natenan ti Yowan 18.12-24)

⁵⁷ Bammobuj Yetu bañoota du uko Kayif *naşih i baţenan di *bajukan Bgah na bantohi bayituj. ⁵⁸ Kë Piyeer aşë wo du kalowan aţaşate da ; aneej ti blay aşë to na balemp aten jibi uko ukbiinj kabaañşaan.

⁵⁹ *Baţenan baweek na biki *uruha bti bala uko ulonj utapar Yetu kadolna akeţ. ⁶⁰ Bañaanj baţum badoo bi atapara iko ilonj kë iinkëşa kës. Kë batëb balonj babaañşaanuj pbi, ⁶¹ aşë ji : « Ñiintj i aji ahilan kafom *Katoh Kaweek ki Naşibaţi kabot kaniw ka ti nnuur njwanjantj. »

⁶² Kë naşih i baţenan aşë naţa aji na a : « Iinkteem i? Iintiink uko wi bañaanj biki bakţupuj ti iwi i? » ⁶³ Kë Yetu ayompa yomp.

Kë akak aji na a : « Dñehanu, ti katim ki Naşibaţi ajug ubida, ţupun me iwoonj *Krittü Abuk Naşibaţi. »

⁶⁴ Kë ateema aji : « Iji hañ. Dţupan kak, hënkuñ, nawin *Abuk Ñiintj aţo du kañen kadeenu ki Naşibaţi anhiniinj iko bti ; nawina kak abi na infëluñ yi baţi. »

⁶⁵ Wal mënţ, kë naşih i baţenan aşë tow imişa y i nul‡ aşë ji : « Akar Naşibaţi! Ñkak anuma uko ulonj i? Natiinka hënkuñ kë akar Naşibaţi. ⁶⁶ We wi naşaluñ ti uko wañ ba? »

Kë bateem aji : « Aduknaanaa, awo i kakeţ. » ⁶⁷ Wi wi başaañ atëfjëra ti kaara, aşuuka abot akoba iñen ti ijeem ⁶⁸ aşë ji na a : « Iinj iwo Krittü Naţupar Naşibaţi i? Ţupan ñaañ ankobiinj keeri. »

Piyeer apok aji aamme Yetu

(Markuţ 14.66-72; Luk 22.56-62; natenan ti Yowan 18.15-18,25-27)

⁶⁹ Piyeer aţo wal mënţ ti blay du bdiğ, kë nalemp ñaaţ alonj añağa aşë ji : « Iwi kak ibi wo na Yetu i utaak wi *Galilay. »

⁷⁰ Kë Piyeer aşë pok ti kadun ki bañaanj bti aji aamme uko wi ñaaţ akţupuj hënki. ⁷¹ Akak apën aya umbarj wi plëman kë ñaaţ nalemp alonj akak awina aşë ji na bañaanj banwoonj da : « Abi wo na Yetu i ubeeka wi Nataret. »

⁷² Kë akak apok, ado mehna. Aji na baka : « Mëndo me me ñiintj i. »

⁷³ Bakak aţo ntiinku, kë balonj ti banwoonj da başë bi añağa aşë ji : « Iwo na baka na manjoonan, idoo ţup ţup ji biki Galilay. »

⁷⁴ Kë aşë mehna aji na Naşibaţi afëpa woli aankţup manjoonan, awo ti pji « Mëmme ñiintj i. » Ţi dko mënţ, kë uguk uşë haan. ⁷⁵ Kë Piyeer aşë leş uko wi Yetu abiinj ajaka : « Ji uguk udo kahaan, ipok nyaaş njwanjantj kaji iimme ën. » Apën bdiğ aşë wooni maakan.

27

Pkeţ pi Yudaţ

(Markuţ 15.1-2; Luk 22.66; natenan ti Yowan 18.28)

¹ Na nfa kub, *baţenan baweek na bantohi bayuday bti bayiti, atiinkar aji bafinj Yetu.

² Wi wi başaañ atana, aşë ñoota awul *Pilata nantujna i utaak mënţ.

† 26:50 Doon ulemp wi nu : Ñpiit njlonj njaji : we ukaanj kë ibii? ‡ 26:65 Ptow imişa : Ado do hañ ayuujna kë ti ul uko wi Yetu ajakuñ uwo buţaan bweek maakan.

³ Yudat anwaapuy Yetu awin wal mēnt̄ kē baya kafiŋa, ašē t̄ēga akakan *baŋejan baweek na bantohi ktaka iñeen ŋwajanŋ ki baŋaknuŋ untaam. ⁴ Aji na baka : « Djubani, wi nwulanaŋ ñaaŋ anwoon aando nin ukoolan. »

Kē bašē teema aji : « Ŋēmme, utenu. » ⁵ Afēl wal mēnt̄ itaka t̄i *Katoh Kaweek ki Našibaŋi ašē pēn aya ayuuladiir.

⁶ Baŋejan baweek bajej itaka yuŋ ašē ji : « Bgah bi nun baneenan ŋtu itaka yi du dko dhankni itaka di Katoh ki Našibaŋi t̄iki iwo yi p̄ñaak. » ⁷ Baŋiini atiinkar ašē nug na itaka mēnt̄ « uŋeeh wi naniw idunk » ado dko dmoyni bayaant̄. ⁸ Ukaaŋ kē te hēnkuŋ baji badu uŋeeh mēnt̄ « uŋeeh wi p̄ñaak. » ⁹ Wal mēnt̄ wi wi uko wi Yeremiya *Naŋupar Našibaŋi abiin aŋup udolaniinŋ : « Bañaanŋ biki *Itrayel baji ktaka iñeen ŋwajanŋ ki baŋaknuŋ untaam ki ki baknugnuluŋ. ¹⁰ Bajey ya anugna uŋeeh wi naniw idunk jibi Ajugun ajaknuŋ. »[☆]

Yetu du kadun ki Pilat

(Markuŋ 15.2-5; Luk 23.3-5; natenan t̄i Yowan 18.33-38)

¹¹ Yetu anaŋ du kadun ki *Pilat nantuŋa, kē ašē hepara : « Iwi, iwoon naših i *bayuday i? »

Kē ateema aji : « Ijakuŋ haŋ. »

¹² *Baŋejan baweek na bantohi bawo t̄i p̄tapara iko itum, kē aanteem baka.

¹³ Kē Pilat ašē ji na a : « Iintiink iko yi baktapariinŋ bti i? »

¹⁴ Kē aanteema teem, kē Pilat adoo ñoŋar maakan.

¹⁵ *Ufettu wi mnjeeh undoli, nantuŋa aji wutan nakalabuŋ, i bañaanŋ baŋaluŋ awutan.

¹⁶ Kē ušē ka wal mēnt̄ nakalabuŋ i katim kapēnaliinŋ i bajaanŋ bado Barabaat. ¹⁷ Wi wi Pilat ašaŋ aji na p̄ntuk panyituŋ da : « Ahoŋ t̄i baka i i naŋaluŋ nwutanan ba, Barabaat kēme Yetu i bajaanŋ bado *Krittu? » ¹⁸ Ame bnuura kē banwuluŋ Yetu bakuja kuj ukaaŋ kē baŋija a.

¹⁹ Kē wal wi aŋoŋ du *uruha awayeŋ, kē aharul ašē yil kē baji na a, awut kaneej t̄i b̄tup bi ñiinŋ natool uŋ, t̄iki aŋu n̄ta kē anoor maakan t̄i ŋtaafi.

²⁰ Baŋejan baweek na bantohi bawuuk p̄ntuk paji bawutan Barabaat bašē bado bafinŋ Yetu. ²¹ Kē nantuŋa akak ayeenk b̄tup ahepar baka aji : « Ahoŋ t̄i baka i i naŋaluŋ nwutanan? »

Kē bateem aji : « Barabaat. »

²² Akak ahepar baka aji : « Kē we wi mbaanŋ ado keeri na Yetu i bajaanŋ bado Krittu ba? »

Kē baji bukal bti : « Paŋana. »

²³ Kē akak ahepar baka : « Buŋaan bhoŋ bi bi adoluŋ ba? » Kē bakhuuranaara huuran maakan aji : « Paŋana! »

²⁴ Wi Pilat awinuŋ kē aankak ahil pdo uko uloŋ, kē bañaanŋ babot ahuuranaara huuran maakan, kē ašē jej meel aŋow iñen t̄i kadun ki bañaanŋ bukuŋ ašē ji : « Dpēnan bkow naan t̄i p̄ñaak pi ñiinŋ i. An nakmeeŋ. »

²⁵ Kē bañaanŋ bti bateem aji : « P̄ñaak pi nul pakakan t̄i un, na t̄i babukun. » ²⁶ Wal mēnt̄, awutan baka Barabaat ašē do kē bakob Yetu na itintēl abaa wula baya bapaŋa t̄i krut.

Bangoli babey Yetu

(Markuŋ 15.16-20; natenan t̄i Yowan 19.2-3)

²⁷ Bangoli biki *Pilat nantuŋa bañoŋ wal mēnt̄ Yetu du blay bi katoh ki nantuŋa ašē du batēnt̄ baka bti kē babi afooya. ²⁸ Bawohēša imiŋa ašē t̄u'a bayeti bjeenk. ²⁹ Wi wi bašaŋ ašii ukēl wi iyiw afuuŋana, abot ajej pmul ploŋ aŋu'a t̄i kañen kadeenu*. Baŋup wal mēnt̄ t̄i kadunul ašē beŋa aji na a : « Ŋwulu mboŋ, iwi naših i *bayuday! » ³⁰ Batēfjēra akuŋ ajej pmul puŋ akoba t̄i bkow. ³¹ Wi baberuluŋ akēŋan, bawohēša bayeti akakana imiŋa yi nul ašē ñooŋa pya kapaŋ du krut.

[☆] 27:10 Fakariya 11.12-13; Yeremiya 32.6-9.

* 27:29 T̄i utaak mēnt̄ baših baji bafuuŋa kabot kamēban pmul t̄i kañen.

*Yetu du krut**(Markut 15.21-32; Luk 23.26-43; natenan ti Yowan 19.16-24)*

³² Wi bakpënuŋ, bayit na ñiinŋ alon i ubeeka wi Firen anwoon katim ki Fimonŋ, ašë tu'a pkuŋa krut di Yetu. ³³ Baban dko di bajaŋ bado Golgota uwoon « dko di kaheem ki bkow. » ³⁴ Bawul Yetu poot pannaakrënuŋ na bko btaaktaan, kë aŋem pa ašë pok pdaan. ³⁵ Bapaŋa ti krut abot ado kanuŋ na mnlaak ahilna afaašiiir imiŋa yi nul. ³⁶ Wi wi baŋaŋ aŋo ayeŋa. ³⁷ Bapiiŋ ti bkowul duuŋ uko unkaŋ kë baŋu'a pkeŋ aji : « I, awoon Yetu naŋih i *bayuday. » ³⁸ Bakak apaŋ balat batëb, alon ti kadeenu ki nul, undu du kamayu.

³⁹ Banktëpuŋ bawo ti pkara abot abët bëtan ikow aji : ⁴⁰ « Iwi inhinanuŋ katok *Katoh Kaweek ki Naŋibaŋi kašë kaniw ka ti ŋnuur ŋwajanŋ, buuraan uleefu. Woli iwo Abuk Naŋibaŋi heliin ti krut! »

⁴¹ *Baŋeŋan baweek na *bajukan Bgah na bantohi bakak abera aji : ⁴² « Abuuran balon ašë wo aanhinan pbuuran uleeful! Aji awoon naŋih i *Itrayel, aheliin keeri ti krut, ŋšë ŋfiyaara! ⁴³ Aanhaŋ Naŋibaŋi i? Akeeri buurana, woli aŋala. Mënŋ ul ajakuŋ aji awo Abuk Naŋibaŋi i? » ⁴⁴ Balat biki bapaŋuŋ na a bado kak akara haŋ.

*Pkeŋ pi Yetu**(Markut 15.33-39; Luk 23.44-48; natenan ti Yowan 19.28-30)*

⁴⁵ Ti udiinŋ unuur, unuur umara mara awunana, kë bdëm bawala ti umundu bëti, ado ŋwoori ŋwajanŋ. ⁴⁶ Wi udoon uko ji ŋwoori ŋwajanŋ, Yetu kë ašë do pdiim aji : « Eloy, Eloy, lama tabaktani† » uwoonŋ : « Naŋibaŋi, Naŋibaŋi, we ukaŋ kë iwutën? »

⁴⁷ Balon ti banwoon da wi batiinkuluŋ ašë ji « Awo ti pdu *Eli *Naŋupar Naŋibaŋi. »

⁴⁸ Ti dko mënŋ, kë alon ti baka ašë ti ajej kalëment atoop ti poot ptaaktaan atan ka ti pmul awula adaan. ⁴⁹ Bandukiinŋ kë bašë ji na a : « Wutan! Ŋten me Eli abi kabuurana! » ⁵⁰ Wi wi Yetu akaŋ ado pdiim pweek ašë jëmŋa. ⁵¹ Wal mënŋ, blaañ bkëm maakan banjaŋ baneenan baŋaŋ pneej du *dko dyimanaan maakan di Katoh Kaweek ki Naŋibaŋi batowa ti ptoof. Kë mboŋ mankuŋ aŋinŋar, mnlaak mnweek mantowaa, ⁵² kë ihër ihaabŋaa, banfiyaaruŋ Naŋibaŋi batum banketunŋ kë banaŋaa. ⁵³ Bapën ti ihër yi baka, kë wi Yetu anaŋiinŋ ti pkeŋ kë bašë neeŋ ti Yeruŋalem ubeeka uyimanaan, di baŋaŋ batum bawinuŋ baka.

⁵⁴ Wi naweek i bangoli iŋeen-week baromeŋ na bangoli bankyeŋuŋ Yetu bawinuŋ kë mboŋ mankŋinŋar abot awin uko unktëpuŋ, balënk maakan ašë ji : « Na manjoonan, i awo Abuk Naŋibaŋi. »

⁵⁵ Baaŋ batum banŋaŋnuŋ Yetu du *Galilay aŋënka banaŋ alow aten. ⁵⁶ Bi Mariya i utaak wi Magdala, na Mariya anin bi Yakob na Yotef, na anin babak Febede bawo ti baaŋ mënŋ.

*Umoy wi Yetu**(Markut 15.42-47; Luk 23.50-56; natenan ti Yowan 19.38-42)*

⁵⁷ Wi utaakal ubanuŋ, kë ñiinŋ alon nayok i ubeeka wi Arimati ašë bi. Katimul kawo Yotef, awo kak naŋaŋar Yetu. ⁵⁸ Aya awin *Pilata, ašë hepara puum pi Yetu. Kë Pilata ado kë bawula pa. ⁵⁹ Yotef ajej puum, abootan ti blaañ bfaatal feh ⁶⁰ ašë tu pa ti bhër bi nul bi abaŋ ado do kë bajipa ti kabaŋ ki plaak. Wi wi aŋaŋ ado kë bakël plaak pweek atuhna ba ašë tool. ⁶¹ Mariya i ubeeka wi Magdala na Mariya natëbantën bawo da wal mënŋ, aŋo ataŋ na bhër.

Baŋaŋ bankyeŋuŋ bhër

⁶² Unuur ujinti, unuur mënŋ uwoon unŋaanuŋ wi pbomandër pa *unuur wi pnoorfën, *baŋeŋan baweek na *bafaritay bayitiir aya du *Pilata, ⁶³ aji na a : « Naweek, ŋleŋ kë naŋilan i aŋup wi ahumuŋ najeb aji ti ŋnuur ŋwajanŋ anaŋa ti pkeŋ kakak najeb! ⁶⁴ Doon bado kayeŋ bhër bnuura te unuur uwajanŋën, kaŋi baŋaŋarul babi bakiiŋ puum bašë baji na baŋaŋ anaŋa ti pkeŋ. Ŋŋilan mënŋ ŋadëm kapel ŋteek. »

⁶⁵ Pilata kë ateem baka aji : « Naka bangoli. Naŋuun baka bayeŋ jibi naŋaluŋ. » ⁶⁶ Kë baya do kë bakyeŋ bhër : baniw plaak pantuhnuŋ bhër ašë do bayeŋ kë banaŋi.

† 27:46 Eloy, Eloy, lama tabaktani Kaŋaam 22.

28

*Pnața ți pkeț pi Yetu**(Markut 16.1-10; Luk 24.1-12; natenan ți Yowan 20.1-10)*

¹ Wi unuur wi pnoorfën utëpuņ, ți unuur uteek wi kanëm na nfa kub, bi Mariya i ubeeka wi Magdala na Mariya natëbantën kë başë ya pten bhër. ² Ți dko mënț, kë mboș manșë ŝințar maakan, kë uwanjuț uloņ wi Ajugun ușë walnaana bați abi akël plaak așë Țo Ți pa. ³ Ujeeh ji kaliik liik kë imișa yi wa ibot awo ifaatal feh. ⁴ Bayeņ balënk maakan akat kat. Bawo ji bankețuņ.

⁵ Kë uwanjuț ușë ji na baaț bukuņ: « An, nawutan kalënk : dme kë nala Yetu i bapaņuņ. ⁶ Aanwo Ți, anața Ți pkeț jibi abiiņ ațup. Nabiin naten dko di abiiņ apiințna. ⁷ Națaraan naya națup bațasarul kë anața Ți pkeț, ajotan kadun aya *Galilay ; dul di nakyaaņ kawinna. Waņ wi wi nwooņ i kațupan. »

⁸ Bațaran pduk dko di bhër, balënk abot awo na mnlilan mweek, ați pya kațup bațasar Yetu uko unțëpuņ. ⁹ Kë Ți dko mënț, kë Yetu așë pën awinana Ți kadun ki baka aji : « Dwulan mboș. » Kë baaț başë ñoga ajot Ți ihoțul, adëmana. ¹⁰ Kë așë ji na baka : « Nawutan kalënk. Nayaan naji na bayiț naan baya Galilay, dul di di bakyaaņ kawinnën. »

ȚȚilan Ți baweeek biki bayuday

¹¹ Wi baaț bakyaaņ na bgah, kë baloņ Ți bayeņ başë neej Ți ubeeka akakalëș *bațeņan baweeek uko bti unțëpuņ. ¹² Kë bukuņ başë yit na bantohi atiinkar awul bangoli itaka itum, ¹³ așë ji na baka baji : « Bațasarul babi na utejan akiij puum wi Țwooņ Ți bȚoy. » ¹⁴ Bakak aji na baka woli nantuņa amee, bukal kațiiini na a awut kanooran baka. ¹⁵ Bangoli bayeenk itaka yuņ abot ado uko wi bajakuņ na baka, kë hënk di bakȚiiniyaanuņ uko mënț te hënkun Ți *bayuday.

*Yetu Ți kadun ki bațasarul**(Markut 16.14-18; Luk 24.36-49; natenan Ți Yowan 20.19-23; Ulemp wi Banjaňan 1.6-8)*

¹⁶ Bațasar Yetu iñeen na aloņ baya *Galilay, du pnkuņ pi Yetu ajakuņ na baka baya kayit. ¹⁷ Kë wi bawinuluņ, așë Țup adëmana ; kë baloņ başë woha na Țșal Țtëb. ¹⁸ Yetu aňog, așë ji na baka : « Nașibați awulën mnhina bti du bați na mboș. ¹⁹ Nayaan keeri, nado baňaaņ biki umundu bti bado kațașën, nabattaarën baka Ți katim ki Așin naan, ki Abukul na ki *Uhaaș wi Nașibați, ²⁰ najukan baka pdo kațaș iko bti yi njakanaņ nado kado. Natenan : dwo na an na Țnuur bti te uba umundu. »

Uṭup Ulil Unuura wi Markuṭ apiitun

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo Uṭup Ulil Unuura wi Markuṭ apiitun. Markuṭ aambi wo naṭaṣar Yetu, aṣe bi gakandër na Pawulu, abi lemp kak na Piyeer. Aka ptiinkna iko yi apiitun ṭi Piyeer anjaan abi kaṭup bañaan iko yi Yetu adolun ṭi mboṣ. Apiit wa pa banwoon baanwo bayuday, kadiimanaan baka ke na manjoonan Yetu awoon Abuk Naṣibaṭi. Markuṭ aṭup ṭi ulibra wi iko yi Yetu adolun na yi ajukanun bañaan, akak aṭiiniyaan pkeṭul na pnaṭa ṭi pkeṭ pi nul. Yetu ajukan bañaan na mnhina, ajeban bamaakal, adook nṭaayi akuṭ ado iko iṅonarenaan. Yetu aambi bi pwin biki bakjuukntṅenuṅ ṭi ulemp, abi bi pjuukṅeṭ, kawul kaṭuṭul kalukna, bañaan batum bahilna babuur. Baweek biki bayuday bapoka adoo do ke bafiṅa. Naan andoli ankṭaṣun Yetu awo kabomandër mnhaj, ṭi ubaaṅsaani alun kawo ṭi mnlilan. »

Henk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Yowan Nabattaar aṭup uko unklun kabi (1.1-8)
2. Batitmu bi Yetu na jibi Fatana akdoon na pguura ajuban (1.9-13)
3. Ulemp wi Yetu du Galilay (1.14-9.50)
4. Yetu apenna Galilay pya Yerutalem (10.1-52)
5. Kanem kabaaṅsaani ki Yetu ṭi umundu wi, pwayeṣ pi bawayṣulun na pkeṭul (11.1-15.47)
6. Yetu anaṭa ṭi pkeṭ (16.1-8)
7. Yetu apen awinana ṭi kadun ki baṭaṣarul (16.9-20)

Yowan Nabattaar aṭup uko unklun kabi (Maci 3.1; Luk 3.1-6,15-18)

¹ Ujuni wi Uṭup Ulil Unuura unṭiiniyaanun uko wi Yetu Krittu Abuk Naṣibaṭi* wii wi.

² Jibi Naṣibaṭi aṭupun ṭi ulibra wi Itayi naṭuparul apiitun:

« Tenan, dluṅ kayil nalempar naan ṭi kadunu,
abomanu bgah. »[☆]

³ Pdiim ploṅ pahuuran du *pndiiṣ aji :

“Nabomaan bgah bi Ajugun aklun kaṭepna,
nadolana ilël itool.”[☆] »

⁴ Henk di di Yowan nabattaar apenuṅ awinana du pndiiṣ aji : « Nawutan pjuban, naṭelṣ nḃida, nado batitmu, Naṣibaṭi aṣe penanan ipekadu. » ⁵ Bañaan bti biki ubeeka wi Yerutalem na utaak wi Yuda bti baya du a, aṭup ipekadu yi baka, ado ke babattaar baka ṭi bdék bi Yordan. ⁶ Yowan awohara kamiṣa ki babomanun na pfaal pi unṭaam wi pnkunkaali aṣe tan katël ṭi blank ; aji de nḡuul na mnob. ⁷ Aji ṭup kaji : « Naan ankmbiiṅ ṭi kafet naan adem apelën maakan, ke mēndoo ñoom ñoom kaṅup pfēnēṣa iṣapaat. ⁸ Nji dbattaaran na meel, ke ul aṣe luṅ kabattaaran na Uhaaṣ wi Naṣibaṭi. »

Batitmu bi Yetu (Maci 3.13-17; Luk 3.21-22)

⁹ Wal mēnṭan waṅ, Yetu apenna ubeeka wi Nataret du Galilay abi yeenk batitmu ṭi kañen ki Yowan du bdék bi Yordan. ¹⁰ Wal wi akpenuṅ ṭi meel aṣe win baṭi ke bahaabṣaa, ke Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uṣe wala ṭi a awo ji ubalab ufaatal. ¹¹ Ke pdiim ploṅ paṣe penna baṭi aji : « Iwi, iwoon Abuk naan, dḡalu maakan, dmaganu. »

* 1:1 Abuk Naṣibaṭi : ḡpiit nḡi nḡaanwo ṭi ḡlibra ḡloṅ. ☆ 1:2 Malaki 3.1. ☆ 1:3 Itayi 40.3.

Fatana ala pguur Yetu du pndiiş
(Maci 4.1-11; Luk 4.1-13)

¹² Wi uko waŋ uŋëpaŋ ŋëp, kë Uhaaş wi Naşibaŋi uşë ya na Yetu du *pndiiş. ¹³ Awo da ŋnuur iñeen ŋbaakër kë Fatana akdo na pguura ado buŋaan. Yetu awo da ŋaŋ na ŋko ŋi uŋëeh, kë ŋwanjut ŋaktënka.

Yetu ajun pjukan

¹⁴ Wi uko waŋ uŋëpuŋ, bamob Yowan, kë Yetu aşë ya Galilay aŋiiniyaan Uŋup Ulil Unuura wi Naşibaŋi. ¹⁵ Aŋiini aji : « Unuur ubani, Pşih pi Naşibaŋi paŋogi, nawutan pjuban, naŋëlëş ŋbida, nakak nafiyaar Uŋup Ulil Unuura. »

Yetu adu batuh babaakër

¹⁶ Unuur uloŋ wi Yetu akpoşuŋ ŋi kabaŋ ki bdëk bi Galilay, aşë win Fimoŋ na Andre aŋa'ul kë bakfël bridiya du bdëk : bawo batuh. ¹⁷ Kë Yetu aşë ji na baka : « Naŋaşaan, dkakanan batuh baŋaŋ. » ¹⁸ ŋi dko mënt, kë babi duk duk iridiya yi baka aŋaş.

¹⁹ Wi ayaŋ alow btişu, awin Yakob na Yowan babak ŋiint alon i katim ki Febede, kë bawo ŋi bŋeem aboman iridiya yi baka. ²⁰ Adu baka ŋi dko mënt, kë baduk Febede aşin baka ŋi bŋeem na balemparul, aŋaş.

Yetu ajukan du Kapernawum abot ajeban ŋiint i untaayi uneejuŋ
(Luk 4.31-37)

²¹ Yetu na baŋaşarul baya du ubeeka wi Kapernawum. ŋi *unuur wi pnoorfën wi bayuday kë aşë ya aneej du *katoh kaŋehanaani ajukan. ²² Baŋaŋ banktiinkuluŋ baŋoŋar ŋi pjukan pi nul, ajukan na pdiim pi naşih, aankdo ji *bajukan bgah bi *Moyit.

²³ Wal mënt, ŋi dko di bawoŋ ŋiint alon i untaayi uneejuŋ awo da ; ahuuran aji : ²⁴ « Ay, iwi Yetu i Nataret we wi ŋkaarun ba? Ibi bi pŋokun i? Dme ŋaŋ i iwoon: iwo ŋaŋ nayimanaani i Naşibaŋi ayiluŋ. » ²⁵ Kë Yetu aşë lëbar na wa aji : « Yompaan mntum, pënan ŋi ŋiint i. » ²⁶ Kë untaayi uşë şëŋ şëŋan maakan ŋiint i uneejuŋ, aşë wuuk pdiim pweek apën ŋi a. ²⁷ Bammaaruŋ bti baŋoŋar fuŋ aşë ŋiini na batënt baka aji : « We wi? Pjukan phalu pii pi, panwoon ji pi naşih! Aji ŋiini na ŋntaayi ŋatiinka! » ²⁸ ŋi dko mënt, kë katim ki Yetu kaşë pënala aniink Galilay.

Yetu ajeban anin ahar Fimoŋ

²⁹ Wi bapënaŋ pën ŋi *katoh kaŋehanaani ki bayuday kë Yetu aşë gakandër na Yakob na Yowan aya uko bi Fimoŋ na Andre. ³⁰ ŋaŋ anin ahar Fimoŋ apiint, kë uleef uyik na a maakan. Wi Yetu abanaŋ ban kë başë ŋupa. ³¹ Yetu abi aŋoga, amëbana ŋi kaŋen, anaŋana, kë uleef ubi joobët joobët na a, kë anaŋa awul baka iko ide. ³² Na utaakal, wi unuur ujoŋuŋ, kë başë ŋij Yetu bamaakal bti na biki ŋntaayi ŋaneejuŋ. ³³ Ubeeka bti uyitiir ŋi plëman pi katoh. ³⁴ Ajeban bamaakal bti, bantumi abot apaŋ mmaak. Adook kak ŋntaayi ŋtum, aşë wo aandinan ŋa ŋaŋup, ŋiki aŋŋal ŋayuuj uko wi awoon.

Yetu amena apën ŋi Kapernawum aşë ŋaay na Galilay ajukan

³⁵ Na nfa kub, wi bdëm bahumuŋ nwoo, kë Yetu aşë naŋa apën. Aya du dko dangaguŋ aŋehan Naşibaŋi. ³⁶ Fimoŋ na biki bagakandëruŋ kë başë pën pla'a. ³⁷ Wi bawinuluŋ aşë ji na a : « Baŋaŋ bti bala'u. » ³⁸ Kë aşë ji na baka : « Nabiin ŋya du ŋntanka ŋmpaŋi ŋaŋŋogun dko di, dwo i kaŋij baka kak Uŋup Ulil Unuura : Pŋup Uŋup Ulil Unuura pakaŋ kë mbii. » ³⁹ Kë aşë ŋëp ŋi Galilay bti aŋup Uŋup Ulil Unuura ŋi itoh iñehanaani abot adook ŋntaayi.

Yetu ajeban namaak bdoo
(Maci 8.1-4; Luk 5.12-16)

⁴⁰ Unuur uloŋ, namaak bdoo alon abi ŋi Yetu akooŋa, aŋup aji na a : « Woli iŋali, ihinan kakakanaan ŋjint†. » ⁴¹ Yetu kë aşë ŋagi'a, atar kaŋen abana aşë ji : « Aa, dŋali, kakan ijint. » ⁴² ŋi dko mënt kë pmaak pi bdoo papën ŋi a kë akak ajint. ⁴³ Yetu aji na a aŋiŋ aşë

† 1:40 ŋi bgah bi bayuday, namaak bdoo aŋop ŋi kadun ki Naşibaŋi.

lëbar na a aji : ⁴⁴ « Wutan kaɗup nin ñaay uko unɗëpuɗ, ɗaraan iya iwinana du naɗerjan Naɗibaɗi ibot ido bɗerjan bi Moyit ajakuɗ pa bañow bi nu, kadiimanaan bañaay bti kè ijebi. » ⁴⁵ Kè ul, wi apënaɗ pën ašë jun pɗup bañaay bti uko undoluluɗ, aniinkan uko unɗëpuɗ dko bti, kè Yetu aando hil ppën kawinana ɗi nbeeka. Aji pën kaya du dko dangaaguɗ, bañaay bašë kapëna dko bti kabi ɗi a.

2

Yetu ajeban ñiintɗ naɗakmaan apënanana ipekadu (Maci 9.1-8; Luk 5.17-26)

¹ Wi ηnuur ηloɗ ηaɗëpuɗ kè Yetu ašë kak du ubeeka wi Kapernawum. Kè bañaay bašë tiink kè abii, awo du katoh. ² Pntuk pi bañaay payitiir da atum kè dko dnaɗ daando wo ɗi plëman. Kè Yetu ašë ɗup baka Uɗup wi Naɗibaɗi. ³ Baɗija ñiintɗ naɗakmaan i biintɗ babaakër bamëbanuɗ. ⁴ Kè bašë wo baanhil pɗija te du Yetu ɗiki bañaay batumi, ašë paya du uşay aboolëş dko dantaaruɗ na di Yetu awoon, ašë walan kajiiñ ki ñiintɗ naɗakmaan apiintuɗ. ⁵ Wi Yetu awinuɗ pfiyaar pi bañaay bukuɗ bafiyaaruluɗ, ašë ji na naɗakmaan : « Ñiintu, ipekadu yi nu ipëni. »

⁶ Kè *bajukan Bgah baloɗ bašë ɗo du dko mënɗ ašë şal aji : ⁷ « Hum di di ñiintɗ i aňoomuɗ aɗiini hënk? Akar Naɗibaɗi! In ahilanuɗ kamiir ñaay ipekadu bë mënɗ Naɗibaɗi a ɗañ? »

⁸ ɗi dko mënɗ, kè Yetu ammeerη ηşal ηi baka ašë ji na baka : « we ukaay kè nakşal hënk ba? » ⁹ We uyojnuɗ ba, pji na naɗakmaan “Ipekadu yi nu ipëni” kème “Naɗiin ijej kajiiñ ki nu ipoş”? ¹⁰ Natenan, nabaay ame kè *Abuk Ñiintɗ aka mnhina mi ppënan ipekadu ɗi mboş. » Wal mënɗ kè Yetu ašë ji na ñiintɗ anɗakmuɗ: ¹¹ « Dji inaɗa, ijej kajiiñ ki nu, iɗiis katohu. » ¹² ɗi dko mënɗ kè ñiintɗ anaɗa ajej kajiiñ ki nul ašë pën ɗi kadun ki bañaay bti. Bañaay bti bañonari ašë dëman Naɗibaɗi aji : « Ŋëmbaay kawinara iko itënɗ yi. »

Yetu adu Lewi (Maci 9.9-13; Luk 5.27-32)

¹³ Uyaay uloɗ kak Yetu aya du umbay wi bdëk. Kè bañaay batum bašë ji baya du a, ajukan baka. ¹⁴ Wi aktëpuɗ, awin Lewi abuk Alfe kè aɗo du dko dlukni daaşa di aklempnuɗ, ašë ji na a : « ɗaşaan » kè Lewi anaɗa aɗaşa.

¹⁵ Yetu awo ɗi pde du uko Lewi, kè bakobraar daaşa batum na bañaay baloɗ batum biki bajaay badu bado buɗaan bašë wo da ade na a, ul na baɗaşarul ; hënk di bajaay batum kaɗaşa. ¹⁶ *Bajukan Bgah banwoon ɗi pntuk pi bafaritay wi bawinuɗ kè Yetu akde na bakobraar daaşa na biki bajaay bado bawuɗaan ašë ji na baɗaşarul : « we ukaay kè akde na bakobraar daaşa na bado buɗaan? »

¹⁷ Yetu kè ašë tiink uɗup wi baka ašë ji : « Mënɗ bañaay banwoon bajeb banumiin nakuraar, bamaakal banumi'uluɗ. Mëmbi bi pdu banşaluɗ aji bawo baɗool, dbi pdu bado buɗaan. »

Yetu aɗiiniyaan pyiman (Maci 9.14-17; Luk 5.33-38)

¹⁸ Baɗaşar Yowan na biki bafaritay bawo ɗi pyiman, kè bañaay baloɗ bašë bi aji na Yetu : « Baɗaşar Yowan na biki bafaritay baji bayiman, kè we ukaay kè biki nu bašë wo baanyi bayiman ba? » ¹⁹ Kè Yetu ašë teem baka aji : « Banoh naniim baanhil kayiman wi naniim ahumuɗ na baka di? Ŋnuur bti ηi naniim akwoon na baka, baankhil pyiman. ²⁰ Ŋnuur ηaluɗ kaban, wi naniim akjejaniin, ηnuur mënɗ bayiman. ²¹ Nin ñaay aanji bam kamişa kaɗaf na kalëmënt kahalulu, woli ado haɗ kalëmënt kahalulu katow kaɗaf, dko dantowiin dabaa haan haan maakan. ²² Kè nin ñaay aanji ɗu poot phalu ɗi njuuli ηɗaf, woli ñaay ado haɗ poot kafom njuuli, poot na njuuli ηaɗoka. Ñaay aji wo kaɗu poot phalu ɗi njuuli ηhalu! »

Yetu awoon Ajug unuur wi pnoorfën (Maci 12.1-8; Luk 6.1-5)

²³ Unuur uloŋ wi pnoorfën Yetu amuur ŋteeh ŋi ŋdeey, kë baŋaŋarul baŋe wuur ŋa kadoh. ²⁴ Kë bafaritay baloŋ baŋe ji na a : « Tenan, we ukaaŋ kë baji bado uko wi bgah baneenanuŋ pdo ŋi unuur wi pnoorfën ba? »

²⁵ Yetu ateem baka aji : « Naambaanŋ kaleyiira uko wi Dayiŋ adoluŋ wi ul na batënŋul bawooŋ ŋi kanuma kë ubon ubot ade baka i? ²⁶ Jibi aneejuŋ du katoh ki Naŋibaŋi* ŋi wal wi Abiyatar awooŋ naŋih i baŋeŋan, ajeŋ ipoom ade abot awul banwooŋ na a kë badee. Ipoom mënŋ yi badoluŋ pa bŋeŋan bi Naŋibaŋi, yi baŋeŋan ŋaŋ bakaanŋ na pde. » ²⁷ Kë Yetu aŋe kak aji na baka : « Unuur wi pnoorfën udolana pa ŋaanŋ, mënŋ ŋaanŋ adolaniinŋ pa unuur wi pnoorfën. ²⁸ Hënŋ, *Abuk ŋiinŋ awo Ajug unuur wi pnoorfën. »

3

Yetu ajeban ŋiinŋ anŋakmuŋ kaŋen

¹ Yetu akak aneej du *katoh kaŋehanaani, kë ŋiinŋ aloŋ anŋakmi kaŋen aŋe wo da. ² Baŋaanŋ baten Yetu bnuura me ajeban ŋi unuur wi pnoorfën, baŋe baka wal mënŋ uko utapara. ³ Yetu kë aŋe ji na ŋiinŋ anŋakmuŋ kaŋen : « Naŋiin inaŋ ŋi ptoof. »

⁴ Ahepar baka aji : « We wi bgah bajakuŋ ŋaanŋ ado ŋi unuur wi pnoorfën ba? Bnuura këme buŋaan? Pbuuran ŋaanŋ këme pfiŋa? » Kë baŋe yomp.

⁵ Yetu aten baka ayitan aŋe deebaŋ abot ajooŋan ŋiki baanŋi baŋaga. Wi wi aŋaanŋ aji na ŋiinŋ: « Taran kaŋen » kë atar ka, kaŋen kë kajeŋ na a. ⁶ Wi bafaritay bapënanŋ pën aŋe yitiir na baŋaŋar Herod baloŋ alaŋar jibi bakdoli kadoo kafiŋ Yetu.

Yetu adat banŋaanŋ iŋeen na batëb

⁷ Yetu apën aya agaag na baŋaŋarul du umbanŋ wi bdëk. Pntuk pweek paŋaŋa : Bapënaŋ utaak wi Galilay, na wi Yuda, ⁸ ubeeka wi Yerutalem, utaak wi Idume, ŋtaak ŋi umbanŋ wundu wi bdëk bi Yordan na ŋntanka ŋi ŋmbanŋ ŋi ŋbeeka ŋi Tir na Fidonŋ. Babi bti ŋi a ŋiki batiink uko wi adoluŋ.

⁹⁻¹⁰ Jibi Yetu akjebanuŋ baŋaanŋ baŋum, bamaakal bti kë baŋe wuukar ala pbana, kë aŋe ji na baŋaŋarul babomana bŋeem, baŋaanŋ bawutna kapëm pëmana. ¹¹ Baŋaanŋ biki ŋntaayi ŋaneejuŋ baji wonŋi bawina, baŋe jot kaŋup ŋi kadunul kahuuran kaji : « Iwo Abuk Naŋibaŋi! » ¹² Kë aŋe ji lëbar na ŋa kaneenanŋ ŋa pŋup ŋaanŋ i awooŋ.

¹³ Yetu apaya du pnkuŋ aŋe du biki adatuŋ, kë babi ŋi a. ¹⁴ ŋi baka adat baŋaanŋ iŋeen na batëb pa bawo na a, abot aluŋ ayil baka pŋup Uŋup wi Naŋibaŋi. ¹⁵ Akak awul baka phina pi pdook ŋntaayi. ¹⁶ Baŋaanŋ iŋeen na batëb biki Yetu adatuŋ biki biki : Fimoŋ i aŋuunŋ katim ki Piyeer, ¹⁷ Yakob na Yowan babuk Febede biki awuluŋ katim ki Bowarneŋet uwooŋ babuk kamparantant ; ¹⁸ Andre, Filip, Bartolomi, Maci, Tooma, Yakob abuk Alfe, Fade, Fimoŋ i bajaanŋ badu nagutar utaak, ¹⁹ na Yuda Itkariyot ambiinŋ adek Yetu kafëŋ.

Yetu ateem banklaŋuluŋ

²⁰ Yetu akak du katoh kë baŋaanŋ baŋum kak babi ayit, ul na baŋaŋarul baando hilan pde. ²¹ Wi bayiŋul batiinkuŋ uko mënŋan waŋ, aŋe biirada, ŋiki baji ayilaa.

²² Kë *bajukan Bgah bampënnuŋ Yerutalem bakji : « Beltebul aneej ŋi a, mnhina mi uweek wi ŋntaayi mi mi ajaanŋ adookna ŋntaayi. »

²³ Kë Yetu aŋe du baka ahoŋ na baka aji : « Hum di di Fatana ahiluŋ kadook uleeful? ²⁴ Woli baŋaanŋ biki pŋih baŋom apulad, pŋih mënŋ paanhilan kanaŋ. ²⁵ Woli baŋaanŋ biki katoh kaloolan baŋom apulad, katoh mënŋ kaankhil kanaŋ. ²⁶ Kë woli Fatana agut lah na bkowul, apulad, aanhil kanaŋ, wi nul ubaa. ²⁷ Kë nin ŋaanŋ aŋe wo aanhil pneej du katoh ki ŋiinŋ ammëgaŋuŋ, kajeŋ bka bi nul kë aandun atana. Woli ado haŋ aŋe jeŋ bka bi katohul. ²⁸ Na manjoonan, dŋupan, Naŋibaŋi ahilan kamiir baŋaanŋ ipekadu na ŋŋup ŋwuŋaanŋ ŋi bakŋupuŋ ŋi a, woli ŋadoo tum. ²⁹ Kë ŋaanŋ aŋale ŋup buŋaanŋ ŋi Uhaaŋ wi Naŋibaŋi nin Naŋibaŋi aankmiira : ajuban pjuban panwooŋ paankba. » ³⁰ Aji na baka haŋ ŋiki baji untaayi uwo ŋi a.

* 2:26 ŋi wal wi Dayiŋ, kaloona kajaanŋ kadiiman kë Naŋibaŋi awo da. Kul ki ki bajaanŋ bado katoh ki Naŋibaŋi.

*Bayiŕ Yetu biki mnfaŕan**(Markuf 3.31-33; Maci 12.46-50; Luk 8.19-21)*

³¹ Anin na baŕa Yetu banaŕ du bdig aŕe do kē badu'a. ³² Bañaanŕ batum baŕo afooya, kē baŕe ji na a : « Tenan, naan na baŕa'u bawo bdig, bala'u. »

³³ Kē aŕe teem baka aji : « In awoonŕ ni na baŕa naan ba? » ³⁴ Aten bañaanŕ banŕoonŕ ayitan, aŕe ji : « An nawoonŕ ni na baŕa naan. ³⁵ Ŋaanŕ ankdolonŕ uko wi Naŕibaŕi aŕalonŕ awoonŕ abuk paapa na ni. »

4

*Uhoñ wi nagur ŕdeey**(Maci 13.1-9; Luk 8.4-8)*

¹ Byaaŕ blonŕ kak Yetu awo ŕi pjukan du kakab bdēk. Bañaanŕ batum kē baŕe yit añaoga, batum pŕtum paŕ kē adoo paya aŕo ŕi bŕeem banwoonŕ ŕi bdēk. Bañaanŕ bŕi bawo du pkay. ² Kē aŕe ŕepna ŕi uhoñ aŕup baka iko itum. ŕi pjukan pi nul aji na baka : ³ « Natiinkan. Najaar apēn pgur ŕdeey. ⁴ Wi akguronŕ ŕdeey kē ŕlonŕ ŕaŕe jot ŕi bgah ; kē ŕkaŕ ŕabi ade ŕa bŕi. ⁵ Kē ŕlonŕ ŕajot du dko di mnlaak di mboŕ manwoonŕ maantumi. Kē ŕanaŕa ŕi dko mēntŕ ŕiki mboŕ maankēŕ da. ⁶ Wi bnuur banaŕiinŕ atēr ŕa, jibi ŕawoonŕ ŕaanwo na intaañ, kē ŕalewi. ⁷ ŕlonŕ ŕajot ŕi dko di iyiw, kē iyiw idēm afiiklēn ŕa kē ŕaambuki. ⁸ ŕlonŕ kē ŕajot ŕi mboŕ mnuura, anaŕa adēm, awul ŕdeey. Blonŕ baji bawul mbuk iñeen ŕwajanŕ, blonŕ kawul mbuk iñeen paaj, blonŕ kak mbuk iñeen week. » ⁹ Yetu akak aji : « Ankaanŕ ibaŕ itiinŕi, atiinŕi! »

We ukaanŕ kē Yetu aji hoñ?

¹⁰ Wi Yetu apēnunŕ agaag, banfooyulonŕ na banjañan iñeen na batēb bawo ŕi phepara ŕi uhoñ wi ajaanŕ ahoñ. ¹¹ Kē aŕe ji na baka : « An, baŕenan kē name uko ummeniinŕ wi Pŕiŕi pi Naŕibaŕi. Kē pa biki bdig ŕi uhoñ wi wi nji kaŕupunŕ na baka. ¹² Hēnk, woli badoo ten baankwin,
woli badoo tiink, baankte
hēnk baankŕelēŕ ŕbida,

Naŕibaŕi aŕe wo aankmiir baka ipekadu. »✠

¹³ Yetu aji na baka : Naamme uko wi uhoñ wi ujakuŕ? Kē hum di di nakmeenŕ uhoñ bŕi wi nji kalunŕ kahoñ ba? ¹⁴ Nagur ŕdeey, Uŕup wi Naŕibaŕi wi wi aktepiinŕ. ¹⁵ Bañaanŕ balonŕ bawo ji bgah bi Uŕup ujotonŕ, wi bantiinkanŕ tiink Uŕup, kē Fatana aŕe ban apēnan uŕup wi batepiinŕ ŕi baka. ¹⁶ Kē balonŕ bawo ji dko di mnlaak di ŕdeey ŕajotonŕ, bayeenŕ ŕi dko mēntŕ Uŕup na mnlilan, ¹⁷ aŕe wo baanka intaañ, baanŕi baŕijanŕ kaliintan. Wi Uŕup ukŕu'arŕ ŕu bajun pnooran baka kēme phajan baka baji babi wutan wutan. ¹⁸ Banwoonŕ dko di iyiw, bajaanŕ batiink Uŕup, ¹⁹ kē manŕaaf, pyok panjaanŕ pafooyan bkow, na pñeebar iko itum ŕaŕe fiiklēn Uŕup kaneenan wa pbuk. ²⁰ Banwoonŕ mboŕ mnuura, bajaanŕ batiink uŕup, kadinan wa, kaŕe buk ŕdeey. Alonŕ aji buk ŕdeey iñeen ŕwajanŕ, alonŕ ŕdeey iñeen paaj, alonŕ iñeen week.

*Uhoñ wi unkaniya**(Luk 8.16-18)*

²¹ Yetu akak aji na baka : « Baji batehan unkaniya kaŕe fēŕ wa na kakana kēme kaŕu wa ŕi kaliŕa uŕeeh i? Mēntŕ ŕi bko duuŕ di di bajaanŕ baŕu wa i? ²² Uunka nin uko ulonŕ ummeniinŕ unwoonŕ uunkmeeŕana, unhankaniinŕ unwoonŕ uunkpēn bdig kameeŕana. ²³ Ankaanŕ ibaŕ itiinŕi atiinŕi! »

²⁴ Akak aji na baka « Nadoon kaŕalntēn bnuura uko wi naktiinŕunŕ, balunŕ kaniiban na kaniibi ki najaanŕ naniibna kadoo kapelan. ²⁵ Bawul ankaanŕ, kē anwoonŕ aankaa, batehan uko wi adoonŕ aka. »

Uhoñ wi ŕdeey ŕanjaanŕ ŕanaŕa bdi di ŕa

✠ 4:12 Itayi 6.9-10.

²⁶ Yetu akak aji : « Hënk di Pših pi Naşibaţi pawooŋ: woli ñaay agur ŋdeey, ²⁷ aŋoyëntle na utejan këme anaţa na nfa, ŋdeey ŋaji ŋakub kadëm bë aanji me jibi ŋadoli do. ²⁸ Mboş ŋi uleef wi ma manji manjun kabuk ujaagal, kabaa wul ibëb, ŋdeey ŋaşë pën ŋi ya. ²⁹ Wi ŋdeey ŋakayaŋ kay başë jun pkaaw ŋa, ŋiki kakit kabani. »

Uhoñ wi pbuk pmpoŋi

(Maci 13.31-32; Luk 13.18-19)

³⁰ Yetu akak aji na baka : « We wi ŋëknaamntënuŋ na Pših pi Naşibaţi këme na uhoñ uhoŋ wi ŋkyuujnuŋ pa? ³¹ Panaam ji pbuk pampotëŋaanuŋ ŋi mbuk mi mboş bti. ³² Woli batepi pa, paŋi panaţa, kawo bgof bandëmnunŋ ŋi ugoŋ untepiinŋ ŋi unkintaar, inah yi ba iji idëm, kë ŋkat ŋado ji ŋahil pdo intaŋ yi ŋa ŋi blifi. »

³³ Yetu aji ŋup iko itum itëntŋ yunŋ ŋi uhoñ, kaŋupna na bañaay bahilna bawat ibaŋ ŋi uko wi akjakuŋ. ³⁴ Aji ŋiini na baka ŋi uhoñ ŋaŋ ašale gaag na baŋaşarul aji piban baka wa bti.

Yetu aŋaŋan ukëk

(Maci 8.18,23-27; Luk 8.22-25)

³⁵ Utaakal wi unuur mëntŋ Yetu aji na baŋaşarul : « Najoh ŋya bdëk umbaŋ wundu. » ³⁶ Baŋaşarul baya na a ŋi bŋeem bi awoonŋ aduk pntuk pi bañaay. Iŋeem ilonŋ ikak awo na baka. ³⁷ Kë ukëk uweek uşë naŋa kë ŋmaaronŋ ŋafël meel du bŋeem, kë bado jun ptum. ³⁸ Kë Yetu aşë ŋoyëntŋ wal mëntŋ ŋi kafëŋ ki bŋeem apaf bkow ŋi pbulja. Kë başë huma aji : « Ajugun, iindo haajala, ŋkeŋ? » ³⁹ Kë aşë ten, alëbar na uyook akuŋ aji na bdëk : « Yompan, tiiman. » Uyook kë unaŋi, kë dko dayompandëri. ⁴⁰ Yetu kë aşë ji na baka : « we ukaay kë nalënk hënk ba? We ukaay kë naanfiyaari ba? » ⁴¹ Kë başë lënk maakan aşë ŋupar aji : « In awi ba, kë uyook na meel ŋadoo ji ŋatiinka? »

5

Yetu ajeban ñiintŋ i ŋntaayi ŋaneejuŋ

(Maci 8.28-34; Luk 8.26-39)

¹ Baban bdëk umbaŋ wundu, du utaak wi Genateret. ² Wi Yetu awaliyaŋ wala ŋi bŋeem, kë ñiintŋ alonŋ ampënnunŋ du pnguran i untaayi uneejuŋ aşë bi ŋi kadunul. ³ Pnguran pawoonŋ katohul, kë nin alonŋ aanhil ptana udole wo na mnkorentu ma. ⁴ ŋyaaş ŋtım aji wo na ifeeru ŋi ihoŋ babot katana na mnkorentu, kë aşë ji marana maran ma kabot kakit ya, kë nin alonŋ aanhil pkakana adoom. ⁵ Aji bi duka duka du pnguran na inkunŋ, kawuuhar, kapiharën uleef na mnlak.

⁶ Wi awinunŋ Yetu du kalowan, aşë ŋi, abi aŋup ŋi kadunul ⁷ aşë huuran na pdiim pweek aji : « We wi ŋkaarunŋ ba, Yetu Abuk Naşibaţi *Andëmunŋ Maakan? Dkooŋu kooŋ tenan ŋi Naşibaţi, khajanaan. » ⁸ Aji haŋ ŋiki Yetu aji na untaayi upën ŋi ñiintŋ.

⁹ Yetu akak ahepara aji : « Katimu kawo hum? » Kë ateem aji : « Pntuni pawoonŋ katim naan, ŋtumi. » ¹⁰ Kë ŋaşë kooŋa maakan awut kadook ŋa ŋalow utaak.

¹¹ Kë uşë ka ŋi pnkunŋ batani bweek bi ŋnkuma ŋankşuñunŋ. ¹² Kë ŋntaayi ŋaşë kooŋ Yetu aji : « Wutun ŋya ŋneeŋ ŋi ŋkuma ŋun. » ¹³ Kë adinan ŋa. Kë ŋapën, aneeŋ ŋi ŋkuma. Batani kë başë pëna du pnkunŋ ajot du bdëk. ŋkuma ŋawo iñeen-week ŋyaaş iñeen ŋtëb (2000). ŋayoora bti.

¹⁴ Bayeŋ ŋkuma kë başë ŋi aniinkan uko wi bawinunŋ du ubeeka na ŋntanka. Bañaay kë baya pten uko unŋëpuŋ. ¹⁵ Babi ŋi Yetu aşë win ñiintŋ i pntuni pi ŋntaayi paneejunŋ kë aŋo awohara, akak ñaay, kë başë lënk. ¹⁶ Banwinunŋ uko unŋëpuŋ bakakalëş uko undolonŋ ñiintŋ mëntŋ na uko wi ŋkuma. ¹⁷ Wal mëntŋ kë başë kooŋ Yetu apën ŋi utaak wi baka.

¹⁸ Jibi Yetu akpayiinŋ ŋi bŋeem, ambiinŋ aneeja kë aşë kooŋa pa pduka na a. ¹⁹ Yetu aandinana wa aşë ji na a : « Kakan katohu, yaan du bayiŋu iŋup baka uko bti wi Ajugun adoonŋ pa iwi, jibi aŋagi'iinŋ. » ²⁰ Kë aya niinkan uko wi Yetu adolonŋ pa a ŋi Utaak wi ŋbeeka Iñeen. Kë bañaay bti başë ñonŋar.

Yetu anaŋan abuk Jayirut ŋi pkeŋ abot ajeban ñaaŋ aloy

(Maci 9.18-26; Luk 8.40-56)

²¹ Yetu akak umbanj wundu na bteem. Kë bañaanj batum bakak ayit añaoga ti kakab bdëk. ²² Hënk, kë naweek alonj ti biki *katoh kañehanaani ki bayuday i katim kawoonj Jayirut aşë bi. Wi awinuñ Yetu, abi ajot ti ihoť yi nul, ²³ akooťa maakan aji : « Abuk naan ñaať amaak adoo ñogan pkeť, biin ipafa iñen ahilna ajeb awut kakeť. » ²⁴ Yetu agakandër na a, pntuk pweek kë paşë ťaşa, apëm pëmana.

²⁵ Kë ñaať alonj anwoonj na pmaak pi ptula pñaak nşubal iñeen na ntëb aşë wo na baka. ²⁶ Ahaj maakan ti iñen yi bakuraar batum, atok bka bi nul bti bë aanwin nin uko ulonj, kë pmaak pabaa dëm dëm pya. ²⁷ Wi atiinkuñ kë baktiiniyaan uko wi Yetu, kë aşë bi neej ti pntuk, abi ti kafet ki Yetu aban kambiint ki kamişa ki nul. ²⁸ Aji ti uşalul woli adoo hil aban kamişa ki nul, abi jeb jeb. ²⁹ Wi abanuñ kamişa ki Yetu, kë pñaak pabi ťañ ťañ, kë atiink ti uleeful kë ajebi.

³⁰ Wal mënt kak kë Yetu aşë tiink phina ploñ kë papën ti a. Awugşa ti pntuk aşë ji : « In abannuñ imişa? » ³¹ Baťaşarul baji na a : « Iwin kë pntuk pakpëm pëmanu, kë ibaa hepar ñaanj ambaniñ? »

³² Ul, kë aşë ten ayitan, ala ñaanj ambanuluñ. ³³ Naať alënk akat kat, tiiki ame uko unťepuñ. Abi ajot ti kadun ki Yetu aťup manjoonan bti. ³⁴ Kë Yetu aşë ji na a : « Ñaaťu, pfiyaar pi nu pajebanu. Yaan bnuura, pmaak paşë pawutanu. » ³⁵ Ahum kaťiini kë bañaanj balonj başë pënna du uko naweek i katoh kañehanaani aşë ji na Jayirut: « Abuku aneemi, wutan kanooran kak najukan. » ³⁶ Yetu kë aşë pok ptiink bťup bi bañaanj bukuñ, aji na naweek i katoh kañehanaani : « Klënk, fiyaaran ťañ. » ³⁷ Piyeer, Yakob na Yowan aťa Yakob ťañ baťaşuluñ aanwut nin bañaanj balonj kak kë baťaşa. ³⁸ Wi babanuñ du uko naweek i katoh kañehanaani, Yetu kaşë win dko kë dayewla maakan, bañaanj bawooni abot awuuhar. ³⁹ Aneej aşë ji na baka : « we ukaanj kë nakñaat awooni ba? Napoť aankeťi, anoyent nyoent. » ⁴⁰ Bañaanj bawo wal mënt ti pbeñ Yetu.

Kë aşë do kë bañaanj bti bapëni, ajeja aşin na anin napoť na biki agakandëraanuñ, aneej du dko di napoť awoonj. ⁴¹ Ajeñ kañen ki napoť aşë ji na a : « *Talita kum* » uwoonj: « Poon, djaku inaťa! » ⁴² Ti dko mënt kë anaťa, apoş, kë bañaanj başë ñonjar maakan. Napoť aka wal mënt nşubal iñeen na ntëb. ⁴³ Yetu kë aşë şook baka aji bawut kado alonj ame, aşë do kë bawul napoť kë adee.

6

Yetu aya Nataret

(Maci 13.53-58; Luk 4.16,22,24)

¹ Yetu apënna da, aya ubeeka wi akuşnaaniñ, kë baťaşarul bagakandër na a. ² Ti unuur wi pnoorfën, awo ti pjukan du *katoh kañehanaani. Bañaanj batum banktiinkuluñ bañoñari, aşë ji : « Ʀuñ di di i mënt ameenuñ iko yi? In awululuñ uşal unťuñ wi, kë adoo ji do mlagre mntënt mi na iñen yi nul? ³ Mënt naťukan abuk Mariya a i? Mënt abuk anin bi Yakob, Yoteť, Yuda na Ʀimoñ a i? Kë baťa'ul baať, baanwo ti na un i? » Kë uko wañ uneenan baka pfiyaara.

⁴ Yetu aji na baka : « Naťupar Naşibaťi, ti ubeeka wi nul, ti ptoof pi bayiťul na ti katohul meet ťañ di di bañaanj bawoonj baanji bamëbana bnuura. » ⁵ Mlagre mi adoluñ ťañ manwoha pjeban bamaakal balonj wi apafuñ baka iñen. ⁶ Añoñar ti uko wi bawoonj baanfiyaari.

Yetu ayil banjañan iñeen na batëb

(Maci 9.35; 10.1,5-14; Luk 9.1-6)

Yetu aya du ntanka ñañnoguñ da aťup Uťup Ulil Unuura wi Pşih pi Naşibaťi. ⁷ Ado kë banjañan iñeen na batëb babii. Kë aşë yilna baka batëb batëb, awul baka mnhina mi pdook nntaayi. ⁸ Aji na baka baji ñaanj kaťij pjuuťi ťañ, başë bawut kaťij uko ude, umañ, itaka. ⁹ Aji na baka bawoha na işapaat na imişa yi baťuunj. ¹⁰ Yetu aji na baka : « Woli naban ti dko, naťoon ti katoh ki bakyeenkananj te unuur wi nakpënuñ ti dko mënt. ¹¹ Woli

naban ti dko dloŋ kē baanyeenkan abot awo baantiinkan, woli napēn, nadan danaan pdēpalēn ti ihoŋ yi nan : hēnk nayuuŋ baka kē bado buŋaan. »

¹² Wi banjañan bayaan, baŋup bañaan kē bawo i kawut pjuban kabot kaŋelēš ŋbida.

¹³ Badooŋ ŋntaayi ŋtum abot akēr bamaakal batum ukēra ti bkow ajeban baka.

Herod na Yetu

(Maci 14.1-2; Luk 9.7-9)

¹⁴ Herod naŋih atiink kē bañaan baŋtiiniyaan uko wi Yetu ŋiki katimul kapēnalaa. Baji : « Yowan Nabattaar anaŋiŋ ti pkeŋ ukaan kē awo na mnhina mi pdo mlagre. » ¹⁵ Balon kē bakji *Eli a, balon kak baji Naŋupar Naŋibaŋi a, annaamuŋ na baŋupar Naŋibaŋi bajon.

¹⁶ Wi Herod atiinkuŋ ŋŋup ŋuŋ aŋē ji : « Yowan i ndooŋ kē bafaali anaŋiŋ ti pkeŋ! »

Pkeŋ pi Yowan Nabattaar

(Maci 14.3-12; Luk 3.19-20)

¹⁷⁻¹⁸ Herod naŋih abi jej Herodiyana, ahar Filip abuk aŋin aniiim, kē Yowan Nabattaar aŋē ji na a : « Bgah bi nja baneenan ŋaan ajē ahar abuk aŋin aniiim. » Uko waŋ uŋuuŋ kē Herod ado kē bamoba awat ukalabuŋ abot atana na mnkorentu. ¹⁹ Herodiyana aŋoor Yowan abot aŋal pdo bafiŋa, aŋē wo aanhilani, ²⁰ ŋiki Herod aŋi Yowan wi ameeŋ kē awo ŋaan natoool abot ayiman, aji yeŋana. Herod aji ŋal pdo katiinka, aŋē ji woli atiinka aanji me uko uŋal. ²¹ Unuur ulon kē Herodiyana aŋē ka uko udooni bafiŋ Yowan. Unuur mēnt Herod ado ufettu unkleŋanuŋ unuur wi abukiŋ, adu baweek biki dko, baweek biki bangoli, na bañaan bantiinkaniŋ ti Galilay. ²² Poonu abuk Herodiyana mēnt aneeŋ uki, Herod na biki aduuŋ ti ufettu bti kē baŋē lilandēra. Kē Herod naŋih aŋē ji na poonu uŋ : « Heparaan uko wi iŋaluŋ, dwulu wa. » ²³ Abot amehna aji : « Uko bti wi ikheparaanuŋ dwulu wa, woli idoo ŋal kakib utaak wi naan ti ptoof kawulu umban ulon. »

²⁴ Napoŋ kē aŋē pēn ahepar anin aji : « we wi mbaan ahepara ba? » Kē ateema aji : « Bkow bi Yowan Nabattaar. » ²⁵ Poonu ataran akak du naŋih aŋē ji na a : « Dŋal iwulēn hēnkunŋ ti praata, bkow bi Yowan Nabattaar. »

²⁶ Naŋih ajooŋani, kē pmehna pi nul na bañaan biki aduuŋ ufettu baŋē ŋu kē aanhil ppok. ²⁷ Aji na nayeŋ ti dko mēnt aya aŋij bkow bi Yowan. Nayeŋ kē aya faala du ukalabuŋ, ²⁸ aŋij bkow ti praata awul napoŋ ŋaaŋ, kē aya awul anin. ²⁹ Wi baŋaŋar Yowan batiinkuŋ uko unŋepuŋ, babi ajē puum pi nul aya moy.

Yetu ade de'an pntuk pi bañaan

(Maci 14.13-21; Luk 9.10-17; natenan ti Yowan 6.5-13)

³⁰ Banjañan bakak aŋē bi ayit ti Yetu, aŋupa uko bti wi badoluŋ na wi bajukanuŋ. ³¹ Kē aŋē ji na baka : « Nabiin na nji du dko dangaguŋ nanoorfēn ntiinku. » Aŋiini haŋ ŋiki bañaan batum baya abi, kē baando hilan ade.

³² Kē baŋē ya na bŋeem du dko dangaguŋ. ³³ Wi bañaan bawinuŋ baka kē bakya, batum bame uko wi bakdoluŋ. Wal mēnt wi wi bapēnnuŋ ŋbeeka bti aŋi aya du dko mēnt aban baka da uteek.

³⁴ Wi Yetu akwaliŋ ti bŋeem awin pntuk pweek pi bañaan, aŋē ŋaga baka, bawo wo ji ŋkaneel ŋanwoon ŋaanka nayafan. Wi wi aŋaan awo ti pjukan baka iko itum. ³⁵ Jibi unuur ukyaan pjot, kē baŋaŋarul baŋē bi aŋoga, aji na a : « Dko di dagaagi kē unuur ubot alow ; ³⁶ dolan baka baya du ŋfēŋ na ŋntanka ŋaŋŋogunŋ dko di, bahilna baka uko ude. »

³⁷ Kē Yetu aŋē teem baka aji : « An, Nawulan baka bade bdi di'an. » Kē baji na a : « ŋjeŋna ŋuŋ itaka* iliina yaŋ kahilna kanug uko ude pa bañaan biki bti? » ³⁸ Yetu aji na baka : « Nawo na ipoom hum ba? Nayaan naten. »

Kē baya aten, abi aji na a : « ŋkaha ipoom kaŋeen na ŋtēb ŋtēb. »

³⁹ Wi wi aŋaan aji na baka bado bañaan baŋo ti ujaagal bado knŋuk. ⁴⁰ Baŋoona knŋuk ki bañaan iŋeen-week, na ki iŋeen kaŋeen. ⁴¹ Yetu ajē wal mēnt ipoom kaŋeen yuŋ na ŋtēb ŋtēb, akat kēŋ du baŋi aŋē beeb Naŋibaŋi ti iko ide yuŋ, akitēŋ ipoom awul baŋaŋarul bawul

* 6:37 Itaka : Itaka mēnt iwo baluk bi ŋnuur iŋeen-week ŋyaas ŋtēb.

bañaan̄. Akak ado kë bafaş baka bti n̄t̄eb̄ n̄uñ. ⁴² Bañaan̄ bti bade ayok, ⁴³ kë bañij kkaar̄ iñeen na kt̄eb̄ ki ipoom na n̄t̄eb̄ n̄andukiin̄. ⁴⁴ Ƨi bandeer̄ bukuñ, biin̄t̄ bawo iñeen-week n̄yaaş iñeen kañeen (5000).

Yetu apoş Ƨi bd̄ek̄ duuƧ

(Maci 14.22-32; natenan Ƨi Yowan 6.15-21)

⁴⁵ Wi bañaan̄ baba'añ ba pde, Yetu ado kë başaşarul bapaya Ƨi b̄teem ajota kadun, baya umban̄ wi Bettayida du bd̄ek̄ umban̄ wuñ, ul kë aš̄e duka añaşan̄ bañaan̄. ⁴⁶ Wi adoluñ bañaan̄ bti kë bañaş̄i, aš̄e paya du pnkuñ añehan̄ Naşibañi. ⁴⁷ Wi unuur uyobuñ, b̄teem bawo Ƨi ptoof pi bd̄ek̄, ul kë aš̄e wo aloolan du pkay. ⁴⁸ Awin baka kë banoor na ppaat wi uyook uwoon̄ uunkyook ataañ na umban̄ wi bakyaan̄. Kaya utejan̄ mn̄jel, kë aš̄e poş Ƨi bd̄ek̄ duuƧ abi adoo la p̄t̄ep̄ baka.† ⁴⁹ Wi başaşarul bawinuluñ kë akpoş Ƨi bd̄ek̄ duuƧ, banuñ aji ujurte wa, aš̄e fuuƧ idiim, ⁵⁰ bawina bukal bti aš̄e l̄enk̄. Ul, kë aš̄e Ƨiini na baka Ƨi dko m̄en̄t̄ aji : « Nawutan kahaajala, nji a, nawutan kal̄enk̄. » ⁵¹ Wi wi aš̄aan̄ apaya du baka Ƨi b̄teem, uyook kë uš̄e Ƨañan̄. Bañoñar maakan, ⁵² na manjoonan, baamme jibi Yetu adoon̄ mlagre mi ipoom, kë iñ̄eb̄ yi baka ikak awo Ƨi bd̄em.

Yetu ajeban bamaakal du utaak wi Genateret

(Maci 14.34-36; natenan Ƨi Yowan 6.22-25)

⁵³ Wi bamuuruñ, aban du pkay du utaak wi bagenateren̄, bakaban b̄teem Ƨi kaban̄. ⁵⁴ Wi baheli'añ hela kë bañaan̄ baş̄e yikr̄en̄ Yetu. ⁵⁵ Baya Ƨi utaak bti añaş bamaakal Ƨi ijiiñ du dko di batiinkuñ aji awoo. ⁵⁶ Dko bti di aneejuñ, du n̄ntanka, n̄beeka, n̄f̄et̄, baji bañij bamaakal du bayiti, kakooƧa awut babana woli udoo wo kambiiñ ki ulankon̄ wi nul ; kë bambanuñ ka bti bajebi.

7

Udolade wi bajon

(Maci 15.1-20)

¹ *Bafaritay na *bajukan Bgah balon̄ bamp̄ennuñ Yerutalem babi ayit añog Yetu. ² Bawin kë başaşar Yetu balon̄ kë bakde b̄e baaññow iñen jibi udolade ujakuñ. ³ H̄enk̄ di uwoon̄, bafaritay ji bayuday bti baanji bade kë baaññow iñen yi baka bnuura. Baji bado har̄ pa pm̄eban̄ udolade wi bajon. ⁴ Babot awo baanji bade woli bap̄enna bayiti b̄e baantul tulanañ n̄leef̄ n̄i baka na meel. Bakak am̄eban̄ idolade itum yi bajon, ji p̄now ikoop̄a, idunk, na iraata. ⁵ Ukaañ kë bafaritay na bajukan bgah bahepar Yetu aji : « we ukaañ kë başaşaru baanji başaş udolade wi bajon, babaa ji bade de b̄e baaññow iñen? »

⁶ Ateem baka aji : « Itayi afañ wi añaşiniyaanuñ uko wi nan, an balagare, Naşibañi aji Ƨi ulibra wi Itayi :

“Pntaali pi paji pad̄emanaan na mntum Ƨañ,
k̄e uhaaş wi pa uš̄e low̄en.

⁷ Pñehan na b̄tejan̄ bi baka iin̄jak̄en̄ nin uko ulon̄

iko yi bakjukanuñ iwo udolade wi bañaan̄ baj̄en̄ Ƨañ.”☆

⁸ Naji naduk uko wi Naşibañi ajakuñ kaş̄e m̄eban̄ udolade wi bañaan̄ baj̄en̄. »

⁹ Akak aji na baka : « Naji napok bnuura uko wi Naşibañi ajakuñ kaş̄e kaşaş udolade wi nan. ¹⁰ Moyit̄ aji : “M̄ebaan̄ şaaş na naan bnuura”☆ akak aji : “Ankkaruñ aşin̄ k̄eme anin, pkeƧ pakwoon̄ baluk bi nul.”☆ ¹¹ An, naş̄e ji : Woli ñaan̄ aji na aşin̄ k̄eme anin : “uko wi nhilanuñ lah kañ̄enk̄nu uwo ‘korban’ (uwoon̄: uwo wi Naşibañi.)” ¹² Naji nadinana keeri awut kado nin uko ulon̄ kak pa aşin̄ k̄eme anin. ¹³ H̄enk̄ di nagaruñ uƧup wi Naşibañi na udolade wi nakjukanuñ. Nabot aji nado iko itum it̄en̄t̄ yuñ kak. »

¹⁴ Wi wi Yetu akaañ adu pntuk pi bañaan̄ aji na baka : « Natiinkan an bti nabot name.

¹⁵ Nin uko ulon̄ unwoonuñ bdig uunhilan̄ kaƧopan̄ ñaan̄ Ƨi k̄eş̄ ki Naşibañi, wal wi ukneejuñ

† 6:48 Adoo la p̄t̄ep̄ baka k̄eme aya du baka. ☆ 7:7 Itayi 29.13. ☆ 7:10 Pp̄en̄ 20.12. ☆ 7:10 Pp̄en̄ 21.17.

ti a. Uko unjaan upenna ti a ujaan utopana ti kës ki Naşibați. [¹⁶ Ankaan ibať itiinki atiinkan !] »

¹⁷ Wi Yetu aneeju du katoh alow pntuk, baťaşarul bahepara uko wi uhoñ ukjukanu. ¹⁸ Kë aji na baka : « An kak hënk di di nawaanuñ nşal i? Naamme me kë nin uko uloñ wi bdig unkneejuñ ti ñaan uunhilan kaťopana ti kës ki Naşibați i? ¹⁹ Uunji uneej ti uhaaş wi nul, ti kayiñul di di ujaan uneej, aya kapënan wa du bnťeeh. » Hënk ti nťup nuñ, Yetu adiiman kë iko ide bti inuura.

²⁰ Aji kak : « Uko unjaan upën ti ñaan ujaan ukakana aťop ti kadun ki Naşibați. ²¹ Hënk di uwoon, du nhaaş meeť ni bañaan di di nşal nwuťaan njaan njaan, nşal njanjaan njañ pjuban pi piinť, kakii, pfiñ, ²² ppiinť na ahar ñaan këme ayin ñaan, pñeebar iko, mnñot, kaguuru, pťuunk, pñal uko wi aťenťu, bkuutar, bbeehar, bpën. ²³ Iko iwuťaan yuñ bti iji ipenna ti ñaan meeť yul ijaan iťu ñaan kaťop ti kës ki Naşibați. »

Pfiyaar pi ñaať anwoon aanwo nayuday
(Maci 15.21-28)

²⁴ Yetu apën da, aşë ya umban wi ubeeka wi Tir. Aneej du katoh kalon aşë wo aanñal bame, kë bañaan başë mehaara me. ²⁵ Uunjonni, kë ñaať aloñ i unťaayi uneejuñ ti abukul ñaať aşë tiink kë baťiiniyaan uko wi nul aşë bi ajot ti ihoť yi nul. ²⁶ Ñaať mënť aanwo nayuday, awo nafiniteñ i uťaak wi Firi. Akooť Yetu aji na a adook unťaayi, upën ti abukul.

²⁷ Yetu kë aji na a : « Wutan duna bapoť bade bayok, uunnuura bajej pde pi bapoť bawul nbuş nmpoťi* . » ²⁸ Ñaať ateema aji : « Ajugun, ifañi, kë nbuş nmpoťi nşë ji nade ituk yi bapoť bawutuñ ti umeeşa uťeeh. » ²⁹ Wi wi Yetu ašan aji na a : « Uťup wi, uťu kë unťaayi upën ti abuku, yaani. »

³⁰ Ñaať mënť akak katohul aťenk kë napoť apiinť ti kalişa, kë unťaayi upën ti a.

Yetu ajeban nadënëmaan
(Maci 15.29-31)

³¹ Yetu apën du umban wi ubeeka wi Tir aťëpna wi Tidon amuur uťaak wi nbeeka iñeen aşë ya umban wi bdëk bi Galilay. ³² Baťija nadënëmaan ankaan aji noor na bťup, aşë kooťa apafa iñen.

³³ Yetu ajeja kë balow bañaan, aya agaag. Aťu'a ikoñ ti ibať, aťëfëj, abana pndemënt, ³⁴ aşë kat kës du baťi, awuuk uhëfënt aşë ji na ñiint : « Efaťa » uwoon « haabşiin. » ³⁵ Ti dko mënť, ibať ihaabşaa, kë pndemënt pabot afënëşa, kë akťiini bnuura.

³⁶ Kë Yetu aşë ji na bañaan bawut kaťup nin ñaan uko unťëpuñ. Jibi akneenanuñ baka, kë babaa tiiniyaan tiiniyaan maakan uko wi adoluñ. ³⁷ Bañonar pñonar pweek maakan aşë ji : « Ado iko bti bnuura, adoo do kë bandënëmuñ baktiink, kë babiş bťup baktiini. »

8

Yetu ade de'an bañaan iñeen-week nbaakër nyaaş iñeen
(Maci 15.32-39; Markuf 6.30-44)

¹ Ti nnuur mënť bañaan batuma tum aşë wo baanka uko ude, ukaan kë Yetu adu baťaşarul aji na baka : ² « Dñaga bañaan biki, nnuur nwananť nji ni, ni bawoon na nji abot awo baanka uko ude. ³ Woli dji na baka baťiış, kë baya na ubon, baya jot du bgah te balonť ti baka bapenna dko dlow. »

⁴ Baťaşarul bahepara aji : « Ţuñ di di nkaanuñ ipoom iwul baka bade badoo bayok? Dko di nwoon di dagaagi. »

⁵ Ahepar baka aji : « Nawo na ipoom hum ba? » Kë bateema aji : « Paaj na kalon. »

⁶ Ado bañaan kë baťo ti mboş, aşë jej ipoom paaj na kalon yuñ, abeeb Naşibați, akitëş aşë wul baťaşarul bawul bañaan. Kë bawul ya baka. ⁷ Bakak awo na nťëb nlon nmpoťi. Yetu akak abeeb Naşibați ti nťëb nuñ, aşë wul na baťaşarul kë bawul bañaan. ⁸ Bañaan

* 7:27 Nbuş nmpoťi : Wal mënť bayuday baji baji banwoon baanwo bayuday bawo nbuş.

bade ayok, kë indukiin itum kkaar paaj na ploŋ. ⁹ Bañaan banwoon da bawo uko ji iñeen-week nbaakër nyaas iñeen (4000), kë Yetu ašë do baka kë baŋiŋi. ¹⁰ Ʋi dko mënŋ kë ašë paya Ʋi bteem na baŋašarul aya uŋaak wi Dalmanuŋa.

Bafaritay bahepar Yetu uko unkndiimanuŋ kë awo i Naŋibaŋi

(Maci 6.14; 12.38-39; Luk 11.16,29)

¹¹ Bafaritay babi, awo Ʋi ptiini na Yetu, bala ptaawana, ašë hepara uko ulon unkndiimanuŋ kë awo ñaan i Naŋibaŋi. ¹² Yetu awuuk uhfeŋŋ ašë ji : « we ukaan kë kawuun ki kakhepar uko unkndiimanuŋ kë dwo ñaan i Naŋibaŋi ba? Dŋupan, na manjoonan, nin mënkdiiiman kawuun ki uko ulon. » ¹³ Aduk baka aya apaya kak du bteem ašë ya umban wundu.

¹⁴ Baŋašar Yetu baŋilma ptiij ipoom ašë wohaara na kaloolan ŋaŋ. ¹⁵ Yetu aji na baka : « Naŋafaraan, nalipariin uko utaajanaani pŋon wi bafaritay na wi Herod. » ¹⁶ Bawo Ʋi ptiiniyaan uko wi bawaanuŋ ipoom.

¹⁷ Yetu ammeen uko wi baktiiniyaanuŋ aji na baka : « we ukaan kë naktiiniyaan uko wi nawaanuŋ ipoom ba? Naanji nawin kabot kayikrën i? ¹⁸ Iŋëb yi nan idëneŋi i? Nawo na kës ašë wo naanji nawin, nawo na ibaŋ ašë wo naanji nate. Naanleŋ ¹⁹ wi nkitŋuŋ ipoom kañeen pa biinŋ iñeen-week kañeen nyaas iñeen (5000) i? Kë kkaar hum kantumuŋ na ipoom ki ki nayaanaanuŋ ba? » Bateem aji : « Iñeen na ktëb. »

²⁰ « Kë wi nkitŋuŋ ipoom paaj na kalon pa bañaan iñeen-week nbaakër nyaas iñeen (4000), kkaar hum kantumuŋ na ipoom ki ki nayaanaanuŋ? » Kë baji : « Paaj na ploŋ. »

²¹ Kë ašë ji na baka : « Naandobi yikrënaara ha? »

Yetu ajeban nakuul

²² Yetu na baŋašarul baban ufëŋ wi Bettayida, kë bašë ŋija nakuul alon, akooŋa abana. ²³ Amëbana Ʋi kañen, apën na a Ʋi ufëŋ. Aŋu'a iŋuun Ʋi kës, apafa iñen ašë hepara aji : « Iwin uko ulon i? »

²⁴ Wi akompëŋuŋ ašë ji : « Dwin bañaan, bawo ji mnko mankoŋuŋ. »

²⁵ Yetu kë akak aŋu'a iñen Ʋi kës, kë wi atenuŋ, ašë jeb ahil ayikrën iko bti apaŋëŋ ya.

²⁶ Yetu kë ašë ji na a aŋiŋ ašë wut kaneeŋ Ʋi ufëŋ.

Piyeer aji Yetu awoon Krittü

(Maci 16.13-16; Luk 9.18-22)

²⁷ Yetu aya na baŋašarul du nntanka nãñnoguŋ du ubeeka wi Fetare-Filip. Wi bawoon Ʋi bgah kë ašë hepar baka aji : « Bañaan baŋal aji dwo in ba? » ²⁸ Bateema aji : « Balon baji iwo Yowan Nabattaar, kë balon baji iwo Eli, kë balon kak baji iwo alon Ʋi baŋupar Naŋibaŋi. »

²⁹ Yetu kë ašë hepar baka aji : « Kë Ʋi an, nji dwo in ba? » Kë Piyeer ašë teema aji : « Iwo Krittü. » ³⁰ Kë ašë ŋook baka aji na baka bawut kaŋup nin ñaan uko wi nul.

³¹ Yetu ajun pŋup baka kë *Abuk Ñiinŋ awo i kahaj maakan, kabot kapokana Ʋi bantohi, Ʋi baŋan baweeŋ na Ʋi *bajukan Bgah. Baluŋ kado bafiŋa, unuur uwajanŋen ašë naŋa Ʋi pkeŋ. ³² Wi akŋupuŋ uko waŋ aankhoŋ, aŋiini ajinŋan. Kë Piyeer ašë pula kë bagaagi ašë jun pŋoman na a Ʋi uko wi ajakuŋ. ³³ Yetu awuŋŋa aten baŋašarul ašë noman na Piyeer aji : « Lowaan, iwi Fatana, ŋiki iinji kla uko wi Naŋibaŋi anjalun, iji kla wi bañaan banjalun. »

Hum di di ñaan awoon kaŋaŋ Yetu?

(Maci 16.24-28; Luk 9.23-27)

³⁴ Yetu ado pntuk pi bañaan na baŋašarul kë babii, ašë ji na baka : « Woli ñaan anjal kaŋaŋen, awo kaŋilma uleeful, kakuŋa krut ki nul kadinan phaj ji nji kabot kaŋaŋen, udole wo Ʋi pkeŋ. ³⁵ Hënk di uwoon, anjalun pbuuran ubida wi nul alun kawaan wa. Kë ñaan i nji Yetu na Uŋup Ulil Unuura nŋŋuun awaan ubida wi nul alun kabuuran wa. ³⁶ We uwoon ñaan aka pyok pi umundu bti woli aneemandën ubida unkmbeeŋ. ³⁷ We wi ñaan ahilanuŋ pwul unklun na uhaas wi nul. ³⁸ Woli ñaan akowara nji na nŋup nji naan Ʋi kadun ki bañaan biki umundu wi, bandekuŋ Naŋibaŋi kafëŋ abot awo bajuban, nji *Abuk Ñiinŋ kalun kakowara baka woli dbi na nwanjuŋ nyimanaan na mndëm mi Paapa. »

9

¹ Yetu akak aji na baka : « Dɔpan na manjoonan, baloŋ ɕi bañaan banwoon nɕa ɕi baankkeɕ bē baanwin Pɕih pi Naɕibaɕi pabi na mnhina. »

Eli na Moyit bapēn aɕiini na Yetu

(Maci 17.1-9; Luk 9.28-36)

² Wi ŋnuur paaj ŋaɕepuŋ, Yetu ajej Piyeer, Yakob na Yowan kē baya agaag du pnkuŋ pweek. Kē uleeful uɕē ɕēlɕa ɕi kadun ki baka, kē awo ji ŋaan nampaɕi. ³ Imiɕa yi nul ikak ji unuur abot afaaɕ pfaaɕ pi imeeŋ nin nanaj aloŋ ɕi umundu aanhil pwul imiɕa pfaaɕ pɕēntɕ puŋ. ⁴ Eli na Moyit kē baɕē winana ɕi kadun ki baka, awo ɕi pɕiini na Yetu.

⁵ Piyeer aji na Yetu : « Najukan, uwo bnuura, jibi nja ŋwoon ɕi : ŋtan iloona iwajaɕ, kaloŋ kawo ki nu, kaloŋ kawo ki *Moyit, kandukiin ki *Eli. » ⁶ Baɕaɕar Yetu balēnk palēnk paŋ kē Piyeer aando me uko wi akɕupuŋ.

⁷ Kanfēluŋ kabi awun baka, kē pɕiim ploŋ paɕē pēna ɕi ka aji : « I, awoon Abuk naan, dɔala maakan, natiinkana. »

⁸ ɕi dko mēntɕ, baɕaɕarul baten dko di bawoon afooyan aɕē wo baanwin nin aloŋ, Yetu ɕaŋ awoon na baka. ⁹ Wi bapēnuŋ ɕi pnkuŋ ahela, Yetu kē aɕē ji na baka bawut kaɕup nin ŋaan uko wi bawinuŋ te wi *Abuk ŋiintɕ aknaɕiin ɕi pkeɕ. ¹⁰ Bamēban uko wi ajakuŋ na baka, aɕē ɕiini jibi bawoon, ala pme uko wi aŋaluŋ pji wi ajakuŋ : « Pnaɕa ɕi pkeɕ. »

¹¹ Baɕaɕarul bahepara aji : « we ukaan kē *bajukan Bgah baji Eli awo i kaduna kabi ji Kriɕtu ado kabi? »

¹² Yetu ateem baka aji : « Na manjoonan, Eli awo i kadun kabi kakakan iko bti ɕi bgah. Naɕal aji babubara apiit aji Abuk ŋiintɕ awo i kahaj maakan, kapokana i? ¹³ Kē nɕē ɕupan, Eli adobi bi kē badola uko bti wi baŋaluŋ, jibi bapiitun ɕi a. »

Yetu ajeban napoɕ anneejiin

(Maci 17.14-18; Luk 9.37-43)

¹⁴ Wi Yetu, Piyeer Yakob na Yowan babanuŋ du baɕaɕar Yetu bandukiin, aɕē win pntuk pweek pi bañaan na *bajukan Bgah kē bakɕiini na baka. ¹⁵ Wi bañaan bawinaŋ win Yetu, aɕē lēnkara bti, aɕiira pwula mboɕ. ¹⁶ Ahepar baka uko wi bakɕiiniyaanuŋ. ¹⁷ ŋiintɕ aloŋ kē aɕē teemna du pntuk aji : « Naweeɕ, dɕiju abuk naan, awo na untaayi umbiiɕanuluŋ bɕup. ¹⁸ Dko di uyaan amobna, uji uwata ɕi mboɕ, napoɕ kayiit, katibrēn iɕiit, uleeful uji ukak kataaɕ. Dkooɕ baɕaɕaru badook wa kē baanhilani. »

¹⁹ Yetu aji na baka : « Nawo bañaan bawuɕaan, banwoon baanfiyaari! Dwo kaɕo na an te lum ba? Dwo kado kamiiran te lum ba? Naɕijaan napoɕ. » ²⁰ Kē baɕija'a. Wi untaayi uwinaaruŋ win Yetu, aɕē jun pɕēŋ ŕēŋan napoɕ kē ajot ɕi mboɕ, akēlēnk, ayiih.

²¹ Yetu ahepar aɕin napoɕ aji : « Lum di di ujunuŋ pwata hēnk ba? » Kē ateem aji : « Wi awoon napoɕ nampoɕi te hēnkuŋ. ²² ŋyaaɕ ŋɕum uji uwata du bdoo na du meel kado na pfiŋa. Kē iɕale hil pdo uko uloŋ, kɕēnkun, ŋagi'un. »

²³ Yetu ateem aji : « Iji nɕale hil... ŋaan anfiyaaruŋ, Naɕibaɕi ahil pdo iko bti pa a. » ²⁴ ɕi dko mēntɕ ajug napoɕ kē aɕē ŋajar aji : « Dfiyaari, biin iɕēnkēn, nhilna nkak nfiyaar maakan. »

²⁵ Wi Yetu awinuŋ kē bañaan baɕum bakɕi abi ayit kē aɕē lēbar na untaayi aji : « Iwi untaayi, injaan kdēnēman kabot kabiiɕan bɕup, dji ipēn ɕi napoɕ i, iɕē iwut kaluŋ kakak ɕi a. »

²⁶ Wi untaayi ukpēnuŋ, kē napoɕ aɕē ŋajar alētar maakan. Napoɕ awo ji ŋaan ankeɕuŋ, kē bañaan bti bado ji akeɕi. ²⁷ Yetu kē aɕē mēbana ɕi kaŋen anaɕana kē anaɕi. ²⁸ Wi Yetu aɕiisuŋ katoh, agaag na baɕaɕarul, kē baɕē hepara aji : « we ukaan kē un, ŋēnhil lah adook untaayi ba? » ²⁹ Kē aɕē teem baka aji : « Untaayi utēntɕ wuŋ, pŋehan Naɕibaɕi ɕaŋ pahilanuŋ pdook wa. »

Uyaaɕ utēbantēn wi Yetu akɕupuŋ pkeɕ na pnaɕa ɕi pkeɕ pi nul

(Luk 9.44-45)

³⁰ Wi bapënuj ti dko duj, ašë muur utaak wi Galilay. Kë Yetu ašë ŋal bañaan bawut kame. ³¹ Awo ti pjukan bațașarul aji : «*Abuk Ńiinț awulana du bañaan, bafiņa, unuur uwajanțen ašë nața ti pkeț. » ³² Kë bațașarul bașë wo baamme uko wi akțupuŋ abot ați phepar apiban baka wa.

Ahoj awoonuj naweek?

(Maci 18.1-5; Luk 9.46-48)

³³ Yetu na bațașarul batool aya Kapernawum. Wi babanuŋ du katoh kë Yetu ašë hepar baka aji : « We wi nakțiiniyaanuŋ lah du bgah ba? » ³⁴ Kë bașë yomp, țiki du bgah bawo ti plațar ala andëmnunț ti baka.

³⁵ Yetu ațo ašë du bațașarul iñeen na btëb, aji na baka : « Woli aloj aŋal pwo nateek, akakan awo kafet ki batëntul, awo nalempar baka. »

³⁶ Ajej napoț aloj ațu'a ti ptoof pi baka, amooka, ašë ji : ³⁷ « Ńaanj anyeenkuŋ napoț atënt i ti katim ki naan, nji ti uleef naan i i ñaanj mënț ayeenkuŋ, kë anyeenknunț, mënț nji i ayeenkuŋ, anyilnuŋ a. »

Anwooj aampokun, awo na un

(Luk 9.49-50)

³⁸ Yowan aji na Yetu : « Naweek, ŋwin aloj kë akdook ŋntaayi ti katimu, kë ŋneenana, țiki aanji țaşun. » ³⁹ Yetu ateema aji : « Nawutan kaneenana : Nin ñaanj aanhılan kado mlagre ti katim ki naan kabot kațup uko uwuțaan ti nji ti dko mënț. ⁴⁰ Anwooj aampok nja, awo na nja. ⁴¹ Kë ankwulanaŋ kakoopa ki meel nadaan țiki nawo i Krittū, aluj kayeenk baluk bi awooj i kayeenk. »

Nalipariin

(Maci 18.6-11; Luk 17.1-2)

⁴² Yetu akak aji : « Ankdoļuŋ aloj ti bapoț biki* ajot ti pjuban, uhokan batana ti kațuț plaak pweek bașë bafëla du bdëk. ⁴³ Woli kañen ki nu kațu kë ikjuban, falan ka, uhokan iya bați na kañen kammukșiinț kë di pya du infernu na iñeen itëb du bdoo banwooj baankjëmșa ⁴⁴ [di ubob uwooj uunji ukeț, kë bdoo baanji bajëmșa]. ⁴⁵ Woli kahoț ki nu kațu'u kë ikjuban, falan ka, uhokan iya bați na kahoț kammukșiinț, kë di pya na ihoț itëb du infernu ⁴⁶ [di ubob uwooj uunji ukeț, kë bdoo baanji bajëmșa]. ⁴⁷ Woli pkëș pi nu pațu'u kë ikjuban, lookșan pa. Uhokan ineej du Pșih pi Nașibați na pkëș ploolan kë di bafëlu du infernu na këș ktëb, ⁴⁸ di ubob uwooj uunji ukeț, kë bdoo baanji bajëmșa. ⁴⁹ Baluŋ kațu bañaan bti bdoo jibi bajaanț bațu pnam ti mnde. ⁵⁰ Pnam pawo uko unuura. Pașale yaș, nakakanaan we kataabare ki pa? Nawoon na pnam ti uleef wi nan nabot natiinkar na batëntan.

10

Yetu ațiiniyaan uko wi bniim

(Maci 19.1-9; Luk 16.18)

¹ Wal mënț kë Yetu ašë nața ti dko duj, aya umban wi Yuda, amuur bdëk bi Yordan. Bañaan batum bakak ayit aňoga, kë awo ti pjukan baka jibi ajonuŋ kado. ² Bafaritay babi aňoga, baňal pțaawana ašë hepara me bgah bi Moyit badinan ñaanj adook aharul ti bniim.

³ Kë ašë teem baka aji : ⁴ « We wi Moyit ajakuŋ ti uko mënț? » Kë baji : « Moyit adinan ñiinț apiit ñaaț kakaarta kankyuujuŋ kë bniim babaa, kabaa dooka. » ⁵ Yetu kë ašë ji na baka : « Mndënëm mi ŋhaaș ŋi nan manțuunț kë Moyit ațup uko mënț. ⁶ Ti ujuni, wi Nașibați ațakuŋ umundu, ado baka kë bawo ñiinț na ñaaț. ⁷ Ukaanț kë ñiinț akluŋ kaduk așin na anin, ⁸ kaya kawo na aharul, bukal batëb bti bașë bakak ñaanj aloolan. Hënk, baankwo bañaan batëb, bawo aloolan. ⁹ Ńaanj awutan keeri kagar uko wi Nașibați anaakrënuŋ. »

* 9:42 Bapoț biki Yetu ațiiniyaan ti banfiyaaruŋ, bukal bakakuŋ ji bapoț.

¹⁰ Wi bakakuŋ katoh, kë bařaşarul baře kak ahepara ři uko wi ajakuŋ. ¹¹ Kë Yetu aji na baka : « Woli řaaŋ adook aharul aře niim aloŋ, ajuban pĵuban pi piinř. ¹² Kë řaař akale duk ayinul aře niimar na řiinř aloŋ, ajuban pĵuban pi piinř.

Yetu na bapoř

(Maci 19.13-15; Luk 18.15-17)

¹³ Bařaaŋ bařij Yetu bapoř pa aban baka, kë bařaşarul baře řoman na baka. ¹⁴ Wi Yetu awinuŋ uko męnt aře deebař, aji na baka : « Nawutan bapoř babi ři nji, nakneenan baka řiki Přih pi Nařibaři pawo pi banwoon ĵi baka. ¹⁵ Na manjoonan, dřupan, anřaluŋ pneeĵ ři Přih pi Nařibaři awo kanaam na napoř. » ¹⁶ Yetu aĵej baka, amook abot apaf baka iřen, aňehandër baka Nařibaři.

Yetu na řiinř nayok

(Maci 19.16-30; Luk 18.18-30)

¹⁷ Wi akpęnuŋ pya, kë řiinř aloŋ aře ři, abi aĵot ři ihoř yi nul aře hepara aji : « Najukan nanuura, we wi nwoon kado kayeenkna ubida wi mnřo ba? » ¹⁸ Yetu kë aře teema aji : « Imeha kë Nařibaři řaň anuuriinř, ukaaŋ kë ikdu'ęn nanuura i? » ¹⁹ Ime uko wi bgah bi Moyit bajakuŋ: iinkřin řaaŋ, iinkřiinř na ayin řaaŋ kęme ahar řaaŋ, iinkřiiĵ, wutan katapar řaaŋ uko wi awoon aando, kĵej nin uko wi řaaŋ ři kaguuru, mębaan řaař na naan bnuura. »

²⁰ Niinř kë aře teema aji : « Najukan, iko męnt dĵun přař ya wi nhumuŋ hum te hęnkuŋ. » ²¹ Yetu atena aře magana, aji na a : « Uko uloolan uduki'iinř: Yaan iwaap iko yi ikaaŋ bti, iwul itaka bawaanř, wal męnt ika pyok du baři, iře ibi iřařęn. »

²² Kę ul, wi atiinkuŋ uko waŋ, aře ya na pĵoatın řiki ayok maakan. ²³ Yetu aten bařaaŋ ayitan aře ĵi na bařaşarul : « Uluŋ katam maakan pa bayok baneeĵ du Přih pi Nařibaři. » ²⁴ Bařaşarul bařoŋar maakan ři řřup ĵi nul. Kę Yetu akak aji na baka : « An bayiř naan, utam maakan řaaŋ aneeĵ du Přih pi Nařibaři! ²⁵ Uĵoĵ apel pa untaam wi pnkunkaali uneeĵ ři bhër bi kaguĵa kë di nayok aneeĵ du Přih pi Nařibaři. »

²⁶ Bařaşarul babaa řoŋar řoŋar maakan aře ĵi : « Kę in ahilanuŋ keeri kabuur? » ²⁷ Kę Yetu aře jaban baka kęř aře ĵi : « Bařaaŋ bajęn baanhilan pbuuran řleef ĵi baka, kë Nařibaři aře hil pbuuran baka, řiki aambiřna biřna nin uko uloŋ. » ²⁸ Piyeer kë aře ĵi na a wal męntř: « Un, řduk iko bti ařařu. » ²⁹ Yetu ateema aji : « Na manjoonan, dřupan, nin řaaŋ aankduk katohul, babak ařin, anin, ařin, bapoř, kęme řętehul pa nji na Uřup Ulil Unuura, ³⁰ bę aankyeenk ři řwal ĵi řwoon ĵi řyaař iřen-week itoh, babak ařin, banin, bapoř na řteeh. Iko męntř bti igakandër na mnhaj. Kę du umundu unkmbiinř, aka ubida wi mnřo. ³¹ Bařum ři banwoon bateek hęnkuŋ baluŋ kawo babaaňřaani kë banwoon babaaňřaani baluŋ kawo bateek.

Uyaař uwajanřęn wi Yetu akřupunř pkeř na pnařa ři pkeř pi nul

(Maci 20.17-19; Luk 18.35-43)

³² Yetu na bařaşarul bawo ři bgah aya ubeeka wi Yerutalem, kë Yetu aĵotuŋ kadun. Bařaşarul bahaajala maakan, kë bankřařuŋ baka babot awo na palęnk. Yetu kë aře ĵej kak na a bařaşarul iřen na batęb, awo ři přup baka uko unkmbiinř kadola. ³³ Aĵi : « Natenan, un biki biki aya Yerutalem kë baře luŋ kawul *Abuk Niinř bařęnan baweek na *bajukan Bgah, baluŋ kaĵi aduknaana, pduknaana pi pkeř kaře kawula banwoon baanwo bayuday. ³⁴ Babeņa, katęřĵera, kakoba na itintęl, kařina. Unuur uwajanřęn aře nařa ři pkeř. »

Nawoon balempar batęntın

(Maci 20.20-28)

³⁵ Yakob na Yowan babak Febede baya řog Yetu aře ĵi na a : « Najukan, řęgal idolun uko wi řkhepariinř. » ³⁶ Kę Yetu ahepar baka uko wi bařaluŋ ado pa baka. ³⁷ Kę baře ĵi : « řęnun řluŋ řřo aloŋ ři kadeenu ki nu, undu ři kamayu ki nu wal wi ikyeenkuŋ přih. »

* 10:18 Kęme : We ukaaŋ kë ikdu'ęn nanuura ba? Nařibaři řaň anuuriinř nin aloŋ kak annuura nuura.

³⁸ Yetu aji na baka : « Naamme uko wi nakñehanu. Nahilan kahaj† ji nji i, këme kayeenk batitmu bi nji kayeenku i? » ³⁹ Bateem aji : « ņhili. »

Yetu kë aşë ji na baka : « Pnkalame pi nji kadaannu, nadaanna pa, batitmu bi nji kayeenku, nayeenk ba. ⁴⁰ Kë uko wi pto ti kadeenu këme ti kamayu ki naan mënt nji dwoon kadat bañaan banwoon pto da, bankaaj na pto da balu kaço da.

⁴¹ Wi banjaan iñeen bandukiij batiinku uko wi Yakob na Yowan bajaku, aşë deebaťer baka. ⁴² Yetu adu baka aşë ji na baka : « Nawini, banjaku aji bawo bařih biki ņtaak baji bařih na mnjot, baweeek biki ņtaak kaņoonkna bañaan. ⁴³ Uunwo kawo haņ pa an. Anjalun pwo naweeek ti an awo kaťep řep kawo nalempar batëntul. ⁴⁴ Kë woli ñaaj aņal pwo nateek ti an, awalaan bkowul ado kalempar batëntul. ⁴⁵ *Abuk ņiint ti uleeful aambi bi pa bado kalempara, abi pdo kalempar bañaan kabot kawul ubida wi nul, uwo baluk bankbuuranu bañaan batum maakan.

*Yetu ajeban nakuul du ubeeka wi Yeriko
(Maci 20.29; Luk 18.35-43)*

⁴⁶ Yetu na baťařarul baban ubeeka wi Yeriko, kë wi bakpënu da na pntuk pweek pi bañaan, Bartime nakuul abuk Time aťo ti kabaņ bgah awo ti bñehan. ⁴⁷ Wi atiinku kë Yetu i Nataret aktëpu aťe jun phuuran aji : « Yetu abuk Dayiť, ñagi'aan » ⁴⁸ Kë wi bañaan batum bawoon ti pņoman na a ayomp, kë abaa huuran huuran maakan aji : « Abuk Dayiť ñagi'aan » ⁴⁹ Yetu kë aşë nať aji : « Nadu'ana. » Badu nakuul aji na a : « Wutan kalënk, naťiin, adu'u. » ⁵⁰ Kë aşë fël umanta, alut anaťa aya du umbaņ wi Yetu. ⁵¹ Yetu aji na a : « we wi iņaluņ ndolu ba? » Nakuul kë aji : « Najukan i naan, dolaan nkak ndo kawin. » ⁵² Yetu kë aşë ji na a : « Yaani, pfiyaar pi nu pabuuranu. » Ti dko mënt kë aşë kak awin ; aşë řař Yetu na bgah.

11

*Yetu aneej ři Yerutalem ji nařih
(Maci 21.1-9; Luk 19.29-34)*

¹ Yetu na baťařarul baňog Yerutalem kakab ņbeeka ņi Betfage na Betani du umbaņ wi Pnku pi Mnoliwera* kë Yetu aşë yil batëb ti baťařarul. ² Aji na baka : « Nayaan du untanka unwoon ti kadunan : uneejan, nawin batan ubuuru umpoťi wi nin ñaaj awoon aambaaj kadapi'aara. Nafënëřan wa naťij. ³ Woli baheparan uko unkayi kë nakfënëř ubuuru, nateem kaji Ajugun anuma wa, woli abaa, ado wa ukak. »

⁴ Baťařar Yetu baya aťenk kë batan ubuuru umpoťi ti plëman ploņ kakab bgah, aşë fënëř wa. ⁵ Balon ti banwoon da bahepar baťařar Yetu uko unkaaj kë bafënëř wa. ⁶ Kë bateem baka jibi Yetu ajaku na baka. Kë bawut baka kë bayaa. ⁷ Baťij ubuuru du Yetu, apënan iyeti yi baka, agur ti wa, kë Yetu aşë paya ti wa. ⁸ Bañaan batum bařeef iyeti ti bgah, balon kë bařeef ikën yi mnjaak yi batibnu du uťeeh. ⁹ Bankpořun ti kadun ki nul na bankťařuluņ bahuuran aji :

« Hoťana,† bnuura nuura ři Ankmbiij ři katim ki Nařibaťi Ajugun!✠

¹⁰ Bnuura nuura ři přih pankmbiij hënk, přih pi Dayiť ateemun!

Hoťana, Nařibaťi adëm du baťi duuť. »

¹¹ Yetu aneej du Yerutalem aya du *Katoh Kaweeek ki Nařibaťi meeť. Wi atenuņ dko bti ayitën, aşë pën pya Betani, ul na baťařarul iñeen na batëb řiki utaakal ubani.

*Yetu afëp bko bi bajaaj badu bfig
(Maci 21.18-19)*

¹² Unuur utëbantën, wi bakpënnuņ Betani kë ubon uřë de Yetu. ¹³ Awın bko bi bajaaj bado bfig du kalowan, aşë ya pten me aťenk da mnko mnlon kade. Wi ařaaj aňog aşë

† 10:38 Nahilan kadaan ti pnkalame pi nji kadaannu. * 11:1 Pnku pi mnoliwera : Dawoon katim ki pnku pi bajaaj bado na umbaabu "Mont des Oliviers, Monti di Olivera, Mount of Olives." † 11:9 Hoťana : ři uhebëre dawoon « Buuran » aşë bi kak uťup unjaaj udëmanaan Nařibaťi. ✠ 11:9 Kaňaam 118.25,26.

ṭenka itoh ṭañ, ṭiki wal wi kabuk ki ba uundobi ban. ¹⁴ Wi wi aṣaaj aṭiini na bko aji : « Nin ṇaaj aankak ade mnko mi nu. » Baṭaṣarul kē batiinka.

Yetu adook bawaap du katoh ki Naṣibaṭi

(Maci 21.12-17; Luk 19.45-47; natenan ṭi Yowan 2.13-22)

¹⁵ Yetu na baṭaṣarul baban Yerutaalem, kē wi baneejun ṭi Katoh Kaweek ki Naṣibaṭi, kē Yetu aṣē jun pdook bankwaapun na banknugun da. Awat ṇmeeṣa ṇi batorkaar itakaṡ, na iṭij yi bawaap ṇbalab. ¹⁶ Abot aneenan baṇaaj bankunij bado kaṭēpna ṭi Katoh ki Naṣibaṭi meeṭ. ¹⁷ Ajukan baka aji : « Mēnt uko wi upitaniin ṭi Ulibra wi Naṣibaṭi i : *katoh ki naan kadu'ana *katoh kañehanaani pa ṇtaak bti*[✠]? An kē naṣē do ka *dko dmennaani di bakij.* » ¹⁸ Baṭeṇan baweek na *bajukan Bgah batiink uko wi Yetu adolun, aṣē la jibi bakdolun kadoo kafina ; baṭi'a, ṭiki pntuk bti pamaṭ pjukan pi nul maakan. ¹⁹ Utaakal ubanle, Yetu na baṭaṣarul baji bapēn ṭi ubeeka kaṭiis.

Bko bi bajaaj bado bfig bankayi

(Maci 21.20-22)

²⁰ Wi Yetu na baṭaṣarul baktēpun na nfa, bawin bko bi bajaaj bado bfig kē bakay te du intaañ. ²¹ Piyeer aleṣ uko unṭēpun, aṣē ji na Yetu : « Najukan, tenan, bko bi ifēpun bakay ṣaṭ. » ²² Kē Yetu aṣē ṭeem aji : « Nafiyaaran Naṣibaṭi. ²³ Na manjoonan, dṭupan, woli ṇaaj aji na pnkun pi pēnan ṭi iya ijot du bdēk, woli aanwo na ṇṣal ṇṭēb, aṣē fiyaar kē uko wi ajakun udolana, Naṣibaṭi kado uko mēnt pa a. ²⁴ Ukaaj kē nji kajakan, uko bti wi nakheparun woli nañehan Naṣibaṭi, nafiyaaran kē nadobi yeenk yeenk wa. Hēnk Naṣibaṭi ado uko mēnt pa an. ²⁵ Woli nañehan, aṣē kaar uko ulon na ṇaaj, namiirana, Aṣinan anwoon baṭi ahilna amiiran kak ipekadu yi nan. ²⁶ [Kē woli naankmiir, Aṣinan anwoon baṭi aankmiiran kak ipekadu yi nan.] »

Bahepar Yetu ṇaaj anṭu'ulun pdo iko yi akdolun

(Maci 21.23-27; Luk 20.1-8)

²⁷ Yetu na baṭaṣarul bakak Yerutaalem, kē wi Yetu awoon du Katoh Kaweek ki Naṣibaṭi apoṣ, baṭeṇan baweek, *bajukan Bgah na bantohi kē baṣē bi aṇoga. ²⁸ Bahepara aji : « Mhina mhon mi mi ikdolnun iko yi ba? In ajakiin kē ihilan kado ya? » ²⁹ Yetu kē aṣē ṭeem baka aji : « Nji, dheparan uko uloolan ṭañ, nateemaan, nṣē nṭupan mnhina mi nji kadolnun iko yi. ³⁰ In ayilun Yowan pbattaar ba? Naṣibaṭi a kēme baṇaaj baka? Nateemaan. » ³¹ Kē baṣē wo ṭi plaṭar jibi bawoon, aji : « Woli ṇṭeem aji Naṣibaṭi ayilulun, aheparun kaji, we ukaaj kē ṇēnfiyaara. ³² Kē woli ṇji baṇaaj bayilulun... hee! » Baṭi baṇaaj ṭiki baṇaaj bti bafiyaar kē Yowan awo na manjoonan Naṭupar Naṣibaṭi. ³³ Kē baṣē ṭeem Yetu aji baamme anyilulun. » Kē Yetu aṣē ji na baka : « Nji kak, mēnkṭupan mnhina mi nji kadolnun iko yi. »

12

Uhoñ wi balemp biki uwoorta

(Maci 21.33-46; Luk 20.9-19)

¹ Yetu abot awo ṭi phoñ na baṇaaj banwoon ṭi Katoh Kaweek ki Naṣibaṭi aji : « Ṇiinṭ alon abi tepi uwoorta wi mnko manjaaj mandolna ubiñu, aṣē biig wa afooyan. Ajip bhēr ado dko dpooñni, abot akiin bliit bi mnlaak bkuunṭaan pa bayeṇ, aṣē dukar wa baṇaaj balon pa badoki bapooñle bawula kafah ki nul, aṣē ya bayaaṣ. ² Wi wal wi upooñ ubanun, kē aṣē yil nalemparul alon du baṇaaj banwoon du uwoorta pa pyeenk kafah ki nul. ³ Baṇaaj bukun mēnt bamob nayili akob, adooka kē akak iñeen ijinṭ. ⁴ Kē ṇiinṭ ajug uwoorta kē akak ayil du baka nalemparul alon kak. Bakoba ṭi bkow, abot akowandēna. ⁵ Ayil nawajantēn kē bafiṇa. Ayil kak balemparul batum balon kē bakob balon, aṭiṇ balon.

ṡ 11:15 Batorkaar itaka baji batorkaar bayuday banwoonun ṇtaak ṇlon itaka yi baka bahilna banug iko idolni bṭeṇan babot baluk Katoh Kaweek ki Naṣibaṭi daaṣa. ✠ 11:17 Itayi 56.7.

⁶ Kë abukul i amaganuŋ ɕaŋ aduki'aaruŋ, ul i ayiluŋ uyaaş ubaaŋsaani du baka ašë ji : « Baya kakali abuk naan. » ⁷ Kë wi baŋaaruŋ biki adukaruŋ uwoorta bawinuŋ abuk ajug uwoorta ašë laŋar aji : « I, akdukiin na iko yi ašin, najoh ŋfiŋa, ŋšë ŋduka na ya. » ⁸ Bamoba, aŋiŋa, ajej puum apënan ɕi uwoorta afël. ⁹ Kë we wi ajug uwoorta akdoon ba? Abi, kafin balemp biki aŋuun ɕi uwoorta, kajej wa, kawul balon. ¹⁰ Naanleyiir uko umpiitun ɕi Ulibra wi Našibaŋi i?

“Pnduba pi baniw bapokun

pakakun amëban katoŋ ;

¹¹ *Uko mënt uwo udo wi Ajugun*

unuura abot awo uŋoŋarënaan ɕi kës ki nun.”✠

¹² Baŋerjan baweek, *bajukan Bgah na bantohi bayikrën kë bukal bakaaruŋ kë Yetu akhoŋ haŋ. Bado na pmoba wal mënt ašë ɕi pntuk. Baduka, aya.

Uko wi pluk Fëtar daaša

(Maci 22.15-22; Luk 20.20-26)

¹³ Wi uko mënt uŋëpuŋ, bayil du Yetu balon ɕi bafaritay na baŋaš Herod balon pa pŋup ɕupana katenna me bahil kaŋaawana. ¹⁴ Babi aji na a : « Najukan, ŋme kë iwo ŋaaruŋ i manjoonan anwoon aanji ɕi nin ŋaaruŋ abot awo iinji kten uko wi ŋaaruŋ awoon. Iji kjukan Bgah bi Našibaŋi jibi bawoon na manjoonan. ɕupun, bgah bi nun badinan ŋluk Fëtar naših najeenkal daaša i? ŋwo kaluka da këme ŋënwo i kaluka da? » ¹⁵ Yetu, ame ŋšal ŋi kalagare ŋi baka, ašë ji na baka : « we ukaaruŋ kë nakdo na pŋaawanaan ba? Naŋijaan pataka nten pa. » ¹⁶ Kë baŋij pataka plon. Kë ašë ji na baka : « Kaara di in, na katim ki in iwoon da? » Kë bateem aji : « Fëtar. » ¹⁷ Kë ašë ji na baka : « Nakeerin nakakan Fëtar uko unwoon wi Fëtar, našë nakakan Našibaŋi uko unwoon wi Našibaŋi. » Kë bašë ŋoŋar bti ɕi uko wi Yetu ajakuŋ.

Pnaŋa ɕi pkeŋ

(Maci 22.23-33; Luk 20.22-39)

¹⁸ Unuur mënt, *Baŋaduk balon babi ɕi Yetu, bukal bakaaruŋ baji pnaŋa ɕi pkeŋ paanwoo. Baji na a : ¹⁹ « Najukan, Moyit apiit pa un aji : Woli ŋaaruŋ aka abuk ašin kë akeŋi, ašë duk ŋaaruŋ anwoon aambuki, ayeenkan ahar abuk ašin mënt ahilna abukara bapoŋ. ²⁰ Kë ušë bi ka biinŋ paaj na alon baŋaaruŋ. Nateek aniim ŋaaruŋ ašë keŋ bë aambuki. ²¹ Natëbantën kë aniim ŋaaruŋ mënt akak akeŋ kë aambuki. Kë uwo haŋ pa nawajantën. ²² Kë nin alon ɕi biinŋ paaj na alon baŋaaruŋ bukuŋ aanduk napoŋ. Wi bakaŋun bti, ŋaaruŋ kë akak akeŋ. ²³ Kë hënkun, woli baŋaaruŋ balun anaŋa ɕi pkeŋ, awo ahar in ɕi baka, wi bukal paaj na alon bti baniimuluŋ? »

²⁴ Yetu ateem baka aji : « Mënt ppaam ŋŋup ŋi Ulibra wi Našibaŋi na mnhina mi nul pakaaruŋ kë nakneem i? ²⁵ Hënk di uwoon, woli baŋaaruŋ balun anaŋa ɕi pkeŋ, biinŋ baankdo kajej baat, kë baat baankniima : bawo wal mënt ŋi ŋwanjuŋ ŋi baŋi. ²⁶ Kë ɕi uko wi pnaŋa ɕi pkeŋ, naanleyiir Ulibra wi Moyit ɕi dko dankŋiiniyaanuŋ uko wi bgof bankyikuŋ, jibi Našibaŋi ajakuŋ na Moyit aji : “Dwo Našibaŋi i Abraham, i Itaak, na i Yakob?” »✠ ²⁷ Yetu akak aji : « Našibaŋi aanwo keeri i banketuŋ, awo i bajeb. Naneem bnuura. »

Uko undëmnun ɕi iko yi bgah bajakuŋ

(Maci 22.24-40; natenan ɕi Luk 10.25-28)

²⁸ Alon ɕi *bajukan Bgah antiinkun baka awin kë Yetu ateem bnuura, abi aŋog ahepara aji : « ɕi iko yi bgah bajakuŋ, uhoŋ udëmnun dëm ba? » ²⁹ Yetu ateem aji : « Undëmnun dëm wii wi “Fiinkan, iwi Itrayel : Ajugun Našibaŋi i nun awoha aloolan ɕaŋ. ³⁰ Iwo kaŋal Ajugun, Našibaŋi i nu, na kaŋëbu bti, na uhaašu bti, na ušalu bti, na uforta wi nu bti.” »✠ ³¹ Uko unyeenkuŋ ɕi wa wii wi : “Iwo kaŋal atenŋu jibi inaluŋ ulefu.”✠ Nin uko ulon ɕi bgah uumpel pel iko yi. »

✠ 12:11 Kaŋaam 118.22-23. ✠ 12:26 Ppën 3.6. ✠ 12:30 Plešan 6.4-5. ✠ 12:31 Bgah 19.18.

³² Najukan Bgah aji na a : « Uwo bnuura Najukan, iŕup manjoonan : Naŕibaŕi awoha aloolan ŕań, uunkak aka aloń kak. ³³ Kẽ pńala na kaŕẽb bti na uŕalu bti, na uforŕa wi nu bti, na pńal atẽńŕu jibi ińaluń uleefu upel iŕerjan bti yi baŕerjanuń na yi bafinaruń Naŕibaŕi.

³⁴ Yetu awin kẽ aŕiini na mntit aŕẽ ji na a : « Iinlow Pŕih pi Naŕibaŕi. » Nin aloń aankak ańoom phepara uko uloń.

Hum di di Krittũ ahinanuń kawo abuk Dayiŕ

(Maci 22.41–23.7; Luk 20.41-47)

³⁵ Yetu ajej bŕup awo ŕi pjukan du Katoh Kaweek ki Naŕibaŕi aji : « Hum di di *bajukan Bgah bahilanuń kaji Krittũ awo abuk Dayiŕ ba? ³⁶ Dayiŕ ul, Uhaaŕ wi Naŕibaŕi udola kẽ aŕup ŕi uko wi Krittũ aji :

Naŕibaŕi Ajugun aji na Ajugun :

*ŕoon ŕi kańen naan kadeenu
te ndoo ndo baŕooradu
ido kapafna baka ihoŕ.*

³⁷ Dayiŕ ul, ŕi uleeful, aji du Krittũ kaji Ajugun, hum di di ahinanuń keeri kawo Abuk Dayiŕ? » Pntuk pweek pawo ŕi pŕiinka aŕẽ lilan maakan.

Nadoon kalipara bajukan Bgah

(Maci 23.1-36; Luk 20.45-47)

³⁸ Yetu aji na baka ŕi pjukan pi nul aji : « Nalipariin *bajukan Bgah, bukal banjaan bańal pńaay na imiŕa iyul, kańal banohńŕen baka ŕi dko di bańaan baŕum, ³⁹ kańal pŕo ŕi kadun ŕi itoh ińehanaani na ŕi iŕij inuura ŕi ŕfettu. ⁴⁰ Baji bade bka bti bi baaŕ bayoŕ, kabot kadaar kajon ŕi pńehan Naŕibaŕi pa pwinana. Naŕibaŕi aluń kakob baka kakob kandẽmnũ maakan. »

Uŕen wi ŕnaaŕ nayoŕ najuuk

(Luk 21.1-4)

⁴¹ Yetu aŕo ataan na dko di bajaan bawatna itaka pa Katoh Kaweek ki Naŕibaŕi. Aten jibi bańaan bakwatuń itaka da. Bayok baŕum bawat itaka itum. ⁴² ŕnaaŕ aloń nayoŕ najuuk kẽ aŕẽ bi awata ktak-ktẽb ŕań.

⁴³ Kẽ Yetu aŕẽ du baŕaŕarul aji na baka : « Dŕupan na manjoonan, ŕnaaŕ nayoŕ najuuk i awul apelan bańaan bti banwuluń itaka. ⁴⁴ Banwuluń bukuń bti bawul itaka yi bawoon baanumaa, kẽ ul ŕi bwaan bi nul aŕẽ wul itaka bti yi anumiiń pa pde. »

13

Yetu aŕup pjot pi katoh ki Naŕibaŕi

(Maci 24.1-3; Luk 21.5-7)

¹ Wi Yetu akpẽnuń ŕi Katoh Kaweek ki Naŕibaŕi, kẽ aloń ŕi baŕaŕarul aŕẽ ji na a : « Najukan, tenan knduba kweek na ŕniw ŕnuura ŕi babomanaanuń Katoh Kaweek ki Naŕibaŕi. » ² Yetu ateema aji : « Iwin ŕniw ŕweek ŕi? Nin plaak paankduka kapaf ŕi pŕẽńŕ pa, mangarandẽr bti. »

³ Yetu na baŕaŕarul baban du *pnkuń pi mnoliwera, kẽ Yetu aŕẽ ŕo ataan na Katoh Kaweek ki Naŕibaŕi. Wi bi Piyeer, Yakob, Yowan na Andre bagaaguń na a, aŕẽ hepara aji : ⁴ « ŕupun, lum di di uko wań ukwoon, kẽ we ukyuujuń kẽ iko mẽńŕ bti ińogan ŕi pban. »

Wal wi mnhaj mnweek manjunuń

(Maci 24.4-14; Luk 21.8-19)

⁵ Yetu awo ŕi pji na baŕaŕarul : « Naŕafaraan aloń aguuran. ⁶ Baŕum baluń kabi na katim ki naan kaji bawoon Krittũ, kaguur bańaan baŕum. ⁷ Woli naluń atiink ŕgut, abot atiink kẽ bakŕiiniyaan uko wi ŕgut na pgarandẽr, nawutan kalẽnk : iko mẽńŕ iwo i kawo. Nameen kẽ uundobi wo uba umundu. ⁸ Uŕaak unaŕa ugut na uŕaak uloń, pŕih pagut na ploń. Du ŕmban ŕtum, mboŕ manluń kaŕińŕar, ubon uweek ubot uwo. Iko mẽńŕ bti ikwoon ujuni wi mnhaj mnweek, ji mnhaj mi ŕnaaŕ ankyaan kabuk.

⁹ Naɔafaraan an ɕi ɔleefan ; baɔnooɕan du ɔruha, kakoban na itintɛl du itoh iɔnehanaani, kaɔnooɕan du kadun ki bantuɔa na ki baɕih, ɕiki nafiyaarɛn. Wal mɛntɕ naɕup baka uko wi nameeɔ ɕi nji. ¹⁰ Uɕup Ulil Unuura uwo i duna kaɕupana ɕi ɔtaak bti. ¹¹ Woli bamoban aɔnooɕ du uruha, nakdo kaɕaaf uko wi nakyaan kaɕup, uko unkyaan kabi ɕi bkowan wal mɛntɕ naɕupan wa, ɕiki mɛntɕ an nakdoon kaɕiini, Uhaaɕ wi Naɕibaɕi wa. ¹² Naan aluɔ kakeeɕaar abuk aɕin kado bafiɔa. Aɕin napoɕ aluɔ kakeeɕaar abukul kado bafiɔa, bapoɕ banaɕara bajug baka kado bafiɔa baka. ¹³ Katim ki naan kaɕu baɔnaan bti baɕooran. Kɛ anɕaan amɛban kaliint te kaban, abuur. »

Mnhaj mnweek

(Maci 24.15-22; Luk 21.20-24)

¹⁴ Yetu akak aji : « Woli nawin uko uwoɕaan maakan unjaan uɕopan* kɛ uwo ɕi dko di uwoon unwo kawo – Iwi inkleyiirun yikrɛnɛn. Baɔnaan bankwoon du utaak wi Yuda bakeeriin baɕi baya du inkuɔ iweek. ¹⁵ Anɕoon du uɕaala awutan kaneekar uko ulonɔ. ¹⁶ Anwoon du ɔteeh awutan kakakar bayeti bi nul du katoh. ¹⁷ ɔnuur mɛntɕ, baaɕ bankwoon na iyiɔ, na bankbootanun bawuɕan. ¹⁸ Naɔhehaan uko mɛntɕ uwut kaban ɕi wal wi uɕubal na mpoɔ. ¹⁹ ɔnuur mɛntɕ ɔawo ɔnuur ɔji mnhaj. Mnhaj manwoon maambaan kawohara wi Naɕibaɕi aɕakuɔ umundu ; kɛ mnhaj mntɛntɕ muɔ maankak aluɔ kawo nin uyaaɕ ulonɔ kak. ²⁰ Kɛ woli Ajugun aantinkɕɛn lah ɔnuur mɛntɕ, nin naan aankduka duka kado kahefɛntɕ ; kɛ baɔnaan biki adatuɔ baɕɛ ɕu kɛ atiinkɕɛn ɔa. ²¹ Woli alon ajakan : “Natenan, Krittu awo du dko daɔ” kɛme : “Awo du dko dimonɔ” nakfiyaara. ²² Baɔnaan balun kanaɕa kaɕilan kaji bawoon Krittu na baɕupar Naɕibaɕi. Bado mlagre na iko iɔnɔarɛnaan pa woli bahilani baguur biki Naɕibaɕi adatuɔ. ²³ Naɔafaraan keeri, ddoɕi ɕupan iko bti inklunɔ kabi. »

Ubi wi Abuk Niintɕ

(Maci 24.29-31; Luk 21.25-28)

²⁴ « ɕi ɔnuur mɛntɕ, wi mnhaj manɕtɛpuɔ, unuur uɔjemɕa, pli paankak anuur, ²⁵ ɔjah ɔajotna baɕi. Iko bti yi baɕi iɕinɕar. ²⁶ Wal mɛntɕ, baɕɛ bawin *Abuk Niintɕ ado kabi ɕi infɛluɔ, awo na mnhina mnweek maakan na mndɛm. ²⁷ Ayil wal mɛntɕ ɔwanɔut ɔaya dko bti ɕi umundu, ɔaya du kaban ki baɕi na ki umundu ɔaɕonkrɛn biki adatuɔ.

Pjukan pi mnko

(Maci 24.32-35; Luk 21.29-33)

²⁸ « Natenan ɕi mnko : Wi inah iɔnanɔ jun pluuman kɛ itoh ikpɛn naji nayikrɛn kɛ pti paɔnogani. ²⁹ Hɛnk di ukwohan pa an kak : woli naluɔ awin iko yan kɛ ibani, nameen kɛ Abuk Niintɕ aɔnogi, awo ɕi plɛman. ³⁰ Na manjoonan, dɕupan, kawuun† ki kaankɕɛp bɛ iko yi bti iinwinanaa. ³¹ Baɕi na mboɕ ɔaba, kɛ ɔɕup ɔji naan ɔaɕɛ wo ɔaankba. ³² Kɛ unuur wi iko mɛntɕ bti ikbiin, kɛme woori mɛntɕ, nin naan alon aamme me wa, mɛntɕ ɔwanɔut ɔji baɕi, mɛntɕ ɔji Abukul a, Naɕibaɕi Paapa ɕaɔn ameeɔ wa.

Nawoon bten

(Maci 24.36-51; Luk 21.34-36)

³³ « Naɔafaraan, nawoon bten, naamme wal wi uko mɛntɕ ukbanunɔ. ³⁴ Uwo ji niintɕ ankyaan bayaaɕ aɕɛ dukar balemp katoh, andoli na ulemp wi nul, aji na nayeɔ bgah awo bten. ³⁵ Nawoon keeri bten, naamme woori wi aɔug katoh akbiin, naamme me abi na utaakal kɛme na utejan mnjel, kɛme uhaan ɔguk kɛme na nfa. ³⁶ Nalipariin akur kur aban aɕɛ ɕɛnkan nawo ɕi bɔjoy. ³⁷ Uko wi nji kaɕupananɔ, dɕup wa baɔnaan bti, nawoon bten. »

* 13:14 Baɕiiniyaan ɕi uko wi kadun ki untonɔ wi bagrek wi baɕuun du Katoh Kaweeɕ ki Naɕibaɕi ; natenan ɕi Daniyel 9.27; 11.31; 12.11. † 13:30 Kɛme Umundu wi ɔwoon wi.

14

*Bala pfiŋ Yetu**(Maci 26.2-5; Luk 22.1-2)*

¹ Ufettu wi ipoom indaŋ na *Ufettu wi Mbuur ŋaduka ŋnuur ŋtëb, kē baŋejan baweek na *bajukan Bgah bašë la jibi bakdoli mntit kadoo kamob Yetu kafiŋa. ² Baji : « Iŋwut kado nin uko ulonŋ ŋi ufettu, ji baŋaanŋ babi baŋinŋar. »

*Ŋaaŋ alonŋ ajeëŋ Yetu ukëra ujuŋ ulil pŋëkëñ ŋi bkow**(Maci 26.6-13)*

³ Yetu awo du ubeeka wi Betani du katoh ki Fimoŋ i bajaanŋ badu namaak bdoo. Wi bawoonŋ ŋi pde, ŋaaŋ alonŋ kē ašë bi na ukëra ujuŋ ulil pŋëkëñ ŋi pŋukar pmpoŋi pi banugnuŋ itaka itum. Ukëra mënŋ ubomanaan bko bi bajaanŋ bado nardu abot atam maakan. Afom pa ašë jeeŋ ukëra ŋi bkow bi Yetu.

⁴ Kē baŋaanŋ balonŋ bašë wo baanlilani, baŋur ŋuran aji : « We ubaanŋ awo pŋok ukëra pi ba? ⁵ Woli bawaap lah wa baka uko umpeluŋ baluk bi ušubal*, kajej itaka mënŋ kawul bajuuk. » Badeebaŋtër ŋaaŋ.

⁶ Kē Yetu ašë ji na baka : « Nawutana, we ukaanŋ kē naknoorana ba? Ado uko unuura pa nji. ⁷ Bajuuk, nawo na baka ŋnuur bti, nahilan kado baka bnuura, wal wi naknumiinŋ, kē nšë wo mënkwō na an ŋnuur bti. ⁸ Ado uko wi ahilanuŋ pdo, adobi ŋu ŋu ukëra ujuŋ ulil pŋëkëñ ŋi uleef naan pa umoy. ⁹ Na manjoonan, dŋupan, dko bti di bakŋupuŋ Uŋup Ulil Unuura, baŋup kak uko wi ŋaaŋ i adoluŋ, kaleŋna'a.

*Yuda Itkariyot aŋu na pwaap Yetu**(Maci 26.14-16; Luk 22.3-6)*

¹⁰ Yuda Itkariyot, alonŋ ŋi banjaŋan iŋeen na batëb aya du baŋejan baweek pwul baka Yetu. ¹¹ Wi batiinkuluŋ, balilani ašë hoŋa itaka. Kē ašë wo ŋi pla jibi akdoluŋ kadoo kawul baka Yetu.

*Baŋaŋar Yetu babomandër ufettu wi mnjeeh**(Maci 26.17-25; Luk 22.7-13; Yowan 13.21-30)*

¹² ŋi unuur uteek wi ufettu wi ipoom indaŋ, wi baŋaanŋ bajaanŋ bafiŋ ŋkaneel pŋejanan ufettu wi mnjeeh, baŋaŋar Yetu baji na a : « ŋuŋ di iŋaluŋ ŋya ŋbomandër ideena kaŋah ki ufettu. » ¹³ Ayil wal mënŋ baŋaŋarul batëb, aji na baka : « Nayaan du ubeeka, naya kayit na ŋiinŋ alonŋ ankuŋiinŋ pdunk pi meel : naŋaŋana. ¹⁴ Katoh ki akneejuŋ, najakan na ajug katoh mënŋ : “Najukan aji : ŋuŋ di meeŋ di akdeenuŋ pde pi ufettu na baŋaŋarul dawoonŋ?”

¹⁵ Ayuujan meeŋ dhaan du bko duuŋ danwoonŋ na iko yi naknumiinŋ bti, dul di nakyaanŋ kabomandërun ŋhilna ŋde pde pi ufettu. » ¹⁶ Baŋaŋarul baya, aban du ubeeka, aŋënk kē iko iwo bti jibi ajakuŋ na baka kē baboman pde pi ufettu.

*Yetu aŋup kē alonŋ ŋi baŋaŋarul aluŋ kawaapa**(Maci 26.20-25; Luk 22.14; natanan ŋi Yowan 13.21-30)*

¹⁷ Wi utaakal ubanuŋ, Yetu aban na baŋaŋarul iŋeen na batëb. ¹⁸ Wi baŋoonŋ awo ŋi pde, Yetu aji : « Dŋupan, na manjoonan, alonŋ ŋi an, ankndeeŋ na nji aluŋ kawaapën. »

¹⁹ Bajooŋani, kē andoli ašë wo ŋi phepara aji : « Woon nji a i? » ²⁰ Kē ašë ji na baka : « Alonŋ ŋi an baŋaŋar naan iŋeen na batëb, ankŋuuŋ kaŋen na nji ŋi praata. ²¹ Aa, *Abuk ŋiinŋ awo kakeŋ jibi upiitaniinŋ ŋi a ŋi Ulibra wi Naŋibaŋi, kē anŋaanŋ awula ašë wuŋan. Uhokan lah awo aankbuka. »

*Yetu aŋup aji Piyeer aluŋ kapok pme'a**(Maci 26.26-29; Luk 22.17-20,31-34)*

²² Wi bakdeeeŋ, Yetu ajeŋ kapoom, abeeb Naŋibaŋi, akitëŋ ka, awul baka ašë ji : « Najejan, uleef naan wii wi. » ²³ Abot ajeŋ pnkalame pi poot, wi abeebuŋ Naŋibaŋi aba, ašë wul baka badaan, kē badaan bukāl bti. ²⁴ Aji na baka : « Pŋaak pi naan pii pi, pankntuluŋ pa pntuk

* 14:5 Uko umpeluŋ baluk bi ŋnuur iŋeen-week ŋyaaŋ ŋwajanŋ.

pweek maakan, pi Naşibaţi aţenanaanuŋ bhoŋar. ²⁵ Dţupan, na manjoonan, nin m nkak adaan poot te unuur wi iko bti ikkakuŋ ihalu du Pşih pi Naşibaţi. »

²⁶ Bayeeh a aamar n aba, a   p n pya du *Pnkun pi Mnoliwera. ²⁷ Yetu aji na baka : « An bti nadukën, jibi upiituŋ  i Ulibra wi Naşibaţi :

“*Dkob nayafan kafin,*

 kaneel  a    away  r”[ ]

²⁸ K  wi nji kana iŋ  i pke , djot kadun kayoonkan du Galilay. »

²⁹ Piyeer aji na a : « Woli ba aan bti baya aduku, nji m nkduku! » ³⁰ Yetu ateema aji : « Na manjoonan dţupu, na utejan wi, ji uguk udo kahaan uyaa  ut ban n, iwi, ipok  yaa   wajan  kaji iimme' n. » ³¹ K  Piyeer a   taman maakan aji : « Woli ddoo wo i pke  na iwi, nin, m nkpok kaji m mme'u. » K  bukalk bti bakak aji haŋ.

Du Gettemaniya

(Maci 26.36-46; Luk 22.40-46)

³² Baban du dko di bajaan bado Gettemaniya k  Yetu a   ji na ba a arul : « Na oon  i, dya p ehan Naşibaţi. » ³³ Ajeŋ na a Piyeer, Yakob, na Yowan a   jun phaajala na p iink mnhaj  i uhaa  wi nul. ³⁴ Aji na baka : « Uhaa  wi naan ujoo ani, pjoo an pdi  maakan k  ndo kita ; nadukiin  i nawo bten. »

³⁵ K  wi ajohariŋ aya low nti su, a   jot  i mbo  a ehan Naşibaţi, aji woli uhilan lah kawo, mnhaj mankmbiŋ mi manlowa. ³⁶ Aji : « Abba[ ], Paap, iwi inhiniŋ iko bti, lowaan mnhaj mi  i nji ; u   uwut kawo uko wi n aluŋ, wi i aluŋ ukdolaniŋ.

³⁷ Yetu akak a     nk ba a arul k  bak oy n , k  a   ji na Piyeer : « Timoŋ, i oy n ? Iinhilan awo bten uwoori uloolan  a n. ³⁸ Nawoon bten nado ka ehan nawutna kajot  i kaguuru. Uhaa  wi nan u al pdo bnuura k   leefan  a   waŋ ufor a. »

³⁹ Akak aya alow baka a ehan Naşibaţi awo  i pkakal   u up wi a upun  i kateeku. ⁴⁰ Awu sa akak, a  nk ba a arul k  bak oy n , k   ki baka kadi  b oy, baamme uko wi bakteemuluŋ.

⁴¹ Yetu akak uyaa  uwajan n du ba a arul a  nk k  bak oy n  a   ji na baka : « Na oy n n, nanoorf nan. Uko m n  ubaa. Wal wi *Abuk Niin  awoon i kawulana  i i en yi bado bu aan ubani. ⁴² Nana iin  ya! Natenan, ankwaapnuŋ a ogi, awii wi. »

Bamob Yetu

(Maci 26.47-56; Luk 22.47-53)

⁴³  i dko m n , wi Yetu ahumuŋ ka iini, k  Yuda , anwoon alon  i banja an i een na bat b, a   wuj na pntuk pi ba aan banwoon na ikej na induk. Ba enjan baweek na *bajukan Bgah na bantohi bayiluŋ baka. ⁴⁴ Yuda, anwaapuluŋ aji na baka, h nk di di nakmeenuŋ  aan m n , aji : « I nji kamookun, ula namobana, nawutan kado abuur. »

⁴⁵ Wi abanaan ban a og Yetu a   ji na a : « Najukan » a   mooka. ⁴⁶ Bukundu k  ba   d pa  i a amoba. ⁴⁷ Alon  i banwoon da ap nan kej atib nalempar na ih i ba enjan, abi fala fal kaba .

⁴⁸ Yetu k  a    iini na baka aji : « Dwo nado bu aan i, k  nado bi pmob n na ikej na induk? ⁴⁹  nuur bti dji kawo na an du Katoh Kaweek ki Naşibaţi kajukan, k  naammob n. K  uko wi Ulibra wi Naşibaţi ujakuŋ uwoon kadolana. » ⁵⁰ K  wal m n , ba a arul bti ba    i aduka.

⁵¹ Na a a alon anguradiŋ bla n  a n ak a uluŋ. Bamoba, ⁵² k  a   wutan bla n a i byi u.

Ba oo  Yetu du uruha wi bayuday

(Maci 26.57-68; Luk 22.54-55,63-71; natenan  i Yowan 18.13-15)

⁵³ Ba oo  Yetu du uko na ih i ba enjan. Ba enjan baweek, bantohi na *bajukan Bgah bayit da bti. ⁵⁴ Piyeer k  a   low du kafe  a a a te du blay meet  bi katoh kaweek ki na ih i ba enjan. A o na balemp at ma. ⁵⁵ Ba enjan baweek na baway   b up bti bandukiŋ bala uko utapar Yetu kahilna kado bafi a a   wo baanwini. ⁵⁶ Ba um baji batapara k    up

[ ] 14:27 Fakariya 13.7. † 14:36 Abba :  i u up uaramayik dawoon Paap.

ŋi baka ŋaşë wo ŋaanji ŋayeenkiir. ⁵⁷ Balonj baji banaŋa katapara kaji : ⁵⁸ « Ŋtiinka kë aji afom Katoh Kaweek ki Naşibaŋi, ki iŋen yi baŋaanj ibomanuŋ, kaşë kaniw ŋi ŋnuur ŋwajanŋ, kalonj ki iŋen yi baŋaanj iwoonj iinkboman. » ⁵⁹ Baando tiinkar tiinkar ŋi uŋup wuŋ.

⁶⁰ Naşih i baŋenan anaŋa wal mënŋ anaŋ ŋi ptoof pi baka aşë hepar Yetu aji : « Iinkhepna ŋi uko wi baŋaanj biki baktupunŋ ŋi iwi i? » ⁶¹ Kë ul aşë yompa yomp, aanji nin uko ulonj. Naşih i baŋenan akak ahepara aji : « Naşibaŋi i ŋjaanŋ ŋdëman, iwi iwoonŋ Krittu Abukul i? » ⁶² Yetu ateema aji : « Nji a. Kë naşë luŋ kawinën nji *Abuk Ŋiintŋ nŋo ŋi kadeenu ki *Andëmuŋ Maakan. Naluŋ kawina kak ado kabi na infëluŋ yi baŋi. »

⁶³ Kë naşih i baŋenan aşë tow imişa yi nul[‡] aji : « Ŋdoona we kak bamaar ba? ⁶⁴ Natiink bti kë akar Naşibaŋi. We wi naşaluŋ ŋi uko wi ba? » Kë bukal bti başë ji aduknaanaa, awo i pkeŋ. ⁶⁵ Balonj bawo ŋi pteŋjëra, awuna kaara akoba aşë ji na a : « Iwi, Naŋupar Naşibaŋi, ŋupan ŋaanj ankobiinj. » Kë balemp başë wo ŋi pkoba.

Piyeer apok aji aamme Yetu

(Maci 26.69-75; Luk 22.56-62; natenan ŋi Yowan 18.15-18,25-27)

⁶⁶ Wi Piyeer awoonŋ ŋi uŋeeh, du blay, kë ŋaaŋ alonŋ ŋi balemp biki naşih i baŋenan aşë ban. ⁶⁷ Wi awinuŋ Piyeer kë aktëma, aşalana aşë ji na a : « Iwi kak ibi wo na Yetu i Nataret. » ⁶⁸ Kë aşë pok aji : « Iji we? Mëndo me me uko wi iŋaluŋ pŋup. » Atool ppën du blay bi bdig [kë uguk uşë haan].

⁶⁹ Ŋaaŋ nalemp awina aşë wo kak ŋi pji na banwoonŋ da : « Awo ŋi baka. » ⁷⁰ Kë Piyeer akak apok. Uunjonj kë banwoonŋ da başë wo ŋi pji na a : « Iwi, na manjoonan, iwo alonŋ ŋi baka, idoo wo i utaak wi Galilay. » ⁷¹ Kë aşë mehna aji na Naşibaŋi afëpa woli aankŋup manjoonan, awo ŋi pji : « Mëmme ŋiintŋ i najakuŋ hënk. »

⁷² ŋi dko mënŋ kë uguk uşë haan uyaaş utëbantën. Kë Piyeer aşë leş uŋup wi Yetu abiinj aji na a : « Ji uguk udo kahaan uyaaş utëbantën ipok ŋyaaş ŋwajanŋ kaji iimme'ën. » Aŋi wal mënŋ, apën bdig awooni.

15

Baŋooŋ Yetu du kadun ki Pilat

(Luk 23.1-5,13-25; Maci 27.1-2,11-14; natenan ŋi Yowan 18.28-38)

¹ Wi nfa mambananŋ ban kë baŋenan baweek başë ŋo ayit na bantohi, na *bajukan Bgah na baŋaanŋ bti biki uruha wi bayuday. Bado kë batan Yetu aşë ŋooŋa aya wul Pilat. ² Kë Pilat aşë hepar Yetu aji : « Iwi, iwoonŋ naşih i bayuday i? » Kë ateem aji : « Iwi, ijakuŋ haŋ. » ³ Baŋenan baweek batapara iko itum. ⁴ Pilat kë akak hepara : « Iinka uko ulonŋ uŋup i? Iinwin iko yi baktapariinj bti? » ⁵ Kë Yetu aanteema teem nin uko ulonŋ, kë Pilat adoo ŋonjar.

⁶ Ufettu undoli Pilat aji wutan pa baŋaanŋ biki aşihuŋ nakalabuş i baheparuŋ. ⁷ Kë ŋiintŋ alonŋ i bajaanŋ bado Barabaat aşë wo ukalabuş, ul na baŋaanŋ balonŋ banfiŋuŋ ŋaanj wi bakyewlanuŋ ubeeka.

⁸ Pntuk pabi aşë wo ŋi phepar Pilat uko wi ajonuŋ kado baka. ⁹ Pilat aji na baka : « Naŋal nwutanan naşih i bayuday i? » ¹⁰ Ame kë baŋenan baweek bakuj Yetu, ukaanŋ kë baŋija'a. ¹¹ Kë baŋenan baweek başë wuuk pntuk paŋëp ŋëp paji awutan baka Barabaat. ¹² Pilat akak ajej bŋup aşë ji : « We wi nji kadoonŋ keeri na i najaanŋ nado naşih i bayuday? » ¹³ Kë bakak ahuuran aji : « Paŋana! » ¹⁴ Pilat aji na baka : « Buŋaan bhonŋ bi bi adoonŋ ba? » Kë babaa huurana huuran maakan aji : « Paŋana! » ¹⁵ Jibi Pilat aŋaluŋ pdo uko unliluŋ pntuk, awutan baka Barabaat, aşë do kë bakob Yetu na itintël, aşë wul baka a bapanŋ.

Bangoli babey Yetu

(Maci 27.27-31; natenan ŋi Yowan 19.2-3)

[‡] 14:63 Atow imişa yi nul pyuujna kë adeebaŋi.

¹⁶ Bangoli bañoof Yetu du blay bi katoh ki Pilat nantuŋa, ašë du batëntŋ baka bti. ¹⁷ Bawoharëna bayeti bjeenkal jud, abot ašiiir iyiw ado ukël ațu'a ți bkow*. ¹⁸ Bawo ți pnohtëna aji : « Ɔwulu mboș, iwi nașih i bayuday. » ¹⁹ Bakoba ți bkow na pmul, atëfjëra abot aņup ți kadunul, kawo ji badëmana. ²⁰ Wi babeņuluņ aba, bapënan bayeti bjeenkal akakana imișã yi nul, așë pën na a pya kapaņ ți krut.

Bapaņ Yetu

(Maci 27.32-44; Luk 23.26-43; Yowan 19.17-27)

²¹ Bațu ñiinț aloņ i katim ki Fimon, i ubeeka wi Kiren ampënnuņ uțeeh pkuņa krut ki Yetu, awo așin bi Alektandër na Rufut. ²² Bañoof Yetu du dko di bajaņ bado Golgota uwooņ « Kaheem ki Bkow. » ²³ Bawula poot pi banaakrënuņ na bko bi bajaņ bado miir kë apok pdaan. ²⁴ Bapaņa afaașiiir imișã yi nul, wi badoluņ kanuņ na mnlak, katenna uko wi andoli akyitanaanuņ.

²⁵ Wi Ɔwoori kañeen kalon Ɔabanuņ wi wi bapaņuluņ. ²⁶ Bapiit ți bkowul duuț ți krut uko unțuun kë bapaņa, uwo « Nașih i bayuday. » ²⁷ Bapaņa na balat batëb, aloņ ți kadeenu ki nul, aloņ ți kamayu. [²⁸ Kë hënk di di uko upiitun ți Ulibra wi Nașibați udolaniin, uji : « Banaakrëna na bado buțaan. »]

²⁹ Bankțepuņ bakar karana așë bët bëtan ikow aji : « Mbeeh, mëntŋ iwi ijakuņ aji iwat Katoh Kaweek ki Nașibați kașë kaniw ka ți Ɔnuur Ɔwajaņ i? ³⁰ Heliin ți krut, ibuuran uleefu. » ³¹ Bațeņan baweek kak na *bajukan Bgah banaakiir abera aji : « Abuuran baloņ așë wo aanhil pbuuran uleeful! ³² Aanwo Krittũ nașih i Itrayel i? Aheliin keeri hënkun ți krut Ɔwin, Ɔșë Ɔfiyaar. » Biki bapaņuņ na a bado kara kak.

Pkeț pi Yetu

(Maci 27.45-56; Luk 23.44-49; natenan ți Yowan 19.28-30)

³³ Ɔi udiin unuur, unuur umara mara awunana, kë bdëm bașë wala ți umundu bti, ado Ɔwoori Ɔwajaņ. ³⁴ Ɔi Ɔwoori Ɔwajaņ Ɔi pnak, Yetu kë așë do pdiim aji : « Eloy, Eloy, lama țabaktani » uwooņ: « Nașibați i naan, Nașibați i naan, we ukaaņ kë iwutën? » ³⁵ Balon banwooņ da, wi batiinkuluņ, baji : « Națiinkan, adu *Eli. » ³⁶ Aloņ ați, atoop kalëmënt kantanuņ ți pmul ți poot ptaakțaan, awula adaan, așë ji : « Nayoonkan, Ɔten me Eli abi kawalana. » ³⁷ Kë Yetu așë do pdiim pweek așë jëmșã. ³⁸ Blaañ bkëm maakan banjaaņ baneenan bañaaņ pneej du dko dyimanaan maakan di Katoh Kaweek ki Nașibați batowa ți ptoof. ³⁹ Naweek i bangoli iñeen-week aloņ anaț wal mëntŋ ataaņ na Yetu. Wi awinuņ jibi ajëmșiiņ, așë huuran aji : « Ɔiinț i awo na manjoonan Abuk Nașibați. »

⁴⁰ Uka kak baaț baloņ bannațuņ alow așë ten, bi Mariya i utaak wi Magdala, Falome, Mariya anin Yakob nampoți na Yoteț, bawo ți bakaņ mëntan. ⁴¹ Baaț mëntan bajaņ babi kațaș Yetu kabot kațënka wi awooņ du Galilay. Baaț batum kak bampayiiņ na a du ubeeka wi Yerutalem bawo da.

Umoy wi Yetu

(Maci 27.57-61; Luk 23.50-56; natenan ți Yowan 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Utaakal ukeț udo bi ban, kë ñiinț aloņ i katim kawooņ Yoteț, anwooņ i ubeeka wi Arimati așë bi. Awo ñaaņ antiinkaniin ți uruha wi bayuday, awo ți pyoonk ubi wi Pșih pi Nașibați. Aya na mntëņ ahepar Pilat puum pi Yetu wal mëntŋ țiki unuur mëntŋ uwo wi pbomandër pa unuur wi pnoorfën. ⁴⁴ Pilat aņoņar kë Yetu adobi keț, wi wi așaaņ adu naweek i bangoli iñeen-week, ahepara me ujoni, wi akețnuņ. ⁴⁵ Wi ateemuluņ, kë așë dinan Yoteț ajeț puum. ⁴⁶ Yoteț anug blaañ bi ifaal, awalan puum pi Yetu ți krut așë booțan pa na ba, aya bëkan pa ți bhër bi bajipuņ ți kabaņ ki plaak. Ado kë bakël plaak pweek ți plëman pi bhër. ⁴⁷ Mariya i utaak wi Magdala na Mariya anin Yoteț baten dko di babëkanuluņ bnuura.

* 15:17 Bado hënk anaaman na uko wi Fetar nașih najeenkal ajaaņ ațu ți bkow. ☆ 15:34 Kañaam 22.2.

16

Baaṭ baṭënk bhër kë bawo bjint

(Maci 28.1-10; Luk 24.1-10; natenan ṭi Yowan 20.1-10)

¹ Wi *unuur wi pnoorfën wi bayuday uṭëpuṅ, Mariya i uṭaak wi Magdala, Falome na Mariya anin Jakob banug ukëra ujuṅ ulil pṭëkëñ katul tulan ṭi puum pi Yetu. ² Ṭi unuun unṭaṣuṅ unuun wi pnoorfën, na nfa kub wi unuun upënuṅ, kë baṣë ya du bhër bi Yetu.

³ Balaṭar aji : « In abaaṅ aya kakëlun plaak panwoon ṭi plëman pi bhër ba? »

⁴ Kë wi baṣaaṅ akat këṣ aṣë win plaak pandëmuṅ maakan kë pakëlanaa. ⁵ Baneej du bhër aṣë win ṭi kadeenu ki baka naṭaṣa aloṅ anwohariiṅ kamiṣa kafaatal kë aṭoo, kë baṣë lënk maakan.

⁶ Aji na baka : « Naklënk, nala Yetu i Nataret, i bapaṅuṅ: anaṭa ṭi pkeṭ, aanwo ṭi. Natenan dko di bapiinṭanuluṅ. ⁷ Nayaan naji na Piyeer na baṭaṣarul bandukiinṅ: “ajotan kadun du Galilay, dul di nakwinnuluṅ jibi abiiṅ aṭupan.” »

⁸ Bapën du bhër aṣë ṭi, ṅleef ṅaki na baka, kë babot aṅoṅar maakan, palënk pi balënkun paṭu kë baanṭup nin ñaaṅ uko uloṅ te ado ban katoh.

Yetu apën awinana wi anaṭiin ṭi pkeṭ

[⁹ Yetu anaṭa ṭi pkeṭ na nfa mi unuun unṭaanuṅ unuun wi pnoorfën. Apën awinana duna ṭi Mariya i uṭaak wi Magdala, i abiiṅ apënan ṅntaayi paaj na uloṅ. ¹⁰ Aya aṭup uko mëntṅ bambiinṅ awo na Yetu banwoon wal mëntṅ ṭi puum awooni. ¹¹ Wi batiinkun kë anaṭa ṭi pkeṭ, kë ul abot awina, baanfiyaara.

¹² Wi uko waṅ uṭëpuṅ, Yetu apën awinana awo ji ñaaṅ nampaṭi ṭi baṭaṣarul batëb bankyaanṭuṅ aya du ufëṭ unwoon du uṭeeh. ¹³ Bukun mëntṅan bakak aṭup bandukiinṅ uko wi bawinuṅ, kë baanfiyaar baka kak.

¹⁴ Yetu abaañṣaan apën awinana ṭi banjañan iñeen na aloolan wi baṭoon ṭi umeeṣa pa pde, aṅoman na baka ṭi uko wi bawoon baanfiyaari na ṭi pdënëm pi ṅhaaṣ ṅi baka ṭiki wi anaṭiin ṭi pkeṭ aṣë pën awinana, baanfiyaar banwinuluṅ. ¹⁵ Akak aji na baka : « Nayaan ṭi umundu bṭi naṭup Uṭup Ulil Unuura bañaṅ bṭi biki umundu. ¹⁶ Ankfiyaaruṅ kabot kayeenk batitmu abuur, kë anwoon aankdi pfiyaarën aduknaana. ¹⁷ Iko yi ikyuujuṅ kë bafiyaari : Baluṅ kado kadoo ṅntaayi ṭi katim ki naan. Baluṅ kaṭiini ṅṭup nyaanṭ. ¹⁸ Bajej ṅpula ṭi iñen yi baka. Woli badoo daan bnunk bankfijaruṅ, nin uko uloṅ uunkdo baka. Bapaf bamaakal iñen kajeban baka. »

¹⁹ Wi Yetu Ajugun aṭiiniinṅ aba, aṣë deenana baṭi, aṭo ṭi kañen kadeenu ki Naṣibaṭi. ²⁰ Kë baṭaṣarul baṣë ya du dko bṭi aṭup Uṭup Ulil Unuura. Ajugun alemp na baka abot ayuuj kë uko wi bakṭupuṅ uwo manjoonan na iko iñoṅarënaan yi bakdolunṅ.]

Uṭup Ulil Unuura wi Luk apiitun

Uṭup ujuni

Luk apiit ḡlibra ḡtëb. Uṭup Ulil Unuura wi Luk apiitun na Ulemp wi Banjañan. Luk ate ugrek bnuura. Awo nakuraar. Wi Pawulu ayaan pṭup bañaan banwoon baamme Naṣibaṭi Uṭup Ulil Unuura, bukal bagakanderun. Wal mënṭ Luk aandobi me Naṣibaṭi. Abaa bi kak kak naritton. Apiit ulibra wi bë aanwin Yetu. Aya ala bañaan bammeen Yetu ahepar baka bnuura jibi iko iṭëpari. Ajej Uṭup Ulil Unuura wi Markuṭ apiitun aṣë piit, jibi Maci adolun. Maci kak ajej ulibra wi Markuṭ. Ṭi ulibra wi nul, Luk ajuk iko yi bayuday akuṭ ajuk iko yi banwoon baanfiyaar Naṣibaṭi bawoon baammee. Apiit pa bañaan banteen ugrek banwoon baanfët ṭi Palettina. Aṭiiniyaan pntaali pi Yetu ajunna du Adam kadiimanaan kë Yetu awoon nabuuran bañaan bti. Woli ñaan aleyiir ulibra wi Luk aji win unjal wi Naṣibaṭi adiimanun bañaan biki umundu upokun: bajuuk, bamaakal. Luk aṭiiniyaan kak Uhaaṣ wi Naṣibaṭi na pñehan Naṣibaṭi.

Hënk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Uko unkayi kë Luk apiit ulibra wi (1.1-4)
2. Hum di di Yowan Nabattaar na Yetu babukiin (1.5-2.52)
3. Yowan Nabattaar aṭup uko unklun kabi (3.1-20)
4. Batitmu bi Yetu na jibi Fatana akdoon na pguura ajuban (3.21-4.13)
5. Yetu aya aṭo du Galilay (4.14-9.50)
6. Yetu apënnna Galilay atool pya Yerutalem (9.51-19.27)
7. Kanëm kabaañsaani ki Yetu ṭi mboṣ: pwayëṣ pi bawayṣulun na pkeṭul (19.28-23.56)
8. Yetu anaṭa ṭi pkeṭ (24.1-12)
9. Yetu apën awinana ṭi kadun ki baṭaṣarul aṣë deenana du baṭi duuṭ (24.13-53).

Ujuni

¹ Bañaan batum, badoonaan na ppiit, kaṭup iko bti inṭëpun ṭi ptoofun. ² Bakakalëṣun ya, jibi bammaarun abot awin na këṣ ki baka du ujuni, baṭupun baka ya. Bukal biki baṭuun pṭup *Uṭup Ulil Unuura. ³ Ukaan kë nṣë ṣal aji, wi nheparun bnuura, aten iko bti jibi iyeenkiiri du ujuni, uyuk maakan nji kak npiitu, nṭupu bnuura jibi iko iṭëpari, iwi Teofil i mmaganun maakan, ⁴ ihilna ime kë iko yi bajukaniin iwo manjoonan.

Uwanjuṭ uṭup Fakariya kë Yowan Nabattaar alun kabuka

⁵ Wal wi *Herod awoon naṣih i utaak wi Yuda, naṭëjan i Naṣibaṭi alon awo da i bajaan bado Fakariya. Awo i pntuk pi baṭëjan biki pṣini pi Abiya. Aharul awo i pṣini pi *Aaron naṭëjan, katimul kawo Elitabet. ⁶ Bawo bukal batëb bti bañaan batool ṭi kadun ki Naṣibaṭi, banjayi bataṣ uṭup na bgah bi Ajugun bti bnuura. ⁷ Kë baṣë wo baambuki, ṭiki Elitabet aanhilan pbuk, kë bakak awo bukal batëb bti bañaan bandoon abi ṭaf ṭaf.

⁸ Unuur ulon, Fakariya awo ṭi pdo bṭëjan ṭi kadun ki Naṣibaṭi, ṭiki pntukul pakaan na pdo ba. ⁹ Baṭëjan baji bado kambiiun katen ñaan i Naṣibaṭi adatuṅ, kë ul, Fakariya adataniin ṭi baṭëjan bti, pneej du *dko dyimanaan di Katoh Kaweek ki Naṣibaṭi, katër mnkulan*. ¹⁰ Pntuk pi bañaan batum kë paṣë wo ṭi pñehan Naṣibaṭi du bdig, wal wi aktërun mnkulan.

¹¹ Ṭi dko mënṭ kë aṣë win *uwanjuṭ ulon wi Ajugun, kë unaṭ ṭi umban udeenu wi umeeṣa utëri mnkulan. ¹² Fakariya alënk adiwṣa, wi awinun wa, ¹³ kë uwanjuṭ uṣë jaka : « Fakariya, wutan kalënk! Uko wi iñehanun, utiinkana du Naṣibaṭi : Elitabet aharu, alun kabukaru napoṭ ñiinṭ, lunj iṭu'a katim ki *Yowan. ¹⁴ Alun kaṭiju mnlilan

* 1:9 Mnkulan : Manjaan mantër du dko dyimanaan kadëmanaan Naṣibaṭi. Mnkulan, manwo pñaak pi bbeekar pankayun.

na mntaŋ ; bañaan batum baluŋ kalilandër kabuka ki nul. ¹⁵ Aluŋ kawo ñaan naweek ti kadun ki Ajugun. Aanwo kaluŋ kadaan nin poot. *Uhaaş wi Naşibaŋi ujunna pwo ti a du kayiŋ ki anin. ¹⁶ Aluŋ kakakan babuk *Itrayel du Ajugun, Naşibaŋi i baka. ¹⁷ Aluŋ kado kapoş ti kadun ki Naşibaŋi, na uhaaş na mnhina mi *Eli *Naşupar Naşibaŋi, bapoş bakakna batiinkar na başin baka, banwoon baanktaş Naşibaŋi, bakak bawo na nşal ŋnuura ji bañaan banwoon batool. Aluŋ kado pntuk pi bañaan, pabomandër bnuura pa Ajugun. »

¹⁸ Kë Fakariya aşë ji na Uwanjuŋ: « Hum di di nji kadoluŋ, kadoo kame kë uko waŋ uwo manjoonan? Dţafi, kë ahar naan akak awo naweek. » ¹⁹ Uwanjuŋ uteema aji : « Nji dwoon *Gabriyel! Dji kanaŋ ti kadun ki Naşibaŋi, kalempara. Ul ayilnuŋ, mbi nşini na iwi, nşupu uşup ulil wi. ²⁰ Iinfiyaar uko wi nşupiin, kë uşë luŋ kadolana ti wal wi Naşibaŋi adatuŋ, ikak keeri namum, kabiiş bşup, te unuur wi iko mënŋ wuŋ iklunjiin kadolana. »

²¹ Wal mënŋ, kë bañaan başë naŋ ayoonk Fakariya aşë la uko unkaan kë ajon maakan hënŋ du *dko dyimanaan. ²² Kë wi apënuŋ, aankak ahil pşini na baka. Hënŋ di bañaan bameen kë aya ka mnwin du dko dyimanaan meet. Fakariya aşiniyaan na baka na iŋen ŋaŋ, kë pdiim paankpën.

²³ Wi abaan ulemp wi awoon i pdo du *Katoh Kaweek ki Naşibaŋi, aşë kak katohul. ²⁴ Uunjoni, kë Elitabet aharul aşë mobana kayiŋ. Amen kayiŋ mënŋ te kli kañeen, aşë ji ti uşal : ²⁵ « Kë hënŋ di di Ajugun alempuŋ na nji, ti wal wi adatuŋ, abuuranaan mnkow ti kęş ki bañaan! »

Uwanjuŋ uşup Mariya kabuka ki Yetu

²⁶ Wi kayiŋ ki Elitabet kadoluŋ kli paaj, kë Naşibaŋi aşë yil *Gabriyel *Uwanjuŋ du ubeeka wi *Nataret du utaak wi *Galilay ²⁷ du neegani anwoon aamme ñiinŋ, i ñiinŋ aloŋ anwoon Yotef, i pşini pi *Dayiŋ naşih, ajokuŋ. Katim ki neegani aŋ kawo *Mariya. ²⁸ Uwanjuŋ uneej du katohul aşë ji na a : « Dwulu mboş, iwi i Naşibaŋi awuluŋ bnuura bi nul atuman. Ajugun awo na iwi. » ²⁹ Wi Mariya atiinkuŋ uşup waŋ aşë ñoŋar maakan, awo ti pşal, aji : « Pwul mboş pi pawo phon ba? » ³⁰ Uwanjuŋ kë uşë ji na a : « Mariya, wutan kalënk ; Naşibaŋi awulu bnuura bi nul. ³¹ Hënŋ, iluŋ kawo na kayiŋ, kabuk napoş ñiinŋ ; luŋi iŋu'a katim ki Yetu. ³² Aluŋ kawo naweek. Baluŋ kado kadu'a Abuk Naşibaŋi *Andëmuŋ Maakan. Naşibaŋi Ajugun, aluŋ kaşoorana ti pşih pi *Dayiŋ ateem. ³³ Ul akluŋ kaşijan pşini pi *Yakob bti, te mndani. Pşih pi nul paankluŋ kaba. » ³⁴ Kë Mariya aşë ji na uwanjuŋ: « Hum di di uko mënŋ wuŋ ukhilanuŋ kaluŋ kadolana, wi nwoon mëndobi me biinŋ? » ³⁵ Uwanjuŋ uteema aji : « *Uhaaş wi Naşibaŋi uluŋ kahela ti iwi, Naşibaŋi Andëmuŋ Maakan aşë guru na mnhina mnweek mi nul ji blifi. Ukaan kë napoş nayimanaan ankluŋ kabuka akdu'ana Abuk Naşibaŋi! ³⁶ Tenan, Elitabet, i nayiŋuŋ, andoon awo naŋaf awo kak na kayiŋ ki napoş ñiinŋ. Ul i bajakuŋ aanhil pbuk† awo ti kli paaj, ³⁷ ŋiki Naşibaŋi aambiişna biişna nin ukoolan. » ³⁸ ŋi dko mënŋ, kë Mariya aşë teem aji : « Nji, dwo nalempar Ajugun, uko mënŋ uwoon jibi ijakuŋ! » Wi wi uwanjuŋ wuŋ uyaan, aduka.

Mariya aya pwın Elitabet ayiŋul

³⁹ ŋi ŋnuur mënŋ ŋuŋ, kë *Mariya aşë bomandër ataran pya du ubeeka uluŋ unwoon du inkun du Yuda. ⁴⁰ Aya aban, aneej du uko Fakariya, aşë wul Elitabet mboş. ⁴¹ ŋi dko mënŋ, wi Elitabet atiinkuŋ pwul mboş pi Mariya, kë napoş aşë şinŋar du kayiŋul meet, kë *Uhaaş wi Naşibaŋi uşë tum ti Elitabet, ⁴² wi wi aşaan ado pdiim pweek, aji : « Naşibaŋi awulu bnuura apelan baaŋ bti, abot awul napoş i iwoonaanuŋ ti kayiŋ bnuura bweek! ⁴³ Nji dbaa wo wo in ba, kë anin Ajugun adoo poş aban du nji? ⁴⁴ Wi ntiinkaan tiink pwul mboş pi nu, kë napoş aşë lilan, aşinŋar ti kayiŋ naan meet. ⁴⁵ Ñaan anfiyaaruŋ aji uko wi Ajugun aşupuŋ uluŋ kadolana anuurandëni! »

Mariya ayeeh mnlilan mi nul

⁴⁶ Kë *Mariya aşë teema aji :
« Uhaaş wi naan udëman Ajugun,

† 1:36 Awo narëkëm.

⁴⁷ kë uşal wi naan uwo ʈi mnlilan wi Naşibaʈi abuuranaanuŋ,
⁴⁸ ʈiki aʈo aten nji
 nalemparul nandayanaan.
 Hënkun iwuun yi ŋwal bti ido kadu'en ñaaʈ nanuurandënaan,
⁴⁹ ʈiki Naşibaʈi anhiniin iko bti, ado pa nji iko inuura iweek maakan :
 katim ki nul kayimani!
⁵⁰ Mñaga mi nul manwo ʈi bañaan biki iwuun bti bankdëmanuluŋ.
⁵¹ Atar kañen adiiman mnhina mi nul
 agar bandëmanuŋ ikow yi baka.
⁵² Awal başih ʈi pşih pi baka,
 aşë deen banwalanuŋ ikow yi baka.
⁵³ Awul banwoon ʈi kanuma iko inuura, atuman
 aşë dook bayok, kë bakak iñen ijinʈ.
⁵⁴⁻⁵⁵ Aʈënk bañaan biki *Itrayel balemparul,
 ji kahoŋ ki abiiŋ ado başinun,
 aleş ʈi mñaga mi nul,
 *Abraham na pntaali pi nul, te mnʈo. »
⁵⁶ Mariya aʈo na Elitabet uko ji kli kwajanʈ, abaa wugşa, aʈiis katohul.

Kabuka ki Yowan nabattaar

⁵⁷ Wi unuur wi Elitabet awoon i kabuk ubanuŋ, aʈij napoʈ ñiinʈ. ⁵⁸ Bakiñul na bayiʈul,
 batiink kë Naşibaʈi ayuuja mnñaga, aşë wo ʈi mnlilan na a. ⁵⁹ Unuur uʈënk bakreŋ, babi
 pwalan napoʈ *katëmp, kaşë kaʈu'a katim ki aşin : Fakariya. ⁶⁰ Kë anin aşë pok, aji : «
 Naʈu'ana katim ki *Yowan » ⁶¹ Kë başë teema aji : « Nin aloŋ ʈi bayiʈu aanwo wo katim
 ki Yowan. » ⁶² Kë başë du aşin, ahepara na iñen katim ki aŋaluŋ baʈu abukul. ⁶³ Fakariya
 ado kë batemana iko ipiiti, aşë piit aji : « Awo katim ki Yowan. » Bañaan kë başë ñoŋar
 bti. ⁶⁴ ʈi dko mënʈ mntum manhaabşa na a, pndemënt kë pafënşaa, kë aşë jun ptiini,
 abeeb Naşibaʈi. ⁶⁵ Bakiñul bti balënk, abot aŋoŋar. Kë iko inʈëpuŋ yuŋ imeeʈana, aniink
 utaak unwoon du inkuŋ du *Yuda bti. ⁶⁶ Bañaan bti bahank iko yi batiinkuŋ du ŋhaaş,
 aşë ji : « we wi napoʈ i akluŋ kawo? » Mnhina mi Ajugun manwo na a na manjoonan.

Fakariya ayeeh mnlilan mi nul

⁶⁷ Kë *Uhaaş wi Naşibaʈi uşë bi, aneej atum ʈi Fakariya aşin napoʈ, kë awo ʈi pʈup ji
 *baʈupar Naşibaʈi aji :
⁶⁸ « Najoh ŋdëman Ajugun, Naşibaʈi i *Itrayel
 ʈiki abi ʈi nja, pbuuran bañaan biki nul.
⁶⁹ Anaʈan pa un, ʈi biki pşini pi *Dayiʈ nalemparul
 Nabuuran i phina pweek,
⁷⁰ Jibi abiiŋ aʈup ʈi mntum mi baʈuparul bayimanaan bajon.
⁷¹ Aji ankmbiiŋ, aluŋ kabuuranun ʈi başooradun,
 aluŋ kapënanun ʈi iñen yi bampokuŋ un bti.
⁷² Hënk, Naşibaʈi adiiman mnñaga mi nul ʈi bateemun
 aşë leş kahoŋ kayimanaan ki adoluŋ.
⁷³ Abi hoŋ *Abraham aşinun amehna,
⁷⁴ aji, atehun, kapënan ʈi iñen yi başooradun,
 abot ado kë ŋhil adëmana na mntëŋ,
⁷⁵ ŋhilna ŋwo bajinʈ na baʈool ʈi këş ki Naşibaʈi,
 ŋnuur bti ŋi ubida wi nun.
⁷⁶ Kë, iwi, napoʈ i naan, iluŋ kadu'ana naʈupar *Andëmuŋ Maakan, Naşibaʈi
 iluŋ kado kapoş ʈi kadun ki Ajugun, kabomana bgah,
⁷⁷ kaʈupna pntaali pi nul, kë aluŋ kabuuran baka,
 wi akbiiŋ kapënan baka ʈi ipekadu yi baka.
⁷⁸ Naşibaʈi atum na mnñaga, ukaan kë

akluḡ kado kafiiṭun na bjeehi banwoonuḡ baṭi,
 bannaamuḡ na bi unuur unkmayuḡ,
⁷⁹ kajeehanaan banwoonḡ ṭi bdēm
 na ṭi ulimēntḡ wi pkeṭ,
 kaṭijun ṭi bgah bi mnjeeh. »

⁸⁰ Kē napoṭ, ul, aṣē dēma dēm na uleef na uhaaṣ. Awo du dko di *ḡndiiṣ te unuur wi aluḡiiḡ anaṭa, abi awinana ṭi bañaanḡ biki Iṭrayel.

2

Kabuka ki Yetu

¹ Naṣih najeenkal anwoonḡ *Fetar Aguttu ado wal mēntan aji bapiitan bañaanḡ bti.
² Ppiitan itim paḡ, panwoonḡ pteek, padolana ṭi wal wi Kiriniyut awoonḡ nantuḡa i utaak wi Firi.

³ Bañaanḡ bti baya ppiitan, andoli du ubeeka wi bateem. ⁴ Kē *Yotef ul kak anaṭnaana ubeeka wi *Nataret ṭi utaak wi *Galilay pya utaak wi Yuda, du Betleyem, ubeeka wi *Dayiṭ, ṭiki awo i pṣini pi nul. ⁵ Aya pa ppiitan da, ul na *Mariya, poonu i ajokuḡ, anwoyi na kayiḡ.

⁶ Wi bawoonḡ ṭi Betleyem, kē wal wi Mariya awoonḡ i kabuk, kē uṣē ban. ⁷ Kē abuk napoṭ ṇiintḡ, bajeenul. Aboṭana na ilaañ, apiintana ṭi kambēḡan, ṭiki baantēnkber aka dko dpiintḡ du meetḡ di bayaanṭ.

Uwanjut upēn awinana ṭi kadun ki bayafan (Maci 2.1-15)

⁸ ṭi utaak mēnt wuḡ, bayafan baloḡ baji bafēr du ḡteeh kayeḡ itani yi baka. ⁹ *Uwanjut uloḡ wi Ajugun upēn awinana ṭi kadun ki baka, kē mndēm mi Naṣibaṭi manṣē jeehan baka, kē balēnk maakan. ¹⁰ Kē uwanjut uṣē ji na baka : « Nawutan kalēnk, dbi pṭupan uṭup unkuḡ kaṭij mnlilan mweek ṭi bañaanḡ bti : ¹¹ *Nabuuran Bañaanḡ abuka ṭi utejan wi nṭa wi pa an, du ubeeka wi *Dayiṭ naṣih : ul awoonḡ *Krittu Ajugun. ¹² Kē hēnk di di nakyaaḡ kayikreḡnaan napoṭ mēntḡ: naṭēnk baboṭana na ilaañ, bapiintana ṭi kambēḡan. »

¹³ ṭi dko mēntḡ, kē pntuk pweek pi ḡwanjut ḡi baṭi paṣē wuj, anaakiir na uteek, aṣē beeb Naṣibaṭi aji :

¹⁴ « Naṣibaṭi adēm du baṭi duuṭ,
 mnjeeh mi nul manwala ṭi mboṣ
 pa bañaanḡ biki aḡaluḡ! »

Bayafan baya Betleyem

¹⁵ Wi ḡwanjut ḡakakuḡ baṭi, aduk baka, kē bayafan baṣē ṭēlṣēr aji : « Nawulēn ḡya te Betleyem, ḡya ḡwin uko unwoonḡ, wi Ajugun adoluḡ kē ḡmee. »

¹⁶ Hēnk di di bataranuḡ aya, baṭēnk Mariya, na Yotef, na napoṭ aambaanḡ abuka buka, kē apiintḡ ṭi kambēḡan. ¹⁷ Wi bawinuluḡ, aṣē kakalēṣ uko wi *uwanjut uṭupuḡ baka ṭi napoṭ mēntḡ. ¹⁸ Bañaanḡ bti bantiinkuḡ bayafan, baḡoḡar ṭi uko wi baṭupuḡ. ¹⁹ Kē Mariya, anin Yetu, ahank bnuura iko intēpuḡ bti ṭi kaṭēbul, aṣē ṣalntēn ya. ²⁰ Bayafan bawuḡṣa wal mēntḡ akak, aṣē dēman Naṣibaṭi, abot abeeba ṭi iko bti yi batiinkuḡ akuṭ awin. Iko mēntḡ wuḡ iṭēp jibi uwanjut ujakuḡ na baka.

Bawalan Yetu katēmp

²¹ ṭi unuur uṭēnk bakreḡ, wal wi pwala *katēmp pi napoṭ ubani. Kē baṭu'a katim ki Yetu, jibi *uwanjut uṭupuḡ Mariya, wi awoonḡ aandobi wo na kayiḡ.

Baṭij Yetu aya adiiman du Katoh Kaweek ki Naṣibaṭi

²² ḡnuur ḡabani ḡi *Yotef na *Mariya bawoonḡ biki kabaañēṣ baḡow jibi *Bgah bi Moyit bajakuḡ. Baṭij Yetu du ubeeka wi Yerutalem, kaya kadiimana Ajugun. ²³ Bado haḡ ṭiki upiit ṭi ulibra wi Bgah bi Ajugun, aji : « Bajeen ṇiintḡ awo kafah ki Ajugun. »[☆] ²⁴ Bawo i kado

☆ 2:23 Ppēn 13.2,12,15.

kak bafingar Ajugun ɲrikaṭe ɲtëb, ukaş na waat̃ kême ɲbalab ɲtëb ɲanhojuɲ, jibi Bgah bi Ajugun bajakuɲ[☆].

Fimeyoɲ abeeb Naşibaṭi wi awinuɲ Yetu

²⁵ Kë ɲiint̃ aloñ aşe wo wal mënṭ du Yerutalem, anwooñ katim ki Fimeyoɲ. Awo ɲaañ anwooñ naṭool̃ ɲi kēş ki Naşibaṭi abot adëmana bnuura. « Awo wo ɲi pyoonk wal wi Naşibaṭi akwentuɲ mnkuul mi *Itrayel. » Kë *Uhaaş wi Naşibaṭi uşë wo ɲi a. ²⁶ Uhaaş wi Naşibaṭi ubi ɲupa kē aankkeṭ, bē aanwiñ Krittu, i Ajugun ayiluɲ. ²⁷ Uhaaş wi Naşibaṭi uṭija te du *Katoh Kaweek ki Naşibaṭi. Kë wi bajug Yetu baṭijuluɲ da, pya kado uko wi *Bgah bi Moyit̃ bajakuɲ, ²⁸ Fimeyoɲ ayeenka ɲi iñen, abeeb Naşibaṭi, aşë ji :

²⁹ « Ajugun, kahoɲ ki nu kadolanaa,

hënkuñ ihilan kawutan nalemparu,

aya na mnjeeh,

³⁰ ɲiki dwıñ na kēş ki naañ mbuur manwoonuɲ du iwi,

³¹ mi ibomanuɲ ɲi kēş ki umundu bti.

³² Dwıñ bjeehi bankdoliiñ imeeṭana

ɲi banwooñ baanwo *bayuday

kabot kawo pdëm pi Itrayel pntaali pi nu. »

Fimeyoɲ aṭup uko unkluñ kabi

³³ Aşiñ Yetu na aniñ bañoŋari jibi batiinkuñ Fimeyoɲ kē akṭiiniyaañ uko wi nul. ³⁴ Kë Fimeyoɲ aşë ɲëhañ Naşibaṭi bnuura pa baka, abaa ji na *Mariya aniñ Yetu : « Tenañ, Naşibaṭi adatuɲ napoṭ̃ i, ul akṭijuñ pjoṭ na pnaṭa pi bañaañ baṭum ɲi *Itrayel. Aluñ kado kadiimañ mnhina mi Naşibaṭi, bañaañ baluñ kado kalaṭa. ³⁵ Hënk, ɲşal̃ ɲammeniiñ ɲi ɲhaaş̃ ɲi bañaañ baṭum, ɲaluɲ kameeṭana. Kë iwi Mariya, pjoṭañ paluñ kaluŋanu kaṭëb ji kakej. »

Aana aṭup uko unkmbiiñ

³⁶ Uka ɲaat̃ aloñ *Naṭupar Naşibaṭi i katim ki Aana, awo abuk Fanuwel, i pşini pi Ater. Adobi wo wo ɲaat̃ naweek, aniima ɲşubal̃ paaj na uloñ ³⁷ aşë duka nayoṭ. Aana mënṭ̃ aka ɲşubal̃ iñeeñ bakreɲ na ɲbaakër. Aanji low̃ *Katoh Kaweek ki Naşibaṭi, kaşë bi duka duka ɲi plempara, ɲi pyimañ na pñehañ. ³⁸ Abañ da wal mënṭ̃ aşë wo ɲi pbeeb̃ Naşibaṭi abot̃ aṭiiniyaañ uko wi napoṭ̃, bañaañ bti bankyoonkuñ mbuur mi Yerutalem.

Pkak Nataret du utaak wi Galilay

³⁹ Wi *Yotef na *Mariya babaañ pdo iko bti jibi Bgah bi Ajugun bajakuɲ, bawugşa akak̃ utaak wi *Galilay, du Nataret, ubeeka wi baka. ⁴⁰ Napoṭ̃ adëm na uforta, na uşal̃ untuɲa, kē bnuura bi Naşibaṭi babot̃ awo na a.

Yetu aṭo na bajukan Bgah du Katoh Kaweek ki Naşibaṭi

⁴¹ Na ɲşubal̃, bajug Yetu baji baya *Ufettu wi Mnjeeh du Yerutalem. ⁴² Kë wal wi Yetu adoluɲ ɲşubal̃ iñeeñ na ɲtëb, kē başë ɲija, ji udolade wi baka. ⁴³ Wi ufettu uṭëpuɲ, bawugşa akak̃, kē Yetu napoṭ̃ aşë duka Yerutalem, kē bajugul̃ baamme. ⁴⁴ Baŋuur̃ aji Yetu awo ɲi pntuk̃ pi bañaañ bankyaanṭuɲ na baka, bapoş̃ ado unuur̃ upëb̃ abaa naṭa pla'a, ahepar na bayiṭ̃ baka, na biki bameeruɲ. ⁴⁵ Wi bawooñ baanwina, aşë wugşa pla'a te Yerutalem. ⁴⁶ ɲi unuur̃ uwajanṭën, baṭënka du *Katoh Kaweek ki Naşibaṭi, kē aṭo ɲi ptoof̃ pi *bajukan Bgah bi Moyit̃, atiink̃ baka, abot̃ ahepar̃ baka iko iloñ. ⁴⁷ Bañaañ bti banktiinkuluɲ bañoŋar̃ ɲi mntit̃ mi nul, na jibi akteemuɲ bajukan baweek. ⁴⁸ Wi bajugul̃ bawinuluɲ, bakak̃ aŋoŋar̃ maakan. Kë aniñ aşë ji na a : « Abuk naañ, ibaa doluñ do we hënk̃ ba? Tenañ! Nji na şaaş̃ ɲhaajala maakan awo ɲi pla'u. »

⁴⁹ Kë Yetu aşë teem̃ aji : « We ukaañ kē nakla'ëñ ba? Naamme kē dwo i kawo ɲi katoh ki Paapa i? »

⁵⁰ Kë bajugul̃ başë paam̃ uṭup̃ mënṭ̃.

☆ 2:24 Bgah 12.8.

Yetu atiink bajugul

⁵¹ Wi wi Yetu ašaaŋ awuğsa akak *Nataret na bajugul, aji tiink baka. Kë anin ahank ti kažëb ki nul iko bti yi atiinkuŋ abot awin. ⁵² Yetu kë ašë dëm, na ušal, na uleef. Kë Našibați na bañaan bti babot alilandëra.

3

Našibați ayil Yowan Nabattaar

(Maci 3.1-6; Markuŋ 1.2-6; natenan ti Yowan 1.19-23)

¹ Uwo ti wal wi Tiber *Fetar awoon ti ušubal uženk nšubal iñeen na kañeen wi awoon naših najeenkal*, kë Pont-*Pilat awo nantuŋa i utaak wi Yuda, kë *Herod awo nantuŋa i utaak wi *Galilay, Filip naweek Herod kë awo nantuŋa i ntaak ni Iture na Trakonitid, kë Litaniyaŋ awo nantuŋa i utaak wi Abilen, ² ti wal wi Anaŋ na Kayif bawoon *baŋejan baweek biki Našibați. Ti ušubal mënŋ *Yowan abuk Fakariya awo du *pndiiš, kë Našibați ašë tiini na a, awula uŋup wi nul. ³ Wi wi ašaaŋ ajun pñaay ti utaak bti unñoŋuŋ bdëk bi Yordan, aji na bañaan: « Nawutan pjuban, naŋëlëš n̄bida, nado *batitmu, Našibați ašë pënanan ipekadu. » ⁴ Kë hënk di uko wi *Itayi *Naŋupar Našibați apiitun ti Ulibra wi Našibați udolaniin, apiit aji :

« Pdiim ploŋ pahuuran du pndiiš aji :
“Nabomaan bgah bi Ajuŋun aklun kažëpna,
nadolana ilël itool!

⁵ Injiir ilun kafukana,
inun iweek na impoti ifom kaliŋran na igah.
Igah innotun ikak itool.
Igah inšëkrëtiin ikak idaan.

⁶ Hënk, bañaan bti balun kawin jibi Našibați abuurunun un.” »[☆]

Uko wi pdo, kawutna pjuban

(Maci 3.7-10)

⁷ *Yowan aji ji na pntuk pweek pi bañaan panjaan pabi ti a pyeenk *batitmu : « An, nawo pntuni pi n̄nfunan! In ahoopaŋanaŋ aji naŋi udeeb wi Našibați unkmbiin ba? ⁸ Nadolan keeri iko inkyuunun kë nawut pjuban abot aŋëlëš n̄bida ; nawutan kašal kaji : “Ŋwo biki pšini pi Abraham!” Džupan : Našibați ahilan kakakan m̄nlaak mi babuk *Abraham. ⁹ Ptibi padobi bëkan bëkan ti mnko uŋeeh, bko banwoon baankbuk mnko mnuura bafal kafël du bdoo. »

¹⁰ Pntuk pi bañaan pahepara aji : « Kë n̄baa do do hum ba? » ¹¹ Kë ateem baka aji : « Ankaan imiša itëb, apënan kalon kaŋen anwaanun. Ankaan uko ude, afaašiiir na anwaanun ! » ¹² *Bakobraar daaša balon babi kak pdolan batitmu, ašë hepara aji : « Najukan, we wi n̄woon kado? » ¹³ Kë aji na baka : « Nakhepar kapelan wi baŋu'anaŋ pyeenk. » ¹⁴ Bangoli bahepara kak, aji : « Kë un, we wi n̄woon kado? » Kë ateem baka aji : « Nawutan kateh nin ñaan alon itaka na uyoh, këme ti n̄tilan, naliŋan ti baluk bi nan. »

Yowan aŋiiniyaan ñaan anklun kabi

(Maci 3.11-12; Maci 1.7-8; natenan ti Yowan 1.24-28)

¹⁵ Jibi bañaan bti bakyoonkun uko unwoon wi pbi ašë šal aji : « Wom *Yowan awoon *Krittu? » ¹⁶ Kë Yowan ašë tiini na baka bti aji : « Nji, dji kabattaaran na meel. Kë, anšaan alun kabi ašë dëm apelën maakan, mëndoo ñoom ñoom kaŋup pñenëša iŋapaat. Ul aklun kabattaaran na *Uhaaš wi Našibați na bdoo. ¹⁷ Awo na kajeŋ ti iñen, aweey kapaŋëš ptiiŋ na plëfar. Aya katoor ptiiŋ ti pnkuŋi, kašë kafël plëfar du bdoo banwoon baankjëmša. » ¹⁸ Yowan akak ajukan pntuk pi bañaan iko itum, ameeŋanaan baka *Uŋup Ulil Unuura.

Bawat Yowan Nabattaar ukalabus

* 3:1 Naših najeenkal awo naših i Rom na i ntaak ni baromeŋ batehun. Aji tu nantuŋa ti utaak undoli wi batehun.

☆ 3:6 Itayi 40.3-5.

¹⁹ *Herod nantuŋa ajej Herodiyana ñaaf i naweekul akak ado iko iwuŋaan itum ilonj kak, ukaanj kɛ *Yowan anjoman na a. ²⁰ Kɛ Herod, abaa beeh beeh ado kak buŋaan blonj: Awat Yowan ukalabuŋ!

Batitmu bi Yetu
(Maci 3.13-17; Markuŋ 1.9-11)

²¹ Wi baŋaanj bti bakdolanuŋ *batitmu, Yetu kak ado batitmu. Wi awoonj ɽi pñehan Naŋibaɽi, kɛ baɽi baŋɛ haabɛŋa. ²² Wi wi *Uhaaŋ wi Naŋibaɽi uŋaan awala ɽi a, awo wo ji ubalab ufaatal. Kɛ pdiim ploŋ paŋɛ pɛnna baɽi, aji : « Iwi, iwoonj Abuk naan, dŋalu maakan, dmaganu. »

Pŋini pi Yetu
(Maci 1.1-17)

²³ Yetu aka uko ji nŋsubal iñeen nŋwajanɽ wi ajunuŋ pjukan baŋaanj. ɽi uŋal wi baŋaanj bti, Yetu awo abuk Yotef, i Heli, ²⁴ i Mattat, i Lewi, i Melki, i Yanayi, i Yotef, ²⁵ i Matatiya, i Amot, i Nahum, i Hetli, i Nagayi, ²⁶ i Maat, i Matatiya, i Femeyin, i Yotek, i Yoda, ²⁷ i Yowanan, i Reta, i Ferubabel, i Falatiyel, i Neri, ²⁸ i Melki, i Adi, i Kotam, i Elmadam, i Er, ²⁹ i Yetu, i Eliyeter, i Yorim, i Mattat, i Lewi, ³⁰ i Fimeyonj, i Yuda, i Yotef, i Yonam, i Eliyakim, ³¹ i Meleya, i Mena, i Matata, i Natan, i Dayiɽ, ³² i Yete, i Yobed, i Boot, i Fala, i Naaton, ³³ i Aminadab, i Admin, i Arni, i Hetrom, i Peret, i Yuda, ³⁴ i Yakob, i Itaak, i Abraham, i Terah, i Nahor, ³⁵ i Ferug, i Ragawu, i Falek, i Eber, i Fala, ³⁶ i Kayinam, i Arfaktad, i Fem, i Nowe, i Lamek, ³⁷ i Metutela, i Henok, i Yaret, i Malalalel, i Kayinam, ³⁸ i Enot, i Fet, i Adam, i Naŋibaɽi.

4

Untaayi Uweek udo na pguur Yetu du pndiiŋ
(Maci 4.1-11; Markuŋ 1.12-13)

¹ Wi Yetu antumuŋ na *Uhaaŋ wi Naŋibaɽi awoonuŋ bdɛk bi Yordan, kɛ Uhaaŋ wi Naŋibaɽi uŋɛ ñooɽa du *pndiiŋ. ² ɽi nŋnuur iñeen nŋbaakɛr nŋi adoluŋ da, Untaayi Uweek udo na pguura ado buŋaan. Nŋnuur mɛnɽ bti aandee, ukaanj kɛ ubon ukde'a wi nŋaɽɛpuŋ. ³ Kɛ Untaayi Uweek uŋɛ ji na a : « Woli iwo Abuk Naŋibaɽi, kji na plaak pi pakak kapoom. »

⁴ Kɛ Yetu aŋɛ teem wa aji : « Upiitana aji : “Mɛnɽ uko ude ɽaŋ umɛbanuŋ ubida wi ñaan.” »[✠]

⁵ Untaayi kɛ ukak apayana bko duuɽ aŋɛ diimana byaaŋ bloolan nŋtaak bti nŋi umundu, ⁶ aŋɛ jaka : « Dwulu pŋih na pyok pi nŋtaak nŋi bti, ɽiki bawulɛn waŋ mɛnɽan, kɛ nhinan kaɽen ya ñaanj i nŋaluŋ. ⁷ Woli inup ɽi kadun naan, adɛmanaan, kka iko mɛnɽ yi bti. » ⁸ Kɛ Yetu akak ateema aji : « Upiitana aji : “Ajugun, Naŋibaɽi i nu ɽaŋ i iwoonj kadɛman, kɛ ul ɽaŋ i iwoonj kado kalempar.” »[✠] »

⁹ Kɛ Untaayi Uweek ukak aŋooɽa Yerutalem, apayana ɽi bɽuk bi *Katoh Kaweek ki Naŋibaɽi duuɽ, aŋɛ ji na a : « Woli iwo Abuk Naŋibaɽi, klut kajot. ¹⁰ Kɛ hɛnk di di upiituŋ ɽi Ulibra wi Naŋibaɽi aji : “Aluŋ kado nŋwanjuɽ nŋi nul nŋado kayeŋu.” ¹¹ Ukak apiitana aji : “Nŋaluŋ kajeju jej, kaɽi ihubta ɽi plaak ploŋ.” »[✠] »

¹² Kɛ Yetu aŋɛ teem wa aji : « Upiitana aji : “Inwo kado katen me Ajugun, Naŋibaɽi i nu ahinan pdo uko wi ajakuŋ.” »[✠]

¹³ Wi Untaayi Uweek udoluŋ iko bti pa pguur Yetu ado buŋaan, ulowa, adun awuta.

Yetu akak du utaak wi Galilay
(Maci 4.12-17; Markuŋ 1.14-15; natenan ɽi Yowan 4.1-3,43-46)

¹⁴ Mn hina mi *Uhaaŋ wi Naŋibaɽi manɽonj Yetu, akakana *Galilay. Katim ki nul kameɽana ɽi utaak bti. ¹⁵ Aji jukan ɽi *itoh iñehanaani yi baka, kɛ baŋaanj bti bamagana.

¹⁶ Yetu aya *Nataret di akuŋnaaniin, aya aneej du *katoh kañehanaani ki bayuday ɽi *unuur wi pnoorfɛn, jibi ajonuŋ kado. Anaɽa aya pleyiir Ulibra wi Uɽup wi Naŋibaɽi, ¹⁷ kɛ

✠ 4:4 Pleŋan 8.3. ✠ 4:8 Pleŋan 6.13. ✠ 4:11 Kaŋaam 91.11-12. ✠ 4:12 Pleŋan 6.16.

başë leyiir kafah ki *Itayi *Naŕupar Naşibaŕi apiitun. Wi ahaabşun wa, aşë win dko di bapiitun aji :

¹⁸ « Uhaaş wi Ajugun uwo ŕi nji
adatën aji nŕup bajuuk *Uŕup Ulil Unuura.

Ayilën nji na bakalabuş baluŕ kawutan baka
nji na bakuul baluŕ kawin,

mbuuran bambiinkniij biki baknooranun.

¹⁹ Ayilën kak nŕup uşubal wi Ajugun akdiimanun bnuura bi nul.✠ »

²⁰ Yetu adët ulibra wal mënŕ, awul wa nalemp i katoh kañehanaani, aşë ŕo. Bañaan bti ŕi katoh kañehanaani kē başë jabana kēş. ²¹ Kē aşë ŕiini na baka aji : « Nŕa di, uŕup wi ukak manjoonan ŕi an nanktiinknun. »

²² Banktiinkuluŕ bti bamaŕa, abot aňonar ŕi nŕup ŕnuura ŕi akŕupun baka. Wi wi başaan aji : « I mënŕan, aanwo abuk *Yotef i? »

²³ Kē Yetu aşë teem aji : « Dme bnuura kē naleşanaan uhoñ unjakuŕ aji : “Iwi nakuraar, duni ijeban uleefu” kakuŕ kajakën : “Baŕupun uko wi idoluŕ du ubeeka wi Kapernawum. Kaki ido haŕ ŕi ubeeka wi nu !” » ²⁴ Yetu abot aji na baka : « Dŕupan na manjoonan : Nin alon ŕi baŕupar Naşibaŕi aambaan katiinkana bnuura du mboş mi kabuka ki tul.

²⁵ Manjoonan mii mi, dŕupan wa : Baaŕ bayoŕ baŕum babi wo du *Iŕayel ŕi wal wi *Eli, wi uşubal udoon ŕşubal ŕwajanŕ na kli paaj wi uwoon uunşubi, kē ubon uweek ukak awo ŕi uŕaak bti. ²⁶ Kē Naşibaŕi aşë wo aanyil Eli du ñaaŕ alon ŕi baka, abaa ŕëp ŕëp ayila du ñaaŕ nayoŕ alon anfëŕun du ubeeka wi Farepta du uŕaak wi Fidoŕ.✠ ²⁷ Bamaak bdoo bakak atum ŕi Iŕayel ŕi wal wi Elite Naŕupar Naşibaŕi. Kē aşë wo aanjeban nin alon ŕi baka. Naaman i uŕaak wi Firi i i aŕëpun ŕëp ajeban.✠ »

²⁸ Wi bañaan banwoon ŕi katoh kañehanaani ki bayuday batiinkun uko wi aŕupun aşë deebaŕ bti. ²⁹ Banaŕa apul pulan Yetu, apënan bdig bi ubeeka, aňooŕa te du pnkun duuŕ, pi baniwuŕ ubeeka wi baka, kahilna kawuuka du uŕeeh. ³⁰ Kē aşë ŕëp ŕi ptoof pi baka, aya na bgahul.

*Yetu ajeban ñiintŕ i untaayi uneejun
(Markuŕ 1.21-28)*

³¹ Yetu aya wal mënŕ Kapernawum, ubeeka ulon wi uŕaak wi *Galilay, ŕi *unuur wi pnoorfën wi bayuday, awo ŕi pjukan bañaan. ³² Banktiinkuluŕ baňonar maakan ŕi pjukan pi nul, ŕiki nŕup ŕi nul ŕawo na mnhina.

³³ Kē ñiintŕ alon i untaayi uneejun, aşë wo ŕi *katoh kañehanaani ki bayuday. Awo ŕi phuuran aji : ³⁴ « Ay, iwi Yetu i *Naŕaret we wi ŕkaaruŕ ba? Ibi bi pŕokun i? Dme ñaan i iwoon: Iwo ñaan nayimanaan i Naşibaŕi ayiluŕ. »

³⁵ Kē Yetu aşë lëbar na wa, aji : « Yompaan mntum, pënan ŕi ñaan! » Kē untaayi uşë wat ñiintŕ ŕi kadun ki bañaan bti, aşë pën ŕi a, uundola nin buŕaan bloŕ. ³⁶ Wal mënŕ bañaan kē başë ñonar fuŕ, aŕupar aji : « Uŕup wi uwo uhon? Aji ŕiini na ŕntaayi kado pdiim na mnhina ji naşih, kē ŕaji ŕapën! »

³⁷ Kē uko wi Yetu uşë meeŕana meeŕana pya ŕi ŕfëŕ ŕanñogun da bti.

*Yetu ajeban bamaakal baŕum
(Maci 8.14-17; Markuŕ 1.29-34)*

³⁸ Wi Yetu apënuŕ du *katoh kañehanaani ki bayuday, aya aneej du uko Fimoŕ. Anin ahar Fimoŕ amaak wal mënŕ, kē uleef uyik na a maakan, kē başë ñehan Yetu ado uko ulon pa a. ³⁹ Kē aşë juŕ ŕi ñaaŕ un, alëbar na pmaak, kē papën ŕi a. ŕi dko mënŕ kē ayootan Fimoŕ abi naŕa naŕa ajun pwul baka iko ide.

⁴⁰ Wi utaakal ubanuŕ, bañaan bti bankaŕ bamaakal banwoon na mmaak mntum kē baŕiŕ baka du Yetu. Aji paf kañen ŕi andoli, abi jeb jeb. ⁴¹ ŕntaayi kē ŕakak apën ŕi bañaan

✠ 4:19 Itayi 61.1-2. ✠ 4:26 1 Başih 17.8-16. ✠ 4:27 2 Başih 5.1-14.

batum, ašë huuran aji : « Iwo Abuk Našibați! » Kë Yetu ašë bëg ŋa, aandinan ŋa ŋaɕup, ɕiki ŋame kë ul awoon *Krittü.

*Yetu aya pɕup Uɕup Ulil Unuura du utaak wi Yuda
(Maci 4.23; Marku 1.35-39)*

⁴² Wi unuur ujinɕan jinɕ, kë Yetu ašë pën, aya du dko dangaguɕ. Bañaan batum kë bašë wo ɕi praba. Wi bawinuluɕ, baŋal pmëbana, awut kaya kaduk baka.

⁴³ Kë ašë ji na baka : « Dkak awo i kaɕup *Uɕup Ulil Unuura ɕi uko wi *Pɕih pi Našibați du ŋbeeka ŋundu, waɕ ukaan kë Našibați ayilën. »

⁴⁴ Hënk di ašaan aji ɕup Uɕup Ulil Unuura ɕi *itoh iñehanaani ɕi utaak wi Yuda.

5

Baɕaš Yetu bateek

(Maci 4.18-22; Marku 1.16-20; natenan ɕi Yowan 1.35-51; 21.1-11)

¹ Unuur ulon wi Yetu anaɕun ɕi kabaɕ ki *bdëk bi Genetaret, kë bañaan bašë fooya atum, ptiinkna Uɕup wi Našibați. ² Wi wi ašaan awin iɕeem itëb ɕi kabaɕ ki bdëk. Batuh bawala ɕi ya, awo ɕi pwent iridiya yi baka. ³ Bloɕ ɕi iɕeem mëntɕ bawo bi ñiinɕ alon i bajaan bado Fimonɕ. Yetu apaya ɕi ba, ašë ji na a aɕu kalow pkay, ašë ɕo ɕi bɕeem ajun pjukan pntuk pi bañaan.

⁴ Wi aɕiiniiɕ aba, ašë ji na Fimonɕ: « Johariin du dko di bdëk badiilnuɕ, našë nafël iridiya natuh. »

⁵ Kë Fimonɕ ašë teema aji : « Naweeek, ŋtuh utejan bti, ŋëmmob mob nin uɕëb, kë wi išaan ajakën ndo wa, dfël iridiya. »

⁶ Bafël iridiya, amob ŋɕëb ŋantumuɕ pɕum paɕ, kë iridiya idoo kak i kamar. ⁷ Wi wi baduun batuh batëntɕ baka banwoon ɕi bɕeem btëbantën na iñen, babi pɕënk baka. Bukuɕ babi aɕënk baka, kë batuman iɕeem itëb kë ido kak yi kajiir. ⁸ Wi Fimonɕ andu'aniin Piyeer awinuɕ uko mëntɕ, ajot ɕi ihoɕ yi Yetu aji na a : « Ajugun, lowaan ɕiki dwo ñaan nado buɕaan. »

⁹ Aɕiini haɕ ɕiki alënk adiwša ul na batëntul, ɕi btuh bi batuhuɕ bi. ¹⁰ *Yakob na *Yowan babuk Febede banjaan balemp na Fimonɕ bakak alënk maakan kak. Kë Yetu ašë ji na Fimonɕ: « Wutan kalënk, hënkun bañaan biki ikkakuɕ katuh. »

¹¹ Wi bakakanaaruɕ kakan iɕeem du pkay, ašë bi duk duk iko mëntɕ bti, aɕaš Yetu.

Yetu ajeban namaak bdoo

(Maci 8.1-4; Marku 1.40-45)

¹² Unuur ulon wi Yetu awoon ɕi ubeeka ulon, kë ñiinɕ alon ammaakuɕ bdoo ašë wo da. Wi awinuɕ Yetu, ašë jot ɕi ihoɕul afët kaara ɕi mboš añehana aji : « Ajugun, woli iŋali, ihinan kakakanaan njinɕ*. »

¹³ Yetu atar kañen abana, ašë ji : « Aa, dɕali, kakan ijinɕ. »

ɕi dko mëntɕ, kë pmaak pi bdoo pabi pën pën ɕi a. ¹⁴ Kë ašë ji na a awut kaɕup nin alon uko unɕëpuɕ. Ašë jaka aji : « Duni iya iwinana du naɕenjan Našibați ibot ifiɕar Ajugun uko wi *Moyit aɕuuɕ pdo pa bañow bi nu kadiimanaan bañaan bti kë ijebi. »

¹⁵ Kë katim ki Yetu kašë meeɕana meeɕana pya. Bañaan batum kë bakbi ptiinka kakut kajeb ɕi mmaak mi baka. ¹⁶ Kë ul, ašë ji ya du dko dgaag kañehan Našibați.

Yetu ajeban ñiinɕ anɕakmuɕ

(Maci 9.1-8; Marku 2.1-12)

¹⁷ Yetu awo unuur ulon ɕi pjukan, kë *bafaritay balon na *bajukan Bgah bašë wo ɕi bankntiinkuluɕ. Bawoona ŋfët bti ŋi *Galilay na Yuda, na Yeruɕalem. Kë mnhina mi Ajugun manšë winana ɕi pjeban pi akjebanuɕ bañaan. ¹⁸ Wi wi biinɕ balon bantiji ñiinɕ alon anɕakmuɕ ɕi kajiin bawujuɕ. Bado na pneejana kabëkan ɕi kadun ki Yetu, ¹⁹ ašë wo baanhilani ɕiki bañaan batumi. Wi wi bašaan apaya du bɕuk bi katoh ado bhër ɕi ušaan

* 5:12 ɕi bgah bi bayuday, namaak bdoo aɕop ɕi kadun ki Našibați.

ahilna awalan ñiinṭ anṭakmuṅ na kajiiñ ṭi ptoof pi bañaan, ṭi kadun ki Yetu. ²⁰ Wi Yetu awinuṅ pfiyaar pi biinṭ bukuṅ bafiyaaruli, aṣe ji : « Ñiinṭu, ipekadu yi nu ipeni. »

²¹ Kë Bajukan Bgah baloṅ na bafaritay baṣe ṣal aji : « Ñiinṭ ankkaruṅ Naṣibaṭi i awo ahonṅ ba? In ahilanuṅ kapēnan ñaanṅ ipekadu bë mēnṭ Naṣibaṭi a ṭañ? »

²² Kë Yetu ammeenṅ ṅṣal ṅi baka, aṣe ji na baka : « we ukaanṅ kë ṅṣal ṅaṅ ṅawo ṭi an ba? ²³ We uyojnuṅ ba : pji na ñaanṅ: “Ipekadu yi nu ipeni” këme “Naṭiin ipoṣ”? ²⁴ Natenan, nabaanṅ ame kë *Abuk Ñiinṭ aka mnhina mi ppēnan ipekadu ṭi mboṣ. »

Wi wi aṣaanṅ aji na ñiinṭ naṭakmaan : « Djaku : Naṭiin, ijeṅ kajiiñ ki nu, iṭiis katohu! »

²⁵ Ṭi dko mēnṭ, kë ñiinṭ anaṭa ṭi kadun ki bañaan, ajeṅ kajiiñ ki apiinṭnuṅ aṭiis katohul aṣe beeb Naṣibaṭi.

²⁶ Bammaaruṅ iko mēnṭ bañoṅar fuṭ. Bawo ṭi pbeeb Naṣibaṭi akuṭ awo na palēnk aṣe ji : « Ṇwin nṭa iko iñoṅarēnaan. »

Yetu adu Lewi pa awo naṭaṣarul

(Maci 9.9-13; Markuṭ 2.13-17)

²⁷ Wi uko waṅ uṭepuṅ, kë Yetu apēn, aṣe win ñiinṭ aloṅ *nakobraar daaṣa. Katim ki ñiinṭ mēnṭ kawo Lewi. Aṭo du dko di aklempnuṅ, kë Yetu aṣe ji na a : « Ṭaṣaan! » ²⁸ kë ñiinṭ anaṭa aduk iko bṭi, aṭaṣ Yetu.

²⁹ Wi wi aṣaanṅ adu Yetu pyoban du katohul aṣe do ufettu uweek pa a. Bañaanṅ baṭum bawo ṭi pde na baka : bakobraar daaṣa, na bañaanṅ baloṅ kak. ³⁰ *Bafaritay na *bajukan Bgah biki baka kë baṣe ṅoman uko mēnṭan, aji na baṭaṣar Yetu : « Naji nade kabot kadaan na bakobraar daaṣa na bado buṭaan. We ukaanṅ ba? » ³¹ Kë Yetu aṣe ṭeem baka aji : « Mēnṭ bañaanṅ banwoṅ bajeb banumiinṅ nakuraar, bamaakal banumi'uluṅ. ³² Mēmbi bi pdu bañaanṅ banṣaluṅ aji bawo baṭool, dbi bi pdu bandinanuṅ aji bawo bado buṭaan, bahilna bawut pjuban, baṭelēṣ ṅbida. »

Yetu aṭiiniyaan pyiman

(Maci 9.14-17; Maci 2.18-22)

³³ *Bafaritay kë baṣe ji na Yetu : « Baṭaṣar *Yowan Nabattaar baji bayiman kabot kañehan Naṣibaṭi, kë biki nun baji bado haṅ. Biki nu kë baṣe ji bawo ṭi kande, na udaan! » ³⁴ Kë Yetu aṣe ṭeem baka aji : « Ṭi unuur wi bniim, ñaanṅ ahilan kado bayaanṭ bambiinṅ bniim bayiman wal wi naniim ahumuṅ da i? ³⁵ Kë wal uṣe bi, wi naniim akjejaniiṅ. Baluṅ kayiman ṭi ṅnuur mēnṭ. »

³⁶ Yetu akak ahoñ na baka aji : « Ñaanṅ aanji kib kamiṣa kahalul kabamna kamiṣa kaṭaf, woli ñaanṅ ado haṅ kamiṣa kahalul kaji kaṭoka, kë dko dambamnuṅ daanji daya na kaṭaf! ³⁷ Nin ñaanṅ aloṅ aanji ṭu poot phalu ṭi ṅbuuli ṅṭaf. Poot phalu puṅ pafom ṅbuuli, poot patula ṭi mboṣ, ṅbuuli ṅaṭoka. ³⁸ Kë ñaanṅ aṣe wo kaṭu poot phalu ṭi ṅbuuli ṅhalu. ³⁹ Nin ñaanṅ aloṅ andaanuṅ poot pṭaf aanji ṅal phalu. Baji baji : “Pṭaf paliluṅ apel.”† »

6

Yetu na unuur wi pnoorfēn

(Maci 12.1-8; Markuṭ 2.23-28)

¹ Ṭi unuur uloṅ wi pnoorfēn wi bayuday, Yetu awo ṭi pmuur ṅṭeeh ṅi ṅdeey, kë baṭaṣarul baṣe wuur ṅa afoñēl ṭi iñen, adoh. ² *Bafaritay baloṅ kë baṣe ji na baka : « we ukaanṅ kë nakdo uko wi Bgah baneenanuṅ pdo ṭi *unuur wi pnoorfēn ba? » ³ Kë Yetu aṣe ṭeem baka aji : « Naanleyiir uko wi *Dayiṭ abiiṅ ado i, wi ubon ukde'uluṅ ul na baṭēnṭul? ⁴ Aya aneeṅ du katoh ki Naṣibaṭi* ajeṅ ipoom yi badoluṅ pa bṭeṅan bi Naṣibaṭi ade akuṭ awul baṭēnṭul kë badee. Ipoom yi baṭeṅan ṭañ bakaanṅ na pde. » ⁵ Wi wi Yetu aṣaanṅ aji na baka : « *Abuk Ñiinṭ awoṅ Ajug unuur wi pnoorfēn. »

(Maci 12.9-14; Markuṭ 3.1-6)

† 5:39 Poot pi baktiiniyaanuṅ ṭi paji woli paṭafi paba lil lil maakan. * 6:4 Ṭi wal wi Dayiṭ, kaloona kajaanṅ kadiiman kë Naṣibaṭi awo da. Kul ki ki bajaanṅ bado katoh ki Naṣibaṭi.

⁶ Ƨi unuur uloŋ kak wi pnoorfën wi bayuday, kë Yetu ašë ya du *katoh kañehanaani ajukan. Kë ñiint̃ aloŋ ašë wo da anŋakmi Ƨi kañen kadeenu. ⁷ *Bajukan Bgah na *bafaritay baloŋ kë bašë la uko utapar Yetu, ašë tena bnuura, kame me ajeban Ƨi *unuur wi pnoorfën. ⁸ Kë Yetu ašë me nšal ŋi baka. Aji na ñiint̃ anŋakmuŋ: « Naŋiin ibi Ƨi kadun ki bañaan. » Kë ñiint̃ anaŋa abi anaŋ da.

⁹ Kë Yetu ašë ji na baka : « Dheparan, we wi Bgah badinanuŋ ñaan ado Ƨi unuur wi pnoorfën ba? Bnuura këme buŋaan? Pbuuran ñaan këme ptoke? » ¹⁰ Wi wi ašaan aten baka bti afooyan ašë ji na ñiint̃: « Taran kañen. » Kë ado haŋ, kë kañen kabi jeb jeb. ¹¹ Kë bašë deebaŋ maakan alaŋar katen uko wi bahiini kado Yetu.

Yetu adat banjañan iñeen na batëb

(Maci 5.1; 10.1-4; Markuŋ 2.23-28)

¹² Yetu aya Ƨi ŋnuur mënŋan pñehan Našibaŋi du pnkuŋ, afër Ƨi pñehan.

¹³ Wi unuur ujinŋuŋ, kë ašë du baŋašarul. Adat Ƨi baka bañaan iñeen na batëb, aŋu katim ki *banjañan. ¹⁴ Bawooŋ: Fimoŋ i aŋuŋ katim ki Piyeer, Andre aŋa Fimoŋ, *Yakob, *Yowan, Filip, Bartelemi, ¹⁵ Maci, Tooma, Yakob abuk Alfe, Fimoŋ andu'aniŋ Nagutar utaak, ¹⁶ *Yudaŋ i Yakob, na Yudaŋ Iŋkariyot ambiŋ adek Yetu kafet̃.

Pntuk pi bañaan pabi Ƨi Yetu

(Maci 4.24-25; Markuŋ 3.7-11)

¹⁷ Wi wi Yetu ašaan awala na baka, ašë naŋ Ƨi dko dbad. Baŋašarul batum, aŋu na pntuk pi bañaan banwoonuŋ ŋfët̃ bti ŋi *Yuda, na Yerutalem, na ŋbeeka ŋi Tir na Fidoŋ ŋanwoon Ƨi kabaŋ ki bdëk. ¹⁸ Babi ptiinka kabot kajeb mmaak mi baka. Biki ŋntaayi ŋakyewlënuŋ kak bajebi. ¹⁹ Kë bañaan bti bašë do na pban Yetu, Ƨiki mnhina mloŋ mampëna Ƨi a, ajeban bañaan bti.

Bannuurandënuŋ na banwuŋanuŋ

(Maci 5.1-12)

²⁰ Kë Yetu ašë kat këš aten baŋašarul ašë ji :
« Nanuurandëni an nanwaanuŋ,
Ƨiki *Pših pi Našibaŋi pawo pi nan.
²¹ Nanuurandëni an nanwoon na ubon hënkuŋ,
naluŋ kade kayok.
Nanuurandëni, an nanwoon Ƨi ŋwooni hënkuŋ,
naluŋ kado kaji.
²² Nanuurandëni, woli bañaan bašooran,
adookan, akaran,
atok katim ki nan aji nafëpaa Ƨiki nafiyaar *Abuk Ñiint̃.
²³ Nalilaan unuur mënŋ, nawo Ƨi mntaŋ, baluk bi nan baluŋ kadëm du baŋi. Kë hënk di di
bateem baka babiŋ ado na *baŋupar Našibaŋi.
²⁴ Kë an bayok našë wuŋan,
nadobi yeenk baluk bi nan!
²⁵ Nawuŋani, an nanyokuŋ hënkuŋ,
naluŋ kawo na ubon.
Nawuŋani, an nankjiŋ hënkuŋ,
naluŋ kawo na puum kabot kawooni.
²⁶ Nawuŋani, woli bañaan bti baŋup bnuura Ƨi an!
Kë hënk di di bateem baka babiŋ ado na bataaki banjakuŋ aji bawo baŋupar Našibaŋi.
»

Pŋal bašooradul

(Maci 5.39-47)

²⁷ « Kë nšë Ƨupan, an nankntinknuŋ: Naŋalan bašooradan, nado kado bampokanaŋ bnuura. ²⁸ Nañehandëran bankfëpanaŋ Našibaŋi awul baka bnuura, nañehaan Našibaŋi pa bankŋupuŋ buŋaan Ƨi an. ²⁹ Woli ñaan akobu Ƨi kajeem kaloŋ, kdek kak kundu. Woli

ñaan ahehu bayeti, wutana aje kak kamiša. ³⁰ Woli ñaan añehanu, ñenana, woli aje uko wi nu, wutan kahepara wa. ³¹ Uko wi nañaluñ bañaan badolan, nadoon wa kak pa baka.

³² « Woli nañal banñalanañ ñañ, ubeeb uhoñ wi wi nakaan ba? Bado buñaan badoo ji bañal banñaluñ baka. ³³ Woli nado bnuura bankdolanañ bnuura ñañ, ubeeb uhoñ wi wi nakaan ba? Bado buñaan badoo ji bado hañ. ³⁴ Woli nañeeñan banhilañuñ kalukan, ubeeb uhoñ wi wi nakyoonkuñ ba? Bado buñaan badoo ji bañeeñan kak batēñ baka, kayoonk baluk banliñuñ na wi bañeeñanuñ. ³⁵ Kē naşē wo i kañēp ñēp kañal başooradan, nadoon kado bnuura, kañeeñan, kawut kahañ balukan. Naluñ kayeenk baluk bweek, kaşē kawo babak Naşibañi *Andēmuy Maakan. Ul, annuuriñ na banwoon baanji babeeba, na banñotuñ. »

Nadoon kañen batēñan
(Maci 7.1-5)

³⁶ « Nadoon kañaga maakan, jibi Aşinan ajaan ñagi'an maakan. ³⁷ Nawutan katen buñaan bi batēñan, başē baluñ bawut pten bi nan. Nawutan kaji atēñan aduknaanaa, başē bawo baankluñ kaji naduknaanaa. Namiiran batēñan, başē baluñ bamiiran. ³⁸ Nañenan, başē baluñ bañenan. Baluñ kawulan unñumuñ adoo apel umbootu wi nan, ñdeey ñaluñ katum kadoo katula, baluñ kaniiban na kaniibi ki najaan naniibna! »

³⁹ Yetu akak ahoñ na baka aji : « Hum di di nakuul ahinanuñ kañon nakuul atēñuñ ba? A-a, baya kajot bukal batēb bñi ñi bhēr. ⁴⁰ Nin najuk aloñ aanhinan kapel najukan i nul, kē najuk anjukuy ame, aşē luñ kawo ji najukan i nul.

⁴¹ « Iba ya we ppēnan katēmal kanwoon ñi pkēş pi atēñu, aşē duk pmul panwoon ñi pi nu? We ukaan ba? ⁴² Hum di di ihinanuñ kaji na atēñu, “ayit naan, biin mpēnanu katēmal ñi pkēş,” aşē wo iinwin pmul panwoon ñi pi nu? Iwi nataaki, duni ipēnan pmul panwoon ñi pkēş pi nu! Woli ipēnan pa kbaa hil kawin bnuura, kapēnan katēmal kanwoon ñi pkēş pi atēñu! »

Bko na mbuk mi ba
(Maci 7.16-20)

⁴³ « Bko bjeb baanhil kabuk mnko mnwuñaan, kē bko bmaakal baanhil pbuk mnko mnuura. ⁴⁴ Baji bayikrēnaan bko ñi mnko mi ba. Ñaan aanhinan kamar pjaak ñi byuw, kē ñaan aanhil kak kamar mbut ñi bñēmpēl. » ⁴⁵ Ñaan anwoon nanuura, aji jejna bnuura mēñ du kañēbul, kantumi na iko inuura, anwuñuñ aji jejna buñaan bi nul du kañēbul, kantumi na iko iwuñaan. Aa, uko unñumuñ ñi kañēb ki ñaan, ujaan upēna ñuñ mntumul.

Itoh itēb
(Maci 7.24-27)

⁴⁶ « Naji nadu'ēn kaji “Ajugun, Ajugun,” kaşē wo naanji nado uko wi njakuñ. We ukaan ba? ⁴⁷ Woli ñaan abi ñi nji, atiink uñup wi naan, añaş wa, ddiimanan jibi anaamuñ: ⁴⁸ Anaam ji ñaan anniwuñ katoh. Ajip adiilēn, aşē paf katoh ñi mnlaak. Woli uşubal uweek ubii, kē meel mampaari, maanji mahilan ka pşint, ñiki, katoh kaniw bnuura aliint. ⁴⁹ Kē anşaan atiink uñup wi naan aşē wo aandi pdo uko wi njakuñ, anaam na ñaan anniwuñ katoh ñi mboş aşē wo aanjip adiilan. Woli meel mampaari, katoh kajot ñi dko mēñ, katoka bñi. »

7

Pfiyaar pi naweek i bangoli iñeen week
(Maci 8.5-13; natenan ñi Yowan 4.46-54)

¹ Wi Yetu añiiniñ na bañaan banktiinkuluñ aba, aşē neej ñi ubeeka wi Kapernawum. ² Naweek aloñ i bangoli iñeen-week awo da, aka nalemparul aloñ, i añaluñ maakan kē amaaki adoo ñogan pkeñ. ³ Wi atiinkuñ kē bakñiiniyaan uko wi Yetu, kē aşē yil bantohi *bayuday baloñ du a, bakooña abi ajeban nalemparul. ⁴ Wi babiñ ñi Yetu, aşē kooña bnuura aji na a : « Ñiint i awo i iñenka, ⁵ ñiki añal pntaali pi nun. Ul aniwuñ un *katoh kañehanaani. »

⁶ Kë Yetu agakandër na baka, wi bakyaan pñog katoh kë naweek i bangoli aşë yil banohul balon baya baji na a : « Ajugun, kto kanooran uleefu, dpoť ibi ineej ři katoh naan. ⁷ Uko wañ ukaan kë mẽññoom abi te du iwi ; işale řup uřup uloolan řań nalempar naan abi jeb jeb. ⁸ Nji kak dka anřihnuř abot awo na bangoli biki nřihun, woli dji na alon ři baka : “Yaani,” aya, undu “Biini,” abi, nalempar naan “Dolan uko wi,” Ado wa. » ⁹ Wi Yetu atiinkun uřup wañ aşë mař naweek i bangoli maakan, awuğřa wal mẽnř aten bańaan bařum bankřařuluř aşë ji na baka : « Dřupan, ři *Iřrayel bti, mẽmbaan kawina pfiyaar panliņi na pi. »

¹⁰ Wi bayili bakakuņ katoh, bařenk nalempar nangoli naweek kë ajebi.

Yetu anařan nduba alon ři pkeř du ubeeka wi Nayin

¹¹ Wi uko wañ uřepun, kë Yetu aşë tool pya ubeeka ulon wi bajaan bado Nayin, bařařarul na bańaan bařum kë bakyaanř na a. ¹² Wi Yetu akneejanun ubeeka, ayit na umoy wi nduba alon i řnaař nayoř alon akahaņ řań. Pntuk pweek pi bańaan pańoořana. ¹³ Wi Yetu Ajugun awinuř řnaař un aşë řnađi'a aji na a : « Yompan. » ¹⁴ Aya aban kajiiń ki bapafun puum, bamėbanun ka kë banaři ; kë aşë ji : « Ndub, iwi i nji kařiiiniyaanun, nařiiń! » ¹⁵ Nduba ankeřun kë aheř ařo aşë jun přup na bańaan. Kë Yetu akakana anin. ¹⁶ Bańaan bti balenk adiwřa, abot adėman Nařibaři aji : « *Nařupar Nařibaři naweek apen ři ptoofun kë Nařibaři abot awuli pntaali pi nul. » ¹⁷ Uko wi Yetu wañ umeęana ři *Yuda bti na řtaak řanfooyun wa.

Yetu ateem bayili biki Yowan Nabattaar

(Maci 11.2-19)

¹⁸ Bařařar *Yowan Nabattaar baya akakalėřa iko mẽnř bti, kë aşë du bařařarul batėb ¹⁹ ayil baka du Ajugun baya bahepara : « Iwoon anwoon i pbi, kėme řwo biki kayoonk alon kak? » ²⁰ Wi biinř mẽnřan babanuř ři Yetu aşë ji na a : « Yowan Nabattaar ayilun ři iwi, řheparu me iwoon anwoon i pbi, kėme řwo biki kayoonk alon kak? »

²¹ Wal mẽnř Yetu ajeban bańaan bařum bammaakuņ, apėnan bańaan bařum řntaayi abot ado bakuul kë bakwin. ²² Kë Yetu aşë teem bayili aji : « Nayaan nakakalėř Yowan uko wi nakwinun akuř atiink hėnk : bakuul bakak awin, banřakmuņ bapoř, bammaakuņ bdoo bajebi kë bandėnėmuņ baktiink, bankeřun banařa ři pkeř, *Uřup Ulil Unuura utiinkana ři bawaan. ²³ Anwoon aampok pfiyaaren anuurandėni. »

²⁴ Wi bańaan biki Yowan ayilun bayaan, kë Yetu aşë wo ři přiiiniyaan uko wi Yowan na bańaan bařum bukuņ aji : « we wi wi nayaan pten du *pndiiř ba? Bmaaj bi uyook ukřinřun ba i? A-a. ²⁵ Kë we wi wi nařaan aya pten ba? Niińř anřėgiin a i? Bankaan iko inuura abot ade umundu bawo du itoh yi bařih. ²⁶ Kë we wi nayaan pten ba? *Nařupar Nařibaři a i? Nafaņi, kë nřě řupan, nawin ampeluņ Nařupar Nařibaři. ²⁷ Ul i i upiitun aji : “Nařibaři aji : *Tenan, dyil nalempar naan ři kadunu,*

abomanu bgah.” »[☆]

²⁸ « Dřupan : ři bańaan bambukiin ři kayin ki baař, nin alon aampel pel Yowan ; kë řnaan anwoonun nampoři du *Přih pi Nařibaři aşë pela. » ²⁹ Bańaan bti adoo řu na *bakobraar daařa banktiinkuluņ badinan kë Nařibaři awo nařool wi badoluņ *batitmu bi Yowan. ³⁰ *Bafaritay na *bajukan Bgah kë bařě pok uko wi Nařibaři ařaluņ pa baka, bapok Yowan *abattaar baka.

³¹ Yetu akak aji na baka : « We wi wi mbaan anaamnřen na bańaan biki kawuun ki nřa ki? Banaam na we? ³² Bawo ji bapoř banřoon du ufeeru, aşë řelřer aji :

“řteeni,
kė naankii!
řyeeh iyeeh yi pjoořan

kė naanwoonii!”

³³ « Aa, Yowan Nabattaar abi, aankde pde, aankdaan poot, kë naji : “Awo na untaayi!”

³⁴ *Abuk Niińř kë abii, ade abot adaan poot, kë naji : “Awo nafeer, nakuj, awo nanoh

[☆] 7:27 Malaki 3.1.

bakobraar daaşa na bado buṭaan!”³⁵ Kë bankṭaşuṅ uṭup unṭuṅa wi Naşibaṭi başë yikrën kë uwo utool. »

Yetu apënan ipekadu yi ñaaṭ nado buṭaan

(Maci 26.6-13; Markuṭ 14.3-9; natenan ṭi Yowan 12.1-8)

³⁶ Unuur uloṅ, *nafaritay aloṅ adu Yetu pyoban ; kë aya aneej du katoḥ ki nul aṭo ṭi umeeşa. ³⁷ Ñaaṭ aloṅ kë aşë wo ṭi ubeeka mënṭ, anwoon nado buṭaan. Wi ameeṅ kë Yetu abi pyoban du uko nafaritay aşë ṭij ukëra ujuṅ ulil pṭëkëñ ṭi pṭukar pmpoṭi pi babomanuṅ na ufuuş ufaatal. ³⁸ Abi aṭo ṭi kafet ki Yetu, ṭi ihoṭul*, awooni, aṅowana ihoṭ na mnkuul abot awent ya na uwel wi nul, aboot ihoṭ yi Yetu aşë kër ukëra ujuṅ ulil pṭëkëñ ṭi ya. ³⁹ Wi nafaritay anduun Yetu pyoban awinuṅ uko waṅ aşë ji ṭi uşal : « Woli ñiinṭ i awo lah *Naṭupar Naşibaṭi na manjoonan, ame in awoon ñaaṭ ankbanuluṅ hënk, na uko wi awoon: naṭuunk! » ⁴⁰ Kë Yetu aşë ṭiini wal mënṭ na nafaritay aji na a : « Fimoṅ, dka uko uloṅ wi nṅaluṅ kaṭupu » kë ateema aji na a : « Naweeṅ ṭupan. »

⁴¹ Kë Yetu aşë ji : « Biinṭ batëb baloṅ babi ṭeet itaka du najula, aloṅ kë aṭeet baluk bi ṅnuur iñeen week ṅyaaş kañeen, undu kë ayeenk bi ṅnuur iñeen-kañeen ⁴² Jibi bawoon baanhilan pluk, kë najula awutar baka buk al batëb bti itaka yi baṭeeṭuṅ. In akṅalnuluṅ maakan ṭi batëb bukuṅ ba? » ⁴³ Kë Fimoṅ ateem aji : « Dşal aji i awutaruṅ itaka itum a. » Kë Yetu ajaka : « Ifaṅi. »

⁴⁴ Wi wi aşaaṅ awuṅşa aṭaaṅ na ñaaṭ aşë ji na Fimoṅ: « Iwin ñaaṭ i? Dneeṅ ṭi katoḥu, kë iinñowën ihoṭ ; ul kë aşë ñowën ihoṭ na mnkuul mi nul abot awent ya na uwel wi nul. ⁴⁵ Iimmookën wi mbiinṅ, kë ul aşë bi kabootën boot ihoṭ wi mbiinuṅ. ⁴⁶ Iinṭu'ën ukëra ṭi bkow ; ul, kë aşë kërën ihoṭ na ukëra ujuṅ ulil pṭëkëñ. ⁴⁷ Ukaaṅ kë njaku, ipekadu yi nul intumuṅ ipën ṭi a, ṭiki adiiman uṅal uweek. Kë ñaaṅ i bamiiruṅ uko umpoṭi aji ka uṅal umpoṭi pa ammiiruṅ. » ⁴⁸ Wi wi Yetu aşaaṅ aji na ñaaṭ: « Ipekadu yi nu ipëni. » ⁴⁹ Kë banwoon na a ṭi umeeşa başë şal aji : « Ñiinṭ i awo ahoṅ ba, adoo aji pënan ipekadu? » ⁵⁰ Kë Yetu aşë ji na ñaaṭ uṅ: « Pfiyaar pi nu pabuuranu ; yaan bnuura. »

8

Baaṭ bangakandëruṅ na Yetu

¹ Wi uko waṅ uṭëpuṅ, kë Yetu aşë wo ṭi pñaaṅ na ṅbeeka na ṅntanka, ajukan abot aṭup *Uṭup Ulil Unuura wi *Pşih pi Naşibaṭi. Baṭaşaruṅ iñeen na batëb kë bawo na a, ² aṭu na baaṭ baloṅ biki bapënanuṅ ṅntaayi na mmaak : *Mariya i baaṅ badu Mariya i ubeeka wi Magdala, i bapënanuṅ ṅntaayi paaj na uloṅ, ³ Yowana ahar Huṭa namali i *Herod, Fuṭana, na baloṅ baṭum kak. Baaṭ mënṭ baaṅ baṭënk Yetu na baṭaşaruṅ na bka bi baka.

Uhoñ wi nagur ṅdeey

(Maci 13.1-9; Markuṭ 4.1-9)

⁴ Jibi pntuk pi bañaṅ payituṅ, kë bañaṅ bakwoona ṅbeeka bti abi ṭi Yetu, kë aşë hoñ na baka aji : ⁵ « Najaar apën pgur ṅdeey. Wi akguruṅ, ṅdeey ṅloṅ kë ṅaya ajot du bgah ; apoşana, kë ṅkaṭ ṅade ṅa bti. ⁶ ṅloṅ kë ṅajot ṭi mnlak, wi ṅnaṭiinṅ, awaaṅ meel akay. ⁷ ṅloṅ kë ṅajot ṭi ptoof pi iyiw, kë wi ṅnaṭiinṅ na iyiw, kë ifiiklën ṅa. ⁸ ṅloṅ kë ṅaya ajot ṭi mboş mnuura, anaṭa, awul ṅdeey ṅtum maakan. » Wi ajakuṅ haṅ aşë huuran aji : « Ankaaṅ ibaṭ itiinṅki, aṭiinkan! »

Uko unkayi kë Yetu aji hoñ

(Maci 13.10-17; Markuṭ 4.10-12)

⁹ Baṭaşar Yetu bahepara uko wi uhoñ waṅ ujaki. ¹⁰ Kë ateem baka aji : « An, baṭenan kë name iko injoonanuṅ yi *Pşih pi Naşibaṭi, inwoon iimmeetanaa, kë bandukiinṅ, ṭi uhoñ wi wi nji kaṭupuṅ na baka, hënk :

“woli badoo ten baankwin
woli badoo tiink baankte.” »[☆]

* 7:38 Bayuday baji bapiinṅ woli bade. ☆ 8:10 İtayi 6.9.

¹¹ « Uko wi uhoñ ujakun wii wi : ñdeey ñawoon Uṭup wi Naṣibaṭi. ¹² Bañaan balon bawo ji bgah, bi Uṭup ujutun, wi bantiinkun wa, kë Untaayi Uweek uşë bi, apënan wa ṭi ñhaaş ṇi baka aṭi bafiyaar bakuṭ babuur. ¹³ Balon bawo ji dko di mnlaak di Uṭup ujutun, baji bayeenk wa na mnlilan woli batiink wa ; kë başë wo baanka intaañ, baji bafiyaar btiışu, woli ujeenki baji bawutan. ¹⁴ Kë balon bawo ji dko di iyiw, bawoon bantiinkun Uṭup aşë ya, kë manṭaaf, pyok panjaan pafooyan bkow na kalilare ki umundu kë ifiiklën baka kë baandëmi. ¹⁵ Kë banwoon mboş mnuura bajaan batiink Uṭup wi Naṣibaṭi na uhaaş unuura utool kamëban wa kabot kabuk ñdeey ṭi kamiir ki baka.

Uhoñ wi unkaniya

(Markuṭ 4.21-25)

¹⁶ « Nin alon aanji tehan unkaniya kaşë fët wa na kakana, këme kaṭu wa du kalişa uṭeeh, aji ṭu wa du bko duuṭ, bankmbiın bahilna bawin bjeehi bi wa. ¹⁷ Uko ummeniın ṇṭa uluṇ kameeṭana, kë uko unhankaniın uluṇ kapën ṭi bdig. ¹⁸ Naṭaafaraan keeri ṭi utiink wi nan, ankaan baluṇ kawula kak kapelan ; kë anwaanun, badoo yeenk yeenk uko wi aşaluṇ aji akaa. »

Bayiṭ Yetu biki mnfaṭan

(Maci 12.46-50; Markuṭ 3.31-35)

¹⁹ Anin Yetu na baṭa'ul babi du dko di awoon aşë wo baanhinan aṇoga ṭiki bañaan baṭumi. ²⁰ Kë başë do kë baṭupa aji : « Naan na baṭa'u buk bukuṇ du bdig, baṇal pwinu. » ²¹ Kë Yetu aşë teem aji : « Banktiinkun Uṭup wi Naṣibaṭi akuṭ ado uko wi uheparun bawoon ni na baṭa naan. »

Yetu aṭaṇan ukëk

(Maci 8.23-27; Markuṭ 4.35-41)

²² Yetu apaya unuur ulon ṭi bṭeem na baṭaşarul aşë ji na baka : « Nawulën ṇya bdëk umban wundu. » Kë baya alow. ²³ Wi bakmuurun, kë Yetu aşë ṇoyënṭ. Kë ukëk uşë mara mara anaṭa ṭi bdëk. Meel manneeṭ ṭi bṭeem kë badoo kak i pjiir. ²⁴ Wi wi baṭaşar Yetu başaan aṇoga, ahuma, ahuuran aji : « Naweek, Naweek, ṇkeṭi, wi nun ubaa. » Yetu aten wal mënṭ aşë ṇoman na uyook na meel mankşınṭarun. Kë iṭaṇani, dko kë dayompandëri. ²⁵ Wi wi aşaan aji na baka : « Pfiyaar pi nan pawo ṭun ba? » Balënk akuṭ aṇoṇar aşë ṭupar aji : « Naan i, awo ahon andoon aşook uyook na meel kë ṇado ji ṇaṭiinka? »

Yetu ajeban ñiınṭ i untaayi uneejun

(Maci 8.28-34; Markuṭ 5.1-20)

²⁶ Baya aṇog utaak wi Bagenatereṇ untaanun na wi *Galilay. ²⁷ Wi Yetu atapan tap kahoṭ ṭi mboş, kë ñiınṭ alon i ubeeka mënṭ i ṇntaayi ṇaneejun aşë bi ayit na a. Ujon wi awoon aankak awoh imişa, kë aankak afër ṭi itoh, aji bi wo wo du pnguran. ²⁸ Wi awinun Yetu aşë fut idiim ajot ṭi ihoṭ yi nul ahuuran maakan aji : « Inumiyaan we ba Yetu, Abuk Naṣibaṭi *Andëmun Maakan? Dkooṭu kooṭ, khajanaan! » ²⁹ Yetu alëbar wal mënṭ na untaayi upën ṭi ñiınṭ un. ṇyaaş ṇṭum, untaayi uji uneeṭ ṭi a, baji batana tan na mnkorentu këme bakiina kiin, kë aşë ji marana maran iko yi batannulun, untaayi uşë ya na a du *pndiış. ³⁰ Kë Yetu aşë hepara aji : « Katimu kawo hum? » Kë aji : « Pntuni » ṭiki ṇntaayi ṇṭum ṇaneeṭ ṭi a. ³¹ Kë ṇaşë kooṭa awut kawat ṇa du infernu.

³² Kë batani bweek bi ṇnkuma başë wo ṭi pşuñ du pnkun duuṭ. Wi wi ṇntaayi ṇakooṭun Yetu adinan ṇa ṇaneeṭ ṭi ṇnkuma. Kë adinani. ³³ Kë ṇntaayi ṇapën ṭi ñiınṭ, aneeṭ ṭi ṇnkuma, batani buṇ kë bawura wura ajot du bdëk ayoora.

³⁴ Wi bayafan bajug batani bawinun uko unṭepun aşë jin na pti, wi bayaan aşë kakalëş uko mënṭ ṭi ubeeka na ṇfët. ³⁵ Wi wi bañaan başaan abi pten uko unṭepun, abi aṇog ṭi Yetu aşë win ñiınṭ i ṇntaayi ṇapënuṇ ṭi uleef kë aṭo ṭi ihoṭ yi Yetu. Awohara hënkun akak ñaan, kë bañaan başë lënk. ³⁶ Banwinun uko unṭepun bti bakakalëş bandukiın jibi ñiınṭ aneejiın ṇntaayi ajebi. ³⁷ Bañaan bti du utaak wi Bagenatereṇ balënk adiwaş wal mënṭ, ukaan kë baji na Yetu « Yaani, lowun! » kë Yetu aşë paya ṭi bṭeem kaya na bgahul.

³⁸ Wi wi ñiinŋ i ŋntaayi ŋadukuŋ aŋaŋ aji na a : « Dkooŋtu kooŋ wutaan mbi na iwi. » Kë Yetu aŋe dooka aji na a : ³⁹ « Kakan katohu! Iya ikakalëŋ uko wi Naŋibaŋi adoluŋ bti pa iwi. » Kë ñiinŋ ayaa, aŋe ɕup ɕi ubeeka bti uko wi Yetu adoluŋ pa a.

Yetu ajeban ñaaŋ aloŋ akuŋ anaŋan poonu abuk Jayirut ɕi pkeŋ

(Maci 9.18-26; Markuŋ 5.21-43)

⁴⁰ Pntuk pi bañaan pawo ɕi pyoonk Yetu du bdëk umban wuŋ. Wi abanuŋ, kë baŋe bi bti pkita. ⁴¹ Kë ñiinŋ aloŋ anwoon katim ki Jayirut aŋe bi da. Awo naweek i *katoŋ kañehanaani ki bayuday. Abi ajot ɕi ihoŋ yi Yetu aŋe kooŋa aji abi du katohu. ⁴² Abukul ñaaŋ aloolan ɕaŋ i akaan i ŋŋubal iñeen na ŋtëb amaak aŋogan pkeŋ.

Wi Yetu akyaan ɕi bgah, bañaan batum adoo wuuk wuukana. ⁴³ Kë ñaaŋ aloŋ aŋe wo da, awo na pmaak pi ptula pñaak ŋŋubal iñeen na ŋtëb hënkun [atok bka bi nul bti ɕi pñaay na bapiinŋan] kë nin ñaan aanhinan ajebana. ⁴⁴ Ñaaŋ mënt ɕi aŋog ɕi kafet ki Yetu aŋe ban kambiint ki kamiŋa ki nul, ɕi dko mënt kë pñaak pabi ɕaŋan ɕaŋan ptula. ⁴⁵ Kë Yetu aŋe ji : « Ñaan aloŋ abanën, in ula? » Wi bañaan bti bapokun kë Fimoŋ Piyeer aŋe ji na a : « Naweek, bañaan bafooyu, awuuk wuukanu di. » ⁴⁶ Kë Yetu aŋe ji na a : « Ñaan aloŋ abanën, dtiink mnhina mloŋ kë mampën ɕi nji. »

⁴⁷ Wi ñaaŋ awinuŋ kë amobanaa aŋe bi ajot ɕi ihoŋ yi Yetu, alënk akat kat. Akakalëŋ Yetu ɕi kadun ki bañaan bti uko unkayi kë abana, abot aɕup jibi ajebi ɕi dko mënt. ⁴⁸ Kë Yetu aŋe jaka : « Ñaaŋu, pfiyaar pi nu pajebanu. Yaan na bnuura. »

⁴⁹ Ahum kaŋiini, kë aloŋ aŋe woona uko naweek i katoŋ kañehanaani aji na a : « Kɕo kanooran Najukan, abuku aneem hënkun. » ⁵⁰ Kë Yetu atiinka, aŋe teem aji : « Klënk nin, fiyaarën ɕaŋ, anaŋa. » ⁵¹ Wi babanuŋ du uko naweek i katoŋ kañehanaani, aandinan nin aloŋ aneej na a bë mënt Fimoŋ Piyeer, *Yowan na *Yakob, aɕu na aŋin na anin poonu. ⁵² Bañaan bti bawooni abot aŋëga. Kë Yetu aŋe ji : « Nayompan, aankeŋi aŋoyënt ɕoyënt. » ⁵³ Kë bañaan baŋe ŋuubana, ɕiki bame kë akeŋi. ⁵⁴ Kë Yetu aŋe mëban poonu ɕi kañen aji na a : « Poon, naŋiin » ⁵⁵ kë uhaaŋ uŋe kak ɕi napoŋ, kë anaŋa ɕi dko mënt. Wi wi Yetu aŋaŋ aji na baka bawula pde ade. ⁵⁶ Bajug poonu baŋonjar bnuura, kë aŋe ji na baka bawut kaɕup nin aloŋ uko unŋepun.

9

Yetu ayil banjañan iñeen na batëb

(Maci 10.1-9,11-14; Markuŋ 6.7-13)

¹ Yetu adu *banjañan iñeen na batëb aŋe wul baka ufoŋta na mnhina mi bahilni kadook ŋntaayi bti, kabot kajeban mmaak. ² Wi wi aŋaŋ ayil baka baya baɕup uko wi *Pŋih pi Naŋibaŋi na pjeban bamaakal. ³ Aji na baka : « Nakŋij nin ukoolan pa bayaŋ, nin panduk, nin umañ, nin uko ude, nin untaam, nabot nawut kaya na imiŋa itëb. ⁴ Katoŋ kaŋi kayeenkanle, naneej da, kaŋo, te wi nakluŋ kapën da kaya. ⁵ Dko di bayaŋ awo baanyeenkan, nadan danaan pdëpalën ɕi ihoŋ yi nan woli napën ɕi ubeeka mënt, nayuuŋna baka kë bado buŋaan. » ⁶ Wi wi banjañan baŋaŋ aya na ŋfët aɕup *Uɕup Ulil Unuura abot ajeban bamaakal na dko bti.

Herod Antipa aŋal kame ñaan anwoon Yetu

(Maci 14.1-2; Markuŋ 6.14-16)

⁷ Wi *Herod nantuŋa i *Galilay atiinkun uko unŋëpun aŋe ɕu kapaam ; baloŋ baji baji « *Yowan anatiin ɕi pkeŋ » ⁸ baloŋ kaŋi « *Eli akaan abi[☆] » baloŋ kak kaŋi « Aloŋ ɕi *baɕupar Naŋibaŋi bajon anaŋiin ɕi pkeŋ. »

⁹ Kë Herod aŋe ji wal mënt: « Yowan, nji ɕi uleef naan ddo kë bafala bkw. Kë in aŋaŋ awo ñiinŋ i ntiinkun kë baji ado iko yan? » Kë wi wi Herod aŋaŋ aduka wal mënt ala pwin Yetu.

Yetu awul pntuk pi bañaan pde

(Maci 14.13-21; Markuŋ 8.27-31)

☆ 9:8 Malaki 3.23.

¹⁰*Banjañan bawoona bayaaş wal mënṭ ašë kakalëš Yetu iko yi badoluṅ bti. Yetu kë ašë duk pntuk pi bañaan aya agaag na baka du umbarṅ wi ubeeka wi bajaanṅ bado Bettayida.

¹¹Kë wi bañaanṅ bamehanṅ me hanṅ ašë ṭaša. Yetu ayeenk baka bnuura, aṭiini na baka uko wi *Pših pi Našibaṭi abot ajeban bannumiinṅ pjeb.

¹²Unuur ujun pyob kë banjañan iñeen na batëb bašë ñoga ajaka : « Jakan na bañaanṅ baya du ṅntanka na ṅfët ṅanñogunṅ ṭi bahilna baka uko ude, na dko dpiinṭ, dko di ṅwoonṅ di daanfëṭi. »

¹³Kë Yetu ašë ji na baka : « nawulan baka bade bdidi'an! »

Kë bašë teema aji : « Ṇkaha ipoom kañeen na ṅṭëb ṅṭëb. Këme ṅwo i kaya kanugar bañaanṅ biki bti uko ude. »

¹⁴Biinṭ banwoonṅ da bawo uko ji iñeen week ṅyaaš iñeen kañeen (5000).

Yetu kë ašë ji na baṭaşarul : « Nadolan baka bado kaṭoona uko ji bañaanṅ iñeen kañeen (50). »

¹⁵Kë bado hanṅ, bañaanṅ bti kë baṭo bnuura. ¹⁶Wi wi Yetu ašaṅṅ ajeṅ ipoom kañeen yunṅ na ṅṭëb ṅṭëb ṅunṅ, akat këš aten baṭi, abeeb Našibaṭi ṭi iko ide yunṅ, akitëš ya ašë wul baṭaşarul aji bafah pntuk pi bañaanṅ. ¹⁷Bañaanṅ bti kë bade ayok, kë baṭonkrën iko ide indukiinṅ kë itum kkaar iñeen na ktëb.

Fimonṅ Piyeer aṭup aji Yetu awoonṅ Krittü

¹⁸Yetu agaag unuur ulonṅ na baṭaşarul awo ṭi pñehan Našibaṭi ašë hepar baka aji : « Bañaanṅ bašal aji dwo in ba? » ¹⁹Kë bašë teema aji : « Balonṅ baji iwo *Yowan Nabattaar, kë balonṅ baji iwo *Eli, kë balonṅ kak baji iwo alonṅ ṭi *baṭupar Našibaṭi bajon annaṭiinṅ ṭi pkeṭ. »

²⁰Kë Yetu ašë hepar baka aji : « Kë ṭi an, nji dwo in ba? »

Fimonṅ Piyeer ayeenk wal mënṭ bṭup ašë ji na a : « Iwo *Krittü i Našibaṭi ayilunṅ. »

²¹Wi wi Yetu ašaṅṅ ašook baka aji bawut kaṭup wa nin ñaanṅ.

²²Akak aji na baka : «*Abuk Ñiinṭ awo kahaj maakan, kapokana ṭi bantohi, ṭi *baṭejanṅ baweek na ṭi *bajukan Bgah. Balunṅ kado bafiṅa, unuur uwajanṭën ašë naṭa ṭi pkeṭ. »

Hum di di ñaanṅ awoonṅ kaṭaş Yetu

(Maci 16.24-28; Markuṭ 8.34—9.1)

²³Yetu aṭiini wal mënṭ na bañaanṅ bti, aji na baka : « Woli ñaanṅ aṅal kaṭaşën, awo i kaṭilma uleeful kakunṅ kruṭ ki nul, kadinan phaj ji nji unuur unjinṭi, kabot kaṭaşën udole wo ṭi pkeṭ. ²⁴Ñaanṅ ankšaluṅ pbuuran ubida wi nul alunṅ kawaanṅ wa ; kë anklunṅ kawaanṅ ubida wi nul pa nji alunṅ kabuuran wa. ²⁵Ñaanṅ ahilanle aka umundu bti, adolna wa we ba woli aneemandën ubida wi ṭul? ²⁶Woli ñaanṅ alonṅ akowari'aan, nji na ṅṭup ṅi naan, nji *Abuk Ñiinṭ, dluṅ kakowari'a woli dbi na mndëm mweek mi Paapa na mi ṅwanjuṭ ṅyimanaan. ²⁷Dṭupan na manjoonan, balonṅ ṭi banwoonṅ nṭa ṭi baankluṅ kakeṭ bë baanwin *Pših pi Našibaṭi. »

Ubi wi Pših pi Našibaṭi

(Maci 17.1-8; Markuṭ 9.2-8)

²⁸Ṇnuur bakreṅ ṅaya pṭëp wi Yetu aṭupnuṅ uko waṅ, kë ašë jeṅ bi Fimonṅ Piyeer na *Yowan na *Yakob aya na baka du pnkuṅ pweek pa baya bañehan Našibaṭi.

²⁹Wi Yetu awoonṅ ṭi pñehan Našibaṭi, kë bašë win kaara di nul kë daṭëlšaa, imiša yi nul kë ikak afaat feh. ³⁰Biinṭ batëb kë banaṭ aṭiini na a : *Moyit na *Eli ³¹banknuuruṅ maakan. Bawo ṭi pṭiiniyaan jibi Yetu akbaañëši ulempul, wi aklunṅ kakeṭ du Yeruṭalem.

³²Fimonṅ Piyeer na batënṭul batëb bukuṅ baṅoyënṭ aronṭ, kë wal wi batenuṅ, ašë win mndëm mi Yetu abot awin bañaanṅ batëb banwoonṅ na a.

³³Kë wi biinṭ bakanṅ mënṭan bakyaanṅ pduk Yetu, Fimonṅ Piyeer kë ašë ji na a : « Najukan, unuura ṅwo ṭi dko di! Ṇtan iloona iwajanṭ, kalonṅ kawo ki nu, kalonṅ ki Moyit, kandukiinṅ kawo ki *Eli. » Aankak ame uko wi aṭṭupunṅ.

³⁴ Ahum kaŋiini, kë kanfëluŋ kalonj kaşë mara mara abi, awun baka, baŋaşar Yetu kë balënk maakan wi kanfëluŋ kawununj baka. ³⁵ Kë pdiim ploŋ paşë pënna ŋi ka aji : « I, awoonj Abuk naan, i nji ndatuŋ. Nadoon katiinka. »

³⁶ Wi pdiim paŋ patiinkaniinj kë başë wina Yetu ŋañ. Ťuŋ ŋnuur mënŋan baŋaşar Yetu bayompi, baanŋup nin ñaanj uko wi bawinuŋ.

Yetu ajeban napoŋ i unŋaayi ukyewlënuŋ
(Maci 17.14-18; Markuŋ 9.14-27)

³⁷ Wi unuur ujintuŋ kë Yetu na baŋaşarul bakwala pnkuŋ, kë pntuk pweek pi bañaan paşë bi pyit na Yetu. ³⁸ Kë ñiintj alonj aşë huuranaan du pntuk meetj aji : « Naweeek, dkooŋtu kooŋ ; tenan abuk naan! Ul aloolan ŋañ i i nji nkaan. ³⁹ Unŋaayi uji uneej ŋi a, kadola amara mara kaŋajar, kalëtar, kabot kayiih. Ukak aji ujon uwutana, kaduka anoor maakan wal wi ubi'i wutana. ⁴⁰ Dkooŋ baŋaşaru badook wa, kë baanhinani. »

⁴¹ Wi wi Yetu aŋaŋ ateema aji : « Nawo bañaanj bawuŋaan, banwoonj baanfiyaari! Dwo kaŋo na an te lum ba? Dwo kado kamiiran te lum ba? » Wi aŋiiniinj haŋ aba aşë ji na ñiintj : « Ťijan abuku! »

⁴² Wi napoŋ akñogunj Yetu kë unŋaayi uşë wata ŋi mboş adola kë aklëtar. Kë Yetu aşë bëg wa, ajebana, akakana aşin. ⁴³ Bañaanj bti kë başë ñonjar ŋi mndëm mi Naşibaŋi.

Yetu aŋup pkeŋ pi nul uyaaş utëbantën
(Maci 17.22-23; Markuŋ 9.30-32)

Bañaan bti bahum ñonjar iko bti yi Yetu akdolunj, kë aşë ji na baŋaşarul :

⁴⁴ « Namëbaan uko wi nji kaŋupanaŋ hënkunj bnuura : *Abuk Ñiintj abi kawulana du bañaan. »

⁴⁵ Kë baŋaşar Yetu başë wo baante uŋup mënŋ. Uhoñ mënŋ upel kame ki baka, bahilna bawo baankte wa. Kë bakak aŋi phepar Yetu apiban baka wa.

In adëmnunj ŋi an?
(Maci 18.1-5; Markuŋ 9.33-37)

⁴⁶ Wi wi blaŋar baŋaŋ apën ŋi baŋaşar Yetu, kë baŋal kame andëmnunj ŋi baka. ⁴⁷ Kë Yetu ammeenj ŋşal ŋi baka, aşë ŋij napoŋ alonj, adola kë aŋo aňoga ⁴⁸ aşë ji na baka : « Ñaan anyeenkunj napoŋ i ŋi katim ki naan, ayeenkën nji ŋi uleef naan, kë ñaanj anyeenkunj, akak ayeenk anyilnuŋ. Anwoonunj nampoŋi ŋi an, uŋ mënŋan adëmnunj. »

Anwoonj aampokan, awo na an
(Markuŋ 9.38-40)

⁴⁹ *Yowan ajeŋ bŋup wal mënŋ aji : « Naweeek, ŋwin ñaanj alonj anjaan adook ŋntaayi ŋi katim ki nu, kë ŋneenana, ŋiki aanji gakandër na un kaŋaşu. »

⁵⁰ Yetu kë aşë teem aji : « Nakneenana : anwoonj aampokan, awo na an. »

Yetu atool pya Yerutaalem

⁵¹ Wi wal wi Yetu awoonj i pdeenana baŋi uňogunj, kë aşë bi ŋu ŋu ŋi pya Yerutaalem. ⁵² Adun ayil bañaan balonj kë bajota kadun. Wi bakyaan na bgah, aşë neej du ufëŋ ulonj du *Ťamariya kabomana dko dfer. ⁵³ Bañaan biki ufëŋ mënŋ kë başë pok pyeenk Yetu ŋiki atool tool pya Yerutaalem. ⁵⁴ Wi *Yowan na *Yakob bawinuŋ uko waŋ aşë ji : « Ajugun, iŋal ŋdo bdoo bawoona baŋi babi batër bañaan biki, bakakan baka ufob i? »

⁵⁵ Kë Yetu aşë kok aŋoman na baka [aji : « Naamme uhaaş unwoonj kaŋonj ubida wi nan. *Abuk Ñiintj aambi bi pŋok ŋbida ŋi bañaan, abi bi pbuuran baka. »] ⁵⁶ Kë başë tool wal mënŋ aya untanka umpaŋi.

Naŋaşar Yetu awo kawul uleeful bti
(Maci 8.19-22)

⁵⁷ Wi bakyaan na bgah kë ñaanj alonj aşë ji na Yetu : « Dko di ikyaŋaŋ, dŋaşu da. » ⁵⁸ Kë Yetu aşë ji na a : « ŋnfëş ŋaka ihër, kë ŋkat ŋi baŋi ŋaka intaŋ, *Abuk Ñiintj ul, aanka dko dpafni bkow. »

⁵⁹ Akak aji na aloŋ: « Ƨaŋaan. » Kë aŋ mënŋan ateema aji : « Naweeek, duni ŋenën te umoyën Paapa. » ⁶⁰ Kë Yetu aji na a : « Wutan bakeŋ baya bamoy bankeŋuŋ biki baka ; iwi yaan ido kaŋiiniyaan *Pŋih pi Naŋibaŋi. »

⁶¹ Aloŋ akak aji na a : « Ajugun, dluŋ kaŋaŋu, ma duni iyoonkën dya kaŋup bayiŋ naan. » ⁶² Kë Yetu aŋe teema aji : « Ŋaan anjunuŋ kajaar aŋe kok kafet aanhil plemp du Pŋih pi Naŋibaŋi. »

10

Yetu ayil baŋaŋarul iŋeen-paaj-na-alon na batëb (72) (Maci 9.37-38)

¹ Wi uko waŋ uŋepuŋ, kë Yetu Ajugun aŋe dat baŋaan iŋeen paaj na aloŋ na batëb* (72) kak ŋi baŋaŋarul, ayil baka kë bakyaana batëb batëb, ajota kadun ŋi ŋbeeka bti na dko bti di akluŋ kaŋepna. ² Aji na baka : « Kakit kadëmi, kë balemp baŋe tiinkët ; nakooŋan Ajug kakit ado balemp babi kakit ki nul. ³ Nayaani, dyilan ji ŋkaneel ŋmpoŋi du ptoof pi ŋŋiŋ. ⁴ Nakŋij nin umbooŋu, nin umaŋ, nin kaŋapaat, naknaŋ pwul nin ŋaan aloŋ mboŋ ŋi bgah.

⁵ « Woli naneej ŋi katoh kalon, naduniŋ naji : “Bnuura bawo ŋi katoh ki.” ⁶ Woli ŋaan i bnuura awoon ŋi katoh mënŋ, bnuura bi naŋehanuŋ buŋ baduka ŋi a ; bë woli aanwo ŋaan i bnuura, aankyenk bnuura bi naŋehanuŋ. ⁷ ŋi katoh ki bakyeenkanan, naŋoon da, nadaan nabot nade uko wi bakwulanan, ŋiki nalemp aka na ptuumara. Nakdo kaŋaay na itoh.

⁸ « Woli naneej ŋi ubeeka ulon kë bayeenkan, nadeen uko wi bakwulanan. ⁹ Najebaan bamaakal biki ubeeka mënŋ nabot naji na banfëtun da : “*Pŋih pi Naŋibaŋi paŋogan.” ¹⁰ Bë woli naneej ŋi ubeeka ulon kë baanyeenkan, napën du igah kaji : ¹¹ “Ŋdoo dan danan pdëpalën pi ubeeka wi nan pankabuŋ ŋi ihoŋ yi nun kadukaran pa. Kë naŋe wo kame kakŋa uko wi : Pŋih pi Naŋibaŋi paŋogan.” ¹² Dŋupan, ŋi unuur wi pwayëŋ, uko wi Naŋibaŋi akluŋ kado ubeeka mënŋ utam kapel wi badoluŋ Fodom[☆].

¹³ « Nawuŋani, an biki ubeeka wi Koratim, nawuŋani an biki ubeeka wi Bettayida, woli mlagre mandolaniŋ du an mandolaniŋ lah du ŋbeeka ŋi Tir na Fidoŋ, banfëtun da badobi wohara undiimaan ŋŋaaku kabot kaŋo ŋi ufob kadiimanaan kë baŋal pŋëlëŋ ŋbida ŋi baka. ¹⁴ Ukaŋ kë ŋi unuur wi pwayëŋ uko wi Naŋibaŋi akdolanuŋ uluŋ katam kapel wi biki Tir na Fidoŋ. ¹⁵ Kë an biki Kapernawum, nanuŋ aji naluŋ kadeŋana te du baŋi i? Nabaa ŋep ŋep kawalana te du infernu. »

¹⁶ Yetu akak aji na baŋaŋarul : « Ŋaan antiinkanuŋ, atiinkën ; ampokanuŋ apokën, kë ampoknuŋ apok anyilnuŋ. »

Baŋaŋar Yetu bakak na mnlilan du a (Maci 13.16-17)

¹⁷ Baŋaŋar Yetu iŋeen paaj na aloŋ na batëb bakak na mnlilan aŋe ji na a : « Ajugun, ŋntaayi ŋadoo ji ŋado uko wi ŋjakuŋ ŋi katim ki nu. » ¹⁸ Kë Yetu aŋe teem baka aji : « Dwin *Fatana kë awoona baŋi ajot ji kaliik liik. ¹⁹ Natenan! Dwulan mnhina mi ppoŋ ŋpula na ŋtifar na pi ppoŋ phina bti pi naŋooradun, bë nin uko ulon uunkdolan do. ²⁰ Kë naŋe wo kalilan ŋi uko wi itiman ipiitaniŋ du baŋi kapel uko wi ŋntaayi ŋaktiinkanuŋ. »

Naŋibaŋi ayuuj bampoŋi Uŋup Ulil Unuura (Maci 11.25-27)

²¹ Wal mënŋ, *Uhaaŋ wi Naŋibaŋi uŋu mnlilan mnweek ŋi Yetu kë aŋe ji : « Dbeebu Paap, Ajug baŋi na mboŋ, wi imenuŋ iko yi bantohi na bammeen, aŋe diiman ya bapoŋ bampoŋi. Yoow Paap, ŋiki waŋ uwoon uko wi inalun.

²² « Paapa awulnuŋ iko bti. Nin ŋaan aamme nji Abukul uko wi nwoon bë mënŋ Paapa a, kë nin ŋaan aamme uko wi Paapa awoon bë mënŋ nji Abukul a, na biki ndatuŋ adiiman baka a. »

* 10:1 Ŋpiit ŋlon ŋi unjon ŋaji : baŋaan iŋeen paaj na aloŋ. ☆ 10:12 Ujuni 19.24-28.

²³ Wi wi Yetu aſaaſ awuſſa ʒi baʒaſarul aſe ʒi na baka : « Keſ kankwinuſ uko wi nakwinuſ kanuurandeni. ²⁴ Dʒupan, *baʒupar Naſibaʒi batum, na baſih batum babi ʒal pwin uko wi nakwinuſ be baanwin wa, abot aſal katiink wi naktiinkuſ be baantiink wa. »

Uhoñ wi ñiinʒ najoob bkw i uʒaak wi Famariya

(Maci 22.34-40; Markuſ 12.28-31)

²⁵ Ke *najukan Bgah alon aſali pʒaawan Yetu aſe naʒa aji na a : « Najukan, we wi nhinanuſ kado, kayeenkna ubida wi mnʒo? »

²⁶ Yetu ke aſe teema aji : « We wi bapiituſ ʒi ulibra wi Bgah ba? We wi iwinuſ ba? »

²⁷ Ke najukan Bgah ateem aji : « *ʒalan Ajugun Naſibaʒi i nu na kaʒebu bti, na uhaaſu bti na uforta wi nu bti, na uſalu bti, ibot iſal atenʒu jibi iſaluſ uleefu.* » ²⁸ Wi wi Yetu aſaaſ aji na a : « Iteem bnuura. Dolan haſ iluſ kayeenk ubida. »

²⁹ Ke najukan Bgah aſe ʒalaara pdiiman ke awo ʒi kafan aſe ʒi na a : « Ke in abaan awo atenʒ naan ba? » ³⁰ Yetu ke aſe ʒi na a : « Ñiinʒ alon abi walnaana Yerutalem atool pya ubeeka wi Yeriko aſe yit na bakiſ bgah ke bawohesa bti abot akoba bnuura, aſe duka ʒuſ ke aſogon pkeʒ, ke baʒool aya na bgah bi baka. ³¹ Naſeſan alon amara mara aʒepna bgah menʒ, awina, aſawaſa'a. ³² Ke ñiinʒ alon anklemnuſ du *Katoſ Kaweeſ ki Naſibaʒi† akak aʒepna bgah menʒ, awina, akak aſawaſa'a. ³³ Ke ñiinʒ alon i uʒaak wi *Famariya ankyaan bayaaſ aſe bi aſog, awina, aſe ñaſi'a. ³⁴ Aſoga, akuraara iſen, na ukera na poot, aſe tan ya. Wi wi aſaaſ apayana ʒi ubuuru wi nul aʒiſa du katoſ ki bayaanʒ, atena. ³⁵ Wi unuur uſiſuſuſ, ñiinʒ i uʒaak wi Famariya apenan itaka‡ awul ajuſ katoſ ki bayaanʒ, abot aji na a : « Doon katena bnuura, woli iduk apenan itaka ilon, ke nwoona bayaaſ, kakakanu ya. »

³⁶ Yetu ahepar najukan Bgah aji : « ʒi uſalu, ʒi baſaan bawajanʒ bukuſ in awoonuſ atenʒ ñiinʒ anjotuſ ʒi ptoof pi bakiſ bgah? »

³⁷ Ke ateem aji : « Aññaſi'uluſ a. »

Ke Yetu aſe ʒi na a : « Yaan ido kado haſ. »

Maarta na Mariya

³⁸ Wi Yetu na baʒaſarul bakyaan na bgah, ke aſe nee ʒi ufet ulon, ke ñaaʒ alon anwoon katim ki Maarta adu'a pyoban du katoſ. ³⁹ Maarta menʒ aka aʒa'ul alon anwoon katim ki Mariya, ambiin aʒo ʒi ihoʒ yi Ajugun atiink uʒup wi nul. ⁴⁰ Ke Maarta ul aſe lanta na ulemp wi katoſ. Wi wi aſaaſ abi ʒi Yetu aſe ʒi : « Ajugun, uundolu ukoolan i, wi aʒa naan awutnuſ nji aloolan na ulemp? Jakana abi aʒenkən. » ⁴¹ Ajugun ke aſe teema aji na a : « Maarta, Maarta, iba yewla we anooran bkowu, ala iko itum ba? ⁴² Uko uwo umpooʒ, udoo wo wo uloolan, *Mariya adatuſ kafah kannuurnaaniin, baankluſ kateha ka. »

11

Yetu ajukan baʒaſarul pñehan Naſibaʒi

(Maci 6.9-13)

¹ Yetu awo unuur ulon ʒi pñehan Naſibaʒi du dko dlon, wi abaan ke alon ʒi baʒaſarul aſe ʒi na a : « Ajugun, jukanun pñehan Naſibaʒi jibi *Yowan ajukanuſ baʒaſarul. » ² Ke Yetu aſe ʒi na baka : « Woli nañehan Naſibaʒi najaan naji :

Paap, katimu kayiman, pſihu pabi.

³ ʒenun unuur unwoon uko ude wi ʒnumiin,

⁴ miirun ipekadu yi nun,

jibi un ʒkmiiruſ baſaan bti banjubanuſ un,
iſe iwut kawutun ʒjot ʒi kaguuru. »

⁵ Yetu akak aji na baka : « Woli alon ʒi an aka nanoh, aya du a na utejan mnjel, ajaka : « Nanoh, ʒeʒanaan ipoom iwajanʒ ʒuſ. ⁶ Nanoh naan alon abaan aban ban awoona bayaaſ, be menka uko uwula ade. » ⁷ Naſal aji undu ateemna du meet ʒaji : « Kdo kanooran, ddet

☆ 10:27 Pleſan 6.5; Bgah 19.18. † 10:32 Ñiinʒ alon anklemnuſ du Katoſ Kaweeſ ki Naſibaʒi : awo i pſini pi Lewi.

‡ 10:35 Itaka yi awuluſ iwo baluk bi ʒnuur ʒteb bi nalemp.

bgah abot apiinŋ na bapoŋ, mēnhinan pnaŋa kawulu ipoom.”⁸ Dŋupan, woli aando naŋa awula ipoom ŋiki awo nanohul, abi naŋi'aara naŋa kawula uko wi anumiinŋ ŋiki ayewlēna*.

⁹ « Djakan : Nañehaan, nalunŋ kayeenk, nalaan, nalunŋ kawin, nakob kobaan, balunŋ kahaabēšan. ¹⁰ Hēnk di uwoonŋ, ñaanŋ aññehanunŋ aka, anklaanŋ awin ; kē ankob kobanunŋ, bahaabēša.

¹¹ « Ahoŋ ŋi an i i abukul akñehanunŋ uŋēb ašē wula upula ba? ¹² Kēme kak añehana pneem, ašē wula utifar? ¹³ Woli an nandoonŋ awo bado buŋaan name pwul babukan iko inuura, naŋalanunŋ nyaaŋ hum ŋi ŋi Aŋinan i baŋi ahilanunŋ kaŋen bankñehanulunŋ Uhaaŋ wi nul? »

Yetu na Beltebul

¹⁴ Unuur ulonŋ, Yetu adook untaayi unneejuŋ ŋi ñiinŋ alonŋ ambiiŋunŋ bŋup. Wi untaayi upēnunŋ kē ñiinŋ mēntŋ ašē kak aŋiini, pntuk pi bañaanŋ kē pašē ñonŋar maakan. ¹⁵ Balonŋ ŋi baka kē bašē ji : «*Beltebul†, uweek wi ŋntaayi, uwululunŋ mnhina mi pdook ŋntaayi. »

¹⁶ Balonŋ kē banŋal pten Yetu, aji na a ado mlagre adiimanaan kē awoona du Naŋibaŋi.

¹⁷ Kē Yetu, ammeenŋ ŋŋal ŋi baka ašē ji na baka : « Woli bañaanŋ biki utaak uloolan bagut, batok utaak di, itoh ido kajotna kaloolan kaloolan. ¹⁸ Woli *Fatana agut na uleeful hum di di pŋihul paknaŋunŋ ba? Naŋi dji kadookna ŋntaayi ŋi katim ki nul. ¹⁹ Woli dji kadook ŋntaayi ŋi katim ki Beltebul, bankŋaŋananŋ badook na ŋa ŋi katim ki in? Ukaanŋ kē bukal ŋi ŋleef ŋi baka bakluŋ kadiiman kē naanfaŋi. ²⁰ Bē woli pkoñ pi Naŋibaŋi, pi pi ŋji kadooknuŋ ŋntaayi, *Pŋih pi Naŋibaŋi paban ŋi an keeri.

²¹ « Woli ñaanŋ ankaanŋ uforŋa abot awo na iŋaanan anaŋ ayeŋ katohul, bka bi nul baankbanana. ²² Ašē wo woli alonŋ ampelanulunŋ uforŋa abii, awata, ayeenk iŋaanan bti yi ahaŋunŋ, ajeŋ bka bti bi ayeenkunŋ ŋi a kafaasŋ bañaanŋ.

²³ « Anwoonŋ aanwo na ŋji aŋoorēn. Anwoonŋ aantēnkēn pyitrēn batani agar ba. »

Untaayi ukak du katoh ki wa

(Maci 12.43-45)

²⁴ Yetu akak aji : « Untaayi upēnle ŋi ñaanŋ i ubiinŋ awo. Uji uñaay du *pndiiŋ, kala dko dfēŋ, kaya kabi. Wi uyaanŋ awo uunwini, uji uji : “Dkak du katoh ki naan, ki mpēnnunŋ.”

²⁵ Wi ukakunŋ, uji uŋēnk ka kawetana ajinŋ, aboman bnuura. ²⁶ Wal mēntŋ, uji uyaar ŋntaayi paaj na ulonŋ ŋanwuŋunŋ apel wa, ŋabi kafēŋ da. Ñaanŋ mēntŋ kašē kak wal mēntŋ kawuŋēn kapel kateeku. »

²⁷ Wi aŋiiniinŋ haŋ, kē ñaaŋ alonŋ ašē huuranaan du pntuk meetŋ aji : « Ñaaŋ ambukiinŋ, abootan, anuurandēni. » ²⁸ Kē Yetu ašē teema aji : « Iwo kaji, banktiinkunŋ Uŋup wi Naŋibaŋi abot aŋaŋ wa banuurandēni! »

Baji na Yetu adiiman kē awoona du Naŋibaŋi

(Maci 12.38-42)

²⁹ Bañaanŋ batuma tum abi, kē Yetu ašē ji na baka : « kawuunŋ ki kawo kawuŋaan, kawo ŋi phepar mlagre mankdiiimanunŋ kē dwoona du Naŋibaŋi. Baankwin nin uko ulonŋ umpaŋi na wi Yonat *Naŋupar Naŋibaŋi adiimanunŋ. ³⁰ Jibi Yonat✠ adiimanunŋ biki ubeeka wi Niniwe kē awoona du Naŋibaŋi, hēnk di *Abuk Ñiinŋ aklunŋ kadiiman biki kawuunŋ ki kē awoona du Naŋibaŋi. ³¹ ŋi unuur wi pwayēŋ Naŋih ñaaŋ i utaak wi Faba alunŋ kanaŋa na bañaanŋ biki kawuunŋ ki, kayuuj kē baduknaanaa, ŋiki awoona du kabaŋ ki umundu pbi katiink uŋup unŋunŋa wi *Falomonŋ naŋih✠, kē alonŋ ašē wo ŋi ampelunŋ Falomonŋ naŋih. ³² ŋi unuur wi pwayēŋ, bañaanŋ biki Niniwe balunŋ kanaŋa na biki kawuunŋ ki kayuuj kē baduknaana, ŋiki bukal biki Niniwe, babi wut pjuban wi batiinki uŋup wi Yonat, alonŋ kē ašē wo ŋi, ampeli Yonat. »

Uhoñ wi unkaniya

* 11:8 Kēme ŋiki alunŋ kakowa woli aanwula. † 11:15 Beltebul dawo Katim kalonŋ ki Fatana, uweek wi ŋntaayi.

✠ 11:30 Yonat 3.3-5. ✠ 11:31 1 Baŋih 10.1-10.

³³ Nin ñaaj aanji tehan unkaniya kaşë ƚu wa du bñot, këme kafët wa na kakana, baji baƚu wa du bko duuƚ bankmbiin bahilna bawin bjeehi. ³⁴ Këş kawooj unkaniya wi uleef wi nu. Woli këş ki nu kawo kjeb, uleefu bti kak uwo ƚi bjeehi ; bë woli kamaaki, uleefu bti kak uwo ƚi bdëm. ³⁵ ƚaafaraan bjeehi banwooj ƚi iwi bawo bdëm! ³⁶ Woli uleefu bti uwo ƚi bjeehi, bë nin bdëm baanwo ƚi wa, ujeeh wul bti ji woli unkaniya ujeehan ñaaj.

Yetu aşook bafaritay na bajukan Bgah
(Maci 23.4-36)

³⁷ Wi Yetu akƚiiniin haaj, kë *nafaritay aloj aşë du'a pyoban du katohul, kë aya aneej aƚo pde. ³⁸ Wi nafaritay awinuƚ kë Yetu aaññow duna iñen aba jun pde ji udolade wi *bayuday, aşë ñojar.

³⁹ Kë Ajugun aşë ji na a : « An buk bukuƚ an bafaritay, naji nawent ikoopa na irataa yi nan bnuura ƚi bdig, kaşë wut uleefan meet uƚum na uşal wi kakiiƚ na mƚot. ⁴⁰ An bawaaƚ nşal biki! Mënt andoluƚ bdig adolaƚ meet i? ⁴¹ Naƚëpan ƚëp naƚen bajuuk uko unwooj du irataa yi nan meet, wal mënt iko bti işë iwo ijinƚ ƚi an.

⁴² « Nawuƚani, an bafaritay, nanjaaj nawul kafah ki Naşibaƚi† ƚi iko bti yi nakjaarun, kado wul bduugëş na bnkaafu, na iko impoƚi yi natepiin, kaşë ƚilma pwo batool na pƚal Naşibaƚi. Uko waƚ wi wi nawooƚ i lah kado, kaşë kawut kaƚilma undukiin.

⁴³ « An bafaritay Nawuƚani, an nanjalun pƚo kadun du *itoh iñehanaani Naşibaƚi, abot aji naƚal banohntënan ƚi dko di bañaaj. ⁴⁴ Nawuƚani, an nanwooj ji ihër yi pnguran inwooj iinka umarkaani, yi ñaaj ajaaj apoş bë aanji me§. »

⁴⁵ Wal mënt kë *najukan Bgah aloj aşë jaka : « Najukan, wali ikƚiiniin haaj, ikarun kak di! » ⁴⁶ Kë Yetu aşë teema aji : « An bajukan Bgah kak, Nawuƚani, an nanjaaj naƚu bañaaj pkuƚa bdaaj bdiƚ kaşë wo naando ji nadeeƚ pkoñ ploolan pban ba! ⁴⁷ Nawuƚani, naji naniw ihër yi *baƚupar Naşibaƚi te başinan bafinuƚ baka. ⁴⁸ Hënk nadiiman kë nawo ƚi udolade uloolan na başinan. Bukal bafinuƚ kë naşë niw ihër! ⁴⁹ Ukaaƚ kë uşal untuƚa wi Naşibaƚi uƚup aji : “Dluƚ kayil baƚupar naan na *banjañan du baka ; baluƚ kafuƚ baloƚ ƚi baka, kahajan baloƚ.” ⁵⁰ Kawuuƚ ki keeri kaƚop na pñaak pi baƚupar Naşibaƚi bti pi batuluƚ du wi umundu uwoonuƚ. ⁵¹ Baluƚ kahepna ƚi pkeƚ pi Abel te kaban du pkeƚ pi Fakariya i bafinuƚ ƚi dko danwooj ƚi ptoof pi umeeşa wi bƚëƚan na *dko dyimanaan di Katoh Kaweeƚ ki Naşibaƚi.✠ Aa, dƚupan, kawuuƚ ki kaluƚ kahepna ƚi uko waƚ.

⁵² « Nawuƚani an bajukan Bgah namëbanuƚ kaniigşaani ki ume, awo naanneej an ƚi nleefan, abot aneeƚan banjalun pneeƚ baneeƚ. »

⁵³ Wi Yetu apënuƚ da, kë bajukan Bgah na bafaritay başë deebaƚëra maakan awo ƚi phepara iko itum, ⁵⁴ ado na pƚaawana kahilna katapara bƚup.

12

Yetu aşook bañaaj ƚi kalagare

¹ Wal mëntan, bañaaj batum maakan adoo poşar. Kë Yetu aşë ji na baƚaşarul duna : « Nalipariin uko utaajanaan pşon wi *bafaritay : kalagare. ² Nin uko uloƚ unhankuƚ uunkluƚ kawo uunkpën kawinana, kë nin uko uloƚ ummeniin uunkluƚ kawo uunkmeëƚana.

³ « Ukaaƚ kë uko wi naƚupuƚ du bdëm uluƚ katiinkana na pnak, uko wi nahoopaƚuƚ du meet dandëtun uluƚ kahuurana du itoh duuƚ. »

In i i ñaaj awooj kado kaƚi?
(Maci 10.28-31)

⁴ Yetu akak aji : « Dƚupan, an banoh naan : nakdo kaƚi banhilaƚuƚ pfiƚ uleef aşë wo baanhilan pdo uko umpeluƚ waƚ. ⁵ Ddiimanan i nawooƚ biki kado kaƚi : nadoon kaƚi

† 11:42 Kakit kaji kado ifah iñeen, kaluƚ kaji kawo ki Naşibaƚi. § 11:44 ƚi bayuday, woli ñaaj apoş bhër bi pnguran iƚopi, iinji khil pneeƚ katoh kañehanaani Naşibaƚi bë iindo bañow ajinƚ. ✠ 11:51 Ujuni 4.8; 2 ƚnuur nuur 24.20-22.

Naşibaţi ankaarj mnhina mi pñelan du infernu, wi nakeţurj. Aa, dţupan, ul i i nawoon kado kaţi.

⁶ « Baanji bawaapar nţiiru kañeen nnduş ntëb i? Kë Naşibaţi aşë wo aanji ţilma nin uloolan ţi na. ⁷ Uwel wi bkow bi nan bti udoo fënana. Naklënk keeri nin ukoolan, ţiki nadëm apel pntuni pi nţiiru. »

Pdinan këme ppok Kritt
(Maci 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Yetu akak aţiini na baka aji : « Dţupan na manjoonan, ñaarj ankandinurj ţi kadun ki bañaarj kë awo naţaşaraan, *Abuk Ńiinţ alurj kadinan ţi kadun ki nwanjuţ nji Naşibaţi kaji awo naţaşarul ⁹ Kë ñaarj ankpoknurj ţi kadun ki bañaarj, dlurj kapoka ţi kadun ki nwanjuţ nji Naşibaţi. ¹⁰ Ńaarj anktupurj buţaan ţi Abuk Ńiinţ bahilan kalurj kamiira wa, kë woli ñaarj akar *Uhaaş wi Naşibaţi baanklurj kamiira wa. ¹¹ Woli bañootan pya kawayëş du itoh iñehanaani, këme ţi kadun ki başih këme banturja, nawutan kahaajala pme jibi nakyaarj kayejan nleefan këme uko wi nakyaarj kaţup, ¹² ţiki Uhaaş wi Naşibaţi ujukanan wal mëntj uko wi nakţupurj. »

Uhoñ wi ñiinţ nayok nawaarj uşal

¹³ Kë ñiinţ alorj anwoorj ţi pntuk aşë ji na Yetu : « Najukan, jakan na abuk paapa abi nfaaşir iko yi aşinun adukarurj un. » ¹⁴ Kë Yetu aşë teema aji : « Ńiinţu, in abaarj aţu'ën pwo nawayëş këme nafaaş bka bi nan ba? » ¹⁵ Wi wi Yetu aşaarj aji na bañaarj bti banwoorj da : « Naţaafaraan kañal bka, ubida wi ñaarj uunwoona ţi bka, ahille adoo yok maakan. »

¹⁶ Wal mëntj, kë aşë hoñ na baka aji : « Ńiinţ alorj nayok abi ka nţeeh, kë nrawul ndeey nţum, ¹⁷ kë aşë wo ţi phepar ţi uşalul aji : “Dbaa do do hum ba? Mënka dko dhankni ndeey nji naan bti.”

¹⁸ « Wi wi aşaarj aji : “Hënk di di nji kadolurj: dfom inkuti yi naan, kaşir indëmurj apel yi, kahank da ndeey nji naan bti na bka bi naan. ¹⁹ Wal mëntj kaşë ji na bkow naan : ‘Aşë wo, ihank iko itum pa nşubal nţum ; noorfënan, ide, idaan, ido kanoha.’ ”

²⁰ « Kë Naşibaţi aşë ji na a : “Iwi nanaaf, iţañan pñefëntj na utejan wi nţa wi. Hënkurj, in akjejurj uko wi ihankarurj bkowu ba?”

²¹ « Hënk di uwoorj ţi ñaarj anjaarj ahanka hank iko pa bkowul, anwoorj aanji la pyok pi Naşibaţi. »

Nahaţan Naşibaţi
(Maci 6.25-34)

²² Wi wi Yetu aşaarj aji na baţaşarul : « Uko warj ukaarj kë njakan, nawut kaţaaş uko ude wi nanumiin pa ubida, këme iko iwohara yi nanumiin pa uleef wi nan. ²³ Ubida upel pde, kë uleef upel imişa. ²⁴ Natenan nţtomaali ; njaanji natepi, njaanji njakit, njaanka nin inkuti ihankni ndeey, kë Naşibaţi aşë ji wul na uko ude. An napel nkaţ di! ²⁵ Ahoj ţi an ahilanurj ţi manţaaş kahoţalëş unuur uloolan ţañ ţi ubida wi nul? ²⁶ Woli naandoo hilan pdo uko wi, unwoonurj umpoţi, we uwoorj pţaaş iko indukiin?

²⁷ « Natenan iţeeñ inuura yi ugof wi uţeeh jibi ijaarj idëm, iinji ilemp, iinji işir. Kë nşë jakan, *Falomorj naşih ţi pdëm pi nul bti, aambaarj kañëgi'aara ji kalorj ţi ya. ²⁸ Ujaagal uwo nţa du uţeeh, faan balurj bafël wa du bdoo, kë Naşibaţi aşë ji woharana woharan wa iko inuura. An nanwoorj naanfiyaar akëşan, nameen na manjoonan kë Naşibaţi alurj kawoharënan kak.

²⁹ « An kak, nakdo kala uko ude këme uko udaan, nawutan kahaajala. ³⁰ Iko yarj yi yi banwoorj baanfiyaar Naşibaţi bajaarj babi wo wo ţi pla, kë an, Aşinan ame kë nanuma iko mëntj. ³¹ Nawo i kaţëp ţëp kala Pşih pi nul, naşë nayeenk kak iko mëntj. »

Nalaan pyok pi baţi
(Maci 6.19-21)

³² Yetu akak aji na baka : « An nanwoorj batani bmpoţi, naklënk, ulil Aşinan kë awulan Pşihul. ³³ Nawaapan bka bi nan nabot naţen itaka bajuuk. Nawoon na nşbootu njanwoorj

ņaanji ņatowa. Națuun bka bi nan du Nașibați. Baankya katoka da. Bakiij baanhilan kaban ba, kēme ņbob ņatok ba. ³⁴ Na manjoonan, dko di bka bi nan bawooņ dul di kațēb ki nan kakwooņ. »

Balemp banwooņ bten ayoonk ubi Abuk Ņiint

³⁵ « Nabomandēran, nawohara iko yi ulemp, nawutan ņkaniya ņi nan ņado kayak. ³⁶ Nawoon ji balemp bankyoonkuņ ajug baka awoona bniim, bahaabēša plēman wal wi akbihaņ bi kakob ți pa. ³⁷ Balemp biki akțēnkuņ bawo bten wal wi akbanuņ banuurandēni! Dțupan na manjoonan, ajug baka awohara iko yi ulemp, kado baka bațo kașē kayiș baka. ³⁸ Woli ajug baka abi na mnjel, kēme ațēp mnjel, woli ațēnk balemparul kē bawo bten, banuurandēn keeri!

³⁹ « Nameen bnuura uko wi : woli ajug katoh ame lah wal wi nakiiņ awooņ i kabi, aankwuta aneej du katohul. ⁴⁰ An kak nabomandēran, țiņi *Abuk Ņiint aluņ kabi ți wal wi nawooņ naanhați. »

*Bațașar Yetu bawo kado bnuura ulemp wi ațuuņ baka pdo
(Maci 24.45-51)*

⁴¹ Kē Ʀimonņ Piyeer așē ji na Yetu : « Ajugun, un bațașaru ņkaaņ kē ikhoņ haņ, kēme baņaaņ bti baka? » ⁴² Kē Ajugun așē teem aji : « In awooņ nalemp natoool natit i ajug katoh akțuuņ ți kadun ki baņaaņ biki nul, ado kawul baka kafah ki ņdeey ki baka uwoori ubanle. ⁴³ Nalemp i ajug katoh akțēnkuņ ți ulemp wi ațu'u luņ wal wi akkakuņ, uņ mēnt anuurandēni. ⁴⁴ Dțupan na manjoonan, ajug katoh ahankana bka bi nul bti. ⁴⁵ Bē woli nalemp aji ți ușalul kē ajugul ajon ubi, așē nața akob balemp biint na baaț, ade adaan akuņ, ⁴⁶ ajug nalemp mēnt aluņ kabi, ți unuur wi awooņ aankyoonka, na wal wi awooņ aamnee, kașē kahajana bnuura kabot kadola jibi bajaņ bado na baņaaņ banwooņ baanfiyaar Nașibați.

⁴⁷ « Nalemp ammeerņ uko wi ajug katoh aņaluņ, așē wo aamboman nin ukoolan kēme ado wi aņaluņ ul ți uleeful, aluņ kakoba maakan. ⁴⁸ Kē anșaaņ ado uko unkēșuņ bakoba bē aamme, akoba btișu. Ņaaņ i bawuluņ uko utum, baluņ kahepara uko utum, kē i bahankanuņ iko utum, baluņ kahepara kak iko intumuņ apel. »

Yetu aambi bi pțij mnjeeh, bpațșēr bi bi ațijun

⁴⁹ Yetu akak aji : « Dbi ți umundu pțij bdoo, așē ņal bado bi bateh teh! ⁵⁰ Dwo i kaneej ți mnhaj* jibi ņaaņ ajaņ aneej ți meel woli ayeenk *batitmu, kē ușal wi naan ușē țēla țēla maakan ji mbi ndo kaneej ți ma.

(Maci 10.34-36)

⁵¹ « Nașal aji dbi bi pțijan btiinkar i? A-a, dțupan, dbi bi pțij bwayșēr. ⁵² Kajunna nța, woli baņaaņ bawo kaņeen ți katoh, baanktiinkar, bawajanț banațara batēb, batēb banațara bawajanț. ⁵³ Ajug katoh aluņ kanațara abukul ņiint, abuk katoh ņiint akuț anațara așin. Ņaaț anațara abukul ņaaț, abuk katoh ņaaț, anațara anin, ņaaț nayotan anațara ahar abukul, ababul akuț anațara anin ayinul. »

Pten kame iko inkțepuņ

(Maci 16.2-3)

⁵⁴ Kē Yetu așē ji na pntuk : « Woli nawin infēluņ kē ijēn du kayakoba, ți dko mēnt naji naji ușubal ubi, kē uji ubiha. ⁵⁵ Kē woli uyook ufuuțna btammaņu, naji naji dko dayik nța, kē daji dayika. ⁵⁶ An balagare, nahil pme uko wi iko yi bați na yi mboș ijakuņ, așē wo naanhil pyikrēn uko wi Nașibați akdolun nța di. »

(Maci 5.25-26)

⁵⁷ « Kē we ukaaņ kē naanji nayikrēn an ți ņleefan uko unwooņ unuura ți kēș ki Nașibați? ⁵⁸ Woli iya na ņaaņ aloņ i nakaņ bțup du *uruha, doon kala pba pņjom na a ți bgah, kați aņooțu du kadun ki nawayēș, uņ mēntan awulu nalemparul awatu ukalabuș. ⁵⁹ Dțupu, iinkpēn du ukalabuș bē iinluka te pataka pbaaņșaani. »

* 12:50 Bapiit ți ugrek aji : Dwo i kayeenk batitmu.

13

Nawutan pjuban națelêş ȳbida

¹ ȳi ȳwal mēnt, kē bañaan baloȳ bașē bi, akakalēş Yetu uko wi bagalilay, biki *Pilat adooȳ kē bafiȳi kē pñaak pi baka panaakiir na pi ȳntaam ȳi baȳijun afiȳar Nașibaȳi. ² Kē așē teem baka aji : « Nașal aji bagalilay mēnt bawo bajuban apel bagalilay bandukiȳi bti ukaȳȳ kē bahaj haȳ i? ³ Dȳupan mēnt hēnk da, nawutan pjuban, națelēş ȳbida kēme nakeȳ an bti ji baka.

⁴ « Kē bañaan iȳeen na bakreȳ biki pmoș pweek pi uniw wi Filowe pajotnuȳ afiȳ, naȳuur kē bajuban apel bañaan biki Yerutalem bandukiȳi bti i? ⁵ Dȳupan, mēnt hēnk da, woli naanwut pjuban, ațelēş ȳbida nakeȳ an bti ji baka. »

Uhoȳ wi bko banwooȳ baanji babuk

⁶ Kē Yetu așē kakalēş bañaan uhoȳ wi : « Niiȳnt aloȳ abi țepi blemani* du uțeeh wi nul. Abi pmar mnlemani așē wo aantēnk nin ploolan ți ba. ⁷ Wi wi așaan aji na nalemparul : “Ddo ȳșubal ȳwajanȳ ȳi njaki kabi pmar mnlemani bē mēnji kațēnk ba babuk. Tiban ba. Babaa wo i kado kanooran mboș we ba?” ⁸ Kē undu așē teema aji : “Ajugun, wutan ba kak piikal, nwuȳnēș mboș ți pțeef pi ba, mmēȳan ba. ⁹ Ulome baluȳ babuk. Woli baambuki, kbaa tib ba.” »

Yetu ajeban ți unuur wi pnoorfēn wi bayuday ȳaaț anțakmuȳ

¹⁰ Yetu awo ți pjukan du *katoh kaȳehanaani ki bayuday kaloȳ ți *unuur wi pnoorfēn. ¹¹ Kē ȳaaț aloȳ așē wo da i untaayi udoluȳ kē ațakēm ado ȳșubal iȳeen na bakreȳ ; aȳuuk aankak ahil nin phetan uleef. ¹² Wi Yetu awinuluȳ așē du'a aji na a : « Naaȳu, pmaak papēn ți iwi. » ¹³ Wi wi așaan apafa iȳen, ți dko mēnt kē aheti, așē jun pbeeb Nașibaȳi.

¹⁴ Kē naweek i katoh kaȳehanaani așē deebaȳ uko wi Yetu ajebanuȳ ți unuur wi pnoorfēn. Aȳiini wal mēnt na pntuk pi bañaan aji na baka : « Naka ȳnuur paaj ȳi ȳaan ajaȳȳ awo kalemp. Nawo i kabi țuȳ ȳnuur mēnt pdo bajebanan, mēnt ți unuur wi pnoorfēn wa. » ¹⁵ Ajugun kē așē teema aji : « An balagare! ȳi unuur wi pnoorfēn, jēm andoli ți an aji fēnēș uwit wi nul kēme ubuuru wi nul du kampen kaȳooȳ wa uya udaan i? ¹⁶ Kē ȳaaț i, anwooȳ i pntaali pi *Abraham, i *ȳatana atanuȳ ȳșubal iȳeen na bakreȳ, aanwo i kafēnēša ți unuur wi pnoorfēn i? » ¹⁷ Wi ajakuȳ haȳ, kē banklațuluȳ bti bașē kowa fuȳ, bañaan kē bașē lilan ți iko inuura iweek bti yi akdolouȳ.

Uhoȳ wi pbuk pmpoȳi panjaȳ pabuk bko

(Maci 13.31-32; Markuț 4.30-32)

¹⁸ Wal mēntȳan kē așē ji : « Na we wi *Pșih pi Nașibaȳi panaamuȳ ba? Kē na we wi nhilanuȳ pnaamȳȳen pa ba? ¹⁹ Pawo ji pbuk pmpoȳi pi ȳaan ajekuȳ atepi du uțeehul. Kē panaȳaa, akak bgof, kē ȳkat ȳadoo bi ado intaȳ ți inah yi ba. »

Uhoȳ wi uko utaajanaan pșon

(Maci 13.33)

²⁰ Yetu akak aji : « Na we wi nhilanuȳ kanaamȳȳen *Pșih pi Nașibaȳi ba? ²¹ Panaam ji bko btiȳșu bi ȳaaț ajaȳȳ aȳu ți pșon pȳum te pado taaj bti. »

Plēman pamminuȳ

²² Wi Yetu akyaanȳuȳ pban Yerutalem, ațēpna ți ȳbeeka na ȳfēț ajukan așē ya. ²³ Kē aloȳ așē ji na a : « Ajugun, bañaan bantiȳnku bakluȳ kabuur i? » Kē așē ji na baka : ²⁴ « Natamaan naneejna plēman pamminuȳ, țiki dȳupan, baȳum baluȳ kado na pneej bē baankhilan. ²⁵ Woli ajug katoh anaȳa adoo tuh plēman, kē nașē hoj du bdig, nakob plēman kabot kakooȳ bahaabēșan kaji “Ajugun, haabēșun plēman.” Așē teeman kaji : “Mēmme di nawoonuȳ.” ²⁶ An nașē ji na a : “ȳde akuȳ adaan na iwi, kē ikuȳ ajukan ți igah yi nun.” ²⁷ Ul kașē teem kaji : “Mēmme di nawoonuȳ, an bti bado buȳaan, nalowaan.”

* 13:6 Bapiȳi aji bko mēnt bawo Figuiȳer ți umbaabu.

²⁸ « Naluŋ kawooni, kadeebaŋ, katibrën iñiiŋ wal wi nakluŋ kawin *Abraham na *Itaak na *Yakob na *baŋupar Naŋibaŋi bti du Pŋih pi Naŋibaŋi, an ŋi ŋleefan baŋë bafëlan bdig. ²⁹ Wal mënŋ, bañaanŋ baŋë bapënna umayar unuur, kayoba, btamŋanka na btammaŋu kabi pmaar ufettu uweek du Pŋih pi Naŋibaŋi. ³⁰ Kë hënk di di baloŋ ŋi bambaañsaanuŋ bakluŋ kawo bateek, kë baloŋ ŋi bateek baluŋ kawo babaañsaani. »

*Yetu aŋëgara Yerutalem
(Maci 23.37-39)*

³¹ ŋi wal mënŋan kë *bafaritay baloŋ baŋë bi ŋi Yetu aji na a : « Pënan ŋi dko di iya dmpaŋi, *Herod aŋal kafinu. » ³² Kë aŋë teem aji na baka : « Nayaan naŋi na unfeŋ waŋ: “dpënan ŋntaayi ŋi bañaanŋ kabot kajeban bañaanŋ nŋa na faan, unuur uwajanŋën, nŋë mba ulemp wi naan.” ³³ Kë nŋë wo i kaya na bgah naan nŋa na faan na kankoŋan. Hënk di uwoonŋ, na manjoonan nin *Naŋupar Naŋibaŋi aloŋ aanhil kakeŋna du dko dloŋ dampaŋi na Yerutalem.

³⁴ « Yerutalem, Yerutalem, iwi injaanŋ kfij baŋupar Naŋibaŋi, katap biki ayiliinŋ mnlaak, ŋyaaŋ ŋtum ddo na pŋonkrën babuku jibi uguk ujaanŋ uboof ŋbuk wa, kë ipoki. ³⁵ Enhën, Naŋibaŋi aluŋ kadukaran katohan. Kë nŋë ŋupan, naankak awinën te wal wi nakluŋ kado kaji : “Bnuura bi Naŋibaŋi ŋi ankmbiinŋ ŋi katim ki Ajugun !” »

14

Yetu ajeban ñiinŋ anwoonŋ na ŋnŋëŋ

¹ ŋi *unuur wi pnoorfën uloŋ Yetu aya pyoban du uko naweek aloŋ i *bafaritay, kë bañaanŋ baŋë wo ŋi ptena bnuura. ² Kë ñiinŋ aloŋ anwoonŋ na ŋnŋëŋ aŋë wo ŋi kadunul. ³ Wi wi Yetu aŋaan ahepar *bajukan Bgah na bafaritay aji : « Bgah bi nun badinan ñaanŋ ajeban namaakal ŋi *unuur wi pnoorfën këme baandinani? » ⁴ Kë baŋë yomp. Yetu kë aŋë ban namaakal ajebana aŋë dola kë ayaa. ⁵ Wi wi aŋaanŋ aji na baka : « Ahoŋ ŋi an awoonŋ aankpënan ŋi dko mënŋ abukul këme uwitul unjoti ŋi pliiŋ ŋi unuur wi pnoorfën ba? » ⁶ Kë baanhinan ateema.

Pdat dko dŋo

⁷ Yetu awin kë bambiinŋ pyoban baji badat dko dŋo di kadun, ukaanŋ kë ahoñ na baka, aji : ⁸ « Woli badu'u ufettu wi bniim, wutan kaya kaŋo du kadun. Iwo kaŋi nayoban ampeliinŋ abi aban, ⁹ andu'anaŋ pyoban iwi na a aŋë bi, aji na iwi iŋen ñiinŋ mënŋ aŋo. Wal mënŋ inaŋa kawo na mnkow kaya kaŋo du kafet. ¹⁰ Kë woli badu'u ufettu, yaan iŋo du kafet, andu'iinŋ pyoban abile, aŋë ji na iwi : “Nanoh ñogan moŋ kadun.” Wal mënŋ, idëm ŋi kadun ki bañaanŋ bti banŋoonŋ na iwi ŋi umeeŋa. ¹¹ Hënk di uwoonŋ, ñaanŋ ankdëmanuŋ bkowul, baluŋ kawalana, kë ankwalanuŋ bkowul, baluŋ kadëmana. »

Naduun bajuuk pyoban

¹² Yetu akak aji na andu'uluŋ pyoban : « Woli idu bañaanŋ pyoban këme pde kañah, wutan kadu banohu, babuk ŋaaŋ, bayiŋu këme bakinŋu bayok, ŋiki bukal baluŋ kadu'u kak pyoban këme pde kañah, uwo baluk bi nu. ¹³ Kë woli ido ufettu, ŋëpan ŋëp idu bajuuk, banŋakmuŋ, bankjiinkuŋ, na bakuul, ¹⁴ iŋë inuurandën, ŋiki baankhilan pluku. Na manjoonan, iluŋ kaluka ŋi wal wi bañaanŋ baŋool baknaŋiinŋ ŋi pkeŋ. »

*Bampokuŋ pbi pyoban
(Maci 22.1-10)*

¹⁵ Wi aloŋ ŋi biki baduunŋ pyoban atiinkuŋ uko waŋ aŋë ji na Yetu : « Ankuŋ kaŋo kade du *Pŋih pi Naŋibaŋi anuurandën! » ¹⁶ Kë Yetu aŋë ji na a : « Ñiinŋ aloŋ abi wo i pdo ufettu uweek aŋë du bañaanŋ baŋum. ¹⁷ Wi wal wi pde kañah ubanuŋ kë aŋë yil nalemparul aya aji na biki aduunŋ: “Nabiini, kañah kabaa.”

¹⁸ « Kë baŋë junna aloolan aloolan bukal bti pji amiir baka. Nateek aji na a : “Dba nug nug uŋëeh, dwo i kaya pten wa, dkooŋu kooŋ miiraan.” ¹⁹ Kë aloŋ aji na a : “Dba nug nug

ngit iñeen njaari dya hënk pten jibi njaklempi, dkoofu kooŋ miiraan.”²⁰ Aloŋ kë aji na a : “Dba niim niim hënkun, ukaaŋ kë mënhanan pbi.”

²¹ « Kë nalemparul aya akakalëŝ ajugul uko wi bateemuluŋ. Ajug katoh adeebaŋ wal mënŋ aŝë ji na nalemparul : “Faraan iya du iyiti na igah yi ubeeka iŋjën ŋi, bajuuk, baŋakmuŋ, bakuul na bankjiinkuŋ.”²² Kë nalemparul aya akak aji na a : “Naweek, ddo uko wi ijakuŋ kë dko daantuma tum.”²³ Kë ajug katoh aŝë ji na a wal mënŋ: “Yaan na igah yi nŋteeh ido kaŋaŝ ibiig, idabër bañaan, katoh naan kahilna kaŋum.”²⁴ Dŋupan, nin aloŋ ŋi bateek biki nduuŋ aankñem kañah naan. »

*Pduk iko bti kaŋaŝ Yetu
(Maci 10.37-38)*

²⁵ Bañaan baŋum bawo ŋi ppoŝ na Yetu ; kë aŝë kok aji na baka : ²⁶ « Woli ñaan abi ŋi nji bë aanŋalën maakan apelan aŝin, anin, aharul, babukul, baŋa'ul na baweekul na uleeful kak, aanhil pwo naŋaŝaraan. ²⁷ Anwoon aankuŋa kruŋ ki nul kadinan phaj ji nji udole wo ŋi pkeŋ, kapoŝ ŋi kafeŋ ki naan, aanhil pwo naŋaŝaraan. »

²⁸ « Ahoŋ ŋi an ajaan aŋal pniw katoh kawee kë aanji dun kaŋo kaŝal bnuura katen itaka yi anumiin, kame me ahilan pniw ka kaba? ²⁹ Woli aando haŋ, ajun pniw bë aambi hilan pbaañëŝ, bankwinuŋ ka babera ³⁰ kaji : “Ñaan i ajunuŋ pniw bë aanhilan pbaañëŝ!”

³¹ « Kë naŝih ahoŋ ajaan wonŋi aya pgut na naŝih aloŋ aanji dun kaŝal katen me ahilan na bangoli iñeen-week nyaaŝ iñeen week (10.000) pgut na anwoon na bangoli iñeen-week nyaaŝ iñeen-week nŋtëb ba (20.000)? ³² Woli aanhilani, ayil du naŝih undu wi ahumuŋ nlowi, kakooŋa batiinkar. ³³ Kë hënk di uwoon, woli aloŋ ŋi an aanduk bka bi nul bti aanhil pwo naŋaŝaraan. »

*Pnam panyaŝuŋ
(Maci 5.13; Markuŋ 9.50)*

³⁴ Yetu akak aji na baka : « Pnam pawo uko unuura, paŝale kak ayaŝ, bakakanaan kataabare ki pa na we ba? ³⁵ Nin paankak anuura pa mboŝ, këme pa umëñan ; paji pafël. « Ankaan ibaŋ itiinkni, atiinkan. »

15

*Uhoñ wi unkaneel umpoŋi unneemuŋ akuŋ awinana
(Maci 18.12-14)*

¹ *Bakobraar daaŝa na bado buŋaan bti baji bañog Yetu, katiinka. ² *Bafaritay na *bajukan Bgah baŝë kahoopaŋter kaji : « Ñiinŋ i aji naakiir na bado buŋaan, kabot kade na baka. »

³ Kë Yetu aŝë hoñ na baka aji : ⁴ « Ahoŋ ŋi an ajaan aka nŋte njaneel iñeen-week aŝë neemandën uloolan, aanji duk nundu du pŝaar, kaya pla unneemuŋ, te wi awinaŋ wa? ⁵ Wal wi awinuŋ wa, aji lilan maakan, kalap wa, ⁶ kaya katoh, kadu banohul na bakinŋul, kaji na baka : “Nalilaan na nji, dwin unkaneel wi naan unneemuŋ.” ⁷ Kë hënk di uwohaŋ, mnlilan mnweek manwo du baŋi pa nado buŋaan aloolan anŋëlŝuŋ ubida kapel bañaan baŋum* banwoon batool, banwoon baannuma pŋtëlëŝ nŋbida. »

Uhoñ wi baluk banneemuŋ akuŋ awinana

⁸ « Kë ñaaŋ ahoŋ ajaan wonŋi aka baluk bi njuur iñeen, aŝë neemandën baluk bi unuur uloolan, aanji tehan unkaniya, kawet dko bnuura, te wi awinuŋ baluk mënŋ i? ⁹ Wal wi awinuŋ ba, aji du banohul na bakinŋul kaji na baka : “Nalilaan na nji, dwin baluk bi mbiin aneemandën.” ¹⁰ Hënk di mnlilan manjaan manwo ŋi nwanjuŋ nŋi Naŝibaŋi pa nado buŋaan aloolan anŋëlŝuŋ ubida. »

Uhoñ wi napoŋ anneemuŋ akuŋ awinana

¹¹ Yetu akak aji na baka : « Ñiinŋ aloŋ abi ka bapoŋ batëb. ¹² Anwoon nabaŝa kë aŝë ji na aŝin : “Paap, wulaan kafah ki naan ŋi bka bi nu.” Kë aŝin afaaŝ baka bka bi nul.

* 15:7 Bapiit ŋi ulibra aji bañaan iñeen kañeen kalon na kañeen kalon (99).

¹³ Wi nabaasha adoluŋ ɣnuur ɣntiiŋu aŋe ɣonkrɛn bka bi nul bti, atool aya du utaak ulon unlowuŋ atok tokan bka bi nul ɣi unoh.

¹⁴ « Wi atokuŋ bka bi nul bti, kɛ ubon wi katɛr ilɛmɛnt uŋe mara mara ajot ɣi utaak mɛntɣ, kɛ ajun pwo ɣi kanuma. ¹⁵ Wi wi ayaan aneej ulemp du ɣiintɣ aloŋ i utaak mɛntɣ, kɛ uŋ mɛntɣ aɣu'a pyeŋ ɣnkuma. ¹⁶ Ado ji ɣal pde ilɛfa yi ɣnkuma katumanaan kayiŋ bɛ nin aloŋ aanji ɣena ya. ¹⁷ Wal mɛntɣ kɛ aŋe ŋalntɛn aji : “Balemp hum bawooŋ du uko paapa, aji bade kayok kado dukŋɛn, kɛ nji nŋe wo ɣi akeɣ ubon! ¹⁸ Dkak du paapa kaji na a : ‘Paap djuban ɣi kadun ki Baɣi abot ajuban ɣi kadunu ; ¹⁹ mɛnkak ataari na pdu'ana abuku, jejaan ji aloŋ ɣi balemp biki nu.” ²⁰ Kɛ hɛnk di atooluŋ pkak du aŋin.

« Ahum nlowi, kɛ aŋin aŋe wina, abot aŋagi'a ; aɣiira, ajotna, amooka bnuura. ²¹ Kɛ abukul aŋe ji na a : “Paap, djuban ɣi kadun ki Baɣi abot ajuban ɣi kadun ki nu, mɛnkak ataari na pdu'ana abuku.” ²² Kɛ aŋin aŋe ji na balemp biki nul : “Nataraan, naɣijan kamiŋa kannuurnaaniŋ, nawoharɛna, naɣu'ana paneel ɣi pkoŋ, nabot naɣu'a iŋapaat ɣi ihoɣ. ²³ Nayaaran uwit ummagnuŋ ɣi batani nafiŋ, ɣde, ɣnoha, ²⁴ abuk naan annaɣuŋ i abi keɣ aŋe kak ɣi umundu, abi neem, aŋe winana!” Kɛ baŋe wo ɣi unoh.

²⁵ « Bajeen ɣiintɣ awo wal mɛntɣan du uɣeeh. Wi akbiŋ, aŋog katoh aŋe tiink kɛ bakkob abot aki. ²⁶ Adu wal mɛntɣ nalemp i aŋin aloŋ ahepara uko umba'i duk awo wo. ²⁷ Kɛ uŋ ateema aji : “Aɣa'u abiŋ, kɛ ŋaaŋ aŋi uwit ummagnuŋ ɣiki akak najoob.” ²⁸ Kɛ bajeen aŋe deebaɣ, apok pneej katoh. Kɛ aŋin aŋe pɛn akooɣa. ²⁹ Kɛ aŋe teema aji : “Ddo ɣŋsubal ɣtum, alemparu, mɛmbaan kapoka nin pdo uko wi ijakuŋ, kɛ iimbaan kaɣenarɛn upi umpoɣi nnohnaana na batɛntɣ naan ; ³⁰ kɛ abuku i aŋaan akak, ul anyaan ade bka bi nu na baatɣ bawuɣaan aba, kɛ iŋe do kɛ bafiŋ uwit ummagnuŋ!”

³¹ « Kɛ aŋin aŋe ji na a : “Abuk naan, iwi, iji kwo na nji na ɣnuur nuur, uko wi nkaan bti uwo wi tu. ³² Kɛ ɣŋe wo i kanoha kabot kawo ɣi mnlilan, ɣiki aɣa'u i abi keɣ, aŋe kak ɣi umundu ; abi neem aŋe winana !” »

16

Namali natit

¹ Yetu abot aji na baɣaŋarul : « ɣiintɣ aloŋ nayok abi ka namali, kɛ baŋe keeŋaara du a aji atoka bka. ² Kɛ ado kɛ badu namali aŋe ji na a : “We wi mbaan atiink kɛ bakɣup ɣi iwi ba? Yuuŋaan jibi idoluŋ na bka bi naan, hɛnkuŋ mɛnkak aŋal iwo namali i naan.” ³ Kɛ namali aŋe ŋal aji : “Dbaa do we, wi ajug katoh apɛnanaanuŋ ɣi ulemp? Pya kajaar? Mɛnhinan ka. Bɣehan? Dkowa ba. ⁴ Yoow! Dme uko wi nji kadoluŋ wi bakpɛnanaanuŋ ɣi ulemp, pa baŋaan bahilna bayeenkɛn du itoh yi baka.”

⁵ « Kɛ hɛnk di di adoŋ kɛ badu banɣeeɣuŋ ajug katoh kɛ bakbiina aloolan aloolan, aji na nateek : “Hum di di iɣeeɣuŋ ajug katoh ba?” ⁶ Kɛ ɣiintɣ ajaka : “Iniibi* iɣeen-week yi ukɛra” kɛ aji na a : “Nje kakaarta ki nu, ɣoon itaran ipiit iniibi iɣeen-kaɣeen.” ⁷ Akak aji na aloŋ : “Kɛ iwi, hum di di iɣeeɣuŋ ajug katoh ba?” Kɛ ateema aji : “Iniibi iweek iɣeen-week yi maaj” kɛ aji na a : “Nje kakaarta ki nu, ipiit iniibi iweek iɣeen bakreŋ.” ⁸ Kɛ ajug katoh aŋe maɣ namali naguuru uŋ jibi adoluŋ mntit hɛnk. Hɛnk di uwoŋ, baŋaan banɣaluŋ umundu wi batit ɣi mnwo mi baka na batɛntɣ baka apel biki bjeehi bi Naŋibaɣi. »

Pɣijan itaka bnuura

⁹ Yetu akak aji : « Dɣupan : nalaan banoh na itaka yi umundu wi buɣaan wi, nahilna unuur wi iko yi umundu wi ikbaan, bayeeŋkan du itoh yi baɣi inwoŋ yi mnto. ¹⁰ Anwoŋ naɣool ɣi uko umpoɣi wi bawululuŋ aji wo naɣool ɣi utum, kɛ anwoŋ aanwo naɣool ɣi umpoɣi aanji wo naɣool ɣi utum. ¹¹ Woli naanwo baɣool ɣi pyok pi umundu wi buɣaan wi, in akluŋ kawulan pyok pi manjoonan? ¹² Kɛ woli naanwo baɣool na bka bi ɣaan nampaɣi, naŋal aji Naŋibaɣi aluŋ kawulan banwoŋ bi nan i?

* 16:6 Kaniibi kandoli kawo ɣlitru iɣeen ɣwajantɣ na paaj na ulon.

¹³ « Nin ñaaj aanhil kalempar baših batëb : apok alon kaŋal undu, këme amëban alon, kašë beeh undu. Naanhilan kalempar Našibaŋi kabot kalempar itaka. »

Ŋɕup ŋlon kak ŋi Yetu

(Maci 11.12-13; 5.31-32; Markut 10.11-12)

¹⁴ *Bafaritay banjaan baŋal itaka batiink iko mënɕ bti ašë bej Yetu. ¹⁵ Kë ašë ji na baka : « An nawo bañaan banjaan badaar kawo batool ɕi kadun ki bañaan kë Našibaŋi ašë me ŋŋal ŋi nan. Uko wi bañaan badëmanuŋ uji uwo unwuɕuŋ maakan ɕi kadun ki Našibaŋi.

¹⁶ « Ji *Yowan Nabattaar abi ado kabi, *Bgah bi Moyit na *baɕupar Našibaŋi bawoon ; du wal wi abiinuŋ kë bašë ɕupan *Uɕup Ulil Unuura wi Pših pi Našibaŋi, kë bañaan bti bataman ado na pneej ɕi pa. ¹⁷ Baŋi na mboš manyojnuŋ pɕok apel uko uloolan umpoɕëtaanuŋ ɕi *Bgah bi Moyit.

¹⁸ « Ñaaj andookuŋ aharul akuɕ aniim alon ajuban pjuban pi piinɕ, kë anniimuŋ ñaaj i ayinul adookuŋ ajuban pjuban pi piinɕ. »

Ñiinɕ nayok na Lataar najuuk

¹⁹ Yetu akak aji : « Ubi ka ñiinɕ alon nayok, anjaki ñëga kabot kade bnuura, kawo ɕi unoh na ŋnuur. ²⁰ Kë bašë fël ɕi plëman pi katohul ñiinɕ alon najuuk i bajaan bado Lataar† i uleef unniinkuŋ ŋjad. ²¹ Ado ji ŋal ŋal pjejenɕ ituk injotnuŋ ɕi umeeša wi nayok. Ŋbuš ŋadoon aji ŋalaj ŋjad ŋi nul. ²² Kë najuuk uŋ abi keɕ, kë ŋwanjuɕ ŋaya na a kë aɕo akab du *Abraham. Kë nayok abi keɕ kak, kë bamoya.

²³ « Wi nayok awoon du mnkeɕ, ahaj maakan, ašë kat keš awin Abraham du kalowan, kë Lataar aɕo aŋoga. ²⁴ Wi wi ahuuranuŋ adu'a aji : “Abraham Paapa, ñagi'aan, iyil Lataar atoop pkoŋ ɕi meel abi ñowanaan pndemënt, dhaj maakan ɕi bdoos bi.” ²⁵ Kë Abraham ašë teema aji : “Abuk naan, lešan kë iwin bnuura wal wi iwoon du mboš, kë Lataar ul, ašë wo ɕi mnhaj. Hënkun awo ɕi atuumara, iwi kë išë haj. ²⁶ Tenan kak : bwal bweek bakak apaɕësun na an, banjalun pɕëp bahilna bawo baankɕëp, ñaaj aanhil pmuur bwal bi kabi du un.”

²⁷ « Kë nayok ašë ji na a wal mënɕ : “Keeri Paap, dkooɕu kooɕ, yilan Lataar du katoh ki paapa, ²⁸ dka bubuk paapa kañeen ; aya aɕup baka uko wi awinuŋ, bawutna kabi kak ɕi dko di mnhaj di.” ²⁹ Kë Abraham ašë ji na a : “Bawo na ŋlibra ŋi *Moyit na ŋi *baɕupar Našibaŋi, batiinkan uko wi baɕupuŋ ɕi ŋa.” ³⁰ Kë ñiinɕ nayok uŋ aji na a : “Uunkkëša keš baka, bë woli ñaaj anwoonuŋ du mnkeɕ aya ɕup baka, bawut pjuban, kaɕëlëš ŋbida.” ³¹ Kë Abraham ašë ji na a : “Wi bawoon baanji batiink *Moyit na baɕupar Našibaŋi, woli ñaaj adoo naɕa ɕi pkeɕ abi aɕup baka, baankteha te.” »

17

Pjuban na pmiirad

¹ Kë Yetu ašë ji na baɕašarul : « iko inhinanuŋ kado bañaan bado buɕaan iinhanan kawaanana, kë ñaaj anšaan ɕij ya ašë wuɕan! ² Uhokan pa a batana plaak pweek bawata du bdëk, kë di pwuta ado alon ɕi bapoɕ biki* Našibaŋi ajot ɕi pjuban. ³ Naɕafaraan!

« Woli atëntu ajubanu, ɕiiniin na a, woli awut pjuban, kmiira. ⁴ Kë woli ajubanu ŋyaaš paaj na ulon ɕi unuur, akuɕ abi ŋyaaš paaj na ulon aji na iwi : “Miiraan” kmiira. »

Pfiyaar pi nalempar Našibaŋi

(Maci 17.19-20)

⁵ *Banjaan baji na Ajugun : « Hoɕalëšan pfiyaar panwoon ɕi un. » ⁶ Kë aji na baka : « Woli naka lah pfiyaar panliŋuŋ na pbuk pi maaj, najile na pnɕeen pi : “Dëtadiiran iya ijab du bdëk,” patiinkan! »

Plempar Našibaŋi na byompan

† 16:20 Lataar dawoon Našibaŋi aji ɕënk. * 17:2 Bapoɕ biki : Yetu aɕiiniyaan ɕi banfiyaaruŋ, bukal bakakuŋ ji bapoɕ.

⁷ « Ahoŋ ɥi an ajaan aji na nalemparul najaar kēme nayafan woli awoona uɥeeh : “Faraan, biin iɥo ide?” ⁸ Aambaa ɥēp ɥēp kaji na a : “Juŋaan kañah, ibot iɥēlēš iko ibi iyişēn, te ndo nde mbot ndaan, ibale kbaa de kabot kadaan.” ⁹ Aanka na pwula nin uko ulon, ɥiki ado uko wi ajakulun. ¹⁰ Kē hēnk di uwoon pa an : wal wi nadoli uko bti wi Naşibaɥi ajakanan nado, najakan : “Ŋwo balemp ɥañ, ŋdo uko wi ŋwoon biki kado.” »

Biinɥ iñeen bamaak bdo

¹¹ Wi Yetu atoolun pya Yerutalem, ašē ɥēpna ŋmban ŋi ŋtaak ŋi *Famariya na *Galilay. ¹² Wi akneejuŋ ɥi untanka ulon, kē biinɥ iñeen bammaakuŋ bdo bašē bi pyit na a, ašē naɥ alow, ¹³ ahuuran aji : « Yetu, najukan, ñagi'un. »

¹⁴ Wi Yetu awinun baka ašē ji : « Nayaan nawinana du baɥeŋan biki Naşibaɥi. » Wi bakyaan na bgah, ašē mara mara ajeb. ¹⁵ Kē alon ɥi baka, wi awinun kē ajebi, ašē wuŋša, awo ɥi phuuran, adēman Naşibaɥi. ¹⁶ Abi, ajot ɥi ihoɥ yi Yetu ašē beebe. Ñiinɥ mēnt, awo i uɥaak wi Famariya. ¹⁷ Kē Yetu ašē hepar aji : « Biinɥ iñeen bti baanjebi i? Kē biki kañeen kalon bandukiin bawo ɥuŋ ba? ¹⁸ Alon ɥi baka aankak ado bi kabi kadēman Naşibaɥi, ñiinɥ i anwoon aanwo *nayuday akakuŋ ɥañ abi adēmana! » ¹⁹ Wi wi Yetu ašan aji na a : « Naɥiin iya, pfiyaar pi nu pabuuranu. »

Ubi wi Pşih pi Naşibaɥi

(Maci 24.23-28,36-41)

²⁰ *Bafaritay bahepar unuur ulon Yetu lum di *Pşih pi Naşibaɥi pakbiin, kē ateem baka aji : « Ubi wi Pşih pi Naşibaɥi uunkwinana, ²¹ kē ñaan aankdo kaji : “Tenan : pawo ɥi! Kēme : pawo moŋ.” Pşih pi Naşibaɥi pawo ɥi ptoofan. » ²² Yetu akak aji na baɥaşarul : « Ŋnuur ŋlon ŋabi, ŋi nakluŋ kaŋal pwin *Abuk Ñiinɥ unuur uloolan ɥañ, bē naankwina. ²³ Balun kajakan : “Awi moŋ!” “Awii wi!” Nakya da, nakɥiir da. ²⁴ Jibi kaliik liik kajaan kawoona kaban kalon ki baɥi, kajeehan baɥi bti, hēnk di di Abuk Ñiinɥ akluŋ kawo ɥi unuur wi nul. ²⁵ Kē ašē wo i kahaj maakan duna, kawuun ki kabot kapoka.

²⁶ « Uko umbiin awo ɥi wal wi Nowe ukaan awo ɥi ŋwal ŋi Abuk Ñiinɥ. ²⁷ Bañaan bawo wal mēnt ɥi kande na udaan, aniiim, awul bubuk baka iniim, te unuur wi Nowe aneejuŋ ɥi upuur wi meel uweek, kē uşubal uweek uşē jot, atuman idēk, kē bayoora bukal bti.✠

²⁸ « Kē hēnk di uwohan ɥi wal wi Lot : bañaan bawo ɥi kande na udaan, anug, awaap, atepi, aniw ; ²⁹ Kē unuur wi Lot apēnuŋ ɥi Fodom, Naşibaɥi kē ašē do uşubal wi bdo, na pdēpalēn panktēradun kē papēnna baɥi, afiŋ baka bukal bti.✠ ³⁰ Kē hēnk di di uklun kawo, ɥi unuur wi Abuk Ñiinɥ akluŋ kawinana.

³¹ « ɥi unuur mēnt, ñaan anwoon ɥi uşaala, awutan kaneejar iko yi nul. Kē hēnk di ukwohan pa ñaan anyaan uɥeeh, awutan kawuŋša pɥiis. ³² Nalešan uko undolon ahar Lot✠! ³³ Ankdoor na pbuuran ubida wi nul alon kawaan wa, kē anwaanun ubida wi nul alon kabuuran wa. ³⁴ Dɥupan : na utejan mēnt, bañaan batēb bapiinɥ ɥi kališa kaloolan : alon ajejana, alon aduka. ³⁵ Baat batēb bawo ɥi pşon : alon ajejana, alon aduka. [³⁶ Biinɥ batēb bawo du uɥeeh : alon ajejana, alon aduka.] » ³⁷ Kē baɥaş Yetu bašē hepara aji : « Ajugun, ɥuŋ di di iko mēnt iklun kaɥēpna? » Kē ateem baka aji : « Dko di untaam ukeɥnun, dul di di ŋjugude ŋakluŋ kayitiir. »

18

Uhoñ wi nawayēš na ñaaɥ nayot

¹ Yetu akak ahoñ na baɥaşarul adiimanaan baka kē bawo biki kado kañehan Naşibaɥi ŋwal bti, kawut kawutandēr. ² Aji na baka : « Ubi ka ɥi ubeeka ulon, nawayēš bɥup aññoomuŋ Naşibaɥi abot awo aanji tiink nin ñaan. ³ ɥi ubeeka mēnt kak, ñaaɥ nayot alon awo da anɥaali pbi du a bawayēša. Aji ji na a : “Wayēsaan na naşoorad naan.”

⁴ « Nawayēš ajon kapok ašē bi ban ɥuŋ aji : “Na manjoonan, mēnji kaɥi Naşibaɥi abot awo mēnji kaɥiink nin ñaan ; ⁵ kē jibi ñaaɥ i aknooranaanun, dwayēša. Woli abi'a bi ɥi,

✠ 17:27 Ujuni 6.9; 7.24. ✠ 17:29 Ujuni 18.20; 19.25. ✠ 17:32 Ujuni 19.26.

abi baañsaan pdo kayewlënën.” » ⁶ Ajugun kë ašë kak aji na baka : « Natiinkan uko wi nawayëš nawuṭaan i ajakuṅ! ⁷ Kë Našibaṭi, aankbi kaṭënk biki nul, kawayëš baka i, wi bakhuuranuluṅ añehan ṅwal bti? Ajon uṭënk baka i? ⁸ Dṭupan na manjoonan, awayëš baka kataran taran. Kë *Abuk Ñiintṅ, aluṅle bi, aṭënkara ṭi umundu bañaanṅ banfiyaaruṅ i? »

Uhoñ wi Nafaritay na nakobraar daaša

⁹ Yetu akak ahoñ pa bañaanṅ banšaluṅ aji bawo batool ašë beeh bandukiinṅ, aji : ¹⁰ « Biintṅ batëb babi ya pñehan Našibaṭi du Katohul Kaweek ; aloṅ awo *nafaritay kë aloṅ awo *nakobraar daaša. ¹¹ Nafaritay anaṭ ašë ñehan Našibaṭi ṭi ušalul aji : “Iwi Našibaṭi, dbeebu ṭi uko wi mpaṭuṅ na bañaanṅ bandukiinṅ, bakiiṅ, bado buṭaan, bajuban pjuban pi piintṅ ; dbeebu kak wi nwoonṅ mënnaam na nakobraar daaša i. ¹² Dji kayiman ṅnuur ṅtëb ṭi kanëm kabot kafaas uko wi nyeenkuṅ bti kado ifah iñeen, kajej kalonṅ kawulu.” ¹³ Nakobraar daaša ul kë ašë naṭ alow, aandoo ñoom pkat këš katen baṭi, ašë kuṅa iñen* , aji : “Iwi Našibaṭi, ñagi'aan, nji nwoonṅ nado buṭaan.” »

¹⁴ Yetu aji na baka : « Dṭupan : Uṅ mënṭan wi aṭiiṣuṅ, Našibaṭi adinan kë awo natool ṭi kadun ki nul, kë ušë wo uunwo haṅ pa nafaritay. Hënk di uwoonṅ, ankdëmanuṅ bkowul, baluṅ kawalana, kë anwalanuṅ bkowul, baluṅ kadeeja. »

Yetu awul bapoṭ bampoṭi bnuura bi Našibaṭi

(Maci 19.13-15; Markuṭ 10.13-16)

¹⁵ Bañaanṅ balonṅ baṭij Yetu bapoṭ bampoṭi pa aban baka, kë baṭašarul bawin uko mënṭ ašë ṅoman na baka. ¹⁶ Kë Yetu ašë do kë bañogan bapoṭ ašë ji : « Nawutan bapoṭ babi ṭi nji! Nakneenan baka, ṭiki *Pših pi Našibaṭi pawo pi banwoonṅ ji baka. ¹⁷ Dṭupan na manjoonan : anṅaluṅ pneej ṭi Pših pi Našibaṭi awo kanaam na napoṭ. »

Ñiintṅ nayok

(Maci 19.16-30; Markuṭ 10.17-31)

¹⁸ Kë ñiintṅ aloṅ antiinkaniinṅ ašë hepar Yetu aji : « Najukan nanuura, we wi nwoonṅ kado kayeenkna ubida wi mnṭo ba? » ¹⁹ Yetu kë ašë ji na a : « Imeha kë Našibaṭi ṭaṅ anuuriinṅ, ukaanṅ kë ikdu'ën nanuura i? ²⁰ Ime uko wi *Bgah bi Moyit bajakuṅ: “Iinkpiintṅ na ahar ñaanṅ këme ayin ñaanṅ, iinkfiṅ ñaanṅ, iinkkiiṅ, wutan katapar ñaanṅ uko wi awoonṅ aandoo, mëbaan šaaš na naan bnuura.” » ²¹ Kë ñiintṅ ateema aji : « ddo iko mënṭ bti wi nwoonṅ napoṭ te hënkunṅ. »

²² Wi Yetu atiinkunṅ uko waṅ ašë ji na a : « Iduka uko ulonṅ kak : waapan iko yi ikaanṅ bti, ijej itaka iṭen bajuuk, woli ido haṅ kšë ka pyok du baṭi. Wal mënṭ, kšë bi, kaṭašën. » ²³ Wi ñiintṅ atiinkunṅ uko waṅ, ašë jooṭan, ṭiki ayok maakan. ²⁴ Yetu awin kë ajooṭanii ašë ji : « Utam maakan pa nayok aneej du *Pših pi Našibaṭi! ²⁵ Aa, uyoj apel pa unṭaam uweek wi pnkunkaali uneej ṭi bhër bi kaguja kë di nayok aneej du Pših pi Našibaṭi. »

²⁶ Banktiinkuluṅ kë bašë ji : « Kë in ahilanuṅ keeri kabuur? » ²⁷ Yetu kë ateem baka aji : « Bañaanṅ bajën baanhilan pbuuran ṅleef ṅi baka, kë Našibaṭi ašë hil pbuuran baka. » ²⁸ Fimonṅ Piyeer kë ašë ji na a wal mënṭ : « Tenan, ṅduk iko yi ṅkaanṅ bti pa pṭašu. » ²⁹ Yetu kë ašë ji na baka : « Dṭupan, manjoonan ma : ñaanṅ ankdunṅ katohul, aharul, babuk ašin, na bajugul na babukul pa Pših pi Našibaṭi, ³⁰ ayeenk kapelan maakan ṭi umundu wi uko wi abiiṅ aka, kabot kayeenk ṭi umundu unkmbiinṅ ubida wi mnṭo. »

Yetu akak aṭup kë aluṅ kakeṭ kabot kanaṭa ṭi pa

(Maci 20.17-19; Markuṭ 10.32-34)

³¹ Yetu adu *banjañan iñeen na batëb mpaṭ ašë ji na baka : « Hënkunṅ, ṅtool ppaya du Yerutalem. Iko bti yi *baṭupar Našibaṭi bapiitunṅ ṭi *Abuk Ñiintṅ idolana. ³² Abuk Ñiintṅ aluṅ kawulana du banwoonṅ baanwo *bayuday, baluṅ kabera, kakara, katëfjëra ; ³³ kakoba na itintël kašë kafiṅa, unuur uwajanṭën ašë naṭa ṭi pkeṭ. » ³⁴ Kë banjañan iñeen na batëb

* 18:13 ṭi ugrek bapiit aji : Akob iñen ṭi bjënt, hënk di bayuday bajaanṅ bado woli bawo ṭi puṭan.

başë tiink aşë wo baante uko wi ajakuñ. Uṭup mēntan uṭëp baka kē baamme uko wi Yetu añaluñ pji na baka.

Yetu ajeban nakuul aloñ du nmbañ ni Yeriko

(Maci 20.29-34; Markuṭ 10.46-52)

³⁵ Kē wi Yetu akñogun ubeeka wi Yeriko, nakuul aloñ aṭo bñehan ṭi kabañ ki bgah. ³⁶ Wi atiinkun bañaan batum kē baktëp, kē aşë hepar uko unwoon, ³⁷ kē baṭupa aji : « Yetu i *Nataret aktëpuñ. » ³⁸ Wi wi aṣaan ahuuran aji : « Yetu *Abuk Dayiṭ, ñagi'aan! » ³⁹ Banwoon ṭi kadun bañoman na a ayomp, kē abaa huuranaara huuran maakan aji : « Abuk Dayiṭ, ñagi'aan! » ⁴⁰ Kē Yetu aşë naṭ ado kē baṭija a. Wi nakuul añogun kē aşë hepara : ⁴¹ « we wi injalun ndolu ba? » Kē atëem aji : « Ajugun, dolaan ndo kawin kak! » ⁴² Yetu kē aji na a : « Doon kawin, pfiyaar pi nu pajebanu. » ⁴³ Ṭi dko mēnt kē akak awin abot aṭaş Yetu, aşë dēman Naṣibaṭi. Kē bañaan bti bakak ayeeh mndēm mi Naṣibaṭi wi bawinuñ uko unṭëpuñ.

19

Fake

¹ Yetu aneej ṭi Yeriko awo ṭi pmuur ubeeka, ² kē ñiinṭ aloñ anwoon katim ki Fake aşë wo da, awo naweek i *bakobraar daaṣa abot ayok maakan. ³ Ado na pwin ñaan anwoon Yetu aşë wo aanhinani ṭiki bañaan batumi, kē abot awo ñaan naṭamñaan. ⁴ Aṭi wal mēnt aṭot kadun aşë paya ṭi bko bloñ kahilna kawin Yetu, anktëpnuñ da.

⁵ Wi Yetu abanuñ du dko di apayiñ aşë kat kēṣ aji na a : « Fake, taraan iwala, dwo i kawala du katoḥu nṭa. » ⁶ Kē ataran awala ayeenka na mnlilan. ⁷ Wi bañaan bti bawinuñ uko wañ, aşë ḡur ḡuran aji : « Aya awala du uko ñiinṭ nado buṭaan! » ⁸ Kē Fake aşë naṭa anaṭ, aji na Ajugun : « Ajugun, tenan, dfaaş bka bi naan ṭi ptoof kaṭen bajuuk, akak awo woli dguur ñaan bka bi nul kakakana nyyaaṣ nbaakër uko wi nyeenkuluñ. » ⁹ Yetu kē aşë ji na a : « Naṣibaṭi abuurana nṭa bañaan biki katoḥ ki, iwi kak iwo abuk *Abraham. ¹⁰ Hēnk di uwoon, *Abuk Ñiinṭ abi bi pla kabot kabuurana banneemuñ. »

Uhoñ wi itaka

(Maci 25.14-30)

¹¹ Wi bañaan bawoon ṭi ptiink Yetu, kē aşë hoñ na baka ṭiki añog Yerutaalem, kē başë ṣal aji *Pṣih pi Naṣibaṭi pawinana wal mēnt. ¹² Aji na baka : « Ñiinṭ aloñ i kabuka kaweeek abi ya du utaak unlowun pya kayeenk pṣih pi utaak wi nul, kaṣë kawuḡṣa. ¹³ Adu balemparul iñeen, awul baka andoli baluk bi kli kwajanṭ aşë ji na baka : “Nalempan na itaka yi te ubi'ën.”

¹⁴ « Bañaan biki utaakul kē başë ṣoora, ayil bañaan baloñ kē baya du naṣih najeenkal aji na a : “ḡēnḡal ñaan i aṣihun.”

¹⁵ « Wi bayaan aṭoorana du pṣih, kē aşë wuḡṣa. Wi abanuñ, aşë do kē badu balemparul biki abiñ awul itaka, katen jibi andoli ṭi baka aduki alemp. ¹⁶ Nateek abi ajaka : “Naṣih, itaka yi iwulnuñ yii yi, dduk aka uko wi iwulnuñ nyyaaṣ iñeen.” ¹⁷ Kē aji na a : “Ido bnuur, iwo nalemp nanuur ; jibi iwoon nanuur ṭi uko umpoṭi wi nwuliñ, iwo nantuḡa i nbeeka iñeen.”

¹⁸ « Natëbantën kē abii, aji na a : “Naṣih, itaka yi iwulnuñ yii yi, dduk aka uko wi iwulnuñ nyyaaṣ kañeen.” ¹⁹ Kē akak aji na unṭ mēntan : “Iwo nantuḡa i nbeeka kañeen.”

²⁰ « Undu kak kē abii aji : “Naṣih, itaka yi nu yii yi, dtan ya ṭi blaañ ahank. ²¹ Dṭi'u, iwi inwoon ñiinṭ najooṭ, anjaan ayeenk uko wi awoon aanhankani, kabot kakit uko wi awoon aantëpi.” ²² Kē naṣih unṭ aşë ji na a : “Iwi nalemp nawuṭaan, dwayëṣu na nṭup ni iṭupuñ iwi ṭi uleefu. Ime aji dwo ñaan najooṭ anjaan ayeenk uko wi awoon aanhankani, kabot kakit wi awoon aantëpi. ²³ Kē we ukañ keeri kē iinjeñ itaka yi nwuliñ ahankan du naṭëṭan ba? Iṣaan kabuk uko uloñ, woli dyaarad ya.”

²⁴ « Wi wi aṣaan aji na bañaan bañoon da : “Nayeenkana itaka yi nul, nabot nawul ya andukiñ aka nyyaaṣ iñeen uko wi nwululuñ.” ²⁵ Kē bateema aji : “Adobi ka ka itaka itum!”

²⁶ Kē akak aji na baka : “Dṭupan, ñaan ankaan, baluñ kaṭena kak, bē anwoon aanka, bado

yeenka wi akaarj. ²⁷ Kë başoorad naan, banwoonj baambi njal nşih baka, naşijan baka ři, nafaal ři kadun naan.” »

Yetu aneej ři Yerutalem ji naşih

(Maci 21.1-9; Markuř 11.1-10; natenan ři Yowan 12.12-16)

²⁸ Wi Yetu ařiniinj hař aba, aşë tool pya Yerutalem, apoş ři kadun ki pntuk. ²⁹ Wi aňogunj nřfëř ři Betfage na Betani, kaňog pnkuř pi bajaarj bado « Pnkuř pi Mnoliwera* » aşë yil bařaşarul batëb aji na baka : ³⁰ « Nayaan du ufëř unwoonj ři kadunan wuř, woli naneej da, nařënk ubuuru umpoři untanuj, wi nin ñaarj awoonj aambaarj kadapi'aara ; nafëñëšan wa nařij. ³¹ Woli alonj ahepar uko unkaarj kë nakfëñëş wa, najaka Ajugun anumiiñ wa. »

³² Wi bayili bayaarj, baya řënk kë uko uwo jibi Yetu ajakuř na baka. ³³ Wi bawoonj ři pfëñëş ubuuru umpoři wuř, bajug wa kë başë ji : « we ukaarj kë nakfëñëş ubuuru ba? »

³⁴ Kë başë teem aji : « Ajugun anuma wa. »

³⁵ Wi wi bajeunj wa ařij Yetu, aşë pënan iyeti yi baka agur wa, aşë dola kë apayaa. ³⁶ Wi akyaarj, kë bañaarj başë pënan iyeti yi baka aşëef ři bgah. ³⁷ Wi Yetu abanuj du bgah bankwalnaaniinj Pnkuř pi Mnoliwera atool pya Yerutalem, kë pntuk pi bařaşarul bti paşë lilan maakan, ahuuran maakan awo ři pdëman Naşibaři pa mlagre mi bawinuj bti. ³⁸ Baji : « *Bnuura nuura ři naşih ankmbiiñ ři katimul!* » Mnjeeh du baři na mndëm du baři duuř ! » ³⁹ *Bafariřay balonj banwoonj ři pntuk kë başë aji na Yetu : « Najukan, ñomaan na bařaşaru bařaňan. » ⁴⁰ Kë aşë teem baka aji : « Dřupan, woli bayompi, mnlaak mi manhuuran. »

Yetu akak ařëgara Yerutalem

⁴¹ Wi Yetu aňogunj, awin ubeeka wi Yerutalem, aşë řëgara wa, ⁴² aji : « Dnjah lah iwi kak iyikrën iko inkřijiiñ nřa di mnjeeh, kë iko mënř işë mena, këş ki nu kaanhilan pwin ya. ⁴³ Ŋnuur njlonj nabi ři başooradu bakdoluj uniw wi mboş kakoolnřënu, kagut na iwi. ⁴⁴ Baluj katoku, iwi na babuku. Baankwut nin katoh kalonj kanař, řiki iinyikrën wal wi Naşibaři abiiñ pbuuranu. »

Yetu adook bawaap du Katoh Kaweek ki Naşibaři

(Maci 21.12-17; Markuř 11.15-19; natenan ři Yowan 2.13-22)

⁴⁵ Yetu aneej wal mënř du *Katoh Kaweek ki Naşibaři aşë jun pdook bawaap, ⁴⁶ aji na baka : « Naşibaři ařup ři Ulibra wi Uřup wi nul aji : “*Katoh naan kawo kaňehanaani.*” » Kë an naşë kakan *ka dko dmennaani di bakiiñ!* »

Yetu ajukan du Katoh Kaweek ki Naşibaři

⁴⁷ Unuur unjinti, Yetu aji jukan du *Katoh Kaweek ki Naşibaři. Kë *bařëjan baweek na *bajukan Bgah na baweek biki *bayuday başë la pfiņa, ⁴⁸ aşë wo baamme jibi bakdoli, řiki bañaarj bti bawat ibař atiinka bnuura.

20

Bayuday bahepar Yetu ñaarj anřu'ulunj pdo iko yi akdoluj

(Maci 21.23-27; Markuř 11.27-33)

¹ Yetu awo unuur ulonj ři pjukan du *Katoh Kaweek ki Naşibaři abot ařup *Uřup Ulil Unuura, kë *bařëjan baweek na *bajukan Bgah başë wuj na bantohi ² ahepara aji : « řupun, mnhina mnhoñ mi mi ikdolnuj iko yi ba? In ajakiinj kë ihilan kado ya? » ³ Kë aşë teem baka aji : « Nji kak dnjal kaheparan uko ulonj. Nařupaan, ⁴ in ayiluj *Yowan pbattaar ba? Naşibaři a këme bañaarj baka? » ⁵ Kë başë wo ři plařar ři ptoof pi baka aji : « Woli nřteem aji Naşibaři ayiluluj, aheparun kaji, we ukaarj kë nřëñfiyaara? ⁶ Kë woli nři bañaarj bayiluluj, bañaarj bti batapun mnlaak, řiki bafiyaar aji awo *Nařupar Naşibaři. »

* 19:29 Pnkuř pi Mnoliwera : Dawoonj katim ki pnkuř pi bajaarj bado na umbaabu “Mont des Oliviers, Monti di Olivera, Mount of Olives.” ✧ 19:38 Kaňaam 118.26. ✧ 19:46 İřayi 56.7. ✧ 19:46 Yeremiya 7.11.

⁷ Bateem aji baamme anyiluluḡ. ⁸ Yetu kë ašë ji na baka : « Nji kak, mënktupan na mnhina mnhoḡ mi nji kadolnuḡ iko yi. »

*Uhoñ wi balemp biki Uwoorta
(Maci 21.33-46; Markuḡ 12.1-12)*

⁹ Wi wi Yetu ašaḡ ahoñ na bañaḡ aji : « Ñiinḡ aloḡ abi tepi uwoorta wi mnko manjaḡ mandolna ubiñu, ašë wul wa bañaḡ baloḡ pa badoki bapooñle bawula kafah ki nul, ašë ya bayaaš bi awo i kaya kajon. ¹⁰ Wal wi umar ubanuḡ, kë ašë yil nalemparul aloḡ du baka pa bawula kafah ki nul ; kë bašë koba, adook kë akak iñen ijiniḡ. ¹¹ Kë ñiinḡ ajuḡ uḡeeh akak ayil nalemparul aloḡ ; kë bakak akob uḡ mënḡan, akowandëna, ašë dooka kë akak iñen ijiniḡ. ¹² Kë akak ayil nawajantiḡn ; kë bakoba añaakan afëla bdig.

¹³ « Kë ajuḡ uḡeeh ašë ji wal mënḡ : “Dbaa do do hum ba? Dyil da abuk naan i nḡaluḡ maakan, ulome ul, baya kakali'a.” ¹⁴ Wi bañaḡ biki awuluḡ uwoorta bawinuḡ abuk ñiinḡ uḡ ašë šal aji : “I akdukiinḡ na iko yi ašin ; nawulan ḡfiḡa, ḡyeenkna phiiḡ.” ¹⁵ Kë hënk di bamobuluḡ apul pulan apënan du uwoorta ašë fiḡa. We wi ajuḡ uḡeeh akeeri bi kado bañaḡ mënḡ? ¹⁶ Aluḡ kabi kafinḡ baka kawul uwoorta bañaḡ baloḡ. »

Wi bañaḡ baḡiinkuḡ uko waḡ ašë ji : « Našibaḡi aankdinan nin uko waḡ uwo! » ¹⁷ Wi wi Yetu ašaḡ ajaban baka këš ašë ji na baka : « Natenan uko wi bapiiḡuḡ ḡi Ulibra wi Našibaḡi :

*“Pnduba pi baniw bapokuḡ,
pakakuḡ amëban katoh.”*✠

We wi uko umpiḡuḡ wi ukdiimanuḡ: ¹⁸ ñaaḡ ankjotuḡ ḡi pnduba mënḡ akita, kë ñaaḡ i pakjotnuḡ, panantëla. »

¹⁹ *Bajukan Bgah na *baḡeḡan baweek bayikrën wal mënḡ, na manjoonan kë bukal bakaḡ kë ahoñ haḡ. Bala wal mënḡ pmoba, ašë ḡi bañaḡ.

*Pluk Fëtar daaša
(Maci 22.15-22; Markuḡ 12.13-17)*

²⁰ *Bajukan Bgah na *baḡeḡan baweek bamena wal mënḡ ašë yil bañaḡ baloḡ bandaaruḡ aji bawo baḡool bado katen me Yetu ajuḡ ḡi uḡup uloḡ, kahilna kamoba, kañoḡ du pših pi nantuḡa naromeḡ. ²¹ Wi wi bašaḡ aji na a : « Najukan, ḡme kë iji kḡup kabot kajukan bnuura, abot awo iinḡi kpaḡšër, na manjoonan, bgah bi Našibaḡi bi bi ijaḡ kjukan. ²² ḡwo i kaluk Fëtar* naših najeenkal daaša, këme ḡënwo kaluka da? » ²³ Kë Yetu ammeeḡ ḡšal ḡi kalagare ḡi baka ašë ji : ²⁴ « Nadiimanaan pataka. Kaara di in na katim ki in iwoonḡ ḡi pa? » Kë bateem aji : «*Fëtar a. » ²⁵ Kë ašë ji na baka wal mënḡ : « Nakeerin nakakan Fëtar uko unwoonḡ wi Fëtar, našë nakakan Našibaḡi uko unwoonḡ wi Našibaḡi. »

²⁶ Kë baanhinan amob Yetu ḡi ḡḡup ḡi aḡupuḡ ḡi kadun ki bañaḡ, bañoḡar jibi ateemuḡ, ašë yomp.

*Pnaḡa ḡi pkeḡ
(Maci 22.23-33; Markuḡ 12.18-27)*

²⁷ *Baḡaduk baloḡ babi aḡoḡ ḡi Yetu, bukal bajaḡ baji pnaḡa ḡi pkeḡ paanwoo, bahepara aji : ²⁸ « Najukan, *Moyit apiit pa un aji : “Woli ñaaḡ aka abuk ašin anniimuḡ ašë keḡ bë aanduk napoḡ, ayeenkan ahar abuk ašin mënḡ ahilna abukara bapoḡ.” ²⁹ Ubi ka biinḡ paaj na aloḡ banḡaaruuḡ. Nateek aniim ñaaḡ ašë waḡa bë aambuki. ³⁰ Natëbanḡen kë ayeenk ñaaḡ akeḡ kak bë aambuki, ³¹ nawajantiḡn kak kë ayeenk ñaaḡ akak akeḡ bë aambuki. Kë biinḡ paaj na aloḡ bukuḡ bḡi bado haḡ, akeḡ bë baanduk napoḡ. ³² Kë ñaaḡ akak abaañšaḡ aneem. ³³ Kë hënkunḡ woli bañaḡ baluḡ anaḡa ḡi pkeḡ, in akwoonḡ ayin ñaaḡ mënḡ, wi bukal paaj na aloḡ bḡi baniimuluḡ? »

³⁴ Kë Yetu ašë ji na baka : « Biinḡ na baaḡ biki umundu wi baji baniimar ; ³⁵ kë biki Našibaḡi akluḡ kaji kë bataḡ na pnaḡa ḡi pkeḡ kabot kawo ḡi ubida unkmbiinḡ, baankak aluḡ kado kaniimar wal mënḡ. ³⁶ Hënk di di bawoonḡ kak baankak akeḡ, banaam na

✠ 20:17 Kañaam 118.22. * 20:22 Fëtar awoonḡ naših najeenkal.

ɲwanjuɗ abot awo babuk Naşibaŋi, wi banaŋiɲ ɲi pkeɗ. ³⁷ Kë Moyit aɗup bnuura aji bañaan baluɲ kanaɗa ɲi pkeɗ. ɲi dko di Ulibra wi Naşibaŋi dankŋiiniyaanuɲ uko wi bgof bankyikuɲ, adu Ajugun aji, “Naşibaŋi i *Abraham, i *Itaak, na i Yakob.” » ³⁸ Yetu akak aji « Naşibaŋi awo i bañaan bajeb, aanwo i bankeɗuɲ, ɲiki biintɲ bawajanɲ bukuɲ bti bawo bajeb pa ul. »

³⁹ *Bajukan Bgah baloɲ bajej bɗup wal mënɲ aşë ji na a : « Najukan, iŋiini bnuura. »
⁴⁰ Kë baankak aŋoom phepara uko uloɲ.

Krittu awo Abuk Dayiɲ abot awo Ajug Dayiɲ
(Maci 22.41-46; Markuɗ 12.35-37)

⁴¹ Yetu aji kak na baka : « Hum di di ñaan ahilanuɲ kaji *Krittu awo *Abuk Dayiɲ?
⁴² Dayiɲ ɲi uleeful aɗup ɲi uko wi Krittu ɲi Ulibra wi pñaamarën aji :

“Naşibaŋi Ajugun aji na Ajugun :

ɲoon ɲi kañen naan kadeenu

⁴³ te ndoo ndo başooradu,

ido kapafna baka ihoɗ.”[☆]

⁴⁴ Dayiɲ aji du'a kaji “Ajugun” hum di di Krittu ahinanuɲ keeri kawo abuk Dayiɲ? »

Nalipariin bajukan Bgah
(Maci 23.1,5-7,14; Markuɗ 12.37-40)

⁴⁵ Jibi bañaan bawooɲ ɲi ptiinka, kë Yetu aşë ji na baɗaşarul : ⁴⁶ « Nalipariin *bajukan Bgah banjaan baŋal pñaay na imişa iyul, kaŋal banohntën baka ɲi dko di bañaan, kaŋal pto kadun ɲi itoh iñehanaani, na ɲi iŋij inuura ɲi ɲfettu. ⁴⁷ Baji bade bka bti bi baat bayoɗ, kadaar kajon ɲi pñehan Naşibaŋi pa pwinana. Naşibaŋi aluɲ kakob baka kakob kandëmnuɲ maakan! »

21

Uŋen wi ñaaɗ nayoɗ najuuk
(Markuɗ 12.41-44)

¹ Yetu akat kës aşë win bayok kë bakwat itaka du dko di bajaan bawatna itaka ɲi *Katoh Kaweek ki Naşibaŋi. ² Abot awin ñaaɗ nayoɗ aloɲ najuuk kë aɗu da ktaka ktëb ɲañ. ³ Kë aşë ji : « Na manjoonan, dɗupan, ñaaɗ nayoɗ najuuk i awul apelan bañaan bti. ⁴ Banwuluɲ bukuɲ bti bawul itaka yi bawooɲ baannuma, kë ul ɲi bwaan bi nul aşë wul itaka bti yi anumiɲ pa pde. »

Iko inkyuujun kë uba umundu uñogi
(Maci 24.1-2; Markuɗ 13.1-2)

⁵ Jibi bañaan baloɲ bawooɲ ɲi pmaɗ *Katoh Kaweek ki Naşibaŋi aji kanuura, kul na induba inuura inniwnuɲ ka, na iko inuura yi bajaan baɗen pa pñegna ka, kë aşë ji : ⁶ « Iko yi naktenuɲ yuɲ, ɲnuur ɲaluɲ kabi, kë nin plaak paankduka kapaf ɲi ptënɲ pa : iko mënɲ bti ijot. » ⁷ Kë başë hepara aji : « Najukan, lum di di uko waɲ ukwooɲ, kë we ukyuujun un kë uko waɲ uban ɲi pbi? »

⁸ Yetu kë ateem baka aji : « Nawutan kadinan baguuran, bañaan batum baluɲ kabi na katim ki naan, kaji bawooɲ *Krittu kabot kaji unuur wi nul uñogi! Nawutan kaɗaş baka. ⁹ Woli naluɲ atiink ɲgut na pgarandër, nawutan kalënk. Iko mënɲ iwo yi kawo ji umundu ubi udo kaba. Kë umundu uşë wo uunwo kaba wal mënɲ. »

¹⁰ Aji na baka wal mënɲ: « Utaak unaɗa ugut na utaak uloɲ, pşih pagut na ploɲ. ¹¹ Mboş manşinɗar maakan, mmaak mwuɗaan na ubon ɲawo ɲi ɲmbaɲ ɲloɲ, iko iyibanaan iwo, iko inkwoonuɲ baŋi iwinana.

¹² « Kë ji iko yaɲ bti ibi ido kadolana, bamoban kahajanan, kañooɗan *uruha du itoh iñehanaani, kawatan ukalabuş, kañooɗan uruha du kadun ki başih na bantuɲa ɲiki nafiyaarën. ¹³ Iko yaɲ bti ikdoluɲ naɗup baka uko wi nameeɲ ɲi nji. ¹⁴ Nameen kë naannuma pla uko wi nakyaan kaɗup kayeɲanaan ɲleefan : ¹⁵ dluɲ kawulan uɗup untuɲa wi başooradan bakwooɲ baankhil ppok këme kalaɗ. ¹⁶ Başinan na baninan, babuk

[☆] 20:43 Kañaam 110.1.

başinan, bayıtan na banohan, badoo luŋ kakeeşaraan, bafiŋ batum ŋi an. ¹⁷ Bañaanŋ bti başooran ŋiki nafiyaarën. ¹⁸ Kë bkow nin baankluŋ kade'u. ¹⁹ Natamaan maakan, hënk di nakluŋ kakaana ubida wi manjoonan.

Utoka Yerutalem

(Maci 24.15-22; Markuŋ 13.14-20)

²⁰ « Woli nalun awin kë bangoli bafuoy Yerutalem, nameen kë daban ŋi ptokana. ²¹ Banwoonŋ ŋi uŋaak wi *Yuda wal mënŋ baŋiin bamena du inkun iweek, banwoonŋ ŋi Yerutalem meetŋ baŋiin bapën, banwoonŋ du nŋteeh wal mënŋ bawutan kaneej ubeeka, ²² ŋiki nnuur mënŋ nŋawo nŋi Naşibaŋi akkobunŋ bañaanŋ biki nul banjubanulunŋ, nnuur nŋi iko impiitaniinŋ bti ikdolaniinŋ. ²³ Nnuur mënŋ, baatŋ bankwoonŋ na iyinŋ, na bankbootanunŋ bawuŋan! Pjuuk pweek pawo ŋi uŋaak wi, udeeb wi Naşibaŋi ubot uwala ŋi bañaanŋ. ²⁴ Bafiŋ baka na ikej, kamob baka kaya katuh du nŋtaak bti, banwoonŋ baamme Naşibaŋi balunŋ kapoş Yerutalem katok token da te wi nŋwal nŋi baka nŋakbaanŋ.

Yetu aŋup jibi Abuk Niinŋ aklunŋ kabi ŋi umundu

(Maci 24.29-31; Markuŋ 13.24-27)

²⁵ « Iko inkyuunŋ kë *Abuk Niinŋ abi iwinana ŋi unuur, ŋi pli, na ŋi njah. Kë ŋi mboş, bañaanŋ balunŋ kahaajala, kayewla phomp pi bdëk na pi nŋmaaronŋ. ²⁶ Bañaanŋ balunŋ kakeŋ palënk, wi bakşalunŋ iko inklunŋ kajotna umundu wi bañaanŋ bafëŋunŋ, iko yi baŋi ilunŋ kaşinŋar. ²⁷ Wal mënŋ wi wi bakwinunŋ Abuk Niinŋ awunŋ na mnhina na mndëm mnweek ŋi kanfëluŋ. ²⁸ Woli iko mënŋ ijun pwinana, nahet kakat këş, ŋiki mbuur mi nan maññogi. »

Uhoñ wi bjaak

(Maci 24.32-35; Markuŋ 13.28-32)

²⁹ Yetu akak ahoñ na baka aji : « Natenan bjaak na mnko bti. ³⁰ Woli manjuna jun pŋeeñ, naji wonŋi naten ma nabi me me kë pti pañogi. ³¹ Kë hënk woli nalunŋ awin iko yanŋ kë ibani, nameen kë *Pşih pi Naşibaŋi paban ŋi pbi. ³² Na manjoonan, dŋupan, kawuunŋ ki kaankŋep bë iko mënŋ bti iinwinanaa. ³³ Baŋi na mboş nŋaba, kë nŋŋup nŋi naan nŋaşë wo nŋaankba. »

Nawoon bten

(Maci 24.36-51; Markuŋ 13.33-37)

³⁴ Yetu akak aji : « Nalipariin, nakwut nŋhaaş nŋi nan nŋaduka ŋi unoh uweek, na ukuj, na manŋaaf mi umundu, nado kaŋi unuur mënŋ ukur kur ujoŋni'an ³⁵ ji bridiya, ŋiki unuur mënŋ uban ŋi bañaanŋ bti biki umundu. ³⁶ Nawoon bten keeri, nado kañehan Naşibaŋi wal undoli, nahilna nabuur ŋi iko inwoonŋ yi pbi bti, nabot nahilna nanaŋ ŋi kadun ki *Abuk Niinŋ. »

Nnuur nŋbaañşaanŋi nŋi Yetu

³⁷ Na pnak, Yetu aji wo du *Katoh Kaweek ki Naşibaŋi kajukan, na utejan aşë ya kafër du pnkunŋ pi bajaanŋ bado « Pnkunŋ pi Mnoliwera. » ³⁸ Wal wi nfa mambananŋ ban, bañaanŋ bti kaşë bi du Katoh Kaweek ki Naşibaŋi pa ptiinka.

22

Baŋejan baweek na bajukan Bgah batiinkar pa pfiŋ Yetu

(Maci 26.1-5,14-16; Markuŋ 14.1-2,10-11)

¹ Ufëttu wi ipoom indaŋ wi bajaanŋ bado *Ufëttu wi Mbuur uñog wal mënŋ. ² *Baŋejan baweek na *bajukan Bgah bañal pfiŋ Yetu, aşë ŋi uko wi bañaanŋ bakbiinŋ kado, ukaanŋ kë bakla jibi bakdoli kadoo kafiŋa.

³ Kë uşal wi *Fataana uşë neej ŋi Yudat, i bajaanŋ bado Itkariyot, anwoonŋ alonŋ ŋi *banjañan iñeen na batëb. ⁴ Aya du baŋejan baweek na baweek biki bangoli bayerŋ *Katoh Kaweek ki Naşibaŋi, atiinkar na baka jibi akwuli baka Yetu. ⁵ Balilan fuŋ aşë dinan pwula itaka. ⁶ Kë ul, aşë la wal wi akwulunŋ baka'a, bë pntuk pi bañaanŋ paankmaar.

Yetu abomandër na banjañan pa ufettu wi Mnjeeh

(Maci 26.17-25; Marku 14.12-21; natenan ti Yowan 13.21-30)

⁷ Ti wal wi *ufettu wi ipoom indaṭ, unuur wi bajaar bafin ḡkaneel pṭerjanaan *ufettu wi mnjeeh ubani. ⁸ Kë Yetu aṣë yil Fimonḡ Piyeer na *Yowan aji na baka : « Nayaan najun un kañah ki ufettu. »

⁹ Kë baṣë hepar a aji : « Ṭunḡ di di inaluḡ ḡjuḡnu ka? »

¹⁰ Kë aṣë teem baka aji : « Natenan, woli naneej ṭi ubeeka, nayit na ñiinṭ aloḡ ankuḡiḡ pḡpunk pi meel. Naṭaṣana, du katoh ki akyaar kaneej, ¹¹ naji na ajug katoh : “Najukan aji : Ṭunḡ di meeṭ di akdeenuḡ pde pi ufettu na baṭaṣarul dawooḡ?” ¹² Ayuujan du bko duuṭ, meeṭ dhaan danwooḡ na iko yi naknumiḡ bti. Dul di di nakyaar kabomanun ḡhilna ḡde pde pi ufettu. »

¹³ Kë bayaa, aya awin iko bti jibi Yetu ajakuḡ na baka, aṣë juḡ pde.

Kañah kabaañṣaani

(Maci 26.20,26-29; Marku 14.17,22-25; 1 Korint 11.23-26)

¹⁴ Wi wal wi pde ubanuḡ, kë Yetu aṣë ṭo ṭi umeeṣa na *banjañanul. ¹⁵ Wi wi aṣaar aji na baka : « Dḡal maakan kade pde pi ufettu* wi na an ji ndo kaneej ṭi mnhaj. ¹⁶ Dṭupan, mēnkak ade pa te wal wi uko wi pde pi pakṭerjanuḡ ukdolaniḡ du *Pṣih pi Naṣibaṭi. » ¹⁷ Ajeḡ pnkalame ploḡ, abeeb Naṣibaṭi aṣë ji : « Nayeenkan pa, nafaasiiir ; ¹⁸ dṭupan, mēnkak adaan poot te wal wi *Pṣih pi Naṣibaṭi pakbiḡ. »

¹⁹ Wi abaar, aṣë jeḡ kapoom, abeeb Naṣibaṭi, akitēṣ ka awul baka aṣë ji : « Uleef naan wii wi, unwulaniḡ pa an. Naluḡiḡ nado kado hēnk, uwo mnleṣan mi naan. » ²⁰ Wi babaar pde, akak ado haḡ na pnkalame aji : « Poot pi pawooḡ pñaak pi naan pantuluḡ pa an, pi Naṣibaṭi aṭerjananuḡ bhoḡar bhalu. »

Yetu aṭup aji aloḡ ti banjañanul akwaapuluḡ

(Maci 26.21-25; Marku 14.18-21)

²¹ « Natenan, ñaar anwooḡ i kawaapēn aṭo na ḡji ṭi umeeṣa wi. ²² Na manjoonan, *Abuk Ñiinṭ awo kakeṭ jibi Naṣibaṭi ajakuḡ, kë ñaar anṣaar awaapa aṣë wuṭan! » ²³ Wal mēnt, kë *banjañan baṣë wo ṭi pla ñaar ahoḡ ṭi baka akdoluḡ uko waḡ.

In awoonuḡ naweek?

(Maci 20.24-28; 19.28; Marku 10.41-45)

²⁴ Blaṭar bapēn ṭi *banjañan kë baḡal kame i bahilanuḡ kaji awoonuḡ naweek ṭi baka. ²⁵ Kë Yetu aṣë ji na baka : « Baṣih biki ḡtaak baji baḡotna biki baṣihuḡ, kë banṣihuḡ bado kë baji badu baka “bado bnuura” ²⁶ Kë uṣë paṭ pa an, anwoonuḡ naweek ṭi an awo kaṭep ṭep kawo ji anwoonuḡ nampoṭi, kë ankwuluḡ uworda awo kaṭep ṭep kawo ji ankdoluḡ uko wi uworda ujakuḡ. ²⁷ In adēmnuḡ ba? Anṭooḡ ṭi umeeṣa këme ankyiṣuluḡ pde? Mēnt anṭooḡ ṭi umeeṣa a i? ḡji kë nṣë wo ṭi pṭoofan, ji anklemparuḡ bañaar! »

Uko wi Yetu ahoḡuḡ banjañan

(Maci 19.28)

²⁸ « An nawo na ḡji wal wi nwooḡ ṭi mnhaj bti, ²⁹ kë jibi Paapa awuluḡ pṣih, hēnk di di nkaar awulan pa. ³⁰ Naluḡ kade kabot kadaan na ḡji du pṣih pi naan, kabot kaṭo ṭi iṭij yi pṣih, kawayēṣ kntaali iñeen na ktēb ki *Iṭrayel. »

Yetu aṭup aji Fimonḡ Piyeer aluḡ kapok pme'a

(Maci 26.31-35; Marku 14.27-31; natenan ti Yowan 13.36-38)

³¹ Kë Yetu akak aji : « Fimonḡ, Fimonḡ, *Fatana añehan pa phil kaṣinṭ ṣinṭanan ji ḡdeey ṭi kajeṭ. ³² Kë ḡji, nṣë ñehan Naṣibaṭi pa iwi, ihilna inaṭ iliinṭ ṭi pfiyaar. Woli iluḡ akak ṭi ḡji, ktēḡṭen batēntu. » ³³ Kë Fimonḡ Piyeer aṣë ji na a : « Ajugun, woli uwo pya ukalabuṣ këme woli udoo wo pkeṭ na iwi, ḡji wi. » ³⁴ Kë Yetu aji na a : « Fimonḡ Piyeer, dṭupu, ji uguk udo kahaan ḡṭa di, ipok pme'en ḡyaaṣ ḡwajanṭ. »

* 22:15 Pde mēnt paji paleṣan wal wi Naṣibaṭi abuuranuḡ bayuday pjuuk du Ejiptu.

Umbooŋu, umañ na kej

³⁵ Kë Yetu ašë hepar *banjañan aji : « Wi mbiin ayilan bë naanŋij nin umbooŋu, nin umañ, nin iŋapaat, nawaan uko ulon i? » Kë bateem aji : « Nin ukoolan. » ³⁶ Wi wi aŋaan aji na baka : « Kë hënkuñ, ankaan umbooŋu awo kajej wa, na ankaan umañ, kë anwoon aanka kej, awo kawaap umanta wi nul, kanug ka. ³⁷ Dŋupan, uko wi Ulibra wi Naŋibaŋi uŋupun uwo kadolana ŋi nji : “Baŋu'a na bado buŋaan.” » ³⁸ Baŋaŋarul bajaka wal mënŋ: « Ajugun, ikej itëb yii yi. » Kë ateem baka aji : « Ukëŋi. »

Yetu añehan Naŋibaŋi du pnkuñ pi mnoliwera

(Maci 26.36-46; Markuŋ 14.32-42)

³⁹ Yetu apën aya du Pnkuñ pi Mnoliwera jibi ajonun kado. Baŋaŋarul kë baya na a. ⁴⁰ Wi abanun du dko mënŋ ašë ji na baka : « Nadoon kañehan Naŋibaŋi nawutna kajot ŋi kaguuru. » ⁴¹ Wi wi aŋaan aduk baka btiisu ašë nup añehan Naŋibaŋi ⁴² aji : « Paap, woli iñali, klowanaan mnhaj mi. Kë mënŋ uñal wi naan uŋaan awo kadolana, wi nu wa. » ⁴³ [Wal mënŋ, kë *uwanjut wi Naŋibaŋi ulon ušë pën ŋi kadunul pa ptëñŋëna. ⁴⁴ Yetu ahaajala maakan, ašë ñehan Naŋibaŋi maakan. Uyikaj wi nul udoo kak ji pñaak ajat.]

⁴⁵ Wi Yetu añehanun Naŋibaŋi aba, ašë naŋa, akak du baŋaŋarul, aŋenk baka kë bakñoyëñŋ, banoor maakan ŋiki bajooŋani. ⁴⁶ Kë ašë ji na baka : « we ukaan kë nakñoyëñŋ ba? Nanañiin nañehan Naŋibaŋi, nawutna kajot ŋi kaguuru. »

Bamob Yetu

(Maci 26.47-56; Markuŋ 14.43-49; natenan ŋi Yowan 18.3-11)

⁴⁷ Yetu ahum kañiini, kë pntuk pi bañaan pašë wuj. Yudaŋ, alon ŋi *banjañan iñeen na batëb kë awo ŋi kadun ki baka. Abi aňog Yetu pa pmooka. ⁴⁸ Kë Yetu ašë ji na a : « Yudaŋ, imook mook *Abuk Ñiinŋ kawulna'a! » ⁴⁹ Wi banwoon na Yetu bawinun uko unkbomandërun ašë ji na a : « Ajugun, nŋtib baka na ikej? » ⁵⁰ Kë alon ŋi baka apënan kej atib afal kabaŋ kadeenu ki nalempar *naŋih i baŋëjan. ⁵¹ Kë Yetu ašë ñiini na baka aji : « Naŋaňaan. » Wi wi aŋaan aban kabaŋ ki ñiinŋ un ajeban ka.

⁵² Yetu añiini wal mënŋ na *baŋëjan baweek, na baweek biki bayej *Katoh Kaweek ki Naŋibaŋi na bantohi bambiin pmoba aji : « Dwo nado buŋaan i, kë nado bi pmobën na ikej na induk? ⁵³ Dji kawo na an nnuur bti du Katoh ki Naŋibaŋi, kë naando na pmobën. Kë wal wi ušë wo wi nan, wi bañaan biki utejan bajaan banaŋa. »

Fimonj Piyeer apok aji aamme Yetu

(Maci 26.57-58,69-75; Markuŋ 14.53-54,66-72; natenan ŋi Yowan 18.12-18,25-27)

⁵⁴ Bamob Yetu wal mënŋ ašë ñooŋa aneejan du katoh ki *naŋih i baŋëjan. Fimonj Piyeer kë ašë low du kafëŋ aŋaŋa. ⁵⁵ Batehan bdoo ŋi ptoof pi blay kë bañaan baŋo afooy ba atëma, kë Fimonj Piyeer akak aŋo da. ⁵⁶ Ñaaŋ nalemp alon awina kë aŋo aňog bdoo ; kë ašë tena bnuura ašë ji : « Ñiinŋ i kak awo na a! »

⁵⁷ Kë Fimonj Piyeer ašë laŋa aji : « Ñaaŋu, mëmme'a » ⁵⁸ Baŋo btiisu, kë ñiinŋ alon akak awina, aji : « Iwi kak iwo alon ŋi baka! »

Kë Fimonj Piyeer ateema aji : « A-a, mënwo na baka. » ⁵⁹ Baŋo uko ji uwoori, kë alon akak aŋup aji : « Natenan, manjoonan ma, ñiinŋ i awo na a, adoo wo i *Galilay. »

⁶⁰ Kë Fimonj Piyeer ateem aji : « Iwi, mëmme uko wi ikjakun. » ŋi dko mënŋ, wi akñiiniin, kë uguk ušë haan. ⁶¹ Kë Ajugun ašë kok aten Fimonj Piyeer. Wi wi aŋaan aleŋ uŋup wi Ajugun abiin aŋupa : « Fimonj Piyeer, dŋupu, ji uguk udo kahaan nŋa di, ipok pme'ën nŋaaŋ nŋawanŋ. » ⁶² Wi wi Fimonj Piyeer aŋaan apën bdig, awooni maakan.

Bakob Yetu abot akara

(Maci 26.67-68; Markuŋ 14.65)

⁶³ Bankyenun Yetu bawo ŋi pbeja, abot akoba. ⁶⁴ Baji bawuna këŋ kašë hepara kaji : « In akobiin? Iwi *Naŋupar Naŋibaŋi, ŋupan ñaan ankobiin! » ⁶⁵ Bakak akara, ikar itum ilon kak.

Bañooŋ Yetu uruha wi bayuday

⁶⁶ Wi unuur ujintuŋ, bantohi *bayuday, *baŋejan baweek na *bajukan Bgah kē bašë yitiir. Bado kē baŋij Yetu ŋi kadun ki baka, ⁶⁷ ašë ji na a : « Woli iwo Krittü, kŋupun. »

Kē ateem baka aji : « Woli dŋupan, naankfiyaar, ⁶⁸ kē woli dheparan uko uloŋ, naankteemën. ⁶⁹ Kē hënkuŋ *Abuk Ŋiintŋ ašë ŋo du kañen kadeenu ki Našibaŋi anhiniij iko bti! »

⁷⁰ Wal mënŋ, kē bukal bti bašë ji : « Iwoonŋ Abuk Našibaŋi keeri? »

Kē ateem baka aji : « Naŋupi, dwo a. »

⁷¹ Kē bašë ji : « Ŋkak anuma aloŋ aŋupun i? Un ŋi ibaŋun ŋtiinkna wa ŋi mntumul! »

23

Bañoŋ Yetu du Pilat

(*Maci 27.1-2,11-14; Markuŋ 15.1-5; natenan ŋi Yowan 18.28-38*)

¹ Wi wi bañaanŋ bti baŋoonŋ *uruha wi *bayuday bašaanŋ anaŋa, añoŋ Yetu du kadun ki *Pilat. ² Bajun pŋapara aji : « Ŋŋënk ñiintŋ i kē awo ŋi pyewlën bañaanŋ biki utaak ; aji ji na baka bawut pluk *Fetar naših najeenkal daaša, abot aji ul ŋi uleeful awoonŋ *Krittü, naših. » ³ Kē Pilat ašë hepar Yetu aji : « Iwi, iwoonŋ naših i bayuday i? » Kē Yetu ateema aji : « Iwi, Ijakuŋ haŋ. » ⁴ Kē Pilat ašë ji na *baŋejan baweek, na pntuk pi bañaanŋ : « Mënwin uko uloŋ unkaanŋ nji ñiintŋ i aduknaanaa. »

⁵ Kē bašë taman maakan aji na a : Awuuk bañaanŋ bapataŋa na pjukan pi nul, ajunna du *Galilay, aŋëpna Yuda, ašë bi hënkuŋ te ŋi. ⁶ Wi Pilat atiinkuŋ uko waŋ ašë hepar aji : « Ŋiintŋ i awo i Galilay i? » ⁷ Kē wi ameeŋ kē awo i utaak wi *Herod ašihuŋ, kē ašë do kē bañoŋa Herod anwoonŋ ŋi Yeruŋalem ŋuŋ ŋnuur mënŋan ŋuŋ.

Bañoŋ Yetu du kadun ki Herod

⁸ Wi *Herod awinuŋ Yetu ašë lilan maakan, aŋal undiimaan pwin Yetu, ŋiki atiink kē bakŋiiniyaan iko yi adoluŋ, abot aŋal kawina ado mlagre mloŋ. ⁹ Herod awo ŋi phepar Yetu iko itum, kē apok pteema. ¹⁰ Wal mënŋ kē *baŋejan baweek na *bajukan Bgah bašë huuran iko yi baktaparuluŋ. ¹¹ Wi wi Herod na bangoli biki nul bajunuŋ pbeŋ Yetu akowandëna, ašë woharëna kamiša ki naših. Bakakana du Pilat. ¹² Herod na *Pilat bambiij ašoorad, kē bakak unuur mënŋ banoh.

Bañaanŋ baji na Pilat awutan Barabaat

¹³ *Pilat ado kē badu *baŋejan baweek, baweek biki *bayuday na bañaanŋ bti, ¹⁴ ašë ji na baka : « Naŋijën ñiintŋ i, aji awo ŋi pyewlën utaak, kē nhepara ŋi kadunan, awo mënwin nin uko uloŋ ŋi iko yi nataparuluŋ. ¹⁵ *Herod kak aanwin nin uko uloŋ wi adoŋ, wi akakanuŋ nja a. Nawini, ñiintŋ i aando do nin uko uloŋ unkëšuŋ akeŋ. ¹⁶ Ddo bakoba bašë bawutana. » ¹⁷ [Ufettu undoli *Pilat aji wo i pwutan pa baka nakalabuŋ aloŋ.]

¹⁸ Kē bašë huuran bukal bti aji afiŋ Yetu ašë wutan Barabaat! ¹⁹ Barabaat awo wal mënŋ ukalabuŋ ŋiki ayewlën ubeeka abot afiŋ ñaanŋ.

²⁰ Kē Pilat aŋaluŋ pwutan Yetu akak aŋiini na baka. ²¹ Kē bakhuuranaara huuran aji : « Paŋana! Paŋana! » ²² Kē akak aŋiini na baka uyaaŋ uwajanŋën aji : « we wi ñiintŋ i adoluŋ uwuŋaan ba? Mënwin nin uko uloŋ unkëšuŋ bafiŋa, ddo bakoba kašë kawutana. » ²³ Kē bukal bašë huuranaara huuran maakan ahepar bapaŋa, kē pŋaat pakdëma dëm ²⁴ te kē Pilat adoo dinan baka uko wi baheparuŋ. ²⁵ Awutan ñiintŋ i bakheparuluŋ, i bawatuŋ ukalabuŋ ŋiki ayewlën utaak abot afiŋ ñaanŋ. Wi wi ašaŋ awutar baka Yetu badola uko wi baŋaluŋ.

Yetu awo ŋi bgah bi mnhaj

²⁶ Wi bakyaanŋ na Yetu, bamob ñiintŋ aloŋ i katim ki Fimoŋ, i ubeeka wi Kuren anwooni uŋteh, aŋu'a pkuŋa kruŋ ŋi kafeŋ ki Yetu. ²⁷ Pntuk pweek paŋaša, na baaŋ baloŋ bankuŋiij iñen abot aŋëga. ²⁸ Kē Yetu ašë kok aji na baka : « An baaŋ biki Yeruŋalem, nawutan kawooni pa nji! Nadoon kawooni pa ŋleefan na babukan! ²⁹ Ŋnuur ŋabi ŋi bakluŋ kado kaji : “Banuurandëni, baaŋ banwoonŋ baanhil pbuk, na iyij inwoonŋ iimbuki, na mnwil manwoonŋ maambootani!” ³⁰ Wal mënŋ bañaanŋ bado kaji na inkunŋ iweek ijotna baka, kaji na

inkuŋ impoŋi imoy baka![✠] ³¹ Woli bado bmul bñow hēnk, hum di di bakluŋ kado na bkay*? » ³² Baŋij kak bado buŋaan batēb pa pya kafinŋ na Yetu.

Yetu apaŋanaa

³³ Wi babanuŋ du dko di bajaarŋ bado « Kaheem ki bkwow » ašē paŋ Yetu da, ul na bado buŋaan batēb bukuŋ, alonŋ ŋi kañenul kadeenu, alonŋ ŋi kamayu. ³⁴ [Kē Yetu ašē ji : « Paap, miirēn baka : baamme uko wi bakdolunŋ. » Bangoli bafaasiir imiŋa yi nul wi badolunŋ kanuŋ na mnlak katenna uko wi andoli akwitanaanuŋ.]

Babeŋ Yetu abot akara wi awoonŋ ŋi kruŋ

³⁵ Bañaarŋ babi anaŋ bten. Kē baweeek biki baka, bašē beŋa aji : « Abuuran balonŋ, abuuraan uleeful, woli awo *Krittu i Naŋibaŋi adatuŋ! » ³⁶ Bangoli kak babeŋa : baji bañoŋa kawula poot ptaakŋaan, ³⁷ kašē ji na a : « Woli iwo naŋih i *bayuday, buuraan uleefu! » ³⁸ Bapiit ŋi bkwowul duuŋ ŋi kruŋ aji : « I, AWOONŋ NAŋIH I BAYUDAY. »

³⁹ Alonŋ ŋi bado buŋaan i bapaŋuŋ ŋi kruŋ awo ŋi pkar Yetu aji na a : « Iinwo Krittu i? Buuraan uleefu ikuŋ ibuuranun. » ⁴⁰ Kē natēbantēn ašē ŋoman na atēntul unŋ aji na a : « Iindo ji kŋi Naŋibaŋi, te bawo ŋi pdolu uko unnaamuŋ na wi bakdolulunŋ! ⁴¹ Uliŋ liŋ pa un, ŋwo ŋi pluk buŋaan bi ŋdolunŋ ; kē ul ašē wo aando nin buŋaan bloŋ. » ⁴² Wi wi aŋaarŋ aji : « Yetu, luŋi ileŋēn, woli iluŋ abi na pŋih pi nu. » ⁴³ Kē Yetu ašē teema aji : « Na manjoonan, dŋupu, nŋa di, iwo na nji du baŋi. »

Pkeŋ pi Yetu

(Maci 27.45-56; Markuŋ 15.33-41; natenan ŋi Yowan 19.28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ ŋi udiinŋ unuur, unuur umara mara awunana, kē bdēm bawala ŋi umundu bti, ado ŋwoori ŋwajanŋ. Wi wi blaañ bkēm maakan banjaarŋ baneenan bañaarŋ pneeŋ du *dko dyimanaan maakan di Katoh Kaweeek ki Naŋibaŋi batowiinŋ ŋi ptoof. ⁴⁶ Kē Yetu ašē do pdiim pweek aji : « Paap, dkakan uhaaŋ wi naan ŋi iñen yi nu. » Wi ajakuŋ haŋ, ašē jēmŋa. ⁴⁷ Naŋih i bangoli iñeen-week baromeŋ awin uko unŋepuŋ ašē dēman Naŋibaŋi aji : « Na manjoonan, ñiinŋ i awo natoool! » ⁴⁸ Wi Bañaarŋ baŋum bambiinŋ pten bawinuŋ uko unŋepuŋ, baŋiis, ašē kuŋa iñen. ⁴⁹ Banoh Yetu bti na baaŋ bangakandēranuŋ na a du *Galilay banaŋ alow aten.

Umoy wi Yetu

(Maci 27.57-61; Markuŋ 15.42-47; natenan ŋi Yowan 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Ñiinŋ alonŋ i katim kawoonŋ *Yotef, anwoonŋ i ubeeka wi *bayuday wi bajaarŋ bado Arimati, awo da wal mēntŋ, awo ñaarŋ najoob bkwow, natoool. Awo ŋi pyoonk ubi wi Pŋih pi Naŋibaŋi. Awo ŋi bañaarŋ banjaarŋ baŋo kawayēs du *uruha wi bayuday ašē wo aandinan ŋi uko wi bawayēs bandukiinŋ badinanuŋ abot ado. ⁵² Yotef aya du Pilat, ahepara puum pi Yetu. ⁵³ Awan puum ŋi kruŋ, abooŋan pa na blaañ bi ifaal ašē neejan pa ŋi bhēr bloŋ bi bajipuŋ ŋi kabaŋ ki plaak, bhēr bi bawoonŋ baambaarŋ kamoya nin ñaarŋ. ⁵⁴ Unuur wi pbomandēr wa, ŋiki *unuur wi pnoorfēn wi bayuday uñogi. ⁵⁵ Kē baaŋ banwoonŋ *Galilay na Yetu bašē ŋaŋ Yotef, baya, aten bhēr, awin jibi babēkani puum. ⁵⁶ Wi wi bakakuŋ ubeeka pboman ukēra na ukēra ujuŋ ulil pŋēkēñ wi bayuday bajaarŋ bakēr ŋi puum. ŋi *unuur wi pnoorfēn wi bayuday, kē banoorfēni, ŋiki hēnk di bgah bajakuŋ.

24

Yetu anaŋa ŋi pkeŋ

(Maci 28.1-10; Markuŋ 16.1-8; natenan ŋi Yowan 20.1-10)

¹ Na nfa kub, ŋi unuur unŋaŋuŋ *unuur wi pnoorfēn, baaŋ baya du bhēr, aŋij ukēra wi babomanuŋ na ukēra ujuŋ ulil pŋēkēñ. ² Baŋēnk kē plaak pweek maakan pandētnuŋ plēman pi bhēr kē pakēlanaa, awo ŋi kabaŋ. ³ Baneeŋ, ašē wo baantēnk puum pi Yetu Ajugun da. ⁴ Bañoŋar, baamme uko wi bakdolunŋ, kē biinŋ batēb banwohariinŋ imiŋa inknuuruŋ bašē pēn awinana ŋi kadun ki baka. ⁵ Balēnk maakan, ašē juŋ, kē biinŋ bukuŋ

✠ 23:30 Hotey 10.8. * 23:31 Baŋal aji Yetu awoonŋ bmul bñow, kē banwoonŋ ŋi pjuban bawoonŋ bmul bkay.

başë ji na baka : « Naba la we ñaaj najeb ti bankeŋ ba? ⁶ [Aanwo ti, Naşibaŋi anaŋana ti pkeŋ.] Naleşan uko wi abiiŋ ajakan wi ahumuŋ du *Galilay. ⁷ Aŋiini na an aji *Abuk Ñiint awo i kawulana du bado buŋaan, kapaŋana ti krut, kaşë kanaŋa ti pkeŋ unuur uwajanŋen. » ⁸ Kë başë leş ŋŋup ŋi Yetu.

Banjañan bapok pfiyaar uko wi baaŋ baŋupunŋ baka

⁹ Wi baaŋ bawoonuŋ bhër, bakakalëş iko mënt bti *banjañan iñeen na alon na bandukiinŋ bti. ¹⁰ Baaŋ mënt bawoon *Mariya i ubeeka wi Magdala, Yowana, na Mariya anin Yakob. Baaŋ bangakandëruŋ na baka bakak aŋup wa banjañan ; ¹¹ kë bukal başë nuŋ kë babura ŋupa ŋup, baanfiyaar baka.

¹² [Kë Fimoŋ Piyeer aşë naŋa wal mënt aŋi te du bhër. Ajiŋ aten, aşë winaara ilaañ ŋañ, wi wi akakuŋ katohul aŋonŋar ti uko unŋëpuŋ.]

*Baŋaşar Yetu batëb bankyaan untanka wi Emayut
(Markuŋ 16.12-13)*

¹³ Ti unuur mëntan, baŋaşar Yetu batëb batool pya untanka wi Emayut unlowiiruŋ na Yerutalem uko ji ŋwoori ŋtëb ŋi poş. ¹⁴ Bawo ti pŋiiniyaan iko inŋëpuŋ. ¹⁵ Wi baktiiniinŋ, alaŋar, kë Yetu ti uleeful aşë ñog baka agakandër na baka, ¹⁶ kë uko ulon uşë neenan baka pyikrëna. ¹⁷ Yetu kë aşë ji na baka : « we wi nabaanŋ aŋiiniyaan hënk wi nakpoşuŋ ba? »

Kë banaŋ, ajooŋan. ¹⁸ Alon ti baka anwoonŋ katim ki Kleyofat kë aşë ŋiini na a aji : « Unaam iwoha aloolan, anwoonŋ ti Yerutalem anwoonŋ aamme uko unŋëpuŋ ti ŋnuur ŋi! » ¹⁹ Kë ateem baka aji : « We ula ba? » Kë baji na a : « Uko wi Yetu i ubeeka wi *Nataret! Abi wo *Naŋupar Naşibaŋi anhiniinŋ, ti udo na uŋup ti kadun ki Naşibaŋi na ki bañaanŋ bti. ²⁰ *Baŋejan baweek biki nun, na baweek biki nun bawula kë baŋu'a pkeŋ, apaŋa ti krut. ²¹ ŋbi haŋ aji ul awoonŋ i kabuuran *Itrayel, kë iko yanŋ bti işë do hënkunŋ ŋnuur ŋwajanŋ ŋi iŋëpi. ²² Baaŋ balonŋ banwoonŋ na un, kë başë ŋonŋarënun maakan na manjoonan. Baya na nfa kub du bhër, ²³ kë wi bawoonŋ baanwin puum pi nul, aşë wuğş. Bajakuŋ aji ŋwanjuŋ ŋado pën awinana ti kadun ki baka aji awo najeb. ²⁴ Balonŋ ti un baya du bhër, aŋënk kë bawo jibi baaŋ baŋupunŋ baka ; kë ul, başë wo baanwina! »

²⁵ Wal mënt kë Yetu aşë ji na baka : « An bawaanŋ ŋşal, naji nanoom ti pfiyaar iko bti yi baŋupar Naşibaŋi bajakuŋ! ²⁶ *Krittu aanwo i lah kahaj hënk i, ji abi ado kaneej du mndëm? » ²⁷ Wi wi aşaanŋ ajunna ti uko wi *Moyit apiituŋ, aŋiiniyaan uko wi Baŋupar Naşibaŋi bti, aŋëpna ti Ulibra wi Naşibaŋi apiban baka uko wi baŋupunŋ ti a.

²⁸ Wi bañogunŋ ufëŋ wi bawoonŋ i pya, kë Yetu aşë awo ji ñaaj ankyaanŋ na bgahul. ²⁹ Kë başë dabëra aji na a : « ŋoon na un, unuur uyobi, utejan udobi ban ban. » Kë aneej aŋo na baka. ³⁰ Wi wi aşaanŋ aŋo ti umeeş na baka, ajej kapoom, abeeb Naşibaŋi, aşë kitëş ka awul baka. ³¹ Wal mënt kë këş kaşë haabş na baka kë bayikrëna, wi wi aşaanŋ ayon ti kadun ki baka. ³² Kë başë ŋiini bukal bukal aji : « ŋëntiink lah mnlilan ti iŋëbun i, wi aktiiniinŋ na un du bgah abot apibanun Ulibra wi Naşibaŋi? »

³³ Banaŋa ti dko mënt akak Yerutalem. Baya ŋënk da *banjañan iñeen na alonŋ banwoyi da na batënt baka, ³⁴ kë baktiini aji : « Ajugun anaŋa ti pkeŋ na manjoonan, apën awinana ti kadun ki Fimoŋ! » ³⁵ Kë bukal başë kakalëş uko unŋëpuŋ ti bgah na jibi bayikrënuŋ Yetu wal wi akitëşuŋ kapoom.

Yetu apën awinana ti kadun ki banjañan

(Maci 28.16-20; Markuŋ 16.14-18; natenanŋ ti Yowan 20.19-23; Ulemp wi Banjañan 1.6-8)

³⁶ Bahum kaŋiini, kë Yetu ti uleeful aşë pën ti ptoof pi baka aji : « Bnuura bawo na an. » ³⁷ Balënk maakan, ŋiki başal aji bawin ujurte. ³⁸ Kë Yetu aşë ji na baka : « we ukaanŋ kë nayewlaa ba? We ukaanŋ kë nawo na ŋşal ŋtëb ti iŋëb yi nan ba? ³⁹ Natenan iñen na ihoŋ yi naan : Nji a na manjoonan! Nabanaan, naten, ujurte uunji uka uleef utënt wi, upaŋ na nji, jibi nahilanuŋ kawin. » ⁴⁰ [Aŋiini haŋ aşë diiman baka iñen na ihoŋ yi nul.] ⁴¹ Kë jibi bawoonŋ ti mnlilan abot aŋonŋar, ukaanŋ kë baanhilan aŋiiaar, kë aşë hepar baka aji : « Nawo na uko ude ti i? » ⁴² Kë bawula uŋëb wi batoowuŋ. ⁴³ Ajej wa, ade ti kadun ki baka.

⁴⁴ Wi wi aŝaanj aji na baka : « Wi nhumuŋ na an, ɲɕup ɲi, ɲi ɲi nɕupanaŋ: Uko wi Ulibra wi Naŝibaɕi ujakuŋ ɕi ɲi ɕi dko di *Moyit apiituŋ, na di *baɕupar Naŝibaɕi bapiituŋ, na ɕi Iyeeh yi pɳaamarɛn Naŝibaɕi, iko mɛntɕ bti iwo yi kadolana. »

⁴⁵ Wal mɛntɕ kɛ aŝɛ haabɛŝ baka ɲŝal bahilna bayikrɛn uɕup wi Ulibra wi Naŝibaɕi. ⁴⁶ Aji na baka : « Uko wi bapiituŋ wii wi : *Krittu awo i kahaj, kabot kanaɕa ɕi pkeɕ unuur uwajanɕɛn. ⁴⁷ Baɳaanj bawo kaɕup ɕi katim ki nul ɕi baɳaanj biki ɲtaak bti, kajunna ɕi Yerutalem, kaji na baka bawut pɕuban, baɕɛlɛŝ ɲbida, Naŝibaɕi ahilna amiir baka ipekadu. ⁴⁸ Nawo bamaar biki iko mɛntɕ bti. ⁴⁹ Kɛ ɲi ɕi uleef naan, nŝɛ luŋ kawulan uko wi Paapa ahoŋuŋ. An, nadukiin ɕi ubeeka te wal wi naktumuŋ na phina panwoonuŋ baɕi. »

Yetu apaya baɕi

(Markuɕ 16.19-20; natenan ɕi Ulemp wi Banjaɳan 1.9-11)

⁵⁰ Wi wi Yetu aŝaanj aya na baɕaŝarul te ufɛɕ wi Betani, aŝɛ tar iɳen, aɳehan Naŝibaɕi awul baka bnuura bi nul. ⁵¹ Wi akdoluŋ haŋ, aŝɛ duk baka, adeeɳana du baɕi. ⁵² Bukal, kɛ baŝɛ dɛmana, aŝɛ kak Yerutalem, atum na mnlilan. ⁵³ Baji babi duka duka kadɛman Naŝibaɕi du katoh kaweeek ki nul.

Uṭup Ulil Unuura wi Yowan apiitun

Uṭup ujuni

Ulilra wi uwo Uṭup Ulil Unuura wi Yowan apiitun. Aṭup ṭi ulibra wi uko wi Yetu adoluṅ ṭi mboṣ na uko wi ajukanunṅ bañaanṅ, na pkeṭul na pnaṭa ṭi pkeṭ pi nul. Yetu aṭup bañaanṅ na mnhina, ajeban bamaakal, adook ṅntaayi akuṭ ado iko itum maakan iñonjarënaan ṭi kadun ki bañaanṅ. Ulibra wi Yowan apiitunṅ uunaam maakan na ṅi bi Maci, Markuṭ na Luk. Yowan aṣal kë bañaanṅ biki apiitunṅ ulibra wi bame ṅlibra mënṭ na iko yi Yetu aṭupunṅ da na iko yi adoluṅ. Uko mënṭ ukaanṅ kë aampiit iko yi bi Maci, Markuṭ na Luk bapiitunṅ.

Yowan aṭup ṭi ujuni wi ulibra wi nul ñaanṅ i Yetu awoonṅ. Aṭup aji Uṭup wi Naṣibaṭi ubiinṅ ṭi umundu wi akak ñaanṅ najën. Yetu ado iko iñonjarënaan itum bañaanṅ bahilna bayikrën kë ul awoonṅ Naṣih i Naṣibaṭi atarunṅ adat aji ul akbuuranunṅ bañaanṅ. Uko unkaanṅ kë Uṭup Ulil Unuura wi Yowan upaṭ na ṅi bandukiinṅ wii wi : « Yowan akakalëṣ iko ilonṅ yi Yetu aṭupunṅ inkdiimanunṅ kë awo i Naṣibaṭi : Yetu aṭup aji ul awoonṅ bjeehi bi umundu, pde panjaanṅ pawul ubida, meel manjaanṅ manwul ubida, plëman pi ṅkaneel ṅmpoṭi ṅakṭëpnunṅ, nayafan nanuura, bko bdolni ubiñu. Aji kak ul awoonṅ bgah, manjoonan na ubida, kë aji naṭan bañaanṅ ṭi pkeṭ kawul baka ubida.

Hënk di ifah yi ulibra wi iwoonṅ:

1. Pdëman Uṭup (1.1-18)
2. Yowan Nabattaar aṭup uko unklunṅ kabi (1.19-34)
3. Yetu adat baṭaṣarul bateek (1.35-51)
4. Yetu ado ṅyaaṣ paaj na ulonṅ iko iñonjarënunṅ bañaanṅ (2.1-12.50)
5. Kanëm kabaañṣaani ki Yetu ṭi mboṣ: pwayëṣ pi bawayëṣulunṅ na pkeṭul (12.1-19.42)
6. Yetu anaṭa ṭi pkeṭ (20.1-10)
7. Yetu apën awinana ṭi kadun ki baṭaṣarul (20.11-21.25)

¹ Du ujuni anwoonṅ Uṭup ado bi wo'a wo, awo du Naṣibaṭi abot awo Naṣibaṭi. ² Anwoonṅ Uṭup awo na Naṣibaṭi du ujuni.

³ Naṣibaṭi aṭëpna ṭi a aṭak iko bti ; ṭi iko bti inṭakaniiṅ nin kalonṅ kaanṭakana bë kaanṭëpna ṭi a. ⁴ Ṭi ul di di ubida upënnunṅ, kë ubida mënṭ uwo bjeehi pa bañaanṅ. ⁵ Bjeehi bajeehan du bdëm, kë bdëm baanwun* ba.

⁶ Ubi ka ñiinṭ alonṅ i Naṣibaṭi ayilunṅ ; katimul kawo Yowan†. ⁷ Abi kaṭup uko wi ameeṅ bti ṭi bjeehi, bañaanṅ bti baṭëpna ṭi a bafiyaar. ⁸ Mënṭ Yowan ṭi uleeful awoonṅ bjeehi ; abi bi ṭañ kaṭup uko wi ameeṅ ṭi bjeehi. ⁹ Bjeehi mënṭ bawoonṅ na manjoonan bjeehi bambiinṅ ṭi mboṣ kajeehan bañaanṅ bti.

¹⁰ Anwoonṅ Uṭup adobi wo'a wo ṭi mboṣ, kë Naṣibaṭi abot aṭëpna ṭi a aṭak ma, kë bañaanṅ biki mboṣ baṣë wo'a wo baamme'a. ¹¹ Abi ṭi katoh ki nul, kë bañaanṅ biki nul baṣë wo baandi'a. ¹² Kë bañaanṅ bti banṣaanṅ adi'a, aṭaara, aṭen baka kë bahinan pwo babak Naṣibaṭi. ¹³ Mënṭ ṭi pñaak këme ṭi ñiinṭ na ñaaṭ këme ṭi uko wi ñiinṭ anjalunṅ wi wi bawoonunṅ babak Naṣibaṭi. Naṣibaṭi ul ṭi uleeful adoluṅ kë bawo babakul.

¹⁴ Anwoonṅ Uṭup akak ñaanṅ najën abi afëṭ na nja, kë ṅṣë win mndëm mi nul, aṭum na bnuura abot aṭum manjoonan. Aṣin awululunṅ mndëm mënṭ ul anwohanṅ aloolan i abukunṅ ṭañ. ¹⁵ Yowan aṭiiniyaan uko wi nul aji : « Ul i i nji njakunṅ aji : “Ankmbiinṅ ṭi kafëṭ naan, ajotën kadun ṭiki, ji mbi ndo kawo, ado bi wo'a wo.” » ¹⁶ Na manjoonan nja bti ṅji ṅyeenka yeenk ṭi bnuura btum banwoonṅ ṭi a. ¹⁷ ṅyeenkna bgah ṭi *Moyit, kë bnuura na manjoonan manṣë biina ṭi Yetu Krittü. ¹⁸ Nin ñaanṅ aambaanṅ kawina Naṣibaṭi. Abukul i akaanṅ anwoonṅ Naṣibaṭi, ankabunṅ ṭi Aṣin, ameeṭanulunṅ.

* 1:5 Kë bdëm baanwun ba : Balonṅ baṣal aji kë dko di daji : kë bdëm baandi ba, këme kë bdëm baanyikrën ba. † 1:6 Yowan : Baṭiiniyaan ṭi Yowan Nabattaar.

*Uko wi Yowan nabattaar aɕupuj ɕi bkowul
(Maci 3.1-12; Markuɕ 1.1-8; Luk 3.1-18)*

¹⁹ Uko wi Yowan ajakuɕ wii wi, wi baweek biki bayuday banwoon Yeruɕalem bayilun baɕenjan Naɕibaɕi na baɕaanɕ balonɕ banjaanɕ balemp du *Katoɕ Kaweek ki Naɕibaɕi kɛ baya hepara ɕaanɕ i awo i. ²⁰ Aampok pteem baka, abi ɕup ɕup baka ajinɕan aji : « Mɛnɕ nji dwoonɕ Kriɕtu. »

²¹ Kɛ bateema aji : « Iwo in keeri? Iwo *Eli i? »

Kɛ aji na baka : « Mɛnwo Eli. »

Kɛ bakak ajaka : « Iwoonɕ *Naɕupar Naɕibaɕi i? »

Kɛ aji : « A-a. »

²² Kɛ baɕɛ ji na a : « ɕupun keeri ɕaanɕ i iwoonɕ ɕhilna ɕya ɕɕup banyilun un. We wi wi ikɕupunɕ ɕi iwi? »

²³ Kɛ ateem na ɕɕup ɕi *Itayi Naɕupar Naɕibaɕi aji : « Nji, dwoonɕ: pɕiim pankhuuranunɕ du *pndiiɕ aji :

“Nadolan bgah bi Ajugun bawo btool.” »[☆]

²⁴ Bayili bukuɕ bawo *bafaritay. ²⁵ Bakak ahepar Yowan kak aji : « Kɛ we ukaanɕ kɛ ikbattaar wi iwoonɕ iinwo Kriɕtu, iinwo Eli, iinkak awo Naɕupar Naɕibaɕi? »

²⁶ Kɛ ateem baka aji : « Nji dbattaar na meel, kɛ alonɕ aɕɛ wo ɕi ptoofan i nawoonɕ naamme, ²⁷ ankmbiinɕ ɕi kafɛɕ naan, i nji ndoonɕ awo mɛnɕoom kanɕup pɕɛnɕa iɕapaat. »

²⁸ Uko mɛnɕ uɕɛpna du Betani du plut pi bdɛk bi Yordan, dul di Yowan akbattaaraanunɕ.

*Uko wi Yowan Nabattaar aɕupuj ɕi Yetu
(Maci 3.13-17; Markuɕ 1.9-11; Luk 3.21-22)*

²⁹ Wi unuur ujinɕunɕ, Yowan awin Yetu kɛ akbi, kɛ aɕɛ ji : « Anwoonɕ unkaneel wi bɕenjan wi Naɕibaɕi unkmpeenanunɕ pekadu di umundu awi. ³⁰ Uko wi nul wi wi nji kaɕiiniyaanunɕ wi njakuɕ: “Niinɕ ankmbiinɕ ɕi kafɛɕ naan ajotɛn kadun, ɕiki, ji mbi ndo kawo, adobi woho wo.” ³¹ Nji ɕi uleef naan, mɛmbi me'a, kɛ pdola ameeɕana ɕi baɕaanɕ biki Iɕrayel, pakaanɕ kɛ mbi abattar na meel. »

³² Yowan aɕup ɕi ɕaanɕ namaar aji : « Dwin *Uhaaɕ wi Naɕibaɕi kɛ uwala ɕi a awo ɕi ubalab ufaatal abi aɕo ɕi a. ³³ Mɛmbi me'a, kɛ anɕaanɕ ayilɛn aji mbattaar na meel aɕɛ jakɛn aji : “Naaɕ i ikwinunɕ Uhaaɕ wi naan uwala ɕi a ubot uɕo ɕi a, unɕ mɛnɕan akbattaaranunɕ na Uhaaɕ wi naan.” ³⁴ Kɛ nji nɕɛ win abot aɕup kɛ i mɛnɕ awo Abuk Naɕibaɕi. »

Baɕaɕar Yetu bateek

³⁵ Wi unuur ujinɕunɕ, Yowan akak awo da na batɛb ɕi baɕaɕarul. ³⁶ Awɛn kɛ Yetu aktɛp kɛ aɕɛ ji : « Anwoonɕ unkaneel wi bɕenjan wi Naɕibaɕi i i. » ³⁷ Baɕaɕarul batɛb bukuɕ batiink uko wi ajakuɕ aɕɛ ɕaɕ Yetu. ³⁸ Yetu akok awɛn kɛ bakɕaɕa aɕɛ ji na baka : « We wi naklaanɕ ba? »

Kɛ bateem aji : « Rabi, ɕunɕ di di iwoonɕ ba? » Rabi dawoonɕ najukan.

³⁹ Kɛ aji na baka : « Nabiin naɕɛ nawin. » Kɛ baya ame dko di awoonɕ, aɕo na a unuur mɛnɕ. ɕwoori ɕbaakɛr ɕi utaakal ɕakyaanɕ pban wal mɛnɕ.

⁴⁰ Andre aɕa Fimoonɕ Piyeer awo alonɕ ɕi batɛb bantiinkunɕ uko wi Yowan ajakuɕ aɕɛ ɕaɕ Yetu. ⁴¹ Adun awɛn Fimoonɕ naweekul aji na a : « ɕwin Meɕuwa. » Meɕuwa dawoonɕ Kriɕtu. ⁴² Aɕooɕa du Yetu. Yetu ajabana kɛɕ aɕɛ ji : « Iwoonɕ Fimoonɕ abuk Yowan, hɛnkuɕ ido kadu'ana Kefat. » Kefat dawoonɕ Piyeer[‡].

⁴³ Wi unuur ujinɕunɕ, Yetu aɕu na pya utaak wi *Galilay. Aya awɛn da Filip aji na a : « ɕaɕaan! » ⁴⁴ Filip awo i Bettayida, ubeeka wi bi Andre na Piyeer. ⁴⁵ Kɛ Filip aya awɛn Natanayel aji na a : « ɕwin ɕaanɕ i Moyit aɕiiniyaanunɕ ɕi Ulibra wi Bgah, i baɕupar Naɕibaɕi bandukiinɕ bakaanɕ aɕiiniyaan! Yetu i Nataret a, abuk Yotef. »

⁴⁶ Kɛ Natanayel aɕɛ hepara aji : « Uko ulonɕ unuura uhil kapɛnna du Nataret i? »

Kɛ Filip ateema aji : « Biini, iwin. »

[☆] 1:23 Itayi 40.3. [‡] 1:42 Kefat, Piyeer : ɕi uɕup wi baramayenɕ Kefat dawoonɕ plaak ; ɕi uɕup wi bagrek Piyeer dawoonɕ kak plaak.

⁴⁷ Yetu awin kë Natanayel akbi ti a, aşë ji : « Abuk Itrayel na manjoonan akbiin hënk, aamme kalagare. »

⁴⁸ Natanayel kë aşë hepara aji : « Ƨuŋ di imeennuŋ ba? »

Kë Yetu ateema aji : « Ji Filip abi ado kadu'u, wi iwoon du bfig uŋeeh, dwinu. »

⁴⁹ Kë Natanayel aşë ji na a : « Rabi, iwo Abuk Naşibaŋi, iwo naşih i *Itrayel. »

⁵⁰ Kë Yetu ateema aji : « Ifiyaar ŋiki djaku dwinu wi iwoon du bko uŋeeh. Iluŋ kawin iko indëmuŋ apel yi iwinuŋ nŋa. »

⁵¹ Wi wi aŋaŋ aji : « Na manjoonan, dŋupan, naluŋ kawin baŋi bahaabëşa, ŋwanjut ŋabot ŋado kapaya, kawala ŋi *Abuk Niiŋŋ. »

2

Bniim du Kana

¹ Unuur uwajanŋen bniim bloŋ bawo du ubeeka wi Kana du *Galilay, kë anin Yetu awo da. ² Yetu kak awo ŋi biki baduunŋ babi bniim, ul na baŋaŋarul. ³ Poot pabaa, kë anin Yetu aşë bi aji na a : « Baankak aka poot. »

⁴ Kë aşë ji na a : « Abuk nnaaŋ, we ukaŋŋ kë ikŋupën uko waŋ? Unuur wi naan uundobi ban. »

⁵ Kë anin aşë ji na balemp : « Uko wi akjakarananŋ, nadolan wa. »

⁶ Kdunk paaj ki mnlak kawo da ki bayuday bajaŋŋ baŋuuna meel mi bajaŋŋ badolna baŋow. Pdunk paji pado uko ji ŋlitru iŋeen-week. ⁷ Kë Yetu aji na balemp : « Natumaan idunk yi na meel. » Kë batuman ya.

⁸ Wi babaŋŋ kë aşë ji na baka : « Naliikan hënkunŋ naŋooŋŋ najaŋan iko. » Kë baliik aŋooŋŋ.

⁹ Ankjaŋanunŋ aŋemi, kë uşë wo ubiŋu. Aamme dko di uwoonunŋ, kë balemp başë me, bukal banliikuŋŋ meel. Adu naniim, ¹⁰ aji na a : « Nnaŋŋ aji dun kawul poot panlilunŋ, wal wi baŋaŋŋ bakujunŋ, kë baa pënan panwoonŋ paanlil maakan. Iwi, kë işë hank plil te hënkunŋ! »

¹¹ Uko waŋ uwoonŋ ujuni wi iko iŋonarënaan yi Yetu ajaŋŋ ado baŋaŋŋ bahilna bame uko wi awoonŋ. Ado wa du Kana di Galilay, adiiman mndëm mi nul kë baŋaŋarul bafiyaara.

¹² Wi abaŋŋ, aşë ya ubeeka wi Kapernawum, ul, na anin na babak aşin na baŋaŋarul, ado da ŋnuur ŋntiinku.

Yetu na bawaap du Katoh Kaweek ki Naşibaŋi (Maci 21.12-13; Markuŋ 11.15-17; Luk 19.45-46)

¹³ *Ufettu wi Mbuur wi bayuday uŋogi, kë Yetu aşë ya Yeruŋalem. ¹⁴ Aŋenk du *Katoh Kaweek ki Naşibaŋi bawaap ŋgit na ŋkaneel na ŋbalab ; batorkaar itaka bakak aŋoo da.

¹⁵ Ajeŋ wal mëŋŋ ital aboman btintël aşë dook baka bti ŋi Katoh ki Naşibaŋi bukal na ŋkaneel na ŋgit ; afël itaka yi batorkaar abot awat ŋmeeşa ŋi baka. ¹⁶ Aji na bawaap ŋbalab : « Napënaan ŋko ŋi ŋi. Nawutan kakakan katoh ki Paapa dko dwaapi. » ¹⁷ Baŋaŋarul balesŋ wal mëŋŋ uko umpiitaniinŋ ŋi Ulibra wi Naşibaŋi : *Uŋal uweek wi nkaŋŋ pa Katohu ukfiŋnuŋ.* [☆]

¹⁸ Wal mëŋŋ, kë baweek biki bayuday başë ji na a : « Dolan uko ulonŋ unkyuujunŋ kë ihilan kado kado uko wi ikdolunŋ hënk. »

¹⁹ Kë Yetu ateem baka aji : « Nafomle Katoh ki Naşibaŋi ki, kanaŋan ka ŋi ŋnuur ŋwajanŋ. »

²⁰ Kë başë ji na a : « Bado ŋşubal iŋeen ŋbaakër na ŋşubal paaj pa pniw katoh ki mëŋŋ, kë iwi işë ji iniw ka ŋi ŋnuur ŋwajanŋ? » ²¹ Kë Yetu wal mëŋŋ aşë ŋiiniyaan ŋiiniyaan uleeful. ²² Kë hënk, wi abiiŋ anaŋa ŋi pkeŋ, baŋaŋarul balesŋ kë abi ji haŋŋ, aşë fiyaar uko umpiitunŋ ŋi Ulibra wi Naşibaŋi na uŋup wi Yetu abiiŋ aŋup.

²³ Jibi Yetu awoonŋ du Yeruŋalem ŋi wal wi Ufettu wi Mbuur, baŋaŋŋ batum bafiyaara wi bawinunŋ iko iŋonarënaan yi akdolunŋ. ²⁴ Kë ul aşë wo aanfiyaar baka, ŋiki ame baŋaŋŋ bti, ²⁵ abot awo aannuma nnaŋŋ aŋupa jibi nnaŋŋ awoori ŋiki ul ŋi bkowul ame uko unwoonŋ ŋi uhaaş wi nnaŋŋ.

☆ 2:17 Kaŋaam 69.10.

3

Yetu na Nikodem

¹ Uka tfa ƚi *bafaritay ƚiiniƚ aloƚ i katim kawooƚ Nikodem. Awo ƚi baweek biki bayuday.
² Aya du Yetu na utejan aji na a : « Najukan, ƚme kē iwo najukan i Naŝibaƚi ayiluƚ, ƚiki nin ƚaaƚ aloƚ aanhil pdo iko iƚoƚarēnaan yi ikdoluoƚ woli Naŝibaƚi aanwo na a. »

³ Kē Yetu aŝē teema aji : « Na manjoonan dƚupu, nin ƚaaƚ aanhilaan kawin *Pŝih pi Naŝibaƚi bē aankak abuka buka* . »

⁴ Kē aŝē ji na a : « Hum di di ƚaaƚ ahiniinƚ kabuka kak wi adoƚoƚ abi ƚaf? Ahinan kakak du kayiƚ ki anin kabuka kak i? »

⁵ Kē ateema aji : « Na manjoonan dƚupu, ƚaaƚ anwoƚoƚ aankak abuka ƚi meel na Uhaaŝ wi Naŝibaƚi aanhil kaneej du Pŝih pi Naŝibaƚi. ⁶ Uleef uji ubuk uleef, kē uhaaŝ uji ubuk uhaaŝ. ⁷ Wutan kaƚoƚar woli djaku, nawo kabuka kak. ⁸ Uyook uji ufuuƚ dko di uƚali. Iji kƚiink wa ufuuƚ bē iinji kēme dko di uwoonuoƚ kēme dko di ukyaaƚ. Kē hēnk di uwoƚoƚ kak pa baƚaaƚ bambukiinƚ ƚi Uhaaŝ wi Naŝibaƚi. »

⁹ Kē Nikodem aŝē ji na a : « Hum di di uko mēntƚ uhiluƚ kadolana? »

¹⁰ Kē ateema aji : « Hum di ihiluƚ kawo najukan ƚi Itrayel aŝē wo iimme iko yaƚ? ¹¹ Dƚupu na manjoonan, ƚji ƚƚiiniyaan uko wi ƚmeeƚ kabot kaƚup wi ƚwinuoƚ, kē an naŝē wo naanji nadinan pfiyaar uko wi ƚjakuƚ. ¹² Woli naanfiyaar wi ƚji kaƚiiniyaanuoƚ iko yi mboŝ, hum di di nakluƚ kafiyaar woli dluoƚ aƚiiniyaan iko yi baƚi ba? ¹³ Nin ƚaaƚ aloƚ aampaya baƚi *Abuk ƚiiniƚ ƚaƚ [anwoƚoƚ du baƚi] awaliinƚ. ¹⁴ Kē jibi *Moyit adeeƚuoƚ upula unƚak du *pndiiŝ[☆], hēnk di Abuk ƚiiniƚ akdeeeƚaniinƚ, ¹⁵ ƚaaƚ anfiyaaruluƚ ahilna aka ubida wi mnƚo.

¹⁶ « Naŝibaƚi aƚal baƚaaƚ maakan adoo wul Abukul aloolan ƚaƚ i akaaƚ, ƚaaƚ anfiyaaruluƚ awutna kakeƚ, aŝē ka ubida wi mnƚo. ¹⁷ Naŝibaƚi aanyil yil Abukul abi aji na baƚaaƚ kē baduknaana awo i pkeƚ, ayila yil baƚaaƚ baƚēpna ƚi a babuur. ¹⁸ ƚaaƚ anfiyaaruluƚ aankduknaana, anwoƚoƚ aanfiyaara ado bi duknaana duknaana, ƚiki aanfiyaar ƚi Abuk Naŝibaƚi aloolan ƚaƚ i akaaƚ. ¹⁹ Kē uko wi, ukƚuuƚ baƚi baduknaanaa : bjeehi babi ƚi umundu kē baƚaaƚ baŝē magan bdēm apel bjeehi ƚiki iko yi baƚaaƚ bakdoluoƚ iwuƚ maakan. ²⁰ ƚaaƚ ankdoluoƚ buƚaan apok bjeehi ; uƚ mēntƚan aankya du bjeehi, kaƚi iko iwuƚaan yi adoluƚ iwinana. ²¹ Kē ƚaaƚ anjaaƚ aƚaŝ manjoonan aji ya du bjeehi, kahilna kadiiman kē iko yi akdoluoƚ iwoona du Naŝibaƚi. »

Yetu na Yowan Nabattaar

²² Wi iko yaƚ iƚēpuƚ, Yetu aya na baƚaŝarul du uƚaak wi Yuda, aƚo da na baka abattaar.
²³ Yowan kak awo ƚi pbattaar du Aenon kaƚoƚ ƚalim ƚiki meel mantum da, kē baƚaaƚ babot abi'abi ƚi a pyeenk batitmu. ²⁴ Baandobi wata wal mēntƚ ukalabuŝ. ²⁵ Unuur uloƚ kē bƚup baŝē pēn ƚi baƚaŝar Yowan na nayuday aloƚ ƚi uko wi baƚow. ²⁶ Babi ƚi Yowan aji na a : « Najukan, ƚaaƚ ambiinƚ awo na iwi du plut pi Yordan, i ibiinƚ aƚiiniyaan uko wi nul awuƚ du abattaar kē baƚaaƚ bƚi bakya du a. »

²⁷ Kē Yowan ateem baka aji : « Nin ƚaaƚ aanhil kayeenk uko uloƚ bē uunwoona du baƚi.
²⁸ An ƚi uleefan namaar kē ƚƚiini aji : “Mēnwō Krittū kē baŝē yilēn ƚi kadunul.” ²⁹ Naniim akaaƚ naniima, kē nanoh naniim anwoƚoƚ da aji lilan woli aƚiink pdiim pi naniim. Mnlilan mi, manwoƚoƚ mi ƚaan mandēm maakan keeri. ³⁰ Ul awo kado kadēm, ƚji nŝē ndo kawala.

³¹ « Anwoonuoƚ baƚi apel baƚaaƚ bƚi ; anwoƚoƚ i mboŝ, awo i mboŝ abot aji ƚup iko yi mboŝ. Anwoonuoƚ baƚi [apel baƚaaƚ bƚi] ³² aji ƚup uko wi awinuoƚ akuƚ aƚiink kē nin aloƚ aŝē wo aanji di pƚiink uƚup wi nul. ³³ Anfiyaaruƚ uƚup wi nul adiiman kē adinan kē uko wi Naŝibaƚi ajakuƚ uwo manjoonan ; ³⁴ Naŝibaƚi aji wul ƚaaƚ i ayiluƚ Uhaaŝul kakēŝan aŝē kaƚup uƚup wi Naŝibaƚi. ³⁵ Naŝibaƚi Aŝin aƚal Abukul, akuƚ awula iko bƚi. ³⁶ Anfiyaaruƚ Abukul aka ubida wi mnƚo ; anwoƚoƚ aandi pƚiinka aankka ubida mēntƚ ; udeeb wi Naŝibaƚi uji uwo ƚi a. »

* 3:3 Bē aankak abuka buka : Baƚiiniyaan ƚi kak pbuknaana baƚi. ☆ 3:14 Natenan ƚi Mnƚēn 21.19.

4

Yetu na ñaaṭ i utaak wi Famariya

¹ Bafaritay batiink kë baji baṭaṣar Yetu batum adoo pel biki Yowan kë abot aji battaar bañaanṅ bampeluṅ biki Yowan akbattaaruṅ. ² Yetu ul ṭi uleeful aanji battaar, baṭaṣarul bajaanṅ babattaar. ³ Wi atiinkuṅ uko mēntṅ, apēn du Yuda akak Galilay. ⁴ Awo i kamuur utaak wi *Famariya.

⁵ Kë hēnk di ayaanṅ aban du ubeeka uloṅ wi Famariya wi bajaanṅ badu Fikar kañog uṭeeh wi *Yakob abiiṅ aṭen *Yotef abukul. ⁶ Ṭi dko mēntṅ di di pliik pi Yakob pawoonṅ. Yetu aposṅ anoor aṣē ya aṭo du kañog pliik mēntṅ. Unuur udiinṅ wal mēntṅ.

⁷ Kë ñaaṭ aloṅ i Famariya aṣē bi pliik. Kë Yetu aṣē ji na a : « Ṭenaan meel ddaan. »
⁸ Baṭaṣarul baya wal mēntṅ ubeeka pla uko ude.

⁹ Kë ñaaṭ aji na a : « Hum di iwi, inwoonṅ nayuday ihiluṅ kañehanaan meel, nji nwoonṅ i Famariya? » (Bayuday baanji banaakiir na bañaanṅ biki Famariya.)

¹⁰ Kë ateema aji : « Woli ime lah uko wi Naṣibaṭi ajaanṅ aṭen abot ame ñaanṅ anjakiinṅ iṭena adaan, iwi ṭi uleefu ikñehanuluṅ aṣē ṭenu meel manjaanṅ manwul bañaanṅ ubida. »

¹¹ Kë aṣē ji na a : « Naweeṅ, iinwo na nin ukoolan uliikni kë pliik pabaa diil maakan. Ṭuṅ di di ibaanṅ aliikna meel manjaanṅ manwul bañaanṅ ubida ba? ¹² Idēm apel Yakob ateem nja anwuluṅ nja pliik pi i? Ul andaanuṅ ṭi pa abot awul babukul na ṅntaam ṅi nul kë ṅadaani? »

¹³ Kë Yetu aṣē teema aji : « Ñaanṅ andaanuṅ meel mi, udaan ukak aṭija ; ¹⁴ kë ñaanṅ anṣaanṅ adaan meel mi nji kaluṅ kawula nin udaan uunkak aṭija, meel mi nji kawuluṅ mankak ukumpēṣ unkwuluṅ ubida wi mnṭo. »

¹⁵ Kë ñaaṭ aṣē ji na a : « Naweeṅ, ṭenaan meel mēntṅ, udaan uwutna kakak kaṭijēn ndoo nwo i pbi pliik ṭi. »

¹⁶ Kë aji na a : « Yaan idu ayinu iṣē ikak na a ṭi. »

¹⁷ Kë ateema aji : « Mēniimaa. »

Kë Yetu aṣē ji na a : « Iṭup manjoonan wi ijakuṅ iinniimaa, ¹⁸ ṭiki ibi niima ṅyaaṣ kañeen, kë i iwoonaanuṅ hēnkuṅ aanwo ayinu. Ifaṅ ṭi waṅ. »

¹⁹ Kë ñaaṭ kë aṣē ji na a : « Naweeṅ, dwin kë iwo *Naṭupar Naṣibaṭi na manjoonan. ²⁰ Bateemun badēman Naṣibaṭi ṭi pnkuṅ pi, kë an bayuday naṣē ji du Yerutalem di di bañaanṅ bawoonṅ i kado kadēmana. »

²¹ Kë aṣē ji na a : « Abuk ñaaṭ, fiyaarēn, wal uloṅ ubi wi mēntṅ ṭi pnkuṅ pi kēme du Yerutalem ṭaṅ di bakdoonṅ kadēmanaan Naṣibaṭi Aṣin nja. ²² An, naji nadēman uko wi nawoonṅ naammee. Un ṅji ṅdēman uko wi ṅmeeṅ ṭiki ṭi bayuday di di Naṣibaṭi aṭepnuṅ abuuran bañaanṅ. ²³ Kë wal uṣē bi, wii wi, udo bi ban ban, wi banjaanṅ badēman Naṣibaṭi Aṣin nja bakme'uluṅ na manjoonan kado kadēmana na uhaaṣ ; bukal bawoonṅ banjaanṅ badēman Naṣibaṭi Aṣin nja, bukal biki aklaanṅ. ²⁴ Naṣibaṭi awo uhaaṣ kë banjaanṅ badēmana bawo i kame'a na manjoonan kadēmana na uhaaṣ. »

²⁵ Kë ñaaṭ aṣē ji na a : « Dme kë Ñaanṅ i Naṣibaṭi adatuṅ, i bajaanṅ bado *Krittu abi. Woli aluṅ abi, aṭup nja iko bti jibi iwoori. »

²⁶ Kë Yetu aji na a : « Nji nkaṭiiniinṅ na iwi, dwoonṅ aṅ mēntṅ. »

²⁷ Wal wi aṭiiniinṅ haṅ kë baṭaṣarul baṣē wuj, aṣē ṅoṅar wi bawinuluṅ kë akṭiini na ñaaṭ. Kë nin aloṅ ṭi baka aṣē wo aanhepara uko wi aklaanṅ kēme uko wi akṭiiniinṅ na ñaaṭ.

²⁸ Wal mēntṅ ñaaṭ aduk pdunk pi nul, aya du ubeeka aji na bañaanṅ: ²⁹ « Nabiin nawin ṅiintṅ aloṅ anṭupnuṅ iko yi ndoluṅ bti. Woon Krittu a i? » ³⁰ Bapēn ṭi ubeeka aya du a.

³¹ Wal mēntṅ baṭaṣarul bawo ṭi pkooṭa aji na a : « Najukan, deeni. »

³² Kë aṣē teem baka aji : « Dka pde pi nawoonṅ naammee. »

³³ Baṭaṣarul bawo ṭi pṣal aji me aloṅ aṭija ṭij uko ude. ³⁴ Kë Yetu aṣē ji na baka : « Pde pi naan pawoonṅ pdo uko wi anyilnuṅ ajaknuṅ ndo na pbaañēṣ ulempul. ³⁵ Jēm naji naji : “uduka kli kbaakēr kakit kaṣē kabi” i? Dṭupan, nakatan kēṣ naten ṅṭeeh, ṅado bi kay kay pa kakit. ³⁶ Kë nakit ado bi jun jun pyeenk baluk bi nul abot akit ṅdeey pa ubida wi

mn̄to, najaar na nakit bahilna balilan bukal batëb bti. ³⁷ Ƨi uko mën̄t, uko wi bajakuŋ uwo manjoonan : Aloh aji jaar, aloh kakit. ³⁸ Nji dyilan naya nakit uko wi nawooŋ naanjaari. Baloh bado ulemp untamnuŋ, kë an našë yeenk ulemp wi ujënk wi baka. »

³⁹ Ƨi ubeeka wi mën̄t bañaan biki Famariya batum bafiyaar Yetu wi batiinkuŋ uko wi ñaaŋ aŋupun Ƨi a aji : « Aŋupën iko yi ndoluŋ bti. » ⁴⁰ Hënk, wi bañaan babiin du a, bakooŋa aji aŋo na baka ; kë aŋo da ŋnuur ŋtëb. ⁴¹ Ƨŋup ŋi nul ŋado kë bañaan batum maakan kak bafiyaara ; ⁴² baji na ñaaŋ : « Mën̄t uko wi iŋupun Ƨaŋ ukaan kë ŋfiyaara ; un Ƨi ŋleefun ŋtiinka abot ame kë ul na manjoonan awoon Nabuuran bañaan bti. »

⁴³ Wi Yetu aŋoon ŋnuur ŋtëb du Famariya, ašë pën da aya *Galilay. ⁴⁴ Abi Ƨup aji kë *Naŋupar Našibaŋi aanji tiinkana du uŋaak wi nul. ⁴⁵ Kë wi ašaan aban du Galilay, bañaan bamëbana bnuura Ƨiki wi bayaan *Ufettu wi Mbuur du Yerutalem bawin iko bti yi adoluŋ da.

Pjeban pi abuk nalempar naših

⁴⁶ Yetu akak ubeeka wi Kana du *Galilay di abiin akakanaan meel ubiñu. Kë wal mën̄t aloh Ƨi balempar naših bawee aloh i abukul amaakuŋ ašë wo du Kapernawum. ⁴⁷ Wi atiinkuŋ kë Yetu awoona Yuda aban Ƨi Galilay, aya du a, akooŋa aya ajeban abukul Ƨiki amaak aŋogan pkeŋ. ⁴⁸ Kë Yetu ašë ji na a : « Woli naanwin mlagre na iko iñonarënaan naanji nafiyaarën. »

⁴⁹ Kë nalempar naših ašë ji na a : « Naweek, biin ji abuk naan abi akeŋ. »

⁵⁰ Kë aji na a : « Yaani, abuku awo najeb. »

Kë ñiin̄t aŋiyaar uko wi Yetu ajakuluŋ, aŋool pya katohul. ⁵¹ Ahum nwo Ƨi bgah, kë balemparul bašë bi ayit na a aji na a abukul ajebi. ⁵² Ahepar baka wal wi amatrënuŋ. Kë baji na a : « Takal da, uko ji uwoori uloolan wi pnak wi wi uleef ukakuŋ ajoobëŋ na a. » ⁵³ Ašin napoŋ aleš kë wal mën̄t wi wi Yetu ajakuluŋ : « Abuku awo najeb. » Wi wi ašaan aŋiyaar Yetu ul na biki katohul bti.

⁵⁴ Uko waŋ uwoon uko uñonarënaan utëbantën wi Yetu adoluŋ Ƨi Galilay. Ado wa wi apënnuŋ Yuda.

5

Pjeb pi naŋakmaan du Bettata

¹ Wi iko yaŋ iŋëpuŋ, ufettu uloh wi bayuday uwoo, kë Yetu ašë ya Yerutalem. ² Kë du Yerutalem Ƨi kañog « plëman pi ŋkaneel » ušë ka, dko dloh dñownaani danwoon na irakan kañeen di bajaan bado Ƨi uŋup uhebërë Bettata*. ³ Ƨuŋ irakan mën̄t, bamaakal batum maakan : bakuul, banknjiinkuŋ, na bambiinkniin, baji bapiin̄t da kayoonk meel manšintar ; ⁴ uwanjuŋ uloh wi Ajugun uji ubanle Ƨuŋ ubi kawala da, meel manšë kašintar ; anneejuŋ uteek wi meel manšintaruŋ pmaak pi akahaŋ paji pabi jeb jeb. ⁵ Uka da wal mën̄t ñiin̄t aloh andoli ŋsubal iñeen-ŋwajanŋ na bakreŋ ŋi aŋakmi. ⁶ Yetu awina kë apiin̄t da abot ame kë ujon wi aŋakmi aanhinan poš ašë ji na a : « Injal kajeb i? »

⁷ Kë ñiin̄t naŋakmaan ateema aji : « Naweek, mënka nin aloh anhiluŋ kaŋënkën nwala du dko dñownaani woli meel manšintar, kë ji mbi ndo kaban, aloh aji do bi banën da uteek. »

⁸ Kë ašë ji na a : « Naŋiin, jegan iko yi ipiin̄tnuŋ ipoš. » ⁹ Ƨi dko mën̄t, kë ñiin̄t abi jeb jeb ajeŋ iko yi apiin̄tnuŋ apoš.

Kë unuŋ mën̄t ušë wo *unuŋ wi pnoorfën wi bayuday. ¹⁰ Baweek biki bayuday baji na ñiin̄t i bajaan ajeban jeban : « Unuŋ wi pnoorfën uwo nŋa, bgah bi nja baneenan ikuŋa. »

¹¹ Kë ateem baka aji : « Anjebanaanuŋ ajakën : “Jegan iko yi ipiin̄tnuŋ ipoš.” »

¹² Kë bašë hepar aji : « Naan ahoh ajakiin̄t jegan iko yi ipiin̄tnuŋ ipoš ba? » ¹³ Kë i bajebaranuŋ ašë wo aamme ñaan mën̄tan, kë Yetu abot aneem Ƨi pntuk.

¹⁴ Wi uko waŋ uŋëpuŋ, Yetu ayit na ñiin̄t i ajebanuŋ du *Katoh Kawee ki Našibaŋi ašë ji na a : « Hënkun̄t ijebi, Ƨaŋaanuŋ pjuban ji uko untamuŋ apel umbiin̄t adolu umobu.

* 5:2 Bettata : Baloh bapiit Betetda.

» ¹⁵ Ñiint̄ aya wal mēnt̄ aṭup baweek biki bayuday aji Yetu ajebanuluṅ. ¹⁶ Kē baweek biki bayuday bašē jun phajan Yetu, ṭiki aji do iko mēnt̄ ṭi unuur wi pnoorfēn. ¹⁷ Kē ašē ji na baka : « Paapa aji lempa lemp ṅnuur bti, kē nji kak mbot alemp. » ¹⁸ Uko waṅ ukaaṅ kē baweek biki bayuday batamanaara taman ala pfiṅa ; baji baji mēnt̄ uko wi bgah baneenanuṅ ṭi unuur wi pnoorfēn ṭaṅ wi wi ajaaṅ ado, abot aji ji Našibaṭi awoon̄ ašin kaliṅan uleeful na Našibaṭi.

Mnhina mi Abuk Našibaṭi

¹⁹ Yetu akak ayeenk bṭup aji na baka : « Na manjoonan dṭupan, Abuk Našibaṭi aanhil pdo nin uko ulon̄ bdidi'ul bē aanwin Ašin kē ado wa. Uko wi Ašin adoluṅ, Abukul akak aji do wa. ²⁰ Našibaṭi aṅal Abukul abot aji diimana iko yi ajaaṅ ado ; aluṅ kadiimana iko indēmuṅ apel yi, inkṭuuṅ naṅoṅar. ²¹ Kē jibi Našibaṭi ajaaṅ anaṭan baṅaṅ ṭi pkeṭ kabot kawul baka ubida, hēnk kak di di Abukul ajaaṅ awul ṅaaṅ i adatuṅ ubida. ²² Hēnk kak, Našibaṭi aankwayēš nin ṅaaṅ alon̄, awutar uko mēnt̄ bti Abukul, ²³ baṅaṅ bti bahilna badēman Abukul jibi bajaṅ badēmana. ṅaaṅ anwoon̄ aanji dēman Abukul, aanji dēman Našibaṭi anyiluluṅ. ²⁴ Na manjoonan dṭupan, ṅaaṅ anktiinkuṅ ṅṭup ṅi naan abot afiyaar Našibaṭi anyilnuṅ, aka ubida wi mnṭo. ṅaaṅ mēnt̄ aankduknaana, apēnna du pkeṭ abi ṭi ubida.

²⁵ « Na manjoonan dṭupan, wal ubi, hēnkuṅ da, wi banwoon̄ du pkeṭ baktiinkuṅ pdiim pi Abuk Našibaṭi, bankntiinkuṅ pa abi du a, baka ubida. ²⁶ Jibi Našibaṭi awoon̄ anjaṅ awul ubida, hēnk kak di di aṭenuṅ Abukul ado kawul ubida. ²⁷ Akak awula mnhina mi pwayēš ṭiki awo *Abuk Ñiint̄. ²⁸ Nawutan kaṅoṅar ṭi uko mēnt̄ ṭiki wal ubi wi banwoon̄ du ihēr meet̄ baktiinkuṅ pdiimul. ²⁹ Bandoluṅ bnuura bapēn kayeenk ubida, bandoluṅ buṭaan bašē bapēn pa Našibaṭi aji baduknaana awo i pkeṭ. ³⁰ Nji ṭi uleef naan, mēnhil pdo nin uko ulon̄, pwayēš pi naan paji pawo ptool, ṭiki ṭi uleef naan, mēnji kado uko wi nji ṅaluṅ, dji kawayēš jibi anyilnuṅ ajaknuṅ. »

Uko wi baṭupuṅ ṭi Yetu

³¹ Yetu akak aji : « Woli nji ṭaṅ kaṭuparuṅ bkow naan uhinan kawo uunkwo manjoonan ṭi an. ³² Kē alon̄ ašē aṭup ṭi uko wi naan, dme kē uko wi akṭupuṅ ṭi nji uwo manjoonan. ³³ Nayil baṅaṅ du *Yowan, kē aṭupan uko unwoon̄ manjoonan ṭi uko wi naan. ³⁴ Kē nšē wo mēnuma ṅaaṅ aṭuparaan, dṭup ṭup haṅ nahilna nabuur.

³⁵ « Yowan abi wo unkaniya unktēruṅ ajeehan dko, kē nadat ṅwal ṅlon̄ pwo ṭi bjeehi na mnlilan wi naktiinkuṅ uko wi aṭupanaṅ. ³⁶ Nji, dka uko unkyuujuṅ uko wi nwoon̄ apel wi Yowan aṭupanaṅ: iko yi Paapa aṭu'ēnuṅ pdo, yi nji kadoluṅ, idiiman kē Paapa ayilnuṅ. ³⁷ Kē Paapa anyilnuṅ ul ṭi uleeful aṭup ṭi uko wi naan. Naambaṅ katiinka pdiimul, kēme kame jibi anaami. ³⁸ Kē jibi nawoon̄ naanfiyaar i ayiluṅ, nadiiman kē naambaṅ kamēbanaara uṭup wi nul. ³⁹ Naji najuk Ulibra wi Našibaṭi bnuura, ṭiki naṅal kē ṭi wa di di nakkaanuṅ ubida wi mnṭo. Kē Ulibra wi Našibaṭi mēnt̄ uṭupuṅ uko wi taan. ⁴⁰ Kē an našē wo naanṅal pbi ṭi nji kakaana ubida.

⁴¹ « Mēnkyeenkna mndēm ṭi baṅaṅ. ⁴² Dme an, naanṅal Našibaṭi na manjoonan. ⁴³ Dbi ṭi katim ki Paapa, kē naanyeenkēn ; alon̄ abile bdidi'ul, nayeenkā. ⁴⁴ Hum di di nahiluṅ kafiyaarēn, an nanjaṅ nadēman ṅleefan kašē wo naanji nala mndēm mi Našibaṭi anwoon̄ aloolan? ⁴⁵ Nawutan kaṅal kaji dlūṅ kakeešaraan du Paapa. Moyit̄ i nahaṭuṅ akkeēšaraan. ⁴⁶ Woli nafiyaar lah *Moyit̄, nakak kafiyaarēn, ṭiki apiit̄ piit̄ uko wi naan. ⁴⁷ Bē woli naanfiyaar uko wi apiit̄uṅ, hum di di nakfiyaaruṅ uko wi nji kaṭupuṅ? »

6

Pntuk pweek pi Yetu ade de'anuṅ

(Maci 14.13-21; Markuṭ 6.30-44; Luk 9.10-17)

¹ Wi iko yaṅ iṭēpuṅ, Yetu amuur *bdēk bi Galilay (bul bi bajaṅ bado kak bdēk bi Tiberiyad). ² Baṅaṅ batum bawo ṭi pṭaša wi bawinuṅ iko iṅoṅarēnaan yi akdoluṅ ṭi

bamaakal. ³ Aya apaya du pnkuñ aŕo da na baŕaŕarul. ⁴ Ufettu wi bayuday wi bajaan bado *Ufettu wi Mbuur uñog wal mënŕ.

⁵ Yetu akat kës, awin bañaan baŕum kës bakbi du a, aŕë ji na Filip : « Ʀuñ di di ñkyaan kanugna ipoom kawul bañaan biki bti bade? » ⁶ Aŕup hañ katenna Filip, ŕiki ul ŕi uleeful ame uko wi akdolun. ⁷ Filip ateema aji : « Baluk bi kli bakreñ baandoo kës pa ñaan andoli ayeenk bndun. »

⁸ Andre, naŕaŕarul alon anwoon abuk aŕin Fimon Piyeer aji na a : ⁹ « Napoŕ alon awo ŕi na ipoom* kañeen na ñŕëb ñŕëb ; iko mënŕ ikës uko ulon pa bañaan biki bti i? »

¹⁰ Kës Yetu aŕë ji na baka : « Nadolan bañaan baŕo bnuura. » Pjaagal patum ŕi dko mënŕ, kës bañaan baŕoo. Biinŕ bawo uko ji iñeen-week ñyaas iñeen-kañeen (5000). ¹¹ Yetu ajeñ ipoom, abeeb Naŕibaŕi aŕë faaŕ ya bañaan abot ado hañ kak na ñŕëb. Ñaan andoli aji yeenk uko wi akdeñ.

¹² Wi badeñ bti ayok, kës aŕë ji na baŕaŕarul : « Naŕonkaan iko indukiin, nin uko ulon uwut katoka. » ¹³ Baŕonkan iko bti indukiin, kës itum kkaar iñeen na ktëb. Iko mënŕ bti ipenna ŕi ipoom kañeen yun.

¹⁴ Wi bañaan bawinun uko uñonarënaan wi adolon, aŕë ji : « Na manjoonan i awoon *Naŕupar Naŕibaŕi anwoon i pbi ŕi mboŕ. » ¹⁵ Wal mënŕ kës Yetu aŕë yikrën kës bañal kamoba kadola awo naŕih, aŕë ŕi aya agaag du pnkuñ.

Yetu apoŕ ŕi bdëk

(Maci 14.13; Marku 6.45-52)

¹⁶ Wi utaakal ubanun, baŕaŕar Yetu baya bdëk, ¹⁷ bapaya ŕi bŕeem, atool pya du plut du Kapernawum. Unuur udo bi yob yob, kës Yetu akak awo aando bi du baka. ¹⁸ Baya aban ŕun kës ukëk uŕë unaŕa, kës bdëk baŕuunki. ¹⁹ Wi bapaatun uko ji ñkilometër kañeen këme paaj, aŕë win Yetu kës akpoŕ ŕi meel duuŕ abi du bŕeem bi bawoon, balënk wal mënŕ. ²⁰ Kës aŕë ji na baka : « Nji a, nawutan kalënk. » ²¹ Bañal pdo apaya ŕi bŕeem, aŕë kur aban du pkay.

Yetu, pde panjaan pawul ubida

(Natenan ŕi Maci 14.34-36; Marku 6.53-56)

²² Na nfa, pnŕuk pi bañaan panwoon du bdëk umban wundu paleŕ kës bŕeem bloolan bawohañ da takal abot ame kës Yetu aampaya ŕi bŕeem na baŕaŕarul, bukal ŕañ bayañ. ²³ Kës wal mënŕ kak, iŕeem ilon kës iŕë bi du dko di bañaan babin ãdeena ipoom wi Yetu Ajugun abeebun Naŕibaŕi. ²⁴ Wi bañaan bawinun kës Yetu aanwo da, baŕaŕarul kak kës baanwo da, bapaya ŕi iŕeem aya praba du Kapernawum.

²⁵ Wi bayañ awina du plut aŕë ji na a : « Najukan, lum di di ibanun ŕi ba? »

²⁶ Kës Yetu ateem baka aji : « Na manjoonan dŕupan, mënŕ pdo na pyikrën iko iñonarënaan yi nawinun pakañ kës nakla'ën, nala'ën la ŕiki nade ipoom ayok. ²⁷ Nawutan kado kalemp pa pde pankmbaan, nadoon kalemp pa pde panjaan pawul ubida wi mnŕo, pi *Abuk Ñiinŕ akluñ kawulan. Naŕibaŕi Aŕin adiimanan bnuura kës ul awoona du a. »

²⁸ Wal mënŕ kës baŕë hepara aji : « we wi ñwoon kado kado, kahilna kawo ŕi uko wi Naŕibaŕi añaluñ? »

²⁹ Kës Yetu ateem baka aji : « Pdo uko wi Naŕibaŕi añaluñ pawo pfiyaar ñaan i ayilun. »

³⁰ Wi wi baŕaan aji na a : « Dolan uko unkyuujun kës ñwo i kafiyaaru. We wi ibaan ado? »

³¹ Bateem nja bade uko wi bajaan bado “Mana” du *pndiiŕ, jibi upiitaniin ŕi Ulibra wi Naŕibaŕi aji : “Awul baka kës bade pde panwoonun baŕi.”[☆] »

³² Kës Yetu aŕë teem baka aji : « Na manjoonan dŕupan, *Moyit aanwulan pde panwoonun baŕi, Paapa akwulanañ pde panwoonun baŕi na manjoonan. ³³ Pde pi Naŕibaŕi pawo anwalnaaniin baŕi abot awul umundu ubida. »

³⁴ Kës baŕë ji na a : « Naweeke, wulun pde mënŕ unuur unwoon. »

* 6:9 Ipoom mënŕ bado ya na uko unnaamun na maaj ; yul iyojnuñ preeŕ ŕi ipoom bti. ☆ 6:31 Ppën 16.4; Kañaam 78.24.

³⁵ Ké aji na baka : « Nji, dwoonj pde panjaanj pawul ubida. Ñaanj ankmbiinj ti nji, nin ubon uunkak ade'a, ké ñaanj anfiyaarnuj, nin udaan uunkak atija. ³⁶ Ké nşé tapan, nawinën aşé wo naanfiyaarën. ³⁷ Ké bañaanj bti biki Paapa akwulnuj baluj kabi ti nji, ké ñaanj ankmbiinj ti nji, nin mënkdooka. ³⁸ Mënwalnaana du bați pa pdo uko unlilnuj, dbi bi pdo uko wi anyilnuj aňaluň ndo. ³⁹ Ké uko wi anyilnuj aňaluň, uwo nwut kaneemandën nin alonj ti biki awulnuj, nşé naťan baka ti pkeť ti unuur ubaaňsaani. ⁴⁰ Uko wi Paapa aňaluň wii wi : ñaanj andekuj kęş ti nji Abukul abot afiyaaraan aka ubida wi mnťo, nşé naťana ti unuur ubaaňsaani. »

⁴¹ Wi ajakuj haň, ké bayuday balonj banwoonj da başé njur njuran tiiki aji ul awoonj pde panwoonuj bați. ⁴² Bawo ti ptiini aji : « I mënť, aanwo Yetu abuk Yotef i? Njme ašin na anin bnuura. Hum di ahiniinj hēnkuj kaji awoona bați ba? »

⁴³ Ké Yetu aşé teem baka aji : « Naťañaan pdo kaňur njuran. ⁴⁴ Nin alonj aanhilan pbi ti nji bē mēntj Paapa anyilnuj atijuluň, ké nji nşé luň kanaťana ti unuur ubaaňsaani. ⁴⁵ *Naťupar Naşibați apiit aji : “Naşibați aluj kajukan baka bukal bti.”[☆] Ñaanj anktiinkuj Paapa abot amēban pjukan pi nul, abi du nji. ⁴⁶ Nin ñaanj aambaanj kawin Naşibați Paapa bē mēntj anwoonuj du a ; ul taň awinuj Aşin. ⁴⁷ Dťupan na manjoonan, ñaanj anfiyaarnuj aka ubida wi mnťo. ⁴⁸ Nji dwoonj pde panjaanj pawul ubida. ⁴⁹ Başinan bade pde pi bajaanj bado Mana du pndiış abaa keťa keť. ⁵⁰ Ké pde panwoonuj bați, pi ñaanj akdeenj kaşé kawo aankkeť paşé wo pii pi. ⁵¹ Nji dwoonj pde panwoonj na ubida, panwalnaaniinj bați. Woli ñaanj ade pde mēntj, aka ubida wi mnťo. Pde mēntj pawoonj uleef naan wi nji kaluj kawul, umundu ukaana ubida. »

⁵² Bayuday balonj bawo wal mēntj ti plaťar aji : « Hum di di ahiluj kawulun uleeful njde? »

⁵³ Ké Yetu aşé ji na baka : « Na manjoonan dťupan, woli naande uleef wi *Abuk Ñiintj akuť awo naandaan pñaakul, naankwo na ubida. ⁵⁴ Ñaanj ankdeenj uleef naan kakuť kadaan pñaak pi naan aka ubida wi mnťo, nşé naťana ti pkeť ti unuur ubaaňsaani. ⁵⁵ Uleef naan uwo pde na manjoonan, ké pñaak pi naan pawo poot na manjoonan. ⁵⁶ Ñaanj ankdeenj uleef naan kakuť kadaan pñaak pi naan amēbandēr na nji mbot nwo na a. ⁵⁷ Paapa anwoonj ukumpęş wi ubida ayilnuj ké mbot akaana ubida ti a. Hēnk di di ñaanj ankde'ēnuj aktępnuj ti nji kaka ubida. ⁵⁸ Pde panwoonuj bați pii pi ; paanwo ji pi başinan babiinj ade abaa keťa keť. Ñaanj ankdeenj pde pi aluj kaka ubida wi mnťo. »

⁵⁹ Yetu aťup uko waň wi akjukanuj du *katoħ kaňehanaani du Kapernawum.

⁶⁰ Baťaşar Yetu batum, wi bațiinkuj uťup waň, aşé ji : « Uťup wi udiťi! Ñaanj aanhilan ptiink wa? »

⁶¹ Yetu, ame ti uleeful ké baťaşarul bawo ti pňur njuran ti uko wi aťupuj aşé ji na baka : « Uko waň udolan naťañaan pfiyaar i? ⁶² Ké woli naluj awin *Abuk Ñiintj ké akpaya pkak du bați bi awoonuj, nabaa do hum? ⁶³ Uhaaş wi Naşibați ujaanj uwul ubida, ñaanj najēn aanwo nin ukoolan. Nťup nj nji nťupanaň njado Uhaaş wi Naşibați na ubida njabi ti an. ⁶⁴ Ké uşé ka ti an bañaanj balonj banwoonj baanfiyaarën. » Yetu ado bi meha me du ujuni banwoonj baankfiyaara abot ame ankluj kawaapa. ⁶⁵ Aji na baka kak : « Uko waň ukaanj ké njakan nin ñaanj aanhil kabi du nji bē mēntj Paapa aťenuluň uko mēntj. »

⁶⁶ Ti wal mēntj ké baťaşar Yetu batum başé deka kafetj, baankak aťaşa. ⁶⁷ Ké aşé ji na baťaşarul iñeen na batēb : « An kak naya kadukēn i? »

⁶⁸ Fimoň Piyeer ateema aji na a : « Ajugun kabaa kaya du in ba? Iwoonj na nťup njanjaanj njawul ubida wi mnťo. ⁶⁹ Nfiyaaru abot ame ké iwi iwoonj ñaanj nayimanaan i Naşibați ayiluj. »

⁷⁰ Ké Yetu aşé ji na baka : « Mēntj nji ddatanaň an baťaşar naan iñeen na batēb i? Ké alonj ti an aşé wo untaayi. » ⁷¹ Aťiiniyaan wal mēntj Yuda abuk Fimoň Itkariyot, anwoonj alonj ti baťaşarul iñeen na batēb, aşé luň kawaapa.

☆ 6:45 Itayi 54.13.

7

Yetu du Ufettu wi iloona

¹ Wi iko yaŋ iṭṭepuŋ, Yetu awo ṭi pñaay na utaak wi Galilay, aanṅal pdo kañaay na utaak wi Yuda ṭiki bala pfiŋa. ² Ufettu wi *bayuday wi bajaan bado *ufettu wi iloona uñog wal mēnt. ³ Kē baṭa'ul baṣē ji na a : « Wutan kaduka ṭi, yaan Yuda baṭaṣaru bahilna kak bawin iko yi ijaan kdo. ⁴ Naaŋ aanji mena woli aṅal iko yi akdolouŋ iwinana. Jibi ikdolouŋ iko yaŋ, pēnan iwinana ṭi bañaan. » ⁵ Baṭiini haŋ ṭiki baanfiyaara.

⁶ Kē Yetu aṣē ji na baka : « Wal wi naan uundo bi ban, kē ṅwal bti ṅaṣē nuura pa an, nado uko wi naṅaluŋ. ⁷ Bañaan biki umundu baanhilan ppokan, kē nji baṣē pokēn ṭiki dji kaṭup kaji iko yi bakdolouŋ iwuṭi. ⁸ An, nayaan ufettu, nji mēnkya, ṭiki wal wi naan uundo bi ban. »

⁹ Wi ajakuŋ haŋ aṣē duka du Galilay. ¹⁰ Kē wi baṭa'ul bayaan du ufettu, kē aṣē naṭa aya da bē nin ñaan aammee. ¹¹ Baweek biki bayuday bawo ṭi pla'a ṭi wal wi ufettu aṣē ji : « Awo ṭuŋ ba? » ¹² Ṭi pntuk pi bañaan pambiiŋ ufettu bhoopaṭēr batum maakan ṭi uko wi nul. Balouŋ baji baji awo ñaan nado bnuura, balouŋ kaji aji fēl bañaan. ¹³ Kē nin alouŋ kakṣa aṣē wo aanṭiiniyaan uko wi nul kē bañaan batee, ṭiki baṭi baweek biki baka.

¹⁴ Bañaan baya ado ban ṭi ptoof pi kanēm ki ufettu, kē Yetu aṣē ya du *Katoh Kaweek ki Naṣibaṭi awo ṭi pjukan. ¹⁵ Bayuday bañoŋar aṣē hepar aji : « Hum di di ameeŋ iko yi bē aanjuki? »

¹⁶ Kē Yetu aṣē teem baka aji : « Pjukan pi naan paampēna ṭi nji, pawoona du anyilnuŋ. ¹⁷ Woli ñaan aṅal pdo uko wi Naṣibaṭi aṅaluŋ, ayikrēn me pjukan pi naan pawoona du a, kēme uko wi nji kaṭupuŋ uwoona ṭi nji ṭaŋ. ¹⁸ Woli uwoona ṭi nji nawin kē dla la mndēm mi uleef naan, kē woli dla mndēm mi anyilnuŋ, kawo ñaan i manjoonan, anwoon natool. ¹⁹ *Moyit aanwulan *Bgah i? Kē nin alouŋ ṭi an aṣē wo aanji do uko bti wi bajakuŋ. We ukaan kē nakdo na pfiŋēn ba? »

²⁰ Kē bañaan baṣē teema aji : « Iwo na untaayi. In aklaan pfiŋu ba? »

²¹ Kē Yetu ateem baka aji : « Ddola mlagre mloolan, kē naṣē ñoŋar. ²² Moyit aṭu'an pwala katēmp kē paṣē wo paanwoona du a, pawoona du bateem nja, kē naṣē ji nawalan ñaan katēmp ṭi unuur wi pnoorfēn. ²³ Hēnkuŋ, naji nawalan ñaan katēmp ṭi unuur wi pnoorfēn kē uunwo uko wi Bgah bi Moyit baneenanuŋ. Kē hum di di nahilanuŋ kadeebaṭēraan ṭiki djeban ñaan bti ṭi unuur wi pnoorfēn? ²⁴ Nawutan kado kawayēṣ jibi nawinaruŋ uko, nadoon kawayēṣ na manjoonan. »

Yetu awoha Krittū i?

²⁵ Wal mēnt bañaan balouŋ biki Yerutalem bawo ṭi phepar aji : « Mēnt i i baklaan pfiŋ i? ²⁶ Kē aṣē wo awi, aṭup ṭi kadun ki bañaan, baanbaka nin uko ulouŋ. Om baweek biki nja baṣal aji awo *Krittū na manjoonan? ²⁷ Kē un ṅṣē me dko di ñaan i awoonuŋ ; woli Krittū abi, nin alouŋ aankme dko di awoonuŋ. »

²⁸ Kē Yetu, anhumuŋ du *Katoh Kaweek ki Naṣibaṭi aṣē huuran aji : « Naji name'en abot ame dko di nwoonuŋ. Nji mēmbi bi bdiidi naan, anwoon manjoonan ayilnuŋ. Naamme'a, ²⁹ kē nji ṅṣē me'a ṭiki dwoona du a, kē ul ayilnuŋ. »

³⁰ Bado na pmoba wal mēnt, kē nin alouŋ aṣē wo aambana ban ṭiki wal wi nul uundobi ban.

³¹ Kē ṭi bañaan banwoon da, batum bafiyaar Yetu aṣē ṭiini aji : « Woli *Krittū alouŋ abi, adola iko iññoŋarēnuŋ impeli yi i akdolouŋ i? » ³² Bafaritay batiink kē bañaan bakṅur ṅuran uko mēnt ṭi Yetu, kē baṭeŋan baweek na bafaritay baṣē yil bayeŋ bamoba.

³³ Kē Yetu aṣē ji : « Dwo na an ṅwal ṅntiinku kak, kaṣē kakak du anyilnuŋ. ³⁴ Naluŋ kado kala'en bē naankwinēn ; kē dko di nji kawoon, naankhil pbi da. »

³⁵ Bayuday bahepar ṭi ptoof pi baka aji : « Ṭuŋ di di akyaan kē ṅēnkwinā? Aya du bayit nja banwayṣeruŋ du banwoon baanwo bayuday kaṣē kajukan banwoon baanwo bayuday i? ³⁶ We wi aṅaluŋ pṭup hēnk wi ajakuŋ: “Naluŋ kado kala'en bē naankwinēn ; kē dko di nji kawoon naankhil pbi da.” »

Meel manjaan manwul ubida

³⁷ Ƨi unuur ubaaŋsaani unwoon unuur uweek wi ufettu, Yetu anaŋ aŋe huuran aji : « Woli udaan uŋij ŋaan, abiin Ƨi nji, ŋaan anfiyaarnuŋ, ³⁸ adaanan. *Ulbra wi Naŋibaŋi uji : “Meel mntum manjaan manwul ubida manluŋ kado kapenna Ƨi a ji ukumpes.” »

³⁹ Yetu aŋiiniyaan Ƨiiniyaan wal menŋ Uhaas wi Naŋibaŋi wi banfiyaaruluŋ bawoon biki kabi kayeenk. Naŋibaŋi aandobi wul Uhaasul wal menŋ Ƨiki aando bi deman Yetu.

Blaŋar Ƨi uko wi Yetu

⁴⁰ Baŋaan balon Ƨi pntuk, wi batiinkuŋ uko wi Yetu ajakuŋ aŋe ji : « Na manjoonan ŋaan i awoon *Naŋupar Naŋibaŋi! » ⁴¹ Balon baji : « Awo *Krittu! » Ke balon bakji : « Krittu awo i kapenna *Galilay i? ⁴² Baampiit Ƨi *Ulbra wi Naŋibaŋi aji Krittu awo i pntaali pi *Dayiŋ kapenna Betleyem ubeeka wi Dayiŋ i? »

⁴³ Wal menŋ ke baŋaan baŋe wo Ƨi plaŋar Ƨi uko wi Yetu. ⁴⁴ Balon Ƨi baka baŋal pmoba, ke nin alon aŋe wo aampafa paf kaŋen.

⁴⁵ Bayeŋ bakak du baŋenan bawee na bafaritay, ke bukuŋ baŋe hepar baka uko unkayi ke baanŋij Yetu.

⁴⁶ Ke bateem baka aji : « Nin ŋaan aambaan kaŋiiniyaara ji a. »

⁴⁷ Ke bafaritay baŋe ji na baka : « Naŋal kaji aguuran an kak? ⁴⁸ Alon Ƨi bawee biki nja keme Ƨi bafaritay afiyaara i? ⁴⁹ Ke pntuk pi baŋaan pankŋasuluŋ paŋe wo paamme *Bgah bi Moyit, pafepanaa. »

⁵⁰ Wal menŋ ke alon Ƨi bafaritay i katim kawoon Nikodem ambiin aya du Yetu aŋe ji na baka : ⁵¹ « Bgah bi nja badinan baji ŋaan aduknaana be baandun atiinka kame uko wi adoluŋ i? »

⁵² Ke bateema aji : « Iwi kak iwo i Galilay i? Tenan bnuura, iwin ke menŋ du Galilay di di *Naŋupar Naŋibaŋi akpennuŋ. » [⁵³ Ke baŋe Ƨiis andoli du katohul.]

8

Yetu na ŋaaŋ anjubaanuŋ pjuban pi piint

[¹ Ke Yetu aŋe ya du Pnkuŋ pi Mnoliwera*. ² Na nfa kub ke aŋe kak du *Katoh Kawee ki Naŋibaŋi, ke baŋaan bti bakbi'a bi du a. Aŋo, aŋe jun pjukan baka. ³ Ke *bajukan Bgah na *bafaritay baŋe Ƨija ŋaaŋ alon i bamobuŋ ke akpiinŋ na ŋiinŋ anwoon aanwo ayinul. Babi anaŋana Ƨi ptoof pi baŋaan, ⁴ aŋe ji na Yetu : « Najukan, bamob ŋaaŋ i ke akpiinŋ na ŋiinŋ anwoon aanwo ayinul. ⁵ Ke *Moyit aŋe ji na nja Ƨi *Bgah aji baaŋ menŋ bawo katap baka mlaak badoo bakaŋ. Ke iwi, we wi iŋaluŋ Ƨi uko menŋ? » ⁶ Baŋiini Ƨiini haŋ kaŋaawanaana, kahilna kaka uko wi baktaparuli bŋup.

Ke Yetu aŋe juŋ apiit Ƨi mboŋ na pkoŋ. ⁷ Jibi bakheparaaruluŋ hepar, ke Yetu aŋe het aji na baka : « Anwoon aambaan kajubanaara Ƨi an, atapana plaak uteek. » ⁸ Wi ajakuŋ haŋ aŋe kak ajuŋ apiit Ƨi mboŋ.

⁹ Wi baŋaan bukuŋ batiinkuŋ uŋup waŋ bajun abuyesaana aloolan aloolan, ajunna bantohi. Yetu ke aduka aloolan na ŋaaŋ Ƨaŋ, ke anaŋ Ƨi kadunul. ¹⁰ Yetu ahet wal menŋ aŋe ji na a : « Baŋijiiŋ Ƨi bawo Ƨuŋ ba? Nin alon aanji iwo i kakeŋ? »

¹¹ Ke ateem aji : « Nin alon Naweek. »

Ke Yetu akak aji na a : « Nji kak, menkji ke iwo i kakeŋ. Yaan na bgahu, iŋe iŋaŋan pjuban. »]

Yetu bjeehi bi umundu

¹² Yetu akak aŋiini na baŋaan aji na baka : « Nji, dwoon bjeehi bi umundu, ŋaan ankŋasnuŋ, aankdo kapos Ƨi bdem, aka bjeehi banjaan bawul ubida. »

¹³ Ke bafaritay baŋe ji na a : « Iwi, iji kŋupar uleefu, ŋenhinan kadinan ke uko wi ikŋupuŋ uwo manjoonan. »

* 8:1 Pnkuŋ pi Mnoliwera : “Mont des Oliviers, Monti de Oliveira, Mount of Olives.”

¹⁴ Kë Yetu aşë teem baka aji : « Woli ddoo ɕupar uleef naan, uko wi nji kaɕupur ujoonani, nji dme dko di nwoonuɗ abot ame di nji kayaaɗ, kë an naşë wo naamme dko di nwoonuɗ na di nji kayaaɗ. ¹⁵ An, naji nawayëş ji bañaan bajën, nji, mënji kawayëş nin ñaan. ¹⁶ Kë woli dbi wo i kawayëş, pwayëş pi naan paji pajoonan, ɕiki mënɕ nji ɕaɗ nji kawayëşuɗ, Paapa anyilnuɗ awo na nji.

¹⁷ « Bapiit ɕi *Ulibra wi Bgah bi nan aji banuma bañaan batëb kadiimanaan kë uko unɕupur ujoonani. ¹⁸ Nji dɕupar uleef naan, kë Paapa anyilnuɗ abot aji ɕuparaan. »

¹⁹ Bahepara wal mënɕ aji : « Şaaş awo ɕur ba? »

Kë ateem baka aji : « Naamme'ën abot awo naamme Paapa! Woli name'ën lah, name kak Paapa. » ²⁰ Yetu aɕiini haɗ wi akjukanuɗ bañaan du dko di *Katoh Kaweek ki Naşibaɕi di bajaan bawatna itaka. Kë nin aloɗ aammoba, ɕiki wal wi nul uundobi ban.

²¹ Yetu akak aji na baka : « Dya, kë naşë luɗ kado kala'ën, nalur kakeɕ na ipekadu yi nan. Naanhil pya dko di nji kayaaɗ. »

²² Kë başë ji wal mënɕ : « Wom aɗal ɗal kafin uleeful wi ajakuɗ dko di akyaan ɗënhiil kaya da. »

²³ Kë Yetu aşë ji na baka : « An nawo biki mboş, kë nji nşë wo i baɕi. Nawo biki umundu wi, nji kë nşë wo mënwo i wa. ²⁴ Uko waɗ ukaan kë nji na an, nakeɕ na ipekadu yi nan. Dɕupan, woli naanfiyaar kë nji dwoon, Anwoon[☆], nakeɕ na ipekadu yi nan. »

²⁵ Kë başë hepara aji : « Iwo in ba? »

Kë ateem baka aji : « Dwo ñaan i nji kajakanan undiimaan aji dwoo[†]. ²⁶ Dka iko itum yi pɕup ɕi an inkɕuun nji naduknaanaa. Uko wi njaan kaɕup bañaan dɕiinkna wa du anyilnuɗ, ul anwoon ñaan i manjoonan. »

²⁷ Baanyikrën wal mënɕ kë aɕiiniyaan ɕiiniyaan Aşin. ²⁸ Akak aji na baka : « Woli nalur adeerj *Abuk Ñiint, naşë me kë nji dwoon anwoon abot awo mënji kado nin uko ulorj bdidi naan, dji kaɕup uko wi Paapa ajukanaanuɗ. ²⁹ Kë anyilnuɗ abot awo na nji, aanwutën kë nwo aloolan. Dji kado uko wi aɗaluɗ unuur unjinɕi. » ³⁰ Wi Yetu akɕupur haɗ kë bañaan batum başë fiyaara.

Banwoonj babuk Abraham na manjoonan

³¹ Yetu aji na *bayuday banjakuɗ bafiyaara : « Woli namëban uko wi nɕupanaɗ bnuura, nawo baɕaşar naan na manjoonan. ³² Nalur kame manjoonan, manjoonan mënɕ manklur kabuuranan. »

³³ Kë bateema aji : « ɗwo biki pntaali pi *Abraham, kë nin ñaan aambaan kajuuknɕë-nun. Hum di di ihilur kaji ɗluɗ kabuur? »

³⁴ Kë aşë teem baka aji : « Dɕupan na manjoonan, ñaan anjaan ado buɕaan, pekadu daji dakakana awo nalempar da kabot kajuuknɕëna. ³⁵ Nalemp aanji wo ɕi katoh te mnɕo, abuk ka ajaan awo da te mnɕo. ³⁶ Woli Abuk Naşibaɕi abuuranan, nabuur na manjoonan. ³⁷ Dme kë nawo biki pntaali pi *Abraham, kë naşë la pfiɗën, ɕiki ɗɕup ɗi naan ɗaanhil pban du iɕëban. ³⁸ Dji kaɕup uko wi nwinuɗ du Paapa, kë an nakdo uko wi natiinknuɗ du aşinan. »

³⁹ Kë başë teema aji : « Abraham awoon aşinun. »

Kë aji na baka : « Woli nawo lah babuk Abraham, nado kado iko yi ajaan ado. ⁴⁰ Hënkuɗ kë naşë ɗal pfiɗën nji nwoon ñaan ankɕupanaɗ manjoonan mi ntiinknuɗ du Naşibaɕi, Abraham aando haɗ. ⁴¹ Kë an, naşë ji nado iko yi aşinan akdoluɗ. »

Kë baji na a : « Un, aninun aanwo naɕuunk, aşinun awoha aloolan : Naşibaɕi a. »

⁴² Kë ateem aji : « Woli Naşibaɕi awoon lah aşinan, naɗalën ɕiki dwoona du a abi, mëmbi bi bdidi naan, ul ayilnuɗ. ⁴³ We ukaan kë naanji nate ɗɕup ɗi naan ba? Naanhil hil ptiink uko wi nɕupanaɗ. ⁴⁴ Nawo babuk *Unɕaayi Uweek kë iko yi aşinan aɗaluɗ yi yi najaan naɗal kado kado. Du ujuni adobi woha wo nafiɗ bañaan, nin aanji ɕup manjoonan, ɕiki manjoonan maanwo ɕi a. Woli aɕilan aji do uko wi awoon, ɕiki awo naɕilan abot awo aşin baɕilan. ⁴⁵ Nji dji kaɕupan manjoonan ukaan naanfiyaarën. ⁴⁶ Ahoɗ ɕi an ahilanuɗ hilan

☆ 8:24 Natenan ɕi Ppën 3.14-15. † 8:25 Balonj bapiit aji : « We ukaan kë nwo i kado kaɕiini na an. »

kadiiman kë djubani? Kë woli dɔup manjoonan, we ukaaŋ kë naanfiyarën ba? ⁴⁷ Ñaaŋ anwoonj i Naşibaŋi aji tiink ɲɔup ɲi nul ; naanji natiink ɲa, ɲiki naanwo biki Naşibaŋi. »

⁴⁸ Kë *bayuday başë teem Yetu aji : « Ɖjënfaŋuŋ i, wi ɲjakuŋ aji iwo i utaak wi *Famariya akuŋ aji iwo na untaayi i? »

⁴⁹ Kë ateem baka aji : « Mënwo na untaayi, dji kadëman Paapa, kë an naşë la pkowandënën. ⁵⁰ Mënkla mndëm pa uleef naan, aloŋ aklaaŋ ma pa ɲji, ul akluŋ kayuuj uko wi ñaaŋ andoli awoonj na manjoonan. ⁵¹ Dɔupan na manjoonan, woli ñaaŋ amëban uɔup wi naan nin aankkeŋ. »

⁵² Kë *bayuday başë ji na a : « Ɖyikrën hënkuŋ na manjoonan kë iwo na untaayi. *Abraham akeŋi, kë *baɔupar Naşibaŋi bakak akeŋ, kë işë ji : “Woli ñaaŋ amëban uɔup wi naan, aankkeŋ nin.” ⁵³ Idëm apel Abraham aşin ɲja ankeŋuŋ i na baɔupar Naşibaŋi bankaŋ akeŋ? Işal aji iwo in ba? »

⁵⁴ Kë Yetu aşë teem baka aji : « Woli ddëman dëman lah bkow naan ɲji ɲi uleef naan, mndëm mi naan maankwo nin ukoolan. Paapa akdëmanaanuŋ, ul i najaŋ naŋiiniyaan kaji awo Naşibaŋi inan, ⁵⁵ aşë wo naamme'a. Ɖji, kë nşë me'a. Woli dji lah mëmme'a kawo naŋilan ji an. Kë nşë me'a abot amëban uɔup wi nul. ⁵⁶ Abraham aşinan alilan maakan wi aşaluŋ kë aluŋ kawin unuur wi naan. Awin wa aşë wo ɲi mnlilan. »

⁵⁷ Kë bayuday başë ji na a wal mëntɔ : « Iindo ka ka ɲşubal iñeen kañeen aşë ji iwi iwinuŋ Abraham! »

⁵⁸ Kë aji na baka : « Dɔupan na manjoonan, ji Abraham abi ado kawo, ɲji dwoo. »

⁵⁹ Bajej wal mëntɔ mnlaak katapa, kë aşë mena apën ɲi *Katoh Kaweek ki Naşibaŋi.

9

Pjeb pi nakuul i kabuka

¹ Yetu awo ɲi bgah aşë win ñiintɔ aloŋ ambukiin awo nakuul. ² Kë baɔaşarul başë hepara aji : « Najukan, we ukaaŋ kë ñiintɔ i abuka awo nakuul ba? In ajubanuŋ ba? Ul a këme bajugul? »

³ Kë Yetu ateem aji : « Mëntɔ pjoban pi nul pa këme pi bajugul, uko mëntɔ uwo wo, iko inuura yi Naşibaŋi ajaŋ ado ihilna iwinana ɲi a. ⁴ Wi unuur uhumuŋ, ɲwo i kado ulemp wi anyilnuŋ, utejan ubi wi nin ñaaŋ awoonj aankhil ulemp. ⁵ Jibi nhumuŋ ɲi umundu, dwo bjeehi bi wa. »

⁶ Wi Yetu ajakuŋ haŋ, aşë tēfjēr mboş anag akër ɲi kēş ki nakuul, ⁷ aşë ji na a : « Yaan iñowa du dko di meel di badoluŋ du Filowe. » (Filowe dawoonj nayili.) Kë nakuul ayaa, aya añowa, aşë wugşa, abi kawin win bnuura.

⁸ Bakiŋɔul na bañaŋ banjonuŋ kawina kë aji ñehan baji wal mëntɔ : « Mëntɔ i ajaŋ aɔo bñehan du i? »

⁹ Balonj baji : « Ul a. »

Kë balonj baji : « Mëntɔ ul a, anaama naam. »

Ul kë aşë ji : « Ɖji a. »

¹⁰ Kë başë hepara aji : « Ido do hum adoo kak awin ba? »

¹¹ Kë ateem aji : « Ñiintɔ i bajaŋ bado Yetu añowanuŋ mboş na işuuj akërën ɲi kēş aşë ji na ɲji nya nñowa du Filowe, kë nya añowa, aşë bi kawin win. »

¹² Kë başë ji na a : « Ñiintɔ mëntɔ awo ɲuŋ? »

Kë ateem aji : « Mëmmee. »

¹³ Bajej wal mëntɔ ñiintɔ añooŋ du *bafaritay. ¹⁴ Kë unuur wi Yetu aşaaŋ añowan mboş na işuuj ajebanaan nakuul kë uşë wo *unuur wi pnoorfën wi bayuday. ¹⁵ Uko waŋ ukaaŋ kë bafaritay bahepar ñiintɔ uko wi adoluŋ adoo win hënkuŋ. Kë ateem aji : « Akërën mboş ɲi kēş, kë nya añowa abi kawin win. »

¹⁶ Bafaritay balonj kë başë ji : « Ñaaŋ andoluŋ uko wi aanwo i Naşibaŋi ɲiki aanji ɲaş uko wi bgah bajakuŋ ɲi uko wi unuur wi pnoorfën. »

Kë baloŋ baji : « Hum di di ñaay nado buŋaan ahilanuŋ kado iko iñoŋarënaan mënŋ. » Baankak atiinkar wal mënŋ. ¹⁷ Wi wi baŋaay aji kak na nakuul i bajebanuŋ: « Kë iwi, we wi iŋaluŋ aji awoo, wi adoluŋ kë ikak awin? »

Kë aji na baka : « Awo *Naŋupar Naŋibaŋi. »

¹⁸ Baanfiyaar kë abi wo nakuul aŋë win hënkuŋ. Uko waŋ ukaay kë badu bajugul. ¹⁹ Bahepar baka aji : « I awo abukan i? Ujooan kë abuka buka awo nakuul i? Hum di di ahilanuŋ keeri awin? »

²⁰ Kë bajugul bateem aji : « Ŋme kë awo abukun, akuŋ ame kë abuka buka awo nakuul. ²¹ Kë jibi adoli ado win hënkuŋ, na anjebanuluŋ, ŋëmmee. Naheparëna, awo naweek, aŋupan bdidi'ul. » ²² Bajugul baŋiini haŋ ŋiki baŋi baweek biki baka, bantiinkaruŋ aji badook ñaay ankjakuŋ kaji Yetu awooy *Krittu, ŋi *katoh kañehanaani. ²³ Uko waŋ ukaay kë bajugul baji : « Awo naweek, naheparëna. »

²⁴ Bafaritay bakak adu ñiintŋ ambiinŋ awo nakuul aji na a : « Dëmaan Naŋibaŋi, iŋup manjooan! Un, ŋme kë ñiintŋ mënŋ awo nado buŋaan. »

²⁵ Kë aŋë teem baka aji : « Mëmmee me awo nado buŋaan, dmeha uko uloolan : dbi wo nakuul, aŋë win hënkuŋ. »

²⁶ Kë baŋë hepara aji : « we wi adoliinŋ? Hum di di adoluŋ kë ido kak awin? »

²⁷ Kë ateem baka aji : « Ddo bi ŋupan kë naandi ptiinkën. We ukaay kë nakak aŋal katiink? Wom nakak aŋal kakak baŋaŋarul? »

²⁸ Kë baŋë jun pkara aji : « Iwi iwooy naŋaŋar ñiintŋ mënŋ ; un, ŋwo baŋaŋar *Moyit. ²⁹ Un ŋme kë Naŋibaŋi aŋiini na Moyit ; kë i, ŋëmmee dko di awoonuy. »

³⁰ Kë ateem baka aji : « Uko waŋ uñoŋarëni : naamme dko di awoonuy, kë aŋë dolën kë nkak awin! ³¹ Ŋme kë Naŋibaŋi aanji tiink bado buŋaan, kë woli ñaay aji dëmana abot ado uko wi aŋaluŋ aji tiink uy mënŋan. ³² Nin ñaay aambaay katiinka kë baji ñaay aloŋ ajeban nakuul i kabuka. ³³ Woli ñiintŋ mënŋ aanwo lah i Naŋibaŋi, aankhil pdo nin uko uloy. »

³⁴ Kë bafaritay baŋë ji na a : « Ibuka abi wo wo bti ŋi buŋaan aŋë ji ijukanun. » Wi wi baŋaay adooka kë apën ŋi katoh kañehanaani.

³⁵ Yetu atiink kë badooka. Aya awina aŋë hepara aji : « Ifiyaar *Abuk Ñiintŋ i? »

³⁶ Kë ateema aji : « Naweek, in awooy Abuk Ñiintŋ nhilna nfiyaara? »

³⁷ Kë aji na a : « Iwina, ul akŋiiniinŋ na iwi hënk. »

³⁸ Wal mënŋ kë ñiintŋ aŋë ji : « Ajugun, dfiyaari » aŋë ŋup adëmana.

³⁹ Yetu akak aji : « Nji dbi bi ŋi mboŋ pa pwayëŋ, banwooy baankwin bahilna bado kawin, bankwinuy bakak bakuul. » ⁴⁰ Bafaritay baloŋ banwooy na a batiink uko wi aŋupuy aŋë hepara aji : « Un kak, ŋwo bakuul i? »

⁴¹ Kë ateem baka aji : « Woli nawo lah bakuul, baankji naduknaanaa ; kë jibi najakuŋ aji nawin, nakeer nhum nduknaana. »

10

Uhoñ wi Nayafan na batani bi nul

¹ Yetu akak aŋiini aji : « Na manjooan dŋupan, ñaay anwooy aaneejna plëman pi kampen aŋë lutna umbay uloy awo nakiiŋ, natal. ² Anneejnuŋ plëman kë aŋë wo nayafan i ŋkaneel. ³ Nayerŋ aji haabëŋa plëman, ŋkaneel ŋabot katiinka, aji du undoli ŋi katim ki wa kapënan bdig. ⁴ Woli apënan ŋkaneel bti ŋanwooy ŋi nul, aji jot ŋa kadun, ŋaŋë kaŋaŋa ŋiki ŋayikrën pdiim pi nul. ⁵ ŋkaneel mënŋ ŋaankŋaŋ nin ñaay nampaŋi, ŋaji ŋaŋëp ŋëp kaŋi'a ŋiki ŋaanyikrën pdiimul. » ⁶ Yetu ahoñ na baka haŋ kë baŋë wo baamme uko wi aŋaluŋ pŋup baka.

⁷ Wi wi akaay aŋiini na baka aji : « Na manjooan, dŋupan nji dwooy plëman pi ŋkaneel ŋakŋëpnuŋ. ⁸ Banjotnuŋ kadun bti bawo bakiiŋ, na balat, kë ŋkaneel ŋaankŋiink baka. ⁹ Nji dwo plëman. Woli ñaay aŋëpna ŋi nji aluy kabuur, aluy kado kaneey kakak kapën kaŋë kaka uko ude. ¹⁰ Nakiiŋ abi bi ŋaŋ pa pkiiŋ, kafaal, kabot katok tokan. Nji dbi pa baŋaay baka ubida, bakak batum na wa.

¹¹ « Nji dwo nayafan nanuura, anjaan awul ubida wi nul pa nkaneel ni tul. ¹² Nnaan i balukun luk k  abi byafan, anwoon aanwo ajug nkaneel, awinle uuniij aji ti kaduk na, uuniij kamob nlon kawayes batani. ¹³ Aji do han tiki awo naan i balukun luk pa abi alemp, aanji taaf nkaneel. ¹⁴ Nji dwo nayafan nanuura, ame nkaneel ni naan, k  nabot ame'en ¹⁵ jibi Paapa ame'enuj k  mbot ame'a. Dwul ubida wi naan pa nkaneel ni naan. ¹⁶ Dka nkaneel nlon nanwoon naanwo ti kampen ki. Nan men t kak dwo i katij na, nalun katiink pdiim pi naan. Batani bashes bawo bloolan, nayafan abot awo aloolan. ¹⁷ Paapa anjal n tiki dwul ubida wi naan ; as  lun kayeenk wa. ¹⁸ Nin naan aanji yeenken ubida, nji ti uleef naan djaan kawul wa. Dka mnhina mi pwul wa, kakut kayeenk wa. Uko wan wi wi Paapa atu'enuj pdo. »

¹⁹ Ntup ni Yetu atupun natu k  bayuday baankak atiinkar. ²⁰ Batum baji : « Awo na untaayi, ayilaa. We ukaan k  naktiinka ba? »

²¹ K  balon baji : « Ntup ni naanwo ni naan anwoon na untaayi. K  untaayi, uhil kahaabes bakuul kes i? »

Nnaan i Yetu awoon na manjoonan

²² Ufettu unjaan ulesan unuur wi *Katoh Kaweek ki Nasibati kakaan akak ayiman uwo wal men t du Yerusalem. Uwo ti wal wi ujon t. ²³ Yetu anaay na Katoh Kaweek ki Nasibati du dko di bajaan bado Ushaala wi *Falomonj. ²⁴ Bayuday babi afooya as  ji na a : « Ibaa do kanooranun te lum ba? Woli iwo *Krittu, ktupun baanan bti kame. »

²⁵ K  Yetu ateem baka aji : « Dtupan k  naanfiyaaren. Iko yi nji kadolon pa Paapa iyuu j k  dwo a ; ²⁶ k  an nash  wo naanfiyaaren tiki naanwo nkaneel ni naan. ²⁷ Nkaneel ni naan naji natiink pdiim pi naan ; dme na k  nabot aji natash n. ²⁸ Dwul na ubida wi mn t, naankket nin k  nin alon aankteh n na. ²⁹ Paapa antennun iko men t ad m apel iko bti. Nin alon aanhil kateh uko ulon ti inen yi nul. ³⁰ Nji na Paapa nwo naan aloolan. »

³¹ Wal men t k  bayuday bashes kak atij mnlaak ptapa. ³² K  as  ji na baka : « Ddo iko inuura itum k  nawini, iko men t iwoona du Paapa, kahon ti ya kakaan k  nalal ptap n mnlaak ba? »

³³ K  bashes teema aji : « Men t uko unuura ukaan k  nktapu mnlaak, ikar kar Nasibati ukaan, iwo naan naj n tan as  jej bkowu atu Nasibati. »

³⁴ K  Yetu as  teem baka aji : « J m Nasibati aji ti ulibra wi nul : “Dji : Nawo nasibati?”[✧] ³⁵ Nme k  naan aanhil plat uko umpiitaniin ti Ulibra wi Nasibati. K  wi adun biki utup wi nul uktiiniyaanun aji nasibati, ³⁶ we ukaan k  naji dkar Nasibati Paapa wi njakun aji dwo Abukul, nji i adatur ayil ti umundu. ³⁷ Woli men kdo iko yi Paapa ajaan ado, nawutan kafiyaaren. ³⁸ K  woli ddo ya, woli naando fiyaaren, nafiyaaran iko yi njaan kado, nahilna nayikren uloolan k  Paapa awo ti nji, k  nji mbot awo ti Paapa. »

³⁹ Bakak ado na pmob Yetu, k  as  buur baka.

⁴⁰ Akak aya du plut pi bdek bi Yordan, du dko di *Yowan abiin abattaaraan, ato da. ⁴¹ Baanan batum babi du a aji : « Yowan aandiiman nin uko ulon unonaranaan, k  uko bti wi atupun ti niin t i us  joonan. » ⁴² Baanan batum bafiyaara ti dko di awoon men t.

11

Pket pi Lataar

¹ Ubi ka niin t alon ammaakun i katim kawoon Lataar. Abi wo du ufet wi Betani ul na Mariya na Marta baweekul baat. ² Mariya abiin ajees ukera ulil pteken ti ihot yi Ajugun abot awent ya na uwel wi nul. Lataar ata Mariya men t amaakun henk. ³ Baat bat b banjaarun bukun bayil alon du Yetu, k  aya ji na a : « Naweek, nanohu i imaganun amaaki. »

⁴ Wi Yetu atiinkun uko men t as  ji : « Pmaak pi Lataar paankfina, amaak maak baanan bahilna bawin mnd m mi Nasibati, na mi Abukul. » ⁵ Yetu amagan bi Marta, Mariya, na Lataar ata baka. ⁶ K  wi asaan atiink pmaak pi Lataar, ato dko di awoon nnuur nt b kak, ⁷ abaa ji na batasharul : « Najoh nkak utak wi Yuda. »

✧ 10:34 Kaanam 82.6.

⁸ Kë başë teema aji : « Najukan, du ŋnuur ŋantëpuŋ, bayuday baŋal katapu mnlaak kafin, kë işë ŋal pkak da. »

⁹ Kë aşë ji na baka : « Kapëna nfa te utaakal ŋwoori ŋaanwo iñeen na ŋtëb i? Ankpoşuŋ na pnak aanji hubta ŋi uko uloŋ ŋiki aji win bjeehi bi umundu wi. ¹⁰ Kë anşaaŋ aji poş na utejan, aji hubta ŋiki bjeehi baanwo ŋi a. »

¹¹ Wi Yetu aţupuŋ baka uko wuŋ aşë kak aji : « Lataar nanohun aŋoyënti, kë nşë ya kahuma. »

¹² Baţaşarul kë bateema aji : « Ajugun, jibi akŋoyëntuŋ ŋoyënt ŋaŋ, akeer ajeb. »

¹³ Yetu aţiiniyaan uko wi pkeţ pi Lataar kë başë nuŋ kë aji Lataar aŋoyënt ŋoyënt. ¹⁴ Kë aşë jintëlëş baka bţup aji na baka « Lataar akeţi. ¹⁵ Dilan pa an, wi nwoon memmaar pkeţ pi nul, nahilna nafiyaarën. Nabiin ŋya du a. »

¹⁶ Kë Toma, i bajaan badu kbet, aşë ji na baţaşar Yetu bandukiin: « Nabiin kak ŋya, ŋhilna ŋkeţ na najukan i nja. »

Yetu awoon pnaţa ŋi pkeţ

¹⁷ Wi Yetu abanuŋ, aţënk kë udo bi do ŋnuur ŋbaakër wi bamoyuŋ Lataar. ¹⁸ Ufët wi Betani uunlowiir na Yerutalem, uya pban ŋkilometër ŋwajanţ ; ¹⁹ kë bayuday batum başë bi pwin bi Marta na Mariya na puum pi aţa baka kabot katëŋţën baka. ²⁰ Wi Marta atiinkuŋ kë Yetu aŋogi, aşë naţa kaya kayit na a, kë Mariya aşë duka aţo du katoh.

²¹ Marta aji na Yetu : « Ajugun, woli iwo lah ŋi, aţa naan aankkeţ! ²² Kë nşë me kë ŋi dko di ŋwoon di hënkun, uko bti wi ikñehanuŋ Naşibaţi, awulu wa. »

²³ Kë aji na a : « Aţa'u anaţa ŋi pkeţ. »

²⁴ Kë akak aji na a : « Dme kë ŋi uba umundu, wal wi bañaan bti baknaţiin ŋi pkeţ, ul kak anaţa ŋi pa. »

²⁵ Kë akak aji na a : « Nji dwoon pnaţa ŋi pkeţ, nji kak dwoon ubida. Anfiyaarnuŋ, woli adoo keţ, aluŋ kaka ubida. ²⁶ Kë ñaan ankaan ubida abot afiyaarën nin aankkeţ. Ifiyaar uko waŋ i? »

²⁷ Kë ateema aji : « Aa Ajugun, dfiyaar kë iwoon *Krittu Abuk Naşibaţi, anwoon i pbi ŋi umundu wi. »

Ŋwooni ŋi Yetu

²⁸ Wi Marta aţiiniin haŋ, aşë ya du Mariya i baţaarun ahoopaţa aji : « Najukan abii, adu'u. » ²⁹ Wi Mariya atiinkuŋ uko waŋ aşë naţa ataran apën aya du Yetu. ³⁰ Kë Yetu aşë wo aandobi neej du ufët ahum du dko di ayitiiraanuŋ na Marta. ³¹ Wi bambiin awo ŋi katoh na Mariya atëŋţëna bawinuluŋ kë ataran apën, baţaşa anuŋ kë aya ŋwooni du bhër.

³² Wi Mariya abanuŋ du dko di Yetu awoon, awina, aşë jot ŋi ihoţul aji na a : « Ajugun, woli iwo lah ŋi, aţa naan aankkeţ. »

³³ Yetu awina kë akwooni ul na bañaan bangakandëruŋ na a kë uko mënţ uşë de'a maakan. ³⁴ Ahepar baka dko di bamoyuŋ Lataar, kë baji na a : « Ajugun ţaşun, ŋya kayuuju da. » ³⁵ Kë Yetu aşë wooni.

³⁶ Bañaan baloŋ kë başë ji : « Natenan jibi aŋaluli. »

³⁷ Baloŋ ŋi baka kë başë ji : « Ul anjebanuŋ nakuul, aanhil lah kaneenan Lataar akeţ i? »

Pnaţa ŋi pkeţ pi Lataar

³⁸ Uko mënţ ukak ade Yetu maakan kë aşë ya du bhër, bajël jël bhër mënţ ŋi pnkuŋ, kë plaak padëtnuŋ ba. ³⁹ Yetu aji : « Napënaan plaak. »

Marta naweek Lataar kë aşë ji na a : « Ajugun, ajun pţëkëñ, udobi do ŋnuur ŋbaakër ŋi amoynaani. »

⁴⁰ Kë ateema aji : « Mënjaku aji woli ifiyaari kwin mndëm mi Naşibaţi i? »

⁴¹ Bapënan plaak, kë Yetu aşë kat keş du baţi aji : « Paap, dbeebu wi itiinknuŋ. ⁴² Dme kë ŋnuur bti iji ktiinkën, kë nşë ŋiini haŋ pa bañaan banfoynuŋ bahil bafiyaar kë iwi iyilnuŋ. »

⁴³ Wi aþiiniij haŋ ašë huuran maakan aji : « Lataar, pënan! » ⁴⁴ Kë ankeþuŋ apën kë ihoþ na iñen itaayana na ilëmënt, kë bkw babooþan na blaañ. Yetu aji na baka : « Nataayëšana, našë nawuta aya. »

⁴⁵ Bayuday batum bambiij du uko Mariya abot awin uko wi Yetu adoluŋ, bafiyaara. ⁴⁶ Balonj kë bašë ya du *bafaritay pþup baka uko wi adoluŋ. ⁴⁷ Kë Baþeŋan baweek na bafaritay bašë duur du uruha wi baka ašë ji : « we wi ŋbaaŋ ado ba? Ñiint i aji do iko iñonjarënaan itum. ⁴⁸ Woli ŋwuta kë akdo iko yi akdoluŋ yi, bañaan bti kafiyaara, baromej babi tok dko dyimanaan di nun na utaak wi nja. »

⁴⁹ Alonj þi baka i katim kawoonj Kayif anwoonj ušubal mënt naših i baþeŋan aji na baka : « Naamme nin uko ulonj! ⁵⁰ Naanwin kë uko mënt uwo unuura pa an i? Ñaaŋ aloolan akeþar bañaan bti. Hënk bašë bawut þtok utaak bti. » ⁵¹ Uko wi Kayif akþupuŋ uumpëna þi a ; kë jibi awoonj ušubal mënt naših i baþeŋan, aþup ji Naþupar Našibaþi kë Yetu akeþar bayuday bti. ⁵² Mënt pa bukal þaŋ baka, ma pyitrën babuk Našibaþi bti banwayšëruŋ bawo baloolan.

⁵³ Unuur mënt wi wi baweek biki bayuday bajunuŋ pla pfiŋ Yetu. ⁵⁴ Ukaaŋ kë aþaŋan pdo kaya kabi þi ptoof pi bayuday. Aya du utaak ulonj uñnoguŋ *pndiiþ du ubeeka wi Efrayim, aþo da na baþašarul.

⁵⁵ *Ufettu wi Mbuur wi bayuday uñogi kë bañaan batum bašë woona ŋfëþ ŋi baka abi þi Yerutalem kado bañow ji ufettu ubi uban. ⁵⁶ Bala Yetu, kë wi bawoonj du *KatoH Kaweek ki Našibaþi andoli aji hepar atëntul me ašal kë abi þi ufettu. ⁵⁷ Kë *baþeŋan baweek na *bafaritay bašë ji ñaaŋ awinle Yetu awo i kaþup baka bahilna bamoba.

12

Du Betani

(Maci 26.6-13; Markuþ 14.3-9)

¹ Wi *Ufettu wi Mbuur udukiij ŋnuur paaj, Yetu aban Betani, di Lataar i abiij anaþan þi pkeþ afëþuŋ. ² Badu da Yetu pyoban, Marta awo þi ulemp, kë Lataar þi uleeful aþo na Yetu. ³ Mariya ajej ptoof pi ulitru wi ukëra ulonj ulil pþëkëñ untamuŋ maakan*, akër ihoþ yi Yetu abot awent ya na uwel wi nul. Kë pþëkëñ plil puŋ paniink katoH.

⁴ Kë Yuda Itkariyot, anwoonj alonj þi baþašar Yetu, ankbiij kawaapa, ašë ji : ⁵ « we ukaaŋ kë baanjej ukëra utam maakan wi awaap, unwoonj itaka itum†, awul ya bajuuk ba? » ⁶ Aankþiini þiini haŋ þiki aŋal bajuuk, aþiini þiini þiki awo nakiiij. Kë jibi awoonj nahank itaka yi bi Yetu na baþašarul, aþaal pdo kajej itaka yi baþu'u luŋ phank kalempašana. ⁷ Yetu kë ašë ji na a : « Wutana : ado do haŋ pa unuur wi bakluŋ kaþu'ën du bhër. ⁸ Bajuuk bawo na an ŋnuur bti, kë ŋji kë nšë wo mënkwo na an ŋnuur bti. »

⁹ Wal mënt bañaan batum babi, wi batiinkuŋ kë Yetu awo da. Baambi þaŋ pa pwin Yetu, bakak aŋal kawin Lataar i anaþanuŋ þi pkeþ. ¹⁰ Kë *baþeŋan baweek bašë tiinkar aji bafij Lataar kak, ¹¹ ul akaaŋ kë bayuday batum bakak afiyaar Yetu aduk baþeŋan baweek.

Unej wi Yetu du Yerutalem ji naših

(Maci 21.1-9; Markuþ 11.7-10; Luk 19.35-38)

¹² Wi unuur ujintuŋ, bañaan batum maakan bambiij *Ufettu wi Mbuur du Yerutalem batiink kë baji Yetu abi ufettu. ¹³ Bajej ikën yi mnjaak ašë pën abi pkita, ahuuran aji : « *Hotana!*

Bnuura nuura þi ankmbiij þi katim ki Ajugun,

naših i Itrayel✠. »

¹⁴ Yetu awin ubuuru umpoþi ašë dapa wa, jibi upiitaniij aji :

¹⁵ « *Nawutan kalënk, an babuk *Fiyon:*

Tenan, naših i nan abi awi,

adapa ubuuru umpoþi. »✠

* 12:3 Ukëra ulonj: Baji badu ukëra mënt nardu, uwo ukëra ulil maakan wi bapënananuŋ þi bko bloj. † 12:5 Itaka itum : Ilij na baluk bi ušubal. ✠ 12:13 Kañaam 118.25-26. ✠ 12:15 Fakariya 9.9.

¹⁶ Uko mēnt̄ baṭaṣarul baanyikrēn wa wal mēnt̄. Kē wal wi mndēm mi Yetu mambiinj awinana kē baṣē leṣ kē iko mēnt̄ bti ipiitana ṭi a ṭi Ulibra wi Naṣibaṭi kē babot adola ya.

¹⁷ Bañaan̄ bambiinj awo na Yetu wi abiiṅ adu Lataar du bhēr anaṭana ṭi pkeṭ bawo ṭi pkakalēṣ uko wi bawinuṅ. ¹⁸ Bañaan̄ batum batiink uko uñonārēnaan wi adoluṅ, ukaan̄ kē babi pwina. ¹⁹ *Bafaritay bawo ṭi phoopat̄er wal mēnt̄ aji : « Nawin kē ṅēnhilan da nin uko ulon̄; bañaan̄ bti bawo ṭi pṭaṣa. »

Bagrek banjalun̄ pwin Yetu

²⁰ Banwoon̄ baanwo bayuday[‡] balon̄ bawo wal mēnt̄ ṭi bambiinj pdēman Naṣibaṭi ṭi wal wi *ufettu wi mnjeeh. ²¹ Baya du Filip anwoon̄ i ubeeka wi Bettayida du utaak wi Galilay aṣē ji na a : « Naweeek, ṅṅal kawin Yetu. » ²² Filip aya aṭup Andre, kē bukal batēb baya aṭup Yetu.

²³ Kē Yetu aṣē ji : « Wal ubani, wi bakluṅ kawin mndēm mi *Abuk Ñiint̄. ²⁴ Na manjoonan, dṭupan, woli pbuk pi maaj panjotun̄ ṭi mboṣ paankeṭi, paṭo ploolan ; bē woli pakeṭi paji pawul mbuk mntum. ²⁵ Ñaan̄ anjalun̄ ubida wi nul awaan̄ wa, kē anwoon̄ aankdēman ubida wi nul ṭi mboṣ alun̄ kaka ubida unwoon̄ uunkba. ²⁶ Woli ñaan̄ anjal plemparaan, awo i kaṭaṣēn ; hēnk, dko di nji kawoon̄, ul kak alun̄ kawo da. Woli ñaan̄ alemparaan, Paapa kadēmana.

²⁷ « Hēnkun̄ uhaaṣ wi naan uṭēla ṭēlaa, kē we wi nji kajakun̄? Dwo i kaji na Paapa abuuranaan ṭi wal wi i? A-a, uko waṅ ukaan̄ kē mbii. ²⁸ Paap, dolan bañaan̄ bawin kē katimu kadēmi! »

Kē pdiim paṣē pēnna baṭi aji : « Ddo bi dēman ka akak alun̄ kadēman ka. » ²⁹ Ṭi bañaan̄ batum banwoon̄ da atiink pdiim, balon̄ baji batiink kamparantant, kē balon̄ baji uwanjut uṭiiniinj na Yetu.

³⁰ Kē Yetu aṣē kak aṭiini na baka aji : « Mēnt̄ nji dkaan̄ kē pdiim paṅ patiinkanaa, an baka. ³¹ Hēnkun̄ wal wi Naṣibaṭi akyuujun̄ umundu wi kē uduknaanaa ubani, hēnkun̄ bawalan *Fatana, naṣih i umundu wi afēla bdiḡ. ³² Kē nji, wal wi nji kadeeṅaniinj[§], dpul bañaan̄ bti babi ṭi nji. » ³³ Yetu aṭup ṭup wal mēnt̄ jibi akbiinj kakeṭ. ³⁴ Bañaan̄ bateema aji : « Ṇjuk ṭi Ulibra wi Naṣibaṭi kē *Krittu aṭo te mnt̄o. Hum di di ihilanun̄ kaji *Abuk Ñiint̄ awo i kadeeṅana? In awoon̄ Abuk Ñiint̄ ba? »

³⁵ Kē Yetu aji na baka : « Bjeehi bahum nwo na an ṅwal ṅntiinku. Nadoon̄ kapoṣ wi nahumuṅ nwo na bjeehi, kaṭi bdēm babi bawunan : Ankpoṣun̄ ṭi bdēm aanji me dko di akyaan̄. ³⁶ Wi nahumuṅ nwo na bjeehi, nafiyaarēn ba nahilna nawo bañaan̄ biki bjeehi. » Hēnk di di Yetu aṭiiniinj aṣē ya na bgahul, aya amena baka.

Ppok pfiyaar Yetu

³⁷ Yetu ado iko itum iñonārēnaan ṭi kadun ki bañaan̄, kē bawoha wo baanfiyaara. ³⁸ Kē hēnk di uko wi *Itayi *Naṭupar Naṣibaṭi ajakun̄ udolaniinj, aṭiini aji :

« Ajugun, in aṭiyaaruṅ uṭup wi nun?

In i Ajugun adiiimanun̄ mnhina mi nul? »[☆]

³⁹ Itayi akak aṭup uko unkayi kē bañaan̄ mēnt̄ baanhil pfiyaar. Aji :

⁴⁰ « Naṣibaṭi adēt̄ baka kēṣ

adēnēt̄an baka ṅhaaṣ

kēṣ ki baka kahilna kawo kaankwin,

ṅhaaṣ ṅi baka ṅawut kayikrēn.

Hēnk baankkak ṭi nji njeban baka. »[☆]

⁴¹ Itayi aṭup haṅ ṭiki awin mndēm mi Yetu abot aṭiiniyaan uko wi nul.

⁴² Kē ṭi wal mēnt̄ kak batum ṭi baweek biki bayuday bafiyaar Yetu, kē bafaritay baṣaan̄ aka kē baanyuuj wa, bawutna kadook baka du *katoh kañehanaani. ⁴³ Bahokan pwinana bnuura ṭi bañaan̄ apel pwinana bnuura du Naṣibaṭi.

[‡] 12:20 Banwoon̄ baanwo bayuday : Bañaan̄ biki baktiiniyaanun̄ ṭi bawo bagrek. [§] 12:32 Wal wi nji kadeeṅaniinj uwoon̄; Wal wi nji kadeeṅaniinj ṭi Krut. Natenan kak ṭi Yowan 3.14-15. [☆] 12:38 Itayi 53.1. [☆] 12:40 Itayi 6.9-10.

⁴⁴ Yetu ahuuran aji : « Ñaañ anfiyaarnuñ, mēntñ nji ði uleef naan ðañ i i afiyaaruñ, afiyaar kak anyilnuñ. ⁴⁵ Kē ñaañ anwinnuñ awin anyilnuñ. ⁴⁶ Dbi ði umundu ji bjeehi, ñaañ anfiyaarnuñ awutna kaduka du bdēm.

⁴⁷ « Woli ñaañ atiink n̄tup n̄i naan ašē wo aammēban ña, mēntñ nji kajakuñ aduknaanaa. Mēmbi bi pwayēš umundu kaji uduknaanaa, dbi bi pbuuran wa. ⁴⁸ Kē ñaañ ampoknuñ awo aandi p̄tiink n̄tup n̄i naan ašē duknaana : n̄tup n̄i n̄ji n̄tupuñ ñaluñ kadiiman kē aduknaanaa ði unuur ubaañšaani. ⁴⁹ Mēntñ nji ði uleef naan d̄tupuñ, Paapa anyilnuñ ātupuñ uko wi nwoon̄ kātup na jibi nwoon̄ kātup wa. ⁵⁰ Dme kē uko wi ātuun̄ pdo uji uñoōt ñaañ du ubida wi mn̄to. Hēnk, uko wi n̄ji kātiiniyaanuñ, dji kātup wa jibi Paapa ajaknuñ n̄tiiniyaan wa. »

13

Yetu añow ihōt yi bātašarul

¹ *Ufettu wi Mbuur uñogi, kē Yetu ame kē wal wi pduk umundu wi kakak du Našibāti Ašin ubani. Kē jibi āñaluñ bātašarul banwoon̄ ði umundu, hēnk di āñalañ baka te wal ubaañšaani.

² Yetu na bātašarul bawo ði pde kañah, kē Untaayi Uweek ušē do bi neej ði *Yuda, abuk Fimoñ Itkariyot, kē akten jibi akdoluñ kadoo kawaap Yetu. ³ Yetu ame kē Ašin ātu iko bti ði iñen yi nul, abot ame kē awoona du Našibāti akūt akak du a. ⁴ Wi wi ašaañ anāta, awohēš kamiša, atan blaañ ði blank, ⁵ ajej meel ātu ði ubaaldu ašē jun pñow ihōt yi bātašarul awent ya na blaañ bi atanuñ ði blank.

⁶ Abi aban ði Fimoñ Piyeer, kē un̄ ašē jaka aji : « Ajugun, iwi, kañowēn ihōt? »

⁷ Kē ateema aji : « Uko wi n̄ji kadoluñ hēnk, iimme wa, iluñ kame wa. »

⁸ Kē ateema aji : « Nin iinkñowēn ihōt! »

Kē aji na a : « Woli mēññowu ihōt, iinkwo ði banwoon̄ biki naan. »

⁹ Kē ašē ji na a : « Ajugun, kwut kañowēn ihōt ðañ, ñowaan kak iñen na bkow! »

¹⁰ Kē ateema aji : « Aññowiiñ aankak anuma kañowa ; awo najin̄t bti. Ihōt ðañ yi yi awoon̄ kañow. An kak nawo bajin̄t, ašē wo mēntñ an bti baka. » ¹¹ Na manjoonan Yetu ame ankmbiin̄ kawaapa, ukaañ kē aji mēntñ bukal bti bajin̄tuñ.

¹² Wi abaañ pñow baka ihōt, akak awohara kamiša āto ašē ji na baka : « Name uko wi ndolanañ hēnk i? ¹³ Naji nadu'ēn kaji Najukan kaji Ajugun ; nafañi, dwo a. ¹⁴ Woli n̄ji Ajugan na Najukan dñowan ihōt, an kak nawo i kado kañowar ihōt. ¹⁵ Ddo do hañ adiiimanaan, an kak nado kado jibi ndolanañ. ¹⁶ Na manjoonan, d̄tupan, nalemp aambaañ kapel i aklemparuñ, kē nayili aampel anyiluluñ. ¹⁷ Name hēnkuñ iko yañ, woli nado ya, nawo ði mnlilan. ¹⁸ Mēntñ an bti biki n̄ji kātiiniyaanuñ. Dme biki n̄ji ndatuñ bnuura, kē uko umpiitaniin̄ ði Ulibra wi Našibāti ušē wo i kadolana :

Ñaañ an̄toon̄ na n̄ji ade

akak ašoorēn. ☆

¹⁹ « D̄tupan hēnkuñ ji uko mēntñ ubi udolana, nahilna woli uko mēntñ uluñ adolana name kē n̄ji *dwoon̄ anwoon̄. ²⁰ Na manjoonan, d̄tupan, anyeenkuñ ñaañ i n̄ji nyiluñ, ayeenkēn ; kē anyeenkn̄uñ, ayeenk anyilnuñ. »

Pneej pi Fatana ði Yudāt

(Maci 26.20-25; Markūt 14.17-21; Luk 22.21-23)

²¹ Wi Yetu ātiiniin̄ hañ aba, ušalul ūtēla tēla maakan kē ašē ji : « D̄tupan, na manjoonan, aloñ ði an aluñ kawaapēn. » ²² Bātašarul bawo ði ptenar ðiki baamme ahon̄ ði baka i i ajakuñ. ²³ Aloñ ði bātašarul, i amaganuñ āto akab ði a. ²⁴ Fimoñ Piyeer ado na kañen aji na a ahepara ñaañ mēntñ. ²⁵ Kē un̄ ajut̄ ði Yetu ašē hepara aji : « Ajugun, in ul a ba? »

²⁶ Kē ateem aji : « I n̄ji kawuluñ kapoom ki n̄ji katoopuñ ði pot a. » Ajej wal mēntñ kapoom ātoop ði pot awul *Yudāt, abuk Fimoñ Itkariyot. ²⁷ Wi ayeenkuñ ka, kē *Fatana ašē neej ði a. Wi wi Yetu ašaañ aji na a : « Uko wi iwoon̄ i pdo, taraan ido wa. » ²⁸ Kē nin

☆ 13:18 Kañaaam 41.9.

alorj ti banwoorj da aşë wo aamme uko unkayi kë ajaka harj. ²⁹ Jibi Yudat awoorj anjaarj ahank itaka, batum başal aji aji ji na a aya anug iko yi banumiinj pa ufettu, këme awul bajuuk uko ulorj. ³⁰ Wi ayeenkuj kapoom kuj aşë pën ; utejan uban wal mënť.

Uko uhalu wi pdo

³¹ Wi Yudat apënuj kë Yetu aşë ji : « Hënkuj mndëm mi *Abuk Ñiinj manwinana, kë mndëm mi Naşibaťi mankak awinana ti a. ³² [Kë woli mndëm mi Naşibaťi manwinana ti a,] Naşibaťi akak adiiiman ul ti uleeful mndëm mi Abukul, ado uko mënť hënkuj. »

³³ An babak naan, dwo na an njwal njtiinku řaň. Naluř kado kala'ën, kë nşë řupan uko wi nřupuj bayuday bandukiinj: naanhil pya dko di nji kayaarj. ³⁴ Dřupan uko uhalu wi nawoorj i kado kado : Nařaladan, aa, jibi nji nřalanař, nařaladan harj. ³⁵ Woli nařaladi, baňaarj bti bayikrën wal mënť kë nawo bařařaraan. »

³⁶ řimonj Piyeer aji na a wal mënť: « Ajugun, iya řuj ba? »

Kë ateema aji : « Dko di nji kayaarj, iinhil kařaşën da hënkuj, iluj kabi da. »

³⁷ Kë aşë ji na a : « Ajugun, we ukaarj kë mënihil přařu da hënkuj ba? Woli udoo wo nkeř pa uko wi nu, nji wi! »

³⁸ Kë ateema aji : « Kë iji iluj kakeř pa uko wi naan? Dřupu na manjoonan : Ji uguk udo kahaan nřa, ipok nyaař njwajantj kaji iimme'ën. »

14

Yetu : Bgah banjaarj baťij du Aşin

¹ Yetu akak aji na bařařarul : « Nawutan kahaajala. Nafiyaarën Naşibaťi nakuř nafiyaarën. ² Du katoř ki Paapa, dko dawo da adëm. Dya kabomanan dko da. Woli uunjoonan lah, mënķřupan wa. ³ Kë woli dbi ya abomanan da dko, kařë kakaran kaťijan naňogën nahilna, dko di nwoorj, nawo da kak. ⁴ Kë dko di nji kayaarj, name bgah byaani da. »

⁵ Kë Tooma aşë ji na a : « Naweeķ, wi njwoorj njëmme dko di ikyaarj, hum di di njkmeenj bgah byaani da ba? »

⁶ Kë Yetu ateema aji : « Nji, dwoorj bgah, manjoonan na ubida. Nin ñaarj aankya du Naşibaťi Paapa bë aantëpna ři nji. ⁷ Woli name'ën, naluř kame Naşibaťi Paapa kak ; nado me'a hënkuj akuř awina. »

⁸ Kë Filip aşë ji na a : « Ajugun, diimanun Naşibaťi Aşin nja, uko mënť ukëřun. »

⁹ Kë aji na a : « Filip, djon na an ři maakan, kë iřë wo iimme'ën te hënkuj. Ñaarj anwinnuj, awin Naşibaťi Paapa. Hum di di ihiluj kaji : “Diimanun Naşibaťi Aşin nja?”

¹⁰ Infiyaar kë dwo ři Paapa, kë abot awo ři nji i? řřup ři nji kařupuj řaanwoona ři nji, Paapa anwoorj ři nji akdoluř ulemp wi nul. ¹¹ Nafiyaaraan woli dřupan aji : “Dwo ři Paapa kë Paapa akuř awo ři nji.” Këme nafiyaaraan řiki nawin iko yi nji kadoluř. ¹² Na manjoonan dřupan, ñaarj anfiyaarnuj, aluj kado kak iko yi nji kadoluř. Adoo luř kado indëmuř apel ya řiki dya du Paapa. ¹³ Kë uko wi nakluř kaňehan ři katim ki naan, ddo wa. Hënk ři iko yi Abukul akdoluř mndëm mi Naşibaťi Paapa manhilna manwinana. ¹⁴ Woli naňehan uko ulorj ři katim ki naan, kaluj kado wa. »

Kahorj ki ubi wi Uhaař wi Naşibaťi

¹⁵ Yetu akak aji : « Woli nařalën, naluř kamëban iko yi njakanař nado kado. ¹⁶ Nji nşë luř ñehan Paapa awulan Nařënkar alorj ahilna awo na an te mnřo : ¹⁷ ař mënřan awoorj Uhaař wi Manjoonan wi umundu uwoorj uunhil pyeenķ řiki uunwin wa abot awo uunyikrën wa. An, name wa řiki uňogan akuř aluj kawo ři an.

¹⁸ « Mënķdukan bajinj, dluř kabi du an. ¹⁹ Uduka ntiinku, umundu uřë uwo uunkak awinën. Kë an nařë luř kawinën. Dka ubida, ukaarj kë an kak nakluř kaka wa. ²⁰ Unuur mënť, nayikrën kë dwo ři Paapa, kë an nawo ři nji, kë nkuř awo ři an. ²¹ Ñaarj ammëbanuj iko yi njakuř abot ado ya, uř mënřan ařalnuj. Kë anřaarj ařalën, Paapa aluj kařala ; nji kak mbot nřala, nşë ndo ame'ën. »

²² Yudat kë aşë ji na a (mënt Yudat Itkariyot ak̄tiiniir̄ ti): « Naweek, we ukaañ kë ikdo un ʔañ ɳme'u, kë umundu uşë wo uunkme'u? »

²³ Kë Yetu ateema aji : « Woli ñaañ añaalën, amëban ɳʔup ɳi naan, Paapa akak kañala, ɳşë bi du a, kakuʔ kaʔo du a. ²⁴ Ñaañ anwoon̄ aaññaalën, aankmëban ɳʔup ɳi naan ; kë uʔup wi naan uşë wo uunwoona du nji, uwoona du Paapa anyilnuñ. ²⁵ Dʔupan uko wi, wi nhumuñ na an. ²⁶ Kë Naʔenkar, *Uhaaş wi Naşibaʔi wi aklun̄ kayil ʔi katim ki naan, ulun̄ kajukanan iko b̄ti kabot kaleşanan iko yi ɳʔupanañ b̄ti. ²⁷ Ddukaran bnuura, bnuura bi naan bi bi nji kawulanañ. Bnuura bi njaañ kawul baanknaam na bi umundu ujaañ uwul. Uhaaş wi nan uwutan kahaajala këme kalën.

²⁸ « Natiink uko wi njakanañ: dya, dlun̄ kakak ʔi an. Woli nañalën, nalun̄ kalilan ʔi pya pi naan du Paapa, ʔiki Paapa adëm apelën. ²⁹ Dʔupan uko mënt̄ hënkun̄ ji ubi udo kaban, nahilna woli ubii nafiyaar. ³⁰ Mënkak aʔiini iko itum na an, ʔiki *naşih i umundu wi abi. Aanhilanaan nin uko ulon̄, ³¹ kë umundu uşë wo i kame kë djal Paapa abot aji kado jibi Paapa ajaknuñ ndo kado. Nanaʔiin, nawulan ɳya na bgah bi nja. »

15

Bko banjaañ badolna ubiñu

¹ Yetu akak aji : « Nji dwoon̄ bko bi mbuk manjaañ mandolna ubiñu na manjoonan, kë Paapa ajaañ alemp ʔi uwoorta. ² Kanah kanwoon̄ ʔi nji aşë wo kaambuki, aji fal ka, kë kambukun̄, aji heent ka bnuura kahilna kabuk kak maakan. ³ Uʔup wi nji ɳʔupanañ udo bi jinʔanan jinʔan ji kanah ki baheentun̄. ⁴ Namëbanaan jibi mmëbananañ. Jibi kanah kajaañ kawo kaanji kahil pbuk woli kaanwo ʔi bko, hënk di di nawoon̄ kak naanhilan kawul mbuk woli naammëbanaan.

⁵ « Nji dwoon̄ bko banjaañ badolna ubiñu ; an kë naşë wo inah. Ñaañ ammëbanaanun̄, kë mbot amëbana, añ mënt̄an aji wul mbuk mntum. Nalowënle naankhinan pdo nin uko ulon̄. ⁶ Woli ñaañ aanwo na nji, aji fëlana ji kanah, kaji kakay. Inah itënt̄ kun̄ mënt̄ baji bajey ya kafël du bdoo, iyik.

⁷ « Woli namëbanaan abot amëban ɳʔup ɳi naan nahil kahepar uko wi nañalun̄ kaka wa. ⁸ Woli nawul mbuk mntum, nawo baʔaşaraan na manjoonan, uko mënt̄ uyuuj mndëm mi Paapa.

⁹ « Jibi Paapa añaalnuñ, hënk di di nkaañ añalan. Nadukiin ɳnuur b̄ti ʔi uñal wi naan. ¹⁰ Woli nado iko yi njakanañ nado, nawo ʔi uñal wi naan, jibi nji ndolon̄ iko yi Paapa ajaknuñ awo ʔi uñal wi nul. ¹¹ Dʔupan uko wi, mnlilan mi naan manhilna manwo ʔi an, hënk mnlilan mi nan manwo mnweek maakan. ¹² Uko wi nji kajakanañ nado wii wi : Nañaladan jibi nji nñalanañ. ¹³ Uñal undëmnun̄ uwo pwul ubida wi ñaañ pa banohul. ¹⁴ Nawo banoh naan woli nado uko wi njakanañ nado.

¹⁵ « Mënkak ado kadolan balemp naan, nalemp aanji me uko wi ajugul ajaañ ado. Kë nşë du'an banoh naan ukaañ kë nji kaʔupan uko b̄ti wi ntiinknuñ du Paapa. ¹⁶ Mënt̄ an nadatnuñ ; nji ddatanañ abot aʔu'an ulemp wi pya pʔup Uʔup Ulil Unuura kabot kawul mbuk mntum, mbuk mënt̄ mambot manʔo. Wal mënt̄, uko wi naklun̄ kahepar Paapa ʔi katim naan, awulan wa. ¹⁷ Uko wi nji kaʔu'anañ pdo uwo nañalad. »

Pşoor pi umundu uşoorun̄ Yetu na baʔaşarul

¹⁸ Yetu akak aji na baʔaşarul : « Woli umundu uşooran, nameen kë uşoorën ji ubi udo kaşooran. ¹⁹ Woli nawo lah biki umundu, uñalan ʔiki nawo biki wa ; kë naşë wo naanwo biki umundu ʔiki ddatanañ apënan ʔi wa, ukaañ kë umundu uşooran. ²⁰ Naleşan uko wi mbiin̄ aʔupan : “Nalemp aambaañ kapela i aklemparuñ.” Woli bahajanaan, an kak balun̄ kahajanan ; woli batiink uʔup wi naan, bakak katiink uʔup wi nan.

²¹ « Iko mënt̄ b̄ti nji kaʔuun̄ badolan ya, ʔiki baamme anyilnuñ. ²² Woli mëmbi lah, awo mënt̄iini na baka, baankduknaana, kë başë wo hënkun̄ baanka uko uʔup ʔi pekadu di baka. ²³ Ñaañ anşoorun̄ akak aşoor Paapa. ²⁴ Woli mëndo lah ʔi ptoof pi baka iko yi nin ñaañ

awooŋ aambaarj kado, baankduknaana ; kë hënkuŋ bašë win akuŋ ašoorun nji na Paapa. ²⁵ Kë hënk di uko umpiitaniinŋ ŋi Ulibra wi Našibaŋi udolaniinŋ: “Babubara ašoorën.”[☆]

²⁶ « Dluŋ kayil Naŋëkar aloŋ, anwooŋ Uhaaš wi manjoonan unwoonuŋ du Našibaŋi Paapa. Woli ubii, uluŋ kaŋup uko wi umeenŋ ŋi nji. ²⁷ An kak, naluŋ kaŋup uko wi nameenŋ ŋi nji ŋiki du ujuni di di nawooŋ na nji. »

16

¹ Yetu akak aji : « Dŋupan iko yaŋ bti nawutna kaŋaŋan pfiyaar. ² Baluŋ kadookan du itoh iñehanaani ; wal uluŋ kaban wi baŋiŋan bakdoonŋ kaji bašal kaji bado do uko wi Našibaŋi aŋaluŋ.

³ Baluŋ kado iko yaŋ ŋiki baamme Paapa abot awo baamme'en. ⁴ Kë nšë ŋupan uko waŋ nahilna woli wal ubani naleš kë dŋupan wa. Mënŋupan wa du kateeku ŋiki dhum nwo na an.

Uko wi Uhaaš wi Našibaŋi ukluŋ kado

⁵ Yetu akak aŋiini na baka aji : « Kë nšë kak hënkuŋ du anyilnuŋ, kë nin aloŋ ŋi an aanheparaan dko di nji kayaarj. ⁶ Dwin bnuura kë uko wi nŋupanarj ukaarj kë najooŋan maakan hënk. ⁷ Kë nšë ŋupan manjoonan, uwo bnuura pa an nji nya. Woli mënyaa, Anwooŋ i Kaŋëkan aankbi ŋi an, nšale ya kayila ŋi an. ⁸ Wi akluŋ kabi, ayuuŋ kë baŋaarj biki umundu baneem ŋi uko wi pekadu, ŋi uko wi pwo naŋool na ŋi uko wi pwayëš. ⁹ Umundu uneem ŋi uko wi pekadu ŋiki na manjoonan pekadu dawooŋ ppok pfiyaarën ; ¹⁰ uneem ŋi uko wi pŋool ŋiki bawin kë dya du Paapa kë naankak awinën ; ¹¹ aneem ŋi uko wi pwayëš ŋiki bawayëš *ŋatana naših i umundu wi kaji aduknaanaa.

¹² « Dka iko itum kak yi nwooŋ i pŋupan, kë išë wo iinhil kajinŋ ŋi ikowan hënkuŋ. ¹³ Woli aluŋ abi, ul anwooŋ Uhaaš wi Manjoonan, aŋoŋan kado name manjoonan bti. Aankluŋ kaŋiiniyaan uleeful, uko wi atiinkuŋ ŋaŋ wi wi akdoonŋ kaŋup kabot kapibanan iko inkluŋ kabi. ¹⁴ Ul aluŋ kadëmanaan, aluŋ kayeenk ŋi nji uko unwooŋ wi naan kadolan name wa. ¹⁵ Uko bti wi Paapa akaarj uwo wi naan, ukaarj kë nji ayeenk ŋi uko unwooŋ wi naan kadolan name wa.

¹⁶ « Uduka ntiinku naankak awinën, naŋole ntiinku nakak kawinën. »

¹⁷ Baŋašarul bahoopaŋër aji : « We wi akjakuŋ hënk ba wi ajakuŋ uduka ntiinku ŋënkak awina ŋkale ŋo ntiinku ŋkak kawina? We ukaarj kë abot aji aya du Ašin? »

¹⁸ Bawo ŋi pŋiini aji : « we wi aŋaluŋ pŋup wi ajakuŋ “ntiinku”? ŋënyikrën uŋup wi akŋupuŋ. »

¹⁹ Yetu ame kë baŋal kahepara uko wi akŋiiniyaanuŋ ašë ji na baka : « Nawo ŋi phepar uko wi njakuŋ: “Uduka ntiinku naankak awinën, nakale ŋo ntiinku nakak kawinën.”

²⁰ « Na manjoonan dŋupan, naluŋ kawooni, kabot kaŋëga, baŋaarj biki umundu bašë balilan. Naluŋ kajooŋan, kë pjoon manëŋ pašë luŋ kakak mnlilan. ²¹ Woli ñaaŋ aya kabuk, uleef uji ude'a ŋiki wal wi mnhaj mi nul ubani ; ašale buk aankak aji leš mnhaj, aji lilan uko wi aŋijuŋ napoŋ ŋi umundu. ²² Kë hënk di uwooŋ pa an : najooŋan hënkuŋ, kë nšë luŋ kawinan kak našë nawo na mnlilan ŋi ŋhaaš, mnlilan manëŋ nin ñaarj aloŋ aankhil ppënanan ma. ²³ Unuur manëŋ, naankheparaan nin uko uluŋ.

« Na manjoonan dŋupan uko wi nakluŋ kaŋëhan Paapa ŋi katim ki naan aluŋ kawulan wa. ²⁴ Te hënkuŋ naanŋëhan nin uko uluŋ ŋi katim ki naan. Naŋëhaan, naluŋ kayeenk, mnlilan mi nan manšë mandëm maakan.

²⁵ « Dhoŋ hoŋ aŋupnan iko manëŋ bti. Kë wal ušë bi wi nwooŋ manënkak ado kahoŋ, dŋupan uko wi Paapa na ŋŋup ŋjinŋ piš. ²⁶ Unuur manëŋ naluŋ kaŋëhan Paapa ŋi katim ki naan, kë nšë wo manëkŋto kaŋëhandëran a, ²⁷ Našibaŋi Paapa ŋi uleeful aŋalan, ŋiki naŋalën akuŋ aŋiyaar kë dwoona du a. ²⁸ Dwoona du Paapa abi ŋi umundu wi, hënkuŋ dduk umundu wi kaya du Paapa. »

[☆] 15:25 Kaŋaam 35.19; 69.4.

²⁹ Kë baṭaşarul başë ji na a : « Iwini, iinkak ahoñ, iṭup hênkuṇ na ṇṭup ṇjint piş! ³⁰ Ŋme hênkuṇ kë ime iko bti abot aji këme iko yi ñaṇṇ aṇaluṇ pheparu. Uko mëntṭ ukaṇṇ kë ṇfiyaar kë iwoona du Naşibaṭi. »

³¹ Kë Yetu atëem baka aji : « Nafiyaar hênkuṇ? ³² Kë wal uşë ubi, udo bi ban ban wi nakwayşëruṇ an bti, kaji andoli aya na bgahul, nadukën aloolan. Kë nşë wo mënwö aloolan, Paapa awo na nji. ³³ Dṭupan iko yi, ṇhaaş ṇi nan ṇahilna ṇaṭoora wi nawooṇ baloolan na nji. Umundu uluṇ kanooran an, natamaan, dwat wa. »

17

Yetu añehandër baṭaşarul

¹ Wi Yetu aṭiiniṇ ṇaṇ aşë kat këş du baṭi aji : « Paap, wal ubani. Diimaan mndëm mi Abuku, ahilna adiiman mndëm mi nu. ² Iwula mnhina mi aşih bañaṇṇ bti ahilna awul biki iwululuṇ bti ubida wi mnṭo. ³ Pka ubida wi mnṭo, pawo pme'u iwi inwooṇ Naşibaṭi na manjoonan, abot awo aloolan ṭañ, na pme'ën nji Yetu Krittü i iyiluṇ. ⁴ Ddiiman mndëm mi nu ṭi mboş wi ndoluṇ ulemp bti wi iṭuunuṇ. ⁵ Kë hênkuṇ Paap, du dko di iwooṇ, dëmanaṇ ṭi kadunu, wulaan mndëm mi mbiṇṇ aka wi nwooṇ na iwi ji umundu ubi udo kapaşana.

⁶ « Ddo bañaṇṇ biki idatuṇ ṭi umundu awulën, kë bame'u. Babi wo biki nu kë işë wulën baka ; bamëban uṭup wi nu. ⁷ Hênkuṇ bayikrën kë iko bti yi iwulnuṇ ipëna du iwi. ⁸ Dwul baka ṇṭup ṇi iwulnuṇ, kë bayeenk ṇa, ayikrën kë dpëna du iwi na manjoonan, afiyaar kë iwi iyilnuṇ. ⁹ Bukal biki nji kañehandëruṇ. Mëntṭ umundu wi nji kañehandëruṇ, biki iwulnuṇ baka ṭiki bawo biki nu. ¹⁰ Uko bti unwooṇ wi naan uwo wi nu, jibi uko bti unwooṇ wi nu uwooṇ wi naan. Mndëm mi naan manwinana ṭi baka. ¹¹ Hênkuṇ dbi du iwi, mënkak awo ṭi umundu, kë bukal başë woho wo ṭi umundu. Paap iwi inyimanuṇ, mëbaan baka na mnhina mi katimu ki iwulnuṇ bahilna bakak ñaṇṇ aloolan jibi nji na iwi ṇwooṇ. ¹² Wi nwooṇ na baka dmëban baka ṭi katim ki iwulnuṇ abot ayeṇ baka kë nin aloṇ ṭi baka aanneemi, woli mëntṭ anwooṇ i kaneem a. Hënk di uko umpiitaniṇṇ ṭi Ulibra wi Naşibaṭi ukdolaniṇṇ. ¹³ Hênkuṇ dbi du iwi, aşë ṭup ṇṭup ṇi ṭi umundu bahilna bawo na mnlilan mnweek maakan mi nwoonaanuṇ. ¹⁴ Dwul baka uṭup wi nu kë umundu uşë şoor baka, ṭiki baanwo biki umundu jibi nwooṇ mënwö i umundu. ¹⁵ Mënkñehanu ipënan baka ṭi umundu, dñehanu ñehaṇ ido kayeṇ baka, *Ajug Buṭaan awut kaban baka. ¹⁶ Baanwo biki umundu jibi nwooṇ mënwö i umundu. ¹⁷ Uṭup wi nu uwo manjoonan, keer iṭëpna ṭi manjoonan ido baka bawulu ikow yi baka. ¹⁸ Jibi iyilnuṇ ṭi umundu, dyil baka kak ṭi umundu. ¹⁹ Dwulu bkow naan bti pa baka, bukal bahilna baṭëpna ṭi manjoonan bawulu ikow yi baka.

²⁰ « Mëntṭ bukal biki nji kañehandëruṇ ṭañ, dñehandër kak biki ṇṭup ṇi baka ṇakdolul bafiyaarën. ²¹ Hënk bukal bti bahil kawo ji ñaṇṇ aloolan. Jibi iwi Paapa iwooṇ ṭi nji kë mbot awo ṭi iwi, bukal kak bamëbandëran na nja, umundu uhilna ufiyaar kë iyilnuṇ. ²² Dwul baka mndëm mi iwulnuṇ, bahilna bawo ji ñaṇṇ aloolan jibi ṇwooṇ ñaṇṇ aloolan. ²³ Nji dmëbandër na baka, kë iwi imëbandër na nji. Hënk bahil kawo ji ñaṇṇ aloolan na manjoonan, umundu ubot ume kë iyilnuṇ abot aṇal baka jibi iṇaluṇ. ²⁴ Paap, dṇal dko bti di nwohaṇ, biki iwulnuṇ bawo da na nji. Hënk bawin mndëm mi naan. Mndëm mëntṭ iwulën ma ṭiki iṇalën ji umundu ubi udo kapaşana. ²⁵ Paap, iwi inwooṇ naṭool, umundu uumme'u, kë nji nşë me'u kë biki babot ayikrën kë iyilnuṇ. ²⁶ Ddo baka kë bame'u abot aluṇ kado bame'u kak, bahilna bado kaṇal jibi iṇaluṇ, nji ṭi uleef naan mbot nwo ṭi baka. »

18

Yetu amobanaa

¹ Wi Yetu abaaṇ pñehaṇ, aya na baṭaşarul, kë bamuur katant ki Fedroṇ. Uwoorta uloṇ uwo du plut, kë du wa di di ayaṇ aneeṇ na baṭaşarul.

² Kë Yuda, ankwaapuluŋ ašë me dko mënŋ, ŋiki Yetu ajon kayit da na baŋašarul. ³ Aya du uwoorta mënŋ aŋiŋ pntuk pi bangoli na bayeŋ biki *baŋeŋan baweek na *bafaritay bawululuŋ ; bawo na ŋkaniya na ifiiŋi akuŋ awo na ikej. ⁴ Yetu, ammeenŋ uko unwoonŋ i pdola bti, apën ašë hepar baka aji : « In i naklaaŋ ba? »

⁵ Kë bateem aji : « Yetu i Naŋaret. »

Kë aji na baka : « Nji a » Kë Yuda ankwaapuluŋ ašë naŋ na baka. ⁶ Wi Yetu ajakuŋ na baka : « Nji a. » Kë bašë kak ufeŋ, ajot ŋi mboš.

⁷ Kë akak ahepar baka aji : « Naji in i naklaaŋ ba? »

Kë bateem aji : « Yetu i Naŋaret. »

⁸ Kë aji na baka : « Djakan aji nji a. Woli nji i naklaaŋ, nawutan biki baya. » ⁹ Hënk di di uko wi abiiŋ aji na Našibaŋi wi akñehanuluŋ udolaniinŋ: « Mënneemandën nin aloŋ ŋi biki iwuluŋ. »

¹⁰ Wal mënŋ, kë Fimonŋ Piyeer anwoonŋ na kakej ašë toot ka, atuh nalempar *naših i baŋeŋan afala kabaŋ kadeenu. Katim ki nalemp mënŋ kawo Malkuŋ. ¹¹ Kë Yetu ašë ji na Piyeer : « Kakaan kakej ki nu ŋi kabeel! Iŋal aji mënkdan pnkalame pi Paapa awuluŋ, panwoonŋ pi mnhaŋ? »

Bañoŋ Yetu du kadun ki Anat naših i baŋeŋan

(Maci 26.57-58; Markuŋ 14.53-54; Luk 22.54)

¹² Wal mënŋ kë bangoli na naweek i baka na bayeŋ biki baweek biki bayuday kë bašë mob Yetu atan. ¹³ Bañoŋa duna du Anat*, aših ahar Kayif. Kayif awoonŋ naših i baŋeŋan ŋi ušubal mënŋ. ¹⁴ Ul abiiŋ awul bayuday ušal aji : « Uhokan ñaaŋ aloolan akeŋ pa bañaanŋ bti. »

Ppok pi Piyeer

(Maci 26.69-70; Markuŋ 14.66-68; Luk 22.55-57)

¹⁵ Fimonŋ Piyeer na naŋašar Yetu aloŋ bawo ŋi pŋaš Yetu. Naših i baŋeŋan ame naŋašarul anwoonŋ na Piyeer. Kë naŋašarul mënŋ ašë neej na Yetu du blay bi *naših i baŋeŋan. ¹⁶ Kë Piyeer ašë naŋ du bdig aňog plëman. Naŋašar Yetu i naših i baŋeŋan ameenŋ, apën aŋiini na ñaaŋ ankyeŋuŋ plëman, ado Piyeer kë aneeji.

¹⁷ Ñaaŋ nayeŋ plëman aji na Piyeer wal mënŋ: « Iwi iinwo kak aloŋ ŋi baŋašar ñiinŋ i i? »

Kë aji na a : « Mënwo a. »

¹⁸ Balemp na bayeŋ baŋehan bdoo afooy ba atëma ŋiki ujonŋ uwoo. Piyeer awo da kak na baka atëma.

Naših i baŋeŋan na Yetu

(Maci 26.59-66; Markuŋ 14.55-64; Luk 22.66-71)

¹⁹ Naših i baŋeŋan ahepar Yetu ŋi uko wi baŋašarul na ŋi iko yi akjukanuŋ. ²⁰ Kë Yetu ateema aji : « Na pnak di di ŋiiniinŋ na bañaanŋ bti. Djon kajukan du *itoh iñehanaani na du *Katoŋ Kaweek ki Našibaŋi, di bayuday bti bajaanŋ bayitna. Mëmbaanŋ kamena uko uloŋ. ²¹ We ukaanŋ kë ikheparaan ba? Heparan bantiinkuŋ uko wi njukanuŋ baka ; bukal bame uko wi nji nŋupuŋ. »

²² Wi ateemuŋ haŋ, kë aloŋ ŋi bayeŋ annaŋuŋ da ašë koba kañen ŋi kajeem aji na a : « Hënk di di ikteemuŋ Naših i baŋeŋan? »

²³ Kë Yetu ašë ji na a : « Woli dŋup buŋaan, kdiiman jibi nŋupi buŋaan ; bë woli dŋup bnuura, we ukaanŋ kë ikobën? »

²⁴ Kë Anat ašë do kë bañoŋa du Kayif Naših i baŋeŋan. Iñenul itanana wal mënŋ.

²⁵ Kë Piyeer ašë wo du blay atëma, baji na a : « Iwi kak, jëm iwo aloŋ ŋi baŋašar ñiinŋ i i? »

Kë apok aji : « A-a, mënwo a. »

* 18:13 Anat abiiŋ awo naših i baŋeŋan, kë wi baromeŋ bayeenkuŋ utaak ašë do kë Kayif ayeenkša ; kë bayuday batum bašë ŋu'a ŋu kë Anat awoonŋ naših i baŋeŋan.

²⁶ Wal mēnt, nalempar Naših i baṭejan alon, ayiṭ i Piyeer abiin afal kabaṭ aji na a : « Mēnwinu lah du uwoorta na a i? » ²⁷ Kē Piyeer akak apok. Ṭi dko mēnt kē uguk ušē haan.

Yetu du kadun ki Pilat

(Maci 27.1-2,11-14; Markuṭ 15.1-5; Luk 23.1-5)

²⁸ Bapēnna wal mēnt du uko Kayif, ajej Yetu ayaanaan du katoḥ kaweeḥ ki *Pilat nanṭuṇa anwoon i Rom. Nfa mamban wal mēnt. Kē bayuday bašē wo baanneej du katoḥ, baṇal kawo bajinṭ kahilna kade pde pi *Ufettu wi Mbuur. ²⁹ Waṇ ukaaṇ kē Pilat apēn du bdiḡ abi du baka ašē hepar baka aji : « we wi ṇiinṭ i adoluṇ ba? »

³⁰ Kē bateema aji : « Woli aanwo lah nado buṭaan, ḡēnkṭiju a. »

³¹ Kē Pilat aji na baka : « Najejana nawayēš bdiḡ an jibi bgah bi nan bajakuṇ. »

Kē bateema aji : « An baromeṇ naandinan ṇji ḡfiṇ ṇaaṇ. » ³² Hēnk di di uṭup wi Yetu abiin aṭup jibi akkeṭari udolaniinṭ.

³³ Pilat aneej wal mēnt du katoḥ ašē du Yetu aji na a : « Iwi, iwo naših i bayuday i? »

³⁴ Kē ateema aji : « Iwi ṭi uleefu ijakuṇ uko waṇ kēme balon baṭupunṭ haṇ ṭi ṇji? »

³⁵ Kē aji na a : « Ṇji, dwo nayuday i? Biki utaaku, *baših biki baṭejan baṭijiinṭ ṭi ṇji. We wi idoluṇ ba? »

³⁶ Kē ateema aji : « Pših pi naan paanwo pi umundu wi. Woli pawo lah pi umundu wi, balempar naan bagutan kaneenan bayuday pmobēn. Kē pših pi naan pašē wo paanwo pi mboš. »

³⁷ Kē Pilat ašē ji na a : « Ikeer awo naših? »

Kē ateema aji : « Ijakuṇ haṇ: dwo naših. Dbuka abot abi ṭi umundu pa pdiiman uko unwoon manjoonan. Ṇaaṇ anwoon i manjoonan aji tiink pdiim pi naan. »

³⁸ Pilat aji na a : « we uwoon manjoonan? »

Wi ajakuṇ haṇ, ašē kak apēn aya du bayuday aji na baka : « Mēnwin ṭi a nin uko ulon unkkaaṇ ṇji aduknaanaa. ³⁹ Kē jibi njaaṇ kawutanan nakalabuš alon ṭi wal wi Ufettu wi Mbuur, naṇal nwutanan “Naših i Bayuday” i? »

⁴⁰ Kē bašē huuran aji : « A-a, mēnt ul a. Barabaat i i ḡṇaluṇ iwutan. » Kē Barabaat mēnt ašē wo nalat naweeḥ.

19

¹ *Pilat ajej wal mēnt Yetu ado kē bakoba na itintēl. ² Bangoli bašiir iyiw ado ukēl afuuṭana, akak ajej kamiša kajeenkal awoharana. ³ Baji babi kaṇoga kašē ji na a : « Ḷwulu mboš, iwi naših i bayuday! » Wi bajakuṇ haṇ, bašē koba ṭi kaara.

⁴ Pilat akak apēn aji na bayuday : « Natenan, dṭija ṭi an ṭi, kaṭupan kē mēnwin nin uko ulon unkkaaṇ ṇji aduknaanaa. » ⁵ Wi Yetu apēnuṇ awo na iyiw ṭi bkow na kamiša kajeenkal, kē ašē ji na baka : « Ṇaaṇ mēnt awi. » ⁶ Wi baṭejan baweeḥ na bayeṇ biki baka bawinaaruluṇ win ašē huuran aji : « Paṇana ṭi kruṭ! Paṇana! »

Kē Pilat aji na baka : « An najejana naya napaṇ. Ṇji mēnwin nin uko ulon unkkaaṇ ṇji aduknaanaa. »

⁷ Kē bašē teema aji : « Ḷka bgah, kē ṭi bgah mēnt awo i pkeṭ ṭiki aji awo Abuk Našibaṭi. »

⁸ Wi Pilat atiinkuṇ uko mēnt ašē lēnk kak maakan. ⁹ Aya aneej du katoḥ ašē hepar Yetu aji : « Iwoona ṭuṇ ba? » Kē Yetu aanteema. ¹⁰ Pilat aji na a wal mēnt: « Iinṇal pteemēn? Iimme kē dka mnhina mi pwutanu na mi ppaṇu i? »

¹¹ Kē ateema aji : « Woli iinyeenkna lah mnhina mēnt du baṭi iinkhinanaan nin uko ulon ; ukaaṇ kē anṭijnuṇ ṭi iwi aka pekadu dandēmuṇ apel di nu. »

¹² Kē dul di Pilat ajunnuṇ pla jibi akdoli kadoo kawutan Yetu. Kē bayuday bašē huuran aji : « Woli iwutana, iinwo nanoh *Fetar. Ṇaaṇ anjakuṇ aji awo naših aanwo našoorad Fetar naših najeenkal i? » ¹³ Wi Pilat atiinkuṇ uko waṇ ašē pēnan Yetu bdiḡ ašē ṭo du pṭij pi ajaṇ awayēšaan du dko di bajaṇ bado « Gabata » ṭi uṭup uhebērē, uwoonṭ blay bi babomanuṇ na mnlaak. ¹⁴ Unuur wi bakbomanderuṇ pa *Ufettu wi Mbuur wa, ṭi mndiinṭ unuur, kē Pilat ašē ji na bayuday : « Naših i nan awi. »

¹⁵ Kë bukal başë huuran aji : « Fiñana! Fiñana! Pañana ti kruť. »

Kë Pilat aji na baka : « Kë nwo i kapañ nañih i nan? »

Kë bañejan baweeke bateema aji : « Ŋkaha nañih aloolan, Fetar a. »

¹⁶ Wal mēnt̄ kë Pilat ašë awutar baka Yetu baya bapañ. Kë bangoli bajeja ayaanaan.

Pkeť pi Yetu ti kruť

(Maci 27.32-44; Markuť 15.21-32; Luk 23.26-43)

¹⁷ Bado Yetu kë apēn akuña kruť ul ti uleeful aya du dko di bajaañ bado Golgota na uťup uhebērē uwoon kaheem ki bkow. ¹⁸ Bapaña da na biinť batēb baloñ, aloñ ti kañen kamayu, aloñ ti kadeenu. ¹⁹ *Pilat ado kë baboman kampiñu kaloñ apañ ti kruť duuť. Bapiit ti ka aji : « Yetu i Nařaret nañih i bayuday. » ²⁰ Uko mēnt̄ bayuday batum baleyiir wa řiki dko di bapañnuluñ dañog ubeeka kë uko mēnt̄ ubot apiitana ti uťup uhebērē, uromeñ na ugrek. ²¹ Kë *bañejan baweeke başë ya aji na *Pilat : « Kpiit kaji nañih i bayuday, piitan iji ñiinť i aji awoon nañih i bayuday. »

²² Kë Pilat ateem baka aji : « Uko wi mpiitun, dpiit wa. »

²³ Wi bangoli bapañun Yetu du kruť, bajej imiřa yi awohariin ado ifah ibaakēr, bangoli baji andoli ayeenk kaloñ. Kë kamiřa kameeť kašë wo kaanwo na ulētna, kařijna kařuť te uťeeh, ukaañ kë ²⁴ balařar aji : « Ŋwut katow ka. Nabiin ŋdo kanun na mñlaak ŋten ankyeenkun ka. » Hēnk, kë uko umpiitun ti Ulibra wi Nařibaťi udolanaa, upiitana aji : « *Bafaasiir imiřa yi naan*

akuť ado kanun na mñlaak

katen ankjejun kamiřa naan. »✠

Uko wañ wi wi bangoli badoluñ.

²⁵ Anin Yetu na ařa anin, na Mariya ahar Klopať na Mariya i utaak wi Magdala banať aňog kruť. ²⁶ Yetu awin anin, akak awin nařařarul i amaganun kë anať aňog ři a ašë ji na anin : « Abuk ñaať, abuku awun. » ²⁷ Akak aji na nařařarul : « Naan awun. » Kapēna unuur mēnt̄ kë nařařarul un ašë jej Mariya du katohul.

²⁸ Wi uko wañ uťepun, Yetu ame kë uko uba bti hēnkun ašë ji : « Udaan uťijēn. » Hēnk di uko umpiitaniin ti Ulibra wi Nařibaťi udolaniin. ²⁹ Pdunk ploñ pawo da wal mēnt̄ pantumi poot ptaakťaan, hēnk kë bajej kalēmēnt kaloñ atan ři pmul aťoop ři pa ašë ñoor ři mntum mi Yetu. ³⁰ Wi aňemun poot ptaakťaan pun ašë ji : « Uko mēnt̄ ubaa. » Wi wi ařaañ ayoont bkow ašë jēmřa.

³¹ Uwo ři unuur wi baktomandērun pa *unuur wi pnoorfēn wi bayuday ; unuur wi pnoorfēn mēnt̄ uwo unuur unyimani maakan, kë baweeke biki bayuday başë wo baañal muum manwo ři ikruť unuur mēnt̄. Bañehan Pilat aji : « Dolan bakit baka ihoť* batarna bakeť başë bawalan muum! » ³² Bangoli babi aňog biinť biki bapañun na Yetu, akit ihoť yi nateek, akak akit yi natēbantēn. ³³ Wi babanun ři Yetu ašë řēnk kë ado bi keť, kë hēnk di di bawoon baankita ihoť. ³⁴ Kë Nangoli aloñ ašë ajej bjan alofa ři kantaagan. ři dko mēnt̄, kë pñaať na meel iřē pēn. ³⁵ Ŋnaañ ankťupanañ uko wi awo namaar, kë uko wi akťupun ubot awo manjoonan. Ame kë uko wi akťupun ujoonani, aťup iko wañ an kak nahilna nafiyaar. ³⁶ Hēnk di uko wi Ulibra wi Nařibaťi ujaķun udolaniin, upiit aji : « *Nin kamoh kaloñ ki nul kaankluñ kakita.* »✠ ³⁷ Ukak apiitana ti Ulibra wi Nařibaťi aji : « *Baluñ kado katen ñaañ i balunanun kantaagan.* »✠ »

Umoy wi Yetu

(Maci 27.57-61; Markuť 15.42-47; Luk 23.50-56)

³⁸ Yoťef i utaak wi Arimati awo nařařar Yetu ašë wo aandiiman wa řiki aťi baweeke biki bayuday. Wi Yetu akeťun, aya ahepar *Pilat me ahil kayeenk puum kaya kamoy. Kë Pilat adinani. Yoťef abi ajej puum ayaanaan. ³⁹ Nikodem kak awo na a. Ul abiiñ aya du Yetu na utejan. Aťij bko blil pťēkēn bi bajaañ bamoyna. Bko mēnt̄ baňog ŋkil iñeen ŋwajanť.

✠ 19:24 Kañaan 22.18. * 19:31 Baji bakit biki bapañun ihoť batarna bakeť řiki baji banaťna ři ya kahilna kahefēnt̄.

✠ 19:36 Ppēn 12.46; Mnfēn 9.12; Kañaan 34.20. ✠ 19:37 Fakariya 12.10.

⁴⁰ Bajey puum ataay na ilaañ na bko buɗ jibi bayuday bajaar bado. ⁴¹ Du dko di bapaɗuɗ Yetu uwoorta uloɗ uwo da, kɛ bhɛr bloɗ bhalu banwoyi baambi moynaara ñaar kɛ bawo da. ⁴² Uwo ɗi unuur wi bayuday bakbomanderuɗ pa unuur wi pnoorfɛn kɛ bhɛr babot awo baanlowi, ukaar kɛ bamoy Yetu da.

20

Bhɛr bawo bjintɗ

(Maci 28.1-8; Markut 16.1-8; Luk 24.1-12)

¹ ɗi unuur untaɗuɗ *unuur wi pnoorfɛn*, bdɛm bahumi kɛ Mariya i ubeeka wi Magdala aɗɛ ya du dko di bhɛr. Aɗɛnk kɛ plaak pweek maakan pandɛtnuɗ plɛman pi bhɛr kɛ papɛni. ² Aɗi wal mɛntɗ aya du bi Fimoɗ Piyeer na naɗaɗar Yetu undu, i Yetu amaganuɗ, aɗɛ ji na baka : « Bapɛnan Ajugun du bhɛr, kɛ njɛmme dko di baɗu'u li. »

³ Kɛ Piyeer apɛn na naɗaɗar Yetu undu, kɛ bakya du dko di bhɛr. ⁴ Baɗi bti batɛb ; kɛ naɗaɗarul undu aɗɛ tar apel Piyeer, ajota kadun, abana uteek du bhɛr. ⁵ Ajuunknaa awin ilaañ yi babinɗ ataayna puum, aɗɛ wo aanneeji. ⁶ Wal mɛntɗ, kɛ Fimoɗ Piyeer aɗɛ ban ; aneej du bhɛr, aten ilaañ. ⁷ Akak aten blaañ bambootanaanuɗ bkow kɛ babɛkan bnuura awo mpaɗ. ⁸ Wi wi naɗaɗarul undu ambanuɗ uteek abaar aneej. Awin akuɗ afiyaar. ⁹ Na manjoonan te wal mɛntɗ baando bi me kɛ jibi bapiituɗ ɗi Ulibra wi Naɗibaɗi, Yetu awo i kanaɗa ɗi pkeɗ. ¹⁰ Baɗaɗarul bakak wal mɛntɗ du katoh ki baka.

Pwinana pi Yetu ɗi kadun ki Mariya i Magdala

¹¹ Mariya anaɗ du kaɗog bhɛr du bdiɗ, awooni. Wi akwooniɗ, aɗɛ juɗ aten du bhɛr meetɗ. ¹² Awin nwanjuɗ njɛb njanwohi imiɗa ifaatal kɛ naɗo ɗi dko di puum pi Yetu pabinɗ abɛkan, uloɗ du bkow, uloɗ du ihoɗ. ¹³ Nwanjuɗ nɗuɗ nɗaji na a : « Abuk ñaaɗ, we wi ikwooniɗ ba? »

Kɛ aji na na : « Dwooni ɗiki bapɛnan Ajugun naan, kɛ mɛmme dko di baɗu'u li. »

¹⁴ Wi ajakuɗ haɗ aɗɛ kok, awin Yetu kɛ anaɗi, kɛ aɗɛ wo aamme kɛ ul a. ¹⁵ Kɛ Yetu aɗɛ ji na a : « Abuk ñaaɗ, we wi ikwooniɗ ba? In i iklaaɗ ba? »

Mariya aji me nalemp i uwoorta a, aɗɛ ji na a : « Naweek, woli iwi iyaar na a, kɗupɛn dko di iɗu'uli, dya kajeja. »

¹⁶ Kɛ aji na a : « Mariya! »

Kɛ aɗɛ kok aji na a ɗi uɗup uhebɛrɛ : « Rabuni! » uwoonɗ najukan.

¹⁷ Kɛ aji na a : « Kmɛbanaan, mɛndo bi paya du Paapa. Yaan iwin bayiɗ naan iji na baka dɗaya du Paapa, anwoonɗ kak Aɗin baka, du Naɗibaɗi, anwoonɗ kak Naɗibaɗi i baka. »

¹⁸ Kɛ Mariya i ubeeka wi Magdala aɗɛ ya aji na baɗaɗar Yetu : « Dwin Ajugun. » Kɛ hɛnk di di akakalɛɗuɗ baka uko wi ajakuɗuɗ.

Yetu apɛn awinana ɗi kadun ki baɗaɗarul

¹⁹ ɗi utaakal wi unuur untaɗuɗ unuur wi pnoorfɛn baɗaɗar Yetu bayit du katoh kalon anigan ilɛman bti ɗiki baɗi baweek biki bayuday, kɛ Yetu aɗɛ bi anaɗ ɗi ptoof pi baka aji : « Bnuura bawo na an! » ²⁰ Wi ajakuɗ haɗ, aɗɛ diiman baka iɛnen na kantaagan. Baɗaɗarul balilan maakan wi bawinuɗ Ajugun. ²¹ Akak aji na baka : « Bnuura bawo na an. Jibi Paapa ayilnuɗ, hɛnk di di nkaaɗ ayilan. » ²² Wi ajakuɗ haɗ, aɗɛ fuuɗ ɗi baka aji : « Nayeenkan Uhaaɗ wi Naɗibaɗi. ²³ Baɗaarɗ biki nakmiiruɗ ipekadu, Naɗibaɗi amiir baka ya ; kɛ biki nawoonɗ naankmiir ya, Naɗibaɗi aankmiir baka ya. »

²⁴ Kɛ Tooma, aloɗ ɗi baɗaɗar Yetu iɛnen na batɛb i bajaar bado kbet aɗɛ wo aanwo da wi Yetu abiiɗ du baka. ²⁵ Kɛ baɗaɗar Yetu bandukiɗ baɗɛ bi aji na a : « Nwin Ajugun! »

Kɛ aɗɛ ji na baka : « Woli mɛnwin ɗi iɛnen yi nul dko di bapaɗuɗ ireegu, kɛ woli mɛntu pkoɗ pi naan ɗi da, woli mɛntu kaɛnen ɗi kantaagan ki nul, nin mɛnkfiyaar. »

²⁶ Wi kanɛm kaɗɛpuɗ, baɗaɗar Yetu bakak ayitiir du meetɗ, kɛ Tooma awo na baka. Ilɛman iniigani kɛ Yetu aɗɛ pɛn, abi anaɗ ɗi ptoof pi baka aɗɛ ji : « Bnuura bawo na an. »

* 20:1 Unuur untaɗuɗ unuur wi pnoorfɛn : “dimanche, Sunday, domingo.”

²⁷ Wi wi ašaaŋ aji na Tooma : « Iñen yi naan yii yi, ɕuun pkoñ ɕi ; ɕuun kañen ɕi kantaagan ki naan. Wutan katam bkow, fiyaarën. »

²⁸ Kë ašë ji : « Ajugun, Našibaɕi i naan! »

²⁹ Kë aji na a : « Iwinën ukaaŋ kë ifiyaari. Banwoon baanwin ašë fiyaar banuurandëni. »

³⁰ Yetu akak ado ɕi kadun ki baɕašarul iko iñonjarënaan itum inwoon iimpiitana ɕi ulibra wi. ³¹ Iko impiitaniin ɕi, ipiitana piitana, nahilna nafiyaar kë Yetu awoon *Krittü, Abuk Našibaɕi, nakuɕ nahilna naka ubida ɕi a woli nafiyaari.

21

Pwinana pi Yetu du bdëk bi Tiberiyad

¹ Wi uko waŋ uɕëpuŋ, Yetu akak apën awinana ɕi kadun ki baɕašarul du kabaŋ ki bdëk bi Tiberiyad. Hënk di di apënuŋ awinana ɕi kadun ki baka.

² Fimoŋ Piyeer, na Tooma i baaŋ bado kbet na Natanayel anwoon i ubeeka wi Kana du Galilay na babak ɕebede na baɕašar Yetu balon batëb bawoon da. ³ Kë Fimoŋ Piyeer ašë ji na baka : « Dya btuh. »

Kë baji na a : « ɕbi na iwi. » Bapën, apaya ɕi bɕeem, kë utejan mënt baammob nin uɕëb.

⁴ Wi nfa mabanuŋ, Yetu anaɕ du kabaŋ ki bdëk ; kë baɕašarul baamme kë ul a. ⁵ Kë ašë ji na baka : « Babuk naan, namob ɕɕëb i? »

Kë bateema aji : « A-a. »

⁶ Kë ašë ji na baka : « Nafëlan bridiya ɕi kañenan kadeenu, namob. » Bafël bridiya ašë wo baankak ahinan ba ppul ɕiki batum ɕɕëb. ⁷ Kë naɕašar Yetu i amaganuŋ ašë ji na Piyeer : « Ajugun a! » Wi Fimoŋ Piyeer atiinkuŋ uko waŋ ašë woh imiŝa yi nul ɕiki aanwoharaa, ašë ɕëfa du meel. ⁸ Baɕašarul bandukiin ɕi bɕeem bapul bridiya apënan, baanlow pkay, bawo uko ji ɕmetër iñeen-week di pa.

⁹ Wi bawaliin du pkay, bawin bdoo kë batehan da, kë ɕɕëb ɕapaf ɕi ba duuɕ. Kapoom kabëkan da. ¹⁰ Kë Yetu ašë ji na baka : « Naɕijan ɕɕëb ɕi nabaan amob mob ɕuŋ. » ¹¹ Wal mënt kë Fimoŋ Piyeer ašë paya ɕi bɕeem kë bapul bridiya moŋ pkay. Batum ɕɕëb ɕweek : ɕawo iñeen week na iñeen kañeen na ɕwajanɕ (153), kë bridiya bašë wo baammara mar. ¹² Kë Yetu ašë ji na baka : « Nabiin nade. » Nin alon ɕi baɕašarul aaññoom kahepara ñaan i awo'i. Bame kë Ajugun a. ¹³ Wal mënt abi, ajej kapoom awul baka, aɕu na ɕɕëb. ¹⁴ Waŋ uwoon uyaas uwajanɕen wi Yetu apënuŋ awinana ɕi kadun ki baɕašarul wi anaɕiin ɕi pkeɕ.

Yetu na Fimoŋ Piyeer

¹⁵ Wi badeeŋ aba, kë Yetu ašë ji na Fimoŋ Piyeer : « Fimoŋ abuk Yowan, iñalën apel biki i? »

Kë ateema aji : « Ajugun, aa, ime kë djalü. »

Kë aji na a : « Doon kayeŋ batani bi naan. »

¹⁶ Akak ahepara uyaas utëbantën aji na a : « Fimoŋ abuk Yowan, iñalën i? »

Kë ateem aji : « Ajugun, aa, ime kë djalü. »

Kë aji na a : « Doon kayafan batani bi naan. »

¹⁷ Akak ahepara uyaas uwajanɕen aji na a : « Fimoŋ abuk Yowan, iñalën i? »

Piyeer ajoŋan wal mënt ɕi uko wi akheparuŋ uyaas uwajanɕen me aŋalaara ašë ji na a : « Ajugun, ime iko bti, ime bnüura kë djalü. »

Kë aji na a : « Doon kayeŋ batani bi naan. ¹⁸ Na manjoonan dɕupu : wi ihojuŋ, iji ktan katëlu bdidi'u, kaya dko di iñaluŋ. Kë wi iklüŋ kaɕaf, ilüŋ kadeeŋ iñen, alon atanu katël, añooɕu dko di iwoon iinɕali. »

¹⁹ Aɕup ɕup haŋ pkeɕ pi Piyeer akluŋ kakeɕ kadëmanaan Našibaɕi. Wi ajakuŋ haŋ ašë ji na a : « ɕašaan. »

²⁰ Piyeer akok ašë win naɕašar Yetu i amaganuŋ kë akɕaš baka ; ul awoon ambiin ajuɕ ɕi bjënt bi Yetu wi bakdeeŋ ahepara ankwaapulüŋ. ²¹ Piyeer awina ašë ji na Yetu : « Ajugun, kë i? »

²² Kë ateema : « Woli dɔal aɔo te ubi'ën, utenu i? Iwi, ɕaɕaan. » ²³ Banfiyaaruŋ Yetu banaɕa wal mënɕ aɕup aji baji naɕaɕarul mënɕ aankkeɕ. Kë Yetu aɕë wo aanji aankkeɕ, aji : « Woli dɔal aɔo te ubi'ën, utenu i? »

²⁴ Naɕaɕarul mënɕ ɕi uleeful amaaaruŋ iko mënɕ bti akuɕ apiit ya, kë ŋbot ame kë uko wi aɕupuŋ ujoonani. ²⁵ Uka iko ilon itum kak yi Yetu adoluŋ. Woli ñaaŋ aŋal ppiit ya bti, dɕal aji umundu bti uunkkëɕ pɕuuna ŋlibra ŋankpiituŋ.

Ulibra wi Ulemp wi Banjañan

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwoonj unkkakaləşuñ iko yi banjañan biki Yetu badoluñ. Uwoonj utəbantən wi Luk apiitun pa Teofil nanohul. Luk ul ʈi uleeful awo nakuraar. Kə ašə ji bi kagakandər na Pawulu na dko pṭup Uṭup Ulil Unuura. ʈi ulibra wi, Luk aṭup iko yi baṭašar Yetu badoluñ na jibi baniinkani Uṭup Ulil Unuura ʈi umundu bti. Ńaaj ahinan kawin ʈi ulibra wi, ulemp wi Uhaaş wi Naşibaṭi udoluñ. Uwala ʈi banjañan, awul baka mnhina mi pṭup Uṭup Ulil Unuura. Bañaaj baṭum bakak afiyaar ajunna Yerutaalem aya Yuda na Famariya na ŋmbaṅ ṅtum ʈi umundu. Iko iṭəp jibi Yetu abiiñ aṭup aji iluñ kawo ʈi Ulibra wi 1.8: « kə naşə luñ kayeenk phina woli Uhaaş wi Naşibaṭi uwala ʈi an. Naluñ kawo bamaar biki naan ʈi Yerutaalem na ʈi utaak wi Yuda bti, na ʈi utaak wi Famariya te kaban kabañ ki umundu. » Ulibra wi uṭup jibi bhoṅar bi Naşibaṭi adoluñ na bañaaj babanuñ du bañaaj bti biki mboş. Du Itrayel, baṭašar Yetu badunna aṭup bayuday Uṭup Ulil Unuura abaa ya du ṅtaak ŋi banwoonj baanwo bayuday, na du bañaaj bti. Du dko bti di baṭupuñ Uṭup Ulil Unuura bañaaj baloñ bafiyaari kə baloñ baanfiyaar wa. Bañaaj baṭum babi şoor banjañan, kə bukal başə tamanaara aṭup baka iko itum bahilna baliint ʈi pfiyaar.

¹ Teofil, ʈi ulibra wi naan uteek, dṭiiniyaan iko bti yi Yetu adoluñ abot ajukan du ujuni, ² te unuur wi adeenaniñ du baṭi. Ji abi ado kadeenana du baṭi, aṭəpna ʈi *Uhaaş wi Naşibaṭi aṭup *banjañan biki adatuñ, uko wi pdo. ³ Wi akeṭun, ʈi kadun ki baka di di akaaj apən awinana najeb. Ado iko itum ʈi ṅnuur iñeen na ṅbaakər, adiiiman baka kə awo najeb na manjoonan, aji pən kawinana ʈi kadun ki baka kabot kaṭup baka uko wi *Pşih pi Naşibaṭi.

⁴ Unuur uloñ wi akdeen na baka, ašə ji na baka bawut kapən ʈi Yerutaalem, baṭo da bayoonk kahoñ ki Aşin, ki batiinknuñ ʈi mntum mi nul : ⁵ «*Yowan *abattaar an na meel, kə an, ʈi ṅnuur ṅankmbiiñ ṅi naluñ kayeenk *batitmu bi Uhaaş wi Naşibaṭi. »

Yetu apaya baṭi

⁶ Wi wi *banjañan bayitiirun, ašə hepar Yetu aji : « Ajugun! Woon hənkuñ di di ikkakanuñ *Itrayel pşih i? » ⁷ Kə ašə teem baka aji : « Naanka na pme unuur kəme wal wi Aşinun adatuñ ʈi mnhina mi nul, ⁸ kə naşə luñ kayeenk phina woli *Uhaaş wi Naşibaṭi uwala ʈi an. Naluñ kawo bamaar biki naan ʈi Yerutaalem na ʈi utaak wi *Yuda bti, na ʈi utaak wi *Famariya te kaban kabañ ki umundu. »

⁹ Wi Yetu ajakuñ hañ, ašə deenana du baṭi, kə baktena. Wi wi kanfəluñ kaşaaj abi awuna, baankak awina. ¹⁰ Jibi bahumuñ katen baṭi bi apayiiñ, kə biint batəb, banwohariñ imişa ifaatal başə mara mara awinana. ¹¹ Baji na baka : « An biint biki *Galilay, nabaa naṭ we aten baṭi ba? Yetu i, ampayiiñ baṭi ʈi kadunan, aluñ kabiha, jibi nawinuluñ hən, kə apaya baṭi. »

Bahoṭan Maṭiyat ʈi Banjañan

¹² *Banjañan bapənna wal mənṭ du Pnkuñ pi Mnoliwera* ašə kak Yerutaalem danwoonj daanlowiir maakan na pnkuñ mənṭan, datool pdo ukilometər. ¹³ Wi bakakuñ, baya aneej ʈi katoh, du meeṭ di bko duuṭ, di bi Fimoñ Piyeer, na Yowan, na *Yakob na Andre na Filip na Tooma, Bartelemi na Maci, Yakob abuk Alfe, Fimoñ nagutar utaak, na *Yuda abuk Yakob bajonuñ kayitiiraan. ¹⁴ Batiinkar bukal bti na baaṭ baloñ na *Mariya anin Yetu, na baṭa Yetu, añehan Naşibaṭi.

¹⁵ ʈi ṅnuur mənṭan banfiyaaruñ Yetu, baya pban iñeen-week na iñeen ṅtəb, kə Fimoñ Piyeer ašə naṭa ʈi ptoof aji na baka : ¹⁶ « An bayit naan uko wi *Uhaaş wi Naşibaṭi ubiiñ

* ^{1:12} Pnkuñ pi Mnoliwera : Dawoonj katim ki pnkuñ pi bajaaj bado na umbaabu “Mont des Oliviers, Monti di Olivera, Mount of Olives.”

aṭēpna ṭi mntum mi *Dayiṭ, aṭup ṭi Ulibra wi Naṣibaṭi ṭi uko wi nawo Yudaṭ, ambiin aṭij bammobuṭ Yetu, uwo wo wi kabi kadolana. »¹⁷ Abi wo aloṅ ṭi un, ayeenk kafah ki ulemp ji un. ¹⁸ Kē ṅiint mēnṭan aṣē bi nug uṭeeh na ktaka ki buṭaan bi adoluṅ buṅ: Ajot afēṭa amay, kē ipēṣ itaṭadiiri. ¹⁹ Uṭup waṅ uniink Yeruṭalem bṭi, ukaaṅ kē bakak ado uṭeeh mēnṭan aji « HAKELDAMA » uwoon ṭi uṭup wi baka « uṭeeh wi pṅaak. »

²⁰ Fimoṅ Piyeer akak aji na baka : « Kē baṣē piit ṭi Ulibra wi Pṅaamarēn Naṣibaṭi ṭi uko wi Yudaṭ aji :

“Katoḥul kaduka kajinṭ,

nin aloṅ aankwo da.”[☆]

Akak aji :

“Aloṅ ayeenk ulemp wi nul.”[☆]

²¹⁻²² Piyeer aji kak : « Kē baṅaaṅ baloṅ baṣē jon nwo na un, undiimaan, wi Yetu Ajugun awoon na nja aneej apēn, du unuur wi *Yowan abattaaruluṅ te unuur wi abiin adeeṅana du baṭi ṭi kadun un. Keeri aloṅ ṭi baka awo i kabi na un, kayuuj kē bawin Yetu wi anaṭiin ṭi pkeṭ. »²³ Wi wi baṣaaṅ aṭij batēb ṭi baka, *Yoteṭ anṭu'aniin katim ki Bartabaat, kē baṣē duuna ki Yuttuṭ, na aloṅ anwoon katim ki Matiyat. ²⁴ Kē baṣē ṅehān Naṣibaṭi aji : « Iwi Ajugun, inmeen ṅaaṅ na uṣalul, yuujun i idatuṅ ṭi batēb biki, ²⁵ awo nanjaṅanu, ayeenk ulemp wi Yudaṭ adukuṅ, aya di awoon i kaya. »²⁶ Bado kanuṅ na mṅlaak, kē Matiyat adatanaa, ahoṭan ṭi banjaṅan iṅeen na aloṅ bukuṅ.

2

Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uwala ṭi banfiyaaruṅ Yetu

¹ Bayitiir bṭi ṭi unuur wi *Pentakot. ² Ṭi dko mēnṭ, kē baṣē tiink pṅaat panwoonun baṭi anaam na ukēk kē pabi aneej ṭi katoḥ ki bawoon aṭum ka. ³ Kē baṣē win iko ilonṅ ji indēmēt yi bdoo. Iko mēnṭ igarandēri, aji kandoli kaya kaṭo ṭi aloṅ. ⁴ *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uneej aṭum ṭi baka bṭi, kē bakak aṭup ṅṭup ṅyaanṭ, andoli jibi Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uṭu'uli pṭup.

⁵ Ṭi wal mēnṭan kē *bayuday baloṅ banjaṅ badēman Naṣibaṭi banwoonun ṅtaak bṭi ṅi umundu, baṣē wo ṭi Yeruṭalem. ⁶ Wi batiinkuṅ pṅaat, pntuk payitiir aṣē ṅoṅar maakan ṭiki andoli aji tiink baṭup uṭup wi ṭul. ⁷ Baṅoṅar adiṅṣa, aṣē ji : « Baṅaaṅ bankṭiiniin ḥēnk baanwo biki *Galilay i? ⁸ Kē hum di di andoli ṭi un, ajaki tiink bakṭup ṭi uṭup wi nul? ⁹ Ṇwoona Paṭ, na Med na Elamit, na Meṭopotamiya, na Yuda, na Kapadoṣiya, na Pont na Aṭiya. ¹⁰ Baloṅ bawoona Frigiya na Pamfili, na Ejiptu na ṅfēt ṅi Libiya ṅanṅoṅuṅ Kuren, baloṅ kē bawoona Rom. ¹¹ Baloṅ kē bawo bayuday biki kabuka aṭu na bankakuṅ baka, biki Kret, na Barab. Kē andoli ṭi un aṣē ji tiinka baka baṭup ṭi uṭup wi nul iko inuura yi Naṣibaṭi adoluṅ. »¹² Baṅaaṅ baṅoṅar fuṭ, baamme uko wi pdo, andoli kaji na aṭēnṭul : « We uwoon uko wi? »¹³ Kē baloṅ baṣē beṅ baka, aji : « Biki baka pdaan poot. »

Fimoṅ Piyeer aṭiini na baṅaaṅ

¹⁴ Kē Fimoṅ Piyeer aṣē naṭa na *banjaṅan iṅeen na aloṅ bukuṅ aṣē huuran aṭeem baka aji : « An *bayuday na an bṭi nanfēṭuṅ ṭi Yeruṭalem, an bṭi nawatan ibaṭ natiink nabot nate uko wi ṅi kaṭupanaṅ. ¹⁵ Nin, baṅaaṅ biki baankuji, jibi naṣaluṅ. Ṇhum ṭi nfa mpoṭi. ¹⁶ Uko wi *Naṭupar Naṣibaṭi i bajaṅ bado Yowel abiin aṭup uṭēpuṅ ṭēp adolana ḥēnk.

¹⁷ Naṣibaṭi aji :

“Ṭi ṅnuur ṅbaaṅṣaani, dbi kawalan Uhaaṣ wi naan ṭi baṅaaṅ bṭi.

Babukan biinṭ na baaṭ baluṅ kawo baṭupar biki naan,

bapoṭ na bantohi biki nan baluṅ kado kaṭaafi iko inkwoonun du ṅji,

kawin iko inwoon yi pbi.

¹⁸ Ḕnhēn, dluṅ kawalan ṭi ṅnuur mēnṭ Uhaaṣ wi naan ṭi balempar naan biinṭ na baaṭ,

baṣē bawo baṭupar biki naan.

¹⁹ Dluṅ kado iko iṅoṅarēnaan du baṭi duuṭ

kakak kadiiman iko iweek ti mboş.
Pñaak, bdoo, na udu iluŋ kawo.

²⁰ Unuur uluŋ kakak bdēm,
pli pakak ji pñaak,

ji unuur uweek unuura wi Ajugun ubi udo kaban.

²¹ Hēnk, ñaaŋ anklunjiŋ kahaŋ ti katim ki Ajugun abuur.”[☆] »

²² Fimoŋ Piyeer akak aji na baka : « An bañaan biki *Itrayel natiinkan bnuura uko wi nji kaŋupun: Naşibaŋi ayil Yetu i *Nataret ayuujna ti a mlagre na iko iñoŋarēnaan itum, indiimanuŋ phina pi nul jibi nameeŋ wa an ti ŋleefan. ²³ Ńiinŋ aŋ, bawulan a, jibi Naşibaŋi adooŋ abi me wa akak aŋal uwo, nafiŋa, wi nadoluŋ kē banwoon baanfiyaari bapaŋa. ²⁴ Kē Naşibaŋi ašē naŋana ti pkeŋ, abuurana mnhaj mi pkeŋ, pkeŋ paanhilan amēbana. ²⁵ *Dayiŋ aŋiiniyaana aji :

“Wal undoli dji kawin Ajugun ti kadun ki naan,
iñoŋen ukaan kē nnaŋ aliint.

²⁶ Ukaan kē nllilan maakan akuŋ ayeeh mnlilan mi naan.

Kē uleef ubi wo wo ti mnhaŋ

²⁷ ŋiki iinkwutan uhaaŋ wi naan uya ufēŋ du mnkeŋ,

akak awo iinkwutēn, nji ñaaŋ nalemparu naweek mpuŋ.

²⁸ Iyuujēn bgah bankŋijun du ubida,

iluŋ kaŋumanaan na mnlilan ŋiki iñoŋen.”[☆]

²⁹ « An bayiŋ naan, dhilan kaŋupan uko wi na mntēŋ: Atemun Dayiŋ akeŋi, amoya, kē bhēr bi nul bawoha ti utaak wi nun. ³⁰ Abi wo Naŋupar Naşibaŋi ašē me kē Naşibaŋi abi hoŋa uko ulon, amehna ti kadunul,

“aji aluŋ kaŋu alon i pşini pi nul ti pşih.”[☆]

³¹ « Kē wi wi Dayiŋ ataruŋ awin kē *Krittu aluŋ kanaŋa ti pkeŋ, ašē ŋiiniyaan wa aji : “Naşibaŋi aanwuta kē aŋo du mnkeŋ kē uleeful ukak awo uumpuŋi.”[☆] ³² Yetu mēnŋan, Naşibaŋi anaŋana ti pkeŋ, kē ŋwo bti bamaar. ³³ Naşibaŋi adeeŋa ti kadeenu ki nul, kē ayeenk du Aşin nja *Uhaaŋ wi Naşibaŋi, wi ahoŋuluŋ ŋfa, aniinkan wa ti bañaan, jibi nakwinuŋ akuŋ atiink hēnk. ³⁴ ŋiki Dayiŋ ul, andooŋ awo aampaya baŋi aŋiini aji :

“Naşibaŋi Ajugun aji na Ajugun :

ŋoon ti kaŋen naan kadeenu

³⁵ te ndo nŋooran başooradu,

ido kapafna baka ihoŋ.”[☆] »

³⁶ Fimoŋ Piyeer abaañēŋ bŋup aji : « Bañaan biki *Itrayel bti, nameen bnuura keeri : Yetu i napaŋuŋ ti kruŋ, Naşibaŋi adola kē awo Ajugun akuŋ awo Krittu. »

Batek banfiyaaruŋ

³⁷ Wi bañaan batiinkuŋ uŋup waŋ ašē ŋēla ŋēla, ahepar Fimoŋ Piyeer na *banjaŋan bukundi aji : « Bayiŋun, kē ŋbaa do do hum ba? » ³⁸ Fimoŋ Piyeer ateem baka aji « Nawutan pjuban, naŋēlēŋ ŋbida, andoli ti an aji yeenk *batitmu ti katim ki Yetu Krittu, Naşibaŋi ahilna amiiran ipekadu. Naşibaŋi aluŋ kawulan Uhaaŋ wi nul. ³⁹ Kahon ki nul kawo ki nan, na babukan, na banlowuŋ bti, na biki Naşibaŋi Ajugun aklun kadu'ara. »

⁴⁰ Fimoŋ Piyeer akak aŋiini na baka pa bate abot akooŋ baka aji : « Nalowan bañaan bawuŋaan biki nahilna nabuuran ŋleef ŋi nan. » ⁴¹ Bandinanuŋ uŋup wuŋ, bado batitmu, kē bañaan banŋogun iñeen-week ŋyaaŋ iñeen ŋwajanŋ (3000), bahoŋana unuur mēnŋan ti pntuk pi banfiyaaruŋ Yetu.

Pntuk pteek pi banfiyaaruŋ

⁴² Bañaan bakak amēban bnuura pjukan pi *banjaŋan, amēban ti uŋok na bboofar, ti pfaaŋiir kapoom* na pñehan Naşibaŋi. ⁴³ Bañaan bti bawo na palēnk ti ŋleef ŋi baka,

☆ 2:21 Yowel 3.1-5. ☆ 2:28 Kañaam 16.8-11. ☆ 2:30 Kañaam 132.11. ☆ 2:31 Kañaam 16.10. ☆ 2:35 Kañaam 110.1. * 2:42 Banfiyaaruŋ Yetu baji woli bade baji bafaŋiir kapoom kaleŋna kaŋah kabaañsaani ki badeeŋ na a.

ṭiki banjañan baji bado mlagre na iko iñoṅarënaan itum. ⁴⁴ Banfiyaaruṅ Yetu bti bakak aṭok iko yi bakaarṅ bti. ⁴⁵ Baji bawaap itoh na bka bi baka, kafaṣiir, andoli ayeenk kaliñan na kanuma ki nul. ⁴⁶ Unuur unjinti baji bayitiir du *Katoḥ Kaweek ki Naṣibaṭi, kafaṣër ipoom ṭi itoh yi baka, kade na mnlilan na uhaaṣ ujint. ⁴⁷ Baji badëman Naṣibaṭi, kē bañaarṅ bti babot amagan baka. Ajugun, kē aṣë ji do unuur unjinti, ahoṭan ṭi pntuk puṅ biki abuuranuṅ.

3

Fimoṅ Piyeer na Yowan bajeban ñiint antakmuṅ

¹ Fimoṅ Piyeer na *Yowan baya unuur uloṅ du *Katoḥ Kaweek ki Naṣibaṭi wi ṅwoori ṅwajanṭ ṅi utaakal ṅakobuṅ, ṭiki uwoonṅ uwoori wi pñehan Naṣibaṭi. ² Kē bañaarṅ baloṅ baṣë ṭij da ñiintṅ aloṅ antakmi ṭi kabuka. Unuur unwoonṅ, baji baṭija kaṭooran ṭi plëman pi Katoḥ ki Naṣibaṭi pi bajaarṅ badu Plëman Pnuura. Aji ṭo da pñehan bañaarṅ banjaarṅ babi pneej ṭi Katoḥ ki Naṣibaṭi. ³ Wi awinuṅ Fimoṅ Piyeer na Yowan kē bakbi pneej, kē aṣë ñehan baka itaka. ⁴ Kē Fimoṅ Piyeer na Yowan baṣë tena bnuura, wi wi Fimoṅ Piyeer aṣaarṅ aji na a : « Tenun » ⁵ Ñiintṅ ajaban baka kēṣ anuṅ aji bawula ukoolan. ⁶ Kē Fimoṅ Piyeer aṣë ji na a : « Mënwo na unṭaam, mënwo na uwuuru, aṣë wulu uko wi nwoonaanṅ: Ṭi katim ki Yetu *Krittu i *Nataret, poṣan! »

⁷ Fimoṅ Piyeer aṭijana wal mënṭ ṭi kañen kadeenu aṣë dola kē anaṭaa. Ṭi dko mënṭ, ñiintṅ aṭiink ihoṭ kē iliintṅ na a. ⁸ Kē abi lut lut anaṭ abi kapoṣ poṣ. Aneej na baka ṭi Katoḥ ki Naṣibaṭi, apoṣ, alut, aṣë beeb Naṣibaṭi. ⁹ Bañaarṅ bti bawina kē akpoṣ aṣë beeb Naṣibaṭi. ¹⁰ Bayikrëna aṣë ji : « Ñiintṅ i, mënṭ ul ajaarṅ aṭo bñehan du Plëman Pnuura i? » Kē bañaarṅ baṣë ñoṅar fuṭ akuṭ alënk ṭi uko unṭepuṅ.

Fimoṅ Piyeer aṭiini na bañaarṅ

¹¹ Ñiintṅ unṅ aankak adi pwutan bi Fimoṅ Piyeer na Yowan, kē bañaarṅ bti baṣë ñoṅar, aṭi aya du baka, du uṣaala wi bajaarṅ bado Uṣaala wi *Falomon*. ¹² Wi Fimoṅ Piyeer awinuṅ bañaarṅ bukuṅ, aṣë ṭiini na baka aji : « An bañaarṅ biki *Itrayel ; nabaa ñoṅar we ṭi uko unṭepuṅ ba? Nabaa tenun hum hënk ba? Naṣal aji phina pi nun na pdëman pi njaarṅ ṅdëman Naṣibaṭi pakaarṅ kē ñiintṅ i apoṣi i? ¹³ Yetu i nawuluṅ baṣih biki nan, i napokuṅ ṭi kadun ki *Pilatoḥ andoonṅ abi ṣal pwutana, Naṣibaṭi i *Abraham, i *Itaak na i *Yakob na i baṣinun adiiman pdëm pi Yetu nalemparul mënṭ. ¹⁴ Ñiintṅ, anwoonṅ najintṅ naṭool, ul i i napokuṅ aṣë ñehan bawutan nafiṅ bañaarṅ. ¹⁵ Hënk, kē nafiṅ napaṣ ubida. Kē Naṣibaṭi aṣë naṭana ṭi pkeṭ, kē ṅwo bamaar. ¹⁶ Pfiyaar ṭi katim ki Yetu pakaarṅ kē ñiintṅ naṭakmaan, i nakwinuṅ abot ame'a i ajebi. Ènhën, pfiyaar ṭi Yetu pajebanuluṅ bnuura hënk jibi nakwinuṅ an bti.

¹⁷ « An bayitṅ naan kē nṣë me kē uko wi nadoluṅ, an na baṣihan, nado do wa na kapaam. ¹⁸ Naṣibaṭi ul, adobi ṭupa ṭup undiimaan ṭi mntum mi baṭuparul bti aji *Krittu aluṅ kahaj kakeṭ, kē waṅ wi adolaṅ. ¹⁹ Keeri nawutan pjuban, nakak du Naṣibaṭi ipekadu yi nan ihilna ipën. ²⁰ Ajugun aluṅ kawulun ṅwal ṅi mnjeeh, kabot kayil Yetu Krittu, i adatuṅ undiimaan pa an. ²¹ Yetu mënṭ, awo i kaṭo baṭi te wal wi iko bti ikkakuṅ ihalu, jibi Naṣibaṭi abiinṅ aṭup ṭi mntum mi baṭuparul bayimanaan biki ṭfa. ²² Na manjoonan *Moyit aṭup aji : Naṣibaṭi Ajugun aluṅ kayil naṭuparul ji nji, pa an, anwoonṅ i pntaali pi nan. Nawo i katiink iko bti yi akluṅ kaṭupan. ²³ Ñaarṅ anwoonṅ aantiinka aluṅ kapën ṭi pntaali pi Naṣibaṭi, kaṣë kakeṭ. ²⁴ Kē *baṭupar Naṣibaṭi bti, ajunna ṭi Famiyel na bambiinṅ abi ṭi kafeṭul, baṭiiniyaan andoli iko yi ṅkwinuṅ nṭa yi. ²⁵ Uko wi Naṣibaṭi aṭupuṅ aṭëpna ṭi baṭuparul uwo wi nan. Ènhën, *bhoṅar bi Naṣibaṭi adoluṅ na baṣinan bawo kak pa an, wi ajakuṅ ṭfa na Abraham aji : Dbi kaṭëpna ṭi kabuka ki nu kawulna umundu bti bnuura. ²⁶ Ukaarṅ kē Naṣibaṭi apënan Yetu

* 3:11 Uṣaala wi Falomon: Dko mënṭ dapaṭëṣaanuṅ dko di banwoonṅ baanwo bayuday bahiluṅ kanaṭ na dko di bayuday ṭañ bahiluṅ kanaṭ. ✨ 3:23 Pleṣan 18.15,18,19. ✨ 3:25 Ujuni 22.18.

kë awo nalemparul aşë yila ți an duna, kahilna kawulan bnuura bi nul, wi akpënananan ți buțaan bi nakdoluŋ. »

4

Bațij Fimoŋ Piyeer na Yowan uruha uweek

¹ Fimoŋ Piyeer awo na *Yowan, ahum kațiini na bañaan, kë bațeŋan baloŋ, na naweek i bayerŋ biki *Katoh Kaweek ki Nașibați, na *bataduk baloŋ bașë bi, aňog baka. ² Badeebaț ți *banjaňan batëb bukuŋ bajukan bañaan aji Yetu anața ți pkeț, kë waŋ ukyuuj kë bankețuŋ bahilan kanața ți pa. ³ Hënk, kë bado kë bamob baka awat ukalabuș ayoonkna mnjintŋ, ți ki unuur udobi yob yob wal mënț. ⁴ Kë bañaan bațum ți banktiinkuŋ uțup wi banjaňan, bafiyaar ți Yetu. Wal mënț banfiyaaruŋ bti baňogan iňeen-week ɲyaaș iňeen kaňeen (5000).

⁵ Wi unuur ujintuŋ kë baweek biki *bayuday, bantohi na *bajukan Bgah bi Moyit bașë yitiir du Yerutalem. ⁶ Bațo na Anaț, *națeŋan naweek, anwoon na Kayif na *Yowan na Alektandër na biki mnșini mi *bațeŋan baweek bti, ayitiir. ⁷ Bațij Fimoŋ Piyeer na *Yowan ți kadun ki baka aşë jun phepar baka aji : « Ți phina këme ți katim ki in ki ki najebanuŋ ńiintŋ anțakmuŋ? »

⁸ Fimoŋ Piyeer, i *Uhaaș wi Nașibați uneejuŋ akëș, kë aşë teem baka aji : « An baweek biki nun na bantohi, ⁹ nadu'un nța *uruha ți ki ɲdo ńaaŋ anțakmuŋ bnuura, aşë heparun jibi ɲhili hil ado jeban ńiintŋ i. ¹⁰ Nawoon bame, an bti, na bañaan bti biki *Itrayel bandukiin kë ți katim ki Yetu i *Nataret ki ki ńiintŋ annațuŋ uŋ ajebnuŋ. Yetu i napaŋuŋ, kë Nașibați aşë națana ți pkeț, ul akaaŋ kë ńiintŋ i akak najeb ahil anaț ți kadunan. ¹¹ Kë ul Yetu i i Ulibra wi Nașibați ujakuŋ aji :

“Awoon pnduba pi an baniw napokuŋ,

pnduba mënțan puŋ pakakuŋ amëban katoh.”[☆]

¹² Ul țaň ahilanuŋ pbuuran bañaan. Eňhën, ți umundu bti Nașibați aanwul wul nin ńaaŋ aloŋ kak anhilanuŋ pbuuranun. »

¹³ Banțoon uruha baňoŋar wi bawinuŋ Fimoŋ Piyeer na *Yowan banwoon baando juk juk, jibi baktupi kë nin baantëp ado lënk lënk. Bayikrën wal mënț kë biki mënț babi wo bagakandër na Yetu. ¹⁴ Wi bakaaŋ awin ńiintŋ anjebuŋ uŋ kë anaț akab ți baka kë bașë waŋ uțup. ¹⁵ Hënk, kë bado kë bapënan baka ți dko di uruha, aşë jun ptiini bukal bukal, katen jibi bakdoli. ¹⁶ Bahepar aji : « Țbaa do do hum na bañaan biki ba? Babaan ado mlagre mnjintŋ piș mii mi, kë bañaan bti banfëțuŋ ți Yerutalem bamee, ɲenhilanuŋ kapok wa. ¹⁷ Kë ɲșë wo kado uko uwut kameețana kapel hënk. Țbëg baka keeri bațaňan ptiini na nin ńaaŋ aloŋ hënk ți katim ki Yetu. »

¹⁸ Wi wi banțoon ți uruha bașaaŋ adu baka kë bakak ți wa, aşë bëg baka maakan bațaňna ptiiniyaan na pjukan ți katim ki Yetu. ¹⁹ Kë Fimoŋ Piyeer na Yowan bașë teem baka aji : « we unuurnaaniin ți kadun ki Nașibați ba? Ptiinka këme ptiinkan? Uduka ți an! ²⁰ Un daan ɲenhilanuŋ kayomp na uko wi ɲwinuŋ akuț atiink. »

²¹ Bakak abëg baka bnuura, aşë wutan baka kë bayaa. Baanka uko unooranaan baka wi bañaan bti bawoon ți pdëman Nașibați ți mlagre mi bawinuŋ. ²² Țiintŋ anjebnuŋ na mlagre uŋ, adobi pel pel ɲșubal iňeen ɲbaakër.

Banfiyaaruŋ baňehan Nașibați, wi bawo i ți mnhaj

²³ Wi bawutanaaruŋ wutan Fimoŋ Piyeer na *Yowan, kë bașë wușa, akak du batënt baka aya kakalëș iko bti yi *bațeŋan baweek na bantohi bajakuŋ na baka. ²⁴ Bañaan batiink baka aşë ńehan Nașibați ți pdiim ploolan aji : « Ajugun, iwi ipașuŋ bați, mboș, na bdëk na iko bti inwoon da! ²⁵ Iwi ițëpnaŋ ți Uhaașu ațup ți mntum mi *Dayiț ateemun nalemparu wi ajakuŋ aji :

“We ukaaŋ kë bañaan biki ɲtaak babubara șințar

kë bañaan bti babubara aŋaat anooran ɲleef?”

[☆] 4:11 Kaňaam 118.22.

²⁶ *We ukaaŋ kē baŋih biki mboŋ bakhomandër ugut,*

*kē baweeek batiinkar aji bagut na *Yawe Nawat Kabuka na Krittu i akëruŋ?**

²⁷ Aa wo! Herod na Pont *Pilat bayitiir ƚi ubeeka wi, na banwoon baanwo bayuday, na *bayuday, anaŋara Yetu nalemparu nayimanaan, i idatuŋ aji awo Krittu. ²⁸ Bado hënk iko yi bti ƚi mnhina mi nu na jibi ijakuŋ iluŋ kadolana. ²⁹ Ajugun, hënkun, watan kabaŋ ƚi kabëgare ki baka iŝë iŝenun un balemparu, ŋdo kaŋup Uŋup wi nu na mntëŋ mnweek. ³⁰ Taran kaŋen ki nu ijeban baŋaŋ, ido mlagre na iko iŋonarënaan ƚi katim ki Yetu, Nalemparu Nayimanaan. »

³¹ Wi baŋehanun Naŋibaŋi aba, kē dko di bawoon daŝë ŝinŋar kē *Uhaaŝ wi Naŋibaŋi uŝë neeŋ ƚi baka bti kē bakŋup Uŋup wi Naŋibaŋi na mntëŋ.

Banfiyaaruŋ baŋok iko yi bakaŋ bti

³² Banfiyaaruŋ bti bakak hënkun awo uŝal na uhaaŝ uloolan. Kē nin alon aanji ŝal ŝal, kaji nji aloolan dkaŋ wi, kēme wundu. Baji banaakrën bka bi baka bti. ³³ Phina pweek pawinanaa, wi *banjaŋan baktiiniyaanuŋ pnaŋa ƚi pkeŋ pi Yetu Ajugun, kē bnuura bweek bi Naŋibaŋi batum ƚi bukal bti. ³⁴ Nin alon ƚi baka aanwinana winana bwaŋ. Bankaŋ mboŝ kēme itoh baji bawaap ya kaŋij itaka yuŋ ³⁵ kabi wul banjaŋan. Baji bafaŝ itaka andoli ayeenk kafah kanliŋun na kanuma ki nul.

³⁶⁻³⁷ Kē hënk di Yotef, ŋiinŋ alon i pŝini pi Lewi, anwoonuŋ unjiw wi Kipruŋ, i banjaŋan bajaŋ bado Barnabat (uwoon ŋaŋ anjaŋ atëŋŋën) kē aŝë ka ƚfa uŝeek ulon. Awaap wa aŋij itaka abi awul banjaŋan.

5

Ananiyaŋ na Fafira

¹ Kē ŋiinŋ alon i bajaŋ bado Ananiyaŋ na Fafira aharul baŝë waap mboŝ mnlon, atiinkar, ² amen itaka ilon, aŝë ƚij indukiŋ, awul *banjaŋan.

³ Kē Fimoŋ Piyeer aŝë hepara aji : « Ananiyaŋ, we ukaŋ kē *Fatana aneeju uhaaŝ, kē ido la pguur *Uhaaŝ wi Naŋibaŋi, ajeŋ itaka ilon ƚi yi iwaapnuŋ mboŝ, amen? ⁴ Ihilan lah, kawut pwaap mboŝ mënŋ, kēme kajeŋ itaka yi iwaapnuŋ ma bti, kadolna uko wi inumiŋ? Hum di di uŝal waŋ udoli do, adoo neeŋ ƚi iwi ba? Mënŋ baŋaŋ biki ikdoon na pguur hënk, Naŋibaŋi a. » ⁵ Wi Ananiyaŋ atiinkaŋ tiink uko waŋ, aŝë jot ƚi dko mënŋ, abi keŋ keŋ, kē baŋaŋ bantiinkun uko waŋ bti balënk maakan. ⁶ Baŋaŝa babi, abooŋan puum apënan aya amoy.

⁷ Uko ji ŋwoori ŋwajaŋ uŝëpi, ahar Ananiyaŋ kē aŝë bi aneeŋ bē aamme uko unŋëpuŋ. ⁸ Kē Fimoŋ Piyeer aŝë du'a aji na a : « ƚupaŋ! Preeŝ pi, pi pi nawaaparun mboŝ i? » Kē ateema aji : « Aa, preeŝ paŋ pa. »

⁹ Kē Fimoŋ Piyeer aŝë kak aji na a : « Nabaa ŝal ŝal hum adoo ji naguur Uhaaŝ wi Naŋibaŋi ba? Tenan, banyaŋ amoy ayinu banaŋun ƚi plëman hënk, bakak aŋooŋu, kaya kamoy. »

¹⁰ ƚi dko mënŋ, kē abi jot jot ƚi ihoŋ yi Fimoŋ Piyeer aŝë ba. Wi baŋaŝa baneejuŋ, baŋënka kē akeŋi akak aŋooŋa pya kamoy du kaŋog ayinul.

¹¹ Palënk pweek paneej banfiyaaruŋ bti, aŋu na baŋaŋ bti bantiinkun uko unŋëpuŋ.

Banjaŋan bajeban baŋaŋ batum

¹² *Banjaŋan bado wal mënŋ mlagre na iko iŋonarënaan itum ƚi ptoof pi baŋaŋ. Banfiyaaruŋ baji bayitiir bti du uŝaala wi bajaŋ bado Uŝaala wi *Falomon. ¹³ Nin alon aanji ŋoom pnaakiir na baka, aŝë maganaara baka. ¹⁴ Kē pntuk pankdëmuŋ dëm pya pi biinŋ na baŋ pafiyaar Ajugun abot abi ahoŋana ƚi baka. ¹⁵ Bado kak kak aji bapënan bamaakal ƚi igah, kaŋu baka ƚi iliŝa kēme ijiiŋ, Fimoŋ Piyeer wal wi aktëpuŋ ulimënŋ wi nul uban alon ƚi baka. ¹⁶ Pntuk pi baŋaŋ paji paŋiina kak ŋbeeka ŋanŋogun Yeruŋalem, kaŋij bamaakal na biki ŋntaayi ŋakyewlënuŋ, kē bukal bti bajebi.

Bahajan Banjaŋan

¹⁷ Kē *naŝih i baŋënan na batënŋul – bukal biki bajaŋ bado pntuk pi *bataduk – baŝë kuj *banjaŋan maakan, anaŋara baka ¹⁸ Bado kē bamob baka, awat ukalabuŝ. ¹⁹ Kē na

utejan mënṭan, *uwanjut wi Ajugun uşë bi, ahaabëş ilëman yi ukalabuş apënan baka aşë ji na baka : ²⁰ « Nayaan *Katoḥ Kaweek ki Naşibaṭi nado kaṭup uṭup wi ubida uhalu. »

²¹ Banjañan batiink uwanjut wuṇ, kē wi unuur ujintañ jint, kē başë ya Katoḥ ki Naşibaṭi, aṭo ajukan. Naşih i baṭejan na batēntul bado kē badu *uruha uweek wi biki *Itrayel, wi bajaan bado Pntuk pi bawayëş bṭup *bayuday aşë yil baya baṭij banjañan banwoon du ukalabuş. ²² Wi bayili biki naṭejan naweek bayaan aban, baantēnk banjañan du ukalabuş, aşë kak du uruha aya kakalëş aji : ²³ « Wal wi ḡyaan du ukalabuş, ḡtēnk kē udēt bnuura, kē bayeṇ banaṭ ṭi plëman. Kē wi ḡhaabëşuṇ bgah, aşë ṭēnk dko kē dawo djint. » ²⁴ Wi naweek i bayeṇ biki Katoḥ Kaweek ki Naşibaṭi na baṭejan baweek batiinkuṇ uko waṇ, bañoṇar, aşë la na ḡşal uko unṭëpuṇ.

²⁵ Wal mēnt, kē ḡiint alon aşë bi aji na baka : « Natenan! Biint biki nawatuṇ ukalabuş, buk bukundi, ajukan bañaan du Katoḥ ki Naşibaṭi. » ²⁶ Kē naweek i bayeṇ biki Katoḥ ki Naşibaṭi aşë tool, na bangoli biki nul ayaarad banjañan. Baando btam na baka, ṭiki baṭi pntuk pi bañaan puṇ, pabi patap baka mnlak.

²⁷ Kē baṭij baka, aneejan du uruha. Naşih i baṭejan kē aşë hepar baka aji : ²⁸ « ḡñneenan neenan pjukan katim kaṇ i? Kē Yerutalem bti daşë bi kak kak ṭi bgah bi nan, naṇal kataparun pkeṭ pi ḡiint i. »

²⁹ Kē Timon Piyeer na banjañan bandukiṇ başë teem aji : « ḡwo i kaṭaş Naşibaṭi, mēnt bañaan biki ḡwoon kaṭaş. ³⁰ Naşibaṭi i başinun apënan ṭi pkeṭ Yetu i nadoluṇ kē bafiṇi, wi napaṇuluṇ ṭi kruṭ. ³¹ Ul i i Naşibaṭi adëmanuṇ ṭi kadeenu ki nul, awoona Naşih akuṭ awo *Nabuuran Bañaan, bayuday bahilna baṭëlëş ḡbida, ipekadu ibot ipën ṭi baka. ³² ḡwoon bankṭupuṇ uko unṭëpuṇ, un, na *Uhaaş wi Naşibaṭi, unwoon uko wi Naşibaṭi awuluṇ bankṭaşuluṇ. »

³³ Wi banṭoon *uruha batiinkuṇ uko waṇ, badeebaṭ maakan, aşë ji bado bafiṇ banjañan. ³⁴ Kē ḡiint alon i bajaan bado Gamaliyel aşë naṭa ṭi uruha. Awo *nafaritay *najukan Bgah, i bañaan bamaganuṇ bnuura. Aji na baka bapënan banjañan bdig btiinku, ³⁵ aşë ṭup na baka aji : « An bañaan biki *Itrayel nalipariin ṭi uko wi naṇaluṇ pdo bañaan biki. ³⁶ Du ḡnuur ḡundu, ḡwina win, kē Tewdat awuji, ahomp na dko aji awo ḡnaṇ naweek, kē bañaan banḡoganuṇ iñeen-week ḡyaaş ḡbaakër (400) baṭaşa. Ul ṭi uleeful kē bafiṇa, kē bankṭaşuluṇ bawayşëri, nin ukoolan uunduka. ³⁷ Kē nawo *Yudaṭ i *Galilay akak abi, ṭi wal wi mnfën mi bañaan akuṇa pntuk ; ul kak akeṭi, kē baṭaşarul bti bawayşëri. ³⁸ Ukaṇ kē njakan napënan iñen ṭi bañaan biki, nawut baka baya! Woli ulemp wi baka na ḡşal ḡi baka ḡawo ḡi bañaan bajën ḡaluṇ kaba'aara bdidi ḡa ; ³⁹ ḡaşale wo ḡi Naşibaṭi, naankluṇ kahilan pneenan ḡa. Naṭaafaraan kala pgut na Naşibaṭi de. »

⁴⁰ Banṭoon uruha, kē batiink uṭup wi Gamaliyel. Bado kē badu banjañan, ado kē bakob baka itintël, aşë ji na baka baṭaḡna pṭiiniyaan katim ki Yetu, abaa wutan baka kē bayaa.

⁴¹ Banjañan bapën ṭi uruha, aşë lilan maakan jibi Naşibaṭi awinuṇ aji bataan na phaj ṭi katim ki Yetu. ⁴² Unuur unjint, du Katoḥ Kaweek ki Naşibaṭi kēme du itoh yi bañaan, baji bajukanaara jukan, kakuṭ kaṭup *Uṭup Ulil Unuura unyuujuṇ kē Yetu awoon Krittu.

6

Banfiyaaruṇ badat bañaan paaj na alon bado kaṭēnk banjañan

¹ Wal mēntan bañaan banfiyaaruṇ Yetu batuma tum pya. *Bayuday bajaan baṭiini *ugrek, banaṭa pḡom na bajaan baṭiini uṭup uhebërë, ṭiki baji baṭilma unuur undoli baaṭ bankeṭandënuṇ bayin baka ṭi wal wi pfah uko ude. ² Kē *banjañan iñeen na batëb başë du banfiyaaruṇ bti aji na baka : « Un ḡënwo i kaduk ulemp wi pjukan Uṭup wi Naşibaṭi, kabi pfaaş uko ude. ³ An bayitun, nadatan ṭi an bañaan paaj na alon banwoon baṭool ṭi kēş ki an bti, bantumuṇ na *Uhaaş wi Naşibaṭi na uşal unṭuṇa, ḡṭu baka ṭi ulemp mēntan. ⁴ Un ḡşë ḡbi ḡduka duka ṭi pñehan Naşibaṭi, na ulemp wi pjukan Uṭup wi nul. »

⁵ Banfiyaaruṇ bti badinan uko wi banjañan bajakuṇ: Kē badat Tefan anfiyaari Ajugun maakan akuṭ atum na Uhaaş wi Naşibaṭi, na Filip, na Prokoor, na Nikanoor, na Timon, na

Parmenat, na Nikola (ankakuŋ nayuday, awo i ubeeka wi Antiyoka) ⁶ Baŋij baka ŋi kadun ki banjaŋan, kē bañehandēr baka Naŋibaŋi abot apaf baka iñen ŋi ikow.

⁷ Uŋup wi Naŋibaŋi umeetana meeŋana pya, banfiyaaruŋ ŋi Yerutalem kē baktuma tum pya, kē batum ŋi baŋejan badoo kak aŋaŋ bgah bi Yetu.

Bamob Fefan

⁸ Fefan antumi na bnuura bi Naŋibaŋi na mnhina mi Naŋibaŋi aji do iko iñonjarēnaan na mlagre mnweek ŋi bañaan. ⁹ Kē ŋi wal mēnt bañaan baloŋ biki *katoh kañehanaani ki bayuday ki bajaan bado ki « Bajuuk ŋi Ulemp biki Bawutanuŋ » baneej blaŋar na Fefan. ŋi bañaan bakaŋ mēntan baloŋ bawo biki Kuren, kē baloŋ bawo biki Alektandriya, baloŋ kē bawo biki Filitiya kē baloŋ bawo biki Atiya. ¹⁰ ŋi blaŋar bi baka baanhilan apēnan uŋup ujint utool wi Fefan, ŋiki aŋiini na uŋal untuŋa wi *Uhaaŋ wi Naŋibaŋi uwululuŋ. ¹¹ Ukaan kē baluk bañaan baloŋ, kē baji : « ŋiink n̄iint i, kē akŋup uko uwuŋaan ŋi *Bgah bi Moyit na ŋi Naŋibaŋi. » ¹² Baya awuuk bañaan bti, na bantohi na *bajukan Bgah bi Moyit, kē badēpa ŋi Fefan amob ayaanaan du *uruha. ¹³ Baŋij bañaan baloŋ, kē badaar aji bawoŋ bamaar, aŋē ji : « N̄iint annaŋuŋ i aji ŋupa ŋup buŋaan ŋi uko wi *dko dyimanaan di, na ŋi Bgah bi Moyit. ¹⁴ ŋiinka kē aji Yetu i *Nataret i aluŋ kafom dko di, kabot kaŋēt udolade wi *Moyit awuluŋ un. » ¹⁵ Bañaan bti banwoŋ ŋi uruha bajabana kēŋ, aŋē win kaara di nul kē dajeeh ji di *uwanjut.

7

Fefan aŋiini ŋi kadun ki uruha

¹ Kē *naŋih i baŋejan aŋē hepar Fefan aji : « Uko wi baŋupuŋ ŋi iwi uwoha manjoonan i? »

² Kē Fefan aŋē teem aji : « An batēnt naan na baŋin naan, natiinkan. *Abraham ateemun awo ŋfa du utaak wi Metopotamiya, ji abi ado kafēt du ubeeka wi Haran. Naŋibaŋi i mndēm apēn awinana da ŋi kadunul, ³ aji na a : “*Dukan utaak wi nu, na biki katohu, iya utaak wi nji kaluŋ kayuuju.*”[☆] ⁴ Wi wi Abraham apēnuŋ du utaak wi bakaldeyeŋ, aya afēt du Haran. Kē dul di Naŋibaŋi adolnuluŋ, wal wi aŋin aneemuŋ, kē apēn abi ŋi utaak wi nafētūŋ n̄a wi. ⁵ Aanwula nin ufēt, nin dko dpaf kahoŋ du utaak mēnt, aŋē hoŋa aji aluŋ kawo ajuŋ utaak mēnt ul na pntaali pi nul. Wal wi Naŋibaŋi akdoŋ kahoŋ mēnt, Abraham ahum aandobi buk. ⁶ Kē hēnk di di Naŋibaŋi aŋiiniŋ aji : “*Pntaali pi nul paluŋ kaya pyaanŋ, baluŋ kajuukn̄tēn pa ŋi ulemp, kahajan pa ŋsubal iñeen week ŋbaakēr (400).*” ⁷ Kē n̄ji Naŋibaŋi n̄ŋē luŋ kawayēs babak utaak untuŋ baka ŋi p̄juuk, ŋi buŋaan bi badoŋ. *Waŋ utēple, bapēn da kabi kadēmanaan ŋi utaak wi n̄hojiŋ wi.*”[☆] ⁸ Wal mēntan wi wi adoluŋ *bhoŋar bi na Abraham, aŋejanan ba pwala *katēmp, ukaan kē wi abukuŋ *Itaak, kē awalana katēmp wi akaan ŋnuur bakreŋ. Kē hēnk di di *Itaak adolaŋ wi abiiŋ abuk *Yakob, kē Yakob adola haŋ na babakul banwoŋ bateemun iñeen na batēb bammeeŋaniŋ*.

⁹ « Bateemun bammeeŋaniŋ bakuj *Yotef aŋa baka wal mēnt aŋē waapa, kē bannuguluŋ baya na a Ejiptu. Kē Naŋibaŋi aŋē wo na a. ¹⁰ Apēnana ŋi unoor wi nul bti, aŋē ŋena kē awo na uŋal untuŋa, abot adola kē atiinkana du Farawuna naŋih i Ejiptu. Farawuna adola kē awo nantuŋa i Ejiptu bti na i katoh ki nul bti. ¹¹ Wal mēntan, kē ubon uweek uŋē wo ŋi Ejiptu bti na ŋi utaak wi *Kanaan ; bañaan kē banoor maakan, kē bateemun baankak aka uko ude. ¹² Wi Yakob atiinkuŋ kē baji uko ude uwo du Ejiptu, aŋē yil da uyaas uteek, bateemun. ¹³ Uyaas utēbantēn, wi bakakuŋ, kē *Yotef abi meeŋana ŋi babak aŋin. Hēnk, kē Farawuna aŋē me kabuka ki Yotef. ¹⁴ Wi wi Yotef aŋaan ado kē bayaarad Yakob aŋin na bayitul bti. Bukal bti bawo iñeen paaj na uloŋ na kañeen (75). ¹⁵ Kē hēnk di Yakob ayaan du Ejiptu, kē dul di di ayaan akeŋna ul na bateemun bammeeŋaniŋ. ¹⁶ Bajej baka wal mēnt aŋoŋ du ubeeka wi Fikem, aya moy du dko dloŋ di Abraham abiiŋ anug na itaka ŋi babak Emor du Fikem.

☆ 7:3 Ujuni 12.1. ☆ 7:7 Ujuni 15.13-14. * 7:8 Bawoŋ babak Yakob iñeen na batēb, bampaŋuŋ ŋsini ki Itrayel.

¹⁷ « Kë wal wi uko wi Naşibaţi ahoŋuŋ Abraham ubanuŋ ƚi pdolana, pntaali pi nun patumi, aşë tuma tum pya ƚi Ejiptu. ¹⁸ Hënk di naşih aloŋ abiiŋ aneejan pşih, anwoonŋ aantënkber atiink kë baţiiniyaan uko wi Yotef. ¹⁹ Naşih mëntŋ aţu mntit mi nul bti ƚi phajan pntaali pi nun, kadoo ƚu baka bafël bapoţ bambaanŋ abuka buka bakeţna. ²⁰ Wal mëntan wi wi *Moyit abukiinŋ, kë Naşibaţi aşë ŋala. Aboot kli kwajanţ du katoh baka. ²¹ Wi başaanŋ ańooţa afël, abuk Farawuna ŋaaţ kë aşë jeja, akuş ji abukul ²² Moyit ajuk bnuura pme pi bańaanŋ biki Ejiptu, abot awo ŋaanŋ naweek ƚi uko wi ajaanŋ ado na wi ajaanŋ aţup.

²³ « Wi Moyit akaanŋ ŋşubal ińeen ŋbaakër, kë uşal wi pya pwin bayiţul baitrayel kë uşë bi ƚi a. ²⁴ Wi akyaanŋ, awin ŋiintŋ aloŋ i uţaak wi Ejiptu kë akhajan ayiţul, kë ayeenkara, afiŋ ŋiintŋ i Ejiptu, alukandëra. ²⁵ Aşal kë bayiţul bame kë Naşibaţi aţëpna ƚi a, aţij baka mbuur, kë başë wo baammee. ²⁶ Wi unuur ujinţuŋ, awin baitrayel batëb kë bakgut aşë neej pwayëş ado na pkakan baka ƚi ploolan aji na baka : “An biki, nabootuŋ abaa ŋom we ba?” ²⁷ Kë anwoonŋ ƚi phajan atëntul uŋ aşë wuuk Moyit aji na a : “In aţu'iinŋ pwo naşih na nawayëş ƚi un ba? ²⁸ Om iŋal kafinŋen jibi ifiŋuŋ ŋiintŋ i Ejiptu takal?” ²⁹ Wal wi Moyit atiinkuŋ uko waŋ, aşë ƚi, aya pyaanţ du uţaak wi Madiyan, di abiiŋ akaana bapoţ biintŋ batëb.

³⁰ « Wi aţoonŋ da, ado ŋşubal ińeen ŋbaakër, kë *uwanjuţ, uşë pën awinana ƚi bdoos bloy bankyiki ƚi bgof du bnkan banńogonŋ pnkuŋ pi Finayi. ³¹ Moyit ańoŋar ƚi uko wi awinuŋ aşë ŋog pten bnuura, kë pdiim pi Ajugun paşë tiinkana aji : ³² “Nji dwoonŋ Naşibaţi i bateemu, Naşibaţi i Abraham, i İtaak na i Yakob.” Moyit alënk wal mëntŋ akat kat aankak ańoom pten. ³³ Kë Ajugun aşë jaka : “Wohşën işapaat, dko di inaţuŋ duŋ dayimani. ³⁴ Aa, dwiŋ mnhaj mi pntaali pi naan du Ejiptu, atiink mntëg mi baka, aşë wala pbuuran baka. Hënkunŋ biini, dŋal kayilu du Ejiptu.”[☆]

³⁵ « Moyit mëntŋ i baitrayel babilinŋ apok aji na a : “In aţu'iinŋ pwo naşih na nawayëş? Ul i Naşibaţi akaanŋ ayil awo naşih na nabuuran i baka. Naşibaţi aţëpna ƚi uwanjuţ wi awinuŋ ƚi bgof bankyikuŋ ayilna a. ³⁶ Kë ul akaanŋ apënan baka du Ejiptu. Ado mlagre mweek na iko ińoŋarënaan du uţaak mëntŋ, na wi bakmuuruŋ *bdëk bjeenkala na du bnkan, ŋşubal ińeen ŋbaakër. ³⁷ Ul Moyit ajakuŋ na baitrayel aji : “Naşibaţi aluŋ kapënan ƚi bayiţan naţuparul aloŋ ji nji pa an.” ³⁸ Wi bateemun bayiţuŋ du bnkan ul kak abananuŋ baka uţup wi uwanjuţ uţiiniŋ na a du pnkuŋ pi Finayi. Aa, ul ayeenkunŋ ŋţup ŋi ubida, awulun.

³⁹ « Kë bateemun başë bi wo baandi ptiinka, apoka, aşë ŋal pkak du uţaak wi Ejiptu. ⁴⁰ Baji na *Aaron : “Ťakun başibaţi bankdoonŋ kapoş ƚi kadunun, Moyit i ampënanuŋ un du Ejiptu, ŋaanŋ aamme jibi aţëpi.” ⁴¹ Ťuŋ ŋnuur mëntŋ, kë başë ƚak ubay, ado pa wa pgur, aşë lilandër ulemp wi ińen yi baka maakan. ⁴² Kë Naşibaţi aşë dek baka feţ awut baka kë bakdëman ŋjah ŋi baţi, jibi *baţupar Naşibaţi bajakuŋ:

“An bańaanŋ biki *İtrayel, nji i i nafiŋaruŋ abot ado bţëŋan
bi pntuni pi ŋntaam ŋşubal ińeen ŋbaakër du *pndiiş i?

⁴³ Kaduŋ ki Molok naşibaţi i nan ki nakuŋiinŋ ka,
na ptu pi Refan naşibaţi i nan annaamuŋ ujah
yul yi naţakuŋ abot akak adëman.

Ukaanŋ kë nji kadolan naya pjuuk dko dlow
danţëpuŋ uţaak wi Babilon.”

⁴⁴ « Hënkunŋ ƚi uko wi *kaloona kanjaanŋ kadiiman kë Naşibaţi awo da, kul ki bateemun bammeetaninŋ babilinŋ awoonaan du bnkan : Moyit ado kë baboman ka jibi Naşibaţi ajakuluŋ, aji na a ado ka kanaam ji ki awinuŋ. ⁴⁵ Wi babuk baka bayeenuŋ ka, aşë ya na ka aneejan du ŋtaak ŋi bayeenuŋ wal wi Yotuwa awoonŋ ƚi pşih, wi Naşibaţi adookuŋ bańaanŋ biki ŋtaak mëntŋ ƚi kadun ki baka. Kë kaloona mëntŋ kawo da te wal wi *Dayiţ abiiŋ aneejan pşih. ⁴⁶ Dayiţ aŋalana ƚi kadun ki Naşibaţi, aşë ŋehan aji aŋal pdo baniwa katoh pa a, ul Naşibaţi i Yakob. ⁴⁷ Kë *Falomonŋ aşaanŋ abi niwa katoh mëntŋ.

⁴⁸ « *Andëmuŋ Maakan kë aşaanŋ awo aanji feţ ƚi itoh yi ińen yi bańaanŋ bajën ibomanuŋ. Jibi *Naţupar Naşibaţi ajakuŋ:

[☆] 7:34 Ppën 3.1-10.

⁴⁹ “Baŕi bawooŕ p̄buuŕiin pi naan

Kē mboŕ manwo di m̄npafri ihoŕ yi naan

Ajugun aji : *Katoŕ kanaam hum ki ki nakniwnuŕ ba,*

kē ŕuŕ dakwooŕ dko dnoorfēnaani di naan ba?

⁵⁰ *Mēnt̄ kañen ki naan kapaŕuŕ iko yi b̄ti i?” »*

⁵¹ Fefan akak aji na baka : « An batam ikow, badēnēt̄ ŕhaaŕ, nadēnēmi,† akut̄ apok *Uhaaŕ wi Naŕibaŕi, nawoha ji bateeman. ⁵² Ahoŕ ŕi baŕupar Naŕibaŕi i i bateeman bawooŕ baanhajani ba? Badoo fiŕ bambiŕiŕ aŕup ubi wi Ñaaŕ Naŕool. An nawul Ñaaŕ Naŕool mēnt̄ kē bafiŕi. ⁵³ An nanyeenkuŕ Bgah bi Naŕibaŕi banŕēpn̄uŕ ŕi ŕwanjut̄, napok p̄taŕ ba. »

Batap Fefan m̄nlaak afiŕ

⁵⁴ Wi bañaan̄ biki *uruha batiinkuŕ haŕ, aŕē deebaŕēr Fefan bnuura ado dumrēn iñiŕiŕ.

⁵⁵ Kē Fefan ul, i *Uhaaŕ wi Naŕibaŕi uneejuŕ, atum, aŕē jaban kēŕ du baŕi, awin pdēm pweek pi Naŕibaŕi, kē Yetu anaŕ ŕi kañen kadeenu ki Naŕibaŕi. ⁵⁶ Kē aji : « Natenan dwin baŕi, kē bawo bhaab, kē *Abuk Ñiŕnt̄ aŕē naŕ ŕi kadeenu ki Naŕibaŕi. »

⁵⁷ Wal mēnt̄ kē baŕē huuran maakan anēt̄ ibaŕ yi baka. Wi wi baŕaan̄ adēpa ŕi a bukal b̄ti, ⁵⁸ apul pulan apēnan ŕi ubeeka, ajun ptapa m̄nlaak. Bankntapuluŕ m̄nlaak mēnt̄an bahankan imiŕa yi baka naŕaŕa aloŕ anwooŕ katim ki Fawul. ⁵⁹ Wi baktapuluŕ m̄nlaak hēnk, kē Fefan aŕē ñehan Naŕibaŕi aji : « Yetu Ajugun, yeenkan uhaaŕ wi naan. » ⁶⁰ Wi wi aŕaan̄ aŕup aŕē huuh maakan aji : « Ajugun, k̄to kafēn baka p̄jaban pi badoluŕ pi. » Wi akjakuŕ haŕ aŕē jēmŕa.

8

¹ Kē *Fawul adinan ŕi uko wi bafiŕuŕ Fefan.

Uyaaŕ uteek wi bahajanuŕ banfiyaaruŕ

Unuur mēnt̄an, bajun phajan maakan banfēt̄uŕ Yerutaalem afiyaar Yetu, kē bukal b̄ti bawayŕēr ŕi ŕtaak ŕi *Yuda na *Famariya kē *banjañan ŕañ badukiŕiŕ. ² Bañaan̄ baloŕ banjaan̄ badēman Naŕibaŕi kē bamoy Fefan, aŕē ŕēga ŕi p̄keŕul. ³ Kē *Fawul ul, aŕē wo ŕi phajan maakan p̄ntuk pi banfiyaaruŕ b̄ti, aji neeŕ ŕi itoh, kamob biŕnt̄ na baat̄ kawat ukalabuŕ.

⁴ Kē banwayŕeruŕ bukuŕ baŕē ñaay na utaak, aŕup Uŕup Ulil Unuura.

Filip aŕup Uŕup Ulil Unuura du Famariya

⁵ Kē Filip, aya du ubeeka uloŕ, ŕi utaak wi *Famariya, aŕē jun p̄ŕup bañaan̄ uko wi *Krittu. ⁶ Wi bañaan̄ b̄ti batiinkuŕ iko iñoŕarēnaan yi Filip adoluŕ abot awin ya, bamēban uko wi akŕupuŕ. ⁷ Kē hēnk di di ŕntaayi ŕt̄um ŕapēnuŕ ŕi bañaan̄ biki ŕaneejuŕ, awuuh maakan, banŕakmuŕ na bankjiinkuŕ batum kē bajebi. ⁸ ŕi ubeeka mēnt̄ bañaan̄ balilan maakan.

⁹ Ñiŕnt̄ aloŕ i bajaan̄ bado Fimoŕ anjonuŕ ŕi ubeeka mēnt̄ awo da. Ulempul uwo pdo kado dayaamu, aji do bañaan̄ kañoŕar maakan. Ahomp aji awo ñaan̄ naweek, ¹⁰ kē bañaan̄ batum baktiinka, bampoŕi na baweek. Baji baji : « Ñiŕnt̄ i awo m̄nhina mi Naŕibaŕi, mi bajaan̄ bado mnweek. » ¹¹ Bañaan̄ batiinka, ŕiki ajon kañoŕarēn baka na dayaamu di ajaan̄ ado. ¹² Kē hēnk̄uŕ bañaan̄ baŕē fiyaar Filip anjaan̄ aŕup *Uŕup Ulil Unuura wi *P̄ŕih pi Naŕibaŕi na wi Yetu Krittu. Banfiyaaruŕ b̄ti, biŕnt̄ na baat̄, badolan *batitmu. ¹³ Kē Fimoŕ ul ŕi uleeful akak afiyaar, adolan batitmu abot abi duka duka ŕi p̄taŕ Filip. Wi awinuŕ iko iñoŕarēnaan na iko yi m̄nhina inkdolaniŕi, añoŕari.

¹⁴ Wi *banjañan du Yerutaalem batiinkuŕ kē baji bañaan̄ biki Famariya bayeank Uŕup wi Naŕibaŕi, bayil da *Yowan na Fimoŕ Piyeer. ¹⁵ Wi babanuŕ, bañehan Naŕibaŕi pa banfiyaaruŕ, *Uhaaŕ wi Naŕibaŕi uhilna uwala ŕi baka, ¹⁶ ŕiki uundobi wala ŕi nin aloŕ ŕi baka. Badolan ŕañ batitmu ŕi katim ki Yetu Ajugun. ¹⁷ Wi wi Fimoŕ Piyeer na Yowan baŕaan̄ apaf baka iñen ŕi ikow, kē Uhaaŕ wi Naŕibaŕi uwala ŕi batamari.

† 7:51 Bapiit aji bañaan̄ « baanwalan ŕhaaŕ na ibaŕ katēmp » bawo ji banwooŕ baanfiyaari, baanji batiink Naŕibaŕi.

¹⁸ Wi Fimoŋ aŋaŋ awin kë Naŋibaŋi awul Uhaaŋ wi nul baŋaŋ wi banjaŋan bapafuŋ baka iŋen, aŋij itaka aŋe ji na baka : ¹⁹ « Naŋenaan nji kak phina mēntŋ nkak nhilna ŋaŋ i nji mpafuŋ iŋen, ayeenk Uhaaŋ wi Naŋibaŋi. » ²⁰ Kē Fimoŋ Piyeer aŋe teema aji : « Ťēpan iya ikeŋ du, iwi na itaka yi nu, wi iŋaluŋ aji ihilan kanug na itaka uko wi Naŋibaŋi ajaŋ aŋen ŋen. ²¹ Iinka nin kafah ŋi uko unktēpuŋ ŋi, uhaaŋ wi nu uunjintŋ ŋi kadun ki Naŋibaŋi. ²² Ťaŋaan mnŋot mi nu, iŋehan Ajugun : Ahinan kaluŋ kamiiru uŋal uwuŋaan umbiŋ ŋi iwi wuŋ. ²³ Dwin kë iwo na bkujar na uhaaŋ wi buŋaan akuŋ ahoŋ ŋi pekadu! » ²⁴ Kē Fimoŋ aŋe ji na bi Fimoŋ Piyeer na Yowan : « Naŋehandēraan Ajugun an ŋi ŋleefan, iko yi najakuŋ yaŋ iwutna kabanēn. »

²⁵ Wi Fimoŋ Piyeer na Yowan baŋupuŋ uko wi bameeŋ ŋi Ajugun, wi bakŋupuŋ uŋup wi nul, aŋe kak Yerutaalem. Ťi bgah, baŋup Uŋup Ulil Unuura ŋi ŋfēŋ ŋtum ŋi Ťamariya.

Filip na namali i naŋih ŋaaŋ i Itiyopiya

²⁶ *Uwanjut wi Naŋibaŋi uŋiini na Filip, aji na a : « Yaan umbaŋ wi btammaŋu, du bgah banjaŋ bawoona Yerutaalem kawala Gata, nin aloŋ aanwo ŋi ba » ²⁷ Kē Filip aŋe tool. Wi wi ayituŋ na ŋiintŋ aloŋ i Itiyopiya anwoŋ namali i Kandaki naŋih ŋaaŋ i utaak mēntŋ*. Niintŋ mēntŋ awoona Yerutaalem di ayaŋ pyaanŋ pi pdēman Naŋibaŋi, ²⁸ aŋiis. Aŋo ŋi ukaaru wi nul wi ŋmpēlētŋ ŋakpuluŋ aŋe leyiir uko wi Itayi *Naŋupar Naŋibaŋi apiitŋ.

²⁹ *Uhaaŋ wi Naŋibaŋi kë uŋe ji na Filip : « Yaan imob ukaaru wundu. » ³⁰ Kē Filip aŋi, aŋog wa, aŋe tiink namali kë akleyiir uko wi Itayi Naŋupar Naŋibaŋi apiitŋ, aŋe hepara : « Imeha uko wi ikleyiiruŋ hēnk i? » ³¹ Kē aŋe teema aji : « Dbaa do do hum kado kame, woli baampibanaan wa. » Wi wi aŋaŋ ado kë Filip apaya ŋi ukaaru aŋo, aŋoga. ³² Dko di Ulibra wi Naŋibaŋi di akleyiiruŋ dii di, daji :

« Ji unkaneel wi bakŋooŋuŋ pya kafij

*Ji unkaneel umpoŋi ŋi kadun ki napuunk wa,†
Hēnk di di ajaŋ ayompan mntum.*

³³ Baneenana unwoŋ wi nul, ŋi pwalan bkowul.

*Ubida wi nul upēn ŋi umundu wi
In aklŋ kakakalēs pntaali pi nul? »*

³⁴ Kē namali aŋe hepar Filip aji : « Dkooŋu kooŋ ŋupaŋ ŋaŋ i Naŋupar Naŋibaŋi aŋiiniyaanuŋ hēnk? Ul ŋi uleeful a këme aloŋ? » ³⁵ Kē Filip aŋe ŋēpna ŋi umpiitŋ wuŋ, aŋupa *Uŋup Ulil Unuura wi Yetu. ³⁶ Wi bakyaŋ na bgah, aŋe ban ŋi dko di meel, kë namali aŋe ji na a : « Meel mii mi, we uneenanuŋ ndolan *batitmu ba? » [³⁷ Filip aji : « Woli ifiyaar na uhaaŋ wi nu bti, ihilan kayeenk batitmu. » Kē namali aŋe teem aji : « Aa, dfiyaar kë Yetu *Krittu awo abuk Naŋibaŋi. »]

³⁸ Namali ado kë banaŋan ukaaru, kë bawala bukal batēb bti ŋi meel, kë Filip adola batitmu. ³⁹ Wi bapēnuŋ ŋi meel, kë Uhaaŋ wi Ajugun uŋe jej Filip, kë namali aankak awina. Namali aya na bgahul alilan maakan. ⁴⁰ Kē ul Filip, aŋe winana du ubeeka wi Atoŋ aŋe ŋup Uŋup Ulil Unuura ŋi ŋbeeka bti ŋi aŋēpnuŋ te adoo ban wi Kayŋaraya.

9

Fawul afiyaar hēnkŋ Yetu Krittu

¹ Wal mēntan, kë *Fawul aŋe bi duka duka ŋi pbēg baŋaŋar Yetu, abot ala pfiŋ baka. ² Aya ahepar *naŋih i baŋeŋan kë awula uworda umpiitŋ pa baweek biki *katoh kaŋehanaani du Damat. Fawul aŋal kaya kaŋēnk baŋaŋ bgah bi Yetu du Damat, biintŋ këme baatŋ, kamob baka kaŋoŋ Yerutaalem.

³ Wi akyaŋ ŋi bgah ado ten Damat, ŋi dko mēntŋ bjeehi bweek banwoonuŋ baŋi kë baŋe mara mara agura, ajeehana. ⁴ Kē aŋe jot ŋi mboŋ aŋe tiink pdiim ploŋ kë pakjaka aji : « Fawul, Fawul, we ukaŋ kë ikhajanaan ba? » ⁵ Fawul kë aŋe hepar aji : « Iwi in ula ba,

* 8:27 Ťi ugrek awo ŋaŋ i bakaŋuŋ, baji bakaŋ wal mēntŋ banjaŋ balempar naŋih ŋaaŋ. Ankaŋaniŋ aanhil pkak ŋi bgah bi bayuday. † 8:32 Baji bapuunk ŋkaneel, kajej pfaal kaŋiirna ilaaŋ.

Ajugun? » Kë aşë teema aji : « Nji Yetu a, ikhajanuŋ. ⁶ Kë nşë ji inaŋa, ineej ubeeka baya kaŋupu uko wi iwoonŋ kado. »

⁷ Bangakandëruŋ bayaaş na a banaŋ, baanhilan bŋup ŋiki balënk maakan : baji batiink pdiim, bë baanji bawin nin ŋaanŋ aloŋ. ⁸ Fawul anaŋa ŋi mboş ahaabëş këş aşë wo aankak awin nin ukoolan, batënŋul baŋijana ŋijan aneejanaan Damat, ⁹ kë aŋo da ŋnuur ŋwajanŋ aandee, aandaani akuŋ aduka nakuul.

¹⁰ Kë uşë ka ŋiinŋ aloŋ naŋaşar Yetu i bajaanŋ bado Ananiyat anwoonŋ du Damat. Aka mnwin, awin Ajugun, kë aji na a : « Ananiyat! » kë ahepni'a aji : ¹¹ « Ajugun, ŋji wi. » Kë Ajugun aşë ji na a « Yaan du bgah bi katim ki Bgah Btool, ihepar du katoh ki Yudaŋ, ŋaanŋ i bajaanŋ bado Fawul, awo i utaak wi Tartuŋ. Awo da añehan Naşibaŋi, ¹² aşë ka mnwin awin, ŋaanŋ aloŋ i katim ki Ananiyat, ambiyi apafa iñen akakna ado kawin. » ¹³ Ananiyat ateema aji : « Ajugun, dŋiink kë bañaanŋ batum bakŋiiniyaan buŋaan bi adoluŋ bañaanŋ banfiyaaruŋ du Yerutaalem. ¹⁴ Kë ŋi Damat ŋi, *baŋeŋan baweek bawula du Yerutaalem uworda umpiitunŋ, wi ahilni kamob bañaanŋ bti bankdëmanuŋ uko wi tu. » ¹⁵ Kë Ajugun aşë jaka : « Yaani, ddat ŋiinŋ mënŋan unŋ, pa adolën mmeetaŋa ŋi banwoonŋ baanwo bayuday, ŋi başih biki baka, na ŋi *bayuday. ¹⁶ Dluŋ kadiimana bdidi naan mnhaj mi awoonŋ i kahaj bti pa ŋji. » ¹⁷ Kë Ananiyat aşë ya wal mënŋ, aneej du katoh, apafa iñen aşë ji : « Fawul ayiŋ naan, Ajugun Yetu, ampënuŋ ŋi kadunu du bgah bi iktëpnuŋ, ayilnuŋ, ikakna ido kawin, ikuŋ itum na *Uhaaş wi Naşibaŋi. » ¹⁸ ŋi dko mënŋ iko ji ipepat ikanşa ŋi këş ki nul ajot, kë akak awin bnuura. Wi wi anaŋiŋ ayeenk *batitmu. ¹⁹ Wi adeeŋ, kë uleef ukak na a.

Fawul aŋup Uŋup Ulil Unuura du Damat

*Fawul aŋo na baŋaşar Yetu biki Damat ŋnuur ŋloŋ. ²⁰ Aandoo kak ayoonk aşë neej ŋi *katoh kañehanaani ki bayuday aŋup aji Yetu awoonŋ Abuk Naşibaŋi. ²¹ Bañaanŋ bti banktiinkuluŋ bañoŋar aşë ji : « Mënŋ ul ŋi uleeful awoonŋ du Yerutaalem ado na bañaanŋ bti bankdëmanuŋ Yetu mënŋ i? Aambi bi pmob baka kañoŋ du *baŋeŋan baweek i? » ²² Kë Fawul aşë tamanaara taman ŋi pdiiman *bayuday biki Damat banwoonŋ baanhilana pnëŋ, kë Yetu awoonŋ Krittu. ²³ Wi ŋnuur ŋloŋ ŋaŋëpuŋ, kë bayuday baloŋ başë ŋiinkar pa pfiŋ Fawul. ²⁴ Kë aşë me uko unkbomandëruŋ. Badoo kak kak aji bayeŋ ilëman yi ubeeka, pnak na utejan kahilna kafiŋa. ²⁵ Unuur uloŋ na utejan baŋaşar Yetu kë baŋu'a ŋi pkaar pweek*, aŋëpana ŋi bhër bloŋ banwoonŋ ŋi uniw, awalana uniw unfooyuŋ ubeeka. Wi wi aŋaanŋ atool pya Yerutaalem.

Fawul akak Yerutaalem

²⁶ Wi *Fawul abanuŋ Yerutaalem, ado na pnaakiir na baŋaşar Yetu kë bañaanŋ mënŋ başë ŋi a, ŋiki baanfiyaar aji akak aŋaş Yetu na manjoonan. ²⁷ Kë Barnabat aşë yeenka wal mënŋ, adiimana *banjaŋan. Wi wi abaanŋ akakalëş baka jibi Fawul ayiti na Ajugun ŋi bgah, kë aŋiini na a, na jibi aŋupuŋ na mntëŋ uŋup wi Yetu du Damat. ²⁸ Wal mënŋ kë aşë bi duka duka ŋi pñaay na baka ŋi Yerutaalem aŋup na mntëŋ uŋup wi Ajugun. ²⁹ Aji ŋiini na *bayuday banjaanŋ baŋup *ugrek, kateŋ na baka, kë bukuŋ başë do na pba na a. ³⁰ Wi baŋaşar Yetu bameeŋ uko waŋ aşë ŋioŋa ubeeka wi Kaytaraya, kë dul di di bayaanŋ adolna kë aya ubeeka wi Tartuŋ.

³¹ Pntuk pi banfiyaaruŋ Yetu pawo wal mënŋ ŋi bnuura ŋi utaak wi *Yuda bti, ŋi *Galilay na ŋi *Famariya. Payaha ya kadun ŋi pŋiink Ajugun. *Uhaaş wi Naşibaŋi utëŋŋën banfiyaaruŋ Yetu, kë baktiink Ajugun, abot atuma tum na ŋnuur nuur.

Fimoŋ Piyeer ajeban Ayne du ufëŋ wi Luda

³² Kë wal mënŋ, Fimoŋ Piyeer, jibi ajaanŋ añaay na bañaanŋ, aşë wala du banfiyaaruŋ Yetu banfëŋuŋ du Luda. ³³ Aŋënk da ŋiinŋ aloŋ i bajaanŋ bado Ayne anŋakmi awo ŋi kalişa ŋşubal bakreŋ. ³⁴ Kë Fimoŋ Piyeer aşë jaka : « Ayne, Yetu ajebanu, naŋiin iboman kalişa ki nu bdidi'u! » kë anaŋa ŋi dko mënŋ. ³⁵ Bañaanŋ bti biki Luda na biki ufëŋ wi Faronŋ wi bawinuluŋ, aşë fiyaar Ajugun.

* 9:25 Pkaar pawo kacah kaweek.

Fimoŋ Piyeer anaŋan Tabita ŋi pkeŋ du ubeeka wi Yope

³⁶ Ŋaaŋ aloŋ naŋaŋar Yetu i bajaan bado Tabita (katim kaŋ kawoon ŋi uŋup *ugrek Dorkaŋ: dawoon ubata) awo du ubeeka wi Yope. Awo ŋaaŋ anjoobi bkw, aji ŋenka ŋenk bajuuk, kado bnuura. ³⁷ Amaak ŋi ŋnuur mēnt akeŋ. Wi baŋowuŋ puum aŋe jej pa apayan du meeŋ di bko duuŋ†. ³⁸ Jibi Luda daŋogun na Yope, baŋaŋar Yetu ke batiink ke Fimoŋ Piyeer awo da, aŋe yil da biinŋ batēb aji na baka baya baji na a abi hēnkuŋ. ³⁹ Anaŋa ŋi dko mēnt aya na baka. Wi abanuŋ, badola ke apaya bko duuŋ. Baaŋ bayoŋ bti banaŋ ŋi kadunul awooni abot ayuuj imiŋa yi Tabita abiinŋ alēt wi ahojuŋ na baka. ⁴⁰ Fimoŋ Piyeer ado ke bapēnan baŋaan bti, aŋe ŋup aŋehan Naŋibaŋi. Wi awuŋŋiin ataŋ na puum aŋe ji : « Tabita naŋiin. » Ahaabēŋ keŋ, ke wi awinuŋ Fimoŋ Piyeer, aŋe naŋa aŋo. ⁴¹ Fimoŋ Piyeer ke aŋe wula kaŋen aŋenka pnaŋa, aŋe du baaŋ bayoŋ, na banfiyaaruŋ bandukiinŋ adiiman baka ke awo najeb. ⁴² Baŋaan bti ŋi Yope batiink uko unŋepuŋ, ke batum bakak afiyaar Ajugun Yetu. ⁴³ Fimoŋ Piyeer afēŋ du Yope ajon du uko ŋiinŋ aloŋ nalemp injan anwoon katim ki Fimoŋ.

10

Korneliyuŋ awin uwanjuŋ du Kayŋaraya

¹ Ŋiinŋ aloŋ i bajaan bado Korneliyuŋ, awo ŋfa du ubeeka wi Kayŋaraya, awo naweek i bangoli iŋeen-week du pntuk pandu'aniinŋ Itali. ² Ŋiinŋ aŋ aji dēman akuŋ afiyaar Naŋibaŋi ul na biki katohul bti. Aji ŋenk bajuuk *bayuday abot aji ŋehan Naŋibaŋi unuur undoli. ³ Unuur uloŋ na pnak, kaya ŋwoori ŋwajanŋ, Naŋibaŋi ahaabŋa keŋ ke awin bnuura *uwanjuŋ wi Naŋibaŋi uloŋ ke ubi aneej du katohul aŋe ji na a : « Korneliyuŋ! » ⁴ Ke Korneliyuŋ aŋe jaban uwanjuŋ keŋ, alēnk aŋe teem wa aji : « Ajugun we wa ba? » Ke uwanjuŋ uŋe teema aji : « Naŋibaŋi atiink pŋehan pi nu akuŋ awin bnuura bi ijaan kdo bajuuk, aanŋilmi'u. ⁵ Hēnkuŋ yilan biinŋ baloŋ du Yope ido ŋiinŋ anwoon Fimoŋ andu'aniinŋ Piyeer, abi. ⁶ Awo nayaanŋ i ŋiinŋ aloŋ anwoon Fimoŋ kak aŋe wo nalemp injan, anŋeŋuŋ du kakab bdēk. »

⁷ Wi uwanjuŋ unŋiiniinŋ na a uyahaŋ ya, ke aŋe du balemp batēb biki katohul na nangoli aloŋ ŋi biki aŋihuŋ anfiyaaruŋ Naŋibaŋi maakan, abot aji lemp du uko Korneliyuŋ. ⁸ Aŋup baka uko unŋepuŋ bti aŋe yil baka ke baya Yope.

⁹ Wi unuur ujinŋuŋ, ke bayili bakya na bgah, adoo ŋog Yope. Fimoŋ Piyeer apaya wal mēnt ŋi uŋaŋ* aŋehan Naŋibaŋi, wal mēntan unuur udiinŋi. ¹⁰ Ke ubon uŋe de a ke aŋal pde. Wi bawoon ŋi pjuŋa, Naŋibaŋi ahaabŋa keŋ ke aŋe mara mara awin ¹¹ baŋi ke bawo bhaab, ke uko uloŋ uŋe wala ŋi mboŋ, unnaami kaloona kaweeek kantananiinŋ ŋi imbiint ibaaker. ¹² ŋntaam ŋi katoh na ŋi uŋeeh bti, ŋankpuliinŋ na ŋankyiŋuŋ, ŋawo ŋi ka meeŋ. ¹³ Ke aŋe tiink pdiim ploŋ ke pakjaka aji : « Fimoŋ Piyeer, naŋiin, fiŋan ŋa, ide. » ¹⁴ Ke aŋe teem aji : « Ajugun, nin! Wi mbuknaaniinŋ, mēmbaanŋ kadeha uko wi *Bgah baneenanuŋ kēme uko uŋop uloŋ. » ¹⁵ Ke pdiim pakak ajaka : « Uko wi Naŋibaŋi adinanuŋ ŋaanŋ ade, mēnt iwi iwoonŋ kaji uŋopi. » ¹⁶ Pdiim paŋiini na a haŋ nyaaŋ ŋwajanŋ, ke kako kaŋe pula, akak baŋi.

¹⁷ Ahum kaŋal uko wi Naŋibaŋi aŋaluŋ kaŋupa, ke bayili biki Korneliyuŋ bankrabuŋ uko Fimoŋ nalemp injan baŋe wuj ŋi plēman. ¹⁸ Bahuuran kameena me Fimoŋ andu'aniinŋ Piyeer awoha nayaanŋ i katoh mēnt.

¹⁹ Fimoŋ Piyeer ahum kaŋal uko wi awinuŋ, ke *Uhaaŋ wi Naŋibaŋi uŋe ji na a : « Biinŋ bawajanŋ buk bukuŋ ala'u. » ²⁰ Waliin hēnkuŋ igakandēr na baka naya, iŋe iwut kaŋaaf nin ukoolan, ŋiki nji dyiluŋ baka. ²¹ Ke Fimoŋ Piyeer awala ayit na baŋaanŋ mēntan. Aji na baka : « Nji wi. Dwoonŋ ŋaanŋ i naklaanŋ. We uŋijanaŋ? » ²² Bateema aji : « Naweeek i bangoli, Korneliyuŋ, ŋaanŋ natool, anfiyaaruŋ Naŋibaŋi, ke bayuday bti bamagana, ayiluŋ un. Uwanjuŋ wi Naŋibaŋi uloŋ ujakuŋ na a aji awo kadu'u du katohul katiinku iŋupa uko

† 9:37 Wal mēntan, baji baniw itoh, kapaf, imeeŋ ilon kawo bko duuŋ. * 10:9 Itoh iji iwo na dko dlon du bko duuŋ, dandaanŋuŋ, di ŋaanŋ ahiniinŋ kaŋo, kēme kapinŋ.

wi iwoonj kaɕupa. » ²³ Fimooj Piyeer aneejan baka ɕi katohul, ado baka kē bawo bayaant biki nul.

Wi nfa mambanuj, kē Fimooj Piyeer ašē gakandēr na baka, ul na bañaan balooj biki Yope banfiyaaruj Yetu. ²⁴ Aban Kaytaraya na baka ɕi unuur utēbantēn. Korneliyut adu bayiɕul na banohul biki kaɕēb, kē baɕo pyoonk baka. ²⁵ Wi Fimooj Piyeer abanuj ɕi katoh, Korneliyut kē ašē naɕa ɕi dko mēnt aya ayit na a, ajot ɕi ihoɕul, adēmana. ²⁶ Fimooj Piyeer ajaka : « Naɕiin » ašē ɕēnka kē anaɕaa, abaa ji na a : « Nji dwo ñaan najēn ji iwi. » ²⁷ Aɕiini na a, ašē neej, awin bañaan batum banɕooj ašē ji na baka : ²⁸ « Name kē pnaakiir na banwoon baanwo bayuday, kēme pɕo na baka paneenan ɕi nja bayuday. » Kē Naɕibaɕi ašē dolēn nji ɕi uleef wi naan, kē nyikrēn kē pnaakiir na ñaan anwoon aanwo nayuday paanwuɕi.

²⁹ Ukaan kē wi idu'ēnuj, kē mbi kabi bi, bē mēntaaf ɕaaf nin ukoolan. Dɕal hēnkuj kame uko wi iduurni. ³⁰ Korneliyut kē ašē teema aji : « Udo ŋnuur ŋwajanɕ, ji woori wi nji kaɕupuɕ na iwi hēnk, kañog ŋwoori ŋwajanɕ ŋi pnak, dɕo añehan Naɕibaɕi du katoh ki naan. Kē ñaan aloj anknuruɕ ašē mara mara apēn ɕi kadun ki naan ³¹ ajakēn : “Korneliyut, Naɕibaɕi atiinku akuɕ aleɕ jibi ijaan kɕēnk bajuuk. ³² Yilan keeri du Yope baya bado ñiint anwoon Fimooj andu'aniin Piyeer abi ɕi. Awo nayaant i katoh ki Fimooj nalemp injan anfēɕuj du kakab bdēk.” ³³ ɕi dko mēnt, kē nyil kē badu'u, kē idinan abi aɕēnkun ɕi. Hēnkuj ŋɕo ɕi kadun ki Naɕibaɕi un bti, katiink iko bti yi Ajugun ajakuɕ ibi iɕupun. »

Fimooj Piyeer aɕup Korneliyut na bayiɕul Uɕup Ulil Unuura

³⁴ Kē Fimooj Piyeer ašē ɕiini na bañaan aji : « Dbaan ayikrēn kē Naɕibaɕi aanji paɕɕēr. ³⁵ Kē ɕi utaak undoli woli ñaan aɕiyaara akuɕ aɕaɕ bgahul aji wo na a. ³⁶ Awul uɕup wi nul bañaan biki *Itrayel : *Uɕup Ulil Unuura wi mnjeeh ɕi Yetu *Krittu, ul anwoon Ajug bañaan bti. ³⁷ Name iko inɕepuj bti ɕi *Yuda ; ijunna *Galilay, wi *Yowan aɕiiniyaanuj *batitmu aba. ³⁸ Name Yetu mēnt ampēnnuj *Nataret, nawin jibi Naɕibaɕi adatuluɕ awula *Uhaaɕ wi nul na phina. Name kak kē añaay na dko bti ado bnuura, ajeban bañaan biki *Untaayi Uweek uknooranuj, ɕiki Naɕibaɕi awo na a. ³⁹ Kē nja ŋwo bamaar biki uko wi adoluɕ bti ɕi Yeruɕalem na utaak wi *bayuday bti. Ul, i bafiɕuj wi bapaɕuluɕ ɕi pmul. ⁴⁰ Ul, Naɕibaɕi anaɕana ɕi pkeɕ ɕi unuur uwajanɕ ašē diimana bañaan. ⁴¹ Mēnt bañaan bti bawinuluɕ, un ɕaɕ biki Naɕibaɕi ajonuj ndati, aji ŋwo bamaar, un ŋndaanuj akuɕ ade na a, wi anaɕiin ɕi pkeɕ. ⁴² Kē ašē ji na un ŋɕup bañaan uko wi ŋmaaruj: Ul kak i i Naɕibaɕi adatuɕ aji awo nawayēɕ bɕup i bañaan bajeb na bankeɕuj. ⁴³ Ul kak Yetu i i *baɕupar Naɕibaɕi bti bakɕiiniyaanuj wi bajakuɕ: Ñaan anfiyaaruluɕ, ɕi mnhina mi Yetu mēnt ipekadu yi nul iji ipēn bti. »

Uhaaɕ wi Naɕibaɕi uwala ɕi banwoon baanwo bayuday

⁴⁴ Fimooj Piyeer ahum kakakalēɕ iko yuj, kē *Uhaaɕ wi Naɕibaɕi ušē wala ɕi bañaan bti banktiinkuj uɕup wi nul. ⁴⁵ *Bayuday banfiyaaruj baññoɕtanuluɕ bañɕar maakan, wi bawinuj kē Naɕibaɕi adoo ɕen banwoon baanwo bayuday Uhaaɕ wi nul, ɕiki ⁴⁶ batiink baka, kē bakɕup ŋɕup ŋmpaɕi akuɕ adēman Naɕibaɕi. Fimooj Piyeer akak aɕiini na baka aji : ⁴⁷ « Ñaan aloj akak ahinan kaneenan bado bañaan biki *batitmu i? Bukal banyeenkuɕ Uhaaɕ wi Naɕibaɕi ji nja. » ⁴⁸ Piyeer ado kē bado baka batitmu ɕi katim ki Yetu, kē bañaan bakak añehana aji aɕo da ŋnuur ŋloj.

11

Fimooj Piyeer akakalēɕ biki Yeruɕalem uko wi awinuj

¹ *Banjañan na banfiyaaruj Yetu bti banwoon ɕi *Yuda batiink kē banwoon baanwo bayuday badoo kak aɕiyaar Uɕup wi Naɕibaɕi. ² Wi Fimooj Piyeer akakuɕ ubeeka wi Yeruɕalem, *bayuday banfiyaaruj kē baɕē ŋoman na a aji : ³ « Ibaa do do hum adoo neej ɕi itoh yi banwoon baanwo bayuday, ade na baka ba? »

⁴ Kë Fimoŋ Piyeer ašë jun pkakalëš baka bnuura iko jibi iṭëparuŋ du ujuni. ⁵ « Dbi wo du ubeeka wi Yope añehan Našibaṭi, kë ašë haabšaan këš kë nwin uko uloŋ kë uwalnaana baṭi, uwo wo ji kaloona kaweeek kantananiin ṭi imbiint ibaakër, kë kabi awala aban ṭi nji. ⁶ Djaban ka këš, ašë win ṭi ka meet ṇṭaam ṇi katoḥ na ṇi uṭeeḥ bṭi, ṇanjaan ṇapula na ṇanjaan ṇayiṭ, ⁷ ašë tiink pdiim ploŋ kë pakji na nji : “Fimoŋ Piyeer, naṭiin, fiŋan ṇa, ide!” ⁸ Kë nteem pa aji : “Ajugun, nin! Wi mbuknaaniin, uko wi bgah baneenanuŋ këme uko uṭop uloŋ uumbaŋ kaneejarën mntum.” ⁹ Kë pdiim pakak apënna baṭi aji : “Uko wi Našibaṭi adinanuŋ pde, mënṭ iwi iwoon kaji uṭopi.” ¹⁰ Udo haŋ ṇyaaš ṇwajanṭ, kë iko bṭi išë kak baṭi. ¹¹ Ṭi dko mënṭ, kë biinṭ bawajanṭ baloŋ biki bayilnuŋ ubeeka wi Kayṭaraya bašë ban ṭi katoḥ ki ṇwoon. ¹² *Uhaaš wi Našibaṭi kë ušë jakën wutan kaṭaaf nin ukoolan, yaan na baka. Bañaan banfiyaaruŋ paaj kë bagakandër na nji kë ṇya du uko Korneliyuṭ. ¹³ Kë ašë kakalëšun jibi awinari *uwanjuṭ kë ubi aneej du katoḥul ašë ji na a : “Yilan ñaan aloŋ du Yope ido Fimoŋ andu'aniin Piyeer abi ṭi, ¹⁴ aluŋ kaṭupu ṇṭup ṇankluŋ kabuuranu iwi na biki katoḥu.” ¹⁵ Djaka jak djun bṭup, kë Uhaaš wi Našibaṭi ušë wala ṭi baka jibi ubiin awala ṭi un du kateeku. ¹⁶ Kë nšë leš wal mënṭ uṭup wi Ajugun, wi abiin aṭup aji : “Yowan abattaar na meel, kë an, našë luŋ kayeenk *batitmu bi Uhaaš wi Našibaṭi.” ¹⁷ Woli Našibaṭi aṭen bañaan biki aliŋan na un wi ṇkakuŋ ṭfa afiyaar Yetu *Krittü Ajugun, woon nji nandayanaan i, dhilanuŋ kaneenan Našibaṭi ado uko wi ašaluŋ? »

¹⁸ Wi batiinkuŋ haŋ ašë walan ṇhaaš, adëman Našibaṭi aji : « Manjoonan ma keeri, banwoon baanwo bayuday bahil kakak du Našibaṭi kakuṭ kaka ubida wi manjoonan, Našibaṭi aṭenuŋ baka wa. »

Kabuka ki pntuk pi banfiyaaruŋ du Antiyoka

¹⁹ Wi Fëfan akeṭuŋ kë bašë kak ahajan banfiyaaruŋ, kë bawayšëri. Baloŋ baya ado ban utaak wi Feniti, kë baloŋ baya te unjiw wi Kipruṭ, kë baloŋ baya kak te ubeeka wi Antiyoka, ašë jukanaara *bayuday ṭaṇ *Uṭup Ulil Unuura. ²⁰ Kë banfiyaaruŋ baloŋ banwoonuŋ Kipruṭ na Kuren bašë ya Antiyoka aṭup banwoon baanwo bayuday kak Uṭup Ulil Unuura. ²¹ Mnhina mi Ajugun manṭenk baka kë bañaan batum bafiyaar akuṭ akak du Ajugun.

²² Wal wi biki pntuk pi banfiyaaruŋ pi Yerutalem batiinkuŋ iko yaŋ, kë bašë do Barnabaṭ kë aya Antiyoka. ²³ Wi abanuŋ, alilan maakan ṭiki awin bnuura bi Našibaṭi ṭi bañaan biki ubeeka mënṭ ašë ji na baka bataman ṭi pfiyaar Ajugun ṭi iṭëb yi baka.

²⁴ Barnabaṭ awo ñaan najoob bkow antumuŋ na *Uhaaš wi Našibaṭi, akuṭ afiyaar Ajugun, kë bañaan batum bafiyaar akuṭ akak ṭi Ajugun.

²⁵ Barnabaṭ aya wal mënṭ Tartuṭ pla Fawul. ²⁶ Wal wi awinuluŋ ašë kak na a ṭi Antiyoka. Wi wi bašaŋ aṭo ṭi pntuk pi banfiyaaruŋ mënṭan puŋ ušubal upëb bukal batëb ajukan bañaan batum. Kë ṭi Antiyoka mënṭ di di bajunnuŋ pdu baṭašar Yetu aji « barittoŋ. »

²⁷ Ṭi ṇnuur mënṭan ṇuŋ, kë *baṭupar Našibaṭi baloŋ bawoona Yerutalem aya Antiyoka. ²⁸ Aloŋ ṭi baka i katim ki Agabuṭ, i Uhaaš wi Našibaṭi uneejuŋ kë ašë naṭa, aṭup baka aji ubon uweek uluŋ kawo ṭi umundu bṭi (kë wul ubiin awoha ṭi wal wi pših pi Klodiyuṭ). ²⁹ Wal mënṭan kë baṭašar Yetu biki Antiyoka bašë tiinkar aji andoluŋ awul uko wi ahilanuŋ kaṭenkna banfiyaaruŋ biki utaak wi Yuda. ³⁰ Kë hënk di di badoluŋ, Barnabaṭ na *Fawul kë baya wul baweeek biki pntuk pi banfiyaaruŋ itaka yi bajuntuŋ.

12

Herod Naših ahajan banfiyaaruŋ Yetu

¹ Wal mënṭ *Herod naših akak ṭi phajan banfiyaaruŋ Yetu baloŋ. ² Ado kë bafiŋ *Yakob naweeek *Yowan na kakej. ³ Wi awinuŋ kë waŋ ulil *bayuday ašë taman, ado kë bamob Fimoŋ Piyeer (uwo ṭi wal wi *ufettu wi ipoom indaṭ). ⁴ Wi amobuŋ Fimoŋ Piyeer, ado kë bawata ukalabuš ašë ṭu bangoli, kë baji baluṭšar babaakër babaakër pyeṇa. Aŋal karuhnaana Fimoŋ Piyeer ṭi kadun ki bañaan bṭi woli *ufettu wi mnjeeh uṭëpi. ⁵ Hënk,

kë batuh Fimoŋ Piyeer ayeŋa bnuura. Wal mēnt̄ kë banfiyaaruŋ bašë ñehan maakan Našibaŋi pa a.

⁶ Ƨi utejan unŋaanuŋ unuur wi Herod aŋuun pluŋ kado *uruha wi Fimoŋ Piyeer, kë awo Ƨi ptoof pi bangoli batēb anoyēnt̄. Batana na mnkorentu, kë bayeŋ baloŋ bakak anaŋ Ƨi plēman pi ukalabuŋ. ⁷ Ƨi dko mēnt̄, kë *uwanjuŋ wi Ajugun ušë bi, kë ukalabuŋ ukak ajeeh maakan. Uwanjuŋ ukob koban Fimoŋ Piyeer Ƨi kantaagan ahuma ašë ji na a : « Faraan inaŋa! » Ƨi wal mēnt̄, kë mnkorentu manšë pēnna Ƨi iñen yi Fimoŋ Piyeer ajot. ⁸ Uwanjuŋ kë ušë ji na a : « Naŋiin ibomandēr! » kë Fimoŋ Piyeer ado jibi ujakuŋ. Kë uwanjuŋ ukak ajaka : « Jejan bayeti bi nu, iŋašēn. » ⁹ Bapēn Ƨi ukalabuŋ kë Fimoŋ Piyeer akŋaŋ uwanjuŋ aamme aji uko unŋt̄epuŋ hēnk, uwo manjoonan, aŋal aji aŋaafi ŋaafi. ¹⁰ Hēnk kë baŋt̄ep bayeŋ bateek, aŋt̄ep batēbant̄ēn, ašë ban du plēman pweek pnt̄ak panwujuŋ du ubeeka. Plēman pahaabša bdidi pa, Ƨi kadun ki baka. Bapēn aŋt̄ep na bgah bloŋ ; Ƨi dko mēnt̄, kë uwanjuŋ ušë neem.

¹¹ Wal mēnt̄, kë uhaaŋ ušë kak na Fimoŋ Piyeer kë ašë ji : « Dbaaŋ ayikrēn hēnkuŋ, manjoonan ma. Ajugun ayil uwanjuŋ wi nul, abuuranaan Ƨi phina pi Herod, na Ƨi iko iwuŋaan bti yi bayuday baŋaluŋ pdolēn. »

¹² Wi Fimoŋ Piyeer aŋalnt̄ēnuŋ uko mēnt̄, ašë tool aya du uko *Mariya anin Yowan andu'aniŋ Markuŋ. Bañaan batum bayit da añehan Našibaŋi. ¹³ Akob Ƨi plēman, kë nalemp ñaaŋ aloŋ andu'aniŋ Rode ašë ñog, ahepar ñaaŋ ankobuŋ. ¹⁴ Ayikrēn pdiim pi Fimoŋ Piyeer ašë lilan maakan, aando haabēŋ plēman, aŋi akak meeŋ aji na bañaan: « Fimoŋ Piyeer a! Awoon du plēman, du bdig. » ¹⁵ Kë bašë teema aji : « Iwi iyilaa » kë ul ašë mēbana Ƨi uŋup wi nul, kë bašë kak ajaka : « Om uwanjuŋ wi nul wa? »

¹⁶ Wal waŋ bti, Fimoŋ Piyeer awo Ƨi pkob Ƨi plēman. Banfiyaaruŋ Yetu bahaabēŋ, awina ašë ñoŋar maakan bukal bti. ¹⁷ Anēŋ baka kañen bayompna, ašë kakalēŋ baka jibi Ajugun adoluŋ te kë adoo pēn du ukalabuŋ. Ašë ji na baka « Nayaan naŋup uko mēnt̄ Jakob, na banfiyaaruŋ bukindu. » Wi abaaŋ, ašë kak aya dko dmpaŋi.

¹⁸ Wal wi unuur ujint̄uŋ, bangoli bañoŋar maakan ašë hepar dko di Fimoŋ Piyeer abaaŋ aya ya? ¹⁹ Herod aŋu bañaan pla'a, kë nin aloŋ aanwina win. Wi aheparuŋ bayeŋ, ašë do kë bafiŋ baka. Wi uko waŋ uŋt̄epuŋ, kë Herod ašë pēn du uŋaak wi *Yuda aya ado ŋnuur ŋloŋ du ubeeka wi Kaytaraya.

Pkeŋ pi Herod Naŋih

²⁰ *Herod adeebaŋt̄ēr bnuura wal mēnt̄ bañaan biki ŋbeeka ŋi Tir na Fidoŋ, kë bašë tiinkar aji baya kawina. Bajunna aŋiini na Blatt̄uŋ, nalempar Herod aloŋ i ahaŋuŋ, awat Ƨi poolan na a. Wi babaan ašë ya du Herod, akooŋa aba na udeeb, bateer. Uko ude wi baka uji uwoona du uŋaak wi Herod Naŋih.

²¹ Ƨi unuur wi Herod adatuŋ, ul Ƨi uleeful, awohara imiŋa yi pŋih aŋo Ƨi pŋij pi pŋih, ašë Ƨiini na bañaan, jibi ajonuŋ kado. ²² Bañaan kë bašë maagatēna maakan aji : « Mēnt̄ ñaaŋ najēn akŋiiniŋ hēnk, naŋibaŋi nampoŋi a! » ²³ Ƨi dko mēnt̄ kë *uwanjuŋ wi Ajugun ušë koba, Ƨiki aandēman Naŋibaŋi. ŋkuŋ ŋajota kayiŋ, kë akeŋi.

²⁴ Kë bañaan banfiyaaruŋ Uŋup wi Naŋibaŋi akuŋ aŋiink wa bašë tuma tum pya. ²⁵ Wi bi Barnabaŋ na *Fawul, babaan ulemp wi babiŋ pdo Ƨi ubeeka wi Yerutalem, bapēn da, ašë ya na *Yowan andu'aniŋ Markuŋ.

13

Barnabaŋ na Fawul baya kayili

¹ Du Antiyoka, uka ŋfa Ƨi pnt̄uk pi banfiyaaruŋ, *baŋupar Naŋibaŋi na *bajukan Bgah : Barnabaŋ, Fimeyoŋ andu'aniŋ najēnal, Luŋiyuŋ i Kuren, Manayeen nanoh i kpoŋ i *Herod Naŋih i *Galilay, na *Fawul. ² Unuur uloŋ wi bawoon Ƨi pdēman Naŋibaŋi abot ayiman, *Uhaaŋ wi Naŋibaŋi kë ušë ji na baka : « Nadatan Barnabaŋ na Fawul babi bawo wo Ƨi ulemp ŋañ unkaan kë ndu baka. » ³ Wi bayimanuŋ akuŋ añehan Naŋibaŋi, ašë paf baka iñen Ƨi ikow, awutan baka kë bayaa.

Barnabat na Fawul baɣup Uɣup Ulil Unuura du unjiw wi Kiprut

⁴ Jibi *Uhaaş wi Naşibaţi uyiluŋ baka h nk, Barnabat na *Fawul baya du ubeeka undu'aniŋ Feluka, dul di di bajejnuŋ ulantu, aya unjiw wi Kiprut. ⁵ Wi babanuŋ ubeeka wi Falamina a   jun pjukan Uɣup wi Naşibaţi  i *itoh i ehanaani yi bayuday. Bawo na *Yowan Marku , k  ak  nk baka.

⁶ K  wi bamuuruŋ unjiw bti, adoo ban ubeeka wi Pafot, a   yit da na  naaŋ nayaamu i bajaan bado Bar-Yetu, awo nayuday a   ji homp kaji ul awo *Na upar Naşibaţi. ⁷  niin  m ntan uŋ awo du uko Fergiyut Pawulu  nantuŋa i unjiw anwoon  naaŋ natit. Nantuŋa uŋ ado k  badu Barnabat na Fawul  iki aŋal ptiink Uɣup wi Naşibaţi. ⁸ K  Elimaat nayaamu (h nk dawoon katimul  i *ugrek) a   pok uko m n  wuŋ, aanŋal nantuŋa awug   u al. ⁹ K  Uhaaş wi Naşibaţi u   neej wal m n  atum  i Fawul – i bakaan aji bado *Pawulu ; – ajaban Elimaat k  , a   jaka : ¹⁰ « Iwi, iwo  naaŋ antumuŋ kaguuru na mnlafren, abuk *Untaayi Uweek! Anwoon aanŋal p  p  i bgah, lum di di ibaan a a an  a an pdo kap nan ba a   i bgah btool bi Ajugun ba? ¹¹ Tenan h nkuŋ Ajugun a aan akobu, ikak nakuul, iinkak awin bnuur te  nuur  lon  adoo  a  p. »  i dko m n , k   kaf l na Elimaat, k  akfooy na dko ala  naaŋ na oo a. ¹² Nantuŋa i unjiw afiyaar Yetu wi awinuŋ uko un puŋ, akak a on ar maakan  i pjukan pi uko wi Ajugun.

Pawulu na Barnabat bajukan Uɣup Ulil Unuura du Antiyoka di Pitidi

¹³ *Pawulu na bat n l bajej ulantu du ubeeka wi Pafot, pya ubeeka wi Perga unwoon du utaak wi Pamfili. *Yowan Marku  aduk baka da awug a akak Yerutalem. ¹⁴ K  bukal ba   ju a  i bgah bi baka. Bamuur Perga aya aban ubeeka wi Antiyoka du utaak wi Pitidi.  i *unuur wi pnoorf n wi bayuday, k  ba   neej du *katoh ka ehanaani a o. ¹⁵ Wi baleyiiruŋ  libra  i *Bgah bi Moyit, na   up  i *ba upar Naşibaţi, k  baweek biki katoh ka ehanaani ba   do k  bahepar baka aji : « Bat n  naan, nakale uko u up unhilanuŋ kat n  n ba a  biki bti, na og katiinkana. » ¹⁶ Pawulu k  a   na a, an   baka ka en, a   ji : « An ba a  biki *Itrayel na an bti nand manuŋ Naşibaţi, natiinkan. ¹⁷ Naşibaţi i pntaali pi nun, pi Itrayel, adat ba inun, ad man pntaali pi baka, wi bawoon bayaan  du utaak wi Ejiptu. Ap nan pa du Ejiptu kak  i mnhina mi nul. ¹⁸ Awo na ba inun du *pndi    subal i een  baak r, alemp na baka. ¹⁹ Awet  raa a paaj na ulon  i utaak wi Kanaan, aje j mbo  awul babukul biki Itrayel, ²⁰ uko waŋ udo   subal i een-week  yaaş  baak r na i een ka een (450).

« Wi waŋ u  puŋ, k  a   wul baka baweek te wal wi Famiyel Na upar Naşibaţi abiiŋ abi. ²¹ Wi wi ba aan ahepar Famiyel pka na ih, k  Naşibaţi awul baka *Fawul abuk Kit i p ini pi Benyamin, k  a ih baka   subal i een  baak r. ²² Wi abiiŋ ap nan Fawul, a    u *Dayi   i p ih. Ul Dayi  m n , h nk di di Naşibaţi a iiniŋ uko wi nul, aji :

“Dwin  i Dayi  abuk Yete,  naaŋ i uhaaş naan u aluŋ, dme k  ahil kaluŋ kado u al wi naan bti.”

²³  i p ini pi nul pi pi Naşibaţi awulnuŋ Itrayel Yetu, *Nabuuran Ba aan, jibi abiiŋ ahon  fa. ²⁴ Yowan, ambiŋ Yetu uteek, ajukan  i Itrayel bti pwut pjuban na pyeenk *batitmu. ²⁵ Yowan ji abi ado kaba ulemp wi nul, aji na baka : “Na al aji dwo in ba? Nji m nwo  naaŋ i na aluŋ aji dwoo, natenan, alon aluŋ kabi  i kafe  ki naan, i mpo uŋ maakan p up kaf n  a i apaat.”

²⁶ « An bat n  naan, an biki pntaali pi *Abraham na an bti, nand manuŋ Naşibaţi : nja biki Naşibaţi awuluŋ u up wi mbuur. ²⁷ Ba aan banf uŋ du Yerutalem na baweek biki baka, baamme k  Yetu awoon Nabuuran Ba aan. K  baankak ate   up  i ba upar Naşibaţi  i bajaan bapiban baka  i unuur undoli wi pnoorf n, a   baa aan pdo jibi ujakuŋ wi ba uuŋ pbi kaf ŋ Yetu. ²⁸ Baanka uko utapara a   ji na *Pilat ado bafi a. ²⁹ Wi ba  panuŋ iko bti impiitaniŋ  i a, bawalana  i kru , ahetana du bh r. ³⁰ K  Naşibaţi a   na ana  i pke . ³¹ Yetu ado  nuur  tum  i ajaki p n kawinana  i ba aan bangakand ruŋ na a undiimaan, du utaak wi *Galilay te du ubeeka wi Yerutalem ; k  bukuŋ m ntan bawoon h nkuŋ bamaar biki nul  i ba aan biki Itrayel. ³²⁻³³ K  un     bi bi p ijan *U up

Ulil Unuura : uko wi Naşibaţi abiin ahon başinun ƚfa ado wa h nkuŋ pa nja,  nwoon babuk baka, wi anaţanuŋ Yetu ƚi pkeţ. H nk di di bapiitun ƚi ulibra wi p naamar n, aţup ƚi ka naam kat banţ n aji :

“Iwi iwoon Abuk naan ;

N ta di, dkak  a ş.”✠

³⁴ Naşibaţi atar aţup k  alun kanaţana ƚi pkeţ, nin aankluŋ kawuta apuţ. Aţup aji h nk :
“Dluŋ kawulan na manjoonan iko inuura inyimanunŋ,

yi nhoŋun Dayiţ.”✠

³⁵ Ukaan k  bapiit kak aji :

“Inklun kawut  naan nayimanaan i nu apuţ.”✠

³⁶ Dayiţ ul ƚi wal wi nul, wi adoluŋ unjal wi Naşibaţi a ş piinţ akeţ, k  bamoya na başin k  apuţi. ³⁷ B  i Naşibaţi anaţanuŋ ƚi pkeţ, aampuţi. ³⁸ An bayiţ naan  bi bi p upan name k  Yetu akaan k  ipekadu ihil kap n. ƚi katim ki Yetu ki ki baţupanaŋ pbuur ƚi ipekadu ; ³⁹ ƚi katim ki nul ki ki  naan anhaţun akbuurnun ƚi ipekadu bti yi *Bgah bi Moyiţ bawoon baanhilan aburanaan. ⁴⁰ Nalipariin, uko wi baţupar Naşibaţi bajakuŋ ulun udolan, baji :

⁴¹ “Natenan an babeeh iko,
na onjar n, na o a, naba.

ƚiki, ƚi  nuur  i nawoon  i, dluŋ kado uko uweek

wi nameeŋ woli baţup  up  naan wa, aank iyaar.” »✠

⁴² Wi Pawulu na Barnabaţ bakp nuŋ ƚi katoh ka nehanaani, ba naan bukuŋ bakooţ baka balun bakak, ƚi unuur wi pnoorf n unkmbiin ba iniyaan kak uko wi baţupuŋ. ⁴³ Wi ba naan baway eruŋ, batum ƚi baka, bayuday na balon bankakuŋ ƚi Bgah bi Moyiţ, ba a  Pawulu na Barnabaţ. K  bukal ba    iini na baka at n  n pa baju a ƚi bnuura bi Naşibaţi.

Pawulu na Barnabaţ bajukan banwoon baanwo bayuday

⁴⁴ Wi *unuur wi pnoorf n ukaan aban, ubeeka bti ubi ayit atiink u up wi Ajugun. ⁴⁵ *Bayuday bakuj baka wi bawinun pntuk pi ba naan puŋ, a   la  uko wi *Pawulu akjakuŋ, akak akara. ⁴⁶ Pawulu na Barnabaţ k  ba   taman maakan ajukan na mnt ŋ aji : « An biki ba naan bawoon lah kajukan U up wi Naşibaţi duna. K  wi na aan apok wa, a al aji naantaan na pka ubida wi mnt ,  wtan  un kaya du banwoon baanwo bayuday. ⁴⁷ Uko waŋ wi wi Ajugun ajakuŋ  wo i kado :

“Ddolu k  iwo bjeehi bi banwoon baanwo bayuday,

ihilna i ij umundu bti du mbuur.” »✠

⁴⁸ Wi banwoon baanwo bayuday, batiinkun uko m n , balilani, abot ad man u up wi Ajugun. K  biki Naşibaţi adatuŋ bti pa ubida wi mnt , bafiyaari. ⁴⁹ U up wi Ajugun ume ana ƚi utaak wun bti. ⁵⁰ Bayuday k  ba   wuuk wal m n  baa  bayok balon band manun Naşibaţi, na bantohi biki ubeeka, k  bakla  Pawulu na Barnabaţ. K  bawuuk ba naan k  bakak ahajan baka, adoo dook baka ƚi utaak. ⁵¹ K  Pawulu na Barnabaţ ba   dan danan pd pal n ƚi iho  yi baka adiimanaan udeeb wi baka, a    ool aya ubeeka wi Ikoniom. ⁵² Banfiyaaruŋ biki Antiyoka k  ba    um wal m n  na mnlilan na *Uhaa  wi Naşibaţi.

14

Pawulu na Barnabaţ ba up ba naan biki Ikoniom U up Ulil Unuura

¹ Du ubeeka wi Ikoniom kak bi *Pawulu na Barnabaţ baya, aneej du *katoh ka nehanaani ki bayuday a iniyaan u up wi Naşibaţi bnuura, jibi babiin ado ; k  ba naan batum, *bayuday na banwoon baanwo bayuday, bafiyaari.

² Bayuday bampokuŋ pfiyaar Yetu k  ba   kak awuuk banwoon baanwo bayuday k  babot a oor banfiyaaruŋ. ³ Uko m n  unneenan bi Pawulu na Barnabaţ ba o da  nuur   tum bado ka up uko wi Ajugun na mnt ŋ mi awulun baka, k  ul akak adiiman k  u up wi

✠ 13:32-33 Ka naam 2.7. ✠ 13:34 Itayi 55.3. ✠ 13:35 Ka naam 16.10. ✠ 13:41 Habakuk 1.5. ✠ 13:47 Itayi 49.6.

baka untaanuŋ na bnuura bi nul ujoonani, wi awuluŋ baka phina pi pdo iko iñoŋarënaan na mlagre. ⁴ Bañaanŋ biki ubeeka bti bakak apaŋ, baloŋ bawo na bayuday kë baloŋ bawo na *banjañan.

⁵ Kë banwoŋ baanwo bayuday na bayuday, na baweek biki baka başë tiinkar aji bahajan banjañan katap baka mnlak kafin. ⁶ Wi banjañan bameeŋ uşal wi baka, baŋi aya Littra na Derbe, ŋbeeka ŋi utaak wi bajaanŋ bado Likanoya, na ŋfëŋ ŋanñoŋuŋ da, ⁷ aya aŋupa ŋup da *Uŋup Ulil Unuura.

Pawulu na Barnabat baŋup Uŋup Ulil Unuura du Littra na Derbe

⁸ Niinŋ aloŋ awo ŋfa du Littra anŋakmi ihoŋ, aji bi wo wo ŋi dko dloolan, aambaanŋ kapoşa, ŋiki abuka buka haŋ ; ⁹ aŋo atiink *Pawulu. Kë Pawulu aşë jabana kës, awin kë afiyaar pfiyaar panhinanuŋ kajebana. ¹⁰ Wi wi adoluŋ pdiim pweek adu'a aji na a : « Naŋiin inaŋ iliinŋ ŋi ihoŋ! » Kë niinŋ alut anaŋ: abi kapoş poş.

¹¹ Wi bañaanŋ bawinuŋ uko wi Pawulu adoluŋ, kë başë huuran na uŋup wi baka wi Likanoya aji : « Başibaŋi biki nun bakak bañaanŋ bajën, awala ŋi un » ¹² Wal mënŋ, kë başë ŋu Barnabat katim ki Diya, aşë ŋu Pawulu ki Hermet* ŋiki ul ajaanŋ aŋupar Barnabat. ¹³ Natul i Diya, awoŋ aloŋ ŋi başibaŋi biki baka, i kaduŋ kawooŋ ŋi uneey ubeeka, aya aŋij ŋgit ŋanñëguŋ na itoh. Ul na pntuk pi bañaanŋ puŋ baŋal pdo *banjañan pŋur. ¹⁴ Wi bi Barnabat na Pawulu baŋiinkuŋ uko wi baŋaluŋ kado, batow imişa yi baka adiimanaan kë baandii, aşë ŋi aneeŋ ŋi ptoof pi bañaanŋ ahuuran aji : ¹⁵ « Babuk biinŋ we ukaanŋ kë nakdo hënŋ ba? ŋwo bañaanŋ bajën ji an! ŋbi bi ŋi, pŋupan *Uŋup Ulil Unuura, napënna ŋi iko inaaŋ yi nakdoluŋ yuŋ, naşë nakak du Naşibaŋi najeb, anŋakuŋ baŋi, aŋak mboş, na bdëk, na iko bti inwoŋ da. ¹⁶ Du kateeku, awut bañaanŋ, andoli kë aji ŋaş bgah bi aŋaluŋ. ¹⁷ Kë aşë wo anŋaŋan pdiiman baka kë awoha da, na iko inuura yi akdoluŋ: awulan uşubal unwoonuŋ baŋi na ŋdeey ŋtüm ŋi wal wi kanjalën, awulan uko ude, aŋu mnlilan mnŋtüm ŋi ŋhaaş ŋi nan. » ¹⁸ Baŋup anoor abaa bi hilan aneenan pŋur mënŋ.

¹⁹ *Bayuday baloŋ banwoonuŋ Antiyoka di Pitidi, na Ikoniom kë başë bi bi, abot ado bañaanŋ kë bakak du baka, atap Pawulu mnlak, apula, afël du bdig bi ubeeka ŋiki başal aji akeŋi. ²⁰ Kë wi banfiyaaruŋ başaŋ afooya, kë aşë naŋa akak du ubeeka. Unuur utëbanŋen ul na Barnabat kë başë ya Derbe.

Pawulu na Barnabat bakak Antiyoka di Firi

²¹ *Pawulu na Barnabat baŋup *Uŋup Ulil Unuura du ubeeka wi Derbe, kë bañaanŋ batum baŋaş baka afiyaar Ajugun. Kë başë kak wal mënŋ Littra, aŋëpna Ikoniom, abaa ya Antiyoka di Pitidi. ²² Batëŋŋen banfiyaaruŋ, aŋu ŋi ŋşal ŋi baka kë bawo kataman ŋi pfiyaar, abot aji na baka : « ŋwo kahaj bnuura bnuura kabaa kaneeŋ du *Pşih pi Naşibaŋi. »

²³ ŋi pntuk pi banfiyaaruŋ pandoli, baji badat bantohi, kañehan Naşibaŋi kayiman kaşë duk baka ŋi iñen yi Ajugun, i bafiyaaruŋ.

²⁴ Bamuur utaak wi Pitidi aşë ban Pamfili. ²⁵ Baŋup Uŋup Ulil Unuura du Perga abaa ban du ubeeka wi Ataliya. ²⁶ Dul di di bajejnuŋ ulantu pkak Antiyoka di Firi, dko di babinŋ awutanaan baka ŋi iñen yi Naşibaŋi, aji baya pdo ulemp wi badoluŋ ŋa hënŋ.

²⁷ Wi babanuŋ Antiyoka aşë yitrën banfiyaaruŋ bti. Baŋup baka jibi Naşibaŋi alempuŋ na baka, akuŋ aŋup baka jibi ayuuji banwoŋ baanwo bayuday bgah bfiyaaraanuli. ²⁸ Pawulu na Barnabat baŋo da ajon na banfiyaaruŋ Yetu.

15

ŋjom padëm du Antiyoka ŋi uko wi pwala katëmp

¹ Bañaanŋ baloŋ bawoona utaak wi *Yuda, abi aban Antiyoka, aşë wo ŋi pjukan banfiyaaruŋ aji : « Naanhilan kabuur, woli naanya *katëmp jibi *Bgah bi Moyit bajakuŋ. » ² *Pawulu na Barnabat balaŋ baka, kë ŋjom pweek paşë wo. Bañaanŋ kë başë tiinkar aji

* 14:12 Diya na Hermet bawooŋ baloŋ ŋi başibaŋi bampoŋi biki bañaanŋ bukuŋ. Diya awoŋ naweek kë Hermet aşë ji ŋupar a.

na Pawulu na Barnabaṭ, na bañaan balon biki Antiyoka, baya Yerutaalem, baṭiiniyaan uko mēnt na *banjañan na bantohi.

³ Kē banfiyaaruṅ baṣē ṭenk baka ṭi uko uyaani bayaaṣ, kē bamuur Feniti na *Famariya, aṭup jibi banwoon baanwo bayuday bakakuṅ du Ajugun, uṭup uhalu waṅ, uṭu banfiyaaruṅ bti ṭi mnlilan mweek. ⁴ Wi babanuṅ Yerutaalem, banfiyaaruṅ, na banjañan na bantohi, babi akit baka, kē baṣē kakalēṣ baka jibi Naṣibaṭi aṭēpnun ṭi baka, ado iko itum.

⁵ Kē balon ṭi pntuk pi *bafaritay banfiyaaruṅ Yetu baṣē teem aji : « Bawo biki kawalan katēmp banfiyaaruṅ banwoon baanwo bayuday, kabot kaji na baka baṭaṣ Bgah bi Moyit. »

Fimoṅ Piyeer aṭiini na bañaan

⁶ *Banjañan na bantohi, kē baṣē yitiir pṭiiniyaan uko mēnt. ⁷ Wi baṭēlṣeruṅ ajon, kē Fimoṅ Piyeer aṣē naṭa aji na baka : « An bayiṭ naan, name kē Naṣibaṭi adatnuṅ undiimaan ṭi an, aji nṭup banwoon baanwo bayuday *Uṭup Ulil Unuura, batiinkna, babot bafiyaar. ⁸ Kē Naṣibaṭi ammeen ṅṣal ṅi bañaan, aṣē diimanun kē aṅal banwoon baanwo bayuday, wal wi akaan awul baka *Uhaaṣ wi nul jibi awuluṅ un. ⁹ Aampaṭēṣun nin na baka, apēnan baka ipekadu, ṭiki bafiyaari. ¹⁰ Kē we uṣaan awo hēnkuṅ pla Naṣibaṭi bṭup paṅ ba? Wal wi naṅaluṅ pkuṅan bañaan baṭaṣ bgah bdaaj bi nja na bateem nja bajon bti, ṅwoon ṅēmbi hinar akuna? ¹¹ ṅbaa ṭēp ṭēp afiyaar aji bnuura bi Ajugun Yetu, babuurunun ji baka. »

¹² Kē bañaan bti bayomp atiink Barnabaṭ na Pawulu, kē bakkakalēṣ iko iñoṅarēnaan na mlagre yi Naṣibaṭi aṭēpnun ṭi baka ado du ṅtaak ṅi banwoon baanwo bayuday. ¹³ Wi baṭiiniṅ adoo ba, kē *Yakob aṣē yeenk, aji : « An bayiṭ naan, naṭiinkaan. ¹⁴ Timeyoṅ akakalēṣ jibi Naṣibaṭi aya i ṭfa du banwoon baanwo bayuday, adatna ṭi baka bañaan bankwoon biki nul. ¹⁵ Kē ṅṭup ṅi *baṭupar Naṣibaṭi ṅakak ataṅ na uṭup waṅ, bapiit uko wi Naṣibaṭi ajakuṅ aji :

¹⁶ “Dluṅ kakak woli iko yaṅ bti iṭēpi,
pnaṭan katoḥ ki *Dayiṭ kambiiṅ ajot;
dluṅ kanaṭan ka
kabot kaboman ka.

¹⁷ Hēnk, bañaan bti bandukiṅ, baluṅ kado kala Ajugun,
ēnhēṅ, ṅtaak bti, ṅi ṅji ndatuṅ aji ṅawo ṅi naan.
Hēnk di di Ajugun ajakuṅ.

¹⁸ Ul anṭupuṅ undiimaan,
uko wi akluṅ kado.” »[☆]

¹⁹ Yakob akak ahoṭalēṣ aji :

« Ukaṅ kē ṅṣal ṭi uleef naan aji ṅēnwō kanooran banwoon baanwo bayuday, bankakuṅ afiyaar Naṣibaṭi. ²⁰ Kē nawulēn ṅpiit baka, ṅji na baka bawut kado kade uyemaṭ unneenanuṅ, ji wi mngur ; bawut pjuban pi piinṭ ; bawut pde uyemaṭ wi ṅntaam ṅankeṭuṅ kē pṅaak paantula. ²¹ Bañaan bajukan undiimaan *Bgah bi Moyit ṭi ṅbeeka bti akak aleyiir ba ṭi itoh iñehanaani yi bayuday, *ṅnuur ṅi pnoorfēn bti. »

Uko umpiitun pa banwoon baanwo bayuday

²² Ukaṅ kē *banjañan, na baweeṅ na banfiyaaruṅ bti, baṣē wat ṭi ploolan, adat balon ṭi baka, kē bagakandēr na *Pawulu na Barnabaṭ, aya kayili du Antiyoka. Badat *Yudaṭ, andu'aniṅ Bartabaṭ, na Filat, biinṭ bantiinkaniṅ ṭi banfiyaaruṅ. ²³ Bawul baka uko umpiitun aji :

« Un, banjañan, na bantohi, na baṭēnṭan bti banwoon ṭi, ṅwulan mboṣ, an banfiyaaruṅ nanwoon naanwo bayuday, nanfēṭuṅ ṭi ubeeka wi Antiyoka, ṭi ṅtaak ṅi Firi na Filitiya. ²⁴ ṅṭiink kē baji bañaan balon biki nun babi du an, ayewlēnan akuṅ atokan ṅṣal na ṅṭup ṅi baka. Bañaan mēnt, un ṅēnyil baka. ²⁵ Ukaṅ kē ṅyitiir awat ṭi ploolan, adat bañaan balon babi du an. Bañoṭan Barnabaṭ na Pawulu banwoon bañaan biki ṅmaganuṅ maakan, ²⁶ biinṭ banṭuun ubida wi baka bti ṭi ulemp wi Yetu *Krittu Ajugun. ²⁷ Ukaṅ

[☆] 15:18 Amot 9.11-12.

kë ηdo Yudaṭ na Filat, babi baṭupan bdiidi baka uko wi ηṭiitananṭ wi. ²⁸ Un na *Uhaaş wi Naşibaṭi, ηṭi ηṭenkṭo kanooranana na nin bkuṅ bloṅ, woli uunwo uko wi bgah bajakuṅ: ²⁹ Nawutan kade uyemaṭ wi mngur, nawutan kade ηṭaam ηankeṭuṅ kë pṅaak paantulaa. Nawutan pṭuban pi piinṭ. Nadole haṅ nado bnuura. ηṭbeeban. »

³⁰ Bado Yudaṭ na Filat, kë baya Antiyoka, kë baya yitrēn banfiyaaruṅ, aṣē wul baka uko umpiitūṅ. ³¹ Wi bañaanṭ bukuṅ baleyiiruṅ wa, balilani, ṭiki uhoṭan baka mntēṅ. ³² Yuda na Filat, bankaṅ awo *baṭupar Naşibaṭi baṭiini na banfiyaaruṅ ajon, ahoṭan baka mntēṅ maakan. ³³ Wi baṭooṅ da ηnuur ηloṅ, kë banfiyaaruṅ başē ṅehandēr baka bayaaş bnuura, aṣē wutan baka kë bakak du banyiluṅ baka. [³⁴ Kē Filat aṣē ji aduka da.] ³⁵ Pawulu na Barnabaṭ kë başē duka ηnuur ηloṅ du Antiyoka, awo na bañaanṭ baṭum ajukan abot aṭup baka Uṭup wi Ajugun.

Pawulu na Barnabaṭ baṅom agar

³⁶ Wi ηnuur ηloṅ ηaṭepuṅ, kë *Pawulu aṣē ji na Barnabaṭ: « Wulan ηkak pwin banfiyaaruṅ biki ηbeeka bṭi ηi ηṭepuṅ aṭup Uṭup wi Ajugun, ηten jibi baduki ado. » ³⁷ Barnabaṭ aṅal baya na *Yowan andu'aniinṭ Markuṭ, ³⁸ kë Pawulu aṣē pok, aji baanwo kaṭija, ṭiki ado bi duk baka uyaaş uloṅ du utaak wi Pamfili, kë aanyoonk babaañēş uko wi bakdolūṅ. ³⁹ Kē başē ηom wal mēnṭ bnuura, adoo gar. Barnabaṭ aya na Markuṭ, kë bajej ulantu aya unjiw wi Kipruṭ, ⁴⁰ kë Pawulu aṣē dat Filat. Wi banfiyaaruṅ bawutanuṅ baka ṭi bnuura bi Ajugun, kë başē ya. ⁴¹ Pawulu añaay na ηṭaak ηi Firi na Filitiya, atēṅṭēn banfiyaaruṅ.

16

Pawulu na Filat baya na Timote

¹ *Pawulu aban ubeeka wi Derbe akak aya Littra ; di naṭaşar Yetu aloṅ i bajaanṭ bado Timote afēṭuṅ. Anin awo *nayuday ankakuṅ aṭiyaar Yetu, kë aşin aṣē wo nagrek. ² Banfiyaaruṅ banwoonṭ Littra na Ikoniyoṅ, baṭiiniyaan uko unuura ṭi katimul. ³ Pawulu, kë aṣē ηal agakandēr na a, aṣē do kë bawalana *katēmp, ṭiki bayuday banfēṭuṅ da, bame kë aşin awo nagrek*. ⁴ Wi bakyaanṭ, baṭup na ηbeeka abot aji na banfiyaaruṅ bado kado uko wi *banjañan na bantohi du Yeruṭalem bajakuṅ. ⁵ Ukaanṭ kë banfiyaaruṅ, bakya'a ya kadun ṭi pfiyaar, abot aṭuma ṭum pya na ηnuur.

Pawulu adu'ana du Matēdoniya

⁶ *Uhaaş wi Naşibaṭi uneenan *Pawulu na biki agakandēraanuṅ pṭup Uṭup wi Naşibaṭi du utaak wi Aṭiya, ukaanṭ kë bamuur aya ηṭaak ηi Frigiya na Galatiya. ⁷ Wi bañogūṅ utaak wi Miṭiya, aṣē do na pneej Bitiniya, kë Uhaaş wi Yetu uşē wo uundinan baka. ⁸ Wi wi bamuuruṅ Miṭiya, aya aban pkēṅ pi Trowaṭ. ⁹ Na utejan, Naşibaṭi ahaabēşa kēş kë awin ṅiinṭ aloṅ i Matēdoniya, kë anaṭi, aṣē ji na a : « Biin Matēdoniya, ṭēnkun! » ¹⁰ Wi uko waṅ uṭepaṅ ṭep, kë ηşē bi bomandēr bomandēr pya, ṭiki ηşal aji Naşibaṭi adu'un du, ηya ηṭup biki Matēdoniya *Uṭup Ulil Unuura.

Du ubeeka wi Filip, Liidi aṭiyaar hēnkuṅ Yetu

¹¹ Kē ηṭijnaana ulantu ṭi Trowaṭ, abi ya ya uṭool du unjiw wi Famotraṭ. Wi nfa mambanuṅ, kë ηşē ya aban ubeeka wi Newopolit. ¹² Dul di di ηpēnnuṅ aya ubeeka uloṅ ṭi utaak uteek wi Matēdoniya unwoonṭ katim ki Filip. Ubeeka mēnṭ uwo ṭi pşih pi Rom[†]. ηṭo da ηnuur ηloṅ.

¹³ ṭi *unuur wi pnoorfēn wi bayuday, kë ηşē pēn aya umbanṭ wi kabanṭ ki katant, di ηşaluṅ aji, ηya kawin da dko dñehanaani Naşibaṭi. ηṭo da aṭiini na baatṭ banyitūṅ da. ¹⁴ Aloṅ ṭi baka, katimul kawo Liidi ; awo ṅaaṭ andēmanuṅ Naşibaṭi, i ubeeka wi Fiyatira, aji waap ilaañ ijeenkali intamuṅ. Awo ṭi ptiinkun, kë Ajugun aṣē haabēşa uhaaş, aṭiyaaraan uko wi *Pawulu akṭupuṅ. ¹⁵ ṅaaṭ aṅ ayeenk *batitmu, ul na biki katohul, wi

* 16:3 Bagrek baanji baya katēmp, ṭi bayuday woli iinya katēmp baji baji injinṭi, iinkhil pwo na baka. † 16:12 Bañaanṭ banfēṭuṅ ṭi Filip baliṅ liṅ na baromeṅ.

abaaŋ, ašë ñehanun aji : « Woli našal aji dfiyaar hënkun Ajugun na manjoonan, nabi kawala ti katoh ki naan. » Akooŋun, kë ndinani.

Bawat bi Pawulu na Filat ukalabuş

¹⁶ Unuur ulon, wi ŋkyaan dko dñehanaani Naşibaŋi, ašë yit na poonu alon najuuk anwoon na untaayi unjaan udola aŋup uko unklun kabi. Aji ŋij banka'ulun itaka itum, ŋi mnŋoori mi ajaan ado. ¹⁷ Poonu mënŋ awo ŋi pŋaş *Pawulu na un, ašë huuran aji : « Bañaan biki bawo balempar Naşibaŋi ampelun bañaan bti, badiimanan bgah bankŋooŋanaŋ du mbuur. » ¹⁸ Wi wi awoon ŋi pdo haŋ ŋnuur ŋtum, kë Pawulu adobi deebaŋ, akok aji na untaayi, « ŋi katim ki Yetu Krittü, dji ipën ŋi a! » ŋi dko mënŋ, kë untaayi ubi pën pën ŋi poonu.

¹⁹ Wi banknjuuknŋenun poonu un bawinun kë uko udeeni wi baka utokaa, kë başë mob bi Pawulu na Filat, apul pulan, aŋooŋ du ufeeru, baya bado baka *uruha. ²⁰ Baŋij baka du bawayëş bŋup baromeŋ, aji na baka : « Bañaan biki, bawo ŋi pyewlën ubeeka wi nun, bawo *bayuday, ²¹ ašë wo ŋi pjukan bgah bhalu, kë un baromeŋ ŋşë wo ŋenwo kadinan ba këme kaŋaş ba. »

²² Kë pntuk pi bañaan pajun pkob bi Pawulu na Filat. Bawayëş bŋup baromeŋ bado kë bawohëş baka, afud itintël. ²³ Wi bakobun baka bnuura, ašë wat baka ukalabuş, aji na bayeŋ bado katen baka bnuura. ²⁴ Wi bajakan jak haŋ na nayeŋ, kë ašë bi jej jej baka atuh du meet dbaaŋšaani di ukalabuş, akiin.

²⁵ Wi utejan mnjel uŋogun, kë bi Pawulu na Filat başë wo ŋi pñehan akuŋ ayeeh, adëman Naşibaŋi. Bakalabuş bandukiin, kë baktiink baka. ²⁶ ŋi dko mënŋ, kë mboş manşë ŋinŋar maakan, kë ŋniw ŋi ukalabuş ŋaklëk. ŋi dko mënŋ kak, kë ilëman yi ukalabuş bti işë haabşa, mnkorentu kë manfënşa ŋi bakalabuş. ²⁷ Nayeŋ i ukalabuş anaŋaa, awin kë ilëman yi ukalabuş iwo bhaab, ašë toot kej, aŋal pfiŋ uleeful, ŋiki ašal kë bakalabuş babuuri. ²⁸ Pawulu kë ašë ŋajar maakan aji na a : « Kfiŋ uleefu! ŋwo ŋi un bti. »

²⁹ Nayeŋ ado kë batehan bdoo, alënk akat kat ašë ŋi ajot ŋi ihoŋ yi bi Pawulu na Filat. ³⁰ Wi abaan, ašë pënan baka bdiŋ, ahepar baka aji : « Baweek, we wi nhiniin kado, kabuurna? » ³¹ Kë başë teema aji : « fiyaarën Ajugun Yetu, ilun kabuur, iwi na biki katohu. » ³² Wi wi başaan aŋup baka, ul na biki katohul bti, Uŋup wi Ajugun. ³³ Wal mënŋan wun, na utejan mnjel, kë nayeŋ aya na baka, aŋow baka ijën. Kë ŋi dko mënŋ, kë nayeŋ adolan *batitmu ul na biki katohul bti. ³⁴ Aneejan baka katohul, awul baka pde, nayeŋ ataŋ ul na biki katohul bti, ŋiki bafiyaar hënkun Naşibaŋi.

³⁵ Wi nfa mambanun, kë bawayëş bŋup baromeŋ başë yil bangoli baya baji na nayeŋ awutan bi Pawulu na Filat. ³⁶ Kë nayeŋ ašë ji na Pawulu : « Bawayëş bŋup baji ŋwutanan iwi na Filat, nayaan na bnuura. » ³⁷ Pawulu kë ašë ji na bangoli : « We? Bakobun ŋi kadun ki bañaan, un ŋnwoon bañaan banliun na baromeŋ, bë baandolun *uruha, ajejun awat ukalabuş ašë ŋal bŋup baba hënk, na byompan? Nin! Babiin bdidi baka bapënanun » ³⁸ Kë bangoli bakak, aya akakalëş bawayëş bŋup baromeŋ, kë başë haajala, wi bameeŋ kë Pawulu na Filat bawo bañaan banliun na baromeŋ. ³⁹ Wi wi bayaan akooŋ baka bamiir baka, apënan baka ŋi ukalabuş, ašë ñehan baka bapën ŋi ubeeka. ⁴⁰ Pawulu na Filat bapën du ukalabuş ašë ya du uko Liidi. Wi bayaan awin banfiyaaruŋ, atëŋŋën baka ašë tool aya.

17

Bahajan bi Pawulu na Filat du Tetalonika

¹ Bi *Pawulu na Filat baŋepna ŋbeeka ŋi Anfipolit, na Apoloniya, ašë ban du ubeeka wi Tetalonika. *Katoh kañehanaani ki bayuday kalon kawo da. ² Pawulu aya aneej da, jibi ajonun kado. Ado inëm iwajanŋ yi ajaki ya du katoh kañehanaani, ŋi *unuur wi pnoorfën kaŋëlşër na baka. Aji ŋepna ŋi Ulibra wi Naşibaŋi, ³ kajukan baka kakuŋ kadiiman kë : *Krittü awo i kahaj, kabot kanaŋa ŋi pkeŋ. Pawulu akak aji na baka : « Kë Krittü, awoon Yetu i ŋji kaŋupanaŋ hënk. » ⁴ Bayuday balon badinan uko wi baktupun ašë ŋaş bi Pawulu na Filat. Kë bagrek batum banjaan badëman Naşibaŋi, baŋaş baka aŋu na baat bammeŋaniin batum.

⁵ Kê bayuday baloŋ bašë kuj baka maakan. Wi wi bayaañ, ayitrën bawaañ udooni baloŋ banwoonŋ ŋi igah yi ubeeka, kê banaakiir ado pntuk, ayewlën ubeeka. Baya aneej du uko Yaŋon, ado na pmob bi Pawulu na Filat kaŋij moŋ pntuk, du bdig. ⁶ Wi bayaañ awo baanwin baka ašë mob Yaŋon na banfiyaaruŋ baloŋ, apul pulan, aňooŋ du bawayëš bŋup ašë huuran aji : « Baňaaŋ biki bayewlën umundu bti, ašë ban hënkuŋ ŋi, ⁷ awo bayaañ biki Yaŋon. Bawo ŋi plaŋ bgah bi naših najeenkal, aji naših aloŋ awoonŋ, anwoyi katim ki Yetu. » ⁸ Wi baŋupuŋ haŋ, kê pntuk na bawayëš bŋup bašë yewla. ⁹ Bawayëš bŋup baŋu Yaŋon na baka pluk, abaa wutan baka.

Pawulu na Filat baya Bereya

¹⁰ Wi utejan ubanaŋ ban, kê banfiyaaruŋ bašë do bi *Pawulu na Filat kê baya ubeeka wi Bereya. Wi babanuŋ da, ašë ya du *katoŋ kaňehanaani ki bayuday. ¹¹ Baňaaŋ biki Bereya bajoob ikow apel biki Tetalonika, ŋiki baji batiink Uŋup wi Našibaŋi bnuura, kakak kajuk Ulibra wi Našibaŋi unuur undoli, katenna me uko wi Pawulu aŋupuŋ ujoonani. ¹² Baŋum ŋi baka, na ŋi bagrek, baaŋ bammeŋaniŋ na biinŋ, bafiyaar hënkuŋ.

¹³ Wi *bayuday biki Tetalonika batiinkuŋ kê baji Pawulu awo ŋi pjukan Uŋup wi Našibaŋi du Bereya, kê bakak aya da, ajun pyewlën abot awuuk pntuk. ¹⁴ ŋi dko mënŋ, banfiyaaruŋ bado Pawulu kê aya umbaŋ wi bdëk bweek, bi Filat na Timote kê bašë duka Bereya. ¹⁵ Baňooŋanuŋ Pawulu, baya na a te Atenay, ašë kak na kakuran ki Filat na Timote bataran baya baŋënka du Atenay.

Pawulu aŋiini na baňaaŋ biki Atenay

¹⁶ Wi *Pawulu awoonŋ ŋi pyoonk bi Filat na Timote du Atenay, anoor ŋi kêš, ŋiki awin jibi ubeeka utumuŋ iduunŋ. ¹⁷ Ukaaŋ kê aji teŋ du *katoŋ kaňehanaani na *bayuday biki kabuka, na bankakuŋ bayuday bandëmanuŋ Našibaŋi, akak aji teŋ bŋup na baňaaŋ bankŋëpnuŋ du ufeeru ŋnuur bti. ¹⁸ Kê pntuk pi bame baweeŋ baloŋ biki bajaañ bado bapikureyeŋ* na battoyik† bašë neej blaŋar na a. Baloŋ kê baji : « We wi nahomp i akdoluŋ na pŋup ba? » Kê baloŋ baji : « Awo wo ji aŋiiniyaan ŋntoŋ ŋyaanŋ. » Baŋup haŋ ŋiki batiinka kê akŋiiniyaan Yetu, na pnaŋa ŋi pkeŋ.

¹⁹ Ukaaŋ kê baŋij Pawulu, aňooŋ du dko di bajaañ bado « Ayeropaguŋ‡ » di bawayëš bŋup baweeŋ bawoonŋ, ašë ji na a : « ŋhinan kame pjukan phalu pi ikŋiiniyaanuŋ paŋ i? ²⁰ Iko iloŋ yi ikjukanuŋ iwo iyaanŋ ŋi un, kê ŋŋal kame iko yi ijakuŋ. » ²¹ Baňaaŋ biki Atenay na bayaañ banfëŋuŋ da, babi wo wo ŋaň ŋi pkakalëš na ptiink uko uhalu unwoonŋ.

Pawulu aŋiini na baňaaŋ du uruha uweek

²² *Pawulu anaŋa anaŋ ŋi kadun ki bawayëš bŋup, ašë ji na baka : « An baňaaŋ biki Atenay! Dyikrën kê nawo baňaaŋ banfiyaaruŋ bnuura, bašibaŋi baŋum. ²³ Wi nji kapoŋuŋ na ubeeka, dten bnuura iko yi najaañ nadëman, adoo win *umeeša wi mngur§ wi badoluŋ aji wi našibaŋi anwoonŋ aammeŋanaa, i nadëmanuŋ ašë wo naamme'a, ul i i nji kaŋupanaŋ. ²⁴ Našibaŋi anŋakuŋ umundu na iko bti inwoonŋ ŋi wa, awoonŋ Ajug baŋi na mboš, aanji fëŋ ŋi iduunŋ yi ŋaaŋ najën abomanuŋ. ²⁵ Akak awo aanji yeenk nin uko uloŋ unwoonuŋ ŋi ŋaaŋ najën, kawo ji anuma numa wa, ŋiki ul ajaañ awul baňaaŋ bti ubida, uhëfëŋŋ, na iko bti. ²⁶ Aŋëpna ŋi ŋaaŋ aloolan, aŋak baňaaŋ biki ŋraaša bti, aji bafëŋ umundu. Awul andoli ŋnuurul, na dko di akluŋi kafëŋ. ²⁷ Našibaŋi ado haŋ, baňaaŋ bado kalaana'a, ulome bawina woli bamap mapan, babana bahilan kabi kawina. Kê ašë woho awii wi aanlow low nin aloŋ. ²⁸ “ŋi ul i i ŋyeenknuŋ uhëfëŋŋ, apoš, awo.” ŋwo biki pntaali pi nul jibi bayeeh biki nan bajakuŋ. ²⁹ Kê wi ŋšaañ awo biki pntaali pi Našibaŋi, ŋënwo kaŋal kê Našibaŋi anaam ji ptu pi uwuuru, kême untaam, kême plaak, iko yi ŋaaŋ

* 17:18 Bapikureyeŋ baanfiyaar bašibaŋi bampoŋi, baŋal aji bnuura bi ŋaaŋ bawoona ŋi pmëban uleef, kawo ŋaaŋ anwoonŋ aantum unoh. Baňaaŋ bakak hënkuŋ ŋi kapaam, aŋu baňal unoh na pjuban pi piinŋ, katim ki Bapikureyeŋ.

† 17:18 Battoyik bukal, baŋal aji mbuur mi ŋaaŋ, manwoona ŋi uŋal, unjaañ uŋoŋ umundu, ukaaŋ kê bawo baňaaŋ banlowuŋ iko itum intaŋuŋ na unoh kême iko inaaf. ‡ 17:19 Aeropaguŋ: Dawoonŋ bayiti bweek, bi bawayëš bŋup baweeŋ bajaañ baŋo, kaŋeŋ, kakuŋ kajukan bgah. § 17:23 Umeeša wi mngur :Baji bafiŋna untaam wi pgru ŋi umeeša.

apaşuŋ ƚi uşal wi nul. ³⁰ Naşibaƚi aanŋo aten iko yi badoluŋ ƚfa ƚi kapaam, aşę ji hęnkuŋ, bañaan bti, dko di bawohaŋ, bawut pjuban. ³¹ ƚiki adat unuur uloŋ, wi akluŋ kado ńiinŋ i adatuŋ, abi awayeş umundu, pwayeş panjinŋuŋ piş. Adiimanun kę waŋ uwo manjoonan wi anaŋanuluŋ ƚi pkeŋ. »

³² Wi batiinkuŋ kę aŋiiniyaan uko wi pnaŋa ƚi pkeŋ, baloŋ babeŋa, kę bandukiinŋ bahepar pluŋ katiinka byaaş bloŋ aji na a « ƚŋal kaluŋ katiinku ƚi uŋup waŋ, byaaş bloŋ. » ³³ Hęnk di Pawulu apęnuŋ ƚi *uruha uweek. ³⁴ Bañaan baloŋ baŋaşa, akak afiyaara. Diyonitiyuŋ, aloŋ ƚi bawayeş bŋup, awo ƚi bakaŋ męnŋan, na ńaaŋ aloŋ kak i bajaan bado Damarit, na bañaan baloŋ kak.

18

Pawulu aŋup Uŋup Ulil Unuura du ubeeka wi Korint

¹ Wi uko waŋ uŋepuŋ, kę *Pawulu aşę pęn du Atenay, aya ubeeka wi Korint. ² Aya aŋęnk da ńiinŋ aloŋ *nayuday i bajaan bado *Akila. Awo abuk utaak wi Pont, aşę baa woona woona Itali, ul na Pritiliya aharul, ƚiki Klodiyuŋ naşih najeenkal aji bayuday bti bapęn du Rom. Pawulu aya, awin baka, ³ jibi awoonŋ naboman iloona ji baka, afęŋ na baka kę baji balemp. ⁴ *Unuur wi pnoorfęn bti, aji ƚęlşęr na bañaan du *katoh kañehanaani ki bayuday, kado na pdo bayuday na bagrek, bafiyaar Yetu.

⁵ Wi Filat na Timote bawoonuŋ Matedoniya, kę Pawulu aşę bi duka duka ƚi pjukan Uŋup wi Naşibaƚi, adiiman bayuday kę Yetu awoonŋ *Krittu na manjoonan. ⁶ Wi bayuday bajunuŋ plaŋa abot akara, kę Pawulu aşę wentara, aşę ji na baka : « Db a na an, nakdukiinŋ kame, nji dwo najinŋ piş, hęnkuŋ dya du banwoonŋ baanwo bayuday. »

⁷ Wal męnŋan, kę Pawulu aşę pęn da, aya du uko ńiinŋ aloŋ anjaan adęman Naşibaƚi, i bajaan bado Titiyuŋ Yuttuŋ. Katohul kañog katoh kañehanaani ki bayuday. ⁸ Naweeek i katoh męnŋ, i katim kawoonŋ Kritpuŋ, afiyaar hęnkuŋ Ajugun ul na biki katohul. Bañaan biki Korint batum, banktiinkuŋ Pawulu, bafiyaar hęnkuŋ abot adolan *batitmu.

⁹ Unuur uloŋ, na utejan, Ajugun ahaabęş Pawulu kęş kę awina kę aji na a : « Wutan kalęnk, doon kaŋiini, kyomp, ¹⁰ nji dwo na iwi, nin aloŋ aankdolu do buŋaan, bañaan batum biki ubeeka wi bawo biki naan. » ¹¹ Pawulu aŋo da uşubal na kli paaj ajukan bañaan Uŋup wi Naşibaƚi.

Bayuday baŋij Pawulu uruha

¹² Wi Galiyoŋ awoonŋ nantuŋa i utaak wi Akayi, kę *bayuday başę wat ƚi ploolan, anaŋara *Pawulu, ańooŋ *uruha, ¹³ aşę ji : « ńiinŋ i, ado na pkakan bañaan ƚi pdęman Naşibaƚi pampaŋuŋ na bgah bi nun. »

¹⁴ Pawulu aji ahaab kateem, kę Galiyoŋ aşę ji na bayuday : « Woli an bayuday, nabi bi lah, akeęaar pa buŋaan bloŋ kęme kalat ki ńiinŋ i adoluŋ, kaka na pŋo katiinkan. ¹⁵ Kę wi uşaan akak wi blaŋar, na ŋŋup, na itim, na bgah bi nan, nameer. Nji, kawayeş iko yaŋ, męnkdo wa. » ¹⁶ Wi wi aşaan ado kę bapęnan baka du uruha. ¹⁷ Kę başę kak wal męnŋ bukal bti, adępa ƚi ƚoŋen, naweeek i *katoh kañehanaani, akoba ƚi kadun ki uruha. Kę Galiyoŋ aŋoha ŋuŋ ayompan mntumul.

Pawulu akak Antiyoka

¹⁸ *Pawulu aŋo du Korint ajon, abaa duk banfiyaaruŋ, agakandęr na *Pritiliya na Akila, kę bajej ulantu aya utaak wi Firi. Ado kę bapuunka bkow du pkęŋ pi Kenęray, ƚiki abi hoŋ amehna ƚfa*, ji abi ado kajej ulantu. ¹⁹ Bawala du ubeeka wi Efet, kę dul di Pawulu aduknuŋ Pritiliya na Akaliyaŋ, aya du *katoh kañehanaani ki bayuday, aŋęlşęr na baka. ²⁰ Baloŋ bañehana aŋo da ajon, kę aandinani. ²¹ Kę wi aşaan aya, aşę ji na baka : « Ulille Naşibaƚi, kaluŋ kabi ƚi an ƚi, byaaş bloŋ. » Wi wi aşaan ajej ulantu du Efet. ²² Aya awala du Kayŋaraya, aya Yeruŋalem, awul pntuk pi banfiyaaruŋ mboş abaa ya Antiyoka.

* 18:18 Woli ńaan aneej bhoŋar na Naşibaƚi, jji kmehna, kayiman iko iloŋ kabot kawo iinkpuunka te ibale ba pyiman. Pawulu abi neej bhoŋar bi plempar Naşibaƚi, uwoonŋ kę aampuunka wal męnŋ bti, aşę ba hęnkuŋ ahinan kapuunka.

²³ Wi aţoon da ŋnuur ŋlon, aşë tool, añaay na utaa wi Galatiya, abaa ya wi Frigiya, atenţten banfiyaaruŋ bti ŋi ŋtaak mënţan.

Apolot ajukan Uţup wi Naşibaţi du Efet na Korint

²⁴ Wal mënţan, kē *nayuday alon i bajaan bado Apolot abuk ubeeka wi Alektandriya aşë bi, aban ŋi Efet. Awo ŋiinţ anjaki ŋiini bnuura, ammeen bnuura Ulibra wi Naşibaţi. ²⁵ Bajukana ptaş bgah bi Ajugun bnuura. Aji ŋup na kaţëb ki nul bti kabot kajukan uko wi Yetu unjinţun abot atool, aşë meha *batitmu bi *Yowan ŋañ. ²⁶ Ajun pţup na mntëŋ ŋi *katoh kañehanaani ki bayuday, kē wi bi *Pritiliya na Akila batiinkuluŋ, aşë du'a du katoh ki baka, ajukana bgah bi Naşibaţi, ajinţana ba bnuura.

²⁷ Wi Apolot abiiŋ aŋal pya Akayi, banfiyaaruŋ batënţëna, aşë piit bataş bgah, aji na baka baţijana bnuura. Wi abanuŋ da, alemp maakan na bankakuŋ ŋi bnuura bi Naşibaţi, aŋiyaar. ²⁸ Hënk, aji laţ bayuday bnuura ŋi kadun ki bañaan, aji ŋëpna ŋi Ulibra wi Naşibaţi kadiiman kē Yetu awoon Krittü.

19

Pawulu ajukan Uţup Ulil Unuura du Efet

¹ Wi Apolot awoon ubeeka wi Korint, *Pawulu aţëpna bgah bi inkun duuţ, aban Efet. Aţënk da banfiyaaruŋ balon ² aşë hepar baka aji : « Nayeenkaara *Uhaaş wi Naşibaţi i wal wi nafiyaaruŋ? » Kē başë teema aji : « A-a, ŋëndo me me aji Uhaaş wi Naşibaţi ulon uwoo. » ³ Kē Pawulu aşë hepar baka aji : « Kē *batitmu bhoŋ bi bi nayeenuŋ ba? » Kē bateema aji : « Batitmu bi *Yowan. » ⁴ Kē Pawulu aşë ji : « Batitmu bi Yowan, bawo bi banjalun pwut pjuban na pţëlëş ubida. Aji na bañaan bafiyaar alon anklun kabi ŋi kafetul, awoon Yetu. » ⁵ Wi batiinkun uko waŋ, banfiyaaruŋ bayeenk batitmu ŋi katim ki Yetu Ajugun. ⁶ Wi Pawulu apafun baka iñen ŋi ikow kē Uhaaş wi Naşibaţi uşë wala ŋi baka. Kē bukuŋ mënţ bajun pŋiini ŋţup ŋanwoon ŋaammeetanaa abot aţup ŋţup ŋi Naşibaţi ajakuŋ. ⁷ Bañaan mënţan baban iñeen na batëb.

Kabuka ki Pntuk pi banfiyaaruŋ pi Efet

⁸ *Pawulu ado kli kwajanţ ki ajaan aya kaneej du *katoh kañehanaani ki bayuday, kaţup na mntëŋ uko wi *Pşih pi Naşibaţi. Ado na pyuuj banktiinkuluŋ kē manjoonan mi mi akţupuŋ. ⁹ Kē balon ŋi baka başë tam ikow, apok pfiyaar abot abeŋ bgah bi Yetu, ŋi kadun ki bañaan. Ukaan kē Pawulu awut baka, aşë du banfiyaaruŋ mpaţ, aji ŋëlşër na baka ŋnuur bti du Fkoola di ŋiinţ alon i katim ki Tiranut. ¹⁰ Ado haŋ, ajukan ŋşubal ŋtëb, ukaan kē bañaan bti biki utaa wi Atiya, *bayuday na bagrek, bahil atiink uţup wi Ajugun.

Babuk Fëkewa

¹¹ Naşibaţi aţëpna ŋi *Pawulu ado mlagre mnweek. ¹² Udoo kak kak aji woli bajej ilëmënt kēme ilaaŋ yi abanuŋ, aňooţ abanan bamaakal, baji babi jeb jeb, ŋntaayi ŋatota ŋi baka. ¹³ *Bayuday balon baji bañaay na dko, kapënan bamaakal ŋntaayi, aşë do na pdo uko mënţ ŋi katim ki Yetu Ajugun. Baji baji : « ŋi katim ki Yetu, i Pawulu akţupuŋ dji napën! Napënan! » ¹⁴ Naţenjan nawee alon nayuday, i katim kawoon Fëkewa aka babukul paaj na alon banjayi bado haŋ.

¹⁵ [Unuur ulon], kē untaayi uşë teem baka aji : « Dme Yetu abot ame Pawulu, kē an, nawo bahon ba? » ¹⁶ Wal mënţan, kē ŋiinţ anneejiin untaayi aşë rëta ŋi baka, awat. Akob baka, kē bamatkabaari, aţi apën ŋi katoh byişu. ¹⁷ Wi bayuday na bagrek banfëţun du Efet batiinkun uko waŋ, aşë lënk maakan, abot adëman katim ki Yetu Ajugun. ¹⁸ Bañaan batum bafiyaar, abi apeet buţaan bi badolon ŋi kadun ki bañaan. ¹⁹ Kē batum bambiin ado dayaamu, baţij ŋlibra ŋi baka aţonkrën, atër ŋi kadun ki bañaan. Wi batenuŋ preeş pi ŋlibra mënţ, kē pawo itaka itum itum. ²⁰ Kē hënk di di, ŋi mnhina mi Ajugun, Uţup wi Naşibaţi kē ukmeetana meetana pya kē banfiyaaruŋ babot atum tum.

Pŋom pweek panwoon du Efet

²¹ Wi iko waŋ iṭēpuŋ, kē *Pawulu ašē šal aṭu na pya Yerutalem, kaṭēpna Matedoniya na Akayi. Ašē šal aji : « Woli dluŋ aya, aban Yerutalem, kawo kaya ubeeka wi Rom. » ²² Wi wi ašaŋ ayil du utaak wi Matedoniya, batēb ṭi banjaŋ baṭēnka, Timote na Erattut, kē ul ašē duka kak ŋnuur ŋlon ṭi utaak wi Aṭiya.

²³ Wal mēnṭan wi wi bgah bi Yetu baṭijun pŋom pweek. ²⁴ Kē ŋiint alon naṭak i katim ki Demetriyut, ašē wo wal mēnṭ da, aji ṭak iduun impoṭi yi unṭaam, innaamuŋ ptu pi naṣibaṭi ṅaaṭ anwoon Artemit. Ŋiint mēnṭ aji wul baṭak baṭum ulemp kē baji badeena bnuura. ²⁵ Demetriyut adu baka bṭi, na bañaŋ balon banklempuŋ ulemp utēnṭ wi nul, ašē ji : « Babuk biint, name kē ulemp wi ŋjaŋ ŋdo wi, uwoon pyok pi nun. ²⁶ Kē našē win abot aṭiink uko unṭēpuŋ, Pawulu un aji baṣibaṭi baṭaknaaniin iñen yi bañaŋ baanwo baṣibaṭi na manjoonan. Ahinan akakan ṭi udolade wi nul pntuk pi bañaŋ, mēnṭ ṭi Efet ṭi ṭaŋ da, ma ṭi kaya pba utaak wi Aṭiya bṭi. ²⁷ Ahinan katokun ulemp, kabot kapoṭan kaduŋ ki naṣibaṭi ṅaaṭ naweek, katiinkṭen pdēm pi nul. Ul i bañaŋ bṭi biki Aṭiya na biki umundu bṭi bajaŋ badēman. »

²⁸ Wi bañaŋ bukuŋ baṭiinkuŋ uko waŋ, ašē deebaṭ ajun phuuran aji : « Artemit i nja biki Efet adēmi. » ²⁹ Uundo jon, kē ubeeka bṭi ušē wo pŋaat ṅaat. Kē badēpa ṭi bi Gayut na Arittarkut, bamatedoniya bankyaanṭuŋ na Pawulu, añaooṭ du bayiti bweek bi utaak. ³⁰ Pawulu aŋal pneej kaṭiini na baka, kē banfiyaaruŋ Yetu bašē neenana. ³¹ Banoh Pawulu balon, balempar naṣih baweek du Aṭiya, bado yil yil aji bajaka awut kado na pwinana du bayiti.

³² Wal mēnṭ bañaŋ bṭi du bayiti bayewlaa, kē pŋaat patumi. Balon bahuuran wi, kē balon bakhuuran ulon. Kē baṭum, baando me me uko unṭijun baka. ³³ *Bayuday kē bašē wuukar ŋiint alon, i katim ki Alektandēr, kadun, kē balon baṭupa uko wi akyaŋ kakakalēs. Alektandēr ado kē bañaŋ bayompi, ahilna aṭup. ³⁴ Bañaŋ bayikrēn kē awo nayuday, ašē huuran bṭi aji : « Artemit i nja biki Efet, adēmi. » Bahuuran haŋ ado ŋwoori ṅtēb.

³⁵ Nantunja i ubeeka ado bañaŋ wal mēnṭ kē bayompi, ašē ji na baka : « An bañaŋ biki Efet, jēm umundu bṭi ume kē ubeeka wi Efet ujaŋ uyeŋ kaduŋ ki Artemit naweek na ptu pi nul panwoonuŋ baṭi i? ³⁶ Kē wi nameeŋ kē ṅaaŋ aanhinanuŋ plaṭ uko waŋ, nawo kaṭoora, kaṣal bnuura ji nabi nado kado ukoolan. ³⁷ Naṭij biint biki, bē baambaŋ kakiijan du kaduŋ, kēme akar naṣibaṭi ṅaaṭ i nun. ³⁸ Hēnkuŋ, woli Demetriyut na baṭak baṭēnṭul baka ka uko wi bakkešaari, *uruha wii wi, kē bawayēs bṭup biki biki. Bayaan bakešaar baka. ³⁹ Woli nanuma pkešaar uko ulon kak, uruha uweek uwo da, unjaŋ ujintan bṭup. ⁴⁰ Name'aara kē bahinan ṅṭa di kataparun na manjoonan, kaji ṅpataṭaa, kabot kafan ṭi uko unṭēpuŋ ṅṭa di i? ṅēnhinanuŋ kaṭup uko unkayi kē nja ṅyit bṭi hēnk. » Wi nantunja aṭiiniin aba, ašē do bañaŋ kē bawayšeri.

20

Pawulu aya Matedoniya na Gret

¹ Wi pŋaat paṭaṅuŋ, kē *Pawulu ašē do kē bayitrēn banfiyaaruŋ ṭi Yetu, atēnṭen baka. Wi wi ašaŋ aduk baka, ašē ṭool pya, ajeŋ bgah bi Matedoniya. ² Amuur utaak mēnṭ, atēnṭen banfiyaaruŋ, abot aṭiini na baka ajon abaa bi ban Gret. ³ Pawulu aṭo du Gret kli kwajanṭ. Wi atooluŋ pjeŋ ulantu, kaya utaak wi Firi, kē bašē ṭupa aji *bayuday babomandēr pdola buṭaan. Kē ašē guban, akakna Matedoniya. ⁴ Pawulu agakandēr na Fopater, abuk Pirut i ubeeka wi Bereya, na Arittarkut na Fekundut biki ubeeka wi Tetalonika, Gayut i ubeeka wi Derbe, na Timote, na Tihik, na Trofim biki utaak wi Aṭiya. ⁵ Biint bukuŋ mēnṭan, bajotun kadun, ayoonkun du Trowat. ⁶ Kē un, ṅšē jeŋ ulantu du pkēŋ pi ubeeka wi Filip, wi *ufettu wi ipoom indaṭ uṭēpuŋ. Wi ŋnuur kañeen ṅaṭēpuŋ, kē ṅya ṭēnk baka du Trowat aṭo da kanēm kapēb.

Pawulu anaṭan ṅaaŋ ankeṭuŋ du Trowat

⁷ Unuur uteek wi kanëm, kë nşë yitiir pa pfaaşiir kapoom[☆]. Kë *Pawulu aşë ɕup na bañaan, te mnjel ɕiki aɕu na pya na nfa. ⁸ Ŋkaniya nɕum natehan wal mënɕ du meetɕ di bko duuɕ, di nyitiiraanuɕ. ⁹ Kë nduba alon aşë wo da, i bajaan bado Ewutikut, anɕoon ɕi ujaneel ulon atiink Pawulu. Kë Pawulu aşë ɕiini, ajon maakan ɕi bɕup, kë nduba adobi yinɕët. Wi anoyënɕun, adoo ront, aşë buurna du uşoobra uwajanɕën ajot. Wi bawaliin atena, ado na pnaɕana, aşë ɕenk kë adobi keɕ. ¹⁰ Kë Pawulu aşë wala, anup ɕi napoɕ, amooka aşë ji na bañaan: « Nawutan kalënk, awo najeb. » ¹¹ Wi wi akakuɕ bko duuɕ, afaaşiir ipoom na baka, kë badee. Wi aɕiiniin te mnjinɕ, aşë ya. ¹² Kë bañaan başë ɕiis na nduba najeb un, alilan bnuura.

Pawulu awoona Trowaɕ aya Milet

¹³ Wi wi nşaan ajot kadun, ajey ulantu, pya Atoɕ, di nwoon i pya kajijna *Pawulu, ɕiki apoş poş aya da. ¹⁴ Wi nyituɕ du Atoɕ, aşë jija ɕi ulantu, atool pya ubeeka wi Mitilena. ¹⁵ Wi nbanun da, akak aɕep na ulantu, kë wi unuur ujituɕ kë nşë ñog unjiw wi Hiyot, aban unjiw wi Famot ɕi unuur utëbantën, ɕi uwajanɕën kë nban ubeeka wi Milet. ¹⁶ Pawulu aji aɕep ɕep Efet aankpant ɕiki aanɕal pjon ɕi utaak wi Atiya. Ataran pban Yerutalem woli ahinani ji unuur wi ufettu wi *Pentakot udo kaban.

Pawulu aɕiini uyaani na bantohi biki banfiyaaruɕ biki Efet

¹⁷ *Pawulu awo ɕi Milet, aşë yil, kë badu bantohi biki pntuk pi banfiyaaruɕ pi Efet. ¹⁸ Wi babanuɕ, kë aşë ji na baka : « Nawin jibi nɕo'i na an du unuur uteek wi ntapnuɕ kahoɕ ɕi utaak wi Atiya. ¹⁹ Dlempar Ajugun, awalan uleef naan awooni, ahaj ɕiki *bayuday balon babomandër pdolën buɕaan. ²⁰ Mëmmenan nin ukoolan, uko wi nawoon i pme bti, dɕup abot ajukanan wa, ɕi kadun ki bañaan na du itohan. ²¹ Dɕup bayuday na banwoon baanwo bayuday aji bawut pjuban, bakak ɕi Naşibaɕi, bafiyaar Yetu Ajugun. ²² Kë *Uhaaş wi Naşibaɕi uşë wuukën hënkun pya Yerutalem, bë mëmme, uko wi nji kayaan kaɕenk da. ²³ Dbubara me kë ubeeka wi nji kayaan, Uhaaş wi Naşibaɕi uji uleşanarën, kë ukalabuş na mhaj mawo da ayoonkën. ²⁴ Kë nşë şal aji mnwo mi naan, manwo mndaayanaan, bubara ndo ulemp bti wi Yetu Ajugun ajakuɕ ndo te uba, unwoon pɕup *Uɕup Ulil Unuura wi bnuura bi Naşibaɕi.

²⁵ « Dbi ɕi an ɕi, aɕiiniyaan *Pşih pi Naşibaɕi, aşë me kë naankak alun kawin keş ki naan. ²⁶ Ukaan kë nɕupan nɕa hënk : Ddo wi nhilanun bti pa an, woli naanduk ate pjukan pi naan faan, dwent iñen yi naan. ²⁷ Dɕupan iko bti yi Naşibaɕi ajakuɕ mbi nɕupan bë mënduk duk nin ulon. ²⁸ Nalipariin nleefan, na batani bti bi Uhaaş wi Naşibaɕi uwulanaɕ, aji nado kayen. Namëbaan banfiyaaruɕ Naşibaɕi biki bnuura. Yetu atul pnaakul, pbuuranaan pntuk pi nul. ²⁹ Dme kë woli dyaa bañaan banjooɕun ji nwuɕ balun kabi pdo batani buɕaan. ³⁰ Balon ɕi an badoo lun kawo ɕi nɕilan, kado kawuuk banfiyaaruɕ Yetu balon baɕaş baka. ³¹ Nakeerin nawo bten! Nakak naleş uko wi : Ddo nşubal nwananɕ, aji kaleşanan pnak na utejan, kadoo kawooni.

³² « Hënkun ddukan ɕi iñen yi Naşibaɕi, uɕup wi bnuura wi nul ubot uwo na an. Uɕup mënɕ uhinan kaɕijan pntuk pi banfiyaaruɕ. ɕi uɕup mënɕ kak, Naşibaɕi ahinan kawul iko inuura yi ahankun pa banwoon biki nul. ³³ Wi nwoon ɕi, mëñnebar untaam wi ñaan alon, këme uwuuru, këme imişa. ³⁴ Name bnuura, dlemp lemp na iñen yi naan, kë nklempaşaana nji na biki ngakandëraanuɕ. ³⁵ Ddiimanan na nnuur bti na dko bti : Hënk di di ñaan ajaan alemp, kaɕenkna bajuuk. Kë nakak awo i kaleş uko wi Ajugun Yetu ajakuɕ ul ɕi uleeful : “Mnilan manwoona ɕi pɕen, apel ɕi pyeenk.” »

³⁶ Wi Pawulu aɕiiniin aba, aşë nup na baka, añehan Naşibaɕi. ³⁷ Kë bañaan bti başë wooni, amook Pawulu ɕi pwayşër na a. ³⁸ Uko unkaan kë bajooɕan maakan, uwoon wi ajakuɕ na baka : « Naankak alun kawin keş ki naan. » Wi wi başaan añooɕana te du ulantu.

☆ 20:7 Natenan ɕi Ulemp 2.42.

21

Pawulu aya Yerutalem

¹ Wi ndukun bantohi biki Efet tun, aşë ya utool na ulantu, te unjiw wi Kot. Unuur utëbantën, kë nban pkëj pi Rodet, awoona da, aya ubeeka wi Patara. ² Wi nbanun da, ntenk ulantu undeki na utaak wi Feniti, kë njej wa aya. ³ Nya adoo ten unjiw wi Kiprut, aşë duk wa ti kañen kamayu ki nun aya umban wi utaak wi Firi. Nwala du pkëj pi Tir, tiki dul di di ulantu ukjijsaanun iko yi ujjuj. ⁴ Du Tir nya tenk banfiyaaruñ Yetu, afo na baka kanëm kapëb. *Uhaaş wi Naşibați uwuuk baka, kë başë ji na *Pawulu : « Kya Yerutalem. » ⁵ Wi ntepanun kanëm, aşë tool na bgahun. Bañaan bti kë bañootanun, afo na baaf na bapo, afepan ubeeka. Wi wi nsaan anup ti kaban ki bdëk bweek añehan Naşibați. ⁶ Wi nbaan, aşë wayşer na baka, apaya ti ulantu, kë banfiyaaruñ Yetu bukuñ bakak itoh yi baka.

⁷ Nbaañsaan pyaan pi nun na ulantu wi nwoonun ubeeka wi Tir, aban ubeeka wi Ptolemayit. Wi nbanun da, nya wul banfiyaaruñ Yetu mboş, afo unuur upëb na baka. ⁸ Wal wi unuur ujintun, kë nşë tool aya, aban ubeeka wi Kaytaraya. Nya wala du uko Filip, naup *Uup Ulil Unuura. Filip mën awo alon ti biki babin adat du Yerutalem, bado kañenk *banjaan[☆]. ⁹ Awo na beegani babaakër, banwoon baaniimaa, banjaki *baupar Naşibați. ¹⁰ Wi nwoon da ado nnuur, kë Naupar Naşibați alon andu'aniñ Agabut aşë wona Yuda, aban da. ¹¹ Agabut mën abi awinun, aşë jej katël ki Pawulu, atan ihoñul na iñenul na ka, aşë ji : « Uko wi Uhaaş wi Naşibați ujakun wii wi : Hënk di di *bayuday du Yerutalem bakun katan ajug katël ki. Balun kawula banwoon baanwo bayuday. »

¹² Wi ntiinkun uko wan, un na banfiyaaruñ biki Kaytaraya, nkoo Pawulu awut kaya Yerutalem. ¹³ Kë Pawulu aşë teemun aji : « we wi nbaan awooni ba, atokën uşal? Nji, katim ki Yetu Ajugun kakëş nwut batanën bafin du Yerutalem. » ¹⁴ Wi nwoon nñhilan pñenana, aşë wuta, aji : « Uwoon jibi Ajugun ajakun! »

¹⁵ Wal wi ntepanun nnuur nlon, aşë bomandër, atool pya Yerutalem. ¹⁶ Banfiyaaruñ Yetu balon biki ubeeka wi Kaytaraya kë bañootanun. Bañootanun du uko niin alon anjoni nfiyaar Yetu, i katim ki Mnaton, anwoon i unjiw wi Kiprut. Kë du katohul di di nferun.

Pawulu ayit na bantohi biki Yerutalem

¹⁷ Wi nbanun Yerutalem, banfiyaaruñ babi akitun na mnlilan. ¹⁸ Unuur utëbantën, kë *Pawulu aşë bi na un, kë nya uko Yakob. Dul di di bantohi biki pntuk pi banfiyaaruñ bti bayitun. ¹⁹ Pawulu awul baka mboş, aşë tun baka bnuura iko bti yi Naşibați afepnun ti a ado du banwoon baanwo bayuday. ²⁰ Wi bantohi batiinkun uko wan, badëman Naşibați aşë ji na Pawulu : « Ayitun iwini, *bayuday batum batum bafiyaar hënkun Yetu Ajugun, akuş afaş bti *Bgah bi Moyit bnuura. ²¹ Kë wi bakupun baka ti iwi wii wi : baji iwi iji kjukan bayuday bti banwoon du ntaak nmpati aji bawut pfaş Bgah bi Moyit. Baji iji kji na baka, bawut pwalan bapo *katëmp, bawut pfaş bgah bi bayuday. ²² Kë nbaa do do hum ba? Bamehaara me kë iwo ti. ²³ Dolan uko wi nekjakiñ: Nwo ti na biin babaakër banhoon amehna*. ²⁴ Yaan na baka, iya idolan bañow, ilukar baka, başë bahilan bapuunk ikow. Hënk bañaan bti bameena kë iko yi bakupun ti iwi bti iinwo manjoonan, başë bawin kë iwi kak iji kfaş *Bgah bi Moyit. ²⁵ Kë banwoon baanwo bayuday aşë fiyaar hënkun Yetu, npiit baka uko wi ndinanun: Nawutan kade uyemañ wi mngur, nntaam nanketun kë pnaak paantulaa. Nawutan pjuban pi piin. »

²⁶ Unuur utëbantën Pawulu kë aşë ya na biin babaakër bukuñ, ajun bañow na baka. Aşë ya du *Katoh Kaweek ki Naşibați. Aup unuur wi bakun kayit kaji andoli kado btejan bi nul, woli bañow bafepi.

Bañaan biki Rom bamob Pawulu du Katoh Kaweek ki Naşibați

[☆] 21:8 Ulemp 6.5; 8.5-40. * 21:23 Woli naan amehna, iji khon Naşibați uko ulon, hënk di di banaan babeeb tfa Naşibați këme woli naan anjal pñehan Naşibați uko ulon, iji kdo han kak.

²⁷ Wi ḡnuur paaj na ulon ḡi bañow ḡañoganuḡ pba, kē *bayuday balon biki utaak wi Aṡiya baṡē win *Pawulu du *Katoḡ Kaweek ki Naṡibaṡi, aṡē naakrēna na pntuk pi bañaanḡ bṡi, kē bamoba. ²⁸ Wi bamobuluḡ aṡē huuran aji : « An bañaanḡ biki *Iṡrayel naṡēnkun! Niiṡṡ anjaan aṡup wi nja uwuṡaan ṡi bañaanḡ na dko, ṡi *Bgah bi Moyiṡ na ṡi Katoḡ ki Naṡibaṡi ki, awi. Adoo beeh beeh aṡij balon banwoonḡ baanwo bayuday ṡi katoḡ ki, aṡopan dko dyimanaan di. » ²⁹ Baṡup ḡaḡ ṡiki bawin Trofim i Efeṡ, kē agakandēr na Pawulu ṡi ubeeka, aṡē ṡal aji Pawulu aneej na a du Katoḡ ki Naṡibaṡi.

³⁰ Kē phomp paniink ubeeka bṡi, bañaanḡ kē babi pntuk, abi añaḡ Pawulu, apul pulan apēnana bdiḡ aṡē dēt ilēman. ³¹ Kē balonḡ baḡal pfiḡa. Wal mēṡṡ kē baṡē yil du naṡih i bangoli† biki Rom, aji na a ubeeka wi Yeruṡalem bṡi uyewlaa. ³² ṡi dko mēṡṡ, kē naṡih adu bangoli balonḡ baweek na balonḡ ṡuḡ, aṡē mintar pntuk mēṡṡ. Wi bañaanḡ bawinuluḡ na bangoli, aṡē ṡañan pkoba. ³³ Kē naṡih i bangoli aṡē bi ṡi Pawulu, amēbana, aṡē do kē batana na ktal ktēb ki mnkorentu aliintan. Wi wi aṡaanḡ ahepar aji : « Niiṡṡ i awo ahonḡ ba? Abaa do do we ba? » ³⁴ Balonḡ ṡi pntuk baji bahuuran wi, bukundi kahuuran wi moḡ. Bañaanḡ baḡaat pḡaat paḡ kē naṡih i bangoli aanhilaan ame uko unṡepuḡ na manjoonan, aṡē ji baṡija du katoḡ kaweek kambiguḡ na pmboṡ pkēm. ³⁵ Bado na pḡayan Pawulu ajeja jej ahilna abuur pntuk pankṡookuluḡ. ³⁶ Bañaanḡ bṡi bataṡa aṡē huuran aji : « ḡfiḡa! »

Pawulu aṡup bañaanḡ aji aanjubani

³⁷ Wi bangoli bakñooṡuḡ *Pawulu du pṡih, kē aṡē hepar naṡih i baka, aji : « Dhil kaṡupu uko ulonḡ i? » Kē ateema aji : « Mbeeh! Ite uṡup *ugrek i? » ³⁸ Mēṡṡ iwi keeri iwoonḡ niiṡṡ i Ejiptu ampataṡiiḡ ṡi ḡnuur ḡlonḡ ṡuḡ, aṡēp du *pndiiṡ na balat iñeen week ḡyaaṡ iñeen ḡbaakēr (4000). » ³⁹ Kē Pawulu aṡē teema aji « Nji dwo *nayuday abuk ubeeka wi Tartuṡ, du utaak wi Filitiya. Dwo abuk ubeeka ummeeṡaniḡ. Dkooṡu kooṡ, ṡenaan nṡiini na bañaanḡ. » ⁴⁰ Wi naṡih i bangoli adinanuḡ, kē Pawulu aṡē naṡ du bko duuṡ atar baka kañen. Wi bañaanḡ bayompunḡ bṡi, kē aṡē ṡiini na baka na uṡup *uheberē aji :

22

¹ « An batēṡṡ naan na baṡin naan, natiinkan uko wi nji kaṡupuḡ pa pyeḡan uleef naan. » ² Wi batiinkuḡ kē aṡiini na baka na uṡup *uheberē, kē baṡē yomp juk, aṡiinka. Kē *Pawulu aṡē ji : ³ « Nji, dwo *nayuday, ambuknaaniḡ ubeeka wi Tartuṡ, du utaak wi Filitiya, aṡē kuṡnaana ṡi ubeeka wi. Gamaliyel ajukanaanuḡ bnuura bgah bi baṡinun, ajinṡan. Dbi wo ḡaanḡ aḡaluḡ maakan uko wi Naṡibaṡi ji an bṡi nṡa hēnk. ⁴ Dbi ji kahajanḡ banjaanḡ baṡaṡ bgah bi Yetu, te kadoo fiḡ, kamob biinṡ na baaṡ kawat ukalabuṡ ⁵ kē *naṡih i baṡeḡan na biki pntuk pi bantohi bawo bamaar. Ddoo yeenkna yeenkna du baka, uworda umpiṡuḡ pa bayuday biki Damat, kaya da kamob banfiyaaruḡ Yetu, kaṡij ṡi *uruha ṡi Yeruṡalem ṡi, pa bakob baka. »

Pawulu akakalēṡ jibi akakuḡ ṡi bgah bi Yetu

⁶ « Unuur ulonḡ, kaya mndiiḡ unuur, wi nji kayaanḡ adoo ḡnog Damat, ṡi dko mēṡṡ, kē bjeehi blonḡ bweek banwoonuḡ baṡi baṡē bi agurēn, ajeehanaan. ⁷ Kē njot ṡi mboṡ aṡē ṡiink pdiim ploḡ kē pakji na nji : “*Fawul! Fawul! we ukaanḡ kē ikhajanaan ba?” ⁸ Kē nṡē teem aji : “Iwi in ula ba, Ajugun?” Kē pdiim pateem aji : “Dwo Yetu i *Nataret, i ikhajanuḡ.” ⁹ Bañaanḡ biki ḡkyaanṡuḡ bawin bjeehi bnuura, aṡē wo baantiink pdiim pankṡiiniḡ na nji. ¹⁰ Kē nṡē hepara aji : “Ajugun, kē we wi nṡaanḡ awo i kado ba?” Ajugun kē aji : “Naṡiin ineej Damat, baya kaṡupu da uko wi Naṡibaṡi ajakuḡ ido.” ¹¹ Batēṡṡ naan bamēbanaan mēban ṡi kañen, aneejanaan Damat, ṡiki bjeehi bweek batokēn kēṡ. »

¹² « Niiṡṡ alonḡ anwoonḡ Ananiyat kē aṡē wo da. Awo ḡnaanḡ anjaanḡ aṡaṡ Naṡibaṡi na bgah bnuura, i *bayuday bṡi banfēṡuḡ da bamaganuḡ. ¹³ Ananiyat abi pwinēn, aṡē ji : “Fawul ayiṡ naan kakan ido kawin.” ṡi dko mēṡṡ, kē nkak awin, abot awina. ¹⁴ Kē Ananiyat aṡē ji na nji : “Naṡibaṡi i baṡinun, adobi datu dat pa ime kanuma ki nul, iwin Naaḡ Natool, ibot iṡiink uṡup umpēnnuḡ ṡi mntumul. ¹⁵ Iwi ikwoonḡ namaar i nul ṡi kadun ki bañaanḡ

† 21:31 Naṡih mēṡṡ aṡih bangoli iñeen week ḡyaaṡ iñeen (1000).

bti ti uko wi iwinuŋ abot atiink. ¹⁶ Ibaa yoonk we hēnkuŋ ba? Naŋiin iyeenk *batitmu, ipekadu yi nu ipēna woli itimana.”

Naŋibaŋi ayil Pawulu du banwoŋ baanwo bayuday

¹⁷ « Wi nkakuŋ Yerutaalem, awo du *Katoh Kaweek ki Naŋibaŋi aŋehana, kē Naŋibaŋi aŋē haabēŋaan kēŋ ¹⁸ kē nwin Ajugun, kē akji na nji : “Faraan! Pēnan ti Yerutaalem hēnkuŋ, ŋiki baankdi ptiink uko wi imaarun abot awin untaanun na nji.” ¹⁹ Kē nŋē teema aji : “Ajugun, baŋaan biki bame bnuura kē dji kaŋaay na *itoh iŋehanaani, kawat baŋaan banfiyaaruŋ Yetu ukalabuŋ, kabot kado bakob baka. ²⁰ Kē wi pŋaak pi Fefan ankeŋariin patuliin kē nji mmaar da adinan wa abot ayen imiŋa yi banfiŋuluŋ.” ²¹ Wi wi Ajugun aŋaan ajakēn : “Yaani, dyilu dko dlow, du banwoŋ baanwo bayuday.” »

Pawulu na naŋih i bangoli

²² Wi *bayuday batiinkuŋ *Pawulu kē adoo ŋup uko waŋ, kē baŋē huuran maakan aji : « Nabiin ŋfiŋ ŋaan i, aanwo i kawo ti dko. » ²³ Wi bakhuuranun, afēl iyeti yi baka bko duuŋ* abot akuyēŋ pdēpalēn, ²⁴ kē naŋih i bangoli aŋē do kē baŋooŋa du katoh kaweek kambiguŋ na pmboŋ pkēm. Aji bakoba na itintēl, aŋupna uko unkayi kē baŋaan bakhuura hēnk. ²⁵ Wi bapiinŋanun Pawulu kakob, kē aŋē ji na naweek i bangoli iŋeen-week annaŋun da : « Naŋal aji pmob ŋaan anliŋun na baromeŋ kakob na itintēl bē aandobi dolan uruha uwo ti bgah i? » ²⁶ Wi naweek i bangoli atiinkuŋ uko waŋ aŋē ya du naŋih i bangoli, akakalēŋa wa. Aŋē jaka aji : « Iwin uko wi iŋaluŋ lah pdo? ŋiint i aliŋ na baromeŋ. » ²⁷ Kē naŋih i bangoli aŋē ya du Pawulu, ahepara aji : « ŋupan, iwi iliŋ na baromeŋ i? » Kē ateema aji : « Hēnk da na manjoonan. » Naŋih i bangoli kē aŋē jaka : ²⁸ « Nji, dluk luk itaka itum, abaa hil aliŋ na baromeŋ. » Kē Pawulu ateema aji : « Kē nji, nŋē buka buka aliŋ na baromeŋ. » ²⁹ Banwoŋ biki pkoba pa aŋiini balowa ti dko mēnt, kē naŋih i bangoli aŋē lēnk wi ameen kē Pawulu i atanun hēnk, aliŋ na baromeŋ.

Baŋij Pawulu du uruha uweek

³⁰ Wi nfa mambanun, kē naŋih i bangoli aŋē do kē bafēnēŋ *Pawulu aŋē du *baŋejan baweek na pntuk pi bawayēŋ bŋup *bayuday, ŋiki aŋal kame na manjoonan uko wi baŋaan baktaparuluŋ. Wi wi aŋaan adola kē abi anaŋ ti kadun ki baka.

23

¹ Wi wi *Pawulu aŋaan ajaban bawayēŋ bŋup *bayuday kēŋ aŋē ji : « An bayiŋ naan, uhaaŋ uwo ujint na nji ti mnwo mi naan ti kadun ki Naŋibaŋi te nŋa di. » ² Kē *naŋih i baŋejan anwoŋ katim ki Ananiyat aŋē ji na bannaŋun ti kadunul bakoba ti mntum. ³ Kē Pawulu aŋē ji na a : « Iwi nataaki i*, Naŋibaŋi alun kakobu na manjoonan. Iŋo ŋun aji iwayēŋ jibi Bgah bajakuŋ, abaa kak aji na baka bakobēn. »

⁴ Biint bannaŋun aŋog Pawulu kē baŋē jaka : « Ikar kar naŋih i baŋejan Naŋibaŋi! » ⁵ Kē Pawulu aŋē teem aji : « Babuk biint mēmme aji awoon naŋih i baŋejan. Baŋup ti Ulibra wi Naŋibaŋi aji : “ŋaan aanwo kaŋiiniyaan uko wi naŋih i utaak wi nul buŋaan.” »

⁶ Wi Pawulu awinuŋ kē baloŋ ti pntuk pi bawayēŋ baweek bawo *bataduk, kē baloŋ bawo *bafaritay, kē aŋē huuh aji : « An bayiŋ naan! Dwo nafaritay, abuk bafaritay. Baŋijēn *uruha ti, ŋiki dhaŋ aji bankeŋun balun kanaŋa ti pkeŋ. » ⁷ Wi ajakaŋ jak haŋ, kē bafaritay na bataduk baŋē jun pŋom, abot apaŋŋēr. ⁸ (Bataduk baŋal aji bankeŋun baankluŋ kanaŋa ti pkeŋ, kē ŋwanjuŋ na ŋnton ŋaanwoo, kē bafaritay baŋal aji iko mēnt iwoo.) ⁹ Pŋaat kē pabi dēma dēm, kē *bajukan Bgah bafaritay baloŋ banaŋa aŋoman aji : « ŋēnka nin uko utapar ŋiint i. Om unton kēme *uwanjuŋ udoo ŋiini na a. »

¹⁰ Pŋom padēm pdēm paŋ, kē naŋih i bangoli adoo ti babi bakit kitan Pawulu, aŋē ji na bangoli bawala baya bapēnana ti ptoof pi baka, baŋija katoh kaweek kanyeraniin.

* 22:23 ŋi bayuday pŋel bayeti kēme kamiŋa bko duuŋ pajaan payuun kē unwoon kēme uko uloŋ wi ŋaan adoluŋ uŋēp uŋup. * 23:3 Pawulu ahoŋ ajaka « iwi uniw ufaaŋŋaan wuŋ » uwo wo ji aŋal kadiimanaan baŋaan kē Ananiyat aji daar kala pwo nanuura ti bdiŋ aŋē wuŋ du kaŋēb meē, awo kataaki.

¹¹ Utejan mēnt, kē Ajugun ašē naṭ ṭi kadun ki Pawulu aji na a : « Mēbaan iliint! Iṭiiniyaan katim ki naan ṭi Yerutalem ṭi ašē wo kak i kado haṅ du Rom. »

Bayuday baṅal pfiṅ Pawulu

¹² Wi unuur ujintuṅ, kē *bayuday baloṅ bašē ṭiinkar. Bahoṅ amehna aji baankde baankdaan bē baanfiṅ *Pawulu. ¹³ Bantiinkaruṅ haṅ bapel iṅeen ṅbaakēr. ¹⁴ Wi wi bašaṅ aya du *baṭeṅan baweek na bantohi aji na baka : « Ṇhoṅ amehna aji ṅēnkde nin ukoolan te wi ṅkfiṅaṅ Pawulu. ¹⁵ Hēnkuṅ an ṭi katim ki pntuk pi bawayēš bṭup baweek, nayilan du naṣih i bangoli naji na a aṭijan Pawulu, nadaar naji naṅal kame bnuura uko wi adoluṅ. Kē un, ṅdobi bomandēr bomandēr pa pfiṅa ji abi ado kaban ṭi. »

¹⁶ Wi naṭaša aloṅ ayimi Pawulu atiinkuṅ uko waṅ, ašē ya du katoḥ kaweeḥ kambiguṅ na pmbosṅ pkēm, aneej da aṭupa. ¹⁷ Wi wi Pawulu ašaṅ adu naweeḥ aloṅ i bangoli iṅeen-week, aji na a : « Ṇooṭan naṭaša i du naṣih i bangoli, aka uko uloṅ wi pṭupa. » ¹⁸ Kē naweeḥ i bangoli aṅooṭ naṭaša du naṣih i baka, ašē ji na a : « Pawulu nakalabuš adu'ēn akooṭēn aji nṭiju naṭaša i, aka uko uloṅ wi pṭupu. » ¹⁹ Kē naṣih i bangoli ašē mēbana ṭi kaṅen apēn na a kē bagaagi ašē jaka : « We wi iṅaluṅ pṭupēn? » ²⁰ Kē naṭaša ašē jaka : « Bayuday baṭiinkar aji babi pheparu iṭij Pawulu faan du pntuk pi bawayēš bṭup baweek, baji baṅal kadaar kaji baṅal kame uko wi adoluṅ. ²¹ Kdinan baka uko waṅ, ṭiki baṅaṅ bampeluṅ iṅeen ṅbaakēr bamena dko dloṅ, ayoonka. Bahoṅ amehna aji baankde nin kadaan bē baanfiṅ Pawulu. Babomandēr hēnkuṅ aba, ayoonk yoonk idinan. » ²² Kē naṣih i bangoli ašē jaka awut kaṭup nin aloṅ kaji aṭupa uko mēnt, ašē wutan naṭaša kē ayaa.

Baṅooṭ Pawulu du ubeeka wi Kayṭaraya

²³ Wi wi naṣih i bangoli ašaṅ adu baweek batēb biki bangoli iṅeen-week aji na baka : « Nabomandēran na bangoli iṅeen-week ṅyaaš ṅtēb (200), na bajug ṅmpēlēt iṅeen paaj na uloṅ (70), na bangoli iṅeen-week ṅyaaš ṅtēb (200) biki ijan, naya Kayṭaraya ṅṭa di woli ṅwoori kaṅeen kaloṅ ṅi utaakal ṅakobi. » ²⁴ Nabomaan ṅmpēlēt naṅooṭna *Pawulu, ahilna aban najeb du Felit nantuṅa. ²⁵ Hēnk kē naṣih i bangoli ašē piit Felit aji :

²⁶ « Iwi Felit nantuṅa naweeḥ, ṅji, Klodiyut Litiyat dpiituṅ awulu mboš. ²⁷ *Bayuday bamob ṅiint i aṅal pfiṅa, kē nšē bi na bangoli naan abuurana, ṭiki baṭupēn aji aliṅ na baromeṅ. ²⁸ Wi ṅṅaluṅ pme uko wi ajubanuṅ ašē ṅooṭa pntuk pi bawayēš bṭup baweek pi baka. ²⁹ Wi wi ṅšaṅ ayikrēn kē uko wi baktaparuluṅ utaṅ na bgah bi baka, bē baanka ka nin uko uloṅ utapara unkeṣuṅ bafiṅa kēme batuha. ³⁰ Wi mmeṅ kē baloṅ baṭiinkar pfiṅa, kē nšē yil ṭi dko mēnt aji baṭiju a. Dkak ado bantaparuluṅ bṭup babi ṭi iwi baṭup uko wi adoluṅ baka. »

³¹ Na utejan, bangoli bado uko wi naṣih i baka ajakuṅ, ajej Pawulu, aya na a te ubeeka wi Antipatrit. ³² Wi unuur ujintuṅ kē bangoli bukuṅ bašē kak du katoḥ kaweeḥ, awut bajug ṅmpēlēt kē baya na Pawulu. ³³ Wi babanuṅ Kayṭaraya ašē wul Felit nantuṅa uko wi Klodiyut apiituṅ, ašē dukara Pawulu. ³⁴ Wi nantuṅa aleyiiruṅ uko umpiituṅ ašē hepar Pawulu utaak wi awoonuṅ. Wi ameeṅ kē awo i utaak wi Filitiya†, ³⁵ ašē ji na a : « Dluṅ katiinku woli bantapariṅ bṭup babani. » Kē ašē do kē bahank Pawulu du katoḥ ki pṣih ki *Herod abiiṅ aniw, ayeṅa.

24

Bayuday bakešaṅ Pawulu du Felit

¹ Wi ṅnuur kaṅeen ṅaṭeṅuṅ, kē Ananiyaṭ *naṣih i baṭeṅan ašē ya na baloṅ ṭi bantohi na naṭupar baṅaṅ, i katim ki Tertuloṭ du Kayṭaraya. Babi ṭi kadun ki Felit nantuṅa, akešaṅ *Pawulu. ²⁻³ Wi baduuṅ Pawulu, kē Tertuloṭ ašē jun pṭapara iko aji : « Iwi Felit nantuṅa naweeḥ, ṅjon ṅṭo ṭi awo bnuura ṭi pṣih pi nu, kē mntit mi nu mankak aṭij iko inuura ihalu ṭi utaak. Kē ṅji ṅlilandēru maakan, kabot kataṅaru, ṅnuur bṭi na dko bṭi. ⁴ Ṇēnkṭo kanooranu na bṭup bṭum, ašē ṅal itiinkun bṭiṣu. ⁵ Ṇiint i awo ṅaṅ anwuṭuṅ

† 23:34 Felit awoṅ i pwayēš Pawulu ṭiki Pawulu awoona Filitiya danwoṅ ṭi pṣih pi nul.

maakan, anwoonj ti pyewlën *bayuday ti dko bti, abot awo i pntuk pi banatareñ. ⁶ Adoo do do na ptopan *Katoh Kaweek ki Naşibaţi, ukaañ kē ŋmoba. [Ŋŋal pwayeşa bţup jibi bgah bi nun bajakuñ ⁷ kē Litiyat naşih i bangoli aşe bi na kmēni atehun a ti iñen, ⁸ ado bantaparun Pawulu bţup babi ti iwi.] Woli ihepara bnuura, atiinka, kēme bdiidi'u iko yi ŋktaparulun. » ⁹ Kē bayuday baţok na a, ti uko wi ataparulun aji ujoonani.

Pawulu aţup ti kadun ki Felit nantunja

¹⁰ Wi Felit nantunja adekunj *Pawulu kañen aji ateem, kē aşe yeenk bţup aji : « Dme kē ido ŋşubal ŋtum, aji kwayeş ti utaak wi, ukaañ kē ntilan maakan kabi kaţupu kayejan uleef naan. ¹¹ Ihinan kahepar bnuura baţupu kē uundo pel ŋnuur iñen na ŋtēb wi nyañ Yerutalem pdēman Naşibaţi. ¹² Bambiin akeeşaarēn baantēnkēn kē nji kañom na nin ŋaañ aloñ du *Katoh Kaweek ki Naşibaţi kēme anaţan pntuk pi bañaañ ti itoh iñehanaani, kēme ti ubeeka. ¹³ Baankak ahinan kadiiman kē uko wi baktaparaanun hēnkunj uwo manjoonan. ¹⁴ Kē nşē dinan ti kadunu aji dji kadēman Naşibaţi i başinun, wi njaañ kaţaş Bgah bi bukal bajakuñ aji bawo bwuţaan. Dfiyaar iko bti intaañun na Bgah, na yi *baţupar Naşibaţi bapiitun, ¹⁵ abot ahaţ pnaţa ti pkeţ pi baţool na bado buţaan ji bañaañ biki bantaparaanun bţup. ¹⁶ Ukaañ kē nji kadoonaan ŋnuur bti pwo na uhaaş ujintj ti kadun ki Naşibaţi, na ki bañaañ. »

¹⁷ « Kē wal wi ndolun ŋşubal du bdig, aşe kak ti Yerutalem aţij itaka pţēnkna bañaañ bajuuk biki pntaali pi naan, kabot kado iţejan yi Naşibaţi. ¹⁸ Wi wi başaañ aţēnkēn du Katoh ki Naşibaţi kē nji kabaañeş bţejan bjintan uhaaş. Mēnwo na nin pntuk ploñ abot awo mēntij nin pŋaat. ¹⁹ Kē *bayuday baloñ biki Aţiya bawoonj lah kabi kanaţ ti kaţup uko wi bakaañ na nji, ²⁰ kēme banwoonj ti baţup uko wi bawinunj uwuţaan ti nji wi nnaţunj ti kadun ki baka du pntuk pi bawayeş bţup baweek pi bayuday. ²¹ Kēme uwohañ kak uko wi nhuuranunj ti kadun ki baka aji : “Uţup wi pnaţa ti pkeţ, ukaañ kē mbi nţa bawayeşaan ti kadunan?” »

²² Kē Felit nantunja, ammeenj bnuura uko wi bgah bi Ajugun, aşe lutan pwayeş te unuur uloñ, aji na baka : « Dluñ kawayeş uko wi nan woli Litiyat naşih i bangoli abii. »

²³ Wal mēntj kē aşe ji na naweek i bangoli iñen-week aloñ, ahank Pawulu du ukalabuş, bawut kado kanoorana babot bawut bayiţul bado kaţēnka.

Pawulu aţiini na nantunja na aharul

²⁴ Wi ŋnuur ŋloñ ŋaţepun, kē Felit aşe bi na aharul anwoonj *nayuday i katim ki Druţiliya. Felit ado kē badu *Pawulu, aşe tiinka kē akţiiniyaan pfiyaar Yetu Krittu. ²⁵ Kē jibi Pawulu aktupunj adoo jun pban ti iko yi pwo ŋaañ naţool, yi pţijan uleef, na yi unuur wi Naşibaţi aklunj kawayeş bañaañ, kē Felit aşe yewla, aji na a : « Ţañaan ba hēnk nţa, ihinan kaya, woli dbi jeeh kayil pdu'u. » ²⁶ Ahaţ wal mēntj aji Pawulu awula itaka, ukaañ kē aji du'ara du, kaţiini na a.

²⁷ Wi ŋşubal ŋtēb ŋaţepun, kē Portiyut Fettut aşe yeenkēş Felit ti pntunja, anwutunj Pawulu du ukalabuş, pdolna bayuday balilan.

25

Baţij Pawulu uruha ti kadun ki Fettut nantunja

¹ Wi Fettut abanunj ti utaak ado ŋnuur ŋwajanţ, aşe pēnna Kaytaraya, aya Yerutalem. ² *Baţejan baweek na bantohi baweek *bayuday kē başe bi anaţ ti kadunul, akeeşaar *Pawulu. ³ Kē başe ŋehan Fettut aţēnk ţēnk baka, ado Pawulu aya Yerutalem, ţiki babop ayoonka ti bgah, kahilna kaba na a. ⁴ Kē Fettut aşe teem baka aji : « Pawulu awo ukalabuş du Kaytaraya, kē nji ti uleef naan, nkak awo i kaya da ti ŋnuur ŋi. ⁵ Nadolan baweek biki nan, balunj babi na nji, woli ŋiintj aŋ mēntjan ado buţaan bloñ baya keeşaa. »

⁶ Fettut ado du Yerutalem ŋnuur bakreñ kaya iñen ŋaŋ na baka, aşe ya Kaytaraya. Wi unuur ujintun, kē aşe ŋo du uruha, ado kē baţij Pawulu ti kadunul. ⁷ Wal wi Pawulu abiin, kē bayuday banwoonunj Yerutalem, başe bi anaţ afooya, atapara iko itum iwuţaan maakan, yi bawoonj baanhinan adiiman kē ijoonanii. ⁸ Kē Pawulu aşe yejan uleeful

aji : « Mëndo do nin ukoolan unwuṭuṅ ṭi bgah bi bayuday, këme ṭi *Katoh Kaweek ki Naṣibaṭi, këme aṭup buṭaan ṭi *Fetar naṣih najeenkal i Rom. »⁹ Kë Fettuṭ, anṣaan aṅal bayuday balilandëra, kë aṣë hepara aji : « Iinṅal kabi Yerutalem, nya nwayëṣu ṭi uko wi batapariin i? »¹⁰ Kë Pawulu aṣë teema aji : « Dwo ṭi uruha wi Fetar ṭi, awo i kawayëṣaana ṭi. Mëndo bayuday nin ukoolan, kë iwo name iwi ṭi uleefu. »¹¹ Bë woli djuban na manjoonan, woli ddo uko uloṅ uwuṭaan unkëṣuṅ nkeṭ, mënkpok pa. Aṣë wo kakṣa woli iko yi bataparaanuṅ iinjoonani, nin aloṅ aanka na pwulën du bayuday. Dnuma Fetar awayëṣaan! »¹² Wi Fettuṭ awinaruṅ na balemparul bañnoguluṅ, aṣë teema aji : « Inuma pwayëṣ pi Fetar, ikeer aya du kadun ki Fetar. »

Fettuṭ aṭiini na Agripa naṣih

¹³ Wi ḡnuur ḡloṅ ḡaṭëpuṅ, kë Agripa naṣih na Berenit aṭa'ul ñaaṭ baṣë bi ṭi Kaytaraya, pwul Fettuṭ mboṣ. ¹⁴ Jibi bawooṅ biki pdo da ḡnuur ḡloṅ, kë Fettuṭ aṣë ṭiini na Agripa naṣih ṭi uko wi *Pawulu aji na a : « Ñiinṅ aloṅ awo ṭi, i Felit awutuṅ du ukalabuṣ. »¹⁵ Wi nwooṅ du Yerutalem, kë *baṭeṅan baweek na bantohi biki *bayuday baṣë bi atapar ñiinṅ i bṭup aṣë ñehanaan, aji nji aduknaanaa. ¹⁶ Kë nṣë teem baka aji baromeṅ baantaal pmob ñaan katuh bë aannaṭ ṭi kadun ki bantaparuluṅ bṭup ayeṅan uleeful. ¹⁷ Wi wi baṣaan abi na nji ṭi, kë mëndo ṭo ajon, aṣë ṭo du uruha wi unuur ujintuṅ, aṣë do kë baṭij ñiinṅ mënt. ¹⁸ Kë wi baṭijuṅ bankeëṣaaruluṅ ṭi kadunul, baantup ṭup nin uko uloṅ ṭi iko iwuṭaan yi nji nṣaluṅ aji ul adoo. ¹⁹ Pṅom pi bakaṅ na a pawoona ṭaṅ ṭi bgah banwooṅ bi baka, na ṭi ñaan aloṅ ankeṭuṅ i bajaṅ bado Yetu, i Pawulu akjakuṅ awo najeb. ²⁰ Kë nṣë yewla, mëmme hum di nji kawayëṣuṅ iko yaṅ, aṣë hepara me aṅal kaya Yerutalem baya bawayëṣaana ṭi iko mënt. ²¹ Kë wi Pawulu aṣaan hepar aji aṅal pwayëṣ pi *Fetar naṣih najeenkal, kë ndo kë badëta, te wal wi nji kaluṅ kado bañoṭa du Fetar. »²² Kë Agripa aṣë teem Fettuṭ aji : « Nji kak dṅal katiink ñiinṅ mëntan. » Kë aji na a : « Iluṅ katiinka faan. »

Baṭij Pawulu ṭi kadun ki Agripa na Berenit

²³ Wi nfa mambanuṅ, kë Agripa na Berenit, baṣë bi na pkëpaṭer pweek, aneej du dko di uruha, kë baṣih bangoli na bantohi baweek biki ubeeka kë bafuoy baka. Wi wi Fettuṭ adoluṅ wal mënt kë baṭij *Pawulu. ²⁴ Aṣë ṭiini na bañaṅ aji : « Iwi Agripa naṣih na an bti nanwooṅ ṭi na un, nawin ñiinṅ i. Ul akaṅ kë *bayuday bti babi du nji, du Yerutalem na ṭi, aṅoman maakan aṣë huur aji, aantaṅ na pwo najeb. »²⁵ Kë nji kë nṣë win nji ṭi uleef naan, kë aando nin uko uloṅ unkëṣuṅ akeṭ. Wi aṣaan añehan aji aṅal pya du naṣih najeenkal aya awayëṣa, kë nṣë ji ddola aya du a. ²⁶ Aṣë wo mënka nin uko uloṅ unkëṣuṅ ppiit naṣih najeenkal ṭi ñiinṅ i. Ukaṅ kë nṭija ṭi kadun ki nan na ki iwi Agripa naṣih ṭi uleefu. Hënk, woli nahepara, kaṣë ka uko upiit naṣih najeenkal. ²⁷ Ñaan aanhilanuṅ kabubara kañoṭ nakalabuṣ du naṣih najeenkal bë iintup uko wi adoluṅ. »

26

Pawulu aṭiini ṭi kadun ki Agripa naṣih

¹ Hënk, kë Agripa aṣë ji na *Pawulu : « Ihinan kaṭup, kayeṅan uleefu. » Pawulu adeeṅ kañen, aṣë yeṅan uleeful aji : ² « Iwi Agripa naṣih, dlilan nṭa, wi nnaṭuṅ ṭi kadunu, kateem ṭi iko yi bayiṭ naan *bayuday bataparaanuṅ bti. »³ Dkak alilan maakan, ṭiki ime udolade wi baka bnuura akak ame bnuura iko yi bajaṅ baṅomna. Ukaṅ kë nji kakooṭu kooṭ itiinkën bnuura.

⁴ « Bayuday bti bame jibi nṭoori ṭi kpoṭ. Bame kak bti jibi ṭi kateeku nṭoori du utaak wi naan, na du Yerutalem. »⁵ Bame'ën undiimaan, ahilan kaṭup woli baṅali kë dji kaṭaṣ bgah bi pntuk pi *bafaritay bantamnuṅ ṭi bgah bi nun. ⁶ Kë hënkun, uko unkaṅ kë bakwayṣaan ṭi, uwoṅ kë: Dhaṭ uko wi Naṣibaṭi abiiṅ ahoṅ baṣinun. ⁷ Kë kṣini iñeen na ktëb ki pntaali pi nun, kahoṅ mëntan ki ki kahaṭuṅ pyeenk, wi kadëmanuṅ Naṣibaṭi na ḡhaaṣ ḡi baka nfa na utaakal. Iwi Agripa naṣih, mnhaṭ maṅ mankaṅ kë bayuday baṭijën uruha. ⁸ We ukaṅ kë an bayuday naṣal aji ḡnhinan kafiyar kë Naṣibaṭi aji

naŋan bañaan ɸi pkeɸ ba? »⁹ « Kë nji ɸi uleef naan hënk, kë ndun aŋal aji dwo kado uko wi nhinanuɸ bti katokna katim ki Yetu i *Nataret. ¹⁰ Kë hënk di di ndolaɸ du Yerutalem, amob banfiyaaruɸ Yetu batum awat ukalabuŋ. *Baɸeɸan baweek badinanaan pdo haɸ, aji wonɸi baɸu baka pkeɸ dji kawo ɸi bandinanuɸ. ¹¹ Dji kañaay na itoh iñehanaani bti, kahajan banfiyaaruɸ Yetu, kawuuk baka pkar katim ki nul. Ddeebaɸeɸer baka maakan, adoo ji kaya ɸbeeka ɸmpaɸi prab baka kahajan.

Pawulu akak akakalëŋ jibi aɸeɸpuɸ adoo fiyaar Yetu

¹² « Kë hënk di ntooluɸ unuur uloɸ pya ubeeka wi Damat, pdo ulemp mëntɸ awo na uworda wi *baɸeɸan baweek. ¹³ Kaya pban mndiiɸ unuur, djaku iwi, naŋih, kë nŋë wo ɸi bgah, aŋë win bjeehi bloɸ banwoonuɸ baɸi aŋë jeehan apel unuur, kë babi agurën nji na bankyaanɸuɸ na nji. ¹⁴ Hënk, kë ɸpën bti ajot ɸi mboŋ. Kë nŋë tiink pdiim ploɸ kë pakɸiini na nji na uɸup *uhebëre aji : “*Fawul, Fawul, we ukaan kë ikhajanaan ba? Ibaa noor we atootar ji upatar wi ajug wa akwuukuɸ na pfeeru pjul.” ¹⁵ Kë nŋë hepar aji : “Iwi in ula ba, Ajugun?” Kë Ajugun aŋë teem aji : “Nji Yetu a, ikhajanuɸ. ¹⁶ Naɸiin iwo bnaɸ, dpën awinana ɸi kadunu, kakakanaanu nalempar naan. Iwo kaɸup bandukiin uko wi iwinuɸ nɸa ɸi nji, na wi nji kaluɸ kadiimanu. ¹⁷ Dluɸ kayeɸu, ɸi *bayuday na banwoon baanwo bayuday biki nji kayiliin iya. ¹⁸ Iwoyi kahaabëŋ baka këŋ, kapënan baka ɸi bdëm, kaɸij moɸ bjeehi, kapënan baka ɸi mnhina mi uweek wi ɸntaayi, kaɸij du Naŋibaɸi. Hënk bahilna woli bafiyaarën, bapënan baka ipekadu bahil kawo ɸi biki Naŋibaɸi adatuɸ aji bawo pntaali pi nul.”

Pawulu aɸup jibi alemparuɸ Yetu

¹⁹ « Ukaan, Agripa naŋih, kë nɸaŋ uko wi Naŋibaɸi aɸupnuɸ wi ahaabëŋaanuɸ këŋ. ²⁰ Djunna Damat na Yerutalem, abaañŋaan ɸfëɸ ɸi *Yuda bti na ɸi banwoon baanwo bayuday. Aɸup baka aji bawut pjuban bakak du Naŋibaɸi, bado kado iko inkyuujun kë bawut pjuban. ²¹ Uko waɸ ukaan kë *bayuday bamobën wi nwoon du *Katoh Kaweek ki Naŋibaɸi aɸal pfiñën. ²² Kë Naŋibaɸi aŋë wo na nji te unuur wi nɸa wi, kë ndoo naɸ ɸi kadun ki bañaan bti, bampoɸi na baweek aɸup uko wi mmaaruɸ. Uko wi nji kaɸupuɸ uunwo wo uloɸ umpaɸi na wi *baɸupar Naŋibaɸi na *Moyit bajakuɸ ɸfa aji ubi kadolana, ²³ *Krittü aluɸ kahaj kaŋë kawo nateek anknaɸiin ɸi pkeɸ kaɸup bayuday na banwoon baanwo bayuday, bjeehi bi mbuur. »

Pawulu ado na pkakan Agripa naŋih ɸi bgah bi Yetu

²⁴ Wi *Pawulu akyeɸanuɸ uleeful haɸ, kë Fettut aŋë huuh aji : « Iwi iyilaa! Pjuk pweek pi ijukuɸ pajun pfooyanu bkow! » ²⁵ Kë Pawulu aŋë teema aji : « Iwi Naweek maakan, mënyilaa, uko wi nji kaɸupuɸ ujoonan akuɸ aɸeɸ ɸi bgah. ²⁶ Agripa naŋih, dñoom kaɸup na a na mntëɸ ɸiki dme kë aampaam iko mëntɸ bti, iindolana du bñot, dme kë ame ya bti aba. ²⁷ Iwi Agripa naŋih, ifiyaar uko wi *baɸupar Naŋibaɸi bajakuɸ i? Dme kë ifiyaar wa. » ²⁸ Kë Agripa aŋë teem Pawulu aji : « Injal kakakanaan naritton ubaa kaɸo'un ɸi! » ²⁹ Kë Pawulu akak ateem aji : « Mëmme me utar këme ujon, uko wi nji kañehanuɸ Naŋibaɸi uwoon iwi na banktiinkuɸ bti nɸa di, nakak nawo ji nji, aŋë wo mëñgal natana mnkorentu ji nji. »

³⁰ Hënk kë naŋih, na nantuɸa i utaak, na Berenit, na bañaan bti banwoon na baka baŋë naɸa. ³¹ Wi bapënuɸ aŋë ɸiini bukal bukal aji : « Niiñɸ i aando do uko uloɸ unkëŋuɸ akeɸ këme aya ukalabuŋ. » ³² Kë Agripa aŋë ji na Fettut: « ɸhinan lah kawutana, kë aŋaan ahepar pwayëŋaana du naŋih najeenkal. »

27

Batool pñooɸ Pawulu du Rom

¹ Wi ukakuɸ wi pjej ulantu kaya Itali, kë baŋë wul *Pawulu na bakalabuŋ baloɸ Yuliyut, anwoon naweek i bangoli iñeen-week baromeɸ du pntuk pi bangoli pi bajaan bado Pntuk pi Naŋih najeenkal. ² Kë ɸjej ulantu du pkëɸ pi Adramitiyum unwoon wi pya Atiya, atool

pya. Arittarkut i Tetalonika du Matedoniya kë abi na un. ³ Wi unuur ujintuŋ kë nşë ban Fidoŋ. Yuliyut awo na Pawulu bnuura, awuta kë aji ya kawin banohul, bațena iko yi anumiin. ⁴ Ŋwoona du Fidoŋ, kë jibi uyook ukkobuŋ adek na un, kë nfooy na umbaŋ wi unjiw wi Kipruŋ wi uwoonj uunkkob. ⁵ Kë wi wi nmuuruŋ bdëk bañnoguŋ ntaak ni Filitiya, na Pamfili aban Mire du utaak wi Likiya. ⁶ Wi nbanuŋ da, kë naweek i bangoli așë win ulantu ulonj unwoonuŋ Alektandriya, atool pya Itali, așë dolun kë njej wa.

⁷ Ŋdo nnuur ntuŋ aya ya btiișu, țiki uyook uwo, nħaj maakan abaa ban kañog ubeeka wi Kënidut. Uyook uneenanun pya na btool, kë nduk ubeeka wi Falmome ți kañen kadeenu, afooy unjiw wi Kret. ⁸ Ŋtaș taș ukab, ahaj maakan abaa ban dko di bajaan bado Ikëŋ Inuura, dañnoguŋ ubeeka wi Lațaya.

⁹ Ŋto du Lațaya ajon, kë pya kadun pado kak anooran, țiki unuur wi pyiman wi *bayuday* udobi țep, kë pya na bdëk wal mënț pahil kapënan unguun. Hënk, kë Pawulu așë țup uko wi așaluŋ aji na baka : ¹⁰ « Babuk biinț, dwin kë bgah bi nun bi baya kawuț, ulantu utoka dko dweek na iko yi ujijuŋ bti, bañaan badoo hilan kakeț da. » ¹¹ Kë naweek i bangoli așë mëban ți wi naweek i bațonj ulantu na ajug wa bajakuŋ, apok ptiink Pawulu. ¹² Pkëŋ paannuura pțëpanaan nnuur ni ujonț na ukëk uweek, kë bațum ți baka baŋal nneej ți bdëk, nđoonaan pban pkëŋ pi Fonika woli nħinani. Pkëŋ pi Fonika pawo du unjiw wi Kret, pataaŋ na kayoba ajej ți btammaŋu na btamșanka, kë bahilan kațëpan da nnuur ni ujonț na ukëk.

Ukëk unața du ptoof pi bdëk bweek

¹³ Uyook umpoți unațnaana btammaŋu ajun pyook, kë bañaan bașal aji bahinan kado uko wi bașaluŋ, afënëș ulantu, atool akab kab na kabaŋ ki unjiw wi Kret. ¹⁴ Uundo jon, kë ukëk uweek unwoonj katim ki btamșanka umayar unuur ușë națnaana unjiw akëk. ¹⁵ Ukëk wuŋ ubi akob ți ulantu, kë nñenkak ahilan wa pțijan, așë wut kë uyook ukya na un. ¹⁶ Wi nțëpnunj btammaŋu bi unjiw umpoți unwoonj katim ki Kawuda, așë țu kamenkla uyook btiișu. Ŋdoonaan te adoo kakan bteem bmpoți bbuurni bantanuŋ ți kafet ki ulantu. ¹⁷ Hënk, kë balemp biki ulantu bajej ital atanrën wa uwutna katoka. Bați wal mënț uyook ufël baka ți pyiw pwuțan pi bdëk bweek du Libiya. Wi wi bașaan aŋuj iloona, așë wut uyook kë ukya na baka. ¹⁸ Unuur utëbanțën, kë ukëk ukkëka këk maakan, kë bajej iko injijuŋ afël du bdëk. ¹⁹ Unuur uwajanțën, bajej iloona na iko yi ulantu afël du bdëk na iñen yi baka. ²⁰ Ŋdo nnuur ntuŋ, nñenwin bnuur këme njah, kë uyook ukkoba kob maakan, kë nbi ji ji wi nun ubaa.

²¹ Ŋdo nnuur, nñende de nin ukoolan, kë *Pawulu așë nața, aji na bañaan: « Babuk biinț, nawo i lah katiink uko wi njakanaŋ, kawut kapën du Kret, nanșaan kabuur ptoka toka pi. ²² Kë nșë kooțan kooț hënkunj, namëbaan naliinț! Nin alonj ți an aankket, ulantu țañ uktokiin. ²³ Takal na utejan, *uwanjuț wi Nașibați anka'ënuŋ, i njaan kadëman ubi ți nji, ²⁴ ajakën : “Pawulu, klënk! Iwo i kawayëșa ți kadun ki nașih najeenkal, kë Nașibați ți bnuura bi nul, akdo bañaan bti bankyaanțuŋ na iwi babuur.” ²⁵ Babuk biinț, natëŋțënën, țiki dhaț ți Nașibați ame kë uwo jibi ajakaaruŋ. ²⁶ Kë uyook ușë ya kafëluŋ du unjiw ulonj. »

²⁷ Ŋdobi wo wo ți utejan unțënknuŋ iñeen na nħaakër ți meel, kë ukëk uhuma kaya na un ți bdëk bi katim ki Adiriyatik. Kaban mnjel, kë balemp biki ulantu bașë nnuur aji nñog pkay. ²⁸ Wi wi batanuŋ pko ploŋ na ptal awalan katenna kadiilade, awin kë kawo nmetër iñeen nwanjanț na paaj na ulonj, akak aban țuŋ aten, awin kë kawo nmetër iñeen nteb na bakreŋ. ²⁹ Bați wal mënț uyook ufëluŋ du mnlaak, atan klaar kdiț kbaakër du kafet ki ulantu awalan ți meel kahilna kamëban wa, așë bi kataran țaran unuur ujint. ³⁰ Balemp biki ulantu bado wal mënț na ppën ți wa kabuur. Bawalan bteem bbuurni așë daar aji baŋal ptan ilaar idiț ilonj ți kadun ki ulantu. ³¹ Kë Pawulu așë ji na naweek i bangoli na bangoli bandukiiŋ aji : « Woli balemp biki ulantu biki baanțo ți wa, naankhilan kabuur. » ³² Ukaanj kë bangoli bafal ital ințijanaanuŋ bteem bbuurni, awutan ba, kë bakyaak.

* 27:9 Ulibra wi Bgah 16.29 upiit aji : Ți pli ppajanțën na ploŋ, ți unuur uñeenanțën, nayiman, naankdo nin ulemp ulonj, an babak utaak na bayaanț bti.

³³ Wi bakyoonkuṅ mnjinṅ unuur, kē Pawulu ašē ji na baka bade aji na baka : « Naṅo ṅnuur iñeen na ṅbaakēr kē ṅhaaš ṅawo bnaṅ na an, naande nin ukoolan. ³⁴ Nabiin nade, nanuma pde kahilna kawo bajeb, nin kawel kalonṅ kaankjot ṅi ṅnaaṅ. » ³⁵ Wi wi ašaṅ ajej ipoom abeeb Našibaṅi akitēš ya, ašē jun pde. ³⁶ Kē wi wi bañaṅ bti bakakanuṅ ṅhaaš, ade ntiinku. ³⁷ ṅwo wal mēntṅ bañaṅ iñeen-week ṅyaaš ṅtēb na iñeen paaj na ulonṅ na paaj (276) ṅi ulantu. ³⁸ Wi bañaṅ bti badeeṅ ayok, kē bašē fēl ṅdeey ṅanwoonṅ ṅi ulantu du bdēk awiišanaan wa.

Ulanṅu ujiiri

³⁹ Wi unuur ujintuṅ, baṅonṅ ulantu baanyikrēn pkay pi bakwinuṅ, ašē win pkay ploṅ panwoonṅ na pyiw, aji baya kakaban ulantu ṅi pa woli bahinani. ⁴⁰ Kē wi wi bafaluṅ ital intannuṅ ilaar idiṅ intjanuṅ ulantu ašē wutan ya kē iya bdēk. Wi wi bašaṅ afēnēš ital yi batannuṅ ṅpaat ṅanjaṅ ṅaṅonṅna ulantu, atan kaloona ṅi kadun ki wa, uyook uhilna uwuukar wa kadun, ašē tool pya pkay. ⁴¹ Kē ušē ya wal mēntṅ abiṅa ṅi pyiw pwuṅaan pi bdēk, kē kadun ki wa kajiiri, uunkak ahilan pya, kafetṅ kē kašē rumpadiir fuṅ ṅiki ṅmaaronṅ ṅakob bnuura.

⁴² Bangoli kē bašē ṅal wal mēntṅ kafinṅ bakalabuš, bawutna kalam kabuur. ⁴³ Kē naweek i bangoli ašē ṅal *Pawulu abuur pkeṅ, ašē ji na baka bawut kafinṅ bakalabuš. Abaa ṅep ṅep aji na baka, banhiluṅ plam bti badunna bajot bdēk balam baban pkay, ⁴⁴ bandukiinṅ baji ṅnaṅ andoluṅ alanka ṅi kampiñu kayaakna pya kēme iko ilonṅ ṅi inkitiinṅ ṅi ulantu, kaṅašna bukundu. Kē hēnk di di badoluṅ, aban bti pkay abuur.

28

Pawulu aban unjiw wi Malita

¹ Wi ṅbuuruṅ bti, ašē baa me kē unjiw uwo katim ki Malita. ² Bañaṅ banfētṅ da baṅijan un bnuura. Batehan bdoo, adu'un kē ṅto atēma ṅiki ušubal ujun pšub, kē ujonṅ uwoo. ³ *Pawulu ajej wal mēntṅ imul ikay afēl du bdoo, kē upula ulonṅ ušē pēn ṅi ya, aṅi bdoo buṅ. Ulut alabari'a ṅi kañen. ⁴ Wi bañaṅ banfētṅ ṅi unjiw bawinuṅ upula ṅi kañen ki Pawulu, ašē hoopatēr aji : « ṅiintṅ i aka pwo nafinṅ bañaṅ, ṅiki ajaka jak abuur pkeṅ du bdēk, kē našibaṅi alonṅ andu'aniinṅ « našibaṅi anjaṅ aluk » ašē wo aandinan awo najeb. » ⁵ Kē Pawulu ul, ašē lēt upula awat du bdoo, nin ukoolan uundola do. ⁶ Kē bañaṅ banuṅ aji ajun pwur kēme kajot kakeṅ ṅi dko mēntṅ. Wal wi bayoonkuṅ ajon baanwin ukoolan, ašē wugēš ṅšal aji awo alonṅ ṅi bašibaṅi.

⁷ Ufētṅ wi naweek i unjiw anwoonṅ katim ki Publiyut uñog da. Aṅijanun kē ṅwo bayaantṅ biki nul ṅnuur ṅwajanṅ, ji banohul. ⁸ Ašin Publiyut amaak wal mēntṅ awo na ptool kē uleef ubot ayik na a. Pawulu aya awina, ašē ṅehan Našibaṅi, apafa iñen ṅi bkow, ajebana. ⁹ Kē wi wi bamaakal biki unjiw bandukiinṅ bti babinṅ ṅi Pawulu, kē ajeban baka. ¹⁰ Bañaṅ bamaganun maakan, wi ṅkyaṅ, kē bašē pēnan iko yi ṅkyaṅ kanuma bti du bgah byaanṅaani awulun.

Pawulu na batēnṅul bawoona Malita atool pya Rom

¹¹ Wal wi ṅdoluṅ kli kwajanṅ, ašē jija ṅi ulantu ulonṅ wi ubeeka wi Alektandriya, unṅēpanuṅ wal wi ujonṅ ṅi unjiw unwoonṅ katim ki kbet*. ¹² ṅya awala du Firakuṅa, ado da ṅnuur ṅwajanṅ. ¹³ Wi ṅwoonuṅ da, ašē ṅaš kabaṅ ki bdēk, adoo ban ubeeka wi Regiyum. Na mnjinṅ, kē uyook unwoonuṅ btammaṅu ušē jun pkob, kē ṅdo ṅnuur ṅtēb, ašē ban pkēṅ pi Putewoli. ¹⁴ Wal wi ṅbanuṅ ubeeka mēntṅ, ṅṅēnk da balonṅ banfiyaaruṅ, kē bamēbanun kē ṅto da kanēm kapēb. Wi wi ṅšaṅ aban Rom. ¹⁵ Banfiyaaruṅ biki Rom batiink kē baji ṅwo ṅi bgah, ašē bi te Ufeeru wi Apiyut na du dko di bajaṅ bado Itoh yi Bayaanṅ Iwajanṅ pkitun. Wi *Pawulu awinuṅ baka, abeeb Našibaṅi, ašē kak atēṅ maakan.

Pawulu aṅup Uṅup Ulil Unuura du Rom

* 28:11 Kēme Kattor na Polut: Bawo ṅi unjon wi bagrek bašibaṅi bampoṅi banwoonṅ kbet, ašē meeṅana bnuura ṅiki baya bdēk biki ṅfa bafiyaar aji kbet kuṅ kaji kayeṅ baṅonṅ ṅlantu.

¹⁶ Wi ḡbanuḡ Rom, badinan *Pawulu kē agaag ufēt wi nul ašē do nangoli alon kē akyerḡa. ¹⁷ Wal wi aḡoon ḡnuur ḡwajanḡ, ašē du bantohi *bayuday babi bayit na a. Wi babiḡn ayit, kē ašē ji na baka : « An bayitḡ naan, nji, nwoonḡ mēndo baḡaaḡ biki pntaali pi nun ukoolan, kēme ḡi udolade wi bašinun, bamobēn du Yerutalem awul baromeḡ. ¹⁸ Baheparaan bnuura uko unḡepuḡ, ašal pwutanaan ḡiki baanwin win nin ukoolan ḡi nji unkēšuḡ bafiḡēn. ¹⁹ Kē wi bayuday bašaḡ apok uko mēntḡ, kē nwoyi kahepar pwayēš pi naših najeenkal, ahepar pa. Ašē wo kakša mēnka nin uko ulonḡ utapar pntaali pi naan. ²⁰ Waḡ ukaḡ kē ndu'an, kawinan, kaḡiini na an, ḡiki batanēn na mnkorentu mi ḡi katim ki ḡaaḡ i biki *Iḡrayel bahaḡuḡ. »

²¹ Wi wi bāteemuḡuḡ aji : « ḡjēnyeenk nin uko ulonḡ umpiitḡuḡ ḡi iwi unwoonuḡ *Yuda kē bayitḡn banwoonḡ da baambi ḡi aḡup ukoolan uwuḡaan ḡi iwi. ²² Kē ḡšē ḡala katiink ušalu, ḡiki baḡaaḡ ḡi dko bḡi balaḡ pntuk pi iwoonḡ. »

²³ Hēnk, kē bamēban unuur na Pawulu, kē baḡaaḡ baḡum ḡi baka baluḡ abi du dko di Pawulu awaliinḡ. Aḡiini na baka nfa te utaakal uḡup wi *Pših pi Našibaḡi. Ado na pdo baka bayikrēn uko wi Yetu, aḡēpna ḡi *Bgah bi Moyit, na uko wi *baḡupar Našibaḡi bapiitḡuḡ. ²⁴ Balonḡ ḡi baka bafiyaar uko wi aḡupuḡ, kē balonḡ baanfiyaari. ²⁵ Wi bawoonḡ biki pwayšer bahumaara baantiinkari. Kē Pawulu ašē ji na baka ḡaḡ: « Ni! *Uhaaš wi Našibaḡi unḡiini bnuura, wi uḡēpnuḡ ḡi mntum mi *Iḡayi, Naḡupar Našibaḡi. ²⁶ Aḡiini aji :

“Yaan du baḡaaḡ mēḡan, ḡi na baka :

Woli nadoo wat wat ibaḡ aḡiink oo, naankteha te.

Woli nadoo haabēš haabēš kēš bnuura oo, naankwina win.

²⁷ ḡiki ḡhaaš ḡakak adēnēt na baḡaaḡ biki,

banēt ibaḡ yi baka,

adēt kēš ki baka,

Kahilna kawo baankwin na kēš ki baka,

Kabot kawo baanktiink na ibaḡ yi baka,

ḡšal ḡi baka ḡawutna kate,

bahilna bawut pkak du nji.

Nhilna nwut kajeban baka. ”[☆] »

²⁸ Kē Pawulu ašē baaḡēš bḡup aji na baka « Nawo i kame keeri, kē Našibaḡi, banwoonḡ baanwo bayuday biki awuluḡ Uḡup wi mbuur. Bukal baluḡ katiink wa! » [²⁹ Wi Pawulu aḡupuḡ haḡ kē bayuday bašē ya, aḡom.]

³⁰ Pawulu aḡo da ḡšubal ḡḡēb du katoh kalonḡ ki aklukuḡ luk bdidi'ul, aji yeenk banjaḡn babi bḡi pwina. ³¹ Aḡo da aḡup uko wi Pših pi Našibaḡi, abot ajukan uko wi Yetu Ajugun na mntēḡ abot awo najeeh.

☆ 28:27 Iḡayi 6.9-10.

Uṭup wi Pawulu apiitun banfiyaarun banfētun du utaak wi Rom

Uṭup ujuni

Pawulu ampiitun kakaarta ki awo nayuday. Abuknaana Firi, du untanka wi bajaan badu Tartut. Kē asē kuṣnaana du ubeeka wi Yerutalem, dul di di ajuknuṅ. Pawulu abi me udolade wi bayuday bnuura. Abi wo ṅaaṅ anhanun maakan baṅaaṅ bateek banfiyaarun Krittū. Kē Yetu Krittū aṣē bi pēn awinana ṭi kadunul adu'a awo namaar ṭi kadun ki banwoon baanwo bayuday. Aṭup Uṭup Ulil Unuura du dko bti di pṣih pi Rom. Wi Pawulu apiitun uṭup wi awo du ubeeka wi Korint du ṅsubal ṅṭenk iṅeen kaṅeen na paaj na ulon (57) wi Krittū abukiṅ kaya ṅsubal iṅeen kaṅeen na bakreṅ (58). Abi ṅal pya Yerutalem akak ṅal kaya pṣih pi Rom. Apiit kakaarta ki baṅaaṅ banfētun du Rom kaṭup baka kē ṅal kaya du baka kajukan baka Uṭup wi Naṣibaṭi katēṅṅēnaan baka.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pawulu aṭup Uṭup Ulil Unuura (1.1-17)
2. Baṅaaṅ bajēn bti bajubanun (1.18-3.20)
3. Hum di di Naṣibaṭi ajakuṅ aji baṅaaṅ bajēn bawo batool ṭi kēṣ ki nul (3.21-4.25)
4. Baṅaaṅ biki Naṣibaṭi balun kaka ubida uhalu (5.1-8.39)
5. Naṣibaṭi awutan Itrayel kē uṣē wo uunwo wi mnṅo (9.1-11.36)
6. Ubida uhalu unwoon na ṅal (12.1-15.13)
7. Uko wi Pawulu ajakuṅ aji ado na pwul mboṣ (15.14-16.27)

¹ Nji Pawulu nalempar Yetu *Krittū dpiitun. Naṣibaṭi adu'ēn pwo *nanjaṅ, adatēn aṭu'ēn pṭup *Uṭup Ulil Unuura wi nul ² Uṭup mēnt, Naṣibaṭi aṭēpna undiimaan ṭi *baṭuparal ahoṅ wa ṭi Ulibra wi nul. ³ Uṭup mēnt uṭiiniyaan uko wi Abukul, ampēnnun ṭi kabuka ki *Dayiṭ naṣih. ⁴ Kē *Uhaaṣ Uyimanaan wi Naṣibaṭi uṣē diiman na mnhina mnweek kē awo Abuk Naṣibaṭi, wi anaṭiṅ ṭi pkeṭ. Ul awo Yetu Krittū Ajugun. ⁵ ṭi ul i i Naṣibaṭi aṭēpnun awulēn bnuura ado kē nwo nanjaṅ. Hēnk, katim ki nul kameeṭana, nhilna ndo baṅaaṅ biki ṅtaak bti bafiyaara bakuṭ bado katiinka. ⁶ An kak nawo ṭi bakaṅ mēntan, an biki Naṣibaṭi aduun pa nawo biki Yetu Krittū. ⁷ An bti nanwoon du Rom, biki Naṣibaṭi ṅalun abot adu'an nawo baṅaaṅ biki nul, dṅehan Naṣibaṭi Aṣin nja na Ajugun Yetu Krittū bawulan bnuura babot bajoobṅēnan ṅhaaṣ.

Pṅal pya pwin baṅaaṅ biki Rom

⁸ Dṅal duna kaṭēpna ṭi Yetu Krittū kabeeb Naṣibaṭi i njaan kadēman ṭi uko wi nan bti ṭiki baṅaaṅ biki umundu bti batiink kē nafiyaar Krittū. ⁹ Naṣibaṭi i njaan kadēman na uhaaṣ wi naan bti wi njaan kaṭup *Uṭup Ulil Unuura unjaan uṭiiniyaan Abukul ame kē dṭup manjoonan wi njakuṅ aji dji kaṣalan wal undoli ¹⁰ wi njaan kaṅehan Naṣibaṭi. Dji kaṅehana woli uwo uko wi ṅalun, adolēn nhilan mbi du an. ¹¹ Dṅal maakan pwinan, kahilna kafaasēr na an uko wi Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uṭennun pa utēṅṅēnan. ¹² Dṅal kawo ṭi ptoofan, pfiyaar pi nan, na pfiyaar pi naan patēṅṅēn nja bti.

¹³ Baiṭ naan, dṅal name kē djon ṅal pbi du an, kē Naṣibaṭi aṣē wo aandinanaan te hēnkun. Dṅal kalemp ṭi ptoofan kawin ulemp mēnt uwul uko unuura, jibi udoon abi wo du ṅtaak ṅlon. ¹⁴ Dwo i pya du baṅaaṅ biki ṅbeeka na du biki ṅteeh, du banjukuṅ na du banwoon baanjuki. ¹⁵ Uko mēnt ukaṅ kē ṅṅal pṭupan an kak nanfētun du Rom *Uṭup Ulil Unuura.

¹⁶ Mēnji kakowa pṭup *Uṭup Ulil Unuura : uwo na manjoonan mnhina mi Naṣibaṭi pa mbuur mi baṅaaṅ bti banfiyaarun, kajunna duna du bayuday te du banwoon baanwo bayuday. ¹⁷ Uṭup ulil unuura mēnt uyuuṅ nja jibi Naṣibaṭi ajaan ado nja ṅwo batool ṭi

këshul. Ƨi pfiyaar Ƨañ di di pwo natool pawoonuŋ. Ulibra wi NaşibaƧi uji : “Ƨi pfiyaar pi pi ñaaŋ natool ajaanŋ akaana ubida.”[☆]

Bañaanŋ bti bajubanuŋ

¹⁸ NaşibaƧi aji diimanaan du baƧi udeeb wi nul Ƨi bañaanŋ bti Ƨiki baanji badëmana abot aji bado iko inwoonŋ iinwo itool kamenna manjoonan. ¹⁹ Kë uko wi ñaaŋ ahiluŋ pme Ƨi NaşibaƧi uşë wo ujintŋ piş pa bañaanŋ bti : NaşibaƧi Ƨi uleeful adiiman wa baka. ²⁰ Nin ñaaŋ aambaanŋ kawina NaşibaƧi, kë du wal wi apaşnuŋ umundu te hënkunŋ, woli bañaanŋ baten iko yi apaşunŋ, bawin mndëm mi nul manwoonŋ maankba kabot kame kë awoonŋ NaşibaƧi na manjoonan. Bañaanŋ bajën baanhilan kafaŋ Ƨiki baankdëman NaşibaƧi abot ado iko inwoonŋ iinwo itool. ²¹ Bame NaşibaƧi bnuura aşë wo baanji badëmana ji NaşibaƧi abot awo baanji babeeba jibi bawoonŋ i kado kabeeba. Babaa Ƨëp Ƨëp awo na ŋşal ŋpën kë ŋşal ŋi baka ŋdah ŋaya du bdëm. ²² Başal aji batiti aşë wo bayila : ²³ bapok mndëm mi NaşibaƧi anwoonŋ aankkeƧ akak Ƨi pdëman itu yi ñaaŋ najën ankkeƧunŋ, yi ŋkaƧ, yi ŋntaam na yi ŋko ŋi uƧeeh.

²⁴ Uko mëntŋ ukaaŋ kë NaşibaƧi awut baka kë bawo Ƨi iko iƧop jibi ŋhaaş ŋi baka ŋaŋaluŋ ya, kë bakƧopan ŋleef ŋi baka. ²⁵ Bajej manjoonan mi NaşibaƧi aƧëƧ na ŋŋilan, apok pdëman napaş iko i bawoonŋ i pdëman te mnŋto, awo Ƨi pdëman uko umpaşaniinŋ. Uwo haŋ.

²⁶ Uko mëntŋ ukaaŋ kë NaşibaƧi awut baka Ƨi iko injaanŋ ipoƧan ñaaŋ: bahar baka baankak aji bapiinŋ na biinŋ awo Ƨi ppiinŋ na baaƧ batëntŋ baka. ²⁷ Kë biinŋ bakak aduk ppiinŋ na baaƧ ayenar biinŋ batëntŋ baka, baji bado iko ikowandënaan na biinŋ batëntŋ baka, hënk bayeenk bukal Ƨi ŋleef ŋi baka kakob kantaanŋunŋ na pneem pi baneemuŋ.

²⁸ Başal aji baanwo i kame NaşibaƧi, ukaaŋ kë awut baka Ƨi ŋşal ŋi baka ŋdah, kë hënk, bakdo iko yi bawoonŋ baanwo i kado. ²⁹ BaƧum na iko bti inwoonŋ iinwo itool, buƧaan, pñeebar iko, na mnŋot. BaƧum na bkujar, bfiŋar, pŋom, kaguuru, babi duka duka Ƨi iko iwuƧaan. Baji batapar bañaanŋ bƧup na ŋŋilan, ³⁰ abot akuutar, awo başoorad NaşibaƧi, bakarad, bapiitar, bahomp. Baji babi Ƨu Ƨu ŋhaaş Ƨi pla iko iwuƧaan ihalu, baanji batiinŋ bajug baka. ³¹ Baantiti, baanji bado uko wi bajakuŋ aji bado, bajën ŋhaaş abot awo baanji bañaga batëntŋ baka. ³² Bame bnuura pwayëş pi NaşibaƧi Ƨi iko mëntŋ: banjaanŋ bado haŋ bataanŋ na pkeƧ. Kë başë duki'aara duka Ƨi iko mëntŋ, badoo beeh beeh aji bamagan banjaanŋ bado iko mëntŋ.

2

Pwayëş ptool pi NaşibaƧi

¹ Iwi, ñaaŋ i iwohaŋ, iinfaŋi woli iji kşal kë bañaanŋ baloŋ baduknaanaa. Na manjoonan woli iji baduknaanaa aşë do ji baka, iji kdiiman iwi Ƨi uleefu kë iduknaanaa. ² Kë ŋşë me kë woli NaşibaƧi awayëş bañaanŋ banjaanŋ bado iko yaŋ, awayëş na manjoonan. ³ Işal aji iwi inkjakuŋ kë baloŋ baduknaanaa aşë do iko yi bakdoluŋ iluŋ kabuur kakob ki NaşibaƧi i? ⁴ Këme ibeeh bnuura bweek bi NaşibaƧi, kamiir ki nul, pjoob bkow pi nul? Iimme me kë bnuura mëntŋ bawo kadolu iwut pjuban ibot iƧëlëş mnwo mi nu i?

⁵ Kë işë wo iinji kŋal kate, iindi pwut pjuban ukaaŋ kë iji kla kakob kaweeb wal wi NaşibaƧi akdiimanuŋ udeeb uweek wi nul na pwayëş ptool pi nul. ⁶ Aluŋ kawayëş andoli Ƨi uko wi adoluŋ. ⁷ Bañaanŋ bantamanuŋ Ƨi pdo bnuura, banklaanŋ pdëm na mndëm na iko inwoonŋ iinktoka yi NaşibaƧi ajaanŋ awul, awul baka ubida wi mnŋto. ⁸ Kë bañaanŋ bampokuluŋ ado uko unliluŋ baka Ƨañ, bampokuŋ pƧaş manjoonan abot aƧaş iko inwoonŋ iinwo itool, aluŋ kadiiman baka udeeb uweek wi nul. ⁹ Kë pwuƧan na phaajala ŋaşë kob bañaanŋ bti bankdoluŋ buƧaan, bayuday, na banwoonŋ baanwo bayuday kak. ¹⁰ Kë NaşibaƧi aşë luŋ kawul bankdoluŋ bnuura pdëm na mndëm, kajoobƧën baka ŋhaaş, bayuday na banwoonŋ baanwo bayuday kak. ¹¹ Na manjoonan, NaşibaƧi aanji paƧşër.

[☆] 1:17 Habakuk 2.4.

¹² Bañaan banjaan bajuban baluŋ kaya bti infernu, badole wo baamme *bgah bi Moyit ; kē bañaan ajuban bti ašē me bgah bi Moyit, ačēpna ŋi bgah mēnt kawayēš baka. ¹³ Na manjoonan, mēnt bañaan banjaan baliŋ ŋi ptiink uko wi bgah bi Moyit bajakuŋ bawoon baŋool ŋi kadun ki Našibaŋi, banjaan bado uko wi bajakuŋ bakluŋ kawo baŋool ŋi kēš ki nul. ¹⁴ Na manjoonan, woli banwoon baanwo bayuday, banwoon baamme bgah bi Moyit, bado uko wi bgah bajakuŋ bdidi baka, baji badiiman kē bawo na bgah mēnt ŋi ŋhaaš ŋi baka. ¹⁵ Baji badiiman hēnk kē uko wi bgah bi Moyit bajakuŋ upiitana ŋi baka meet, ŋhaaš ŋi baka ŋaji ŋaŋup baka me uko wi badoluŋ uwuŋi kēme uwo unuura. ŋŋal ŋi baka kak ŋaji ŋaŋup baka uko me uwuŋi kēme unuura. ¹⁶ Hēnk, uko mēnt uluŋ kapēn wal wi Našibaŋi akčēpnun ŋi Yetu Krittū jibi nŋupun ŋi *Uŋup Ulil Unuura, kawayēš bañaan bti ŋi iko yi ameeruŋ baka.

Bayuday na Bgah bi Moyit

¹⁷ Kē iwi, injakuŋ aji iwo nayuday, anahna *bgah bi Moyit, ahompna Našibaŋi, ¹⁸ iji ime uko wi aŋaluŋ, apačēš bnuura na buŋaan ŋiki bgah bi Moyit bayuuju wa. ¹⁹ Ifiyaar kē iwoon kado kaŋon nakuul abot awo unkaniya pa bañaan banwoon ŋi bdēm. ²⁰ Iŋal aji ime apel bandukiin, iwo kajukan baka, ŋiki iŋal kē ŋi bgah ime iko bti, ime manjoonan. ²¹ Kē wi iŋaan ajukan bandukiin, we ukaan kē iinkjukan uleefu ba? Iji kji na bukundi bawut kakiiŋ ašē ji kkiiŋ! ²² Iji kneenan pjuban pi piinŋ ašē ji kjuban pjuban pi piinŋ! Ipok bado kadēman itu ašē ji kya du dko di iwoon kajej da bŋijar! ²³ Iji knahna bgah ašē ji kwalan Našibaŋi wal ijaan kwo iinji kŋaš ba! ²⁴ Na manjoonan Ulibra wi Našibaŋi uji : “*Naji nado banwoon baanwo bayuday bakar katim ki Našibaŋi.*”[✠]

²⁵ Woli ido uko wi *bgah bi Moyit bajakuŋ, pwala katēmp pi nu paka udooni. Kē woli iinkdo uko wi bgah bajakuŋ, iwo ŋi kēš ki Našibaŋi ji anwoon aanwala katēmp anwoon aanwo nayuday*. ²⁶ Kē woli banwoon baanwala katēmp baŋaš uko wi bgah bajakuŋ, bawo ji banwaliin katēmp ŋi kēš ki Našibaŋi. ²⁷ Anwoon aanya katēmp ašē do uko wi bgah bajakuŋ aluŋ kadiiman kē iduknaanaa, iwi inwoon iinji kŋaš bgah mēnt wi badoon apiit ba awulu kē ibot awala katēmp. ²⁸ Mēnt pwala katēmp pakkaan ŋaan awo nayuday na manjoonan, kē katēmp kaanwo uko unkwinaniin ŋi kaara. ²⁹ A-a, nayuday na manjoonan awo ŋaan i uhaaš wi nul uwoon ŋi Našibaŋi. Kē pwala katēmp na manjoonan paanwo pŋal kantomntēn jibi bapiitun ŋi bgah pawo pŋelēš uhaaš pi Uhaaš wi Našibaŋi ujaan udo. ŋaan anwoon haŋ aji yeenkna kabeeb du Našibaŋi, mēnt ŋi bañaan biki ajaan ayeenkna ka.

3

Pjuban pi bañaan bti

¹ Kē ŋun keeri di di nayuday apelnun bandukiin? Pwala katēmp paka udooni i? ² Pwo nayuday panuura maakan ; bukal biki Našibaŋi ahankanun iko yi aŋupun. ³ Kē hēnkun? Woli balon ŋi baka baanfiyaara, uko mēnt kado Našibaŋi awo aankdo uko wi ajakuŋ i? ⁴ Nin, bañaan bti bawo i kame kē Našibaŋi aji do uko unjoonanun, kē ŋaan najēn andoli awo na ŋŋilan. Hēnk di di *Dayiŋ aŋiiniin na Našibaŋi aji : « *Imeŋana pwo naŋool ŋi iko yi iŋŋupun kafaŋna woli blaŋar bawoo.*»[✠] ⁵ Kē woli buŋaan di ŋdoluŋ dayuun bnuura kē Našibaŋi awo naŋool, we uwoon wi pŋup ba? Woli Našibaŋi adiiman nja udeebul, aankpēn ŋi pwo naŋool i? Kē nŋaan aŋiini jibi ŋaan najēn ajaan aŋal. ⁶ Name kē mēnt hēnk da! Woli aanwo naŋool, hum di akhilanun keeri kawayēš umundu? ⁷ Kē wi ŋŋilan naan ŋakaan kē manjoonan mi Našibaŋi manwinanaa abot adiiman mndēm mi nul, we ukaan keeri kē nduknaanaa wi njubanun? ⁸ Keeri we ukaan kē ŋēnhil kaji : « Nawulan ŋdo buŋaan, bnuura bašē babi? » Aa, bañaan balon badiihēn aji nji djukanun uko mēnt. Bakaŋ mēntan baluŋ kakoba kakob ki bataananaanun.

Nin aloŋ aanwo naŋool

✠ 2:24 Natenan ŋi Itayi 52.5. * 2:25 Pwala katēmp pajaan padiiman kē ŋaan awo nayuday. ✠ 3:4 Kaŋaam 51.6.

⁹ Kë we wa keeri? Nja bayuday ηpel bandukiin i? Nin! Na manjoonan, ddo bi diiman kë bañaan bti, bayuday na banwoon baanwo bayuday, bawo bti bañaan banjaan bajuban.

¹⁰ Upiitana ti Ulibra wi Naşibați aji :

« Nin ñaay na tool aanwoo, nin aloy.

¹¹ Nin ñaay aloy aanwo na uşal,

nin ñaay aloy aankla Naşibați.

¹² Bañaan bti badek Naşibați kafet,

bagakandër aneem.

Nin aloy ti aanji do bnuura

aandoo wo wo alookan.

¹³ Kaţuţ ki baka kawo ji btuur bi bahaabëşun,

pndemënt pi baka paţum na kaguuru,

bawo na bnunk bi upula ti iduuj.

¹⁴ Mntum mi baka mantum na bkarad na ηţup ηjooţ

¹⁵ batar ti pfiη ñaay.

¹⁶ Baji batok kabot kaduk pwuţan dko di baţëpaη.

¹⁷ Baamme jibi bakdoli kawoona ti btiinkar.

¹⁸ Bañoom Naşibați bnuura »[☆]

¹⁹ Kë ηşë me bnuura uko bti wi bgah* bajakuη, baţup na banwoon i kaţaş ba, bañaan bti bahilna bayomp başë bayikrën kë baduknaana bti ti kadun ki Naşibați. ²⁰ Ukaay kë nin ñaay aanhil kawo na tool ti kadun ki Naşibați ti ptaş bgah ţań: na manjoonan, bgah bado ţań ñaay ame kë aji juban.

Pkak na tool ti kës ki Naşibați

²¹ Kë hënkun Naşibați aşë diiman nja jibi akdolun nja ηwo ba tool ti kadun ki nul, bë aanktëpna ti *bgah bi Moyit ; ahon nja uko waη undiimaan ti ηlibra ηi bgah na ηi baţuparul. ²² Naşibați aji do bañaan bawo ba tool ti kadunul wi bafiyaaruη Yetu *Krittu. Aji do haη pa bañaan bti banfiyaaruη Krittu bawo baloolan ti kadunul. ²³ Na manjoonan, bañaan bti bajubani, alow Naşibați awaay mndëm mi nul. ²⁴ Naşibați awul bañaan bnuura wi akakanun baka ba tool ti kadunul bë baanluki. Aţëpna ti Yetu Krittu abuuran baka ti pekadu. ²⁵⁻²⁶ Ayil Yetu kë atul pñaakul ayeenkar nja kakob pa ipekadu yi nja. Hënk, Naşibați adiiman bañaan bti kë awo na tool wi amiiruη, awo aankob bambiη ajuban ţfa. Akak adiiman bañaan bti pwayëş ptool pi nul hënkun wi awoon na tool abot ado kë banfiyaaruη Yetu bti bawo ba tool.

²⁷ ηwo keeri kado kahomp hënkun i? Nin! we ukaay? Ţiki mënt ptaş bgah pakaay kë ηbuuri, pfiyaar pi ηfiyaaruη *Krittu pa. ²⁸ Hënk ηwin kë ñaay aji wo na tool ti kadun ki Naşibați woli afiyaari, mënt ptaş bgah pakaay. ²⁹ Kë ηşë hepar, Naşibați awo Naşibați i bayuday ţań i? Aanwo kak Naşibați i banwoon baanwo bayuday i? Aa, awo kak Naşibați i banwoon baanwo bayuday. ³⁰ Naşibați awoha alookan, kë uko uloolan ţań uwoon wi pdo kawoona na tool ti kadunul. Bañaan baji bawo ba tool ti kadunul woli bafiyaari, bawole bayuday këme woli baanwo bayuday. ³¹ Kë hënkun, woli ηdiiman kë pfiyaar pawoonun, ηwo biki kaţilma *bgah bi Moyit i? Nin! Woli ηfiyaar na manjoonan, wi wi ηjaay ηtaş bgah na manjoonan.

4

Pfiyaar pi Abraham afiyaaruη

¹ Kë hënkun, we wi ηkjakuη keeri ti *Abraham i ηwoonun ti kabuka? We wi Naşibați ayuuju luη ti pwo na tool pi nul? ² Woli iko yi Abraham adoluη ikaay lah kë awo na tool ti kës ki Naşibați, ahinan kahomp. Kë uşë wo uunwo haη. ³ Na manjoonan *Ulibra wi Naşibați upiit aji : « Abraham ahaţ ti Naşibați ukaay kë Naşibați aji awo na tool ti kadunul. » ⁴ Ñaay alemp, baluk bi ajaay ayeenk baanwo wo uţen : alemp lemp ayeenkna baluk

[☆] 3:18 Natenan ti Kañaam 36.2. * 3:19 Bgah : Bgah ti baţiiniyaan iko bti inwoon ti kafah kajon ki Ulibra wi Naşibați.

mënt. ⁵ Kê ñaaj ašë wo aanhinan kado Našibaŋi aji awo natool ŋiki alemp uko ulonj ŋaŋ. Našibaŋi aji dinan kê bañaaj bambiiŋ apoka bawo batool wal wi bafiyaaruluŋ ŋaŋ. ⁶ *Dayiŋ kak aŋiniyaanuŋ mnlilan mi ñaaj i Našibaŋi ajakuŋ aji awo natool ŋi kadunul bê aanten iko yi adoluŋ, aji :

⁷ « *Banuurandëni biki Našibaŋi amiiruŋ pjuban pi baka, apënan ipekadu yi baka.*

⁸ *Anuurandëni, ñaaj i Našibaŋi awoonj aanten pekadu di adoluŋ.* »[☆]

⁹ Kê pnuurandën mëntj, pawo pa banwaliin katëmp këme pawo kak pa banwoonj baanwala ka? Jëm ŋbaa ji ji ŋi kê *Abraham ahaŋ Našibaŋi ukaaj kê Našibaŋi aji awo natool ŋi kadunul. ¹⁰ Kê lum di di Našibaŋi ajakuŋ aji awo natool ŋi kadunul ba? Wi awaliin katëmp wa, këme ji abi ado kawala katëmp? Ji abi ado kawala katëmp Našibaŋi aji awo natool. ¹¹ Ayeenk pwala katëmp kê pawo uko ulonj unkyuujuŋ kê Našibaŋi adobi dolaara do kê awo natool ŋi kadunul wi afiyaaruluŋ. Kê hënk di akakuŋ ašin bañaaj bti banwoonj baanya katëmp ašë fiyaar Našibaŋi, Našibaŋi aji bawo batool ŋi kadunul. ¹² Awo kak ašin banwaliin katëmp, banwoonj baanliŋ ŋi pwala katëmp ŋaŋ bakak aŋaš pfiyaar pi Abraham ašin nja afiyaaruŋ ji abi ado kawala katëmp.

¹³ Našibaŋi ahonj ŋfa *Abraham na pntaali pi nul aji baluŋ kayeenk umundu. Mëntj pŋaš *bgah pakaaj kê Našibaŋi ahonja, pfiyaar pi afiyaaruluŋ pakaaj kê adinan aji awo natool ŋi kêš ki nul. ¹⁴ Woli pŋaš bgah ŋaŋ paktuuŋ ñaaj ayeenk iko inuura yi Našibaŋi ahonjuŋ, pfiyaar pawaanj keeri udooni, kahonj ki Našibaŋi kakuŋ kawaaj udooni. ¹⁵ Kê ušë wo uunwo haŋ, bgah baji bado Našibaŋi adeebaŋër ñaaj jibi awoonj aanŋaš ba, kê bgah bašale wo baanwoo, pjuban paankak aji pawo.

¹⁶ Hënk, ŋi pfiyaar di di ñaaj ajaaj ayeenkna kahonj ki Našibaŋi. Kahonj mëntj kawo uŋen unkwonj pa bampënnuŋ ŋi *Abraham bti, mëntj pa bankŋašun *bgah ŋaŋ, uwo pa banfiyaaruŋ bti jibi Abraham afiyaaruŋ. Abraham awo ašin nja bti. ¹⁷ Našibaŋi aji na Abraham ŋi Ulibra wi nul : « *Ddolu iwo ašin kntaali ki ŋtaak ŋtum* »[☆]. » Awo ašin nja ŋi kadun ki Našibaŋi i afiyaaruŋ, Našibaŋi anjaaj awul bankeŋun ubida, kado uko unwoonj uunwoo, uwo.

¹⁸ Abraham ahaŋ wal wi mnhaŋ manwoonj maankak awo, afiyaar ašë kak ašin kntaali ktum jibi Našibaŋi abiiŋ aŋupa aji : « *Jibi ŋjah ŋatumuŋ, hënk di babuku bakluŋ katum* »[☆]. »

¹⁹ Aya pka ŋšubal iñeen-week ašë fiyaaraara fiyaar Našibaŋi bê aanwutan nin wi atenuŋ uleeful undoonj abi kaya ya pkeŋ akuŋ aten Faara aharul anwoonj aankak ahil kabuk ; ²⁰ amëban ŋi uko wi Našibaŋi ahonjuŋ, aanwo na ŋšal ŋtëb ; abaa ŋëp ŋëp afiyaara maakan, adëmana. ²¹ Afiyaar na manjoonan kê uko wi Našibaŋi ahonjuŋ bti, aka mnhina mi pdo wa. ²² Uko mëntj ukaaj kê *Našibaŋi aji awo natool ŋi kadunul*. ²³ Kê woli *Ulibra wi Našibaŋi uji Našibaŋi aji awo natool, mëntj pa ul aloolan a ŋaŋ ; ²⁴ ŋŋup mëntj ŋawo pa nja kak, ŋnfiyaaruŋ kê Našibaŋi anaŋanuŋ Yetu ŋi pkeŋ ukaaj kê aji ŋwo batool ŋi kêš ki nul. ²⁵ Yetu mëntj awulaniin pa ipekadu yi nja, anaŋa ŋi pkeŋ ŋhilna ŋwo batool.

5

Mnjeeh na mnlilan

¹ Kê hënk keeri, wi pfiyaar pi nja padoluŋ kê ŋwo batool ŋi kadun ki Našibaŋi, ŋŋëpna ŋi Ajugun Yetu *Krittu awo ŋi mnjeeh na Našibaŋi. ² ŋfiyaar Yetu Krittu ukaaj kê Našibaŋi awul nja bnuura bi nul bi ŋmëbanuŋ aliint. ŋlilan ŋiki ŋme kê ŋyeenk kafah ŋi mndëm mi Našibaŋi. ³ ŋdoo ji ŋlilan woli ŋwo ŋi unoor ŋiki ŋme kê unoor uji uŋij kamiir, ⁴ kamiir mëntj kaji kaŋij pmëban kaliintan ŋi unoor, kê pmëban mëntan paŋi paŋij mnhaŋ. ⁵ Mnhaŋ maanji manguur ñaaj nin. Našibaŋi aŋëpna ŋi Uhaaš wi nul wi awuluŋ nja, atuman uŋalul ŋi ŋhaaš ŋi nja.

⁶ Na manjoonan, wi ŋwoonj ŋëndobi hinan pbuuran ŋleef ŋi nja, wi wi *Krittu akeŋaruŋ nja ŋmpokuŋ Našibaŋi, ŋi wal wi Našibaŋi adatuŋ. ⁷ Utam maakan pkeŋar ñaaj, adole wo

☆ 4:8 Kaŋaam 32.1-2. ☆ 4:17 Ujuni 17.5. ☆ 4:18 Ujuni 15.5.

naatool. Kë ñaaj ašë hinan katëj pkeŋar ñaaj anwoon nanuura na manjoonan. ⁸ Uko unkyuujun kë Našibaŋi aŋal nja maakan uwoon kë wi ŋhumun ŋi pekadu, Krittu akeŋ pa nja. ⁹ Krittu atul pñaak pi nul pa nja ukaaj kë Našibaŋi aji ŋwo baatool ŋi keš ki nul, abaa do do hum kado kawo aankluŋ kalowan nja udeeb wi Našibaŋi? ¹⁰ Woli wi ŋbiin awo bašoorad Našibaŋi, akak ŋi ploolan na nja wi Abukul akeŋun pa nja, hum di di akwoon aankbuuran nja wi anaŋiin ŋi pkeŋ. ¹¹ Kë ušë wo uunliŋ ŋi waŋ, Našibaŋi ado nja kë ŋlilani ŋiki Ajugun Yetu Krittu ado nja kë ŋwo hënkun ŋi ploolan na Našibaŋi.

Adam na Yetu Krittu

¹² Name kë pjuban pi ñaaj aloolan, *Adam, paŋij pekadu ŋi umundu, kë pekadu mënt daŋij pkeŋ. Hënkun bañaaj bti bajubani, awo i kakeŋ bukal bti. ¹³ Pjuban pawo ŋi umundu ji *bgah bi Moyit babi bado kawo. Kë jibi bawoon baando bi wo, Našibaŋi aanji mëban pjuban. ¹⁴ Kë du wal wi Adam te wal wi *Moyit, pkeŋ papeli, padoo diiman mnhina mi pa ŋi banwoon baanjuban ji Adam ampokun pdo uko wi Našibaŋi ajakulun.

*Adam awo wo ji anwoon i pbi, Yetu. ¹⁵ Kë pjuban pi Adam pašë wo paanhilan kanaamntën na uŋen wi Našibaŋi aŋenuŋ. Na manjoonan pjuban pi ñaaj aloolan paŋu kë bañaaj batum bakeŋi ; kë bnuura bi Našibaŋi bašë dëm apel uko mënt. Uŋen wi aŋëpnun ŋi ñaaj aloolan, Yetu *Krittu aŋen bañaaj udëm apel. ¹⁶ Pjuban pi Adam papaŋ maakan na uŋen wi Našibaŋi. Našibaŋi awayëš pekadu dloolan, kë pwayëš mënt pašë ŋij kakob. Kë uŋen wi Našibaŋi ušë do kë amiir ipekadu itum. ¹⁷ Pjuban pi ñaaj aloolan pado kë mnhina mi pkeŋ manwinanaa, na manjoonan ñaaj aloolan mënt un akaaj. Kë ŋi Yetu Krittu aloolan kak ŋšë yeenk apelan : bañaaj bti banyeenkun bnuura bweek maakan bi Našibaŋi ado baka kë bawo baatool. Krittu ado baka kë bawat pkeŋ kakaana ubida wi mnŋo.

¹⁸ Hënk, pjuban ploolan pi Adam pado kë bañaaj bti baduknaanaa ; kë hënk kak di di udo utool uloolan wi Krittu adolon uŋijun bañaaj ubida, kë bawo baatool. ¹⁹ ŋi ppok ptiink pi ñaaj aloolan, bañaaj batum banej ŋi pekadu ; kë ŋi ptiink Našibaŋi pi ñaaj aloolan, bañaaj batum bakak baatool ŋi kadun ki Našibaŋi. ²⁰ *Bgah babii, hënk kë pekadu dašë tuma tum, kë dko di pekadu datumun, bnuura babi atum apel. ²¹ Hënk, jibi pjuban padiimanun mnhina mi pkeŋ, hënk kak di di Našibaŋi aŋëpnun ŋi Yetu Krittu Ajugun awul nja bnuura bi nul, ŋhilna ŋwo baatool ŋi kadunul, ŋwat pekadu ŋkaana ubida wi mnŋo.

6

Ubida na Krittu

¹ Kë we wi ŋkjakun keeri? ŋwo kaduka ŋi pjuban kayeenkna bnuura btum bi Našibaŋi i? ² Nin! ŋkeŋ pa pjuban pi nja, hum di di ŋhinanun keeri kaduka ŋi pjuban? ³ Naamme kë nja bti ŋnyeenkun batitmu ŋi Yetu *Krittu, ŋyeenk yeenk batitmu ŋi pkeŋ pi nul i? ⁴ Wi ŋnyeenkun batitmu, ŋkeŋ amoya na a kahilna jibi anaŋiin ŋi pkeŋ ŋi mndëm mi Ašin, ŋwo ŋi ubida uhalu.

⁵ Kë wi ŋkakun baloolan na Yetu ŋi pkeŋ pi nul, ŋluŋ kakak baloolan na a kak ŋi pnaŋa ŋi pkeŋ pi nul. ⁶ ŋme kë ñaaj i ŋbiin awo apaŋana na a, uleef unwoon ŋi mnhina mi pekadu uhilna utoka, hënk ŋwutna kawo ŋi mnhina mënt. ⁷ ŋme kë ñaaj ankeŋun abuur pekadu. ⁸ Wi ŋkeŋun na *Krittu, ŋme bnuura kë ŋluŋ kaka ubida na a. ⁹ ŋme kë Krittu anaŋiin ŋi pkeŋ, aankak akeŋ, pkeŋ paankak ahinana. ¹⁰ Wi Krittu akeŋun, akeŋ kapënanan pekadu byaaš bloolan ; kë hënkun wi awoon najeb, aka ubida pa Našibaŋi. ¹¹ Kë an kak hënk di nawoon kaŋal kaji nakeŋi, kë pekadu daankak aŋonan, naŋëpna ŋi Yetu Krittu aka ubida pa Našibaŋi.

¹² Nakwut keeri pekadu daŋon uleefan, uleef unwoon i kalun kakeŋ ; nawutan kado kaŋaŋ iko iwuŋaan yi uleefan uŋaluŋ. ¹³ Nakwut nin dko dlon ŋi uleefan dawo ŋi pekadu, dado kado iko inwoon iinwo itool. Wi nanaŋiin ŋi pkeŋ aka ubida, naŋëpën ŋëp nawul Našibaŋi ŋleefan. Nadolan uleefan bti udo kado uko unwoon utool ŋi kadun ki Našibaŋi. ¹⁴ Na manjoonan, pekadu daankak ahinan nin uko ulon ŋi an : naankak awo ŋi mnhina mi *bgah bi Moyit, nawo ŋi bnuura bi Našibaŋi.

Pdo uko unwoonj utool

¹⁵ Kë we wi nwoonj kado ba? Wi nwoonj njenwo ti mnhina mi *bgah bi Moyit awo ti bnuura bi Naşibaţi, nwo kaduka ti pekadu i? Nin, mënţ hënk da. ¹⁶ Naamme kë woli nawutar uleefan njaan alonj kë awo naşih i nan, naji nawo ti mnhina mi nul i? Woli pekadu di di nawutarunj uleef, daji datij pkeţ, woli Naşibaţi a, naji nawo batool. ¹⁷ Nawulën nbeeb Naşibaţi : An nambiinj awo ti mnhina mi pekadu, nakak hënkunj aţaş na nhaaşan bti pjukan pi nayeekunj. ¹⁸ Hënkunj nabuur ti pekadu akak aji nado iko inwoonj itool.

¹⁹ Mënkhoñ na an ţiki naando bi hil pyikrën. Nawo ţfa bañaan banţuunj nhaaş ni baka bti ti iko itop na pjuban, hënk naji nabi pok pok ptaş Naşibaţi ; kë hënk kak di di nawoonj hënkunj kaţu nhaaşan bti ti pdo kado iko inwoonj itool kakaana ubida uyimanaan. ²⁰ Wi nabiinj awo ti mnhina mi pekadu, naando ji naşal kaji nawo kado iko itool. ²¹ We wi nakaanj wi nadolunj iko yi, yi nakkowariinj hënkunj ba? Iko mënţ itij pkeţ. ²² Hënkunj wi nabuurunj pekadu akak alempar Naşibaţi na nhaaşan bti, uko wi nakkaanj uwo ubida uyimanaan na pka ti ubaañaani ubida wi mnţo. ²³ Aa, pjuban paji paţij pkeţ, kë uko wi Naşibaţi aşaanj aji ţen uşë wo ubida wi mnţo ti Yetu Krittü Ajugun.

7

Plempar Naşibaţi phalu

¹ An bayiţ naan, dme kë name *bgah bi Moyit bnuura, name keeri kë bgah bawo pa njaan ado kaţaş ba wal wi awoonj aando bi keţ. ² Nawulën nten ti uko wi bniim : bgah baji njaan awo kawo na ayinul te ukeţul. Wal wi akkeţunj, awo najeeh, ³ ahilan kaniimar na niinj alonj. Aşale ya na niinj alonj nampaţi wal wi ayinul ahumuñ najeb, aanwo ti bgah.

⁴ An bayiţ naan, hënk di uwoonj pa an kak. Nawo hënkunj biki *Krittü, pkeţ pi nul pabuuranan ti mnhina mi *bgah. Nawo bajeer hënkunj ahinan kawo biki Krittü, annaţiinj ti pkeţ, kahilna kalil Naşibaţi. ⁵ Wi nbiinj aţaş iko yi nleef ni nja njaanunj ţañ, pekadu daji datëpna ti bgah kado nja njaan pdo iko iwuţaan itum injaan itij pkeţ. ⁶ Kë nşë wo njenkak awo hënkunj ti mnhina mi bgah. Nwo ji bañaan bankeţunj, kë bgah baankak aka mnhina ti nja. Uhaaş wi Naşibaţi udo kë nhinan plempara ti udolade uhalu ; awo njenkak awo ti mnhina mi *bgah bi Moyit ji ţfa.

Pgut na pekadu

⁷ Kë we wi nwoonj keeri kaji? *Bgah bi Moyit ti uleef wi ba bawo pekadu i? Nin! Mënţ hënk da. Kë uşë wo woli mënţ *bgah ba lah, mënkme uko unwoonj pekadu. Woli mënţ bgah bajakunj lah wutan kañeebar bka bi njaan[☆], mënkme uko unwoonj pñeebar uko wi njaan. ⁸ Pekadu datëpna ti uko wi bgah baţuunj pdo adolën kë nji kañeebar iko itum impaţi. Woli bgah baanwoo, pekadu dakeţi. ⁹ Ji mbi ndo kame bgah, dwo najeb kë wi mmehan me uko wi bgah bajakunj, kë pekadu daşë buka, ¹⁰ kë nşë keţ. Hënk, bgah banwoonj i kawulën ubida babaa ţëp ţëp aţijën pkeţ. ¹¹ Pekadu datëpna ti uko wi bgah baţuunj pdo aguurnën, kë uko mënţ ukaanj kë nkeţi. ¹² Kë hënk di bgah bayimanunj, iko bti yi bgah bajakunj kë iwo itool akut anuura. ¹³ Kë uko unnuuriinj mënţ, ukak hënkunj uko unjaan ufiñ pa nji i? Nin! Mënţ hënk da, pekadu datëpnunj ti uko unuura afiñen kahilna kadiiman uko unwoonj pekadu. Pekadu datëpna ti uko wi bgah baţuunj pdo adiiman pyiban pi da.

¹⁴ Nme kë *bgah bawoona du Naşibaţi, kë nji nşë wo njaan najën awaapana kawo ti mnhina mi pekadu ¹⁵ Na manjoonan, mënji kame uko unkaanj kë nji kado iko yi njaan kado. Mënji kado iko yi njaanunj pdo, dji kado yi mpokunj. ¹⁶ Kë woli mënjal pdo iko yi nji kadolunj, udiiman kë dyikrën kë bgah banuura. ¹⁷ Aşë wo mënţ nji ti uleef naan djaan kado hanj, pekadu danwoonj ti nji meet da. ¹⁸ Dme kë bnuura baanwo ti nji, baanwo ti njaan najën i nwoonj. Dji kañal pdo bnuura kaşë wo mënji kahinan. ¹⁹ Mënji kado bnuura bi njaanunj kabaa ţëp ţëp kado buţaan di nwoonj mënjali. ²⁰ Kë hënk, woli mënjal pdo iko yi nji kadolunj, udiiman kë mënţ nji dwoonj ankadolunj ya, pekadu danwoonj ti nji meet da.

☆ 7:7 Natenan ti Ppën 20.17; na ti Pleşan 5.21.

²¹ Nji nɔalun pɔo bnuura bi *bgah bajakuɔ, dwin uko wi : buɔaan bi bi njaan kado. ²² Ddinan na uhaas wi naan bti ti uko wi bgah bi Naɔibaɔi bajakuɔ, ²³ asɛ wo ti uleef naan meet na uko ulon unjaan ugut na bgah bi mmeen aji bawo bnuura, kadolɛn nakak nakalabuɔ i pekadu danjaan daɔonɛn. ²⁴ Ni nji nwuɔeni! In akluɔ kabuuranaan ti uleef wi, unwoon wi pkeɔ? ²⁵ Dbbeb Naɔibaɔi! Aɔɛpna ti Yetu *Krittu abuuranaan.

Hɛnk na uhaas wi naan bti dji kaɔas bgah bi Naɔibaɔi, kɛ ti uleef wi naan nsɛ wo ti pɔas pekadu.

8

Ubida wi Uhaas wi Naɔibaɔi ujaan uwul

¹ Woli iwo ti ploodan na Yetu *Krittu, Naɔibaɔi aankluɔ kaji keeri kɛ iduknaanaa. ² Hɛnkun iɔas *Uhaas wi Naɔibaɔi unjaan uɔɛpna ti Yetu Krittu kawulu ubida, ubuuraniin pekadu na pkeɔ*. ³ *Bgah bi Moyit baanhil pɔo han, tiki iko yi uleef wi nja unɔalun ido kɛ bgah baanka mnhina man. Kɛ Naɔibaɔi asɛ buuran nja wi ayilun Abukul abi ji naan najɛn abot awo bɛnan pa pyeenkar nja kakob pa ipekadu yi nja. ⁴ Naɔibaɔi ado uko wan, uko wi bgah bajakuɔ uhilna udolana kadiimanaan kɛ Naɔibaɔi awo natool. Uko mɛnt uwo pa nja nɛnkɔasun Uhaas wi nul awo nɛnkɔas iko yi uleef wi nja unɔalun.

⁵ Baɔaan banjaan baɔas iko yi nleef ni baka nɔalun baji baɔal ikow yi baka taɔn. Kɛ baɔaan banjaan baɔas *Uhaas wi Naɔibaɔi baɔɛ ji baɔal iko inwoon yi wa. ⁶ Woli nɔalun ni nja nɔas iko yi nleef ni nja nɔalun, nluɔ kakeɔ. Kɛ nɔalun ni nja nɔasale ɔas Uhaas wi Naɔibaɔi, nwo na ubida nhaas ni nja nɔabot kaɔoora. ⁷ Pɔas iko yi nleef ni nja nɔalun pawo pɔut na Naɔibaɔi ; uleef wi nja uunji uɔas bgah bi Naɔibaɔi abot awo uundo hilan pɔas ba. ⁸ Woli naan aɔas iko yi uleefun unɔalun aanhilan kalil Naɔibaɔi.

⁹ Hɛnkun naankak aɔas iko yi nleefan nɔalun, naɔas *Uhaas wi Naɔibaɔi, unwoon ti an. Baɔaan banwoon baanwo na Uhaas wi Yetu *Krittu, baanwo biki nul. ¹⁰ Kɛ Krittu asɛ wo ti an. Hɛnk, wi nleefan nɔadoon awo ni pkeɔ tiki najubani, Uhaas wi Naɔibaɔi uwulan ubida tiki nawo batool ti kɛs ki Naɔibaɔi. ¹¹ Kɛ woli uhaas wi anaɔanaanun Yetu ti pkeɔ uwo ti an, annaɔanun Yetu ti pkeɔ alun kaɔɛpna ti uhaasul unwoon ti an kawul nleefan nɔanwoon ni pkeɔ ubida.

¹² An bayit naan, nɛnwo keeri kado kaɔas iko yi nleefun nɔalun, nwo kado kaɔas uko wi *Uhaas wi Naɔibaɔi ujakun. ¹³ Woli naɔas iko yi nleefan nɔalun nalun kakeɔ. Kɛ woli Uhaas wi Naɔibaɔi uɔɛnkan kɛ napok pɔo iko yi nleefan nɔalun nalun kaka ubida. ¹⁴ Baɔaan biki Uhaas wi Naɔibaɔi ukɔonun taɔn bawoon babukul. ¹⁵ Uhaas wi nayeenuɔ unkdolan nawo bajuuk bankti'ulun. Udolan kɛ nawo babak Naɔibaɔi banjaan bahuuran kaji na a : « Abba†! Paap! » ¹⁶ Uhaas wi Naɔibaɔi uɔup nja ti nhaas ni nja kɛ nwo babakul. ¹⁷ Wi nwoon babak Naɔibaɔi, nluɔ kayeenk uko wi ahonun. Woli nɔhaj na Krittu, nluɔ kayeenk na a uko wi Naɔibaɔi ahonun, kawo ti mndɛm na a.

Mndɛm manklun kabi

¹⁸ Dwin kɛ mnhaj mi nkhajun hɛnkun maanhilan kalin na mndɛm mi Naɔibaɔi akluɔ kayuun ti nja. ¹⁹ Iko yi Naɔibaɔi apaɔun iwo ti pyoonk maakan wal wi Naɔibaɔi akdiimanun banwoon babakul. ²⁰ Umundu utaran atool pya katoka bɛ mɛnt wul unɔalun nɔal wa, Naɔibaɔi adolun han asɛ wul wa mnhaɔ ²¹ kɛ ulun kabuur pɔoka, kaneeɔ ti mnjeeh mi babakul bakluɔ kaka tiki bawo ti mndɛm.

²² Nme kɛ te hɛnkun iko yi Naɔibaɔi apaɔun bti iwooni awo ti mnhaj ji naan ankyaan kabuk. ²³ Mɛnt umundu taɔn ukhajun, nja kak nwoon na *Uhaas wi Naɔibaɔi kɛ uwo uɔen uteek wi nul, nwooni ti nhaas ni nja meet wi nwoon maakan ti pyoonk Naɔibaɔi adiiman kɛ nwo babakul abot abuuran nleef ni nja. ²⁴ Mnhaɔ mi nwoonnanun mando kɛ nme kɛ

* 8:2 Naɔas Uhaas wi Naɔibaɔi unjaan uɔɛpna ti Yetu Krittu kawulan ubida, ubuuranaanun pkeɔ: ti nlibra nlon bapiit aji dɔas Uhaas wi Naɔibaɔi unjaan uɔɛpna ti Yetu Krittu kawulɛn ubida, ubuuranaanun pkeɔ. † 8:15 Abba :Ti uɔup uaramayik dawoon Paap.

ɲbuuri. Ké woli ɲdo bi win uko wi ɲhaɲuɲ, mɛntɲ mnhaɲ ma. In akhaɲuɲ uko wi adoɔɲ abi win? ²⁵ Ké ɲsale wo ɲɛnwin uko wi ɲhaɲuɲ ɲtaman ɲi pyoonk wa.

²⁶ Jibi ɲbiiɲniin, *Uhaaɲ wi Naɲibaɲi uji uɲɛnk nja ; wi ɲwoon ɲɛmme uko wi ɲkɛhanuɲ Naɲibaɲi, Uhaaɲ uji uɲɛhan pa nja kaɲɛ wo uunji uɲɛpna ɲi ɲɲup. ²⁷ Naɲibaɲi ammeɛɲ uko unwoon ɲi ɲhaaɲ ɲi nja bti, adinan ɲi uko wi uhaaɲ wi nul ujakuɲ ɲiki ujaaɲ uɲɛhandɛr baɲaaɲ biki Naɲibaɲi jibi Naɲibaɲi aɲaluɲ. ²⁸ ɲme ké Naɲibaɲi aji lemp ɲi uko undoli pa bnuura bi baɲaaɲ bti banɲaluluɲ, bawo biki adatuɲ pa uko wi aɲaluɲ pdo. ²⁹ Baɲaaɲ mɛntɲ ado bi dat dat baka, adinan pdo baka bawo ji Abukul, hɛnk, abukul aɲɛ wo bajeen i babukul baɲum. ³⁰ Naɲibaɲi adu keeri baɲaaɲ biki adoɔɲ abi dinan dinan aji adati ; biki aduuɲ ado ké bawo batool ɲi kéɲ ki nul ; biki adoluɲ ké bawo batool adɛman baka.

Pdɛm pi uɲal wi Naɲibaɲi

³¹ Ké we wi ɲwoon kaɲup ɲi uko mɛntɲ bti? Woli Naɲibaɲi awo na nja, aloɲ ahinan kaɲoor nja i? ³² Ul anwoon aanneenan Abukul ɲootɛɲ, aɲɛ wula pa nja bti. Wal wi Naɲibaɲi adoɔɲ ado haɲ, hum di awoon aanɲten nja kak ɲi bnuura bi nul iko bti. ³³ Ké in aktaparuuɲ bɲup biki Naɲibaɲi adatuɲ? Nin ɲaaɲ aloɲ na manjoonan aanhili. Naɲibaɲi ajakuɲ bawo batool, ³⁴ in ahiluɲ keeri kaji baduknaanaa? Nin aloɲ! *Krittu akeɲ ké Naɲibaɲi anaɲana ɲi pkeɲ, ké awo hɛnkuɲ ɲi kaɲɛn kadeenu ki Naɲibaɲi aɲupar nja. ³⁵ Ké we ukpɛnanuɲ nja uɲal wi Krittu aɲaluɲ nja? Phaajala, mnhaj, unoor, kéme ubon, bwaan, kéme iko injaan ido buɲaan kéme bfiɲar? ³⁶ Hɛnk di upiitaniin ɲi Ulibra wi Naɲibaɲi aji :

« Iwi ikaaɲ ké ɲji ɲɲog pkeɲ nfa na utaakal.

ɲwo ji ɲkaneel ɲi bakɲooɲuɲ pya kafij. »[☆]

³⁷ Ké ɲɲɛ wat iko mɛntɲ bti ɲiki *Krittu aɲal nja. ³⁸ Dwin ké nin uko uloɲ uunhil kapɛnan nja ɲi uɲal wi Naɲibaɲi aɲaluɲ nja : mɛntɲ pkeɲ pa kéme ubida, ɲwanjuɲ, kéme ɲntaayi, mɛntɲ ɲta da kéme faan, kéme bankɲihuɲ, ³⁹ mɛntɲ iko yi bko duuɲ ya kéme yi mboɲ uɲeeh. Nin uko uloɲ umpaɲaniin uunhil kapɛnan nja ɲi uɲal wi Naɲibaɲi anɲɛpnuɲ ɲi Yetu Krittu Ajugun aɲal nja.

9

Pdat pi Naɲibaɲi adatuɲ Iɲrayel

¹ *Krittu ame ké uko wi ɲji kabiiɲ pɲup uwo manjoonan ; mɛnkɲilan, ké *Uhaaɲ wi Naɲibaɲi unwoon ɲi ɲji udiiman ké uko wi ɲji kajakuɲ uwo manjoonan : ² uhaaɲ wi naan ujoɔɲan maakan ké mbot ahaj maakan. ³ Ddoo hokan hokan Naɲibaɲi afɛpɛn ɲi ɲi uleef wi naan mbot nlow Krittu pa bnuura bi bayiɲ naan, biki pntaali pi naan. ⁴ Bawo biki pntaali pi *Iɲrayel, akuɲ awo biki Naɲibaɲi adatuɲ bawo babukul. Naɲibaɲi adiiman baka mndɛm mi nul. Ado *bhɔɲar na baka abot awul baka bgah bi nul na idolade yi pdɛmanaan Naɲibaɲi na iko bti yi ahoɲuɲ. ⁵ Bawo biki pntaali pi bateem nja bammeeɲaniin. Ké ɲi pntaali mɛntɲ pi pi Yetu apɛnnuɲ, ul ampeluɲ iko bti, awo Naɲibaɲi, awo na bnuura te mnɲo! Uwo haɲ.

⁶ Uko undoluɲ pntaali pi Iɲrayel kakɲa uunwo ké Naɲibaɲi aando uko wi ahoɲuɲ. Uko unwoon uwo ké mɛntɲ baɲaaɲ biki Iɲrayel bti bawoon biki pntaali pi Naɲibaɲi. ⁷ Baɲaaɲ bti biki pntaali pi *Abraham baanwo babukul na manjoonan. Hɛnk di di Naɲibaɲi ajakuɲ na Abraham aji : « Bankpɛnnuɲ ɲi Itaak ɲaɲ bakwoon pntaali pi nu. »[☆] ⁸ Mɛntɲ bampɛnnuɲ ɲi Abraham bti keeri bawoon babuk Naɲibaɲi, biki Naɲibaɲi ahoɲuɲ aji bawo pntaali pi nul bawoon babukul. ⁹ Uko wi ahoɲuɲ Abraham wii wi, aji : « Dluɲ kabi ɲi pkili ɲi wal wi ; uɲɛnk wal mɛntɲ Faara aharu abuk napoɲ ɲiiniɲ. »[☆]

¹⁰ Ké uɲɛ wo uumbaɲ hɛnk. Naɲalan *Rebeka : babukul batɛb biki akaaɲ na Itaak ateem nja bawo kbet. ¹¹⁻¹² Ji babi bado kabuka, ji babi bado kado uko unuura kéme uwuɲaan, Naɲibaɲi aji na Rebeka aji : « Pntaali pi naweek pabi kado kalempar pi nampoɲi. »[☆] Naɲibaɲi aɲup haɲ kadiimanaan ké ul adatuɲ jibi aɲaluɲ, uunwo wo uko wi aloɲ ɲi baka

☆ 8:36 Kaɲaam 44.22. ☆ 9:7 Ujuni 21.12. ☆ 9:9 Natenan ɲi Ujuni 18.10. ☆ 9:11-12 Ujuni 25.23.

adoluŋ. ¹³ Kë hënk kak di di Naşibaţi aţiiniŋ ŋi Ulibra wi nul aji : « *Dŋal Yakob aşë pok Eṭawu* »[☆]

¹⁴ Ŋŋal keeri kaji Naşibaţi aanwo natool i? ¹⁵ Nin! Aṭup Moyit aji : « *Dmiir ŋaaŋ i nŋaluŋ pmiir, kaŋaga i nŋaluŋ kaŋaga* »[☆] ¹⁶ Uko mënṭ udiiman kë woli Naşibaţi adat ŋaaŋ, aanji ten ŋi uko wi ŋaaŋ mënṭ këme wi ahiluŋ kado, mŋaga mi nul mankaaŋ kë aji data. ¹⁷ ŋi Ulibra wi Naşibaţi, aji na *Farawuna naşih i Ejiptu : « *Kë uko unkaaŋ kë nṭu'u ŋi pşih uwo kë dŋal kaṭëpna ŋi iwi kayuuj mnhina mi naan, katim naan kahilna kameeṭana ŋi umundu bti.* »[☆] ¹⁸ Iko bti iwoona ŋi uko wi Naşibaţi aŋaluŋ pdo, ahinan kaŋaga baŋaaŋ këme kado baka batam ikow.

Udeeb na mŋaga mi Naşibaţi

¹⁹ Ŋaaŋ aloŋ ahinan keeri kahepar kaji : « Hum di di Naşibaţi ahinanuŋ kadeebaṭër nja wi ajaaŋ ado nja ŋdo jibi aŋaluŋ ŋdo? » ²⁰ Kë nşë heparan an bayit naan, naşal aji nawo bahon kado kahepar Naşibaţi uko wi akdolun ba? *Pṭukar paŋi pahepar ambomanuŋ pa uko unkayi kë aboman pa na jibi abomanderuŋ pa i**? ²¹ Ambomanuŋ pa ahinan kaboman pṭukar pnuura na pṭukar pwuṭaan ŋi ufuuş uloolan wi awoonaanuŋ.

²² Kë hënk kak di di Naşibaţi abiŋ aŋal pdiiman udeeb wi nul kabot kadiiman mnhina mi nul baŋaaŋ bti bantaanuŋ na pyeenk kakob. Aşë baa ṭëp ṭëp amiir baka. ²³ Ado haŋ wi adiiimanuŋ jibi adëmuŋ maakan wi aŋagiŋ baŋaaŋ biki adatuŋ pa bawo ŋi mndëm mi nul. ²⁴ Nja ŋwoon biki Naşibaţi adatuŋ mënṭ, ŋënwo bayuday ṭaŋ, banwoon baanwo bayuday bawo ŋi bakaŋ mënṭan. ²⁵ Hënk di di Naşibaţi ajakuŋ na Hotea ŋi ulibra wi nul :

« *Baŋaaŋ banwoon baambi wo biki pntaali pi naan*

kë nşë do baka bawo biki pntaali pi naan.

Baŋaaŋ biki nwoon mëmbaaŋ kaŋala

kë nşë ŋal baka maakan. »[☆]

²⁶ Akak aji na a :

« *Dji na baka,*

naanwo biki pntaali pi naan

kë başë luŋ kadu'an

babuk Naşibaţi ajuŋ ubida. »[☆]

²⁷ Kë hënk di di *Itayi *Naṭupar Naşibaţi ajakuŋ na babak Itrayel :

« *Babuk Itrayel batum ji pyiw panwoon du kabaŋ ki bdëk,*

kë bantiinku ŋi baka ṭaŋ bakdukiŋ kabuur.

²⁸ *Ajugun aluŋ kataran taran kado ŋi umundu*

uko bti wi abiŋ aṭup aji ado[☆]. »

²⁹ Itayi akak aṭiini aji :

« *Woli Ajugun *Anhiniŋ iko bti*

aandukar nja lah baŋaaŋ balon biki pntaali pi nja

ŋwoha ji biki ubeeka wi Fodom

kaba fuṭ jibi babaŋ biki ubeeka wi Gomora[☆]. »

³⁰ Kë we wi ŋwoon kate ŋi uko waŋ? Wii wi : baŋaaŋ banwoon baanwo bayuday banwoon baankla ṭfa pwo baṭool ŋi kadun ki Naşibaţi, bakak baṭool ŋi kadunul ṭiki bafiyaara. ³¹ Kë biki Itrayel banklaŋ pwo baṭool ŋi kadun ki Naşibaţi aṭëpna ŋi bgah bi Moyit başë wo baanhili. ³² Kë we ukaaŋ ba? Başal aji pṭaş bgah pakṭuuŋ bawo baṭool ŋi keş ki Naşibaţi, baanyikrën kë bawo i kafiyaara. Bajot ŋi plaak panjaaŋ pado baŋaaŋ bahubta, ³³ Hënk di di upiitaniŋ ŋi Ulibra wi Naşibaţi aji :

« *Tenan! Dṭu plaak ploŋ du *Fiyon.*†

Plaak pa pdo baŋaaŋ bahubta babot bajot.

Kë banfiyaaruŋ plaak mënṭ

☆ 9:13 Natenan ŋi Malaki 1.2-3. ☆ 9:15 Natenan ŋi Etekiyel 33.19. ☆ 9:17 Natenan ŋi Ppën 9.16. * 9:20 Natenan ŋi Itayi 29.16. ☆ 9:25 Hotey 2.25. ☆ 9:26 Hotey 2.1. ☆ 9:28 Itayi 22.23. ☆ 9:29 Natenan ŋi Ujuni 19.24-35. † 9:33 Fiyon: Dawo katim kalon ki Yerutalem.

başë wo baankkowa nin. »

10

¹ An bayiṭ naan, uko wi nji nḡaluṅ maakan ṭi uhaaş naan, uko wi nji kañehandëruṅ bayuday Naşibaṭi, uwo babuur. ² Dme kë baḡala maakan, kë uḡal wi baḡaluluṅ uşë wo uunwo na kame, ³ baanyikrën jibi ajaarṅ ado ñaarṅ awo naṭool ṭi kadunul. Balaana pwo baṭool ṭi kadunul na iko yi başaluṅ bukal ṭi ḡleef ḡi baka. Hënk, bapok udolade wi nul wi ajaarṅ aṭëpna kado bañaarṅ bawo baṭool ṭi kadunul. ⁴ Na manjoonan *bgah bi Moyit badolun hënkunḡ kë ḡban du *Krittu, banfiyaaruluṅ bti bawoona baṭool ṭi kadun ki Naşibaṭi.

⁵ *Moyit ṭi uleeful adiiman ṭi ḡpiit ḡi nul jibi ñaarṅ ajaarṅ aṭëpna ṭi pṭaş bgah kawo naṭool aji : « *Ñaarṅ ankṭaşuṅ iko bti yi bajakuṅ, aka ubida unkwoonuṅ ṭi ba* »[☆] ⁶ Kë uṭup wi Naşibaṭi aṭupunṅ ṭi pwo naṭool panwoonuṅ du pfiyaar uşë ji : Kdo kaji ṭi uşalu : « *In aklunṅ kapaya baṭi?* » Krittu aando bi wala wala ṭi ba i? ⁷ Kdo kaji kak : « *In aklunṅ kawala du bnjiir?* » Krittu aando bi naṭa naṭa ṭi pkeṭ i? ⁸ Kë we wi ujakuṅ keeri? *Uṭup wu wunṅ aṅogu, uwo ṭi mntumu, awo ṭi uhaaşu.*[☆] Uṭup mëntṅ uwoonṅ uṭup wi ḡṭupunṅ unjakuṅ aji ñaarṅ awo i kafiyaar. ⁹ Woli iṭup na mntumu aji Yetu awoonṅ Ajugun abot afiyaar ṭi uhaaşu kë Naşibaṭi anaṭana ṭi pkeṭ, klunṅ kabuur. ¹⁰ Na manjoonan, pfiyaar du uhaaş meeṭ pajaarṅ paṭij pwo naṭool, pṭup na mntum kaji Yetu awoonṅ Ajugun paji paṭij mbuur. ¹¹ Hënk di di *Ulibra wi Naşibaṭi ujakuṅ: « *Bañaarṅ bti banfiyaaruluṅ baankkowa* »[☆]. » ¹² Hënk, uunka nayuday këme anwoonṅ aanwo nayuday : bukal bti baka Ajug baka aloolan, anjaarṅ atuum bnuura bañaarṅ bti banṭuunṅ mnhaṭ mi baka ṭi a. ¹³ Na manjoonan *anṭuunṅ mnhaṭ mi nul ṭi Ajugun alunṅ kabuur*[☆].

¹⁴ Kë hum di di bakṭuunṅ mnhaṭ mi baka ṭi Ajugun, wi bawoonṅ baanfiyaara? Hum di bakfiyaaruluṅ, wi bawoonṅ baambaarṅ kaṭiinka uko wi nul? Hum di bakṭiinkunṅ uko wi nul, wi nin aloṅ awoonṅ aanṭup baka wa? ¹⁵ Kë hum di di ñaarṅ akṭupunṅ baka wi bawoonṅ baanyil nin aloṅ? Kë hënk di di Ulibra wi Naşibaṭi ujakuṅ: « *Natenan jibi unuuri pwin bañaarṅ bankṭijunṅ Uṭup Ulil Unuura!* »[☆]

¹⁶ Kë mëntṅ bayuday bti başaarṅ aṭaş *Uṭup Ulil Unuura. Hënk, *Itayi *Naṭupar Naşibaṭi ahepar aji : « *Ajugun, in afiyaarunṅ uṭup wi ḡṭupunṅ* »[☆]? » ¹⁷ Pfiyaar paji pawoona ṭi uko wi ñaarṅ aṭiinkunṅ, kë uko wi ñaarṅ aṭiinkunṅ uwoona du uṭup wi *Krittu.

¹⁸ Kë nşë hepar keeri, bayuday baantiink tiink i? Na manjoonan batiinki. Upiitana ṭi *Ulibra wi Naşibaṭi aji :

« *Pdiim paṭiinkana ṭi umundu bti, ḡṭup ḡban du kabaṅ ki umundu.* »[☆]

¹⁹ Kë nkak ahepar, biki *Iṭrayel baantee i? *Moyit ateem ṭi uko waṅ wi ajakuṅ aji Naşibaṭi aji :

« *Ddolan nakuj bañaarṅ banwoonṅ baanwo pntaali pi naan, ddolan nadeebaṭër bañaarṅ banwoonṅ baamme nin uko ulonṅ ṭi nji.* »[☆]

²⁰ *Itayi Naṭupar Naşibaṭi adoo ñoom aji Naşibaṭi aji :

« *Banwoonṅ baankla'en bawinën, dwinana du banwoonṅ baanheparaan.* »[☆]

²¹ Kë ṭi uko wi Iṭrayel aşë ji : « *ḡwal bti, ddek kañen bañaarṅ banwoonṅ baantiinkën abot atam ikow.* »[☆]

11

Mñaga mi Naşibaṭi aṅagiinṅ pntaali pi nul

☆ 10:5 Bgah 18.5. ☆ 10:8 Pleşan 30.12-14. ☆ 10:11 Natenan ṭi Itayi 28.16. ☆ 10:13 Natenan ṭi Yowel 3.5.
 ☆ 10:15 Natenan ṭi Itayi 52.7. ☆ 10:16 Natenan ṭi Itayi 53.1. ☆ 10:18 Kañaam 19.5. ☆ 10:19 Natenan ṭi Pleşan 32.21. ☆ 10:20 Natenan ṭi Itayi 65.1. ☆ 10:21 Natenan ṭi Itayi 65.2.

¹ Dhepar keeri : Naşibaţi apok pntaali pi nul i? Nin! Nji  i uleef naan dwo nayuday, i pntaali pi *Abraham, i pşini pi *Benyamin. ² Naşibaţi aampok pntaali pi nul pi adooŋ abi dat dat. J m name uko wi *Ulibra wi Naşibaţi upiitun  i dko di *Eli aŋomanun du Naşibaţi  i uko wi Itrayel? ³ Aji na a : « Ajugun, bafiŋ *baţuparu akuţ atok iliit yi mngur yi nu. Nji aloolan ddukiin k  bakak aŋal kafin n. »

⁴ K  Naşibaţi a e teema aji : « Ddat ba aşar naan i een-week nyaaş i een paaj na uloŋ (7000) banwoon baand man *Baal. »[ ] ⁵ K  h nk di uwoon h nkuŋ. Naşibaţi  i m aga mi nul adat baloŋ bantiinku k  bawo biki nul. ⁶ Adat baka  i m aga mi nul, m n  iko yi badoloŋ ikaaŋ ; woli h nk da lah, m aga mi Naşibaţi maankwo mi manjoonan.

⁷ K  we wi  woon kam ban  i uko waŋ? Pntaali pi Itrayel paanwin uko wi paklaaŋ, biki Naşibaţi adatuŋ  a  bawinun wa. K  bandukiin ba e dönüş  haa . ⁸ H nk di di upiitaniin  i *Ulibra wi Naşibaţi aji :

« Te n a Naşibaţi ado  haa   i baka k   ad n  i
k ş ki baka kaankak awin,
iba  yi baka iinktiink. »[ ]

⁹ K  *Dayi  na ih akak aji :
« Pde pi baka pawoon b aaaw,
bahilna bajot, bakoba kakob ki b aaŋanaanun.

¹⁰ Dolan k ş ki baka kaf l bado bakak bakuul
dolan baka bado kajiŋ  wal bti[ ]. »

¹¹ K  n e hepar keeri : biki Itrayel bajot pjot pi bawoon baankna a nin i? Nin! Pjot pi baka pado banwoon baanwo bayuday bahilan babuur, kadoona bayuday bakuŋ baka. ¹² K  woli phubta pi bahubtiin pado k  ba aaŋ bti biki umundu bayeenk bnuura bweek, k  pjot pi baka pado k    aak bti  ayeenk bnuura bweek, wel wi pkak baka bti  i mbuur pawoon paank ij?

¹³ An nanwoon naanwo bayuday d upan h nkuŋ: nji dwoon *nanja an i Naşibaţi ayiluŋ du an, dji kalilan maakan pdo ulemp unwoon wi naan, ¹⁴  iki d al pdo ba aaŋ biki pntaali pi naan bakujan, baloŋ  i baka bahilna babuur. ¹⁵ Wi Naşibaţi apokuŋ biki *Itrayel, bandukiin bahilan akak du a. H nk, woli Naşibaţi akak atiinkar na biki Itrayel, uwo wo ji pwul ubida banke un ke .

¹⁶ Woli bawul Naşibaţi pde pteek, pde pandukiin bti payimani. Woli intaa  yi bko iyimani, bko bti bayiman kak. ¹⁷ Itrayel dawo ji bko bi mnoliwera bi batepiin bi Naşibaţi afaluŋ inah ilon ; a e  u iwi inwoon iinwo nayuday  i dko di bafaluŋ ya, ihilna iyeenk p aaak pankwoonun du kantaa  ki bko. ¹⁸ K  i e wo i kawut ka al kaji ipel inah infalaniin yun. Le an  a  k  m n  iwi i ijanun intaa  yi bko m n , yul i ijaniin.

¹⁹ Dme k  jji inah m n  ifalana falana ihilna iyeenk dko di yul ibiin awo. ²⁰ H nk da. Inah ifalana falana  iki yaanfiyaari, k  iwi i e wo dko di iwoon  iki ifiyaari. Wutan keeri kado kahomp,  epan  ep ido kalipara. ²¹ Woli Naşibaţi ap nan inah inwoon yi nul, hum di awoon aanhil pdo haŋ kak na iwi ba?

²² H nkuŋ iwin jibi Naşibaţi ahiini kawul  aaŋ bnuura na jibi ahiini kakob  aaŋ. Awe an banjotuŋ a e wulu bnuura. Ado kawulaaru wul bnuura woli itaman am ban bnuura bi nul. Woli iindo haŋ, ap nanu  i dko di iwoon. ²³ K  bukal, woli baanduka  i ppok pfiyaar bakak du di babinun awo  fa,  iki Naşibaţi aka mnhina mi pkakan baka da. ²⁴ Iwi, iwo kanah ki bko bpaajal ki Naşibaţi afaluŋ abi  u  i bko bi nul bi atepiin. K  bayuday, bawoon inah yi bko bi batepiin  epi buŋ. Naşibaţi ahilan keeri kakakan baka du bko banwoon bi baka.

Mbuur mi Itrayel

²⁵ An bayi  naan, m n al an nawoon naanwo bayuday nado kahomp. H nk, d upan uko ummeniin unwoon  i uko undoluŋ pntaali pi *Itrayel : baloŋ  i baka bakak atam

  11:4 1 Ba ih 19.10,18.   11:8 Natenan  i Ple an 29.3.   11:10 Ple an 29.3; Itayi 6.10; 29.10.

ikow, abot aluŋ kaduka haŋ te wal wi an nanwoonŋ naanwo bayuday biki Naŋibaŋi adatuŋ bti nakbuuruŋ. ²⁶ H nk, biki Itrayel babuur, h nk di di Naŋibaŋi ajakuŋ  i ulibra wi nul :

« *Aloŋ aluŋ kawoona *Fiyonŋ pbuuran baka*

wal m ntŋ biki pntaali pi Yakob baŋ  ba a an ppok n.

²⁷ *Uko m ntŋ wi wi nhoŋuŋ aji ddo,*

wal wi nkap nanuŋ pekadu di baka,

 i bhoŋar bi nji kaluŋ kado na baka. »✠

²⁸ Woli  naŋ aten jibi bapokuŋ p aŋ *U up Ulil Unuura, bawo ba oorad Naŋibaŋi, nahilna na iink wa. K  baŋ  woha biki Naŋibaŋi adatuŋ, a al baka  iki aten  i bhoŋar bi abiinŋ ado na bateem baka. ²⁹ Aanji teh uko wi adoŋ abi  en  en, aanji  ilma ba a  biki adoŋ abi dat dat.

³⁰ An nanwoonŋ naanwo bayuday nabi pok p aŋ Naŋibaŋi, k  a   bi miiran wi bayuday babiinŋ apok p aŋa. ³¹ K  kamiir ki amiiranaŋ, kado k  ahil kak kamiir bayuday bampokuŋ p aŋa. ³² H nk, Naŋibaŋi ado k  ba a  bti baduka  i ppok p iinka awo wo ji bad etaa. Ado do haŋ kahilna kamiir ba a  bti.

³³ In ahilanuŋ kaniib pyok pi Naŋibaŋi na u al un uŋa wi nul na iko yi ameen? In ahiluŋ kame u al wi nul, in ahiluŋ kapiban uko wi akdoluŋ? ³⁴ H nk di di upiitaniinŋ  i *Ulibra wi Naŋibaŋi, aji :

« *In ahilanuŋ kame u al wi Ajugun?*

In ahiluŋ kawula u al? »

³⁵ « *In a e tanuluŋ kadoo kayoonk baluk? »*✠

³⁶ H nk di uwoonŋ, iko bti iwoona du a, iko bti i  pna  i a, iko bti iwo pa a. Mnd m manwo  i Naŋibaŋi te mn o! Uwo haŋ.

12

Ubida uhalu  i Kritt 

¹ An bayi  naan, Naŋibaŋi adiimanuŋ nja kamiir ki nul, uka  k  nji kakoo an koo  keeri, nawul  leefan  awo b en an bjeb banwoonŋ bi Naŋibaŋi abot alila. Waŋ ukwoonŋ pd man pi nakdoonŋ kad mana  i  haa an. ² Nawutan pdo uko wi ba a  biki umundu wi baja  bado, na  pan   p nawut Naŋibaŋi a  l an  haa  abot awulan   al  halu. Wal m ntŋ, nahilan kayikr n uko wi Naŋibaŋi a aluŋ: uko unwoonŋ unuura, uko unliluŋ, unwoonŋ ujin  pi .

³ Naŋibaŋi awul n bnuura, uka  k  nji ka upan an bti : « Nawutan kala pd man  leefan. Andoli  i an a  pn n  i pfiyaar pi afiyaaruŋ Naŋibaŋi adolna uko wi a u'uluŋ pdo. ⁴  wo na uleef uloolan, un umi na iko impa i, k  iko m ntŋ bti i   pa  iko yi ija  ilemp. ⁵ K  h nk di uwoonŋ pa nja :  tum maakan k  nja  nwoonŋ biki *Kritt      wo uleef uloolan, andoli awo i bandukiinŋ. ⁶ Naŋibaŋi  i bnuura bi nul a en  naŋ andoli iko impa i na yi at n ul yi awo i kado kalempna. Woli  wo i pdo ka upar Naŋibaŋi,  do wa na pfiyaar pi Naŋibaŋi a enuŋ nja. ⁷ Woli  wo i plempar bat n  nja,  lempar baka. Woli  wo i pjukan bat n  nja,  do haŋ. ⁸ Woli  wo i p n  n bat n  nja,  do haŋ. Woli  wo i p en,   en b    nkyoonk nin uko uloŋ. Woli Naŋibaŋi a u nja  i p ih,  wo kataman. Woli iwo i p n k najuuk,  n kana na mnlilan.

⁹ Na aladan na bat n an na manjoonan. Nalowan iko bti inwoonŋ iwu aan, nam baan bnuura uko unwoonŋ unuura. ¹⁰ Na aladan na bat n an jibi na aladuŋ du katoh, andoli ji taman  i pd man at n ul. ¹¹ Nawutan nin kawalan i en. Na uun kaba   i plempar Ajugun na uhaa  wi nan bti. ¹² Nalilaan  i mnha  mi naha uŋ, namiiran  i mnhaj, nawut ka a an nin p ehan Naŋibaŋi. ¹³ Nadoon ka  nk ba a  biki Naŋibaŋi banwoonŋ  i kanuma nabot nado kayeenk baya n  du itohan.

¹⁴ Na ehaan Naŋibaŋi awul bnuura ba a  bankhajana anŋ ; na ehaana awul baka bnuura, awut kaf p baka. ¹⁵ Nalilaan na banwoonŋ  i mnlilan, nawooni na banwoonŋ  i

✠ 11:27 Natenan  i Itayi 59.20; na  i Ka aam 14.7. ✠ 11:35 Natenan  i Yob 41.3.

ɲwooni. ¹⁶ Natiinkaran. Nakdo kala mndëm, naṭëpën ṭëp nawalan ikowan. Nawutan kaşal kaji natit apel bandukiinɲ. ¹⁷ Nawutan kalukan ñaay andolanaɲ buṭaan. Natamaan nado kado uko unuuriinɲ ṭi kës ki bañaay bti. ¹⁸ Natamaan nado jibi nahiluɲ nawo bnuura na bañaay bti. ¹⁹ An bayiṭ naan biki nɲaluɲ, naklukan nin, nawutan Naşibaṭi awayëş. Hënk di di Ajugun ajakuɲ ṭi ulibra wi nul : « *Nji dluɲ kalukanan, nji dkluj katuuman* »[☆]

²⁰ Akak aji :

« *Woli ubon ude başooradu,*

wulan baka bade.

Kë woli udaan uṭij baka,

wulan baka badaan.

Woli ido haɲ,

ikuɲan baka mnkow. »[☆]

²¹ Nakwut buṭaan dawatan, naṭëpan ṭëp nawat da na bnuura bi najaay nado.

13

Pdo katiink baweek biki pşih

¹ Ñaay andoli adoon katiink baweek banwoonɲ ṭi pşih, ṭiki pşih bti pawoona du Naşibaṭi kë banwoonɲ ṭi pşih, Naşibaṭi aṭuuɲ baka ṭi pa. ² Hënk, ñaay ampokuɲ ptiink banwoonɲ ṭi pşih apok pṭaş uko wi Naşibaṭi aṭuuɲ pdo. Bukuɲ mëntan Naşibaṭi akob baka. ³ Na manjoonan banwoonɲ baando buṭaan baanwo kado kalënk başih, bandoluɲ buṭaan bawoonɲ kado kalënk baka. Kë woli iinɲal keeri pdo kalënk banwoonɲ ṭi pşih, dolan bnuura ṭań, baṭaaɲaru ṭi uko waɲ. ⁴ Na manjoonan bawo balempar Naşibaṭi biki aṭuuɲ ṭi pşih pa bnuura bi nu. Kë işale do buṭaan, iwo kado kalënk baka ṭiki baka mnhina mi pweṭan. Balempar lempar Naşibaṭi kadiiman udeeb wi nul bankdoluɲ buṭaan. ⁵ Iwo keeri kado katiink baka ṭiki ime kë uwo uko wi iwoonɲ kado kado ; iinwo kado wa ṭiki iṭi udeeb wi Naşibaṭi ṭań.

⁶ Ukaay kak kë iwo kado kaluk daaşa. Na manjoonan bakobraar daaşa baji balempar lempar Naşibaṭi wi bakdoluɲ haɲ. ⁷ Lukan ñaay andoli uko wi iwoonɲ i pluka. Iwole kaluk daaşa, lukan da ; uko wi iwohaɲ pluk pşih, lukan wa. Kë hënk kak, iwole ptiink ñaay, tiinkana bnuura ; iwole pdëman ñaay, dëmaana.

Bɲalad bi ɲɲaladuɲ

⁸ Nawutan kaṭeeṭ nin ñaay aloɲ. Baṭeeṭ bi nan bi ɲnuur bti bawoonɲ ṭań bɲalad bi naɲaladuɲ: ñaay anɲaluɲ atëntul ado uko wi *bgah bi Moyit bajakuɲ bti. ⁹ Bgah baji : « *Iinkpiinṭ na ahar ñaay* », « *Iinkfiɲ ñaay* », « *Iinkkiij* », « *Iinkñeebar bka bi atëntu* »[☆] na iko iloɲ kak. Kë uṭup uloolan uşë ṭonkrën iko mëntṭ bti yi bgah bajakuɲ, uwoonɲ: « *ɲalan atëntu jibi ɲaluɲ uleefu.* »[☆] ¹⁰ Pɲal atëntul paanji paṭija nin buṭaan dloɲ ; pɲal atëntul pawoonɲ keeri pdo uko bti wi bgah bajakuɲ.

Pbomandër pa ubi wi Krittü

¹¹ Name wal wi ɲwoonɲ hënkunɲ: wal wi pnaṭa ṭi bɲoy ubani. Unuur wi mbuur uñog nja hënkunɲ apel wal wi ɲbaay ajun jun pfiyaar. ¹² Uṭëjan ulowi, nfa mañogi. Nawulën ɲduk keeri iko injaay idolana du bdëm, ɲjej ɲñaanan yi pnak. ¹³ Nawulën ɲdo kado iko inwoonɲ itool jibi ñaay ajaay ado na pnak. Nawulën ɲwut kande kaweeek, na ukuj na pjuban pi piinṭ na ubida uṭop na pɲom na bkujar. ¹⁴ Natamaan nanaam na Yetu *Krittü Ajugun ṭi mnwo mi nan, naṭañan pdo kaṭaş iko yi ɲleefan ɲaɲaluɲ kado kado.

14

Pwut kado kabeeh batëntṭ nja

¹ Nayeekan ṭi ptoofan anwoonɲ aando bi liintṭ ṭi pfiyaar nawut kado kaɲom na a ṭi iko yi aşaluɲ. ² Aloɲ afiyaar kë iko bti ihinan kade'ana ; kë aloɲ anwoonɲ aando bi liintṭ ṭi

☆ 12:19 Pleşan 32.35. ☆ 12:20 Pleşan 32.35. ☆ 13:9 Ppën 20.13-17; Pleşan 5.17-21; Maci 19.18. ☆ 13:9 Bgah 19.18.

pfiaar afiaar kë aanwo kade nin uyemaŕ uloŕ. ³ Anjaan ade uyemaŕ awutan kabeeh anwoon aanji de wa ; kë anwoon aanji de wa awutan kado kaji atênŕul mênŕ aduknaanaa, uŕ mênŕan awo kak i Naŕibaŕi. ⁴ Iwo in ado ji nalempar ñaan aloŕ alemp bnuura këme buŕaan? Woli alemp bnuura këme alemp buŕaan uten anŕu'uluŕ ulemp. Kë aŕe luŕ kalemp bnuura ŕiki Ajugun aka mnhina mi pŕênka.

⁵ Aloŕ aji dëman unuur uloŕ kapel ŕandukiinŕ, kë baloŕ baji baji ŕnuur bŕi ŕaliŕuŕ. Andoli aji wo i kamëban ŕi uko wi afiaaruŕ. ⁶ Andëmanuŕ ŕnuur ŕloŕ, aji do haŕ pa Ajugun. Kë hënŕ di di anjaan ade iko bŕi, ajaan ade ya pa Ajugun, kabot kabeeba ; kë anwoon aanji de iko bŕi aji do haŕ pa Ajugun kabot kabeeba. ⁷ Na manjoonan, woli ŕka ubida këme akeŕ, mênŕ nja ŕwoonŕ bajug ubida wi nja. ⁸ Woli ŕka ubida, ŕka wa pa Ajugun, kë woli ŕkeŕi, ŕkeŕ pa Ajugun ; hënŕ, woli ŕwo bajeb këme akeŕ, ŕwo biki Ajugun. ⁹ Na manjoonan, Kriŕtu akeŕ keŕ aŕe naŕa ahilna awo Ajug banketuŕ na Ajug banwoon bajeb. ¹⁰ Iwi, we ukaanŕ kë ikji atênŕu aduknaanaa ba? Kë iwi, we ukaanŕ kë ibeeh atênŕu ba? Nja bŕi Naŕibaŕi aluŕ kawayëŕ nja. ¹¹ Upiitana ŕi *Ulibra wi Naŕibaŕi

« Nji Ajugan anwoon najeb dtupan :

bañaan bŕi baluŕ kaŕup ŕi kadun naan,

bukal bŕi badëmanaan kadinan kë nji dwoon Naŕibaŕi »[☆]

¹² Hënŕ, andoli ŕi nja aluŕ kahepna ŕi kadun ki Naŕibaŕi pa uleeful.

Pwut pdo atênŕ nja ajuban

¹³ Nawulën ŕŕaŕnan pdo kaji batênŕ nja baduknaanaa. Nabiin ŕŕëp ŕëp ŕŕu ŕŕal ŕi pwo ŕênkdo uko unŕŕiŕuŕ pjuban pi atênŕ nja. ¹⁴ Pfiyaar pi nfiyaaruŕ Yetu Ajugun padolën kë mmee, akuŕ ayikrën bnuura kë nin uko uloŕ uunwo wo uŕop ; uji uwo uŕop ŕi ñaan anŕaluŕ aji uwo uŕop. ¹⁵ Woli ide uko uloŕ kë uŕu atênŕu kë ajooŕan pa iwi, iinkak aŕala. ŕaafaraan uko wi ikdeëŕ utok uhaaŕ wi ñaan i *Kriŕtu akeŕaruŕ. ¹⁶ Kwut keeri uko unwoon unuura pa iwi ukak uko unkdoluŕ bado kaŕiiniyaan buŕaan ŕi iwi. ¹⁷ Na manjoonan, *pŕih pi Naŕibaŕi paanwo uko wi kande këme pdaan, pawo pi pwo naŕool, bŕiinkar na mnlilan mi *Uhaaŕ wi Naŕibaŕi ujaan uwul. ¹⁸ Ñaan anklemaruŕ Kriŕtu hënŕ, aji lil Naŕibaŕi, bañaan babot kaŕala.

¹⁹ Nawulën keeri ŕdo kala pdo uko unjaan uŕij bŕiinkar na bŕênkar ŕi pfiyaar. ²⁰ Kdo uko wi pde utok uko wi Naŕibaŕi adoluŕ. Na manjoonan nin iko ide ilonŕ iinwo wo iŕop, aŕe ji ikak iko iŕop woli ñaan ade ya aŕe do atênŕul kë ajot ŕi pekadu. ²¹ Uko unuuriinŕ uwo pwut kade uyemaŕ, pdaan poot kawut pdo uko bŕi unŕŕuŕuŕ atênŕu ajuban.

²² Uko wi ikŕaluŕ ŕi uko mênŕ hankan wa pa iwi na Naŕibaŕi. Ñaan anwoon aanŕal aji ajuban ŕi uko wi afiaaruŕ, anuurandëni. ²³ Kë anŕaan aji wo na ŕŕal ŕŕëb woli ade këme adaan uko uloŕ, Naŕibaŕi aji ji aduknaana, ŕiki uko wi adoluŕ uunwoona ŕi pfiyaar pi nul. Uko bŕi unwoon uunwoona ŕi pfiyaar uwo pekadu.

15

Pdo batênŕ nja bnuura

¹ Nja ŕnfiyaaruŕ aliinŕ ŕi *Kriŕtu ŕwo i kado kamiir banwoon banka mnhina mênŕ, kawut kado uko wi nja ŕŕaluŕ ŕaŕ. ² Ñaan andoli awo i kado kala plil atênŕul pa bnuura bi uŕ mênŕan, kadolna'a ado kayaha ya kadun ŕi pfiyaar pi nul. ³ Kriŕtu ŕi uleeful aanla la uko unliluluŕ, udoo piitana ŕi *Ulibra wi Naŕibaŕi aji : « Ikar yi bankariinŕ ibi ŕi nji. »[☆] ⁴ Iko bŕi inwoon ŕi Ulibra wi Naŕibaŕi ipiitana piitana ŕhilna ŕme ŕbot ŕŕëpna ŕi kamiir na mntëŕ mi ŕpiit mênŕ ŕakwuluŕ ŕkaana mnhaŕ.

⁵ Dñehan Naŕibaŕi anwoon ukumpëŕ wi kamiir na mntëŕ aŕenan naŕiinkar nado kado ji Yetu *Kriŕtu. ⁶ Hënŕ, an bŕi nawo ŕi ploolan kadëman Naŕibaŕi Aŕin Ajugun Yetu Kriŕtu.

Pyeenk batênŕul

[☆] 14:11 Itayi 49.18; 45.23. [☆] 15:3 Kañaam 69.9.

⁷ Nawo keeri kado kayeenk batënṭan jibi *Krittu ayeenkanan, mndëm mi Naşibaṭi manhilna manwinana ṭi mnwo mi nan. ⁸ Na manjoonan dṭupan, Krittu akak nalempar bayuday kadolna uko wi Naşibaṭi ahoṅuṅ bateem baka kabot kayuuj kë Naşibaṭi aji do uko wi ajakuṅ. ⁹ Ado haṅ banwoon baanwo bayuday bahilna kak bado kadëman Naşibaṭi ṭiki añaga baka. Hënk di di upiitaniinṅ ṭi *Ulibra wi Naşibaṭi aji :

« Ukaṅ kë nji kaluṅ kadëmanu ṭi ptoof pi bañaanṅ biki ṅtaak bti,
dluṅ kado kayeehu iyeeh yi pñaamarën. »[☆]

¹⁰ Ukak apiitana aji :

« An ṅtaak bti nawoon ṭi mnlilan na pntaali pi Ajugun. »[☆]

¹¹ Ukak apiitana aji :

« An ṅtaak bti nadoon kadëman Ajugun,
an kntaali bti nadoon kayeeh mndëm mi nul. »[☆]

¹² *Itayi *Naṭupar Naşibaṭi akak aṭiini ṭi uko mëntṅ aji :

« Aloṅ ampënnuṅ ṭi pntaali pi Yete* aluṅ kabi,
ul aknaṭiinṅ kaşih ṅtaak bti ;

ṅaṭu mnhaṭ mi ṅa ṭi a. »[☆]

¹³ Dñehan Naşibaṭi anwoon ukumpëş wi mnhaṭ atumanan mnlilan na mnjeeh wi nafiyaarulunṅ. Hënk, *Uhaaş wi Naşibaṭi uwulan mnhina, mnhaṭ mahilna mantum ṭi an.

Pṭup uko wi Pawulu aklempuṅ

¹⁴ An bayiṭ naan, dme ṭi bkw naan na manjoonan kë bnuura batum ṭi an, kë nawo bañaanṅ bammeenṅ akuṭ ahil kado kajukandër. ¹⁵ Kë nşë ṭupan ṅṭup ṅtam ṭi ṅmbarṅ ṅloṅ ṭi kakaarta ki kaleşanan iko yi nadoon abi juk. Ddo haṅ ṭiki Naşibaṭi ṭi bnuura bi nul ¹⁶ adolën kë nji kalempar Yetu *Krittu ṭi kadun ki banwoon baanwo bayuday. Dji kado ulemp uyimanaan wi pṭup *Uṭup Ulil Unuura wi Naşibaṭi, bañaanṅ biki ṅtaak bti bahilna bawo uṭen unliṅ Naşibaṭi wi *uhaaş wi nul udoluṅ kë uyimani.

¹⁷ Ukaṅ kë wi nkakuṅ i Yetu *Krittu, dhinan kalilan maakan ṭi uko wi nji kalemparuṅ Naşibaṭi. ¹⁸ Dñoom kado kaṭup na mntëṅ ṭi uko wi Krittu ṭañ, wi adolnuṅ kë ndo banwoon baanwo bayuday kë baktaş Naşibaṭi. Krittu ado haṅ aṭëpna ṭi ṅṭup na udo wi naan, ¹⁹ ṭi mnhina mi mlagre na iko iñoṅarënaan ṭi mnhina mi *Uhaaş wi Naşibaṭi. Kë hënk di mpënnuṅ Yerutalem ayaanṅ te du utaak wi Iliriya aṭup *Uṭup Ulil Unuura wi Krittu aba. ²⁰ Kë nşë bi ṭu ṭu uhaaş naan bti ṭi pṭup Uṭup Ulil Unuura du ṅtaak ṅanwoon ṅaambaanṅ katiinka uko wi Krittu kawutna kaniw du dko di aloṅ adoṅ abi jun jun. ²¹ Hënk di njaanṅ kado uko umpiitaniinṅ ṭi *Ulibra wi Naşibaṭi :

« Biki bawoonṅ baanṭup uko wi nul baluṅ kawina,

banwoonṅ baantiink kë baṭiiniyaan uko wi nul baluṅ kate. »[☆]

Pawulu aṅal pya Rom

²² Uko waṅ uneenanaanuṅ ṅyaaş ṅtum pbi du an. ²³ Kë hënkunṅ wi mbaanṅ ulemp wi naan du ṅtaak mëntṅ abot ado ṅşubal ṅtum ṅi ṅṅali pbi du an, ²⁴ dṅal kanuṅşar na an. Dşal woli dluṅ aya Eṭpaña kapant kawinan naşë naṭënkën nhilna mban utaak mëntṅ. ²⁵ Kë nşë tool hënkunṅ pya Yerutalem pṭënk bañaanṅ biki Naşibaṭi banwoonṅ da. ²⁶ Banfiyaaruṅ biki ṅtaak ṅi Matedoniya na Akayi badinan pṭënk bañaanṅ bawaanṅ mëntṅ. ²⁷ Aa, badinan pdo haṅ, aşë wo na manjoonan biki pṭënk baka. Jibi bayuday banfiyaaruṅ Krittu baṭokuṅ iko inuura inwoonuṅ du baṭi yi bayeenkuṅ na banwoonṅ baanwo bayuday, hënk kak di di bukal kak bawoonṅ kaṭok na bayuday iko yi umundu yi bakaanṅ. ²⁸ Wal wi nji kaluṅ kado kakuran mëntṅ kaba, awul baka iko bti yi baṭenuṅ baka, dṭëpna du an kaṭool pya Eṭpaña. ²⁹ Dme kë woli dbi du an Krittu kalilan maakan.

³⁰ An bayiṭ naan, kë nşë kooṭan ṭi katim ki Yetu *Krittu Ajugun na uṅal wi *Uhaaş wi Naşibaṭi ujaanṅ uwul nja : nabiin ṅgutan, ṅñehan Naşibaṭi pa nji. ³¹ Nañehaan nhil mbuur

☆ 15:9 Natenan ṭi 2 Famiyel 22.50; na ṭi Kañaam 18.50. ☆ 15:10 Pleşan 32.43. ☆ 15:11 Kañaam 117.1. * 15:12 Yete awoonṅ aşin Dayiṭ naşih. ☆ 15:12 Itayi 11.10. ☆ 15:21 Natenan ṭi Itayi 52.15.

bayuday banwoonj baanfiyaar Krittü. Nañehaan kak iko yi nji kañooŋ biki Naşibaŋi banwoonj du Yerutalem iyeenkana bnuura. ³² Hënk, nhilna woli ulil Naşibaŋi kabi du an na mnlilan kanoorfën ntiinku na an. ³³ Dñehan Naşibaŋi anwoonj ukumpëş wi mnjeeh awo na an bti! Uwo hañ.

16

Pwul mboş

¹ Dñal nayeenk Febe ñaaŋ i nja anjaan alempar banfiyaaruñ biki Kenëray. ² Nayeenkana ŋi ptoofan jibi ñaan ajaan ayeenk bañaan biki Naşibaŋi ŋi katim ki Ajugun, naŋënkana ŋi iko bti yi aklun kanuma ŋiki ul ŋi uleeful aŋënk bañaan batum aŋu na nji ŋi uleef naan.

³ Dwul mboş *Pritiliya na Akila banjaan bawo na nji ŋi plempar Yetu *Krittü, ⁴ bukal bambiin anaŋ naŋ kawul iŋuŋ yi baka abuuranaanën pkeŋ. Dbeeb baka, mënŋ nji aloolan kabeebuñ baka, banfiyaaruñ banwoonj baanwo bayuday bti bakak abeeb baka. ⁵ Dkak awul mboş banfiyaaruñ banjaan bayit du katoh ki baka.

Dwul mboş Epenet i mmaganun anwoonj nateek anfiyaaruñ *Krittü du uŋaak wi Aŋiya.

⁶ Dwul mboş Mariya anhaahuñ maakan na an.

⁷ Dwul mboş Andronika na Yuniya bayiŋ naan ŋi *Krittü bambiin awo na nji du ukalabuş. Bawo bañaan bantiinkaniin ŋi banjaan abot aŋiyaar *Krittü ji mbi ndo kafiyaara.

⁸ Dwul mboş Ampliyat i mmaganun bnuura ŋi katim ki Ajugun.

⁹ Dwul ma Urabanu anjaan alempar *Krittü na un, na Fitaku i mmaganun.

¹⁰ Dwul ma Apelet anyuun ŋi kë amëban *Krittü.

Dwul mboş biki katoh ki Arittobulu.

¹¹ Dwul mboş Herodiyon ayiŋ naan.

Dwul ma biki katoh ki Nartitu, banwoonj biki Ajugun.

¹² Dwul bi Trifena na Trifota mboş, bukal banhaahuñ maakan ŋi plempar Ajugun. Dwul mboş Peretida aŋalaniin abot ahaah bnuura pa Ajugun.

¹³ Dwul mboş Rufu i Ajugun adatuñ na anin ankaan awo ni.

¹⁴ Dwul ma Aŋenkritu na Flegon na Hermet na Patroba na Hermet na bayiŋ baka banwoonj na baka.

¹⁵ Dwul mboş Filologu na Yuliya na Nereyu na aŋa'ul ñaaŋ, na Olimpiya na bañaan biki Naşibaŋi bti banwoonj na baka.

¹⁶ Nawuladën mboş an bti naboofar bboofar banyimanun. Knŋuk ki banfiyaaruñ *Krittü bti kawulan mboş.

ŋŋup ŋlonj ŋbaañsaani

¹⁷ An bayiŋ naan, dkooŋan kooŋ, nalipariin bañaan banjaan banaakrën bañaan kakun kaneemanan wi bajaan balaŋ pjukan pi bajukananan. Nalowan baka! ¹⁸ Bañaan ji bukuñ mënŋan baanji balempar *Krittü Ajugun, iŋiŋ yi baka yi yi bajaan balempar. Baji baguur na ŋŋup ŋŋaab ŋi baka ŋŋum bañaan banwoonj kabaŋ kaloolan. ¹⁹ Na manjoonan pfiyaar pi nafiyaaruñ Naşibaŋi pameeŋana ŋi dko bti, ukaan kë uwo mnlilan mi naan. Kë nşë ŋal nawo na ŋŋal ŋŋuŋa, kadolna bnuura kaşë kabi kalow low buŋaan. ²⁰ Naşibaŋi anwoonj ukumpëş wi mnjeeh awat hënkun Fatana ŋi ihoŋan.

Dñehan bnuura bi Yetu Ajugun bawo ŋi an.

²¹ Timote anjaan alemp na nji awulan mboş, ul na Lutiyuŋ na Yaŋon na Fotipater bayiŋ naan.

²² Nji Tertiyu mpiitarun Pawulu kakaarta, dwulan mboş ŋi katim ki Ajugun.

²³ Gayuŋ anyeeknuñ du katohul awulan mboş. Du katohul di di banfiyaaruñ bti bajaan bayitiiraan.

Erattut namali i ubeeka akak awulan mboş, na Kwartu ayiŋ nja.

²⁴ [Dñehan Yetu Krittü Ajugun awulan an bti bnuura. Uwo hañ.]

Mndëm mi Naşibaŋi

²⁵ Nawulën ɗdëman Naşibaŋi! Aka mnhina mi pdolan naliint ɗi pfiyaar. Uko waɗ wi wi nji njakuɗ wi nji kaɗupuɗ *Uɗup Ulil Unuura unktiiniyaanuɗ uko wi Yetu *Krittu, kadiiman manjoonan mammenaniinɗ undiimaan. ²⁶ Hënkuɗ kakşa manjoonan mënɗ manɗëpna ɗi uko wi *baɗupar Naşibaŋi bapiitunɗ, uko wi Naşibaŋi anwoonɗ aankba ajakuɗ aji udolana, apën awinana ɗi kadun ki ɗtaak bti ɗahilna ɗafiyaara ɗabot ɗado kaɗaşa. ²⁷ Nawulën ɗdëman te mnɗo Naşibaŋi anwoonɗ aloolan anwoonɗ na uşal untuɗa ɗi katim ki Yetu Krittu. Uwo haɗ.

Uṭup uteek wi Pawulu apiitun banfiyaarun banfētun du utaak wi Korint

Uṭup ujuni

Korint dawo ulon ṭi nbeeka ṇandēmnuṇ ṇi utaak wi Akayi unwoon ṇṭa ṭi utaak wi Gret. Bañaan batum bambiin afēt ṭi ubeeka mēntṭ babi wo bañaan banwoon baanfiyaar Naṣibaṭi abot awo bado iko iwuṭaan. Pawulu ado uṣubal na kli paaj pa pṭooran pntuk pi banfiyaarun. Wi Pawulu apiitun kakaarta ki, awo du Aṭiya du ubeeka wi Efet. Bañaan balon biki pntuk pi banfiyaarun du Korint bapiitulun kahepara uko ulon wi banjalun pme. Ji ikaarta bti yi Pawulu, ado alon kē apiit akū añooṭ kakaarta du biki apiitun ka. Kē ṇaan i Pawulu ayilun katimul kawo Foten. Foten awo ṇaan anfiyaarun Krittū kē bañaan baṣē wo baamme'a bnuura. Pawulu ado kakaarta ki apiitun ki ifah itēb. ṭi kateek ṇaan aji win kē banfiyaarun baṭup Pawulu iko itum inṭepun ṭi pntuk pi banfiyaarun mēntṭ. Kē Pawulu aṣē win iko iwajanṭ inkaan udooni : Bañaan baantiinkar ṭi pntuk pi banfiyaarun. Alon aya apiinṭ na ahar aṣin. Banfiyaarun baji bañoṭ batēntṭ baka banfiyaarun du uruha wi banwoon baanwo bayuday. Uko mēntṭ ukaan kē Pawulu ahepar baka me iko ikowandēnaan yi aktiinkun ijoonanaari. ṭi kafah katēbantēn uṭup paaj na ulon te du uṭup iṇeen na paaj Pawulu aṭeem ṭi iko yi baheparulun. Aṭiiniyaan bniim. Aji na baka balow ṇnton. Aṭiiniyaan kak uko wi pyit pde panwoon paanji padēman Krittū. Aji na baka bala uṭen wi Uhaaṣ wi Naṣibaṭi unjaan uṭenk pntuk pi banfiyaarun. Aji na baka bado kala ṇjalad du uṭup iṇeen na ṇtēb te iṇeen na ṇbaakēr. Akak aṭiiniyaan pnaṭa ṭi pkeṭ. ṭi uba kakaarta, Pawulu aṭup aji aṇal kaya pwin baka kayeenkna iko yi baṭonkrēnuṇ kaṭenkna bajuuk biki Yeruṭalem.

¹ Nji Pawulu, i Naṣibaṭi aduun pa nwo nanjañan i Yetu *Krittū, ṭiki aṇalun uko mēntṭ, na Foten ayiṭ nja, ṇpiitanan. ² Ṇpiitan, an banfiyaarun Naṣibaṭi nanwoon du Korint, nankakun ayiman wi nawoon ṭi ploolan na Yetu Krittū, an nandu'aniinṭ pwo biki nul. Ṇpiitun kak bañaan bti banjaan badēman katim ki Yetu Krittū Ajug nja, anwoon Ajugun akū awo Ajug baka, du dko di bawohan. ³ Dñehan Naṣibaṭi Aṣin nja na Yetu Krittū Ajugun bawulan bnuura babot bajoobṭēnan ṇhaaṣ.

⁴ Naṣibaṭi awulan bnuura wi nawoon ṭi ploolan na Yetu *Krittū ukaan kē nji kabeeba wal undoli ṭi uko wi nan. ⁵ ṭi pwo ṭi ploolan na a pun, nawo bayok ṭi iko bti : ṭi uṭup undoli na ṭi pme bti. ⁶ Na manjoonan, namēban bnuura uko wi ṇṭupanan ṭi Yetu Krittū, bado kē uneej ṭi an aṭoo aliinṭ. ⁷ Hēnk, naankwaan nin uṭen ulon, wi nawoon ṭi pyoonk Yetu Krittū Ajugun apēn awinana. ⁸ Ul akun kadolan namēban naliinṭ te ubaañsaani nahilna nawo bañaan biki nin ṇaan awoon aankka uko uwuṭaan uṭup ṭi baka ṭi unuur wi akbiinṭ. ⁹ Naṣibaṭi aji do uko bti wi ahoṇun, ul andatanan nawo ṭi ploolan na Abukul Yetu Krittū Ajugun.

Uko wi bpulad ṭi ptoof pi banfiyaarun

¹⁰ An bayiṭ naan, dkooṭan ṭi katim ki Ajugun Yetu *Krittū nawo bti ṭi uṭup uloolan, bpulad baṭañ ṭi ptoofan, naṭepēn ṭep natiinkar nawo na uṣal uloolan na uṭup uloolan. ¹¹ An bayiṭ naan, uko unkaan kē nji kaṭiini haṇ uwo kē bañaan biki ufēt wi Kēlowe baṭupēn aji bpulad bawo ṭi ptoofan. ¹² Dṇal kaji balon ṭi an baji baji : « Nji dwo na Pawulu, » alon kaji « Nji dwo na Apolot, » alon kaji « Nji dwo na Kefat* ». Alon kak kaji « Nji dwo na Krittū. » ¹³ Naṣal aji Krittū afaaṣiiri i? Nji Pawulu i i bapaṇun ṭi krut pa an i? Kēme ṭi katim ki naan ki ki nayeenkun batitmu i? ¹⁴ Dbeeb Naṣibaṭi ṭi uko wi nwoon mēmbattaar nin alon ṭi an bē mēntṭ Kripuṭ na Gayuṭ baka, ¹⁵ hēnk nin alon aankhil kaji nabattaar ṭi katim ki naan. ¹⁶ Yoow, dbaan aleṣ, dbattaar kak biki katoh ki Tefanaṭ, aṣē wo mēnkak

* 1:12 Kefat: Katim kalon ki Kefat kawo Piyeer.

aleş me mbattaar aloŋ kak. ¹⁷ Krittü aanyilën yil mbi pbattaar, ayilën yil mbi nŋup *Uŋup Ulil Unuura. Aanyilën pŋup wa na nŋup ŋi mntit mi ñaari najën, pkeŋ pi Krittü ŋi krut pawutna kawaari udooni.

Uşal unwoon untuŋa na manjoonan

¹⁸ Uŋup wi pkeŋ pi *Krittü ŋi krut uwo ŋyila pa banneemuŋ aşë wo pa nja ŋmbuuruŋ mnhina mi Naşibaŋi. ¹⁹ Hënk, Naşibaŋi aŋiini ŋi *Ulibra wi nul aji : « *Dluŋ katok pntuŋa pi banwoon na ŋşal ŋntuŋa, katok mntit mi bantituŋ* » ²⁰ In awoon na uşal untuŋa ba? In awoon name? In awoon nalil mntum i umundu wi nŋa wi? Naşibaŋi adiiman kë uşal untuŋa wi mboş uwo ŋyila. ²¹ Naşibaŋi na uşal untuŋa wi nul ado kë umundu uumme'a na uşal untuŋa wi wa. Ulila kë aŋëpna ŋi uŋup wi ŋkŋupuŋ abuuran banfiyaaruŋ, uŋup mënŋ uwo wo ji ŋyila ŋi këş ki baŋaari bajën. ²² Bayuday baŋal kawin iko iŋoŋarënaan kë banwoon baanwo bayuday bakla pwo na ŋşal ŋntuŋa, ²³ kë un ŋşë ŋup uko wi Krittü ampaŋaniinŋ. Bayuday baji uko mënŋ uwo pkar Naşibaŋi, kë banwoon baanwo bayuday baji uwo ŋyila. ²⁴ Kë ŋi baŋaari biki Naşibaŋi adatuŋ, bayuday na banwoon baanwo bayuday, Krittü ajaari adiiman mnhina na uşal untuŋa wi Naşibaŋi. ²⁵ Na manjoonan uko wi bajaari bado ŋyila ŋi Naşibaŋi upel ŋşal ŋntuŋa ŋi baŋaari bajën, kë pbiişna pi Naşibaŋi papel mnhina mi baŋaari bajën.

²⁶ An bayiŋ naan, natenan jibi nabiiŋ awo wi Naşibaŋi adu'anaari: baŋaari biki bajakuŋ aji bawo na ŋşal ŋntuŋa baantum ŋi an, kë baŋaari banwoon na mnhina baantum ŋi an kak, kë baŋaari baweeek baantum ŋi an. ²⁷ Baŋaari biki bajakuŋ aji bawo bayila, Naşibaŋi adat dat baka kakowandënaan banwoon na ŋşal ŋntuŋa. Baŋaari biki bajakuŋ aji baanwo na mnhina, Naşibaŋi adat baka kakowandënaan baŋaari banwoon na ma. ²⁸ Baŋaari bampoŋi, baŋaari biki babeehuŋ, ado baka ji baŋaari bawaaari udooni, Naşibaŋi adat baka kadolna uko wi umundu uşaluŋ aji uka udooni uwaari udooni. ²⁹ Hënk nin aloŋ aankhil kado kahomp ŋi kadun ki Naşibaŋi. ³⁰ Ul adoluŋ kë nawo ŋi ppoolan na Yetu *Krittü, kë ul Krittü awoon ñaari ankaari kë ŋme uşal untuŋa wi Naşibaŋi. Akaari kë ŋwo batool ŋi këş ki Naşibaŋi, ayiman ŋi kadunul, ul abuuranuŋ nja ŋi pekadu. ³¹ Hënk di di upiitaniinŋ ŋi *Ulibra wi Naşibaŋi aji : « *Woli ñaari aloŋ aŋal kahomp, adoon kahompna iko yi Ajugun adoluŋ.* »[☆]

2

Uŋup wi Krittü ampaŋaniinŋ ŋi krut

¹ An bayiŋ naan, wi mbiinŋ du an pŋupan iko yi Naşibaŋi imbiinŋ amena mënkla la naji dwo ñaari anliluŋ mntum këme ñaari anwoon na kame. ² Dbaa ŋëp ŋëp aji mënktiiniyaan nin uko uloŋ umpaŋi na wi Yetu *Krittü, ul i bapaŋuŋ ŋi krut. ³ Dbi du an na pbiişna na blal, alënk akat kat. ⁴ Pjukan pi naan na nŋup ŋi nji kaŋupanaari ŋaanwo nŋup ŋlil ŋi name, mnhina mi *Uhaaş wi Naşibaŋi manwinaniinŋ hënk, ⁵ kadolna pfiyaari pi nan pawut kanaŋna ŋi uşal untuŋa wi ñaari najën paşë panaŋna ŋi mnhina mi Naşibaŋi.

Uşal untuŋa wi Naşibaŋi

⁶ Baŋaari banliintuŋ ŋi pfiyaari kakşa, nŋup baka nŋup ŋi uşal untuŋa, kë uşë wo uunwo wi umundu wi, wi başih biki wa, bandoon abi kaba ba. ⁷ Uko wi ŋkŋiiniyaanuŋ uwo uşal untuŋa wi Naşibaŋi wi baŋaari bawoon baamme, Naşibaŋi adoluŋ kë uwoo, wi awoon aando bi paş umundu, kadëmanaari nja. ⁸ Nin naşih aloŋ i umundu wi aamme uşal untuŋa mënŋ, woli bawo lah na wa, baankpaari Ajugun anwoon na mndëm. ⁹ Hënk di di upiitaniinŋ ŋi Ulibra wi Naşibaŋi aji :

« *Uko wi nin pkëş pawoon paanwini,
uko wi nin kabaŋ kawoon kaantiinki,
uko wi nin uşal uwoon uunşali,
wi wi Naşibaŋi ahankuŋ pa banŋaluluŋ.* »[☆]

[☆] 1:19 İtayi 29.14. [☆] 1:31 Yeremiya 9.24. [☆] 2:9 İtayi 64.4.

¹⁰ Nja biki Naşibaţi aţëpnunţ  i *Uhaaşul adiiiman uko m ent . Uhaaşul ujaan  ujeehan iko b ti kado ban du uşal wi nul unlowunu . ¹¹ In amee  uko unwoon   i uşal wi  naan  naj n b  m ent  uhaaş unwoon   i a wa? K  h nk kak di di nin  naan  awoon  aamme uko wi Naşibaţi b  m ent  *Uhaaşul wa. ¹² Uhaaş wi n eenku  uunwo uhaaş wi umundu wi, uwo Uhaaş wi Naşibaţi  hilna  me iko inuura yi a enu  nja. ¹³   nk iiniyaan uko m ent  na   tup  i  şal  ntu a  i ba aan  baj n,   iiniyaan wa na   tup  i Uhaaş wi Naşibaţi ujukanu  nja, a up iko yi wa ba aan  banwoon  na wa. ¹⁴ K   naan  anwoon  aanwo na Uhaaş wi Naşibaţi aanji hinan pyeenk iko yi wa,  iki iji iwo wo ji  yila  i a. Aanhinan kame ya,  iki  naan  aji me ya woli Uhaaş wi Naşibaţi uwo  i a  a . ¹⁵  naan  anwoon  na Uhaaş wi Naşibaţi aji me iko b ti, k  bandukiin  baş  wo baanji bahil pme'a kadoo kahil ka up  i a. ¹⁶ Upiitana  i Ulibra wi Naşibaţi aji : « In amee  uşal wi Ajugun kadoo kawul u  m ent an uşal? »[ ] K  nja  ş  me uşal wi *Kritt .

3

P om  i p oof pi banfiyaarun

¹ K  an bayit naan, m nt ini na an ji ba aan  biki, banjaan  ba aş *Uhaaş wi Naşibaţi, d iini na an ji ba aan  biki banjaan  ba aş iko yi  leef  i baka  a alu . Nahum nwo bapo  bampo i  i uko wi pfiyaar *Kritt . ² Ukaan  k  nwulan mntow k  nadaani, m nwulan pde pantamu , naando bi hil pde pa. Te h nku  naando bi hilan pde pa, ³  iki nahum nwo ba aan  bank aşu  iko yi  leef  i baka  a alu . Woli bkujar na p om pawo  i p oofan, naanwo wo ba aan  bank aşu  iko yi  leef  i baka  a alu  ado iko yi ba aan  biki umundu bajaan  bado i?

⁴ Woli alon  aji : « Nji dwo na Pawulu, » k  alon  kak aji : « Nji dwo na *Apolo , » naanwo wo b ti ba aan  biki umundu i? ⁵ In awoon  Apolo ? K  in awoon  Pawulu?  wo balempar Naşibaţi biki na  pnun  afixaar ; andoli  i un Ajugun a u'ulu  ulemp m ent . ⁶ Nji dtepiin  bko, Apolo  k  atulan ba, k  Naşibaţi a aan  ana an ba. ⁷ H nk, antepiin  na antulanu  baanwo nin uko ulon , Naşibaţi anjaan  ana an bko awoon  uko ulon . ⁸ Antepiin  na antulanu  bawo baloolan, k  andoli  i baka a   lu  kayeenk baluk bi nul banklinu  na ulemp wi adolu . ⁹ Nja  lemp lemp na Naşibaţi, k  an na   wo u teeh wi nul, nawo katoh ki awoon   i pniw.

¹⁰  i bnuura bi Naşibaţi awulnu , ji naniw nanuura dt f itap yi katoh k  alon  a   niw katoh.  naan  andoli atenan bnuura jibi akniwi  i itap yu  duu . ¹¹ K  nin alon  a   wo aanhil ka u itap ilon  impa i b  m ent  inwoon  da ya ; itap m ent  iwoon  Yetu *Kritt . ¹²  naan  ahil kaniw na uwuuru, un aam, mnlak mnuura, imul, pjaagal. ¹³ Uko wi akjejaan  pniwna, ulemp wi nul ulu  kawinana  i unuur wi pway ş. Unuur m ent  bdoo bado up n uwinana, bu  m ent  badiiman ulemp wi  naan  andoli adoon . ¹⁴ Woli uko wi aniwu  unat aliint, ayeenk katuuum ; ¹⁵ uşale yik, awaan and n kaş  buura buur ji  naan  ambuuru  pyik.

¹⁶ Naamme k  nawo katoh ki Naşibaţi i, k  *uhaaş wi nul uwo  i an mee  i? ¹⁷ Woli  naan  alon  atok katoh ki Naşibaţi, u  m ent an Naşibaţi atoka. Katoh ki Naşibaţi kayimani, katoh m ent  kawoon  an.

¹⁸ Nin  naan  awutan kaguur uleeful! Woli  naan  alon   i an aşal aji awo na uşal untu a wi umundu wi, akakan nayila ahilna akak  naan  anwoon  na uşal untu a na manjoonan. ¹⁹ Uşal untu a wi umundu wi uwo  yila  i k ş ki Naşibaţi. H nk di upiitaniin   i Ulibra wi Naşibaţi aji : « Aji mob banjaku  aji bawo na  şal  ntu a  i kaguuru ki baka. »[ ] ²⁰ Ukak apiitana aji : « Ajugun ame  şal  i ba aan  bant a, ame k   awaan  udooni. »[ ] ²¹ Ukaan  k   naan  aanwo kado kahompna ba aan  baj n ; an nakaan  iko b ti na ba aan  b ti : ²² uwole Pawulu, uwole Apolo , k me Kefat*, uwole umundu, uwole ubida, k me pke , k me uko wi n a na wi faan, an nakaan  iko b ti na ba aan  b ti. ²³ Te an Kritt  aka'anan , k  Kritt  ul, Naşibaţi aka'ulu .

  2:16 Itayi 40.13.   3:19 Yob 5.13.   3:20 Ka aam 94.11. * 3:22 Kefat: Katim kalon  ki Kefat kawo Piyeer.

4

Balempar Krittu

¹ Kë un, nawo kajejun keeri ji balempar *Krittu, bañaan banwoon bamali biki Naşibaţi aţuun pdiiman bañaan iko yi nul immeniin. ² Namali awo kado kalempar ajugul na uhaaş ujint. ³ Kë nji nşë wo mënţo aten me nawayëşaan këme uruha wi bañaan bajën uwayëşaan, mënka kak na pwayëş uleef naan. ⁴ Uhaaş wi naan uunjakën aji djobani kë nşë wo kakşa mënji dwo natool ; Ajugun akwayëşaanuñ kaţup. ⁵ Ukaan kë naanwo i kataran pwayëş: nayoonkan unuur wi Ajugun akbiin. Ul aklun kado iko immeniin yi bdëm ipën iwinana, kadiiman iko inwoon ţi nşal nji bañaan. Wal mënţ Naşibaţi adëman ñaan andoli kaliñan na ulemp wi adoluñ.

⁶ An bayiţ naan nakaan kë nţëpna ţi uko wi Apolot na wi naan nahilna najukna ţi un pwut kado umpaţi na uko wi bapiitun. Hënk, nin aloñ ţi an awutna kado kahomp kaji awo na imoñ këme na undu. ⁷ Iwi, in adoliin kë ipel bandukiin ba? We wi ikaan, bë iinyeenk yeenk wa ba? Kë wi iyeenkun wa, we uwoon pdo kahomp kawo ji baantenu ţen wa ba?

⁸ Naşal aji nado bi kaka uko wi nanumiin bti i? Naşal aji nado bi wo wo bayok i? Kë nakak başih adukun kafet i? Na manjoonan, dñehan nakak başih, ñhilna nşih na an. ⁹ Naşibaţi awo wo ji aţu un ñnwoon banjañan du kafet ji bañaan banjubanun ataañ na pkeţ. Ñkak bten bi umundu bti : ñwanjuţ na bañaan bajën. ¹⁰ *Krittu akaan kë ñwo bayila, kë an naşë şal aji Krittu akaan kë naji naji nawo na uşal untunja. Un ñbiinşnaa, kë an naşë wo na mnhina. Badëmanan kë un başë walanun. ¹¹ Te nşa, ñwo na ubon, udaan kë uţijun, ñwo byişu, ñwo ţi mnhaj, ñwaan dko dfet, ñwo ţi pñaay na dko, ¹² ñnoor ţi ulemp wi iñen yi nun. Woli ñaan akarun, nji ññehandëra bnuura ; ahajanun le, ñmiir ; ¹³ woli ñaan aţup buţaan ţi un, nji ñţup bnuura ţi a. Te nşa ñwo uko unwuţun ţi mboş awo uko wi bañaan bti bagatun.

¹⁴ Mëmpiitan piit hënk nakownaana, dpiitan piit ji babak naan biki nşaluñ maakan nahilna name. ¹⁵ Woli nado ka bañaan iñeen week ñyaaş iñeen week (10 000) bankjukanan bğah bi *Krittu nakaha aşinan aloolan : nakak babak naan ţi Yetu Krittu wi nţupanañ *Uţup Ulil Unuura. ¹⁶ Dkooţan keeri, nadoonaan nado kado ji nji. ¹⁷ Uko wañ ukaan kë nyil du an Timote anwoon abuk naan ţi Ajugun i nşaluñ maakan kë abot amëbanaan, alun kaleşanan mnwo mi naan wi nwoon ţi ploolan na Krittu Yetu mantaanun na uko wi njaan kajukan banfiyaarun bti ţi dko bti.

¹⁸ Balon badeen igañan awo ţi phomp aşal aji mënkkak du an. ¹⁹ Kë nşë bi du an uunkjon woli ulil Ajugun katen bahomp mënţ. Woli dluñ aban, mënkten ñţup nji baka ţañ, dten me baka mnhina na manjoonan. ²⁰ *Pşih pi Naşibaţi paanwo ţi ñţup ţañ, pawo ţi mnhina. ²¹ We wi nahokanun keeri? Naşal mbi du an na pmul këme mbi du an na unjal na pjoob bkow?

5

Mnwo mwuţaan ţi pntuk pi banfiyaarun

¹ Na manjoonan, baji baţiiniyaan mnwo mnwuţaan ţi ptoof pi nan, mnwo mnwuţaan mandoon awo maanwo du banwoon baanfiyaar Naşibaţi : ñiinţ aloñ adoo ya apiinţ na ahar aşin. ² Kë naşë homp, nawo lah kawo ji bañaan banwoon na puum kado ñiinţ mënţ apën ţi ptoofan. ³ Nji kë nşë wo mënwo da na an, uhaaş wi naan kë uşë wo da, ddo bi wayëş wayëş ñiinţ andoluñ uko mënţ ji ñaan anwoon da, amaar. ⁴ Ddo uko mënţ ţi katim ki Yetu Ajugun. Aa, wal wi nakluñ kayit, nşë wo ţi ptoofan na uhaaş, mnhina mi Yetu Ajugun manwo da na nja, ⁵ naşë nawutar ñiinţ nawuţaan mënţ *Fatana, uleef wi nul utoknaana. Hënk uhaaş wi nul uşë ulun ubuur ţi unuur wi Ajugun akwayëşun bañaan.

⁶ Naanwo i kado kahomp nin! Naamme kë uko untiinku utaañanaan pşon ujaan unañan pşon ptum i? ⁷ Napënaan uko utaañanaani pşon ujon, nakakna pşon phalu, bañaan bajint ţi kęş ki Naşibaţi. Nado bi wo wo bajint. *Krittu anwoon unkaneel wi *Ufettu wi Mbuur awul kaţuţul pa nja. ⁸ Nawulën keeri ñdo ufettu, ñwut kawo na mnşot na ipekadu

ji ipoom inwoon na uko utajanaani pson ujon, nwo baanaaj bajint ti kes ki Nasibati, banjaaj batup manjoonan, banwoon ji pson phalu.

⁹ Ti kakaarta kalon ki mpiitanaaj djakan aji nalow baanaaj banwoon ti pjuban pi piint. ¹⁰ Wi njakuñ hañ, ment bajuban ti piint bti biki nji kañiiniyaanun, keme bañeebar iko, keme baguuru, keme banjaaj bademan nton. Woli henk di njakuñ lah, napen ti umundu! ¹¹ Uko wi njalun lah katupan uwo nawut kanaakiir na ñaan anjakuñ aji awo i *Krittu ashe wo ti pjuban pi piint keme añeebar iko, keme ademan nton, akuutar, akuj, keme awo naguuru. Naando wo wo katok pde na ñaan ment. ¹² Nji dkaaj na pwayesh baanaaj banwoon baanwo biki Krittu i? Nin! Ment banwoon biki Krittu biki nwoon i kawayesh i? ¹³ Nasibati akun kawayesh banwoon baanwo biki Krittu. Nadolan jibi *Ulibra wi Nasibati utu'anaaj pdo : « *Napënaan ñaan nanot ti ptoofan.* »[☆]

6

Pjom na uruha ti ptoof pi banfiyaarun

¹ Woli alon ti an aka uhok na ayitul ti *Krittu, hum di di ajaaj añaom kañoofa pwayesh du banwoon baamme uko unwoon utool ti kadun ki Nasibati, kawo aanji ñoofta du banwoon biki Nasibati bawayesa? ² Naamme ke baanaaj biki Nasibati bakun kawayesh umundu i? Ke woli nawoon i kawayesh umundu, nabiiña pwayesh iko impoti i? ³ Naamme ke nluñ kawayesh nwanjut i? Ke hum di di nwoon nhenhil kawayesh iko yi umundu wi ba? ⁴ An ke nase ji naka uhok ti iko yi umundu wi kase ya du baanaaj biki banfiyaarun *Krittu batun bawayesh bawaaj udooni. ⁵ Dñiini henk nakownaana. Naanwo na ñaan alon ti an anwoon na usal untona anhilun kawayesh uhok ti ptoofan i? ⁶ Ke nase ji nado anfiyaarun Krittu aya na ayitul ti Krittu uruha, kabaa beeh kañoofa du kadun ki banwoon baanfiyaari.

⁷ Na manjoonan pdo kado uruha ti ptoofan pado bi diiman diiman ke najoti. We ukaaj ke naambaa tep tep adinan badolan butaan ba? We ukaaj ke naankwut bakiijan ba? ⁸ Ke nase ji nabaa tep tep kado butaan, kakiiñ bandukiin, kadoo do hañ na bayitan ti *Krittu. ⁹ Naamme ke banjaaj bado butaan baankun kawo du *Pshih pi Nasibati i? Natiinkan bnuura : baanaaj banjaaj bajuban pjuban pi piint, banjaaj bademan nton, batupan, banjaaj bapiint na biint ji baka, keme baaj ji baka, ¹⁰ bakiiñ, bajaaj bañeebar iko, bakuj, bakuutar na baguuru baankwo du Pshih pi Nasibati. ¹¹ Ke henk di balon ti an bapiin awo. Ke Nasibati i nja ashe tepna ti Yetu Krittu Ajugun na *Uhaas wi nul ahow ipekadu yi nan, ke nakak ayiman, adolan ke nawo batool ti kes ki nul.

*Pmëban uleefji dko di *Uhaas wi Nasibati ufetun*

¹² Balon baji baji : « Nji, dhinan kado iko bti, » ke iko bti ishe wo iinnuura pa ñaan. Aa, dhinan kado iko bti, ke nse wo menkdinan uko ulon udo katonjen. ¹³ Balon ti an baji baji : « Uko ude uwo wi kayin, ke kayin kawo ki uko ude, » ke Nasibati ashe lun kaba na yul bti. Ke uleef use wo uunwo wo pdo kajubanaan pjuban pi piint, uwo wi Ajugun, ul amëbanun wa. ¹⁴ Ke Nasibati, annatanun Ajugun ti pket, akak alun kanañan nja ti pa na mnhina mi nul. ¹⁵ Naamme ke uleef wi nan uwo kafah kalon ki uleef wi *Krittu i? Djeñ keeri uleef wi Krittu kado uleef wi natuunk i? ¹⁶ Naamme ke ñaan anyaan anaakiir na ñaaj natuunk aji kak kawo ñaan aloolan na a i? Na manjoonan upiitana aji ti Ulibra wi Nasibati : « *Bukal batëb bakak ñaan aloolan.* »[☆] ¹⁷ Ke henk kak di di ñaan annakiirun na Ajugun, ajaaj akak uhaas uloolan na a.

¹⁸ Nadoon kañi keeri pjuban pi piint. Pekadu dlon dmpati di ñaan adolon dawo du uleef bdig, ke ansaaj ajuban pjuban pi piint aji juban uleeful. ¹⁹ Naamme me ke uleef wi nan uwoon dko dyimanaan di *Uhaas wi Nasibati ufetun i? Uwo ti an, Nasibati awulanañ wa. Ment an keeri nakaaj uleefan. ²⁰ Nasibati anugan nug ti preeş pweek. Nadoon kadëmana keeri na uleefan ment.

☆ 5:13 Pleşan 17.7. ☆ 6:16 Ujuni 2.24.

7

Bniim

¹ Hënkuñ, dbi ti uko wi nabiin aheparaan aji me unuura ñiinñ aŋo bë aankwo na ñaañ. ² Uko wi njakuñ wi : jibi nameeñ kē ñaañ ahinan kajot ti pjoban pi piinñ, dşal aji ñiinñ andoli aji wo kawo na aharul, ñaañ andoli kak awo na ayinul. ³ Ñiinñ adoon kado uko wi awoon i kado kado na aharul, ñaañ kak ado wi awoon kado. ⁴ Mēññ ñaañ akaañ uleeful, ayinul a ; kē hēnk kak di di ñiinñ awoon aanka uleeful, aharul akaañ wa. ⁵ Nawutan keeri kaneenandēr ñleefan bë naanŋo ŋo awat ti ppoolan kalowiir ŋwal ŋlon, kahilna kawo ti pñehan Naşibaŋi. Woli nabaa, naşē kak, kaŋi *Ŧatana abi ado na pguuran ŋiki naanji nahil pmēban ñleefan.

⁶ Uko wi nŋupun wi, mēnjakan aji uwoon uko wi pdo kado, dji nahil kado wa. ⁷ Kē nşē hokan bañaañ bti bawo ji nji, bawut kaniim. Kē ñaañ andoli aşē ji yeenkna du Naşibaŋi uŋen umbaan kabi wo wo wi nul, alon aji yeenk wi bniim, undu kayeenk wi pduka nayot.

⁸ Kē nşē ji na biinñ na baañ banwoon baanwo ti bniim, kē unuura baduka hañ ji nji. ⁹ Başale wo baanhil pmēban ñleef ŋi baka, bawo kawo ti bniim. Uhokan ñaañ awo ti bniim kē di pkeŋ na uyen.

¹⁰ Kē banşaañ awo ti bniim, uko wi nŋuun baka pdo wi, dbaa ji nji, uko wi Ajugun aŋuun pdo wii wi : ñaañ anniimiin aanwo kagar na ayinul. ¹¹ Kē woli agar na a, awo kaduka hēnk kēme kakak katiinkar na a. Kē hēnk kak di di ñiinñ awoon aanwo kagar na aharul.

¹² Kē nşē ŋal kaŋupan kak uko ulon, nji ti uleef naan djakuñ, mēññ Ajugun a : ñiinñ anfiyaaruñ *Krittü awole na ñaañ kē awo anwoon aanfiyaara, kē ñaañ adinan pwo ti bniim, aanwo kagar na a. ¹³ Kē ñaañ anfiyaaruñ Krittü awole na ñiinñ anwoon aanfiyaara, kē adinan pwo na a, aanwo kagar na a. ¹⁴ Ñiinñ anwoon aanfiyaari, aharul mēññ aji dola akak najinñ ti kēş ki Naşibaŋi, kē ñaañ anwoon aanfiyaari, ayinul mēññ aji dola akak najinñ. Woli mēññ hēnk da lah, babukan kawo baŋop ti kēş ki Naşibaŋi, kē jibi uwoon hēnk, bawo bajinñ. ¹⁵ Kē woli anwoon aanfiyaar Krittü aŋal pgar, agaran ; ñiinñ kēme ñaañ anfiyaaruñ aanwo katanana wal mēññ. Na manjoonan Naşibaŋi adu'an nawo ti mnjeeh. ¹⁶ Iwi ñaañ, imehaara me iluñ kabuuran ayinu i? Kē iwi ñiinñ imehaara me iluñ kabuuran aharu i?

Pwo jibi Naşibaŋi ajakuñ ŋwo

¹⁷ Woli mēññ uko wi nŋiiniyaanuñ hēnkuñ wa, ñaañ andoli awo kawo jibi Ajugun aŋenuluñ kē awoo, jibi abiiñ awo wi Naşibaŋi adu'uluñ. Uko mēññ wii wi njakuñ na banfiyaaruñ bti bado kaŋaş. ¹⁸ Woli ñaañ alon ti wal wi adu'aniin awala katēmp, adukiin hañ. Woli aanwala katēmp wal wi adu'aniin, awutan kado bawalana katēmp. ¹⁹ Pwala katēmp paanwo nin uko ulon, kē pwo iinwala katēmp paanwo nin uko ulon ; uko unkaañ udooni, uwo pŋaş iko yi Naşibaŋi aŋuun pdo kado. ²⁰ Aa, ñaañ andoli adukiin jibi abiiñ awo wal wi Naşibaŋi adu'uluñ. ²¹ Woli iwo najuuk ti ulemp wal wi idu'aniin, kŋoo kaŋaaf uko ulon. Kē woli ihil kabuur, buuran. ²² Na manjoonan, ñaañ i bakjuukñŋenuñ ti ulemp wi Ajugun adu'uluñ, awo najeesh ti kēş ki Ajugun, kē ñaañ anwoon najeesh wi adu'aniin awo najuuk ti ulemp i *Krittü. ²³ Naşibaŋi anugan nug ti preeş pweek, nawutan keeri kakak bajuuk ti ulemp biki bañaañ bajēn. ²⁴ An bayiŋ naan, dkak aŋupan : andoli ti an adukiin ti kadun ki Naşibaŋi jibi abiiñ awo wal wi adu'aniin.

Ŧi uko wi bañaañ banwoon baando bi wo ti bniim

²⁵ Ŧi uko wi bañaañ banwoon baando bi wo ti bniim, Ajugun aanŋupēn uko wi pŋu'an nado kado, kē nşē wulan uşal naan. Naşibaŋi awulnuñ mñaga mi nul, ukaañ kē nawo katiinkēn. ²⁶ Jibi umundu utokiin hēnkuñ uko wi nşaluñ aji unuura uwo ñaañ andoli aduka jibi awoon. ²⁷ Woli iniimi, wutan kala pgar na ñaañ. Woli iniimi, wutan kado kala bniim. ²⁸ Kē işale aniim, iinjubani ; woli neegani aniimaa, aanjubani ; kē bañaañ bannimiin başē luñ kahaj, ukaañ kē nŋal kalowanan mnhaj mēññ.

²⁹ An bayiŋ naan, uko wi nŋaluñ kajakan wii wi : uba umundu uñogi. Hēnkuñ banwoon na baañ bawoon ji baanwo na baka, ³⁰ bankwooniin bawoon ji bankwooni wooni, banwoon ti mnlilan bawoon ji baanlilan lilan, banknugun bawoon ji baanka ka,

³¹ banwoonj ti iko yi umundu wi badoon ji banwoonj baanwo ti ya. Umundu jibi uwoonj h nk uba h nkuj.

³² K  n s   al nawut kawo ti man aaf.  naaj anwoonj aanniimi aji  aaf iko yi Ajugun, aji  al jibi akliluli. ³³ K  anniimuj a s  ji  aaf iko yi umundu, aji  al jibi aklili aharul, ³⁴ wal m nt  aji wo na  sal  t b. K  h nk kak di di  naa  anwoonj aanniimaa, na  naa  anwoonj aando bi me  niint  bajaaj ba aaf iko yi Ajugun, kahilna kawo ti k s  nul bajint  ti uleef na ti uhaa . K  anniimiinj a s  ji  al iko yi umundu, aji  al jibi aklili ayinul. ³⁵ D tup uko m nt  pa bnuura bi nan ; m nal  al p u'an pkuj pi nawoonj naanhinani. D nal nado uko unwoonj unuurnaaniinj na s  nam ban ti Ajugun naliint , nali  ti ul  a .

³⁶ H nkuj, woli  niint  ajok  naa , a s  win k  aanhil pm ban uleeful, k   naa  ak s  bniim, aniimana, m nt  pekadu da. ³⁷ B  woli  niint  a alu  bnuura du uhaa ul meet , nin aloj aanwuuka wuuk, k  uwo uko wi a alu , k  aji ayukana, aankpiint  na a, aankniima, u  m nt an ado bnuura. ³⁸ H nk,  naaj anniimuj  naa  i ajokuj ado bnuura, k  an aaj awo aanniimi a s  do bnuura kak apel. ³⁹  naa  aji wo kawo na ayinul  wal bti wi awoonj najeb, k  woli ayinul abi ake  ahina kaniimar na  naaj i a alu , bubara awo i Ajugun. ⁴⁰ K  n s   al aji woli aduka jibi awoonj, anuurand n kapel. Nji kak d sal aji dwo na *Uhaa  wi Na iba i.

8

Ti uko wi pde uyema  wi mngur

¹ H nkuj, dbi ti uko wi uyema  wi mngur.  me k  nja bti  wo na kame ti uko m nt . K  kame ka s  ji kado  naaj adeej iganan kahomp, u al k  u s  ji udo ba naaj baya kadun. ² Woli  naaj a al aji ame uko ulonj, aando bi me jibi awoonj i kame. ³ K   naaj a ale  al Na iba i, u  m nt an Na iba i aji me a.

⁴ Ti uko wi pde uyema  wi mngur keeri,  me k  iko yi ba naaj bajaaj bad man kawo wo ji iwo Na iba i iinwo nin uko ulonj ti umundu, k  Na iba i awoha aloolan. ⁵ Na manjoonan udo ka iko itum du ba i na ti mbo  yi ba naaj bajaaj badu Na iba i na Ajugun, ⁶ k  nja  s  fiyaar k  Na iba i awoha aloolan, A in nja a ; iko bti iwoona du a, k  ul akaaj k   ka ubida. K  Ajugun aloolan awohaj, Yetu *Krittu a, iko bti it pna ti a, k  nja  kak a  pna ti a aka ubida.

⁷ K  m nt  ba naaj bti ba aaj ame uko m nt . Banfiyaaruj balonj ban aaluj  fa pd man iko ilonj yi bajaaj badu Na iba i m nt  baji bade  yema  m nt  ka s   u ti u al te h nkuj k  bawo ti b enjan. H nk, u al wi baka unwoonj uunliinti u s  kak ka op. ⁸ M nt  uko ude ukdoluj nja  hil  na  ti kadun ki Na iba i : woli   ndee,   nkwaaj nin uko ulonj ; woli  dee,   nkka nin uko ulonj. ⁹ Na aafaraan kak a uko wi badinananaaj pdo wi nawoonj banfiyaaruj udo bayitan ti *Krittu m nt  biki  sal  awoonj  aanliinti bajuban. ¹⁰ Woli ide du kaduj ki iko yi bajaaj bad man kadu Na iba i, iwi immeej k  ihil pdo wa, k  anfiyaaruj Krittu aloj i u al uwoonj uunliinti awinu, iin al aji it nt na ado kade  yema   i mngur i? ¹¹ H nk, ido na kame ki nu k  anwoonj aanliint  u al k  aneemi, ayi u m nt  i Krittu ake aruj. ¹² Wal wi najubanj harj bayitan ti Krittu, atok  sal  i baka  nanwoonj  aanliinti, najuban juban Krittu. ¹³ Ukaaj k  woli uko ude ulonj ukaki kado ayi  naan ajot, kahokan pwut kade wa kawutna kado ajot.

9

Uko wi nanja an awoonj i kado

¹ J m badinanaan pdo iko bti i? M nwo *nanja an i? M nwin Yetu Ajugun i? M nt  nji d ijanaaj ti bgah bi Ajugun i? ² Woli m nwo nanja an ti k s  ki balonj, dwo kawo a ti k s  ki nan ; na manjoonan an najaaj nadiiman k  nji dwo nanja an wi nawoonj baloolan na Ajugun.

³ Uko wi nji kateemuj bankla nuj wii wi : ⁴   nka na pka uko ude na udaan ti ulemp wi p p *U p Ulil Unuura i? ⁵   nka na pjej ayi un ti *Krittu awo aharun jibi banja an bandukiinj na babak a in Ajugun na Kefat* i? ⁶ Nji na Barnabat  a   woonj kado kak ulemp

* 9:5 Kefat: Katim kalonj ki Kefat kawo Piyeer.

wi iñen yi nun kadeena i? ⁷ Nabi tiinka kë baji nangoli aklukuñ uko wi akdeer i? In ajaañ ado uñeeh kaşë wo aanji deena wa? In ajaañ ado batani kaşë wo iinji kdaan mntow mi batani mënñ ba?

⁸ Dñiiniyaan iko yi bañaañ bajën bajaañ bado nahilna nayikrën, kë *Bgah bi Moyit bakak añiiniyaan uko mënñ kak. ⁹ Na manjoonan, upiitana ði Bgah bi Moyit aji : « *Iinwo kaneenan uwit unklempariij pfeer wal wi kakit kabanuñ.* »[☆] Naşibañi aji ðaaf ngit i? ¹⁰ Mënñ nja ñkaañ kë añiini hañ i? Aa, nja ñkaañ kë uko mënñ upiitanaa. Ñaañ anjaaruñ na ankituñ baji bahañ kë baluñ kayeenk kafah ki baka ði uko wi bakituñ. ¹¹ Kë un ñntepiij iko inuura inwoonuñ du Naşibañi ði an, naşal aji ñenwo i pyeenk du an kapelan iko inuura yi umundu wi yi ñnumiij i? ¹² Woli bañaañ baloñ bampañi bayeenk iko mënñ ði an, un ñenwo i kañep ðep kayeenk ya kapelan i?

Kë ñşë wo ñenñto aten uko mënñ, ñbaa ðep ðep amiir iko bti kawutna kaneenan *Uñup Ulil Unuura wi *Krittu uya kadun. ¹³ Naamme kë bañaañ banjaañ balemp du *Katoñ Kaweek ki Naşibañi baka na pdeena da i? Aa, bankñejanuñ du *umeeşa wi mngur baka na pyeenk ði iko inñejanuñ da. ¹⁴ Kë hënñ kak di di Ajugun ajakuñ na bankñupun Uñup Ulil Unuura aji bawo kadeena pdo kañup uñup mënñ.

¹⁵ Kë ñji ði uleef naan ñşë wo mënhepar iko mënñ bti. Mënñpiit piit kayeenkna iko mënñ: na manjoonan, dhokan kakeñ! Uko wi ñji kanahnuñ, nin ñaañ aanktok wa. ¹⁶ Mënwo kado kahomp kaji dñup *Uñup Ulil Unuura, uwo uko wi Naşibañi añu'ënuñ pdo. Woli mënñup wa, kawuñen. ¹⁷ Woli uwo lah uko wi ñji ði uleef naan njakuñ aji ddo, kaka baluk ; kë uşë wo uunwo hañ, Naşibañi añu'ënuñ pdo wa. ¹⁸ Kë we uwoon baluk naan keeri? Uwoon ndo kañup Uñup Ulil Unuura wi ñji kañupun, kawo mënklempaşaana wa.

¹⁹ Nin aloñ aanhil kañu'ën pdo uko uloñ, kë ñşë ñal ñal kalempar bañaañ bti, kahilna kañij bañaañ bañum maakan ði pfiyaar *Krittu. ²⁰ Woli dwo ði ptoof pi bayuday, dji kawo ji nayuday, kahilna kañij baka ði pfiyaar Krittu. Woli dwo ði ptoof pi bankñaşuñ Bgah bi Moyit, dji kawo ji ñaañ ankñaşuñ ba kahilna kak kado baka bafiyaar Krittu, ñji ndoon awo mënka na pñaş ba. ²¹ Woli dwo ði ptoof pi banwoon baankñaş Bgah bi Moyit, dji kawo ji ñaañ anwoon aankñaş ba kahilna kado baka bafiyaar. Kë ñşë wo mënwo ñaañ anwoon aanji ðaş bgah bi Naşibañi, wi njaañ kañaş bgah bi *Krittu. ²² Woli dwo ði ptoof pi banwoon baanliinñ ði pfiyaar, dwo ji banwoon baanliinñ ði pa. Dwo iko bti pa bañaañ bti, kahilna kado jibi nhilanuñ, Krittu ahilna abuuran baloñ. ²³ *Uñup Ulil Unuura ukaañ kë ndo iko mënñ bti, kahilna kayeenk iko yi uhoñuñ.

²⁴ Naamme kë ði pñi, bañum baji bañi, aloolan kaşë jot bandukiij kadun kayeenk katuum i? Nañiin keeri nahilna nayeenk katuum. ²⁵ Bampëtar baji bawut iko bti kahilna kabomandër. Kë başë ji bado hañ kahilna kayeenk katuum. Kë katuum mënñ kaşë ji kaba. Nja kë ñşë ji ñdo hañ kahilna kayeenk katuum kanwoon kaankba. ²⁶ Ukaañ kë mëm̄bubara añi, mënñji kabubara kagutan, dji kabi taman taman. ²⁷ Dji kamiir iko itum, kañijan uleef, kañi pñup bañaañ *Uñup Ulil Unuura kaşë kawo mënkyeenk katuum ki uhoñuñ.

10

*Uko undoluñ bañaañ biki *Itrayel du pndiiş*

¹ An bayiñ naan, dñal naleş uko umbiij ado bateem nja. Wi bapënnuñ utaak wi *Ejiptu na *Moyit bawo bti ði kanfëluñ uñeeh, amuur *bdëñ bjeenk[☆]. ² Uwo wo ji bukal bti babattaar ði kanfëluñ na bdëñ kawoona baloolan na Moyit. ³ Bukal bti bade pde pi Naşibañi awuluñ, ⁴ adaan meel mi Naşibañi adoluñ kë mampëna ði plaak, kë plaak mënñ pawoon *Krittu. ⁵ Kë bañum maakan ði baka başë bi wo baanlil Naşibañi, ukaañ kë bakeñ kë muum manratan du *pndiiş.

⁶ Iko yañ, yi bateen nja badoluñ, idiiman nja kë ñwo i kawut kañal pdo iko iwuñaan ji baka. ⁷ Nawutan kado kadëman iko yi bajaañ badu Naşibañi ji baloñ ði baka. Hënñ di di

☆ 9:9 Pleşan 25.4. ☆ 10:1 Natenan ði Ppën 13.21-22.

upiitaniin ði *Ulibra wi Naşibaði aji : « *Bañaaŋ baço ade, adaan aşe naða unoh*». »⁸ Nawulën ŋwut pjoban pi piinŋ ji baloŋ ði baka, pul pakaanŋ kē bañaanŋ te iñeen itēb na ŋwajanŋ, ŋyaaş iñeen-week ŋyaaş iñeen-week (23 000) bakaŋ ði unuur uloolan. »⁹ Nawulën ŋwut kado kadak *Krittu jibi baloŋ ði baka babiinŋ adak Naşibaði, uko mēntŋ ukaanŋ kē ŋpula ŋafinŋ baka. ¹⁰ Nawutan kado kaŋur ŋuran jibi baloŋ ði baka babiinŋ ado, uko mēntŋ ukaanŋ kē uwanjut unjaanŋ ufinŋ uba na baka. ¹¹ Nja ŋññogunŋ ði uba umundu, iko mēntanŋ yunŋ bti, yi bateem nja badolonŋ, iwo wo ŋhilna ŋten ði ya abot apiitana ŋhilna ŋlipara. ¹² Hēnk keeri woli ñaanŋ aşal aji anaŋi, alipariin kajot. ¹³ Mnhaj mi nahajanŋ, baloŋ bahaj ma. Kē Naşibaði aşe luŋ kado uko wi ajakuŋ, aankdinan iko mēntŋ iwuukan nado buţaan bi nawoonŋ naankhilan pbuur. Woli iko mēntŋ iwuukan nado buţaan aji dolan nabuur kakuŋ kaŋijan kaliint.

Pwut kadēman iko yi bajaanŋ badu Naşibaði

¹⁴ Ukaanŋ keeri kē nji na an biki ŋŋaluŋ maakan nalowan iko yi bajaanŋ bado Naşibaði. ¹⁵ Nawo bañaanŋ bankaanŋ ŋşal, ukaanŋ kē ŋŋal natiink bnuura uko wi nji kaŋupanaŋ. ¹⁶ Naşalan pnkalame pandaannunŋ ði kañah kabaañşaanŋ ki *Krittu pankaanŋ kē ŋji ŋbeeb Naşibaði : woli ŋdaanŋ ði pa, ŋenji ŋwo ði ploolan na Krittu ði pñaaŋ pi atulunŋ i? Hēnk kak, kapoom ki ŋjaanŋ ŋpitēş kaanwo pwo baloolan na Krittu ði uleef wi nul wi awulunŋ i? ¹⁷ ŋfaaşiir nja bti kapoom kaloolan, uko mēntŋ udiiman kē ŋtum aşe woha uleef uloolan. ¹⁸ Natenan bañaanŋ biki Itrayel : banjaanŋ bade uyemaŋ unŋenanunŋ du *umeeşa wi mngur wi Naşibaði, baanwo ði ploolan na Naşibaði i? ¹⁹ Kē we wi ŋŋaluŋ kaŋupan hēnk ba? Uyemaŋ unŋenanunŋ iko yi bajaanŋ bado Naşibaði uka udooni i? Iko mēntŋ yunŋ ika udooni i? ²⁰ Nin! Dji uko wi baŋenanunŋ, na manjoonan baŋenan wa ŋntonŋ, mēntŋ Naşibaði i i baŋenanunŋ wa. Mēnŋal nawo ði ploolan na ŋntonŋ. ²¹ Naanhilan kadaan ði pnkalame pi Ajugun kakuŋ kadaan ði pi ŋntonŋ. Naanhilan kade du umeeşa wi Ajugun kakuŋ kade du wi ŋntonŋ. ²² Woli ŋdo haŋ udeeb wi Ajugun uwala ði nja. Naşal aji ŋhinan apela i?

Pdo iko bti pa pdēman Naşibaði

²³ Dhinan kado iko bti, kē iko bti işe wo iinnuura pa ñaanŋ. Aa, dhinan kado iko bti kē mēntŋ iko bti işaanŋ aji iŋu ñaanŋ aya kadun ði pfiyaar. ²⁴ Nin ñaanŋ awutan kado kaşal uleeful ŋañ, adoon kaşal atēnŋul. ²⁵ Nahinan kade iko bti inkwaapunŋ du ufeeru, kawut kaşal uko ulonŋ. ²⁶ Upiitana ði *Ulibra wi Naşibaði aji : « *Ajugun akaanŋ umundu na iko bti inwoonŋ ði wa.* »

²⁷ Woli ñaanŋ anwoonŋ aanfiyaar *Krittu adu'an pyoban kē naŋal pya da, nadeen iko bti yi akwulanaŋ, nawut kaşal uko ulonŋ. ²⁸ Bē woli ajakan aji uyemaŋ uwo wi baŋenanaanunŋ iko yi bajaanŋ bado Naşibaði, wutan kade ŋiki ibi kaŋok uşal. ²⁹ Wi njakuŋ uşal, mēntŋiiniyaan ŋiiniyaan uşal wi nan, dŋiiniyaan wi undu. We ukaanŋ kē ñaanŋ anwoonŋ aanliintŋ ði uşal, awo kado kaŋup ði uko wi nji nwoonŋ kado? ³⁰ Nji, woli dbeeb Naşibaði ði uko wi nji kadeenŋ, we ukaanŋ kē bakji ddo buţaan ði uko wi mbeebunŋ Naşibaði ba? »

³¹ Hēnk, woli nade kēme adaan, kēme uko wi nakdolarunŋ, nadoon iko bti pa pdēman Naşibaði. ³² Mnwo mi nan manwoon mnwo manwoonŋ maankdo bayuday na banwoonŋ baanwo bayuday na banfiyaarunŋ Krittu bajot. ³³ Hēnk di di njaanŋ kado : dji kaŋal ði iko bti pdo uko unlilunŋ bañaanŋ bti. Mēnŋi kaşal uleef naan, dji kaşal bandukiinŋ, bahilna babuur.

11

¹ Nadoon kado ji nji, jibi njaanŋ kado ji *Krittu.

Uko unyukunŋ pwohara pa ñiinŋ na ñaaŋ ði wal wi pñehan Naşibaði

² Dbeeban ði uko wi najaanŋ naleşēn ði iko bti abot amēban idolade yi nayeenkunŋ ði nji jibi njukananaŋ ya. ³ Kē nşē ŋal name uko wi : ñiinŋ andoli awoona ði *Krittu ; kē ñaaŋ

☆ 10:7 Ppēn 32.6. ☆ 10:8 Natenan ði Mnfen 25.1-18. ☆ 10:9 Natenan ði Mnfen 21.5,6. ☆ 10:26 Kañaam 24.1; 50.12; 89.12; Pleşan 10.14.

awoona ti ñiint ; kë Krittu awoona ti Naşibaŋi* . 4 Ñiint andoli ankñehanuj Naşibaŋi këme aŋupara aşë gur bkow aji walan Krittu† ; 5 kë ñaaŋ ankñehanuj Naşibaŋi këme aŋupara bë aangur bkow awalan ayinul‡ : uwo wo ji awo ñaaŋ andoluj buŋaan kë bapuunka§ . 6 Woli ñaaŋ aangur bkow, apuunkiin keeri . Kë wi ukowandënuj ñaaŋ amata këme apuunka, aguran bkow . 7 Ñiint aanwo kaguur bkow, anaam na Naşibaŋi abot aji yuuj mndëm mi nul ; ñaaŋ ul, ajaan ayuuj mndëm mi ñiint . 8 Na manjoonan, mënt ñiint apënnuj ti ñaaŋ, ñaaŋ apënnuj ti ñiint . 9 Kë ñiint awo aampaşana pa ñaaŋ, ñaaŋ apaşaniin pa ñiint . 10 Uko wi nji nŋupuj, na nwanjuŋ nkaan kë ñaaŋ awo kaŋu ti bkow uko unkdiiimanuj kë ahinan kañehan Naşibaŋi . 11 Kë ti kës ki Ajugun, ñaaŋ anuma ñiint, kë ñiint anuma ñaaŋ . 12 Na manjoonan, jibi ñaaŋ apënnuj ti ñiint, hënk di ñiint abuknaaniin ti ñaaŋ ; kë bukal bti başë woona du Naşibaŋi .

13 Dŋal naşal ti nleefan . Unuura ñaaŋ ado kañehan Naşibaŋi bë aangur bkow i? 14 Jëm umundu ujukanan kë ukowandën ñiint akujënt uwel i? 15 Kë ñaaŋ aşale kujënt uwel, mndëm mi nul ma . Uwel wi nul udo bi ñëga ñëg . 16 Kë woli ñaaŋ alon aji uko wi nŋupuj uunjoonani, dŋal kaŋupa uko wi ŋaŋ : nĕnka udolade ulon umpaŋi, kë banfiyaaruŋ Naşibaŋi bti kak baanka udolade ulon .

Kañah ki Ajugun

17 Hënkuj dŋal kaŋiiniyaan uko ulon wi najaan nado unwoonj uunlilën : woli nayit pdëman *Krittu, byit mënt baanji baŋijan bnura, baji baŋep ŋep kaŋijan buŋaan . 18 Djunna atiink kë baji woli nayit, bpulad baji bawo ti ptoofan – kë nfiyaar uko mënt ti umban ulon . 19 Kë bpulad başë wo kawo ti ptoofan, banjaan bamëban kaliint bahilna bawinana . 20 Woli nayit keeri, mënt kañah ki Ajugun ki ki najaan nabi pde . 21 Na manjoonan, ti wal wi nakdeen andoli aji taran pde kayok, hënk alon aji wo na ubon, alon kakuj . 22 Naanka itoh yi nakdeen kabot kadaan i? Këme nabeeh bañaan biki Naşibaŋi? Naŋal pkowandën banwoonj baanka nin uko ulon i? We wi nwoonj kajakan ba? Dwo i kabeeban i? Mënhil kabeeban ti uko mënt .

23 Na manjoonan, dyeenkna du Ajugun uko wi njukanananj : Yetu Ajugun, ti utejan wi awoonj i kawulana, ajej kapoom, 24 abeeb Naşibaŋi, apitës ka awul baŋaşarul aşë ji : « Uleef naan wii wi, unwulaniin pa an . Naluŋiin nado kado hënk uwo pleşan pi naan . » 25 Wi babaan pde, ajej pnkalame aji : « Poot pi pawoonj pñaaŋ pi naan pantuluj pa an, pi Naşibaŋi aŋenanaanuj bhoŋar bhalu . Naluŋiin nado kado hënk wal undoli wi nakdaanuj pa, uwo pleşan pi naan . » 26 Na manjoonan, wal undoli wi nadeen kapoom mënt abot adaan poot mënt, naji naŋup ŋup pkeŋ pi Ajugun kayoonkna ubi wi nul .

27 Ukaan kë ñaaŋ adele kapoom ki Ajugun këme adaan poot pi nul ti unoh, aluj kahepna ti uleef wi Ajugun wi adeen na pñaaŋul pi adaanuj . 28 Ñaaŋ andoli awo katen tenan uleeful keeri kabaa kade kapoom kakuŋ kadaan poot . 29 Woli ñaaŋ ade kapoom, adaan poot bë aanŋu ti uşal kë uleef wi Ajugun wa, adu kakob ki Naşibaŋi ti a . 30 Uko waŋ ukaan kë utum ti ptoofan bamaakal, banŋakmuŋ, kë baŋum badoo piint akeŋ . 31 Woli nten lah nleef ni nja, Naşibaŋi aankkob nja . 32 Kë Ajugun aşë ji kob nja kakuŋ kaŋan nja nĕhilna nŋwut kaduknaana ji umundu .

33 Hënk, an bayiŋ naan, woli nayitiir pde nayoonkarën . 34 Woli ubon ude ñaaŋ, adeen du katohul, hënk Naşibaŋi aankluŋ kakoban . Kë iko indukiin ti yi naheparuj, dluŋ kateeman ti ya wal wi nji kaluŋ kaban du an .

12

Iko yi Uhaaş wi Naşibaŋi ujaan uŋen

* 11:3 Ñiint andoli awoona ti Krittu ; kë ñaaŋ awoona ti ñiint ; kë Krittu awoona ti Naşibaŋi : balon baji Krittu awo naweek ñiint ; kë ñiint awo naweek ñaaŋ ; kë Naşibaŋi awo naweek Krittu . † 11:4 Aji walan Krittu : Bapiit aji aji walan bkowul . ‡ 11:5 Aji awalan ayinul : Bapiit aji aji walan bkowul . § 11:5 Bapuunka : ŋfa du Korint ppuunka ti ñaaŋ paji padiiman kë awo nauŋaan, nado pekadu, najuban pjuban pi piint .

¹ An bayiŋ naan ƙi *Krittu, hɛnkunɗ nabiin ŋiiniyaan iko yi *Uhaaŋ wi Naŋibaƙi ujaan uŋen, mɛnɗal nawo ƙi kapaam ƙi iko mɛnƙ. ² Name kɛ wi nawoonɗ naando bi fiyaar Krittu, nabi dɛman iko inwoonɗ iinhil bƙup, kɛ ikƙonɗan aneemanan. ³ Ukaanɗ kɛ nji nɗal kaƙupan kɛ nin ŋaan i Uhaaŋ wi Naŋibaƙi ukƙoonɗan aahil kaji : « Yetu afɛpanaa! » Kɛ nin ŋaan aahil kaji : « Yetu awoonɗ Ajugun » bɛ mɛnƙ Uhaaŋ wi Naŋibaƙi ukƙoonɗan.

⁴ Iko yi *Uhaaŋ wi Naŋibaƙi ujaan uŋen ipaƙi, kɛ wul ƙaŋ uŋaan aji uŋen ya bti. ⁵ Utum jibi ŋaan ahili kalempar Ajugun, kɛ ul ƙaŋ i i nklemparunɗ. ⁶ Iko iŋonɗarɛnaan itum maakan, kɛ Naŋibaƙi aŋɛ woha aloolan anjaan aƙɛpna ƙi nja bti kado iko mɛnƙ bti. ⁷ Uhaaŋ wi Naŋibaƙi uji uwinana ƙi ŋaan anfiyaarunɗ andoli ahilna aƙɛnk banfiyaarunɗ bti. ⁸ Uji uŋen alon uƙup untuɗa, kawul alon uƙup wi kame ; kɛ wul ƙaŋ uŋaan aji uŋen. ⁹ Uji uwul alon pfiyaar, kawul alon kak mnhina mi pjeban bamaakal ; kɛ wul ƙaŋ uŋaan aji uŋen. ¹⁰ Uhaaŋ mɛnƙ uloolan ukaanɗ aji uwul alon mnhina mi pdo mlagre, kawul alon mi pdo kaƙupar Naŋibaƙi, kabi wul alon mnhina mi ppaƙɛŋ uko unwoonunɗ du wa na unwoonunɗ uunwoona da, kawul alon mnhina mi pƙup nƙup nji baƙi, kawul alon kak mnhina mi pƙolanaar nja. ¹¹ Aa, Uhaaŋ wi Naŋibaƙi ƙaŋ ujaan udo iko mɛnƙ bti, andoli uwulu jibi uŋalunɗ.

Uleef uloolan untumi na iko impaƙi

¹² Uleef uwo uloolan aŋɛ wo na nɗbanɗ nƙum, jibi nɗbanɗ nji uleef nƙatumunɗ aŋɛ woha ƙi uleef uloolan, hɛnk di *Krittu awoonɗ kak aloolan kɛ nja nwoonunɗ nɗbanɗ nƙum nji nul. ¹³ Nja bti, bayuday na banwoonunɗ baanwo bayuday, balempar baŋaanɗ na baweeƙ biki baka, nƙeenk nja bti batitmu ƙi Uhaaŋ wi Naŋibaƙi kawoonunɗ uleef uloolan ; nƙeenk nja bti uhaaŋ mɛnƙ akɛŋan.

¹⁴ Hɛnk keeri, uleef uunwo umbanɗ uloolan, utum nɗbanɗ. ¹⁵ Woli kahoƙ kaji lah : « Mɛnwo kaŋen, mɛnƙok keeri ƙi uleef » kankwoha wo ƙi uleef i? ¹⁶ Kɛ woli kabaƙ kaji lah : « Mɛnwo pƙɛŋ, mɛnƙok keeri ƙi uleef » kankwoha wo ƙi uleef i? ¹⁷ Woli uleef bti uwo lah pƙɛŋ kɛŋ, hum di di ukhilanunɗ katiink? Kɛ woli uleef bti uwo lah kabaƙ baƙ, hum di ukhilunɗ katiink pƙɛkɛn? ¹⁸ Na manjoonan, Naŋibaƙi aƙu umbanɗ wi uleef wi aŋali ƙi dko di aŋalunɗ. ¹⁹ Woli nɗbanɗ bti nɗawo lah uko uloolan, uleef uunwo? ²⁰ Kɛ nɗbanɗ nƙaŋɛ tum, uleef kɛ uwo uloolan. ²¹ Pƙɛŋ paanhinan kaji na kaŋen : « Mɛnkak anumunɗ » kɛ bkow baankak ahil kaji na ihoƙ : « Mɛnkak anumunɗ ». ²² Nɗbanɗ nji uleef nƙanƙanɗanunɗ nƙanumanaa ; ²³ kɛ nɗbanɗ nji nbeehnunɗ, nƙanwoonunɗ nƙanyuk pƙiiniyaan, nƙul nji nƙaanunɗ nƙoman bunuura ; ²⁴ kɛ nƙanwoonunɗ nƙanwo han, nƙannuma pƙoman. Na manjoonan Naŋibaƙi aboman uleef adɛman nɗbanɗ nƙanwoonunɗ nƙandɛmanaa. ²⁵ Hɛnk uleef uunfaaŋiri, uwo wo uloolan, umbanɗ undoli uji uƙaaf nƙandukiinɗ. ²⁶ Woli umbanɗ ulon ƙi uleef ude, uleef bti ujaan uhaj na wa ; kɛ woli umbanɗ ulon ƙi uleef udɛmanaa, nundu bti kak nƙaji nƙadɛmana.

²⁷ Kɛ an, nawoonunɗ uleef wi *Krittu, naƙok ƙi wa, andoli awo umbanɗ ulon. ²⁸ Kɛ Naŋibaƙi aŋɛ duna ƙu ƙi kadun ki banfiyaarunɗ Krittu banjaanan, kɛ batɛbantɛn bawo baƙuparunɗ, kɛ bawajantɛn bawo bajukan aŋɛ ƙu na bankaannunɗ mnhina mi pdo mlagre, aƙu na bankaannunɗ mi pjeban bamaakal, mi pƙɛnk baŋaanunɗ, mi pŋih na mi pƙup nƙup nji baƙi. ²⁹ Baŋaanunɗ bti bawo banjaanan i? Baŋaanunɗ bti bawo baƙupar Naŋibaƙi i? Baŋaanunɗ bti bawo bajukan i? ³⁰ Baŋaanunɗ bti bayeenk mnhina mi pjeban bamaakal i? Baŋaanunɗ bti bahil pƙup nƙup nji baƙi i? Baŋaanunɗ bti bahilunɗ pƙolanaar nja i? ³¹ Naŋalan uŋen undɛmnunɗ, wi *Uhaaŋ wi Naŋibaƙi ujaan uwul. Kɛ nŋɛ diimanan hɛnkunɗ bgah banuurnaaniinɗ.

13

Uŋal

¹ Woli dƙiini nƙup nji baŋaanunɗ bajɛn adoo ƙiini nji nƙwanjuƙ aŋɛ wo mɛnwo na uŋal, dwo wo ji untintan wi bakkobunɗ kɛme untinu. ² Woli dyeenk uŋen wi pdo kaƙupar Naŋibaƙi, abot ayeenk wi pme iko immeniinɗ bti na kame bti, woli ddoo fiyaar Naŋibaƙi adoo hum bɛ mɛnwo na uŋal, mɛnwo nin uko ulon. ³ Woli dƙen iko yi nkaanunɗ bti, woli ddoo wul uleef naan batɛr aŋɛ wo mɛnwo na uŋal, mɛnka nin udooni.

⁴ Ñaaj awo le na ujal na manjoonan, aji wo na kamiir, aji joob bkow, aanji kuj ñaaj, aanji homp, aanji deej iganjan, ⁵ aanji do uko unwoon uunyuki, aanji šal uleeful ñaaj, aanji deebať keme kahank ñaaj ři uhaař. ⁶ Aanji lilander uko unwoon uunwo utool, kaře lilander manjoonan ; ⁷ aji miir ři iko bti, aanji řańan pfiyaar, aanji řańan phať ři Nařibaťi, kataman ři iko bti.

⁸ Ujal uunji uba. Uřen wi pťupar Nařibaťi uluń kaba, wi pťup ņťup ņi baťi ke ukluń kaba, wi kame ke ukluń kaba. ⁹ Na manjoonan ņendo bi me iko bti, ņendo bi řup ņťup bti ņi Nařibaťi, ¹⁰ ke wal wi iko ikkeřuń kakuť kanuura bti ukluń kabi, uko unwoon uunkes bti uba.

¹¹ Wi mbiin awo napoť, dji kaťiini ji napoť kařal ji a, kawin iko ji a. Ke henkuń wi nwoon naweek, dpenan ři uřal naan iko bti yi kpoť. ¹² Henkuń ņji win ji ñaaj antenuń ři kawini kanfeluń ke wal menť ņře luń kawin Nařibaťi bnuura katena ři kes, henkuń ņemme Nařibaťi bnuura, ke wal menť ņře luń kame'a bnuura jibi ul ameen ņja bnuura.

¹³ Ke iko iwajanť iřaan awo nin iinkba : pfiyaar, mnhať na ujal ; ke ujal uřaan apel yuń menťan bti.

14

Pťupar Nařibaťi na pťiini ņťup ņi baťi

¹ Natamaan keeri nawo na ujal. Nadoon kala kak iko yi *Uhaař wi Nařibaťi ujaaj uřen, ke řuń yuń menťan, wi pdo kaťupar Nařibaťi wi wi nawoon kado kala maakan.

² Na manjoonan ñaaj anjaaj aťup ņťup ņi baťi aanji řiini řiini na bańaan bajen, aji řiini na Nařibaťi řań ; nin aloń aanji te iko yi ajakuń, aji řup iko inmeniin yi *Uhaař wi Nařibaťi uwululuń. ³ Ke anřaan aťupar Nařibaťi aře baa řep řep aťiini na bańaan bajen ; ņťup ņi nul ņaka mnhina mi pdo banfiyaaruń baya kadun, kaťar baka kabot kajoobťen baka ņhaař. ⁴ Anjaaj aťup ņťup ņi baťi, uleeful wi wi ajaaj ado uya kadun, ke anjaaj aťupar Nařibaťi aře ji do pntuk pi banfiyaaruń bti paya kadun.

⁵ Djal maakan nado kaťup ņťup ņi baťi, aře hokan nado kaťupar Nařibaťi. Anjaaj aťupar Nařibaťi apel ankaaj mnhina mi pťup ņťup ņi baťi. Woli anjaaj aťup ņťup ņi baťi aji łolanaar ņa kadolna pntuk pi banfiyaaruń bti paya kadun, aji wo ji ankťuparuń Nařibaťi. ⁶ Ke henkuń, an bayiť naan, dheparan : woli dbi lah du an aťup ņťup ņi baťi řań, awo mendimanan iko yi Nařibaťi immeniin, awo mendolan ke nawo na kame, awo menťupar Nařibaťi akuť awo menjukanan, udooni uhoń wi wi ņji kakaaruń an ba?

⁷ Natenan kak, woli ñaaj alul keme akob kora, aře naakren ikobare hum di di bańaan bakmeen uko wi akkobuń? ⁸ Woli nangoli alul pduuna bangoli bandukiin baya ugut aře wo aanlul jibi bajaaj balul, hum di di bakbomanderuń pa pya ugut ba? ⁹ Ke henk di di uwoon kak pa an : woli naťup ņťup ņi baťi, ņťup ņanwoon ņaanteetanaa, hum di di bańaan bakmeen uko wi nakjakuń? Naťiini řiini ři uyook.

¹⁰ ņťup ņanwoon ři umundu ņatumi, ke undoli uře ji uteetana ři bankťupuń wa. ¹¹ Woli ñaaj aťiini uťup wi nwoon menťee, dji kawo ñaaj nayaanť ři kadunul, ul kakuť kawo nayaanť ři kadun naan. ¹² Ukaaj ke wi nańaluń na ņhaařan bti *Uhaař wi Nařibaťi uřenan iko yi wa, nawo kabi kaťu řu ņhaař ři pyeenk iko itum inkdoluń banfiyaaruń bti baya kadun.

¹³ Ukaaj keeri ke anhiluń pťup ņťup ņi baťi awoon kado kańehan Nařibaťi aťena ahil pdo katolanaar ņa. ¹⁴ Woli dńehan na ņťup ņi baťi, uhaař wi naan uji uwo ři pńehan, uřal kaře wo uunji ulemp. ¹⁵ Ke we wi nwoon keeri kado? Dńehan Nařibaťi na uhaař wi naan kabot kańehana na uřal wi naan, dyeehara na uhaař wi naan kabot kayeehara na uřal naan. ¹⁶ Na manjoonan, wi ikdeanuń Nařibaťi ři ņťup ņi baťi, hum di ñaaj anwoon aante ņťup menť ahiniin kateem kaji uwo hań be aante uko wi iťupuń? ¹⁷ Uko wi ikťupuń udole wo unuura, ankntiinkiin aanji řepna ři wa kaya kadun. ¹⁸ Dbeeb Nařibaťi ři uko wi ņjaaj kaťup ņťup ņi baťi, ddoo řup ņa apel an, ¹⁹ ke ņře ji nwole ři ptoof pi pntuk pi banfiyaaruń kahokan kaťiini kdiim kańeen ki bateen kahilna kajukan baka ke di kdiim ińeen-week ņyaař ińeen-week (10 000) ki bawoon baankte.

²⁰ An bayiṭ naan ṭi *Krittu, nawutan kawo bapoṭ ṭi uko wi uṣal, nawoon baka ṭi uko wi buṭaan, naṣṣe nawo bantohi ṭi uko wi najaan naṣal. ²¹ Hēnk di upiitaniin ṭi *Ulibra wi Naṣibaṭi aji :

« Dṭēpna ṭi ṅṭup ṅi baṅaanṅ bayaantṅ,
kaṭēpna ṭi mntum mi bayaantṅ,
kaṭiiniyaan na biki pntaali pi naan
te baandoo di di wal mēntṅ ptiinkēn.

Hēnk di *Yawe Nawat Kabuka ajakuṅ. »[☆]

²² Hēnk keeri woli Naṣibaṭi aṭēpna ṭi ṅṭup ṅi baṅaanṅ bawoonṅ baantee, uji uwo uko unjaan udiiman banwoonṅ baanfiyaara kē adeebaṭēr baka, uko mēntṅ uunwo pa banfiyaaruluṅ ; kē woli Naṣibaṭi aṭēpna ṭi *baṭuparul, aji ṭup ṭup na banfiyaaruluṅ bahilna baya kadun, uko mēntṅ uunwo pa banwoonṅ baanfiyaara. ²³ Natenan ten, woli banfiyaaruṅ *Krittu bṭi bayit aṣṣe ṭiini bukal bṭi na ṅṭup ṅi baṭi, woli banwoonṅ bayaantṅ banwoonṅ baando bi fiyaar Krittu baneej ṭi dko mēntṅ, naṣal aji baankji nayilaa i? ²⁴ Kē baṅaanṅ bṭi baṣale ṭupar Naṣibaṭi woli anwoonṅ nayaanṅ anwoonṅ aando bi fiyaar aneej ṭi dko mēntṅ, uko wi aṭiinkuṅ bṭi uji udola ayikrēn kē awo nado buṭaan, ṅṭup ṅuṅ ṅajaan ṅadola aṣalan uleeful. ²⁵ Wal mēntṅ, iko inmeniin ṭi uṣalul iji ipēn kawinana, aṣṣe jot kafēṭ kaara ṭi mboṣ kadēman Naṣibaṭi kaṣṣe kaji : « Na manjoonan, Naṣibaṭi awo ṭi ptoofan! »

Ṭi uko wi byit bi banfiyaaruṅ

²⁶ An bayiṭ naan ṭi *Krittu, kē we wi nawoonṅ kado? Woli nayitiir pṅehan Naṣibaṭi, kē aloṅ aka kayeeh, kē aloṅ aka uko wi pjukan, aloṅ kē aka uṭup unwoonuṅ du Naṣibaṭi, aloṅ kē aka uṭup wi baṭi wi pṭup, kē aloṅ ahil pṭolanaar wa, iko mēntṅ bṭi iwo kado baṅaanṅ baya kadun. ²⁷ Woli baloṅ baṅal pṭup ṅṭup ṅi baṭi, nadoon batēb kēme bawajanṅ baṭup, andoli ji ṭup kayewan aṭēntul, aloṅ aṣṣe ṭolanaar wa. ²⁸ Woli natolanaar wa aanwoo, bayompan, baṭiini na Naṣibaṭi du ṅhaaṣ ṅi baka meeṭ. ²⁹ Kē woli baloṅ baṅal pṭupar Naṣibaṭi, batēb kēme bawajanṅ ṭi baka baṭiiniin bandukiinṅ baṣṣe bado kaṣal ṭi uko wi baṭupunṅ. ³⁰ Woli aloṅ awo ṭi pṭup kē Naṣibaṭi aṣṣe wul aloṅ kak ṭi banwoonṅ da uṭup, nateek ayompan awuta adiiman wa. ³¹ Na manjoonan, an bṭi nahilan kaṭupar Naṣibaṭi, aloolan aji ṭup kayewan aṭēntul, baṅaanṅ bṭi bahilna bajuk babot baṭanṅ baka. ³² Banjaanṅ baṭupar Naṣibaṭi baji bahil pmēban ṅleef ṅi baka. ³³ Naṣibaṭi aanwo i parēfa, ul ajaan aṭij mnjeeh ; ṭi byit bṭi bi banfiyaaruṅ uko waṅ uwoonṅ kado kadolana.

³⁴ Woli nayitiir pdēman Naṣibaṭi, baaṭ baji bawo kawut pṅaat, baandinan baka bado kahoopaṭēr da. Jibi upiitaniin ṭi *Ulibra wi Bgah, bawo kado kaṭiink ṭiink. ³⁵ Woli baṅal kame uko uloṅ, baheparan bayin baka du katoh. Uunuura ṅaaṭ ado kaṅaat woli pntuk pi banfiyaaruṅ payit pṅehan Naṣibaṭi.

³⁶ An biki Korintṅ, naṣal aji uṭup wi Naṣibaṭi upēnna du an i? An nawohanṅ baloolan bantiinkuṅ wa i? ³⁷ Woli ṅaanṅ aṣal aji awo Naṭupar Naṣibaṭi kēme ṅaanṅ anwoonṅ na *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi, awo kayikrēn kē uko wi mpiitananṅ uwo uko wi Ajugun aṭuunṅ pdo kado. ³⁸ Kē ṅaanṅ aṣale pok pyikrēn uko mēntṅ, Naṣibaṭi apoka ul kak.

³⁹ An bayiṭ naan ṭi *Krittu, nadoon kala keeri pṭupar Naṣibaṭi kaṣṣe kawo naankneenan pṭup ṅṭup ṅi baṭi. ⁴⁰ Iko mēntṅ bṭi idolaniinṅ na uṣal ujij ibot iṭēp ṭi bgah.

15

Pnaṭa ṭi pkeṭ pi Yetu

¹ An bayiṭ naan, dṅal kaleṣanan *Uṭup Ulil Unuura wi ṅṭupanaṅ, wi nayeenuṅ akuṭ amēban ṭi wa aliint. ² Ṭi uṭup mēntṅ wi wi Naṣibaṭi aṭēpnunṅ abuuranan, an nanjaan namēban wa jibi ṅṭupanaṅ wa ; woli mēntṅ hēnk da, pfiyaar pi nan pawaanṅ udooni.

³ Uko undēmnuṅ ṭi iko yi nji kaṭupanaṅ uwoonṅ wi nyeenuṅ nji kak unwoonṅ kē *Krittu akeṭ apēnanaan ipekadu yi nja, jibi upiitaniinṅ ṭi *Ulibra wi Naṣibaṭi. ⁴ Amoyaa aṣṣe naṭa ṭi pkeṭ ṭi unuur uwajanṅtēn, hēnk kak di di upiitaniinṅ ṭi Ulibra wi Naṣibaṭi. ⁵ Apēn awinana

[☆] 14:21 Itayi 28.11-12.

ti kadun ki Kefat*, aluŋ apën awinana ti kadun ki banjañanul iñeen na batëb. ⁶ Akak aluŋ apën awinana ti byaaş bloolan ti kadun ki banfiyaarulun iñeen-week nyaaş kañeen : bantumnuŋ ti baka bahum bajeb kë baloŋ bakeŋi. ⁷ Wi iko yaŋ iŋëpuŋ, akak apën awinana ti kadun ki Yakob† na ki banjañan bti.

⁸ Abaañsaan apën awinana ti kadun naan nji kak, kë nwo ji napoŋ ambukiinŋ bë wal wi kabuka ki nul uundo bi ban. ⁹ Nji dwoonŋ ampoŋëtaanuŋ ti banjañan biki nul ; na manjoonan mëndo taanŋ taanŋ na pdu'ana nanjañan ŋiki dbi hajan ŋfa bañaanŋ biki Naşibaŋi banfiyaaruŋ *Krittu. ¹⁰ Kë Naşibaŋi aşë wulën bnuura bi nul ado kë nwo ñaanŋ i nwoonŋ ; bnuura bi awulnuŋ baanwaanŋ udooni, dbaa ŋëp ŋëp alemp apel banjañan bandukiinŋ. Mënŋ nji a ti uleef naan dwoonŋ anlempuŋ, Naşibaŋi ajaanŋ aŋëpna ti nji kalemp ti bnuura bi awulnuŋ. ¹¹ Hënk keeri, uwole nji këme banjañan bandukiinŋ bakŋupuŋ, *Uŋup Ulil Unuura wi wi ŋkŋupuŋ, uŋup mënŋ wi wi nafiyaaruŋ.

Pnaŋa pi bañaanŋ ti pkeŋ

¹² Kë woli ŋŋupan aji *Krittu anaŋa ti pkeŋ, hum di di baloŋ ti an bahilanuŋ kaji bañaanŋ baanknaŋa ti pkeŋ ba? ¹³ Woli bañaanŋ baanknaŋa ti pkeŋ, Krittu aannaŋa keeri ti pa. ¹⁴ Kë woli Krittu aannaŋa ti pkeŋ, uko wi ŋŋupuŋ ukeer awaanŋ udooni, kë pfiyaar pi nan pawaanŋ udooni. ¹⁵ Woli na manjoonan bankeŋuŋ baanknaŋa ti pa, uwoonŋ kë Naşibaŋi aannaŋan Krittu ti pa. ŋkeer awo baŋilan ti uko wi Naşibaŋi, wi ŋŋupuŋ aji anaŋan Krittu ti pkeŋ. ¹⁶ Aa, woli bankeŋuŋ baannaŋa ti pa, Krittu kak aannaŋa ti pa. ¹⁷ Kë woli Krittu aannaŋaa, pfiyaar pi nan pawaanŋ udooni, nahum nwo ti pekadu, ¹⁸ kë banfiyaarulunŋ bankeŋuŋ baankbuur. ¹⁹ Woli ŋhaŋ Krittu abuuran nja ti mboş ŋañ, ŋwoonŋ banñaŋanaanuŋ.

²⁰ Kë *Krittu na manjoonan aşë naŋa ti pkeŋ: ti bankeŋuŋ, Krittu awoonŋ nateek annaŋiinŋ ti pa. ²¹ Ñaanŋ aloolan aŋijunŋ pkeŋ ti mboş hënk kak di di ñaanŋ aloolan akdoluŋ bañaanŋ banaŋa ti pkeŋ. ²² *Adam akaanŋ kë bañaanŋ bti bakkeŋ, hënk kak Krittu akaanŋ kë bañaanŋ bti banwoonŋ na a baknaŋa ti pkeŋ. ²³ Ti uko wi pnaŋa ti pkeŋ, Naşibaŋi ado bi ŋup ŋup jibi uko mënŋ ukŋëpuŋ: Krittu awoonŋ nateek annaŋiinŋ ti pkeŋ, woli aluŋ abi, bañaanŋ biki nul babaa naŋa ti pa. ²⁴ Woli uko waŋ uŋëpi, uba umundu uşë bi, wal mënŋ atok başih bti, baweeek bti na mnhina bti, kaşë kawul pşih Naşibaŋi anwoonŋ Aşin. ²⁵ Na manjoonan Krittu aluŋ kaşih te wal wi Naşibaŋi akŋuunŋ başooradul bti ti ihoŋul uŋeeh. ²⁶ Naşooradul nabaañsaani i aktokuŋ awoonŋ pkeŋ. ²⁷ *Ulibra wi Naşibaŋi uji aŋu iko bti ti ihoŋ yi Krittu uŋeeh ; kë wi ujakuŋ aji aŋu iko bti ti ihoŋ yi Krittu uŋeeh, ŋme kë Naşibaŋi ti uleeful aanwo ti ihoŋul uŋeeh, ul aŋuunŋ iko bti ti ihoŋ yi Krittu uŋeeh. ²⁸ Wal wi Naşibaŋi akluŋ kaŋu iko bti ti ihoŋ yi Krittu uŋeeh, wi wi ul, Abuk Naşibaŋi, akwoonŋ ti kafëŋ ki nul, ul Naşibaŋi, anklunŋ kaŋu iko bti ti ihoŋul uŋeeh. Hënk Naşibaŋi aluŋ kawo aloolan ŋañ ankşihunŋ, aluŋ kaşih ti iko bti.

²⁹ Naşalan kak biki babattaaruŋ ti katim ki bankeŋuŋ: we wi bahaŋuŋ pyeenk ba? Woli ujoonan kë bankeŋuŋ baanknaŋa ti pa, we ukaanŋ kë babattaar ti katim ki baka ba? ³⁰ Kë nja, we ukaanŋ kë unuur undoli ŋji ŋwo ti mntum mi pkeŋ ba? ³¹ An bayiŋ naan, na manjoonan dji kawo ti mntum mi pkeŋ unuur undoli, kë ulonŋ uşë wo mnlilan mi naan uwoonŋ wi nawoonŋ ti ploolan na Yetu *Krittu Ajuŋun. ³² Woli uşal wi bañaanŋ bajën ŋañ ukaanŋ kë ngutan na ŋko ŋi uŋeeh du Efeŋ, we wi nkaanŋ da? Woli bankeŋuŋ baanknaŋa ti pa, nabiinŋ ŋde ŋbot ŋdaan ; ŋkeŋ faan. ³³ Naŋaafaraan : banoh bawuŋaan baji batok ñaanŋ mnwo. ³⁴ Naŋëlşan ŋşal ŋi nan, naŋaŋan pjuban. Na manjoonan, baloŋ ti an baamme Naşibaŋi ; uwo mnkow pa an.

Uleef wi banknaŋiinŋ ti pkeŋ

³⁵ Kë alonŋ aşë hilan kahepar kaji : « Hum di di bankeŋuŋ baknaŋiinŋ ti pa? Babi na uleef unaam hum ba? » ³⁶ Iwi iwo nawaanŋ uşal! Iimme kë woli itepii, udeey ulonŋ uunji uhil kabuk bë uunkeŋ keŋ duna i? ³⁷ Kë uko wi itepiinŋ uunwo uko umbukiinŋ: uwo pbuk ŋañ,

* 15:5 Kefat: Kawo katim kalonŋ ki Piyeer. † 15:7 Yakob : Yakob i awo abuk aşin Yetu akuŋ awo naweeek i pntuk pi banfiyaaruŋ pi Yerutalem.

pi maaj këme ñdeey ñloñ. ³⁸ Wal mënt, Naşibaţi kaşë do wa ubuk bko bi aᅇaluñ, pbuk pandoli paji pabuk bko bi pawooñ i kabuk.

³⁹ Ñleef bti ñaannaami, uloñ uji uwo wi ñaañ najën, uloñ kawo wi ñntaam, uloñ kawo wi ñkat, uloñ kawo wi ñtëb. ⁴⁰ Uka kak iko inwoon du baţi, na inwoon ti mboş; kë kanuura ki iko yi baţi kapaţ na ki iko yi mboş. ⁴¹ Kanuura ki bnuur kapaţ na ki pli, kë ki njah kapaţi; ujah udo j i upaţ kanuura na ujah utënt wa.

⁴² Kë hënk di di uwoon ti uko wi pnaţa ti pkeţ. Uko wi bamoyuñ ti mboş j i utepi, uwo uleef unkuţuñ. Uşale naţa ti pkeţ, uunkak ahil kapuţ. ⁴³ Uko wi bajaañ bamoy uwo uleef unwaanuñ udooni, kë woli unaţa ti pkeţ, uji utum na mndëm. Uko wi bajaañ bamoy uwo uleef unwoon uunka mnhina, kë woli unaţa ti pkeţ, uji utum na mnhina. ⁴⁴ Uleef wi bajaañ bamoy uwo uleef wi ñaañ najën, bë uşale naţa ti pkeţ, *Uhaaş wi Naşibaţi uji uwul wa mnhina. Uka keeri uleef unwoon wi ñaañ najën akuţ aka uleef unjaañ uyeenk Uhaaş wi Naşibaţi. ⁴⁵ Upiitana ti *Ulibra wi Naşibaţi aji : « Ñiint nateek, *Adam, awo ñaañ najën i Naşibaţi awuluñ uhefënt. » Kë Adam natëbantën anwoon Krittü, atum na Uhaaş wi Naşibaţi unjaañ uwul ubida. ⁴⁶ Mënt ñaañ anyeenkuñ Uhaaş wi Naşibaţi ajaañ abi uteek, ñaañ najën a; anyeenkuñ Uhaaş wi Naşibaţi abaa bi. ⁴⁷ Naşibaţi aboman ñaañ nateek na ufuuş, awoona ti mboş; kë natëbantën aşë woona baţi. ⁴⁸ Bañaañ biki mboş bawo wo j i i Naşibaţi abomanaanuñ ufuuş; kë banwoon baţi kë bawo j i anwoonuñ baţi. ⁴⁹ Ñjunna awo j i ñaañ mënt anwoonuñ ti mboş, aşë luñ kanaam anwoonuñ baţi.

⁵⁰ An bayit naan ti *Krittü, uko wi nji nᅇaluñ kaţupan uwoon kë ñaañ najën aanhinan kaneej du *Pşih pi Naşibaţi, kë uko unkuţuñ uunhinan kaneej du dko di iko iwoon iinji ipuţ.

⁵¹ Hënkun dᅇal kaţupan uko uloñ ummeniin; mënt nja bti ñklun kakeţ, kë nja bti ñşë luñ kaţëlşa. ⁵² Uko mënt utaran taran, kawo j i ñaañ akompëşuñ uyaaş uloolan, ti wal wi plul pbaañşaaani pakluluñ. Paluñ kalul, bañaañ bankeţuñ başë banaţa bawo baankak akeţ, wal mënt nja bti ñtëlşa. ⁵³ Na manjoonan, uko unkuţuñ uwo kakak uko unwoon uunkpuţ, kë uko unkuţuñ uwo kayeenk ubida unwoon uunkba. ⁵⁴ Wal wi uko unkuţuñ ukkakuñ uko unwoon uunji upuţ, kë uko unkuţuñ uyeenk ubida wi mnto, wal mënt wi wi uţup umbiin apiitana ti *Ulibra wi Naşibaţi ukdolaniin: « Pkeţ pawatanaa, pakobaa. ⁵⁵ Iwi pkeţ, pwat pi nu pundu? Iwi pkeţ, uko ufini wi nu uwo tuñ? »[☆] ⁵⁶ Uko wi pkeţ pajaañ pafinna uwo pekadu, kë uko unjaañ uwul pekadu mnhina uwo *Bgah bi Moyit. ⁵⁷ Nabiin keeri ñbeeb Naşibaţi anjaañ aţëpna ti Ajugun Yetu *Krittü kado nja ᅇwat. ⁵⁸ An bayit naan ti *Krittü biki mmaganuñ, namëbaan keeri naliint. Nadoon kataman unuur undoli ti plempar Ajugun. Name kë plempara paanwaan udooni.

16

Bajunt bţënkni banfiyaaruñ biki Yerutalem

¹ Hënkun dᅇal kaţupan uko uloñ ti uko wi bajunt bţënkni bañaañ biki Naşibaţi banwoon Yerutalem. Ddobi tuş banfiyaaruñ biki Galatiya uko wi bawoon i pdo. Dᅇal an kak nado hañ. ² Ti unuur uteek wi kanëm, andoli ti an ajejan ktaka kloñ jibi ahinanuñ aka, ahank du katohul, kawutna kayoonk mbi nabaa naneej bajunt. ³ Wal wi nji kabiiñ, dwul biki nadatuñ ikaarta yi mpiitun bañaañ biki Yerutalem bameena uko unţijun baka, dyil baka bañooţ baka uko wi najuntuñ kaţënkna baka. ⁴ Woli uyoţanaan nya da nji ti uleef naan, bado bayaaş na nji.

Pya bayaaş pi Pawulu

⁵ Dᅇal pţëpna utaak wi Matedoniya kabaa kabi pwinan. ⁶ Ulome ndo du an ᅇnuur ñloñ këme nto da wal wi ujont bti, hënk naşë nawulën uko wi nnumiin pa bayaaş. ⁷ Mënnal ti byaaş bi kapant pant, dᅇal pdo ᅇnuur ñloñ na an woli ulil Ajugun. ⁸ Kë nşë luñ kaço du ubeeka wi Efet te ufettu wi *Pentakot, ⁹ tiki dwin kë dhil kado da ulemp unuura wi ndoon abi jun pdo, kë başoorad nja başë tum da kakşa.

☆ 15:55 Itayi 25.8.

¹⁰ Woli Timote abii, nadoonan kadola awo bnuura ƚi ptoofan. Awo na nji kē nji nlempar Ajugun, ¹¹ nin aloŋ awutan keeri kabeeha. Naƚēnkana aka uko wi anumiin pa bayaaŋ abiina te du nji. Ŋwo ƚi pyoonka, nji na banfiyaaruŋ banwoon na nji.

¹² Kē *Apoloƚ ayiƚ nja ƚi *Krittu, ddabēra abi pwinan ul na bayiƚ nja bandukiin, kē aŋē wo aando bi nƚal pbi hēnkuŋ ; aluŋ kabi woli ahinani.

Iko ibaaŋsaani yi pdo

¹³ Nawoon bten, namēban naliint ƚi pfiyaar pi nan, nawoon baŋaŋ batēŋ, nanaƚan naliint. ¹⁴ Uko wi nakdoluŋ bti, nadolan wa na uŋal.

¹⁵ An bayiƚ naan, dkak aƚupan uko uloŋ. Name kē Fefanaƚ na biki katoh ki nul bawoon bateek bankakuŋ afiyaar *Krittu du uƚaak wi nan wi *Akayi, name kē baji balempar banfiyaaruŋ bandukiin. ¹⁶ Nadoon katiink keeri baŋaŋ ji bakaŋ mēnƚan, na baŋaŋ bti bankdoonaanuŋ na baka.

¹⁷ Dlilan ƚi uko wi Fefanaƚ na Fortunatuƚ na Akayuƚ babin ƚi pwinēn ; baƚēnkēn wi nawoon naanwo da, ¹⁸ batēŋƚēnaan jibi batēŋƚēnanaŋ. Najukan pyikrēn bnuura bi baŋaŋ banwoon ji baka bajaŋ bado.

¹⁹ Banfiyaaruŋ *Krittu bti biki uƚaak wi Atiya bawulan mboŋ. *Akila na Pritiliya na banfiyaaruŋ banjaŋ bayit du katoh ki baka bawulan mboŋ ƚi katim ki Ajugun. ²⁰ Banfiyaaruŋ bti banwoon ƚi na nji bawulan mboŋ. An kak nawulandēn mboŋ naboofar na uŋal uyimanaan.

²¹ Nji Pawulu ƚi uleef naan dpiituŋ ƚi awulan mboŋ.

²² Woli ŋaŋ aanaŋal Ajugun, afēpana.

Maranata* – Ajugun biini!

²³ Dŋehan Yetu Ajugun awulan bnuura.

²⁴ Dŋalan, an bti wi nwoon ƚi ploolan na Yetu *Krittu.

* 16:22 Maranata : ƚi uhebēre dawoon Ajugun, biini! kēme Ajugun abi.

Uṭup utëbanṭën wi Pawulu apiitunṭ banfiyaaruṅ banfëtunṭ du utaak wi Korint

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta katëbanṭën ki Pawulu apiitunṭ banfiyaaruṅ biki Korint. Ṭi kakaarta ki nul kateek aṭup baka aji aṅal pya kawin baka. Abi ji na baka kak bajunt, bajunt mënṭ baṭënkna banfiyaaruṅ biki Yerutalem, kë ul ṭi uleeful akyaanṭ kayeenk bajunt mënṭ. Kë aṣë bi wo aanya da. Hënk di di awoonṭ aanya da : Timote awo ṭi bgah pya Korint, aṣë me ṭi bgah iko yi banfiyaaruṅ biki da bakdoli. Kë uko mënṭ uunlila. Atiink kë bayuday balonṭ baya Korint ajukan da iko impaṭi na Uṭup Ulil Unuura wi Pawulu abiiṅ ajukan da. Baji baji na baka kë Pawulu aanwo nanjaṅan i Krittunṭ na manjoonan. Wi wi Timote aṣaanṭ aṭiis aṣë ṭup Pawulu, kë ajooṭan maakan. Uko mënṭ ukaanṭ kë apiit baka kaṭup uko wi aṣaluṅ na uko unkayi kë aanya du baka.

Pawulu aṭup ṭi kakaarta ki kë awo nanjaṅan i Krittunṭ aṣë paṭ jibi aklempi na bandukiinṭ bajaanṭ bajukanṭ bgah. Uko mënṭ ukaanṭ kë baṣoora. Pawulu akak aṭëga aji aṅal ul na biki Korint bawo ṭi ploolan. Aji na baka bataman ṭi bajunt baṭënkna banfiyaaruṅ biki Yerutalem. Akak aṭup aji aṅal kaya kawin baka kahilna kaṭup baṅaanṭ banwoonṭ baanwut pjuban manjoonan. Woli Pawulu amëban aliintṭ aji awo nanjaṅan aṅal ṅal baṅaanṭ bame Uṭup Ulil Unuura bakuṭ bame kë Yetu awoonṭ Ajugun.

Hënk di ifah yi ulibra wi iwoonṭ:

1. Pawulu awul baka mboṣ akuṭ abeeb Naṣibaṭi (1.1-11)
2. Ulemp wi nanjaṅan du banfiyaaruṅ (1.12-2.17)
3. Pṅal ṅaanṭ jibi Krittunṭ aṅaluṅ nja (3.1-7.16)
4. Pṭen bajuuk (8.1-9.15)
5. Pawulu aṭup aji awo nanjaṅan na manjoonan (10.1-13.10)
6. Pwul mboṣ pbaaṅsaani (13.11-13)

¹ Nji Pawulu, i Naṣibaṭi aduunṭ pa nwo nanjaṅan i Yetu *Krittunṭ, ṭiki aṅaluṅ wa, na Timote ayiṭ nja, ṅpiitananṭ an banfiyaaruṅ Krittunṭ biki ubeeka wi Korint na baṅaanṭ biki Naṣibaṭi bti banwoonṭ ṭi utaak wi Akayi* bti. ² Ṇṅehan Naṣibaṭi Aṣin nja na Yetu Krittunṭ Ajugun bawulanṭ bnuura babot bajoobṭënanṭ ṅhaaṣ.

Pawulu abeeb Naṣibaṭi

³ Nawulën ṅbeeb Naṣibaṭi, Aṣin Yetu *Krittunṭ Ajugun ṭi uko wi aṅagiinṭ nja abot atëṅṭën nja. ⁴ Aji tënṭën nja wal wi ṅjaanṭ ṅwo ṭi unoor undoli, kadolna nja ṅhil ṅdo katëṅṭën baṅaanṭ banwoonṭ ṭi unoor undoli na pṭëṅṭën pi Naṣibaṭi atëṅṭënuṅ nja. ⁵ Na manjoonan, Krittunṭ akaanṭ kë ṅkhaj maakan, kë hënk di di akaanṭ aji tënṭën nja maakan. ⁶ Woli ṅwo ṭi unoor, uwo wo pa pṭëṅṭënanṭ kabot kaṭijanṭ mbuur ; woli Naṣibaṭi atëṅṭënuṅ, uwo pa pṭëṅṭënanṭ nahilna namiirṭ mnhaj mi ṅhajunṭ. ⁷ Uhaṭ wi ṅṭuunṭ ṭi an udëmi ; ṅme kë jibi nahajunṭ ji un, hënk kak di di Naṣibaṭi aktëṅṭënananṭ ji un.

⁸ An bayiṭunṭ, ṅṅal name kë mnhaj mi ṅhajunṭ du utaak wi Atiya mantëp uṭup†, kë ṅhaajala maakan adoo ṣal aji wi nun ubaa. ⁹ Na manjoonan ṅbi ji ji pkeṭ pi nun pabani, ukaanṭ kë ṅënkak ahaṭ ṅleef ṅi nun, ahaṭ ṭi Naṣibaṭi anjaanṭ anaṭanṭ baṅaanṭ ṭi pkeṭ. ¹⁰ Ul abuurunṭ un pkeṭ mënṭ, akak alunṭ kabuurunṭ. Aa, ṅṭu mnhaṭ mi nun ṭi a, ame kë alunṭ kabuurunṭ kak. ¹¹ An naṭok ṭi ulemp mënṭ wi najaanṭ naṅehandërun ; hënk, Naṣibaṭi atiinkṭ pṅehanṭ pi baṅaanṭ batum, kawulunṭ bnuura, uko mënṭ ukaanṭ kë baṅaanṭ batum baji babeeba.

* 1:1 Akayi : Korint dawo ṭi utaak wi Akayi, dawoonṭ ubeeka unwoonunṭ uweek da. † 1:8 Mnhaj mi ṅhajunṭ du utaak wi Atiya : ṅaanṭ aamme mnhaj mi aktiiniyaanunṭ ṭi. Manka pwo mnhaj mandëmunṭ mi aṭiiniyaanunṭ ṭi ulibra wi Ulemp wi Banjaṅan 19.23-40.

Uko unkaaŋ kē Pawulu alutan bayaas bi nul du Korint

¹² Hēnkuŋ, uko wi uwoon mnlilan mi nun, uhaas wi nun udiimanuŋ un kē mnwo mi nun ʔi umundu wi na ʔi kadun ki nan manwo mnwo mntool akuʔ ajinʔ ʔi kadun ki Naʕibaʔi. Uko mēnt uwoona du Naʕibaʔi, mēnt uʕal untuŋa wi bañaan bajēn ubiŋ aʕonun, bnuura bi nul babiŋ aʕonun. ¹³ Na manjoonan, ʔi ikaarta yi ŋpiitanan, ŋēmpiitan nin uko ulon umpaʔi na wi nahiluŋ kaleyiir kakuʔ kate, kē nʕē me kē unuur ulon nalun kate. ¹⁴ Uka uko ulon wi nadoon abi yikrēn : ʔi unuur wi Ajugun Yetu akbiŋ, ŋwo mnlilan mi nan nakuʔ nawo mnlilan mi nun.

¹⁵⁻¹⁶ Dfiyaar uko mēnt, ukaan kē mbi ŋal kaʔēpna duna du an, kabaa kaya Matedoniya di nji kawoonuŋ kakak du an, kaʕē kayeenk uko wi nji kanumiŋ pyaana bayaas du *Yuda, hēnk nahilna nanuurandēn uyaaʕ utēbantēn. ¹⁷ Wi njakuŋ aji ddo haŋ, dbeŋ beŋ i? Woli dji ddo uko, dji kawo na uʕal wi ñaan najēn anwoon aanji ʔijan ʔi uʔup uloolan i? ¹⁸ Na manjoonan, ʔi katim ki Naʕibaʔi, uʔup wi nun na an uunwo wi « aa » na « a-a. » ¹⁹ Uko wi Yetu *Krittu Abuk Naʕibaʔi, wi nji na Filat na Timote ŋʔupanaŋ, uunwo wi « aa » na « a-a » ubaa ʔēp ʔēp awo wi « aa » ʔaŋ. ²⁰ Yetu Krittu awoon « aa » mēnt, iko bti yi Naʕibaʔi ahoŋuŋ idolana ʔi a. Kē ʔi ul i i ŋkʔēpnuŋ kaji uwo haŋ, kadēmanaana. ²¹ Naʕibaʔi ajaan atēŋʔēnun na an, ŋliint ʔi pfiyaar Krittu. Ul ʔi uleeful adatuŋ nja, ²² adiiman kē ŋwo biki nul wi aʔuun uhaas wi nul ʔi nja, wul uwoon uko ujuni ʔi iko yi ahoŋuŋ aji alun kawul nja.

²³ Uko wi nji kaʔupun uwo manjoonan, Naʕibaʔi amee ; woli dʔilani afiŋēn : mēnŋal ŋal pnooran, ukaan kē mēnkak du Korint. ²⁴ ŋēnŋal pwo baʕih bankʔu'anaŋ uko wi nawoon i pfiyaar ; namēban aliint ʔi pfiyaar pi nan kē nʕē ŋal kaʔēnkan nawo na mnlilan.

2

¹ Dʕal keeri aji mēnkak pwinan, nawutna kawo kak ʔi pjoon. ² Woli ddolan kē najooʔani, nin alon aankhil pdolēn nlilan ʔiki an bti najooʔan. ³ Dpiit jibi mpiituŋ, kawutna kaban na pjoon du bañaan banwoon kadolēn nlilan. Dme na manjoonan kē mnlilan mi naan manwo mnlilan mi an bti. ⁴ Aa, dpiitan awo na mnkuul, ajooʔan, kē uleef ubeew na nji. Kē nʕē wo mēmpiitan piit najooʔanaan, ddo haŋ nameena jibi ŋalanaŋ maakan.

Pawulu amiir anjubanuluŋ

⁵ Ñaan andolnuŋ kē njooʔani, mēnt nji ʔaŋ i i adoluŋ kē njooʔani, an bti biki adoluŋ kē najooʔani. Dbaa ji an bti, baʔum ʔi an. ⁶ Uko wi bañaan baʔum badiimanuluŋ kē ajubani udo bi kēʕ kēʕ, ⁷ ukaan kē nawo i kamiira hēnkuŋ kabot katēŋʔēna awut kawo na pjoon pampeluluŋ. ⁸ Dkooʔan keeri nadiimana kē naŋala. ⁹ Dbi piitan kak katenna me natiink uko bti wi nʔupanaŋ. ¹⁰ Kē ñaan i naʕaan amiir, nji kak dji kamiira. Aa, woli dka uko ulon wi pmiir, dmiir miir pa an ʔi kadun ki *Krittu. ¹¹ Ddo haŋ *Fatana awutna kaguur nja ; ŋme bnuura iko yi ajaan aŋal pdo.

Pawulu ahaajala du Trowat

¹² Wi mbiŋ du ubeeka wi Trowat pʔup Uʔup Ulil Unuura wi *Krittu, dwiŋ kē Ajugun aʔenēn kē nhinan pdo uko mēnt bnuura. ¹³ Kē uhaas uʕē ʔēla ʔēla na nji ʔiki mēntēnk da Tit ayiʔ naan ʔi Krittu ; uko mēnt ukaan kē nduk baka aya utaak wi Matedoniya.

Mbuur manjaan manwoona ʔi Krittu

¹⁴ Nawulēn ŋbeeb Naʕibaʔi. Adoluŋ kē Krittu akob Fatana awat kē ŋʔok ʔi pwat pi awatuluŋ. Aji ʔēpna ʔi nja kado *Krittu ameeʔana kaniink dko bti jibi ukēra ulil pʔēkēñ ujaan uniink dko. ¹⁵ Na manjoonan, ŋwo pa Naʕibaʔi pʔēkēñ plil pi Krittu ʔi ptoof pi bañaan banwoon ʔi bgah bi mbuur na bañaan banwoon kak ʔi bgah bi pkeʔ. ¹⁶ Ukēra mēnt uji uwo ʔi banwoon ʔi bgah bi pkeʔ na pʔēkēñ panjaan paʔij pkeʔ, kawo ʔi bandukiŋ pʔēkēñ panjaan pawul ubida. Kē in aʕaan ahil pdo ulemp mēnt? ¹⁷ Bañaan baʔum baji bado na plaana pyok ʔi uʔup wi Naʕibaʔi. Kē un nʕē ji ŋʔup uʔup wi Naʕibaʔi na ŋhaas ŋjinʔ jibi aʔu'un un pdo. ʔi mnhina mi Krittu, nji ŋʔup wa kē Naʕibaʔi amee.

3

Mndëm mi bhojar bhalu

¹ Naşal aji uko wi mbaaŋ aţup  up uwoon k   homp homp i?  numa ji balon pdiimanan ikaarta inkdiimanuŋ k  Naşibaţi ayiluŋ un k me kaheparan ya i? ² An  i  leefan nawoon kakaarta ki nun, kapiitana  i  haaş  i nun, k  ba aaŋ bti bame ka abot aleyiir ka. ³ Ba aaŋ bame bnuura k  nawo kakaarta ki *Krittu apiituŋ ahankanun. Kakaarta m nt  kaampiitana na ka en ki  aaŋ naj n kapiitana na *Uhaaş wi Naşibaţi anwoon ukump ş wi ubida, uko unwoon  i ka uumpiitana  i mnlak*, upiitana  i  haaş  i nan  anwoon  i ba aaŋ baj n.

⁴  i pwo  i ploolan na *Krittu  haţ  i Naşibaţi, ukaaŋ k   k iini h nk. ⁵ Na manjoonan,  en oom kaji un  dolun ulemp m nt  bdidi'un ; Naşibaţi awulun un mnhina mi pdo wa. ⁶ Ul awulun un mnhina mi pwo banklepuŋ  i uko wi *bhojar bhalu, banwoon baanwo bi bgah bampiitaniin  i mnlak  a   wo bi *Uhaaş wi Naşibaţi. Bgah bampiitaniin baji ba ij pke , k  Uhaaş wi Naşibaţi u   ji u ij ubida.

⁷ Nameen k  bgah m nt  bampiitaniin  i klaak, baaaŋ ba ij pke  a   wul *Moyit mnd m kak a, mul mambiin anuur  i kaara di nul ado k  biki *Itrayel baambi hil ptena, mnd m m nt  k  man   wo maanjoni. ⁸ K  ulemp wi *Uhaaş wi Naşibaţi u   luŋ kawul mnd m mampelnuŋ. ⁹ Aa, wi ulemp wi bgah banjaaŋ bado  aaŋ aduknaana, uwoon na mnd m, hum di di ulemp wi Uhaaş wi Naşibaţi unjaaŋ udo  aaŋ awo natool  i k ş ki nul uwoon uunkwo na mnd m mampelnuŋ? ¹⁰ H nk, uko umbiin ad mana uunkak ad m,  iki mnd m mampelnuŋ mambiin. ¹¹ Na manjoonan, woli uko unkmbaar  wo na mnd m, hum di di unwoon uunkba uwoon uunkwo na mnd m mampelnuŋ ba?

¹² H nkuŋ, wi  haţun uko waŋ,  tum na mnt ŋ. ¹³   ndo ji *Moyit anjaaŋ awun kaara kaneenanaan babak *Itrayel bawin mnd m manktoolun pba. ¹⁴ K   haaş  i biki Itrayel  a   d n  ta d n   te h nkuŋ, woli baleyiir  i kadun ki ba aaŋ ulibra wi *bgah bi Moyit, baanji bahil pwin mnd m ; pwo  i *Krittu  a  pakkaaŋ bawin ma. ¹⁵ Te h nkuŋ, woli baleyiir ulibra wi bgah bi Moyit,  haaş  i baka  aji  awunana. ¹⁶ K  woli  aaŋ aji a aş Ajugun, uko unneenanulun pwin uji up n. ¹⁷ K  Ajugun na *Uhaaş wi Naşibaţi ba   wo baloolan, k  dko di Uhaaş wi Ajugun uwoon, dul di di mbuur manwoon. ¹⁸ Nja bti,  nhiluŋ h nkuŋ pwin mnd m mi Ajugun, mnd m m nt  manji manwinana  i nja ; uhaaş wi Ajugun uwo  i p  l ş nja k   kak anaam na Ajugun, mnd m mi nja k  mankd ma d m pya.

4

Mnd m mammeniin

¹ Naşibaţi  i m aŋa mi nul awulun un ulemp m nt , ukaaŋ k   m ban aliint. ²  pok iko yi bd m ikowand naan,  enji  wo  i kaguuru ka  l ş u up wi Naşibaţi.  baa   p   p aji  diiman manjoonan, ba aaŋ bti bawin k   wo batool  i kadun ki Naşibaţi. ³ *U up ulil unuura wi  k tupuŋ, woli udoo wunana  i balon, u  nk   nk k  bukuŋ m nt an bawo  i bgah bi pke . ⁴ Baanfiyaar u up m nt   iki Fatana na ih i mboş atok baka u al, bawutna kawin bjeehi bi U up Ulil Unuura banjaaŋ badiiman mnd m mi *Krittu anjaaŋ adiiman jibi Naşibaţi awoon. ⁵ Na manjoonan, m nt  uko wi nun  i  leefun wi wi  k tupanaŋ, uko wi Yetu Krittu Ajugun wi wi  k tupanaŋ, ul akaaŋ k   klemparan. ⁶ Naşibaţi a iini  fa aji : bjeehi bajeeraan  i bd m. Ul akaaŋ ajeehan  haaş  i nja,  hilna  me bjeehi bi mnd m mi nul banjaaŋ banuur  i kaara di Yetu Krittu.

⁷ Bjeehi m nt  bi Naşibaţi a uun  i nja bawo wo ji uwuuru wi bajejuŋ ahank  i uko undayanaan, ujin na  i k ş ki ba aaŋ k  mnhina mnweek mi  woonaanun muŋ manwoona du Naşibaţi, maanwoona  i nja. ⁸  wo  i unoor undoli a   woh a bna , ahaajala a   ha aara, ⁹ bahajanun, k  Naşibaţi a   wo aankwutanun nin, bakobun awat k     

* 3:3 Uumpiitana  i mnlak : Natanan  i Pp n 34 – Naşibaţi ado k  Moyit afeŋ mnlak, apiit bgah bi nul  i ma.   3:6 Natanan  i Pp n 34.

doonaanaara. ¹⁰ Na ηnuur, ηji tiink ti ηleefun mnhaj mi Yetu ahajuη adoo keη, ubida wi nul uhilna uwinana ti un. ¹¹ Na manjoonan, un ηwoon bajeb, uko wi Yetu uji udo ηwo ti mntum mi pkeη unuur undoli, ubida wi nul uhilna uwinana ti ηleef ηi nun ηanwoon ηi kakeη. ¹² Hēnk, ηnog pkeη nahilna naka ubida.

¹³ Upiitana ti *Ulibra wi Naşibaηi aji : « *Dfiyaari, ukaaη kē ntupi.* »[☆] Un kak, ti uhaaş wi pfiyaar mēnt, ηfiyaar Naşibaηi, ukaaη kē ηkηup. ¹⁴ ηme kē Naşibaηi annaηanun Yetu Ajugun ti pkeη aluη kanaηanun na a, kadolun ηwinana na an ti kadunul. ¹⁵ Uko wi ηkhajuη bti uwo keeri pa an, hēnk, bnuura bi Naşibaηi baji bawo ti bañaan banjaan batuma tum pya, bañaan batum babeeba abot adēmanaara dēman maakan.

Phaη iko yi baηi

¹⁶ Uko waη ukaaη kē ηmēban aliint. Woli uleef wi nun udoo řafa řaf pya na ηnuur, uhaaşun uji uwoha wo uhalu na ηnuur. ¹⁷ Unoor ηi ηknooruη hēnkun unwoon uunkjon uwo uko umpoηi ti kadun ki mndēm mweek manwoon maankba mi unoor mēnt ukbomanun un. ¹⁸ Hēnk, ηenji ηtu ηşal ti iko inkwinaniin, ηji ηtu ηa ti inwoon iinwinanaa ; iko injaan iwinaana iinji ijon, kē inwoon iinwinanaa işē wo yi mnņo.

5

¹ ηme na manjoonan kē uleef wi nja wi umundu wi uwo wo ji kaloona : wal wi kakjotuη, ηka du baηi uleef uloη unwoon ji katoh ki Naşibaηi aniwun ηja, kanwoon kaankjot nin. ² Kē ηşē wooni hēnkun ti ηhaaş ηi nja meet, ti uleef wi nja wi umundu wi řiki ηşal kawohara uleef wi nja wi baηi ; ³ ηwohara wal mēnt, ηenkwo byişu. ⁴ Aa, ηleef ηi nja ηawo ji kaloona, ηwooni ti ηhaaş ηi nja meet abot ařēga wi ηwoon ti unoor hēnkun. ηenņal ηal pfēl uleef wi nja wi umundu wi, uko wi ηşaluη uwo pwohara uleef wi Naşibaηi akwuluη nja, uleef wi nja unwoon wi pkeη uhilna uřēlēşa ukak uleef unwoon uunkkeη. ⁵ Naşibaηi ti uleeful apaşun nja pa uko mēnt, awul nja *Uhaaş wi nul adiimanaanun kē aluη kawul nja ubida wi mnņo.

⁶ Hēnkun keeri ηji ηřēη maakan na ηnuur. ηme kē ηwole du kaloona kanwoon uleef wi nja, ηlow Ajugun. ⁷ Na manjoonan, ηpoşna pfiyaar, ηenkpoşna kēş. ⁸ ηřēη maakan ahokan pduk uleef wi, kaya kawo na Ajugun. ⁹ Hēnk, ηbi řu řu ηşal ti plila ηwole ti uleef mēnt kēme woli ηpēn ti wa. ¹⁰ Nja bti ηwo i kanaη ti kadun ki *Krittu, awayēş nja wal mēnt, andoli aluka uko wi alempun na uleeful wi awoon ti mboş.

Plemp bañaan batiinkaraan na Naşibaηi

¹¹ ηme uko unwoon pdo kaηi Ajugun aşē do na pdo bañaan bandukiiη bado kaηi a. Naşibaηi ame'un bnuura, kē nhaη aji an name'un bnuura. ¹² ηenkak aηal kado nayikrēnun, ηşal kaηenan uko wi naknahni ti un, nahilna naka uko uteem banwoon baanknahna uko unwoon ti ηhaaş ηi bañaan aşē nahna iko inkwinaniin du bdig. ¹³ Na manjoonan, woli ηwaaη ηşal, uwo wo pa Naşibaηi ; kē woli ηwo na ηşal uwo wo pa an. ¹⁴ Uşal wi *Krittu aηaluη un ukņonuη un. ηyikrēn bnuura kē řaaη aloolan akeřaruη bañaan bti, bañaan bti badobi keη keη keeri. ¹⁵ Akeřar bañaan bti, nja ηnkaan ubida ηwutna kaka wa pa ηleef ηi nja řaņ, ηka wa pa ankeřun akuř anařa ti pkeη pa baka.

¹⁶ Hēnkun keeri, ηenkak aji ηten řaaη jibi bañaan bajēn bajaan batena. Hēnk, woli ηdoo ten řfa *Krittu na kēş ki bañaan bajēn, hēnkun ηenkak atena haη. ¹⁷ Woli řaaη awo ti ploolan na Krittu, aji bi kak kak řaaη nahalu : iko yi ubida ujon ibaa, kē ihalu ibii. ¹⁸ Kē uko mēnt bti uşē woona du Naşibaηi anřēpnun ti Krittu adolun kē ηtiinkar na a akuř awulun ulemp wi pdo bañaan batiinkar na a. ¹⁹ Naşibaηi abiiη awo ti Krittu ado bañaan kē batiinkar na ul Naşibaηi, aanņo aten buřaan bi badoluη aşē řu'un pņup uņup wi btiinkar mēnt. ²⁰ Krittu ayilun yil keeri pņupara, kē uwo wo keeri ji Naşibaηi ti uleeful aji řēpna ti un kaηiini na an. ři katim ki Krittu njakan nawuta adolan natiinkar na a. ²¹ Krittu aambaan kadola pekadu, kē Naşibaηi adola kē akoba pa pekadu di nja, ηhilna ηkak batool ti kēş ki Naşibaηi wi ηwoon ti ploolan na Krittu.

☆ 4:13 kampiitaniin ti ulibra ujon wi bagrek. Kañaam 116.10.

6

¹ Hënk, un ñnklempeuñ na Naşibaţi ñkooţan kooţ, nawutan kanohnaana bnuura bi nayeeknuñ du a. ² Aţiini aji :

« Wi unuur ubanuñ, dtiink pñehan pi nu ;
  i unuur wi mbuur, dbi abuuranu. »[ ]

Hënkun unuur ubani, unuur wi mbuur uban hënkun.

³  n al kado uko uloñ unkdoluñ  naañ aloñ a iib, ulemp wi nun uwutna katoka. ⁴  baa  p  p adiiiman  i iko bti k   wo balempar Naşibaţi na manjoonan.  ji  tam kamiir  i mnhaj, unoor na phaajala. ⁵ Bakobun awat ukalabuş, ado ba a  k  bana ari'un, a u'un  lemp  tam, aneenanun b oy a a un pde. ⁶ K  nş  diiman k   wo balempar Naşibaţi  i pwo na uşal ujint,  i pme,  i kamiir,  i pjoob bkow,  i pwo na *Uhaaş wi Naşibaţi,  i p al na u al unjoonanuñ. ⁷  ji  diiman k   ji  lempara  i p up manjoonan, k  mnhina mi nul manji man enkun. Inaanan yi nun iye anaan  leefun na igutni iwoon pdo kado uko unwoon utool  i k ş ki Naşibaţi. ⁸ Bad manun, akak apo  tanun ; akarun aku  abeebun ; ba u'un ba ilan te  wo ba a  bank upun manjoonan ; ⁹ ba u'un baya  te  mee ana bnuura ; a u'un ban oganuñ pke  te  wo bajeb ; bakobun aş  wo baan un ; ¹⁰  ji  wo ji  joo ani kaş  wo  i mnlilan ;  wo bawa  aş  do ba a  batum k  bawo bayok ;  wo ji ba a  banwoon baanka ni uko uloñ, aş  ka iko bti.

¹¹ An bay un biki Korint,  ţiini na an na uhaaş ujint, a u'an  i  haaş  i nun. ¹²  diimanan kaara k  an naşaan ad t dinan. ¹³ K  nş   iini na an ji babak naan : an kak na u'un  i  haaş  i nan.

Pdat uko unnuurnaaniiy

¹⁴ Nawutan kawo  i kaho  kaloolan na banwoon baanfiyaar *Krittu. Hum di di uko unwoon utool uhiniy kanaakiir na unwoon uunwo  i bgah? Hum di di bjeehi bahilun kanaakiir na bd m? ¹⁵ Hum di di Krittu ahilun katiinkar na *Fatana? We wi anfiyaarulun ahilun ka ok na anwoon aanfiyaara? ¹⁶ Hum di di *Katoh ki Naşibaţi kahilun kawo na  ntoñ? Na manjoonan nja  wo dko dyimanaan di *Uhaaş wi Naşibaţi anwoon najeb uf un. H nk di di Naşibaţi a iiniy  i *Ulibra wi nul aji :

« Dluñ kaf t  i ptoof pi baka kapoş na baka ;
 dwo Naşibaţi i baka, baş  bawo pntaali pi naan. »[ ]

¹⁷ Uka  k  Ajugun akak a iini aji :
 « Nap nan  i ptoof pi ba a  m nt,
 nalowan baka.

Nawutan nin kaban uko un opun,
  ji nş  nyeenkan du katoh naan. »[ ]

¹⁸ *Ajugun anhiniy iko bti akak a iini aji :
 « Dwo ji a inan,
 an naş  nawo ji babak naan, biint na baat. »[ ]

7

¹ An biki  galun maakan, wi Naşibaţi ahonun nja iko m nt, nabiin keeri  p nan iko i op bti inwoon  i  leef  i nja na  haaş  i nja,  doonaan  wo ba a  bajint  i k ş ki Naşibaţi,  bot  do ka i'a.

Mnlilan mi Pawulu

² Nawo kadiimanun kaara di nan.  endo nin  a  aloñ bu aan,  nlempa aana u enk wi nin  a . ³ M ntup  up kajina naduknaanaa, ddo bi  upan aji   u'an  i  haaş  i nun  i ubida na  i pke . ⁴ Dha  maakan  i an, alilan maakan  i uko wi nan.  i unoor wi nun bti dji katum na mnt y kabot kalilan maakan.

⁵ Na manjoonan, wi  banun du Matedoniya,  endoo  p anoorf n noorf n nin, awo  i unoor uweek : ugut du bdig, pal nk moñ meet. ⁶ K  Naşibaţi anja  at   n biki

  6:2 Itayi 49.8.   6:16 Bgah 26.12; Etekiyel 37.27.   6:17 Itayi 52.11; Etekiyel 20.34,41.   6:18 Natanan  i 2 Famiyel 7.14.

bapoŕenuŕ aŕe tẽŕtẽnun na ubi wi *Tit. ⁷ Mẽntŕ pbi pi nul tañ paŕijunŕ uko mẽntŕ, aŕupun jibi an ŕi nleefan natẽŕtẽnuluŕ. Aŕupun kak aji naŕal maakan kawinẽn, aŕup jibi najooŕani na jibi najaanŕ nayeenkaraan. Uko mẽntŕ ukaanŕ kẽ mnlilan mi naan mandẽm apel.

⁸ Ukaanŕ kẽ ŕi kakaarta ki mpiitanaŕ, woli ddoo ŕupan uko umbiinŕ adolan kẽ najooŕani, mẽndug umeli. Na manjoonan dbi dug umeli du kateeku wi nwinunŕ kẽ uko mẽntŕ udolan kẽ najooŕan nŕwal nlonŕ, ⁹ kẽ nŕe lilan hẽnkuŕ, mẽntŕ ŕi uko wi najooŕanuŕ wa : dlilan ŕi uko wi pjooŕan mẽntŕ padolanaŕ kẽ naŕelẽŕ mnwo mi nan. Pjooŕan mẽntŕ pawo jibi Naŕibaŕi analuŕ pawo, nẽndolan keeri nin uko ulonŕ uwuŕaan. ¹⁰ Na manjoonan, pjooŕan pi Naŕibaŕi ajaanŕ aŕu ñaanŕ paji pdola aŕelẽŕ mnwo mi nul, kadola abuur, aanji dug umeli. Kẽ pjooŕan pi uŕal wi iko yi umundu paŕe ji paŕij pkeŕ.

¹¹ Natenan keeri uko wi pjooŕan pi Naŕibaŕi aŕu'anaŕ padoluŕ ŕi an : natenan jibi najaanŕ natar kanaŕ kaliintŕ, jibi nañehanuŕ aji Naŕibaŕi amiiran, jibi nakowiinŕ, jibi nakŕiinŕ Naŕibaŕi, jibi nanuhnunŕ na manjoonan, jibi naŕuunŕ nhaaŕ, jibi najaanŕ naŕal pweŕan andoluŕ buŕaan. Nadiiman ŕi iko bŕi kẽ najintŕ ŕi uko mẽntŕ. ¹² Woli dpiitan, mẽntŕ anjubanuŕ akaanŕ, kẽ mẽntŕ i bajubanuŕ akaanŕ: dnal nŕal nadiiman ŕi kadun ki Naŕibaŕi jibi nanaŕi aliintŕ ŕi uko wi nun. ¹³ Uko mẽntŕan utẽŕtẽnuŕ un.

nŕkak alilan maakan ŕi uko wi Tit alilandẽranaŕ ; an bŕi najooŕtẽna uhaaŕ. ¹⁴ Mẽnkowa wi nŕi ndiimanunŕ ŕi kadunul kẽ dlilan ŕi uko wi nan ; kẽ jibi njonunŕ kaŕupan manjoonan, uko wi nŕilandẽruŕ ŕi kadun ki nul uwo uko unjoonanunŕ. ¹⁵ Kẽ hẽnk, unŕal wi anŕalanaŕ uji udẽma dẽm pya woli aleŕ jibi an bŕi najaanŕ natar ŕi pdo uko wi aŕu'anaŕ pdo na jibi nayeenkuluŕ akuŕ atiinka bnuura. ¹⁶ Dlilan ŕi uko wi nhiluŕ kahaŕ ŕi an ŕi iko bŕi.

8

Pŕen na uhaaŕ ujintŕ

¹ An bayitunŕ ŕi *Krittu, dnal name jibi Naŕibaŕi awuli pntuk pi banfiyaaruŕ panwoonŕ Matedoniya bnuura bi nul. ² Bahaj maakan, kẽ mnlilan mi baka manŕe dẽm maakan kẽ badoo ŕen na uhaaŕ ujintŕ, wi badooŕ awo bawaanŕ. ³ Dwo namaar, baŕen jibi bahinanunŕ adoo ŕep wi bahinanunŕ kẽ nin alonŕ aanŕu ŕu baka pdo haŕ. ⁴ Bakooŕun maakan aji nŕdinan baka baŕenk bañaanŕ biki Naŕibaŕi banwoonŕ du Yerutaalem. ⁵ Uko wi bawuluŕ udoo ŕep uko wi nŕhaŕunŕ: badun awul Ajugun nŕhaaŕ nŕi baka akuŕ awulunŕ nŕa, ado wal mẽntŕ uko wi Naŕibaŕi analuŕ. ⁶ Uko mẽntŕ ukaanŕ kẽ nŕkooŕ Tit abi du an abaañẽŕ ulemp wi pŕonkrẽn itaka yi bajuntŕ jibi abiinŕ ajun wa.

⁷ Nawo na iko bŕi atuman inwoonŕ: pfiyaar, uŕup unuura, pme, na pnaŕ kaliintŕ maakan ŕi iko aŕu na unŕal wi naŕaluŕ un. Ukaanŕ kẽ nŕnal naŕu uŕal bnuura ŕi ulemp wi pŕenk biki Yerutaalem. ⁸ Mẽnji nawo i kado uko mẽntŕ. Dŕupan jibi bukundi banaŕunŕ aliintŕ, nahilna nadiiman kẽ unŕal wi nan ujoonani. ⁹ Name jibi Ajugun Yetu *Krittu adolanaŕ bnuura : ul ambiinŕ awo nayok, an nakaanŕ kẽ adinan akak nawaanŕ, kahilna kadolan nayokna bwaanŕ bi nul.

¹⁰ Hẽnk, dŕupan uko wi nŕaluŕ ŕi uko mẽntŕ: an, nanwoonŕ bane bateek banjuntuŕ akuŕ anŕal nŕal bajuntŕ mẽntŕ, unuura nataman ŕi uko mẽntŕ. ¹¹ Hẽnkuŕ, jibi nabiinŕ aŕu uŕal ŕi pjun uko mẽntŕ, nabaanẽŕŕan ulemp mẽntŕ keeri jibi nahinani. ¹² Woli ñaanŕ aŕen na uhaaŕ ujintŕ, Naŕibaŕi aji yeenk uko wi ñaanŕ mẽntŕ aŕenuŕ, kaŕe katen ŕi uko wi akaanŕ, kawo aanji ten ŕi wi awaanunŕ. ¹³ Uunwo wo pa pŕu'an ŕi bwaanŕ kabomanaan bukundi, uwo wo pa pdo bañaanŕ bŕi baliŕan liŕan. ¹⁴ ŕi wal wi nŕwoonŕ wi, nawo bayok ahinan keeri kaŕenk banwoonŕ ŕi kanuma. Hẽnk, woli nalunŕ awo ŕi kanuma unuur ulonŕ, uko wi bapelandẽnuŕ uhil kaŕenkan, naŕe liŕ wal mẽntŕ. ¹⁵ Hẽnk di di upiitaniinŕ ŕi *Ulibra wi Naŕibaŕi aji : « Anjeŕẽntunŕ atuman aanji pelan, kẽ anjeŕẽntunŕ ntiinku aji kẽŕan[☆]. »

Bañaanŕ biki Pawulu ayiluŕ du Korint

☆ 8:15 Ppẽn 16.18.

¹⁶ Nawulan ɲdëman Naşibaŋi anŋuun ɲi uhaaş wi Tit pnaŋ kaliint ɲi plempanan ji un.
¹⁷ Adinan pdo uko wi ɲtu'uluŋ pdo, ul ɲi uleeful adinanuŋ ataran ɲaran aji aya du an.
¹⁸ ɲdo ayiŋ nja ɲi *Krittu kë agakandër na a. Ayiŋun mënŋ aji lempar *Uŋup Ulil Unuura bnuura, ukaaŋ kë kntuk bti ki banfiyaaruŋ bti kakkëmana. ¹⁹ Banfiyaaruŋ bakaŋ adata agakandër na un ɲya ɲfaaş uko wi naŋenuŋ. ɲdo ulemp unuura mënŋ Ajugun ahilna adëmana kabot kadiiman jibi ɲtuun kabaŋ ɲi pdo wa. ²⁰ ɲënnal bañaan baŋiini buŋaan ɲi uko wi pjaŋan itaka itum injuntuŋ. ²¹ ɲla pdo uko unnuuriin, mënŋ ɲi kës ki Ajugun ɲaŋ, ɲnal kak pdo uko unnuuriin ɲi kës ki bañaan bajën. ²² ɲyil na baka ayiŋ nja ɲi Krittu i ɲjonuŋ nten ɲi iko itum, kë abot adiiman byaaş bi kak jibi anaŋuŋ aliint. Hënkun, ahaŋan bnuura ukaaŋ keeri kë aŋal maakan kado kalemparan ²³ Kë ɲi uko wi *Tit, dŋal kajakan kaji ajaan awo na nji kabot kalemp na nji ɲi uko wi nan. Kë bayiŋ nja ɲi Krittu bangakandëruŋ na a bandukiin, kntuk ki banfiyaaruŋ kayiluŋ baka, baji balemp Krittu kadëmanaana. ²⁴ Nadiimaan baka keeri kë naŋal baka na manjoonan, banfiyaaruŋ bti bahilna bame kë ɲfaŋ wi ɲlilandëranan.

9

Bajunt pa banfiyaaruŋ biki Yerutalem

¹ Hënkun, mënkak anuma ppiitan uko ulon ɲi bajunt bi najuntuŋ kaŋënkna bañaan biki Naşibaŋi banwoon du Yerutalem. ² Na manjoonan, dwin jibi naŋuun ɲşal ɲi bajunt mënŋ, kë nji kanahna uko mënŋ ɲi kadun ki biki Matedoniya kaji na baka kë an biki Akayi nado bi dinan dinan bane. Uhaaş wi naŋuun utëŋŋënuŋ batum ɲi baka. ³ Kë nşë yil bayiŋ nja ɲi *Krittu mënŋ, nahilna nabomandër bnuura jibi njakuŋ. Hënk, mnlilan mi ɲlilandëranan manwutna kawaan udooni ɲi uko mënŋ. ⁴ Mënnal woli biki Matedoniya bagakandër na nji abi, baŋënk kë naambomandëri. Uwole haŋ uwo mnkow mankwoon kak mi nan. ⁵ Dşal keeri kë dwo kakooŋ bayiŋun ɲi Krittu mënŋ bajotun kadun du an babi bajaŋan uŋen wi nahoruŋ. Hënk, woli ɲbani, ɲŋënk kë nabomandëri, uŋen mënŋ uşë uwinana ji uŋen unwoonuŋ du uhaaş meet, uunkwo uŋen wi mpit.

⁶ Dŋal naleş uko wi : ñaan antepiin untiinku aji kit untiinku, kë antepiin utum aji kit utum. ⁷ Ñaan andoli ajaan aŋen jibi uhaaşul uwululuŋ kawut kajooŋan këme kaşal kë baŋu'a ɲu pdo wa ; Naşibaŋi aji ɲal ñaan anjaan aŋen na uhaaş uŋinŋ. ⁸ Kë aşë wo na mnhina mi pwulan iko itum inuura indoli, nahilna naka iko bti nakëşan nadoo naduka na uko udo kaŋënkna bañaan. ⁹ Hënk di di upiitaniin ɲi Ulibra wi Naşibaŋi aji : « Ñaan natoool aji ɲen bawaan iko utum ; awo natoool te mnŋto[☆]. » ¹⁰ Naşibaŋi anjaan awul najaar btepi kabot kawul bañaan ɲdeey ɲi bajaan badeena, aluŋ kawulan iko itum keeri, katëmplën ya, nahilna nawo batoool ɲi kës ki nul wi nakdoon kaŋen. ¹¹ Hënk, nawo bayok ɲi iko bti, kahilna kado kaŋënk bañaan batum başë babeeb Naşibaŋi ɲi uko wi nawuluŋ un aji ɲwul baka. ¹² Ulemp wi nakdoluŋ hënk uunji ulin ɲi pwul biki Naşibaŋi uko wi bawaanun, uji udo kak bañaan batum babeeb Naşibaŋi. ¹³ Bañaan batum bawin ɲi ulemp wi nakdoluŋ wuŋ kë nafiyaar abot atiink *Uŋup Ulil Unuura wi *Krittu aji naŋënk baka bnuura kakuŋ kaŋënk bañaan bti, wal mënŋ badëman Naşibaŋi. ¹⁴ Bnuura bweek bi Naşibaŋi awulanan akëşan bado baluŋ bado kaŋehandëran babot baŋalan. ¹⁵ Nawulan ɲbeeb Naşibaŋi bnuura pa uŋen uŋëp uŋup wi aŋenuŋ.

10

Pawulu aŋeem bankŋupuŋ buŋaan ɲi ulemp wi nul

¹⁻² Nji Pawulu i bajakuŋ aji dji kawo nabooy woli dwo ɲi kadunan kaşë kaŋiini na mntëŋ woli dlowan apiitan, dkooŋan ɲi katim ki *Krittu anjoobuŋ bkow abot awo bnuura : nawutan kadolën ndo mŋoonk na mntëŋ wal wi nji kaluŋ kakak du an jibi nşaluŋ pdo ba na bañaan balon banşaluŋ aji ɲji ɲtaş iko yi ɲleef ɲi nja ɲaŋaluŋ, ijaan iŋonun. ³ Na manjoonan ɲwo bañaan bajën aşë wo ɲënji ɲgutun ji bañaan bajën. ⁴ ɲjaanan yi

☆ 9:9 Kañaam 112.9.

njaan ngutanaan iinwo yi bañaan bajen ; ngutan na mnhina manwoonun du Naşibaţi, manhiniin pwat nniw nankemu. Nji ntok nşal njanjaan njaneeman ñaan, ⁵ uko undoli unnaşin aji uneenan pme Naşibaţi, nji nmob nşal bti kado na ndo kaşas Krittun. ⁶ Ťi wal wi nakbiin kaşas Krittun na nhaaşan bti, nji kanaş naş kaliin pa pkob ñaan anwoon aani şaşa.

⁷ Nahaabeshan kes naten iko bnuura! Woli ñaan afiyaar na manjoonan ke awo i *Krittun, ameen ke un kak nwo biki Krittun ji ul. ⁸ Ajugun awulun un mnhina manwoonun mi pdolan naya kadun awo maanwo mi pdolan natoka. Dnahna mnhina menş, menkkowara ma. ⁹ Menşal kawo wo ji dbegan şi ikaarta yi mpiitanan. ¹⁰ Bañaan balon baji başun kaji uko wi nji Pawulu njaan kaşun şi ikaarta yi njaan kapiit ujoş akuş atam pşas, nşale wo şi kadun ki bañaan dji kawo ñaan nañaat nawaan uforta anwoon aando hil bşun. ¹¹ Njan anşalun han ameen ke uko wi nwoon wi nlowanan apiitan ikaarta, wi wi nkluş kawo şi udo wi nun wal wi nkluş kawo şi ptoofan.

¹² Na manjoonan, nenkluş kaşoom plinjir na ptenar na banşalun aji bawo bañaan bawee. Bawaan nşal wi baktenuş nleef ni baka na kaniibi kanwoonun ki baka. ¹³ Ke un nşe wo nenkhompna uko wi Naşibaţi awoon aantu'un pdo, nlij şi uko wi aşu'un un pdo, unşun ke nji aban te du an. ¹⁴ Woli nenbi lah adoo ban du an, nenkka na phomp şi uko wi nan. Ke nşe wo bateek bambiin du an aşijan *Uşun Ulil Unuura wi *Krittun. ¹⁵ Henk, woli nhomp şi uko wi nan, nenkhomp kaji ndo ulemp wi balon badolun ; nbaa şep şep ahaş ke pfiyaar pi nan pado kadem dem pya nşe nşil pdo ulemp unkdooş kayaha ya kadun şi ptoofan, kaşe kalişara şi uko wi Naşibaţi aşu'un un pdo. ¹⁶ Wal menş, nşinan kaşun Uşun Ulil Unuura du ştaak njanwoonun du kafes ki wi nan, ke di pya du dko di bañaan balon badoon abi lemp kawutna kahompna ulemp wi badolun. ¹⁷ Ke uşe piitana şi *Ulibra wi Naşibaţi aji : « Woli ñaan alon anşal kahomp, adoon kahompna iko yi Ajugun adolun »[☆] ¹⁸ Na manjoonan, menş ñaan ankdemanun uleeful ajaan awinana bnuura şi kadun ki Ajugun ; anjaan awinana bnuura awoon i Ajugun şi uleeful ademanun.

11

Pawulu na banjakuş aji bawo banjaan

¹ Ni nji nşali nawuten ndo nyila ntiinku! Aa, namiiraan! ² Dkujan bkujar banwoonun du Naşibaţi : djokaran şiinş aloolan pa bniim, kadolna an nanaş şi kadun ki *Krittun ji ñaaş najinş anwoon aando bi me şiinş. ³ Dşi mntit mi nan mantoka, maneenan pşas Krittun na nhaaşan bti jibi upula uguurunun Ewa na mntit mi wa. ⁴ Na manjoonan woli alon abi aşupan uko wi Yetu alon ampaşun na i nşupanan, naji nadi wa. Woli alon aşiniyaan uhaaş ulon umpaşi na wi nayeenuş naji nadi uko menş. Woli alon abi aşun *Uşun Ulil Unuura umpaşi na wi nşupanan, naji nabi dinan dinan. ⁵ Ke nşe fiyaar ke mempoşet nin apel banjakuş han aji bawo *banjaan bawee maakan. ⁶ Ulome menhil bşun bnuura, aşe me uko wi nji kaşiniyaanun: ndiimanan uko menş bnuura şi iko bti yi nkdolun.

⁷ Wi nşupanan *Uşun Ulil Unuura menhepar nin baluk, awalan bkow naan nahilna nadeşana. Ddo wal menş pekadu i? ⁸ Uwo wo ji dyeenk bka bi kntuk kloş ki banfiyaarun, ke bawo baluk bi naan, ahilna alemparan. ⁹ Ke wi nwoon du an, awo şi kanuma, menwo şi inen yi nin ñaan, şiki bayşun şi *Krittun banwoonun Matedoniya bawulen uko wi nnumiin bti. Aa, ddoonan awo menwo şi inen yi nan, akak alun kadoonaanara kado han. ¹⁰ Dmehna şi manjoonan mi Krittun manwoonun şi nji ke menkdinan nin alon du ştaak ni Akayi bti aneenanaan pdo han. Pdo han pawoonun mnlilan mi naan. ¹¹ We ukaan ke nji kado han ba? Naşal ke menşalan şal i? Naşibaţi ame ke dşalan.

¹² Ke uko wi ndolun, dkak alun kado wa, kawutna kaşen bankhompunun aji baliş lij na un uko uşun. ¹³ Bañaan menşan baanwo nin *banjaan na manjoonan, bawo balemp baguuru, banjaan badaar kaji bawo banjaan biki *Krittun. ¹⁴ Ke uko wan uşe wo uunşonareni : *Şatana şi uleeful aji adaar kaji awo uwanjuş wi bjeehi. ¹⁵ Uunşonarən

☆ 10:17 Yeremiya 9:22; 1 Korint 1:31.

keeri baṭaṣarul badaar kaji bawo balempar bgah. Kë baṣë luṅ kayeenk baluk bi ulemp wi baka.

Mnhaj mi Pawulu ti pwo nanjañan

¹⁶ Dkak aṭupan : nin ñaaṅ awutan kadolën ji nayila, kë nṣë ṅal nadinanaan ndo ṅyila nhilna nhomp ntiinku. ¹⁷ Uko wi nji kabiiṅ pṭup mënktup ṭup wa jibi Ajugun aṅaluṅ, dṭup wa na ṅyila wi ukakuṅ wi pdo kahomp. ¹⁸ Wi baṭum bakhompunṅ ji bañaan bajën, nji kak ddo kahomp. ¹⁹ An nanjakuṅ aji naka uṣal, naji naṭar ṭi pmiir bañaan banwoonṅ bayila! ²⁰ Naji nadinan badolan bajuuk ṭi ulemp, kadeenkna an, kateh bka bi nan bti, kabeehan, kadoo koban ṭi kaara! ²¹ Dkowa pṭup uko wi : ṅbiiṣnaa maakan, wi ṅwoonṅ ṅëndo haṅ.

Kakṣa, dko di baloṅ bañoomunṅ kahomp – dṭiini ji nayila – nji kak dñoom kahomp da. ²² Jëm bawo bahebërë i? Nji kak. Jëm bawo biki *Iṭrayel i? Nji kak. Jëm bawo biki pntaali pi *Abraham i? Nji kak. ²³ Jëm bawo balempar *Krittü i? Dṭup ji nayila, nji dwo nalempar Krittü apel baka : ṭi ulemp utam, ṭi pya ukalabuṣ, ṭi kakob, ṭi pwo ṭi mntum mi pkeṭ ṅyaaṣ ṅṭum. ²⁴ ṅyaaṣ kañeen bayuday bakobën kakob kandëmnunṅ, bafudën itintël ṅyaaṣ iñeen ṅwajanṭ na kañeen kaloṅ ²⁵ baromeṅ bakobën na panduk ṅyaaṣ ṅwajanṭ, byaaṣ bloṅ kë batapën mnlaak, kë njiir ṅyaaṣ ṅwajanṭ na ulantu, byaaṣ bloṅ dduka utejan na unuur upëb du meel. ²⁶ Dyaanṭ maakan apoṣ poṣ ṅyaaṣ ṅṭum, amuur idëk, ayit na balat, ayit na bayiṭ naan bayuday banṅaluṅ pdolën buṭaan, ayit na banwoonṅ baanwo bayuday, ayit na iko iyibanaan du ṅbeeka, du *pndiiṣ, du bdëk, ayit na banjaan badaar kaji bawo bayiṭ naan ṭi Krittü. ²⁷ Ddo ṅlemp ṅtam, awo ṭi unoor, awaanṅ bṅoy ṅyaaṣ ṅṭum, ubon kë ude'ën, udaan uṭijën, aṭo ṅnuur ṅṭum awo mëndee, ujonṭ kë uneejën kë nwo byiṣu. ²⁸ Uko wi nwoonṅ mëndo bi ṭiiniyaan uwo kë dji kabi ṭu uṣal ṅnuur bti ṭi knṭuk ki banfiyaaruṅ bti. ²⁹ Woli ñaaṅ abiiṣnaa, nji kak dji kabiiṣna ; woli ñaaṅ apën ṭi bgah, dji kajooṭan maakan.

³⁰ Woli dwo i phomp keeri, kado kahompna pbiṣna pi naan. ³¹ Naṣibaṭi, Aṣin Yetu Ajugun i bajaanṅ badëman te mnto ame kë mëntilani. ³² Wi mbiinṅ awo du ubeeka wi Damat, namali i Aretat naṣih ado kë bakyeṅ ubeeka kamobnën, ³³ kë baṣë ṭu'ën ṭi pkaar pweek[☆], aṭëpanaan ṭi bhër bloṅ banwoonṅ ṭi uniw, adolën kë nwala uniw unfooyunṅ ubeeka[☆].

12

Uko wi Naṣibaṭi adiimanunṅ Pawulu

¹ Dwo kado kahomp i? Na manjoonan pawaanṅ udooni. Kë nṣë bubara kaṭiiniyaan iko yi Ajugun adiimananunṅ na iko yi adolnuṅ kë mmee. ² Dme ñaaṅ aloṅ i *Krittü, udo hënkuṅ ṅṣubal iñeen na ṅbaakër, adeeṅana te du baṭi. Mëmme me adeeṅana deeṅana na manjoonan këme akaka mnwin, Naṣibaṭi ṭañ ameeṅ. Ñaaṅ mëntṅ adeeṅana te du baṭi duuṭ. ³⁻⁴ Aa, dme kë ñaaṅ mëntṅ adeeṅana du baṭi. Mëmme me adeeṅana deeṅana na manjoonan këme akaka mnwin, Naṣibaṭi ṭañ ameeṅ. Kë atiink ṅṭup ṅi nin aloṅ awoonṅ aanhil pṭup, kë Naṣibaṭi aankak adinan nin ñaaṅ aloṅ akakalëṣ ṅa. ⁵ Dhinan kahomp ṭi uko wi ñaaṅ atëntṅ unṅ, aṣë wo mënhil kahomp ṭi uko wi naan, uko wi nhiluṅ pdo ṭañ uwo pdo kahompna iko inkdiimanunṅ pbiṣna pi naan. ⁶ Woli dṅal lah phomp, mënkwō ñaaṅ nawaanṅ uṣal, kaṭup ṭup manjoonan. Kë nṣë pok phomp kaṭi ñaaṅ aloṅ aṭu'ën du dko dampeluṅ uko wi awinuṅ ṭi nji këme wi atiinknuṅ kë ṅṭupi.

⁷ Naṣibaṭi adiimanan iko inṭëpuṅ uṭup. Kë aṣë ṭu'ën uko uloṅ ṭi uleef unknoranaanunṅ, uwanjuṭ uloṅ wi *Fatana unkkobnuṅ, nwutna kado kadeeṅ iganṅan. ⁸ Dñehan Ajugun ṅyaaṣ ṅwajanṭ ajaka alowanaan wa, ⁹ kë aji na nji : « Bnuura bi njaanṅ kawulu baji bakëṣ ; mnhina mi naan manji manwinana wal wi ibiiṣniinṅ. Ukaanṅ kë nji kaṭëp ṭëp kahompna pbiṣna pi naan, mnhina mi *Krittü manhilna manwo ṭi nji ṅnuur bti. » ¹⁰ Uko waṅ ukaanṅ kë nji kalilan wal wi pṭaṣ Krittü pajaanṅ pado mbiṣna, kë bakkarën, kë nwo ṭi unoor, ṭi mnhaj, ahaajala. Na manjoonan, wal wi mbiṣniinṅ wi wi njaanṅ kawo na mnhina.

☆ 11:33 Natenan ṭi Ulemp 9.24-25. ☆ 11:33 Natenan ṭi Ulemp 9.24-25.

Phaajala pi Pawulu ti uko wi bañaan biki Korint

¹¹ D̄tiini ji ñaan awoon nayila, k̄e an nakaan. An nadoon awo lah kaɕup ñaan i nwoon ɕiki mëmpoɕeɕ nin apel biki najakuɕ aji bawo banjaan baweek, te mëndo wo wo nin uko ulon. ¹² Wi mbiin awo ɕi ptoofan, ddiiman na kamiir kawee k̄e dwo *nanjaan na manjoonan ɕi iko yi njaan kado, ɕi mlagre na iko iñojarënaan. ¹³ We wi ndolon du banfiyaaruɕ bandukiin k̄e mëndo wa du an? Uko uloolan wi nwoon mëndoo, uwo k̄e mëndinan awo ɕi iñen yi nan! Namiiraan uko mënt̄.

¹⁴ K̄e n̄saan abomand̄er pbi du an uyaaɕ uwajant̄en aɕe wo mënk̄dinan nin kawo ɕi iñen yi nan. Ijhaaɕ ɕi nan ɕi ɕi ɕi numiin, mënt̄ itaka yi nan ya. Mënt̄ bapoɕ bajaan bawo i kala itaka kahankar bajug baka, bajug baka bakaan na pla itaka kahankar bapoɕ. ¹⁵ K̄e ɕi n̄se luɕ kalilan ɕi pwul bka bi naan bti kadoo kawul uleef naan nabuurna. Woli d̄ɕalan haɕ, hum di di nahiluɕ kapok̄en ba? ¹⁶ Name bnuura k̄e mënwɔ pkuɕ pa an. K̄e balon baɕe luɕ kaɕiini kaji dtit maakan, aguuran. ¹⁷ Dbi ɕeɕna ɕi alon ɕi biki nyiluɕ du an aguuran i? ¹⁸ Dkooɕ *Tit abi du an, ado k̄e agakand̄er na ayiɕ nja ɕi *Krittu i nameen. Tit abi guuraaran i? Nin! Nji na a, ɕwo na uɕal uloolan ado uko unwoon uloolan.

¹⁹ Om naɕal undiimaan aji ɕwo wo ɕi pyeɕan ɕleefun ɕi kadunan undiimaan i? ɕi kadun ki Naɕibaɕi ki ki ɕk̄tiiniin, jibi *Krittu aɕaluɕ. An biki ɕɕaluɕ maakan ɕdo uko mënt̄ bti nahilna naya kadun. ²⁰ Uko wi ɕi kaɕiin uwoon pbi kaɕenk̄ naanwo jibi ɕɕaluɕ. Uko wi ɕi kaɕiin uwoon woli dbi aban du an, kaɕenk̄an nawo jibi nwoon mëɕali nabot naɕenk̄en nwo jibi nawoon naanɕali. Mëɕal ɕɕom, bkujar, udeeb, na kantenuɕ, na bkarad na bkuutar, na phomp na parëfa iwo ɕi ptoofan. ²¹ D̄ti woli dluɕ abi du an, Naɕibaɕi i naan adolen kakowari'an, n̄ɕega ɕi uko wi batum bahumuɕ ɕi pekadu ji ɕfa awo baamp̄en ɕi iko iɕop, ɕi pɕuban pi piint̄ na iko ilon iwuɕaan.

13

P̄taɕ pbaañsaani

¹ Uyaaɕ uwajant̄en wii wi, wi ɕi kaluɕ kabi du an. *Ulibra wi Naɕibaɕi uji : « Uhok undoli bawo kawayeɕ wa ɕi kadun ki bamaar batëb k̄eme bampeluɕ batëb[☆]. » ² Ddo bi ɕupan uyaaɕ utëbant̄en wi mbiin du an, k̄e h̄enkuɕ wi nwoon mëndo wo na an, dkak aɕup bambiin awo ɕi pekadu na bandukiin bti : woli dluɕ abi pwinan, mënk̄kali nin ñaan. ³ Naɕal kame me *Krittu aji ɕeɕna ɕi mntum naan kaɕiini i? Name. Aambiiɕna ɕi kadunan, aɕe ji diiman mn̄hina mi nul ɕi ptoof pi nan. ⁴ Na manjoonan, wi abiin apaɕana ɕi krut, abiiɕna ; k̄e mn̄hina mi Naɕibaɕi manɕe wula h̄enkuɕ ubida. Un kak, ɕbiiɕna na a, aɕe luɕ kaka ubida na a ɕi mn̄hina mi Naɕibaɕi akwuluɕ un ɕhilna ɕdolan naya kadun.

⁵ Natenan ɕleefan nameena me nafiyaar *Krittu, naɕalaan bnuura iko yi nakdolon. Naanyikr̄en k̄e Yetu Krittu awo ɕi an i? K̄eme nawin k̄e naanfiyaari? ⁶ K̄e n̄se haɕ aji nayikr̄en k̄e ɕdiiman k̄e ɕfiyaari. ⁷ Iwo ɕi p̄ñehan Naɕibaɕi nawut kado nin uko ulon uwuɕaan. Iɕenɕal kadiiman k̄e ulemp wi nun ɕi ptoofan uwo unuura. Nin! Uko wi ɕɕaluɕ uwo nado bnuura, woli naando fiyaar k̄e ulemp wi nun unnuuraa. ⁸ Iɕenhinan kalaɕ manjoonan, uko wi ɕhiniin pdo ɕaɕ uwo p̄taɕ ma. ⁹ Woli pbiiɕna pi nun pakaan k̄e naka mn̄hina, ɕi ɕlilan ɕi uko mënt̄. Uko wi ɕjaan ɕñehan Naɕibaɕi uwo nawo bañaan banjint̄uɕ ɕi k̄eɕ ki nul. ¹⁰ Uko unkaan k̄e mpiitan iko yi mpiitanaɕ bti wi nlowanaɕ wii wi : d̄ɕal woli dluɕ abi du an kawut kajooɕ na an ɕi mn̄hina mi Ajugun awuluɕ manwoon mi pdolan naya kadun awo maanwo mi pdo katokna.

¹¹ An bayiɕ naan, h̄enkuɕ nawoon ɕi mnlilan! Nadoon kala pwo bañaan bajint̄ ɕi k̄eɕ ki Naɕibaɕi, naboofaran, natiinkaran, nawoon ɕi mn̄jeeh, h̄enk̄ di di Naɕibaɕi anjaan awul unal na mn̄jeeh akwoon na an.

¹² Nawuland̄en mboɕ, naboofar bboofar banyimanuɕ. Bañaan biki Naɕibaɕi bti banwoon ɕi bawulan mboɕ.

¹³ D̄ñehan Ajugun Yetu *Krittu awulan bnuura an bti, Naɕibaɕi adiimanan unal wi nul, *Uhaaɕ wi nul uɕe udo nakak baloolan!

[☆] 13:1 Pleɕan 19.15; Maci 18.16.

Uṭup wi Pawulu apiitun banfiyaarun banfētun du utaak wi Galatiya

Uṭup ujuni

Kakaarta ki kawo ki Pawulu apiitun banfiyaarun biki Galatiya. Abi ya da nyaaş ɗtëb kaṭup baka Uṭup Ulil Unuura kë Bayuday na banwoon baanwo Bayuday baji batiinka kakakafiyaar Yetu Krittü. Uko wi Pawulu ajukanun baka uwoon kë pfiyaar Yetu pahinan kado Naşibaṭi aji bawo batool ṭi kadunul. Wi bayaan adoo jon kë Bayuday balon başë ya du Galatiya aji bantohi biki banfiyaarun biki Yerutalem badoo baka. Batok uko wi Pawulu ajukanun bti aji aanwo nanjañan na manjoonan, kë uko wi akjukanun uunwo manjoonan. Baji na baka kë jibi banwoon baanwo Bayuday bafiyaarun Yetu bawo kado kak uko wi bgah bi Moyit bajakun. Kë uko wi baṭijanun maakan uwo pwala katëmp. Baji pwala katëmp pahinanun kado Naşibaṭi aji bawo batool ṭi këş ki nul.

Biki Galatiya bakak ado hañ, kë Pawulu amee. Adeebaṭ maakan wal mëntṭ ṭiki mëntṭ pṭaş bgah bi Moyit pakdoon ñaan awo natool ṭi këş ki Naşibaṭi. Uko mëntṭ ukaaṅ kë Pawulu apiit biki Galatiya kadiiman baka kë Naşibaṭi aanji hañ. Pwala katëmp pi bajakun pawo kë uşal wi ñaan uwo kawo ujintṭ piş. Aṭup baka aji Naşibaṭi ado Abraham kë awo natool ṭi kadunul ji abi do kawala katëmp. Pfiyaar ṭañ pajaan pado ñaan awo natool ṭi këş ki Naşibaṭi, kë pul pakaan ahil kado ñaan aka ubida unlilun Naşibaṭi.

Hënk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pawulu awo nanjañan na manjoonan, uko wi akjukanun kak ujoonani (1.1-10)
2. Naşibaṭi adatuṅ Pawulu pa awo nanjañan (1.11-24)
3. We wi Uṭup Ulil Unuura ujakuṅ na manjoonan (2.1-21)
4. Pfiyaar ṭañ pahilanun kado ñaan abuur (3.1-4.31)
5. Nawulën ɗṅalad, ɗwut Uhaaş wi Naşibaṭi uṭëlëş nja ubida (5.1-6.10)
6. Pwul mboş pbaañsaani (6.11-18)

Pwul mboş

¹ Nji Pawulu *nanjañan i Yetu kapiitanañ. Mëntṭ bañaan badu'ënuñ pa nwo nanjañan. Kë pwo nanjañan pi naan paantëpën ṭëpën ṭi ñaan alon. Ṭi Yetu Krittü na Naşibaṭi Aşin annaṭanulun ṭi pkeṭ i i nwoonun nanjañan. ² Nji na bayitun ṭi Krittü bti banwoon na nji ɗwul banfiyaarun Yetu biki Galatiya bti mboş. ³ Dñehan Naşibaṭi Aşin nja na Yetu Krittü Ajugun ayuuj an bnuura na mnjeeh.

⁴ Jibi Naşibaṭi Aşin nja aṅalun, Krittü awul ubida wi nul kapënanan ipekadu yi nja ɗhilna ɗbuur ṭi umundu wi nṭa wi, unṭumuñ mnṅot. ⁵ Naşibaṭi i i ɗwoon kadëman te mṅo. Uwo hañ.

Ukaha Uṭup Ulil Unuura uloolan ṭañ

⁶ Dñoñar jibi natarun ṭi pkokan Naşibaṭi kafëṭ. Aṭëpna ṭi bnuura bi Krittü adu an, kë naşë wo ṭi pṭaş uṭup umpaṭi wi bajakanañ aji uwo Uṭup Ulil Unuura. ⁷ Na manjoonan, uunka nin Uṭup Ulil Unuura ulon umpaṭi. Kë bañaan balon başë wo ṭi atokan ɗşal, abot aṅal pṭëlëş Uṭup Ulil Unuura wi Krittü. ⁸ Kë woli un ṭi ɗleefun lah, këme uwanjuṭ ulon umpënnun baṭi, ɗbiin aṭupan uṭup umpaṭi na wi njukanun, Naşibaṭi kafëpun. ⁹ ɗbi ṭupan kë nkak akakalëş nṭa : woli alon aṭupan uṭup umpaṭun na wi nadoon abi yeenk, Naşibaṭi kafëpa.

¹⁰ Hënkun naşal aji hum ba? Dla la pdëm ṭi bañaan oo këme ṭi Naşibaṭi? Dla la ɗṅalana ṭi bañaan i? Woli dla la lah ɗṅalana ṭi bañaan te hënkun, mënkwo nalempar Krittü.

Krittü aduun Pawulu pa awo nanjañan

¹¹ Dɗal name, an bayit naan, ke Uɗup Ulil Unuura wi nji kaɗupun uumpenna ti uɗal wi naan. ¹² Nin ment naan awulun wa ke me ajukanaanun wa, Yetu Krittu ul ti uleeful adiimanaanun wa. ¹³ Natiink bti jibi nwoon tfa wi nhumun meban bgah bi bayuday. Name jibi ntamanun maakan ti phajan banfiyaarun Yetu, banwoon pntaali pi Naŕibaŕi. Dla pgar baka. ¹⁴ Dbi pel biki kawun naan batum ti ptaŕ bgah bi bayuday, abot ameban udolade wi bateem naan maakan apel baka. ¹⁵⁻¹⁶ Ke Naŕibaŕi, ti bnuura bi nul, aŕe daten apaŕeŕ ji mbi ndo kabuka, adu'en aji nwo nalemparul. Ke wi ulilulun, adiimanaan Abukul pa ndola ameeana ti banwoon baanwo bayuday. Wal ment, menwinar na nin naan alon. ¹⁷ Mendoo ya ya Yerutalem du banwo'enun banjaan uteek, aŕe baa tpe tpe aya ti dko ment utak wi Arabiya. Dul di mpennun akak ubeeka wi Damat.

¹⁸ Wi nsubal nwajan natepun wi wi mbaan aya Yerutalem ameer na Piyeer, ato na a nnuur ineen na kaenen. ¹⁹ Ti banjaan, ul taan i i nji nwan, menwin bandukin. Dbot awin Yakob ata Ajugun. ²⁰ Naŕibaŕi ame ke menktilan wi nji kapiitanun uko wi. ²¹ Wi mpennun Yerutalem aŕe ya nmban ni Firi na Filitiya. ²² Ke banfiyaarun Krittu biki utak wi Yuda baŕe wo baambaan kawinaran. ²³ Batiinka tiink taan ke bakɗup aji : « Naan ambiin ahajan un tfa akak henkun ajukan bgah bi abiin ado na ptok. » ²⁴ Ke baŕe wo ti pdeman Naŕibaŕi ti uko wi naan.

2

Pawulu ayit du Yerutalem na banjaan bandukin

¹ Wi nsubal ineen na nbaaker natepun, ke nŕe kak Yerutalem, agakander na Barnabat, ke ntij Tit. ² Dya bayaas ment tiki Naŕibaŕi ayuujen ke dwo i pya da. Dyita taan na bawee bantiinkaniin biki banfiyaarun, aŕe yuuj baka Uɗup Ulil Unuura wi nji kajukanun banwoon baanwo bayuday, tiki mennal ulemp wi naan untepun na unkmbein uwaan udooni. ³ Ke baando tu Tit i ngakanderaanun pwala katemp ul anwoon nagrek*, ⁴ te udoo ka baanan balon bandaarun aji bafiyaari banjaan bamena kaneej ti un nfiyaarun kanal pwalan baanan katemp. Baanan bakan mentan babop aneej ti un pa pten mnjeeh mi nyeenkun ti Yetu Krittu kaŕe kakakanun du pjuuk pi bgah bi Moyit. ⁵ Nendinan nin uyaaŕ uloolan uko wi bakɗupun, kahilna kamaban pa an manjoonan, manwoon Uɗup Ulil Unuura.

⁶ Ke ti uko wi bawee bammeeniin – uko wi babin awo uunjaken nin uko ulon tiki Naŕibaŕi aanji paŕeŕ – baanan bammeeniin mentan baanhoan nin uko ulon ti pjukan pi naan. ⁷ Bado tpe tpe awin ke Naŕibaŕi atu'en ti ulemp wi pjukan Uɗup Ulil Unuura banwoon baanwo bayuday† jibi atun Piyeer ti ulemp wi pjukan wa bayuday‡. ⁸ Naŕibaŕi andolon Piyeer ke awo nanjaan i bayuday adolon kak ke nwo nanjaan i banwoon baanwo bayuday. ⁹ Ke Yakob, Piyeer§ na Yowan bantiinkaniin maakan ti banfiyaarun baŕe yikren ke Naŕibaŕi awulun mnhina mi pdo ulemp ment ; ukaan ke bawulen inen nji na Barnabat ayuuj ke batok na un : un, nya du banwoon baanwo bayuday, bukal du bayuday. ¹⁰ Batu'un taan pleŕ bajuuk, ke nji kado wa na mnilan.

Pawulu alaŕ Piyeer du Antiyoka

¹¹ Ke wal wi Piyeer* abiin Antiyoka, dlaa ti kadun ki baanan bti, tiki aanfani. ¹² Uko wi adoli wii wi : ji baanan balon biki Yakob ayulun babi bado kaban, aji bi kade na bayitan banwoon baanwo bayuday, ke wi bayili ment baŕaan aban, ke aŕe low banwoon baanwo bayuday abot ataan pde na baka. Ati wal ment bayuday banjakun aji banfiyaarun bawo i kawala katemp. ¹³ Bayuday bankakun afiyaar baŕaŕ Piyeer ti kamena ki nul ke Barnabat ti uleeful adoo wut ke banejana ti kamena ment.

¹⁴ Wi nwinun ke bankpoŕ ataan na manjoonan manwoon Uɗup Ulil Unuura, dji na Piyeer ti kadun ki baanan bti : « Iwi inwoon nayuday i kabuka, ikdoon ji banwoon baanwo

* 2:3 Aanwala katemp wi awoon napot. Pwala katemp pajaan payuuj ke naan awo nayuday. † 2:7 Ti ugrek bapiit aji : Banwoon baanwala katemp. ‡ 2:7 Ti ugrek bapiit aji banwaliin katemp. § 2:9 Piyeer dawoon Kefat ti uaramayik, uwoon plaak. * 2:11 Piyeer dawoon Kefat ti uaramayik, uwoon plaak.

bayuday. Iinṭaṣ bgah bi bayuday. Kë hum di di iṅaluṅ pwuuk banwoonṅ baanwo bayuday bakak bado kado ji bayuday?

¹⁵ Un ṅwo bayuday biki kabuka, ṅenwo ji bañaanṅ bandukiinṅ biki bajaanṅ baji bado buṭaan. ¹⁶ Kë ṅṣë me kë ñaanṅ awoona ṭañ natoool ṭi kës ki Naṣibaṭi ṭi pfiyaar pi nul ṭi Yetu Krittü, mënṭ ṭi ṭṭaṣ bgah bi *Moyit pa. Ukaanṅ kë un ṅfiyaar Yetu kahilna kawo batool ṭi kadun ki Naṣibaṭi. Mënṭ ṭi ṭṭaṣ bgah bi Moyit di ṅhilnuṅ kawo haṅ, ënhën, nin alonṅ aankwo natoool ṭi kës ki Naṣibaṭi ṭi ṭṭaṣ bgah. ¹⁷ Kë woli ṅla ṭṭëpna ṭi Yetu kawoona batool ṭi kadun ki Naṣibaṭi, ṅwo wo ji biki bajaanṅ baji bawo bado buṭaan. Uko waṅ uyuuṅ kë Krittü aṭu'un ṭi pdo pekadu i? Nin, mënṭ hënk da. ¹⁸ Woli dkak ṭi bgah bi mbiinṅ aduk, ddiiman wal mënṭ kë djuban ṭi ba. ¹⁹ ṭi uko wi bgah bi Moyit, dkeṭi, pkeṭ pampënnuṅ ṭi bgah bi Moyit ṭi uleef wi ba, pa nhilna nwo pa Naṣibaṭi. Dpaṅana na Krittü, ²⁰ kë hënkunṅ mënṭ nji dwoonṅ, Krittü awoonṅ ṭi nji. Mnwo mi naan ji ñaanṅ najën manwo ṭi pfiyaar Abuk Naṣibaṭi anṅalnuṅ adoo wul uleeful pa nji. ²¹ Hënk, dpok pfél bnuura bi nyeenknuṅ du Naṣibaṭi, hënk di uwoonṅ, woli ṭṭaṣ bgah pakṭuunṅ lah ñaanṅ awo natoool ṭi kës ki Naṣibaṭi, pkeṭ pi Krittü pakeer kawaanṅ udooni.

3

Pṭaṣ bgah këme pfiyaar Yetu Krittü

¹ Mbeeh! An bañaanṅ biki Galatiya nanwaanṅi ṅṣal, in abaanṅ aguuran ba? An biki bayuunṅ pkeṭ pi Yetu Krittü ṭi krut bnuura. ² Uko uloolan ṭañ wi wi nji kaheparananṅ. Nayeenkna Uhaaṣ wi Naṣibaṭi ṭi ṭṭaṣ bgah bi Moyit oo këme ṭi pfiyaar uṭup wi natiinkunṅ? ³ Hum di di nahilanunṅ kawo bapën hënk? An nanjununṅ na mnhina mi Uhaaṣ wi Naṣibaṭi, kaṣë kabi kabaañṣaan ṭi udo wi uleefan. ⁴ Iko yi nawinunṅ bti ibi diiṣ diiṣ i? Mënfiyaar aji idiishi. ⁵ Woli Naṣibaṭi awulan Uhaaṣ wi nul, abot ado mlagre ṭi ptoofan, aji do do iko yaṅ bti ṭiki naṭaṣ bgah këme nafiyaar uṭup wi natiinkunṅ?

⁶ Natenan ṭi Abraham di, awoona ṭfa natoool ṭi kës ki Naṣibaṭi, wi afiyaaruluṅ[☆]. ⁷ Nameen uko wi keeri : banfiyaarunṅ bawoonṅ babak Abraham. ⁸ Udobi piitana piitana ṭfa ṭi Ulibra wi Naṣibaṭi, aji : pfiyaar pi banwoonṅ baanwo bayuday pakkaanṅ Naṣibaṭi aṭu baka bawo batool ṭi kës ki nul. Hënk di di Naṣibaṭi adoonṅ abi ṭupa ṭup Abraham Uṭup Ulil Unuura wi aji : « *Dṭëpna ṭi iwi kawulna ṅtaak bti bnuura bi naan.* »[☆] ⁹ Hënk, banfiyaarunṅ bti bayeenk bnuura bi Naṣibaṭi ji Abraham ñiinṅ anfiyaarunṅ.

¹⁰ Bañaanṅ bti banṣaanṅ ahaṭ bgah bi Moyit bafëpana. Ulibra wi Naṣibaṭi uji : « *Ñaanṅ anwoonṅ aankṭaṣ ṅnuur bti uko bti umpiitunṅ ṭi ulibra wi bgah bi Moyit afëpana.* »[☆] ¹¹ Umeëṭana bti kë nin alonṅ aankṭëpna ṭëpën ṭi bgah kadoo kawo natoool ṭi kës ki Naṣibaṭi. Ulibra wi Naṣibaṭi uji : « *ubida wi natoool uwoona ṭi pfiyaar.* »[☆] ¹² Kë bgah bi Moyit baṣë paṭ na pfiyaar ; Ulibra wi Naṣibaṭi kë uṣë ji « *ñaanṅ ankṭaṣunṅ iko yi bgah bajakunṅ akaana ubida ṭi iko mënṭ.* »[☆] ¹³ Krittü aluk luk abuuranaan un ṭi pṭëpa pi bgah, wi akunṅiinṅ pṭëpana panwoonṅ i kajotna un. Ulibra wi Naṣibaṭi uji : « *ñaanṅ i puum patananiinṅ ṭi bmul afëpa.* »[☆] ¹⁴ Yetu Krittü ado haṅ banwoonṅ baanwo bayuday bayeenkna bnuura bi Naṣibaṭi awulunṅ Abraham, ṅbot ṅyeenk un bti ṭi pfiyaar, Uhaaṣ wi ahoṅunṅ.

Kahonṅ ki Naṣibaṭi na bgah bi Moyit

¹⁵ Baiṭ naan natenan ṭi udolade wi bañaanṅ. Woli ñaanṅ ado kahonṅ ṭi kadun ki bañaanṅ, nin ñaanṅ alonṅ nampaṭi aanhil kagar kahonṅ mënṭ këme kahoṭan uko ulonṅ ṭi ka. ¹⁶ Kë hënk di di uwoonṅ kak pa Abraham, wi Naṣibaṭi adolulunṅ kahonṅ ul na pṣini pi nul. Uumpiit aji : « *Na bañaanṅ biki pṣini pi nul* » ji aṭiini ṭiini uko wi bañaanṅ batum, upiit aji : « *na ñaanṅ anwoonṅ i pṣini pi nul,* »[☆] aṭiini ṭiini uko wi ñaanṅ aloolan. Ñaanṅ mënṭan awoonṅ Krittü. ¹⁷ Uko wi nji ṅaluṅ kaṭupan wii wi : Naṣibaṭi abi hoṅ Abraham, kë bgah bambaanṅ abi bi wi ṅṣubal iñeen week ṅyaaṣ ṅbaakër na iñeen ṅwajanṅ (430) ṅaṭëpunṅ baanhilan pgar kahonṅ

☆ 3:6 Ujuni 15.16. ☆ 3:8 Ujuni 12.3; 18.18; 22.18. ☆ 3:10 Pleṣan 27.26. ☆ 3:11 Habakuk 2.4. ☆ 3:12 Bgah 18.5. ☆ 3:13 Pleṣan 21.23. ☆ 3:16 Ujuni 12.7.

mënt, këme katok uko wi Naşibaţi ajakuş. ¹⁸ Woli lah ti ptaş bgah di di ngyeenknun phiiş, ngyeenkna pa kak ti kahonj. Na manjoonan Naşibaţi aţepna ti kahonj awul bnuura bi nul Abraham.

Bgah badoona we ba?

¹⁹ Kë hënkun, woli uwo haş, we ukaş kë bgah bawoo? Ipekadu iţuun kë Naşibaţi akak aţij bgah ayoonkna ņaaş i pşini pi Abraham i Naşibaţi adolonj kahonj mënt. Naşibaţi awul ba ņwanjuţ, kë ņahelan ba aşë do Moyit kë abanan ba baņaaş. ²⁰ ņaaş anwoonj aloolan, aannuma ņaaş alonj abanana uko wi ul aţupunj di. Kë Naşibaţi aşë wo aloolan ţaņ.

²¹ Kë bgah, balaţ kahonj ki Naşibaţi i? Nin! Woli ngyeenk lah bgah banhilunj pwul un ubida wi manjoonan, pwo natoool ti kęş ki Naşibaţi pawoona keeri ti ptaş bgah. ²² Kë Ulibra wi Naşibaţi uşë ji kë baņaaş na iko bti bawo ti pekadu. Hënk, banfiyaarunj ti Yetu Krittun batişepna ti pfiyaar kayeenk uko wi Naşibaţi ahonunj.

²³ Ji pfiyaar Yetu pado kabi, ņtuhanaa, awo ti kayenj ki bgah ayoonkna pfiyaar pi Naşibaţi akyuujunj un. ²⁴ Bgah bayewi'un yewi ţfa ayoonkna Krittun pa ņhilna ņwo batool ti kęş ki Naşibaţi, wi ņfiyaarunj Krittun. ²⁵ Kë wi ņfiyaarunj hënkun, ngyenkak awo ti kayenj ki bgah.

²⁶ An bti nawo babak Naşibaţi ţiki nafiyaar Yetu Krittun. ²⁷ Enhën an bti nankakunj baloolan na Krittun ti batitmu, nakak awo ji a ti kęş ki Naşibaţi. ²⁸ Uunkak aka keeri nayuday këme anwoonj aanwo nayuday, ņaaş i bakjuukntënuş këme ņaaş najeeh, ņiinţ këme ņaaţ. Nawo ņaaş aloolan ti Krittun. ²⁹ Kë woli nawo i Krittun nawo keeri biki pşini pi Abraham, abot awo ti bankyeenkunj uko wi Naşibaţi ahonunj Abraham.

4

¹ Uko wi, wi wi ņgalunj pţupan : nahiiş aşin woli ahum ti kpoţ, aanji paţ na i bakjuukntënuş, woli ul adoonj akaka iko bti. ² Baņaaş bajaş bakuşa, kabot kayenj bka bi nul te unuur wi aşin adatuş. ³ Hënk di uwoonj ţfa kak pa un, ņwo wo ji bapoţ, kë udolade wi umundu* ukjuukntënuş. ⁴ Kë wal wi Naşibaţi adatuş ubanunj, awalan Abukul ti kayinj ki ņaaţ, kë aktaş *bgah bi Moyit, ⁵ ahilna abuuran baņaaş biki bgah bajuukntënuş ņbot ņhilna ņwo babak Naşibaţi. ⁶ Pa pyuuj kë nawo babakul, Naşibaţi aţu ti ņhaaş ņi nun Uhaaş wi Abukul unjaaş uhuuran kaji « Abba†, Paap! » ⁷ Iinwo keeri ņaaş i bakjuukntënuş, iwo abuk katoh ; ukaş kë iklunj kahiiş iko yi Naşibaţi ahankunj pa babakul.

Pawulu aşal banfiyaarunj biki Galatiya

⁸ ņfa wi nawoonj naamme Naşibaţi, najej iko ilonj ado ya Naşibaţi, kë ikjuukntënan. Na manjoonan iko mënt iinwo Naşibaţi. ⁹ Kë hënkunj wi nameerunj na Naşibaţi, këme dwo kaji, hënkunj wi Naşibaţi ameerunj na an, hum di di nahilanunj akak du udolade udah uwaaş udooni wi, kakak kak baņaaş biki bakjuukntënuş ji unjon ba? ¹⁰ Naji nadëman ņnuur ņlonj, kli klonj, ņwal ņlonj, ņşubal ņlonj. ¹¹ Dhaajalaa : ulemp wi ņji nlempunj lemp pa an udiiş diiş i?

¹² An bayiţ naan dkooţan kooţ, nakakan nanaamën jibi nkakunj anaaman‡. Naandolën do nin uko ulonj unde'ënuş, wi mbiin awo na an. ¹³ Naleş bnuura, pmaak pakaş kë ņto ţfa ajukanan uyaaş uteek Uţup Ulil Unuura. ¹⁴ Pmaak pi naan panooranan maakan, kë naşë wo naambeehën, këme alowën. Nabaa do ţep ţep ajejën ji dwo uwanjuţ wi Naşibaţi këme ji Yetu Krittun ti uleeful. ¹⁵ Mnlilan mi nan mi ţfa manwo ţun ba? Dme bnuura, woli nahil ţfa nalookęş kęş ki nan kawulën. ¹⁶ Kë hënkunj, wi nţupanaş manjoonan, dkak naşoorad inan i?

¹⁷ Baņaaş balonj bado iko itum pa nakak ti baka, kë ņşal ņi baka ņaşë wo ņwuţaan, başal pgarën na an, naşë nabi naduka duka na baka. ¹⁸ Unuura ņaaş ado iko itum pa bnuura,

* 4:3 Udolade wi umundu : Iko bti inktonunj baņaaş: ņntaayi, ņntonj, bgah bi bayuday, na igah ilonj kak inktonunj baņaaş. † 4:6 Abba : ņi uţup uaramayik dawoonj Paap. ‡ 4:12 Pawulu akak awo ji banwoonj baanwo bayuday, kë bagalat banwoonj baanwo bayuday başë la pwo ji bayuday. Pawulu aşal bakak ji a, ul ankakunj awo ji banwoonj bawo bayuday.

ɲnuur bti, bë mēnt̄ ɕaɲ woli dwo na an. ¹⁹ An biki nɲaluɲ maakan, dhaj pa an uyaas uloɲ kak, ji ɲaaɕ anwoon̄ ɕi kabuk, te wal wi Kriɕtu akjiɲuɲ ɕi an. ²⁰ Namele lah jibi nɲaluɲ pwo na an kahilna kaɕiini na an na pdiim pannuuriɲ ɕiki mēmme jibi nji kadoon̄ na an.

Uko wi Hagar na Faara

²¹ Naɕupaan, an nanɲaluɲ bgah bi Moyit̄ bado kaɕoɲan, naanji natiink uko wi Moyit̄ apiit̄uɲ i? ²² Ulibra wi Naɕibaɕi uji Abraham abi buk bapoɕ batēb biint̄: aloɲ awo abuk Hagar, ɲaaɕ i bakjuukn̄ɕenuɲ, Kē aloɲ awo abuk Faara, i bawoon̄ baankjuukn̄ɕen. ²³ Napoɕ i ɲaaɕ i bakjuukn̄ɕenuɲ abuka ji baɲaaɲ bti, kē i ɲaaɕ najeeh aɕē buka ɕiki Naɕibaɕi ahoɲuɲ Abraham aji aluɲ kabuk napoɕ mēnt̄. ²⁴ Uko waɲ uyuuɲ uko wi : baaɕ batēb bukuɲ mēnt̄ bayuuɲ ihon̄ar itēb yi Naɕibaɕi adoon̄. Hagar ayuuɲ bhoɲar bi pnkuɲ pi Finayi, di Naɕibaɕi awulnuɲ Moyit̄ bgah, bhoɲar mēnt̄ bajaan̄ babuk baɲaaɲ biki bakjuukn̄ɕenuɲ. ²⁵ Hagar awoon̄ pnkuɲ pi Finayi, pawoon̄ du utaak wi Arabiya, ul awoon̄ kak Yerutalem di hēnkuɲ, dawoon̄ ɕi pjuuk dul na babuk da bti. ²⁶ Kē baɲaaɲ biki Yerutalem di baɕi duuɕ baɕē wo bajeeh, dul dawoon̄ anin un*.

²⁷ Upiit̄ aji :

« Lilaan, iwi ɲaaɕ inwoon̄ iinhil pbuk,

Huuraan mnlilan mi nu,

iwi impaamuɲ unoor wi kabuk.

ɕiki babuk ɲaaɕ i badukuɲ

baluɲ katum kapel biki ɲaaɕ anwoon̄ na ɲiint̄. »†

²⁸ Kē an bayiɕ naan, nawo ji Itaak bapoɕ bambukiɲ jibi Naɕibaɕi ahoɲuɲ Abraham. ²⁹ ɕfa napoɕ ambukiɲ ji baɲaaɲ bti, ajaɲ anoonkna napoɕ ambukiɲ ɕi mn̄hina mi Uhaas wi Naɕibaɕi, hēnk di uwohaɲ kak n̄ɕa di pa un. ³⁰ Kē we wi Ulibra wi Naɕibaɕi ujaɲuɲ ba? Uji : « Dookan ɲaaɕ i bakjuukn̄ɕenuɲ na abukul, abuk ɲaaɕ i bakjuukn̄ɕenuɲ aanka kafah ɕi phiiɲ ji abuk ɲaaɕ najeeh. » ³¹ Kē hēnk, an bayiɕ naan, ɲēnwo babuk ɲaaɕ i bakjuukn̄ɕenuɲ, ɲwo babuk ɲaaɕ najeeh.

5

Mnjeeh mi banfiyaaruɲ Kriɕtu

¹ Kriɕtu abuuran un ɲhilna ɲwo bajeeh na manjoonan. Namēbaan keeri naliint̄ nawutna kakak ɕi pjuuk. ² Natiinkan, nji Pawulu dɕup an, woli naɕal aji pdo bawalan an *katēmp pakɕuuɲ nawo baɕool ɕi kēɕ ki Naɕibaɕi, uko wi Kriɕtu akeeri do uwaan̄ udooni ɕi an. ³ Dkak akakalēɕ kaɕupan, ɲaaɲ anɕaluɲ aji awo i kawala katēmp awo i kaɕaɕ bgah bi Moyit̄ bti. ⁴ An nankɕaɕuɲ bgah bi Moyit̄ alaana pwo baɕool ɕi kēɕ ki Naɕibaɕi, nawayɕēr na Kriɕtu, nawaan̄ bnuura bi Naɕibaɕi. ⁵ Kē un, uko wi ɲhaɕuɲ, uwo kē ɲwoona baɕool ɕi kēɕ ki Naɕibaɕi ɕi pfiyaar. Uko waɲ, uwoon̄ uko wi Uhaas wi Naɕibaɕi ukɕēnkuɲ un pyoonk. ⁶ ɲaaɲ anwoon̄ ɕi Yetu Kriɕtu, mēnt̄ pwala katēmp kēme pwo iinkwala katēmp pakaan̄ udooni, uko unkaan̄ udooni uwo pfiyaar pangakandēruɲ na bɲalad.

⁷ Wi najunuɲ, naɕi bnuura, kē in abaan̄ anaɕ naɕ ɕi bgah aneenanan pɕaɕ manjoonan ba? ⁸ Uko wi baɕupanaɲ kē nadoo naɕ, uunwoona du Naɕibaɕi andu'anaɲ. ⁹ Baɲaaɲ baji baji : « Uko umpooɕ ujaan̄ utaajan pɕon bti. » ¹⁰ Nji dhaɕ ɕi Ajuɲun aji naankɕal uko uloɲ umpaɕi. Kē ɲaaɲ anktokuɲ ɲɕal ɲi nan, udole wo in, Naɕibaɕi awayēɕaara kaji aduknaanaa.

¹¹ Kē nji, bayiɕ naan, woli dhum lah kajukan aji baɲaaɲ bti bawo i pwala katēmp, babaa kahajanan we ba? Pkeɕ pi Kriɕtu ɕi kruɕ paankak adeebaɕan keeri nin ɲaaɲ aloɲ. ¹² Baɲaaɲ banktokanaɲ ɲɕal bayaan keeri bakaɕ ɲleef ɲi baka!

Nawutan kaɕaɕ ɲɕal ɲi nan, nawutan Uhaas wi Naɕibaɕi uɕoɲan

¹³ An bayiɕ naan, Naɕibaɕi adu'an pa nawo baɲaaɲ bambuuruɲ, kē mbuur mēnt̄ manɕē wo maanwo mi kaɕu'an nado kado uko wi uleef wi nan uɲaluɲ. Nabaa wo kaɕēp ɕēp

§ 4:21 Moyit̄ apiit̄uɲ ɲlibra kañeen ɲteek ɲi Ulibra wi Naɕibaɕi, ɕuɲ ɲlibra mēnt̄ di di bgah bi bayuday bi Naɕibaɕi awuluɲ Moyit̄ bapiit̄aniɲ, aɕu na iko inɕepuɲ ɕi bayuday. Uko wi Hagar na Faara uwo ɕi ɲlibra mēnt̄ ɕi Ulibra ujuni 16, 17 na 21. * 4:26 Pawulu anaamn̄ɕen Faara na Yerutalem di baɕi duuɕ. † 4:27 Itayi 54.1; Itayi aɕiiniyaan Yerutalem ɕi dko di.

kaŋalad kawo ƚi bƚenkar. ¹⁴ Bgah bi Moyit bti baƚonkr n ƚi uƚup uloolan ƚaƚ: « ƚalan at ntu jibi ƚjalun uleefu. »¹⁵ K  na ale wo ƚi bduumar na bdohar, nalipariin : natokar. ¹⁶ Dƚupan keeri uko wi : nawutan Uhaa  wi Na iba i uƚoƚan ƚbida, na   nahil nawo naankdo ka a  u al wi nan unwoonj uwu aan. ¹⁷ Uko wi uleef u alun upa  na wi Uhaa  wi Na iba i u alun. K  uko wi Uhaa  wi Na iba i upa  na wi uleef u alun. Iko yi uleef u alun na yi Uhaa  wi Na iba i u alun ƚji ƚgut ƚi  naaƚ mee , ukaaƚ k  naanhil pdo uko wi na alun. ¹⁸ K  na ale wut k  Uhaa  wi Na iba i ukƚoƚan, bgah bi Moyit baankak ahilanan nin uko ulonj.

¹⁹ Iko yi uleef ujaaƚ u al pdo imee ana bnuura, ƚlonj ƚi iko m nt  yii yi : ipekadu yi piint , ubida uƚop, p uunk ; ²⁰ pd man ƚntonj na pkaalam. B oorad, p om, bkujar, udeeb uweek, bpulad, ppa  er, pdo ba aaƚ bandoli ba o du umbaƚ wi baka. ²¹ P eebar uko wi  naaƚ ; ukuj ; kande, udaan, unoh wi piint  ; na iko it nt  yun. Dkakal   jibi ndoonj abi  up an, ba aaƚ banjaaƚ bado iko m nt an yi baankneej du P ih pi Na iba i.

²² K  iko yi Uhaa  wi Na iba i ujaaƚ ubuk yii yi : b alad, mnlilan, mnjeeh, kamiir, pjoob bkow, p ar ƚi p enk, pwo  naaƚ i bakfiyaaruƚ, ²³ pwo  naaƚ i p aak pajaan pa i, p ijan uleef. Bgah baanneenan iko m nt  di! ²⁴ Ba aaƚ banwoonj biki Krittü Yetu bapaƚ iko iwu aan yi uleef ujaaƚ u al pdo ƚi krut. ²⁵ Jibi Uhaa  wi Na iba i uwulun un ubida, ƚwo kawut wa uƚonun. ²⁶ Najoh ƚwut phomp : ƚwut kalaar b up, ƚwut kakujar.

6

Nadoon ka enkar

¹ Bayi  naan, woli  naaƚ alonj amobana awo ƚi pjuban, an biki Uhaa  wi Na iba i ukƚonun, nakakaana ƚi manjoonan na   nawut kado btam na a. Andoli ƚi an alipariin kajot ƚi pjuban. ² Andoli adoon ka enk at ntul pku a bdaaj bi nul ; h nk na a  bnuura bgah bi Kritt ³. ³ Woli  naaƚ anunj k  awo uko ulonj b  aanwo nin uko ulonj adaar bkowul. ⁴ Andoli adoon ka alan udo wi nul, woli a enk ƚi wa uko wi mnlilan, alilaan pa bkowul ƚaƚ, a   wut kado katenar na ba  ntul, ⁵ ƚiki andoli awo kajej pku  pi nul.

⁶  naaƚ i bakjukanun U up wi Na iba i awo ka ok bka bi nul bti na ankjukanulun. ⁷ Nawutan kaguur ikowan, nin  naaƚ alonj aanji nohnaana Na iba i ; uko wi  naaƚ atepiinj, wul wi aklun kakit. ⁸  naaƚ anktepiinj iko yi uleeful u alun alun kakit pke , pi iko yi uleeful u alun pabukun. K   naaƚ an aaƚ atepi iko yi Uhaa  wi Na iba i u alun, alun kakit ubida wi mnto wi Uhaa  wi Na iba i ukwulun. ⁹  wut kanoor ƚi pdo bnuura, ƚiki woli ƚ nwat i en, ƚlun kakit ƚi wal unuura, ƚdeey ƚnuura. ¹⁰ Wi ƚhumun keeri nhinaa, najoh ƚdo kalemp pa bnuura bi bayi un banfiyaaruƚ na pa bnuura bi ba aaƚ bti.

Pjukan pbaa saani

¹¹ Natenan ƚpiit ƚweek ƚi nji kapiitanan na ka en ki naan. ¹² Ban alun pwinana ƚi ba aaƚ, bukal ban alun p u'an pwala ka emp, kahilna ƚaƚ kawo baankhaj pa pke  pi Kritt  ƚi krut. ¹³ Banjakuƚ aji nawo i kawala *ka emp, bukal ƚi ƚleef ƚi baka, baando ƚi ba a   a  bgah bi Moyit, a    al nawala ka emp bahilna bado kahomp ƚi uko m nt . ¹⁴ Nji ƚi uleef naan, mnhina hina kad man bkow bi naan ƚi nin uko ulonj umpa i na krut ki Yetu Kritt  Ajugun. ƚi krut, iko yi umundu ipa ana pa nji k  nji nkak apa ana pa iko yi umundu. ¹⁵ Pwala ka emp k me pwo iinkwala ka emp paanwo nin uko ulonj. Uko unwoonj, uwo pkak  naaƚ nahalu. ¹⁶ Mnjeeh na m aga mi Na iba i mawoon ƚi ba aaƚ bti bank a un uko wi mbaaƚ a up  up, banwoonj pntaali pi Na iba i*.

¹⁷ Nin  naaƚ alonj awutan kanooranaan h nkun. Dwo na ƚj n yi mnhaj ƚi uleef naan, ƚi katim ki Yetu.

¹⁸ Bayi  naan, d ehan Na iba i awulan bnuura bi Yetu Kritt  Ajugun. Uwo ha ! Amen!

  5:14 Bgah 19.18.   6:2 Natenan ƚi Galatiya 5.14. * 6:16 ƚi ugrek bapiit aji : Itrayel di Na iba i.

Uṭup wi Pawulu apiitun banfiyaaruṅ banfētun du utaak wi Efet

Uṭup Ujuni

Ulbra wi uwo kakaarta ki Pawulu apiitun banfiyaaruṅ Krittū biki Efet. Kē aṣē wo aampiit wa pa bukal ṭaṅ ṭiki ṭi ṅlibra ṅteek baanṭu katim ki Efet du ujuni. Uhina kawo kē Pawulu apiit wa banfiyaaruṅ biki ṅbeeka ṅtum ṭi Aṭiya bahil baji woli baleyiiri bawul bandukiinṅ baleyiir. Apiit kakaarta ki wi awoonṅ ukalabuṣ du Rom. Efet dawoonṅ ubeeka unlilnuṅ ṭi ṅbeeka ṅi Rom daṣihuṅ bti ṅanwoonṅ ṭi Aṭiya. Baṅaaṅ batum ṭi biki Efet bawo bawaap. Baniwar Artemit untoṅ wi bajaanṅ badēman katoh kanuura. Artemit mēntṅ awo ptu, awo ṅaaṭ. Ṭi katoh kanuura mēntṅ ki ki bajaanṅ baya pdēmana. Baṅaaṅ banwoonṅ da bti baji badēman untoṅ mēntṅ, Bayuday na banfiyaaruṅ Krittū ṭaṅ bawoonṅ baanji badēman wa. Uko wi Pawulu adiimanunṅ ṭi kakaarta ki wii wi : Naṣibaṭi ado nja kē ṅme uko ummeniinṅ wi adoluṅ ṭi bnuura bi nul. Uwoonṅ kē ado iko bti inwoonṅ du baṭi duuṅ na ṭi mboṣ iwo ṭi pṣih pi Yetu Krittū. Akak aṭup aji banfiyaaruṅ Krittū bawo katiinkar kawo ji banṭaarunṅ. Uunka pdo kaji i awo nayuday kē undu aanwo nayuday. Naṣoorad baka bukal batēb bti awo aloolan, Ṭatana a. Bawo keeri kanaakiir kaṅehan Naṣibaṭi. Pawulu akak aṭup jibi ṅaaṅ awoonṅ kaṭijan aharul, jibi bapoṭ bawoonṅ kaṭijan baṣin baka na jibi bajuuk ṭi ulemp bawoonṅ kaṭijan bankaṅ baka. Aji banfiyaaruṅ Krittū bawo kawo ṭi ploolan na a.

Hēnk di ifah yi ulbra wi iwoonṅ:

1. Pwul mboṣ (1.1-2)
2. Krittū awul nja bnuura na Uhaaṣ wi Naṣibaṭi (1.3-3.21)
3. Pka ubida uhalu na Krittū. (4.1-6.20)
4. Pwul mboṣ pbaaṅṣaani (6.21-24)

Pwul mboṣ

¹ Nji *Pawulu, i Naṣibaṭi adoluṅ kē nwo nanjaṅan i Yetu *Krittū, dwul mboṣ biki ubeeka wi Efet banwoonṅ biki Naṣibaṭi abot aṭiyaar Yetu Krittū na manjoonan. ² Dṅehan Naṣibaṭi Aṣin nja na Yetu Krittū Ajugun bawulan bnuura babot bajoobṭēnan ṅhaaṣ.

Bnuura bi ṅkaṅ ṭi Krittū

³ Najoh ṅdēman Naṣibaṭi Aṣin Yetu *Krittū Ajugun, aṭēpna ṭi uhaaṣ wi nul awul nja iko bti inuura yi baṭi inkṅṅenkuṅ nja ṅdo kaṭaṣa, ṭiki ṅkak amēbandēr na Krittū. ⁴ Ji umundu ubi udo kapaṣana, Naṣibaṭi aṭēpna ṭi Krittū adat nja ṅhilna ṅwo ṭi kadunul baṅaaṅ bajinṅ piṣ banwoonṅ baanwo na nin buṭaan bloṅ. Aṅal nja ukaṅ kē ⁵ aṭēpna ṭi Yetu Krittū ji ṅbi ṅdo kabuka ajej nja kē ṅwo babukul. Uko waṅ wi wi aṅaluṅ pa nja ṭi pjoob bkow pi nul. ⁶ Najoh keeri ṅyeeh mndēm mi nul na bnuura bweek bi aṭēpnunṅ ṭi Krittū i amaganunṅ, awul nja.

⁷ Krittū atul tul pṅaak pi nul ukaṅ kē ṅbuuri, kē ipekadu yi nja ibot apēn. Hēnk, Naṣibaṭi ayuuj pdēm pi bnuura bi nul. ⁸ Awul nja ba aṭuman wi awulunṅ nja uṣal unṭuṅa na mntit bti ⁹ mi pme uko wi aṅaluṅ pdo, wi ṅaaṅ awoonṅ aambaṅ kame'aara. Naṣibaṭi ajon ṅṅal pdo uko mēntṅ ṭi Krittū. ¹⁰ Wi wal wi adatuṅ ukbanunṅ uko mēntṅ udolana : aṭonkrēn iko bti na baṅaaṅ bti banwoonṅ du baṭi na mboṣ kaṣē kaṭu Krittū awo naṣih.

¹¹ ṅkak ayeenk ṭi Krittū iko bti yi Naṣibaṭi ahoṅunṅ. Ul anjaṅ ado iko bti jibi anumiinṅ, adatun ji ṅdo kabuka, ¹² pa un ṅntaruṅ ahaṭ ṭi Krittū ṅṭu bado kayeeh mndēm mi nul. ¹³ An kak namēbandēr na Krittū wi natiinkunṅ uṭup wi manjoonan, Uṭup Ulil Unuura unkuurananaṅ. Kē wi nafiyaaruṅ, Naṣibaṭi awulan Uhaaṣ wi nul wi ahoṅunṅ kadiiman kē nawo biki nul. ¹⁴ Uhaaṣ wi nul uwoonṅ uko ujuni wi iko yi ahoṅunṅ aji aluṅ kawulan. Iko

mënt nyeenk ya wal wi Naşibaţi akbuuranuŋ nja  i buaan bti. Najoh nyeeh mnd m mi nul.

Pawulu a ehand r banfiyaaruŋ

¹⁵ Ukaaŋ wi ntiinkuŋ k  bak iiniyaan pfiyaar pi nafiyaaruŋ Yetu Ajugun na jibi naŋaluŋ ba aaŋ bti banwoon biki Naşibaţi, ¹⁶ k  mbi duka duka  i pbeeb Naşibaţi  i uko wi nan, kabot kaleşan won i d ehana. ¹⁷ D ehan Naşibaţi i Yetu Kritt  Ajugun, Aşin nja anwoon ajug mnd m awulan Uhaaş wi nul unktu'anaŋ nawo ba aaŋ banwoon na uşal untuŋa ubot uyuujan Naşibaţi bnuura nahilna name'a. ¹⁸ D ehan kak Naşibaţi ajeehanan nşal nahilna nayikr n pha  pankaaŋ k  adu'an, nabot name pd m pi pyok pi ahoŋuŋ ba aaŋ banwoon biki nul, ¹⁹ nabot nayikr n pd m pweek maakan pi mnhina mi adoluŋ k  manklempar nja,  nfiyaaruŋ Kritt .

²⁰ Mnhina m nt, adiiman ma bti  i Kritt  wi ana anuluŋ  i pke  abot a oorana  i ka en kadeenu ki nul du baţi. ²¹ Adola k  apel bnuura başih bti, baweeek bti, mnhina bti, na bankaşihuŋ bti. Ayeenk katim kampeluŋ itim bti yi bahilanuŋ katiman  i umundu wi na unkmbiin. ²² Naşibaţi a u iko bti na ba aaŋ bti  i iho  yi Kritt  u eeh pa aşih ya, abot adola k  awo naşih i banfiyaaruŋ bti ; ²³ bukal bawoon uleeful. Kritt  a uuŋ mnhina mi nul  i baka atuman, ul ajaaŋ awul iko bti  i umundu ubida ka uman.

2

Bnuura bi Naşibaţi

¹  fa pjuban pi nan na ipekadu yi nan ibi  u'an k  nawo ba aaŋ banke uŋ  i keş ki Naşibaţi. ² Nabi yuuj k  na aş bgah bwu aan bi umundu, a aş Untaayi Uweek wi, unktoruŋ h nkuŋ ba aaŋ bampokuŋ p iink Naşibaţi. ³  fa, nja bti  woha haŋ,  bi ji  do iko bti ka aş uŋal wi uleef, kado uko bti wi uleef wi nja na uşal wi nja uŋaluŋ. Ipekadu ibi  u nja k   wo biki kayeenk kakob ki Naşibaţi ji ba aaŋ bti bandukiin.

⁴ K  Naşibaţi a   n aga maakan, k  uŋal wi akaaŋ pa nja ubot ad m maakan. ⁵ Wi pjuban pi nja pa uuŋ k   ke   i keş ki Naşibaţi, uŋal m nt ukaaŋ k  awul nja ubida na Kritt . Bnuura bi Naşibaţi ba uuŋ k  nabuuri. ⁶  i pwo baloolan na Yetu Kritt , Naşibaţi ana an nja  i pke  na a abot a ooran nja du baţi na a. ⁷ Ado haŋ pa pyuuj iwuuj bti mnd m mnweek maakan mi bnuura bi akaaŋ pa nja  i Yetu Kritt . ⁸ Bnuura bi Naşibaţi ba uuŋ k  nabuuri, wi nafiyaaruŋ. Uko m nt uump nna  i an, uwo u en wi Naşibaţi. ⁹ Naando do uko uloŋ ahilna aka mbuur m nt. Nin aloŋ keeri awutan kad man bkowul  i uko m nt. ¹⁰ Uko wi  woon h nkuŋ uwo udo wi Naşibaţi  iki  i pwo baloolan na Kritt , Naşibaţi a ak nja  hilna  do iko inuura. Naşibaţi aboman iko m nt ji  bi  do kabuka,  hilna woli  bi buka  do kado ya.

Ba aaŋ bti bakak baloolan  i Kritt 

¹¹ An nanwoon naanwo bayuday, k  bayuday biki kabuka baji badu'an banwoon baanya kat mp kaş  ji bukal bawoon banyaan kat mp  iki  leef  i baka  afalanaa, naleşan uko wi nawoon  fa. ¹² Wal m nt naamme Kritt , abot awo naanwo biki Itrayel, pntaali pi Naşibaţi, aando bhoŋar na an, k  nabot awo naanwo biki kayeenk kahoŋ ki ahoŋuŋ banwoon biki pntaali pi nul. Naleşan kak k  nabi wo  i umundu awo naanka mnha  abot awo naamme Naşibaţi. ¹³ K  h nkuŋ  i pwo baloolan  i Yetu Kritt , an nanlowuŋ  fa Naşibaţi, pke  pi Kritt  ake aranan pa u k  nakak a oga.

¹⁴ Ul *Kritt  na manjoonan awoon btiinkar bi  tiinkaruŋ: ado *bayuday na banwoon baanwo bayuday k  bakak baloolan. Awul ubida wi nul awatna uniw umbiin apa  ş ba aaŋ: uniw m nt uwo bşoorad. ¹⁵ Ap nan  i *bgah bi Moyi  udolade wi ba na iko yi p aş inwoon  i ba injaan ido bayuday na banwoon baanwo bayuday başoorad. Ado haŋ ahilna ajej baka bukal bat b bti akakan baka k  bawo baloolan  i a, h nk di di a iŋuŋ btiinkar. ¹⁶ Akakan baka kak bukal bat b bti  i ploolan na Naşibaţi, h nk bakak uleef uloolan, wi pke  pi nul  i kru  pawatuŋ uko un uuŋ k  başooradi. ¹⁷ Abi p upan u up wi btiinkar, an

nambiiŋ alow Naşibaŋi na bambiiŋ aŋoga. ¹⁸ Ul aŋepnuŋ ŋi *Uhaaş wi Naşibaŋi unwoonŋ uloolan aŋu k  un bayuday na banwoonŋ baanwo bayuday ŋhil aban du Naşibaŋi Aşin nja.

¹⁹ Wul ukaaŋ k  naankak awo bayaantŋ k me baŋaanaŋ bambiiŋ bi phil, nawo kak baŋaanaŋ banwoonŋ biki pntaali pi Naşibaŋi, nawo biki katohul. ²⁰ Naşibaŋi anaakr nan ŋi pniw pi akniwuŋ, k  banjaŋan na baŋupar Naşibaŋi bawoonŋ induba ijuni, Yetu Kritt  ul ŋi uleeful k  aş  wo pkumel pankm banuŋ katoh b i. ²¹ Kritt  adoluŋ k  uniw b i unaŋ abot atool pa pwo katoh kayimanaan ki Naşibaŋi Ajugun. ²² Nawo baloolan na Kritt , h nk anaakr nan kak ŋi uniw wi akniwuŋ nahilna nawo *katoh ki Naşibaŋi, ki Uhaaş wi nul ukwoonŋ.

3

Pawulu nanjaŋan i banwoonŋ baanwo bayuday

¹ Uko waŋ ukaaŋ k  nji Pawulu kaŋehan Naşibaŋi pa an. Uko wi ndoluŋ pa an nanwoonŋ naanwo *bayuday, wi nji kalempuŋ pa Yetu *Kritt , uŋuuŋ k  nwo nakalabuş. ² Dfiyaar k  name ulemp wi Naşibaŋi aŋu' nuŋ ŋi bnuura bi nul aji ndo pa an. ³ Ul abiiŋ ayuuj n uko wi aŋaluŋ pdo wi nin aloŋ awoonŋ aambaanaŋ kame'aara. ŋi uko waŋ wi wi mbiiŋ apiitan b i i u. ⁴ Woli naleyiir uko m ntŋ, nawin k  dme bnuura uko wi Kritt  umbiiŋ amena. ⁵ Naşibaŋi aando wa  fa k  umeetanaa ŋi baŋaanaŋ jibi aŋepnuŋ ŋi uhaaş wi nul ado wa k  umeetana h nkuŋ ŋi banjaŋan na baŋuparul bayimanaan. ⁶ Uko umbiiŋ amena wuŋ uwo k  banwoonŋ baanwo bayuday bayeenk bnuura bi Naşibaŋi ji bayuday, banaakiir akak uleef uloolan, ayeenk b i uko wi Naşibaŋi ahoŋuŋ. Uko m ntŋ udolanaa  iki bakak baloolan ŋi Kritt  wi bafiyaaruŋ *Uŋup Ulil Unuura.

⁷ *Uŋup Ulil Unuura m ntŋ, Naşibaŋi aŋen n ŋi bnuura bi nul mnhina mi nul ndo kaŋupna wa. ⁸ Nji mpoŋ taanuŋ ŋi baŋaanaŋ biki Naşibaŋi, awul n bnuura bi pŋup banwoonŋ baanwo bayuday bnuura bweek maakan bi ŋi *Kritt . ⁹ Dwo i kayuuj, kajinŋan ŋi uşal wi  naanaŋ andoli, uko umbiiŋ amena wi Naşibaŋi antakuŋ iko b i yi awoonŋ aanyuuj nin aloŋ  fa, dyuujan jibi akdoluŋ uko m ntŋ uhilna udolana. ¹⁰ H nk, h nkuŋ banfiyaaruŋ b i baŋu mŋşih na mnhina manwoonŋ du baŋi manhil mame jibi iko yi uşal unŋuŋa wi Naşibaŋi ujaanaŋ uwul itumuŋ abot apaŋ. ¹¹ Uko m ntŋ uwo jibi Naşibaŋi aŋaluŋ uwo du ujuni, aŋ pna ŋi Yetu Kritt  Ajugun adolna wa. ¹² Ul aŋuuŋ nja ŋhil p nog Naşibaŋi na mnt ŋ  iki ŋfiyaara. ¹³ Ukaaŋ k  nji kakooŋan nawut kawut phaj pi bakhajanaanuŋ pa an padolan nawutand r. Phaj m ntŋ pakŋijanaŋ mnd m.

¹⁴ Uko m ntŋ ukaaŋ k  nji kaŋup ŋi kadun ki Aşin nja, ¹⁵ ankaaŋ k  kşini b i du baŋi na mboş kawoo. ¹⁶ D nehana, jibi mnd m mi nul manwoonŋ mnweek, awulan uhaaş wi nul udo kat ŋŋenan, ¹⁷ *Kritt  ahilna awo ŋi ŋhaaş ŋi nan  iki nafiyaara. Dkak aŋehan, wi najabuŋ awo na intaan abot aliintŋ ŋi uŋal, ¹⁸ name na banwoonŋ biki Naşibaŋi b i jibi uŋal m ntŋ wi Kritt  ud muŋ maakan adoo wo uunka dko di uŋaŋuŋ. ¹⁹  nh n, d nehan nahil name k  uŋal m ntŋ upel iko b i yi  naanaŋ ahilanuŋ kame, Naşibaŋi ahilna atumanan iko b i yi awoonaanuŋ.

²⁰⁻²¹ Mnhina mi Naşibaŋi manjaanaŋ manlemp ŋi nja, ukaaŋ k  ahil pdo adoo pel maakan iko b i yi ŋhilanuŋ kaŋehan k me kadoo kaşal. Najoh ŋdo kad mana te mŋto, ŋi banfiyaaruŋ b i na ŋi Yetu *Kritt . Uwo haŋ.

4

Pwo baloolan ŋi Kritt 

¹ Nji, i ulemp wi naan pa Ajugun uŋuuŋ k  nwo nakalabuş, dkooŋan nado kayuuj ŋi mnwo mi nan k  nawo jibi Naşibaŋi andu'anaŋ aŋaluŋ nawo. ² Nawalaan ikow, nabot najoob ikow, nawut kado kataran. Nayuujan k  naŋaladi ŋi pdo kamiirad. ³ Nam baan naliintan ŋi b iinkar na pwo ŋi ploolan pi *Uhaaş wi Naşibaŋi ujaanaŋ uwul. ⁴ ŋwo uleef uloolan, k  Uhaaş wi Naşibaŋi unwoonŋ ŋi nja ubot awo uloolan, h nk di di mnhaŋ mi Naşibaŋi aduurananaŋ mankaaŋ awo mloolan. ⁵ Ajugun awoha aloolan k  pfiyaar pi nja pakak awoha ploolan jibi batitmu bi ŋkaaŋ ayeenk bakaanaŋ awoha bloolan. ⁶ Naşibaŋi Aşin

bañaan bti awoha aloolan, ul anšihun iko bti na bañaan, ul kak ajaan alemp ti bañaan biki nul bti, kabot kawo ti baka.

⁷ Kë andoli ti nja ašë ji yeenk bnuura bi Našibați kahilna kado ulemp wi Krittü ațu'ulun.

⁸ Hënk di di Ulibra wi Našibați ujakun:

Wi akpayiin bko duuț

ațij biki amobun,

ațen bañaan biki nul iko ilon.☆

⁹ Kë we uwoon apayaa? Uko mënt uyuu jë aduna awala te ti mboș*. ¹⁰ Anwaliin ul akaan apaya ațep bați bti kahilna kawul iko bti ti umundu ubida katuman. ¹¹ Kë iko yi ațenu bañaan iwo : balon bawo banjaan, balon bawo *bațupar Našibați balon bawo bañaan bankdoon kațup *Uțup Ulil Unuura, balon bawo bayafan biki pntuk pi banfiyaaru na bajukan bgah bi *Krittü. ¹² Ado haț bañaan biki Našibați bahilna babomander pa ulemp wi ptëntën uleef wi Krittü unwoon bañaan biki Našibați bti. ¹³ Hënk ŋbi kaya te kadoo kawo nja bti baloolan ti pfiyaar pi ŋkfiyaaru na ti pme pi ŋkmeen Abuk Našibați. Hënk, ŋjij ti ptaș Krittü, kanaama bti. ¹⁴ ŋënkak awo keeri bapoț biki pjukan pi bañaan balon bantitun ti kaguuru pajaan pañooț du bdëm jibi ŋmaaron ŋajaan ŋaluŋ ițeem, uyook kaya na ya. ¹⁵ ŋbaa țep țep kado kațup manjoonan na uŋal, kașë kado kanaam naam Krittü pya, ul anwoon bkow. ¹⁶ Aji țepna ti dko bti di imoh ijaan iyitiiraan kațon uleef, uko ktaan kabot kaya bnuura. Woli dandoli ti uleef dado ulemp wi da, uleef uji udëm bti kaka uforta ti bjalad.

Ubida uhalu ti Krittü

¹⁷ Uko wi, wi wi nji ŋaluŋ kațupan ti katim ki Ajugun : națaãaan pdo kapoș ji bañaan banwoon baamme Našibați, banwoon na ŋșal ŋnaaf. ¹⁸ ŋșal ŋi baka ŋawo ti bdëm ; kë babot awo baanka ubida wi Našibați ajaan ațen țiki bawo ti kapaam, kë ŋhaaș ŋi baka ŋabot adënëț. ¹⁹ Pwaaŋ mnkow pi bawaaruŋ pațu kë bakjuban pjuban pi piinț abot abi duka duka ti pdo iko ițop bti. ²⁰ Kë an, mënt uko waŋ wi wi najukuŋ ti *Krittü. ²¹ Wi natiinkun uko wi Yetu, kë bajukanan uko unwoon manjoonan manwoon ti a, ²² nawo i kaduk iko yi nakdoluŋ țfa, kațëlëș mnwo mi nan mi țfa. Uŋal wi uleef ujaan uguuran kadoo țijan du pkeț. ²³ Ițëb yi nan na ŋhaaș ŋi nan ŋawo ŋi kakak ŋhalu, ²⁴ nașë nakak bañaan bahalu biki Našibați adoluŋ kë banaama awo na ubida ujinț uțool wi manjoonan manjaan mambuk.

²⁵ Hënk, nawutan kațilan : Andoli ti an adoon kațup ațențul manjoonan țiki ŋnaakiir awo nja bti uleef uloolan. ²⁶ Nadeebațle nawutan kawut udeeb wi nan uțu'an pdo ipekadu. Nawutan kawo na udeeb te unuur udoo ujoj. ²⁷ Nakțen *Untaayi Uweek dko dmëban. ²⁸ Nakiiŋ ațaãaan, așë țep țep amëban ulemp wi nul, awo natool ti wa, ahilna aka uko wi akfaașëruŋ na anwoon ti kanuma. ²⁹ Uțup uwuțaan uwutan kapën ti mntum mi nan, uțup unuura țañ unjaan uțënk kaboman kabot kado banktiinkun wa bnuura, uwoon kado kapën ti mntum mi nan. ³⁰ Nawutan kațu *Uhaaș wi Našibați ujootan ; Uhaaș wi nul wi ațu'anaŋ wi wi akluŋ kayikrënaanan ti unuur wi mbuur. ³¹ Napënaan ti ptoofan iko bti inwoon itënt phank ñaan ti uhaaș, bșoorad, udeeb, pdeen pdiim, bkuutar na pdo kado iko bti yi mnnot. ³² Nawoon keeri na ițëb inuura nabot nado kaňaga batëntan. Nadoon kamiirad jibi Našibați ațëpnuŋ ti *Krittü amiiran.

5

¹ Nawo babak Našibați biki aŋaluŋ maakan ukaan kë nawo biki kado katen ti a. ² Uŋal uwoon kațon ubida wi nan jibi uwoon pa Krittü : aŋal nja adoo wul Našibați kațuț ki nul pa nja, kë kawo uțen na untaam udolni bțenan banliluŋ Našibați.

Nawoon ti bjeehi

³ Hënkun wi nawoon biki Našibați, naankak awo biki kado kațiiinaan țiiniyaan iko yi pjuban pi piinț, ubida uțop, na pñeebar iko. ⁴ Nin naanwo kado kațiiinaan iko ițop

☆ 4:8 Kaňaam 68.18. * 4:9 Aduna awala ti mboș: Balon baji : aduna aya mboș uțeeh du mnkeț.

kême iko inaaŋ kême iko yi bawaan mnkow bajaan baŋiiniyaan. Iko mēnt̄ iinyuk nado kaŋiiniyaan. Naŋēpan ŋēp nado kabeeb Naŋibaŋi. ⁵ Hēnk di uwoon, nameen wa bnuura, nin ŋaan anjaan ajuban pjuban pi piint̄, kawo ŋi ubida uŋop aankluŋ kaneej du Pŋih pi Kritt̄u na Naŋibaŋi. Ŋaan ankaan aji ŋeebar iko aankak aluŋ kaneej du pa, ŋiki aji dēman iko yuŋ kawo ji Naŋibaŋi i i akdēmanuŋ.*

⁶ Nin ŋaan aloŋ awutan kaguuran na ŋŋup ŋwaan udooni : uko mēnt̄ bti ujaan uŋu Naŋibaŋi adeebaŋēr banwoon baandi pŋaŋa. ⁷ Nawutan keeri kanaakiir na baŋaan batēnt̄ bukuŋ. ⁸ ŋfa nabi wo baŋaan biki bdēm, kē hēnkun naŋē kak biki bjeehi wi nawoon biki Ajugun. Nadoon kado ji baŋaan biki bjeehi. ⁹ Uko wi bjeehi bajaan bubuk uwo bti unuura, uŋool abot awo wi manjoonan. ¹⁰ Nakeerin nado kala pme uko unliluŋ Ajugun. ¹¹ Nawutan kaka nin uko uloŋ na udo uwaan udooni wi baŋaan biki bdēm, naŋēpan ŋēp nado kayuuy kē iko mēnt̄ iwo iwuŋaan. ¹² Uko wi baŋaan mēnt̄ bajaan bado ŋi kamena ukowandēn maakan pdo kaŋiiniyaan. ¹³ Iko bti impēnuŋ iji imeŋana du bjeehi. Kē uko ummeŋaniin du bjeehi uji uwo bjeehi. ¹⁴ Hēnk di di upiitaniin aji :

« Naŋiin iwi inkŋoyēnt̄uŋ,

naŋiin ŋi ptoof pi banket̄uŋ,

*Kritt̄u aŋē naŋan bjeehi bi nul ŋi iwi. »†

¹⁵ Nalipariin keeri ŋi mnwo mi nan mi ŋnuur bti. Nawutan kado kado ji bapēn ; nadoon kado ji banwoon na ŋŋal. ¹⁶ Nadoon kado bnuura ŋyaaŋ bti ŋi nahilanuŋ pdo ba, ŋiki wal wi ŋwoon wi, uwo uwuŋaan. ¹⁷ Ukaan kē naanwo kado bpēn, nadoon kala pme uko wi Ajugun aŋaluŋ nado. ¹⁸ Nawutan kadaan poot kakuj, paŋi patokan ubida ; naŋēpēn ŋēp natum na *Uhaaŋ wi Naŋibaŋi. ¹⁹ Nadoon katēnt̄ēn batēnt̄an ŋi ptoofan na iyeeh yi pŋaamarēn Naŋibaŋi, na yi pdēman *Kritt̄u. Uhaaŋ wi nul uŋu'an iyeeh mēnt̄ ŋi bkow. Nadoon kayeeh kadēman Ajugun na ŋhaaŋ ŋi nan bti. ²⁰ Nadoon kabeeb wal undoli ŋi iko bti Naŋibaŋi Aŋin nja ŋi katim ki Yetu Kritt̄u Ajugun.

Banniimarun

²¹ Andoli adoon kaŋaŋ *Kritt̄u ŋi pdo katiink batēnt̄ul. ²² An baaŋ nadoon katiink bayinan jibi banfiyaaruŋ bajaan batiink Ajugun. ²³ Ŋiint̄ awoon ajug katoh jibi Kritt̄u awoon ajug banfiyaaruŋ. Banfiyaaruŋ bawoon uleef wi Kritt̄u, kē ul ŋi uleeful ajaan abuuran baka. ²⁴ Jibi banfiyaaruŋ bajaan batiink Kritt̄u, hēnk di di baaŋ bawoon kado katiink bayin baka ŋi iko bti.

²⁵ Kē an biint̄ naŋalan baharan jibi *Kritt̄u aŋaluŋ banfiyaaruŋ adoo wul uleeful akeŋ pa baka. ²⁶ Ado haŋ bahilna baŋēpna ŋi uŋup bawo biki Naŋibaŋi, wi aŋowuŋ baka na meel, ²⁷ banfiyaaruŋ bahilna bapēn bawinana ŋi kadunul bawo na mndēm ji ŋaaŋ ankniiimiin anwoon nanuura, najint̄ piŋ kē kaara di nul daanlaatari kême awo na iko iloŋ itēnt̄ yuŋ. Ado haŋ banfiyaaruŋ bahilna bawo bajint̄, baŋool babot bado kado uko unnuuriin ŋaŋ. ²⁸ Kē hēnk di di biint̄ bawoon kaŋal bahar baka jibi baŋaluŋ ŋleef ŋi baka. Aŋaluŋ aharul, uleeful wi wi aŋaluŋ. ²⁹ Hēnk di uwoon, nin ŋaan aloŋ aambaan kapoka uleeful, aji ŋēp ŋēp kade de'an wa, kaboman wa. Kritt̄u aji do haŋ kak na nja ŋnfiyaaruŋ, ³⁰ ŋiki ŋwo uleeful. ³¹ Ulibra wi Naŋibaŋi uji : « Waŋ ukaan kē ŋiint̄ aklun kaduk aŋin na anin kanaakiir na aharul, bakak ŋaan aloolan »[☆] ³² Manjoonan mnweek manwinana ŋi ŋŋup ŋi. Nji dji uko waŋ uwo wi *Kritt̄u na banfiyaaruŋ. ³³ Ŋiint̄ kak akaan aŋal aharul ji uleeful, ŋaaŋ ado katiink ayinul.

6

Bapoŋ na bajuŋ baka

¹ An bapoŋ pfiyaar pi nafiyaaruŋ Ajugun paŋuun nado katiink bajuŋan, ŋiki uko mēnt̄ uwo uŋool. ² *Bgaŋ baji : « Mēbaan ŋaaŋ na naan bnuura »[☆] uko mēnt̄ uwoon uteek ŋi iko yi

* 5:5 Ampiiuŋ aŋal kē ŋaan napit aji dēman ŋntoŋ ŋiki aji dēman iko pdēman pi awoon kadēman ŋaŋ Naŋibaŋi. Natanan ŋi Kolot 3.5. † 5:14 Baŋaan baamme ŋaan ampiiuŋ uŋup wi. Baloŋ baŋal kē uka pwoona ŋi kayeeh kalon. ☆ 5:31 Ujuni 2.24. ☆ 6:2 Ppēn 20.12a.

Naşibaţi ajakuŋ ŧi Bgah ungakandëruŋ na kahonŋ, ³ uji : « *Ihilna iwo ŧi mnlilan ŋnuur ŋi nu ŋabot ŋatum ŧi mboş.* »[☆]

⁴ Kë an başin bapoŧ, nakbubara kado kadeebaŋan babukan ; nadoon kakuş baka, kajukan baka kabot kayuuj baka iko inliluŋ Ajugun.

Balemp na biki baklemparuŋ

⁵ An balemp nadoon katiink biki naklemparuŋ ŧi mboş ŧi, nahetan ikow nado kaŧaş baka na iŧëb ijintŋ ji nalempar lempar *Krittu. ⁶ Nawutan kaŧaş baka ŧaŋ woli batenan pa bajakna kë nawo balemp banuura ; nadoon kado harŋ ji balempar Krittu banjaanŋ baŧu ŋhaaş ŋi baka bti ŧi pdo uko wi Naşibaţi aŋaluŋ. ⁷ Nawutan kaŧaş baka kaşë kaşal kë baŋaanaŋ ŧaŋ biki naklemparuŋ, nadoon kaŧaş baka na ŋhaaş ŋjintŋ ji naŧaş ŧaş Ajugun. ⁸ Name kë Ajugun aluŋ katuum ŋaanaŋ andoli ŧi uko unuura wi adoluŋ awole nalemp këme i baklemparuŋ.

⁹ Kë an biki baklemparuŋ namëbaan banklemparananŋ na ŋhaaş ŋjintŋ, nawut kabëg baka. Name kë Ajugan i baŧi awo aloolan pa an na bukal, abot awo aanji ten uko wi ŋaanaŋ awoonŋ.

Iko iguti yi Naşibaţi awulananŋ

¹⁰ Dbaaŋsaan bŧup bi kaji na an, najejanan phina pi nan ŧi mnwo mi nawoonŋ na Ajugun, ŧi mnhina mi nul mandëmuŋ maakan. ¹¹ Najejan iko iguti bti yi Naşibaţi awulananŋ, napokna kaguuru ki *Untaayi Uweek, ¹² mënŧ baŋaanaŋ bajën biki ŋkgutanaanuŋ, ŋntaayi ŋanwoonŋ du baŧi ŋa, na mnşih na mnhina mi bajug umundu wi, unwoonŋ wi bdëm. ¹³ Najejan keeri iko iguti bti yi Naşibaţi. Hënk nanaŧna naliintŋ ŧi ugut ŧi unuur uwuŧaan, ubale nahum bnaŧ.

¹⁴ Namëbaan keeri naliintan : najejan manjoonan natan ŧi blank manwo katël ki nan, nawohariin kamişa ki ifeeru, kul kawoonŋ pwo ŋaanaŋ natool ŧi këş ki Naşibaţi. ¹⁵ Işapaat yi nakŧuunŋ ŧi ihoŧ iwoon pbomandër pa pya pŧup *Uŧup Ulil Unuura wi btiinkar wi Naşibaţi aŧenuŋ nja. ¹⁶ Najejan pfiyaar ŋwal bti pawo ubeel wi nan, nahilna najëmşën işuuri inkyikuŋ yi *Naguuru. ¹⁷ Najejan mbuur manwoonŋ ŧi *Krittu manwo pntuuru pnŧak pi ugut. Uŧup wi Naşibaţi uwo kakej ki *Uhaaş wi Naşibaţi uwulananŋ.

¹⁸ Nadoon kaŋehan Naşibaţi kakooŧa ŋwal bti, *Uhaaş wi nul udo kaŧënkan ŧi uko mënŧ ; natamaan nawut kayoont iŋeen nin unuur uloolan ŧi pdo kaŋehandër banwoonŋ biki Naşibaţi bti. ¹⁹ Naŋehandëraan kak, Naşibaţi aŧuuna uŧup wi nul ŧi mntum mi naan, hënk nhilna ndo kaŧup na mntëŋ uko umbiinŋ amena wi *Uŧup Ulil Unuura ujaanŋ udiiman. ²⁰ Dwo naŧupar wa, kë wul ukaanaŋ kë ntanana na mnkorentu awo ukalabuş. Naŋehandëraan keeri pa ndo kaŧup na mntëŋ uko wi nwoonŋ i kaŧup.

Uŧup ubaaŋşaan

²¹ Dŋjal an kak name jibi nji nwoonŋ, uko wi nji kadoonŋ. Tişik, ayiŧ nja i ŋŋaluŋ maakan ankaanaŋ awo nalempar Ajugun na manjoonan, aluŋ kaŧupan jibi iko bti iwoonŋ. ²² Dyila yil du an pa aŧupan jibi ŋwoonŋ abot atëŋŧënan.

²³ Dŋehan Naşibaţi Aşin nja na Yetu *Krittu Ajugun bajoobŧën ŋhaaş ŋi banfiyaaruluŋ bado kaŋalad babot bahoŧëlëş pfiyaar pi baka. ²⁴ Bnuura bi Naşibaţi pa baŋaluŋ bti Yetu Krittu Ajugun te mnŧo.

[☆] 6:3 Ppën 20.12b.

Uṭup wi Pawulu apiitun banfiyaarun banfētun du utaak wi Filip

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta ki Pawulu apiitun pntuk pi banfiyaarun panwoon du ubeeka wi bajaan badu Filip. Ʀi bayaas bi nul btēbantēn, abi ṭup Uṭup Ulil Unuura du ubeeka mēnt kē bañaan badoo fiyaar wa. Natenan Ʀi ulibra wi Ulemp wi Banjaan 16.11-40. Wi babiin awat Pawulu ukalabuṣ Ʀiki alempar Ajugun, bañaan biki ubeeka wi Filip bajunt itaka awul aloṅ Ʀi baka i bajaan bado Epafrodit aṅooṭa. Wal mēnt wi wi Pawulu apiitun baka kakaarta ki kabeebna baka. Aji na baka bamēban baliint Ʀi pfiyaar, bawut kadek Naṣibaṭi kafeṭ, bawut katiink banjaan bajukan bañaan uko umpaṭun na Naṣibaṭi. Akak aleṣan baka kē bawo Ʀi ploodan na Krittun, kē btiinkar bawoon kawo Ʀi ptoof pi baka.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pwul mboṣ na pñehan (1.1-11)
2. Hum di di Pawulu awinarun ubida (1.12-30)
3. Pdo bañaan bado kado ji Krittun (2.1-18)
4. Bañaan banwoon Timote na Epafrodit
5. Ñaan najēn awo kalil Naṣibaṭi (3.1-4.9)
6. Pawulu abeeb bañaan biki Filip (4.10-20)
7. Pwul mboṣ pbaañsaani (4.21-23)

Pwul mboṣ

¹ Nji *Pawulu na Timote, ḡnwoon balempar Yetu *Krittun, ḡwul mboṣ biki ubeeka wi Filip bti bammēbanun Yetu Krittun awo biki Naṣibaṭi na baweek biki baka na banjaan baṭēnk baweek mēnt Ʀi ulemp. ² Dñehan Naṣibaṭi Aṣin nja na Yetu Krittun Ajugun bawulan bnuura babot bajoobṭēnan ḡhaas.

Pbeeb na pñehan Naṣibaṭi

³ Dji kabeeb Naṣibaṭi i njaan kadēman Ʀi uko winan, ḡyaaṣ bti ḡi njaan kaleṣan. ⁴ Woli dñehandēran an bti Naṣibaṭi, dji kawo Ʀi mnlilan. ⁵ Dji kawo na mnlilan Ʀiki du unuur uteek te hēnkun, naṭu iñeen yi nan Ʀi ulemp wi pdo kaṭup *Uṭup Ulil Unuura na iko bti yi najaan naṭēnkñēn. ⁶ Uko wi nfiyaarun wii wi : Anjunun ulemp unuura wi Ʀi an ado kalempa lemp te uba wa, Ʀi unuur wi Yetu *Krittun akluṅ kabi.

⁷ Unuura nwo na uṣal utēnt waṅ pa an bti. Na manjoonan dṭu'an Ʀi uhaas wi naan, woli dwo ukalabuṣ kēme awo Ʀi pḡutar Uṭup Ulil Unuura, an bti naji naṭēnkēn Ʀi ulemp wi Naṣibaṭi awulun. ⁸ Aa, Naṣibaṭi ame kē dmēbanan an bti Ʀi uhaas wi naan abot aṅalan jibi Yetu Krittun aṅalanaṅ.

⁹ Uko wi njaan kañehan Naṣibaṭi wii wi : Ado uṅal wi nan udo kadēma dēm pya, te ḡṣal ḡi nan ḡadoo ḡajeeh bnuura nabot nado kayikrēn uko bti wi Naṣibaṭi aṅaluṅ. ¹⁰ Hēnk nahilna najoṣ uko unuurnaaniin naṣē nawo bajint piṣ banwoon baanwo na nin buṭaan bloṅ pa unuur wi *Krittun akluṅ kabi. ¹¹ Nawo kak bañaan bantumun na uko wi pwo baṭool wi Yetu Krittun aṭuun Ʀi an. Hēnk nayuuj mndēm mi Naṣibaṭi, bañaan babot bado kadēmana.

Pawulu awo du ukalabuṣ

¹² Bayiṭ naan dḡal name kē uko undolnun ubaa ṭēp ṭēp ado kē *Uṭup Ulil Unuura ukmeetaṅa meeṭana pya. ¹³ Hēnk, bangoli bti biki naṣih najeenkal na bañaan bti badoo me kē ulemp wi *Krittun uṭuun kē nwo ukalabuṣ. ¹⁴ Kē uko mēnt ukak aṭu kē bayiṭ nja baṭum bahaṭ Ʀi Ajugun, akak aṭup Uṭup wi Naṣibaṭi na mntēn nin baanji balēnk.

¹⁵ Uwo manjoonan kë baloŋ baji baɕup uko wi *Krittü na uşal wi bpulad na wi bkujar, kë baloŋ başë ji baɕup wa na uşal unuura. ¹⁶ Banjaan baɕup uko wi Krittü na uşal unuura, uŋal ujaan uɕu baka pdo haŋ, ɕiki bame kë ulemp wi naan uwo wi pdo kagutar *Uɕup Ulil Unuura. ¹⁷ Kë bukundi, na uşal wi bpulad wi wi bajaan baɕupna uko wi Krittü. Mënt uşal ujint ujaan uɕu baka banaɕa ; baji başal photoalëş mnhaj mi naan du ukalabuş. ¹⁸ Kë uko mënt uşë wo uunwo nin uko uloŋ. Uko unkaan udooni uwoon woli na uşal uwuɕaan këme na uşal unuura wa, baɕup uko wi Krittü. Dliandër uko mënt. Dkak ado kalilandër lilandër uko mënt pya, ¹⁹ dme kë uɕij mbuur mi naan, ɕiki nañehandëraan, kë Uhaaş wi Yetu Krittü ubot aɕënkën. ²⁰ Uko wi nji kayoonkuŋ abot ahaɕ na uhaaş wi naan bti uwo kë nin mënkowa, dbaa ɕëp ɕëp hënkun kado jibi njaan kado ŋnuur bti kayuuj na mntëŋ mndëm mi Krittü ɕi uleef naan woli dwo najeb këme woli dkeɕi.

²¹ Woli dwo najeb *Krittü awoon uhëfënt wi naan, kë woli dkeɕi kanuurandën. ²² Kë woli pwo ɕi mboş paɕu ulemp wi naan udo kaya bnura, mëmme keeri uko udat. ²³ Dwo na ŋşal ŋɕëb : dŋal pya, kaya kawo na Krittü, wul wi ndoon ahokan hokan. ²⁴ Kë uşë nuura pa an nwo ɕi mboş ɕi. ²⁵ Kë jibi nfiyaaruŋ uko mënt dme kë dɕo ɕi na an bti, nahilna nado kadëm nabot nawo na mnlilan ɕi pfiyaar pi nafiyaaruŋ Krittü. ²⁶ Hënk woli dkak du an nahilna kaka uko uloŋ unkuuŋ nataŋar Yetu Krittü kak.

²⁷ Uko unkaan udooni uwo nado kaɕoŋ ubida wi nan, uɕaŋ na *Uɕup Ulil Unuura wi *Krittü. Hënk, woli dbi du an këme awo mënwo na an katiink kë namëbandër aliint awo ji ñaŋ aloolan agutar na uhaaş uloolan pfiyaar panwoonun du Uɕup unuura uhalu. ²⁸ Nakwut nin uyaaş uloolan başooran balënkanaan ; uwo pa baka uko unkyuujun pɕot pi baka na unkyuujun kë Naşibaɕi abuuranan. Uko mënt upënna du Naşibaɕi. ²⁹ Hënk di uwoon, ɕi uko wi Krittü : Naşibaɕi aɕenan kë nahil afiyaara abot aɕenan kë nahil phajara. ³⁰ Na manjoonan uko wi nakgutarun uwoon uloolan na wi nawinun kë nji kagutar ; dgutaraara gutar wa jibi nameen.

2

Btiinkar na pwalan bkow

¹ Woli pwo baloolan ɕi Krittü paji patëŋɕënan, woli uŋal wi akaan pa an uji uɕañanan mntëŋ, woli Uhaaş wi Naşibaɕi uɕu'an kë nakak baloolan, woli naŋaladi abot aŋagiir, ² natiinkaran keeri, naŋalad, nala pwo ɕi ploolan ɕi uhaaş na ɕi uşal. Hënk dlun kalilan maakan. ³ Nawutan kado kado nin uko uloŋ na uşal wi bpulad, këme kado kado uko uloŋ kalaana pwinana. Naɕëpën ɕëp nawalan ikow nado katen batëŋɕan ji badëm apelan. ⁴ Andoli awutan kaşal uleeful ɕañ, adoon kaşal batëŋɕul.

⁵ Nawoon na uşal utënt wi Yetu *Krittü ɕi ptoofan

⁶ Ul anwoon ji Naşibaɕi

aşë wo aanɕo aten plin pi alinun na Naşibaɕi

⁷ abaa ɕëp ɕëp apok pdiiman mndëm mi nul

akak awo ji bañaan bti,

akakan uleeful nalempar bañaan.

Kë bañaan bti bawin kë awo ñaŋ najën.

⁸ Awalan bkowul adoo wo

aampok pok pdo nin uko uloŋ wi Naşibaɕi aŋaluŋ,

adinan pkeɕ, adoo dinan pkeɕ ɕi kruɕ.

⁹ Ukaan kë Naşibaɕi adeeŋa du bko duuɕ,

awula katim kandëmuŋ apel itim bti.

¹⁰ Hënk, banktiinkun bti katim ki Yetu

du baɕi na mboş, na du mnkeɕ baɕup.

¹¹ Itum bti ibot ido kadëman Naşibaɕi Aşin nja

kaji Yetu awoon Ajugun.

Ulemp wi baɕaşar Yetu

¹² An bayiṭ naan biki mmaganuṅ, dme kē naambaanṅ kaṭañanaara pdo kaṭaş Naşibaṭi. Nawutan kado kaṭaşa keeri woli dwo na an ṭañ, nadoon kaṭaşa kak maakan woli mēnwō na an. Nadoon kalempar mbuur mi nan ṭi pdo kawalan ikowan na ṭi pdo kaṭaş Naşibaṭi na palēnk. ¹³ Naşibaṭi ul ajaanṅ aṭu'an, kē naji naṅal pdo kabot kado uko wi aṅaluṅ.

¹⁴ Woli nawo i pdo uko uloṅ nawutan kado kaṅur ṅuran, kēme kado kalaṭar. ¹⁵ Hēnk nahil kawo bañaanṅ bajinṭ piş biki bawooṅ baankwin nin uko uloṅ wi pṭup ṭi baka, babuk Naşibaṭi banwooṅ baanwo na nin buṭaan bloṅ ṭi pṭoof pi bañaanṅ biki umundu wi banwooṅ baṭilan na bado buṭaan. Nado kanuur wal mēnṭ ṭi umundu, ¹⁶ an namēbanuṅ Uṭup unjaanṅ uwul ubida. Hēnk, dluṅ kaṭañaran ṭi unuur wi *Krittū akluṅ kabi, ṭiki pṭi pi naan na unoor wi naan ṅaankwaanṅ udooni. ¹⁷ Woli pñaak pi naan padoo wo i ptula kawo uñaakan wi bṭeṅan banwooṅ pfiyaar pi nafiyaaruṅ, kalilanaara lilan kabot kaṭañ na an bṭi. ¹⁸ Hēnk kak nawo i kalilan kabot kaṭañ na nji.

Kayili ki bi Timote na Epafrodit

¹⁹ Dhaṭ ṭi Ajugun Yetu aji dyil ṭi ṅnuur ṅi Timote du an, ahilna ajoobṭēnēn udeeb nji kak, woli dṭiink jibi nawoori. ²⁰ Mēnka nin ṅaanṅ aloṅ kak anjaanṅ aṭu uşal ṭi an ji nji kala pme jibi nawoori na manjoonan. ²¹ Bukal bṭi ikow yi baka yi yi bajaanṅ balempar, baanji balempar Yetu *Krittū. ²² Kē ul, nawin an bṭi uko wi ahiluṅ pdo. Awo na nji alemp jibi napoṭ ajaanṅ awo na aşin, kē ṅklemp un batēb bṭi aṭup *Uṭup Ulil Unuura. ²³ Ul i i nji ṅṅaluṅ pyil du an keeri, wi nji kamehanṅ me jibi uko wi nan ukluṅ kaṭēp. ²⁴ Nji kak dhaṭ ṭi Ajugun aji dbi kak du an hēnkuṅ uunkjon.

²⁵ Kē nşē ten awin kē dwo i kayil Epafrodit kak, ayiṭ nja ṭi *Krittū, i ṅjaanṅ ṅgakandēr kalemp kabot kagutar *Uṭup Ulil Unuura. An nayiluluṅ ṭi nji ado kalemparaan wi nwooṅ ṭi kanuma. ²⁶ Abi ṅal maakan pwinan an bṭi abot ahaajala, wi natiinkuṅ kē amaaki. ²⁷ Na manjoonan abi maak adoo ṅogan pkeṭ, kē Naşibaṭi aşē ṅagi'a. Mēnṭ ul ṭañ i aṅagiinṅ, nji kak aṅagi'aan maakan, ado hanṅ nwutna woli dpēn ṭi mnṭēg mi, kaneej ṭi mloṅ. ²⁸ Dkeer ataran kayila du an nahilna woli nawina nalilan, nji mbot nwo mēnkak ajootan maakan. ²⁹ Nayeenkana na mnlilan ji ṅaanṅ anwooṅ i Ajugun, nabot namēban bañaanṅ banwooṅ ji a bnuura. ³⁰ Ul ankakuṅ i pkeṭ pa ulemp wi Krittū, ayeenkaran ado ulemp wi nawooṅ naanhil pdo an ṭi ṅleefan pa nji adoo kak i pkeṭ.

3

Bnuura bi pme Yetu Krittū

¹ Kē hēnkuṅ an bayiṭ naan, nalilaan ṭi Ajugun. Nin uunwo unoor ṭi nji nkak mpiitan uko wi ndooṅ abi piitan, uko mēnṭ utēṅṭēnan tēṅṭan. ² Nalipariin bañaanṅ banwooṅ ji ṅbuş*, bado buṭaan, bukal biki pwala katēmp pawooṅ ṭañ pfal uleef. ³ Nja ṅjaanṅ ṅṭēpna ṭi Uhaaş wi Naşibaṭi kadēmana, nja ṅnṭuuṅ mndēm mi nja ṭi Yetu *Krittū, abot awo ṅēnhaṭ ṅleef ṅi nja, nja ṅwooṅ banwaliinṅ katēmp na manjoonan.

⁴ Kē nji, ddoonṅ aka uko unhilanuṅ kaṭu'ēn nhaṭ uleef naan. Woli aloṅ anuṅ kē ahil phaṭ uleeful, nji dhiluṅ kahaṭ uleef naan kapela. ⁵ Nji i bawalanuṅ katēmp wi mbukiinṅ ado ṅnuur bakreṅ, dwo i pntaali pi *Iṭrayel, i pşini pi *Benyamin, dwo na hebērē abuk nahebērē. ṭi uko wi pṭaş *bgah dwo *nafaritay. ⁶ Dbi wo ṅaanṅ anṅaluṅ uko wi Naşibaṭi maakan adoo nuṅ wi nji kahajanuṅ banfiyaaruṅ Yetu kē ddo do wa. Woli pṭaş uko bṭi wi bgah bajakuṅ aji uwo uṭool, nin ṅaanṅ aloṅ aanhil kajakēn uko uloṅ.

⁷ Kē iko bṭi yi mbiinṅ aşal kē iṭu'ēn nwinana bnuura ṭi kadun ki Naşibaṭi, Krittū ado kē mme kē dbi neem na manjoonan. ⁸ Aa manjoonan ma, ntenle bnuura bweek maakan banwooṅ ṭi pme Yetu *Krittū Ajugun dji kawin kē dbi neem ṭi iko bṭi. Aṭu kē nwaanṅ iko bṭi yi mbiinṅ aka, kē nşē win kē iko bṭi iwo iwetar yi nwooṅ i kafēl du pyewēl kahilna kaka Krittū. ⁹ Kē ṭi a di nwoonṅ natool ṭi kadun ki Naşibaṭi, pwo natool pi pṭaş bgah pawooṅ paanhil pwulēn. Woli dfiyaar Yetu ṭañ di nhiluṅ kawinana pwo natool ṭi kēş ki Naşibaṭi. ¹⁰ Uko wi ṅṅaluṅ uwo pme Krittū. Pme'a pawooṅ pme mnhina mi pnaṭa pi nul ṭi pkeṭ na

* 3:2 ṅbuş: Bayuday baji baji banwooṅ baanwo bayuday bawo ṅbuş.

phaj ji a kaşë kanaam na a ti pkeţ pi nul. ¹¹ Kë hënk, dhaţ kë Naşibaţi aluņ kanaţanaan ti pkeţ.

Pten kadun, kagutan pwo naţool na manjoonan

¹² Mënji ddo bi ka ka uko mënţ këme nwo ñaay anwoon aanwo na nin buţaan dloņ, kë nşë taman katen me dmob uko mënţ, ţiki Krittü amobnuņ nji ti uleef naan. ¹³ An bayiţ naan, dme kë mëndo bi mob wa. Kë uko uloolan ţań wi wi nwoonaanuņ ti uşal, uko mënţ wii wi : pţilma iko bti yi ndooņ abi do, kado katen kadun, ¹⁴ kagutandër uko mënţ kahil kayeenk uko wi Naşibaţi aduurnuņ du baţi duuţ aţëpna ti Yetu Krittü.

¹⁵ Nja bti űnjijuņ ti pfiyaar Yetu, najoh keeri űţu uşal ti uko mënţ. Woli nawo na űşal űţëb ti uko uloņ Naşibaţi kajinţanan wa. ¹⁶ Kë ti dko di űbanuņ hënküņ, najoh űwut kaţańan pţaş bgah bi űjejuņ.

¹⁷ Bayiţ naan, an bti nadoon katen ti nji, nabot nado katen ti bańaay banjaay baţaş uko wi űjakanay. ¹⁸ Baţum baji bado ji başoor kruţ ki *Krittü jibi ndooņ abi ţupan akak aţupan hënküņ na mnkuul ti këş. ¹⁹ Babaańşaan du bdoo. Mënţ Naşibaţi i i bafiyaaruņ, iyij yi baka yi yi bafiyaaruņ. Baji baţarar uko unwoon kawo lah mnkow pa baka, bukal banţuun űhaaş űi baka bti ti iko yi mboş. ²⁰ Kë nja, űwo biki baţi, dul di űkyoonknuņ nabuuran i nja Yetu Krittü Ajugun. ²¹ Ul akţëlëşuņ űleef űi nja űanjaay űakeţ, kakakan űa űanaam na wi nul, unwoon uleef unwoon na mndëm. Aţëlëş űa na mnhina mi ajaay aşıhna iko bti.

4

¹ Hënk an bayiţ naan biki mmaganuņ maakan, dnuhan maakan, an nawoon mnlilan mi naan, na uko unkyuunuņ kë nji dwatuņ ti kampëtar ki nji kapëtaruņ. An biki mmaganuņ, hënk di nawoon kamëban kaliint ti pţaş Ajugun.

Uko wi pdo

² An bi Ewodi na Funtic dkooţan kooţ naten ti Ajugun nakak natiinkar. ³ Kë iwi injaay klemp ulemp wi njaay kalemp* na manjoonan, ţënkana baţ batëb bukuņ ti uko mënţ. Babi wo na nji agutar *Uţup Ulil Unuura, na Klement na banjaay balemp na nji bti, biki itim ipiitaniij ti *Ulibra wi Ubida.

⁴ Nalilaan űnuur bti ti Ajugun ti uko bti. Aa, dkak akakalëş, nalilaan. ⁵ Pjoob bkow pi nan pawinaniij ti bańaay bti. Ajugun aanlowi. ⁶ Nawutan kaţaaf nin uko uloņ. Ti iko bti, nakooţan Naşibaţi nańehana uko wi nanumiij. Nabeebana woli nańehana uko uloņ. ⁷ Hënk, ajoobţënan űhaaş udoo upel iko bti yi uşal uhilanuņ kaşal abot amëban iţëb yi nan na űşal űi nan ti Yetu *Krittü. ⁸ Bayiţ naan, uko wi nji kabaańşaanuņ wi : naţuun űşal ti uko bti unwoon manjoonan, uko uwoon uunji uţu ñaay mnkow, unwoon utool, unwoon ujint piş awo uunwo na nin buţaan bloņ, unjaay uţu ñaay kańalana, uko unyukuņ ptiink, uko unuuriij maakan, uko unwoon wi pmëban na ińeen itëb. ⁹ Uko wi najukuņ ti nji, wi nayeenuņ abot atiink ti nji, wi nawinnuņ kë nji kado, iko mënţ bti nadoon kado ya. Hënk, Naşibaţi anjaay ajoobţën űhaaş awo na an.

Pbeeb Naşibaţi ti uko wi ajaay aţen

¹⁰ Dlilan maakan ti Ajugun, wi nakaay ayuuj kë naţu űşal űi nan ti nji. Mënji naambaay kaţu'aara űşal ti nji, naambi hil hil pyuujën uko mënţ. ¹¹ Mënţ kanuma kaţu'ënuņ kë nji kaţiini hënk, djuk plij ti uko wi nkaay. ¹² Dhil pwo ti bwaay abot ahil pwo ti pyok. Dko bti di nwoon na ti iko bti, Naşibaţi ado kë nhil kayok këme kawo na ubon, kë nhil pwo woli dka maakan këme awo ti kanuma. ¹³ Anjaay awulën mnhina adoluņ kë nhilan pmiir iko bti. ¹⁴ Kë an naşë do bnuura wi naţënknuņ ti unoor wi naan.

¹⁵ An biki ubeeka wi Filip name bnuura, wi njunuņ pţup *Uţup Ulil Unuura apëna uţaak wi nan wi Matedoniya, nin pntuk ploņ pi banfiyaaruņ Yetu paanţënkën na itaka, yi nan ţań yi yi nji nyeenuņ. ¹⁶ Wi nwoon du ubeeka wi Tetalonika, mënţ uyaaş uloolan ţań

* 4:3 Injaay klemp ulemp wi njaay kalemp : Ti uţup ugrek bapiit aji « Futugot », uhinan kawo katim ki ñaay. Ti, baloņ baji katim ki ñaay ka.

wi wi nayilbanaanuŋ uko wi nnumiiŋ. ¹⁷ Mënkla la nawulën uko uloŋ, uko wi nŋaluŋ uwo : uko wi nadolnuŋ uwo bnuura bi Naşibaŋi akhoŋalëşuŋ ŋi iko yi ahankanaŋ. ¹⁸ Dyeenk iko yi nnumiiŋ bti, ido pel kanuma ki naan. Dtumandëni, hënkunŋ wi nyeenkunŋ iko bti yi nayiluŋ Epafrodit aŋijën. Iwo ji pŋëkëñ plil pi bŋeŋan bi Naşibaŋi adiiŋ abot alilandër. ¹⁹ Kë Naşibaŋi i njaan kadëman aşë hank ŋi Yetu *Krittu bnuura bweek maakan, aluŋ kaŋëpna ŋi ba kawulan uko bti wi nanumiiŋ. ²⁰ Mndëm mweek manwo ŋi Naşibaŋi Aşin nja te mnŋo! Uwo haŋ.

Pwul mboş pbaaŋşaaŋi

²¹ Nawulan mboş baŋaŋ bti bammëbanuŋ Yetu *Krittu awo biki Naşibaŋi. Bayiŋ nja banwoonŋ ŋi na nji bawulan mboş. ²² Banwoonŋ biki Naşibaŋi bti awo ŋi na nji bawulan mboş ; banklemparuŋ *Fetar naşih najeenkal ŋi baka bawulan mboş maakan.

²³ Ajugun Yetu *Krittu awulan bnuura bi nul an bti.

Uṭup wi Pawulu apiituj banfiyaaruj banfētuj du utaak wi Kolot

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta ki Pawulu apiituj pntuk pi banfiyaaruj panwoonj du ubeeka wi Kolot. Aambaarj kayaha da, aṣe tiink ke baji banfiyaaruj Krittuj banwoonj da bamēban aliint ɕi pfiyaar pi baka. Epafrat anjaarj agakandēr na Pawulu abiinj aya da aṭup baka Uṭup Ulil Unuura. Wi nṣubal njlon nṭepun, ke bañaarj balonj baṣe ya da ajukan bañaarj uko ulonj umpaṭuj na Uṭup Ulil Unuura wi Epafrat abiinj ajukan baka. Bañaarj mēntj baji na baka ñaarj anjaluj Naṣibaṭi abuurana awo kadēman njwanjut na njtonj njlon njampeluj bañaarj bajen. Baji na baka bawo kawala katēmp, kawo baankde nyemaṭ njlon. Ke Epafrat aṣe ya wal mēntj du Rom di Pawulu awoonj ukalabuṣ aṭupa uko mēntj. Wi Pawulu atiinkuj uko mēntj wi wi apiituj baka, kadiimanaan baka ke pfiyaar Krittuj ṭañ pakkaarj ñaarj abuur.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoonj:

1. Pwul mboṣ (1.1-2)
2. Pñehan Naṣibaṭi kabeeba (1.3-14)
3. Pwo Naṣibaṭi pi Krittuj na mndēm mi nul (1.5-2.19)
4. Ubida uhalu na Krittuj (2.20-4.6)
5. Pwul mboṣ pbaañsaani (4.7-18)

Pwul mboṣ

¹ Nji Pawulu i Naṣibaṭi adolonj ke nwo nanjañan i Yetu *Krittuj na Timote ayiṭ nja njwul ² biki ubeeka wi Kolot banwoonj biki Naṣibaṭi afiyaar Yetu Krittuj na manjoonan mboṣ. Dñehan Naṣibaṭi Aṣin nja awulan bnuura abot ajoobṭēnēn nṣaaṣ.

Pñehandēr biki Kolot Naṣibaṭi

³ Njēnji njṭañan pbeeb Naṣibaṭi, Aṣin Yetu *Krittuj Ajugun woli njñehandēran. ⁴ Njētiink pfiyaar pi nafiyaaruj Yetu Krittuj na uñal wi nakaarj pa banwoonj biki Naṣibaṭi bti. ⁵ Pfiyaar na uñal mēntj njawoona ɕi phaṭ pyeenk iko yi Naṣibaṭi ahankanarj du baṭi. Nakaana phaṭ mēntj ɕi uṭup wi manjoonan, unwoonj *Uṭup Ulil Unuura wi natiinkuj. ⁶ Uṭup Ulil Unuura mēntj ubi ɕi an jibi ukaarj abi ɕi mboṣ bti di ukdēmarj dēm pya abot aṭij iko inuura. Hēnk di uwoonj kak pa an, du unuur uteek wi nayeenukj wa, abot awin bnuura bi Naṣibaṭi na manjoonan. ⁷ Epafrat nanohun anjaarj alemp na un ajukananarj, ul anwoonj nalempar Krittuj na manjoonan anklempuj pa an*, ⁸ aṭupun jibi *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uklempuj ɕi an ke nañaladi.

Pñehandēr pntuk pi banfiyaaruj

⁹ Ukaarj, wi njmeharj me uko warj, aṣe bi duka duka ɕi pdo kañehandēran. Njñehan Naṣibaṭi ado *Uhaaṣ wi nul utumanan uṣal unṭuṣa na mntit nahilna name bnuura uko wi anjaluj. ¹⁰ Hēnk, ubida wi nan ulil Ajugun nabot nado kado iko bti yi anjaluj. Nado kado iko inuura itum kabot kameha me Naṣibaṭi na manjoonan. ¹¹ Njñehan Naṣibaṭi aliintanan ɕi iko bti yi nakdolonj na mnhina mi mndēm mi nul. Hēnk nado kataman kabot kamiir ɕi iko bti yi nakdolonj, ¹² nabot nalilan, nabeeb Aṣin nja andolonj ke nahil kaka uko wi ahonuj bañaarj biki nul, bukal banwoonj ɕi bjeehi. ¹³ Alēb nja ɕi phina pi bdēm añooṭ du pṣih pi Abukul i anjaluj. ¹⁴ ɕi ul di di njbuurnuj, ke Naṣibaṭi abot amiir nja ipekadu.

¹⁵ Nin ñaarj aambaarj kawina Naṣibaṭi, ɕi mnwo mi abukul mēntj mi mi njwinuluj. Ul awoonj nateek, akṣihuj iko bti impaṣaniinj, ¹⁶ ɕiki ɕi a di di iko bti ipaṣaniinj du baṭi na ɕi mboṣ, njko njanwinaniinj na njanwoonj njanwinanaa : njtonj njankṣihuj, njanwoonj na mnhina, na njandukiinj bti. Naṣibaṭi aṭēpna ɕi a aṭak iko mēntj bti, iko mēntj bti aṭak ya

* 1:7 Anklempuj pa an : Njlibra njlon njapiit aji : anklemparuj un.

pa a. ¹⁷ Ul awoo, wi nin kako kalon kawoon kaando bi pašana, iko bti imëbandëraan ti a. ¹⁸ Banfiyaarulon bti bawoon uleeful, ul kaşë awo bkow. Ul awoon ujuni, nateek ti banknaŋiin ti pkeŋ, ahilna kawo nateek ti iko bti. ¹⁹ Ulil Naşibaŋi kē atumana iko bti inwoon ti a, ²⁰ abot aŋëpna ti a akakan iko bti ti mboş na du baŋi ti ploolan na ul Naşibaŋi. Pŋaak pi Abukul pantuliin ti krut paŋijun btiinkar mënŋ. ²¹ An, nabi low Naşibaŋi, kē buŋaan bi najaan nado na bi najaan naşal kē bado kē naşoorad na a. ²² Hënkuŋ uleef wi Abukul unwoon wi ŋaan najën ukeŋi, pkeŋ mënŋ paŋu kē nakak atiinkar na a. Hën nahil kanaŋ ti kadunul kawo bajinŋ piş, baŋaan banwoon baanwo na nin buŋaan dlon, biki bawoon baanhil pji nin uko ulon ti baka. ²³ Kē naşë awo i kamëban bnuura kaliint ti pfiyaar kawut kapën ti phaŋ pi *Uŋup Ulil Unuura wi natiinkun. Uŋup mënŋ baŋup wa baŋaan bti ti mboş, wul wi nji Pawulu kalemparun wi nji kaŋupun wa.

Ulemp wi Pawulu

²⁴ Dwo ti phaj ti uleef naan ti phaj pi *Krittu pa bnuura bi banfiyaarun banwoon uleeful. ²⁵ Pa an nanfiyaarun bti biki Naşibaŋi aŋu'ënuŋ pdo ulemp wi pŋup uŋup wi nul bti. ²⁶ Uko mënŋ uwoon uko wi Naşibaŋi amenun baŋaan du wi umundu uwoonun, hënkuŋ ameeŋan wa baŋaan banwoon biki nul. ²⁷ Anŋal baŋaan biki ŋŋaak bti bame iko inuura na mndëm manwoon ti uko umbiin amena. Uko mënŋ wii wi : *Krittu awo ti an, ul adoon kē nahaŋ kē nayeenk ti mndëm mi Naşibaŋi. ²⁸ Kē hën di di ŋjaan ŋmeeŋan Krittu, kaŋup baŋaan bti balipara, kabot kajukan baka na uşal unŋuŋa bti, bahilna bawo ti Krittu bukall bti baŋaan banjijun ti pfiyaar. ²⁹ Uko mënŋ ukaan kē nji kalemp, agutan na mnhina bti manwoon ti nji, mi Krittu awulnun.

2

¹ Dŋal name kē dwo ti pğutaran, an na biki ubeeka wi Lawoditiya, na baŋaan bti banwoon baambaan kawinën na kēş ki baka ; ugut mënŋ utam maakan. ² Ddo haŋ nahilna nawo na mntëŋ ti iŋëb yi nan nabot naŋalad nawo ji ŋaan aloolan ; natum na uşal unŋuŋa. Nahil wal mënŋ kame uko umbiin amena wi Naşibaŋi. Uko mënŋ uwoon *Krittu. ³ Ti a di di iko inuura maakan bti yi uşal unŋuŋa na injaan ihaabëş ŋaan uşal iwoon. ⁴ Dŋupan uko mënŋ ŋaan alon awutna nin kadaaran na ŋŋup ŋlil ŋi nul. ⁵ Uwo manjoonan kē dlowan, kē uşal wi naan uşë wo ti an, kē nllilan maakan wi nwinanun kē namëban bnuura abot anaŋ aliint ti pfiyaar pi nafiyaarun Krittu.

Mnwo mi baŋaan banwoon biki Krittu

⁶ Hën wi nadinanun Yetu *Krittu aji awo Ajugun, mnwo mi nan mandoon kayuun kē awo na an. ⁷ Najab awo na intaaŋ ti a, kē ajejan aniwna katohul, abot adolan kē nakliint ti pfiyaar jibi bajukananun, mnwo mi nan mandoon kayuun keeri kē Krittu awo na an ti ubeeb wi najaan nabeeb maakan Naşibaŋi ŋnuur bti.

⁸ Naŋafaraan balil mntum badaaran, ŋşal ŋi baka ŋawo ŋi baŋaan, ŋawaan udooni. Uşal utëŋ wun uumpënna du Krittu, upënna du udolade wi baŋaan, na du mnhina manjaan manŋon umundu wi. ⁹ Ti ul ti uleeful di di iko bti inwoon ti Naşibaŋi iŋëŋun. ¹⁰ Kē ti a di di nayeenkun iko atuman, ul anŋiŋun başih bti na mnhina bti.

¹¹ Ti *Krittu nawala katëmp kanwoon kaanwo ki ŋaan awalananan. Katëmp mënŋ kapënna du a, kul kajaan kakib pekadu danwoon ti uleefan kapënan. ¹² Ti batitmu namoya na a, abot anaŋa ti pkeŋ wi nafiyaarun mnhina mi Naşibaŋi manaŋanulun ti pkeŋ. ¹³ An biki pekadu di nan na pwo naanwala katëmp ŋiki naanwo bayuday, iŋuun kē nawo bakeŋ, Naşibaŋi awulan ubida na Krittu. Amiir nja ipekadu bti. ¹⁴ Dko di bapiitun aji ŋduknaanaa ŋiki ŋënŋaş uko wi bgah bajakuŋ, Naşibaŋi atow da, aba na da wi apaŋun da du krut ki Krittu. ¹⁵ Awohëş ŋnton ŋanŋiŋun na ŋanwoon na mnhina, apënan ŋa aŋij ti kadun ki baŋaan, alaaŋ laaŋën ŋa ti kafeŋ ki pntuk panlilanun wi awatun ŋa ti pkeŋ pi Krittu akeŋun ti krut.

¹⁶ Keeri uko wi najaan nade, wi najaan nadaan, kēme uko wi ŋfettu ŋlon, na wi ufettu wi pli phalu na wi *unuur wi pnoorfën wi bayuday uwutan kaŋu nadinan nin ŋaan alon

aji naduknaanaa ti iko itënt yuŋ. ¹⁷ Iwo tañ ulimënt wi iko inwoon i pbi. Kë uko unwoon na manjoonan uşë wo Krittü. ¹⁸ Banjaan bahajan ikow yi baka pa pwinana, kadëman ŋwanjut, nakdinan baka baji naduknaanaa. Baji babi tu tu ŋşal ŋi baka bti ti ŋwanjut na iko impënuŋ awinana ti kadun ki baka. Ŋşal ŋi baka ŋaji ŋaŋu baka banah, ŋawo ŋi bañaan bajën, ŋawaan udooni. ¹⁹ Baanji bamëban ti Krittü anwoon bkow. Ul ankaan kë uleef bti uji uka uko bti wi unumiin, kamëbandër bnuura ti dko di imoh ijaan iyitiiraan, kabot kadëm jibi Naşibaŋi anjalun.

Pkeŋ na pkuŋ kanaŋa ti pa na Krittü

²⁰ Wi nakeŋun na *Krittü, kë mnhina mi umundu maankak ahilanan nin uko ulon, we ukaan kë naji naŋaş udolade wi wa, ji wul umëbanun ubida wi nan ba? ²¹ Uji uji « Kkej uko wi, » « Kñem wun, » « Kban wundu. » ²² Uŋiiniyaan iko injaan ilun katoka. Uko mënt uwo udolade wi bañaan. ²³ Udolade mënt uji uwo wo ji uwo na uşal untuŋa, ŋiki uji uŋiiniyaan pŋaş *Bgah, pwalan bkow na pdo kahajan uleef, aşë waan udooni, uunji uneenan uleef pdo uko wi unjalun.

3

Pmëban Ubida uhalu unwoon ti Krittü

¹ Jibi nanaŋiin ti pkeŋ na *Krittü, nadoon kala iko yi baŋi keeri, di Krittü awoon aŋo ti kadeenu ki Naşibaŋi. ² Naŋuun uşal wi nan ti iko yi baŋi, nawut yi mboş. ³ Hënk di uwoon, nakeŋi, kë ubida wi nan umenana na Krittü du Naşibaŋi. ⁴ Krittü awoon ubida wi nan na manjoonan. Unuur wi akwinaniin, an kak napën kawinana na a ti mndëm mi nul.

⁵ Nafinan keeri ti mnwo mi nan iko yi mboş yi uleef unjalun. Iko mënt yii yi : pekadu di piinŋ, ubida uŋop, pŋal iko iwuŋaan, pbi kaŋu tu uşal na uhaaş bti ti uko, pñeebar iko, ŋiki ankaan ado haŋ aji dëman iko yun ji Naşibaŋi i i akdëmanun. ⁶ Iko itënt yan ijaan itij udeeb wi Naşibaŋi [ti banjaan bado ya]. ⁷ Iko yan yi yi najaan nado tfa, wi iktonun ŋbida ŋi nan. ⁸ Kë hënkun, napënaan iko yan bti ti ubida wi nan ; nawutan kado kadeebaŋ, kado kahank ñaan ti kaŋëb, kawo na bjoot ; nawutan kado kakarad, uŋup ulon ukowëndënaan uwutan kapën ti mntum mi nan. ⁹ Ŋŋilan ŋawutan kawo ti ptoofan, ŋiki nawo hënkun bañaan bahalu banwohëşun ubida wi baka ujon na iko iwuŋaan yi wa. ¹⁰ Nawohara hënkun ubida uhalu, wi Naşibaŋi awulanaŋ abot aji ŋëlëş wa ŋyaaş bti kë nado naam na a, ul anŋakanan, nahilna name'a bnuura. ¹¹ Hënkun uunkak aka *nayuday na awoon aanwo nayuday, anwaliin *katëmp na anwoon aanwala ka, ñaan i uŋeeh, këme anwoon aamme nin uko ulon ji bañaan biki utaak wi Fit, ñaan i bakjuukntënuŋ ti ulemp këme ñaan najeeh ; *Krittü tañ akaan udooni abot awo ti bañaan banfiyaarulun bti.

¹² Wi Naşibaŋi adatanan kë nawo biki nul, kë abot analan, nadoon kañaaga, nado kaŋënkär, nabot nado kawalan ikow. Nawoon bañaan banjoobun ikow banwoon baanji bataran. ¹³ Nadoon kamiirad, woli atëntan alon adolan uko ulon, nawuladën iñeen, namiirad. Jibi Ajugun amiiranaŋ, an kak, nadoon kamiirad. ¹⁴ Kë uko undëmnun maakan uwo naŋalad, unjal ujaan udolan namëbandër bnuura. ¹⁵ Btiinkar bi *Krittü aŋiŋun ti an badoon kaŋonan ŋhaaş. Naşibaŋi aŋijan ti btiinkar mënt nahilna nawo uleef uloolan. Nadoon kabëeb Naşibaŋi ŋnuur bti. ¹⁶ Uŋup wi Krittü utum ti an! Nadoon kajukandër, kaŋënkär kawutna kajot ti buŋaan. Nadoon kado haŋ na uşal untuŋa bti, kayeeh Naşibaŋi na iyeeh yi pñaamarën na iyeeh yi pdëman Krittü, *Uhaaş wi nul uŋu'an iyeeh mënt ti bkow. ¹⁷ Uko bti wi nahilanaŋ kaŋup këme kado, nadolan wa ti katim ki Yetu Ajugun. Naŋëpnan ti a nado kabëeb Naşibaŋi Aşin nja.

Mnwo mi banfiyaarun

¹⁸ An baat nadoon katiink bayinan, ji bañaan banwoon biki Ajugun. ¹⁹ An biinŋ naŋalan baharan nawut kado kalëbar na baka.

²⁰ An bapoŋ, nadoon katiink bajugan ti iko bti ; uko mënt wi wi Ajugun anjalun. ²¹ An başin bapoŋ, nakbubara kado kadeebaŋan babukan ji babi bawutandër.

²² An balemp, nadoon katiink ti iko bti biki naklemparuŋ ti mboŋ ti. Nawutan kado kado harŋ tiki batenan keme woli nala pwinana bnuura ti bañaanŋ. Nadoon kado harŋ na uhaaŋ ujintŋ wi bañaanŋ banwoonŋ baañoom Ajugun. ²³ Ulemp wi bahilaŋ kaŋu'an nadoon kado wa na uhaaŋ unuura ji nawo wo ti plempar Ajugun. ²⁴ Nameen ke Ajugun atuuman na iko inuura yi ahankuŋ banwoonŋ biki nul. Na manjoonan *Krittu Ajugun i i naklemparuŋ. ²⁵ Ke ñaanŋ ankdoluŋ buŋaan aluŋ kayeenk uko wi buŋaan menŋ baktijunŋ, ke nin bpaŋŋer baankwo da.

4

¹ An biki baklemparuŋ, nawoon baŋtool na banklemparananŋ nabot namēban baka bnuura. Nameen ke an kak, naka aloŋ ke awo Ajugan du baŋi duuŋ.

Uko wi pdo

² Namēbaan naliintŋ ti pñehan Naŋibaŋi, nawoon bten naŋu ibaŋ ti uko menŋ, ti pdo kabeeba. ³ Woli nañehan, nañehandērun kak Naŋibaŋi ajeehan bgah bi ulemp wi pŋup Uŋup wi nul, nhilna ndo kaŋiiniyaan uko wi *Krittu umbiŋ amena unŋuuŋ ke nwo ukalabuŋ. ⁴ Nañehaan nhil ndo kameeŋan wa, jibi nwoonŋ i kado.

⁵ Woli nawo na banwoonŋ baanwo biki Krittu, uko bti wi nakdoluŋ nadoon kado wa na uŋal unŋuŋa, nyaaŋ bti wi nahilanuŋ. ⁶ Ŋŋup ŋi nan ŋawoon ŋnuura, ŋataab pnam, nabot nahil pteem andoli bnuura.

Pwul mboŋ pbaañŋaani

⁷ Ke Tiŋik, ayiŋ nja i mmaganuŋ anwoonŋ nalempar *Krittu na manjoonan, i njaanŋ kagakandēraan kalempar Ajugun, aŋupan jibi nwoyi ti bti. ⁸ Dyila du an, ahilna aŋupan jibi ŋwo i ti abot atēŋŋenan. ⁹ Onetim kak, ayiŋun na manjoonan i mmaganuŋ ampēnnuŋ du an agakandē na a. Baŋupan uko bti unktēpuŋ ti.

¹⁰ Arittarkut anwoonŋ ti na nji ti ukalabuŋ, na Markut ayiŋ Barnabat bawulan mboŋ. Name uko wi nawoonŋ i kado woli Markut abi du an : namēbaana bnuura. ¹¹ Yetu i bajaanŋ badu Yuttut akak awulan mboŋ. Bukal bawajanŋ ŋaŋ ti bayuday banfiyaaruŋ *Krittu, bajaanŋ balemp na nji pa *Pŋih pi Naŋibaŋi ; baji batēŋŋenēn. ¹² Epafraŋ anwoonŋ i ubeeka wi nan akak awulan mboŋ. Awo nalempar Yetu Krittu abot aji bi taman taman ti pdo kañehandēran Naŋibaŋi nahilna namēban naliintŋ, najij ti pfiyaar, nabot nado kado uko bti wi Naŋibaŋi aŋaluŋ. ¹³ Dŋup aji dmaar uko wi : Aji noor maakan ti uko wi nan na wi biki ubeeka wi Lawoditiya na biki ubeeka wi Yerapolit. ¹⁴ Luk kak nakuraar i ŋmaganuŋ na Demat bawulan mboŋ.

¹⁵ Nawulan bayiŋ nja biki Lawoditiya mboŋ. Nawulan kak Ninfa na banfiyaaruŋ bti banjaanŋ bayitiir du katohul mboŋ. ¹⁶ Woli najuk uko wi mpiitananŋ, nakaan nado banfiyaaruŋ banwoonŋ Lawoditiya bajuk wa. An kak nakaan najuk uko wi nji kapiitunŋ biki Lawoditiya.

¹⁷ Nakaan naji na Arkip amēban bnuura ulemp wi ayeenkuŋ ti Ajugun.

¹⁸ Nji Pawulu kapiitananŋ na kañen ki naan, dwulan mboŋ. Naleŋan ke dwo ukalabuŋ. Bnuura bi Naŋibaŋi bawo ti an.

Uṭup uteek wi Pawulu apiitun banfiyaarun banfētun du utaak wi Tetalonika

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwoon kakaarta kateek ki Pawulu apiitun pntuk pi banfiyaarun panwoon du ubeeka wi Tetalonika. Pawulu abi ya da aṭup Uṭup Ulil Unuura wi Yetu Krittun (natenan ṭi Ulibra wi Ulemp wi Banjañan 17.1-10). Bañaan banfētun da baṭaṣ Krittun. Wi ṅwal ṅloṅ ṅaṭepun, kē bañaan balon baṣē wuuk bañaan kē balaṭ Pawulu na nanohul. Anaṭara baka. Banfiyaarun Krittun bamen Pawulu na bangakanderun na a. Na utejan kē baṣē pēnan baka ṭi ubeeka kē baya Bereya. Wi ṅsubal ṅtēb ṅaṭepun, Pawulu ayil Timote aya aten jibi banfiyaarun Krittun banwoon Tetalonika baduki awo. Wi ayaan abi, aṭup Pawulu aji bamēban te hēnkuṅ, kē balon ṭi baka baṣē pok plemp kado kadeena. Baji baji Yetu abi hēnkuṅ, kē baanuma plemp. Balon ṭi baka ṅhaaṣ ṅaanṭoora na baka ṭiki bayiṭ baka na banoh baka batum bakeṭi kē Yetu aambi. Uko mēnt ukaan kē Pawulu apiit baka katēṅṅēn baka abot aṭup jibi ubi wi Yetu uklun kawo na jibi akdolun na banfiyaarun. Hēnk, bahinan kahaṭ kē bawo na Ajugun unuun undoli.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pwul mboṣ (1.2–3.13)
2. Pfiyaar pi bañaan biki Tetalonika bafiyaarun (1.2–3.13)
3. Ubida unlilun Krittun. (4.1-12)
4. Phaṭ kē Krittun abi (4.13–5.11)
5. Pṭaṅ na pwul mboṣ pbaañsaani (5.12-28)

¹ Nji *Pawulu, na Filwanuṭ*, na Timote ṅkpiitanan, an banfiyaarun nanwoon du Tetalonika amēban Naṣibaṭi Aṣin nja na Yetu Krittun Ajugun. ṅñehan baka bawulan bnuura babot bajoobṭēnan ṅhaaṣ.

Mnwo na pfiyaar pi biki Tetalonika

² ṅñenji ṅṭaṅna pbeeb Naṣibaṭi ṅwal bti pa an bti, wi ṅjaan ṅleṣan woli ṅñehana. ³ Na manjoonan ṅji ṅleṣ ṭi kadun ki Naṣibaṭi anwoon Aṣin nja jibi pfiyaar pi nan pawinaniin ṭi udo wi nan, jibi natamanun ṭi bjalad na jibi namēbanun aliintan ṭi mnhaṭ mi nahaṭun Yetu *Krittun Ajugun.

⁴ An bayiṭun biki Naṣibaṭi aṅalun, ṅme kē nadatanaa. ⁵ Na manjoonan, wi ṅbiin du an adiimanan Uṭup Ulil Unuura, ṅēndiimanan wa na mntum ṭaṅ, name wa kak na mnhina mi udo wi Uhaaṣ wi Naṣibaṭi. ṅwin nja bti kē uṭup mēnt ujoonani. An name jibi ṅwoori ṭi ptoofan pa bnuura bi nan. ⁶ Kē an, nakak awo ṭi pdo ji un, na ji Ajugun. An nandoon awo wo ṭi unoor uweek, nayeenk uṭup wi Naṣibaṭi na mnlilan mi Uhaaṣ wi nul ujaan uwul. ⁷ Kē hēnk di di nakakuṅ awo bankdiimanun banfiyaarun biki ṅṭaak ṅi Matedoniya na Akayi bti, bgah bi pṭaṣ. ⁸ Du an na manjoonan di di uṭup wi Ajugun upēnnun, uṭiinkana du Matedoniya na Akayi. Mēnt dul da ṭaṅ, baṭup ṭi dko bti jibi nafiyaari Naṣibaṭi, kē ṅēndo ka uko uṭup. ⁹ Hēnk di uwoon, bukal ṭi ṅleef ṅi baka baṭup jibi namēbanun un wi ṅbiin du an, jibi nayaan du Naṣibaṭi aduk ṅnton alempar Naṣibaṭi anwoon najeb, anwoon Naṣibaṭi na manjoonan, ¹⁰ kayoonkna ubi wi Abukul Yetu anklun kawoona baṭi, i anaṭanun ṭi pkeṭ, ankbuuranun nja ṭi udeeb unkmbiin.

2

Ulemp wi bi Pawulu du ubeeka wi Tetalonika

* 1:1 Filwanuṭ: balon baji badu'a kak Filat.

¹ Na manjoonan an bayiṭun ṭi *Krittū, name an ṭi ḡleefan bnuura kē ubi wi nun du an uunwaan udooni. ² Name kak kē bahajanun akuṭ akarun du ubeeka wi Filip. Kē ḡṣē yeenkna ṭi Naṣibaṭi mntēḡ mi ḡhilni aṭupan Uṭup Ulil Unuura wi baṅaaḡ batum badooḡ adola do na un maakan. ³ ḡṭup ḡi nun ḡaanwo ḡi mnlafren, abot awo ḡēmbi bi na uṣal uwuṭaan, ḡēmbi bi na kaguuru! ⁴ Naṣibaṭi atenun ten awin kē ḡhilani aṣē wulun Uṭup Ulil Unuura, ukaaḡ kē ḡkṭup wa. ḡēnla la plil baṅaaḡ, Naṣibaṭi ammeen ḡhaaṣ ḡi nun i i ḡklaaḡ plil. ⁵ Name kē ḡēmbaaḡ kawoha na ḡṭup ḡtaab ḡi kaguuru, kēme aṭup ḡṭup kahilna kaka uko uloḡ ; Naṣibaṭi ame kē uwo manjoonan. ⁶ Nin ḡēnla pdēm ṭi ṅaaḡ, ṭi an kēme ṭi baloḡ. ⁷ ḡdo hilan lah kabi ji baṅaaḡ baweek, kayuujan kē ḡwo *banjaṅan biki Krittū ; aṣē baa ṭēp ṭēp abi na pjoob bkow, awo jibi ṅaaṭ ajaḡ aboof abukul. ⁸ ḡḡalan ḡal maakan adoo hilan kawo ḡēnkliḡ liḡ ṭi pṭupan Uṭup Ulil Unuura wi Naṣibaṭi ṭaṅ, ma kakeṭaran, ṭiki nakak baṅaaḡ biki ḡmaganuḡ maakan. ⁹ An bayiṭun, ḡfiyaar kē naleṣ bnuura ulemp na unoor wi nun : ḡlemp nfa na utaakal kawutna kawo pkuḡ pa nin ṅaaḡ aloḡ wi ḡkṭupanaḡ Uṭup Ulil Unuura wi Naṣibaṭi.

¹⁰ Nawin bṭi, kē Naṣibaṭi akak awin jibi ḡbiin awo na an nanfiyaaruḡ: ḡwo baṅaaḡ bajinṭ batool, biki ṅaaḡ awooḡ aanhil pṭup uko uwuṭaan ṭi baka. ¹¹ Name bnuura kē ḡwo na an bṭi jibi aṣin napoṭ ajaḡ awo na abukul ; ¹² ḡji ḡtēḡṭēnan, kajakan namiir, kajakan naṭu kabaṭ, nahilna ṭi mnwo mi nan nado kado iko yi Naṣibaṭi aḡaluḡ, ul ankdu'anaḡ ṭi pṣih pi nul nabot nawo na mndēm mi nul.

Pfiyaar na kamiir ki banfiyaaruḡ biki Tetalonika

¹³ Uko unkaaḡ kak kē ḡēnḡi ḡṭaṅan pbeeb Naṣibaṭi wii wi : wi nayeenuḡ uṭup wi Naṣibaṭi wi ḡṭupanaḡ, naanyeenk wa ji uwo uṭup wi ṅaaḡ najēn, nayeenk wa ji uwo uṭup wi Naṣibaṭi. Kē uwoha uṭup wi Naṣibaṭi na manjoonan, uṭup mēnṭ uklempuḡ ṭi an nanfiyaaruḡ. ¹⁴ An bayiṭun ṭi *Krittū, hēnkuḡ nawo ji banfiyaaruḡ Yetu Krittū, baṅaaḡ biki Naṣibaṭi na manjoonan, banwooḡ du uṭaak wi Yuda : nahaj ṭi iṅen yi biki uṭaak wi nan jibi bahajuḡ ṭi iṅen yi biki uṭaak wi baka. ¹⁵ Baṅaaḡ mēnṭ bado kē bafiḡ Yetu Ajugun na *baṭupar Naṣibaṭi, un kak bahajanun. Baanji bado uko wi Naṣibaṭi aḡaluḡ abot aṣoor baṅaaḡ bṭi. ¹⁶ Bado na pneenanun pṭup banwooḡ baanwo bayuday uṭup unkuḡbuuranuḡ ; hēnk na ḡwal bṭi baji bahoṭalēṣ ipekadu yi baka. Kē hēnk di udeeb wi Naṣibaṭi umobuḡ baka hēnkuḡ.

Pawulu aḡal pkak du biki Tetalonika

¹⁷ An bayiṭun ṭi *Krittū, ḡbi wo i kadukan ḡwal ḡloḡ. Name bnuura kē ḡleef ṭaṅ ḡadukanaḡ, ḡhaaṣ ḡi nun ḡaduka na an. ḡnuhan maakan, aḡal maakan pwinan. ¹⁸ Kē hēnk, ḡḡal pbi du an, ḡji Pawulu ṭi uleef naan ḡyaaṣ ḡṭum ddo na pbi du an, kē *ṭatana aṣē neenanun. ¹⁹ Na manjoonan, an bē mēnṭ nin ṅaaḡ aloḡ, nawooḡ mnhaṭ na mnlilan mi nun, an nakdiimanuḡ kē ulemp wi nun uwo unuura wal wi Yetu Krittū Ajugun aklūḡi kabi. ²⁰ Aa, nawooḡ mndēm na mnlilan mi nun!

3

Timote nayili

¹⁻² Ukaaḡ kē ḡēnkak ahilan pyoonk, aṣē ṣal aji ḡyil Timote ayiṭ nja ṭi *Krittū du an kaṣē kaduka du ubeeka wi Atenay un bukal bukal. Timote mēnṭ aji lempar Naṣibaṭi na un ṭi pṭup Uṭup Ulil Unuura wi Krittū. ḡyila, abi du Tetalonika aṭēnkan abot atēḡṭēnan ṭi pfiyaar pi nan, ³ ḡhaaṣ ḡaṭoora na an bṭi nawole ṭi unoor wi ḡwooḡ wi. Name bnuura kē unoor mēnṭ uwooḡ kafah ki nun. ⁴ Wi ḡbiin awo na an, ḡṭupan kē ḡluḡ kado kahaj, kē mnhaḡ mēnṭ mambanuḡ ṅṭa hēnk, kē namee. ⁵ Ukaaḡ kē wi nwooḡ mēnkak ahilan pyoonk, kē nyil Timote du an, kahilna kame me nahuma nfiyaar Yetu Krittū. Dbi lēnk aji me *Unṭaayi Uweek uguuran katok ulemp wi nun!

Pbeeb Naṣibaṭi ṭi uṭup ulil wi ḡṭiinkuḡ

⁶ Ké hénkuñ wi Timote awoonuj du an, aɗupun uɗup ulil ɗi pfiyaar pi nan na ɗi bɗalad bi naɗaladuñ. Akak ajakun aji naji naleş uko wi nun na mnlilan akuɗ anuhun jibi un ɗnuhanaj. ⁷ An bayiɗun ɗi *Krittu, pfiyaar pi nan patenɗenun ɗi unoor na manɗaaf bti mi ɗwoonj. ⁸ Ɔhefenɗ hénkuñ wi namēbanuj ɗi Ajugun. ⁹ Ké hum di di ɗhilanuj kabeeb Naşibaɗi kadoo kakēşan ɗi uko wi nan? Nawulun mnlilan mnweek ɗi kadun ki nul. ¹⁰ Nfa na utaakal, ɗji ɗtaman kañehana, aɗenun ɗkak ɗwinan, ɗhilna ɗjukanan iko indukiij kaliintanaan pfiyaar pi nan.

¹¹ Ɔñehan Naşibaɗi Aşin nja ɗi uleeful, na Yetu Ajugun badolun ɗhil ɗbi du an. ¹² Ɔkak añehan Ajugun ado nado kaɗaladaara ɗalad pya, nabot naɗal bañaan bti jibi un ɗɗalanañ. ¹³ Hénk nawo bañaan banwoonj baanwo na nin buɗaan dloñ, bañaan bajinɗ piş ɗi kadun ki Naşibaɗi Aşin nja, wal wi Yetu Ajugun aklunji kabi na bañaan bti banwoonj biki nul. [Uwo hañ.]

4

Mnwo manliluj Naşibaɗi

¹ An bayiɗun ɗi *Krittu, ɗbaañşaan kaji na an, nado kajuk ɗi un jibi nawoonj kadoo, kadoo kaɗalana du Naşibaɗi. Ɔme na manjoonan ké nado bi kadoo hañ, ké ɗşē ñehanan abot akooɗan ɗi katim ki Yetu Ajugun : nakaan nataman maakan ɗi pdo hañ.

² Name iko yi ɗjakanan nado kadoo ɗi katim ki Yetu Ajugun. ³ Uko wi Naşibaɗi aɗaluñ uwo : nawo bañaan bajinɗ piş, banwoonj baanwo ɗi ubida uɗop. ⁴ Ñaan andoli awo kame jibi akwoonj na ñaaɗ, kamēban uleef ɗi pekadu di piinɗ*, awo i kawo ñaan najinɗ piş, kabot kawo na a ké nin aloñ aanka uko uloñ uɗup ɗi mnwo mi nul. ⁵ Aankwut uɗal uwuɗaan uyoha jibi banwoonj baamme Naşibaɗi bajaan bado. ⁶ Ké ɗi uko mēnɗ aloñ awutan kaguur atēnɗul kéme kadola uko unkde'uluj ɗiki Ajugun aji weɗan bankjubanuj hañ, jibi ɗdooñ abi ɗupan abot ayuujan bnuura. ⁷ Na manjoonan, Naşibaɗi aandu nja pa ɗwo ɗi ubida uwuɗaan, adu nja pa ɗwo bañaan bayimanaan, bajinɗ piş. ⁸ Ukaan ké ñaan ampokuj pjukan pi, mēnɗ ñaan i i apokuj, Naşibaɗi a, ul anwulanañ Uhaaş wi nul.

⁹ Naannuma bapiitan uko uloñ ɗi bɗalad, ɗiki an ɗi ɗleefan najukna ba du Naşibaɗi. ¹⁰ Nado bi kadoo do hañ na bayiɗ nja bti ɗi utaak wi Matedoniya bti. Ké ɗşē kooɗan nataman maakan kak. ¹¹ Naɗuun kabaɗ ɗi pwo bnuura katiinkar, kawut pdo kaneej ɗi iko yi bañaan bampaɗi ; uko wi nanumiij nayikajēran wa, jibi ɗjakanan. ¹² Woli nado hañ, biki bdig bamaganan nabot kawo naanknuma nin ñaan aloñ aɗēnkan.

Ubi wi Krittu

¹³ An bayiɗun ɗi Krittu, ɗɗal name manjoonan ɗi uko wi bankeɗuj, nawutna kajooɗan ji banwoonj baanka mnhaɗ. ¹⁴ Ɔfiyaar ké Yetu akeɗi, abot anaɗa ɗi pkeɗ, ké hénk di di ɗkaan afiyaar ké banfiyaaruluñ aşē keɗ, Naşibaɗi aluj kanaɗan baka, bawo na Yetu te mnɗo. ¹⁵ Uko wi ɗkɗupanañ hénkuñ uwo uɗup wi Ajugun : nja ɗkhumuj bajeb te wal wi Ajugun akbiij ɗēnkwo ɗi kadun ki baka. ¹⁶ Hénk di uwoonj, wal wi Ajugun akdoluj pdiim kaɗup ké wal ubani, wal wi pdiim pi uwanjut uweek paktiinkaniij, wal wi plul pi Naşibaɗi paktiinkaniij, Ajugun ɗi uleeful awalnaana baɗi, bankeɗuj afiyaar ul Krittu banaɗa duna ɗi pkeɗ. ¹⁷ Wal mēnɗ un ɗnhumuñ bajeb, ɗnaakiir na baka kadeenana du kanfēluñ kaya kayit na Ajugun du bko duuɗ. Hénk ɗşē ɗwo na a te mnɗo. ¹⁸ Nadoon katēnɗen keeri batēnɗan na uɗup mēnɗ.

5

Pwo bten

¹ An bayiɗun ɗi *Krittu, naannuma baɗupan wal wi uko mēnɗ ukdolaniij. ² Name bnuura an ɗi ɗleefan ké unuur wi Ajugun ubi jibi nakiij ajaan abi na utejan. ³ Wal wi bañaan bakjakuñ: « Ɔhaaş ɗi nja ɗaɗooraa, nin uko uloñ uunkdañ dañ » wal mēnɗ wi wi

* 4:4 Ñaan andoluñ awo kamēban uleef ɗi pekadu di piinɗ: baloñ baji ɗi ké Pawulu aji : Ñaan andoluñ awo kame jibi akwoori na aharul.

ptoka pweek pakkurun kur kajotna baka, jibi mnhaj manjaan mambi ti ñaaṭ anwoon na kayiṅ. Nin ñaan aankbuur ti ptoka mēnt.

⁴ Kē an bayiṭun, naṣē wo naanwo ti bdēm, unuur waṅ udoo ukuran kur ji nakiiṅ.
⁵ Na manjoonan, an bti nawo babak bjeehi, babak pnak. Ṇēnwo biki utejan, biki bdēm.
⁶ Nawulēn ṅwut kaṅoyēnt keeri ji bukundi ; nawulēn ṅwo bten, ṅwut kakuj. ⁷ Baṅoy, utejan wi wi bajaan baṅoyēnt ; kē badaan, utejan wi wi bajaan bakuj. ⁸ Kē nja, ṅnwoon biki pnak, ṅēnwo kakuj ; nawulēn ṅjej pfiyaar na bṅalad ṅdo kamiṣa kaṅṅak ki bangoli, ṅjej mnhaṭ mi ṅluṅ kabuur ṅdo utepi unṅak. ⁹ Na manjoonan, Naṣibaṭi aandat nja pa udeeb wi nul umob nja, adat nja ṅkaana mbuur ti Yetu Krittū Ajugun, ¹⁰ ankeṭarun nja ṅhilna ṅwole bajeb kēme bakeṭ ṅwo bajeb na a. ¹¹ Ukaan kē andolonṅ awo i katēṅṅēn atēntul, kabot kaṅṅenka jibi nadoon abi kado do.

Pjukan pbaañsaani na pwul mboṣ

¹² An bayiṭun ti *Krittū, ṅñehanan nado kado haṅ, namēban bnuura baweeb biki Ajugun aṭuunṅ ti kadunan, banjaan bahaaharan maakan kabot kaṅṅapan uko wi nawoon i kado. ¹³ Ulemp wi baka ukaan kē nawo biki kamēban baka kabot kaṅṅal baka bnuura. Natiinkaran an bti.

¹⁴ Ṇkooṭan an bayiṭun, nakakaan bañaan banwoonṅ ti ubida uwuṭaan ti bgah, natēṅṅēnēn banjaan balēnk, naṅṅenkan bambiiṣniinṅ, nawo kado kamiir bañaan bti.
¹⁵ Naṭaafaraan ñaan akakan buṭaan bi badolulunṅ ; nadoon kado bnuura unuur unjinṅti, nabot nado kado ba ti ptoofan na ti bañaan bti.

¹⁶ Najaan nawo ti mnlilan ṅnuur bti ; ¹⁷ nakṭañna pñehan Naṣibaṭi ; ¹⁸ nadoon kabeeba ti iko bti. Uko mēnt wi wi Naṣibaṭi aṅalunṅ pa an namēbanunṅ Yetu Krittū. ¹⁹ Nakneenan *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi unwoonṅ ti an ulemp, ²⁰ nawutan kabeeh ṅṭup ṅi Naṣibaṭi awulunṅ bañaan balonṅ ; ²¹ natenan bnuura ṅṭup bti : ṅanwoonṅ ṅnuura, namēban ṅa ; ²² nalowan uko bti unwoonṅ uwuṭaan.

²³ Dñehan Naṣibaṭi anjaan aṭooran nja ṅhaaṣ, adolan nawo bañaan bjintṅ piṣ, amēban bnuura ṅhaaṣ ṅi nan, ṅṣal ṅi nan, na ṅleef ṅi nan, nahilna unuur wi Yetu Krittū Ajugun akbiinṅ nawo bañaanṅ biki bawoonṅ baankwin nin buṭaan dlonṅ ti baka. ²⁴ Andu'anaṅ ado uko mēntṅ ; aji do uko wi ajakunṅ.

²⁵ An bayiṭun, an kak nañehandērun Naṣibaṭi. ²⁶ Najakan na bayiṭ nja bti kē ṅmook baka bnuura. ²⁷ Dkooṭan ti katim ki Ajugun, naleyiirēn bayiṭun bti uko wi ṅpiitunṅ wi.

²⁸ Dñehan Yetu Krittū Ajugun awulan bnuura bi nul.

Uṭup utëbantën wi Pawulu apiitun banfiyaarun banfëtun du utaak wi Tetalonika

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwoon kakaarta katëbantën ki Pawulu apiitun pntuk pi banfiyaarun panwoon du Tetalonika. Akak aṭup baka kak ubi wi Krittun na jibi banwoon baanfiyaara bakbaañsaanun. Balon ṭi ubeeka mëntṭ baji Krittun adobi bi bi, kë balon baji kë uundobi wo, kë unuur uṣë ñog. Banjakuṅ aji unuur uñogi baankak adi plemp, baji baannuma plemp wi Krittun akbiinṅ hënkun. Kë baṣë ji baya kade du banjaan balemp. Uko mëntṭ ukaanṅ kë Pawulu apiitun baka kadiimanaan baka kë ñaanṅ aji wo kadeena ujënk wi nul. Akak aji na baka bamëban baliint woli bawo ṭi mnhaj babot bado kado bnuura wal undoli.

Hënk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pwul mboṣ (1.1-2)
2. Ubi wi Krittun ukakan iko bti ṭi bgah (1.3-12)
3. Ajugun Yetu Krittun aandobi kak (2.1-12)
4. Pmëban kaliint ṭi pfiyaar (2.13-17)
4. Pñehan Naṣibaṭi na Ulemp (3.1-15)
5. Pwul mboṣ pbaañsaani (3.16-18)

¹ Nji *Pawulu, na Filwanut*, na Timote ṅkpiitananṅ, an banfiyaarun nanwoon du Tetalonika amëban Naṣibaṭi Aṣin nja na Yetu *Krittun Ajugun. ² Ṃñehan Naṣibaṭi Aṣin nja na Yetu Krittun Ajugun bawulan bnuura babot baṭooranan ṅhaaṣ.

³ An bayitun ṭi Krittun, ṅwo i kado kabëeb Naṣibaṭi ṅwal bti ṭi uko wi nan. Utaanṅ na ṅdo hanṅ, ṭiki pfiyaar pi nan padëma dëm pya kë an bti nabot anjaladaara ṅalad maakan.

⁴ Uko mëntṭ uṭu kë ṅji ṅṭup uko wi nan ṭi kadun ki banfiyaarun Naṣibaṭi bti na mnlilan. Ṃji ṅdo hanṅ ṭiki baji bahajanan kë an naṣë mëbanaara mëban aliintan ṭi pfiyaar pi nan aji namiir ṭi unoor bti. ⁵ Uko mëntṭ bti uyuuj kë pwayëṣ pi Naṣibaṭi pawo ptool : uwo nahilna nawo bañaanṅ bantaanṅun na pneej du pṣih pi Naṣibaṭi pi nakhajarunṅ hënk. ⁶ Kë jibi Naṣibaṭi ajaanṅ ado uko utool, aṭu bankhajananaṅ mnhaj ; ⁷ an nankhajarunṅ hënkunṅ, nalunṅ kanoorfën na un. Uko mëntṭ udolana wal wi Yetu Ajugun akwinaniinṅ kapëna baṭi na ṅwanjutṅ ṅi nul ṅanwoon na mnhina, ⁸ kawo ṭi bdoow bweek. Abi pweṭan banwoon baamme Naṣibaṭi abot awo baanji baṭaṣ Uṭup Ulil Unuura wi Yetu Ajugun. ⁹ Bakoba kakob kanwoonṅ kaankba, kalow kaara di Ajugun, kalow mndëm na mnhina mi nul. ¹⁰ Wal wi akbiinṅ, ṭi unuur mëntṭ, bañaanṅ banwoonṅ biki nul bti† badëmana, banfiyaarunṅ bti bamaṭa. An nawo ṭi bukuṅ mëntṭan ṭiki nafiyaar uko wi ṅṭupanaṅ ṭi a.

¹¹ Uko mëntṭ ukaanṅ kë ṅji ṅñehandëran Naṣibaṭi ṅnuur bti, nahilna nawo bañaanṅ bantaanṅun na mnwo mi adu'anaṅ. Ṃji ṅñehan ado na mnhina mi nul natum na uṣal wi pdo bnuura abot ado pfiyaar pi nan pawinana ṭi udo wi nan. ¹² Hënk, nadëman Yetu Ajugun, abot adëmanan. Uko mëntṭ ukyuujunṅ kë nayeenk bnuura bi Naṣibaṭi na bi Yetu Krittun Ajugun.

2

Ji ubi wi Ajugun

¹ An bayitun ṭi *Krittun, kë ṭi uko wi ubi wi Yetu Krittun Ajugun na jibi ṅkyyitunṅ kañoga, ṅkooṭanṅ kooṭ, ² ṅṣal ṅi nan ṅawutan katar kaṅuṭla këme nayewla woli alonṅ ajakan unuur wi nul ubani. Nakfiyaar baka woli badoo ji Naṣibaṭi aṭupunṅ baka, woli baṭup uko mëntṭ ṭi kadunan, këme baji ṅpiitunṅ baka, nakfiyaar baka. ³ Nakdi nin ñaanṅ alonṅ adaaran ṭi uko

* 1:1 Filwanut: Balon baji badu'a kak Filut. † 1:10 Bañaanṅ banwoonṅ biki nul : Balon baji baṭiiniyaan ṅwanjut.

undoli. Ji unuur mēnt̄ udo kaban, bañaan̄ bapok Naşibaţi kalowa, ñaan̄ i buţaan anwoon̄ i kayeenk kakob kaweeek abot apēn awinana. ⁴ Ñaan̄ mēnt̄ ajaan̄ anaţara uko bti wi bajaan̄ bado Naşibaţi kēme wi bajaan̄ badēman. Adoo ya te kado kaţo du *Katoh Kaweeek ki Naşibaţi kaji ul awoon̄ Naşibaţi.

⁵ Naleşan bnuura kē d̄tiiniyaan uko mēnt̄ na an wi nhumuŋ na an. ⁶ Hēnkuŋ kē naşē me uko ummēbanuŋ ñaan̄ mēnt̄ kē aando pēn awinana, kayoonk unuur wi nul uban. ⁷ Na manjoonan, mnhina mi ñaan̄ i buţaan mammeniin̄ mando bi kalemp lemp. Wal wi bakpēnanuŋ ammēbanuluŋ ţañ, ⁸ wi wi akpēnuŋ kawinana. Yetu Ajugun abi wal mēnt̄ na mndēm mi nul katoka na uyook umpēnnuŋ ŋi mntumul kaba na a. ⁹ Ñaan̄ i buţaan mēnt̄ abile, abi na mnhina mi *Ťatana, ado uko uweek maakan, mlagre na iko iñoŋarēnaan kaguurna bañaan̄. ¹⁰ Aţēpna ŋi iko yi kaguuru kado bankneemuŋ buţaan ŋiki baanyeenk manjoonan abot awo baaŋal ma, mul manwoon̄ lah i kabuuran baka. ¹¹ Ukaan̄ kē Naşibaţi ayil du baka mnhina mankneemanuŋ baka, bahilna bafiyaar ŋţilan. ¹² Hēnk bañaan̄ bti bampokuŋ pfiyaar manjoonan aşē lilan ŋi uko unwoon̄ uunwo uţool, Naşibaţi akob baka.

Pmēban kaliint̄ ŋi pfiyaar

¹³ An bayiţun biki Ajugun aŋaluŋ, ŋwo i kado kabeeb Naşibaţi ŋnuur bti ŋi uko wi nan. Nawo ŋi bateek biki Naşibaţi adatuŋ abuuran, *uhaaş wi nul udolan kē nawo bañaan̄ bayimanaan, nafiyaar manjoonan. ¹⁴ Uko mēnt̄ wi wi aduuranaŋ wi ŋţupanaŋ Uţup Ulil Unuura nahilna nayeenk mndēm mi Yetu *Krittu Ajugun. ¹⁵ An bayiţun, namēbaan keeri naliintan nado kaţaş bnuura udolade wi ŋjukananaŋ wal wi ŋwoon̄ du an, kēme wal wi ŋpiitanaŋ piit̄ ŋi wa.

¹⁶ Ŋñehan Yetu Krittu Ajugun ul ŋi uleeful, na Naşibaţi Aşin nja anŋaluŋ nja abot aţooran nja ŋhaaş te mnţo akuţ aţēpna ŋi bnuura bi nul awulun mnhaţ ŋi iko inuura inkmbiin̄, ¹⁷ aţooranan ŋhaaş abot adolan naliint̄ ŋi uko bti wi nakdoluŋ abot aţup unuura.

3

Pñehandēr bi Pawulu

¹ An bayiţun ŋi *Krittu, ŋbaañşaan kaji na an nañehandērun Naşibaţi, uţup wi Ajugun uhilna udo kaniinka niink dko, bañaan̄ badoki bawin mndēm manwoon̄ ŋi wa jibi an nadoluŋ. ² Nañehandērun kak Naşibaţi ado ŋbuur ŋi iñen yi bañaan̄ baŋoţ bado buţaan ; na manjoonan mēnt̄ bañaan̄ bti bafiyaaruluŋ. ³ Ajugun aji do uko wi ajakuŋ: adolan naliint̄ ŋi pfiyaar pi nan kabot kabuuranan ŋi *nawuţaan. ⁴ Kē ŋi uko wi nan, ŋfiyaar ŋi Ajugun kē uko wi ŋţu'anaŋ pdo naji nado wa, abot aluŋ kadola do wa. ⁵ Ŋñehan Ajugun adek ŋhaaş ŋi nan ŋi pŋal Naşibaţi na ŋi pmiir ji Krittu.

Pţu kabaţ ŋi ulemp

⁶ An bayiţun ŋi *Krittu, ŋi katim ki Yetu Krittu Ajugun ŋţu'an nalow ñaan̄ anwoon̄ ŋi mnwo mnwuţaan, manwoon̄ maanţok na udolade wi nayeenknuŋ ŋi un. ⁷ Name bnuura jibi nawo i kaligşēnun. Wi ŋwoon̄ du an, naanwinun kē ŋwo ŋi mnwo mnwuţaan. ⁸ Ŋñenji na nin ñaan̄ aloŋ awulun ŋde, ŋbaa ŋēp ŋēp ataman ŋi unoor, alemp pnak na utejan kawutna kawo pkuŋ pi aloŋ ŋi an.

⁹ Uko wi ŋwoon̄ uţenun kē ŋhil lah kaji haŋ, aşē ŋal mnwo mi nun manwo uko wi nakdoon̄ kaligşēn. ¹⁰ Hēnk di uwoon̄, wi ŋwoon̄ na an ŋţupan aji : « Anwoon̄ aandi ulemp awutan kade. » ¹¹ Kē ŋşē tiink kē ŋi an, uka biki mnwo manwoon̄ mnwuţaan, bañaan̄ banwoon̄ baandi ulemp aşē ji baneejan mntum mi baka ŋi uko unwoon̄ uunkten baka. ¹² Ŋkooţ bañaan̄ bakan̄ mēnt̄an ŋi Yetu Krittu Ajugun bado kalempar na byompan uko wi bakdeēŋ.

¹³ Kē an bayiţun, nawutan kado kayoont iñen ŋi pdo bnuura. ¹⁴ Woli aloŋ ŋi an apok pţaş uko wi ŋpiitun ŋi, naţupan wa naşē nawut kaka nin uko ulon̄ na a, ahilna akowa. ¹⁵ Kē naşē wo biki kawut pjeja ji ñaan̄ i naşooraduŋ, naţiiniin na a ji ayiţan, nakakana ŋi bgah.

Ŋɕup ŋbaañsaani

¹⁶ Ŋñehan Ajugun anjaan aɕooran bañaan ŋhaaɕ, aɕooran ŋa ŋwal bti na ɕi iko bti. Awoon na an bti.

¹⁷ Ŋpiit ŋbaañsaani ŋi, ŋji Pawulu dpiitun ŋa na kañen ki naan. Hėnk di di njaan kado ɕi ikaarta bti. ¹⁸ Dñehan Yetu *Krittu Ajugun awulan an bti bnuura bi nul.

Uṭup uteek wi Pawulu apiitun Timote

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta kateek ki pawulu apiitun Timote. Pawulu abi ya ubeeka wi Littra pṭup Uṭup Ulil Unuura. Dul di di Timote abiiṅ afëṭ. Wi atiinkun Pawulu wi wi akakun ṭi bgah bi Krittun. Agakandër na Pawulu ḡyaaṣ ḡṭum akak alemp na a. Woli Pawulu atiink kë pntuk pi banfiyaarun pi utaak ulon pajun pdek Naṣibaṭi kafet këme bṭup blon bawo da, Timote i i ajaan ayil da aya ṭiini na baka kaṭan baka. Abi yila du Efet aya atëṅṅën pntuk pi banfiyaarun Krittun panwoon da. Dul di di kakaarta ki kaṭënkulun. Aleṣana ṭi ka ajaka aya aji na banfiyaarun banwoon da balipara baṅaan bankjukanun uko umpaṭun na Uṭup Ulil Unuura. Aṭupa kak jibi banfiyaarun Krittun bawoon kawo ṭi pntuk pi banfiyaarun na jibi bawoon kadat bankwoon ṭi kadun ki baka.

Hënk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pjukan pi banṭilanun aji bawo bajukan Bgah (1.1-20)
2. Hum di ṅaan awoon kaṅehan Naṣibaṭi kabot kadëmana (2)
3. Ulemp wi banwoon ṭi kadun ki pntuk pi banfiyaarun (3)
4. Ulemp wi Timote (4)
5. Baaṭ bayoṭ na bantohi (5)
6. Hum di bawoon kaṭan banjalun itaka (6)

Pwul mboṣ

¹ Nji Pawulu, nanjaṅan i Yetu *Krittun dpiitu. Naṣibaṭi nabuuran i nja na Yetu Krittun anwoon mnhaṭ mi nja baṭuun kë nwo nanjaṅan. ² Dpiitu, iwi Timote abuk naan na manjoonan ṭi pfiyaar Krittun, aṅehan Naṣibaṭi Aṣin nja na Yetu Krittun Ajugun bawulu bnuura na mṅaga babot bajoobṭënan ḡhaaṣ.

Plipara pjukan pi baṭilan

³ Wi nji kayaṅ utaak wi Matedoniya, dkooṭu aji iduka du ubeeka wi Efet ihilna ido baṅaan balon banwoon da ajukan iko impaṭi baṭaṅan pdo har. ⁴ Jakan na baka bawut kabi kaduka duka ṭi ḡṭup ḡnanwoon ḡnaanwo manjoonan, na jibi mṅṣini manyeenkiirun. ḡṭup mënṭ ḡaji ḡaṭij blaṭar ṭaṅ kaduk pdo uko wi Naṣibaṭi aṅalun unjaṅ udolana ṭi pfiyaar Krittun.

⁵ Dṭup uṭup wi ṭiki dḡal baṅaan banfiyaarun banjalad. Uḡal mënṭ uwoona ṭi uhaaṣ ujint, uṣal unuura na pfiyaar panjoonanun. ⁶ Kë banjaṅ bajukan iko impaṭi baṣë low uko mënṭ, ukaṅ kë baneem ṭi bṭup banwoon baanka udooni. ⁷ Baṅal pwo bame ṭi uko wi bgah, aṣë wo baamme uko wi bajaṅ baṭup, wi bajaṅ bajukan na mntëṅ mnweek.

Uko wi bgah bawoon na manjoonan

⁸ ḡme kë *bgah bawo bnuura kë ḡṣë wo i kajukan ba jibi Naṣibaṭi aṅalun. ⁹ ḡme bnuura kë Moyit aanwul wul bgah pa ṅaan naṭool, awul ba pa baṅaan banjubanun: bampataṭiṅ, baṅṅoomun Naṣibaṭi, banjaṅ bado ipekadu, banjaṅ bakar katim ki Naṣibaṭi, banjaṅ baṭopan katoḡ ki Naṣibaṭi, banjaṅ bafin baṣin baka, banin baka, banjaṅ bafin baṅaan, ¹⁰ bankdolun iko iṭop, banjaṅ bapiint na biint ji baka këme baaṭ ji baka, banjaṅ bamob baṅaan kawaap, baṭilan na banjaṅ bamehna kaṣë kaṭilan na baṅaan bti bampokun pjukan pnuura. ¹¹ Pjukan mënṭ pawoona ṭi *Uṭup Ulil Unuura wi Naṣibaṭi andëmun akuṭ atum na bnuura aṭu'ënuṅ pdo kaṭup.

Ulemp wi Timote

¹² Dbeeb Yetu *Krittun Ajugun, anwulun mnhina mi plempara. Atenën, afiyaarën aṣë du'ën ndo kalempara, ¹³ nji mbiṅ akar ṭfa katimul, ahajan bankṭaṣulun, awo naṅoonk, kë

aşë ñagi'aan, awin kë dwo ƚi kapaam awo mënfiyaara. ¹⁴ Kë hënk di Yetu Krittü Ajugun atumanaanuƚ na bnuura, ado kë nwo ƚi ploolan na a, nhilna nfiyaara mbot nƚal bañaanƚ.

¹⁵ Bañaanƚ bti bawo kate uƚup wi, ƚiki ujoonani : Yetu *Krittü abi ƚi umundu pa pbuuran bado ipekadu, kë nƚi dwoonƚ nateek ƚi baka. ¹⁶ Kë aşë ñagi'aan, aƚëpna ƚi nƚi, nwoonƚ nateek ƚi baka, kadiiman kamiir kaweeƚ ki ajaanƚ amiir bañaanƚ. Hënk balonƚ baluƚ kafiyaara kakaana ubida wi mnƚo.

¹⁷ Iwi inwoonƚ Naşih te mnƚo,
iwi inwoonƚ iinkba,
iwi i nin ñaanƚ alonƚ awoonƚ aanhil pwin,
iwi inwoonƚ aloolan ƚañ,
pdëm na mndëm manwo ƚi iwi te mnƚo.
Uwo haƚ.

¹⁸ Timote abuk naan, uko wi Uhaaş wi Naşibaƚi ubiinƚ aƚëpna ƚi bañaanƚ aƚup ƚi iwi utëƚtënu ihinan igut ugut unuura. ¹⁹ Mëbaan iliinƚ ƚi pfiyaar pi nu, ibot iwo na uşal unuura. Balonƚ bapok pƚaş uko wi nşal nnuura nƚi baka nƚakjakuƚ na baka, ukaanƚ kë pfiyaar pi baka paneemi. ²⁰ Himene na Alektandër bawo ƚi bukuƚ mënƚën, kë nşë wutar baka *Fatana bajukna pwo baankak akar katim ki Naşibaƚi.

2

Pñehan Naşibaƚi

¹ Uko uteek wi nƚi kajunnuƚ uwo pkootan nado kañehandër bañaanƚ bti Naşibaƚi, nakooƚa aƚënk baka, nado kañehana aƚen ñaanƚ andoli uko wi anumiinƚ, nabot nabeeba ƚi iko yi adoluƚ pa baka. ² Dkooƚan nañehandër başih na bañaanƚ bti bawoonƚ ƚi pşih, nƚhilna nwo ƚi bnuura na mnjeeh nƚo kadëman Naşibaƚi na nħaaşun bti nbot nƚo kado iko inwoonƚ itool. ³ Uko wi unuuriinƚ ƚi këş ki Naşibaƚi nabuuran nƚa, abot alila, ⁴ ul anƚaluƚ bañaanƚ bti babuur babot bame manjoonan. ⁵ Naşibaƚi awo aloolan, kë ñiinƚ aloolan awoonƚ ƚi ptoof pi nul na bañaanƚ: Yetu *Krittü, ⁶ anwuluƚ uleeful bañaanƚ bti bahilna babuur. Uko mënƚ wi wi Naşibaƚi adiimanuƚ ƚi wal wi adatuƚ. ⁷ Kë wul, ukaanƚ kë ndatana pwo *nanjañan kado kaƚup kabot kajukan banwoonƚ baanwo bayuday uko wi pfiyaar Yetu Krittü na uko wi manjoonan. Mënƚilan ƚilan, manjoonan mi mi nƚi kaƚupuƚ hënk.

⁸ Hënk di di nƚaluƚ biinƚ bado kañehan ƚi dko di bawohanƚ, badeeƚ iñen ijinƚ du baƚi, bawut udeeb na pƚom. ⁹ Kë baaƚ, dnal bawohara, bawun nħleef nƚi baka, bawut kajotan kadun pşiiaran na pƚu irinku yi uwuuru këme plankara mnko na pñëga maakan, ¹⁰ baƚëpan ƚëp bado kado iko inuura jibi baaƚ banfiyaaruƚ Naşibaƚi bti bawoonƚ kado. ¹¹ ƚi wal wi pjukan, baaƚ bawo kayomp, kabot kate bnuura uko wi bakƚupuƚ. ¹² Mëndinan ñaaƚ ajukan këme aşih ñiinƚ, awo katiimandër. ¹³ Na manjoonan, *Adam i i Naşibaƚi aƚakuƚ uteek kë Ewa abaa bi. ¹⁴ Kë mënƚ Adam i i baguuruƚ, ñaaƚ i i baguuruƚ kë ado uko wi Naşibaƚi aneenanuƚ. ¹⁵ Kë kabuk kaşë luƚ kadola abuur[☆]. Baaƚ babuur woli bataman afiyaar *Krittü, aƚal bañaanƚ abot awo bañaanƚ banwoonƚ bajinƚ piş ƚi kadun ki Naşibaƚi. Bawo kak kawut pdo kala pwinana.

3

Baweeƚ biki banfiyaaruƚ

¹ Bañaanƚ bti bawo kate uƚup wi ƚiki ujoonani : woli ñaanƚ ala ulemp wi pwo naweeƚ i banfiyaaruƚ, ala pdo uko unwoonƚ unuura. ² Kë naweeƚ aşë wo kawo ñaanƚ i bawoonƚ baanhinan pƚup nin uko ulonƚ ƚi a, awo kaniim ñaaƚ aloolan kaliƚ ƚi a, awo kawo ñaanƚ anƚijanuuƚ uleeful, ankaanƚ uşal, kaƚal bañaanƚ, kayeenk baka bnuura, kahinan pjukan. ³ Aanwo kawo nakuj këme naƚal pƚom, awo kajoob bkow, kawo bnuura na bañaanƚ, kalow itaka. ⁴ Awo kawo ñaanƚ anƚijanuuƚ katohul bnuura, kawo na bapoƚ banktiinkuluƚ, kawo nantohi ƚi kadun ki baka. ⁵ Na manjoonan, hum di di ñaanƚ anwoonƚ aanhinan pƚijan katohul ahiniinƚ kaƚijan banfiyaaruƚ Naşibaƚi? ⁶ Aanwo kawo ñaanƚ aambaanƚ abi bi ƚi

☆ 2:15 Natenan ƚi Ujuni 3.15.

pfiaar kaŋi abi adeeŋ igaŋan aŋe duknaana akoba jibi *Untaayi Uweek ukkobiinj. ⁷ Awo kawo ñaaj ŋi kadun ki banwoonj baanfiyaari, kaŋi awo ŋi mnkow ajot ŋi btaaw bi Untaayi Uweek.

Banjaaj baŋenk baweek biki banfiyaaruj

⁸ Kë hënk kak di di banjaaj baŋenk baweek biki banfiyaaruj bawoonj kawo. Bawo kawo bañaaj bantiinkaniinj, bawo kawo baŋool. Baanwo kadaan maakan, baanwo kawo baguurad ŋi uko wi itaka. ⁹ Bawo kamëban bnuura na uŋal ujinŋ iko yi pfiaar yi Naŋibaŋi adiimanuj. ¹⁰ Bawo katen baka duna ji babi bado kadat baka pa bado kaŋenk naweek i banfiyaaruj. Woli bawin kë bawo bañaaj biki bawoonj baanhil kaŋup nin uko uloj uwuŋaan ŋi baka babaa dat baka. ¹¹ Kë hënk kak di di baaj bawoonj kawo. Bawo kawo baaj bantiinkaniinj, banwoonj baanji bakuutar, baŋtjanuj ŋleef ŋi baka abot awo baŋool ŋi iko bti yi bajaaj bado. ¹² Ñiinŋ anjaaj aŋenk naweek i banfiyaaruj awo kaniim ñaaj aloolan kaliŋ ŋi a, kaŋijan babukul na katohul bnuura. ¹³ Bankdoluŋ bnuura ulemp wi pŋenk baweek biki banfiyaaruj, bañaaj baji bamagan baka, kakuŋ kaliint maakan ŋi pfiaar pi bafiyaaruj Yetu *Krittu.

Uko wi Naŋibaŋi adiimanuj

¹⁴ Dpiitu hënk, aŋe haŋ pbi du iwi ŋi ŋnuur ŋi, ¹⁵ nŋale luŋ ajon ubi, kŋe me jibi bañaaj bawoonj kawo ŋi katoh ki Naŋibaŋi kanwoonj bañaaj banfiyaaruluŋ, ul anwoonj najeb. Bamëban manjoonan jibi pkumel na itap ijaaj imëban katoh. ¹⁶ Nin ñaaj aanhil kapok kë uko wi Naŋibaŋi adiimanuj unwoonj uko wi ŋfiyaaruj udëmi :
uwinana ŋi Krittu ambiinj awo ñaaj najën,
i *Uhaaŋ wi Naŋibaŋi udiimanuj kë awo naŋool,
ul ampënuŋ awinana ŋi kadun ki ŋwanjuŋ,
ul i baŋupuj ŋi uko wi nul ŋi kadun ki bawoonj baanwo bayuday,
ul i bañaaj biki mboŋ bafiyaaruj,
ul andeeŋaniinj ŋi mndëm.

4

¹ *Uhaaŋ wi Naŋibaŋi uŋup bnuura aji kë ŋi ŋwal ŋbaaŋŋaani, bañaaj baloj baankak aŋiyaar *Krittu, baduka ŋi ŋntoj ŋanjaaj ŋaguurad kado kaŋaŋ pjukan pi ŋa. ² Pjukan mënt bañaaj banwoonj baguuru akuŋ awo baŋilan bajaaj baniinkan pa ŋi utaak, bakaŋ ŋŋal awo wo ji batër ŋa na pfeeru pjeenk. ³ Bañaaj bukuŋ baji bajukan kë ñaaj aanwo kaniim, aanwo kade iko iloj. Kë Naŋibaŋi aŋe paŋ iko yuŋ mëntën banfiyaaruluŋ abot ame manjoonan bahilna bado kade ya wi bakdëmanuluŋ abeeba. ⁴ Na manjoonan iko bti yi Naŋibaŋi apaŋuŋ inuura ; ŋënwo i ppok nin uko ude uloj, ŋwo i kabeeb Naŋibaŋi ŋi iko bti yi ŋkyeenkuŋ. ⁵ Uko wi Naŋibaŋi aŋupuj na pñehan pi nja ŋado iko ide mënt ijint ŋi këŋ ki nul.

Pjukan pi Pawulu ajukanuj Timote

⁶ Woli ijukan bayiŋu ŋi Yetu *Krittu uŋup wi, kwo nalemparul nanuura, kdiiman kë ikuŋnaana abot adëm ŋi ŋŋup ŋi pfiaar, pjukan pi manjoonan pi iŋaŋuŋ bnuura. ⁷ Pokan ŋŋup ŋnaaf ŋanwoonj ŋaanwo manjoonan, ŋëpan ŋëp itaman iñog Naŋibaŋi. ⁸ Na manjoonan ptaman kado kaŋeŋ ŋëŋan uleef panuura, kë ptaman kado kaŋaŋ Naŋibaŋi paŋe nuura pa iko bti ; pawo na kahoŋ ki ubida wi nŋa na wi faan. ⁹ Bañaaj bti bawo kate uŋup wi, ŋiki ujoonani. ¹⁰ ŋtaman keeri ŋlemp ŋbot ŋgutun pa pñog Naŋibaŋi wi ŋŋuŋ mnhaŋ mi nun ŋi a, ul anwoonj najeb, akuŋ awo nabuuran bañaaj bti banfiyaaruj Krittu. ¹¹ Uŋup wi, wi wi iwoonj kado kajukan kabot kaŋu bañaaj bti bado kaŋaŋ wa. ¹² Nin ñaaj aloŋ awutan kabeehu ŋiki ihoji, kë bŋup bi nu, mnwo mi nu, uŋal wi nu, pfiaar pi nu na pjinŋ uhaaŋ pi nu ŋaŋe wo kado banfiyaaruj bado kado ji iwi. ¹³ Ji ndo kabi, tamaan ŋi pleyiir *Ulibra wi Naŋibaŋi ŋi kadun ki banfiyaaruj, ŋi pŋup baka uŋup wi Naŋibaŋi na ŋi pjukan baka. ¹⁴ Wutan kadaayanaan uŋen wi *Uhaaŋ wi Naŋibaŋi uŋuŋ ŋi iwi, wal wi uŋëpnuŋ ŋi bantohi kë bapafu iñen aŋe ŋiini. ¹⁵ ŋuun kabaŋ ŋi iko mënt, ulemp wi nu uhilna

uya kadun, uwinana ti bañaan bti. ¹⁶ Tamaan ido kalipara ti mnwo mi nu na ti pjukan pi nu, mëbaan iliint ; idole hañ kbuuran uleefu na bañaan banktiinkiinj.

5

Mnwo mi Timote ti kadun ki banfiyaaruj

¹ Wutan nin kalëbar na ñiint nañaf, tēpēn tēp itiini na a jibi ijaan ktiini na şaaş, itiini na bañaşa jibi ijaan ktiini na baña'u. ² Mëbaan baat bañaf jibi imëbanuj naan, ibot imëban baat banhojun ji baña'u na uhaaş ujint.

Baat bayoş

³ Mëbaan bnuura baat bayoş, dji banwoonj baanka bañenk. ⁴ Kë woli ñaaş nayoş abuk këme ababntēn, babukul mënt këme bababul bawo kadiiman pfiyaar pi baka du katoh ki baka duna wi baklukuj bajug baka uko wi bañenkuj baka. Uko mënt uliluj Naşibaşi. ⁵ Kë ñaaş anwoonj aanwo na nin ñaanj alonj ankndoonj kañenka, uñ mëntan aji tu mnhaş mi nul ti Naşibaşi, kañehan kabot kakooşa utejan na pnak. ⁶ Kë ñaaş nayoş anşaanj ahokan iko yi umundu, awo ñaanj ankeşuj ; aji wo najeb ti bdiğ hēnk kaşē do bi keşa keş du uhaaş. ⁷ Leşaan bañaan kak uko wañ bawutna kawo baankşup nin buñaan blonj ti baka. ⁸ Kë ñaanj aşale wo aando ji tēnk bayişul, ajunna biki katohul, adek Yetu *Krittü kafēş: awuş apel ñaanj anwoonj aanfiyaar Krittü.

⁹ Woli ñaaş añal ppiitan katim kawo ti pntuk pi baat bayoş, awo i kaka nşubal iñeen paaj kapaf, kawo ñaaş ambiinj aliñ ti bniimul ; ¹⁰ awo kawo ñaaş ammeşaniinj ti pdo bnuura : akuş babukul bnuura, aşijan bayaanş bnuura, añow ihoş yi bañaan banwoonj biki Naşibaşi*, añenk bajuuk, ado iko inuura bti. ¹¹ Kë baat bayoş banhumuj, wutan kapiitan baka ti pntuk pi baat bayoş tiki woli uñal wi piintj udo baka kë balow *Krittü, bakak kañal pniima. ¹² Wal mënt baji baduknaana tiki bagar hēnk uko wi bahoşuj Krittü. ¹³ Kë hēnk, wi bawoonj baanka uko udo, baji bañaay na itoh, kapaf şuj pwaanj uko udo puñ bşup btum na bkuutar, kaşiiiniyaan iko inwoonj iinwo kado kaşiiiniyaan. ¹⁴ Ukaanj keeri kë nhokan baat bayoş banhumuj baaniimaa, babuk bawo na itoh yi baka, başoorad nja bawutna kaşup buñaan ti nja. ¹⁵ Balonj ti baka bado bi jot jot aşaş *Fatana. ¹⁶ Ñaaş anfiyaaruj andoli anwoonj na baat bayoş du katohul awo kañenk baka, aanwo kawut pntuk pi banfiyaaruj pawo i pdo kañenk baka. Hēnk di di pajaan pahil pñenk banwoonj baanka ñaanj.

Bantohi

¹⁷ Bantohi bankşonuj bnuura banfiyaaruj, kajunna banjaanj balemp ti pşup uşup wi Naşibaşi na banjaanj bajukan wa, bañaanj na pyeenk baluk bweek. ¹⁸ Na manjoonan, upiitana ti *Ulibra wi Naşibaşi aji : « *Inwo kaneenan uwit unklempariinj pfeer wal wi kakit kabanuj* »[☆] akak aji : « *Nalemp awo kaluka ujēnk wi nul* »[☆]. ¹⁹ Wutan kadinan nin batapar nantohi ankşonuj banfiyaaruj bşup bë mënt bañaanj batēb këme bawajanş babiinj aşup. ²⁰ Woli ajubani, şiiniin na a ti kadun ki banfiyaaruj bti, bantohi bandukiinj bahilna baten.

²¹ Dkooşu ti kadun ki Naşibaşi na ki Yetu *Krittü na ki nşwanjut şandataniiñ ido kaşaş iko yi njakiinj yi na uşal unwoonj utool, wutan kapaşşer ti iko bti yi ikdoluj. ²² Wutan kaşaran nin ti ppaf ñaanj iñen kawula pşih kaşi ibi ineej ti pşuban pi ñaanj alonj. Wutan kaşopan uleefu.

²³ Tañaan pdo kadaan meel şań, jaan kdaan ubiñu untiinku pa kayiñu kanjaanj katum pnooranu.

²⁴ Pşuban pi bañaanj balonj paji pabi winana winana ji babi bado kawayēş baka ; kë pi balonj paşē ji paşo kajon kabaa winana. ²⁵ Kë hēnk di di iko inuura yi bañaanj bajaanj bado ijaanj iwinana, ilonj inwoonj iinwinanaa iji iluj kawinana.

6

Pjukan ti uko wi balempar bañaanj

* 5:10 Pñow ihoş yi bayaanş banfiyaaruj:Şfa du Itrayel pñow ihoş yi nayaanş paji padiiman kë ñaanj adëmana.

☆ 5:18 Pleşan 25.4. ☆ 5:18 Luk 10.7.

¹ Bañaan bti banwoon balempar bañaan bawo kamëban biki baklemparun kado katiink baka bnuura. Hënk baankdo nin uko ulon uwuwaan wi bañaan baktijanun katokna katim ki Naşibaţi na pjukan pi nun. ² Kë banşaan alempar bañaan banfiyaarun *Krittü, bawutan kaşal kaji babeeh baka ţiki bawo bayiţ baka ţi Krittü. Bawo kaţep ţep kado kalempar baka bnuura ţiki bañaan biki Naşibaţi anjalun biki baklemparun hënk.

Bajukan baţilan

³ Iko mënt bti yi yi iwoon kado kajukan kabot kaţu banfiyaarun pdo. Woli ñaan alon ajukan iko ilon impaţi awo aanktaş nţup nnuura ni Yetu *Krittü Ajugun na pjukan pantaanun na pñogan bañaan du Naşibaţi, ⁴ awo nahomp naweek, aamme me nin uko ulon, atam bţup, na pñomna uko wi nţup njakun. Ţun duş mënt di di pñeebar iko, na pñom na bkuutar na pşalad bañaan buţaan ijaan ipenna, ⁵ yul na blaţar banwoon baankba. Bañaan banwoon ţi blaţar mënt batoka nşal, baankak ame manjoonan, wi başalun aji plemper Naşibaţi pawo uko ukaani itaka. ⁶ Na manjoonan plemper Naşibaţi paji pawul ñaan iko inuura itum woli alin ţi uko wi akaan. ⁷ We wi nţijun wi nbukiin ba? Nin uko ulon. Kë we wi nhiniin kayaanaan ba? Nin uko ulon. ⁸ Kë hënk keeri di nwoon kakëşan woli nka uko ude na uwohara. ⁹ Kë banşaan anjal pyok, baji bajot ţi kaguuru, kawo ţi bţaaaw, kaşë neej ţi iko ipen iţop itum injaan ido ñaan atoka kakuţ kaneem. ¹⁰ Na manjoonan pñal itaka pajaan paţij iko iwuwaan bti ; bañaan balon banjalun itaka badek Naşibaţi kafet aşë yewlën nleef ni baka na nnoor nantumuş maakan.

Pjukan pa Timote

¹¹ Kë iwi, inşaan awo i Naşibaţi, lowan iko mënt bti, iwo kado kala pwo natool, pdo iko inklilun Naşibaţi, pfiyaara, pñal bañaan, phil kamiir na pjoob bkow. ¹² Gutaan ugut unuura unwoon pmëban pfiyaar pi nfiyaarun *Krittü aliint, işë iyeenk ubida wi mnşo unkaan kë idu'anaa wi iţupun aji ifiyaar Krittü kë bañaan batum bammaari. ¹³ Ţi kadun ki Naşibaţi anwulun bañaan na nko uhëfënt na ki Yetu *Krittü anţupun manjoonan wal wi awoon ţi kadun ki *Pont Pilat dkooţu ¹⁴ ido iko yi nţuun pdo yi. Wutan kapënan nin uko ulon da, uwut kaka nin bţup te wal wi Ajugun Yetu Krittü aklun kapën kawinana. ¹⁵ Naşibaţi akdolun Krittü awinana ţi wal wi adatur ; ul annuurandënuş bnuura, anwoon naşih aloolan ţań, anwoon Naşih *Andëmuş Maakan. ¹⁶ Ul ţań awoon aankket, afët du bjeehi bi nin ñaan awoon aanhil pban, ul i i nin ñaan awoon aambaan kawina këme kahil pwin. Ul awoon na mndëm na mnhina te mnşo! Uwo hań!

¹⁷ Hënkun, jakan na bayok biki umundu wi, bawut kadeen igajan, bawut kaţu mnhaţ mi baka ţi pyok panjaan paba, baţepën ţep baţu ma ţi Naşibaţi anjaan aţen nja iko bti katuman nşë wo bnuura. ¹⁸ Badoon kado bnuura, pyok pi baka pawoon pdo bnuura ; bawoon bañaan banjaan baţen, banjaan banjal pfaaşiiir uko wi bakaan. ¹⁹ Woli bado hań, baji baţonkrën pyok pţum pa faan kahilna kalun kaka ubida wi manjoonan.

²⁰ Iwi Timote, hankan bnuura uko wi Naşibaţi awuliin. Lowan nţup njanwoon njanika udooni akuţ awo njanlil Naşibaţi, na blaţar ţi uko wi banjakun aji uko wi bakţupun uwo kame aşë ţilan ţilan. ²¹ Bañaan banfiyaarun nţilan mënt baduk ptaş bgah bi Yetu. Dñehan Naşibaţi awulan, an bti bnuura bi nul!

Uşup utëbantën wi Pawulu apiitun Timote

Uşup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta katëbantën ki Pawulu apiitun Timote. Apiit ka wi awoonj ukalabuş du Rom. Banohul bti baţi wal mënş aduka. Luk řañ anwoonj napiinşan awoonj aanduka. Pawulu awin kë uko ubaa, pkeş řañ padukiinş. Uko mënş ukaanş kë apiit Timote kaşana řiki ajeja kë awo ji abukul na manjoonan. Kakaarta ki Pawulu apiitunş ki kawoonj kabaañşaani ki apiitunş. Apiita ři kakaarta ki aji na a amëban ji a aliinş ři pfiyaar. Akak ajaka ataman ři pşup Uşup Ulil Unuura wi Yetu Krittunş woli badoo hajana. Aji na a alipara pjukan panwoonş paanwo Uşup Ulil Unuura. Pawulu akak aşup ři ka aji ul ři uleeful agutan ugut unwoonş unuura, kë awo kaya hënkunş du Ajugun Yetu Krittunş. Aşup aji ñaan anfiyaarunş Krittunş andoli awo kado ji a.

Hënk di ifah yi ulibra wi iwoonş:

1. Pwul mboş (1.1-2)
2. Pawulu aşanş Timote (1.3-18)
3. Hum di di ñaanş ajaanş awo nangoli nanuura i Krittunş (2.1-26)
4. Hum di di bañaanş bajën bakluş kawo ři řnuur řbaañşaani (3.1-9)
5. Pmëban kaliinş ři pfiyaar (3.10-4.8)
6. Pşanş pbaañşaani na pwul mboş (4.9-22)

Pwul mboş

¹ Nji Pawulu, i Naşibaţi anşaluş nwo nanjañan i Yetu *Krittunş, aşu'ën ndo kaşup uko wi ubida unwoonunş ři Yetu Krittunş wi ahoşunş, ² dpiitiinş, iwi Timote abuk naan i nşaluş. Dñehan Naşibaţi Aşin nja na Yetu Krittunş Ajugun bawulu bnuura na mñaga babot bajoobşënu uhaaş.

Pawulu atëñşenş Timote

³ Dbeeb maakan Naşibaţi i nji kadëmanunş jibi bateem naan babiinş adëmana na uşal ujinş. Dji kaduka ři pñehana utejan na pnak, kaşë leşu. ⁴ Dleş mnkuul mi nu[☆], aji kaşal maakan kawinu kahilna katum na mnlilan. ⁵ Dkak aji kaleş pfiyaar pi nu panjoonanunş. Pfiyaar mënş pi pi bi Lowit ateemu ñaaş na Ēnit naan babiinş awoonaan uteek, dfiyaar bnuura kë pawohanş ři iwi. ⁶ Ukaanş kë nji kaleşanu, itij bnuura uşen wi Naşibaţi awuliinş wi mpafiinş iñen. ⁷ Na manjoonan Naşibaţi aanwul nja uhaaş wi blal, aşëp şëp awul nja uhaaş wi mntënş, wi bşalad na wi pşoorandër. ⁸ Wutan keeri kakowa pşiiiniyaan uko wi Ajugun, wutan kakowara nji nwoonş nakalabuş pa ul ; hajan na nji pa *Uşup Ulil Unuura, mnhina mi Naşibaţi manşë mando kaşënkunş. ⁹ Naşibaţi abuurunş nja abot adu nja řwo biki nul. Kë uko mënş uşë wo uunwoona ři udo wi nja, uwoona ři mñaga mi Naşibaţi aşëpnunş ři Yetu *Krittunş awul nja. Ado bi şala şal undiimaan ji abi ado kapaş umundu aji añaga nja, ¹⁰ mnñaga mënşenş mampën awinana hënkunş ři ubi wi Yetu Krittunş nabuurunş nja. Ul awatunş pkeş abot aşëpna ři Uşup Ulil Unuura adiiman ubida wi mnşo. ¹¹ Naşibaţi aşu'ën kë nwo nanjañan anşaanş aşup kabot kajukan Uşup Ulil Unuura. ¹² Uko waş ukaanş kë nji kahaj hënk, aşë wo mënkkowa řiki dme bnuura Yetu Krittunş i nfiyaarunş abot ame kë ahina kaşijan bnuura uko wi ahankanaanunş te unuur uweek wi aklunş kabi. ¹³ Doon kaşaş bnuura řşup řnuura ři itiinknunş ři nji, mëbaan řa na pfiyaar na unşal yi řyeenkunş ři Yetu Krittunş. ¹⁴ řijaan bnuura uko unuura wi ahankaniinş, wi *Uhaaş wi Naşibaţi unwoonş ři nja ukşënkunş itijan.

☆ 1:4 Natenan ři Ulemp 20.37.

¹⁵ Jibi imeerj, bañaan bti biki utaak wi Atiya bawutanaan, Figel na Hermogen bawo ti bukuj mēntan.

¹⁶ Dñehan Ajugun añaga biki katoh ki Onetifor țiki atēntēnaan nyaas ntum abot awo aankowaa wi batuhnun. ¹⁷ Wi abanun du Rom, ațep țep ataman ți pla'en te adoo awinēn. ¹⁸ Dñehan Ajugun añagi'a ți unuur ubaañsaani. Ime kak bnuura jibi ațēnkun wi nwoon du Efet.

2

Mnhaj mi nalempar Kritt

¹ Kē iwi abuk naan, tamaan ijejna mntēn mi nu ți bnuura bi Yetu *Kritt akwuliin. ² Itiink uko wi njukanun ți kadun ki bañaan batum, kaan ijukan wa bañaan biki bahațun, banhilun kajukan wa kak bandukiin.

³ Hajan na nji ji nangoli nanuura i Yetu *Kritt. ⁴ Nin ñaan aloj anwoon ți pngoli aanji nooran uleef na iko yi bañaan banwoon baanwo bangoli woli aňal kalempar bnuura naweekul. ⁵ Kē hēnk kak di di uwoon ți pti, ñaan aanji yeenk katum woli aanți jibi bajakun. ⁶ Kē hēnk kak di di najaar anlempun bnuura ajaan aka na pyeenk kafah kateek ki uko wi akitun. ⁷ Șalan bnuura uko wi nji ntupiin, Ajugun ațēnku ika ușal umeeni iko bti.

⁸ Leșan Yetu *Kritt annațiin ți pkeț, ampēnnun ți pntaali pi *Dayiț nașih ; *Uțup Ulil Unuura mēnt wi wi nji kațupun bañaan. ⁹ Wul ukaan kē nji kahaj adoo tanana ji nado buțaan. Kē uțup wi Nașibați ușe wo uuntananaa. ¹⁰ Ukaan kē nji kamiir iko bti pa bañaan bandataniin bahilna bayeenk mbuur mi Yetu Kritt akwulun baka na mndēm te mnțo.

¹¹ Bañaan bti bawo kate uțup wi, țiki ujoonani :

Wi nkețun na *Kritt, nluj kaka ubida na a.

¹² Woli nmēban aliint, nluj kașih na a.

Woli npoka, ul kak alun kapok nja.

¹³ Woli ndeka kafet, aji woh na nja kamēban nja, aanhil kalaț uleeful.

Pgut na bajukan bațilan

¹⁴ Wutan kațaňan pdo kaleșan bañaan iko yi, kațup ți kadun ki Nașibați kē bawo kawut pnjom pwaan udooni ți uko wi nțup njajakun, panjaan paneeman țaň banjaan batiink pa.

¹⁵ Tamaan inaț ți kadun ki Nașibați ji ñaan anlempun bnuura, nalemp anwoon aankowaa, ankjukanun bnuura uțup wi manjoonan. ¹⁶ Kē nțup njanwoon njanuka udooni, njanwoon njanlil Nașibați, lowan nja. Banwoon ți nja baji balowa low Nașibați pya. ¹⁷ Nțup ni baka njan njanoka tok pya jibi ujad ujaan udēma dēm pya. Himene na Filet bawo ți bukuj mēntan : ¹⁸ bapok manjoonan wi bațupun aji Nașibați ado bi națan bañaan ți pkeț, apēnan hēnk bañaan balon ți pfiyaar pi bafiyaarun. ¹⁹ Kē uțup wi Nașibați ușe naț aliint ji plaak pi bajaan baniwna, kē bapiit ți plaak mēnt aji : « Ajugun ame bañaan banwoon biki nul » akak aji : « Ñaan anjakun aji awo i Ajugun awo kadek kafet iko inwoon iinwo itool. »

²⁰ Ți katoh kawee uunji uka țaň iko ideeni na idaani yi uwuuru kēme yi untaam, uji uka yi babomanaani imul na yi ufuus ; ilon jji iwo yi bayaanț, ilon kawo pa iko yi nnuur bti. ²¹ Woli ñaan apēn ți iko ițop yi ntiiniyaanun aji wo ji iko yi uwuuru kēme untaam. Ayiman pa Ajugun, aji lempara bnuura, ahinan pdo iko inuura bti.

²² Lowan unoh wi kpoț itaman ido kala pwo națool, pfiyaar, unal na pwo bnuura na bañaan. Doon iko mēnt na bañaan banjaan badēman Ajugun na uhaas ujint. ²³ Pēnan ți blațar banwaanun udooni, ime kē baji bațij pnjom. ²⁴ Kē ñaan anșaan awo nalempar Ajugun așe wo kalow pnjom, awo kațep țep kaňal bañaan, kahil pjukan, kahil kamiir. ²⁵ Awo kațini na banklațulun na nțup nnuura kahaț kē ulome Nașibați ațen baka bațelēs nhaas ni baka, ado baka bame manjoonan. ²⁶ Bakak wal mēnt na nșal ni baka kapēn ți btaaw bi *Untaayi Uweek umobun baka, kē bawo ți pdo uko wi unalun.

3

Ŋnuur ŋbaañšaani

¹ Dŋal ime kē ŋi ŋnuur ŋbaañšaani, ŋwal ŋtam ŋaluŋ kabi. ² Bañaan baloŋ baluŋ kado kaŋal ikow yi baka ŋañ, kaŋal itaka, kawo bahomp, kadēman ŋleef ŋi baka, kakar katim ki Naŋibaŋi, kapok ptiink bajug baka, kapok pleŋ baka, kabeeh iko yi Naŋibaŋi. ³ Baluŋ kadēnēt ŋhaaŋ, kawo baankñaga, kakuutar, kawo baankhil ptoorandēr, kaŋoonk, kabot kapok uko unuura. ⁴ Bañaan mēnt baluŋ kado kaguurad, kamēnaŋ, kawo bahomp baweeek, kaŋal unoh kapel pŋal Naŋibaŋi. ⁵ Baji bawo ŋi bdig ji bañaan banñogun Naŋibaŋi kaŋē poka du meet. Lowan bañaan mēnt. ⁶ Baloŋ ŋi baka baji baneej du itoh kaguur baaŋ banwiisuŋ ŋŋal, bantumun ipekadu, kē iko itum yi ŋleef ŋi baka ŋaŋaluŋ iktoŋ baka. ⁷ Baaŋ mēntan baji bawo ŋi pjuŋ kaŋē wo baanji bahil nin pme manjoonan. ⁸ Jibi Yanet na Yambret* babin ŋalaŋ ŋfa Moyit, hēnk di di bañaan mēnt bakluŋ kalaŋ manjoonan. Bawo bañaan biki ŋŋal ŋaŋopun, bawo bañaan banwoon baanhil kafiyaar Yetu *Krittu. ⁹ Kē baŋē wo baanhil kaya kadun ŋi kaguuru, ŋiki bpēn bi baka baluŋ kawinana ŋi kadun ki bañaan bti jibi bi Yanet na Yambret babin awinana.

Bnuura bi Ulibra wi Naŋibaŋi

¹⁰ Kē iwi, iwin bnuura pjuŋan pi naan, ame jibi nwoon, iko yi ŋaluŋ pdo, jibi nfiyaaruŋ *Krittu, iwin kē dmiir, dŋal bañaan akuŋ amēban aliint. ¹¹ Ikak awin wi bañaan baknooranaanun, ahajanaan du Antiyoka, na Ikoniyom na Littra[☆]. Mnhaŋ mnhoŋ mi mi bawoon baanhajanaan da? Kē Ajugun aŋē pēnanaan ŋi ma bti. ¹² Kē ŋaan andoli anŋaluŋ ptaŋ Yetu *Krittu, baluŋ kahajana. ¹³ Kē banŋaan awo bañaan baŋot na banjaan baŋilan, babi kaduka duka ŋi pdo buŋaan, kawo ŋi pguur bañaan kabot kaguur ŋleef ŋi baka.

¹⁴ Kē iwi, uko wi ijukuŋ abot adinan aji ujoonani mēbaan ŋi wa, wi imeeŋ ŋaan anjukaniin wa. ¹⁵ Wi iwoon napoŋ te hēnkun ijuk ame *Ulibra wi Naŋibaŋi, wul uhiniin kawulu uŋal untuŋa unktjiin ibuur wi ifiyaaruŋ Yetu *Krittu. ¹⁶ Iko bti impiitun ŋi Ulibra wi Naŋibaŋi iwoona du a. Inuura pa pjuŋan nja uko unwoon manjoonan, kaŋan nja, kadiiman nja bŋah wal wi ŋdolun buŋaan, kajukan nja pwo baŋool. ¹⁷ Hēnk di di ŋaan anwoon i Naŋibaŋi akyeenkun ŋi uhaaŋul iko bti yi anumiin kadolna iko bti inwoon inuura.

4

Iko iloŋ kak yi Timote awoon i kado kado

¹ Yetu *Krittu aluŋ kawinana ji naŋih kawayēŋ bajeb na bankeŋun, aluŋ kabi kaŋih. Ukaan kē ŋi kakooŋu ŋi kadun ki Naŋibaŋi na ki Krittu mēnt: ² ŋupan bañaan uŋup wi Naŋibaŋi, baŋale pte wa kēme woli baanŋali ktamanaara taman. ŋiiniin na bandoluŋ buŋaan ibot iŋoman na banjubanuŋ, tēŋtēnan bañaan ŋi pdo bnuura, doon uko mēnt na kamiir kaweeek pa pjuŋan baka. ³ Na manjoonan wal ubi wi bañaan bawoon baankak atiink pjuŋan pnuura, bado kaŋaŋ iko yi ŋleef ŋi baka ŋaŋaluŋ, kawo na bajukan baŋum bankŋupun baka uko wi baŋaluŋ ptiink ŋañ. ⁴ Baankak aŋal ptiink manjoonan, babaa ŋep ŋep katiink iko inwoon iinwo manjoonan. ⁵ Iwi kē iŋē wo i kaŋoorandēr ŋi iko bti yi ikdolun, jaan kmiir ŋi wal wi mnhaŋ, tamaan ido kaŋup *Uŋup Ulil Unuura, ido kado ulemp wi nu jibi uwoon kadolana bti.

⁶ Kē ŋi, bado bi tulēn jibi bajaan batul poot pi pgur, wal wi naan wi pkeŋ udo bi kaban ban. ⁷ Dgutan ugut unuura, dba pti, dmēban ŋi pfiyaar pi nfiyaaruŋ Yetu *Krittu. ⁸ Uko unduki'aanuŋ hēnkun uwoon pyeenk utepi wi ŋaan naŋool ajaan afuŋta. Utepi mēnt, Ajugun, nawayēŋ naŋool akluŋ kawulēn wa ŋi unuur wi akluŋ kawayēŋ bañaan. Kē mēnt ŋi aloolan ŋañ kayeenkun wa, bañaan bti banŋaluluŋ ayoonk ubi wi nul bayeenk wa.

Iko yi Pawulu analuŋ bañaan bado

* 3:8 Yanet na Yambret: Baloŋ baŋal kē bañaan mēnt bawo bado dayaamu biki Ejiptu : Natenan ŋi Ppēn 7.11, 22 na 9.11. ☆ 3:11 Natenan ŋi Ulemp 13.14-52; na ŋi 14.1-20.

⁹ Faraan ibi du nji, ¹⁰ ɕiki Demat ɕi pɕal iko yi umundu wi, adukën aya Tetalonika, kë Kreşent aya Galatiya, Titut kë aya Dalmatiya. ¹¹ Luk ɕaň adukiin na nji. Dolan Markut abi na iwi ɕiki dnumi'a maakan ɕi ulemp wi naan ɕi. ¹² Dyil Tişik du Efet. ¹³ Woli iluŋ abi, kɕijën bayeti bi naan bi ndukuŋ du uko Karpuɕ du Trowat, na ŋlibra, işë iwut nin kaɕilma ŋi babomanaanuŋ injan. ¹⁴ Alektandër naɕak adolën buɕaan maakan ; Ajugun aluŋ kaluka ulemp mënɕ. ¹⁵ Lipariin iwi ɕi uleefu, ɕiki abi pok maakan uɕup wi ŋkjukanuŋ.

¹⁶ Byaaş bteek bi bakwayşaanuŋ, nin aloŋ aambi bi aɕok na nji, badukën bukal bti. Dñehan Naşibaɕi awut kafën baka uko mënɕ! ¹⁷ Kë Ajugun aşë wo ɕi kafet naan awulën mnhina mi pɕup uɕup wi nul bti, bañaarŋ banwoorŋ baanwo bayuday bti bahilna batiink wa. Kë hënk di di abuuranaanuŋ ɕi pkeɕ. ¹⁸ Ajugun aluŋ kabuuranaan ɕi iko iwuɕaan bti yi baŋaluŋ pdolën, kaňooɕën bnuura du pşih pi nul du baɕi. Mndëm manwo ɕi a te mnɕo. Uwo haŋ.

Pwul mboş pbaaňşani

¹⁹ Wulaan bi *Pritiliya na Akila mboş, na biki katoh ki Onetifor.

²⁰ Erattut aduka du ubeeka wi Korint, kë nduk Trofim du ubeeka wi Milet ɕiki amaaki.

²¹ Tamaan ibi ji ujonɕ ubi udo kajun. Ewubulut awulu mboş, na Pudeent na Linut na Klodiya na banfiyaaruŋ bti.

²² Dñehan Ajugun awo na iwi, dñehan awulan an bti bnuura bi null!

Uṭup wi Pawulu apiitun Tit

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta ki Pawulu apiitun Tit. Tit mēnt̄ aanwo nayuday aṣē bi kak afiyaar Kritt̄u aji gakandēr na Pawulu. Pawulu apiita kakaarta kē kaṭēnka du Kret di abiiṅ aduka, aji ado katen ulemp wi pntuk pi banfiyaarun̄ Kritt̄u panwoon̄ da. Kakaarta ki kaṭiiniyaan iko iwajanṭ̄ inknooranun̄ Pawulu ṭi pntuk mēnt̄. Uteek uwo kē Pawulu aleṣan Tit jibi ṅaaṅ i baṭuun̄ ṭi kadun ki pntuk pi banfiyaarun̄ awoon̄ kawo. Apiit̄ aṭup uko waṅ, ṭiki awin mnwo mnwuṭaan mi baṅaaṅ baṭum ṭi biki Kret bawoonaanun̄. Utēbanṭēn̄ uwoon̄ kē akak aṭup Tit ajukan baṅaaṅ biki da mnwo mi kawuun̄ kandoli kawoon̄ kawoonaan. Bantohi biinṭ̄ na bantohi baaṭ (banwoon̄ kak kajukan baaṭ banwoonun̄ bampoṭi), baṭaṣa na bajuuk ṭi ulemp. Abaaṅṣaan aṭup Tit jibi ṅaaṅ anfiyaarun̄ Kritt̄u awoon̄ kawo. Awo kawo ṅaaṅ anwoon̄ aanji ṅal pla bṭup, kado pnoh na baṅaaṅ kalow bkujar, pṅom, bpaṭṣēr ṭi pntuk pi banfiyaarun̄.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon̄:

1. Pwul mboṣ na pṅehan Naṣibaṭi (1.1-4)
2. Pṭaṅ banwoon̄ ṭi kadun ki pntuk pi banfiyaarun̄ (1.5-16)
3. Pṭaṅ banfiyaarun̄ Kritt̄u (2.1-3.11)
4. Pwul mboṣ pbaaṅṣaani (2.1-3.15)

Pwul mboṣ

¹ Nji Pawulu, nwoon̄ nalempar Naṣibaṭi, dpiitiin̄ iwi Tit, dwo kak *nanjaṅan i Yetu *Kritt̄u kahilna kaṭup uṭup unṭaanun̄ na pfiyaar pi biki Naṣibaṭi adatur̄ na kame kanjoonanun̄ kanjaan̄ kaṭij baṅaaṅ baṅog Naṣibaṭi. ² Mnhaṭ mi ubida wi mnṭo manwoona ṭi iko mēnt̄. Ubida mēnt̄, Naṣibaṭi anwoon̄ aanji ṭilan ahoṅun̄ wa undiimaan wi apaṣun̄ umundu. ³ ṭi wal wi adatur̄, Naṣibaṭi nabuuran nja awul uṭup wi nul aji nṭup wa baṅaaṅ. ⁴ Dpiit̄u, iwi abuk naan na manjoonan ṭi Yetu Kritt̄u i ṅfiyaarun̄ nja bti. Dṅehan Naṣibaṭi Aṣin nja na Yetu Kritt̄u ambuuranun̄ nja bawulu bnuura babot bajoobṭēnu uhaaṣ.

Ulemp wi Tit du Kret

⁵ Kē nṣē duku du Kret ihilna ibaaṅṣ ulemp undukiin̄, idat baṅaaṅ bankwoon̄ bantohi biki banfiyaarun̄ ṭi ṅbeeka bti jibi njakiin̄ ido. ⁶ Nantohi i banfiyaarun̄ awo i kawo ṅaaṅ i nin aloṅ awoon̄ aanka uko uṭup ṭi a, awo kaniim ṅaaṭ aloolan kaliṅ ṭi a, babakul bawo kafiyaar Yetu *Kritt̄u, baanwo kawo ṭi iko iwuṭaan abot awo kado kate. ⁷ Na manjoonan naweek i banfiyaarun̄ awo namali i Naṣibaṭi ukaaṅ kē awo i kawo ṅaaṅ i nin aloṅ awoon̄ aanka uko uṭup ṭi a, aanwo kawo nahomp, kēme natar udeeb, nakuj, naṅal ugut, aanwo kawo naguurad ṭi uko wi itaka. ⁸ Kē aṣē wo i kaṭēp ṭēp kawo ṅaaṅ anjaan̄ ayeenk baṅaaṅ bnuura, anṅaluṅ pdo bnuura, aka uṣal, awo naṭool, aṭaṣ Naṣibaṭi, abot aṭijan uleeful. ⁹ Awo kamēban uṭup unjoonanun̄ wi Naṣibaṭi jibi bajukanun̄ wa kahilna kado kaṭaṅ baṅaaṅ na pjukan pnuura, kabot kadiiman banklaṭun̄ uṭup mēnt̄ kē baanfaṅi.

¹⁰ Na manjoonan, baṭum ṭi baṅaaṅ biki Kret baanji bate, atum bṭup abot aji baguurad. Bayuday banjakun̄ aji baṅaaṅ bawo i kawala katēmp bawoonun̄ haṅ. ¹¹ Iwo i kado baka badēt itum! Baji baṭok ṅṣal ṅi itoh ipēb wi bajaan̄ bajukan baka iko inwoon̄ iinwoo kado kajukan. ¹² Uka ṅiinṭ̄ aloṅ i Kret, najukan naweek, andoon̄ aji : « Biki Kret bawo baṭilan baweek, baṅot ji ṅko ṅi uṭeeh, awo bapēra banfeerun̄. » ¹³ Uko wi aṭupun̄ ujoonani, ukaaṅ kē iwo kaṅoman na baka bnuura bahilna baliinṭ̄ ṭi pfiyaar, ¹⁴ bawut kaṭaṣ ṅṭup ṅanwoon̄ ṅaanwo manjoonan ṅi bayuday baloṅ na iko yi baṅaaṅ bandekuṅ manjoonan kafet̄ bajakuṅ aji baṅaaṅ bawo i kado. ¹⁵ Iko bti iji iwo ijint̄ ṭi kadun ki Naṣibaṭi pa baṅaaṅ banwoon̄ bajint̄, kē nin uko uloṅ uṣē wo uunji uwo ujint̄ pa banṭopun̄ banwoon̄ baanṅal pfiyaar. ṅṣal na ṅhaaṣ ṅi baka ṅaṭopi. ¹⁶ Baji baji bameeṅ Naṣibaṭi kaṣē diiman ṭi mnwo

mi baka kë bapoka : bawo bañaan banjaan bado iko inŋopuŋ maakan, banwoon baanji bate, banwoon baanhil pdo nin uko ulon unuura.

2

Hum di Tit awoon kado kajukan?

¹ Kë iwi Tit, işë wo kajukan uko untaanuŋ na pjukan pnuura. ² ŋiiniin na baŋaf iji na baka bawo kaŋijan ŋleef ŋi baka, kawo bañaan bantiinkaniin, bankaŋ ŋŋal, bawo kamëban kaliint ŋi pfiyaar Yetu, ŋi pŋal bañaan na ŋi kamiir. ³ ŋiiniin kak na baaŋ baweek iji na baka, mnwo mi baka manwo kalil Naŋibaŋi, bawo kalow bkuutar, kawut pjotan poot kadun, kaŋë kado kajukan iko inwoon inuura. ⁴ Woli bado haŋ, bajukan baaŋ banhojuŋ pŋal bayin baka na babak baka, ⁵ pwo na ŋŋal, pŋintŋ ŋhaaŋ, pdo kalemp ŋi itoh yi baka, pjoob ikow, ptiink bayin baka, bañaan bawutna kalaŋ uŋup wi Naŋibaŋi. ⁶ Kë hënk kak di di nŋaluŋ iŋiini na baŋaŋa iji na baka baŋoorandër. ⁷ Kë iwi ŋi uleefu işë wo kado kado bnuura ŋi iko bti batenna ŋi iwi. Doon kajukan na uhaaŋ ujintŋ, pjukan pankndoon bañaan bado katiinku. ⁸ ŋŋup ŋi nu ŋawo i kawo ŋtool, ŋi nin ñaan awoon aankhil plaŋ, banklaŋiin bahilna bakowa, bawo baankka nin uko uwuŋaan uŋup ŋi nja. ⁹ Jakan na balempar bañaan bado katiink biki baklemparuŋ ŋi iko bti, bado kalemp bnuura bawut kado kalaŋ baka. ¹⁰ Baanwo kado kakiiŋ baka, bawo kawo bañaan biki bafiyaaruŋ bnuura. Hënk, ŋi iko bti yi bakdolun pjukan pi Naŋibaŋi nabuuran nja paji panuura ŋi kës ki bañaan.

Pwinana pi bnuura bi Naŋibaŋi

¹¹ Naŋibaŋi adiiman nja bnuura bi nul, awul nja ba kahilna kabuuran bañaan bti. ¹² Bnuura mëntŋ baji bajukan nja pwut iko inwoon iinlil Naŋibaŋi na iko iwuŋaan yi ŋleef nja ŋaŋaluŋ. Hënk ŋhilan pwo na uŋal, kawo bañaan baŋool, kado iko inliluŋ Naŋibaŋi ŋi mboŋ, ¹³ kayoonkna unuura wi mnlilan wi ŋhaŋuŋ, wi Yetu *Krittu Naŋibaŋi naweek i nja, anjaan abuuran nja akbiin na mndëm mi nul. ¹⁴ Awuluŋ uleeful kahilna kapënan nja ŋi buŋaan bti bi njaan ŋdo, kajintŋan nja kado nja ŋwo bañaan biki nul, banjaan baŋal pdo iko inuura. ¹⁵ Kë hënk di di iwoon kado pdiim : kaŋup, kakooŋ, kaŋoman. Kdinan nin ñaan abeehu.

3

Hum di banfiyaaruŋ bawoon kawo?

¹ Hënkunŋ leŋaan banfiyaaruŋ iji na baka bado katiink banwoon ŋi pŋih bti, bawut kapataŋa badoki babi naŋ naŋ ŋi pdo iko inuura bti. ² Jakan na baka bawut kakuut nin ñaan, batiinkar, bajoob ikow, bawo bnuura na bañaan bti. ³ Nja kak ŋbi wo tfa bañaan banwoon baanwo na ŋŋal, banwoon baanji bate, banneemuŋ, kë iko iŋop na iko iwuŋaan indoli yi ŋleef ŋi nja ŋaŋaluŋ kë ikŋon nja, ŋbi wo ŋi mnŋot na pñeebar iko, ado iko yi bañaan bakŋoornuŋ nja, aŋoorad ŋi ptoof pi nja. ⁴ Kë wal wi Naŋibaŋi nabuuran nja adiimanuŋ nja bnuura bi nul na jibi aŋaluŋ bañaan, ⁵ abuuran nja. Mëntŋ iko itool yi ŋŋaluŋ aji ŋdoo ikaan, mnñaga mi nul ma. Aŋëpna ŋi *uhaaŋ wi nul ajintŋan ŋhaaŋ ŋi nja, ado nja kë ŋwo bañaan bahalu. ⁶ Aŋëpna ŋi Yetu *Krittu nabuuran nja awul nja uhaaŋ mëntŋ akëŋan. ⁷ Krittu awulun bnuura bi nul ado kë ŋwo bañaan baŋool ŋhilna ŋhaŋ kë ŋka ubida wi mnŋo.

⁸ Bañaan bti bawo kate uŋup wi ŋiki ujoonani, kë nŋal iŋup bañaan bnuura, banŋuun mnhaŋ mi baka ŋi Naŋibaŋi bahilna baŋu kabaŋ ŋi pdo kado iko inuura. Uko mëntŋ uwoon uko unnuuriin pa bañaan abot aŋënk baka. ⁹ Kë işë wo kapën ŋi bŋup bŋum banwaanuŋ udooni, na pŋiiniyaan jibi mnŋini manyeenkiiruŋ, na pŋom na blaŋar ŋi uko wi *bgah bi Moyit. Iko mëntŋ iwaan udooni abot awo iinji iŋij nin uko ulon unuura. ¹⁰ Woli ñaan alon aŋij bpulad ŋi ptoofan, ŋiiniin na a yaaŋ uloolan ikak iŋiini na a utëbanŋën. Woli aanŋañani, lowaana, ipënanana ŋi iko bti, ¹¹ ime kë awo ñaan anwuŋuŋ uŋal, pekadu di ajaan ado dadiiman kë aduknaanaa.

Iko ibaañŋaani yi pdo

¹² Wal wi nji kayiluŋ Artemat këme Tişik, iwo kataran kabi du nji du Nikopolit, dul di di njakuŋ aji dwo ŋi wal wi ujonŋ.

¹³ Tamaan iŋenk bi Fenat name bgah na Apolot bahilna bayaanŋ, bawut kawaanŋ nin uko ulonŋ.

¹⁴ Bayiŋ nja ŋi *Krittu bawo kajuk ptaman maakan ŋi pdo iko inuura, nin ñaanŋ aloŋ awutna kawaanŋ uko wi anumiiŋ unuur undoli, hënk baankwaanŋ udooni.

¹⁵ Bañaanŋ banwoonŋ na nji bti bawulu mboŋ. Wulan mboŋ banfiyaaruŋ bti abot aŋal nja.

Dñehan Naŋibaŋi awulan an bti bnuura bi nul.

Uṭup wi Pawulu apiitun Filemon

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta ki Pawulu apiitun Filemon nanohul. Niiṅ mēṅ awo i ubeeka wi Kolot, awo ṅaṅ ammeṅaniṅ du ubeeka mēṅ. Abi tiink kē Pawulu akṭup Uṭup Ulil Unuura kē abi fiyaar fiyaar ṭi dko mēṅ akak aṭaṣ bgah bi Krittū. Abi ka ṭi bajuuk ṭi ulemp biki nul ṅiṅṅ aloṅ i katim kawoon Onetim ambiṅ aṭi abuur. Wi ayaṅ aya ayit na Pawulu du dko di awoon du ukalabuṣ, kē aṭupa Uṭup Ulil Unuura unjaṅ uṭiiniyaan uko wi Yetu Krittū. Wi wi aṣaṅ aṣiyaar Krittū. Pawulu apiit Filemon kaji na a amiir Onetim. Kē Onetim ṭi uleeful aṅooṭun kakaarta ki Pawulu apiitun. ṭi bgah bi wal mēṅ, Filemon ahina lah kado Onetim uko wi aṅaluṅ kēme kafiṅa. Pawulu akooṭa ṭi kakaarta ki aji na a awut kajej Onetim ji najuuk ṭi ulemp ambiṅ abuur. Ajaka ayeenka bnuura ṭiki hēnkuṅ awo ṭi ppoolan na Krittū.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pwul mboṣ (1-3)
2. Pawulu abeeb Naṣibaṭi ṭi uko wi Filemon (4-7)
3. Pawulu akooṭ Filemon ṭi uko wi Onetim abuurun (8-22)
4. Pwul mboṣ pbaaṅsaani (23-25)

¹ Nji Pawulu i ulemp wi Yetu *Krittū uṭuun kē nwo ukalabuṣ, na Timote ayiṭ nja ṅkpiitiṅ, iwi Filemon i ṅmaganun injaṅ klemp ulemp utēṅ wi nun. ² ṅpiit kak Apifiya ṅaaṭ ayiṭ nja na Arkip anjaṅ agutan na nja, na banfiyaarun Yetu Krittū bṭi aji bayitiir du katoḥu. ³ Dṅehan Naṣibaṭi Aṣin nja na Yetu Krittū Ajugun bawulan bnuura babot bajoobṭēnan ṅhaaṣ.

⁴ ṅyaaṣ bṭi ṅi njaṅ kaṅehan dji kaleṣu kaṣē beeb Naṣibaṭi i njaṅ kadēman ṭi uko wi nu. ⁵ Dṭiink kē bakṭiiniyaan jibi ifiyaarun Ajugun Yetu na jibi iṅaluṅ banwoon biki nul bṭi. ⁶ Dṅehan Naṣibaṭi ado pfiyaar pi iṭokuṅ na nja pado kalemp, ihilna ime iko inuura bṭi yi ṅkaṅ ṭi ubida na *Krittū. ⁷ Iwi ayiṭ naan uṅal wi nu udo kē nlilan maakan, kē uhaaṣ naan ubot aṭoora, wi ijaṅ ktēṅṭēn banwoon biki Naṣibaṭi.

⁸ *Krittū aṅenēn kē nhil ṭu'u pdo uko wi ṅi kahepariṅ. ⁹ Kē ṅi Pawulu naṭaf i ulemp wi Krittū uṭuun kē nwo hēnkuṅ nakalabuṣ kē nṣē ṅehanu ṅehan uko wi ṭi uṅal wi ṅkaṅ pa Krittū. ¹⁰ Dṅehanu uko mēṅ pa ankakuṅ abuk naan ṭi Krittū wi nwoon ukalabuṣ, Onetim* i ṅi kaṭiiniyaanun hēnk. ¹¹ Aambi kaaru udooni, kē hēnkuṅ aṣē kaarun udooni maakan nja batēb bṭi.

¹² Dkakanu a, kē uṣē wo wo ji uhaaṣ wi naan wi ṅi kawuliṅ. ¹³ Ddoo ṅal lah kaduka na a, awooru ṭi ado kaṭēnkēn, wi *Uṭup Ulil Unuura uṭuun kē nwo ukalabuṣ. ¹⁴ Kē nṣē ṅal kayoonk idinanaan uko mēṅ, uko unuura wuṅ uwutna kawo ji dkitu kit iṅen. Dṅal upēnna ṭi uhaaṣ wi nu. ¹⁵ Ulome nawayṣēr na Onetim ṅwal ṅntiinku, aṣē bi ahil akak du iwi naṭo te mṅṭo. ¹⁶ Aankkak du iwi ji ṅaṅ i bajaṅ bajuukṅṅēn ṭi ulemp ṭaṅ, apel hēnkuṅ ṅaṅ i bajaṅ bajuukṅṅēn ṭi ulemp, awo hēnkuṅ ayiṭ nja i ṅmaganun. Dmagana maakan na manjoonan, kē iwi, iwo kamagana kapelēn, ṭiki awo nalemparu abot awo ayiṭu ṭi Ajugun. ¹⁷ Jēm pfiyaar Yetu pado kē nwo ayiṭu, keeri imēbana ji ṅi ṭi uleef naan. ¹⁸ Woli adolu uko ulon unde'iṅ kēme aṭeṭu uko ulon, kṭupēn, ṅi kaluṅ kaluku. ¹⁹ Nji Pawulu kapiitiṅ na kaṅen naan, ṅi kalukiṅ. Mēṅṅal pleṣanu kē iwi idoo ṭeṭēn : ṅi dkaṅ kē ika ubida ṭi Yetu *Krittū. ²⁰ Aa, iwi ayiṭ naan tenan ṭi Ajugun idolēn uko wi nṅehaniṅ, tenan kak ṭi uṅal wi Krittū iwalanaan uhaaṣ. ²¹ Dfiyaar bnuura wi ṅi kapiitiṅ kē idinan uko wi nhepariṅ. Ddoo me kē idoo do kapelan uko wi nhepariṅ.

* 1:10 Onetim : Dawoon annumaniṅ, ankaṅ udooni.

²² Kaan ido kabomanaan meeṭ, dfiyaar kë pñehan pi nakñehanuṅ Naşibaṭi paṭu bakakanaan hēnkuṅ ṭi iñeen yi nan.

²³ Epafrat i ulemp wi Yetu *Krittu uṭuuṅ kë awo ukalabuş na nji, awulan mboş, ²⁴ ul na bi Markuṭ Arittarkuṭ, Demat na Luk banjaaṅ balemp na nji. ²⁵ Dñehan Ajugun Yetu Krittu awulan bnuura bi nul ṭi ṅhaaş.

Uṭup wi bapiitun BahebĚrĚ

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta ki bapiitun bayuday bankakuṅ afiyaar Krittū. Ņaaṅ ampiitun ka aammeetaanaa, kĚ uko wi baṣaaṅ ame bnuura uwo kĚ ampiitun ka ame bnuura Ņlibra ṅi Naṣibaṭi, ṭiki ṭi ṅul ṅi ṅi ajaan atenna kadiimanaan baka manjoonan. Babi hajan ṭfa maakan banfiyaaruṅ Krittū bateek kĚ badoo ji bamena. Uko mĕnṭ ukaaṅ kĚ ṅaaṅ ampiitun hĕnk apiit baka kaji na baka bamĕban baliint, bawut kapĕn ṭi pfiyaar pi bafiyaaruṅ. Du unjon, Naṣibaṭi abi do bhoṅar na bayuday. Abi ji na baka woli ṅaaṅ ajubani, bafin ulimariya kaṭeṅan, Naṣibaṭi kaṣĕ miir ṅaaṅ mĕnṭ pjuban pi nul. Kakaarta ki kaṭup kĚ bhoṅar bhalu bi Naṣibaṭi adoluṅ na baṅaaṅ banfiyaaruṅ Abukul bapel bteek. Uko wi Yetu Krittū adoluṅ pa baṅaaṅ bajĕn upel wi ṅwanjuṭ na Moyit na Aaron na Yotuwa badoluṅ. Yetu awoonṅ unkaneeel umpoṭi wi Naṣibaṭi unṭeṅanuṅ kapĕnanaan ipekadu yi baṅaaṅ bti. Ņaaṅ ambuuruṅ afiyaara aankak anuma pfin ulimariya pa pekadu di nul. Naṣibaṭi amiira pekadu di nul.

Hĕnk di ifah yi ulibra wi iwoonṅ:

1. Abuk Naṣibaṭi awo ṅaaṅ naweek (1.1-3)
2. Yetu adĕm apel ṅwanjuṭ (1.4-2.18)
3. Yetu adĕm apel Moyit na Yotuwa (3.1-4.13)
4. Yetu awoonṅ naṭeṅan naweek (4.14-7.28)
5. Yetu abi na bhoṅar bampeluṅ bteek (8.1-9.22)
6. Bṭeṅan bi Yetu bawo bloolan akuṭ awo bbaaṅṣaani (9.23-10.31)
7. Balonṅ ṭi banfiyaaruṅ biki ṭfa (11.1-40)
8. Nawulĕn ṅwo ji Yetu (12.1-13.17)
9. Pṅehan Naṣibaṭi (13.18-19)
10. Pwul mboṣ (13.20-25)

Uko wi Naṣibaṭi aṭĕpnunṅ ṭi abukul aṭup

¹ Naṣibaṭi aṭĕpna ṭfa ṭi *baṭuparul ṅyaaṣ ṅtum ado kĚ bado iko itum aṭiiniyaan na bateem nja. ² KĚ ṭi ṅwal ṅbaaṅṣaani ṅi ṅwoonṅ ṅi aṣĕ ṭĕpna ṭi Abukul aṭiini na nja. Abukul mĕnṭ i i adatuṅ ado kĚ aka iko bti, ṭi ul i i aṭĕpnunṅ kak apaṣ baṭi na mboṣ. ³ Abukul awoonṅ bjeehi banjaan badiiman mndĕm mi nul, ul ajaan adiiman uko wi awoonṅ na manjoonan. Ul amĕbanuṅ iko bti yi apaṣuṅ na uṭup wi nul unwoonṅ na mnhina. Ajinṭan baṅaaṅ ṭi ipekadu yi baka aṣĕ ya aṭo du kaṅen kadeenu ki Naṣibaṭi du baṭi.

Mndĕm mi abuk Naṣibaṭi mampeluṅ mi ṅwanjuṭ

⁴ Mndĕm mi Abuk Naṣibaṭi mampel maakan mi ṅwanjuṭ, kĚ hĕnk di Naṣibaṭi awululuṅ katim kampeluṅ ki ṅa. ⁵ Na manjoonan, Naṣibaṭi aambaan kajakaara na uwanjuṭ ulonṅ:

« Iwi iwoonṅ Abuk naan,

nṭa di dṭup aji dwo ṣaaṣ? »[☆]

KĚ aambaan kaṭiini ṭi uko wi ulonṅ ṭi ṅa kaji :

« Nji dwo Aṣin, ul aṣĕ wo Abuk naan. »[☆]

⁶ ṭi wal wi Naṣibaṭi abiiṅ awo i pyil ṭi umundu Abukul, anwoonṅ bajeen, aji :

« ṅwanjuṭ bti ṅawo kadĕmana. »[☆]

⁷ KĚ ṭi uko wi ṅwanjuṭ, upiitana ṭi *Ulibra wi Naṣibaṭi aji :

« Naṣibaṭi ado ṅwanjuṭ ṅi nul kĚ ṅawo ji uyook

ado ṅa kĚ ṅawo ji bdoo banklaṅṣiiṅ. »

⁸ KĚ Naṣibaṭi aṣĕ ṭiini na Abukul aji :

☆ 1:5 Kaṅaam 2.7. ☆ 1:5 2 Famiyel 7.14. ☆ 1:6 Pleṣan 32.43.

« Iwi Naşibaŋi, pşihu pawo pi mnŋo,
pşih pi nu pawo ptool.

⁹ Iŋal uko unwoonŋ uŋool apok buŋaan,
ukaanŋ kē nji Naşibaŋi i nu ndatu
awulu mnilan mampeluŋ mi banwoonŋ na iwi bti. »[☆]

¹⁰ Akak aŋiini aji :

« Iwi Ajugun, ipaşuŋ mboş du ujuni
aboman baŋi na iŋen yi nu.

¹¹ Iko mēnŋ iluŋ kaba,
iluŋ kamēn ji imişa.

Kē iwi işē duka.

¹² Iluŋ kaŋuj ya ji imişa,
iluŋ kawohēş ya ji imişa,

kē iwi işē duka jibi iwoonŋ,
ŋnuur ŋi nu ŋaankba. »[☆]

¹³ Naşibaŋi aambaanŋ kajakaara na uwanjut wi nul ulonŋ:

« Biin iŋo ŋi kaŋen naan kadeenu
te wal wi nji kaŋuunŋ başooradu ŋi ihoŋu uŋeeh. »[☆]

¹⁴ ŋwanjut bti ŋawo wo ŋhaaş ŋanklemparuŋ Naşibaŋi. Ayil yil ŋa ŋabi pŋenk banwoonŋ i kabuur te mnŋo.

2

Mbuur mnweek

¹ Ukaanŋ kē ŋwo biki kamēban bnuura uko wi ŋtiinkuŋ, kaŋi ŋluŋ ŋneem. ² Na manjoonan, uŋup wi Naşibaŋi aŋēpnunŋ ŋi ŋwanjut aŋup bateem nja uyimani. Ŋaanŋ awoonŋ aandi ptiink wa, kēme awo aanŋaş uko wi ujakuŋ, Naşibaŋi akoba kakob kantaanŋuŋ na pjuban pi baka. ³ Kē hum di di ŋhiluŋ kabuur kakob mēnŋ woli ŋenji ŋtiink uŋup wi mbuur mnweek wi Ajugun ŋi uleeful ajunnunŋ aŋup? Bantiinkuŋ wa badiiman nja kē ujoonani. ⁴ Naşibaŋi akak afaŋan baka, wi adoluŋ iko iŋonŋarēnaan na mlagre mntum abot ado kē *Uhaaş wi nul uwul baŋaanŋ uŋen wi wa jibi aŋaluŋ.

Yetu ajaanŋ aŋij mbuur

⁵ Na manjoonan Naşibaŋi aando ŋwanjut ŋaşih umundu wi akbiinŋ ppaş wi ŋkŋi-iniyaanunŋ. ⁶ Kē hēnk di upiitaniinŋ ŋi *Ulibra wi nul aji :

« Ŋaanŋ awo in kē idoo şala?

*Abuk ŋiintŋ awo in kē idoo ŋo ptena?

⁷ Iwalana ado kē ŋwanjut ŋapela ŋwal ŋntiinku,
idola kē awo na mndēm mnweek,

⁸ iŋu iko bti ŋi ihoŋul uŋeeh[☆]. »

Wi Naşibaŋi aŋuunŋ iko bti ŋi ihoŋul uŋeeh, aanduk nin uko ulonŋ. Kē ŋşē wo kakşa ŋēndo bi win hēnkuŋ kē iko bti iwo ŋi ihoŋul uŋeeh. ⁹ Yetu i Naşibaŋi awalanunŋ ado kē ŋwanjut ŋapela ŋwal ŋntiinku, ŋwina hēnkuŋ kē awo na mndēm mnweek ŋiki ahaj akeŋ. Bnuura bi Naşibaŋi bakaanŋ kē akeŋ pa baŋaanŋ bti.

¹⁰ Na manjoonan, Naşibaŋi andoluŋ iko bti kē iwoo, abot aŋal uwo haŋ, abi ŋal pdo baŋaanŋ baŋum bawo babukul, baŋok ŋi mndēm mi nul. Aŋēpna ŋi mnhaj mi Yetu ahajuŋ adola kē abaaŋēş ulempul ŋi mboş, aŋij baka mbuur. ¹¹ Kē Yetu, anjaanŋ ajinŋan baŋaanŋ ŋi kēş ki Naşibaŋi na biki ajinŋanunŋ başē ŋok buk al bti Aşin baka. Ukaanŋ kē aankowa pdo kadu baka babuk aşin, ¹² aŋiini ŋi *Ulibra wi Naşibaŋi aji :

« Dluŋ kaŋiiniyaan katimu ŋi ptoof pi bayit naan
dluŋ kadēmanu ŋi kadun ki baŋaanŋ baŋum. »[☆]

[☆] 1:9 Kaŋaam 45.7-8. [☆] 1:12 Kaŋaam 102.26-28. [☆] 1:13 Kaŋaam 110.1. [☆] 2:8 Kaŋaam 8.5-7. [☆] 2:12 Kaŋaam 22.23.

¹³ Akak aji :

« Nji, dɛtu mnhaɛ mi naan bti ɛi Naɛibaɛi. »[☆]

Akak aji :

« Nji wi na baɛaaɛ biki Naɛibaɛi awulnuɛ. »[☆]

¹⁴ Hɛnk keeri, kɛ jibi baɛaaɛ mɛntɛ bawooɛ baɛaaɛ bajɛn, hɛnk di Yetu akakuɛ ɛaaɛ najɛn ji baka, ahilna ɛi pkeɛ pi nul aba na *Untaayi Uweek unkaɛɛ mnhina mi pkeɛ. ¹⁵ Baɛaaɛ babi wo wo ubida wi baka bti ji bakalabuɛ, wi bakɛiɛn pkeɛ. Abuuran baka wi akeɛɛ. ¹⁶ Na manjoonan, mɛntɛ nwanjuɛ ɛi ɛi akɛnkuɛ, aɛnɛn ɛnɛn babak *Abraham. ¹⁷ Kɛ hɛnk di awooɛ kakak ɛaaɛ najɛn ji bayiɛul, kahilna kawo *naɛih i baɛɛan anjaɛn aɛaga abot aji do uko wi Naɛibaɛi ajakuɛ. Akeɛ keɛ Naɛibaɛi ahilna amiir ipekadu yi baɛaaɛ biki nul. ¹⁸ Kɛ jibi ahajuɛ, kɛ bawuuka ajuban, hɛnk di ahiniɛn kaɛnɛn biki bakwuukuɛ bajuban.

3

Yetu apel Moyit

¹ An bayiɛ naan nanwooɛ bajinɛ ɛi kɛɛ ki Naɛibaɛi kɛ adatan, natenan keeri ɛi Yetu. Naɛibaɛi ayila kɛ awo *naɛih i baɛɛan, uko mɛntɛ wi wi nɛfiyaaruɛ akuɛ aɛup. ² Ado iko bti yi Naɛibaɛi anɛu'uluɛ ulemp mɛntɛ ajakuluɛ ado jibi *Moyit adolaɛ iko bti yi Naɛibaɛi aɛu'uluɛ pdo ɛi katoh ki nul kanwooɛ pntaali pi nul. ³ Anniwuɛ katoh adɛm apel katoh, kɛ hɛnk di Yetu ataaruɛ na pyeenk mndɛm mampeluɛ mi Moyit. ⁴ Katoh kandoli ɛaaɛ ajaɛn aniw ka, Naɛibaɛi aɛaaɛ aji do iko bti. ⁵ Moyit awo nalempar Naɛibaɛi, ado iko yi Naɛibaɛi aɛu'uluɛ pdo ɛi katoh ki nul kanwooɛ pntaali pi nul, ajukan uko wi Naɛibaɛi akluɛ kadiiman. ⁶ Kɛ Krittu aɛɛ wo abuk katoh i Naɛibaɛi aɛuuɛ ɛi kadun ki ka. Nja nɛɛaaɛ awo katoh mɛntɛ woli nɛmɛban akuɛ ahaɛ ɛi a, alilan ɛi uko wi nɛhaɛɛ.

Plipara ppok pɛaɛ uko wi Naɛibaɛi ajakuɛ

⁷ Ukaɛn kɛ, jibi *Uhaaɛ wi Naɛibaɛi uɛupuruɛ:

« Woli natiink nɛa pɛiim pi nul,

⁸ nawutan kadɛnɛɛtan nɛhaaɛ,

jibi bateeman babiɛn ado, adeka kafeɛ unuur wi bakdakuluɛ du *pndiiɛ. »

⁹ Naɛibaɛi aɛiini aji :

« Du pndiiɛ mɛntɛ, bateeman bado na pten me nihil pdo uko wi njakuɛ, adakɛn, te bawin iko yi nji ndoluɛ ¹⁰ nɛɛubal iɛeen nɛbaakɛr.

Ukaɛn kɛ nji ndeebaɛɛr pntaali mɛntɛ aji :

“Nɛhaaɛ ɛi baka nɛji naneeman baka unuur undoli, baandi pɛaɛɛn.”

¹¹ Uko waɛ ukaɛn kɛ mmehna, wi ndeebaɛɛn, aji :

“Baankneeɛ nin du dko di nji mbomanuɛ baka aji banoorfɛnaan.”[☆]

¹² An bayiɛ naan, naɛaafaraan aloɛ ɛi an awo na uhaaɛ uwuɛaan, aɛaɛan pɛfiyaar adoo low Naɛibaɛi anjaɛn awul ubida. ¹³ Nabaa wo kaɛɛp ɛɛp katɛnɛɛndɛr nɛnuur bti ɛi naktiinkuɛ pɛiimul, pekadu dawutna kaguur nin aloɛ ɛi an adɛnɛɛɛn uhaaɛul. ¹⁴ Nɛwo ɛi ploolan na *Krittu na manjoonan woli nɛmɛban te ubaaɛɛaani ɛi mnhaɛ mi nɛbiɛn awoonaan du ujuni. ¹⁵ Jibi nɛɛupanaɛ:

« Woli natiink nɛa pɛiim pi nul,

nawutan kadɛnɛɛtan nɛhaaɛ,

jibi bateeman babiɛn ado, adeka kafeɛ unuur wi bakdakuluɛ. »[☆]

¹⁶ Na manjoonan in abiɛn aɛiink pɛiim pi Naɛibaɛi aɛɛ deka kafeɛ? Mɛntɛ baɛaaɛ bti bampɛnnuɛ utaak wi *Ejiptu kɛ *Moyit awo ɛi kadun ki baka i? ¹⁷ Kɛ bahoɛ biki adebaɛɛruɛ nɛɛubal iɛeen nɛbaakɛr ba? Mɛntɛ bambiɛn ajuban akeɛ du pndiiɛ baka i? ¹⁸ Bahoɛ biki amehniɛn aji baankneeɛ du dko di abomanuɛ baka babi banoorfɛn ba? Mɛntɛ

bambiiŋ apok ptiinka baka i? ¹⁹ Ŋwin bnuura kē baambi hil pneej du dko dnoorfēnaani di nul ŋiki bapok pfiyaar.

4

¹ Kahonj mēntŋ ki Naŋibaŋi abiiŋ ahonj aji bahil kaluŋ kaneej du dko di abomanuŋ baka aji banoorfēnaan kahuma da pa nja. Nawulēn ŋdo kaŋi keeri alonj ŋi an aduka kafet. ² Ŋtiink *Uŋup Ulil Unuura jibi bambiiŋ awo ŋfa du *pndiiŋ batiinkuŋ wa. Kē uŋup wi batiinkuŋ uŋē wo uunka udooni ŋi baka ŋiki wi batiinkuŋ wa baanfiyaari. ³ Kē nja ŋnfiyaaruŋ, ŋluŋ kaneej du dko di Naŋibaŋi abomanuŋ nja aji ŋnoorfēnaan di aŋiiniyaanuŋ ŋi *Ulibra wi nul wi ajakuŋ ŋi uko wi bateem nja :

« Uko waŋ ukaaŋ kē mmehna, wi ndeebaŋuŋ, aji :

“Baankneej nin du dko di nji mbomanuŋ baka aji banoorfēnaan.” »[☆]

Kē ulemp wi Naŋibaŋi adoluŋ ŋi ppaŋ umundu uŋē ba undiimaan. ⁴ Bapiit ŋi dko dlonj di *Ulibra wi nul aji : « Naŋibaŋi anoorfēn ŋi unuur uŋēnk paaj na ulonj wi adoluŋ ulempul bti aba. »[☆] ⁵ Dkak akakalēŋ uko wi Naŋibaŋi aŋupuŋ : « Baankneej nin du dko di nji mbomanuŋ baka aji banoorfēnaan. »[☆]

⁶ Bantiinkuŋ uteek *Uŋup Ulil Unuura mēntŋ, baanneej du dko mēntŋ ŋiki babi pok ptiink Naŋibaŋi. Kē baŋaŋ balonj baŋē hilan te hēnkuŋ kaneej da. ⁷ Uko waŋ ukaaŋ kē Naŋibaŋi abi ŋo ajon, ado unuur uhalu undu'aniŋ « nŋa » wi aŋēpnūŋ ŋi mntum mi *Dayiŋ, aŋup ŋŋup ŋi ndoonj abi ŋupan aji :

« Woli natiink nŋa pdiim pi nul,
nawutan kadēnēŋan ŋhaaŋ. »[☆]

⁸ Woli Yoŋuwa* ado lah bateem nja kē banoorfēn na manjoonan, Naŋibaŋi aankŋiiniyaan unuur ulonj. ⁹ Pntaali pi Naŋibaŋi paduka keeri unuur ulonj wi pnoorfēn ji wi nul. ¹⁰ Ŋaŋ anneejuŋ du dko di Naŋibaŋi abomanuŋ pa pnoorfēn, aji noorfēn noorfēn ulemp wi adoluŋ jibi Naŋibaŋi anoorfēnuŋ ŋi ulemp wi adoluŋ. ¹¹ Nawulēn ŋtaman keeri ŋneej du dko di pnoorfēn mēntŋ, nin ŋaŋ alonj ŋi nja awutna kawo aanneej da, wi akpokuŋ ptiink Naŋibaŋi ji bateem nja.

¹² Na manjoonan, Uŋup wi Naŋibaŋi uwo ujeb, uka mnhina, abot ajul apel kakej ki ŋde ŋtēb. Uko wi aŋupuŋ wuŋ uji ufal te kadoo ban du uhaaŋ na uŋal meetŋ, kaneej te du dko di imoh iyitiiraanuŋ na du imoh meetŋ ; uji uten iko yi ŋaŋ najēn aŋaluŋ na yi aŋaluŋ du uhaaŋ. ¹³ Nin ŋaŋ aanhil kamena Naŋibaŋi, iko bti iji ipēn kawinana ŋi kēŋ ki nul ; ul i ŋwoonj kaŋup uko wi ŋdoonj.

Krittu naŋih i baŋeŋan naweek i nja

¹⁴ Name kē ŋka *naŋih i baŋeŋan naweek anyaaŋ te du baŋi : ul awoonj Yetu, Abuk Naŋibaŋi. Ukaaŋ kē ŋwo kamēban kaliintŋ ŋi uko wi ŋjakuŋ aji ŋfiyaari. ¹⁵ Naŋih i baŋeŋan naweek i ŋkaŋ aji miir nja ŋi pbiŋna pi nja ŋiki bawuuka ajuban ŋi iko bti jibi bawuukuŋ nja ŋjuban kē aambaŋ kajubanaara. ¹⁶ Nawulēn keeri ŋŋog na mntēŋ Naŋibaŋi anwoonj ajug bnuura, ahilna aŋaga nja ŋkuŋ ŋyeenk bnuura, kahilna kaŋēnkana ŋi wal wi ŋknumiiŋ.

5

¹ *Naŋih i baŋeŋan andoli aji datana ŋi ptoof pi baŋaŋ, ulemp wi nul uwo pdo kaŋoor baka ŋi kadun ki Naŋibaŋi, aji ŋen kabot kado iŋeŋan pa ipekadu yi baka. ² Ul ŋi uleeful aŋum dko di abiinkniŋ, ukaaŋ kē aji hinan pmiir banwoonj baammee aŋē neem. ³ Kē wi ajaŋ abiiŋna ul ŋi uleeful, awo i kado iŋeŋan, Naŋibaŋi ahilna apēnan ipekadu yi nul na yi baŋaŋ bti. ⁴ Nin ŋaŋ aanhil kanaŋa kaji awo naŋih i baŋeŋan, Naŋibaŋi ajaŋ adu'a awo naŋih i baŋeŋan jibi abiiŋ adu *Aaron.

☆ 4:3 Kaŋaam 95.11. ☆ 4:4 Ujuni 2.2. ☆ 4:5 Kaŋaam 95.11. ☆ 4:7 Kaŋaam 95.7-8. * 4:8 ŋi ugrek katim ki Yoŋuwa kanaam katiinkare na ki Yetu. Natenan ŋi Pleŋan 31.7; Yoŋuwa 21.44; 22.4; 23.1

⁵ *Krittü kak aannaṭa naṭa aji ul awo *naṣih i baṭejan : ayeenkna pa du Naṣibaṭi anjakuluṅ ṭi *Ulibra wi nul :

« Iwi iwoonj Abuk naan,

nṭa di dṭup aji dwo ṣaaṣ[☆]. »

⁶ Hēnk di di ajakuṅ kak aji :

« Iwo naṭejan te mnṭo ji *Melkitedek. »[☆]

⁷ Wal wi *Krittü awoonj ṅaan najēn ṭi mboṣ, aṅehan akuṭ akooṭ na idiim iweek na mnkuul Naṣibaṭi anhinanuṅ kabuurana pkeṭ. Kē atiinka ṭiki aji ṭaṣa bnuura. ⁸ Ajuk ṭi iko bṭi yi ahajuṅ uko unwoonj pdo kaṭiink Naṣibaṭi, te adoo wo wo Abukul. ⁹ Abaañēṣ ulemp wi nul ṭi mboṣ, ahil hēnkuṅ kabuuran te mnṭo bañaan bṭi banjaan batiinka. ¹⁰ Na manjoonan, Naṣibaṭi adu'uluṅ kē awo *naṣih i baṭejan ji Melkitedek.

Plipara ppēn ṭi pfiyaar

¹¹ Ṇka iko itum yi pṭup ṭi uko mēnt kē ikak atam ppibanan ṭiki naanji natar ṭi pyikrēn. ¹² Nado bi wo wo lah kawo bajukan undiimaan aṣē huma nnuma bajukanan iko iteek ṭi uko wi Naṣibaṭi : nahum nnuma mntow, naando bi hilan pde pde pantamuṅ. ¹³ Kē ṅaan anhumuṅ ṭi mntow, aanji me uṭup unjaan ujukan uko unwoonj utool ṭi kēṣ ki Naṣibaṭi : awo napoṭ nampoṭi. ¹⁴ Kē pde pantamuṅ paṣē wo pi baweek, baji baṭēpna ṭi iko yi bawinuṅ kahilna kapaṭēṣ bnuura na buṭaan.

6

¹ Hēnk keeri, nawulēn ṅduk pjukan pteek ṭi uko wi *Krittü, ṅya du pjukan panwoonj pi banliintuṅ ṭi pfiyaar. Ṇēnkak akak ṭi pjukan pteek mēnt, panwoonj pi pwut pdo iko inkṭijuṅ pkeṭ, pi pfiyaar Naṣibaṭi, ² pi pjukan ṭi uko wi batitmu^{*}, pi ppaf iṅen, pi pnaṭa ṭi pkeṭ na pi pwayēṣ pbaañṣaani. ³ Uko mēnt wi wi ṅkdoluṅ, ulille Naṣibaṭi.

⁴ Na manjoonan, bambiij ayeenk bjechi bi Naṣibaṭi, ayeenk uṭen unwoonuṅ du baṭi, ayeenk *Uhaaṣ wi nul, ⁵ awin jibi uṭup wi nul unuuri, awin mnhina mi pṣih pi Naṣibaṭi pankmbiij, ⁶ aṣē duk bgah, ṅaan aanhil nin kado baka baṭēlēṣ ṅbida ṅi baka, bakak bafiyaar : bawo wo ji bakak apaṅ Abuk Naṣibaṭi ṭi krut, akowandēna ṭi kadun ki bañaan.

⁷ Na manjoonan, woli mboṣ mi uṣubal ujaan uṣubar wal undoli manbuk ṅdeey ṅannuuriij pa biki bajaaraduṅ ṅa, Naṣibaṭi aji wul mboṣ mēnt bnuura. ⁸ Kē manṣale buk iyiw na umbiilu, manji manwaan udooni, kakak i pbi kafēpana, manji mambi baañṣaan ṭi ptēr.

⁹ An banoh naan biki ṅṅaluṅ maakan, woli ṅdoo ṭiini haṅ na an, ṅme bnuura kē nawo ṭi bgah bnuura banjaan baṭij mbuur. ¹⁰ Naṣibaṭi awo naṭool, aankṭilma ulemp wi nan na uṅal wi naṅaluluṅ, adiiman wa, wi nabiiṅ aṭēnk bañaan biki nul abot aṭēnkaara ṭēnk baka te nṭa. ¹¹ Kē ṅṣē ṅal andoli ṭi an aji mēban kaliint te ubaañṣaani, uko wi nahaṭuṅ uhilna udolana bṭi. ¹² Hēnk, nawutan kaṣabēr, naṭēpan ṭēp nawo ji bantamanuṅ ṭi pfiyaar te adoo yeenk uko wi Naṣibaṭi ahoṅuṅ.

Uko wi Naṣibaṭi ahoṅuṅ

¹³ Wi Naṣibaṭi akhoṅuṅ Abraham, aanka ampeluli i ahiluṅ kamehna ṭi kadunul, ukaan kē amehna ṭi bkowul ¹⁴ aji : « Dmehna aji dwulu bnuura bweek maakan, ddo pntaali pankpēnnuṅ ṭi iwi patum. »[☆] ¹⁵ Kē Abraham aṭo amiir ayeenk uko wi Naṣibaṭi ahoṅuluṅ.

¹⁶ Na manjoonan, bañaan bajēn baji bamehna ṭi ampeluṅ baka, kē pmehna mēnt paji padiiman kē uko wi ṅaan aṭupuṅ ujoonani kaṣē ba bṭup. ¹⁷ Hēnk di Naṣibaṭi, wi aṅaluṅ pdiiman banwoonj i kayeenk iko yi ahoṅuṅ kē uko wi ajakuṅ aji ado wa, amehnaa.

¹⁸ Naṣibaṭi aanhil kaṭup uko unwoonj uunjoonani, ukaan kē uko wi ahoṅuṅ amehna uunhil kaṭēlēṣ. Hēnk, nja ṅṅṅiij aya du Naṣibaṭi ṅwo na mntēṅ mnweek kahilna kayeenk uko wi ṅhaṭuṅ unkmibiij. ¹⁹ Mnhaṭ mēnt manwo uko unṭijanun ubida wi nja, manji mando nja ṅneej kaṭēp blaañ bweek bantaanun na *dko dyimanaan maakan, di Naṣibaṭi

☆ 5:5 Kañaam 2.7. ☆ 5:6 Kañaam 110.4. * 6:2 Batitmu : Ulome baṭiiniyaan ṭi bañow bi bayuday na batitmu bi Yowan na bi Krittü. ☆ 6:14 Ujuni 22.16-17.

awooj. ²⁰ Yetu aneej nja da uteek, ahilna pĕnk nja, akak naŝih i baŕejan te mnĕo ji *Melkitedek.

7

Melkitedek naŝih i baŕejan

¹ *Melkitedek mĕntĕ, abiij awo naŝih i ubeeka wi Falem akuĕ awo naŕejan i Naŝibaŕi *Andĕmuĕj Maakan. Wi Abraham awoonuĕj ugut wi aŕiĕnuĕj baŝih baloĕ, Melkitedek aya akita aĕehan Naŝibaŕi awula bnuura. ² Wal mĕntĕ Abraham awula kafah kaĕĕnk iĕeen ĕi iko yi atehuĕj du baŝih mĕntĕ. Katim ki Melkitedek kawooĕj « naŝih naĕool »; akak awo naŝih i Falem, uwooĕj « naŝih i mnjeeh. » ³ Ħi *Ulibra wi Naŝibaŕi baanĕiiniyaan aŝin, kĕ baanĕiiniyaan anin, baankak aĕiiniyaan bateem na unuur wi abukiĕj, na wi akeĕuĕj. Awo naŕejan te mnĕo ji Abuk Naŝibaŕi.✠

⁴ Natenan jibi Melkitedek awo i ĕaaĕj naweek : *Abraham ateem nja adoo wula kafah kaĕĕnk iĕeen ki iko yi atehnuĕj du ugut. ⁵ Kĕ *Bgah bi Moyit baŝĕ jakun kĕ biĕntĕ babuk *Lewi banwooĕj baŕejan, baĕaaĕj bawo kawul baka kafah kaĕĕnk iĕeen ki uko wi bakaaĕj, te bakaaĕj mĕntan, bawo bayiĕ baka, bawo bukall bti biki pntaali pi Abraham. ⁶ Kĕ ul Melkitedek, anwooĕj aando wo wo i pntaali pi Lewi, aŝĕ yeenkna ĕi Abraham kafah kaĕĕnk iĕeen ki iko yi atehnuĕj du ugut, aĕehan Naŝibaŕi awul bnuura Abraham anwooĕj ĕaaĕj i Naŝibaŕi ahoĕuĕj. ⁷ Kĕ ĕaaĕj anjaaĕj aĕehan Naŝibaŕi awul bnuura, aŝaaĕj apel i bawuluĕj bnuura, baĕaaĕj bti bame uko mĕntĕ. ⁸ Babuk Lewi banjaaĕj bayeek kafah kaĕĕnk iĕeen bawo baĕaaĕj bajĕn bankkeĕuĕj kĕ *Ulibra wi Naŝibaŕi uŝĕ piit aji Melkitedek awohaara wo najeb. ⁹ Kĕ ĕhinan kaji : wi babuk Lewi bajaĕj bayeek kafah kaĕĕnk iĕeen, Lewi alukaara luk kafah mĕntĕ wi Abraham alukuĕj Melkitedek. ¹⁰ Na manjoonan Lewi aando bi buka, aŝĕ woh da ĕi Abraham ateem wal wi Melkitedek ayaĕj akita.

¹¹ Ħi bgah bi Naŝibaŕi awuluĕj biki *Itrayel, biki pntaali pi *Lewi biki bawooĕj kajej bawo baŕejan biki Naŝibaŕi ; bawo baŕejan ji *Aaron. Kĕ pwo baŕejan pi baka paŝĕ bi wo paankĕŝi ; woli pakĕŝ lah, hum di di bakaĕj anuma naŕejan aloĕj kak ji *Melkitedek? ¹² Kĕ wi pjoŝ naŕejan pi nĕa papaĕuĕj na pi ĕfa, bgah kak baĕĕlĕŝa. ¹³ Naŕejan nahalu i bakĕiiniyaanuĕj ĕi awooĕj Ajugun. Ul awo i pntaali pmpaĕi, kĕ ĕi pntaali mĕntĕ, nin aloĕj aambaĕj kawoha naŕejan i Naŝibaŕi. ¹⁴ Baĕaaĕj bti bame kĕ Ajugun apĕnna ĕi pntaali pi *Yuda, kĕ *Moyit aŝĕ wo aanĕiiniyaan pntaali mĕntĕ wi akĕiiniyaanuĕj uko wi baŕejan.

¹⁵ Kĕ uko uŝĕ ujintĕ hĕnkuĕj bnuura : naŕejan aloĕj abii, aŝĕ wo ji *Melkitedek. ¹⁶ Aanyeenkna ĕi bateem pwo naŕejan jibi upiitaniĕj ĕi *Bgah bi Moyit, ayeenkna pa ĕi mnhina mi nul mi awatnuĕj pkeĕ. ¹⁷ Na manjoonan, upiitana ĕi *Ulibra wi Naŝibaŕi aji :
« *Iwo naŕejan te mnĕo ji Melkitedek*✠. »

¹⁸ Kĕ bgah bteek baŝĕ bi kak abiiŝna akuĕ awaaĕj udooni ĕi uko wi iĕejan, ukaaĕj kĕ Naŝibaŕi apĕnan ba. ¹⁹ Na manjoonan, *Bgah bi Moyit baando nin ĕaaĕj kĕ ajintĕ ĕi kĕŝ ki Naŝibaŕi. Kĕ Naŝibaŕi aŝĕ wul nja mnhaĕj mannuurnaaniĕj, ĕi muĕj mĕntĕ mi mi ĕkĕĕpnuĕj kaĕoga.

²⁰ Naŝibaŕi amehnaa wi adatuĕj Yetu Ajugun aji awo naŕejan. Aamehnaa wi bandukiĕj bakakuĕj baŕejan. ²¹ Aa, Naŝibaŕi amehnaa wi adoluĕj kĕ Yetu awo naŕejan aji :

« *Nji Ajugan, dmehnaa,
mĕnkak ĕi uĕup wi naan :*

“*Iwi, iwo naŕejan te mnĕo.*” »✠

²² Uko mĕntĕ ukaaĕj kĕ Yetu awo ankndoluĕj nja ĕwo ĕi bhooĕj bannuurnaaniĕj.

²³ Uka uko uloĕj kak : baŕejan bandukiĕj babi tum ĕiki pkeĕ paneenan baka bawo baŕejan te mnĕo. ²⁴ Kĕ Yetu aŝĕ wo na ubida wi mnĕo ukaaĕj kĕ awo naŕejan te mnĕo.

²⁵ Uko waĕj ukaaĕj kĕ ahilan kabuuran te mnĕo banjaĕj baĕĕpna ĕi a kaĕog Naŝibaŕi. Awo najeb te mnĕo awo ĕi pĕhandĕr baka Naŝibaŕi.

✠ 7:3 Natenan ĕi Ujuni 14.18-20. ✠ 7:17 Kaĕaam 110.4. ✠ 7:21 Kaĕaam 110.4.

²⁶ Yetu awoonj keeri *naših i baṭejan i ḡnumiinj. Ayimani, aanjuban nin, ajinṭ ṭi kēš ki Našibaṭi, apēn ṭi bado buṭaan adeejanu du baṭi duuṭ. ²⁷ Aannuma pdo kado iṭejan na ḡnuur ji baših biki baṭejan bandukiinj banjaan bado ya kapēnanaan ipekadu yi baka na yi bañaan bti. Awul uleeful kē uwo bṭejan bankēšun. ²⁸ *Bgah bi Moyit babi do bañaan bajēn banjaan babiišna kē bawo baših biki baṭejan. Kē kamehna ki Našibaṭi kambiiṅ ṭi kafet ki bgah kašē do Abukul andoluṅ iko bti yi aṭu'uluṅ pdo kē awo naših i baṭejan te mnṭo.

8

Bhoṅar bhalu

¹ Na manjoonan, uko unkaanuṅ udooni ṭi uko wi ḡkṭupun uwoonj: ḡka *naših i baṭejan anyaan aṭo du baṭi du kañen kadeenu ki pṭij pi pših pi Našibaṭi. ² Aji ṭejan du dko dyimanaan, dawoonj *kaloona ki bayiti na manjoonan, ki iñen yi ñaan najēn iwoonj iintari, Našibaṭi Ajugun ataruṅ ka.

³ *Naših i baṭejan andoli baṭoorana ṭooran ado kado uṭen na iṭejan ; ukaan kē *Krittu kak awo kaka uko ulor wi akṭenuṅ. ⁴ Woli awo lah ṭi mboš, aando wo wo naṭejan : balor bawo da bankṭejanuṅ jibi *Bgah bi Moyit bajakuṅ. ⁵ Kē iṭejan yi baṭejan mēnṭ bajaan bado iṣē ṭu kanaam na inkdolaniinj du baṭi, iwo wo ji ulimēnṭ wi ya. Na manjoonan, wi Moyit abiiṅ awo i pboman *kaloona ki bayiti, Našibaṭi aji na a : « *Tenan, ido ka bti kanaam na uko wi ndiimaniinj du pnkuṅ pi Finayi.* »[☆] ⁶ Krittu ul, Našibaṭi aṭu'a ulemp undēmunṅ apel wi baših biki baṭejan bandukiinj, Našibaṭi aṭēpna ṭi a ado bhoṅar bannuurnaaniinj, wi ahoṅunṅ iko innuurnaaniinj.

⁷ Woli bhoṅar bteek* baanka lah dko di babiišni, Našibaṭi aanknuma pdo btēbantēn.

⁸ Kē Našibaṭi ašē ḡoman na pntaali pi nul aji :

« *Nji Ajugan dji :*

*ḡnuur ḡlor ḡabi ḡi ḡji kaluṅ kado bhoṅar bhalu,
bhoṅar bhalu na bañaan biki Iṭrayel na biki Yuda.*

⁹ *Bhoṅar mēnṭ baankwo ji bi ndoluṅ na bateem baka
unuur wi mpēnanuṅ baka du utaak wi Ejiptu.*

*Baambi ṭijan bhoṅar bi naan,
ukaan kē ḡji kak nwutan baka.*

¹⁰ *Nji Ajugan dkak aṭiini aji :*

woli ḡnuur mēnṭ ḡaṭēpi

*bhoṅar bi ḡji kaluṅ kado na pntaali pi *Iṭrayel bii bi :*

dluṅ kapiit bgah bi naan ṭi ušal wi baka

dluṅ kapiit ba ṭi ḡhaaš ḡi baka,

dluṅ kawo Našibaṭi i baka,

kē bakluṅ kawo pntaali pi naan.

¹¹ *Wal mēnṭ, nin aloṅ aankak anaṭa kaji ajukan akinṭul kēme ayiṭul*

kaji na a : “Meen Ajugun!”

Bañaan bti baluṅ kame'ēn,

du anwoonuṅ nampoṭi te du anwoonuṅ naweek.

¹² *Dluṅ kamiir baka pjuban pi baka,*

mēnkak aleš nin ipekadu yi badoluṅ. »[☆]

¹³ Wi Našibaṭi aṭiiniyaanuṅ bhoṅar bhalu, ado bjon kē bakak awaanj udooni. Kē uko unjonuṅ akak aṭaf, uji uban ṭi pba.

9

Idolade yi bhoṅar bteek

☆ 8:5 Ppēn 25.40. * 8:7 Bhoṅar bteek : Baṭiiniyaan ṭi bhoṅar bteek, bi badoluṅ du pnkuṅ pi Finayi. Natenan ṭi Pṭi 24.3-8. ☆ 8:12 Yeremiya 31.31-34.

¹ Bhoŋar bteek babi ka idolade ƚi pdo Naŝibaƚi bteŋan abot awo na dko dyimanaan ƚi mboŝ. ² Hĕnk, batan kaloona kaloŋ kanwoon na ŋmbarŋ ŋtĕb. ƚi umbarŋ uteek wi kaloona mĕntŋ wi bajaan badu *dko dyimanaan, uka da ŋkaniya na umeeŝa wi bapafuŋ ipoom yi baŋenuŋ Naŝibaƚi. ³ Kĕ du kafetŋ ki blaani uka da umbarŋ utĕbantĕn wi bajaan badu *dko dyimanaan maakan. ⁴ Wuŋ mĕntŋan uwo na *bliit bi mngur bi uwuuru, banjaan batĕrna mnkulan, na umaala unwoon bti wi uwuuru wi baŋuun pŋukar pi uwuuru panhaknuŋ pde pi *Yawe Nawat Kabuka awuluŋ babuk *Itrayel du *pndiiŝ, pde mĕntŋ baji badu pa *Mana[☆]. Pmul pi *Aaron pandukiin aŋeeŋ hĕnkuŋ pawo da kak, na klaak kanfejuŋ apiitna *Bgah bi Moyit. ⁵ Kĕ ƚi umaala mĕntŋ duuŋ baŝĕ ƚu iko infejuŋ innaamuŋ na ŋwanjut ŋi bajaan bado kerubim ŋanjaan ŋadiiman kĕ Naŝibaƚi awo da. Ibaaklu yi ŋa iji ido blifi ƚi dko di bajaan batulna pŋaak ppĕnanaan ipekadu. Mĕntŋ wal wi pŋiiniyaan iko mĕntŋ bti kajinŋan bnuura wii wi.

⁶ Wi iko mĕntŋ bti ibomaniin hĕnk, baŋenuŋ baji baneej unuur undoli du umbarŋ uteek wi kaloona kado ulemp wi baka. ⁷ Kĕ *naŝih i baŋenuŋ ƚaŋ ajaan aneej ƚi utĕbantĕn ; aji neej da uyaas uloolan ƚaŋ ƚi uŝubal. Aji ƚij da pŋaak pi ŋko ŋi bafinaruŋ Naŝibaƚi aŋen pa ppĕnanaan ipekadu yi nul na yi baŋaan bti. ⁸ *Uhaas wi Naŝibaƚi udiiman bnuura ƚuŋ uko mĕntŋ kĕ bgah bneejni du *dko dyimanaan maakan baanji bahaabŝa, woli dko dyimanaan danwoon ƚi mboŝ dawohaara wo da. ⁹ Uko mĕntŋ bti uwo uhoŋ wi wal wi ŋwoon wi nŋa. Uwoon kĕ uŋen na iŋenuŋ indolaniin iinhil kado uhaas wi ŋaan andoluŋ ya ujintŋ ƚi kĕŝ ki Naŝibaƚi. ¹⁰ Iwo idolade ƚaŋ ƚi uko wi pde, pdaan, na baŋow, yi Naŝibaƚi aŋuun baŋaan pdo te wal wi akdoluŋ iko bti ikak ihalu.

Uko wi Krittu adoluŋ kabuuranaan nja

¹¹ Kĕ *Krittu aŝĕ pĕn awinana ji *naŝih i baŋenuŋ andoluŋ iko inuura yi Naŝibaƚi abo-manuŋ nja kĕ iwinanaa ; aneej du kaloona kanwoonuŋ kawee, kanwoonuŋ kayimanaan. Kaloona mĕntŋ kaambomanaan iŋen yi baŋaan bajĕn, kaanwo ki umundu umpaŝaniin wi. ¹² Abi neej neej byaas blookan du *dko dyimanaan, aantul da pŋaak pi ŋpi ŋkaŝ na pi ŋgit ŋkaŝ: pŋaak pi nul pi pi atuluŋ abuuranaan nja te mnŋo. ¹³ Na manjoonan, woli pŋaak pi ŋpi ŋkaŝ na pi ŋgit ŋkaŝ na ufob umpĕnuŋ ƚi ŋgit ŋantĕruŋ yi bajaan bajeeŝ ƚi baŋaan banŋopuŋ iji ijinŋan ŋleef ŋi baka, ¹⁴ hum di di pŋaak pi Krittu pawoon paankjinŋan ŋhaas ŋi nja kapĕnan iko iwaan udooni injaan iŋij pkeŋ ŋhilna ŋdo kalempar Naŝibaƚi anwoon najeb? Ul Krittu awo i mnŋo ukaan kĕ bteŋan bi adoluŋ wi awuluŋ uleeful Naŝibaƚi kĕ balila.

Bhoŋar bhalu

¹⁵ Uko unkaan kĕ Naŝibaƚi aŋĕpna ƚi *Krittu ankeŋuŋ alukna pjuban pi baŋaan badoluŋ, wi bawoon ƚi bhoŋar bteek, uwo kĕ baŋaan biki Naŝibaƚi adatuŋ bahil kaduka te mnŋo na iko inuura yi ahonuŋ baka. Hĕnk ado bhoŋar bhalu. ¹⁶ Woli baŋiiniyaan pduka na iko, uji wo kameeŋana kĕ ŋaan akeŋi. ¹⁷ Phiiŋ paji pataan wal wi pkeŋ pawoon, ŋaan aanhil kahiiŋ ŋaan anwoon najeb. ¹⁸ Hĕnk, bhoŋar bteek bajunna pŋaak. ¹⁹ Wi *Moyit aŋupuŋ ƚi kadun ki baŋaan bti iko bti yi bgah baŋuun baka pdo, wi wi ajejuŋ pŋaak pi ŋgit ŋkaŝ na pi ŋpi ŋkaŝ na meel na ptal pjeenkala na kanah ki bko bi bajaan bado *hitop ki atoopuŋ ƚuŋ pŋaak na meel alĕt ƚi ulibra wi bgah na ƚi baŋaan bti, ²⁰ aŝĕ ji : « *Pi pawoon pŋaak pankŋenanaanuŋ bhoŋar bi Naŝibaƚi adoluŋ na an aji namĕban ba.* »[☆] ²¹ Hĕnk kak di di alĕtuŋ pŋaak ƚi kaloona na ƚi iko bti yi bajaan baŋenanaan Naŝibaƚi. ²² ƚi bgah, pŋaak pajaan pajinŋan iko bti ; woli paantuli, ipekadu iinji ipĕn. ²³ Woli bawo i kajinŋan iko innaamuŋ yi baŋi, inwoon du baŋi iwo i keeri kajinŋan na iŋenuŋ innuurnaaniin.

²⁴ Na manjoonan, mĕntŋ ƚi *dko dyimanaan dambomanuŋ na iŋen yi baŋaan bajĕn, danŋuun kanaam di manjoonan, di di *Krittu aneejuŋ. Aneej neej du baŋi kahilna kanaŋ ƚi kadun ki Naŝibaƚi kayenuŋ nja. ²⁵ Aanneeŋ neej pdo kawul uleef uŝubal undoli jibi *naŝih i baŋenuŋ ajaan aneej du dko dyimanaan kaŝĕ wul pŋaak panwoon paanwo pi nul. ²⁶ Woli ado lah haŋ, ahaj ŋyaas ŋŋum du upaŝa umundu te hĕnkuŋ. Na manjoonan, ƚi ŋnuur

☆ 9:4 Natenan ƚi Ppĕn 16.13-15,31. ☆ 9:20 Ppĕn 24.8.

ŋbaañsaani ŋi ŋwoon ŋi apĕn kawinana uyaas uloolan kabaana na pekadu wi awuluŋ uleeful kĕ uwo btejan. ²⁷ Bañaan bajĕn baji bakeŋ uyaas uloolan, Naŋibaŋi kawayĕs baka. ²⁸ Kĕ hĕnk kak di di Kritt u awuluŋ uleeful byaas bloolan, Naŋibaŋi apĕnanaan ipekadu yi bañaan baŋum. Aluŋ kapĕn kawinana uyaas utebantĕn, aankbi bi ppĕnan ipekadu yi bañaan, abi bi pbuuran te mnŋo bankyoonkuŋ ubi wi nul.

10

Kritt u aba na itejan ijon

¹ *Bgah bi Moyit baanyuuj iko bti na manjoonan, bawo wo tañ ulimĕnt wi iko inuura inkluŋ kawulana faan. Bgah mĕnt baji bahepar bado kadoha do uŋubal undoli itejan innaamuŋ. Uko mĕnt udiiman kĕ baanhil kajinŋan piŋ banknoguŋ Naŋibaŋi. ² Woli banjaan bado Naŋibaŋi itejan bakak lah ajinŋ mndani, baankak aŋal kĕ bawo na pekadu, baŋaan pdo kado itejan. ³ Babaa tĕp tĕp aji bado uŋubal undoli itejan, kĕ uko mĕnt uji uleŋan baka ipekadu. ⁴ Na manjoonan pnaak pi ŋgit ŋkaŋ na pi ŋpi ŋkaŋ paanhil nin kapĕnan ipekadu. ⁵ Ukaan kĕ wal wi abiiŋ awo i pbi ti umundu, *Kritt u aji na Naŋibaŋi :

« *Iinjal bafinaru ŋko*

kĕ iinjal baŋenu iko ilon

aŋĕ wulĕn uleef wi naan najĕn ;

⁶ *ŋko ŋantĕradiiŋ iinji klilandĕr ŋa,*

itejan ppĕnanaan ipekadu, iinji klilandĕr ya

⁷ *Wal mĕnt dji : “Iwi Naŋibaŋi, ŋji wi : dbi pdo uko wi injaluŋ,*

*jibi upiitaniŋ ti uko wi naan ti *Ulibra wi nu.” »*☆

⁸ Hĕnk, *Kritt u adunna aji ti : *ŋko ŋantĕradiiŋ iinji klilandĕr ŋa, itejan ppĕnanaan ipekadu iinji klilandĕr ya, kĕ bgah baŋĕ ji kĕ bañaan bawo i pdo itejan mĕnt.* ⁹ Akak aji : *Ŋji wi : dbi pdo uko wi injaluŋ.* Hĕnk aba na itejan ijon aŋij bi nul. ¹⁰ Ado keeri uko wi Naŋibaŋi anjaluŋ, awul uleeful byaas bloolan, kĕ hĕnk di ŋjinŋuŋ ti kĕŋ ki Naŋibaŋi te mnŋo.

¹¹ Naŋejan andoli aji naŋa na ŋnuur kalempar Naŋibaŋi, aji do ŋyaas ŋtum itejan, kĕ yuŋ mĕntan iŋĕ wo iinji ipĕnan nin pekadu di bañaan. ¹² Kĕ *Kritt u aŋĕ do btejan bloolan banwoon bi mnŋo, wi wi aŋaan aya aŋo ti kaŋen kadeenu ki Naŋibaŋi. ¹³ Hĕnkuŋ aŋoo ayoonk Naŋibaŋi aŋu baŋooradul ti ihoŋul uŋeeh.☆ ¹⁴ Ti btejan bloolan ado kĕ bañaan biki aŋijuŋ Naŋibaŋi kĕ bawo bajinŋ ti kĕŋ ki Naŋibaŋi te mnŋo. ¹⁵ Uko mĕnt wi wi *Uhaas wi Naŋibaŋi uyuujuŋ nja kĕ ujoonani wi ujakuŋ aji :

¹⁶ « *Ŋji Ajujan dŋiini aji :*

woli ŋnuur mĕnt ŋaŋĕpi

*bhoŋar bi ŋji kaluŋ kado na pntaali pi *Itrayel bii bi :*

dluŋ kapiit bgah bi naan ti ŋhaas ŋi baka,

dluŋ kapiit ba ti uŋal wi baka,

¹⁷ *dluŋ kamiir baka ipekadu yi baka,*

mĕnkak aleŋ nin pjuban pi bajubanuŋ. »☆

¹⁸ Wi Naŋibaŋi amiiruŋ keeri ipekadu, naan aankak anuma pdo itejan kapĕnanaan ipekadu.

Nawulĕn ŋnog Naŋibaŋi

¹⁹ An bayiŋ naan, hĕnkuŋ keeri ŋme bnuura kĕ pnaak pi Yetu pantuliŋ pado kĕ ŋhil kanej du *dko dyimanaan maakan, ²⁰ ahaabĕŋ nja bgah bnuura banjaan bawul ubida, banŋepuŋ blaan bweek banwoon ti kadun ki dko dyimanaan maakan, banwoon uleef wi nul. ²¹ Ŋkak aka *naŋih i baŋejan naweek i Naŋibaŋi aŋuuŋ ti kadun ki katoh ki nul. ²² Nawulĕn keeri ŋnog Naŋibaŋi na uhaas ujinŋ, na pfiyaar panjoonanuŋ, na uhaas, wi Yetu ajinŋanuŋ na pnaakul, na uleef wi baŋowuŋ na meel mnjinŋ apĕnan iko itop bti. ²³ Nawulĕn ŋmĕban ŋliinŋ ti uko wi ŋhaŋuŋ akuŋ aŋup. Na manjoonan, ŋme kĕ Naŋibaŋi aji do uko wi ahoŋuŋ. ²⁴ Andoli ti nja adoon kaŋaaf atĕntul, ŋhilna ŋtĕntĕndĕr ti bjalad

☆ 10:7 Kaŋaam 40.7-9. ☆ 10:13 Kaŋaam 110.1. ☆ 10:17 Yeremiya 31.33-34.

na pdo iko inuura. ²⁵ Bañaan baloŋ baŋaal pwo baankmaar byit bi banfiyaaruŋ *Krittu, kē uko mēnt̄ ušē wo uunuura ; ŋbaa wo kaŋəp t̄əp katēŋt̄ənd̄ər, wi nadooŋ ame kē unuur wi ubi wi Krittu uŋogi.

²⁶ Na manjoonan, wi ŋmeen uko unwooŋ manjoonan, woli ulil nja kē ŋdinan aji ŋduka t̄i pjuban, uunkak aka b̄t̄əŋan banhiluŋ pp̄ənan ipekadu. ²⁷ Wal mēnt̄, ŋduka duka ayoonk na palēnk pwayēš pi Našibaŋi na bdoos bjeenkalk bankluŋ kat̄ər bampokuŋ p̄taša. ²⁸ Woli ŋaan apok p̄taš *Bgah bi Moyit̄, kē bañaan bat̄əb kēme bawajanŋ bat̄up aji ajubani, baankŋagi'a, baji bafiŋa[☆]. ²⁹ Našalan keeri uko unkdoluŋ anšooruŋ Abuk Našibaŋi, anŋuuŋ p̄naak pi bhoŋar pi aŋəpnuŋ awo najinŋ uko undaayanaan abot akar *Uhaaš wi Našibaŋi unwooŋ ukump̄əš wi bnuura. Nahinan kanuŋ jibi kakob ki uŋ mēnt̄an kakyibani. ³⁰ Na manjoonan ŋme anŋiiniŋ aji : « *Nji dluŋ kalukanan, nji dluŋ katuuman.* » Akak aji : « *Nji Ajugan dluŋ kawayēš pntaali pi naan.* »[☆] ³¹ Našibaŋi anwooŋ najeb amob le ŋaan, uŋ mēnt̄an aji wuŋtan maakan.

³² Nalešan uko undolanaŋ du ujuni wi nayeenuŋ bjeehi bi Našibaŋi. Tuŋ ŋwal mēnt̄ nawin mn̄haj mn̄week ašē mēban aliint̄. ³³ Babi karan ŋwal ŋloŋ ahajanan kē nawo bten bi bañaan, kē ŋwal ŋloŋ naŋok na banhajuuŋ haŋ. ³⁴ Nabi ŋaga biki bawatuŋ ukalabuš abot alilan t̄i uko wi batehuŋ bka bi nan, wi nameeŋ kē naka bka bannuurnaaniŋ banwooŋ baankba nin. ³⁵ Nawutan keeri kaŋaŋan phaŋ t̄iki mn̄haŋ mēnt̄ mankaŋ kē nakyeenk katuuum kaweeek. ³⁶ Nawo kataman kahilna kado kado uko wi Našibaŋi aŋaluŋ, hēnk nayeenk uko wi ahoŋuŋ. ³⁷ Na manjoonan upiitana t̄i *Ulibra wi Našibaŋi aji :

« *Uduka ŋwal ŋntiinku, ŋntiinku ntiinku,*

anwooŋ i pbi ašē bi, aankjon. »[☆]

³⁸ « *Nji Našibaŋi, dluŋ kawul ubida anwooŋ natoool t̄i kēš ki naan t̄iki aŋfiyaari.*

Kē woli aloŋ adek̄ən kafet̄, mēnk̄liland̄era. »[☆]

³⁹ Kē nja, ŋənwo t̄i bankdekuŋ kafet̄, kaneem ; ŋwo t̄i banfiyaaruŋ awo t̄i bgah bi mbuur.

11

Pfiyaar pi bañaan biki t̄fa

¹ Woli ŋfiyaar Našibaŋi, ŋji ŋme na manjoonan kē ŋluŋ kayeenk uko wi ŋhaŋuŋ, ŋme bnuura kē iko yi ŋwooŋ ŋənwini, iwoo abot ajoonan. ² Pfiyaar pakaan kē bateem nja babi winana bnuura t̄i kēš ki Našibaŋi. ³ Kē pfiyaar pi nja pakaan kē ŋyikr̄ən kē Uŋup wi Našibaŋi upašuŋ umundu, hēnk di di iko yi ŋjaan ŋwin ip̄ənnuŋ t̄i iko inwooŋ iinwinanaa.

⁴ T̄i pfiyaar pi nul, *Abel awul Našibaŋi b̄t̄əŋan bannuuriŋ apel bi *Kayin. Pfiyaar mēnt̄ pakaan kē awo natoool t̄i kēš ki Našibaŋi, Našibaŋi t̄i uleeful adinan ayeenk uŋen wi nul ; kē pul pakaan kē bak̄tiiniyaan uko wi nul wi adoŋ aket̄[☆].

⁵ Pfiyaar pakaan kē *Henok aya du Našibaŋi b̄ə aant̄əpna t̄i pket̄ ; nin aloŋ aankak awina win, Našibaŋi adeeŋuluŋ aŋooŋ du a. Upiitana t̄i *Ulibra wi Našibaŋi aji Henok ado bi lilaara lil ji abi ado kadeeŋa. ⁶ Kē nin aloŋ ašē wo aanhil kalil Našibaŋi b̄ə aanfiyaara. Na manjoonan, ŋaan ank̄oguuŋ Našibaŋi aji wo kafiyaar kē awoo abot aji tuum banjaan bala'a.[☆]

⁷ Pfiyaar pakaan kē *Nowe atiink uko wi Našibaŋi aŋupuluŋ unwooŋ uundo bi winana. Amēban bnuura uko wi Našibaŋi ajakuŋ, aboman upuur abuuranaan biki katohul b̄ti. Pfiyaar mēnt̄ pakaan kē adiiman kē umundu udukaanaa, aŋəpna t̄i pa, awo natoool t̄i kēš ki Našibaŋi[☆].

⁸ Pfiyaar pakaan kē Abraham ado uko wi Našibaŋi ajakuŋ wi adu'uluŋ ayila, kē aya du utaak wi Našibaŋi ahoŋuluŋ b̄ə aamme dko di akyaan. ⁹ T̄i pfiyaar mēnt̄ aya awo ji nayaanŋ du utaak wi Našibaŋi ahoŋuluŋ, af̄et̄ t̄i iloona. Itaak na Jakob bado haŋ kak, wi

☆ 10:28 Plešan 19.15. ☆ 10:30 Plešan 32.35-36. ☆ 10:37 Itayi 26.20. ☆ 10:38 Habakuk 2.3-4. ☆ 11:4 Natenan t̄i Ujuni 4.3-10. ☆ 11:6 Natenan t̄i Ujuni 5.24. ☆ 11:7 Natenan t̄i Ujuni 6.13-22.

Naşibaţi ahoŋuŋ baka utaak mēnt̄ ji a. ¹⁰ Abraham abi wo wo ƚi pyoonk kafēƚ ƚi ubeeka wi Naşibaţi aşaluŋ abot aniw, wi ŋniw ŋankēmuŋ.✠

¹¹ Pfiyaar pakaan̄ kē Abraham ahil abuk wi adoŋ aƚaf maakan kē *ƚaara aharul akak aƚaŋan kaŋowa, aƚiyaar na manjoonan kē Naşibaţi ado uko wi ahoŋuŋ.✠ ¹² Uko mēnt̄ ukaan̄ kē pntaali pweek papēnna ƚi ŋiint̄ aloolan, andoŋ abi ƚaf ƚaf aduka duka ayoonk pkeƚ. Pntaali mēnt̄ *patum ji njah ŋi baƚi na pyiw panwoŋ ƚi kabaŋ ki bdēk*✠ pi nin ŋaan̄ aloŋ awoŋ aanhil pƚēn.

¹³ Baŋaan̄ bakan̄ mēnt̄ bti bafiyaar adoo keƚ bē baanyeenk iko yi Naşibaţi ahoŋuŋ, aşē winaara ya du kalowan akuƚ alilandēr ya. Badinan ƚi kadun ki baŋaan̄ aji bawo wo bayaanƚ ƚi mboş mi, baanwo biki umundu wi. ¹⁴ Na manjoonan, bankŋiiniŋ haŋ badiiman bnuura kē bawo wo ƚi pla utaak. ¹⁵ Woli banuh nuh lah wi bawoonuŋ, bahinan kakak da. ¹⁶ Kē başē bi ŋal utaak unnuurnaaniŋ, uwoŋ utaak wi baƚi. Uko mēnt̄ ukaan̄ kē Naşibaţi aankowa pdo kadu'ana Naşibaţi i baka, aboman baka ubeeka.

¹⁷ Pfiyaar pakaan̄ kē *Abraham abomandēr pjeƚ *Itaak abukul kafin̄ar Naşibaţi, wi Naşibaţi aŋaluŋ pten me aƚiyaara. Abukul aloolan ƚaŋ i akaan̄ i i ajejuŋ kaƚeŋan te Naşibaţi ado bi hoŋaara hoŋ, ¹⁸ ajaka aji : « ƚi Itaak i i pntaali pi ŋi nhoŋiŋ pakpēnnuŋ. »✠

¹⁹ Abraham aƚiyaar kē Naşibaţi aka mnhina mi pnaƚan baŋaan̄ ƚi pkeƚ ; uko mēnt̄ ukaan̄ kē Naşibaţi akakana abukul, kē uko mēnt̄ uwo wo ji Naşibaţi anaƚan Itaak ƚi pkeƚ.✠

²⁰ ƚi pfiyaar, *Itaak aŋehan Naşibaţi awul *Yakob na *Eƚawu bnuura ƚi uko unwoŋ i kaluŋ kabi.✠

²¹ ƚi pfiyaar, *Yakob wi aŋoganuŋ pkeƚ, aŋehan Naşibaţi awul bnuura andoli ƚi babuk *Yoteƚ aşē mēban ƚi pjuuƚi pi nul aŋup adēman Naşibaţi.✠

²² ƚi pfiyaar, *Yoteƚ wi aŋoganuŋ pkeƚ aƚiiniyaan wal wi babuk Itrayel bakluŋ kapēn ƚi *Ejiptu, aƚup babukul hum di bakluŋ kado na imoh yi nul.✠

²³ ƚi pfiyaar bajug *Moyit bamena kli kwajanƚ wi abukiŋ. Bawin kē napoƚ anuura aşē pok pdo uko wi naşih ajakuŋ bē baanlēnki.

²⁴ Pfiyaar pakaan̄ kē *Moyit abi pok pdu'ana abuk ŋaaƚ abuk Farawuna naşih wi abiŋ akak naƚaşa. ²⁵ Ahokan phaj na baŋaan̄ biki Naşibaţi kē di pwo ƚi iko ilil yi pekadu inwoŋ iinji ijon.✠ ²⁶ Aƚiyaar kē pwut bakowandēna ji *Krittu paka udooni apel pyok bti panwoŋ ƚi *Ejiptu, aten alowan aşal katuum kankluŋ kayeenkana. ²⁷ Pfiyaar pakaan̄ kē apēn du Ejiptu, awo aanƚo aten udeeb wi naşih, amēban aliint̄ ji ŋaan̄ anwinuŋ Naşibaţi anwoŋ aanhil kawinana. ²⁸ Pfiyaar pakaan̄ kē ado *Ufettu wi Mbuur alēt pŋaak ƚi ilēman yi itoh uwanjuƚ wi pkeƚ uwutna kafin̄ bapoƚ bajeen biki baŋaan̄ biki *Itrayel.✠

²⁹ Pfiyaar pakaan̄ kē babuk *Itrayel bamuur *bdēk bjeenkal awo wo ji bawo ƚi dko dkay ; kē wi baŋaan̄ biki *Ejiptu bakdoŋ na pmuur ba, bayooraa.✠

³⁰ Pfiyaar pakaan̄ kē ŋniw ŋi Yeriko ŋajot wi babuk *Itrayel bafuoyuŋ ŋa ŋnuur paaj na uloŋ. ³¹ Pfiyaar pakaan̄ kē *Rahab naƚuunk ayeenk bnuura babuk Itrayel bambiŋ amena abi pten ubeeka. Hēnk, aankeƚ na bandekuŋ Naşibaţi kafēƚ.✠

³² We wi nkaan̄ aƚup? Mēnkka bwal bƚiiniyaan bi Gedeyon na Barak na ƚamton na Yefte na *Dayiƚ na *ƚamiyel na baƚupar Naşibaţi bandukiŋ. ³³ Pfiyaar pi bukuŋ mēnt̄an pakaan̄ kē bawat ŋƚaak, aşih baŋaan̄ bnuura, abot ayeenk uko wi Naşibaţi ahoŋuŋ baka. Pfiyaar pakaan̄ kē badēt mntum mi ŋnlihu, ³⁴ awo ƚi bdoŋ aşē wo baanyiki, abuur pkeƚ pi keƚ. Babi maak aşē kak ajeƚ ; babi tam ugut adookar na bangoli biki ŋƚaak ŋyaanƚ. ³⁵ ƚi pfiyaar, baat̄ baloŋ bawin kē banaƚan biki bakeƚandēnuŋ akakan baka.

Baloŋ bahajan baka te kē badoo keƚ kē bapok babuuran baka kahilna kanaƚa ƚi pkeƚ, kaka ubida unnuurnaaniŋ. ³⁶ Baloŋ kak babeŋ baka akob baka na itintēl, baloŋ kē batan

✠ 11:10 Natenan ƚi Ujuni 12.1-5; 23.4; 35.12,27. ✠ 11:11 Natenan ƚi Ujuni 18.11-14; 21.2. ✠ 11:12 Ujuni 22.17.

✠ 11:18 Ujuni 21.12. ✠ 11:19 Natenan ƚi Ujuni 22.1-10. ✠ 11:20 Natenan ƚi Ujuni 27.27-29. ✠ 11:21 Natenan

ƚi Ujuni 27.39-40. ✠ 11:22 Natenan ƚi Ujuni 50.24-25; Ppēn 13.19. ✠ 11:25 Natenan ƚi Ppēn 2.11-15. ✠ 11:28

Natenan ƚi Ppēn 12.1-23. ✠ 11:29 Natenan ƚi Ppēn 14.21-31. ✠ 11:31 Natenan ƚi Yotuwa 2.1-23.

baka awat ukalabuş. ³⁷ Balonj batap baka mnlaak afiñ, balonj kë bamob baka afal ti ptoof, balonj kë bafiñ baka na kej. Balonj baji bañaay na dko kawohara injan yi nkaneel, këme yi npi, awo bajuuk, kë baknooran baka ahajan baka. ³⁸ Bañaan mēnt̄ babi nuura n̄haaş maakan adoo wo baanhil pfēt̄ ti umundu wi. Babi ñaay na *pndiış na inkun̄, awo ti injiir na ihēr.

³⁹ Pfiyaar pakaan̄ kë bukal bti bawinana bnuura ti kēs̄ ki Naşibaṭi te baando bi yeenk uko wi abiiñ ahoñ. ⁴⁰ Na manjoonan, Naşibaṭi abi tu tu ti uşal pboman nja uko unnuurnaaniñ bawutna kawo bajinṭ̄ ti kēs̄ ki Naşibaṭi kaduk nja.

12

Nawulēn njaban kēs̄ ti Yetu

¹ Bañaan̄ banfiyaaruñ biki mbaan̄ aṭiiniyaan̄ ṭiiniyaan̄ bawo ji pntuk̄ pweek panfooyun̄ nja aten. Nawulēn̄ n̄walan̄ keeri iko inkdiṭanun̄ nja, na pekadu danjaan̄ datam̄ pjab̄ ti nja, n̄taman̄ n̄do kaṭi p̄ti pi baṭuun̄ nja. ² Nawulēn̄ n̄tu kēs̄ ti Yetu anhaabēşun̄ nja bgah̄ n̄hilna n̄fiyaar, ul ajaan̄ ado n̄liinta liint̄ ti pfiyaar te mn̄to. Amiir̄ adoo keṭ̄ ti krut̄, bē aanṭo aten mn̄kow manwoon̄ ti pkeṭ̄ p̄tēnt̄ puñ mēnt̄ ṭiki abi win mnlilan̄ manwoon̄ i pbi, aşē ya hēnkun̄ aṭo du kañen̄ kadeenu ki Naşibaṭi.

³ Naşalana keeri, jibi amiiruñ wi bado buṭaan̄ bakhajanulun̄, nawutna kanoor, n̄haaşan̄ n̄awo n̄aankwutan. ⁴ Ṭi ugut̄ wi nakgutun̄ na pekadu, naando bi gutan te pkeṭ̄. ⁵ Naṭilma jibi Naşibaṭi atēñṭēnanan̄ ji babukul i? Upiitana ṭi *Ulibra wi nul aji :

« *Abuk naan, wutan kabeeh kakob ki Ajugun,
wutan kawutan woli aṇoman na iwi.*

⁶ *Ajugun aji kakan ṭi bgah̄ ñaan̄ i n̄yalun̄,
kakob ñaan̄ i ajejuñ ji abukul.* ✧ »

⁷ Namiiran̄ mn̄haj mi najaan̄ nahaj woli Naşibaṭi akakanan̄ ṭi bgah̄ ; aji do han̄ na babukul. Napoṭ̄ ahoñ i i aşin̄ awoon̄ aanji kakan̄ ṭi bgah̄? ⁸ Woli Naşibaṭi aankan̄an̄ ṭi bgah̄ ji babukul bti, naanwo keeri babukul na manjoonan, nawo bapoṭ̄ bampaṭi. ⁹ Naleşan̄ başin̄ nja biki mboş̄: baji babi kakan̄ nja ṭi bgah̄ kë n̄şē ṭiinkaara ṭiink̄ baka. Hēnk̄ di n̄woon̄ katiink̄ maakan̄ Aşin̄ nja i baṭi kayeenkna ubida. ¹⁰ Başin̄ nja babi ji bakakan̄ nja ṭi bgah̄ n̄wal n̄lon̄ jibi başalun̄, kë Naşibaṭi aşē ji kakan̄ nja ṭi bgah̄ n̄hilna n̄wo bnuura n̄bot n̄yiman̄ ji a. ¹¹ Woli bakakan̄ ñaan̄ ṭi bgah̄, aji jooṭan̄ wal mēnt̄ aanji lilan̄ ; aşale ṭo aban̄ ṭun̄, kakob mēnt̄ kaji kado awo natool̄ ṭi kēs̄ ki Naşibaṭi uhaaş̄ uşē ujoobēt̄ na a.

Plipara

¹² Nadeeñan̄ keeri iñen̄ imbeewun̄, naliintan̄ ihoṭ̄ inknaayun̄! ¹³ Napoşan̄ ṭi ilēl̄ itool, ihoṭ̄ inkjiinkun̄ iwutna kajiink̄ kak maakan, iṭēp̄ ṭēp̄ ijeb.

¹⁴ Natamaan̄ nawo bnuura na bañaan̄ bti nakuṭ̄ nado kado uko unwoon̄ ujint̄ ṭi kēs̄ ki Naşibaṭi ; woli naanwo bajinṭ̄ ṭi kēs̄ ki Naşibaṭi naankwin̄ Ajugun. ¹⁵ Naṭaafaraan̄ alon̄ ṭi an̄ adek kafēṭ̄ bnuura bi Naşibaṭi ; naṭaafaraan̄ alon̄ awo ji bko bwuṭaan̄ banjaan̄ badēm̄ kaşē kabuk̄ mn̄ko mntum̄ manwuṭun̄. Ñaan̄ mēnt̄ ahil̄ kaneeman̄ batum̄ maakan. ¹⁶ Nin̄ alon̄ awutan̄ kawo ṭi pjuban̄ pi piint̄, nin̄ alon̄ awutan̄ kabeeh̄ iko inyimanun̄ ji *Eṭawu i pde ploolan̄ pakaan̄ kë awaap̄ pweek pi nul. ¹⁷ Name kë wi abiiñ̄ aṭo aban̄ ṭun̄, abi n̄al p̄yeenk̄ ubeeb̄ wi aşin̄ ṭi pwo bajeen̄, kë başē dooka. Ado na pwooni kadolnā aşin̄ apēnan̄ uko mēnt̄ aşē wo aanhili. ✧

Ubeeka wi baṭi wi mn̄to

¹⁸ Na manjoonan, naanñoḡ pnkun̄ pi Finayi : naaññoḡ dko di bdoo banktērun̄, di utejan̄ na bdēm̄, di ukēk, ¹⁹ naaññoḡ dko di balulun̄ na di pdiim̄ paṭiinkaniñ. Wi babak̄ *Iṭrayel̄ baṭiinkun̄ pdiim̄ mēnt̄, baankak̄ adi di nin̄ p̄tiink̄ pa. ²⁰ Uko wi pdiim̄ mēnt̄ pajakun̄ na baka ulēnkan̄ baka maakan, paji na baka : « *Ñaan̄ ankbanun̄ pnkun̄ batapa mn̄laak kafin̄,*

✧ 12:6 Uhoñ 3.11-12. ✧ 12:17 Natenan̄ ṭi Ujuni 25.29-34; 27.30-40.

awole ñaay këme untaam. »[☆] 21 Uko mēnt̄ uyiban maakan kë Moyit adoo ji : « *Dl̄enk maakan adoo kat kat.* »[☆]

22 Kë naşë ñog pnkuŋ pi *Fiyon, ubeeka wi Naşibaŋi anwoon ukumpëş wi ubida, Yeruŋalem di baŋi di nwanjut n̄tum maakan n̄awoon, 23 du dko di pntuk pi banfiyaaruŋ panwoon ŋi ufettu pawoon, pi banwoon bajeen biki Naşibaŋi, biki itim ipiitaniin du baŋi. Nañog Naşibaŋi anjaan awayëş bañaan bajën bti na n̄haaş n̄i bañaan biki Naşibaŋi adoluŋ kë n̄awo n̄jint̄ piş. 24 Nañog Yetu i Naşibaŋi aŋenanaanuŋ bhoŋar bhalu na p̄naakuŋ pantuliin ; p̄naak mēnt̄ uko wi pakdiimanuŋ ulil apel wi pi *Abel pakdiimanuŋ[☆].

25 Naŋaafaraan keeri kadek ankŋiiniin na an kafet̄. Na manjoonan, bateem nja bampokuŋ p̄tiink ankŋanuŋ baka ŋi mboş baambuur kakob. Kë nja n̄enkhil kabuur kakob woli n̄dek kafet̄ ankŋiiniin na nja du baŋi. 26 ŋi wal wi *Moyit, p̄diim pi nul pabi şint̄ şint̄an mboş, kë aşë hoŋ nja hēnkuŋ aji : « *Dkak aluŋ kaşint̄ şint̄an byaaş bloŋ kak, mēnt̄ mboş ŋaŋ, dşint̄ şint̄an kak baŋi* »[☆]. 27 Wi ajakuŋ aji dkak aluŋ kaşint̄ şint̄an byaaş bloŋ, adiiman diiman kë iko impaşaniin iluŋ kaşint̄ar kaŋoka, uko unwoon uunkşint̄ar ŋaŋ uhilna uduka. 28 Hēnk, wi n̄kyeenkuŋ utaak unwoon uunkşint̄ar, nawulēn n̄beeb Naşibaŋi, n̄dēmana na p̄fiyaar na palēnk, uko mēnt̄ ulila. 29 Na manjoonan, Naşibaŋi i nja awo bdoo banjaan batēr kaŋok.

13

Iŋen inliluŋ Naşibaŋi

1 Natamaan naŋalad ji bañaan banŋaarun. 2 Nawutan kanohnaana pyeenk bayaanŋ du itohan. Name bnuura kë baloŋ bado haŋ, ayeenk n̄wanjut du itoh yi baka bē baammee. 3 Naleşan bakalabuş, nawo ji nawo ukalabuş na baka nabot naleş bañaan biki bakhajanuŋ, nawo ji an biki bakhajanuŋ.

4 Bañaan bti bamēbaan bniim bnuura, ñiint̄ na ñaaŋ baji bamēbandēr andoli kaliŋ ŋi atēt̄. Naşibaŋi aluŋ kawayëş bañaan banwoon ŋi ubida uŋop na p̄juban pi piint̄.

5 ŋi mnwo mi nan naanwo kajotan itaka kadun, naliŋan ŋi uko wi nakaan. Naşibaŋi ŋi uleeful aŋupuŋ aji :

« *Mēnkwatanu nin,
mēnkpoku nin.* »[☆]

6 Ukaan kë n̄hinan kaŋup na mnt̄en kaji :
« *Ajugun awoon anjaan aŋēnkēn ;
mēnkdo kalēnk.*

We wi ñaay najēn ahiluŋ kadolēn? »[☆]

7 Naleşan banwoon ŋi kadun ki nan banŋupanen uŋup wi Naşibaŋi. Naşalan jibi babiin awo te adoo keŋ, naşë nado ji baka.

8 Yetu *Krittu awo n̄a jibi awoon takal, akuŋ awoha haŋ te mn̄to. 9 Nakwut p̄jukan pampaŋuŋ na *Uŋup Ulil Unuura pañoŋtan du bdēm. Ñaay awo katēna ŋi bnuura bi Naşibaŋi, aanhil katēna ŋi idolade ŋi uko ude inwaanun udooni ŋi banjaan baŋaş ya. 10 Nja, n̄ka *bliit bi mngur, kë baŋen banjaan baŋen du *Katoh Kaweek ki Naşibaŋi baanka na pde iko inwoonuŋ du bliit mēnt̄. 11 *Naşih i baŋen aji ñooŋ p̄naak pi n̄ko n̄anfiŋuŋ du *dko dyimanaan maakan kapēnanaan pekadu di bañaan, kë n̄ko n̄i bafiŋuŋ n̄uŋ n̄aşë ji n̄atērna du bdig bi dko di bañaan bafēt̄uŋ. 12 Uko mēnt̄ ukaan kë Yetu aket̄na du bdig bi ubeeka kë p̄naak pi nul pado bañaan kë bawo bajint̄ ŋi kēş ki Naşibaŋi.

13 Nawulēn keeri n̄ya du Yetu, du bdig bi dko di bañaan bafēt̄uŋ, n̄wo na mnkwo mnt̄ent̄ mi nul. 14 ŋi mboş ŋi, n̄fēt̄ ŋi ubeeka unwoon uunkwo te mn̄to, kë n̄şë la ubeeka unkm̄biin unwoon wi mn̄to. 15 ŋi katim ki Yetu nawulēn n̄wut kaŋaŋna pdo kado uŋen pa Naşibaŋi, unwoon iyeen injaan idēmana ; iyeen mēnt̄ ipēna ŋi mnt̄um mi nja n̄ndinanuŋ kë awo Ajugun. 16 Nawutan kaŋilma pdo kado bnuura na pdo kaŋēnkar ; iŋen itēt̄ yan ijaan ilil Naşibaŋi.

☆ 12:20 Pp̄en 19.12-13. ☆ 12:21 Pleşan 9.19. ☆ 12:24 Natenan ŋi Ujuni 4.10. ☆ 12:26 Hagay 2.6. ☆ 13:5 Yoŋuwa 1.5; Pleşan 31.6,8. ☆ 13:6 Kañaam 118.6.

¹⁷ Najaan nado uko wi banwoon ʒi kadunan bajakuŋ, nado katiink baka. Baji babeelan bnuura, bukal bakluŋ kaʒup Naʒibaʒi jibi nawoori. Woli natiink baka, baluŋ kado ulemp wi baka na mnlilan. Kē woli naando haŋ, bado wa kaʒē kajooʒan, uʒē waan udooni pa an.

¹⁸ Nañehandērun ; ɳfiyaar na manjoonan kē ɳnwo na nin uko ulon ʒi uhaaʒ. ɳji ɳdoonaan pdo bnuura ʒi iko bti. ¹⁹ Dñehanan na uhaaʒ naan bti nañehandēraan nhl ntaran taran nkak du an.

Pñehan

²⁰ Dñehan Naʒibaʒi anjaan ajobēntēn ɳhaaʒ, annaʒanun ʒi pkeʒ Ajugun Yetu nayafan naweek, wi aʒeɳanaanun bhoŋar bi mnʒo na pñaaikul pantuliin, ²¹ aʒēnkan naka iko bti innuuriin nahilna pdo uko wi aŋaluŋ. Dñehan Naʒibaʒi ado nja ɳlila wi ɳwoon ʒi ploolan na Yetu *Krittu. Nawulēn ɳdēmana te mnʒo! Uwo haŋ.

²² Bayiʒ naan ʒi *Krittu, dkooʒan namiir uʒup wi nʒupanaŋ wi kaʒanŋan ; na manjoonan, uʒamēñi.

²³ Dɳjal name kē bawutan Timote ayiʒ nja. Woli atar aban, kabi na a pwinan.

²⁴ Nawulaan mboʒ banwoon ʒi kadun ki nan bti na bañaan bti banwoon biki Naʒibaʒi. Bayiʒ nja biki Itali bawulan mboʒ.

²⁵ Dñehan Naʒibaʒi awulan an bti bnuura.

Uṭup wi Yakob apiitun

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta ki Yakob apiitun bañaan biki Naşibaṭi banniinkun mboş. Du unjon Yakob abi wo ñaan naweek ṭi banfiyaaruṅ Naşibaṭi banwoon du Yerutaalem, Yetu awo naweekul. Bañaan biki apiitun kakaarta ki, balon ṭi baka baji baji bafiyaar Krittun, kë mnwo mi baka manşë wo maanwo mi bañaan banfiyaaruṅ. Uko mënṭ ukaan kë aji na baka pfiyaar pawo kagakandër na mnwo mnuura. Yakob abi win kë ṭi banfiyaaruṅ, bajuuk bawo ṭi mnhaj ṭiki bayok badeen iganan maakan. Uko mënṭ ukaan kë aji na bayok bawut kado kado ji bañaan biki umundu wi, bamëban bajuuk bnuura. Akak aji na baka balow pñom, bakak baji bamëban mntum. Bawo kado kado bnuura unuur undoli jibi Uṭup wi Naşibaṭi ujakun.

Hënk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pwul mboş (1.1)
2. Pfiyaar na pwo na uşal untuṅa (1.2-18)
3. Pṭiink Uṭup wi Naşibaṭi na pdo uko wi ujakun (1.19-27)
4. Pwut bpaṭşër (2.1-13)
5. Pfiyaar na pdo bnuura (2.14-26)
6. Uşal untuṅa na pṭup bnuura (3.1-18)
7. Pñal iko yi umundu paannuura (4.1-5.6)
8. Kamiir na pñehan Naşibaṭi (5.7-20)

Pwul mboş

¹ Nji Yakob nalempar Naşibaṭi na Ajugun Yetu Krittun, dwul an mboş, an pntaali pi Naşibaṭi panwayşërun ṭi umundu*.

Kamiir ṭi unoor

² An bayiṭ naan baṭaş Yetu, woli nawo ṭi unoor nalilaan ṭi ṅhaaş ṅi nan. ³ Ṭiki name kë pfiyaar pi nafiyaaruṅ Yetu aliintan ṭi wal wi unoor, paji paṭu ñaan kamiir. ⁴ Nawo kanaṭ kaliint ṭi kamiir mënṭ, kaşë kahil kawo bañaan bajinṭ baṭool, banjaan balemp ulemp ujint piş, banwoon baanwaan nin uko ulon.

Pñehan na uhaaş wi pfiyaar

⁵ Woli alon ṭi an awaan uşal untuṅa, awo i kañehan wa Naşibaṭi, alun kawul a wa, ṭiki aji wul bañaan bti na byompan kë aanji fën. ⁶ Kë woli ñaan añehan, awo kafiyaar kawut kawo na ṅşal ṅtëb, ṭiki ñaan anwoon na ṅşal ṅtëb anaam umaron uweek, wi uyook ujaan udeen kalun luṅan. ⁷ Ñaan anwoon haṅ awutan kaşal kë ayeenk uko ulon ṭi kañen ki Ajugun. ⁸ Anwoon na ṅşal ṅtëb aanji ṭu kabaṭ ṭi uko wi akdolun, uyaaş ulon aji ya kadun, ulon akak ufeṭ.

Najuuk na nayok

⁹ Naṭaş Yetu anwoon najuuk awo kaṭan ṭi uko wi Naşibaṭi akdëmanulun. ¹⁰ Kë nayok awo kaṭan, ṭi uko wi Naşibaṭi akpoṭëṭanulun. Ṭiki nayok aankjon, anaam kaṭeeñ ki bgof bi uṭeeh. ¹¹ Bnuur baji banaṭa katër, bgof kakay, kaṭeeñ kajot, kanuura ki ka kaneem. Kë hënk di di uwoon pa nayok : Aleew, kakeṭ ṭi mnwo mi nul mi ṅnuur bti. Ñaan najën andoli awo ji pjaagal.

Naşibaṭi aanji wuuk nin ñaan ado buṭaan

* 1:1 Kşini iñeen na ktëb kanwayşërun ṭi umundu, bawoon babak Yakob abuk Itaak, bateem bayuday. Hënk di di bapiitun ṭi ugrek.

¹² Ñaañ anjaañ nañ kaliint̄ ði unoor anuurandëni, ðiki ayeenk katum ki ubida wi mnt̄o wi Naşibaði ahoñuñ banjaluluñ, woli ayuuj mnt̄eñ mi nul aba.

¹³ Woli ñaañ añał pdo buñaan awutan kaji, Naşibaði akwuuknuñ pa ndo ba. Naşibaði aanhil pñal pdo buñaan kē aanji wuuk wuuk nin aloñ ado buñaan. ¹⁴ Andoli aji do buñaan ði uñał wi nul uwuñaan, wul ujaañ uwuuka kaneejana. ¹⁵ Woli ñwut uñał uwuñaan mēnt̄ kē udēmi, wul ujaañ uñij pekadu, woli pekadu dadēmi dul dajaañ dañij pkeñ.

¹⁶ Bayiñ naan biki mmaganuñ nakwut baguuran ði uko wi. ¹⁷ Iko inuura bti yi bañenuñ un na yi nyeenkunñ iwoona baði, du Aşin nja anñakuñ unuur, pli na njah bti ñanwoon du baði. Ul anwoon aamme pñełşa kēme kajeesh kabot kajēmşa. ¹⁸ Añał ul ði uleeful pwul un ubida ði uñup wi manjoonan, ñhilna ñwo bateek ði iko yi añakuñ.

Ptiink uñup wi Naşibaði kabot kañaş wa

¹⁹ An bayiñ naan biki nñaluñ maakan nawo i kame kē: ñaañ aji wo i katar ði ptiink atēnt̄ul, kanoom ði ptiini, kanoom ði udeeb. ²⁰ Mēnt̄ ði udeeb di di ñaañ ahilanuñ kado uko untooluñ ði kēş ki Naşibaði. ²¹ Ukaañ kē nawo i kapēnan iko bti inñopuñ ði an na inñotuñ maakan, naşē nayeenk uñup wi bañuñ ði ñhaaş ñi nan ji bañaañ banwalanuñ ikow yi baka, ðiki wul uhilanuñ pbuuran an.

²² Nakliñ ðañ ði ptiink uñup, nadolan uko wi ujakuñ. Woli naankñaş uñup, ikow yi nan yi yi nakguuruñ. ²³ Hēnk di di uwoon, woli ñaañ atiink uñup aşē wo aankdo uko wi ukñiiniyaanuñ, unaam ñiint̄ anktenuñ kaara di nul ði kawini. ²⁴ Awin da jibi dawoon, wi atenuñ da aba, atool aya aşē ðilma jibi anaamuñ. ²⁵ Woli ñaañ ala pme bnuura bgah btool, banhilanuñ pbuuranun, aji mēban ba kaliint̄an, aanwo i kaliñ ði ptiink ba ðañ kaşē kañilma ba. Awo i kado uko wi bajakuñ, aşē tum na mnlilan ði iko bti yi akdolun.

²⁶ Woli ñaañ aşal kē añaş Naşibaði bnuura, aşē wo aanji mēban pndemēnt pi nul, adaar bkow bi nul, pñaş Naşibaði pi nul paanwo nin uko uloñ. ²⁷ Ñaañ ankñaşuñ Naşibaði Aşin nja na manjoonan, aji wo najint̄ piş ði kēş ki nul. Hēnk di di ajaañ awo : aji ya pwin bapoñ banwaanuñ bajug baka, aji ya pwin baañ bayoñ banwoon ði unoor, aji lipara iko iwuñaan iwutna kañopana.

2

Ppañşēr pawo ppēn ði bgah

¹ Bayiñ naan, nafiyaar ði Yetu Kritt̄u Ajugun antumuñ na mndēm, ukaañ kē naanwoyi kapañşēr ² Natenan : woli du dko di nayituñ ñiint̄ aloñ anwoon na ineel yi uwuuru abot awohara bnuura aneej da, kē ñiint̄ aloñ kak anwohariñ iko intowiñ aneej da, ³ woli namēban bnuura ñiint̄ anwohariñ iko inuura, aşē ji na a : “Ñoon ði dko di, dawo dnuura” aşē ji na nawaañ, « iwi nañan » kēme « iwi yaan iño du kafēñ. » ⁴ Pdo hañ, ði ptoof pi nan, pawo bpañşēr. Naanwayēş wayēş na ñşal ñwuñaan i?

⁵ Natiinkan an bayiñ naan biki mmaganuñ, mēnt̄ Naşibaði adatuñ banwoon bajuuk ði kēş ki umundu i? Ado hañ, bahilna bayok ði pfiyaar babot bayeenk pñih pi Baði pi ahoñuñ banjaluluñ. ⁶ Kē naşē ji nañu najuuk mnkow ði ptoof pi bañaañ. Mēnt̄ bayok bajaañ bahajanan, kamoban kañooñ du ñruha i? ⁷ Bukal kak bajaañ babeñ katim kanuura ki Naşibaði awulanañ.*

⁸ Aa, woli nañaş na manjoonan bgah bi Pñih pi Naşibaði jibi bawoon ði Ulibra wi Uñup wi Naşibaði : « Ñalan atēnt̄u jibi inñaluñ bkowu » wal mēnt̄, nado bnuura. ⁹ Bē woli napañşēr nado pekadu, hēnk bgah bi Moyit̄ bamob an ðiki naantaş ba. ¹⁰ Hēnk di uwoon, woli ñaañ añaş bgah bti aşē duk uko uloolan ði wi bajakuñ, aduknaana ði kadun ki bgah bti. ¹¹ Anjakuñ, « iinkpiint̄ na ahar ñaañ kēme ayin ñaañ, » ul akaañ aji : « Iinkfiñ ñaañ. » Kē woli iimpiint̄ na ahar ñaañ kēme ayin ñaañ, aşē fiñ ñaañ, iintaş bgah. ¹² Nakeeri nado kañiini nabot nado kado ji bañaañ biki Naşibaði aklun kawayēş na bgah bi mbuur. ¹³ Hēnk di uwoon, Naşibaði aankwayēş na mñaga anwoon aaññagaa, kē mñaga manşē pel pwayēş.

* 2:7 Ñaañ aji yeenk katim ki Yetu Kritt̄u ði batitmu.

Pfiyaar na Udo

¹⁴ Bayiṭ naan, we uwoonj ñaaj abubara aji « Dfiyaar Naşibati » woli udo wi nul uundiiman pfiyaar mēntj? Pfiyaar pahilan kabuuran a wal mēntj i? ¹⁵ Natenan, woli alonj ṭi an ñiintj kēme ñaaj awaaj iko iwohara abot awaaj uko ude wi ṅnuur bti. ¹⁶ Kē alonj ṭi an aṣē ji na a : « Yaan na bnuura, yaan iwohara iko idiṭ, ide bnuura » aṣē wo naanwula uko ude kēme uwohara, we uwoonj da unuura?

¹⁷ Kē hēnk di uwoonj pa pfiyaar panwoonj paangakandēr na udo pakeṭi ṭiki pagaagi.† ¹⁸ Dme alonj abi kaji : « Ñaaj alonj aji fiyaar, alonj kado. » Dteema kaji : « Diimanaan hum di ñaaj ahilanuṅ kaji afiyaari woli aanyuuj pfiyaar mēntj ṭi udo wi nul. Dluṅ kadiimanu pfiyaar pi naan ṭi udo wi naan. » ¹⁹ Ifiyaar kē Naşibaṭi awo aloolan ṭañ? Ido bnuura – ṅntaayi kak ṅafiyaar uko mēntj, aji ṅalēnk kakat kat. ²⁰ Iinji kşal Keeri! Wom iṅal pme kē pfiyaar pawaaj udooni woli paanji pagakandēr na udo?

²¹ Naleşan, Abraham atemun mēntj ṭi udo wi wi Naşibaṭi ajaknuṅ awo natool i, wi aṅooṭuṅ abukul Itaak pa pfiṅar Naşibaṭi☆? ²² Iwini, baanhil ppaṭēş pfiyaar na udo ṭiki udo uji utumalēş pfiyaar. ²³ Kē hēnk di di uko umpiitun ṭi Ulibra wi Uṭup wi Naşibaṭi udolaniṅ, uji : « Abraham afiyaar Naşibaṭi, ukaaj kē Naşibaṭi aji awo natool. » Kē aṣē yeenk katim ki « nanoh Naşibaṭi. » ²⁴ Nawin kē ñaaj aji wo natool ṭi kēş ki Naşibaṭi ṭi udo wi nul, mēntj ṭi pfiyaar ṭañ pa.

²⁵ Kē hēnk di uwoonj kak pa Rabab nawaap bduun, woli ayeenkuṅ bayili baitrayel ṭi katoh ki nul abot aṭēnk baka kē babuur na bgah bmpaṭi, hēnk ṭi udo wi nul wi wi awoonuṅ natool ṭi kēş ki Naşibaṭi☆.

²⁶ Jibi uleef unwoonj uunwo na uhēfēntj uwoonj puum, hēnk di di pfiyaar panwoonj paanji pagakandēr na udo pakeṭuṅ.

3

Namēbaan indēmēt yi nan

¹ Bayiṭ naan nawutan kado na pwo an bti bajukan biki Uṭup wi Naşibaṭi. Name kē nja ṅnkjukanuṅ, Naşibaṭi aluṅ kawayēşun pwayēş pantamuṅ apel pi bañaaj bandukiṅ. ² Name'un bti ṅji ṅdo ipekadu itum. Woli ñaaj alonj aanji juban woli aṭiini awo ñaaj natool, anhilanuṅ pmēban uleeful. ³ ṅji ṅtan uko umpooṭ ṭi mntum mi ṅmpēlēt pa ṅado uko wi ṅṅaluṅ, hēnk, ṅji ṅṭonj uleef wi ṅa bti. ⁴ Natenan kak ṅpuur bdēk ṅi iloona, woli ṅado wo ṅweek, kē ukēk uweek ukwuuk ṅa, kaṭonj kampooṭ kajaaj kaṅooṭ ṅa dko di naṭonj aṅaluṅ. ⁵ Kē hēnk di pndēmēt pawoonj, pawo uko umpooṭ ṭi uleef aṣē ji papiitar iko iweek. Natenan, kambetan kampooṭ kahilanuṅ uṭēeh uweek katēr.

⁶ Pndēmēt kak pawo bdoo, pul pawoonj katoh ki buṭaan. Pndēmēt pawo ṭi uleef, kē pul pajaaj paṭopan wa bti. Paji patehan ubida bti na bdoo bampēnnuṅ infernu. ⁷ Uunka ṅlimariya, woli ṅado wo ṅlimariya ṅjooṭ ṅi uṭēeh, ṅkaṭ, ṅpula, ṅṭēb, ṅi ñaaj awoonj aanhilan akakan kē ṅadoomi. ⁸ Bē pndēmēt, nin alonj aanhil pkakan pa padoom. Pawo buṭaan, paanhil pṭoora, paṭum na bnunk bankfiṅaruṅ.

⁹ Pul pi ṅjaaj ṅdēmanaan Ajugun anwoonj Aşin nja, kē pul kak pi ṅjaaj ṅñehandēraan bañaaj buṭaan, biki Naşibaṭi aṭakuṅ kē banaam a. ¹⁰ Pdēman na pñehan buṭaan iji ipēnna ṭi mntum mloolan. An, bayiṭ naan uunwo kawo haṅ! ¹¹ Ukumpēş uji upēnan meel mnjoob na mnhaay ṭi bhēr bloolan i? ¹² An bayiṭ naan, bjaak bahil kabuk mnleman i? Kēme bleman bahil kabuk mnjaak? Kē ukumpēş wi meel mnhaay uhilan pwul meel mnjoob i?

Uşal untuṅa unwoonuṅ Baṭi

¹³ Ahoṅ ṭi an awoonj na uşal untuṅa abot atit? Ayuujan kē awo haṅ ṭi mnwo mi nul na udo wi nul, udo ungakandēruṅ na pdoom na uşal untuṅa. ¹⁴ Bē woli uhaaş winan utum na bkujar bweek kē nawo na uşal wi blaṭar, naanwoyi kahomp kaji nawo na uşal untuṅa.

† 2:17 Kēme : Kē hēnk di uwoonj pa pfiyaar, panwoonj paangakandēr na udo, pakeṭ na manjoonan. ☆ 2:21 Natenan ṭi Ujuni 22.1-19. ☆ 2:25 Natenan ṭi Yotuwa 2.

Naanwoyi kaɗup uko unwoonj uunwo manjoonan. ¹⁵ Uşal utënt wuɗ uumpenna baɗi, uwo wi mboş, wi bañaan, wi ŋntaayi. ¹⁶ Bkujar na uşal wi blaɗar ŋaji ŋagakandër na bpulad, na pdo iko iwuɗaan bti. ¹⁷ Ŋaan anwoonj na uşal untuɗa umpennuɗ baɗi aji dun kawo ŋaan najinɗ piş, anjaan akakan bañaan ɗi ploodan kawo najoobɗeraan, aanji tam bkow, aji tum na mñaaga, kado iko inuura, aanji paɗşër, aanji lafrën.

¹⁸ Bañaan banjalunj mnjeeh, baji baniinkan ma ɗi dko di bawoonj ji mbuk du ujaarna, kë ŋdeey ŋi bajaan bakit, ŋawo udo utool.

4

Pŋal umundu pawo ppok Naşibaɗi

¹ ɗun di di ugut ujaan uwoona? ɗun di di pŋom pajaan papenna ɗi an? Mënt ɗi unjal uwuɗaan unjaan ugutan ɗi uleefan meet wa i? ² Naji naŋal uko ulonj, kaşë wo naanji nahil pka wa, ukaan kë naji naşal pfiŋ. Naji nañeebar uko wi ŋaan kaşë wo naanji naka wa, naşë neej wal mënt ɗi pŋom na ugut. Naanji naka uko wi naŋalunj ɗiki naanji nañehan wa Naşibaɗi. ³ Këme woli nañehan naanji nayeenk nin uko ulonj ɗiki naji nañehan buɗaan, kala pɗok uko wi nañehanunj ɗi unoh wi umundu. ⁴ An pntaali pandekuɗ Naşibaɗi kafet ji ŋaaf andaaruɗ ayinul, naamme kë pŋal umundu pawo ppok Naşibaɗi i? Anŋalunj pwo nanoh i umundu aji wo naşoor Naşibaɗi. ⁵ Këme nanunj kë Ulibra wi Uɗup wi Naşibaɗi ububara ji : « Naşibaɗi aji ŋal pa ul ɗaŋ uhaaş wi aɗuun ɗi un? » ⁶ Kë bnuura bi ajaan adiimanun badëmnunj maakan. Ukaan kë Ulibra wi Uɗup wi Naşibaɗi uji : « Naşibaɗi aji pok bankdëmanunj ikow yi baka, kaşë wul banwalanunj ikow yi baka bnuura bi nul[☆]. » ⁷ Naɗaşan keeri Naşibaɗi naşë napok Untaayi Uweek, uɗi wal mënt kalow an. ⁸ Nañogan Naşibaɗi aşë ñogan. Nañowan iñen yi nan* an bado pekadu ; nabot najinɗan ŋhaaş ŋi nan, an bañaan biki ŋşal ŋtëb. ⁹ Naleşan kë nawo bajuuk, nawoon ji baka puum, nadoon kawooni, pji pi nan pakakan ŋwooni, mnlilan mi nan pjootan. ¹⁰ Napoɗëtënën ikow yi nan ɗi kadun ki Ajugun aşë naŋanan.

Iwo in adoo ten buɗaan bi atëntu?

¹¹ Bayiɗ naan, nawutan kakuut batëntan, ankuutunj atëntul këme aten buɗaan bi atëntul, aɗup buɗaan ɗi Bgah bi Naşibaɗi abot ayuuj ɗi udo wi nul mënt kë baannuura. Kë woli ido haŋ, iinji kɗaş ba, iwo nawayëş i ba.

¹² Naşibaɗi ɗaŋ ajaan awul Bgah, kë ul kak ɗaŋ awoonj nawayëş. Ul ɗaŋ ahilanunj pbuuran këme pɗok. Kë iwi, iwo in adoo ten buɗaan bi atëntu?

An bahomp nalipariin

¹³ Hënkuɗ, nalipariin an nanjaan naji : « Nɗa këme faan ŋya ubeeka waŋ, ŋhiil da, ŋdo da pjula kaka itaka itum. » ¹⁴ Kë naşë wo naamme uko wi ubida winan ukwoonj, name wi faan i? Nawo ji udu unjaan uwinana kakur kaneem. ¹⁵ Kë wi wi nawoonj kaji : « Woli Ajugun aŋali, ŋluɗ kawo bajeb, kaşë do uko wi këme wundu. » ¹⁶ Naşë wo naanji nado haŋ, naji napiitar ɗi uko wi naŋalunj pdo. Bpiitar btënt buɗ bawo bwuɗaan. ¹⁷ Ŋaan ammeerj keeri uko wi awoonj i pdo, aşë wo aando wa, ado pekadu.

5

An bayok, nadoon kawooni

¹ Hënkuɗ an bayok, nalipariin, nawoonin nado idiim ɗi pwuɗan pankyoonkanan. ² Pyok pi nan papuɗi, kë ŋbob ŋade iko iwohara yi nan. ³ Uwuuru wi nan na untaam wi nan ŋadoharaa. Kë pdohara puɗ pakluɗ kaɗiini pa an. Palunj kade'an uleef ji bdoo. Umundu uba kë nakhanka hank[☆]. ⁴ Natenan, naanluk banklempuɗ du ŋteeh ŋi nan. Baɗëga aliir kë idiim yi baka iban du ibaɗ yi Ajugun i Mnhina. ⁵ Nawo ɗi umundu wi ɗi pyok na unoh, nade amag ji ŋlimariya pa unuur wi bakluɗ kafaal an. ⁶ Naji natoool aduknaanaa abot afiŋa ; kë aanhilan aneenan uleeful.

☆ 4:6 Uhoñ 3.34. * 4:8 Nawutan pjuban. ☆ 5:3 Natenan ɗi Maci 6.19-20.

Namiiran, Ajugun abi

⁷ Bayiṭ naan, natamaan keeri ṭi pyoonk ubi wi Ajugun. Natenan jibi najaar ajaan ayoonk ṇdeey ṇnuura ṇankpēnuṇ ṭi bṭepi bi aṭuuṇ ṭi mboṣ. Aji miir wi uṣubal uteek ujutuṇ kayoonk ubaaṇṣaani kabaa kit*. ⁸ An kak natamaan ṭi pyoonk, natum na mntēṇ, ṭiki ubi wi Ajugun uṇogi.

⁹ Bayiṭ naan, nawutan kaṭēga ṭi mnwo mi batēnṭan, woli naanṇal Naṣibaṭi awayēṣan. Natenan Nawayēṣ ado bi naṭ naṭ ṭi kadun ki plēman. ¹⁰ An bayiṭ naan, *baṭupar Naṣibaṭi bahaj na kamiir, natenan ṭi baka. ¹¹ Nawini ṇji ṇji baṇaanṇ bantamanuṇ ṭi kamiir banuurandēni. Natiink jibi Yob[☆] atamani ṭi kamiir. Name kak uko wi Ajugun adoṇ pa a, ṭiki Ajugun aṭum na bnuura na mnṇaga.

¹² Bayiṭ naan, natiinkan bnuura : nalipariin kamehna ṭi baṭi kēme ṭi mboṣ kēme ṭi uko uloṇ kak. Pdinan pi nan pawoon pdinan na manjoonan. Kē ppok pi nan pawoon ppok na manjoonan, nawutna kaduknaana ṭi pwayēṣ pi Naṣibaṭi.

Naṇhehaan Naṣibaṭi

¹³ Aloṇ ṭi an awo ṭi mnhaj i? Aṇhehaan Naṣibaṭi. Aloṇ ṭi an awo na mnlilan i? Ayeehan mndēm mi Naṣibaṭi. ¹⁴ Aloṇ ṭi an amaaki? Aduun bantohi biki pntuk pi banfiyaaruṇ, bajatana ukēra ṭi bkow ṭi katim ki Ajugun baṣē baṇehan Naṣibaṭi pa a. ¹⁵ Pṇehan pangakandēruṇ na pfiyaar pabuuran namaakal, Ajugun aṣē naṭana. Woli ado ipekadu Naṣibaṭi amiira ya. ¹⁶ Andoli keeri adoṇ kaṭup ipekadu yi nul batēnṭul, andoli adoṇ kaṇehandēr batēnṭul Naṣibaṭi, hēnk naṣē najeb. Pṇehan pi natoool paji patum na uforta. ¹⁷ Natenan Eli naṭup ṭi katim ki Naṣibaṭi i unjon, abi wo ṇaanṇ najēn ji un. Aṭu kabaṭ ṭi pṇehan Naṣibaṭi uṣubal uwut kaṣub. Kē udo ṇṣubal ṇwajanṭ na kli paaj nin pjatap paanjot ṭi mboṣ. ¹⁸ Kē akak aluṇ aṇehan Naṣibaṭi uṣub, kē uṣubal ujoti. Kē iko yi batepiṇ iwul ṇdeey.

Nakakaan bampēnuṇ ṭi Bgah bi Naṣibaṭi

¹⁹ Bayiṭ naan, woli aloṇ ṭi an apēn ṭi plēl pi manjoonan, kē baṣē kakana ṭi pa, ²⁰ nameen kē ṇaanṇ ankpēnanuṇ ṭi plēl pi buṭaan nado ipekadu, abuurana pkeṭ abot ado Naṣibaṭi amiira ipekadu itum.

* 5:7 Du uṭaak wi Iṭrayel, uṣubal uji ujut, baṇaanṇ kaṭepi, udun kaṭaṇan, kado kli kaṇeen kabaa kak kajot baba kit.

☆ 5:11 Natenan ṭi Yob.

Uṭup uteek wi Piyeer apiitun

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta kateek ki Piyeer apiitun kntuk ki banfiyaaruṅ kanwoon ṭi ṅbeeka kañeen ṅi uṭaak wi Atiya. Wi Yetu abiiṅ awo ṭi umundu wi, Piyeer aji bi kagakandër na a. Wi apënuṅ ṭi wa, Piyeer kaşë wo nanjañan i bayuday. Banfiyaaruṅ Krittü biki apiitun hënk babi hajan baka ṭiki bafiyaar Ajugun Yetu Krittü. Uko mënt ukaaṅ kē Piyeer apiit baka kaji na baka bamëban baliint ṭi pfiyaar, baanwo bateek biki bakhajanuṅ. Aji na baka Yetu i bafiyaaruṅ i i bajunnuṅ ahajan kē adoo keṭ. Uko mënt ukaaṅ kē woli bahajan baka bawo kamiir ji a. Akak aṭup baka jibi bawoon kawo ṭi ptoof pi bañaanṅ bampokuṅ Naşibaṭi.

Hënk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pwul mboş (1.1-2)
2. Mnhaṭ manliintun (1.3-12)
3. Ubida ujint (1.13-2.17)
4. Mnhaj mi Krittü awinuṅ (2.18-25)
5. Anfiyaaruṅ Krittü na mnhaj (3.1-4.19)
6. Hum di di baweeṅ biki banfiyaaruṅ bawoon kawo (5.1-11)
7. Pwul mboş pbaañsaani (5.12-14)

¹ Nji Piyeer *nanjañan i Yetu *Krittü dpiitananṅ, an biki Naşibaṭi adatuṅ nanniinkunṅ ṅṭaak ṅi Pont, ṅi Galatiya na Kapadoşiya na Atiya na Bitiniya awo da bayaanṅ. ² Naşibaṭi Aşin nja ado bi datan dat jibi abiiṅ aṅal wa undiimaan. *Uhaaş wi nul udolan kē nawo biki nul nahilna nado katiink Yetu Krittü, pñaaṅ pi nul padolan nawo bajint ṭi kēş ki Naşibaṭi.

Dñehan Naşibaṭi awulan bnuura bantumuṅ abot ajoobṭënan ṅhaaş bnuura.

Mnhaṭ mi mbuur

³ Nawulan ṅdëman Naşibaṭi Aşin Ajugun Yetu *Krittü andoluṅ ṭi mñaga mnweek mi nul kē ṅkak abuka wi anaṭanuṅ Yetu Krittü ṭi pkeṭ. Ukaaṅ kē ṅwo na mnhaṭ manwoon mnjeeb. ⁴ ṅme kē ṅluṅ kayeenk iko inuura yi Naşibaṭi ahankuṅ bañaanṅ biki nul. Iko mënt iinji itoka, iinji iṭop, iinji iba kanuura. Naşibaṭi ahankan ya du baṭi. ⁵ Wi nafiyaaruṅ, mnhina mi nul manyeṅan te unuur ubaañsaani, wi aklunṅ kadiiiman kē abuuranan.

⁶ Hënk, natum na mnlilan, wi nadoonṅ awo i kajooṭan ṅwal ṅntiinku wi nawoonṅ ṭi unoor uweek. ⁷ Uwuuru undoonṅ atoka udoo ji uṭëpna ṭi bdoo kakaana udooni, kē hënk kak di di pfiyaar pi nan pankaaṅ preeş pweek maakan apel uwuuru pawoonṅ kaṭëpna ṭi unoor kahilna kadiiiman udooni wi pa. Hënk, nalunṅ kawo na pdëm na mndëm mnweek wal wi Yetu *Krittü aklunṅ kapën kawinana.

⁸ Naambaanṅ kawina Yetu aşë ṅala ; nafiyaara te naando bi wina te hënkunṅ, ukaaṅ kē nawo na mnlilan mnweek maakan mi ñaaṅ awoonṅ aanhil pṭup, ⁹ wi nakyeenkunṅ uko unkaaṅ kē nafiyaari, unwoonṅ mbuur mi ṅhaaş ṅi nan.

¹⁰ Du unjon *baṭupar Naşibaṭi bala aten bnuura kame jibi aklunṅ kabuuran bañaanṅ, bado bi ṭupa ṭup jibi akdiimananaṅ bnuura bi nul. ¹¹ *Uhaaş wi Krittü ubi wo ṭi baka, udobi ṭupa ṭup mnhaj mi *Krittü akhajuṅ na mndëm mankmbiinṅ kawo mi nul aşë taman kame wal na hum di uko mëntṅ ukdolaniinṅ.

¹² Naşibaṭi adiiman baka kē uṭup wi bawoonṅ ṭi pṭup uunwo pa baka, uwo pa an. Banjaanṅ bajukan *Uṭup Ulil Unuura baṭupan hënkunṅ uṭup mëntṅ na mnhina mi Uhaaş wi Naşibaṭi unwoonunṅ baṭi. Kē ṅwanjuṭ ṭi ṅleef ṅi ṅa ṅaṅal maakan kame uṭup mëntṅ.

Ubida uyimanaan wi babak Naşibaṭi

¹³ Nabomandëran keeri, nawo bten, naŋu mnhaŋ mi nan bti ŋi bnuura bi nakluŋ kayeenk woli Yetu *Krittü apën awinana. ¹⁴ Nadoon kaŋaŋ Naŋibaŋi jibi bapoŋ bawoon kado katiink bajug baka, nawut kakak du iko yi nabiiŋ aŋal ŋfa wi nawoon ŋi kapaam. ¹⁵ ŋi mnwo mi nan, nawoon baŋaŋ banyimanuŋ ŋi kës ki Naŋibaŋi andatanaŋ, jibi ul awoon nayimanaan. ¹⁶ Na manjoonan, Naŋibaŋi aji ŋi *Ulibra wi nul : « Nawoon baŋaŋ banyimanuŋ, ŋiki nji dyimani. »[☆]

¹⁷ Woli nañehan, naji nadu Naŋibaŋi kaji Paapa, aji awayeŋ ñaŋ andoli ŋi uko wi adoluŋ, bë aanji paŋŋer. Ukaŋ kë nawo kadiiman ŋi mnwo mi nan ŋi ŋnuur ŋanduki'anaŋ ŋi mboŋ, kë nadëmana bnuura. ¹⁸ Name bnuura kë mënŋ iko injaŋ itoka ji unŋaam këme uwuuru ilukuŋ abuuranaanan ŋi mnwo mi nan mnwuŋaan mi nayeenknuŋ du bateeman ; ¹⁹ pñaak pi *Krittü pantamuŋ preeŋ maakan pa, panwoon ji pñaak pi unkaneel unwoon uunŋakëm nin dko dloŋ. ²⁰ Naŋibaŋi ado bi dataara dat ji abi ado kapaŋ umundu, aŋë dola kë apën awinana ŋi ŋwal ŋi, ŋanwoon ŋbaaŋŋaani, kabuuranaanan. ²¹ Naŋëpna ŋi Krittü afiyaar Naŋibaŋi, annaŋanuluŋ ŋi pkeŋ aŋë wula mndëm ; hënk, nafiyaar Naŋibaŋi abot ahaŋa.

²² Nakak ajinŋ wi nakŋaŋuŋ manjoonan, kaŋaladaan na manjoonan ji baŋaŋ baŋaaruŋ, naŋaladan maakan na ŋhaaŋ ŋjinŋ keeri. ²³ Na manjoonan, nakak abuka aŋë wo naanbuknaana ŋi pbuk panjaŋ pakeŋ, nabuknaana ŋi pbuk panwoon paankkeŋ, ŋi uŋup wi Naŋibaŋi unjaŋ uwul ubida akuŋ awo wi mnŋo. ²⁴ Hënk di di upiitaniinŋ ŋi *Ulibra wi nul aji :

« Ñaŋ najën andoli awo ji pjaagal
mndëm mi nul manwo ji iŋeeñ,
pjaagal paji pakay, iŋeeñ kajot

²⁵ kë uŋup wi Ajugun uŋë ji uwo te mnŋo. »[☆]

Uŋup mënŋ uwoon *Uŋup Ulil Unuura wi baŋupanaŋ.

2

¹ Naŋaŋaanan keeri buŋaan bti, kaguuru na kalagare na pñeebar iko yi ñaŋ na bkuutar. ² Nawoon ji bapoŋ bambaŋ abuka buka, banjaŋ baŋala ŋaŋ mnwil mi banin baka, hënk di di nawoon kak kaŋal Uŋup wi Naŋibaŋi unwoon ji mntow mnjiilu, kaŋëpna ŋi wa kadëm kaŋë kayeenk mbuur. ³ Hënk di di upiitaniinŋ ŋi Ulibra wi Naŋibaŋi aji : Nañem bnuura bi Ajugun[☆].

Pdëman Naŋibaŋi phalu ŋi Katoh Kaweek ki nul kahalu

⁴ Nañogan *Krittü anwoon pnduba pjeb pi baŋaŋ bapokuŋ kë Naŋibaŋi aŋë ŋal pa maakan abot adat pa. ⁵ Nawutan Naŋibaŋi ajejan nawo kak ji pnduba panwoon pjeb pankniwuŋuŋ katoh ki *Uhaaŋ wi nul ukfëŋuŋ, nawo pntaali pi baŋeŋan pyimanaan kadolna uŋen na iŋeŋan inkliluŋ Naŋibaŋi jibi Uhaaŋ wi nul uŋaluŋ. Yetu Krittü akdoon uŋen na iŋeŋan mënŋ ilil Naŋibaŋi. ⁶ Kë hënk di Naŋibaŋi aŋupuŋ ŋi *Ulibra wi nul aji :

« Tenan! Dŋu pnduba ploŋ du *Fiyonj*

pnduba pammëbanuŋ katoh pi Naŋibaŋi aŋaluŋ maakan abot adat ;
kë banfiyaaruŋ pnduba mënŋ

baŋë wo baankkowa nin. »[☆]

⁷ Kë an nanfiyaaruŋ, mndëm manwo mi nan keeri. Upiitana ŋi *Ulibra wi Naŋibaŋi ŋi uko wi banwoon baanfiyaari aji :

« Pnduba pi baniw bapokuŋ

pakakuŋ pnduba pammëbanuŋ katoh. »[☆]

⁸ « Pnduba mënŋ paji pado baŋaŋ bahubta kabot kajot. »[☆]

Baji bahubta ŋi pa wal wi bajaŋ bapok pfiyaar uŋup wi Naŋibaŋi. Uko mënŋ kë uwo uko wi Naŋibaŋi adoŋ abi jaka jak aji uwo.

☆ 1:16 Bgah 19.2. ☆ 1:25 İtayı 40.6-8. ☆ 2:3 Kañaam 34.9. * 2:6 Fiyonj: Dawo katim kalonj ki Yerutalem.

☆ 2:6 İtayı 28.16. ☆ 2:7 Kañaam 118.22. ☆ 2:8 İtayı 8.14.

⁹ Kë an, naşë wo pntaali pandataniin, pntaali pi baţejan bankşihun, pntaali pyimanaan, pntaali panwoon pi Naşibaţi, nahilna nado kaţup iko iweek iņorarenaan yi ampënananay du bdëm aţij moņ bjeehi bņorarenaan bi nul adoluņ. ¹⁰ An nanwoon naanwo ʔfa pntaali pi Naşibaţi nawo hënkun pntaali pi nul. Aambi ñagi'an ʔfa aşë ñagi'an hënkun.✠

Mnwo mnuura ʔi ptoof pi bañaay

¹¹ An biki nġaluņ maakan, wi nawoon bayaant ʔi mboş mi awo bañaay bankntëpuņ ʔëp, dkooţan : nawutan kado kaţaş iko yi nġeefan nġaluņ, injaay igutan na uhaaş. ¹² Nawoon na mnwo mnuura ʔi ptoof pi banwoon baanfiyaar Naşibaţi. Hënk, woli badoo taparan bġup, bawin iko inuura yi najaay nado, kaşë kadëman Naşibaţi wal wi aklun kabi.

Pdo katiink banwoon ʔi pşih

¹³ Nadoon katiink bañaay bti banwoon ʔi pşih wi naġaluņ Ajugun. Nadoon katiink naşih najeenkal ʔiki ul aţoon ʔi pşih, ¹⁴ nadoon katiink bantunja biki ayilun bakob banjaay bado buţaan, kaşë kabeeb banjaay bado bnuura. ¹⁵ Na manjoonan, Naşibaţi aji nġal nado bnuura, hënk naji nadët mntum mi bañaay banwoon baanwo na nġal. ¹⁶ Nawoon bañaay bajeih ʔi mnwo mi nan, mënţ bjeehi mënţ bakkaay nado kado iko iwuţaan ; bawo kaţëp ʔëp kadolan nado kalempar Naşibaţi. ¹⁷ Nadëmaan bañaay bti, naġalan bayiţan ʔi *Krittu, nawutan kaņoom Naşibaţi, nadoon kadëman naşih najeenkal.

Balemp banfiyaarun Krittu

¹⁸ An balemp, nadoon katiink bnuura biki naklemparuņ, mënţ banwoon banuura ajoob bkow ʔañ, nawo kado katiink kak bantamuņ pwoonaan. ¹⁹ Woli namiir kakob ki bakkobanaay ʔiki naġal ptiink Naşibaţi, nado bnuura. ²⁰ Kë woli najubani, amiir kakob ki bakobanaay, mndëm mnhoņ manwoon da ba? Kë woli bahajanan te nado do bnuura kë naşë miir, uji uwo bnuura ʔi këş ki Naşibaţi. ²¹ Ul adatanay pa nahaj ; *Krittu ʔi uleeful ahaj haj nahilna nado katen ʔi a, nahilna nado kado ji a :

²² Aambaay kajubanaara

aambaay kahaabana mntum kaguur ñaay✠.

²³ Woli bakara, aanji lukan,

woli bahajana, aanji bëgar,

aji ʔëp ʔëp kawut anjaay awayëş pwayëş ptool awayëşa.

²⁴ Ul ʔi uleeful akuņiin pekadu di nja ʔi krut

nġhilna nġbuur ʔi ipekadu nşë nwo baţool ;

ijën yi nul ikaay kë najebi.

²⁵ Nabi wo ji nġnkaneel nġanneemuņ aşë kak hënkun du anwoon nayafan na nayeņ i nan.

3

Baaţ na bayin baka

¹ Kë an baaţ banniimiin, nadoon katiink bayinan. Hënk, woli baloņ ʔi baka baandi ptiink Uţup wi Naşibaţi, bakak kafiyaar wi bakwinun mnwo mi nan. Naando numa numa ptiini : ² baten ʔañ mnwo mnjinţ mnuura mi nan ʔi këş ki Naşibaţi. ³ Kanuura ki nan kawutan kawo ki bdig – ki pşiiiran, ki ptanara uwuuru, ki imişa inuura – ⁴ kaţëpan ʔëp kawo kammeniin ki uhaaşan, kanuura kanwoon kaankba ki uhaaş unţooriin, kuņ mënţan kalilun maakan Naşibaţi. ⁵ Hënk di baaţ bayimanaan biki ʔfa banţuun mnhaţ mi baka ʔi Naşibaţi bajaay bañëga. Babi ji batiink bayin baka, ⁶ jibi *Faara abiin atiink *Abraham ayinul kadoo kadu'a ajugul. An, nawo hënkun babukul, woli nado bnuura bë naanklënk nin uko uloņ.

⁷ An biinţ kak nawoon na baharan bnuura, name kë bañeeñëţi. Namëbaan baka bnuura, wi bawoon i kayeenk na an uţen wi ubida unwoonuņ du Naşibaţi. Hënk, nin uko uloņ uunkneenan pñehan Naşibaţi.

✠ 2:10 Natenan ʔi Hoţey 1.6,9; 2.1,23,25. ✠ 2:22 Natenan ʔi Itayi 53.9.

Ʀi uko wi uŋal

⁸ Hënkuŋ dŋal kabaañŋaan kajakan an bti nawo Ʀi uŋal uloolan, naboofar, naŋalad ji banŋaarun, najoob bkow nabot nawalan ikowan. ⁹ Woli badolan buŋaan, nawutan kalukan ; woli bakaran, nawutan kalukan. Naŋepan Ʀep nañehan Naŋibaŋi awul baka bnuura ; ul aŋu'anaŋ pdo haŋ nahilna nayeenk bnuura bi ahonŋun. ¹⁰ Hënk di di upiitaniinŋ Ʀi *Ulibra wi nul, aji :

Ñaaŋ anŋaluŋ kaka ubida ulil kawo na mnlilan,

awo kalowan buŋaan Ʀi mntum

kalowan kaguuru Ʀi pndemënt ;

¹¹ *alowan buŋaan ado kado bnuura,*

adoon kala mnjeeh ataman Ʀi pŋaŋ ma.

¹² *Ajugun aji Ʀu kës Ʀi banwoon baŋool,*

kawat kabaŋ Ʀi pñehan pi baka

aŋë ji pok banjaan bado buŋaan. ☆

Mnhaŋ Ʀi wal wi mnhaŋ

¹³ Woli naŋu uhaaŋan bti Ʀi pdo bnuura, in akdolananŋ keeri buŋaan? ¹⁴ Woli badoo hajanan Ʀi uko unwoon utool, naji nanuurandën. Nawutan kaŋi nin ñaaŋ, nabot nawut kahaajala. ¹⁵ Nameen Ʀi ŋhaaŋan kë *Krittü ayiman akuŋ awo Ajugan. Nabaan nabi nabomandër bomandër pyenjan ŋleefan Ʀi kadun ki bankheparunŋ bti uko unkayi kë nawo na mnhaŋ, naŋup baka unkayi. ¹⁶ Naŋupan baka wa na pjoob bkow na pdëman Naŋibaŋi. Nawoon na uhaaŋ ujintŋ, bankŋupunŋ buŋaan Ʀi mnwo mi nan, wi nakŋaŋunŋ Krittü bnuura, bakownaana. ¹⁷ Uhokan ñaaŋ ahaj Ʀi pdo bnuura woli uwo uko unlilunŋ Naŋibaŋi, kë di ahaj Ʀi pdo buŋaan.

Du pkeŋ pi Yetu te du mndëm mi nul

¹⁸ Ipekadu yi bañaanŋ ikaanŋ kë *Krittü Ʀi uleeful ahaj byaaŋ bloolan ; anwoon naŋool akeŋar banwoonŋ baanwo baŋool, kahilna kañooŋan du Naŋibaŋi. Bafiŋa Ʀi uleef kë *Uhaaŋ wi Naŋibaŋi uŋë naŋana Ʀi pkeŋ. ¹⁹ Kë hënk di di udolulunŋ kë aya aŋup na ŋhaaŋ ŋanwoonŋ ukalabuŋ, ²⁰ ŋul ŋambiinŋ apok Ʀfa ptiink Naŋibaŋi, wi amiirunŋ ayoonk Ʀi wal wi *Nowe akbomanunŋ upuur. Bañaanŋ bantiinku, bañaanŋ bakreŋ Ʀañ, baŋepnunŋ Ʀi meel abuur pkeŋ du upuur mëntŋ. ²¹ Uko mëntŋ uwo ji batitmu bankbuuranananŋ hënkuŋ. Mëntŋ ppënan iko iŋop Ʀi uleef pakbuuranananŋ, pŋaŋ Naŋibaŋi na uhaaŋ ujintŋ panŋepnunŋ Ʀi pnaŋa Ʀi pkeŋ pi Yetu Krittü pakbuuranananŋ. ²² Krittü apaya baŋi aya aŋo du kañen kadeenu ki Naŋibaŋi, apel bnuura ŋwanjut na ŋntaayi, abot apel mnhina.

4

Ppën Ʀi pekadu

¹ Hënk keeri, wi *Krittü ahajunŋ ji ñaaŋ najën, an kak nawoon na uŋal utëntŋ wi nul ; ñaaŋ anhajunŋ Ʀi uleef pa bnuura ji Krittü aankak aji wo Ʀi mnhina mi pekadu. ² Hënkuŋ, Ʀi ŋnuur ŋanduki'anaŋ Ʀi mboŋ, nawutan kado kaŋaŋ iko yi ŋleefan ŋaŋaluŋ, naŋepan Ʀep naŋaŋ uko wi Naŋibaŋi aŋaluŋ. ³ Na manjoonan, nabi jon Ʀfa Ʀi pdo uko wi bañaanŋ banwoonŋ baanfiyaar Naŋibaŋi baŋaluŋ, wi nawoonŋ Ʀi pjuban pi piintŋ, aŋal iko iŋop, awo bakuj, awo Ʀi unoh uweek, aduka Ʀi bakuji na pdëman ŋntonŋ pi bgah baneenanunŋ. ⁴ Kë hënkuŋ banwoonŋ baanfiyaar Naŋibaŋi baŋë ñonŋar Ʀi uko wi nawoonŋ naankak aŋiirad na baka iko iwuŋaan maakan yi bakdolunŋ aŋë karan. ⁵ Kë baŋë luŋ kahepna Ʀi uko wi badolunŋ ambiinŋ anaŋ naŋ ayoonk pwayëŋ bajeb na banketunŋ. ⁶ Uko mëntŋ ukaanŋ kë badoo Ʀup banketunŋ hënkuŋ *Uŋup Ulil Unuura. Hënk, bayeenk Ʀi uleef kakob ki bajaanŋ bakob bañaanŋ bajën bti, kë *Uhaaŋ wi Naŋibaŋi uŋë do kë baka ubida unwoonunŋ du a.

Ʀi uko wi pjañan bnuura iko yi Naŋibaŋi aŋenunŋ

☆ 3:12 Kañaam 34.13-17.

⁷ Uba umundu uñogi ; nadoon kalipara, namëbaan ñleef ñi nan keeri, nahilna nañehan Naşibaţi. ⁸ Nawo duna kaşalad na manjoonan ; uşal uji udo ñaaş kamiir atëntul ipekadu itum. ⁹ Nadoon kayeenkar du itoh yi nan, nawut kado kaşur şuran. ¹⁰ Andoli adoon kalempar batëntul na uşen wi ayeenknuş du Naşibaţi, hënk, nawo bamali biki uşen wi Naşibaţi, untumuş. ¹¹ Woli ñaaş ayeenk uşen wi bşup, adoon kaşup ji Naşupar Naşibaţi ; woli ayeenk uşen wi pşenk bañaaş, adoon kaşenk baka na mnhina mi Naşibaţi awululuş. Hënk, Yetu *Krittu anwoon na mndëm na mnhina te mnşo, akkaaş bado kadëman Naşibaţi şi iko bti. Uwo haş!

Uko wi plilan wi şfiyaaruş Krittu

¹² An biki nşaluş, nawutan kaşonar woli nawo şi mnhaj mnweek awo ji bañaaş banwoon du bdo. Uko mëntş uwo wo kahilna katen me nafiyaar Naşibaţi na manjoonan ; nawutan kaşal kë uwo uko uñonarënaan. ¹³ Naşëpan şëp nawo şi mnlilan wi naşokuş şi mnhaj mi *Krittu ahajuş, nahilna naluş nawo şi mnlilan mnweek maakan şi wal wi akdiimanuş mndëm mi nul. ¹⁴ Woli bakaran şiki naşaş Krittu nanuurandëni, *Uhaaş wi Naşibaţi undëmuş maakan uwo şi an. ¹⁵ Woli ñaaş şi pşoofan awo şi mnhaj, uwutan kawo mnhaj manwoon şiki afiş ñaaş, akiiş, ado buşaan këme aneeş şi uko unwoon uunktena. ¹⁶ Kë woli ahaj ahaj şiki awo narittonş, awutan kakowa ; aşëpan şëp ado kadëman Naşibaţi şi uko wi bakdu'uluş haş[☆].

¹⁷ Wal ubani, wi pwayëş pakjunuş, kaşë kajunna pntaali pi Naşibaţi. Kë woli ajunna nja, hum di di ukwoon şi ubaañsaani, wal wi akwayëşuş banjaaş bapok ptiink *Uşup Ulil Unuura wi nul. ¹⁸ Hënk, upiitana şi *Ulibra wi nul aji :

« *Woli utam pa Naşibaţi abuuran ñaaş naşool,*

hum di di ukwoon pa baññoomuş Naşibaţi na bado buşaan? »[☆]

¹⁹ Hënk, banwoon şi phaj şiki Naşibaţi aşaluş uko mëntş, başuun mnhaş mi baka şi *Nawat Kabuka anjaaş ado uko wi ahoşuş, babaan babi baduka duka şi pdo kado bnuura.

5

Pşonş batani bi Naşibaţi

¹ An bantohi biki banfiyaaruş, dşal kaşiiini na an hënkuş. Nji nwoon nantohi ji an, amaar mnhaj mi *Krittu awo kaluş kaşok şi mndëm mi akdiimanuş, uko wi nji kañehananuş wii wi : ² naşonşan bnuura batani bi Naşibaţi ahankananaş ; nawutan kaşal kë başu'an şu utamu, nadoon kaşonş ba na uhaaş ujintş, jibi Naşibaţi aşaluş. Nawutan kado uko mëntş kalaana pyok pwuşaan, nadoon wa şiki naşal şal na uhaaşan bti pdo bnuura. ³ Nawutan kado kala pbeeh bañaaş biki bahankananaş, mnwo mi nan mandiimaan baka jibi bawoon kawo. ⁴ Hënk, woli nayafan naweek aluş apën awinana, nayeenk katuum kandëmuş maakan, kanwoon kaankba nin.

⁵ Kë an başaş, nadoon kaşiiink bantohi. An bti najaan nawalan ikowan şi mnwo mi nan na batëntan. Upiitana şi *Ulibra wi Naşibaţi aji : « *Naşibaţi aji pok bankdëmanuş ikow yi baka, kaşë wul banwalanuş ikow yi baka bnuura bi nul.*[☆] »

⁶ Nawalaan keeri ikowan, nawoon şi blifi bi Naşibaţi anhiniş maakan, ahilna adeeşan şi wal wi adatuş. ⁷ Naşijan iko inknoorananaş bti nawalan şi kadunul, aji wuli'an.

⁸ Namëbaan ñleef ñi nan, nawo bten : *Untaayi Uweek unwoon uşooradan uñaay wu wuş awo ji uliihu unklihuah ala uko ude. ⁹ Napokan wa, namëban şi pfiyaar pi nafiyaaruş ; name kë bayişan şi *Krittu banwoon şi umundu bti bahaj ji an.

¹⁰ Woli naluş ahaj şwal şlonş, Naşibaţi anwoon aşug bnuura, antëpnuş şi Yetu *Krittu adu'an du mndëm mi nul manwoon maankba, aluş kabomanan bnuura, katëşşënan, kawulan mnhina kadolan nanaş naliint. ¹¹ Mnhina manwoon şi a te mnşo! Uwo haş!

Pwul mboş kabaañsaan

[☆] 4:16 Natenan şi Ulemp 11.26. [☆] 4:18 Uhoñ 11.31. [☆] 5:5 Uhoñ 3.34.

¹²*Filat ayiɗ naan ɗi *Krittu anjaan aɗaɗa bnuura aɗenkunɗ kɛ mpiitan ɗɗup ɗtamɗaan ɗi. Dɗal katɗɗɗɗɗɗɗɗ kabot kajakan namɗɗɗɗɗ ɗi bnuura bi Naɗibaɗi, banwoon na manjoonan.

¹³ Bataɗar *Krittu banwoon ɗi *Babilon ɗi, biki Naɗibaɗi adatuɗ ji an, bawulan mboɗ ; *Markut abuk naan awulan kak mboɗ. ¹⁴ Nawuladɗn mboɗ, naboofar bboofar banyimanuɗ.

An bti nanwoon biki *Krittu, dɗɗɗɗɗ Naɗibaɗi ajoobɗɗɗɗɗ ɗhaaɗ!

Uṭup utēbantēn wi Piyeer apiitun

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwoon kakaarta katēbantēn ki Piyeer nanjañan apiitun. Aka ppiit ka banfiyaaruṅ banwoon ṭi ubeeka ulon. Nin alon aanṭup aji apiit ka biki apiitun ṭi kakaarta ki nul kateek, ṭiki nin ñaay aamme na manjoonan me ikaarta itēb ṭañ yi yi apiitun. Aṭup ṭañ aji ki kawoon kakaarta katēbantēn ki apiitun baka (natenan ṭi 2 Piyeer 3.1) Piyeer aṭup aji bañaan balon baya du banfiyaaruṅ Krittun ajukan baka iko ilon impaṭun na Uṭup Ulil Unuura wi abiiṅ aṭup baka. Bawo ṭi pdo uko wi banalun aji Yetu aankak abi. Piyeer akak aṭup aji ubida wi ñaay anfiyaaruṅ Krittun uwo kalil Naṣibaṭi. Uko mēnt wi wi Yetu abiiṅ ajukan bambiiṅ awo na a wi awoon ṭi umundu wi. Kē uko mēnt wi wi bawoon kaṭu ṭi ṅṣal.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pwul mboṣ (1.1-2)
2. Hum di anfiyaaruṅ Krittun awoon kawo? (1.3-11)
3. Namēbaan naliint ṭi uko wi bajukananaṅ (1.12-21)
4. Banjaay bajukan uko unwoon uunjoonani (2.1-22)
5. Na manjoonan, Yetu alun kabi kak (3.1-18)

Pwul mboṣ

¹ Nji Fimon Piyeer nwoon nalempar Yetu *Krittun akuṭ awo *nanjañan i nul dpiitanan, an biki Yetu Krittun Naṣibaṭi, Nabuuran nja adolon ṭi pwo natoool pi tul kē nafiyaar pfiyaar panliṅun na pi nun. ² Dñehan Naṣibaṭi awulan bnuura bantumun abot ajoobṭēnan ṅhaaṣ bnuura, wi name'ulun abot ame Yetu Ajugun.

Pwo naṭaṣar Yetu ṭi mnwo

³ Ṭi mnhina mi nul, Naṣibaṭi aṭen nja iko bti yi ṅnumiiṅ kakaana ubida kamēban kaliint ṭi a. ṅyeenk iko mēnt bti wi ṅme'ulun, ul anṭepnuṅ ṭi mndēm na bnuura bi nul adu nja. ⁴ Hēnk, aṭen nja iko inuura iweek maakan jibi ajonun nhoṅ aji alun kawul ya nja. Ado haṅ nahilna nabuur ptoke pi uṅal wi iko iwuṭaan injaay itok ñaay inwoon ṭi umundu wi ujaay uṭij, naṣē nanaam na a.

⁵ Ukaay kē nawo kadoonaan kahoṭan ṭi pfiyaar pi nafiyaaruṅ mnwo mnuura, kahoṭan ṭi mnwo mnuura pme Naṣibaṭi, ⁶ kahoṭan ṭi pme Naṣibaṭi puṅ pmēban uleef, kahoṭan ṭi pmēban uleef kamiir, kahoṭan ṭuṅ kamiir mēnt pmēban ṭi Naṣibaṭi kaliint, ⁷ kahoṭan ṭi pmēban ṭi Naṣibaṭi kaliint puṅ bboofar, kahoṭan ṭi bboofar bṅjalad.

⁸ Iko inuura mēnt yaṅ, woli nawo na ya atuman, kē ibot atuma tum pya, naji nawo bañaan banjaay badoonaan, kabot kaya kadun ṭi uko wi pme Yetu Krittun *Ajugun. ⁹ Kē ñaay anṣaay awaay iko inuura mēnt, aji fēl kēṣ kadoo wo wo ji nakuul : aji ṭilma kē Naṣibaṭi apēnana pekadu di abiiṅ ado ṭfa.

¹⁰ An bayiṭ naan ṭi *Krittun, natamaan maakan keeri nado kado iko inkdiimanun kē Naṣibaṭi adu'anaṅ akuṭ adatan. Woli nado haṅ, naankjot nin. ¹¹ Hēnk di di Naṣibaṭi akhaabēṣanaṅ bnuura plēman pneeji du pṣih panwoon paankba pi Ajugun, Nabuuranun nja Yetu Krittun.

Uko unkaay kē kakaarta ki kapiitanaa

¹² Name iko inuura yaṅ, kē nṣē do kaleṣanan ya wal undoli naṣē namēban naliint ṭi manjoonan mi nawinun ṅṭa. ¹³ Dṣal aji wal bti wi nji kawoon ṭi umundu, unuura ndo kaleṣanan, nawoona bten. ¹⁴ Dme kē wal wi pkeṭ wi naan uṅogi, Yetu *Krittun Ajugun

ti uleeful adolnuŋ kē mme uko mēntŋ. ¹⁵ Kē nşē doonaan kado woli dyaa, naduka kalesŋ unuur undoli iko mēntŋ bti.

Uko unkyuujunŋ kē uŋup ujoonani

¹⁶ Mēntŋ intintamēş itit yi npaşunŋ yi yi nbiinŋ aŋupan wi ndolanaŋ kē name mnhina mi Yetu *Krittu Ajugun akuŋ ame ubi wi nul, nwin win na kēş ki nun mndēm mi nul. ¹⁷ Naşibaŋi, Aşin nja *Andēmunŋ Maakan, awula pdēm na mndēm, wi aŋiiniinŋ na a aji : « Iwi iwoonŋ Abuk naan, dŋalu maakan, dmaganu[☆]. » ¹⁸ Un ŋi nleefun nŋtiink pdiim pi nul panwoonunŋ baŋi wi nwoonŋ na a du pnkuŋ pyimanaan.[☆]

¹⁹ Hēnk, uko mēntŋ uliintan bnuura pfiyaar pi nun ŋi uko wi *baŋupar Naşibaŋi bajakuŋ. Nawo kaŋaş wa bnuura : uwo ji unkaniya unjaanŋ ujeehan ŋi bdēm te wal wi unuur ujinŋunŋ kē unfay, ujah unjaanŋ ujeehan na nfa upēm awinana ŋi nŋhaaşan. ²⁰ Nawo kame duna kē uko wi baŋupar Naşibaŋi baŋupunŋ unwoonŋ ŋi *Ulibra wi nul uunwo uko wi nŋaanŋ najēn aşaluŋ ŋi uleeful aŋup. ²¹ Na manjoonan, nin uŋup wi Naŋupar Naşibaŋi uumbaanŋ kapēnna ŋi uşal wi nŋaanŋ najēn, *Uhaaş wi Naşibaŋi ujaanŋ uŋēpna ŋi baŋaanŋ bajēn kaŋiini ŋi katim ki nul.

2

Bajukan balagare

¹ Balagare banjaanŋ baji bawo baŋupar Naşibaŋi babi wo ŋfa kak ŋi ptoof pi pntaali pi *Itrayel, kē hēnk di bajukan balagare bakaanŋ alunŋ kawo ŋi ptoofan kado na pneejan ŋi nşalan pjukan panjaanŋ paneeman nŋaanŋ kabot katoka, kadoo pok Ajug baka ambuuranunŋ baka. Wal mēntŋ başē ŋijar nleef nŋi baka ptooka pantaruŋ. ² Batum balunŋ kaŋaş baka ŋi iko iŋop yi bajaanŋ bado, balunŋ kado bakar bgah bi manjoonan. ³ ŋi nŋal itaka, bajukan balagare balunŋ kadaaran na nŋup nŋil nŋi bapaşunŋ. Kē pwayēş pi baka paşē do bi dolana dolana undiimaan, kē ptooka pi baka paankyoonk.

⁴ Na manjoonan, Naşibaŋi aammiir nwanjuŋ nŋambiinŋ ajuban, aşē fēl nŋa du infeernu di nŋawoonŋ atanana du bdēm ayoonk unuur wi pwayēş pi nŋa. ⁵ Aammiir kak baŋaanŋ biki unjon, wal wi adolunŋ meel kē mangur iko na baŋaanŋ bti ŋi umundu bti unŋumunŋ na banwoonŋ baanji baŋaş Naşibaŋi, aşē buuran *Nowe anjaanŋ aŋup uko wi baŋaanŋ bawoonŋ kado kado kawoona baŋool ŋi kēş ki Naşibaŋi, aŋu na baŋaanŋ paaj na aloŋ.[☆] ⁶ Naşibaŋi aammiir kak nŋbeeka nŋi Fodom na Gomora[☆] wi atēruŋ nŋa kē nŋakak ufob kadiimanaan bankluŋ kapok pŋaşa uko unkyoonkuŋ baka[☆]. ⁷ Kē aşē buuran *Lot ambiinŋ awo nŋaanŋ naŋool aji ŋēga maakan ŋi iko iŋop yi bado buŋaan mēntŋ babinŋ ado. ⁸ Ul anwoonŋ naŋool, aşē wo ŋi ptoof pi baka aji win baka kabot kaŋiink baka na nŋnuur, kē uşal uji ujoonŋ na a.[☆] ⁹ Iko yi idiiman kē Naşibaŋi ahil kabuuran ŋi mnhaj baŋaanŋ bamēbanunŋ ŋi a aliint kaşē kaŋooran banwoonŋ baanwo baŋool bado kayoonk kakob ki baka ŋi unuur wi pwayēş, wi baduknaaniinŋ. ¹⁰ Akob bnuura banjaanŋ babi ŋu ŋu nşal ŋi pŋopan nleef nŋi baka ŋi pjuban pi piintŋ abot añoom Ajugun.

Bajukan balagare mēntŋ baŋoom baŋaanŋ akuŋ awo bahomp, baanji bakali pkar nwanjuŋ nŋandēmunŋ. ¹¹ Natenan, nwanjuŋ, nŋandoonŋ apel baka uforŋa na mnhina nŋaanji nŋaŋup ŋi kadun ki Ajugun uko uwuŋaan ŋi nwanjuŋ nŋandukiinŋ. ¹² Kē bukal, bawo ji nŋlimariya nŋanwoonŋ nŋaanwo na uşal, nŋabuka buka pa pmobana kafinŋ. Baji bakar uko wi bawoonŋ baammee kē bakluŋ kafinŋ baka ji nŋlimariya. ¹³ Hēnk, bayeenk baluk bi buŋaan di baka. Baji balilan ŋi pdo kado iko iŋop na pnak. Bawo baŋop akuŋ agēj, baji balilan maakan ŋi kalagare ki baka woli bade na an. ¹⁴ Baji babi ŋu ŋu nşal ŋi pjuban pi piintŋ, baanji banoor pjuban, kado na pguur banwoonŋ baanliinti, baji babi duka duka ŋi pŋeebar iko. Bafēpanaa! ¹⁵ Baduk bgah bŋool aneem, wi bawoonŋ ŋi pdo ji *Balaam abuk Boşor, ambiinŋ

☆ 1:17 Maci 17.5. ☆ 1:18 Natenan ŋi Maci 17.1-5; Markuŋ 9.2-7; Luk 9.28-35. ☆ 2:5 Natenan ŋi Ujuni 6.1-9.17.

☆ 2:6 Natenan ŋi Ujuni 19.24-35. ☆ 2:6 Natenan ŋi Ujuni 19.1-19. ☆ 2:8 Natenan ŋi Ujuni 19.1-19.

aŋal pde itaka yi bdoo. ¹⁶ Kë bašë bi ŋoman na a ɕi buɕaan bi adoluŋ: ubuuru unwoonj uunhil bɕup uɕiini na a ji ñaaj najën ado kë ŋyila ŋaɕañani, ul *Naɕupar Naɕibaɕi mënɕ. [☆]

¹⁷ Bajukan baɕilan mënɕ bawo ji ŋkumpëš ŋankayuŋ, awo ji infeluŋ yi ukëk udookuŋ ; bawo biki kaya du bdëm bantootuŋ apel bi pti banwoonj bi baka. ¹⁸ Na manjoonan, baji bahomp maakan kaɕup ŋɕup ŋnaaf kaguur na iko iɕop yi uleef uŋaluŋ bambaaj abuurna buurna du bañaaj baneemuŋ. ¹⁹ Bahonj baka pjeeh ašë wo bukal ɕi ŋleef ŋi baka bañaaj banwoonj ɕi mnhina mi iko iɕop inktokuŋ baka ; ñaaj aji awo ɕi mnhina mi uko wi awutuŋ kë ukɕoŋa.

²⁰ Na manjoonan, woli babuur ɕi iko iɕop yi umundu wi ɕi pme Yetu *Krittu Ajugun na Nabuuran nja, ašë kak hënkuŋ ahot ɕi ya kë ikɕonj baka, baji bawo ɕi unoor umpeluŋ uteek. ²¹ Uhokan lah bawut kame bgah banjaaj bañoof du uko unwoonj uɕool, kë di pme ba kašë kaduk bgah byimanaan mënɕ bi babiij adiiman baka. ²² Uko undoluŋ baka uwo uhoñ umbiij aji : « Ubuš ude uko wi ugatuŋ » na « Unkuma umbaaj aňowa ñowa ukak ašun du mboš. »

3

Unuur wi Ajugun uluŋ kabi

¹ An biki ŋŋaluŋ maakan, kakaarta ki kawoonj katëbantën ki nji kapiitanaj. ɕi yul itëb bti, dji kalešanan iko ilonj kahilna kaneejan ɕi ŋšalan mntit mannuuriij. ² Dŋal kalešanan iko yi *baɕupar Naɕibaɕi bayimanaan babiij aɕup, kalešanan kak uko wi banjaan biki nan bajakanaj aji Ajugun anwoonj kak Nabuuran nja aŋal ŋdo kado. ³ Uko wi nawoonj kame duna uwo kë, ɕi ŋnuur ŋbaañšaani bañaaj bambeŋ bambaaj kabi duka ɕi bbeehar, aji baɕaš iko yi ŋleef ŋi baka ŋaŋaluŋ, baluŋ kabi. ⁴ Baluŋ kado kaji : « Yetu aanhonj aji aluŋ kabi i? Awo ɕuŋ ba? Wi bateem nja bakeɕnuŋ te nɕa, iko iwoha wo jibi ibiij awo wi umundu upašaniij. »

⁵ Wi bajakuŋ haŋ, baji badaar kaɕilma kë du ujuni, Naɕibaɕi aɕëpna ɕi uɕup wi nul apaš baɕi ado kë mboš mampëna ɕi meel ašë ɕo ɕi ptoof pi ma. ⁶ Kë na meel mënɕ mi mi abiij abaana na umundu ujon. ⁷ Uɕup mënɕ uɕuunj kë baɕi na mboš mi nɕa ŋahankanaa, ayoonk pya pɕërana ɕi unuur wi pwayëš pbaañšaani na wi pɕoka pi banwoonj baankɕaš Naɕibaɕi.

⁸ An bayiɕ naan biki ŋŋaluŋ, uka uko ulonj wi nawoonj naanwo kaɕilma : ɕi këš ki Naɕibaɕi unuur uloolan uwo ji ŋšubal iñeen-week ŋyaaš iñeen (1000), kë *ŋšubal iñeen-week ŋyaaš iñeen ŋawo ɕi a ji unuur uloolan* [☆]. ⁹ Ajugun aanji jonan pdo uko wi ahoŋuŋ jibi bañaaj balonj bašaluŋ. Aji miiran : aanji ŋal alonj ɕi an aneem kašë ŋal an bti naɕañan pjuban, naɕëlëš ŋhaaşan na manjoonan. ¹⁰ Unuur wi Ajugun uluŋ kabi ji nakii ; unuur mënɕ baɕi bafoma karoca roca, iko inwoonj da iyik kayuuy wal mënɕ, mboš na iko bti inwoonj ɕi ma itoka kaba *.

¹¹ Kë wi iko bti iwoonj i pbi katoka kaba, natenan hënkuŋ mnwo mi nan! Nawo kawo banjintuŋ ɕi këš ki Naɕibaɕi kabot kamëban ɕi a kaliint, ¹² wi nakyoonkuŋ abot adoonaan unuur wi nul uɕarna ubi. Unuur mënɕ, baɕi bayik bti kayuutša, iko inwoonj ɕi ba iyik ibot iyuuy. ¹³ Kë Naɕibaɕi ašë honj nja aji aluŋ kapaš baɕi bhalu na mboš mnhalu di iko bti ikwoonj itool. ŋwo ɕi pyoonk uko mënɕ.

Pdo bañaaj balipara

¹⁴ An biki ŋŋaluŋ maakan, wi nawoonj ɕi pyoonk unuur mënɕ, nadoonaan keeri nawo bajintɕ piš ɕi këš ki Naɕibaɕi, bañaaj banwoonj ɕi mnjeeh. ¹⁵ Nameen kë kamiir ki Ajugun kahinan kadolan nabuur, jibi *Pawulu ayiɕ nja ɕi *Krittu i ŋŋaluŋ maakan apiitanaj na ušal untuŋa wi Naɕibaɕi awululuŋ. ¹⁶ Hënk di di apiitunj ɕi ikaarta bti yi aɕiiniyaanuŋ uko mënɕ ; ŋɕup ŋlonj ŋanwoonj ɕi ikaarta yi nul ŋatam pme, kë bañaaj banwoonj ɕi kapaam akuɕ awo baanliint ɕi pfiyaar baji bapiban ŋa buɕaan. Baji bado haŋ kak na ŋɕup ŋi Ulibra wi Naɕibaɕi ŋandukiij kašë ɕoka. ¹⁷ Kë an biki ŋŋaluŋ, nawoon bten keeri wi

[☆] 2:16 Natenan ɕi Mnfën 22.4-35. [☆] 3:8 Kañaam 90.4. * 3:10 Iko bti inwoonj ɕi ma itoka kaba : Balonj bapiit aji baluŋ kawayëš mboš na iko bti inwoonj.

nameerj iko yarj, kaŋi nabi naŋaŋ bado buŋaan naŋe naneem ji baka nawo naankak amëban kaliint. ¹⁸Naŋëpan ŋëp nataman nado kaya kadun ŋi pme Yetu Krittü anwoorj Ajugun na Nabuuran nja, nataman nawo ŋi bnuura bi nul. Mndëm manwoon ŋi a te mnŋo! Uwo haŋ.

Uṭup uteek wi Yowan apiitun banfiyaaruṅ

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwoon kakaarta kateek ki Yowan apiitun. Yowan i abi piit ulibra ulon uteek wi aṭiiniyaanun ubida wi Yetu ṭi mboṣ: uwoon Uṭup Ulil Unuura wi Yowan apiitun. Akak apiit ikaarta itēb inṭaṣun ṭi ki. Du unjon baṅaṅ balon babi ṭilan aji Yetu Krittun ambiin abi ṭi umundu wi awo ṅaṅ najen aanwo Abuk Naṣibaṭi. Baji baji kak kē ṅaṅ ahil kado uko wi aṅaluṅ, kē Naṣibaṭi aankdo baka uko ulon. Uko mēnt ukaṅ kē Yowan apiit banfiyaaruṅ aṭup baka in awoon Yetu. Aṭup baka aji ubida wi mnṭo uwo, akuṭ adiiman baka jibi ṅaṅ ahilun kaka wa : ṅaṅ anfiyaaruṅ Yetu andoli, aka ubida mēnt. Akak ahoṭalēṣ aji baṅaṅ bawo ṭi ploolan na Naṣibaṭi na Yetu Abukul, baṅal Naṣibaṭi na banfiyaaruṅ bandukiin. Aji woli bado haṅ bame kē baka ubida wi mnṭo.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Uṭup unjaṅ uwul ubida (1.1-4)
2. Nawulēn ṅpoṣ ṭi bjeehi (1.5-2.6)
3. Bgah bhalu (2.7-17)
4. Baṣoorad Krittun na babak Naṣibaṭi (2.18-3.10)
5. Bṅalad (3.11-4.21)
6. Ppok iko yi mboṣ (5.1-21)

Uṭup unkwulun ubida

¹ ṅṭiiniyaan ṭi nawo Uṭup unkwulun ubida ;
awo du ujuni,
ṅṭiinka
awina na kēṣ ki nun,
abot atena bnuura,
akuṭ abana na iṅen yi nun.

² Anwoon ubida apēn awinana, kē ṅkṭup uko wi ṅmaaruṅ. ṅṭupan uko wi anwoon ubida wi mnṭo ambiin awo du Naṣibaṭi Aṣin nja aṣē pēn awinana ṭi un. ³ Uko wi ṅwinun akuṭ atiink, ṅṭupan wa an kak, nahilna nabi namēbandēr na un, ṅnaakiir nja bṭi ṭi pmēbandēr pi ṅmēbandēruṅ na Naṣibaṭi Aṣin nja na Yetu *Krittun Abukul. ⁴ ṅpiit uko wi, un ṭi ṅleefun, mnlilan mi nun* manhilna mandēm maakan.

Ppoṣ ṭi bjeehi

⁵ Uṭup wi ṅṭiinkun ṭi Yetu *Krittun aṣē ṭupan hēnkun wi : Naṣibaṭi awo bjeehi, nin bdēm bloṅ baanwo ṭi a. ⁶ Woli ṅji ṅmēbandēr na Yetu aṣē poṣ ṭi bdēm, ṅwo baṭilan, ṅēnkdo uko unwoon manjoonan. ⁷ Aṣē wo woli ṅpoṣ ṭi bjeehi jibi Naṣibaṭi ṭi uleeful awoon ṭi bjeehi, ṅkeer awo baloolan nja bṭi, kē pṅaak pi Yetu Abukul pajinṭan nja ṭi pekadu bṭi.

⁸ Woli ṅji ṅēnwo na nin pekadu dlon, ṅguur ṅleef ṅi nja, manjoonan maanwo ṭi nja. ⁹ Aṣē woli ṅṭinan aji ṅwo na pekadu, ṅhinan kahaṭ Naṣibaṭi, awo naṭool : aluṅ kamiir nja ipekadu, kabot kajinṭan nja ṭi buṭaan bṭi. ¹⁰ Woli ṅji ṅēndo pekadu, ṅṭu Naṣibaṭi ṅṭilan, kē uṭup wi nul ubot awo uunwo ṭi nja.

2

¹ An babak naan, dṭiitan uko wi nahilna nawut kado kajuban. Aṣē woli ṅaṅ alon ajubani, ṅka ṅaṅ ankyeṅanun nja du Naṣibaṭi Aṣin nja : Yetu *Krittun naṭool a. ² Ul

* 1:4 Mnlilan mi nun : Balon bapiit aji mnlilan mi nan.

awulun uleeful, awo btejan, Naşibaţi ahilna amiir nja ipekadu ; aanliŋ liŋ ŋi yi nja tañ, ado haŋ ahilna amiir kak yi bañaan biki umundu bti.

Uko wi pdo

³ Uko unjaan uyuuj kë ŋme *Krittu uwo pdo kaşaş uko wi ajakuŋ ŋdo. ⁴ Woli ñaan abubara aji ame'a aşë wo aanktiinka, awo naŋilan, manjoonan maanwo ŋi a. ⁵ Kë anşaan amëban uko wi ajakuŋ, uŋal wi Naşibaţi uji uwo ŋi a katum. Hënk di di ŋjaan ŋmeena kë ŋmëbandër na Krittu. ⁶ Ñaan anjakuŋ awo ŋi a, awo i kado kado jibi ajaan ado.

⁷ An banoh naan, mënkpitan piit uko uhalu wi nawoon kado, uko ujon wi nayeenuŋ du ujuni wa. Uko mënŋ uwoon uŋup wi nadoon abi tiink. ⁸ Kë uko wi nji kapiitanan uşë wohu uhalu ha. Manjoonan mi uko mënŋ manwinana ŋi Krittu abot awinana ŋi an ; bdëm baya, kë bjeehi bi manjoonan bado bi kajeehan jeehan.

⁹ Ñaan anjakuŋ aji awo ŋi bjeehi aşë şoor ayiŋul ŋi Krittu, ahum ŋi bdëm. ¹⁰ Ñaan anjalun ayiŋul awo ŋi bjeehi, hënk, nin uko ulon uunkhil kadola ajuban. ¹¹ Kë ñaan anşaan aşoor ayiŋul awo ŋi bdëm ; aji poş ŋi bdëm, aamme dko di akyaan ŋiki bdëm bawuna këş.

¹² An babak naan, dŋupan uko wi :

Yetu Krittu ado kë Naşibaţi amiiran ipekadu

¹³ An başin bapoŋ, dŋupan uko wi :

name anwoonun du ujuni ;

kaŋupan, an başaşa :

nawat *Untaayi Uweek.

¹⁴ Dŋupan kak uko wi, an babak naan :

name Naşibaţi Aşin nja ;

kaŋupan kak, an başin bapoŋ:

name anwoonun du ujuni,

kaŋupan kak an başaşa :

nahinaa,

uŋup wi Naşibaţi uwo ŋi an

kë nabot awat Untaayi Uweek.

¹⁵ Nawutan kaŋal umundu këme uko unwoon wi umundu. Woli ñaan aŋal umundu, uŋal wi Naşibaţi Aşin nja uunji uwo ŋi a. ¹⁶ Iko bti inwoon yi umundu : iko yi uleef uŋaluŋ, iko yi ñaan awinun aŋeebar na phaŋ ŋi bka bi tul kabot kapiitar ŋi ba, iinwoona du Naşibaţi Aşin nja, iwoona ŋi umundu. ¹⁷ Kë umundu wi uşë ba na iko yi bañaan bakŋeebarun ; kë anşaan ado uko wi Naşibaţi aŋaluŋ aka ubida wi mnŋo.

Naşoorad Krittu

¹⁸ An babak naan, wal wi umundu ukbaan ubani. Natiink kë baji *Naşoorad Krittu awo i pbi, hënkun kë başooradul batum başë do bi bi bi. Uko waŋ ukaan kë ŋyikrën kë wal ubaañşaan ubani. ¹⁹ Bakaŋ mënŋan bapënna ŋi nja, aşë wo baanwo biki nja. Woli bawo lah biki nja, baŋo na nja. Kë başë ya, uko mënŋ uyuuj kë bukal bti baanwo biki nja.

²⁰ Kë an, nayeenkna *Uhaaş wi Naşibaţi ŋi Yetu *Krittu, name bti manjoonan. ²¹ Woli dpiitan keeri, uunwo wo ji naamme manjoonan. Dpiitan ŋiki name ma abot ame kë nin ŋŋilan ŋlon ŋaanji ŋapënna ŋi banwoon na manjoonan. ²² Kë in awoon naŋilan bë mënŋ anjakuŋ aji Yetu aanwo Krittu? Uŋ mënŋan awoon Naşoorad Krittu! Apok Naşibaţi Aşin nja abot apok Abukul. ²³ Ñaan ampokuŋ Abuk Naşibaţi apok Aşin kak. Andinanun aji Abukul awoo, adinan kak kë Aşin awoo.

²⁴ Kë an, uko wi natiinknuŋ du ujuni namëbaan wa. Woli namëban uko wi natiinknuŋ du ujuni, nawo an kak ŋi Naşibaţi Aşin nja na ŋi Abukul. ²⁵ Kë uko wi Krittu ahoŋun, uwoon: ubida wi mnŋo.

²⁶ Uko wi, wi wi nŋaluŋ lah kaŋupan ŋi bañaan bankdoluŋ na pneemanan. ²⁷ Kë an, Uhaaş wi Naşibaţi wi nayeenknuŋ ŋi Krittu uduka ŋi an, kë naannuma bajukanan. Uhaaş wi nul ukjukananan iko bti, uwo manjoonan, awo uunji uŋilan. Kë jibi ukjukananan, nadukiin namëban ŋi a.

²⁸ An babuk naan, hënkuḡ, nadukiin namëban ṭi Krittü, ahilna wal wi akpënuḡ kawinana, ḡhil kanaṭ kaliint, kawo ḡnëkkowa kanaṭ kalowa.

Babuk Naṣibaṭi na manjoonan

²⁹ Name kë Naṣibaṭi awo naṭool, nayikrënën keeri kë ñaaḡ ankdoluḡ uko uṭool awoona du a.

3

¹ Natenan jibi Naṣibaṭi Aṣin nja aḡaluḡ nja. Aḡal nja adoo dinan kë ḡdoo du'ana babukul. ḡwo babukul na manjoonan. Bañaanḡ biki umundu baamme Aṣinun, ukaanḡ kë baanhinan pme nja. ² An banohnaan, ḡwo hënkuḡ babuk Naṣibaṭi, kë uko wi ḡëkbiḡ kawo uundo meetana. Kë ḡṣë me uko wi : woli *Krittü aluḡ apën awinana, ḡkak kanaam na a, ṭiki ḡwina jibi awoonḡ. ³ Ñaaḡ anhaṭuḡ uko waḡ ṭi Krittü, ajinṭan uleeful jibi ul ajinṭuḡ.

⁴ Nado pekadu aji diiman kë apën ṭi *bgah bi Naṣibaṭi, ṭiki pdo pekadu pawo ppën ṭi bgah. ⁵ Kë naṣë me kë Krittü abi bi pa ppënan nja ipekadu, abot awo aanwo na pekadu.

⁶ Ñaaḡ ammëbanuluḡ aanwo nado pekadu. Nado pekadu aanwina abot awo aamme'a.

⁷ An babuk naan, nakdinan nin ñaaḡ aneemanan. Ñaaḡ ankdoluḡ uko uṭool awo naṭool jibi Krittü awoonḡ naṭool. ⁸ Nado pekadu awo i *Untaayi Uweek, wul uwo udo pekadu du ujuni. Kë Abuk Naṣibaṭi aṣë bi bi pṭok iko yi Untaayi Uweek ukdoluḡ. ⁹ Ñaaḡ ambuknaaniḡ du Naṣibaṭi aanji duka ṭi pekadu ṭiki ubida unwoonuḡ du Naṣibaṭi uwo ṭi a ; aanhinan kajuban ṭiki abuknaana du Naṣibaṭi. ¹⁰ Uko umpaṣṣuḡ babuk Naṣibaṭi na biki Untaayi Uweek wii wi : ñaaḡ anwoonḡ aanwo naṭool këme awo aḡḡal ayiṭul ṭi Krittü aanwo i Naṣibaṭi.

Bḡalad bi banḡyaaruḡ Krittü

¹¹ ḡwo kaḡalad, uko waḡ wi wi natiinkuḡ du ujuni. ¹² ḡnwo kado ji Kayin anwoonḡ i *Untaayi Uweek, aḡin aṭa'ul[☆]. Kë we ukaanḡ kë aḡin aṭa'ul? Aji do buṭaan kë aṭa'ul aṣë ji do iko inwoonḡ itool. ¹³ An bayiṭ naan, nawutan kaḡoḡar woli bañaanḡ biki umundu wi baṣooran. ¹⁴ Nja, ḡme kë ḡpëna du pkeṭ aya du ubida ; ḡme uko mëntṭ ṭiki ḡḡal bayiṭ nja ṭi *Krittü. Ñaaḡ anwoonḡ aḡḡal ayiṭul aduka ṭi pkeṭ. ¹⁵ Ñaaḡ anṣooruḡ ayiṭul ṭi Krittü awo nafiḡ bañaanḡ ; kë naṣë me kë bafiḡ bañaanḡ baanji baka ubida wi mnṭo.

¹⁶ ḡme uko unwoonḡ uḡal ṭiki Krittü awul ubida wi nul pa nja. Ukaanḡ kë ḡwo kawul ubida wi nja pa bayiṭ nja ṭi Krittü. ¹⁷ Woli ñaaḡ aloḡ aka iko bṭi aṣë win ayiṭul anwoyi ṭi kanuma aṣë pok pṭënka, hum di di uḡal wi Naṣibaṭi ukwoonḡ ṭi a ba? ¹⁸ An babuk naan, nawutan kaḡalna ṭi ḡṭup ṭaḡ, nadoon kaṭënk, hënk naḡal na manjoonan.

¹⁹ Woli ḡḡalad haḡ, wi wi ḡkmeenḡ kë ḡwo biki manjoonan, ḡhaaṣ ḡi nja ḡabot ḡaṭoora ṭi kadun ki Naṣibaṭi. ²⁰ Kë woli ḡhaaṣ ḡi nja ḡado leṣan nja buṭaan bi ḡdoluḡ, ḡnḡji ḡhaajala, ḡji ḡme kë Naṣibaṭi adëm apel ḡhaaṣ ḡi nja abot ame iko bṭi.

²¹ An banoh naan woli ḡhaaṣ ḡi nja ḡaṭoora, ḡḡoom kaḡoga. ²² Awul nja iko yi ḡkḡehanuluḡ bṭi ṭiki ḡmëban uko wi ajakuḡ ḡdo, kë uko wi ḡkdoluḡ ubot alila. ²³ Uko wi ajakuḡ ḡdo uwo : ḡfiyaar Yetu Krittü Abukul ḡbot ḡḡalad jibi ajakuḡ na nja ḡdo kado. ²⁴ Kë ñaaḡ ankdoluḡ uko wi Naṣibaṭi ajakuḡ ado, aji mëbana, Naṣibaṭi kamëbana. Uhaaṣ wi nul wi awuluḡ nja ujaanḡ uyuuy kë amëban nja.

4

Uhaaṣ wi Naṣibaṭi na wi Naguuru

¹ An banoh naan, nawutan kafiyaar bañaanḡ banjaanḡ babubara kaji bawo na *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi, naṭëpan ṭëp naten bnuura nameena me uhaaṣ wi bawoonaanuḡ uwoona du Naṣibaṭi. Bañaanḡ batum bandaaruḡ aji bawo *baṭupar Naṣibaṭi baniink umundu. ² Hënk di di nakyikrënaanḡ Uhaaṣ wi Naṣibaṭi : ñaaḡ andinanḡ aji Yetu *Krittü akak ñaaḡ najën, awo na Uhaaṣ wi Naṣibaṭi. ³ Kë ñaaḡ anṣaanḡ apok pdinan uko wi Yetu awoonḡ,

☆ 3:12 Natenan ṭi Ujuni 4.3-10.

aanwo na Uhaaş wi Naşibaţi. Awo na wi naşoorad Krittü i natiinkuŋ k e baji abi, ado bi bi bi, awo  i umundu.

⁴ An babuk naan nanwoon biki Naşibaţi, nawat başoorad Krittü bukuŋ,  iki anwoon  i an ad em apel anwoon i umundu. ⁵ Bukal bawo biki umundu ukaan k e u up wi baka uwo wi umundu, k e umundu ubot atiink baka. ⁶ Nja, k e nş e wo biki Naşibaţi ; ammeen Naşibaţi aji tiink nja ; k e anwoon aanwo i Naşibaţi aanji tiink nja. K e h enk di di njaan nmeena Uhaaş wi Manjoonan na uhaaş wi kaguuru.

Uŋal wi Naşibaţi

⁷ An banoh naan, nawul en n alad ; uŋal uwoona du Naşibaţi, k e  iaan an alun at en ul abuknaana du Naşibaţi aku  ame'a. ⁸  iaan anwoon aan al at en ul, aambaan kameha Naşibaţi  iki Naşibaţi awo uŋal. ⁹ Naşibaţi adiiman uŋal wi akaan pa nja wi ayilun Abukul alookan i akahan  i umundu n ilna n  pna  i a nka ubida. ¹⁰ Uŋal na manjoonan uunwo p al pi n alun Naşibaţi, uwo p al pi an alun nja. Ayil Abukul k e awo b enjan bankp enanun ipekadu yi nja. ¹¹ An banoh naan, wi Naşibaţi an alun nja han, nwo ka alad kak. ¹² Nin  iaan aambaan kawin Naşibaţi. K e woli n aladi, Naşibaţi aji wo  i nja, uŋalul ubot kawinana bnuura  i nja.

¹³ Naşibaţi awul nja *Uhaaş wi nul, ukaan k e nji nme k e nmebana, k e abot am eban nja. ¹⁴ Naşibaţi ayil Abukul k e awo nabuuran umundu. Nwin uko wan, a    up wa ba aan. ¹⁵  iaan andinanun aji Yetu awo Abuk Naşibaţi, Naşibaţi aji mebana, ul kabot kam eban Naşibaţi. ¹⁶ K e nja, nme abot afiyaar k e Naşibaţi an al nja. Naşibaţi awo uŋal. K e woli n al bat en  nja, nji nmebana Naşibaţi, Naşibaţi abot kam eban nja.

¹⁷ Woli n al bat en  nja na manjoonan n enkdo ka aaf unuur wi pway    iki ubida wi nun  i umundu wi, unaam na wi *Krittü. ¹⁸ An alun na manjoonan aanji wo na pal nk, uŋal unjoonanun uji udook pal nk. Na manjoonan, pal nk paji pagakand er na u al wi kakob. K e anwoon na pal nk aanji n al na manjoonan.

¹⁹ K e nja, nş e n al  iki ul an alun nja uteek. ²⁰ Woli  iaan aji an al Naşibaţi, a    oor ayi ul  i Krittü, awo na ilan,  iki woli  iaan aan al at en ul i akwinun, aanhilan ka al Naşibaţi i awoon aanwini. ²¹ Uko wi Naşibaţi ajakuŋ na nja n do kado wii wi :  iaan an alun Naşibaţi akaan an al ayi ul  i Krittü.

5

¹  iaan anfiyaarun aji Yetu awoon *Krittü awo abuk Naşibaţi, k e  iaan an alun a in  iaan aji n al abukul. ²  iaan aji me k e an al babuk Naşibaţi woli an al Naşibaţi abot ado uko wi ajakuŋ. ³ H enk di uwoon, p al Naşibaţi pawo pdo uko wi ajakuŋ n do kado. K e uko wi ajakuŋ n do kado ubot awo uuntam pdo. ⁴ Banwoon babuk Naşibaţi baji bawat iko yi umundu. K e uko wi n kdoon kawatna iko yi umundu u   wo pfiyaar pi nja. ⁵ K e in a aan awo anjaan awat iko yi umundu b e m en  anfiyaarun aji Yetu awo Abuk Naşibaţi a?

Uko wi ba upun  i Yetu Krittü

⁶ Yetu *Krittü abiiŋ  i nja na meel mi batitmu bi nul na p aak pi pke  pi nul*. Aambi bi  a  na meel, abi na meel na p aak, k e *Uhaaş wi Naşibaţi ujaan u up uko m en , wul unwoon manjoonan.

⁷ Iko iwajan  ikyuunun k e uko wi Yetu ujoonani, iwoon: ⁸ Uhaaş wi Naşibaţi na meel na p aak, iyeenkiir yul iwajan [†] b i. ⁹ J m nji n dinan uko wi ba aan ba upun i? K e wi Naşibaţi a upun u aan ad emna apel wi ba aan ba upun. Uko wi Naşibaţi a upun wii wi : a iiniyaan Abukul. ¹⁰  iaan anfiyaarun Abuk Naşibaţi am eban u up m en   i uhaaşul.  iaan anwoon aanfiyaar Naşibaţi a u'a na ilan  iki aanfiyaar uko wi Naşibaţi a upun  i uko wi Abukul. ¹¹ K e uko wi Naşibaţi a upun wii wi : Awul nja ubida wi mn o k e ubida m en  u  

* 5:6 Na meel mi batitmu bi nul na p aak pi pke  pi nul : Balon ba al aji Yowan a iiniyaan  i iko in  pun  i Yowan 19.34, di batowun kantaagan ki Yetu k e meel na p aak mamp ni. [†] 5:8 Iwajan :  i bayuday woli ba aan bat b k eme bawajan  bawo  i u up uloolan baji badinan k e uwo manjoonan.

woona ʔi Abukul. ¹² Anwoon na Abukul aka ubida mēnt, anwoon aanwo na Abukul aanka wa.

Ubida wi mn̄to

¹³ Dpiitan iko yi, an nanfiyaaruŋ Abuk Naʃibaʔi nahilna name kē naka ubida wi mn̄to. ¹⁴ Ŋhaʔ kē woli ŋnaʔ ʔi kadun ki Naʃibaʔi ańehana uko unliluluŋ, aʔen nja wa. ¹⁵ Kē woli ŋme kē Naʃibaʔi aji ʔiink uko wi ŋjaan ŋńehana bti, ŋhinan kafiyaar na manjoonan kē ŋdo bi yeenk yeenk uko wi ŋńehanuluŋ.

¹⁶ Woli ńaan awin ayiʔul ʔi Krittū kē akjuban pjuban panwoon paanji paʔij pkeʔ, ańehandērena Naʃibaʔi awula ubida wi mn̄to. Uko mēnt uwo pa pjuban panwoon paanji paʔij pkeʔ ʔań. Kē uʃē ka pjuban panjaan paʔij pkeʔ, mēnji nańehandē anjubanuŋ pjuban mēnt. ¹⁷ Pjuban bti pawo pekadu, kē pekadu dlon daʃē wo daanji daʔij pkeʔ.

¹⁸ Ŋme kē bańaan banwoon babak Naʃibaʔi baanji baduka ʔi pekadu ; Abuk Naʃibaʔi aji yeŋ baka, *Untaayi Uweek kalow baka. ¹⁹ Ŋme kē ŋwo biki Naʃibaʔi, kē umundu bti uʃē wo ʔi ińen yi Untaayi Uweek. ²⁰ Ŋkak ame kē Abuk Naʃibaʔi abi abot awul nja mn̄hina mi pyikrēn anwoon Naʃibaʔi na manjoonan. Ŋmēbandēr na anwoon Naʃibaʔi na manjoonan ʔi pmēbandēr pi ŋmēbandēruŋ na Yetu *Krittū Abukul. Ul awoon Naʃibaʔi na manjoonan, ul anwoon anjaan awul ubida wi mn̄to.

²¹ An babak naan, nalowan ŋntoŋ.

Uṭup utēbantēn wi Yowan apiitun banfiyaarun

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwoon kakaarta katēbantēn ki Yowan apiitun. Apiit ka « Ńaaṭ i Naṣibaṭi adatuṅ. » Uka pwo banfiyaarun Krittū biki amenuṅ itim hēnk ukaṅ kē aṭu aji Ńaaṭ i Naṣibaṭi adatuṅ. Aṭup baka ṭi kakaarta ki jibi banfiyaarun Krittū bawoon kaṅalad. Akak aṭup baka aji baliint ṭi pfiyaar babot balipara banjaan bajukan uṭup umpaṭun na Uṭup Ulil Unuura.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pwul mboṣ (1-3)
2. Manjoonan, na bṅalad (4-6)
3. Bajukan baṭilan (7-11)
4. Pwul mboṣ pbaañsaani (12-13)

¹ Nji nantohi, dpiitu, iwi Ńaaṭ i Naṣibaṭi adatuṅ iwi na babuku* an biki nṅaluṅ na manjoonan. Mēntṅ nji ṭañ dṅalanaṅ, bañaanṅ bti bammeenṅ manjoonan baṅalan, ² ṭiki manjoonan manwo ṭi nja akuṭ aduka ṭi nja te mnṭo. ³ Dñehan Naṣibaṭi Aṣin nja na Yetu *Krittū Abuk Naṣibaṭi Aṣin nja bawul nja bnuura na mnjeeh, bamiir nja, ṅhilna ṅwo ṭi manjoonan ṅbot ṅṅalad.

Manjoonan na uṅal

⁴ Dliilan maakan wi nwinunṅ baloṅ ṭi babuku kē baji bado uko unwoonṅ manjoonan jibi Naṣibaṭi Aṣin nja ajakuṅ ṅdo kado. ⁵ Kē hēnkuṅ, Ńaaṭu, uko wi nji kañehaniinṅ wii wi : nawulan ṅṅalad. Uko mēntṅ uunwo uko uhalu wi pdo wi nji kapiitiinṅ, uwo uko wi ṅyeenkuṅ du ujuni. ⁶ Pṅal pawo pdo uko wi Naṣibaṭi ajakuṅ. Kē uko wi Naṣibaṭi ajakuṅ ṅdo wi najukuṅ du ujuni, uwo nawo ṭi bṅalad.

⁷ Bañaanṅ baṭilan baguuru baṭum babi aniink umundu, baandi pyikrēn kē Yetu *Krittū akak ṅaan najēn. Ńaan ankdoluṅ haṅ awo naguuru, *Naṣoorad Krittū. ⁸ Naṭaafaraan keeri, nawutna kawaanṅ uko wi ṅlempunṅ ṭi an, naṣē nayeenk bnuura katuum kampēnnunṅ du Naṣibaṭi. ⁹ Ńaan anwoonṅ aammēban pjukan pi Krittū aṣē hoṭalēṣ da iko iloṅ, aammēbandēr na Naṣibaṭi. Anktiinkuṅ pjukan mēntṅ amēbandēr na Naṣibaṭi Aṣin nja abot amēbandēr na Abukul. ¹⁰ Woli ṅaan aloṅ abi du an aṭij pjukan ploṅ pampaṭi, nawutan kayeenka, nadoon napok pok pwula mboṣ. ¹¹ Ńaan ankwululuṅ mboṣ akak awo ṭi ploolan na aṅ mēntan ṭi iko iwuṭaan yi akdoluṅ.

Uṭup ubaañsaani

¹² Dka iko itum iloṅ kak yi nwoonṅ i kaṭupan, aṣē hokan pwo mēnkpiitan ya. Dṅal pbi du an kaṭiini ṭiini na an, mnlilan mi nja manhilna manwo mnweek maakan.

¹³ Babuk Aṭa'u ṅaaṭ i Naṣibaṭi adatuṅ† bawulu mboṣ.

* 1:1 Ńaaṭ i Naṣibaṭi adatuṅ... na babukul : Baloṅ baji pntuk pi banfiyaarun pi pi Yowan akdu'uṅ ṭi Ńaaṭ i Naṣibaṭi adatuṅ, kē babukul bawo banfiyaarun. † 1:13 Aṭa'u ṅaaṭ i Naṣibaṭi adatuṅNatenan ṭi uko wi bapiitun ṭi v1. Pntuk pi banfiyaarun ploṅ pi pi akduuṅ aṭa'ul.

Uṭup uwajant̄en wi Yowan apiit̄uṅ banfiyaaruṅ

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta kawajant̄en ki Yowan apiit̄uṅ. Apiit̄ ka ñiint̄ aloṅ anfiyaaruṅ Kritt̄u i katim kawooṅ Gayuṭ. Yowan abi yil ṭfa bañaan̄ baloṅ baya baṭup Uṭup Ulil Unuura du banfiyaaruṅ Kritt̄u. Wi bayaan̄ du ubeeka wi Gayuṭ af̄eṭuṅ, ñiint̄ aloṅ anwooṅ katim ki Diyotrefet̄ apok baf̄eṭ du katoḥul. K̄e banfiyaaruṅ Kritt̄u bandoṅ aṅal pyeenk baka k̄e apok adook baka ṭi pntuk pi banfiyaaruṅ. Uko m̄ent̄ ukaan̄ k̄e Yowan apiit̄ Gayuṭ kaji na a am̄eban aliint̄, ayeenk bnuura bankmbiṅ, pṭup Uṭup Ulil Unuura.

H̄enk di ifah yi ulibra wi iwooṅ:

1. Pwul mboṣ (1-4)
2. Anfiyaaruṅ Kritt̄u aanwo kapok pṭ̄enk at̄ent̄ul (5-12)
3. Pwul mboṣ pbaañsaani (13-15)

¹ Nji nantohi, dpiit̄u, iwi Gayuṭ nanoh naan i nṅaluṅ na manjoonan.

² Iwi, nanoh naan, d̄ñehan iko b̄ti iya bnuura na iwi, iwo najoob uhaaṣ ubot uṭoora na iwi. ³ Bayiṭ nja baloṅ ṭi Kritt̄u babi aṭup̄en̄ jibi im̄ebani manjoonan abot aji kṭaṣ ma, k̄e nlilan maakan ṭi uko m̄ent̄. ⁴ Nin uko uloṅ uunji udol̄en̄ nlilan kapel woli bajak̄en̄ aji babuk naan baṭaṣ manjoonan.

⁵ Nanoh, iji kṭu uṣal ṭi pṭ̄enk banfiyaaruṅ, kadoo ṭ̄enk baka, bukal biki iwooṅ iimnee. ⁶ Baṭup jibi iṅali baka ṭi kadun ki banfiyaaruṅ b̄ti. Doon kaṭ̄enk bañaan̄ bat̄ent̄ bukuṅ babaañ̄eṣ bayaan̄ bi baka jibi Naṣibaṭi aṅaluṅ ; idole haṅ kdo bnuura. ⁷ Bap̄en̄ kaya kaṭup uko wi *Kritt̄u, awo baanyeenk nin uko uloṅ ṭi banwooṅ baanfiyaari. ⁸ K̄e ṅṣ̄e wo biki kayeenk bañaan̄ bat̄ent̄ bukuṅ m̄ent̄ kahilna kaṭ̄enk ṭi ulemp wi pdiiman manjoonan.

Diyotrefet̄ na Demetriyut̄

⁹ Dbi piit̄ pntuk pi banfiyaaruṅ pi nan, k̄e Diyotrefet̄ anjaan̄ aṅal pwo kadun aṣ̄e wo aanji ṅal nin p̄tiink uko wi ṅjakuṅ. ¹⁰ Uko waṅ ukaan̄ k̄e woli dbii, kayuujan bnuura iko yi ajaan̄ ado. Aji wo ṭi pṭup iko iwuṭaan̄ ṭi un. Ado beeh beeh apok pyeenk bayaan̄ banfiyaaruṅ, k̄e banṅaluṅ pyeenk baka aji neenan baka kadoo baka ṭi pntuk pi banfiyaaruṅ.

¹¹ Iwi nanoh naan, wutan kaligṣ̄en̄ buṭaan, doon kado bnuura. Anjaan̄ ado bnuura awo i Naṣibaṭi, ankdoluṅ buṭaan aamme Naṣibaṭi.

¹² K̄e Demetriyut̄ ul, bañaan̄ b̄ti baṭup uko unuura wi nul, k̄e mnwo mi nul mankak ayuuj k̄e awo i manjoonan. Un kak ṅṭup bnuura bi nul, k̄e ikak ame k̄e uko wi ṅkṭupun̄ ujoonani.

¹³ Dka iko itum yi pṭupu kak, aṣ̄e wo m̄enṅal p̄piit̄u piit̄ ya. ¹⁴ Dṅal pwinu win ṭi uleefu ṅnuur ṅi, ṅṣ̄e ṅṭiini bnuura.

¹⁵ D̄ñehan bnuura bawo ṭi iwi! Banohu bawulu mboṣ. Wulan banohun mboṣ b̄ti andoli ṭi katim ki nul.

Uṭup wi Yuda apiitun

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta ki Yuda apiitun. Yetu awoon naweek baka ul na Yakob. Kakaarta ki kanaam na katēbantēn ki Piyeer apiitun. Yuda apiit kakaarta ki bañaan biki Naşibaṭi adatuṅ. Aji na baka balipara bañaan banjaan bajukan uṭup umpatuṅ na Uṭup Ulil Unuura. Mnwo mi bakan mēntan manyuuj kē baanwo bañaan biki Yetu, ṭiki maanwo mnwo mnuura. Akak aṭup baka jibi Naşibaṭi ajaan ado na banjaan bado buṭaan.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pwul mboş (1-2)
2. Uba wi banjaan bajukan bañaan iko inwoon iinwo itool (3-16)
3. Banfiyaaruṅ bawo kaṅalad (20-23)
4. Mndēm manwoon ṭi Naşibaṭi! (24-25)

¹ Nji Yuda aṭa Yakob[☆], nwoon nalempar Yetu *Krittu, dpiitanaṅ an biki Naşibaṭi Aşin nja adatuṅ, aṅal baka, kē Yetu Krittu akyeṅ baka. ² Dñehan Naşibaṭi añaḡi'an, ajoobṭēnan ṅhaaş akuṭ aṅalan ; dñehan awulan iko mēnt aṭuman.

Bajukan balagare

(2 Piyeer 2.1-17)

³ An biki ṅṅaluṅ maakan, dbi ṭu uşal maakan ṭi ppiitan ṭi uko wi mbuur mi ṅṭokuṅ. Kē nşē win hēnkuṅ kē dwo i kapiitan katēṅṭēnan nado kagutan, uko wi Naşibaṭi aṭenuṅ byaaş bloolan bañaan banwoon biki nul bafiyaar uhilna uduka te mnto. ⁴ Na manjoonan, bañaan baloṅ bañoomuṅ Naşibaṭi bamena aneeṅ ṭi ptoofan. Baji baṭelēş bnuura bi nul kaji badinan bañaan pdo kado iko iṭop, kabot kapok Yetu anwoon Ajugun aloolan. Upiitana undiimaan ṭi *Ulibra wi Naşibaṭi kē aluṅ kakob baka.

⁵ Name iko mēntṭ bti, kē nşē ṅal kaleşanan jibi Ajugun abiiṅ abuuran pntaali pi *Itrayel du *Ejiptu, aşē do kē bampokuṅ pfiyaar bakeṭi[☆]. ⁶ Naleşan ṅwanjuṭ ṅanwoon ṅaambi liṅ ṭi uko wi Naşibaṭi aṭuuṅ ṅa pdo, ṅaduk dko di ṅafēṭuṅ: aṭu ṅa du bdēm kē ṅakyoonk unuur uweek wi pwayēş atanana te mnto[☆]. ⁷ Naleşan kak biki ṅbeeka ṅi Ṭodom na Gomora[☆] na ṅbeeka ṅanṅogun baka bambiiṅ ado ji ṅwanjuṭ mēntṭ awo ṭi pdo iko iṭop, abot apiintṭ na biintṭ kēme baaṭ batēntṭ baka*; hēnkuṅ Naşibaṭi akob baka ado kē bawo du bdoo banwoon baankjēmşa, bañaan bti kē bawo katen ṭi uko mēntṭ.[☆]

⁸ Bañaan mēntṭ banwoon ṭi ptoofan hēnk di bakaṅ aji bado : baji bado iko injaan iṭopan ṅleef ṅi baka yi ṅṭaafi ṅi baka ṅawuluṅ baka, bañoom Ajugun, aji bakar ṅwanjuṭ ṅandēmun. ⁹ *Mikayel uwanjuṭ uweek, uundo kar *Untaayi Uweek wi ukṅomnuṅ puum pi *Moyit na wa – ajakaara na wa ṭaṅ: « Dwutu na Ajugun! »

¹⁰ Kē bañaan biki, başē ji bakar uko wi bawoon baammee ; kame ki baka kawo ji ki ṅlimariya ṅanwoon ṅaanwo na uşal aşē ji kaneeman baka. ¹¹ Bañaan mēntṭ bawuṭani! Baṭaş bgah bi *Kayin ; itaka iṭon baka kē baneem ji *Balaam ; bakeṭ ṭiki bapataṭa ji *Kore. ¹² Nalipariin bañaan mēntṭ: woli nayit ade, baji bado iko iṭop, baanji bakowa, baji başal ṅleef ṅi baka ṭaṅ. Bawo ji infēluṅ inwoon iinwo na meel yi uyook uñoṭuṅ. Bawo ji mnko manwoon maankbuk woli wal wi kakit ki ma udoo ban, mnko mi balēbuṅ, mankeṭuṅ aba. ¹³ Jibi ṅmaaron ṅi bdēk banṭuunkuṅ ṅajaan ṅajotan plēṭ kadun, hēnk di di bajaan bajotan kadun iko ikowandēnaan yi bajaan bado. Bawo ji ṅjah ṅanneemuṅ añaay, kē Naşibaṭi afēl baka du bdēm bantootuṅ apel bi pti te mnto.

☆ 1:1 Natanen ṭi Maci 13.55; Markuṭ 6.3. ☆ 1:5 Natanen ṭi Ppēn 12.51. ☆ 1:6 Natanen ṭi Ujuni 6.2. ☆ 1:7 Natanen ṭi Ujuni 19.24-35. * 1:7 Apiintṭ na biintṭ kēme baaṭ batēntṭ baka : Baloṅ bapiit aji bapiintṭ na ṅwanjuṭ. ☆ 1:7 Natanen ṭi Ujuni 19.1-25.

¹⁴ *Henok, anwoonj ateem nja napaajantën ampënnuñ ði *Adam, ado bi ðup undiimaan ði uko wi baka aji : « Natenan! Ajugun aluñ kabi na pntuni pi nwanjut nyimanaan ni nul, ¹⁵ kahilna kawayëş bañaan bti. Aþup bampokuluñ kē baduknaana ði iko iwuþaan bti yi badololuñ wi bapokuñ ptiinka na ði nþup nþam ni bado pekadu banwoonj baankþaşa mēnt þaþupuñ ði a. » ¹⁶ Bawo bañaan banjaan banur nuran, kaþēga, kabi duka duka ði pla iko inliluñ nleef ni baka ; bawo bahomp banjaan badaar bañaan na nþup njil.

Natamaan

¹⁷ Kē an biki nñaluñ maakan, naleşan uko wi *banjañan biki Yetu *Krittu Ajugun babiin aþupan aji ubi kawo. ¹⁸ Babi jakan aji : « Þi nnuur nbaañşani, bañaan bambeñ baluñ kabi, baluñ kado kaþaş iko iwuþaan yi nleef ni baka nñaluñ inwoonj iinlil Naşibaþi. » ¹⁹ Bukal bajaan baþij bpaþşer ; iko yi bañaan bajēn bañaluñ ijaan iþon baka, baanwo na *Uhaaş wi Naşibaþi.

²⁰⁻²¹ Kē an biki nñaluñ maakan, namēbaan naliint ði uñal wi Naşibaþi aňalanañ. Natamaan naliint ði pfiyaar pyimanaan maakan pi nafiyaaruñ nado kaya kadun ði pa, nado kañehan na mnhina mi *Uhaaş wi Naşibaþi, nayoonek Yetu *Krittu Ajugun awulan mñaga mi nul mankwuluñ ubida wi mñto.

²² Nañagiin banwoonj na nşal ntēb ; ²³ nabuuran baloñ wi naklowanuñ baka bdo ; nañagiin bandukiin pñaga pannaakiiruñ na palēnk, nado naþaafara pban imişa yi baka ingējuñ na iko iwuþaan yi badoluñ.

Pbeeb Naşibaþi

²⁴⁻²⁵ Nawulēn ndēman Naşibaþi anwoonj aloolan þañ, anþēpnuñ ði Yetu *Krittu Ajugun abuuran nja. Ul ahiluñ kayeñan nawutna kajot ði pekadu, kadolan nanaþ ði kadunul ul anwoonj na mndēm, nawo bañaan bajint, nawo na mnlilan mnweek. Naşibaþi awo naweek, ajug mndēm, mnhina na pşih du unjon, nþa na faan te mñto! Uwo hañ!

Uko wi Naşibaţi ayuujuŋ Yowan

Uţup ujuni

Ulbra wi uwo kakaarta ki Yowan, nanjañan i Yetu Krittü apiitüŋ. Aţup aji iko yi apiitüŋ bti ŧi kakaarta ki awin win ya na kęş ki nul, akak atiink ya na ibaţ yi nul. Aji Uhaaş wi Naşibaţi uneejuŋ ŧi a, ahilna ame iko męntŋ bti. Babi mob Yowan ayaanaan du unjiw wi Patmoţ aduka da, du ubeeka wi Atiya. Ukaaŋ kę apiit kakaarta ki katęŋţęnaan banwoonŋ ŧi kadun ki banfiyaaruŋ ŧiki du unjon babi hajan baka maakan. Uko męntŋ ukaaŋ kę aji na baka bamęban baliint te unuur ubaañsaani, bahaţ ŧiki Yetu aji : « Bampokuŋ buţaan, dwul baka bade mbuk mi bko banjaaŋ bawul bañaanŋ ubida banwoonŋ du uwoorta wi Naşibaţi.» » 2.7. Kę Yetu ŧi uleeful abi hęnkuŋ kawat buţaan. Uka iko yi aţupuŋ ŧi ulibra wi inkaaŋ udooni : uteek uwo kę ŋhaaş ŋi buţaan ŋawo ŧi plemp ŧi umundu wi, kę banfiyaaruŋ Krittü bakluŋ kahaj te badoo bafiŋ baloŋ ŧi baka. Utębantęn uwo kę Yetu awoonŋ Nabuuran bañaanŋ, aluŋ kawat bañaanŋ bti bampokuŋ Naşibaţi kaţu na ŋhaaş ŋi buţaan. Uwanjanţęn uwoonŋ kę Naşibaţi ahank katuum pa bañaanŋ banfiyaaruŋ, biki bafiŋuŋ pa katimul. Aţup aji Fatana na ŋwanjuţ ŋi nul, na bañaanŋ bti banţaşuluŋ, Yetu aluŋ kawat baka kafęl du bnjiir. Baţi bhalu baluŋ kabi, na mboş mnhalu na ubeeka uhalu. Naşibaţi na Ajugun Yetu baluŋ kabi kafęţ da na bañaanŋ bantiinkuluŋ.

¹ Uko umpiitüŋ ŧi ulibra wi, wi wi Naşibaţi awuluŋ Yetu Krittü pa ayuuŋ balemparul uko ankmbiiŋ hęnkuŋ uunkjon. Ayil uwanjuţ wi nul du Yowan nalemparul kę uyuuŋ uko męntŋ. ² Yowan ayuuŋ bnuura kę uko bti wi aţupuŋ uwo uţup wi Naşibaţi na uko wi Yetu Krittü adiimanuluŋ.

³ Naanŋ ankkakalęşuŋ iko inkluŋ kabi męntŋ na bañaanŋ banktiinkuŋ ya abot aţaş ya banuurandęni. Na manjoonan wal wi iko męntŋ bti ikdolaniŋ uŋogi.

Pwul mboş pi Yowan

⁴ Nji Yowan nji kapiitüŋ banfiyaaruŋ banwoonŋ ŧi ŋbeeka paaj na uloŋ ŋi Atiya.

Dņehan Naşibaţi awulan bnuura abot aţooranan ŋhaaş, ul anwoonŋ, anjonuŋ nwoo, ankmbiiŋ. Dņehan kak ŋhaaş paaj na uloŋ ŋanwoonŋ ŧi kadun ki pŧij pi pşih pi nul ŋawulan bnuura ŋabot ŋaţooranan ŋhaaş. ⁵ Abot aņehan Yetu Krittü, ammaaruŋ iko yi na manjoonan, aţup ya, anwoonŋ nateek anaŋiŋ ŧi pkeţ, abot awo naşih i başih biki mboş awulan bnuura abot aţooranan ŋhaaş. Yetu Krittü aŋal nja abot abuuran nja wi awuluŋ ubida wi nul, Naşibaţi ahilna amiir nja ipekadu. ⁶ Ado nja kę ŋwo pntaali pi baţęnan banwoonŋ başih aşę lemp ŧi kadun ki Naşibaţi Aşin. Mndęm manwo ŧi a te uba umundu! Aşih te mndani! Uwo haŋ!

⁷ Natenan, abi ŧi infęluŋ. Kę bañaanŋ bti bakluŋ kawina, bandoonŋ aluŋana uleef baluŋ kawina. Bañaanŋ biki umundu bti baluŋ kado kaţęga. Aa! Uwo haŋ! ⁸ Ajugun Naşibaţi *Anhiniŋ iko bti anwoonŋ, anjonuŋ nwoo, ankmbiiŋ aji : « Nji dwoonŋ nateek abot awo nabaañsaani. »

Mnwin mi Yowan

⁹ Nji Yowan ayiţan, nji nţokuŋ na an pşih, ahaj akuţ amiir ji an ŧi pdo kaţaş Yetu, babi mobęn aņooţ du unjiw wi Patmoţ ŧiki djukan Uţup wi Naşibaţi, uko wi Yetu. ¹⁰ Unuur uloŋ wi pdęman Ajugun, Uhaaş wi Naşibaţi uneeŋ ŧi nji, kę ntiink ŧi kafęţ naan pdiim ploŋ pweek panwoonŋ ji plul. ¹¹ Pdiim pajakęn aji : « Uko wi ikwinuŋ, piitan wa ŧi ulibra iya iwul banfiyaaruŋ banwoonŋ ŧi ŋbeeka paaj na uloŋ ŋi : Efęţ, Fimirna, Pergam, Fiyatira, Fardęţ, Filadelfiya na Lawoditiya. »

¹² Wi ntiinkuŋ pdiim męntŋ, dkoŋ aji dten ŋaanŋ ankŧiiniŋ na nji aşę win kfiiţi paaj na ploŋ kanţakni uwuuru. ¹³ ŧi ptoof pi kfiiţi kuŋ kę nşę win uko unwoyi ji ŋaanŋ. Awohara kamişa kanyuluŋ aban te du ihoţ abot atan ka na katęl ki uwuuru ŧi bjęnt. ¹⁴ Uwel wi

ñaan mēnt ufaat feh awo wo ji muuṭ, kē kēš ki nul kawo ji bdoo banjeenuṭ. ¹⁵ Ihoṭul ijeen ji ifeeru inṭuunṭi ṭi bdoo, kē pdiim pi nul padēm ji ubulan. ¹⁶ Amēban njah paaj na ulonṭi kañenul kadeenu, kē kakej kajul ki ṅde ṅtēb kašē pēn ṭi mntumul, kaara di nul kē daknuur ji udiinṭi unuur.

¹⁷ Wi nwinulunṭi, djot ṭi ihoṭul awo ji ñaan akeṭunṭi keṭ. Kē ašē pafēn kañenul kadeenu ajakēn : « Wutan kalēnk ; nji dwoonṭi najuni akuṭ awo nabaanšaani. ¹⁸ Dwo anwoonṭi najeb ; dbi keṭ ašē wo hēnkuṭ najeb te mnṭo akuṭ awo na inigšaani yi pkeṭ na yi mnkeṭ. ¹⁹ Piitan uko wi ikwinunṭi ; uko unwoonṭi hēnkuṭ na unklunṭi kabi. ²⁰ Kē ṭi uko wi njah paaj na ulonṭi ṅi iwinunṭi ṭi kañen naan kadeenu na kfiiṭi paaj na ploṅ ki uwuuru dpibanu wa : njah paaj na ulonṭi ṅunṭi ṅawoonṭi ṅwanjuṭ paaj na ulonṭi ṅi banfiyaaruṅ ṭi ṅbeeka paaj na ulonṭi ; kē kfiiṭi paaj na ploṅ kuṅ kawo knṭuk paaj na ploṅ ki banfiyaaruṅ.

2

Uṭup wi bapiitunṭi banfiyaaruṅ biki Efet

¹ Ajakēn aji : « Piitan banfiyaaruṅ* biki Efet iji na baka : “Ammēbanunṭi njah paaj na ulonṭi ṭi kañen kadeenu abot apoš ṭi ptoof pi kfiiṭi paaj na ploṅ ki uwuuru aṭiini aji : ² Dme uko wi najaanṭi nado, ame unoor wi nan na kamiir ki nan. Dme kē naanji nadinan bañaanṭi bawuṭaan bawo ṭi pnṭuk pi nan ; bañaanṭi banjakuṅ aji bawo banjañan ašē wo baanwo banjañan biki naan, naten baka ayikrēn kē bawo baṭilan. ³ Dme kak kē naji namiir ṭi mnhaj mi nakhajuṅ pa nji bē naanwutani. ⁴ Kē nšē wo mēnlilan ṭi uko ulonṭi uwuṭaan wi nwinunṭi ṭi an. Uko mēnt uwo kē naankak aṅalēn jibi nabiiṅ aṅalēn ṭfa. ⁵ Nalešan jibi nabiiṅ awo ṭfa, natenan jibi nakaki kafēṭ, naṭēlšan ṅhaašan nabot nado kado jibi najaanṭi nado ṭfa. Woli naando haṅ, kabi du an kapēnan pfiṭi pi nan ṭi dko di pawoonṭi. ⁶ Kē našē ka umbarṭi ulonṭi wi nadoli bnuura : napok ji nji iko yi banikolayib bajaanṭi bado†.

⁷ «“Bankaanṭi ibaṭ batiinkan uko wi Uhaaš wi Našibaṭi ujakuṅ na banfiyaaruṅ. Bam-pokunṭi buṭaan, dwul baka bade mbuk mi bko banjaanṭi bawul bañaanṭi ubida banwoonṭi du uwoorta wi Našibaṭi.” »

Uṭup wi bapiitunṭi banfiyaaruṅ biki Fimirna

⁸ Akak ajakēn : « Piitan banfiyaaruṅ biki Fimirna iji na baka : “Anwoonṭi nateek akuṭ awo nabaanšaani, ankeṭunṭi akuṭ anaṭa ṭi pkeṭ aṭiini aji : ⁹ Dme unoor wi nan na bwaanṭi bi nan – kē našē wo bayok na manjoonan. Dme kak iko iwuṭaan yi bañaanṭi baktaparananṭi. Baji bawo biki pntaali pi Našibaṭi ašē wo baanwo baka, bawo biki *katoh kañehanaani ki *Fatana. ¹⁰ Naklēnk nin ṭi uko wi nakluṅ kahaj. *Untaayi Uweek uwat balonṭi ṭi an ukalabuš, kado na pdolan nadekēn feṭ. Kē hēnk di nakluṅ kahaj ṅnuur iñeen. Namiiran uko mēnt woli badoo fiṅan, nšē luṅ nwulan ubida uwo katuum ki nan.

¹¹ «“Bankaanṭi ibaṭ batiinkan uko wi Uhaaš wi Našibaṭi ujakuṅ na banfiyaaruṅ. Bam-pokunṭi buṭaan baankkeṭ utēbantēn‡.” »

Uṭup wi bapiitunṭi banfiyaaruṅ biki Pergam

¹² Akak aji na nji : « Piitan banfiyaaruṅ biki Pergam iji na baka : “Anwoonṭi na kakej kajul ki ṅde ṅtēb aṭiini aji : ¹³ Dme dko di nafēṭunṭi : *Fatana akšihunṭi da. Namēbanaan bnuura, kē wi badoonṭi afiṅ ṭi ptoofan du dko di Fatana afēṭunṭi Antipat anfiyaaruṅ abot awo aanji ṭaṅna pṭiiniyaan uko wi naan, naanṭaṅan pfiyaarēn. ¹⁴ Kē nšē wo mēnlilan ṭi iko ilonṭi inkdolaniinṭi ṭi an : nawo ṭi na bañaanṭi balonṭi banjaanṭi baṭaš uko wi Balaam ajaanṭi ajukan. Ajukan Balak jibi akdoli kadoo kaṭu bañaanṭi biki Itrayel bado buṭaan wi bakdeej ṅntaam ṅi bafiṅaruṅ ṅntonṭi abot aṭopan ṅleef ṅi baka na pjuban pi piinṭi☆. ¹⁵ Nakak awo na bañaanṭi balonṭi ṭi an bankṭašunṭi pjukan pi banikolayit. ¹⁶ Naṭēlšan ṅbida ṅi nan

* 2:1 Banfiyaaruṅ biki Efet: ṭi ugrek baji uwanjuṭ wi banfiyaaruṅ biki Efet. † 2:6 Banikolayit : Ulibra wi ṭaṅ uṭiiniyaanunṭi bañaanṭi mēntṭi banjaanṭi bajukan ṅṭup ṅanwoonṭi ṅṭilan kē ṅṭup ṅi bapiinṭi ajukan ṅašē wo ṅaameeṭanaa.

‡ 2:11 Baankkeṭ utēbantēn : ṭi uba umundu baankkeṭ kabi kaba ba te mnṭo. ☆ 2:14 Natenan ṭi Mnṭēn 25.1-2.

keeri! Woli naantëlës ña, kabi du an hënkuñ, kagut na bañaan mënñan na kakej kanjaan kapënna ti mntum mi naan.

¹⁷ «“Bankaan ibaṭ batiinkan uko wi Uhaaş wi Naşibaṭi ujakuñ na banfiyaaruñ. Bampokuñ buṭaan, dluñ kawul baka pde panwoonuñ baṭi[☆], pi bañaan bawoon baambaan kawina, na plaak pfaatal pi bapiituñ katim kalon kahalulu ki nin ñaan alon awoon aammee me bë mënñ anyeenkuñ ka a.” »

Uṭup wi bapiituñ banfiyaaruñ biki Tiyatira

¹⁸ Akak aji na nji : « Piitan banfiyaaruñ biki Tiyatira iji na baka : “Abuk Naşibaṭi anwoon na kës kanwoon ji bdoo, kë ihoṭ ijeen ji ifeeru inṭuun ṭi bdoo aṭiini aji : ¹⁹ Dme uko wi najaan nado : uñal, pfiyaar, kamiir ki nan, na jibi najaan naṭenk batënñan. Dme kë nataman apel wi nabaan ame'en me. ²⁰ Kë nşë wo mënliilan ṭi uko ulon ṭi. Nawut ñaṭ anwoon Jetabel kë awo ṭi ptoofan. Aji ul awo *Naṭupar Naşibaṭi aşë ji guur balempar naan kajukan baka pṭopan ñleef ñi baka na pjuban pi piinṭ kabot kade uyemaṭ wi ñntaam ñi bafiñaruñ ñnton. ²¹ Dṭena ñnuur pa awugëş uşal kë aşë pok aduka ṭi pdo iko iṭop mënñ. ²² Dṭu'a mnhaj kadola apiinṭ ṭi kalişa ado kahaj maakan, ul na banjaan bajuban pjuban pi piinṭ na a. Dwut baka woli badi ṭañ aṭañan iko iwuṭaan yi ajaan aṭu baka pdo. ²³ Dkak aluñ kafin babukul. Hënk banfiyaaruñ bti bame kë dme uko wi bañaan bajaan başal du ñhaaş ñi baka, kaşë katuum ñaan andoli ṭi uko wi adoluñ.

²⁴ «“Kë an biki Tiyatira nanwoon naanṭaş pjukan pi ñaṭ mënñ, an nanwoon naamme iko yi bajaan badu iko immeniin yi *Fatana, mënkek aka nin uko ulon wi pṭupan. ²⁵ Dji ṭañ namëban bnuura uko wi najukuñ te ukakën.

²⁶ «“Bampokuñ buṭaan abot ado uko wi nji ñaluñ te unuur ubaañşaan, dluñ kaṭu baka ṭi kadun ki ñṭaak. ²⁷⁻²⁸ Mnhiba mi Paapa awulnuñ mi mi nji kawuluñ baka, baluñ kado kaşih ñṭaak mënñ na kmëni kakob bañaan bawuṭaan jibi ñaan ajaan afom iṭukar. Dkak awul baka unfay, ujah unjaan ujeehan na nfa[☆].

²⁹ «“Bankaan ibaṭ, batiinkan uko wi Uhaaş wi Naşibaṭi ujakuñ na banfiyaaruñ.” »

3

Uṭup wi bapiituñ banfiyaaruñ biki Fardet

¹ Akak aji na nji : « Piitan banfiyaaruñ biki Fardet iji na baka : “Awoon na ñhaaş paaj na ulon ñi Naşibaṭi abot amëban ñjah paaj na ulon aṭiini aji : Dme uko wi najaan nado ; bañaan başal aji nawo bajeb kë naşë wo bakaṭ. ² Nawoon bten, nataman nawutna kakeṭ bti ; dwin kë uko wi nadoluñ uunwinana bnuura ṭi kadun ki Naşibaṭi. ³ Naleşan jibi nayeenki ṭfa Uṭup wi Naşibaṭi, namëbaan wa, nakuṭ nawugëş ñşal. Woli naanwo bten, kabi du an ji nakiiñ, bë naankme wal mënñ. ⁴ Kë balon ṭi an du Fardet başë wo banwoon baanṭopan imişa yi baka ; baluñ kagakandër na nji kawoh imişa ifaatal ṭiki bataan na pwoh ya. ⁵ Bampokuñ buṭaan bakwohuñ keeri imişa ifaatal, nin mënkpënan itim yi baka ṭi ulibra wi bapiituñ itim yi bañaan bankaan ubida wi manjoonan. Woli dluñ awo du kadun ki Paapa na ñwanjuṭ ñi nul, kaṭup kaji bañaan mënñ bawo biki naan.

⁶ «“Bankaan ibaṭ batiinkan uko wi *Uhaaş wi Naşibaṭi ujakuñ na banfiyaaruñ.” »

Uṭup wi bapiituñ banfiyaaruñ biki Filadelfiya

⁷ Ajakën kak : « Piitan banfiyaaruñ biki Filadelfiya iji na baka : “Anwoon nayimanaan, anwoon Manjoonan, awo na kaniigşaan ki *Dayiṭ naşih, anjaan ahaabëş bë nin ñaan aanji dët, anjaan adët bë nin ñaan aanji haabëş aṭiini aji : ⁸ Dme uko wi najaan nado. Dṭu ṭi kadunan plëman panwoon bhaab, pi nin ñaan awoon aanhil pdët. Naanhinan maakan aşë mëbana uko wi njakuñ, naampokën. ⁹ Natenan uko wi nji kaluñ kado bañaan biki *katoh kañehanaani ki *Fatana. Baji baji bawo biki pntaali pi Naşibaṭi aşë wo baanwo biki pa, bawo baṭilan. Dluñ kado baka babi bañup ṭi kadunan başë bame kë nji dñalan.

☆ 2:17 Natenan ṭi Ppën 16.32-34. ☆ 2:27-28 Natenan ṭi Kañaam 2.8-9.

¹⁰ Kë an naşë mëban uţup naan, amiir, ukaaŋ kë nji kanaţ  i uko wi nan nawutna kahaj mnhaj mi Naşiba i ak uunŋ ba aaŋ biki umundu b i katenna jibi bawo i na manjoonan.

¹¹ «“Dbi h nkuŋ, nam baan bnuura uko wi nayeenuŋ, nin  aaŋ aloŋ awutna kayeenk katuun ki nan. ¹² Bampokuŋ bu aan, ddo baka bana  ji p ap du *Katoh ki Naşiba i i naan. Nin baankak ap n da. Dpiit  i baka katim ki Naşiba i i naan na katim ki ubeeka wi Naşiba i i naan. Ubeeka m n  uwoonŋ Yerutalem dhalu dankwalnaniinŋ ba i du Naşiba i i naan. Dpiit  i baka kak katim naan kahalu.

¹³ «“Ankaaŋ iba  atiinkan uko wi Uhaa  wi Naşiba i ujakuŋ na banfiyaaruŋ.” »

U up wi bapiiunŋ  uŋ banfiyaaruŋ biki Lawoditiya

¹⁴ Akak aji na nji : « Piitan banfiyaaruŋ biki Lawoditiya iji na baka : “ aaŋ i bajaanŋ badu uwo haŋ, anjaanŋ a up na manjoonan uko wi Naşiba i, anwoonŋ nateek, an ihuŋ iko b i impa aniinŋ a iini aji : ¹⁵ Dme uko wi najaanŋ nado uwaanŋ udooni. D al nado uko unkaanŋ udooni. ¹⁶ K  jibi uko wi najaanŋ nado uwaanŋ udooni, dban  i ppokan.

¹⁷ «“Naji naji nawo bayok, naanwaanŋ nin uko uloŋ a   wo naamme k  nawo banwu anuŋ, bajuuk, bawaanŋ, banwoonŋ bakuul abot awo byi u. ¹⁸ H nk, natiinkan uko wi nji kajakananŋ: nanugan wuuru wi naan wi mbomanuŋ bnuura maakan, wal m n  nawo bayok na manjoonan. Nanugan kak imi a ifaatal nawohara, nawutna kawo byi u kakowa, nabot nanug bko bi k   nahilna nado kawin bnuura. ¹⁹ K  nji, ba aaŋ biki nji n aluŋ dji kaŋoman na baka kaku  kakob baka. Natamaan keeri, nawug     al. ²⁰ Natenan, dwo  i pl man akob.  aaŋ antiinkuŋ pdiim naan ahaab  aan pl man, kaneej du katohul,  de ka ah. ²¹ Nji dpok bu aan, a o na Paapa  i p ij pi p ih. Bampokuŋ bu aan, d en baka babi ba o na nji  i p ij pi p ih. ²² Ankaaŋ iba  atiinkan uko wi Uhaa  wi Naşiba i ujakuŋ na banfiyaaruŋ.” »

4

P ij pi p ih pi Naşiba i

¹ Wi uko waŋ u  puŋ, dkak aten, awin pl man panwoonŋ bhaab du ba i a   tiink pdiim pambiiŋ a iini na nji, pambiiŋ awo ji plul k  pajak n : « Payiin ibi  i, n   diimanu uko unklunŋ ka  p. »

²  i dko m n , k  *Uhaa  wi Naşiba i u   neej  i nji. P ij pi p ih ploŋ pawo du ba i, k  aloŋ a o  i pa. ³ Dwin uko ujeenk l na uniilu k  uknuur  i a. Ka aaŋan ki ubopal kaloŋ kankwoj wojuŋ kafooy p ij pi p ih. ⁴ Bantohi i nen  t b na babaak r banwohariinŋ imi a ifaatal feh, afuu a  tepi  i p ih  i uwuuru ba o  i i ij yi p ih afooy p ij pteek puŋ. ⁵ Iliik liik na idiim na imparantant ip n  i p ij. Kfiit  paaj na ploŋ kayak  i kadun ki pa, kul kawoonŋ  haa  paaj na uloŋ  i Naşiba i. ⁶ Uko uloŋ uwo  i kadun ki p ij, awo ji bd k banwoonŋ ji kawini kanknuuruŋ.

 ko  baak r  awo  i p oof pi p ij abot afooy pa ; awo na k    i kadun na kaf  . ⁷ Uko uteek unaam na uliihu, k  ut bant n uwo ji uwit uka  umpo i, uwajant n k  uwo na kaara dannaamuŋ na di  aaŋ, k  ubaakant n unaam ji ukat uweek unkyi uŋ. ⁸  ko  baak r  uŋ  awo undoli na ibaaklu paaj inwoonŋ na k    i ya meet  na  i ibanŋ.  aji  abi kahuuran huuran unuur b i na utejan b i kaji :

« Iyimani, iyimani, iyimani,
iwi Naşiba i *Anhiniinŋ iko bti,
anjonuŋ nwoo, anwoonŋ, ankmbiinŋ. »

⁹ H nk, uya  undoli wi  ko  baak r  uŋ  ajaanŋ  ayeeh kad man, kabeeb Naşiba i an oonŋ  i p ij pi p ih, anwoonŋ te mn o, ¹⁰ bantohi i nen  t b na babaak r bukuŋ bajot  i iho  yi an oonŋ  i p ij, ad man anwoonŋ te mn o. Baji baf l  tepi  i p ih  i kadun ki p ij ka   ji :

¹¹ « Ajugun, Naşiba i i nun
ba aaŋ bawo biki kad manu kabot kabeebu
mnhina b i manwoona du iwi,
 iki iwi ipa uŋ iko bti,

iŋaluŋ ppaş ya,
kë iwo yii yi. »

5

Anwooy unkaneel wi btejan

¹ Dkak awin ti kañen kadeenu ki antooy ti ptiŋ pi pşih ulibra umpiitaniin ti meet na ti bdig, kë adët wa aşë jatan nyaaş paaj na ulonj kameel ki pbeela kakuuţna wa. ² Kë nşë win uwanjuţ unwooy na mnhina mnweek kë uhuuran maakan aji : « In ataaruŋ na ppënan uko undëtnuŋ ulibra kahaabëş wa? » ³ Kë nin alonj du baţi na ti mboş na ti mboş uţeeh aanhil phaabëş wa kaleyiir. ⁴ Wi wi nşaan awooni maakan ŋiki baanwin win nin nşaan antaanji na phaabëş wa. ⁵ Alonj ti bantohi kë aşë ji na nji : « Kwooni! Tenan, uliihu wi pntaali pi Yuda[☆], ampënnuŋ ti *Dayiţ, awat başooradul ; ul ahiluŋ ppënan uko wi badëtnuŋ ulibra nyaaş paaj na ulonj kahaabëş wa.

⁶ Wal mënt kë nşë win ti ptoof pi ptiŋ pi pşih na pi ŋko ŋbaakër na pi bantohi, anwooy unkaneel wi bafaaluŋ. Awo na itiim paaj na ploŋ ti bkow akuţ awo na kęş paaj na ploŋ. Kęş mënt kawooy ŋhaaş paaj na ulonj ŋi Naşibaţi, ŋi ayiluŋ ti umundu bti. ⁷ Anwooy unkaneel abi ayeenk ulibra ti kañen kadeenu ki antooy ti ptiŋ pi pşih. ⁸ Wi ayeenkun wa, ŋko ŋbaakër ŋuŋ na bantohi iñeen ŋtëb na babaakër babi aŋup ti kadun ki anwooy unkaneel adëmana. Andoli amëban bntuni na ikoopa yi uwuuru intumi mnkulan manwooy pñehan pi bañaan biki Naşibaţi. ⁹ Bayeeh kayeeh kahalul aji :

« Itaay na pyeenk ulibra
kapënan iko indëtnuŋ wa
ŋiki ibi faalana,
na pñaak pi nu ikakan du Naşibaţi
bañaan biki kşini bti, ŋţup bti, kntaali bti na ŋtaak bti.
¹⁰ Ido baka kë bawo pntaali pi baţejan banwooy başih
aşë lemp ti kadun ki Naşibaţi,
bankşihuŋ ti mboş. »

¹¹ Wal mënt dwın abot atiink idiim yi ŋwanjuţ ŋtum ŋanfooyuŋ ptiŋ pi pşih na ŋko ŋuŋ na bantohi. ŋatum ptum paŋ awo kntuni na kntuni ktum maakan, ¹² aşë yeeh na idiim iweek maakan aji :

« Bañaan bawo biki kadëman, kabot kabeeb anwooy unkaneel unfaalaniin
ŋiki awo mnhina abot awo pyok, awo uşal untuŋa,
abot awo uforta. »

¹³ Dkak atiink iko impaşaniin bti inwooy du baţi, ti mboş, ti mboş uţeeh, na ti bdëk, iko bti inwooy ti ya kë ikji :

« Iwi intooy ti ptiŋ pi pşih na iwi inwooy unkaneel,
ŋbeeban adëmanan ŋiki nawo mndëm na mnhina te mnţo. »

¹⁴ Kë ŋko ŋbaakër ŋuŋ ŋaşë ji : « Uwo haŋ » kë bantohi başë ŋup ti kadun ki baka adëman baka.

6

Ppënan iko inkuuţnuŋ ulibra

¹ Hënk, kë nwin, wi anwooy unkaneel apënanuŋ uko uteek unkuuţnuŋ ulibra, kë nşë tiink ulonj ti ŋko ŋbaakër ŋuŋ kë ukţiini na pdiim pweek panwooy ji kamarantant aji : « Biini. » ² Kë nten aşë win umpëlënt ufaatal kë ukbi. Andapiin wa awo na kajaanan ki işuuri, kë bafuuţana utepi wi pşih. Kë aya awo nayoh du ugut, kaya kado kayoha yoh.

³ Wi apënanuŋ utëbantën, dtiink uko utëbantën ti ŋbaakër ŋuŋ kë uhuuran aji : « Biini. » ⁴ Kë umpëlënt ulonj ukak apën, awo ujeenk. Andapiin wa bawula mnhina mi ptiŋ ugut ti mboş, bañaan bado kafinjar. Bawula kakej kawee.

☆ 5:5 Natenan ti Ujuni 49.9.

⁵ Wi apënanuŋ uwajantën, dtiink uko uwajantën ƚi ŋbaakër ŋuŋ kē uhuuran aji : « Biini. » Kē nten ašë win umpëlënt ujenal. Andapiiŋ wa awo na uko upeesaraani ƚi kañen. ⁶ Kē nšë tiink uko ji pdiim ploŋ pampënnuŋ ƚi ptoof pi ŋko ŋbaakër ŋuŋ aji : « Unkil wi maaj pa baluk bi unuur, ŋkil ŋwajant ƚi udut pa baluk bi unuur. Kē ukëra na ubiñu, nawutan preeš jibi pawooŋ. »

⁷ Wi apënanuŋ ubaakanƚën, dtiink uko ubaakanƚën kē uhuuran aji : « Biini. » ⁸ Kē nšë win umpëlënt unwooŋ ji ujaagal unlewuŋ. Andapiiŋ wa katimul kawo pkeƚ kē i bajaan bado mnkeƚ ašë ƚaša. Bayeenk mnhina mi pfiŋ na kej, na ubon, mmaak, na ŋko ŋi uƚeeh bañaan biki kafah kalon ƚi ibaakër yi umundu.

⁹ Wi ahaabëšuŋ uñeenantën, dwin ƚi *bliit bi mngur uƚeeh ŋhaaš ŋi bañaan biki bafaaluŋ ƚiki babi fiyaar Našibaƚi akuƚ aƚup uko wi nul. ¹⁰ Bahuuran na pdiim pweek aji : « Ajugun Nayimanaan, anwooŋ na manjoonan, iyoonk lum kawayšaanan na bañaan biki umundu ƚi pñaakun pi batuluŋ, kakob baka? » ¹¹ Wal mënƚ kē bašë wul baka andoli kamiša kafaatal ašë ji na baka bayoonk ntiinku kak te bayiƚ baka banklemparuŋ Yetu banwooŋ i pbi kafirjana jibi bukal bafirjaniŋ bakaƚ.

¹² Hënk, kē nwin, wi ahaabëšuŋ upaajanƚën, kē mboš manšë ūinƚar maakan, kē unuur ujen awo ji ihil, kē pli bti pajeenk jud awo ji pñaak. ¹³ ŋjah ŋajot ƚi mboš awo ji mnko manwooŋ maandobi jeenk mi ukëk uwatuŋ, ¹⁴ kē baƚi bakak awo ji kambantan ki banjuŋ, kē inkuŋ na ŋjiw bti ipën du dko di iwooŋ. ¹⁵ Wal mënƚ kē baših biki mboš, bañaan baweek, baših biki bangoli, bayok, bañaan bantiinkaniŋ, balemp bti na baweek biki baka bti bašë ya amena du ihër yi inkuŋ na du mnlaak manwooŋ da. ¹⁶ Bawo ƚi pji na inkuŋ na mnlaak : « Najotnun, namenun ŋlow kës ki anƚooŋ ƚi pƚij pi pših, nakuƚ nalowanun udeeb wi anwooŋ unkaneel. ¹⁷ Unuur uweek wi udeeb wi baka ubii, in aknaƚuŋ? »

7

Uko unkyuujuŋ kē bañaan bawo biki Našibaƚi

¹ Wi iko yaŋ iƚëpuŋ, dwin ŋwanjuƚ ŋbaakër kē ŋawo ƚi imban ibaakër yi umundu, ŋamëban ŋyook ŋbaakër, uyook uwutna kayook ƚi mboš kēme ƚi bdëk kēme ƚi bko bloŋ. ² Dkak awin uwanjuƚ ulon kē ukwoona umayar unuur apaya, uwo na uko wi ukdoon kaƚu ñaan kayuujna kē awo i Našibaƚi anwooŋ. Udo pdiim pweek aji na ŋwanjuƚ ŋbaakër ŋambiŋ ayeenk mnhina mi ptook mboš na bdëk : ³ « Nawutan katok mboš na bdëk na mnko : nayoonkan duna ŋƚu ƚi ijuk yi biki Našibaƚi uko unkyuujuŋ kē bawo biki nul. »

⁴ Hënk, kē baƚup hum di bañaan biki baƚuŋ uko mënƚ bawoon, bawo : iñeen-week na iñeen ŋbaakër na babaakër ŋyaaš iñeen-week iñeen (144 000) bampënni ƚi kntaali bti ki babuk Itrayel.

⁵ Biki pntaali pi Yuda biki baƚuŋ uko unkyuujuŋ kē bawo biki Našibaƚi bawo iñeen-week iñeen ŋyaaš iñeen na ŋtëb (12 000).

Biki pntaali pi Ruben bawo iñeen-week iñeen ŋyaaš iñeen na ŋtëb (12 000).

Biki pntaali pi Gad bawo iñeen-week iñeen ŋyaaš iñeen na ŋtëb (12 000).

⁶ ƚi pntaali pi Ater bawo iñeen-week iñeen ŋyaaš iñeen na ŋtëb (12 000).

Biki pntaali pi Neftali bawo iñeen-week iñeen ŋyaaš iñeen na ŋtëb (12 000).

Biki pntaali pi Manate bawo iñeen-week iñeen ŋyaaš iñeen na ŋtëb (12 000).

⁷ Biki pntaali pi Fimeyoŋ bawo iñeen-week iñeen ŋyaaš iñeen na ŋtëb (12 000).

Biki pntaali pi Lewi bawo iñeen-week iñeen ŋyaaš iñeen na ŋtëb (12 000).

Biki pntaali pi Itakaar bawo iñeen-week iñeen ŋyaaš iñeen na ŋtëb (12 000).

⁸ Biki pntaali pi Fabulon bawo iñeen-week iñeen ŋyaaš iñeen na ŋtëb (12 000).

Biki pntaali pi Yotef bawo iñeen-week iñeen ŋyaaš iñeen na ŋtëb (12 000).

Biki pntaali pi Benyamin bawo iñeen-week iñeen ŋyaaš iñeen na ŋtëb (12 000).

Bañaan batum maakan biki ŋtaak bti

⁹ Wi uko waŋ uƚëpuŋ, kē nšë win pntuk pi bañaan pweek maakan, pi nin ñaan awooŋ aanhil pñen. Bawoona ŋtaak bti, na kšini bti, na kntaali bti na ŋƚup bti anaƚ ƚi kadun ki

přij pi přih na ki anwoonj unkaneel wi bęęan. Bańaanj męntę bawohara imiřa ifaatal, awo na ijaak ři ińen. ¹⁰ Bahuuran maakan aji :

« Nařibaři i nun anwoonj ři přij pi přih
na anwoonj unkaneel
babuuranuń nja. »

¹¹ Kę řwanjuř bti řařę fooy přij pi přih na bantohi na řko řbaakęř řuń ańup afęř kaara ři mboř adęman Nařibaři, ¹² řaji :

« Uwo hań! Nařibaři i nun,
řbeebu adęmanu
řiki iwo na uřal untuńa
na mndęm na mnhina te mńęo.
Uwo hań! »

¹³ Aloń ři bantohi bukuń anařa ařę heparaan aji : « Bańaanj banwoharińj imiřa ifaatal yi, bawo bahonj ba? Bawoona řuń ba? »

¹⁴ Kę nteem aji : « Naweeek, iwi imeeń. »

Kę ařę ji na nji : « Bawo bańaanj banwoonuń du mnhaj mnweek ; banaj imiřa yi baka ři pńaak pi anwoonj unkaneel akakan ya ifaatal. ¹⁵ Uko wań ukańj kę banař ři kadun ki přij pi přih pi Nařibaři, adęmana pńak na utejan du dko dyimanaan di nul, kę anřoonj ři pa aluń kayeńan baka. ¹⁶ Ubon uunkak ade baka, udaan uunkak ařij baka, bnuur baankak atęř baka, kęme uyook uyik ulonj. ¹⁷ Anwoonj unkaneel, anwoonj ři ptoof pi přij pi přih akluń kawo nayafan i baka kařę kańooř baka du řkumpęř ři meel manjańj manwul ubida. Nařibaři aluń kawent mnkuul bti manwoonj ři kęř ki baka. »

8

Ppęnan uko uřęnk paaj na ulonj unkuuřnuń ulibra

¹ Wi anwoonj unkaneel wi bęęan apęnanuńj uko unkuuřnuń ulibra uřęnk paaj na ulonj, kę baři bařę yomp bti ado uko ji ptoof pi uwoori.

² Kę nřę win řwanjuř paaj na ulonj řanjańj řanař ři kadun ki Nařibaři, kę řayeenk klul paaj na ploń.

³ Uwanjuř ulonj kak unwoonj na přukar pi uwuuru panjańj patęrna mnkulan ubi anař kańog *bliit bi mńgur. Uyeenk mnkulan mńęum katęř ma du bliit bi mńgur banwoonj ři kadun ki přij pi přih pi Nařibaři, manhilna mampaya na pńehan pi biki Nařibaři bti.

⁴ Kę udu wi mnkulan mankyikuń uřę pęnna ři přukar panwoonj ři kańen ki uwanjuř wuń apaya du Nařibaři na pńehan pi biki nul. ⁵ Wi wi uwanjuř uřańj ajeń přukar atuman pa bdoo banwoonuń du bliit bi mńgur ařę fęl pa ři mboř. Wal męntę kę imparantant na idiim itiinkanaa, kę iliik liik iklańřa, mboř bti kę manřintari.

Klul paaj na ploń

⁶ Kę řwanjuř paaj na ulonj řanwoonj na klul řuń řařę bomandęř pa plul.

⁷ Uteek ululi, kę mpoj na bdoo inaakiiruńj na pńaak iřę jot ři mboř ; kafah kalonj ři ifah iwajanř yi mboř kę kayiki, kę kalonj ki mnko kayak na ujaagal bti.

⁸ Utębantęń ululi, kę uřę wo wo ji pnkuń pweek pankyikuń pajotnuń bdęk ; kę kafah kalonj ři ifah iwajanř yi bdęk kakak pńaak. ⁹ Kafah kalonj ři iwajanř ki řko řanwoonj ři bdęk bweek kakeři, kę kafah kalonj ři iwajanř ki iřeem na řlantu katokaa.

¹⁰ Uwanjuř uwajanřęń ululi, kę du baři, ujah uweek uřę jot ayik ji bdoo bweek. Ujot ři kafah kalonj ři iwajanř yi idęk na řkumpęř. ¹¹ Katim ki wa kawo unhaayunj, kę kafah kalonj ři iwajanř yi meel kahaayi, ukańj kę bańaanj bařum bakeři.

¹² Uwanjuř ubaakanřęń ululi, kę kalonj ři ifah iwajanř yi bnuur na ki pli na ki řjah iřę koba, hęnk, kafah kalonj ři iwajanř yi řa ijęmřaa : unuur uwańj kafah kalonj ki bjeehi bi wa, kę utejan ukak awańj bi wa.

¹³ Wal mēnt dten ten, ašē tiink ukat uweek unkyiṭuṅ du kalowan du baṭi ahuuran maakan aji : « Pwuṭan, pwuṭan, pwuṭan ṭi bañaanṅ biki mboṣ wal wi ṅwanjut ṅwajantṅ ṅandukiinṅ plul ṅakluluṅ. »

9

Plul pñeenanṭēn

¹ Uwanjut uñeenanṭēn ululi, kē nšē win ujah kē upēnna baṭi ajot ṭi mboṣ. Ujah mēntṅ uyeenk kaniigšaani ki bnjiir bweek, ² aya ahaabēṣ ba, kē udu ušē pēn ṭi ba awo ji udu wi bdoo bweek. Udu ufēlan bnuur na dko bti. ³ Kē ṅguul ṅašē pēnna ṭi udu mēntṅ aniink mboṣ ; ṅayeenk phina pannaami na pi ṅtifar ṅi mboṣ. ⁴ Baneenan ṅa pban ujaagal na mnko, ṅawut kaban nin uko uloṅ unjaanṅ umay ṭi mboṣ. Bañaanṅ banwoonṅ baanwo na uko unkyuujuṅ kē bawo biki Naṣibaṭi ṭi ijuk ṭaṅ biki ṅawoonṅ i katap. ⁵ Kē bašē neenan ṅa ṅafinṅ baka, baji ṅahajan hajan baka kli kañeen. Mnḥaj mi ṅajaanṅ ṅaṭu manwo ji mi ṅaanṅ ajaanṅ ahaj woli utifar utapa. ⁶ Ṭuṅ ṅnuur mēntṅ bañaanṅ bado kala pkeṭ pašē paṭi ; baṅal pkeṭ pašē papok baka.

⁷ ṅguul mēntṅ ṅawo ji ṅmpēlētṅ ṅi babomanuṅ pa ugut. ṅawo na uko uloṅ unnaamuṅ na ṅtepi ṅi pših ṅi uwuuru. Ikaara yi ṅa iwo ji yi bañaanṅ. ⁸ Uwel wi ṅguul mēntṅ uwo ji uwel wi baat, kē iñiinṅ yi ṅa iwo ji yi uliihu. ⁹ ṅawo na uko uloṅ unnaamuṅ ji kamiša kanṭak ki bangoli. Woli itiink ṅa kē ṅakyiṭ, ibaaklu yi ṅa iji do ji ṅkaaru ṅi ṅmpēlētṅ ṅakpuluṅ ṅtūm ṅankṭiiruṅ dko di ugut. ¹⁰ ṅawo na itant innaami na yi ṅtifar, awo na itapi. Ṭi itant yuṅ di di mnḥina mi phajan bañaanṅ kli kañeen manwoonṅ. ¹¹ Naṣih i ṅa awoonṅ uwanjut wi bnjiir bweek ; katim ki wa ṭi uhebērē kawo Abadon, kē ṭi ugrek kawo Apoliyon, uwoonṅ natok.

¹² Kaṭaafa kateek kaṭēpi, kē itēb iṣē duka inkbiyi.

Plul ppaajanṭēn

¹³ Uwanjut upaajanṭēn ululi, kē nšē tiink pdiim kē papēnna ṭi imbaṅ ibaakēr yi *bliit bi mngur bi uwuuru banwoonṅ ṭi kadun ki Naṣibaṭi. ¹⁴ Pdiim mēntṅ paṅi na uwanjut unwoonṅ na plul : « Wutaan ṅwanjut ṅbaakēr ṅantananiinṅ du bdēk bi Ēfrat. » ¹⁵ Kē bawutan ṅwanjut ṅbaakēr ṅuṅ, ṅannaṭuṅ abi kayoonk yoonk uwoori, unuur na pli na uṣubal wi ṅakfiṅuṅ kafah kalonṅ ṭi iwajanṅ yi bañaanṅ biki mboṣ. ¹⁶ ṅawo na bangoli bandapiinṅ ṅmpēlētṅ ; baṭupēn hum di di bangoli mēntṅ bawoonṅ: bawo iñeen-week ṅtēb ṅyaaṣ iñeen-week iñeen ṅyaaṣ iñeen-week iñeen (200 000 000).

¹⁷ Kē nwin ṅmpēlētṅ na bandapiinṅ ṅa : bawohara imiṣa inṭak yi bangoli, iwo ijeenk al jud ji bdoo, awo iniilu awoj woj abot awo kak ileel ji pdēpalēn panjaanṅ patērad. Ikow yi ṅmpēlētṅ iwo ji bi uliihu, ṅapēnan ṭi mntum mi ṅa bdoo, udu na pdēpalēn panjaanṅ patērad. ¹⁸ Iṭaafa iwajanṅ yuṅ, inkpēnuṅ ṭi mntum mi ṅa ifinṅ kafah kalonṅ ṭi iwajanṅ yi bañaanṅ biki mboṣ. ¹⁹ Mnḥina mi ṅmpēlētṅ ṅuṅ manwo ṭi mntum na itant yi ṅa. Itant yi ṅa inaam na ṅpula, iwo na ikow, kē na ikow yuṅ mēntan yi yi ṅajaanṅ ṅadolna buṭaan. ²⁰ Kē bandukiinṅ ṭi bañaanṅ, banwoonṅ baankeṭ ṭi kaṭaafa kanṭēpuṅ kuṅ, baandug umeli aṭaṅan pdo buṭaan di bajaanṅ babi kado, awo ṭi pdēman ṅntaayi na ṅntonṅ ṅi baṭakuṅ na uwuuru na ṅi baṭakuṅ na unṭaam na ṅi ifeeru na ṅi mlaak na ṅi imul, ṅul ṅanwoonṅ ṅaanhil pwin, ptiink kēme kapoṣ. ²¹ Baankak adug umeli aṭaṅan pfiṅ bañaanṅ, pkaalam, pjuban pi piinṭ na kakijj.

10

Uwanjut unwoonṅ na ulibra umpoṭi

¹ Dwin uwanjut uloṅ kak unwoonṅ na mnḥina kē uwalnaana baṭi. Uwohara kanfēluṅ, kaṅaanan ki ubopal kafooy bkow bi wa, kaara di wa dawo ji bnuur, kē ihoṭ yi wa iwo wo ji itap yi bdoo. ² Umēban ulibra umpoṭi unwoonṅ bhaab ṭi kañen. Utap kahoṭ kadeenu ṭi bdēk, atap kamayu du mboṣ, ³ ašē huuran na pdiim pweek panwoonṅ ji pi uliihu. Wi uhuuranuṅ, kē imparantant paaj na kalonṅ iṣē dug. ⁴ Wi imparantant iduguṅ, dya ppiit

uko wi ijakuṅ, aṣë tiink pdiim panwoonuṅ baṭi, kë pajakën : « Kpiit uko wi imparantant paaj na kalon ijakuṅ, nin alon awutna kame wa. »

⁵ Kë uwanjuṭ wi mbiin awin kë unaṭ ṭi bdëk na ṭi mboṣ uṣë deen kañen kadeenu baṭi, ⁶ aṣë mehna ṭi katim ki ankwoon te mnṭo, ṭi katim ki ampaṣuṅ baṭi na iko inwoon ṭi ba, ṭi katim ki ampaṣuṅ mboṣ na iko inwoon ṭi ma, ṭi katim ki ampaṣuṅ bdëk na iko inwoon ṭi ba, aji : « Wal ubani, kë pyoonk pabaa! ⁷ Kë ṭi ḡnuur ḡi baktiinkuṅ uwanjuṭ uṭënk paaj na ulon ululi, wi wi iko immeniinṅ yi Naṣibaṭi ikdolaniinṅ jibi abiiṅ aṭup *baṭuparul banjaan balempara. »

⁸ Kë pdiim pi mbiin atiinkna du baṭi pakak aṭiini na nji ajakën : « Yaan ijeṅ ulibra umpoṭi unwoon bhaab unwoon ṭi kañen ki uwanjuṭ untapuṅ kahoṭ kalon du bdëk atap kundu du mboṣ. » ⁹ Kë nya du uwanjuṭ aji na wa uwulën ulibra. Kë uṣë ji na nji : « Yeenkan, deen wa ; ulil ṭi mntumu ji mnob, kaṣë katëru du kayiṅ. » ¹⁰ Djeṅ ulibra ṭi kañen ki uwanjuṭ, ade wa. ṭi mntum naan uwo wo ji mnob kë wi ndeeṅ wa aba, kë kayiṅ naan kaṣë yik. ¹¹ Wal mënṭ kë baṣë jakën : « Iwo kaṭup kak uko wi Naṣibaṭi ajakuṅ ṭi uko wi kntaali ktum, ḡṭaak ḡṭum, ḡṭup ḡṭum na baṣih biki baka. »

11

Bamaar batëb

¹ Wi wi nṣaan ayeenk pmul pannaamuṅ na pi baniw bajaan baniibna. Kë Naṣibaṭi aṣë ji na nji : « Naṭiin iya iniib *Katoḥ Kaweek ki naan na bliit mi mṅguur, ibot ifën bañaan bambiinṅ ṭi ka adëmanaan. ² Wutan kaniib blay bi bdig bi Katoḥ ki naan. Wutan ba hënk, ṭiki ddukar ba banwoon baanwo bayuday, baluṅ kapoṣ poṣan ubeeka uyimanaan kli iñeen ḡbaakër na ktëb (42) katok wa. ³ Dluṅ kayil bamaar batëb biki naan bado kaṭuparaan, bawoh ḡṣaaku ḡnuur iñeen-week ḡyaaṣ iñeen na ḡṭëb na ḡnuur iñeen paaj (1260) mënṭ. »

⁴ Bukal bawoon mnko mntëb mi mnoliwera na kfiiti ktëb kannatuṅ ṭi kadun ki Ajug mboṣ. ⁵ Woli ñaan alon aṅal pba na baka, bdoḥ bapëna ṭi mntum mi baka katok baṣoorad baka. Aa, woli ñaan aṅal pfiṅ baka, hënk di akkeṭuṅ. ⁶ Bawo na mnhina mi ptuh baṭi, nin uṣubal uunkjot ṭi wal wi bakwoon ṭi pṭupar Naṣibaṭi. Bawo kak na mnhina mi pkakan meel pñaak na mi pṭu iṭaafa itum ṭi mboṣ, wal wi banjalaan.

⁷ Kë wal wi bakbaan pṭup uko wi Naṣibaṭi aṭuunṅ baka pṭup, uko ulon unkmpeṅnuṅ du bnjiir bweek upën kagut na baka, kakob baka kabot kafinṅ baka. ⁸ Muum mi baka manduka ṭi bayiti bi ubeeka uweek wi bapaṅnuṅ Ajugun, unwoonṅ ji Todom këme Ejiptu. ⁹ Bañaan biki kntaali bti, kṣini bti, ḡṭup bti na ḡṭaak bti babi pten muum mi baka. Mawo ṭi bayiti bi ubeeka ḡnuur ḡwajanṭ na ptoof pi unuur, bapok bamoy ma. ¹⁰ Bañaan banfëṭuṅ mboṣ baṭan ṭi uko mënṭ kawo ṭi mnlilan kabot kaṭenar iko, ṭiki baṭupar Naṣibaṭi batëb bukuṅ babi hajan baka maakan.

¹¹ Kë wal wi ḡnuur ḡwajanṭ na ptoof pi unuur ḡaktëpuṅ, uhefëṅ unwoonuṅ du Naṣibaṭi uneej ṭi bankeṭuṅ bukuṅ, baṣë banaṭa. Wal mënṭ palënk pweek paneej bambiinṅ pten baka. ¹² Batëb bukuṅ baṣë tiink pdiim pweek pampënnuṅ baṭi paji na baka : « Napayiin ṭi. » Baṣë bapaya baṭi ṭi kanfëluṅ ṭi kadun ki baṣoorad baka.

¹³ Wal mënṭan wuṅ, mboṣ manṣinṭar maakan, kafah kalon ṭi iñeen yi ubeeka kaṣë jot ; bañaan iñeen-week ḡyaaṣ iñeen paaj na ulon (7000) bakaṭ ṭi kaṭaafa mënṭ. Bandukiinṅ balënk maakan aṣë dëman Naṣibaṭi anwoonṅ baṭi.

¹⁴ Kaṭaafa katëbantën kaṭëpi, kawajanṭën kabi hënkunṅ.

Plul pṭënk paaj na ploṅ

¹⁵ Wi iko yaṅ iṭëpuṅ, uwanjuṭ uṭënk paaj na ulon ululi, kë idiim iweek iṣë tiinkana du baṭi aji : « Pṣih pi mboṣ pawo hënkunṅ pi Ajugun na *Krittu i adatuṅ ; aṣih te mnṭo. »

¹⁶ Kë bantohi iñeen ḡṭëb na babaakër banṭoonṅ ṭi iṭij yi pṣih ṭi kadun ki Naṣibaṭi, baṣë fëṭ kës ṭi mboṣ adëmana, ¹⁷ baji baji :

« ḡbeebu, iwi Ajugun Naṣibaṭi *Anhiniinṅ iko bti, inwoon, abot ajon nwoo,

ijej mnhina mnweek mi nu
abëkanaan p̄sih pi nu.

¹⁸ Bañaan̄ biki n̄taak badeebaṭi,
kë udeeb wi nu uṣaan̄ abi.

Wal wi pwayeṣ bankeṭuṅ ubani,
wal wi ptuum baṭuparu banjaan̄ balemparu,
na bañaan̄ biki nu b̄ti,
banjaan̄ batiinku,
bampoṭi na baweeek,

kë wal wi p̄tok banktokuṅ umundu ubani. »

¹⁹ Wal mēnt̄, kë *d̄ko dyimanaan di Naṣibaṭi danwoon̄ du baṭi daṣe haabṣa, kë *umaala uyimanaan wi bhoṅar uṣe p̄en awinana da. Wi wi iliik liik iṣaan̄ awinana, kë imparantant it̄iinkanaa, mboṣ kë manṣin̄tari, kë uṣubal uweek wi mpoj mmag uṣe jot.

12

N̄aaṭ na unjumpul

¹ Wi iko yaṅ it̄epuṅ, uko uñoṅarēnaan maakan uwinana du baṭi : n̄aaṭ anwohariiṅ unuur kë uwo kamiṣa abot atap ihoṭ ṭi pli, aṣe wo na n̄jah iñeen na n̄tēb ṭi bkow kë n̄jawo utepi wi p̄sih. ² N̄aaṭ mēnt̄ awo na kayiṅ aṣe do idiim ṭiki wal wi nul wi kabuk ubani, kë akhaj. ³ Uko uloṅ ukak awinana du baṭi : uwo ji unjumpul uweek unjeekuṅ ji bdoo. Uwo na n̄kow paaj na bloṅ na it̄iim iñeen. Bkow bandoli bawo na utepi wi p̄sih. ⁴ Uji uwet na ptant pi wa kafah kaloṅ ṭi iwajan̄ṭ yi n̄jah n̄i baṭi kawat ṭi mboṣ. Uya naṭ ṭi kadun ki n̄aaṭ ankdoon̄ na kabuk, kahilna kade napoṭ wal wi akbukiṅ. ⁵ Kë n̄aaṭ aṣe buk napoṭ n̄iint̄. Ul akbiṅ kaṣih n̄taak b̄ti na btint̄el bi p̄feeru. Napoṭ uṅ ajejanaa, aya wo du Naṣibaṭi, na du p̄ṭij pi p̄sih pi nul. ⁶ Kë n̄aaṭ aṣe ṭi aya du *p̄ndiṣ du d̄ko di Naṣibaṭi abomanuluṅ. Awo da bado kade de'ana n̄nuur iñeen-week iñeen na n̄tēb na n̄nuur iñeen paaj (1260).

⁷ Ugut uweek uwo du baṭi : *Mikayel uwanjuṭ uweek na n̄wanjuṭ n̄i nul n̄aneej ugut na unjumpul, kë wul na n̄wanjuṭ n̄i wa, n̄kak anaṭa wa na Mikayel. ⁸ Kë n̄aṣe yoh n̄i unjumpul kë n̄aankak aka d̄ko du baṭi. ⁹ Bawat unjumpul uweek, upula ujon wi bajaan̄ bado Fatana Kēme Untaayi Uweek, unjaan̄ uguur umundu b̄ti. Bawat wa ṭi mboṣ wul na n̄wanjuṭ n̄i wa.

¹⁰ Kë n̄ṣe tiink p̄diim pweek du baṭi kë pakji :

« Wal wi mbuur ubani,
wal wi mnhina na p̄sih pi Naṣibaṭi i nun,
wal wi *Krittu i adatuṅ akdoon̄ kaṣih!

N̄aan̄ anjaan̄ atapar bayiṭ n̄ja ṭi Krittu
n̄aan̄ anjaan̄ aya du Naṣibaṭi i nun katapar baka
unuur b̄ti na utejan b̄ti
awatana du mboṣ.

¹¹ Kë biki ataparun̄ baṣe koba
na p̄naak pi anwoon̄ unkaneel wi b̄ṭejan,
na uṭup wi Krittu wi bakṭupuṅ ;

baan̄al ubida kadoo kado kaṭi p̄keṭ.

¹² Ukaan̄, iwi baṭi, na banf̄eṭuṅ ṭi iwi, nalilaan.
Kë an mboṣ na bd̄ek nawoon na p̄wuṭan,
ṭiki *Untaayi Uweek uwala ṭi an.

Uwala ṭi an na udeeb uweek
ṭiki ume kë uduki'a wa n̄wal n̄ntiinku. »

¹³ Kë wi unjumpul uwinun̄ kë ujoṭ ṭi mboṣ, aṣe naṭa pla n̄aaṭ ambukuṅ napoṭ n̄iint̄.
¹⁴ Kë n̄aaṭ aṣe yeenk ibaaklu yi ukat uweek ahilna ayiṭ, aya du p̄ndiṣ alow upula, du d̄ko di babomanuluṅ pa kado kade de'ana n̄ṣubal n̄wanjan̄ na kli paaj. ¹⁵ Kë upula uṣe p̄enan ṭi mntum mi wa meel kë manwo ji bd̄ek ṭi kafet̄ ki n̄aaṭ meel manhilna manya na a. ¹⁶ Kë

mboş mansë bi aţënk ñaaţ, manhaabşaa, ayoor bdëk bampënuŋ ʒi mntum mi unjumpul.
¹⁷ Kë udeeb wi udeebaţëruŋ ñaaţ udo kë unaţa ugut na babukul bandukiin, banjaan baţaş
 bti bgah bi Naşibaţi abot amëban manjoonan mi Yetu ayuujuŋ.

¹⁸ Kë unjumpul uya naţ kakab bdëk*.

13

Ulimariya umpënnuŋ du bdëk

¹ Dwin wal mënţ ulimariya ulonŋ unkaanŋ itiiim iñeen na ŋkow paaj na bloŋ kë upën
 du bdëk. Ptiim pandoli pawo na utepi wi pşih kë katim kankkaruŋ Naşibaţi kë kapiit
 ʒi bkw bandoli. ² Ulimariya wi nwinuŋ unaam na uwuţ, ihoţ yi wa iwo iweek abot
 ajab maakan, iñiiri yi wa iwo ikujënţaan, uwo na mntum mi uliihu. Unjumpul uwul
 wa mnhina mnweek mi wa na pşih pi wa. ³ Bkw bloŋ bi wa bafalanaa kë bañaanŋ bti
 badoo nuŋ kë ukeţi, kë uşë jeb. Wal mënţ kë bañaanŋ biki mboş bti başë maţ uko wuŋ
 aţaş ulimariya. ⁴ Baŋup adëman unjumpul ʒiki uwul ulimariya mnhina. Badëman kak
 ulimariya aji : « In awoonŋ ji ulimariya wi? In ahiluŋ kagut na wa? »

⁵ Uyeenk mnhina mi phil bţup, aşë ʒup ŋţup ŋjooţ ʒi Naşibaţi abot akara. Uyeenk
 pşih pi kli iñeen ŋbaakër na ktëb. ⁶ Uhaabëş mntum akar Naşibaţi, katimul, katohul na
 banfëţuŋ du baţi. ⁷ Naşibaţi awut wa kë ugut na banwoonŋ biki nul adoo kob baka. Uyeenk
 pşih aşih kşini bti, kntaali bti, bañaanŋ biki ŋţup bti na ŋtaak bti. ⁸ Banfëţuŋ mboş bti baluŋ
 kadëman wa, biki itim iwoonŋ iinwo ʒi ulibra wi ubida wi anwoonŋ unkaneel unfaalaniinŋ
 pa bţëjan ji mboş mambi mando kapaşana.

⁹ Ankaanŋ ibaţ atiinkan. ¹⁰ Anwoonŋ i pya ukalabuş, aya wa. Anwoonŋ i pkeţ na kakej,
 bafiņa na ka. Wal mënţ uwo pa biki Naşibaţi wal wi kamiir na pfiyaar.

Ulimariya umpënnuŋ ʒi mboş

¹¹ Wal mënţ dwin kë ulimariya ulonŋ kak kë upën ʒi mboş. Uwo na ktiim ktëb ji ki
 unkaneel aşë ji uţiini ji unjumpul. ¹² Uji udo mnhina bti mi ulimariya uteek ʒi kadun ki
 wa. Uţu bañaanŋ banfëţuŋ mboş pŋup kadëman ulimariya uteek, umbiinŋ afaalana aşë jeb.
¹³ Udo iko iñonjarënaan maakan adoo ji upënan du baţi bdoo, kado ba bawala ʒi mboş ʒi
 kadun ki bañaanŋ. ¹⁴ Uguur bañaanŋ biki mboş na iko iñonjarënaan yi uhiluŋ pdo ʒi kadun
 ki ulimariya uteek. Uji na bañaanŋ biki mboş bado ptu pannaamuŋ na ulimariya umbiinŋ
 afaalana aşë naţa. ¹⁵ Uyeenk mnhina mi pwul ptu uhëfëntŋ kë padoo hil bţup abot ado kë
 bafinŋ bañaanŋ bti bampokuŋ pŋup kadëman pa. ¹⁶ Ulimariya uţu kë bañaanŋ bti, bapoţ na
 bawëek, bayok na bawaanŋ, balemp na bawëek biki baka kë baya piitana ʒi kañen kadeenu
 këme ʒi pjuk uko wi wa. ¹⁷ Ñaanŋ anwoonŋ aanwo na uko wi, unwoonŋ katim ki wa këme
 mnfën mi katim ki wa, aankhil pnug këme pwaap.

¹⁸ Uko wi, uwo wi ñaanŋ awo na uşal unţuņa. Antituŋ atenan bnuura ame uko unwoyi
 ʒi mnfën mi ulimariya : uwo mnfën mi ñaanŋ najën, uwo iñeen-week paaj na iñeen paaj
 na paaj (666).

14

Anwoonŋ unkaneel wi bţëjan na bañaanŋ biki nul

¹ Dten kak aşë win anwoonŋ unkaneel wi bţëjan kë anaţ du pnkuŋ pi *Fiyonŋ awo na
 bañaanŋ biki nul iñeen-week na iñeen ŋbaakër na babaakër nyaaş iñeen-week iñeen (144
 000) biki bapiituŋ ʒi ijuk yi baka katim ki nul na ki Aşin. ² Dtiink pdiim ploŋ kë pakpëna
 baţi, pawo ji ubulan uweek, ji kamparantant kawëek. Kë pdiim pi ntiinkuŋ pawo ji kayeeh
 ki bankkobuŋ inţuni bakyeehuŋ. ³ Bayeeh kayeeh kahalulu ʒi kadun ki pţij pi pşih na ki ŋko
 ŋbaakër na ki bantohi. Nin ñaanŋ aloŋ aanhil pjuk kayeeh mënţ bë mënţ bañaanŋ iñeen-
 week na iñeen ŋbaakër na babaakër nyaaş iñeen-week iñeen (144 000), bambuuruŋ ʒi
 mboş. ⁴ Baanţopan ŋleef ŋi baka na baaţ, baambaanŋ kabanaara ñaaţ. Baji baţaş anwoonŋ

* 12:18 Unjumpul uya naţ kakab bdëk : ʒi ŋlibra ŋlonŋ ŋjon bapiit aji : kë nşë ya anaţ du kakab bdëk.

unkaneel dko bti di akyaan. Babuuran baka ti bañaan bahilna bawo bateek biki Naşibaţi na biki anwoon unkaneel. ⁵ Nin ntilan nambaan kapenaara ti mntum mi baka, baanwo na nin buaan dloj.

Uţup wi nwanjut nwanjanţ

⁶ Wi uko waŋ uţepuŋ, dwın uwanjut uloŋ k  uwo du kalowan du baţi. Uwo na Uţup Ulil Unuura unkt on te mnto wi uwoon kaţup bañaan banwoon ti mboş: uţup wa ntaak bti, kşini bti na nţup bti na kntaali bti. ⁷ Uji na pdiim pweek : « Nadoon kaţi Naşibaţi, nado kad mana, ţiki unuur wi akway şuŋ ubani. Nad maan ampaşuŋ baţi na mboş, id k na n kump ş n  meel. ⁸ Uwanjut ut bant n up n ti kaf ţ ki uteek a   ji : «*Babilon, ubeeka uweek ujoti, ujoti ; wul undaananuŋ poot pi wa ntaak bti, k  pdaan poot puŋ pawoon p topan uleef na pekadu di piint  ji wa. »

⁹ Uwanjut uwajanţ n up n ti kaf ţ ki nteek a   ji na pdiim pweek : « Woli aloŋ ad man ulimariya na ptu pi wa, bapiit le uko wi wa ti pjuk pi nul k me ti ka nen ki nul, ¹⁰ adaan kak poot pi udeeb wi Naşibaţi. Poot m nt  paankj m wal wi pakjeeşaniin du pnkalame pi udeeb wi nul. Aŋ m nt an ahaj maakan ti bdoo na ti pd pal n panjaan pat rad ti kadun ki nwanjut nyimanaan na ti kadun ki anwoon unkaneel wi b erjan. ¹¹ Udu wi mnhaj mi baka udo kap na p n te mnto. Bukal band manuŋ ulimariya na ptu pi wa, bampiitaniin katim ki wa, baanka pnoorf n na pnak k me na utejan. ¹² Wal wi, uwo wal wi bañaan biki Naşibaţi bamm banuŋ bgah bi nul abot afiyaar Yetu bawoon biki kataman. »

¹³ K  n   tiink pdiim ploŋ du baţi k  paji : « Piitan : banuurand ni, bankkeţuŋ h nkuŋ a   fiyaar Ajugun. »

Wal m nt  k  *Uhaaş wi Naşibaţi u   ji : « Aa, banoorf n ti ulemp wi baka, udo wi baka u aş baka. »

Kakit ti mboş

¹⁴ Dten kak a   win kanf luŋ kafaatal, uko ji  naan u on ti ka awo na utepi wi p ih wi uuuuru ti bkow, a   wo na kakaawi kajul ti ka nen. ¹⁵ Uwanjut uloŋ up nna du Katoh Kaweek ki Naşibaţi a   do pdiim pweek aji na an on ti kanf luŋ: « Jejan kakaawi ki nu ido kakit. Wal wi kakit ubani, mboş manjiji. » ¹⁶ Wal m nt  k  an on du kanf luŋ a    u kakaawi ti mboş, k  kakit kadolana ti mboş bti.

¹⁷ Uwanjut uloŋ up nna du Katoh Kaweek ki Naşibaţi kanwoon du baţi, uwo wul kak na kakaawi kajul ti ka nen. ¹⁸ Uwanjut uloŋ kak up nna ti *bliit bi mngur, uwo na mnhina mi bdoo. Udo pdiim pweek aji na unwoon na kakaawi kajul : «  uun kakaawi ki nu imar mnko mndolni ubi u ti uwoorta wi mboş, mnko mi wa manjeenki. » ¹⁹ K  uwanjut wuŋ u u kakaawi ti mboş amar uwoorta wi mboş. U u mnko mi umaruŋ ti kako kaweek ki udeeb wi Naşibaţi kapoo na ma. ²⁰ Ba oot mnko muŋ du bdig bi ubeeka apoo , k  p aak pamp nuŋ ti kako kapoo ni paniink dko danliuŋ na n kilomet r i een-week nwanjanţ (300) abot aya aliŋ na ijaaş yi ump l nt unnaa uŋ.

15

Nwanjut paaj na uloŋ na mnhaj mbaa şani

¹ Dwın du baţi uko uloŋ kak uweek wi  naan ajaan amagan maakan, uwo : nwanjut paaj na uloŋ nam banuŋ i aafa paaj na kaloŋ. I aafa m nt  iwoon ibaa şani, yul iktuuŋ udeeb wi Naşibaţi uwinana bti. ² Dwın kak uko ji bd k banwoon ji kawini bannaakiiri na bdoo. Bampokuŋ ulimariya na ptu pi wa, na mnf n mi katim ki wa, bana  ti ba du  am ban intuni yi Naşibaţi awuluŋ baka. Bakob intuni m nt  ³ a   yeeh kayeeh ki bi *Moyit nalempar Naşibaţi na anwoon unkaneel wi b erjan, aji :

« Iwi Ajugun Naşibaţi *Anhiniin iko bti ;
udo wi nu ud mi abot awo u onjar naan,
iwi naşih i ntaak.

Bgah bi nu bawo btool abot awo bi manjoonan

⁴ Iwi Ajugun, in awoon aankdo kaţi'u?

In awoonj aankdo kadëman katimu?

Iwi ðañ iyimanuñ.

Ŋtaak bti ŋabi kañup kadëmanu

þiki bañaan bawin kë iko yi ikdolun iwo itool. »

⁵ Dwin kak du baði, *dko dyimanaan di *kaloona kanjaan kadiiman kë Naşibaði awo da kë dahaabëşaa. ⁶ Kë ŋwanjuþ paaj na ulonj ŋamëbanuñ iðaafa paaj na kalonj kë ŋapëna þi dko dyimanaan, ŋawohara imişa ifaatal feh inkyikuñ, aşë tan þi ilank itël yi uwuuru. ⁷ Ulonj þi ŋko ŋbaakër uwul ŋwanjuþ paaj na ulonj ŋuñ knkalame paaj na ploñ ki uwuuru kantumi udeeb wi Naşibaði, ankwoonj te mnþo. ⁸ Kë mndëm mi Naşibaði na mnhina mi nul manşë do kë dko dyimanaan datum na udu. Kë nin alonj aanhil pneej þi da bë iðaafa paaj na kalonj yi ŋwanjuþ paaj na ulonj iindolanaa.

16

Knkalame paaj na ploñ ki udeeb wi Naşibaði

¹ Dtiink pdiim pweek pampënnuñ du *dko dyimanaan kë paaji na ŋwanjuþ paaj na ulonj: « Nayaan najeeş knkalame paaj na ploñ kanwoonj na udeeb wi Naşibaði þi mboş. » ² Uteek uya jeeş pnkalame pi wa þi mboş, kë ŋjad ŋanjaan ŋade abot aþëkëñ ŋapën þi banwoonj na uko unjaan udiiman kë bawo biki ulimariya, banjaan badëman ptu pi wa.

³ Utëbantën uya jeeş pnkalame pi wa þi bdëk bweek, kë bakak ji pñaak pi ñaan ankeþuñ, kë ŋko bti ŋanwoonj þi bdëk ŋakeþi.

⁴ Uwajantën uya jej pnkalame pi wa ajeeş þi idëk impoþi na þi ŋkumpëş ŋi meel, kë meel mi iko yuñ bti mankak pñaak. ⁵ Dtiink wal mënt uwanjuþ wi meel kë uji :

« Iwi nayimanaan, ibiin awo abot awo, iwo naþool,
iyuuj kë pwayëş pi nu pawo pþool.

⁶ Jibi bukal batuluñ pñaak pi *baþuparu na bandukiin banwoonj biki nu,
hënk di ikaan awul baka pñaak badaan : uko mënt ulin baka. »

⁷ Kë nşë tiink *bliit bi mngur kë baji :

« Aa, iwi Ajugun Naşibaði *Anhiniin iko bti
pwayëş pi nu bti pawo manjoonan abot awo pþool. »

⁸ Uwanjuþ ubaakanþën ujeeş pnkalame pi wa þi unuur, kë uyeenk mnhina mi pþër bañaan na bdoo bi wa. ⁹ Hënk kë bnuur byik maakan batër baka, kë bawoha wo þi pkar Naşibaði ankaan mnhina mi pþu baka iðaafa yuñ, apok pþëlëş mnwo mi baka kado kadëmana.

¹⁰ Uñënantën ujeeş pnkalame pi wa þi pþij pi pşih pi ulimariya kë pşih pi wa pawo þi bdëm bweek. Bañaan bahaj maakan adoo dum indëmënt yi baka. ¹¹ Mnhaaj na ŋjad ŋi baka ŋaþu kë bakkar Naşibaði anwoonj du baði, apok pþëlëş mnwo mi baka.

¹² Uwanjuþ upaajantën ujeeş pnkalame pi wa þi bdëk bweek bi Èfrat, kë bakayi, başih bampënnuñ umayar unuur bahilna baþëp. ¹³ Wal mëntan kë nşë win ŋntaayi ŋwuþaan ŋwajanþ ŋannaamuñ ji ŋbopal kë ŋapën þi mntum mi unjumpul, mi ulimariya na mi ulimariya unwoonj uþupar wa. ¹⁴ Na manjoonan ŋawo ŋntaayi ; ŋaji ŋado iko iñonarënaan, ŋaya du başih biki mboş bti kahilna kayitrën baka pa ugut wi unuur uweek wi Naşibaði Anhiniin iko bti.

¹⁵ Ajugun aji : « Natenan, dbi ji nakii! Anuurandëni anwoonj bten awo na imişa yi nul, anwoonj aankpën byişu kaduk bduun þi kadun ki bañaan. »

¹⁶ Ŋntaayi ŋuñ ŋado kë başih bayit du dko di bajaan bado þi uhebërë Amagedon.

¹⁷ Uwanjuþ uþënk paaj na ulonj ujeeş pnkalame pi wa na dko, kë pdiim pweek paşë pëna þi pþij pi pşih panwoonj du dko dyimanaan aji : « Uko mënt udolanaa. » ¹⁸ Wal mënt kë ilik liik işë pën kë idiim na imparantant itiinkanaa. Mboş manşinþar maakan jibi manwoonj maambaan kaşinþëraara wi ñaan awoonun þi ma. ¹⁹ Pşinþar puñ pado kë ubeeka uweek upaþëşari akak ifah iwajanþ, kë ŋbeeka ŋi ŋtaak bti ŋajoti. Naşibaði aanþilma *Babilon ubeeka uweek : adaanan wa pnkalame pi udeeb wi nul unkfatuñ.

²⁰ Ŋjiw bti ŋawunanaa kē inkun iweek ibaa, iinkak awinana. ²¹ Uşubal wi mpoj mndit maakan ujot ti bañaarj ; kē kaťaafa kun kē kado kē bakkar Naşibaţi ŋiki katam maakan.

17

Ŋaaţ naţuunk

¹ Kē ulonj ŋi ŋwanjut paaj na ulonj ŋamēbanun knkalame paaj na plonj ki uwuuru ubi ŋi ŋji aŋiini na ŋji aji : « Biini, dyuju kakob ki ŋaaţ naţuunk naweek anwoonj du kakab idēk iweek akkobiinj. ² Başih biki ŋtaak ŋi mboş bawinar na a, kē bañaarj banfēţun mboş bakuj poot pi nul panwoonj ubida uţop. »

³ Wal mēntj kē uwanjut wunj uşē neej ŋi uşal wi naan aŋooţēn du *pndiij, kē nwin ŋaaţ alonj anţoonj ŋi ulimariya ujeenk, itim inkkarunj Naşibaţi ipiitana ŋi uleef wi wa bti. Uwo na ŋkow paaj na blonj na itiiim iŋeen. ⁴ Ŋaaţ awohara imişa inuura maakan ijeenk. Aţu iko itum itam preeş yi uwuuru, iwij wijaan na mnko mnuura maakan. Amēban ŋi kaŋen pnkalame pi uwuuru pantumunj na buţaan bi bţopar bi pţuunk pi nul. ⁵ Bapiit ŋi pjuk pi nul katim kalonj, kē uko wi kawoonj uşē wo uumeetanaa. Uko umpiitaniinj wii wi : « Babilon ubeeka uweek, anin pţuunk na pţop na buţaan bi umundu. »

⁶ Dwin ŋaaţ mēntj kē akuj pŋaak pi banwoonj biki Naşibaţi, pi banjaanj baţup uko wi Yetu. Wi nwinulunj aşē ŋonjar maakan. ⁷ Kē uwanjut uşē ji na ŋji : « we ukaanj kē iŋonjar hēnk ba? Dţupu uko wi ŋaaţ ummeniinj na wi ulimariya wi ŋkow paaj na blonj na itiiim iŋeen wi aţoorunj. ⁸ Ulimariya wi iwinunj ubi wo aşē wo uunkak awo, kē uşē wo i kapēn du bnjiir kaya katoka te mnţo. Kē bañaarj biki mboş biki itim iwoonj iimpiitana ŋi ulibra wi ubida wi umundu upaşaniinj baŋonjar wal wi bakwinunj ulimariya umbiinj awo, awo uunwo hēnkunj, kaşē kabi kawo kak.

⁹ « Ŋaaţ awo kawo ŋi uko wi na mntit na uşal unţuŋa : ŋkow paaj na blonj ŋunj ŋawo knkunj paaj na plonj ki ŋaaţ aţoonj, ŋawo kak başih paaj na alonj. ¹⁰ Kaŋeen ŋi baka bado bi wala ŋi pşih, napaajantēn akşihunj hēnkunj, naţēnk paaj na alonj aandobi bi, kē wal wi akbiinj aankţo kajon. ¹¹ Kē ulimariya umbiinj awo, aşē wo uunkak awo hēnkunj uwo wul ŋi uleef wi wa naşih naţēnk bakrej. Uwo alonj ŋi başih baţēnk paaj na alonj, utoka te mnţo.

¹² « Itiiim iŋeen yi iwinunj iwo başih banwoonj baando bi yeenk pşih. Kē başē yeenk bukal na ulimariya kaşih uwoori uloolan ŋaŋ. ¹³ Bukal bti bawo na uşal uloolan : pwul mnhina mi baka na pşih pi baka ulimariya. ¹⁴ Balunj kagut na anwoonj unkaneel wi bţeŋan aşē kob baka, ŋiki awo naweek i baweek, naşih i başih. Bandu'aniinj, bandataniinj, banfiyaarulunj, banaakiir na a, kakob bambiinj pgutan na a. »

¹⁵ Uwanjut uji na ŋji kak : « Meel mi iwinunj, mi naţuunk aţoonj manwo kntaali, kntuk, ŋtaak, na ŋţup. ¹⁶ Ulimariya na itiiim iŋeen ki iwinunj ŋalunj kaşoor naţuunk, katok tokana bti kabot kaduka byişu, kade uyemaţ wi nul kabot katēra. ¹⁷ Na manjoonan, Naşibaţi aţuunj ŋi ŋhaaş ŋi başih bukunj uko wi aŋalunj bado kē bawo na uşal uloolan wi pdo wa : balunj kawul pşih pi baka ulimariya kē udoo do uko bti wi Naşibaţi aţupunj. ¹⁸ Kē ŋaaţ i iwinunj, awoonj ubeeka uweek unjaanj uşih ŋi başih biki mboş. »

18

Pjot pi Babilon

¹ Wi uko wanj uţēpunj, dwin uwanjut ulonj kē uwalnaana baţi. Uwo na mnhina mnweek, kē bjeehi bi wa başē jeehan mboş. ² Udo pdiim pweek aji :

« *Babilon ubeeka uweek ujoti!

Ujoti! Ujoti!

Ukak ufēţ wi ŋntaayi,

dko di ŋntaayi bti ŋawoonj

na di ŋkat ŋţop ŋwuţaan bti.

³ Ŋtaak ŋi mboş bti ŋadaan poot pi da,

kē pdaan poot punj paşē wo pţopan uleef na pekadu di piinj.

Başih biki mboş bti bawinar na da,

ké bawaap biki mboş bayokna ți pŋal iko yi umundu pi bañaan biki da. »

⁴ Wal mēntŋ đkak atiink pdiim ploŋ panwoonuŋ bați, paji : « An pntaali pi naan, napēnan ți ubeeka wuŋ, nawutna kanaakiir ți pjuban pi baka, ițaafa inkmbiiŋ ți baka iwutna kajotnan. ⁵ Buțaan di baka dajunkan adoo ban bați, Naşıbați aleş iko inwoonŋ iinwo itool bti yi badoluŋ. ⁶ Nadoon biki Babilon uko wi badoluŋ, nadoon nado do baka ŋyaaş ŋtēb iko yi badoluŋ, națuun ți pnkalame pi bajaan bațu poot, panhaayuŋ apel pi baka ŋyaaş ŋtēb. ⁷ Națuun da mnhaj na pwuțan panliŋuŋ na mndēm na pyok pi dabiinŋ aka, daji ți uşal wi da : “Đto ji naşih ŋaaț, mēnkwo nayoț nin, mēnkwo na puum nin unuur uloŋ.” ⁸ Uko waŋ ukaanŋ ké ți unuur uloolan țañ, Naşıbați Ajugun anwoonŋ na mnhina akkob da na ițaafa inwoonŋ i pjotna da : pkeț, muum, ubon na uyik. »

Ŋwooni ŋi bawooniiruŋ Babilon

⁹ Pdiim pakak aji : « Wal wi başih biki mboş bambiinŋ awo ți pjuban pi piinț na Babilon abot awo na da ți pŋal iko inuura maakan yi da bakwinuŋ udu wi uyik wi da, bawooni kabot kațęga. ¹⁰ Baluŋ kanaț kalow kați mnhaj muŋ kaşę kaji :

“Pwuțan oy! Pwuțan oy!

Ți iwi, *Babilon, ubeeka uweek,
ubeeka unwoonŋ na mnhina,
ikobana ți uwoori uloolan țañ!”

¹¹ « Bawaap biki mboş bawooni abot ațęga ji bawo na puum, țiki nin aloŋ aankak anug iko yi bajijuŋ abi bwaap. ¹² Iko mēntŋ iwo uwuuru na untaam, mnko mwij wijan mantamuŋ preeş na mnko mnuura, itenda inuura, ijeenkal, idaan iwoj wojaan na iloŋ kak ; mmul mnuura mantamuŋ preeş na iko yi bafejuŋ na mmul mēntŋ, iko yi babomanaanuŋ iñiinŋ yi ŋloŋ, yi ifeeru inuura, kēme mnlaak, ¹³ ukēra ulil pțēkēn utum umpațuŋ kalilare na itoh ilil pțēkēn na mnkulan, ubiñu na ukēra, pşon na uloort, ŋngit na ŋkaneel, ŋmpēlēt na ŋkaaru ŋi ŋmpēlēt ŋakpuluŋ ; badoo ji bawaap bañaan bajēn.

¹⁴ « Baluŋ kaji kak na Babilon : “Iko bti yi uhaaşu uŋaluŋ iinkak awin ya, ilowu! Iko inwoonŋ yi mndēm mi nu na inuura maakan, iinkak awin ya nin.” ¹⁵ Bawaap bambiinŋ ayokna ți ubeeka mēntŋ banaț kalow kați mnhaj mi ubeeka mamob baka. Bado kawooni, kațęga ți ubeeka mēntŋ ¹⁶ kaji :

“Pwuțan oy! Pwuțan oy!

Ubeeka uweek
unwohariinŋ itenda inuura itam preeş,
ijeenkal, iwoj wojan,
unțuunŋ uwuuru na mnko mnuura mntam preeş,
¹⁷ ți uwoori uloolan țañ ké pyok mēntŋ bti paşę toka.”

« Kē bajug ŋlantu na banjaan bațon ŋa na bañaan bti banjaan balemp ți bdēk başę naț alow. ¹⁸ Wi bawinuŋ udu wi uyik aşę ji : “Ubeeka unliŋi na wi ubi woha i?” ¹⁹ Bațu mboş ți ikow yi baka aşę ŋajar awooni ji banwoonŋ na puum aji :

“Pwuțan oy! Pwuțan oy!

Ubeeka uweek
wi bankaaj ŋlantu ți bdēk bti
bayoknuŋ ți pyok pi wa,
ți uwoori uloolan țañ ké uşę toka!

²⁰ Bați, banjaan na bațupar Naşıbați na an biki nul bti
nalilaan ți pjot pi wa,
Naşıbați akob wa ți uko wi udolanaŋ.” »

²¹ Wal mēntŋ, ké uwanjuț unwoonŋ na mnhina mnweek uşę jej plaak pweek maakan afēl du bdēk aşę ji :

« Na mnhina mntēntŋ mi,
mi mi Babilon ubeeka uweek ukfēlaniinŋ,
baankak awin wa nin.

²² Nin iyeeh yi banjaan bakob intuni na bayeeh

iinkak atiinkana.
 Nin bateen na balul
 baankak atiinkana.
 Nin p̄ñaat pi baṭak paankak atiinkana ;
 nin phuunṭ paankak atiinkana ṭi bt̄k.
²³ Nin unkaniya uunkak ateh ;
 nin baankak atiink p̄diim pi naniim na pi naniima.
 Bawaap biki nu babiinṭ awo bañaanṭ baweek biki mboṣ.
 Dayaamu di nu daneeman ṅtaak bti.
²⁴ P̄ñaak pi baṭupar Naṣibaṭi, banwoonṭ biki nul,
 bañaanṭ bti banṭaniinṭ ṭi mboṣ, pawo ṭi iñen yi nu. »

19

Iyeh yi mnlilan du baṭi

¹ Wi iko yaṅ iṭ̄epunṭ, d̄tiink uko ulonṭ unwoonṭ ji p̄ntuk pweek pi bañaanṭ du baṭi k̄e paji :
 « Haleluya
 Naṣibaṭi i nun ad̄em abot awo na mn̄hina,
 ul ambuuranonṭ nja,
² pwaȳṣ pi nul pawo manjoonan abot awo p̄tool.
 Akob naṭuunk naweek ambiiṅ aṭopan mboṣ na p̄tuunk pi nul,
 alukan ṭi a p̄ñaak pi balempar Naṣibaṭi. »
³ K̄e bakak ahuuran aji :
 « Haleluya!
 Udu unkp̄ennunṭ ṭi ubeeka wi *Babilon uunkba. »
⁴ K̄e bantohi iñeen ṅt̄eb na babaak̄er na ṅko ṅbaak̄er baṣ̄e ṅup ad̄eman Naṣibaṭi anṭoonṭ
 ṭi p̄ṭij pi p̄ṣih. Bahuuran aji :
 « Uwo haṅ, Aleluya! »
⁵ Wal m̄enṭ, k̄e p̄diim ploṅ paṣ̄e p̄enna du p̄ṭij pi p̄ṣih aji :
 « An balemparul bti,
 an nanṅalulunṭ apel iko bti,
 baweek na bampoṭi,
 nad̄emaan Naṣibaṭi i nja. »
⁶ K̄e nṣ̄e tiink uko unwoonṭ ji p̄diim pi p̄ntuk pweek, panwoonṭ ji ubulan uweek, awo ji
 imparantant iweek k̄e pakhuuran aji :
 « Haleluya!
 Ajugun Naṣibaṭi *Anhiniinṭ iko bti aṣ̄ih.
⁷ Nawulan ṅwo ṭi mnlilan na mnt̄anṭ
 ṅbot ṅd̄emana,
 ṭiki bniim bi anwoonṭ unkaneel wi b̄ṭeṅan babani,
 k̄e aharul aṅ̄ega bnuura.
⁸ Bawula patenda pnuura pfaatal, p̄jintṭ piṣ̄,
 panknuurunṭ, aji awoh. »
 Patenda pfaatal punṭ pawoonṭ iko itool yi banwoonṭ biki Naṣibaṭi badolonṭ.
⁹ K̄e uwanṭ uṣ̄e jak̄en : « Piṭ̄an uko wi : “Banuurand̄eni biki baduunṭ pmaar bniim
 bi anwoonṭ unkaneel wi b̄ṭeṅan.” » Ukak aji na nji : « Uṭup wi uwo uṭup wi Naṣibaṭi ṭi
 uleeful. »
¹⁰ Wal m̄enṭ k̄e nṣ̄e jot ṭi ihoṭ yi wa kad̄eman wa. K̄e uṣ̄e ji na nji : « Ṭaafaraan kado uko
 wi! Dji kalempar Naṣibaṭi ji iwi na bayiṭu bamm̄ebanonṭ uṭup wi Yetu. Naṣibaṭi i iwoonṭ
 kad̄eman! Uṭup wi Yetu wi wi Naṣibaṭi aṭuunṭ ṭi baṭuparul.

Andapiinṭ ump̄el̄ent ufaatal

¹¹ Wal m̄enṭ, k̄e nṣ̄e win baṭi k̄e bawo bhaab, k̄e ump̄el̄ent ulonṭ ufaatal uṣ̄e wo da.
 Andapiinṭ wa katimul kawo « Amm̄ebanonṭ Naṣibaṭi na manjoonan. » Awo natool ṭi

pwayës pi nul abot aji gut pa iko inwoon itool. ¹² Kës ki nul kawo ji bdoo banjeenuj, kë abot awo na ntepi ni pshih ntum ti bkow. Apiitana katim kalon ti uleef ki nin alon bë mënþ ul ameen ka. ¹³ Awohara bayeti banwoon na pñaak. Katimul kawo « Uþup wi Naþibaþi. » ¹⁴ Bangoli biki baþi bawo ti kafetul aþaþa, adapa nmpëlënt nfaatal akuþ awohara imiþa yi itenda ifaatal inuura ijinþ piþ. ¹⁵ Kakej kajul kapën ti mntumul ki akkobni ntaak. Ul akluþ kaþih baka na btam. Aluþ kayuuj udeeb unkfatuþ wi Naþibaþi *Anhiniij iko bti wi akluþ kaþu bañaan ti kako kaweeþ ki bajaan bapooña mbuk mndolni ubiñu, kapooñ baka. ¹⁶ Apiitana ti bayeti bi nul na pnkantul katim ki : « Naþih i baþih na Naweeþ i baweeþ. »

¹⁷ Kë nþë win uwanjuþ ulonjë kë uwo ti unuur, uhuuran maakan aþiini na nkat nankyitun du kalowan du baþi aji : « Nabiini, nabiin nayit pa ufettu uweek wi Naþibaþi, ¹⁸ nahilna nade uyemaþ wi baþih, wi bangoli na baweeþ biki baka, wi nmpëlënt na bandapiin nja, wi bañaan bti, balemp na baweeþ biki baka, bampoþi na baweeþ! »

¹⁹ Wal mënþ kë nþë win ulimariya na baþih biki mboþ na bangoli biki baka kë bayitiir kabi kagutan na andapiin umpëlënt ufaatal na bangoli biki nul. ²⁰ Kë ulimariya uþë mobana, wul na naþupar wa, undolun iko iñoñarënaan ti kadun ki wa, aguur banyeenkuþ uko wi ulimariya abot anup adëman ptu pi wa. Nul ntëb bti nfaalana njeb du katant ki bdoo kanwoon na pdëpalën panjaan patërad. ²¹ Bandukiin bafinana na kakej kampënnun ti mntum mi andapiin umpëlënt, nkat nade muum mi baka adoo yok.

20

Pshih pi nþubal iñeen-week nyaaþ iñeen

¹ Dwin wal mënþ, uwanjuþ kë uwalnaana baþi, awo na kaniigþaani ki bnjiir bweek abot amëban mnkorentu mnweek. ² Uya mob unjumpul, upula wi tfa, wul uwoon Untaayi Uweek, *Fatana aþë tan wa pa nþubal iñeen-week nyaaþ iñeen (1000). ³ Afël wa du bnjiir bweek anigan ba abot aþu uko ulonjë atuhna ba, uhilna uwo uunkak aguur ntaak te wal wi nþubal iñeen-week nyaaþ iñeen (1000) naktëpuþ. Woli ntaþëpi babaa wutan wa nwal nntiinku þañ.

⁴ Dkak awin itij yi pshih, bambiin aþo ti ya bayeenk mnhina mi pwayës. Dwin kak nþaaþ ni bañaan biki babin afaal tiki baþup Uþup wi Naþibaþi na uko wi Yetu, banwoon baanup adëman ulimariya na ptu pi wa, awo baampiitan katim ki wa ti pjuk këme ti kañen. Banaþa ti pkeþ aþih na *Krittu nþubal iñeen-week nyaaþ iñeen (1000). ⁵ Pnaþa pteek ti pkeþ pu puþ. Kë bankeþun bandukiin, baannaþa ti pkeþ te wal wi nþubal iñeen week nyaaþ iñeen ntaþëpuþ. ⁶ Bannaþiin uteek ti pkeþ banuurandëni! Bawo biki Naþibaþi, pkeþ ptëbantën paankhilan nin uko ulonjë ti baka. Bawo baþënan biki Naþibaþi na Krittu kabot kaþih na a nþubal iñeen-week nyaaþ iñeen.

Pjot pi Fatana

⁷ Wal wi nþubal iñeen-week nyaaþ iñeen (1000) naktëpuþ bawutan *Fatana apën du ukalabuþ, ⁸ aþë aya du ntaak ni umundu bti ni bajaan badu Gog na Magog, aguur bañaan. Ado baka babi bayit pa ugut. Baþum ji pyiw pi bdëk. ⁹ Baniink mboþ bti, kakool ubeeka wi Naþibaþi anjalun, di banwoon biki nul bawoon. Kë bdoo blonjë baþë pënna baþi abi atër baka. ¹⁰ Wal mënþ, kë *Untaayi Uweek, unguurun baka, uþë fëlana du katant ki bdoo banwoon na pdëpalën panjaan patërad aþënk da ulimariya na naþupar wa. Bahaj maakan pnak na utejan te mnþo.

Pwayës pi bankeþun

¹¹ Dwin wal mënþ ptij pi pshih pfaatal pweek na anþoon ti pa. Mboþ na baþi ntaþi, kë nin ñaan aankak awin nja. ¹² Kë nþë win bankeþun, baweeþ na bampoþi, kë banaþ ti kadun ki ptij pi pshih, kë anþoon ti ptij pi pshih aþë haabëþ njibra. Ahaabëþ ulibra ulonjë kak, unwoon ulibra wi ubida. Awayës bankeþun, andoli ti uko wi adoþon jibi upiitaniiþ ti ulibra.

¹³ Wal mënþ, kë bdëk baþë kakan muum manwoon ti ba, kë pkeþ na mnkeþ nakan muum mi nþankunjë kë awayës andoli ti uko wi adolun. ¹⁴ Kë pkeþ na mnkeþ nþaþë fëlana

du katant ki bdoo ; katant ki bdoo mēnt̄ bawoon̄ pkeṭ̄ ptēbant̄en. ¹⁵ Anwoon̄ i katim kawoon̄ kaampiitana ṭi ulibra wi ubida bafēla du bdēk mēnt̄.

21

Baṭi bhalu na mboṣ mnhalu

¹ Wal mēnt̄ dwin baṭi bhalu na mboṣ mnhalu ; baṭi bteek na mboṣ mnteeek ṅaankak awo, bdēk kak baankak awo. ² Kē nṣē win ubeeka uyimanaan, Yerutalem dhalu, kē dakpēna baṭi du Naṣibaṭi awo ji ṅaaṭ naniima ambomanderuṅ pa ayinul. ³ Dtiink wal mēnt̄ pdiim pweek pampēnuṅ du pṭij pi pṣih aji : « Katoh ki Naṣibaṭi akfēṭuṅ na baṅaaṅ kii ki. Awo da na baka, bawo pntaali pi nul, ul ṭi uleeful aṣē wo Naṣibaṭi i baka. ⁴ Awent mnkuul mi baka bti ; pkeṭ̄, mnṭēg, ṅwooni, na mnhaj maankak awo, iko ijon iinkak awo. »

⁵ Kē anṭoon̄ du pṭij pi pṣih aṣē ji : « Natenan, dkakan iko bti kē iwo ihalu. » Ajakēn kak : « Piitan ṅṭup ṅi ; ṅawo manjoonan abot adolana. »

⁶ Akak ajakēn : « Udolanaa, ṅji dwoon̄ Nateek na Nabaaṅṣaani, dwoon̄ Ujuni na Ubaaṅṣaan. ṅNaan̄ i udaan uṭijūṅ, dṭena adaan du ṅkumpēṣ ṅi meel manjaan̄ manwul ubida, nin aankluk uko ulon̄. ⁷ Ampokuṅ buṭaan ayeenk uko mēnt̄. ṅNji dwo Naṣibaṭi i nul, ul aṣē wo abuk naan. ⁸ Kē balal, bandeknuṅ kafēṭ, bado iko iwuṭaan maakan, bafij baṅaaṅ, bado iko iṭop, bado dayaamu, banjaan̄ badēman ṅntoṅ na baṭilan bti, kafah ki baka kawo baya du katant ki bdoo banwoon̄ na pdēpalēn panjaan̄ patērad ; uko mēnt̄ uwoon̄ pkeṭ̄ ptēbant̄en. »

Yerutalem dhalu

⁹ Wal mēnt̄, ulon̄ ṭi ṅwanjut paaj na ulon̄ ṅamēbanuṅ knkalame kantumuṅ na iṭaafa paaj na kalon̄ ibaaṅṣaani, ubi aṭiini na ṅji aji : « Biini, dyuuju ṅaaṭ ankniimiin̄, ahar anwoon̄ unkaneel wi bṭeṅan. » ¹⁰ Uneej ṭi uṣal wi naan aya na ṅji du pnkuṅ pweek pkujēnt̄aan duuṭ aṣē yuujēn ubeeka uyimanaan, Yerutalem, dampēnuṅ baṭi, du Naṣibaṭi. ¹¹ Danuur na bjeehi bi Naṣibaṭi. Uko unwoon̄ ji unobna ujaagal na ujeenkal unuura uwoj woṅ ṭi da bti awo ji kawini. ¹² ṅṅniw ṅkēm abot akujēnt̄ ṅafooyuṅ wa. Uwo na klēman iṅeen na ktēb. Uwanjut uwo ṭi plēman pandoluṅ, kē babot apiit̄ ṭi pa katim kalon̄, itim mēnt̄ iwo yi kntaali iṅeen na ktēb ki babak *Itrayel. ¹³ Klēman kwajanṭ̄ kawo du umayar unuur, kwajanṭ̄ du btamṣanka, kwajanṭ̄ du btammaṅu, kwajanṭ̄ du kayoba. ¹⁴ Baniw ubeeka ṭi klaak khaan iṅeen na ktēb, ṭi klaak mēnt̄ bapiit̄ itim iṅeen na itēb yi banjaan̄ biki anwoon̄ unkaneel wi bṭeṅan.

¹⁵ Uwanjut unṅṭiiniin̄ na ṅji umēban ṭi kaṅen pko pniibi, pawo pi uwuuru, pawo pniibni ubeeka, klēman, na uniw unfooyuṅ ubeeka. ¹⁶ Ibaṅ ibaakēr yi ubeeka ilin̄ lin̄, kamban̄ kalon̄ kaandēm apel katēnt̄. Uniib wa kē uwo ṅkilometēr iṅeen week ṅyaaṣ iṅeen ṅṭēb na ṅbaakēr (2400). ¹⁷ Uniib uniw wi ubeeka kē uwo ṅmetēr iṅeen paaj (60). Uwanjut uji uniib jibi baṅaaṅ bajaan̄ baniib. ¹⁸ Uniw mēnt̄ uwo na uko ulon̄ unwoon̄ na unobna wi ujaagal, na ujeenkal. Ubeeka uwo wi uwuuru ujint̄ piṣ unjaan̄ uwoj woṅ ji kawini. ¹⁹ Klaak kweek ki bapafnuṅ ubeeka aniw kawo na iko inuura maakan iwoj wojaan̄ itum. Pteek pawo na iko yi unobna wi ujaagal, na ijeenkal, baji bado ya Jaṭpi ; ptēbant̄en pawo na iko iniilu baji bado pa Fafira ; pwajanṭ̄en pawo na iko inwoon̄ na inobna itum, baji bado ya Kalṭedoniya ; pbaakanṭ̄en pawo na iko iniilu na yi unobna wi ujaagal baji bado ya Emaralda ; ²⁰ pṅeeanṭ̄en pawo na iko ijeenkal ji pṅaak baji bado ya Fardonika ; ppaajanṭ̄en pawo na iko ijeenkal jud baji bado ya Fardiwu ; pṭēnk paaj na ploṅ pawo na iko inwoon̄ na unobna wi ujaagal, baji bado pa Kritolit ; kē pṭēnk bakreṅ pawo na iko ijeenkṭ̄aan, baji bado pa Berilu ; kē pṭēnk kaṅeen kalon̄ pawo na iko ileel baji bado ya Topat ; pṭēnk iṅeen pawo na iko ileel na yi unobna wi ujaagal baji bado ya Kritoprat ; pṭēnk iṅeen na ploṅ pawo na iko inwoon̄ na unobna wi uko ujeenkal unnaakiiruṅ na uleel, baji bado ya Yakint̄ ; kē pṭēnk iṅeen na ktēb pawo na iko inwoṅ na unobna wi uko ijeenkal unnaakiiruṅ na uniilu, baji bado ya Ametuṭ. ²¹ Kē klēman iṅeen na ktēb kuṅ

kawo ji mnko, plëman pandoli pawo ji pbuk pi mnko ; kë bayiti bi ubeeka başë wo uwuuru ujint piş anuur ji kawini.

²² Mënwin nin *dko dyimanaan di Naşibaţi : Ajugun Naşibaţi *Anhiniinj iko bti, na anwoonj unkaneel bawoonj dko dyimanaan. ²³ Ubeeka uunuma bnuur këme pli kajeehanaan wa, ţiki bjeehi bi Naşibaţi bajeehan wa, kë anwoonj unkaneel awo unkaniya. ²⁴ Ŋtaak ŋaluŋ kado kapoşna ţi bjeehi bi wa, başih biki mboş başë babi baţij wa pyok pi baka. ²⁵ Nin ilëman yi wa iinkdët unuur ulonj ţiki utejan uunkak awo. ²⁶ Baţij wa mndëm na pyok pi ŋtaak. ²⁷ Nin uko ulonj unţopuŋ uunkneej ţi wa, nin ŋaariŋ nado buţaan, nin naţilan aankneej da : bampiitaniinj itim ţi ulibra wi ubida wi anwoonj unkaneel wi bţejan ţaŋ bakneejuŋ ţi wa.

22

¹ Wal mënţ uwanjuţ uyuuŋjën kabuul ki meel manjaariŋ manwul ubida, manjintj piş ji kawini ; meel mi ka mampënaa ŋi pţij pi pşih pi Naşibaţi na pi anwoonj unkaneel wi bţejan. ² Ŋi ptoof pi itant itëb yi kabuul yuŋ inwoonj ŋi ptoof pi ubeeka, uka bko banjaariŋ bawul ubida, baji babuk ŋyaaş iŋeen na ŋtëb ŋi uşubal, pli pandoluŋ baji babuk. Itoh yi ba iwo ijebanaani baŋaariŋ biki mboş bti. ³ Nin Naşibaţi aankak afëp ŋaariŋ. Pţij pi pşih pi nul na anwoonj unkaneel pawo ŋi ubeeka meetj, balemparul bado kadëmana ; ⁴ bawin kaara di nul, katim ki nul kabot kawo ŋi ijuk yi baka. ⁵ Utejan uunkak awo, nin ŋaariŋ aankak anuma unkaniya këme bjeehi bi unuur, ŋiki Naşibaţi Ajugun aţu ŋi baka bti bjeehi bi nul, başë başih te mnţo. »

Ubi wi Yetu

⁶ Uwanjuţ ukak ajakën : « Ŋţup ŋi ŋawo manjoonan abot adolana ; Ajugun, Naşibaţi anjaariŋ aţu baţuparul ŋşal, ayil uwanjuţ wi nul, uyuuŋ balemparul uko unkmbiinj hënkunj.

⁷ Yetu aji : « Natenan, dbi hënkunj! Anuurandëni, ankmëbanuŋ ŋţup ŋi Naşibaţi ŋankţupuŋ uko unkmbiinj ŋi ulibra wi. »

⁸ Nji Yowan dţiinkunj abot awin iko yi. Kë wi nţiinkunj abot awin iko yuŋ, djot ŋi ihoţ yi uwanjuţ unyuujnuŋ iko mënţ kadëman wa, ⁹ kë uşë ji na nji : « Ŋaafaraan kado uko wi! Dji kalempar Naşibaţi ji iwi na baţupar Naşibaţi bti na baŋaariŋ bti bankmëbanuŋ ŋţup ŋi ulibra wi. Naşibaţi i iwoonj kadëman. »

¹⁰ Ujakën kak : « Khank ŋţup ŋi Naşibaţi ŋi ulibra wi kamen ŋa baŋaariŋ. Wal wi iko yi akţupuŋ ikdolaniinj uŋogi. ¹¹ Nado iko inwoonj iinwo itool amëbaan ŋi iko inwoonj iinwo itool yi akdoluŋ, anwoonj ŋi ubida uţop amëbaan ŋi wa. Kë anşaaŋ awo natoool adoon kado uko unwoonj utool, anwoonj najintj piş adoon kajintjanaara jintën uleef. »

¹² Yetu aji : « Natenan, dbi hënkunj! Dwo na baluk bi andoli, ddo kaluk andoli uko wi adoluŋ. ¹³ Dwo Nateek na Nabaaŋşaaŋi, Najuni na Nabaaŋşaaŋi, Ujuni na Ubaaŋşaaŋi.

¹⁴ « Banajuŋ imişa yi baka banuurandëni, hënk bahil kaneejna ŋi ilëman yi ubeeka, kabot kade ŋi mnko mi bko banjaariŋ bawul ubida. ¹⁵ An ŋbuş: bakaalam, baŋaariŋ banwoonj ŋi ubida uţop, bafinj baŋaariŋ, badëman ŋntonj, na baŋaariŋ bti banŋaluŋ ŋţilan abot aji baţilan, napënan bdig.

¹⁶ « Nji Yetu, dyil uwanjuţ wi naan uţupan uko wi. Uwo pa banfiyaaruŋ bti. Dwo i pntaali pi *Dayiţ, awo unfay, ujah unjaariŋ ujeehan na nfa. »

¹⁷ Uhaaş wi Naşibaţi na naniima ŋaji : « Biini! »

Anktiinkunj ajakan : « Biini! »

Ŋaariŋ i udaan uţijuŋ, abiini ; annumiinj, abiin ayeenk ŋi meel manjaariŋ manwul ubida, bë aankluk nin uko ulonj.

¹⁸ Nji Yowan, dţup wa, manjoonan ma, ŋaariŋ anktiinkunj ŋţup ŋi Naşibaţi ŋi ulibra aşë hoţalëş da uko ulonj, Naşibaţi aţu'a iţaafa yi baţiiniyaanuŋ ŋi ulibra wi. ¹⁹ Kë woli apënan uko ulonj ŋi ŋţup ŋi Naşibaţi ŋi ulibra wi, Naşibaţi kapënan kafah ki nul ŋi bko banjaariŋ bawul ubida na ŋi ubeeka uyimanaan ŋi baţiiniyaanuŋ ŋi ulibra wi. »

²⁰ Anţupuŋ uko waŋ aji : « Aa, dbi hënkunj! »

Uwoon haŋ! Iwi Yetu Ajugun, biini!

²¹ Dñehan Yetu Ajugun awulun nja bti bnuura bi nul.